

HET VERLATEN HUIS.

I.

IN DE KANSELARIJ.

Londen. De najaarsvacantie der gerechtshoven pas afgeloopen, en de lord-kanselier zitting houdende in Lincoln's Inn Hall. Onbarmhartig Novemberweder. Zooveel modder op straat, alsof de wateren pas voor kort van het gelaat des aardrijks waren afgeloopen, en het niet verwonderlijk zou zijn een Megalosaurus, van veertig voet lang of zoo, te ontmoeten, die als eene olifantachtige hagedis tegen Holborn-Hill opkroop. Rook, die uit de schoorsteenen naar beneden zakt, en een zwarten motregen vormt, met vlokken roet daarin zoo groot als volwassene sneeuwvlokken, die, zou men zich kunnen verbeelden, over den dood der zon in den rouw gegaan waren. Honden, onherkenbaar door den modder. Paarden, weinig beter, bespat tot aan hunne oogkleppen. Voetgangers, die tegen elkanders paraplu's aanloopen, en zoo eene algemeene besmetting van slecht humeur verspreiden, en uitglijden op hoeken van straten, waar sedert het aanbreken van den dag (als de dag ooit is aangebroken) tien duizend andere voetgangers zijn uitgegleden, en nieuwe modderkorsten hebben gevoegd bij de modderkorsten, welke op die plaatsen aan de steenen kleven en zich met samengestelden interest opstapelen.

Mist overal. Mist op de rivier omhoog, waar zij tusschen groene velden en weiden stroomt; mist verderaf, waar zij ontreinigd tusschen rijen van schepen en het ontuig eener groote (en morsige) stad voortrolt. Mist op de moerassen van Essex, mist op de hoogten van Kent. Mist, die in de kombuis der kolenlichters kruipt; mist, die aan de masten der groote schepen kleeft en tusschen het want hangt te zweven; mist, die op de loopplanken van schuiten en bootjes neervalt. Mist in de oogen en de keel der oude invaliden van Greenwich,

die in hunne zalen bij het vuur zitten te kuchen; mist in den steel en den kop van het avondpijpje van den brommigen schipper, beneden in zijne dichte kajuit; mist, die onbarmhartig in de vingers en teenen knijpt van den bibberenden scheepsjongen op het dek. Enkele menschen op de bruggen, die over de borstwering kijken in eene benedenlucht van mist, met mist overal in het rond, alsof zij met een luchtbol omhoog zweefden en in de mistige wolken hingen.

Het gas worstelt hier en daar op straat door den mist, even flauw als de landman op het sponzige veld de zon door den mist ziet worstelen. In de meeste winkels wordt het licht twee uren voor den tijd aangestoken — gelijk het gas wel schijnt te weten, want het ziet er zeer gemelijk en onwillig uit.

De gure achtermiddag is het guurst, en de dichte mist is het dichtst, en de modderige straten zijn het modderigst, in de nabijheid van dat oude, domme, in den weg staande ding — gepast sieraad voor den drempel eener oude, domme corporatie — Temple Bar [1]. En dicht bij Temple Bar, in Lincoln's Inn Hall, vlak in het hart van den mist, zit de lord-groot-kanselier in het Hooge Hof der Kanselarij.

Nooit kan er een mist komen te dik, nooit kunnen er modder en slijk komen te diep, om overeen te stemmen met den toestand, waarin dit op den tast ronddolende, door dik en dun heen flodderende Hof der Kanselarij, die onverbeterlijkste van grijze zondaren, tot op dezen dag, ten aanzien van hemel en aarde, verkeert.

Op zulk een achtermiddag, indien ooit, behoort de lord-kanselier daar te zitten — gelijk hij ook doet — met een mistigen gloriekrans om het hoofd, warmpjes ingesloten tusschen rood laken en gordijnen, aangesproken door een zwaarlijvig advocaat, met groote bakkebaarden, een fijn stemmetje en een oneindig protocol, en voor het uitwendige zijne aandacht richtende op de lantaren in het dak, waar hij niets anders kan zien dan mist. Op zulk een achtermiddag behoort een twintigtal leden van het Hooge Hof der kanselarij mistig bezig te wezen — gelijk zij ook zijn — met een van de tien duizend incidenten van een eindeloos proces, elkander over glibberige antecedenten te doen tuimelen, tot aan de knieën door formaliteiten te waden, met hunne door geitenhaar en paardenhaar beschermde hoofden tegen muren van woorden te loopen, en met ernstige gezichten, gelijk tooneelspelers mochten doen, een spelletje van rechtspleging te spelen. Op zulk een achtermiddag behooren de verschillende procureurs in de zaak (waaronder twee of drie, die ze van hun vader hebben geërfd, die er reeds zijn fortuin mede gemaakt had) daar op eene rij te staan — en doen zij zoo niet? — in een langwerpigen, met matten belegden put (maar men zou vruchteloos naar waarheid zoeken op den bodem van dien put) tusschen de roode tafel van den registrator en de mannen met zijden tabbaarden, met memoriën en antwoorden, replieken, duplieken, verklaringen, uitwijzingen, verwijzingen, rapporten, bergen van kostbaren onzin, voor hen opgestapeld. Wel mag het Hof duister zijn, met de afloopende kaarsen hier en daar; wel mag de mist er zwaar in hangen, alsof hij er nooit weer uit zou komen; wel mogen de geschilderde vensters hunne kleur verliezen en geen daglicht binnenlaten; wel mogen de oningewijden van de straat, die door de ruiten in de deur inkijken, zich van het binnentreden laten afschrikken door het uilachtig voorkomen van het geheel, en door den temenden galm, die traaglijk naar het dak opstijgt van het gekussende gestoelte, waar de lord-kanselier naar de lantaren kijkt die geen licht geeft, en waar de pruiken, die hem omgeven, allen in eene nevelbank vastzitten! Dit is het Hof der Kanselarij, dat in ieder graafschap zijne vervallene huizen en verdorde velden heeft; dat in ieder dolhuis zijne afgeleefde krankzinnigen en op ieder kerkhof zijne dooden heeft; dat onder iedereens bekenden zijn geruïneerden pleiter heeft, die met uitgezakte schoenen en kaalgesleten kleeren bij hen loopt leenen en bedelen; dat aan hen, die geduld hebben, overvloedig middelen geeft om het recht af te matten; dat beurs, geduld, moed en hoop zoodanig uitput, de hersenen zoodanig afmartelt, dat er onder de praktizijns aan dat zelfde Hof geen eerlijk man is, die niet den raad zou geven — en dikwijls gegeven heeft: — "Lijd liever alle onrecht dat u kan gedaan worden, dan dat gij hier komt."

Wie zijn hier in het Hof op dezen donkeren namiddag, behalve de lord-kanselier, de advocaat in de zaak, twee of drie advocaten, die nog nooit eene zaak gehad hebben, en de bovengemelde put met procureurs? Daar is de griffier, beneden den rechter, met pruik en tabbaard, en daar zijn twee of drie suppoosten, of hoe zij heeten mogen, in hunne ambtskleeding. Deze allen zitten te geeuwen, want geen kruimpje amusement valt er ooit van Jarndyce en Jarndyce af, de zaak, die men onderhanden heeft, en al jaren geleden geheel drooggeknepen is. De snelschrijvers, de rapporteurs der nieuwsbladen, blazen geregeld den aftocht, met al de andere gewone toehoorders, wanneer Jarndyce en Jarndyce ter tafel komt. Hunne plaatsen zijn ledig. Boven op eene bank aan den kant van het portaal staat, om te beter in het met gordijnen omhangene heilig-

[1] Eene oude poort der City van Londen.

dom te kunnen turen, een gek oud vrouwtje met een ingedeukten hoed, dat altijd in de zaal is, van dat het Hof zitting neemt totdat het opstaat, en altijd een of ander onbegrijpelijk vonnis verwacht, dat in haar voordeel moet gegeven worden. Sommigen zeggen, dat zij werkelijk partij in een proces is, of geweest is; maar niemand weet dit zeker, omdat niemand er iets om geeft. Zij heeft in eene reticule eenige prullen, die zij hare documenten noemt, en voornamelijk uit opgevouwen stukjes scheurpapier en gedroogden lavendel bestaan. Een vaalbleeke gevangene is binnengebracht om voor de zesde maal persoonlijk aanzoek te doen "om zich te zuiveren van zijne verachting," hetgeen zal moeten beteekenen het Hof te overtuigen, dat het geen onwil, maar onmogelijkheid is, dat hij niet aan eene hem opgelegde verplichting voldoet; maar daar hij een eenig overgebleven executeur is, die in de war zit met rekeningen, waarvan men niet eens wil beweren, dat hij ooit iets geweten heeft, is het niet waarschijnlijk dat dit hem ooit zal gelukken. Ondertusschen is hem alle vooruitzicht in het leven afgesneden. Een ander geruïneerd pleiter, die op geregelde tijden uit Shropshire komt, en dan bij het sluiten der zitting in eene poging uitbarst om den lord-kanselier aan te spreken, zonder dat men hem ooit kan doen begrijpen, dat de kanselier officieel onbekend is met zijn aanzijn, nadat hij dit vijf en twintig jaren lang ondraaglijk heeft gemaakt, plaatst zich op eene goede plaats, en houdt den rechter in het oog, gereed om zoodra hij opstaat met eene luide jammerstem "mylord!" te roepen. Eenige praktizijnsklerken en anderen, die dezen pleiter van aanzien kennen, blijven dralen, in de hoop dat dit eene grap zal geven en het akelige weder wat vervroolijken.

Jarndyce en Jarndyce gonst maar voort. Dit vogelverschrikachtige proces is door verloop van tijd zoo ingewikkeld geworden, dat niemand meer weet wat het beduidt. De partijen begrijpen het allerminst; maar men heeft opgemerkt, dat geene twee voor de Kanselarij praktizeerende rechtsgeleerden er vijf minuten lang over kunnen praten, zonder het op alle punten volkomen oneens te worden. Ontelbare kinderen zijn staande het proces er in geboren; ontelbare jongelieden zijn er in getrouwd; ontelbare oude lieden zijn er uit gestorven. Menigten van menschen hebben zich tot hunne ontzetting partijen in Jarndyce en Jarndyce zien maken, zonder te weten hoe of waarom; geheele familiën hebben met dat proces een overgeleverden haat geërfd. De kleine eischer of verweerder, dien men een nieuw hobbelpaard beloofd had, als Jarndyce en Jarndyce zou uitgewezen zijn, is groot geworden, heeft een echt paard bestegen, en is naar de andere wereld gedraafd. Schoone pupillen van het Hof zijn tot moeders en grootmoeders verouderd; een lange stoet van kanseliers is gekomen en gegaan; honderden, die de stukken van het proces hebben geteekend, kunnen geen stukken meer teekenen; er zijn misschien geene drie Jarndycen meer op de wereld gebleven, sedert oude Tom Jarndyce zich in een koffiehuis in Chancery-Lane wanhopig een kogel door den kop joeg; maar het proces blijft nog zijne akelige lengte door het Hof voortslepen, van jaar tot jaar even hopeloos.

Jarndyce en Jarndyce is eene klucht geworden. Dit is het eenige goed dat er ooit van gekomen is. Het heeft velen den dood berokkend, maar in de praktijk is het eene klucht. Ieder "meester" in de Kanselarij is er in betrokken geweest. Ieder kanselier is er voor den een of ander "in geweest," toen hij nog voor de balie was. Aardigheden zijn er over gezegd door de oude praktizijns met paarsche neuzen en knobbelige schoenen, in speciale portwijncommissiën na den maaltijd in de zaal. Ingeschrevene klerken zijn gewoon geweest er voor het eerst hun rechtsgeleerd vernuft op te leeren scherpen. De laatste lord-kanselier bracht het zeer aardig te pas, toen hij, mijnheer Blowers, den vermaarden advocaat terecht wijzende, die gezegd had, dat zoo iets zou kunnen gebeuren als het aardappelen uit de lucht regende, aanmerkte: "Of als wij door Jarndyce en Jarndyce heenkomen, mijnheer Blowers," — eene geestigheid, die vooral de suppoosten kittelde.

Naar hoevele menschen dit proces reeds zijne onreine hand heeft uitgestrekt om hen te bederven en te verpesten, zou eene wijdloopige vraag zijn. Van den archivaris, aan wiens liassen geheele riemen van volmachten in Jarndyce en Jarndyce zijn aangeregen, tot aan den bladschrijver, die onder dat eeuwigdurende hoofd zijne tien duizend folio bladzijden heeft gekopieerd, is niemands karakter er door verbeterd. In listen en streken, uitvluchten, knevelarijen, plagerijen en valschheden van allerlei aard steekt geen invloed, waarvan ooit iets goeds kan komen. Zelfs de procureurs-jongen, die de ellendige pleiters op den tuil heeft gehouden, door oneindige malen te verzekeren, dat mijnheer Chizzle of Mizzle belet had en den geheelen dag bezet was, mag daardoor geleerd hebben het nog minder nauw met waarheid en zedelijkheid te nemen dan hij anders zou gedaan hebben. De ontvanger in de zaak heeft er eene goede som gelds uit gewonnen, maar heeft ook geleerd zijne eigene moeder te wantrouwen en zijne medemenschen te verachten. Chizzle en Mizzle hebben de gewoonte aangenomen om zich zelven in het onbestemde te beloven, dat zij dat uitgestelde zaakje eens zullen opnemen en zien wat er voor Drizzle — die niet wel behandeld is — kan gedaan worden — als Jarndyce en Jarndyce is afgeloopen. Uit-

vluchten en draaierijen zijn door die noodlottige zaak met volle handen uitgezaaid; en zelfs zij, die van buiten af den loop daarvan hebben gadegeslagen, zijn ongevoelig in verzoeking gekomen om gemakshalve het kwaad in de wereld maar zijn eigen gang te laten gaan, en te denken dat, als het er zoo verkeerd in ging, dit waarschijnlijk zoo was omdat het niet beter kon.

Zoo zit daar, in het midden van den modder en in het hart van den mist, de lord-groot-kanselier in het Hooge Hof der Kanselarij.

"Mijnheer Tangle," zegt de lord-kanselier, die eenigszins ongeduldig schijnt te worden onder de welsprekendheid van den geleerden heer. — "M'lord!" zegt mijnheer Tangle. Mijnheer Tangle weet meer van Jarndyce en Jarndyce dan iemand anders. Daarvoor is hij vermaard — men vermeent dat hij, sedert hij van school kwam, nooit over iets anders heeft gelezen. — "Zijt gij haast ten einde met uwe deductie?" — "M'lord, neen — verscheidene punten — acht het mijn plicht uiteen te zetten — lordschap," is het antwoord dat mijnheer Tangle uit den mond glipt. — "Verscheidene leden van de balie moeten nog gehoord worden, geloof ik?" zegt de kanselier met een flauwen glimlach.

Achttien van mijnheer Tangle's geleerde vrienden, ieder gewapend met eene korte memorie van achttienhonderd bladen, wippen op gelijk achttien hamertjes in eene piano, maken buigingen, en verzinken weder in achttien plaatsen van duisternis.

"Wij zullen woensdag over veertien dagen verder gehoor geven," zegt de kanselier. Want het onderhavige vraagpunt is slechts een punt van kosten, een twijgje aan den grooten boom van het moederproces, en zal werkelijk eens tot afdoening komen.

De kanselier staat op; de balie staat op; de gevangene wordt haastig voorgebracht; de man uit Shropshire schreeuwt, "mylord!" De supposten roepen met verontwaardiging: "stilte!" en zien den man uit Shropshire donker aan.

"Ten aanzien van dat jonge meisje," zegt de lord-kanselier, nog bij Jarndyce en Jarndyce blijvende. — "Verschooning, uwe lordschap — jongeling," zegt mijnheer Tangle met overijling. — "Ten aanzien van dat jonge meisje en dien jongeling," hervat de kanselier met buitengemeene duidelijkheid, "ten aanzien van die twee jongelieden," — mijnheer Tangle is verplet — "die ik tegen vandaag heb doen oproepen en die nu in mijne kamer zijn, ik zal met hen spreken en mij overtuigen of het raadzaam is eene order uit te vaardigen, dat zij bij hun oom kunnen gaan wonen."

Mijnheer Tangle weder overeind.

"Verschooning, m'lord — dood." — "Bij hun" — de kanselier ziet door zijn dubbel lorgnet naar de papieren op zijn lessenaar — "bij hun grootvader." — "Verschooning, m'lord — slachtoffer van eene onberadenheid — hersenen."

Eensklaps rijst een zeer klein advocaatje met eene geweldige basstem in het mistige verschiet op en zegt: "Wil uwe lordschap mij veroorloven. Ik compareer voor hem. Hij is een neef, verscheidene graden ver. Ik ben op het oogenblik niet voorbereid om het Hof met nauwkeurigheid te onderrichten in welken graad hij een neef is, maar hij is een neef."

Terwijl deze toespraak (alsof er eene stem uit een graf had geklonken) nog tusschen de binten van het dak galmt, zinkt het kleine advocaatje weg en verdwijnt in den mist. Iedereen zoekt naar hem. Niemand kan hem meer zien.

"Ik zal met beide jongelieden spreken," zegt de kanselier opnieuw, "en mij overtuigen of het verkieslijk is, dat zij bij hun neef in huis gaan wonen. Ik zal morgen, wanneer ik zitting neem, van de zaak bericht geven."

De kanselier wil juist zijne buiging voor de balie maken, wanneer de gevangene wordt voorgebracht. Niets kan er in zijne verwarde zaak ooit gedaan worden, dan dat hij weder naar de gevangenis wordt gezonden, dat dan ook spoedig geschiedt. De man uit Shropshire waagt nu nog een dringend "mylord!" maar de kanselier, die hem heeft opgemerkt, is behendig verdwenen. Al de anderen verdwijnen even snel. Eene batterij van blauwe zakken met papieren geladen wordt door klerken weggedragen; het gekke oude vrouwtje stapt met hare documenten heen; het ledige Hof wordt gesloten. Als al het onrecht, dat het gepleegd, en al de ellende, die het veroorzaakt heeft, er met het sluiten in kon worden opgesloten, en alles te zamen in eens verbrand kon worden — des te beter voor nog vele anderen behalve de partijen in Jarndyce en Jarndyce!

II.

DE MODEWERELD.

Het is maar een enkel blikje in de modewereld, dat wij op dezen donkeren namiddag willen werpen. Zij verschilt niet zoo zeer van het Hof der Kanselarij, of wij kunnen wel in eens van het een in het ander overstappen. Zoowel de modewereld als het Hof der Kanselarij zijn plaatsen waar antecedenten en usances alles afdoen, en men daarop zoo gerust in slaap valt, dat de schoone slaapster in het bosch niet vaster heeft kunnen sluimeren, voordat de ridder haar wekte, gelijk deze slapende schoonen ook eens zullen gewekt worden, en dan zullen al de stilstaande speten in de keuken verbazend beginnen te draaien!

Het is geene groote wereld. Bij onze wereld vergeleken, die ook hare grenzen heeft (gelijk uwe hoogheid zal ondervinden, als gij haar ten einde gaat en op den rand van het ledige daarnevens komt), is zij een zeer klein plekje. Er is veel goeds in; er zijn vele goede, brave menschen in; en zij heeft ook hare bestemde plaats. Maar het slechte er van is, dat het eene wereld is, al te veel in juwelierswatten en zachte wol gewikkeld, en dat zij het voorbijvliegen der grootere werelden niet kan hooren, en niet zien kan hoe deze zich om de zon wentelen. Het is eene dicht toegestopte wereld, en wat er in groeit is somtijds ongezond uit gebrek aan lucht.

Lady Dedlock is naar haar huis in de stad teruggekomen, voor eenige dagen slechts, eer zij naar Parijs vertrekt, waar zij eenige weken denkt te vertoeven, waarna het onzeker is waarheen zij zich verder zal begeven. Zoo zegt het gerucht in de modewereld, tot troost voor de Parijzenaren, en dit weet alle fashionable dingen. Van die dingen niet te weten zou on-fashionable zijn. Lady Dedlock is naar haar buiten in Lincolnshire geweest. Men heeft eene overstrooming in Lincolnshire. De boog van de brug in het park is ondermijnd en weggeweekt. De omliggende lage grond, eene halve mijl breed, is eene stilstaande rivier, met naargeestige boomen voor eilandjes daarin, en welker oppervlakte den geheelen dag door regendroppelen wordt bekringd. Lady Dedlock heeft haar buiten allerakeligst gevonden. Het weder is vele dagen en nachten lang zoo vochtig geweest, dat de boomen doornat schijnen, en het doorweekte hout, dat men kapt, niet kraakt als het valt. De herten, die insgelijks doorweekt schijnen, laten een spoor van modderplassen na als zij voorbijloopen. Het schot van een geweer verliest zijne scherpheid in de vochtige lucht, en de rook daarvan trekt als een traag wolkje tegen de groene, met hakhout bekroonde helling op, die een achtergrond voor den vallenden regen vormt. Het uitzicht uit Lady Dedlock's vensters is beurtelings eene teekening met potlood en met Oostindischen inkt. De vazen op het steenen terras vangen den ganschen dag den regen op, en laten den geheelen nacht door zware droppelen druipen, een voor een, op de breede zerksteenen van die plek, die van oude tijden af de Geestenwandeling wordt genoemd. Op zondag is het kerkje in het park schimmelig, barst de eiken preekstoel in een koud zweet uit, en heerscht er een reuk alsof men de oude Dedlock's in hunne graven rook. Lady Dedlock (die kinderloos is) zit in de vroege schemering naar het huisje van den portier te turen, en ziet het licht van een vuur op de kleine, schuine ruiten, en rook uit den schoorsteen oprijzen, en een kind, door eene vrouw nageloopen, in den regen naar buiten stuiven, de van water blinkende gedaante van een dicht ingemoffeld man te gemoet, die het hek doorkomt — en Lady Dedlock raakt uit haar humeur. Zij zegt, dat zij zich doodelijk verveeld heeft.

Daarom is Lady Dedlock van haar buiten in Lincolnshire gekomen, en heeft het aan den regen, de kraaien, de konijnen, de herten, de patrijzen en fazanten overgelaten. De schilderijen der gewezene Dedlock's schijnen uit neerslachtigheid in de vochtige muren te zijn weggekropen, toen de huishoudster de oude kamers doorging, om de luiken te sluiten. En wanneer zij weder te voorschijn zullen komen, kan het gerucht in de modewereld — dat, evenals de booze geest, alwetend in het tegenwoordige en verledene, maar niet in de toekomst is — nog niet zeggen.

Sir Leicester Dedlock is maar een baronet, maar er is geen machtiger baronet dan hij. Zijne familie is zoo oud als de bergen en oneindig veel eerwaardiger. Hij is eenigszins van gevoelen, dat de wereld het wel zonder bergen zou kunnen stellen, maar dat zij zonder Dedlock's verlegen zou staan. Hij zou wel willen toegeven, dat de natuur over het geheel een goed idée is, (eenigszins gemeen misschien als zij niet met een staketsel is afgezet) maar toch een denkbeeld, dat niet zonder de groote adellijke landeigenaren verwezenlijkt zou kunnen worden. Hij is een gentleman, nauwgezet van geweten, die alle kleingeestigheid en laagheid beneden zich acht, en ieder oogenblik gereed zou zijn om elken dood te sterven, dien men maar zou kunnen noemen, liever dan aanleiding te geven tot de minste verdenking zijner rechtschapenheid. Hij is een eerlijk man, hardnekkig, waarheidlievend, hooghartig, geweldig bevooroordeeld en de onredelijkheid zelf.

Sir Leicester is twintig jaren, volle maat, ouder dan mylady. Hij zal nooit de vijf en zestig weerom zien, en misschien de zes en zestig en zeven en zestig ook niet. Hij krijgt nu en dan eene neep van de jicht, en gaat wat stijf. Hij heeft een deftig voorkomen, met zijne lichtgrijze haren en bakkebaarden, zijn fijnen jabot, zijn hagelwit vest, en zijn blauwen rok met blinkende knoopen, altijd toegeknoopt. Hij is vol statige complimenten en altijd ten uiterste beleefd voor mylady, welker bekoorlijkheden hij op de hoogste waarde schat. Zijne galanterie voor mylady, die nooit veranderd is sedert hij haar zijn hof maakte, is het eenige zweempje van het romaneske en poëtische in zijn karakter.

Hij heeft haar inderdaad uit liefde getrouwd. Men fluistert nog, dat zij zelfs geene afkomst had; hoe dit zij, Sir Leicester Dedlock had zooveel afkomst, dat hij daarvan misschien genoeg had en het meerdere wel kon missen. Maar zij

had schoonheid, trotschheid, eerzucht, vastheid van wil, en verstand genoeg om een geheel legioen van fraaie dames tot uitzet te strekken. Rijkdom en rang, daarbij gevoegd, voerden haar spoedig omhoog; en sedert jaren is nu Lady Dedlock in het middelpunt van het gerucht der modewereld en geheel boven aan den fashionablen boom geweest.

Hoe Alexander schreide toen hij geene werelden meer te veroveren had, weet iedereen — of kan iedereen nu wel weten, daar de zaak dikwijls genoeg vermeld is. Toen Lady Dedlock hare wereld veroverd had, geraakte zij niet in eene smeltende, maar veeleer in eene bevriezende stemming. Eene lustelooze kalmte, eene flauwe tevredenheid, eene gelijkmoedigheid van verveling, die door geene opwekking van belangstelling of blijdschap kan gestoord worden, zijn de zegeteekenen harer overwinning. Zij is volmaakt welgemanierd. Als zij morgen naar den hemel kon gevoerd worden, kon men verwachten, dat zij zonder eenig blijk van verrassing of verrukking zou opstijgen.

Zij bezit nog schoonheid, en al is deze niet meer in haar vollen bloei, zij is toch nog niet in haar herfst. Zij heeft een fraaien gelaatsvorm en fijne trekken — oorspronkelijk meer van een aard om bevallig dan om schoon genoemd te worden, maar die iets classieks hebben gekregen door de aangewende uitdrukking van haar fashionablen rang. Hare gestalte is sierlijk en wekt het denkbeeld op dat zij rijzig is. Niet dat zij dit is, maar zij is, gelijk de edelachtbare Bob Stables dikwijls met een eed heeft verzekerd, "zoo van zessen klaar." Dezelfde man van gezag beweert, dat zij het best gepoetste paard van den stal is, en roemt in dit opzicht vooral hare haren.

Met al hare volmaaktheden ten haren bate en laste is Lady Dedlock (door het gerucht der modewereld driftig vervolgd) van haar buiten in Lincolnshire gekomen, om eenige dagen in haar huis in de stad door te brengen, eer zij naar Parijs vertrekt, waar zij eenige weken denkt te vertoeven, waarna het onzeker is waar zij zich verder zal begeven. En op dezen donkeren namiddag komt zich aan haar huis in de stad iemand aanmelden — een ouderwetsch heer, praktizeerend rechtsgeleerde en tevens solliciteur bij het Hooge Hof der Kanselarij, die de eer heeft om de familie Dedlock als rechtsgeleerd raadsman ten dienste te staan, en in zijn kantoor zoovele ijzeren kistjes heeft met dien naam er op, alsof de tegenwoordige baronet het betooverde geldstuk uit de goocheltasch was en overal te gelijk kon zijn. Het voorhuis door, de trap op, de gangen langs en de kamers door, die in het seizoen zeer schitterend en buiten het seizoen zeer somber zijn — een feeënland om te bezoeken, maar eene woestijn om in te wonen — wordt de oude heer door een gepoeierden Mercurius naar mylady geleid.

De oude heer ziet er schraaltjes uit, maar men zegt toch, dat hij uit aristocratische huwelijksvoorwaarden en aristocratische testamenten goede winsten moet behaald hebben, en schatrijk is. Hij is omgeven met een raadselachtigen lichtnevel van familiegeheimen, waarvan men weet, dat hij de stilzwijgende bewaarder is. Er zijn adellijke praalgraven, sedert eeuwen op afgelegen plekjes van parken geworteld, tusschen het groeiende timmerhout en de varens, welke misschien minder adellijke geheimen bevatten, dan er, in de borst van mijnheer Tulkinghorn opgesloten, onder de menschen rondwandelen. Hij is van de oude school, gelijk men zegt — eene uitdrukking, waarmede gewoonlijk eene school wordt aangeduid, die nooit jong schijnt te zijn geweest — en draagt eene korte broek met lintjes vastgestrikt, en somtijds slopkousen. Eene eigenaardigheid van zijne zwarte kleeren, en van zijne zwarte kousen, zij mogen van zijde of van wol zijn, is dat zij nooit blinken. Stom, dicht gesloten, altijd even dof blijvende, welk licht er ook op mag vallen, gelijkt zijne kleeding naar hem zelven. Hij laat zich nooit tot een gesprek uitlokken, of men moet hem in zijn vak raadplegen. Men vindt hem somtijds, sprakeloos, maar toch geheel en al thuis, op een hoek van de tafel bij een diner op een groot landhuis, en bij de deur van een salon, waarover het gerucht in de modewereld zeer welsprekend is, en waar iedereen hem kent, en de helft der getitelde gasten zich even ophoudt om te zeggen: "Hoe vaart gij, mijnheer Tulkinghorn?" Hij ontvangt deze begroetingen met deftigen ernst, en begraaft ze bij de rest van zijne wetenschap.

Sir Leicester Dedlock zit bij mylady en is verheugd mijnheer Tulkinghorn te zien. Hij heeft eene stijfheid over zich, die Sir Leicester aangenaam is, en welke hij als eene soort van hulde opneemt. Ook mijnheer Tulkinghorn's kleeding bevalt hem; daarin ligt insgelijks zekere hulde. Zij is bij uitstek fatsoenlijk, en geeft hem te gelijk iets van een onderhoorige der familie. Zij duidt als het ware den rentmeester der familiegeheimen, den bottelier van den documentenkelder der Dedlock's aan.

Heeft mijnheer Tulkinghorn zelf eenig denkbeeld hiervan? Misschien wel, misschien ook niet; maar er is iets bijzonders op te merken ten aanzien van Lady Dedlock als lid van eene klasse — als eene der wetgeefsters en vertegenwoordigsters harer kleine wereld. Zij houdt zich zelve voor een onuitvorschbaar wezen, geheel buiten bereik van het oog en de wetenschap van gewone stervelingen — als zij zich in haar spiegel ziet, waarin zij zich ook werkelijk zoo vertoont. En toch kent elke kleine ster, die

om haar rondwentelt, van hare kamenier af tot den directeur der Italiaansche opera toe, hare zwakheden, vooroordeelen, dwaasheden, inbeeldingen en grillen; en trekken deze allen hun voordeel uit het bezit van zulk eene nauwkeurige berekening en zulk eene juiste maat van hare zedelijke natuur, als hare naaister van hare lichamelijke proportiën neemt. Zal er een nieuw kleed, een nieuw gebruik, een nieuwe zanger of danser, een nieuw fatsoen van juwelierswerk, een nieuwe dwerg of reus, eene nieuwe kerk, iets nieuws hoegenaamd, in zwang gebracht worden, dan zijn er eerbiedige lieden, in allerlei beroepen, van welke Lady Dedlock niets anders vermoedt dan dat zij zich voor haar in het stof werpen, die u kunnen zeggen hoe gij haar kunt behandelen alsof zij een klein kind was; die geheel hun leven niets anders doen dan haar naar hunne pijpen laten dansen; die, terwijl zij veinzen haar met de diepste nederigheid te volgen, haar en haar geheelen troep bij den neus leiden; die, wanneer zij er één vastklampen, allen vastklampen en ze medetrekken, gelijk Lemuel Gulliver de statige vloot van het grootsche Lilliput medetrok. "Als gij onze klanten wilt winnen, mijnheer," zeggen Blaze en Sparkle de juweliers, "moet gij bedenken dat gij niet met het groote publiek te doen hebt; gij moet onze klanten in hun zwak tasten en hun zwak is daar." — "Om die stof in de mode te brengen, heeren," zeggen Sheen en Gloss de zijdehandelaren, tot hunne vrienden de fabrikanten, "moet gij bij ons komen, want wij weten hoe wij de beau monde tot iets kunnen overhalen, en kunnen ze dus in de mode brengen." — "Als gij die plaat op de tafels van mijne aanzienlijke connexiën wenscht te krijgen, mijnheer," zegt Sladdery de boekverkooper, "of dien dwerg of reus bij mijne aanzienlijke connexiën in huis wilt brengen, mijnheer, of die vermakelijkheid de gunst van mijne aanzienlijke connexiën wenscht te verzekeren, moet gij dat maar aan mij overlaten, mijnheer; want ik ben gewoon de menschen te bestudeeren, die bij mijne aanzienlijke connexiën den toon aangeven, mijnheer, en ik mag u, zonder ijdelheid, zeggen, dat ik ze om mijn vinger kan winden," — waarin Sladdery, die een braaf man is, zich aan geheel geene overdrijving schuldig maakt.

Hoewel dus mijnheer Tulkinghorn mogelijk niet weet wat er op dit oogenblik in het gemoed van Sir Leicester en zijne gade omgaat, is het ook mogelijk dat hij dit wel weet.

"Mylady's proces is vandaag weder voor den kanselier geweest, niet waar, mijnheer Tulkinghorn?" zegt Sir Leicester, hem de hand gevende. — "Ja, het is vandaag weder voor geweest," antwoordt mijnheer Tulkinghorn, en maakt eene van zijne stijve buigingen voor mylady, die bij het vuur op de sofa zit en een handschermpje voor haar gezicht houdt. — "Het zou nutteloos zijn te vragen," zegt mylady, nog onder den indruk der verveling van het buiten in Lincolnshire, "of er iets gedaan is." — "Er is vandaag niets gedaan dat gij iets zoudt noemen," antwoordt mijnheer Tulkinghorn. — "En dat zal er ook nooit," zegt mylady.

Sir Leicester heeft geen afkeer van een eindeloos Kanselarijproces. Zoo iets is een langzaam, kostbaar, echt Engelsch en constitutioneel soort van ding. Wel is waar heeft hij bij het bedoelde proces geen dadelijk belang. Haar aandeel daarin was de eenige bezitting, die mylady hem aanbracht; en hij is eenigszins van meening dat het eene belachelijke toevalligheid is, dat zijn naam — de naam van Dedlock — in de zaak betrokken is, zonder dat het proces naar dien naam benoemd wordt. Maar hij beschouwt het Hof der Kanselarij, zelfs al mocht het nu en dan den loop van het recht wat vertragen en eenige verwarring veroorzaken, als iets dat, met andere dergelijke dingen vereenigd, door de volmaaktste menschelijke wijsheid is uitgedacht, om, menschelijkerwijze gesproken, alles voor eeuwig op een vasten voet te vestigen. En over het geheel is hij van gevoelen, dat hij, door de bekrachtiging zijner goedkeuring aan eenige klachten ten dien aanzien te geven, wel eens iemand uit de lagere klassen zou kunnen aanmoedigen om ergens een opstand te beginnen, evenals Wat Tyler.

"Alzoo er eenige nieuwe verklaringen zijn ingediend," zegt mijnheer Tulkinghorn, "en alzoo deze maar kort zijn, en alzoo ik het lastige beginsel in het oog houd, om te verzoeken mijne clienten met alle nieuwe incidenten in eene zaak te mogen bekend maken," een voorzichtig man, die mijnheer Tulkinghorn, die niet meer verantwoording op zich neemt dan noodig is; "en alzoo ik verder zie dat gij naar Parijs gaat — heb ik ze in mijn zak medegebracht."

Sir Leicester zou, terloops gezegd, ingelijks naar Parijs gaan, maar het opgetogene gerucht in de modewereld hield zich meest met zijne gade bezig.

Mijnheer Tulkinghorn haalt zijne papieren uit, verzoekt verlof om ze op een gouden talisman van een tafeltje aan mylady's elleboog te mogen leggen, zet zijn bril op, en begint te lezen bij het zachte licht eener lamp, dat door eén schermpje wordt gematigd.

"In Kansalarij. Tusschen John Jarndyce —"

Mylady valt hem in de reden met een verzoek om maar zooveel van die akelige formaliteiten over te slaan als hij kan.

Mijnheer Tulkinghorn kijkt eens over zijn bril en begint wat lager. Mylady laat hare

aandacht met minachtende onverschilligheid dwalen. Sir Leicester, in een leuningstoel gezeten, tuurt naar het vuur, en schijnt een statelijk welgevallen in de rechtsgeleerde herhalingen en omslachtigheden te hebben, als dingen die onder de nationale bolwerken behooren. Het toeval wil dat het vuur aan den kant van mylady wat heet, en het handschermpje — van onschatbare waarde, maar klein — meer fraai dan nuttig is. Mylady verschikt zich wat, ziet de papieren op de tafel — beziet ze nader — nog nader en vraagt met zekere drift:

"Wie heeft dat gekopieerd?"

Mijnheer Tulkinghorn houdt op, verwonderd over mylady's driftigheid en buitengewonen toon.

"Is dat wat gijlieden in uw vak eene kantoorhand noemt?" vraagt zij, hem weder op hare onverschillige manier aanziende en met haar schermpje spelende. — "Niet geheel en al. Waarschijnlijk," — mijnheer Tulkinghorn ziet haar oplettend aan terwijl hij spreekt, "is die staande vorm van het schrift aangeleerd, nadat de oorspronkelijke hand reeds gevormd was. Waarom vraagt gij dat?" — "Alles maar om die verfoeielijke eentonigheid wat af te breken. Ga nu maar voort. Kom!"

Mijnheer Tulkinghorn leest weder voort. De hitte wordt grooter. Mylady houdt haar gezicht geheel achter het schermpje. Sir Leicester begint te dommelen, schrikt plotseling wakker en roept: "He? Wat zegt gij?" — "Ik zeg dat ik vrees," antwoordt mijnheer Tulkinghorn, die haastig is opgestaan, "dat Lady Dedlock niet wel is." — "Flauw," prevelt mylady met bleeke lippen. "Anders niet; maar zoo flauw alsof ik zou sterven. Spreek niet tegen mij. Schel, en breng mij naar mijne kamer."

Mijnheer Tulkinghorn begeeft zich naar eene andere kamer. Schellen klinken, voeten schoffelen en trippelen; dan volgt er stilte. Mercurius verzoekt mijnheer Tulkinghorn eindelijk om terug te komen.

"Nu beter," zegt Sir Leicester, den rechtsgeleerde een wenk gevende om te gaan zitten en voor hem alleen te lezen. "Ik was waarlijk ontsteld. Ik weet niet, dat mylady nog ooit is flauw gevallen. Maar het weer is zeer drukkend — en zij heeft zich daar op ons buiten in Lincolnshire waarlijk half dood verveeld."

III.

HERINNERINGEN.

Ik vind het zeer moeielijk een begin te maken met het schrijven van mijn gedeelte in deze bladen, want ik weet wel dat ik niet heel knap ben. Dat heb ik altijd geweten. Ik kan mij nog herinneren dat ik, toen ik nog een heel klein meisje was, tot mijne pop placht te zeggen, als wij te zamen alleen waren: "Nu, popje, ik ben niet heel knap, dat weet ge wel en dus moet ge wat geduld met mij hebben, liefje!" En zoo placht zij in een grooten leuningstoel tegen een kussen te zitten, met hare mooie kleur en roode lippen, en mij aan te staren — of eigenlijk in de ledige ruimte naar niemendal te staren, denk ik — terwijl ik druk voortstikte en haar al mijne geheimen vertelde.

Mijne lieve, oude pop! ik was zulk een bedeesd dingetje, dat ik zelden mijn mond en nooit mijn hart voor iemand anders durfde openen. Het brengt mij bijna aan het schreien als ik denk, welk eene verademing het voor mij placht te zijn, als ik uit de school thuis kwam, naar boven naar mijne kamer te loopen en te zeggen: "O, gij lieve, trouwe pop, ik wist wel dat ge mij wachten zoudt!" en dan op den grond te gaan zitten op den arm van haar stoel leunende en haar alles te vertellen wat ik had opgemerkt, sedert wij elkander verlaten hadden. Ik had altijd eene manier om op te merken — maar niet vlug, o neen! — eene stille manier om op te merken wat er om mij heen gebeurde, en dan te denken dat ik het gaarne beter zou willen verstaan. Ik heb lang geen vlug begrip. Als ik iemand teer en innig lief heb, schijnt het helderder te worden. Maar zelfs dit kan eene ijdele verbeelding van mij zijn.

Ik werd, zoolang mij heugt — evenals de prinsessen in tooversprookjes, behalve dat ik niet schoon was — door mijne peet opgevoed. Ten minste ik kende haar alleen als zoodanig. Zij was eene brave, zeer brave vrouw. Zij ging elken zondag driemaal naar de kerk, en op woensdag en vrijdag naar het ochtendgebed, en naar de lezingen, als er lezingen waren; zij sloeg die nooit over. Zij was schoon; en als zij ooit had gelachen, zou zij er (placht ik te denken) als een engel hebben uitgezien — maar zij glimlachte nooit. Zij was altijd ernstig en streng. Maar zij was zelve zoo braaf, dacht ik, dat de slechtheid van andere menschen haar al haar leven zuur deed zien. Ik gevoelde mij zoo geheel verschillend van haar, zelfs terwijl ik al het onderscheid tusschen een kind en eene volwassene vrouw in aanmerking nam; ik gevoelde mij zoo arm, zoo nietig en op zulk een grooten afstand van haar, dat ik bij haar nooit ongedwongen kon zijn — neen, en haar nooit zoo kon liefhebben als ik wel wenschte. Het maakte mij zeer bedroefd als ik dacht hoe braaf zij was, en hoe weinig ik haar waard was; en ik placht vurig te hopen dat ik een beter hart zou krijgen; en dikwijls praatte ik daarover met mijne lieve, oude pop; maar nooit had ik mijne peet zoo lief als ik haar had moeten hebben, en gelijk ik gevoelde dat ik had

moeten doen, als ik een beter meisje was geweest.

Dit maakte mij, geloof ik, nog bedeesder en stiller dan ik anders zou geweest zijn, en verwees mij naar mijne pop, als de eenige vriendin bij wie ik mij op mijn gemak gevoelde. Maar toen ik nog een heel klein dingetje was, gebeurde er iets dat veel daartoe bijdroeg.

Ik had nooit van mijne mama hooren spreken. Ik had ook nooit van mijn papa gehoord, maar ik gevoelde toch meer belangstelling voor mijne mama. Ik had, zooveel ik mij kon herschoon zij mij Esthertje Summerson noemden, kwam ik bij geen van allen ooit aan huis. Allen waren, wel is waar, ouder dan ik (ik was verreweg de jongste daar), maar er scheen toch nog eene andere afzondering tusschen ons te bestaan, behalve dat verschil van jaren, en behalve dat zij veel vlugger waren en veel meer wisten dan ik. Een van haar (herinner ik mij nog zeer wel) vroeg mij in de eerste week, dat ik school ging, op een partijtje aan huis, tot mijne groote blijdschap. Maar mijne peet schreef een stijf briefje om voor mij te be-

IK WORD MET CONVERSATIE-KENGE IN AANRAKING GEBRACHT. (blz. 11.)

inneren, nooit eene zwarte jurk gedragen. Men had mij nooit mijn mama's graf gewezen. Men had mij nooit gezegd waar dat was. En toch had men mij nooit voor iemand anders van mijne familie leeren bidden dan voor mijne peet. Ik had meer dan eens dat onderwerp van mijne gedachten aangeroerd bij Rachel, onze eenige meid, die mijn licht kwam halen als ik in bed was (ook eene zeer brave vrouw, maar voor mij heel stug) en die zeide dan niets anders dan "Goeden nacht, Esther," en ging heen.

Hoewel er zeven meisjes waren op de school, waar ik leerde en des middags overbleef, en danken, en ik ging niet. Ik ging nooit uit.

Het was mijn verjaardag. Op andere verjaardagen was er vacantie op school — niet op den mijnen. Op andere verjaardagen werd er thuis feest gevierd, gelijk ik wist uit hetgeen ik de meisjes elkander hoorde vertellen — niet op den mijnen. Mijn verjaardag was thuis de treurigste dag van het geheele jaar.

Ik heb reeds gezegd, dat, als mijne ijdelheid mij niet bedriegt (gelijk ik wel weet dat zij dat doen kan, want ik kan wel zeer ijdel zijn, zonder het te denken — schoon ik dat waarlijk niet doe), mijn begrip vlugger wordt wan-

neer mijn gevoel is opgewekt. Ik ben zeer licht aandoenlijk van aard, en misschien zou ik zulk eene wond nog even pijnlijk gevoelen als op dien verjaardag — indien het mogelijk was, dat men meer dan eens zulk eene wond ontving.

Het was na den eten, en mijne peet en ik zaten aan de tafel voor het vuur. De klok tikte, het vuur knetterde; geen ander geluid was in de kamer of in het huis gehoord voor ik weet niet hoelang. Toevallig keek ik eens beschroomd van mijn werk op en over de tafel naar mijne peet, en op haar gezicht, dat mij somber aanzag, las ik duidelijk: "Het zou veel beter zijn geweest, kleine Esther, als gij geen verjaardag hadt gehad, als gij nooit geboren waart."

Ik barstte in tranen en snikken uit, en zeide: "O lieve peet, zeg mij, ik bid u, zeg mij toch, is mama op mijn verjaardag gestorven?" — "Neen," antwoordde zij. "Vraag mij niet meer kind!" — "O, ik bid u, zeg mij toch iets van haar. Doe dat toch eindelijk, lieve peet, als het u belieft! Wat heb ik haar gedaan? Hoe heb ik haar verloren? Waarom ben ik zoo anders dan andere kinderen, en waarom is dat mijne schuld, lieve peet? Neen, neen, neen, ga niet heen. O, spreek toch tegen mij."

Het was behalve mijne droefheid, eene soort van angst die mij dreef; en ik had haar bij haar kleed gevat en knielde voor haar. Zij had ondertusschen meer dan eens gezegd: "laat mij los!" maar nu bleef zij staan.

Haar dreigend gezicht had zulk eene macht over mij, dat het mij in het midden mijner onstuimigheid stuitte. Ik stak mijn bevend handje omhoog, om hare hand te vatten, of om haar zoo vurig als ik kon vergiffenis te bidden, maar trok het terug toen zij mij zoo aanzag, en legde het op mijn jagend hart. Zij hief mij op, zette zich op haar stoel, en terwijl ik zoo voor haar stond, zeide zij langzaam, met eene doffe, zachte stem — ik zie nog haar gefronst voorhoofd en haar wijzenden vinger:

"Uwe moeder, Esther, is uwe schande, en gij waart de hare. De tijd zal komen — en dat spoedig genoeg — wanneer gij dit beter zult verstaan, en het ook zult gevoelen, gelijk niemand dan eene vrouw het gevoelen kan. Ik heb haar het kwaad vergeven," maar haar gezicht werd niet minder strak, "dat zij mij gedaan heeft, en ik zeg daar niet meer van, schoon het grooter was dan gij ooit zult weten — dan iemand ooit zal weten, behalve ik, de lijderes. Wat u zelve betreft, ongelukkig meisje, eene wees en geschandvlekt van den eersten dezer booze verjaardagen af, bid dagelijks, dat de zonden van anderen niet aan u bezocht mogen worden, gelijk er geschreven staat. Vergeet uwe moeder, en laat alle andere menschen haar vergeten; dat is de grootste goedheid, die zij haar ongelukkig kind kunnen bewijzen. Ga nu heen!"

Zij hield mij echter nog tegen, toen ik wilde heengaan — zoo versteend als ik was — en voegde dit er nog bij:

"Onderwerping, zelfverloochening, vlijtig werken, zijn de voorbereidselen voor een leven, dat met zulk eene vlek daarop is begonnen. Gij zijt anders dan andere kinderen, Esther, omdat gij niet, gelijk zij, in gemeenschappelijke zonde en toorn zijt geboren. Gij zijt afgezonderd."

Ik ging naar mijne kamer, en kroop in bed, en legde de wang van mijne pop tegen de mijne, die nat was van tranen; en die eenige vriendin aan mijne borst drukkende, schreide ik mij in slaap. Hoe onvolkomen ik mijn leed ook begreep, wist ik toch wel dat ik nooit iemands hart vreugde had gebracht, en dat ik voor niemand op aarde was wat het popje voor mij was.

Ach, als ik nog denk hoeveel tijd wij naderhand nog alleen met elkander sleten, en hoe dikwijls ik de pop de geschiedenis van mijn verjaardag vertelde, en haar toevertrouwde dat ik mijn best wilde doen, zooveel ik maar kon, om het ongeluk te herstellen, waarmede ik geboren was (en waaraan ik mij, in mijne verbijstering, schuldig en toch onschuldig gevoelde), en als ik groot werd, er naar streven zou om vlijtig, weltevreden en goedhartig te zijn, en den een of ander goed te doen, en eenigszins de liefde van anderen te winnen, als ik maar kon. Ik hoop dat het geene eigenlievende zwakheid is, deze tranen te storten, als ik daaraan denk. Ik ben zeer dankbaar, ik ben zeer welgemoed, maar ik kan toch niet geheel beletten, dat zij mij in de oogen komen.

Daar! Nu heb ik ze weggeveegd, en kan ik behoorlijk voortgaan.

Ik gevoelde na dien verjaardag den afstand tusschen mijne peet en mij zooveel meer, en was er mij zoo van bewust, dat ik in haar huis eene plaats vulde, die ledig had moeten zijn, dat ik het nog moeielijker van mij kon verkrijgen haar te naderen dan ooit voorheen, hoewel ik haar in mijn hart vurig dankbaar was. Hetzelfde gevoel had ik voor mijne schoolmakkertjes, en ook voor Rachel, die eene weduwe was, en ook — ach! — voor hare dochter, waarop zij trotsch was, en die om de veertien dagen naar haar kwam zien! Ik was zeer stil en afgetrokken, en poogde zeer vlijtig te zijn.

Op een zonnigen achtermiddag, toen ik met mijne boeken en portefeuille van school naar huis was gekomen, al kijkende naar de lange schaduw naast mij, en toen ik, volgens gewoonte, stil de trap opging naar mijne kamer, kwam mijne peet de deur der spreekkamer uitkijken en riep mij terug. Ik vond een vreemdeling bij haar zitten — hetgeen iets zeer ongewoons was. Een zwaarlijvig, deftig heer, geheel in het zwart gekleed, met eene witte das,

groote, gouden cachetten, een gouden bril, en een grooten zegelring aan zijn pink.

"Dit is het kind," zeide mijne petemoei met eene gesmoorde stem. Daarna zeide zij, met hare natuurlijke, stroeve manier van spreken: "Dit is Esther, mijnheer."

De vreemde heer zette zijn bril op om mij aan te zien, en zeide: "Kom eens hier, liefje!" Hij gaf mij de hand, en vroeg mij om mijn hoed af te zetten — mij ondertusschen aldoor aanziende. Toen ik gehoorzaamd had, zeide hij: "ha!" en naderhand: "ja!" en toen zijn bril afnemende en in een rood huisje stekende, liet hij zich achterover in zijn leuningstoel zakken, draaide het brillenhuisje in zijne beide handen om en gaf mijne peet een knikje. Daarop zeide mijne peet: "Gij kunt naar boven gaan, Esther;" en ik neeg en ging heen.

Het moet twee jaren later zijn geweest, en ik was bijna veertien, toen op een schrikkelijken avond mijne peet en ik bij het vuur zaten. Ik las hardop en zij luisterde. Ik was om negen uur naar beneden gekomen, gelijk ik altijd deed, om haar uit den Bijbel voor te lezen; en ik las uit Johannes, hoe onze Zaligmaker bukte en met zijn vinger in het stof schreef, toen zij de zondige vrouw voor hem brachten:

" "En als zij hem bleven vragen, richtte Hij zich op en zeide tot hen: Die van ulieden zonder zonde is, werpe eerst den steen op haar." "

Ik werd gestuit door dat mijne petemoei opstond, hare hand naar het hoofd bracht, en met eene ontzettende stem uitriep, uit een geheel ander gedeelte van het boek:

" "Zoo waakt dan, opdat hij niet, haastelijk komende, u slapende vinde. En wat ik tot u zeg, dat zeg ik tot allen, waakt!" "

En oogenblikkelijk, zoodra zij voor mij staande deze woorden had gezegd, viel zij op den grond. Ik had niet behoeven te schreeuwen: hare stem had door het geheele huis geklonken en was zelfs op straat gehoord.

Zij werd in haar bed gelegd. Langer dan eene week lag zij daar, voor het uiterlijke weinig veranderd, met de oude, fraaie, strenge trekken, die ik zoo wel kende, als het ware versteend. Dikwijls, over dag en des nachts — met mijn hoofd op het kussen naast haar, opdat mijn gefluister duidelijker voor haar zou zijn, kuste ik haar, dankte ik haar, bad ik voor haar, vroeg ik haar om haar zegen en hare vergiffenis, smeekte ik haar om mij het geringste teeken te geven, dat zij mij kende of hoorde. Neen, neen, neen. Haar gezicht bleef onbeweeglijk. Tot het laatste toe, en zelfs nog naderhand, behield het dezelfde strengheid.

Op den dag na de begrafenis van mijne goede, brave peet, zag ik den vreemden heer in het zwart terug. Rachel liet mij roepen, en ik vond hem op dezelfde plaats, alsof hij geheel niet was heengegaan.

"Mijn naam is Kenge," zeide hij. "Dat zult gij u misschien wel herinneren, mijn kind. Kenge en Carboy, van Lincoln's Inn."

Ik antwoordde dat ik mij herinnerde hem nog eens gezien te hebben.

"Ga zitten — hier bij mij. Maak u maar niet bedroefd; dat kan toch niet baten. Jufvrouw Rachel, ik behoef u, die met de zaken van wijlen jufvrouw Barbary bekend waart, niet te onderrichten dat hare middelen met haar stierven; en dat deze jonge jufvrouw, nu hare tante overleden is —" — "Mijne tante, mijnheer!" — "Er bestaat waarlijk geene reden om eene misleiding voort te zetten, als zij geen doel meer heeft," zeide mijnheer Kenge zeer vlot. "Feitelijk uwe tante, hoewel niet in rechten. Maak u maar niet bedroefd. Schrei maar niet. Beef maar niet. Jufvrouw Rachel, onze jeugdige vriendin heeft zonder twijfel wel gehoord van het — van een — van Jarndyce en Jarndyce." — "Nooit," zeide Rachel. — "Is het mogelijk," vervolgde mijnheer Kenge, zijn bril opzettende, "dat onze jeugdige vriendin — ik verzoek u, maak u toch niet bedroefd — nooit van Jarndyce en Jarndyce gehoord heeft!"

Ik schudde mijn hoofd, geheel niet begrijpende waarvan hij sprak.

"Niet van Jarndyce en Jarndyce?" zeide mijnheer Kenge, over zijn bril naar mij kijkende, en het huisje zachtjes om- en omdraaiende alsof hij iets liefkoosde. "Niet van een der grootste kanselarijprocessen die men kent? Niet van Jarndyce en Jarndyce — het — een — op zich zelf een monument van kanselarijpraktijk? Waarin, zou ik zeggen, alle moeielijkheden, alle incidenten, alle meesterlijke fictiën, alle vormen van procedure in dat Hof bekend, bij herhaling zijn voorgekomen? Het is een proces, dat buiten dit groote en vrije land niet zou kunnen bestaan. Ik zou zeggen, dat het gezamenlijk bedrag der kosten in Jarndyce en Jarndyce, jufvrouw Rachel," ik vrees dat hij tot haar het woord richtte, omdat ik niet oplettend scheen, "op den dag van heden tusschen de zestig en zeventig duizend pond beloopt," zeide mijnheer Kenge, in zijn stoel achteroverleunende.

Ik gevoelde dat ik zeer onwetend was, maar wat kon ik er aan doen? Ik was zoo geheel onbekend met de zaak, dat ik zelfs toen er nog niets van begreep.

"En heeft zij waarlijk nooit van dat proces gehoord!" zeide mijnheer Kenge. "Verbazend!" — "Jufvrouw Barbary, mijnheer," antwoordde Rachel, "die nu onder de hemelingen is —" — "Ik hoop waarlijk van ja," zeide mijnheer Kenge beleefd. — "Verlangde dat Esther alleen zou weten wat haar dienstig kon zijn. En zij weet, voor zoover zij het hier geleerd heeft, niets meer." — "Wel," zeide mijnheer Kenge. "Over het geheel zeer wel overlegd. Nu tot de zaak," vervolgde hij, zich naar mij keerende. "Daar juf-

vrouw Barbary, uwe eenige bloedverwante (dat is feitelijk, want ik ben verplicht aan te merken, dat gij in rechten geene bloedverwanten hadt), nu overleden is, en men niet kan verwachten dat jufvrouw Rachel —" — "O Heere neen!" zeide Rachel snel. — "Juist," zeide mijnheer Kenge toestemmend. "Dat jufvrouw Rachel zich met uw onderhoud zou belasten (ik verzoek u, maak u toch niet bedroefd), zijt gij in eene positie om de vernieuwing van een aanbod te ontvangen, dat ik twee jaren geleden gemachtigd was aan jufvrouw Barbary te doen, en dat, hoewel toen afgewezen, bedongen werd, dat onder de treurige omstandigheden, die sedert hebben plaats gehad, vernieuwbaar zou zijn. Wanneer ik nu beken dat ik, in Jarndyce en Jarndyce, en in andere zaken, de gemachtigde ben van een zeer menschlievend, maar te gelijk zonderling man, zal ik mij dan compromitteeren door de voorzichtigheid, die ik steeds in mijn vak in acht neem, uit het oog te verliezen?" zeide mijnheer Kenge, weder in zijn stoel achteroverleunende en ons beiden met kalme tevredenheid aanziende.

Hij scheen zich bovenal te verlustigen in den klank zijner eigene stem. Ik kon mij daarover niet verwonderen, want zij was zacht, vol en buigzaam, en gaf groot gewicht aan ieder woord dat hij sprak, Hij luisterde met blijkbaar genoegen naar zich zelven, en sloeg somtijds zachtjes met zijn hoofd de maat bij zijne eigene muziek, of rondde een volzin met zijne hand af. Hij boezemde mij veel ontzag in — zelfs toen, eer ik wist dat hij zich gevormd had naar het model van een grooten lord, die zijn client was, en dat hij algemeen Conversatie-Kenge werd genoemd.

"Mijnheer Jarndyce," vervolgde hij, "bekend zijnde met den — ik mag wel zeggen beklagenswaardigen toestand van onze jeugdige vriendin, doet het voorstel om haar op een instituut van den eersten rang te plaatsen, waar hare opvoeding voltooid zal worden, waar men zal zorgen dat zij het goed heeft, waar hare billijke wenschen voorgekomen zullen worden, waar zij bij uitstek bekwaam zal worden gemaakt om haar plicht te vervullen in dien levensstand, waartoe het — zal ik zeggen de Voorzienigheid? — behaagd heeft haar te roepen."

Mijn hart werd zoo vol, zoowel door hetgeen hij zeide, als door zijne aandoenlijke manier van het te zeggen, dat ik niet in staat was om te spreken, hoewel ik dit beproefde.

"Mijnheer Jarndyce," vervolgde hij, "maakt geene voorwaarden, behalve dat hij zijne verwachting te kennen geeft, dat onze jeugdige vriendin zich te geener tijd van het bedoelde instituut zal verwijderen, zonder zijne voorkennis en medewerking. Dat zij zich ijverig zal toeleggen op het verwerven van die talenten, van welker uitoefening zij eens zal moeten bestaan. Dat zij het pad van deugd en eer zal betreden, en — de — en — zoo voort."

Ik was nog minder in staat om te spreken dan te voren.

"Nu, wat zegt onze jeugdige vriendin?" hervatte mijnheer Kenge. "Neem den tijd maar, neem den tijd maar. Ik wacht wel naar haar antwoord. Neem den tijd maar."

Wat het hulpbehoevend voorwerp van zulk een aanbod poogde te zeggen, behoef ik niet te herhalen. Wat zij werkelijk zeide, zou ik gemakkelijker kunnen mededeelen, als het de moeite waard was. Wat zij gevoelde en tot het uur van haar dood zal gevoelen, zou ik nooit kunnen uitspreken.

Dit gesprek had te Windsor plaats, waar ik, zoover ik wist, geheel mijn leven had doorgebracht. Eene week na dien dag verliet ik deze stad, en reed, ruim van alle benoodigdheden voorzien, met de diligence naar Reading.

Rachel was te vroom om bij het scheiden eenige aandoening te gevoelen, maar ik was zoo vroom niet en schreide bitterlijk. Ik dacht dat ik na zoovele jaren meer met haar vertrouwd had moeten zijn, en mij genoeg tot hare gunsteling had moeten gemaakt hebben om haar ook aangedaan te doen worden. Toen zij mij een kouden afscheidskus op mijn voorhoofd gaf, gelijk een dauwdrop van het steenen uitstek boven de deur — het was een zeer koude dag, — gevoelde ik mij zoo ellendig en zoo vol zelfverwijt, dat ik mij aan haar vastklemde en haar zeide, dat het mijne schuld was, wist ik wel, dat zij mij zoo gemakkelijk kon vaarwelzeggen.

"Neen, Esther," antwoordde zij. "Het is uw ongeluk."

De diligence stond voor het hek van den tuin — wij waren niet buitengekomen voordat wij de wielen hoorden — en zoo verliet ik haar, met een droevig hart. Zij ging weder in huis, eer mijne koffers waren opgeladen, en sloot de deur. Zoolang ik het huis kon zien, keek ik er naar uit het portier, door mijne tranen. Mijne peet had Rachel het weinige nagelaten dat zij bezat; en er zou eene verkooping plaats hebben, en een oud haardkleedje met rozen er op, dat ik altijd het mooiste ding van de wereld had gevonden, hing nu buiten in de sneeuw. Een paar dagen te voren had ik de lieve, oude pop in haar eigen doekje gewikkeld, en haar stil — ik schaam mij bijna om het te zeggen — in den tuingrond gelegd, onder den boom die mijn venster beschaduwde. Ik had geen gezelschap meer behalve mijn vogeltje, en dat nam ik in zijn kooitje mede.

Toen het huis niet meer te zien was, zat ik, met het kooitje voor mijne voeten in het stroo, naar voren op de lage bank, om uit het hooge raampje te kijken, en tuurde naar de berijpte boomen, die naar fraaie kristallen geleken, en

naar de effene, wit besneeuwde velden, en naar de zon, zoo rood, maar die zoo weinig warmte gaf, en naar het ijs, zoo donker als metaal, waar de schaatsenrijders en glijders de sneeuw hadden weggeveegd. Er was nog een heer in de diligence, die op de bank tegenover mij zat, en in jassen en mantels gewikkeld, er zeer groot en breed uitzag; maar hij keek uit het andere raampje en lette niet op mij.

Ik dacht aan mijne doode peet, aan den avond toen ik voor haar las, aan het strakke en strenge gezicht, waarmede zij in haar bed lag, aan de vreemde plaats, waar ik naar toe ging, aan de menschen, die ik daar zou vinden, en hoe zij er uit zouden zien en wat zij tegen mij zouden zeggen, toen eene stem in de diligence mij geweldig deed schrikken.

Die stem zeide: "Waar duivel huilt ge toch om?"

Ik was zoo verschrikt dat ik mijne stem verloor en slechts fluisterend kon antwoorden: "Ik, mijnheer?" Want het moest natuurlijk die dicht ingebakerde heer zijn geweest, hoewel hij nog uit zijn raampje keek. — "Ja, gij," zeide hij, zich omkeerende. — "Ik wist niet dat ik schreide, mijnheer," bracht ik haperende uit. — "Maar dat doet gij toch," zeide hij. "Zie maar hier!" Hij kwam vlak tegen mij over, uit den anderen hoek, veegde met een van zijne breede, bonten opslagen over mijne oogen (maar zonder mij zeer te doen) en liet mij zien dat het bont nat was. — "Daar, nu weet ge het toch wel," zeide hij. "Niet waar?" — "Ja, mijnheer," zeide ik. — "En waarom huilt ge?" zeide hij weder. "Wilt ge daar niet naar toe?" — "Waar, mijnheer?" — "Waar? Wel, waar ge naar toe gaat," zeide de vreemde heer. — "Ik ben heel blijde, dat ik daar naar toe ga, mijnheer," antwoordde ik. — "Welnu! Kijk dan blij," zeide hij.

Ik vond hem zeer vreemd; of liever wat ik van hem zag vond ik zeer vreemd, want hij was tot aan de kin toe ingebakerd, en zijn gezicht werd bijna verborgen door eene bonten muts, met breede bonten kleppen op beide zijden van zijn hoofd, die onder zijne kin waren vastgemaakt; maar ik was nu weder bedaard en niet bang voor hem. Ik zeide hem dus dat ik dacht, dat ik over den dood van mijne peet had moeten schreien, en omdat Rachel niet bedroefd was dat ik heenging.

"Och, die Rachel!" zeide de vreemde heer. "Laat zij maar in een stormwind op een bezemstok wegvliegen!"

Ik begon waarlijk bang voor hem te worden en zag hem met de grootste verbazing aan. Maar ik vond toch dat hij vriendelijke oogen had, hoewel hij gramstorig bleef zitten mompelen, en Rachel allerlei namen gaf.

Na eene poos sloeg hij zijne manteljas open, die mij wijd genoeg voorkwam om er de geheele diligence in te wikkelen, en stak zijn arm in een diepen zak op zijde.

"Kijk nu eens hier," zeide hij. "In dit papier," dat netjes toegevouwen was, "is een stuk van den besten tulband die voor geld te krijgen is — suiker er op een duim dik, als het vet op lamskarbonaden. En hier is een pasteitje (een juweeltje is het, zoowel van grootte als van qualiteit), in Frankrijk gemaakt. En waarvan denkt gij dat het gemaakt is? Van levers van vette ganzen. Dat is eerst een pasteitje. Laat ik u dat nu eens zien opeten." — "Wel bedankt, mijnheer," antwoordde ik. "Waarlijk wel zeer bedankt, maar ik hoop, dat gij het mij niet kwalijk zult nemen; het is mij te machtig." — "Al weer kapot!" zeide de vreemde heer, eene uitdrukking die ik niet begreep, en wierp beide het portier uit.

Hij sprak niet meer tegen mij, voordat hij, niet ver van R e a d i n g, afstapte. Toen raadde hij mij een goed meisje te zijn en vlijtig te leeren, en gaf mij de hand. Ik moet zeggen, dat zijn vertrek eene verademing voor mij was. Wij lieten hem aan een mijlsteen. Ik ben dien naderhand dikwijls voorbijgewandeld, en langen tijd kon ik dat niet doen, zonder aan hem te denken en half en half te verwachten, dat ik hem zou ontmoeten. Maar dat deed ik toch nooit; en zoo geraakte hij mij, door verloop van tijd, uit het hoofd.

Toen de diligence stilhield, keek eene zeer net gekleede dame naar het portier op en zeide: "Jufvrouw Donny." — "Neen, mevrouw, Esther Summerson." — "Juist," zeide de dame, "jufvrouw Donny."

Nu begreep ik, dat zij zichzelve bij dien naam bekend maakte, en verzocht ik jufvrouw Donny verschooning voor mijne vergissing, en wees op haar verzoek mijne koffers aan. Onder toezicht van eene zeer net gekleede meid, werden zij boven op een zeer klein, groen koetsje geladen, en toen stapten jufvrouw Donny, de meid en ik daarin, en reden heen.

"Alles is voor u gereed, Esther," zeide jufvrouw Donny, "en de lijst van uwe lessen is ook al opgemaakt, geheel in overeenstemming met de wenschen van uw voogd, mijnheer Jarndyce." — "Van wien zegt gij, jufvrouw?" — "Van uw voogd, mijnheer Jarndyce," herhaalde jufvrouw Donny.

Ik was zoo onthutst, dat jufvrouw Donny dacht dat de koude mij bevangen had, en zij mij haar reukfleschje gaf.

"Kent gij mijn — voogd, mijnheer Jarndyce, jufvrouw?" vroeg ik, na vrij wat haperens. — "Niet persoonlijk, Esther," antwoordde jufvrouw Donny, "alleen door zijne solliciteurs, de heeren Kenge en Carboy, van L o n d e n. Een uitstekend man, die mijnheer Kenge. Een echt voorbeeld van welsprekendheid. Somtijds mogen zijne perioden majestueus genoemd worden."

Ik gevoelde dat dit waar was, maar was te zeer verward om er veel op te letten. Onze

spoedige aankomst op de plaats onzer bestemming, eer ik tijd had gehad om mij te herstellen, deed mijne verwarring nog toenemen; en ik zal nooit vergeten welk een voorkomen van onbestemdheid en onwezenlijkheid alles op Groenhof (de woning van Jufvrouw Donny) dien achtermiddag had.

Maar spoedig werd ik er aan gewoon. Het duurde maar kort, of ik had mij zoodanig aan de routine van Groenhof gewend, dat het scheen alsof ik daar reeds lang was geweest, en dat ik mijn vroeger leven bij mijne peet veeleer gedroomd dan werkelijk doorleefd had. Niets kon geregelder, stipter en ordelijker zijn dan Groenhof. Er was een tijd voor alles, de geheele wijzerplaat rond, en alles werd op het daarvoor bepaalde oogenblik verricht.

Wij waren met ons twaalven kostjuffertjes, en dan waren er de twee jufvrouwen Donny, tweelingen. Het was bepaald, dat ik door den tijd van mijne bekwaamheden als gouvernante zou moeten leven; en ik werd niet alleen in alles onderwezen wat op Groenhof geleerd werd, maar ook spoedig gebezigd om anderen te helpen onderwijzen. Schoon ik in alle andere opzichten evenals de andere meisjes werd behandeld, werd er van het begin af aan dit verschil met mij gemaakt. Naarmate ik meer leerde, moest ik meer lessen geven, en zoo had ik na verloop van tijd volop werk, dat ik zeer gaarne deed, omdat de lieve meisjes daardoor veel van mij begonnen te houden. Eindelijk, als er eene nieuwe leerlinge kwam, die wat neerslachtig en verdrietig was, was het zoo zeker — ik weet waarlijk niet waarom — dat zij mij tot hare vriendin maakte, dat op het laatst alle nieuwelingen aan mijne zorg werden toevertrouwd. Zij zeiden dat ik zachtzinnig was; maar ik weet wel dat zij dat waren! Ik dacht dikwijls aan het besluit, dat ik op mijn verjaardag had genomen, om vlijtig, vergenoegd en trouwhartig te zijn, en iemand eenig goed te doen, en de liefde van anderen te winnen als ik kon; en waarlijk, waarlijk, ik schaamde mij bijna dat ik zoo weinig gedaan en zooveel liefde gewonnen had.

Ik bracht op Groenhof zes stille, gelukkige jaren door. Ik zag daar nooit in een gezicht op mijn verjaardag, den hemel zij dank, dat het beter zou geweest zijn als ik nooit geboren was. Als die dag terugkwam, bracht hij zoovele blijken van liefderijk aandenken mede, dat mijne kamer er van Nieuwjaarsdag tot Kerstmis door versierd werd.

In die zes jaren was ik nooit daar vandaan geweest, behalve om in de vacantie ergens in de nabijheid te gaan logeeren. Na de eerste zes maanden of daaromstreeks had ik jufvrouw Donny geraadpleegd, of het niet voegzaam zou zijn aan mijnheer Kenge te schrijven, om hem te zeggen dat ik gelukkig en dankbaar was, en met hare goedkeuring had ik zulk een brief geschreven. Ik ontving een stokstijf bericht van de ontvangst daarvan, waarin gezegd werd: "Wij nemen notitie van den inhoud, welke naar behooren aan onzen client zal worden medegedeeld." Daarna hoorde ik jufvrouw Donny en hare zuster er somtijds van spreken, hoe geregeld mijne rekeningen betaald werden, en ongeveer tweemaal in het jaar waagde ik het een dergelijken brief te schrijven. Ik ontving met de eerste post altijd volmaakt hetzelfde antwoord, met dezelfde ronde hand geschreven, en met de handteekening van Kenge en Carboy in geheel ander schrift, hetwelk ik voor dat van mijnheer Kenge hield.

Het komt mij zoo zonderling voor, dat ik dit alles van mij zelve moet schrijven! Alsof dit verhaal een verhaal van mijn leven was! Maar mijn onbeduidend persoontje zal nu spoedig naar den achtergrond wijken.

Zes stille jaren (ik zie dat ik dit voor de tweede maal zeg) had ik op Groenhof gesleten, terwijl ik in allen om mij heen, als ware het in een spiegel, elken trap van mijne eigene ontwikkeling zag, toen ik op een Novemberochtend dezen brief ontving: (Ik laat den datum maar weg.)

"Old Square, Lincoln's Inn.
Jarndyce en Jarndyce.

Mejufvrouw!

"Daar onze client, de heer Jarndyce, eerstdaags, volgens eene order van het Hof der Kanselarij, eene pupil van den kanselier in deze zaak in zijn huis zal ontvangen, voor welke hij wenscht zich van eene geschikte gezellin te voorzien, belast hij ons om u te berichten, dat het hem genoegen zou doen op uwe diensten in voormelde hoedanigheid te mogen rekenen.

"Wij hebben schikkingen gemaakt voor uwe kostelooze overkomst, met de diligence om acht uur van Reading, op maandagmorgen aanstaande, naar het Witte Paard, Piccadilly, Londen, waar een van onze klerken zal wachten om u naar ons kantoor te brengen, als bovengemeld.

"Wij zijn, mejufvrouw,

Uwe Dw. Dn.
Kenge en Carboy.

Mej. Esther Summerson."

O, nooit, nooit, nooit zal ik de aandoening vergeten, die deze brief in het huis veroorzaakte. Het was zoo lief van hen, zooveel om mij te geven; het was zoo genadig van dien Vader, die mij niet vergeten had, dat hij mij, arme wees, mijn pad zoo effen en gemakkelijk had gemaakt, en zoovele jeugdige harten naar mij geneigd had — dat ik het bijna niet kon uit-

staan. Niet dat ik gewild had dat zij minder bedroefd waren — ik vrees van neen; maar het genoegen daarvan, en de smart daarvan, en de trotschheid daarop, en de nederigste spijt daarover, mengden zich zoodanig ondereen, dat mijn hart bijna scheen te zullen breken, terwijl het toch vol verrukking was.

De brief gaf mij slechts vijf dagen vooruit waarschuwing van mijne verhuizing. Toen elke minuut de bewijzen van goedheid en liefde vermeerderde, die mij in die dagen werden gegeven; en toen eindelijk die morgen kwam, en zij mij door al de kamers brachten, opdat ik ze nog eens voor het laatst zou zien; en toen sommigen riepen: "Lieve Esther, zeg mij hier goedendag, bij mijn bed, waar gij mij het eerst zoo vriendelijk hebt toegesproken!" en toen anderen mij vroegen om alleen hare namen te schrijven "met Esther's liefde;" en toen allen mij met hare afscheidsgeschenken omringden en zich schreiend aan mij vastklemden en riepen: "Wat zullen wij doen, als die lieve, lieve Esther weg is!" en toen ik ze poogde te zeggen hoe goed en inschikkelijk zij allen voor mij geweest waren, en hoe ik ze allen dankte en zegende — hoe was het mij toen te moede!

En toen de twee jufvrouwen Donny zoo bedroefd waren, omdat zij van mij moesten scheiden als de geringste van allen; en toen de meiden zeiden: "God zegene u, jufvrouw, waar gij ook wezen moogt!" en toen de leelijke, kreupele tuinman, dien ik dacht dat in die jaren bijna nooit op mij gelet had, de diligence hijgend achterna kwam om mij een ruikertje geraniums te geven, en mij zeide dat ik het licht van zijne oogen geweest was — waarlijk, dat zeide de oude man — hoe was het mij toen te moede!

En kon ik het helpen, met dat alles, en toen wij aan de kleine school kwamen, en ik onverwacht de arme kinderen buiten zag, die met hoeden en petten naar mij wuifden, en een grijsharig heer met zijne vrouw zag, wier dochter ik had helpen onderrichten en bij wie ik aan huis had gelogeerd, (en die men zeide dat de trotschste lieden in den geheelen omtrek waren) en zich nu niet ontzagen om mij toe te roepen: "Vaarwel, Esther! Wees altijd gelukkig!" — kon ik het toen helpen, dat ik geheel van mijn stuk geraakte, en ik weet niet hoe dikwijls zeide: "O, ik ben zoo dankbaar, ik ben zoo dankbaar!"

Maar ik bedacht mij, natuurlijk, al spoedig dat ik daar, waar ik naar toe ging, geene tranen moest medebrengen, na al wat er voor mij gedaan was. Daarom dwong ik mij natuurlijk, om minder te snikken, en overreedde ik mij zelve om te bedaren, door zeer dikwijls te zeggen: "Kom aan, Esther, houd u goed! Dat gaat zoo niet aan!" Eindelijk vroolijkte ik mij vrij wel op, schoon ik vrees dat ik daar langer werk toe had dan ik had moeten hebben; en toen ik mijne oogen met wat eau de lavende had afgekoeld, was het tijd om naar Londen uit te kijken. Ik was vast overtuigd dat wij daar al waren, toen wij er nog tien mijlen vandaan waren; en toen wij er werkelijk waren, dacht ik dat wij er nooit zouden komen. Evenwel, toen wij over straatsteenen begonnen te hotsen, en vooral toen wij tegen alle andere rijtuigen, en alle andere rijtuigen tegen ons aan schenen te moeten rijden, begon ik te gelooven dat wij werkelijk het eind van onze reis naderden. Zeer kort daarna hielden wij stil.

Een jong heer, die zich toevallig met inkt had bemorst, sprak mij van de straat aan en zeide: "Ik ben van Kenge en Carboy, jufvrouw, van Lincoln's Inn." — "Als het u belieft, mijnheer," zeide ik.

Hij was zeer beleefd, en toen hij mij in eene vigilante hielp, nadat hij naar het bezorgen van mijne koffers had gezien, vroeg ik hem of er ergens een groote brand was. Want de straten waren zoo vol rook — een dikke bruine rook — dat men bijna niets kon zien.

"O heere, neen, jufvrouw," zeide hij. "Dat is eene eigenschap van Londen."

Ik had nooit van zoo iets gehoord.

"Een mist, jufvrouw," zeide de jonge heer. — "Zoo waarlijk!" zeide ik.

Wij reden langzaam door de morsigste en donkerste straten, die men ooit in de wereld gezien heeft (dacht ik) en waarin zulk eene verbijsterende opschudding en verwarring heerschten, dat ik mij verwonderde hoe de menschen bij hunne zinnen bleven, tot wij op eens, onder eene oude poort door, in de stilte kwamen, en verder over een doodstil pleintje reden naar een wonderlijken inham in een hoek, waar een portaal was met eene breede stijle trap, gelijk een kerkportaal. En daar was waarlijk een kerkhof ook, buiten onder eene opene galerij, want ik zag de grafsteenen door het trapvenster.

Hier waren wij bij Kenge en Carboy. De jonge heer bracht mij door een kantoor naar de kamer van mijnheer Kenge — er was niemand — en zette beleefd een leuningstoel voor mij bij het vuur. Toen vestigde hij mijne aandacht op een spiegeltje, dat op zijde van den schoorsteen aan een spijker hing.

"In geval gij u eens mocht willen bezien, jufvrouw, na de reis, daar gij voor den kanselier zult komen. Niet dat het juist noodig is, waarlijk niet," zeide de jonge heer beleefd. — "Voor den kanselier komen?" zeide ik, voor een oogenblik verschrikt. — "Niets anders dan eene formaliteit, jufvrouw," antwoordde de jonge heer. "Mijnheer Kenge is nu in het Hof. Hij heeft zijn compliment gelaten, en of gij eenige verversching woudt gebruiken," er stonden beschuitjes en eene karaf met wijn op een tafeltje, "en de courant eens inkijken," welke de jonge heer mij te gelijk overgaf. Daarna pookte hij het vuur op en liet mij alleen.

Alles was zoo vreemd — des te vreemder omdat het hier bij dag nacht was, en de kaarsen met eene witte vlam brandden en er guur en koud uitzagen — dat ik de woorden in de courant las zonder te weten wat zij beteekenden, en bevond dat ik dezelfde woorden gedurig weder overlas. Daar het tot niets nut was zoo voort te gaan, legde ik de courant neer, keek eens in den spiegel naar mijn hoed, om te zien of hij goed stond, en zag toen rond in de kamer, die niet half verlicht was, en naar de oude, bestofte tafels, en de stapels papieren, en eene boekenkast vol boeken, die er zoo geducht uitzagen als boeken ooit konden doen. Toen bleef ik al zitten denken en denken, en het vuur bleef branden en branden, en de kaarsen bleven al flikkeren en afloopen, en er was geen snuiter — tot de jonge heer er eindelijk een bracht, die heel vuil was — twee uren lang.

Eindelijk kwam mijnheer Kenge. Hij was niet veranderd; maar hij was verwonderd toen hij zag hoe ik veranderd was, en scheen zeer in zijn schik. “Daar gij jufvrouw van gezelschap zult worden bij de jonge dame, die nu bij den kanselier in zijne kamer is, jufvrouw Summerson,” zeide hij, “hebben wij het raadzaam geacht, dat gij hier ook aanwezig zoudt zijn. Gij zult toch niet ontstellen van den lord kanselier, zou ik denken?” — “Neen, mijnheer,” zeide ik, “dat geloof ik niet.” Inderdaad, mij daarop bedenkende, wist ik niet waarom.

Mijnheer Kenge gaf mij dus zijn arm; en wij gingen den hoek om, onder eene kolonnade door en eene zijdeur in; en zoo kwamen wij, door een gang, in eene fraaie kamer, waar eene jonge dame en een jonge heer stonden, bij een groot vuur, dat bulderend in den schoorsteen opsloeg. Tusschen hen en dat vuur stond een scherm, en zij stonden, op dat scherm leunende, te praten.

Zij keken beide op toen ik binnenkwam, en in de jonge dame, door het vuur beschenen, zag ik — o zulk een schoon meisje! Met zulke welige, goudblonde krullen, zulke zachte, blauwe oogen, en zulk een helder, onschuldig, vertrouwelijk gezichtje!

“Jufvrouw Ada,” zeide mijnheer Kenge, “dit is jufvrouw Summerson.”

Zij kwam mij te gemoet met een vriendelijk lachje en eene uitgestokene hand, maar scheen zich oogenblikkelijk anders te bedenken, en gaf mij een kus. Kortom, zij had iets zoo natuurlijk innemends in hare manieren, dat wij binnen weinige minuten, op de vensterbank, in het schijnsel van het vuur, met elkander zaten te praten, zoo vrijmoedig en genoeglijk als maar mogelijk was.

Welk een pak van mijn hart! Het was zoo verrukkelijk te weten dat zij mij vertrouwen en van mij houden kon! Het was zoo goed van haar en zoo bemoedigend voor mij!

De jonge heer was een verre neef van haar, zeide zij mij, en heette Richard Carstone. Hij was een knap jonkman, met een openhartig uitzicht en een zeer innemenden lach; en nadat zij hem bij ons had geroepen waar wij zaten, bleef hij daar staan, ook in het schijnsel van het vuur, en praatte vroolijk mede, als een hupsche jongen. Hij was nog zeer jong, toen niet ouder dan negentien, als hij al zoo oud was, maar toch bijna twee jaren ouder dan zij. Zij waren beide weezen, en (wat mij geheel onverwacht was en ik zeer merkwaardig vond) hadden elkander voor dien dag nog nooit ontmoet. Dat wij met ons drieën voor het eerst op zulk eene ongewone plaats bij elkander kwamen, was juist iets om over te praten; en zoo praatten wij daarover; en het vuur, dat nu niet meer bulderde, knipte met zijne roode oogen naar ons — zeide Richard — als een oude, dommelige Kanselarijleeuw.

Wij spraken zacht, omdat een geheel in het zwart gekleed heer met eene pruik en een haarzak dikwijls in- en uitging — en als hij dat deed, konden wij in de verte een droomerig geluid hooren — hetgeen Richard zeide, dat een van de advocaten in onze zaak was, die den kanselier aansprak. Hij zeide mijnheer Kenge, dat de kanselier binnen vijf minuten zou opstaan; en weldra hoorden wij eene beweging en een gescharrel van voetstappen, en toen zeide mijnheer Kenge, dat het Hof opgestaan en zijne lordschap in de naaste kamer was.

De heer met den haarzak opende bijna terstond daarop de deur en verzocht mijnheer Kenge om binnen te komen. Daarop gingen wij allen naar de naaste kamer; Kenge vooruit met mijn lievelingetje — dit is mij nu zoo natuurlijk, dat ik mij niet kan weerhouden het te schrijven; en daar, eenvoudig in het zwart gekleed, en in een leuningstoel aan eene tafel bij het vuur gezeten, was de lord-kanselier, wiens tabbaard, met heerlijk gouden passement bezet, over een anderen stoel hing. Hij zag ons, toen wij binnenkwamen, uitvorschend aan, maar zijne houding was zoowel beleefd als vriendelijk.

De heer met den haarzak legde eenige bundels met papieren op de tafel, en zijne lordschap koos er stilzwijgend een uit en sloeg de bladen om.

“Jufvrouw Clare,” zeide de lord-kanselier. “Jufvrouw Ada Clare.”

Mijnheer Kenge presenteerde haar, en zijne lordschap verzocht haar om bij hem plaats te nemen. Dat hij haar bewonderde en belangstelling voor haar opvatte, kon zelfs i k in een oogenblik zien. Het trof mij, dat het ouderlijke huis van zulk een schoon en jeugdig wezen door zulk eene droge officieele plaats moest vertegenwoordigd worden. Ik vond den lord-kanselier, op zijn best genomen, zulk een ellendig plaatsvervanger voor een vader met zijne teedere liefde en trotsche ingenomenheid.

"De bedoelde Jarndyce," zeide de lord-kanselier, nog de bladen omslaande, "is de Jarndyce van het Verlaten Huis." — "Ja, mylord," zeide mijnheer Kenge, "de Jarndyce van het Verlaten Huis." — "Een naargeestige naam," zeide de lord-kanselier. — "Maar geene naargeestige plaats tegenwoordig, mylord," zeide mijnheer Kenge. — "En het Verlaten Huis," zeide zijne lordschap, "ligt in —" — "In Hertfordshire, mylord." — "Mijnheer Jarndyce is niet getrouwd," zeide zijne lordschap. — "Neen, mylord, niet getrouwd," zeide mijnheer Kenge.

Eene poos van stilte.

Zijne lordschap zag mij met toegeeflijke welwillendheid aan en beantwoordde mijne buiging zeer minzaam.

"Jufvrouw Summerson is niet verwant aan eene partij in de zaak, meen ik?" — "Neen, mylord."

Eer hij dit nog geheel had gezegd, boog mijnheer Kenge zich voorover en begon toen te fluisteren. Zijne lordschap luisterde met zijne oogen op de papieren, knikte een paar malen, sloeg nog eenige bladen om, en keek niet weder naar mij eer wij heengingen.

Mijnheer Kenge kwam nu, en Richard met hem, naar de plaats waar ik was, dicht bij de deur, en liet mijn lievelingetje (het is mij zoo gewoon, dat ik het wederom niet laten kan) bij den lord-kanselier zitten. Zijne lordschap sprak een poosje alleen met haar; vroeg haar, gelijk zij mij naderhand zeide, of zij wel over de voorgeslagene schikking had nagedacht, of zij dacht dat zij onder het dak van mijnheer Jarndyce van het Verlaten Huis gelukkig zou zijn, en waarom zij zoo dacht. Weldra stond hij beleefd op en ontsloeg haar daarmede, en toen sprak hij een paar minuten met Richard Carstone, niet zittende, maar staande, en met meer ongedwongenheid en minder complimenten, alsof hij nog wel wist, schoon hij lord-

IN EEN ATMOSPHEER VAN BORRIOBOOLA-GHA. (blz. 20.)

"De jonge heer — mijnheer Richard Carstone is hier aanwezig?" zeide de lord-kanselier, naar hem omkijkende.

Richard boog en trad vooruit.

"Hm!" zeide zijne lordschap, nog meer bladen omslaande. — "Mijnheer Jarndyce van het Verlaten Huis, mylord," zeide mijnheer Kenge zachtjes, "verschaft ook eene geschikte gezellin voor —" — "Voor mijnheer Richard Carstone," meende ik (maar ik ben er niet geheel zeker van) zijne lordschap te hooren zeggen, even zacht en met een glimlach. — "Voor jufvrouw Ada Clare. Dit is de jonge dame. Jufvrouw Summerson."

kanselier was, hoe hij met een rondborstig jongmensch moest omgaan.

"Heel goed," zeide zijne lordschap, hardop. "Ik zal de order uitvaardigen. Mijnheer Jarndyce van het Verlaten Huis heeft, zoover ik kan oordeelen," en daarbij keek hij naar mij, "eene zeer goede gezellin voor deze dame gekozen, en de schikking komt mij over het geheel de beste voor, die de omstandigheden veroorloven."

Hij zond ons vriendelijk heen, en wij waren allen zeer weltevreden dat hij zoo minzaam en beleefd was geweest, waardoor hij zeker niets van zijne waardigheid verloren, maar integendeel, naar het ons voorkwam, nog iets gewonnen had.

Toen wij onder de kolonnade waren gekomen, bedacht zich mijnheer Kenge dat hij nog even terug moest gaan om iets te vragen, en liet ons in den mist staan, bij de koets van den lord-kanselier, die daar met zijne bedienden stond te wachten.

"Wel," zeide Richard Carstone, "dat is afgedaan! En waar gaan wij nu naar toe, jufvrouw Summerson?" — "Weet gij dat niet?" zeide ik. — "Geheel niet." — "En weet gij het niet, lieve?" vroeg ik Ada. — "Neen," zeide zij. "Gij niet?" — "Volstrekt niet," zeide ik.

Wij keken elkander half lachend aan, dat wij daar zoo stonden als de kinderen in het bosch, toen een wonderlijk oud vrouwtje, met een ingedeukten hoed op en eene reticule in de hand, glimlachend naar ons toe kwam en met groote staatsie voor ons neeg.

"O!" zeide zij. "De pupillen in Jarndyce! Zeer verheugd, waarlijk, dat ik de eer mag hebben! Het is een goed voorteeken voor jeugd, hoop en schoonheid, als zij hier staan en niet weten wat er van komen kan." — "Krankzinnig!" fluisterde Richard, niet denkende dat zij hem kon hooren. — "Juist. Krankzinnig, jonge heer," antwoordde zij zoo snel, dat hij er van schrikte. "Ik ben zelve pupil geweest. In dien tijd was ik niet krankzinnig." Na ieder gezegde neeg zij zeer laag en glimlachte daarbij. "Ik had jeugd en hoop. Ik geloof ook schoonheid. Maar dat komt er nu zeer weinig op aan. Geen van de drie kon mij baten of redden. Ik heb de eer om het Hof geregeld bij te wonen. Met mijne documenten. Ik verwacht eene uitspraak. Binnen kort. Op den dag des oordeels. Ik heb ontdekt, dat het zesde zegel, waarvan in de Openbaring wordt gesproken, het Groot Zegel is. Het is al lang open geweest. Als ik u verzoeken mag, ontvang mijn zegen."

Daar Ada eenigszins verschrikt was, zeide ik, om de arme oude vrouw in een goed humeur te houden, dat wij haar zeer verplicht waren.

"Ja-a," zeide zij op een gemaakten toon. "Dat verbeeld ik mij ook. En daar is Conversatie-Kenge. Met z i j n e documenten. Hoe vaart u edelachtbare?" — "Heel wel, heel wel. Wees nu niet lastig, als eene goede ziel!" zeide mijnheer Kenge, met ons voortstappende. — "Geheel niet," zeide de arme oude vrouw. "Alles behalve lastig. Ik zal ze allebei een landgoed geven, en dat is niet lastig wezen, dunkt mij. Ik verwacht eene uitspraak. Binnen kort. Op den dag des oordeels. Dit is een goed voorteeken voor u. Ontvang mijn zegen!"

Zij bleef onder aan de steile, breede trap staan; en toen wij boven waren gekomen en omkeken, stond zij daar nog en zeide, nijgend en glimlachend tusschen ieder kort afgebroken gezegde: "Jeugd. En hoop. En schoonheid. En de Kanselarij. En Conversatie-Kenge. Ha. Ontvang mijn zegen!"

IV.

TELESCOPISCHE PHILANTHROPIE.

Wij zouden dien nacht bij mevrouw Jellyby logeeren, zeide ons mijnheer Kenge, toen wij op zijne kamer gekomen waren; en toen keerde hij zich tot mij en zeide dat ik zeker wel weten zou wie mevrouw Jellyby was.

"Dat weet ik waarlijk niet, mijnheer," antwoordde ik. "Misschien mijnheer Carstone — of jufvrouw Clare —"

Maar neen, zij wisten niets hoegenaamd van mevrouw Jellyby.

"Inderdaad! Mevrouw Jellyby," zeide mijnheer Kenge, met zijn rug naar het vuur staande, en naar het stofferige haardkleedje turende, alsof dit eene levensbeschrijving van mevrouw Jellyby was, "is eene dame van buitengemeene kracht van karakter, die zich geheel aan het publiek toewijdt. Zij heeft zich van tijd tot tijd aan eene groote verscheidenheid van onderwerpen van openbaar belang toegewijd, en is tegenwoordig (tot iets anders haar aantrekt) geheel aan A f r i k a overgegeven, waarbij zij de aankweeking van den koffieboom, de beschaving der inboorlingen en de gelukkige vestiging van onze overtollige bevolking aan de oevers der Afrikaansche rivieren op het oog heeft. Mijnheer Jarndyce, die verlangend is tot ieder werk bij te dragen, waarvan men het waarschijnlijk acht dat het een goed werk zal zijn, en door alle philanthropen zeer gezocht wordt, heeft, geloof ik, eene zeer hooge meening van mevrouw Jellyby."

Toen verschikte mijnheer Kenge zijne das eens en keek ons aan.

"En mijnheer Jellyby, mijnheer?" zeide Richard. — "Ja, mijnheer Jellyby," zeide mijnheer Kenge, "is — een — ik weet niet dat ik hem u beter kan beschrijven dan door te zeggen, dat hij de man van mevrouw Jellyby is." — "Een nul in het cijfer, mijnheer?" zeide Richard met een comisch gezicht. — "Dat zeg ik niet," antwoordde

mijnheer Kenge ernstig. "Dat kan ik waarlijk niet zeggen, want ik weet niets hoegenaamd van mijnheer Jellyby. Ik heb, zoover ik weet, nooit het genoegen gehad van mijnheer Jellyby te zien. Mijnheer Jellyby mag een zeer knap man zijn; maar hij is, om zoo te zeggen, verzwolgen in de stralen zijner vrouw."

Mijnheer Kenge zeide ons vervolgens dat, daar de weg naar het Verlaten Huis op zulk een avond zeer lang, donker en vervelend zou zijn, en wij dien dag reeds op reis waren geweest, mijnheer Jarndyce zelf deze schikking had voorgeslagen. Den volgenden morgen vroeg zou er bij mevrouw Jellyby een rijtuig wezen om ons verder te brengen.

Daarop liet hij een schelletje klinken, en kwam de jonge heer binnen. Hem met den naam van Guppy aansprekende, vroeg mijnheer Kenge of de koffers van jufvrouw Summerson en de andere bagage al bezorgd waren. Mijnheer Guppy antwoordde ja, dat zij bezorgd waren, en dat er eene koets wachtte om ons ook te brengen, zoodra het ons maar beliefde.

"Dan blijft mij alleen nog over," zeide mijnheer Kenge, ons beurtelings de hand gevende, "om mijn hartelijk genoegen uit te drukken (goeden avond, Jufvrouw Clare) over de schikking, die heden bepaald is, en mijne (goeden avond, jufvrouw Summerson) vurige hoop dat zij strekken zal tot het geluk, het (verheugd van de eer gehad te hebben met u kennis te maken, mijnheer Carstone) welzijn en het voordeel, in alle opzichten, van alle belanghebbenden! Guppy, ga mede, om het gezelschap daar goed te brengen." — "Waar is daar, mijnheer Guppy?" zeide Richard, toen wij naar beneden gingen. — "Niet ver," antwoordde Guppy. "Maar even in Thavies' Inn, weet ge wel?" — "Ik kan niet zeggen, dat ik weet waar dat is, want ik kom van Winchester en ben vreemd in Londen." — "Maar even om den hoek," zeide Guppy. "Wij draaien Chancery-Lane maar in, snorren Holborn langs en dan zijn wij er in vier minuten — het is haast naast de deur. Dat is wel eene bijzonderheid van Londen, niet waar, jufvrouw?" Hij scheen om mijnentwil zeer verheugd daarover. — "De mist is inderdaad zeer dik," zeide ik. — "Maar hij hindert u toch zeker niet," zeide Guppy, de trede opslaande; "integendeel hij schijnt u goed te doen, jufvrouw, naar uw gezicht te oordeelen."

Ik wist wel dat hij het goed meende met dit compliment, en toen hij het portier gesloten had en op den bok zat, lachte ik er zelve om dat ik er over bloosde; en wij lachten alle drie, en snapten over onze onervarenheid en het vreemde van Londen, tot wij, onder eene poort door, de plaats onzer bestemming bereikten: eene smalle straat met hooge huizen, die naar een langwerpigen regenbak geleek om den mist in op te vangen. Een woelig troepje menschen, voornamelijk kinderen, was voor het huis verzameld waar wij stilhielden, en dat eene doffe, koperen plaat op de deur had, met het opschrift: JELLYBY.

"Schrik maar niet!" zeide Guppy, het portier inkijkende. "Een van de kleine Jellyby's heeft zijn hoofd door het hek van de stoep geduwd." — "O, het arme kind!" zeide ik. "Laat mij er uit, als het u belieft." — "Pas maar op, jufvrouw," zeide Guppy. "Die kleine Jellyby's voeren altijd het een of ander uit."

Ik ging naar het arme kind, een van de morsigste ellendelingetjes, die ik ooit gezien heb, en vond hem gloeiend rood van angst en hard schreeuwende, met den hals tusschen twee ijzeren spijlen geklemd, terwijl een melkboer en een beadle, met de best mogelijke meening, hem bij de beenen er uit poogden te trekken, in de verbeelding dat zijn hoofd zich zóó wel zou laten samendrukken. Daar ik (na hem tot bedaren gebracht te hebben) bevond dat hij een kleine jongen was met een bijzonder groot hoofd, dacht ik, dat misschien, waar zijn hoofd tusschen door kon, zijn lichaam wel zou kunnen volgen, en zeide dus dat het beste middel om hem te verlossen misschien zou zijn, hem vooruit te duwen. Dit werd door den melkboer en den beadle zoo gunstig opgenomen, dat zij hem terstond in het keldergat zouden hebben gestooten, als ik hem niet bij zijn schortje had vastgehouden, terwijl Richard en Guppy de keuken door wegliepen, om hem te vangen als hij losraakte. Eindelijk kwam hij zonder ongeluk beneden, en toen begon hij met een hoepelstok op Guppy los te slaan alsof hij razend was.

Er scheen niemand daar in huis te behooren behalve eene vrouw, die er als eene schoonmaakster uitzag, en van beneden met een bezemstok naar het kind had gestompt; ik weet niet met welk oogmerk en geloof niet dat zij het zelve wist. Ik vooronderstelde dus dat mevrouw Jellyby niet thuis was, en was zeer verwonderd, toen die schoonmaakster in den gang naar ons toekwam, Ada en mij naar eene achterkamer op de eerste verdieping bracht en ons aandiende als "die twee jonge jufvrouwen, mevrouw Jellyby!" Onderweg naar boven vonden wij nog verscheidene kinderen, en hadden zelfs moeite om in donker niet op hen te trappen; en toen wij bij mevrouw Jellyby binnenkwamen, viel er een van die arme kleinen met groot geraas de trap af, — eene geheele rij trappen hoog, kwam het mij naar het geluid voor.

Mevrouw Jellyby, op wier gelaat zich niets van de onrust afspiegelde, die wij niet konden nalaten te laten blijken, terwijl het hoofd van het kind met eene bons op elke trap neerkwam — Richard zeide naderhand dat hij er zeven had geteld, behalve nog een voor het

portaal — ontving ons met volmaakte gelijkmoedigheid. Zij was een niet onbevallig, maar zeer klein en gezet vrouwtje, tusschen de veertig en vijftig, met fraaie oogen, hoewel zij een zonderling uitzicht hadden, alsof zij altijd in de verte keken. Alsof zij — ik haal weder een gezegde van Richard aan — niet dichterbij konden zien dan Afrika.

"Ik ben waarlijk zeer verheugd," zeide mevrouw Jellyby, met eene welluidende stem, "dat ik het genoegen mag hebben van u te ontvangen. Ik heb zeer veel achting voor mijnheer Jarndyce, en niemand, in wien hij belang stelt, kan een voorwerp van onverschilligheid voor mij zijn."

Wij betuigden onzen dank en namen plaats achter de deur, waar eene wrakke, kreupele sofa stond. Mevrouw Jellyby had fraai haar, maar had het te druk met hare Afrikaansche plichten om het behoorlijk op te maken. De doek, dien zij los om zich heen geslagen had, zakte op haar stoel af, toen zij naar ons toekwam. En toen zij zich omkeerde om weder te gaan zitten, konden wij niet nalaten op te merken, dat haar kleedje van achteren lang niet sloot, en de opene ruimte op haar rug met een hekwerk van een rijgveter was gedicht — gelijk het latwerk van een zomerhuisje.

De kamer, met papieren bestrooid en bijna gevuld door eene groote tafel, ingelijks daarmede bedekt, was niet alleen niet aan kant, maar ik moet zeggen zeer vuil. Wij waren wel genoodzaakt met onzen gezichtszin daarop te letten, zelfs terwijl onze gehoorzin het arme kind volgde, dat van de trap was gevallen, ik denk naar de achterkeuken, waar iemand het scheen te smoren.

Maar wat ons bijzonder trof was een meisje, met een afgemat, ongezond uitzicht, hoewel lang niet leelijk, dat aan eene schrijftafel op de veer van hare pen zat te bijten en ons aan te staren. Ik geloof dat nog nooit iemand zoo beïnkt was. En van hare zwierende haren tot aan hare kleine voeten, die ontsierd werden door uitgescheurde en neergetrapte satijnen sloffen, scheen zij waarlijk geen voorwerp van kleeding aan het lijf te hebben, van eene speld af en hooger, dat in behoorlijken toestand was of op de rechte plaats zat.

"Gij vindt mij, liefjes," zeide mevrouw Jellyby, twee dikke kantoorkaarsen op blikken kandelaren snuitende, die de kamer erg naar heet smeer deden ruiken (het vuur was uitgegaan, en in den haard zag men niets dan asch, een bosje hout en een pook) "gij vindt mij, liefjes, volgens gewoonte, in groote drukte; maar dat zult gij wel verontschuldigen. Het Afrikaansche plan neemt tegenwoordig al mijn tijd weg. Het wikkelt mij in correspondentie met openbare machten en particuliere personen door het geheele land, die belang stellen in het welzijn hunner natuurgenooten. Ik mag met blijdschap zeggen, dat het vordert. Wij hopen aanstaande jaar tegen dezen tijd tusschen de honderd vijftig en tweehonderd gezonde familiën te hebben, aan het werk om den koffieboom aan te kweeken en de inboorlingen van Borrioboola-Gha, op den linkeroever van den Niger, te beschaven."

Daar Ada niet sprak en mij aanzag, zeide ik dat dit zeer streelend moest wezen.

"Het is streelend," zeide mevrouw Jellyby. "Het vereischt de toewijding van al mijne krachten, zooals zij dan zijn; maar dat is niets, als het maar gelukt; en ik mag er met elken dag vaster op vertrouwen, dat het zal gelukken. Weet gij wel, jufvrouw Summerson, dat ik mij bijna verwonder, dat gij nooit uwe eigene gedachten op Afrika hebt gericht?"

Deze toepasselijke wending was mij zoo onverwacht, dat ik niet wist wat er op te zeggen. Ik noemde het klimaat.

"Het heerlijkste klimaat van de wereld!" zeide mevrouw Jellyby. — "Inderdaad, mevrouw?" — "Zekerlijk. Met voorzichtigheid," zeide mevrouw Jellyby. "Gij kunt zonder voorzichtigheid Holborn langs gaan en overreden worden. Gij kunt met voorzichtigheid Holborn langs gaan en nooit overreden worden. Juist zoo met Afrika."

Ik zeide: "Zonder twijfel." Ik meende wat Holborn betrof.

"Als gij lust hebt," zeide mevrouw Jellyby, ons eenige papieren toeschuivende, "om eenige opmerkingen over dit punt te lezen, en over de zaak in het algemeen (die reeds bij duizenden verspreid zijn), terwijl ik een brief afmaak, dien ik juist dicteer — aan mijne oudste dochter, die mijn secretaris is —."

Het meisje aan de tafel hield op met op hare pen te bijten, en beantwoordde ons knikken met eene beweging, die half bloo en half stuursch was.

"Dan zal ik vooreerst gedaan hebben," vervolgde mevrouw Jellyby vriendelijk; "schoon ik eigenlijk nooit gedaan heb. Waar zijt gij gebleven, Caddy?" — "Biedt mijnheer Swallow hare complimenten aan en verzoekt —" — "En verzoekt," zeide mevrouw Jellyby, dicteerend, "hem te mogen berichten, in antwoord op zijne vragen naar de Afrikaansche onderneming — neen, Peepy, volstrekt niet."

Peepy (door zich zelven zoo genoemd) was het ongelukkige kind, dat van de trap was gevallen en nu de correspondentie stoorde door, met eene strook pleister over zijn voorhoofd, binnen te komen, om zijne gekneusde knietjes te laten zien, waarvan Ada en ik niet wisten wat meer ons medelijden opwekte — de geschaafde plekken of het vuil. Mevrouw Jellyby vervolgde slechts, met die heldere kalmte waarmede zij alles zeide: "Ga heen, stoute Peepy," en vestigde hare fraaie oogen weder op Afrika.

Daar zij echter terstond voortging met dicteeren, en ik haar volstrekt niet stoorde door

mijn bedrijf, waagde ik het Peepy, toen hij weder heenging, tegen te houden en op mijn schoot te nemen. Hij keek zeer verbaasd dat ik dit deed en Ada hem een kus gaf; maar weldra viel hij in mijn arm gerust in slaap, met al langer en langer tusschenpoozen snikkende, tot hij geheel stil werd. Ik was zoodanig met Peepy bezig, dat ik niet in bijzonderheden op den brief lette, schoon ik er zulk een algemeenen indruk door kreeg van het geduchte gewicht van Afrika en de volstrekte onbeduidendheid van alle andere plaatsen en dingen, dat ik mij waarlijk schaamde er zoo weinig om gedacht te hebben.

"Zes uur?" zeide mevrouw Jellyby. "En onze etenstijd is nominaal (want wij eten eigenlijk ongeregeld) om vijf. Caddy, wijs jufvrouw Clare en jufvrouw Summerson hare kamers eens. Gij zult u misschien wel wat willen verkleeden? Gij zult mij wel verschoonen, dat weet ik, dat ik het zoo druk heb. O, dat ondeugende kind! zet hem toch neer, jufvrouw Summerson!"

Ik verzocht hem te mogen houden, naar waarheid zeggende dat hij mij geheel niet lastig was; en zoo droeg ik hem naar boven en legde hem op mijn bed. Ada en ik hadden twee bovenkamers, die met eene deur in elkander uitkwamen. Zij waren zeer kaal en zeer wanordelijk, en het gordijn voor mijn venster was met eene vork opgestoken.

"Gij zoudt wel wat warm water willen hebben, niet waar?" zeide jonge jufvrouw Jellyby, rondziende naar eene kan met een oor er aan, maar vruchteloos. — "Als het niet te veel moeite geeft," zeiden wij. — "O, het is niet om de moeite," antwoordde Caddy; "maar de vraag is, of er wel is."

De avond was koud, en de kamers hadden zulk eene duffe lucht, dat ik moet bekennen dat ik eenigszins verdrietig was; en Ada schreide half. Wij lachten echter spoedig weder, en waren druk aan het uitpakken, toen jonge jufvrouw Jellyby terugkwam om te zeggen, dat het haar speet dat er geen warm water was, en dat men den ketel niet kon vinden.

Wij verzochten haar om er maar niet van te spreken, en maakten zooveel haast als wij konden, om weder beneden bij het vuur te komen. Maar al de kleine kinderen waren buiten op het portaal gekomen, om naar het vreemde verschijnsel te zien, dat Peepy op mijn bed lag; en onze aandacht werd gedurig afgetrokken door de veelvuldige verschijning van neuzen en vingers in dreigend gevaar tusschen de reten der deuren. Het was onmogelijk die deuren te sluiten; want die van mijne kamer had geene kruk, en hoewel aan Ada's deur de kruk zeer glad om- en omging, deed dit geene werking hoegenaamd op het slot. Ik deed dus den kinderen het voorstel, dat zij zouden binnenkomen en heel zoet aan mijne tafel blijven, dan zou ik hun, terwijl ik mij kleedde, het sprookje van Roodkapje vertellen. Dit deden zij, en hielden zich zoo stil als muisjes, Peepy ingesloten, die juist te gelegener tijd, nog voor de verschijning van den wolf, wakker werd.

Toen wij naar beneden gingen, vonden wij de trap verlicht met een drijvend pitje in een aarden potje; en eene meid, met een gezwollen gezicht en een lap flanel daarom gebonden, blies het vuur in het salon aan (dat nu door eene opene deur met mevrouw Jellyby's kamer in gemeenschap stond), eene bezigheid, waarbij zij bijna stikte. Het rookte zoo erg, dat wij allen een half uur lang, met de vensters open, zaten te kuchen en te traanoogen, gedurende welken tijd mevrouw Jellyby, met dezelfde lieftalligheid van humeur, adressen op brieven schreef. Dat zij zich zoo bezig hield was, moet ik zeggen, eene groote verademing voor mij; want Richard vertelde mij dat hij zijne handen in eene taartenpan had gewasschen, en dat men den waterketel op zijn waschtafeltje had gevonden, en maakte Ada zoodanig aan het lachen, dat zij mij op de zotste manier aan het lachen bracht.

Kort na zevenen gingen wij naar beneden om te eten; voorzichtig, op raad van mevrouw Jellyby; want de traplooper was zoo vol gaten, behalve dat er ook roedjes ontbraken, dat hij wel naar een net geleek om ons in te vangen. Wij hadden een mooien kabeljauw, een stuk gebraden vleesch, een schotel coteletten en een podding; een heerlijke maaltijd, als hij maar langer op het vuur was geweest, maar alles was bijna rauw. De meid, met den flanellen lap, bediende, en liet alles maar op de tafel neervallen waar het viel, en verschoof het dan niet weder voordat zij het op de trap zette. De vrouw, die ik in de keuken had gezien, (en toen voor de schoonmaakster, maar niet voor de keukenmeid hield) kwam dikwijls aan de deur met haar schermutselen, en er scheen kwaad bloed tusschen deze twee te zitten.

Gedurende den geheelen maaltijd — die lang duurde, ten gevolge van zulke ongelukjes, als dat de schotel met aardappelen bij abuis in den kolenemmer geraakte, en dat de ring van den kurketrekker afbrak en de meid tegen de kin sloeg — bewaarde mevrouw Jellyby hare gelijkmatige kalmte. Zij vertelde ons veel interessants over Borrioboola-Gha en de inboorlingen, en ontving zooveel brieven, dat Richard, die naast haar zat, vier enveloppes te gelijk in de saus zag. Sommige dezer brieven waren handelingen of besluiten van damesvereenigingen, en deze werden ons voorgelezen; andere waren aanvragen van menschen, die zich op verschillende manieren de koffie en de inboorlingen aantrokken; nog andere vereischten een antwoord, en zij zond hare oudste dochter twee- of driemaal van de tafel om er een te schrijven.

Zij had het zeer druk, en was ontwijfelbaar, gelijk zij ons gezegd had, geheel aan de zaak toegewijd.

Ik was eenigszins nieuwsgierig om te weten wie een zachtzinnig, kaalhoofdig heer met een bril was, die zich, nadat de visch was weggenomen, op een ledigen stoel liet zakken, en zich lijdzaam aan Borrioboola-Gha scheen te onderwerpen, maar geen dadelijk belang in die volksplanting te stellen. Daar hij geen woord sprak, had hij wel een inboorling kunnen zijn, als zijne kleur niet het tegendeel had bewezen. Het was niet voordat wij van tafel gingen en hij met Richard alleen bleef, dat mij de mogelijkheid in het hoofd kwam, dat hij mijnheer Jellyby zou zijn. Maar hij was mijnheer Jellyby; en een snaterachtig jongmensch, mijnheer Quale geheeten, met groote blinkende knobbels aan de slapen en al zijn haar naar het achterhoofd gekamd, die des avonds kwam en Ada vertelde dat hij een philanthroop was, onderrichtte haar ook dat hij de huwelijksverbintenis tusschen mevrouw en mijnheer Jellyby de vereeniging van het geestelijke en het stoffelijke noemde.

Behalve dat deze jonkman zelf veel over Afrika had te zeggen, en over een plan van hem om de volkplanters te leeren, om de inboorlingen het draaien van pooten voor piano's te leeren en zoo een uitvoerhandel tot stand te brengen, maakte hij er ook zijn werk van om mevrouw Jellyby in haar glans te doen uitkomen, door bij voorbeeld te zeggen: "Ik geloof, mevrouw Jellyby, dat gij op één dag wel tusschen de honderd vijftig en tweehonderd brieven over Afrika krijgt, doet ge niet?" of: "Als mijn geheugen mij niet bedriegt, heb ik u eens hooren zeggen, dat gij vijf duizend circulaires te gelijk met dezelfde post hadt verzonden?" en dan bracht hij altijd mevrouw Jellyby's antwoord aan ons over, alsof hij haar tolk was. Den geheelen avond zat mijnheer Jellyby in een hoek met zijn hoofd tegen den muur, alsof hij aan zwaarmoedigheid onderhevig was. Het scheen dat hij, toen hij na den maaltijd met Richard alleen was, verscheidene malen zijn mond had opengedaan, alsof hij iets op het hart had, maar dien, tot Richard's verlegenheid, telkens weder had gesloten, zonder iets te zeggen.

Mevrouw Jellyby, die geheel in scheurpapier gedoken zat, dronk den geheelen avond koffie, en dicteerde bij tusschenpoozen hare oudste dochter. Zij hield ook eene discussie met mijnheer Quale, waarvan het onderwerp, als ik het wel begreep, de Broederschap der Menschheid scheen te zijn, en uitte daarbij zeer schoone gevoelens. Ik was echter niet zulk eene aandachtige toehoorderes als ik wel had mogen wenschen te zijn, want Peepy en de andere kinderen kwamen bij Ada en mij, in een hoek van de kamer, om nog een vertelseltje vragen; en zoo gingen wij onder hen zitten en vertelden fluisterend van de Gelaarsde Kat en ik weet niet wat al meer, tot mevrouw Jellyby, toevallig om hen denkende, hen naar bed zond. Daar Peepy er om huilde dat ik hem naar bed zou brengen, droeg ik hem naar boven; waar de meid met den flanellen lap als een dragonder op het kleine goed instormde en allen in hunne kribbetjes smeet.

Daarna hield ik mij bezig met onze kamer wat op te knappen, en een zeer weerbarstig vuur, dat men had aangelegd, met goedheid aan het branden te krijgen, dat het eindelijk zeer helder deed. Toen ik weder beneden kwam, gevoelde ik dat mevrouw Jellyby eenigszins uit de hoogte op mij neerzag, omdat ik zoo kleingeestig was; en dit speet mij, schoon ik wel wist dat ik ook op iets hoogers aanspraak kon maken.

Het was bijna middernacht eer wij gelegenheid vonden om naar bed te gaan; en zelfs toen lieten wij mevrouw Jellyby onder hare papieren aan het koffiedrinken, terwijl hare dochter op hare pen zat te bijten.

"Welk een vreemd huis!" zeide Ada, toen wij boven waren. "Hoe zonderling van mijn neef Jarndyce om ons hier te zenden!" — "Het brengt mij geheel in de war, lieve," zeide ik. "Ik wil het begrijpen en kan het toch niet begrijpen." — "Wat?" vroeg Ada met haar aardig lachje. — "Dat alles, lieve," antwoordde ik. "Het moet wel heel goed van mevrouw Jellyby zijn, zich zooveel moeite te geven met eene onderneming ten voordeele van die Afrikanen — maar toch — Peepy en het huishouden!"

Ada lachte, sloeg haar arm om mijn hals, terwijl ik daar zoo in het vuur stond te kijken, en zeide mij dat ik een lief en goed en stil vriendinnetje was, en haar hart had gewonnen. "Gij zijt zoo nadenkend, Esther," zeide zij, "en toch vroolijk. Gij doet zooveel, en laat u zoo niets daarop voorstaan. Gij zoudt het zelfs in dit huis u zelve en anderen genoeglijk kunnen maken."

Mijn onnoozel lievelingetje! Zij wist niet dat zij eigenlijk maar zich zelve prees, en dat het de goedheid van haar eigen hart was, die haar zoozeer aan mij deed hechten.

"Mag ik u eene vraag doen?" zeide ik, toen wij een poosje voor het vuur hadden gezeten. — "Wel vijfhonderd," zeide Ada. — "Uw neef, mijnheer Jarndyce. Ik ben hem zooveel verplicht. Zoudt gij er tegen hebben om hem mij eens te beschrijven?"

Ada schudde hare goudblonde lokken naar achteren, en zag mij aan met oogen, zoo vol lachende verwondering, dat ik mij ook verwonderde, gedeeltelijk over hare schoonheid, en gedeeltelijk over hare verrassing.

"Esther!" riep zij uit. — "Melieve!" — "Gij wilt eene beschrijving van mijn neef Jarndyce hebben?" — "Ik heb hem nooit gezien, lieve."

— "En ik heb hem ook nooit gezien!" zeide Ada.

Was het mogelijk!

Neen, zij had hem nooit gezien. Maar hoe jong zij ook was toen hare mama stierf, herinnerde zij zich toch wel, hoe deze de tranen in de oogen kwamen, als zij van hem en de edelmoedigheid van zijn karakter sprak. Daaraan kon men zich vertrouwen, zeide zij, boven iets anders in de wereld; en Ada vertrouwde zich ook daaraan. Haar neef Jarndyce had haar eenige maanden geleden een "eenvoudigen, rondborstigen brief" geschreven, zeide Ada, waarin hij haar de nu aangenomene schikking voorstelde, en zeide dat aldus "door den tijd eenige wonden zouden kunnen genezen worden, die dat ellendige kanselarijproces veroorzaakt had." Zij had daarop geantwoord, dat zij het voorstel met dankbaarheid aannam. Richard had een dergelijken brief ontvangen en een dergelijk antwoord gegeven. Hij had mijnheer Jarndyce gezien, doch maar eens, vijf jaren geleden, toen hij te Winchester school lag. Hij had Ada gezegd, toen zij, op dat scherm geleund, voor het vuur stonden te praten, waar ik hen vond, dat hij nog wel wist dat hij hem "een ronde vent" had gevonden, met een blozend gezicht. Dit was alle beschrijving, die Ada mij geven kon.

Zij hielp mij zoo aan het denken, dat ik, toen Ada al in slaap was, nog voor het vuur bleef zitten, mij al meer en meer verwonderende hoe het op het Verlaten Huis zou zijn, en mij al meer en meer verwonderende dat gistermorgen zoo lang geleden scheen. Ik weet niet waar mijne gedachten heen dwaalden, toen zij door een kloppen aan de deur werden teruggeroepen.

Ik deed zachtjes open, en vond daar jonge jufvrouw Jellyby staan, bibberend van de koude, met een stompje kaars op een defecten blaker in de eene hand, en een eierdopje in de andere.

"Goeden nacht!" zeide zij zeer stroef. — "Goeden nacht!" zeide ik. — "Mag ik binnen?" vroeg zij, zeer kort en onverwacht, op denzelfden stroeven toon. — "Wel zeker," zeide ik. "Maar maak jufvrouw Clare niet wakker."

Zij wilde niet gaan zitten, maar bleef bij het vuur staan, doopte haar beïnkten middelvinger in het eierdopje, waar azijn in was, en streek dien over de inktvlekken in haar gezicht; ondertusschen keek zij zeer zuur en donker.

"Ik wou, dat Afrika dood was," zeide zij op eens.

Ik wilde hier iets tegen inbrengen.

"Dat doe ik," zeide zij. "Spreek mij maar niet tegen, jufvrouw Summerson. Ik haat en verfoei het. Het is een beest."

Ik zeide haar dat zij moe was, en dat het mij speet. Ik legde mijne hand op haar hoofd en raakte haar voorhoofd aan, en zeide dat dit nu heet was en morgen koel zou zijn. Zij bleef mij nog donker aanzien, met eene pruilende lip; maar weldra zette zij haar eierdopje weg en keerde zich zachtjes naar het bed waar Ada lag.

"Zij is mooi — heel mooi!" zeide zij, met dezelfde samengetrokkene wenkbrauwen en op denzelfden onbeleefden toon.

Ik stemde dit met een glimlach toe.

"Eene wees. Niet waar?" — "Ja." — "Maar zij weet veel, denk ik. Zij kan dansen, en muziek spelen, en zingen? Zij kan Fransch spreken, denk ik, en heeft geographie geleerd, en de globes, en borduren, en alles?" — "Zonder twijfel," antwoordde ik. — "Ik niet," zeide zij. "Ik kan haast niets, behalve schrijven. Ik ben altijd aan het schrijven voor ma. Ik weet niet hoe gij twee er niet voor beschaamd waart om van middag zoo binnen te komen en mij daar zoo te zien zitten, niet in staat om iets anders te doen. Zoo kwaadaardig als gij zijt. En gij houdt u zelven toch voor heel wat moois, durf ik wel zeggen."

Ik kon wel zien dat het arme meisje op het punt was om te gaan schreien, en zette mij zonder spreken weder op mijn stoel, en zag haar (hoop ik) even welwillend aan als mijn hart voor haar gestemd was.

"Het is een schandaal," zeide zij. "Dat weet gij ook wel. Het geheele huis is een schandaal. De kinderen zijn een schandaal. Ik ben een schandaal. Pa is verdrietig, en geen wonder! Priscilla is aan den drank — zij drinkt altijd. Het is eene groote schande en een groote jokken van u, als gij zegt dat gij haar vandaag niet geroken hebt. Het was eene lucht als in een kroeg, toen zij aan tafel diende; dat weet gij ook wel." — "Dat weet ik niet, lieve," zeide ik. — "Dat doet ge wel," zeide zij kortaf. "Gij moet niet zeggen, dat gij het niet weet. Gij doet het wel." — "Maar lieve," begon ik, "als gij mij niet wilt laten spreken —" — "Gij spreekt nu al. Dat weet ge wel. Vertel geen jokkens, jufvrouw Summerson." — "Lieve," zeide ik, "zoolang ge mij niet wilt aanhooren —" — "Ik wil u niet aanhooren." — "Ja, dat denk ik toch wel," zeide ik, "want zoo onredelijk zult ge niet willen zijn. Ik weet niet wat ge mij daar zegt, omdat de meid niet dicht bij mij is gekomen; maar ik twijfel toch niet aan wat ge mij zegt, en het spijt mij dat ik het hoor." — "Daar behoeft gij geene verdienste van te maken," zeide zij. — "O neen, lieve," zeide ik, "dat zou heel dwaas zijn."

Zij stond nog bij het bed, en nu bukte zij (maar met hetzelfde onvergenoegde gezicht) en gaf Ada een kus. Dit gedaan hebbende, kwam zij zachtjes terug en bleef bij mijn stoel staan. Hare borst zwoegde zoodanig dat ik innig medelijden met haar had, maar ik achtte het best niet te spreken.

"Ik wou dat ik dood was," barstte zij uit. "Ik wou dat wij allemaal dood waren. Dat zou veel beter voor ons zijn."

Een oogenblik later knielde zij naast mij op den grond, verborg haar gezicht in mijn kleed, bad mij hartstochtelijk om vergiffenis, en schreide. Ik troostte haar en wilde haar opbeuren; maar zij riep: "neen, neen;" zij wilde daar blijven.

"Gij placht meisjes les te geven," zeide zij. "Als gij mij maar hadt kunnen les geven, kon ik van u wel geleerd hebben! Ik ben zoo ellendig, en ik houd zooveel van u."

Ik kon haar niet overreden om bij mij te komen zitten, of iets anders te doen dan een versleten voetbankje naar de plek te schuiven waar zij geknield lag en zich daarop te zetten, terwijl zij mijn kleed nog eveneens bleef vasthouden. Langzamerhand viel het arme, afgematte meisje in slaap; en toen gelukte het mij haar hoofd zoover op te tillen dat het op mijn schoot lag, en bedekte ik ons beiden met omslagdoeken. Het vuur ging uit, en den geheelen nacht sluimerden wij zoo voor den kouden haard. In het eerst bleef ik onaangenaam wakker, en poogde ik mij vruchteloos met gesloten oogen in de tooneelen van dien dag te verdiepen. Eindelijk werden zij langzamerhand onduidelijk en ondereengemengd. Ik begon er mede in de war te gaan wie de slaapster was, die op mijn schoot lag. Nu was het Ada, dan een mijner vriendinnetjes van Reading, van welke ik niet gelooven kon, dat ik zoo kort geleden gescheiden was. Nu was het het krankzinnige vrouwtje, afgemat van het nijgen en glimlachen, dan iemand van gezag op Het Verlaten Huis. Eindelijk was het niemand meer, en was ik niemand meer.

De schemerachtige dag worstelde flauw met den nog aanhoudenden mist, toen ik mijne oogen opende, om die van een spookje met een vuil gezichtje te ontmoeten, die mij aanstaarden. Peepy was uit zijn kribje geklouterd, was met slaapjaponnetje en slaapmutsje naar beneden gekomen, en beefde zoo van de kou dat zijne tanden klapperden alsof hij ze allen al had.

V.

EEN OCHTENDAVONTUUR.

Hoewel het een gure morgen was, en de mist nog zwaar scheen te zijn — ik zeg scheen, want er zat zulk eene korst vuil op de vensterruiten, dat zij eene zomerzon zouden verdonkerd hebben — was ik toch genoeg gewaarschuwd voor de ongemakken, die ik zoo vroeg binnenshuis zou ondervinden, en ook nieuwsgierig genoeg naar Londen, om het een goeden inval van jonge jufvrouw Jellyby te vinden, toen zij voorstelde dat wij eene wandeling zouden gaan doen.

"Ma zal in lang niet beneden komen," zeide zij, "en dan is het de vraag of wij nog in een uur gaan ontbijten, zoo talmen zij. En wat pa betreft, hij neemt maar wat hij krijgen kan en gaat dan naar zijn kantoor. Hij heeft nooit wat gij een geregeld ontbijt zoudt noemen. Priscilla laat het brood en de melk, als er is, 's nachts maar uitstaan. Somtijds is er geen melk meer, en somtijds drinkt de kat ze op. Maar ik vrees dat ge moe moet wezen, jufvrouw Summerson, en misschien liever naar bed zoudt willen gaan." — "Ik ben geheel niet moe, lieve," zeide ik, "en zou veel liever uitgaan." — "Als dat waar is," antwoordde Caddy, "zal ik mij gaan klaarmaken."

Ada zeide dat zij ook wilde meegaan, en was spoedig bij de hand. Ik deed Peepy, bij gebrek aan iets beters voor hem te kunnen doen, het voorstel, dat hij zich door mij zou laten wasschen en daarna weder in mijn bed leggen. Hieraan onderwierp hij zich zoo gewillig mogelijk. Hij staarde mij onder de geheele operatie aan, alsof hij nooit in zijn leven zoo verbaasd was geweest, en ook nooit weer wezen kon — keek ook wel zeer ongelukkig, maar jammerde toch niet, en ging, zoodra het voorbij was, gerust weder slapen. Eerst twijfelde ik er aan, of ik wel zulk eene vrijheid zou nemen, maar ik bedacht weldra dat waarschijnlijk niemand in huis er op zou letten.

Door de drukte om Peepy te reinigen, en mij zelve klaar te maken, en Ada te helpen, werd ik spoedig door en door warm. Wij vonden de jonge jufvrouw Jellyby in de schrijfkamer, beproevende zich te warmen aan het vuur, dat Priscilla met een eindje kaars aanmaakte, — zij wierp het in het vuur om het beter te doen branden. Alles was juist eveneens gelijk wij het den vorigen avond hadden gelaten, en men was blijkbaar voornemens om het zoo te laten blijven. Beneden was het tafellaken na den maaltijd van gisteren niet weggenomen; men had het maar laten liggen voor het ontbijt. Kruimels, stof en scheurpapier waren door het geheele huis verspreid. Eenige tinnen bierkannen en eene melkkan hingen op het stoephek; de deur stond open, en wij zagen de keukenmeid, haar mond afvegende, om den hoek uit eene tapperij komen. Zij zeide, toen zij ons voorbijging, dat zij daar geweest was om te zien hoe laat het was.

Maar eer wij de keukenmeid zagen, ontmoetten wij Richard, die Thavies Inn op en neer danste, om zijne voeten te warmen. Hij was aangenaam verrast ons zoo vroeg bij de hand te zien, en zeide dat hij gaarne aan onze wandeling wilde deelnemen. Hij nam dus Ada onder zijne hoede, en ik ging met jonge jufvrouw Jellyby vooruit. Ik moet aanmerken, dat deze

jonge juffer weder tot haar stroeven toon vervallen was, en ik werkelijk niet zou gedacht hebben dat zij veel van mij hield, als zij mij dat niet gezegd had.

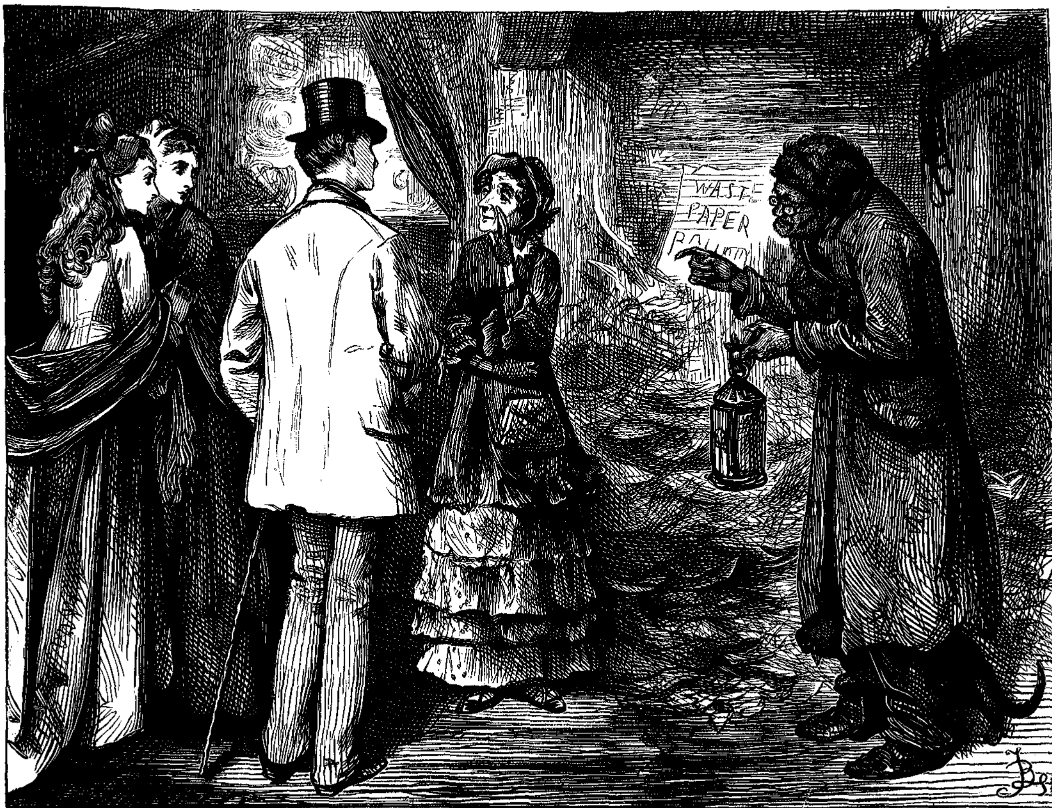
"Waar woudt gij heengaan?" vroeg zij. — "Ergens maar heen, melieve," antwoordde ik. — "Ergens is nergens," zeide Caddy, en bleef wrevelig stilstaan. — "Laten wij dan gaan waar gij wilt," zeide ik.

Toen liet zij mij zeer hard voortstappen.

"Ik geef er niet om!" zeide zij. "Gij zijt mijne getuige, Jufvrouw Summerson, ik zeg, ik geef verplichting als kind toonen; dat is meer hunne zaak dan de mijne. Daar zijt gij van ontzet, niet waar? Heel goed, ik ben ook ontzet, zoo zijn wij allebei ontzet; en daarmee is het uit."

Zij liet mij nog harder doorstappen.

"Maar met dat al, zeg ik nog eens, hij mag komen en komen, ik wil toch niets met hem te doen hebben. Ik kan hem niet uitstaan. Als er iets in de wereld is dat ik haat en verfoei, dan is het die malligheid, die ma en hij met elkander praten. Het verwondert mij dat de straatsteenen voor ons huis geduld heb-

DE LORD-KANSELIER VERTELT DEN DOOD VAN TOM JARNDYCE. (blz. 28).

er niet om — maar al kwam hij avond aan avond bij ons aan huis, met zijn breed, blinkend knobbelig voorhoofd, tot hij zoo oud was als Methusalem, zou ik toch niets met hem te doen willen hebben. Zulke ezels als hij en ma van zich zelven maken!" — "Melieve," zeide ik, op die benaming doelende, en op den krachtigen nadruk, dien zij er aan gaf. "Uwe verplichting als kind —" "Och, spreek mij niet van verplichting als kind, jufvrouw Summerson. Waar is ma's verplichting als moeder? Geheel op het publiek en Afrika overgebracht, denk ik! Laten dan het publiek en Afrika ben om daar te blijven, en zulk eene tegenstrijdigheid bij te wonen, als al die hoogdravende wartaal en ma's manier van huishouden."

Ik kon niet nalaten te begrijpen, dat zij mijnheer Quale bedoelde, den jongen heer die er gisteravond was geweest. Ik werd gelukkig bewaard voor de onaangename noodzakelijkheid om verder over dit onderwerp te spreken, daar Ada en Richard ons nu haastig achterop kwamen en lachend vroegen of wij een wedren wilden houden. Aldus gestoord, werd Caddy stil en wandelde somber met mij voort, terwijl ik mij verwonderde over het aantal en de verschei-

denheid der straten, de menigte menschen, die reeds op de been was, de rijtuigen, die al heen en weder reden, de drukte om de winkels uit te stallen en winkels te vegen, en de vreemde, havelooze gedaanten, die in het weggeveegde vuil grabbelden om naar spelden en andere dingen te zoeken.

"Zoo, nichtje," zeide achter mij de vroolijke stem van Richard tot Ada. "Wij mogen nooit uit de Kanselarij komen. Daar zijn wij langs een anderen weg naar de plaats gekomen, waar wij elkander gisteren hebben gevonden, — en bij het Groote Zegel, daar is die oude jufvrouw ook weer."

Daar stond zij inderdaad vlak voor ons te nijgen en te glimlachen, en zeide, op denzelfden patroniseerenden toon als gisteren:

"De pupillen in Jarndyce! Waarlijk een groot genoegen!" — "Ge zijt vroeg bij de hand, jufvrouw," zeide ik, toen zij voor mij neeg. — "Ja-a. Ik kom gewoonlijk vroeg hier wandelen. Eer het Hof zitting heeft. Het is hier stil. Ik verzamel mijne gedachten voor de dagelijksche zaken," zeide de oude jufvrouw met zekere affectatie. "De dagelijksche zaken vereischen veel oplettendheid. Het kanselarij-recht is zoo he-el moeielijk te volgen." — "Wie is dat, Jufvrouw Summerson?" fluisterde Caddy, mijn arm vaster knellende.

Het gehoor der oude jufvrouw was bijzonder scherp. Zij antwoordde dadelijk zelve.

"Eene belanghebbende, mijn kind. Tot uw dienst. Ik heb de eer om het Hof geregeld bij te wonen. Met mijne documenten. Heb ik het genoegen om nog eene van de jeugdige partijen in Jarndyce aan te spreken?" zeide de oude jufvrouw, en bleef, na dikwijls genegen te hebben, met haar hoofd op zijde voor mij staan.

Richard, die zijne onbedachtzaamheid van gisteren verlangde goed te maken, legde haar vriendelijk uit, dat jonge jufvrouw Jellyby in geen verband met het proces stond.

"Ha!" zeide de oude jufvrouw. "Zij verwacht geene uitspraak. Zij zal toch oud worden. Maar niet zoo oud. O Heere neen. Dit is de tuin van Lincoln's Inn. Ik noem het mijn tuin. In den zomer is het waarlijk een lusthof. Waar de vogeltjes liefelijk zingen. Ik slijt hier het grootste gedeelte van de groote vacantie. In bespiegeling. Gij zult de groote vacantie wel ongemeen lang vinden, niet waar?"

Wij zeiden ja, daar zij scheen te verwachten dat wij dit zouden zeggen.

"Als de bladen van de boomen vallen, en er geene bloemen meer bloeien, om ruikers voor het Hof van den lord-kanselier te maken," zeide de oude jufvrouw, "is de vacantie vervuld, en heerscht het zesde zegel weder, waarvan in de Openbaring gesproken wordt. Kom mij eens aan huis zien, verzoek ik u. Dat zal een goed voorteeken voor mij zijn. Jeugd, en hoop, en schoonheid zijn daar zeer zeldzaam. Het is lang geleden sedert ik van een van drieën een bezoek heb gehad."

Zij had mijne hand gevat, en terwijl zij mij en Caddy voortleidde, wenkte zij Richard en Ada om mede te komen. Ik wist niet hoe mij te verontschuldigen en keek naar Richard om hulp. Daar hij half moest lachen, en half nieuwsgierig werd, en geheel niet wist hoe zich van de oude jufvrouw af te maken zonder haar te beleedigen, bleef zij ons voortleiden, en bleven hij en Ada volgen; terwijl onze vreemde geleidster ons met nederbuigende vriendelijkheid bij herhaling verzekerde dat zij dichtbij woonde.

Dit was ook waar, gelijk weldra bleek. Zij woonde zoo dichtbij, dat wij haar maar weinige oogenblikken haar zin hadden gelaten of zij was thuis. Ons een zijpoortje doorbrengende, bleef zij geheel onverwacht staan in eene smalle achterstraat, die tot den doolhof van stegen en straatjes buiten den muur der Inn behoorde, en zeide: "Hier woon ik. Mag ik u verzoeken om naar boven te gaan?" Wij stonden voor een winkel met het opschrift: "KROOK, MAGAZIJN VAN LOMPEN EN FLESSCHEN;" en een ander, met lange, magere letters: "KROOK, HANDELAAR IN VICTUALIËN. Het venster was gedeeltelijk bedekt met eene afbeelding van een rooden papiermolen, waarvoor eene kar eenige zakken met lompen ontlaadde. Elders las men weder: "Hier koopt men beenderen," — "Hier koopt men keukenafval," — "Hier koopt men oud ijzer," — "Hier koopt men snippers," — "Hier koopt men heeren- en dames kleedingstukken." Alles scheen daar gekocht en niets verkocht te worden. Overal voor het venster stonden vuile flesschen: schoensmeerflesschen, medicijnflesschen, gemberbier- en sodawaterflesschen, inmaakflesschen, wijnflesschen en inktflesschen. Bij het opnoemen der laatste herinner ik mij, dat men aan den winkel, in verscheidene opzichten, kon zien dat hij in eene rechtsgeleerde buurt stond, en als het ware een havelooze afhangeling en niet erkende aanverwant der rechtsgeleerdheid was. De inktflesschen waren bijzonder talrijk. Buiten de deur stond een waggelend bankje met versletene, oude boeken en daarop een briefje: "Rechtsgeleerde boeken, allen 9 stuivers het stuk. Sommigen der genoemde opschriften waren met eene staande hand geschreven, gelijk de papieren, die ik in het kantoor van Kenge en Carboy had gezien, en de brieven, die ik zoolang van deze heeren had ontvangen. Daaronder was er een, van dezelfde hand, die niets met den winkel te doen had, maar aankondigde dat een fatsoenlijk man van vijf en veertig jaren kopieerwerk verlangde, en netheid en spoed beloofde. Adres Nemo, bij den heer Krook alhier. Er hingen verscheidene halfsleten zakken, blauw en rood. Even binnen de deur lagen hoopen

van rollen gekreukeld, oud perkament, en stapels vergeelde en verhavende papieren, blijkbaar rechtsgeleerde documenten. Ik had mij kunnen verbeelden, dat al de roestige sleutels, waarvan er hier honderden als oud ijzer bij elkander lagen gesmeten, eens op de deuren van rechtsgeleerde kantoren of de ijzeren kisten daarin hadden gepast. De hoop vodden, die in eene enkele houten schaal lag, (gedeeltelijk er uit hangende) welke aan het eene einde eener balans hing, die aan het andere einde geene schaal voor het gewicht had, had uit verscheurde advocaten dassen en tabbaarden kunnen bestaan. Men had zich, om het tafereel geheel te voltooien, nog maar te verbeelden, gelijk Richard Ada en mij toefluisterde, dat die schoon afgeknaagde beenderen, die in een hoek op een hoop lagen, de beenderen van clienten waren.

Daar het nog mistig en donker was, en de winkel bovendien door den muur van Lincoln's Inn werd verduisterd, die op een paar schreden afstands het licht onderschepte, hadden wij zooveel niet kunnen zien zonder de lantaren, waarmede een oud man met een bril en eene harige muts in den winkel rondliep. Zich nu naar de deur keerende, kreeg hij ons in het oog. Hij was kort, lijkkleurig en verschrompeld; zijn op zijde hangend hoofd was tusschen zijne schouders gedoken, en de adem kwam als een zichtbare rook uit zijn mond, alsof hij van binnen in brand stond. Zijne keel, kin en wenkbrauwen waren zoo ruig van witte haren, en zijn gezicht was zoo vol aderen en puisten, dat hij van de borst opwaarts naar den besneeuwden wortel van een ouden boom geleek.

"Hi hi!" zeide de oude man, naar de deur komende. "Hebt gij wat te koop?"

Wij traden natuurlijk terug en keken naar onze geleidster, die ondertusschen, met een sleutel, dien zij uit haar zak had gehaald, haar best deed om de deur van het bovenhuis te openen, en tot welke Richard nu zeide, dat wij, daar wij het genoegen hadden gehad van te zien waar zij woonde, haar hier wilden verlaten, alzoo de tijd ons begon te dringen. Maar zij liet zich niet zoo gemakkelijk ontglippen. Zij werd zoo wonderlijk dringend in haar ernst, dat wij boven zouden komen en hare woning zien, al was het maar voor een oogenblik, en bleef er zoo vriendelijk op gesteld om mij binnen te leiden, als een gedeelte van het goede voorteeken dat zij verlangde, dat ik(wat de anderen ook mochten doen) er niets anders op zag dan te bewilligen. Ik denk, dat wij allen meer of minder nieuwsgierig waren. In allen gevalle, toen de oude man zijne overredingen bij de hare voegde, en zeide: "Ja, ja. Geef haar haar zin maar. Het zal geen minuut duren. Kom binnen, kom binnen! Kom den winkel maar door, als de andere deur klemt!" gingen wij allen maar binnen, voortgedreven door Richard's lachende aanmoediging, en ons op zijne bescherming verlatende.

"Mijn huisheer, Krook," zeide het oude jufvrouwtje, goedgunstig van haar verheven rang tot hem afdalende, terwijl zij hem aan ons presenteerde. "Hij wordt onder de buren de lordkanselier genoemd. Zijn winkel wordt het Hof der Kanselarij genoemd. Hij is een zeer singulier persoon. Hij is heel wonderlijk. O, ik verzeker u, hij is heel wonderlijk."

Zij schudde haar hoofd en tikte met haar vinger tegen haar voorhoofd, om aan te duiden dat wij zoo goed moesten zijn om hem te verontschuldigen. "Want hij is een beetje — gij weet wel — g — !" zeide de oude jufvrouw deftig. De oude man hoorde dit en lachte. — "Het is de waarheid," zeide hij, met zijne lantaren voor ons uitgaande, "dat zij mij den lord-kanselier en mijn winkel de Kanselarij noemen. En waarom denkt gij dat zij dit doen?" — "Dat weet ik waarlijk niet," zeide Richard tamelijk onverschillig. — "Ziet ge," zeide de oude man stilstaande en zich omkeerende, "zij — hi, dat is mooi haar! Ik heb drie zakken dameshaar beneden, maar geen zoo mooi en fijn als dit. Welk eene kleur, en hoe zacht!" — "Dat is al genoeg, goede vriend," zeide Richard, zeer misnoegd dat hij een van Ada's lokken door zijne gele hand had gehaald. "Gij kunt wel bewonderen gelijk wij anderen doen, zonder zoo vrijpostig te zijn."

De oude man wierp hem plotseling een blik toe, die zelfs mijne aandacht van Ada afriep, welke, verschrikt en blozende, op het oogenblik zoo schoon was, dat zij zelfs de dwalende aandacht van het oude jufvrouwtje scheen te boeien. Maar toen Ada tusschen beiden kwam en lachend zeide dat zij niet anders dan trotsch kon wezen op zulk eene oprechte bewondering, werd mijnheer Krook eensklaps weder hetzelfde verschrompelde manneke dat hij te voren was.

"Gij ziet wel ik heb hier zooveel goed," hervatte hij, de lantaren omhoog houdende, "van zoo velerlei soort, en dat alles, gelijk de buren denken (maar zij weten het niet) ligt te bederven en te vergaan, dat zij daarom mij en mijn winkel zoo gedoopt hebben. En ik heb zooveel oude perkamenten en papieren onder mijn voorraad. En ik heb zulk een smaak in roest en stof en spinnewebben. En het is alles mijne gading wat er maar komt. En ik kan er niet toe komen om iets van de hand te doen, dat ik eens heb beetgekregen of (zoo denken mijne buren, maar wat weten zij er van?) of om iets te veranderen, of te laten schoonmaken, of vegen, of afboenen, of te laten repareeren. Dat is de manier, waarop ik den kwaden naam van kanselier heb gekregen. Ik geef er niet om. Ik ga mijn edelen en geleerden broeder haast alle dagen zien, als hij in de Inn zitting houdt. Hij let niet op mij; maar ik let op hem. Er is geen

groot verschil tusschen ons. Wij wroeten allebei in een warboel. Hi, Lady Jane!"

Eene groote, grauwe kat sprong van eene kastplank in de nabijheid op zijn schouder, en deed ons allen schrikken.

"Hi! Laat eens zien hoe gij krabt. Hi! Verscheur, mylady!"

De kat sprong af en krabde aan een bundel vodden met hare tijgerachtige klauwen, met een gekras, dat iemand door het hoofd ging.

"Zoo zou zij iedereen doen, op wien ik haar aanhitste," zeide de oude man. "Ik handel onder anderen ook in kattevellen, en het hare werd mij te koop geboden. Het is een heel mooi vel, zooals ge zien kunt, maar ik trok het toch niet af. Dat geleek toch niet naar het kanselarij gebruik, zult ge wel zeggen!"

Hij had ons nu zijn winkel doorgebracht, en naar eene deur achterin, die in den gang uitkwam. Terwijl hij met zijne hand aan de deur stond te wachten, zeide de oude jufvrouw zeer vriendelijk, eer zij hem voorbijging:

"Dat is genoeg, Krook. Gij meent het goed, maar ge zijt wat langdradig. Mijne jeugdige vrienden hebben weinig tijd. Ik zelve heb ook niet over, want ik moet spoedig naar het Hof. Mijne jeugdige vrienden zijn de pupillen in Jarndyce." — "Jarndyce!" zeide de oude man met eene beweging van schrik. — "Jarndyce en Jarndyce. Het groote proces, Krook," antwoordde zijne huurster. — "Hi!" riep de oude man uit, op een toon van peinzende verbazing. "Denk eens aan!"

Hij scheen in een oogenblik zoodanig getroffen en keek ons zoo zonderling aan, dat Richard zeide:

"Gij schijnt nog al veel werk te maken van de zaken voor uw edelen en geleerden broeder, den anderen kanselier!" — "Ja!" zeide de oude man verstrooid. "Zekerlijk. Uw naam is —" — "Richard Carstone." — "Carstone," herhaalde hij, en telde dien naam op zijn voorvinger af, en zoo deed hij bij elken volgenden naam, dien hij noemde, op een anderen vinger. "Ja. Daar was de naam van Barbary, en de naam van Clare, en de naam van Dedlock ook, geloof ik." — "Hij weet evenveel van de zaak als de werkelijk gesalarieerde kanselier," zeide Richard tot Ada en mij, met niet weinig verwondering. — "Ja!" zeide de oude man, langzaam uit zijne verstrooiing ontwakende. "Ja! Tom Jarndyce — gij zult mij, als bloedverwanten, wel verschoonen; maar hij was in het Hof en den omtrek nooit onder een anderen naam bekend, en hij was daar zóó wel bekend als — zij nu is;" even naar zijne huurster knikkende; "Tom Jarndyce is dikwijls hier geweest. Hij had eene gewoonte gekregen om rusteloos rond te zwerven als de zaak voor was, of verwacht werd, en met de kleine winkeliers te praten en hun te zeggen, wat zij ook ooit deden, toch vooral uit de Kanselarij te blijven. "Want," zeide hij, "het is aan stukjes gemalen te worden in een kleinen molen; het is bij een langzaam vuur gebraden te worden; het is doodgestoken te worden door enkele bijen; het is bij droppels verdronken te worden; het is bij greintjes krankzinnig te worden gemaakt." Het was er zoo dicht bij als het maar wezen kon, dat hij zich hier had van kant gemaakt, juist op de plek waar de jonge jufvrouw nu staat."

Wij luisterden met ontzetting.

"Hij kwam de deur in," zeide de oude man, langzaam naar een denkbeeldig pad door den winkel wijzende, "op den dag toen hij dat deed; — de geheele buurt had maanden te voren gezegd, dat hij het zeker eens doen zou, vroeger of later — hij kwam de deur in op dien dag en ging daar langs, en bleef op de bank zitten, die daar stond, en vroeg mij (gij kunt wel denken, dat ik toen veel jonger was) om hem eene pint wijn te halen. "Want," zeide hij, "Krook, ik ben heel van mijne streek, mijne zaak is weer voor, en ik denk dat ik dichter bij de uitspraak ben, dan ik nog ooit ben geweest." Ik had geen lust om hem alleen te laten; en ik overreedde hem om naar de herberg aan den overkant van Chancery-Lane te gaan; en ik volgde hem en keek door het venster binnen, en zag hem op een leuningstoel voor het vuur zitten, gerust naar ik dacht, en gezelschap bij hem. Ik was nauwelijks hier weerom of ik hoorde een schot vallen, vlak aan den kant van de herberg. Ik liep uit — de buren liepen uit — twintig van ons riepen te gelijk: "Tom Jarndyce!"

De oude man hield op, zag ons strak aan, keek toen in zijne lantaren, blies het licht uit en deed de lantaren dicht.

"Wij hadden gelijk, dat behoef ik de tegenwoordige hoorders niet te zeggen. Hi! wat liep die buurt dien achtermiddag naar het Hof, toen de zaak voor was! Wat zaten mijn edele en geleerde broeder en al de anderen daar weer te wroeten en te modderen, volgens gewoonte, en wat deden zij hun best om te kijken alsof zij geen woord gehoord hadden van het laatste feit in de zaak, of wel alsof zij — o Heere! — alsof zij er bij toeval van gehoord, en niets mede te maken hadden!"

Ada's kleur had haar geheel begeven, en Richard was nauwelijks minder bleek. Ik kon mij ook niet verwonderen — zelfs naar mijne eigene aandoeningen te oordeelen, en ik was geene partij in het proces — dat het voor jeugdige harten een groote schok was, het erfdeel te moeten aanvaarden eener langdurige ellende, die in den geest van zoovele menschen met zulke vreeselijke herinneringen gepaard ging. Ik maakte mij ook ongerust over de toepassing van dit akelige verhaal, die het arme, half waanzinnige schepsel, dat ons daar had gebracht,

op zich zelve zou kunnen maken; maar tot mijne verwondering scheen zij daaraan geheel niet te denken, en ging zij ons vooruit naar boven, ons nogmaals, met de verdraagzaamheid van een verhevener wezen voor de zwakheden van een gewoon sterveling, onderrichtende, dat haar huisheer "een beetje — ge weet wel" — was.

Zij woonde geheel boven in huis, en had daar eene vrij groote kamer, waaruit men even het dak van Lincoln's Inn Hall kon zien. Dit scheen oorspronkelijk hare voornaamste reden te zijn geweest om daar hare woning te kiezen. Zij kon er des nachts naar kijken, zeide zij, vooral in den maneschijn. Hare kamer was zindelijk, maar kaal, zeer kaal. Ik zag alleen het onontbeerlijkste huisraad; eenige oude prenten uit boeken, portretten van kanseliers en rechtsgeleerden, met ouwels tegen den muur gehecht, en een half dozijn reticules "met documenten," gelijk zij ons onderrichtte. In den haard zag ik geen kolen of asch, en nergens zag ik eenige kleeren of eenig voedsel. Op eene plank in eene opene kast stonden een paar borden, een paar kopjes en zoo voort, maar alles droog en ledig. Haar uitgemergeld voorkomen had eene nog aandoenlijker beteekenis, dacht ik, toen ik rondkeek, dan ik te voren had begrepen.

"Uitstekend vereerd, inderdaad," zeide onze arme, oude gastvrouw met de grootste minzaamheid, "door dit bezoek van de pupillen in Jarndyce. En zeer verplicht voor het voorteeken. Het is hier afgelegen. Als men bedenkt. Ik ben beperkt in de keus van den stand. Door de noodzakelijkheid om bij den kanselier te blijven. Ik heb hier vele jaren gewoond. Ik slijt mijne dagen in het Hof; mijne avonden en mijne nachten hier. Ik vind de nachten lang, want ik slaap maar weinig en denk veel. Dat is natuurlijk, onvermijdelijk, daar ik in de Kanselarij ben. Het spijt mij dat ik geene chocolade kan presenteeren. Ik verwacht binnen kort eene uitspraak, en dan zal ik mijn huishouden veel beter inrichten. Tegenwoordig maak ik geen bezwaar om de pupillen in Jarndyce te bekennen (strikt in vertrouwen), dat ik het somtijds moeielijk vind een fatsoenlijk voorkomen te bewaren. Ik heb hier de koude gevoeld. Ik heb ook wel iets nog nijpender gevoeld dan koude. Dat beteekent zeer weinig. Ik verzoek u om verschooning, dat ik van zulke geringe onderwerpen melding maak."

Zij trok het gordijn voor het breede, lage zoldervenster half weg, en vestigde onze aandacht op een aantal vogelkooitjes, die daar hingen, en waarvan sommige verscheidene vogeltjes tot woning strekten. Er waren leeuwerikken, sijsjes, goudvinken — twintig ten minste, zou ik denken.

"Ik begon die beestjes te houden," zeide zij, "met een oogmerk, dat de pupillen gemakkelijk zullen begrijpen. Met voornemen om ze de vrijheid terug te geven. Als mijn vonnis werd uitgesproken. Ja! Maar zij sterven toch in gevangenis. Hun leven, kleine onnoozele dingetjes, is zoo kort, bij de kanselarij-procedures vergeleken, dat de geheele verzameling, een voor een, al meer dan eens is uitgestorven. Ik twijfel, moet ge weten, of een van deze, schoon zij allen jong zijn, wel lang genoeg zal leven om zijne vrijheid te krijgen. Zeer verdrietig, niet waar?"

Ofschoon zij somtijds eene vraag deed, scheen zij nooit een antwoord te verwachten, maar sprak maar voort, alsof zij dit ook gewoon was te doen als er niemand bij was.

"Inderdaad," vervolgde zij, "ik twijfel waarlijk somtijds, dat verzeker ik u, of men, terwijl de zaken nog onafgedaan zijn, en het zesde of Groote Zegel nog heerscht, mij ook niet eens hier zal vinden liggen, stijf en gevoelloos, zooals ik zoovele vogeltjes heb gevonden."

Richard, gehoorzamende aan wat hij in Ada's medelijdende oogen las, nam de gelegenheid waar om onopgemerkt eenig geld op den schoorsteenmantel te leggen. Wij gingen allen dichter bij de kooitjes, alsof wij de vogeltjes wilden bezichtigen.

"Ik kan ze niet veel laten zingen," zeide het oude jufvrouwtje, "want (en dat zult gij vreemd vinden) ik vind, dat mijn geest verward wordt door de gedachte dat zij zingen terwijl ik in het Hof de redeneeringen volg. En het is toch zoo noodig dat mijn geest helder blijft, weet ge. Een ander maal zal ik u zeggen hoe zij heeten. Nu niet. Op een dag van zulke goede voorbeduiding zullen zij zooveel zingen als zij willen. Ter eere van jeugd, hoop en schoonheid." Zij neeg en glimlachte bij ieder woord. "Daar, wij zullen het volle licht inlaten."

"Ik kan de lucht niet vrij inlaten," zeide het oude jufvrouwtje (de kamer was benauwd, en wat frissche lucht zou goedgedaan hebben), "omdat de kat, die gij beneden gezien hebt, — Lady Jane heet zij — het op hun leven toelegt. Zij ligt uren aaneen buiten in de goot te loeren. Ik heb ontdekt," voorzichtig fluisterende, "dat hare natuurlijke wreedheid nog gescherpt wordt door eene jaloersche vrees, dat zij hunne vrijheid zullen terug krijgen. Door de uitspraak, die ik verwacht, dat binnen kort zal gegeven worden. Zij is slim en vol kwaadaardigheid. Ik geloof half en half dat zij geene kat is, maar de wolf van het oude spreekwoord. Zoo moeielijk is zij van de deur te houden."

Eene naburige klok, die de arme ziel herinnerde dat het half tien was, deed meer voor ons om het bezoek ten einde te brengen, dan wij zelven gemakkelijk hadden kunnen doen. Zij nam haastig haar zak met documenten, die zij bij het binnenkomen op de tafel

had gelegd, en vroeg of wij ook naar het Hof gingen. Toen wij neen antwoordden en zeiden dat wij haar vooral niet wilden ophouden, deed zij de deur open om ons de trap af te laten.

"Met zulk een voorteeken, is het nog noodzakelijker dan gewoonlijk dat ik er ben, eer de kanselier binnenkomt," zeide zij, "want hij kon wel allereerst van mijne zaak melding maken. Ik heb een voorgevoel, dat dit van morgen het allereerste zal zijn, dat hij doet."

Toen wij naar beneden gingen, bleef zij staan om ons fluisterend te zeggen, dat het geheele huis gevuld was met allerlei wonderlijke prullen, die de huisheer opkocht en niet wilde verkoopen, omdat hij een beetje — zoo zoo — was. Dit was op de eerste verdieping. Maar vroeger, op de tweede verdieping, was zij nog eens blijven staan om zwijgend naar eene donkere deur te wijzen..

"De eenige andere huurder," fluisterde zij nu, tot verklaring van dit bedrijf, "een kopiïst. De kinderen in de buurt zeggen, dat hij zich aan den duivel verkocht heeft. Ik weet niet wat hij met het geld kan gedaan hebben. St!"

Zij scheen te vreezen dat die huurder haar zelfs daar zou kunnen hooren, en nog eens "St!" zeggende, ging zij op de teenen voor ons uit, alsof zelfs het gerucht van hare voetstappen hem had kunnen openbaren wat zij gezegd had.

Den winkel doorgaande, om weder heen te gaan, vonden wij, evenals wij bij onze komst hadden gedaan, den ouden man bezig met een aantal pakken scheurpapier in eene soort van put in den vloer te stoppen. Dit scheen een zwaar werk voor hem te zijn, want het zweet stond hem op het voorhoofd; en hij had een stuk krijt bij zich, waarmede hij, telkens als hij een pak of bundel geborgen had, een krom teekentje op het beschot van den muur zette.

Richard en Ada, en jonge jufvrouw Jellyby en het oude jufvrouwtje waren hem voorbijgegaan, en ik wilde dit insgelijks doen, toen hij mij aan den arm stiet om mij tegen te houden en met zijn stuk krijt de letter J op den muur schreef — op eene zeer zonderlinge manier, van achteren af beginnende. Het was eene kapitale letter; geene drukletter, maar juist zulk eene letter als een klerk op het kantoor van de heeren Kenge en Carboy zou gezet hebben.

"Kunt gij dit lezen?" vroeg hij mij met een scherpen blik. — "Zekerlijk," zeide ik. "Het is heel duidelijk." — "Wat staat daar dan?" — "J."

Met nog een blik naar mij en een blik naar de deur, veegde hij de letter uit, zette op dezelfde plaats eene a (nu geene kapitale letter) en zeide: "Wat is dat?"

Ik zeide het hem. Hij veegde die letter wederom uit, zette eene r, en deed mij dezelfde vraag. Zoo ging hij snel voort, tot hij (op dezelfde zonderlinge manier, altijd van onderen op en van achteren af beginnende) het woord J a r n d y c e had geschreven, zonder ooit twee letters te gelijk op den muur te laten.

"Hoe spelt men dat?" vroeg hij.

Toen ik het hem zeide, begon hij te lachen. Op dezelfde wonderlijke manier, en toch met dezelfde snelheid, schreef hij daarna een voor een de letters van de woorden V e r l a t e n H u i s, en veegde ze een voor een weder uit. Dit las ik insgelijks, niet zonder verwondering; en hij begon weder te lachen.

"Hi!" zeide de oude man, het krijt neerleggende, "ik heb een slag om uit het geheugen te kopieeren, ziet ge, jufvrouw, al kan ik niet lezen of schrijven."

Hij zag er zoo onaangenaam uit, en zijne kat keek zoo kwaadaardig, alsof ik eene bloedverwante van de vogeltjes boven was, dat het waarlijk eene verademing voor mij was, toen Richard aan de deur verscheen en zeide:

"Jufvrouw Summerson, ik hoop toch dat ge niet aan het onderhandelen zijt om uw haar te verkoopen. Laat u niet verlokken. Aan die drie zakken beneden heeft mijnheer Krook rijkelijk genoeg."

Ik draalde niet om mijnheer Krook goedenmorgen te wenschen en mij buiten bij mijne vrienden te voegen, waar wij afscheid namen van het oude jufvrouwtje, dat ons met veel plechtigheid haar zegen gaf en hare belofte van gisteren vernieuwde, ten aanzien van haar voornemen om Ada en mij ieder een landgoed te geven. Eer wij het straatje uit waren, keken wij nog eens om, en zagen toen mijnheer Krook aan zijne winkeldeur staan, en ons, met zijn bril op, nakijken, met zijne kat op zijn schouder, terwijl haar staart, op zijde van zijne ruige muts, als eene hooge pluim in de lucht stak.

"Waarlijk, een avontuur voor eene ochtendwandeling in L o n d e n," zeide Richard met een zucht. "O nichtje, nichtje, welk een akelig woord is dat Kanselarij." — "Dat is het voor mij ook, en is het geweest zoolang ik mij kan herinneren," antwoordde Ada. "Het spijt mij zeer, dat ik de vijandin moet wezen — gelijk ik onderstel te zijn — van een aantal bloedverwanten en andere menschen; en dat zij mijne vijanden moeten zijn — gelijk ik onderstel dat zij zijn; en dat wij allen elkander moeten ruïneeren, zonder te weten hoe of waarom, en ons leven lang in twijfel en oneenigheid blijven. Er moet toch ergens recht wezen, zou ik denken, en het komt mij heel vreemd voor, dat een eerlijk rechter, dien het waarlijk ernst was, in al die jaren niet in staat is geweest te vinden waar het ligt." "Och, nicht!" zeide Richard. "Vreemd! Ja, al dat baldadig schaakspelen is heel vreemd. Toen ik dat bedaarde Hof gisteren zoo verge-

noegd zag voorttobben, en daarbij dacht aan de rampzaligheid van de stukken op het bord, kreeg ik hoofdpijn en hartpijn te gelijk: pijn in het hoofd van verwondering hoe het zoo kwam, als die menschen geene gekken of schelmen waren, en pijn in het hart als ik aan de mogelijkheid dacht, dat zij gekken of schelmen zouden zijn. Maar in allen gevalle, Ada — ik mag u toch wel Ada noemen?" — "Wel natuurlijk, neef Richard." — "In allen gevalle, Ada, zal de Kanselarij op ons zulk een slechten invloed niet hebben. Wij zijn, dank zij onzen goeden neef, gelukkig bij elkander gebracht, en de Kanselarij kan ons nu niet meer verdeelen." — "Nooit, hoop ik, neef Richard," zeide Ada zacht.

Jonge jufvrouw Jellyby gaf mijn arm een druk en mij een veelbeteekenenden blik. Ik antwoordde met een glimlach, en wij wandelden zeer genoeglijk terug.

Ruim een half uur na onze terugkomst verscheen mevrouw Jellyby; en na verloop van een uur kwamen de benoodigdheden voor het ontbijt de kamer indwalen. Ik twijfel niet of mevrouw Jellyby was op de gewone manier naar bed gegaan en weder opgestaan, maar uit haar voorkomen kon men niet opmaken dat zij van kleeding verwisseld had. Zij had het onder het ontbijt zeer druk; want de ochtendpost bracht eene zwaarlijvige correspondentie over Borrioboola-Gha mede, die haar (zeide zij) den geheelen dag werk zou geven. De kinderen tuimelden rond, en kerfden merken van hunne ongelukken in hunne beentjes, die echte almanakken van onheilen waren; en Peepy was anderhalf uur lang te zoek en werd door een politiedienaar van de Newgate-Markt thuis gebracht. De gelijkmoedigheid, waarmede mevrouw Jellyby zijne afwezigheid zoowel als zijne teruggschenking aan den familiekring verdroeg, verbaasde ons allen.

Zij ging toen weder ijverig aan het dicteeren, en Caddy verzonk weder met snelheid in den beïnkten toestand, waarin wij haar gevonden hadden. Om één uur kwam er een open rijtuig voor ons en eene kar voor onze bagage. Mevrouw Jellyby belastte ons met vele groeten aan haar goeden vriend, mijnheer Jarndyce; Caddy verliet haar lessenaar om ons te zien vertrekken, gaf mij in den gang een kus, en bleef op de stoep staan snikken en in hare pen bijten. Peepy was gelukkig in slaap, waardoor hem de smart der scheiding bespaard werd (ik was niet zonder bekommering dat hij naar de Newgate-Markt was geloopen om mij op te zoeken); en al de andere kinderen klommen achter op de barouchet, en vielen er weder af, en wij zagen ze, met groot leedwezen, over de oppervlakte van Thavies Inn verspreid, toen wij den hoek omreden.

VI.

GEHEEL THUIS.

Het weder was veel opgehelderd en helderde gestadig nog meer op terwijl wij westwaarts reden. Wij reden door den zonneschijn en de frissche lucht, ons al meer en meer verwonderende over de lengte der straten, den schitterenden praal der winkels, het drukke verkeer, en de menigte menschen, die het gunstige weder, als bont gekleurde bloemen, scheen te hebben uitgelokt. Weldra begonnen wij buiten de verbazende stad te geraken en de voorsteden door te rijden, die in mijne oogen op zich zelven reeds eene tamelijk groote stad zouden hebben uitgemaakt; en eindelijk kwamen wij weder op een echten buitenweg, met windmolens, boerenwerven, mijlsteenen, boerenwagens, reuk van oud hooi, slingerende uithangborden en paardentroggen, boomen, velden en heggen. Het was een verrukkelijk gezicht: het groene landschap voor ons en de ontzaglijke hoofdstad achter ons; en toen ons een wagen voorbijkwam met een span fraaie paarden, met roode tuigen en helder klinkende bellen voorzien, geloof ik dat wij alle drie wel bij die muziek hadden kunnen zingen, zoo vervroolijkend was de invloed van al wat ons omringde.

"De geheele weg heeft mij aan mijn naamgenoot Whittington herinnerd," zeide Richard, "en die wagen is de laatste toets, die de schilderij voltooit. Holla! Wat is er te doen?"

Wij hadden stilgehouden en de wagen was insgelijks blijven staan. De muziek daarvan was veranderd zoodra de paarden niet meer liepen, en tot een zacht gerinkel afgedaald, behalve wanneer een paard zijn kop opzwaaide of zich schudde, en dan eene kleine regenbui van klokgeklingel om zich heen sprenkelde.

"Onze postiljon kijkt naar den voerman," zeide Richard, "en de voerman komt ons achterop. Goedendag, vriend!" De voerman stond aan ons portier. "Wel, dat is iets ongemeens,' vervolgde Richard, den man meer oplettend aanziende. "Hij heeft uw naam op zijn hoed, Ada!"

Hij had al onze namen op zijn hoed. In het lintje staken drie briefjes, een aan Ada, een aan Richard en een aan mij geadresseerd. Deze gaf de voerman een voor een over, eerst den naam hardop voorlezende. Tot antwoord op Richard's vraag van wien zij kwamen, zeide hij kortaf: "Meester, mijnheer, als u 't belieft;" en zijn hoed weder opzettende, (die naar een zachten, houten nap geleek) klapte hij met zijne zweep, liet zijne muziek weder ontwaken, en reed klingelend heen.

"Is dat de wagen van mijnheer Jarndyce?" riep Richard onzen postiljon toe. — "Ja, mijnheer," was het antwoord. "Gaat naar Londen."

Wij openden de briefjes. Allen waren gelijk-

luidend, en bevatten deze woorden, met eene vaste, duidelijke hand geschreven:

"Ik hoop, mijn waarde, dat onze ontmoeting genoeglijk zal zijn en zonder eenige gedwongenheid van eene of andere zijde. Daarom wil ik voorstellen dat wij elkander als oude vrienden ontmoeten en het verledene houden voor iets, dat van zelf spreekt. Dat zal eene verademing zijn, voor u misschien, en zeker voor mij, en zoo mijne hartelijke groete.

John Jarndyce."

Ik had misschien minder reden om mij te verwonderen dan een van mijne reisgenooten, daar ik nog nooit gelegenheid had gehad om den man te danken, die zoovele jaren lang mijn weldoener en eenige aardsche toeverlaat was geweest. Ik had niet overlegd hoe ik hem zou danken, daartoe lag de dankbaarheid mij te diep in het hart; maar nu begon ik te bedenken hoe ik gevoelde dat dit waarlijk zeer moeielijk zou zijn.

De briefjes verlevendigden bij Richard en Ada eene algemeene voorstelling, die zij beiden hadden, zonder te weten hoe zij er aan kwamen, dat hun neef Jarndyce nooit dankbetuigingen kon hooren voor eenige goedheid, die hij bewezen had, en liever dan ze aan te nemen, de zonderlingste uitvluchten te baat nam, of zelfs wegliep. Ada herinnerde zich flauw, hare moeder, toen zij nog een klein kind was, te hebben hooren vertellen, dat hij haar eens een buitengemeen blijk van edelmoedigheid had gegeven, en dat hij, toen zij naar zijn huis ging om hem te bedanken, haar toevallig door een venster naar de deur zag komen, en terstond door eene achterdeur de vlucht nam en in geene drie maanden van zich liet hooren. Dit gesprek leidde tot nog veel meer over hetzelfde onderwerp, en dit hield ons zelfs den geheelen dag bezig, daar wij bijna van niets anders konden praten. Als wij toevallig op iets anders kwamen, keerden wij er spoedig naar terug, en verwonderden ons hoe het huis er zou uitzien, en wanneer wij er zouden komen, en of wij mijnheer Jarndyce zouden zien zoodra wij kwamen, of eerst na eene poos wachtens, en wat hij ons zou zeggen, en wat wij hem zouden zeggen. Naar dat alles maakten wij ons zelven en elkander telkens op nieuw nieuwsgierig.

De wegen waren zeer zwaar voor de paarden, maar het voetpad was doorgaans goed; en zoo stapten wij af, en wandelden tegen de heuvels op, en dit beviel ons zoo wel, dat wij, als wij bovenkwamen, over den vlakken grond nog wat bleven voortwandelen. Te Barnet stonden andere paarden naar ons te wachten, maar zij waren pas gevoederd, en zoo moesten wij weder naar hen wachten, en deden wij eene lange, frissche wandeling over eene gemeene weide en een oud slagveld, eer het rijtuig ons achterop kwam. Dit oponthoud vertraagde de reis zoodanig, dat de korte dag ten einde liep, en de lange nacht reeds viel, eer wij Saint Albans bereikten, dicht bij welke stad Het Verlaten Huis gelegen was, gelijk wij wisten.

Tegen dien tijd waren wij zoo angstig en zenuwachtig geworden, dat zelfs Richard, toen wij over de steenen dezer oude stad ratelden, bekende een redeloos verlangen te hebben om weder terug te rijden. Wat Ada en mij betreft, die hij zeer zorgvuldig had ingebakerd, daar het een koude, vriezige avond was, wij beefden van het hoofd tot de voeten. Toen wij de stad uit- en een hoek omreden, en Richard ons zeide dat de postiljon, die lang in ons klimmend verlangen had gedeeld, omkeek en knikte, gingen wij beiden in het rijtuig overeind staan (terwijl Richard Ada vasthield, opdat zij niet door het schokken zou vallen) en zagen wij over het opene veld en onder den helderen sterrenhemel naar onze bestemming rond. Er schitterde een licht op den top van een heuvel voor ons, en de postiljon wees daarnaar met zijne zweep en riep: "Dat is Het Verlaten Huis." Terstond daarop zette hij zijne paarden in een galop, die ons met zulk eene vaart tegen den heuvel opbracht, dat de wielen het gruis van den weg over ons hoofd deden stuiven, gelijk het schuim van een watermolen. Weldra verloren wij het licht uit het oog, weldra zagen wij het terug, draaiden eene laan in en reden er op af. Het scheen nu helder uit een venster van een naar het scheen ouderwetsch gebouw met drie gevelspitsen aan de voorzijde, en een bochtigen oprij naar den ingang. Toen wij naderden werd er eene klok geluid, en onder den zwaren galm daarvan door de stille lucht, en het blaffen van eenige honden in de verte, en een vloed van licht uit de deur, die nu geopend werd, en het dampen der verhitte paarden, en het jagend kloppen onzer eigene harten, stapten wij in vrij wat verwarring af.

"Ada, liefje, Esther, melieve, gij zijt welkom. Ik ben zeer blij dat ik u zie. Rick, als ik nu maar eene hand over had, zou ik ze u geven."

De man, die deze woorden met eene heldere gastvrije stem zeide, had een van zijne armen om Ada's middel, en den anderen om de mijne, en kuste ons beiden op eene vaderlijke manier, en droeg ons half door het voorhuis naar een kamertje, dat door een vlammend vuur geheel in een rooden gloed scheen te staan. Hier kuste hij ons nog eens, en zijne armen openende, liet hij ons nog naast elkander neer op eene sofa, die voor ons gereed bij den haard stond geschoven. Ik gevoelde dat hij, als wij eenige vertooning van aandoening hadden gemaakt, terstond zou zijn weggeloopen.

"Nu, Rick," zeide hij, "heb ik eene hand vrij. Een woord in goeden ernst is zoo goed

als eene redevoering. Ik ben hartelijk blij dat ik u zie. Gij zijt thuis. Warm u!"

Richard drukte hem beide handen, met eene natuurlijke mengeling van eerbied en hartelijkheid, en zeide slechts (hoewel met een ernst, die mij eenigszins ongerust deed worden, zoo bang was ik dat mijnheer Jarndyce op eens zou verdwijnen): "Gij zijt wel goed, mijnheer. Wij zijn u zeer verplicht!" legde toen hoed en overjas af, en kwam naar het vuur. — "En hoe is de reis u bevallen? En hoe is mevrouw Jellyby u bevallen, liefje?" zeide mijnheer Jarndyce tot Ada.

Terwijl Ada hem antwoord gaf, zag ik hem aan — ik behoef niet te zeggen met hoeveel belangstelling. Hij had een welgevormd gezicht, levendig en geestig, vol van verandering en beweging, en zijn haar was een verzilverd ijzergrauw. Ik hield hem voor dichter bij de zestig dan de vijftig, maar hij was nog recht, rustig en frisch. Van het eerste oogenblik dat hij sprak, had zijne stem eene herinnering bij mij opgewekt, die ik mij niet kon verduidelijken; maar nu bracht iets driftigs in zijne tonen, iets vroolijks en innemends in zijne oogen mij op eens den heer in de diligence te binnen, van zes jaren geleden, op den gedenkwaardigen dag van mijne reis naar R e a d i n g. Ik was zeker, dat hij het was. Nooit in mijn leven heb ik zoo geschrikt als toen ik die ontdekking deed, want hij ving mijn blik op, scheen in mijne gedachten te lezen, en keek zoo driftig naar de deur, dat ik dacht dat wij hem verloren hadden.

Evenwel, hij bleef gelukkig waar hij was, en vroeg mij wat i k van mevrouw Jellyby vond.

"Zij geeft zich heel veel moeite voor A f r i k a, mijnheer," zeide ik. — "Wel gezegd!" antwoordde mijnheer Jarndyce. "Maar gij antwoordt evenals Ada." Die ik niet gehoord had. "Gij denkt iets anders, zie ik." — "Wij dachten half en half," zeide ik, naar Richard en Ada ziende, die mij met hunne oogen drongen om te spreken, "dat zij misschien haar eigen huis eenigszins vergat." — "Alweer mis!" riep mijnheer Jarndyce uit.

"WIJ ZIJN NIET ZOO BEVOOROORDEELD OM TE DENKEN, DAT GIJ IN UW BIJZONDER LEVEN IETS ANDERS ZIJT DAN EEN ZEER ACHTENSWAARDIG MAN, MET VEEL POEZIE IN UW GEMOED, WAARVAN GIJ MISSCHIEN NIET EENS BEWUST ZIJT." (blz. 39.)

Ik werd wederom eenigszins ongerust.

"Wel, melieve, ik wenschte uwe ware gedachten te weten. Ik kan u wel met opzet daarheen hebben gezonden." — "Wij dachten," zeide ik aarzelend, "dat het, misschien, recht is met zijne huiselijke plichten te beginnen, mijnheer; en dat, misschien, wanneer deze ver-

geten en verwaarloosd worden, geene andere plichten daarvoor in de plaats gesteld kunnen worden." — "De kleine Jellyby's," zeide Richard, mij te hulp komende, "zijn waarlijk — ik kan niet nalaten mij krachtig uit te drukken, mijnheer, — in een duivel van een staat." — "Zij meent het goed," zeide mijnheer Jarndyce haastig. "De wind is in het oosten." — "Hij was in het noorden, mijnheer, terwijl wij hier naar toe kwamen," merkte Richard aan. — "Mijn beste Rick," zeide mijnheer Jarndyce, het vuur oppokende, "ik wil er op zweren dat hij in het oosten is, of er in zal komen. Ik krijg altijd eene onaangename gewaarwording nu en dan als de wind uit het oosten waait." — "Rheumatisme, mijnheer?" zeide Richard. — "Dat zal het wel zijn, Rick. Ik geloof van ja, en zoo zijn die kleine Jellyby's — ik had er al aan getwijfeld — in een — o Heere ja, hij is oostelijk," zeide mijnheer Jarndyce.

Hij had een paar malen op en neer gestapt, terwijl hij deze afgebrokene gezegden uitte, met den pook nog in de eene hand, terwijl hij met de andere zijn haar wreef, met een gezicht vol zekere goedhartige verdrietelijkheid, en te gelijk zoo koddig en zoo beminnelijk, dat wij zeker meer met hem ingenomen waren dan wij met woorden hadden kunnen uitdrukken. Hij gaf een arm aan Ada en een arm aan mij, en Richard verzoekende om eene kaars mede te nemen, ging hij vooruit, toen hij ons op eens liet omkeeren.

"Die kleine Jellyby's. Kondt gij niet — hebt gij niet — als het eens bruidsuikers, of frambozentaartjes, of iets van dien aard, had geregend!" zeide mijnheer Jarndyce. — "O, neef," begon Ada haastig. — "Goed, mijn lief liefje. Neef bevalt mij wel. Neef John is misschien nog beter." — "Neef John, dan," begon Ada nog eens, al lachende. — "Ha, ha! Heel goed, waarlijk!" zeide mijnheer Jarndyce met innig genoegen. "Klinkt ongemeen natuurlijk. En nu liefje?" — "Het deed nog beter. Het regende Esther." — "Zoo?" zeide mijnheer Jarndyce. "Wat deed Esther dan?" — "Wel, neef John," zeide Ada, hare handjes over zijn arm samenvouwende, en haar hoofd tegen mij schuddende, voorbij hem heen, — want ik wilde dat zij zou zwijgen; "Esther was dadelijk hunne vriendin. Esther koesterde ze, suste ze in slaap, waschte en kleedde ze, vertelde ze sprookjes, hield ze zoet, kocht ze kleine gedachtenissen;" — meisjelief, ik was alleen maar met Peepy uitgegaan, toen hij te recht gebracht was, en had hem een klein, heel klein paardje gekocht — "en, neef John, zij bracht de arme Caroline, de oudste, in eene zooveel zachtere stemming, en was voor mij zoo zorgvuldig en zoo lief! — Neen, neen, ik wil mij niet laten tegenspreken, lieve Esther. Gij weet wel, het is waar."

Mijn hartelijk lievelingetje boog zich voorbij haar neef John heen en gaf mij een kus, en toen naar hem opziende, zeide zij stoutweg:

"In allen gevalle, neef John, wil ik u bedanken voor de gezellin, die gij mij gegeven hebt." Het was mij alsof zij hem uitdaagde om weg te loopen. Maar hij deed het toch niet. — "Waar hebt gij gezegd dat de wind was, Rick?" zeide mijnheer Jarndyce. — "In het noorden, toen wij hier naar toe kwamen, mijnheer." — "Gij hebt gelijk. Er is niets oostelijks in. Eene vergissing van mij. Kom aan, meisjes, kom nu uw huis eens zien."

Het was een van die verrukkelijke, ongeregelde huizen, waar men van de eene kamer naar de andere trap op en trap af gaat, en waar men aan nog meer kamers komt als men denkt dat men ze allen gezien heeft, en waar een milde overvloed van kleine portalen en gangen is, en waar men nog landelijke kamertjes vindt, op onverwachte plaatsen, met schuine ruiten en groen gebladerte, dat het venster wil indringen. Mijne kamer, waar wij het eerst kwamen, was van dien aard, met een ongelijken zolder en meer hoeken dan ik naderhand ooit geteld heb, en een schoorsteen (er lag een houtvuur te branden) in het rond geheel met witte tegeltjes bezet, in elk waarvan een helder miniatuurtje van het vuur vlamde. Uit deze kamer ging men, twee trappen af, naar een heerlijk zitkamertje, dat op een bloemtuin uitzag, en dit vertrekje zou voortaan voor Ada en mij zijn. Hieruit ging men, drie trapjes op, naar Ada's slaapkamer, die een fraai breed venster had, met een heerlijk uitzicht (wij zagen nu eene groote uitgestrektheid van duisternis onder de sterren liggen) en dat eene holle vensterbank had, waarin, met een toespringend slot, drie lieve Ada's te gelijk hadden kunnen opgesloten worden. Uit deze kamer kwam men op eene kleine galerij, waarop de andere pronkkamers (maar twee) uitkwamen, en dan eene trap met zeer lage treden af, die een voor de hoogte zeer groot getal van hoektreden had, in het voorhuis. Maar als men, in plaats van Ada's deur uit te gaan, naar mijne kamer terugkwam, en de deur uitging waardoor men was binnengekomen, en een scheef trapje opging, dat zich op eene geheel onverwachte manier van de groote trap afwendde, verdwaalde men in gangen waar allerlei dingen stonden, mangels en driehoekige tafels, en een echte Indische stoel, die te gelijk eene sofa, een koffer en een ledikant was, en in elke gedaante naar een ding tusschen een geraamte van bamboes en eene groote vogelkooi geleek en, niemand wist door wien of wanneer, uit Indië was medegebracht. Zoo kwam men aan Richard's kamer, die gedeeltelijk slaapkamer was, en inderdaad een zeer geriefelijk samenstel van een aantal kamers scheen te zijn. Van deze ging men recht, met een gangetje er tusschen, naar de eenvoudige kamer, waar mijnheer Jarndyce

sliep, met zijn venster open, het geheele jaar door, en in een ledikant zonder gordijnen, dat midden in de kamer stond, om meer lucht te hebben, terwijl zijn koud bad in een aangrenzend kamertje naar hem stond te wachten. Daaruit kwam men in een anderen gang, waar eene achtertrap was, en waar men de paarden buiten den stal kon hooren afwrijven, en toeroepen: "sta vast" en "sta stil," daar zij op de ongelijke steenen dikwijls uitglipten. Of men kon, als men eene andere deur uitging (elke kamer had ten minste twee deuren) wederom met een half dozijn treden en door een lagen boog, recht naar het voorhuis gaan, en zich verwonderen hoe men daar terugkwam, of hoe men er ooit vandaan was gekomen.

Het meublement, meer ouderwetsch dan oud, evenals het huis zelf, was even vermakelijk ongeregeld. Ada's slaapkamer was geheel bloemen — op chits en papier, in fluweel en borduurwerk, in het tapijtwerk van twee stijve, hoffelijke stoelen, die, ieder tot grootere staatsie door een kleinen tabouret als page vergezeld, aan beide zijden van den schoorsteen stonden. Onze zitkamer was groen, en had, in lijst en glas aan de wanden, een aantal verwonderlijke en verwonderde vogels, die uit hunne lijsten staarden naar een echten forel in een glazenkastje, zoo blinkend bruin, alsof hij gebraden was; naar den dood van kapitein Cook; en naar de geheele bereiding van thee in China, door Chineesche kunstenaren in eene reeks van tafereelen afgebeeld. In mijne kamer hingen ovale gravures van de maanden — hooiende dames, met korte lijfjes, en groote hoeden, onder de kin vastgestrikt, voor Juni — heeren, met korte broeken en driekante hoeden, naar kerktorens wijzende, voor October. Portretten in crayon hingen in menigte door het geheele huis, maar waren zoodanig verstrooid, dat ik den broeder van een jeugdig officier van mij in het porseleinkamertje, en den grijzen ouderdom van mijne bevallige, jonge bruid, met eene bloem voor haar keurslijf, in de ontbijtkamer vond. Tot vergoeding had ik vier engelen, uit den tijd van koningin Anna, die een deftig, glimlachend heer, met bloemslingers en tamelijk veel moeite, naar den hemel voerden; en eene compositie van naaldenwerk, dat fruit, een ketel en een alphabet voorstelde. Al het huisraad, van de hangkasten tot aan de stoelen en tafels, de gordijnen, de glazen, zelfs de speldenkussens en reukfleschjes op de toilettafeltjes vertoonden dezelfde zonderlinge verscheidenheid. Zij stemden in niets overeen dan in de keurigste netheid, in het pralen met het witste linnen, en in het bergen, waar het bestaan van eene lade, groot of klein, dit maar mogelijk maakte, van geheele hoopjes rozebladeren en lavendel. Dit waren — met de verlichte vensters, hier en daar door de schaduwen van gordijnen verzacht, die in den sterrennacht uitstraalden; met het licht en de warmte en het gemak; met het gastvrije gerinkel in de verte van de toebereidselen voor den maaltijd, en juist wind genoeg om een zacht accompagnement te vormen bij alle geluiden die wij hoorden — onze eerste indrukken van Het Verlaten Huis.

"Ik ben in mijn schik dat het u bevalt," zeide mijnheer Jarndyce, toen hij ons weder naar Ada's zitkamer had gebracht. "Het heeft geene pretenties; maar het is toch eene genoeglijke woning, hoop ik, en zal dat nog meer zijn met zulke heldere, jeugdige gezichtjes er in. Gij hebt nog maar een half uur voor den eten. Er is niemand hier behalve het aardigste ding in de wereld — een kind." — "Nog meer kinderen, Esther," zeide Ada. — "Ik meen niet letterlijk een kind," hervatte mijnheer Jarndyce, "geen kind in jaren. Hij is volwassen — hij is ten minste zoo oud als ik — maar in eenvoudigheid, in frischheid, in hartelijkheid, in aanvallige, argelooze ongeschiktheid voor alle wereldsche zaken is hij volmaakt een kind."

Wij gevoelden dat hij zeer interessant moest wezen.

"Hij kent mevrouw Jellyby," zeide mijnheer Jarndyce. "Hij is een muzikant, een liefhebber, maar had het wel van beroep kunnen zijn. Hij is ook een schilder, uit liefhebberij, maar hij had het wel van beroep kunnen zijn. Hij is een man van veel talent, en van innemende manieren. Hij is ongelukkig in zijne zaken geweest, en ongelukkig in zijne liefhebberijen, en ongelukkig in zijne familie; maar dat trekt hij zich niet aan — hij is een kind!" — "Moet ik begrijpen, dat hij zelf kinderen heeft, mijnheer?" zeide Richard. — "Ja, Rick, een half dozijn. Nog meer. Dicht bij het volle dozijn, zou ik denken. Maar hij heeft nooit zorg voor hen gehad. Hoe kon hij? Hij had iemand noodig, die voor hem zorgde. Hij is een kind, heb ik u gezegd," antwoordde mijnheer Jarndyce. — "En hebben de kinderen voor zich zelven gezorgd, mijnheer?" vroeg Richard. — "Ja, gelijk gij wel denken kunt," zeide mijnheer Jarndyce, terwijl zijn gezicht op eens betrok. "Men zegt, dat de kinderen van arme lieden niet opgebracht, maar opgesleept worden. Harold Skimpole's kinderen zijn zoo maar opgerold. — De wind loopt weer om, vrees ik. Ik voel het eenigszins."

Richard merkte aan, dat de stand nog al koud was.

"Ja, nog al," zeide mijnheer Jarndyce. "Dat is zonder twijfel de reden. Het Verlaten Huis heeft zelfs een kouden klank. Maar gij moet mijn weg op. Kom maar mee."

Daar onze bagage aangekomen en bij de hand was, had ik mij in weinige minuten gekleed, en was toen bezig met mijne wereldsche goe-

deren weg te bergen, toen een meisje (niet dat Ada bediende, maar een ander, dat ik nog nooit gezien had) mij een mandje kwam brengen, met twee bossen sleutels er in, allen met een briefje er aan.

"Voor u, jufvrouw, als het u belieft," zeide zij. — "Voor mij?" zeide ik. — "De sleutels van het huishouden, jufvrouw."

Ik liet zeker mijne verwondering blijken, want zij zeide, met eenige verwondering aan haar kant: "Ik moest u die brengen zoodra gij alleen waart, jufvrouw. Jufvrouw Summerson, als ik mij niet vergis." — "Ja," zeide ik. "Zoo heet ik." — "De groote bos is van het huishouden, jufvrouw, en de kleine bos is van de kelders. Morgenochtend, wanneer het u maar belieft, moest ik u de kasten en andere dingen wijzen, waarop zij passen."

Ik zeide, dat ik om half zeven gereed zou zijn; en toen zij weg was, bleef ik het mandje staan aankijken, geheel verbaasd over de gewichtige taak, die mij werd opgedragen. Ada vond mij zoo, en toonde, toen ik haar de sleutels liet zien en er haar van vertelde, zulk een allerliefst vertrouwen op mij, dat het gevoelloos en ondankbaar zou zijn geweest als ik mij niet aangemoedigd had gevoeld. Ik wist zeker wel, dat het maar de vriendelijkheid van het lieve meisje was; maar ik liet mij gaarne zoo streelend bedriegen.

Toen wij beneden kwamen werden wij aan mijnheer Skimpole gepresenteerd, die voor het vuur stond, en Richard juist vertelde hoeveel hij in zijn schooltijd van het balspelen placht te houden. Hij was een klein, levendig manneke, met een eenigszins groot hoofd; maar hij had fijne trekken en eene zachte stem, en over het geheel iets zeer innemends. Al wat hij zeide was zoo ongedwongen en onvoorbedacht, en werd met zulk eene innemende vroolijkheid gezegd, dat het betooverend was hem te hooren praten. Daar hij tengerder was dan mijnheer Jarndyce en hooger kleur had, met bruiner haar, zag hij er jonger uit. Hij had eigenlijk, in alle opzichten, meer het voorkomen van een verouderd jongmensch, dan van een wel geconserveerd, bejaard man. Hij had eene losse achteloosheid in zijne manieren, en zelfs in zijne kleeding (zijn haar zwierde hem vrij om het hoofd, en zijne das hing los en met wuivende slippen, gelijk ik wel eens kunstenaars hun eigen portret heb zien schilderen), die ik niet kon afscheiden van het denkbeeld van een romanesk jonkman, die op eene geheel buitengewone manier, een oudachtig uitzicht had gekregen. Het kwam mij voor, dat hij geheel niet het voorkomen of de manieren had van een man, die langs den gewonen weg van jaren, zorgen en ondervinding zoo ver in het leven was gevorderd.

Ik maakte uit het gesprek op, dat mijnheer Skimpole tot geneeskundige was opgeleid, en eens in deze hoedanigheid aan het Hof van een Duitsch vorst was geplaatst geweest. Hij zeide ons echter, dat hij, daar hij wat maten en gewichten betreft altijd een klein kind was geweest, en daarvan nooit iets had geweten (behalve dat zij hem verveelden) nooit in staat was geweest om met de vereischte nauwkeurigheid een recept te schrijven. Eigenlijk, zeide hij, had hij geen hoofd voor geringe, wereldsche zaken. En hij vertelde ons, zeer luimig, dat men, als hij den vorst moest aderlaten of naar iemand van de hofhouding komen zien, hem doorgaans op zijn rug in bed vond liggen, bezig met de courant te lezen of schetsjes met potlood te teekenen, en dat hij dan niet kon komen. De vorst had dit eindelijk niet goedgevonden, "waarin hij volkomen gelijk had," zeide mijnheer Skimpole op de openhartigste manier, en hem zijn ontslag gegeven; "en daar mijnheer Skimpole" (voegde hij er met de aardigste vroolijkheid bij) "toen niets had om van te leven dan de liefde, werd hij verliefd, en trouwde, en omringde hij zich met rozewangen." Zijn goede vriend Jarndyce en eenige andere vrienden hielpen hem van tijd tot tijd aan verschillende nieuwe betrekkingen; maar dit baatte niet, want hij moest bekennen, dat hij met twee allerzonderlingste gebreken was behebt. Vooreerst dat hij geen denkbeeld van tijd, en ten tweede dat hij geen denkbeeld van geld had. Het gevolg daarvan was, dat hij nooit eene afspraak hield, nooit eene zaak kon afhandelen, en nooit de waarde van iets kende. Welnu! Zoo was hij het leven doorgekomen, en hier was hij! Hij hield veel van couranten lezen, veel van schetsjes teekenen, veel van de natuur en veel van de kunst. Al wat hij van de maatschappij vroeg, was hem te laten leven. Dat was toch niet veel. Zijne behoeften waren weinig. Geef hem maar de couranten, conversatie, muziek, schapenvleesch, koffie, landschap, fruit in het seizoen, eenige vellen Bristolpapier en wat Bordeaux, en hij vroeg niet meer. Hij was in de wereld slechts een onnoozel kind, maar hij huilde toch niet om de maan. Hij zeide tot de wereld: "Gaat allen in vrede uws weegs! Draagt roode rokken, blauwe rokken, kamerdoeksche mouwen, steekt pennen achter de ooren, draagt voorschoten, jaagt den roem, de heiligheid, den handel, de nijverheid na, waaraan gij maar de voorkeur geeft, maar — laat Harold Skimpole toch leven!"

Dit alles en nog veel meer vertelde hij ons, niet alleen op een levendigen en vroolijken toon, maar ook met zekere losse, openhartige onverschilligheid — van zich zelven sprekende, alsof hij zich zelven geheel niet aanging, alsof Skimpole een derde persoon was, alsof hij wist dat Skimpole wel zijne zonderlingheden had, maar toch ook zijne rechten, waarvoor de maatschappij in het algemeen moest zorgen, en die niet veronachtzaamd mochten worden. Hij was

waarlijk betooverend. Als ik mij toen verlegen gevoelde, om iets dat hij zeide, met hetgeen ik anders over de plichten en de verantwoordelijkheid van het leven gedacht had overeen te brengen (maar daarvan ben ik lang niet zeker) was ik verlegen omdat ik niet recht begreep waarom hij daarvan vrij was. Dat hij er vrij van was betwijfelde ik bijna niet; zoo duidelijk scheen dit hem zelven te zijn.

"Ik heb geene begeerte naar iets," zeide mijnheer Skimpole op denzelfden luchtigen toon. "Het bezit heeft voor mij niets te beduiden. Hier is het uitmuntende huis van mijn vriend Jarndyce. Ik gevoel mij aan hem verplicht, dat hij het bezit. Ik kan het schetsen en veranderen. Ik kan het op muziek zetten. Als ik hier ben, heb ik er bezit genoeg van, en ik heb geene moeite, kosten of verantwoording. Mijn rentmeester, kortom, heet Jarndyce, en hij kan mij niet bedriegen. Wij hebben van mevrouw Jellyby gesproken. Daar hebben wij eene vrouw met heldere oogen, een krachtigen wil, een ontzaglijk talent voor zaken en details, en die zich met verbazenden ijver op dit en dat toelegt! Het spijt mij niet dat ik geen krachtigen wil, en geen ontzaglijk talent voor zaken heb, om mij met verbazenden ijver op dit en dat toe te leggen. Ik kan haar zonder afgunst bewonderen. Ik kan met die dingen sympathiseeren. Ik kan er van droomen. Ik kan — bij mooi weer — in het gras liggen, en eene Afrikaansche rivier langs drijven, en al de inboorlingen, die ik ontmoet, omhelzen, evenzeer bewust van de diepe stilte, en even nauwkeurig schetsen makende van het overhangende tropische geboomte, alsof ik daar was. Ik weet niet of het van eenig dadelijk nut is, dat ik dat doe, maar het is al wat ik doen kan, en ik doe het van goeder harte. Daar gij dus Harold Skimpole voor u hebt als een vertrouwelijk kind, dat u, de wereld, als eene verzameling van practische menschen met talent voor zaken, vraagt om hem maar te laten leven en het menschelijke huisgezin te bewonderen, zoó doet dat toch, om 's hemels wil, op eene of andere manier, als goede zielen, en laat hem op zijn hobbelpaard rijden."

Het was duidelijk genoeg, dat mijnheer Jarndyce deze bede niet in den wind had geslagen. Mijnheer Skimpole's positie daar in huis zou dit reeds duidelijk hebben gemaakt, al had hij er niet bijgevoegd wat hij daarop zeide:

"Gij alleen zijt het, edelmoedige menschen," zeide mijnheer Skimpole, ons, zijne nieuwe vrienden, aansprekende, "die ik benijd. Ik benijd u uw vermogen om te doen wat gij doet. Het is juist datgene, waarin ik zelf mij zou verlustigen. Ik gevoel geene gemeene dankbaarheid voor u. Het is mij bijna alsof gij mij dankbaar moest wezen, omdat ik u gelegenheid geef om de weelde der edelmoedigheid te genieten. Ik weet dat dit u streelt. Zooveel ik weet, kan ik wel opzettelijk in de wereld zijn gekomen om uwe mate van geluk te vergrooten. Ik kan wel geboren zijn om u tot een weldoener te wezen, door u somtijds gelegenheid te geven om mij in mijne kleine ongelegenheden bij te staan. Waarom zou mijne ongeschiktheid voor wereldsche zaken mij spijten, als die tot zulke aangename gevolgen leidt? Ik heb er dus ook geen spijt van."

Van al zijne schertsende gezegden (schertsend, maar altijd nog ten volle gemeend) scheen er geen zoozeer naar den smaak van mijnheer Jarndyce als dit. Ik kwam naderhand dikwijls opnieuw in verzoeking om mij te verwonderen of het inderdaad zonderling, of alleen voor mij zonderling was, dat hij, die bij de minste gelegenheid waarschijnlijk de dankbaarste der menschen was, zoo verlangde om de dankbaarheid van anderen te ontwijken.

Wij waren allen betooverd. Ik vond het eene welverdiende hulde aan de innemende eigenschappen van Ada en Richard, dat mijnheer Skimpole, nu hij hen voor de eerste maal zag, zoo openhartig was en zich toelegde om zoo buitengemeen onderhoudend te zijn. Zij (vooral Richard) gevoelden zich natuurlijk insgelijks gestreeld, en achtten het geen gewoon voorrecht, door zulk een aardig man zoo gemeenzaam in zijn vertrouwen te worden genomen. Hoe meer wij luisterden, des te vroolijker praatte mijnheer Skimpole; en door zijn aardig schertsenden toon, zijne innemende oprechtheid, en de geniale manier, waarmede hij luchtig met zijne eigene zwakheden speelde, als wilde hij zeggen: "Ik ben maar een kind, dat weet gij! Gij zijt, bij mij vergeleken, arglistige menschen," (hij deed mij waarlijk mij zelve in dat licht beschouwen); "maar ik ben vroolijk en onschuldig; vergeet uwe baatzuchtige kunsten, en speelt met mij!" — was de indruk werkelijk verblindend.

Hij was ook zoo vol gevoel, en had zulk een fijnen smaak voor het schoone en teedere, dat hij daardoor alleen iemands hart had kunnen winnen. Des avonds, toen ik thee zette, en Ada in de naaste kamer op de piano speelde en voor haar neef Richard zacht een wijsje zong, waarvan zij toevallig gesproken hadden, kwam hij bij mij op de sofa zitten, en sprak zoodanig van Ada, dat ik hem bijna liefkreeg.

"Zij gelijkt naar den ochtend," zeide hij. "Met dat goudblonde haar, die blauwe oogen, en dien frisschen blos op hare wangen, gelijkt zij naar den zomerochtend. De vogeltjes zullen haar daarvoor aanzien. Wij willen zulk een bekoorlijk jong schepseltje, dat eene vreugde voor de geheele menschheid is, geene wees noemen. Zij is het kind van het heelal."

Mijnheer Jarndyce, bevond ik, stond dicht bij ons, met de handen op den rug, en een aandachtigen glimlach op zijn gezicht.

"Het heelal," merkte hij aan, "zou geen al te best vader wezen, vrees ik." — "O, dat weet ik niet," riep mijnheer Skimpole levendig uit. — "Ik denk dat ik het wel weet," zeide mijnheer Jarndyce. — "Wel," zeide mijnheer Skimpole, "gij kent de wereld (die in uw zin het heelal is) en ik weet niets daarvan, dus moet gij maar gelijk hebben. Maar als ik mijn zin had," daarbij zag hij naar de twee jongelieden om, "zouden er geene doornbosschen van gewone werkelijkheid op zulk een pad als dat wezen. Het zou met rozen bestrooid zijn; het zou door lusthoven loopen, waar geen lente, herfst of winter was, maar een bestendige zomer. Ouderdom of verandering zou het nooit doen verdorren. Het lage woord "geld" zou nooit in de nabijdeid worden gefluisterd."

Mijnheer Jarndyce klopte hem met een glimlach op zijn hoofd, als ware hij werkelijk een kind geweest; en een paar stappen voortgaande, bleef hij een oogenblik staan en zag naar de jongelieden. Zijn blik was peinzend, maar had eene uitdrukking van welwillendheid, die ik dikwijls (o hoe dikwijls!) weder heb gezien, en sedert lang in mijn hart is gegrift. De kamer, waar zij waren en die in de onze uitkwam, had geen ander licht dan van het vuur. Ada zat voor de piano, Richard stond in eene gebogene houding bij haar. Op den muur zag men hunne vereenigde schaduwen, door vreemde gedaanten omringd, die zekere spookachtige beweging hadden, welke het flikkerende vuur er aan gaf, hoewel zij van beweginglooze voorwerpen afkomstig waren. Ada sloeg de snaren zoo licht aan en zong zoo zacht, dat de wind, die over de verre heuvelen suisde, even hoorbaar was als de muziek. Het geheimzinnige der toekomst, en de weinige inlichting, die de stem van het tegenwoordige daaromtrent verleende, scheen in het geheele tafereel uitgedrukt.

Maar het is niet om deze inbeelding terug te roepen, hoe duidelijk ik ze mij ook herinner, dat ik mij dit tooneel voor den geest breng. Vooreerst was ik niet geheel onbewust van het contrast, wat beteekenis en gezindheid betrof, tusschen den naar dien kant gerichten, stillen blik, en den vloed van woorden, die daaraan was voorafgegaan. Ten tweede, hoewel de blik van mijnheer Jarndyce, toen hij zich omkeerde, slechts voor een oogwenk op mij rustte, gevoelde ik alsof hij mij, in dat oogenblik, tot deelgenoot maakte — wist ik dat hij mij in zijn vertrouwen nam (en dat ik dat vertrouwen aannam) van zijne hoop, dat Ada en Richard eens in dierbaarder betrekking met elkander mochten komen.

Mijnheer Skimpole kon de piano en de violoncel spelen; en hij was een componist — hij had eens eene halve opera gecomponeerd, maar was het moede geworden — en droeg, wat hij gecomponeerd had, met smaak voor. Na de thee hadden wij een klein concert, waarbij Richard, — die door Ada's zingen verrukt was en mij zeide dat zij alle liederen scheen te kennen, die ooit geschreven waren — mijnheer Jarndyce en ik het gehoor uitmaakten. Na eene korte poos miste ik eerst mijnheer Skimpole, en naderhand Richard; en terwijl ik dacht hoe Richard zoolang kon wegblijven en zooveel verliezen, kwam het meisje, dat mij de sleutels gegeven had, de deur inkijken en zeide: "Als 't u belieft, jufvrouw, zoudt gij een oogenblik tijd hebben?"

Toen ik met haar buiten in het voorhuis en de kamerdeur dicht was, zeide zij, hare handen opstekende: "O, als 't u belieft, jufvrouw, mijnheer Carstone vraagt of gij eens boven wilt komen op mijnheer Skimpole's kamer. Het is weer zoo erg met hem, jufvrouw." — "Zoo erg?" zeide ik. — "Ja, jufvrouw, op eens," zeide zij.

Ik vreesde dat zijne ongesteldheid van gevaarlijken aard zou zijn; maar verzocht haar, natuurlijk, om zich stil te houden en niemand te ontrusten; en terwijl ik haastig met haar naar boven ging, herkreeg ik voldoende mijne bedaardheid, om te overleggen wat de beste middelen zouden zijn, als het blijken mocht dat hij een toeval had gekregen. Zij stiet eene deur open en ik trad eene kamer binnen, waar ik, tot mijne onbeschrijfelijke verrassing, in plaats van mijnheer Skimpole op het bed of op den grond te vinden liggen, hem voor het vuur zag staan, glimlachend met Richard sprekende, terwijl Richard, met een verslagen gezicht, naar een man op de sofa keek, met eene witte jas, sluik haar op het hoofd, en daarvan niet heel veel, dat hij met zijn zakdoek nog gladder streek en nog meer deed verminderen.

"Jufvrouw Summerson," zeide Richard haastig, "ik ben heel blij dat gij komt. Gij zult mij wel raad kunnen geven. Onze vriend, mijnheer Skimpole — schrik maar niet — is om schulden gearresteerd." — "En inderdaad, mijne lieve jufvrouw Summerson," zeide mijnheer Skimpole, met zijne streelende openhartigheid, "ik was nooit in een toestand, waarin ik meer behoefte had aan dat uitmuntende verstand, en die stille gewoonte om dienst te doen en nuttig te zijn, welke iedereen bij u moet opmerken, die het geluk heeft om een kwartieruurs in uw gezelschap te zijn."

De man op de sofa, die eene verkoudheid in het hoofd scheen te hebben, haalde hier zoo hard zijn neus op, dat ik er van schrikte.

"Zijt ge voor veel gearresteerd, mijnheer?" vroeg ik mijnheer Skimpole. — "Mijne lieve jufvrouw Summerson," antwoordde hij, schertsend zijn hoofd schuddende, "dat weet ik niet. Eenige ponden, schellingen en halve stuivers werden genoemd, naar ik meen." — "Het is vier en twintig pond, zestien schellingen en zeven en

een halve stuiver," merkte de vreemdeling aan. "Zooveel is het." — "En dat klinkt — ik weet niet hoe, maar het klinkt," zeide mijnheer Skimpole, "als eene kleine som."

De vreemde man zeide niets, maar haalde nog eens zijn neus op, met zooveel kracht, dat het hem van zijne zitplaats scheen op te lichten.

"Mijnheer Skimpole," zeide Richard tot mij, "maakt uit kieschheid bezwaar om zich tot mijn neef Jarndyce te wenden, omdat hij onlangs — ik meen van u verstaan te hebben, mijnheer, dat gij onlangs —" — "O ja," antwoordde mijnheer Skimpole glimlachend. "Hoewel het mij ontschoten is hoeveel het was en wanneer het was. Jarndyce zou het bereidwillig nog eens doen; maar ik heb een epicuristisch gevoel dat eene nieuwe hulp mij meer zou bevallen; dat ik," en daarbij zag hij Richard en mij aan, "de edelmoedigheid liever in een nieuwen grond en met eene nieuwe bloem zou aankweeken." — "Wat denkt gij dat het beste zou zijn, jufvrouw Summerson?" zeide Richard ter zijde.

Ik waagde het, eer ik antwoord gaf, in het algemeen te vragen wat er gebeuren zou als het geld niet kwam.

"Gevangenis," zeide de man, koelbloedig zijn zakdoek in zijn hoed stoppende, die voor zijne voeten op den grond stond. "Of Coavinses." — "Mag ik vragen, mijnheer, wat is —"— "Coavinses?" zeide de vreemdeling. "Een huis."

Richard en ik zagen elkander nog eens aan. Het zonderlingste was dat dit arrest ons in verlegenheid bracht, niet mijnheer Skimpole. Hij sloeg ons met vriendelijke belangstelling gade; maar daarin scheen, als ik zulk eene tegenstrijdigheid mag zeggen, niets zelfzuchtigs te liggen. Hij had zijne handen van de moeielijkheid gewasschen, en zij was nu de onze geworden.

"Ik dacht," zeide hij, alsof hij ons goedhartig er uit wilde helpen, "dat, daar zij partijen zijn in een kanselarij-proces over een groot vermogen (naar men zegt), mijnheer Richard, of zijne schoone nicht, of zij met hun beiden, iets konden teekenen, of overdragen, of een pand, of verband of zoo iets konden geven? Ik weet niet hoe zoo iets eigenlijk heet of wat het is, maar ik meen toch dat zij iets zouden kunnen doen of schrijven om de zaak te schikken." — "Geen doen aan," zeide de vreemde man. — "Inderdaad?" antwoordde mijnheer Skimpole. "Dat komt iemand, die eigenlijk geen verstand van zulke dingen heeft, toch wonderlijk voor." — "Wonderlijk of niet," zeide de vreemdeling brommig, "ik zeg u, geen doen aan." — "Blijf in een goed humeur, beste man, blijf in een goed humeur," zeide mijnheer Skimpole, op een vriendelijk redeneerenden toon, terwijl hij op het schutblad van een boek een schetsje van zijn gezicht teekende. "Laat u door uwe bezigheid niet knorrig maken. Wij kunnen u van uw ambt afzonderen, wij kunnen den persoon van zijn beroep onderscheiden. Wij zijn niet zoo bevooroordeeld om te denken, dat gij in uw bijzonder leven iets anders zijt dan een zeer achtenswaardig man, met veel poëzie in uw gemoed, waarvan gij misschien niet eens bewust zijt."

De vreemdeling antwoordde slechts met een snuivend neusophalen; of hij daardoor die hulde aan de poëzie in zijn gemoed wilde aannemen of verwerpen, gaf hij niet te kennen.

"Nu, mijne lieve jufvrouw Summerson, en mijn beste mijnheer Richard," zeide mijnheer Skimpole, onschuldig en vertrouwelijk, terwijl hij met het hoofd op zijde naar zijne teekening keek, "hier ziet ge mij volslagen buiten staat om mij zelven te helpen, en geheel in uwe handen! Ik vraag alleen maar om vrij te zijn. De vlindertjes zijn vrij. Het menschdom zal voorzeker Harold Skimpole niet ontzeggen, wat het aan de vlindertjes toestaat!" — "Lieve jufvrouw Summerson," zeide Richard fluisterend, "ik heb tien pond van mijnheer Kenge gekregen. Ik moet beproeven wat dat kan doen."

Ik bezat vijftien pond en eenige schellingen, die ik verscheidene jaren van mijn vierendeeljaarsgeld had opgespaard. Ik had altijd gedacht dat mij wel eens een ongeluk kon overkomen, waardoor ik op eens, zonder bloedverwanten of vermogen, de wereld werd ingejaagd; en had mijn best gedaan altijd wat geld over te houden, om niet geheel ontbloot te zijn. Ik zeide Richard, dat ik dien kleinen schat had, en op het oogenblik niet noodig had, en verzocht hem, terwijl ik het geld ging halen, mijnheer Skimpole op eene kiesche manier te onderrichten, dat wij het genoegen zouden hebben zijne schuld te betalen.

Toen ik terugkwam, kuste mijnheer Skimpole mij de hand. Hij scheen werkelijk geroerd, niet om zijn eigen wil (die zonderlinge tegenstrijdigheid viel mij weder in het oog) maar om onzentwil, alsof het hem onmogelijk was om zich zelven te denken, en de beschouwing van ons geluk alleen hem zoodanig aandeed. Daar Richard mij verzocht, om de zaak meer gratie te geven, zeide hij, met Coavinses (gelijk mijnheer Skimpole den man nu schertsend noemde) af te rekenen, telde ik het geld uit en ontving de vereischte quitantie. Ook hierover was mijnheer Skimpole verrukt.

Zijne complimenten waren zoo fijn en kiesch, dat ik minder bloosde dan ik anders wel zou gedaan hebben, en met den vreemdeling met de witte jas afrekende zonder eenig abuis te begaan. Hij stak het geld in zijn zak, en zeide kortaf: "Wel dan, ik wensch u goeden avond, jufvrouw." — "Mijn vriend," zeide mijnheer Skimpole, met zijn rug naar het vuur staande, met zijne half voltooide schets in de hand, "ik zou u gaarne iets willen vragen, als gij het niet kwalijk neemt."

Ik meen dat het antwoord was: "Gang maar!"

— "Hebt gij dezen morgen geweten, dat gij met deze boodschap zoudt uitgaan?" zeide mijnheer Skimpole. — "Dat heb ik gisterachtermiddag onder de thee al geweten," zeide Coavinses. — "En heeft dat uw eetlust niet benadeeld? Heeft dat u niet eenigszins onrustig gemaakt?" — "Geen zier," zeide Coavinses. "Ik wist wel, als ik u vandaag miste, dat ik u morgen niet missen zou. Een dag maakt zooveel verschil niet." — "Maar toen gij hier naar toe kwaamt," vervolgde mijnheer Skimpole, "was het een mooie dag. De zon scheen, en de wind waaide, de lichten en schaduwen vlogen over de velden, de vogeltjes zongen." — "Niemand heeft dat tegengesproken, zooveel ik hoorde," antwoordde Coavinses. — "Neen," merkte mijnheer Skimpole aan. "Maar wat hebt ge toen onderweg wel gedacht?" — "Wat meent gij?" bromde Coavinses, alsof hij dit zeer kwalijk nam. "Denken! Ik heb genoeg te doen, en krijg er weinig genoeg voor, zonder te denken. Denken!" Met diepe minachting. — "Dan hebt gij, in allen gevalle, toch dit gedacht," vervolgde mijnheer Skimpole. "Harold Skimpole ziet gaarne de zon schijnen, hoort gaarne den wind waaien, ziet gaarne naar afwisseling van lichten en schaduwen; hoort gaarne de vogeltjes zingen, die koorzangers in de groote cathedraalkerk der natuur. En het komt mij voor dat ik Harold Skimpole ga berooven van zijn aandeel in zulke bezittingen, die zijn eenig geboorterecht zijn. — Hebt ge zoo iets niet gedacht?" — "Wel — zeker — neen," zeide Coavinses, met zulk eene stugheid van ontkenning, dat hij daaraan alleen de behoorlijke kracht kon geven door eene lange tusschenpoos achter ieder woord te plaatsen, en door het laatste met zulk een schok uit te spreken, dat hij zijn nek wel had kunnen ontwrichten. — "Zeer zonderling en merkwaardig is toch de werking van den geest bij u, lieden van zaken," zeide mijnheer Skimpole peinzend. "Dank u, mijn vriend. Goeden nacht."

Daar onze afwezigheid lang genoeg had geduurd om beneden vreemd te worden gevonden, ging ik terstond weder daarheen, en vond Ada bij het vuur zitten werken en met haar neef John praten. Weldra kwam mijnheer Skimpole, en kort daarop volgde Richard. Ik had het, zoolang de avond nog duurde, druk genoeg om mijne eerste les in het triktrakspel van mijnheer Jarndyce te nemen, die veel van dit spel hield, en van wien ik het natuurlijk zoo spoedig wenschte te leeren als ik kon, om van het zeer geringe nut te zijn van met hem te kunnen spelen als hij geen beter partij had. Maar ik dacht toch somtijds, als mijnheer Skimpole brokken van zijne compositiën op de piano speelde, of wanneer hij, zonder eenige inspanning, met zijne gewone, innemende vroolijkheid praatte, dat Richard en ik den op ons overgedragen indruk schenen te bewaren van na den maaltijd gearresteerd te zijn geweest, en dat de geheele zaak zeer zonderling was.

Het was laat eer wij scheidden; want toen Ada om elf uur wilde heengaan, ging mijnheer Skimpole naar de piano, en trommelde luchtig, "dat het beste van alle middelen om onze dagen te verlengen was, eenige uren van den nacht te stelen." Het was over twaalven eer hij met zijn blaker en zijn stralend gezicht de kamer uitging, en ik geloof dat hij, als hij dit goed gevonden had, ons tot het aanbreken van den dag daar had kunnen houden. Ada en Richard draalden nog een poosje bij het vuur, en zeiden benieuwd te zijn of mevrouw Jellyby al voor dien dag met dicteeren zou gedaan hebben, toen mijnheer Jarndyce, die de kamer uit geweest was, terugkwam.

"O, mijn hemel wat is dat, wat is dat?" zeide hij, zijn hoofd wrijvende en met zijne goedhartige verdrietelijkheid rondstappende. "Wat is dat, wat zij mij zeggen? Rick, mijn jongen, Esther, melieve, wat hebt gij uitgevoerd? Waarom hebt gij dat gedaan? Hoe kondt gij dat doen? Hoeveel was het voor ieder? — De wind is weer omgeloopen. Ik voel het overal."

Wij wisten geen van beiden wat te antwoorden.

"Kom aan, Rick, kom aan. Ik moet dit afdoen eer ik ga slapen. Hoeveel heeft het u gekost? Gij hebt met u beiden het geld bijeengelegd. Waarom hebt ge dat gedaan? Hoe kondt ge? — O Heere ja, hij is vlak oost — moet wel zoo zijn." — "Inderdaad, mijnheer," zeide Richard, "ik geloof niet dat het eerlijk van mij zou zijn het u te zeggen. Mijnheer Skimpole heeft op ons vertrouwd." — "God zegen u, mijn goede jongen! Hij vertrouwt op iedereen!" zeide mijnheer Jarndyce, zijn hoofd nog een krachtigen wrijf gevende en toen staan blijvende. — "Inderdaad, mijnheer?" — "Op iedereen! En hij zal aanstaande week weder eveneens in de klem zitten," zeide mijnheer Jarndyce, weder met groote schreden voortstappende, met eene uitgewaaide kaars in de hand. "Hij is altijd in de klem. Hij is in de klem geboren. Ik geloof waarlijk dat, toen zijne moeder beviel, de advertentie in de courant luidde: "Dinsdag laatstleden op haar buitengoed Klemmenstein mevrouw Skimpole van een zoon in financieele ongelegenheden." "

Richard lachte hartelijk, maar zeide toen: "Toch, mijnheer, wilde ik zijn vertrouwen niet gaarne schokken of schenden; en als ik het nog eens aan uw beter oordeel onderwerp of ik zijn geheim niet behoor te bewaren, hoop ik, dat gij u bedenken zult, eer gij mij verder dringt. Natuurlijk, als gij mij dringt, mijnheer, zal ik weten dat ik ongelijk heb, en zal ik het u zeggen." — "Wel," zeide mijnheer Jarndyce, wederom stilstaande en verscheidene verstrooide pogingen doende om zijn blaker in zijn zak te steken. "Ik — Hier, neem eens aan, lieve. Ik weet niet wat

ik er mee doen wil. Het ligt alles aan den wind — altijd heeft hij die werking. Ik wil u niet dringen, Rick; gij kunt wel gelijk hebben. Maar inderdaad — u en Esther zoo beet te pakken — en u uit te knijpen als een paar zachte, versche sinaasappelen! — Het zal van nacht een storm waaien."

Hij stak nu beurtelings zijne handen in zijne zakken, alsof hij ze langen tijd daarin zou houden, en haalde ze er dan weder uit en wreef er geweldig zijn hoofd mede.

Ik waagde het deze gelegenheid waar te nemen om aan te merken dat mijnheer Skimpole, in al zulke zaken, geheel een kind was.

DE BROMKAMER. (blz. 48.)

"He, melieve?" zeide mijnheer Jarndyce, dat woord opvangende. — "Geheel een kind, mijnheer," zeide ik, "en zoo verschillend van andere menschen." — "Gij hebt gelijk," zeide mijnheer Jarndyce ophelderend. "Uw vrouwelijk vernuft heeft het wit getroffen. Hij is een kind — geheel een kind. Ik heb u wel gezegd weet ge, dat hij een kind was, toen ik u het eerst van hem sprak." — "Zekerlijk, zekerlijk," zeiden wij. — "En hij is een kind. Is hij nu niet?" vroeg mijnheer Jarndyce, meer en meer ophelderende.

Dat was hij inderdaad, zeiden wij.

"Als men er recht aan denkt, is het waarlijk het toppunt van kinderachtigheid bij u — bij mij, meen ik —" zeide Jarndyce, "hem voor een oogenblik als een man te beschouwen. Men kan h e m niet verantwoordelijk stellen. Het denkbeeld van Harold Skimpole met oogmerken en plannen, of bewustheid van gevolgen! Ha, ha, ha!"

Het was zoo verrukkelijk de wolken van zijn helder gezicht te zien opklaren, en hem zoo hartelijk in zijn schik te zien, en te weten (gelijk men onmogelijk niet weten kon) dat de bron van die blijdschap de goedheid van zijn hart was, dat gemarteld werd als hij iemand heimelijk moest veroordeelen, wantrouwen of beschuldigen, dat ik tranen in Ada's oogen zag, terwijl zij met zijn lach instemde, en ik ook tranen in mijne eigene voelde.

"Wel, welk een kabeljauwskop ben ik," zeide mijnheer Jarndyce, "dat ik daaraan behoef herinnerd te worden. De geheele zaak laat duidelijk

het kind zien, van het begin tot het einde. Niemand dan een kind zou er aan gedacht hebben om *u* beiden tot helpers uit te kiezen! Niemand dan een kind zou gedacht hebben dat gij het geld hadt! Als het duizend pond was geweest zou het eveneens geweest zijn," zeide mijnheer Jarndyce, met zijn gezicht geheel in gloed.

Wij bevestigden dit alles uit onze ondervinding van dien avond.

"Wel zeker, wel zeker," zeide mijnheer Jarndyce. "Evenwel, Rick en Esther, en gij ook, Ada — want ik weet niet of zelfs uw beursje wel veilig is voor zijne onnoozelheid — gij moet mij allen beloven dat er niets meer van dien aard zal plaats hebben. Geen leenen meer — zelfs van geen halven schelling!"

Wij beloofden dit allen oprechtelijk: Richard klopte, met een schertsenden blik naar mij, op zijn zak, als om mij te herinneren dat er geen gevaar bestond dat wij ons woord niet zouden houden.

"Wat Skimpole betreft," zeide mijnheer Jarndyce, "een bewoonbaar poppenhuisje, met eene goede tafel en eenige tinnen menschjes om schulden bij te maken en geld van te leenen, daarmede zou het knaapje voor altijd geholpen zijn. Hij ligt nu zeker al in een kinderslaap; het is tijd dat ik mijn listiger hoofd op mijn meer wereldsch kussen leg. Goeden nacht, mijne lieven! God zegen u!"

Eer wij onze blakers hadden aangestoken, kwam hij met een lachend gezicht nog eens binnenkijken, en zeide: "Ik heb naar den windwijzer gekeken. Ik zie dat het een valsch alarm was van den wind. Hij is in het zuiden!" En daarmede ging hij, bij zich zelven zingende.

Ada en ik begrepen beide, toen wij boven nog een poosje met elkander praatten, dat die gril over den wind maar een verzinsel was, dat hij gebruikte om reden te geven van eene of andere verdrietelijkheid, die hij niet kon ontveinzen, liever dan over de werkelijke oorzaak daarvan te klagen of iemand te berispen of te verachten. Wij vonden daarin een kenteeken van zijne eigenaardige zonderlingheid en zachtaardigheid, en van het verschil tusschen hem en die korzelige menschen, die het weer en den wind (vooral dien ongelukkigen wind, dien hij met zulk een geheel ander doel had gekozen) tot voorwendsels van hunne verdrietige, naargeestige luimen maken.

Inderdaad, zooveel genegenheid voor hem had zich op dien eenen avond reeds bij mijne dankbaarheid gevoegd, dat ik hoopte dat ik hem door deze gemengde aandoening reeds begon te begrijpen. De schijnbare tegenstrijdigheden bij meester Skimpole en mevrouw Jellyby kon ik niet denken te kunnen ophelderen, daar ik zoo weinig ondervinding en wereldkennis bezat. Ik beproefde dit ook niet eens; want toen ik alleen was, waren mijne gedachten met Ada en Richard bezig, en met den vertrouwelijken wenk, dien ik ten hunnen aanzien had gemeend te ontvangen. Mijne verbeelding, misschien door den wind wat wild gemaakt, wilde niet geheel onzelfzuchtig blijven, schoon ik ze wel daartoe had willen bewegen als ik kon. Zij zwierf terug naar het huis van mijne peet, en riep langs den weg naar den tegenwoordigen tijd eenige schaduwachtige gissingen op, die zich voorheen reeds bevend hadden vertoond, naar de kennis die mijnheer Jarndyce van mijne vroegste geschiedenis kon hebben — zelfs over de mogeheid, dat hij mijn vader zou zijn — hoewel die ijdele droom nu geheel vervlogen was.

Zij was nu geheel vervlogen, bedacht ik mij, terwijl ik van het vuur opstond. Het paste mij niet over het verledene te zitten mijmeren, maar met een vroolijken geest en een dankbaar hart werkzaam te zijn. Zoo zeide ik tot mij zelve: "Esther, Esther, Esther! Uw plicht, melieve!" en gaf mijn mandje met sleutels zulk een zet, dat zij als klokjes klingelden, en mijn dag hopend uitluidden.

VII.

DE GEESTENWANDELING.

Terwijl Esther slaapt en terwijl Esther waakt, blijft het op het buiten in Lincolnshire nog regenachtig weder. De regen valt steeds, des nachts en over dag, drop voor drop, op het breede steenen terras, de Geestenwandeling. Het weder is daar in Lincolnshire zoo slecht, dat de levendigste verbeelding zich nauwelijks kan voorstellen, dat het ooit weder mooi weer zal worden. Niet dat daar nu juist een overvloed van levendige verbeelding is, want Sir Leicester is er niet (en waarlijk, al was hij er, hij zou in dat opzicht niet veel helpen), maar bevindt zich met mylady te Parijs; en de eenzaamheid spreidt hare donkere vleugelen over het Kastanje-Hof uit.

Mogelijk bestaat er nog eenig leven van verbeelding onder de dieren van lager rang op Kastanje-Hof. De paarden in de stallen — de lange stallen, aan een kaal, met roode steenen bevloerd stalplein, waar eene groote klok in een torentje hangt, dat ook eene groote wijzerplaat heeft, welke de duiven, die er dicht bij wonen, altijd schijnen te raadplegen — misschien beschouwen zij dan zekere denkbeeldige tafereelen van mooi weer, en zijn zij in dit opzicht betere kunstenaren dan de stalknechts. De oude ruin, zoo vermaard voor zijn loopen over het ongebaande veld, draait zijn grooten oogappel naar het getraliede venster bij zijne ruif, en herinnert zich misschien de frissche bladeren, die daar anders flikkerden, en den reuk, die er binnen woei, en is misschien met de honden bui-

ten, terwijl de menschelijke helper, die den naasten stal schoonmaakt, niet verder komt dan zijne mestvork en bezem. De schimmel, die tegenover de deur staat, en die, met een ongeduldig gerammel van zijn halster, zijne ooren opsteekt en zijn kop zoo verlangend omkeert, als die deur opengaat, en tot wien de binnenkomende zegt: "Ho, schimmel, sta stil! Vandaag heeft u niemand noodig;" weet dat misschien evengoed als de man. Het geheele, schijnbaar druilige en ongezellige half dozijn, dat daar bij elkander is gestald, slijt misschien de lange, regenachtige uren, als de deur gesloten is, in levendiger onderhoud, dan men in de bediendenkamer of in het Wapen van Dedlock heeft — of verdrijft zich den tijd door op de zedelijke verbetering (of misschien het bederf) van den hit in den hoek te werken.

Zoo denkt misschien de bulhond, die in zijn hok op de plaats met zijn kop op zijne groote pooten ligt te dutten, aan den heeten zonneschijn, wanneer de schaduwen der stalgebouwen zijn geduld tergen door gedurig te verschuiven, en hem, op zekeren tijd van den dag geene breedere schuilplaats te laten, dan de schaduw van zijn eigen huis, waar hij dan zit te hijgen en te brommen, en sterk naar iets verlangt om aan te trekken en te rukken, behalve zich zelven en zijn ketting. Zoo herinnert hij zich nu misschien, half wakker en knipoogende, het huis vol gezelschap, de koetshuizen vol rijtuigen, de stallen vol paarden, en de buitengebouwen vol oppassers van die paarden, tot hij met het tegenwoordige in de war geraakt, en naar buiten komt om te zien hoe het is. Dan bromt hij misschien, als hij zoo ongeduldig schudt, bij zich zelven: "Regen, regen, regen! Niets dan regen — en de familie niet buiten!" en kruipt weder naar binnen, en gaat somber geeuwend weder liggen.

Zoo is het ook met de honden in den hondenstal aan den anderen kant van het park, die hunne vlagen van rusteloosheid hebben, en wier jammerlijke stemmen, als de wind zeer hardnekkig is, dit zelfs aan het huis bekend maken; boven, beneden, en in mylady's kamer. Zij loopen misschien het geheele jachtveld af, terwijl de regendroppels om hunne werkeloosheid neerkletteren. Zoo verlustigen zich misschien de konijnen, met hunne verraderlijke staartjes, die de holen aan de wortels van boomen inen uitwippen, met levendige denkbeelden van winderige dagen, wanneer hun de ooren om den kop waaien, of aan dien gewichtigen tijd als er zoete jonge plantjes te knabbelen zijn. De kalkoen in de menagerie, altijd door eene grief tegen de menschen in het algemeen gekweld (misschien de groote kalkoenenslachting met Kersttijd), denkt misschien aan dien zomerochtend, waarop hem ook al onrecht is gedaan, toen hij op een laantje tusschen de gevelde boomen was gekomen, waar eene schuur stond, waar gerst in was. De misnoegde gans, die bukt onder eene oude poort van twintig voet hoogte, geeft misschien door haar geklok te kennen, (als wij het maar wisten) dat zij meer van weder houdt, waarbij die poort eene schaduw op den grond werpt.

Dit zij gelijk het wil, er is anders op Kastanje-Hof niet veel verbeeldingskracht levendig. Maar als er somtijds iets van bestaat, komt men met een weinigje al heel ver — evenals een klein gerucht in zulk een oud, holklinkend huis een groot leven maakt — en loopt het doorgaans op spoken en geheimen uit.

Het heeft daar in Lincolnshire zoo hard en zoo lang geregend, dat jufvrouw Rouncewell, de oude huishoudster op Kastanje-Hof, al verscheidene malen haar bril heeft afgenomen en afgeveegd, om zich te verzekeren, dat de droppels niet aan de glazen hingen. Jufvrouw Rouncewell had daarvan reeds zeker genoeg kunnen zijn door het hooren van den regen, maar zij is eenigszins doof, hetgeen men haar maar volstrekt niet kan doen gelooven. Zij is eene knappe oude jufvrouw, welgemaakt, deftig en verwonderlijk net, en heeft zulk een rechten rug en zulk eene breede borst, dat als haar keurslijf, wanneer zij sterft, blijken mocht met de ijzers van een ouderwetschen vuurhaard voorzien te zijn, niemand, die haar kent, reden zou hebben om zich daarover te verwonderen. Het weder doet jufvrouw Rouncewell weinig aan. Het huis is daar toch in alle weder, en het is het huis, naar haar zeggen, "waar zij op ziet." Zij zit in hare kamer (aan een zijgang, beneden, met een boogvenster, dat op een vierkant grasperk uitziet, op regelmatigen afstand versierd met gladgeschoren ronde boomen en gladde ronde blokken steen, alsof de boomen met de steenen zouden gaan kaatsen) en het geheele huis is, naar hare gedachten, wel bezorgd. Zij kan het, zoo noodig, openzetten, en drukte en beweging maken; maar het is nu gesloten, en ligt op de breedte van jufvrouw Rouncewell's met ijzer omschanste borst in een majestueuzen slaap.

Het is bijna even moeielijk als eene onmogelijkheid om zich Kastanje-Hof zonder jufvrouw Rouncewell te verbeelden, maar zij is toch pas vijftig jaar daar geweest. Vraag haar hoelang, op dezen regenachtigen dag, en zij zal antwoorden: "Vijftig jaar, drie maanden en veertien daag, met 's hemels zegen, als ik dinsdag beleef." Mijnheer Rouncewell stierf eenigen tijd voordat de sierlijke mode der staarten uitstierf, en verborg toen zijn staartje (als hij het medenam) in een bescheiden hoekje van het kerkhof in het park. Hij was in de marktstad geboren en zijne jeugdige weduwe insgelijks. Hare betrekking tot de familie was in den tijd van den vorigen Sir Leicester begonnen, en in de kinderkamer ontstaan.

De thans levende vertegenwoordiger der Dedlock's is een uitmuntend meester. Hij vooronderstelt, dat al zijne afhangelingen geheel ontbloot zijn van bijzondere neigingen, gevoelens of karakter, en is overtuigd, dat hij geboren is om het noodeloos te maken, dat zij zulke dingen hebben. Als hij het tegendeel ontdekte zou hij eenvoudig als van den donder getroffen zijn, en nooit weder bijkomen dan om een snik te geven en te sterven. Maar hij is toch een uitmuntend meester en gelooft dat het bij zijn rang past dit te zijn. Hij is zeer op jufvrouw Rouncewell gesteld, en zegt dat zij eene knappe, fatsoenlijke vrouw is. Hij geeft haar altijd de hand bij zijne aankomst op Kastanje-Hof en als hij weder vertrekt; en als hij heel ziek werd, of bij toeval overreden werd, of zulk een ongeluk kreeg als men kan onderstellen, dat een Dedlock kan krijgen, zou hij, als hij nog spreken kon, zeggen: "Laat mij alleen, en laat jufvrouw Rouncewell hier komen;" gevoelende dat zijne waardigheid in zulk eene ongelegenheid bij haar veiliger zou zijn dan bij iemand anders.

Jufvrouw Rouncewell heeft rampen gekend. Zij heeft twee zonen gehad, waarvan de jongste op hol ging, en soldaat werd, en nooit terug kwam. Zelfs op dit uur verliezen jufvrouw Rouncewell's kalme handen hare bedaardheid als zij van hem spreekt, en ontvouwen zich dan van haar keurslijf, en dwalen op eene onthutste manier om haar heen, als zij zegt welk een aardige jongen, welk een mooie jongen, welk een vroolijke, goedhartige, knappe jongen hij was! Haar tweede zoon zou op Kastanje-Hof bezorgd en door den tijd rentmeester geworden zijn; maar toen hij nog school ging, begon hij stoommachines van sauspannetjes te maken, en vogeltjes af te richten, om met de minst mogelijke krachtverspilling hun waterbakje op te halen, hen zoodanig met eene vernuftige uitvinding te hulp komende, dat een dorstige kanarie, letterlijk gezegd, maar even zijn schouder tegen het wiel behoefde te zetten, om drinken te krijgen. Deze neiging was voor jufvrouw Rouncewell eene bron van groote ongerustheid. Zij gevoelde, met al de smart eener moeder, dat de knaap den weg van Wat Tyler opging, wel wetende, dat Sir Leicester zulke gedachten koesterde over een aanleg voor elke kunst, waarbij men kon denken, dat rook en een hooge schoorsteen te pas kwamen. Maar de ongelukkige jonge rebel (anders een zachtzinnige jongen, maar zeer volhardend) toonde, toen hij ouder werd, geen blijk van berouw, maar vervaardigde integendeel het model van een mechanisch weefgetouw, en zoo achtte hij zich verplicht, met vele tranen, den baronet van zijne verkeerdheden te onderrichten. "Jufvrouw Rouncewell," zeide Sir Leicester, "ik kan er nooit in bewillligen, gelijk gij weet, om met iemand over iets in redewisseling te treden. Gij moest u liever van uw jongen ontdoen; gij moest hem liever naar eene of andere fabriek zenden. De ijzerstreek in het noorden is, naar ik meen, het geschikte land voor een knaap met zulke neigingen." Hij ging naar het noorden, en werd in het noorden groot; en indien Sir Leicester hem ooit zag, als hij naar Kastanje-Hof kwam om zijne moeder te bezoeken, of naderhand ooit aan hem dacht, is het zeker, dat hij hem niet anders beschouwde dan als lid van een verbond van eenige duizend grimmige, zwart berookte samenzweerders, die gewoon waren drie nachten in de week, met ongeoorloofde oogmerken, bij toortslicht langs den weg te loopen.

Evenwel is jufvrouw Rouncewell's zoon, volgens den loop der natuur en der kunst, groot geworden, en heeft zich gevestigd, en is getrouwd, en heeft jufvrouw Rouncewell's kleinzoon naar huis geroepen, die, nu zijn leertijd om is, en hij van eene reis in verre landen is teruggekomen, waarop hij uitgezonden was om zijne kennis te vermeerderen en zich op zijne loopbaan door het leven voor te bereiden, juist op dezen dag in jufvrouw Rouncewell's kamer op Kastanje-Hof tegen den schoorsteenmantel staat te leunen.

"En nog eens, en nog eens, ik ben blij dat ik u zie, Watt. En nog eens, en nog eens, ik ben blij dat ik u zie, Watt," zegt jufvrouw Rouncewell. "Ge zijt een knappe, frissche jongen. Gij gelijkt naar uw armen oom George! Ach!" En jufvrouw Rouncewell's handen worden onrustig, gelijk gewoonlijk bij zulk een zeggen. — "Men zegt, dat ik naar vader gelijk, grootmoeder." — "Naar hem ook, lieve jongen — maar het meest naar uw armen oom George. En uw lieve vader," jufvrouw Rouncewell vouwt hare handen weder. "Is hij wel?" — "Het gaat hem in alle opzichten heel goed, grootmoeder." — "Ik ben dankbaar." Jufvrouw Rouncewell houdt veel van haar zoon, maar blijft toch ten zijnen aanzien zeker treurig gevoel koesteren — omtrent alsof hij een soldaat was, die, hoewel een man van eer, tot den vijand was overgegaan. — "Hij is dus gelukkig?" zegt zij. — "O, ja," — "Ik ben dankbaar. Hij heeft u dus op zijne manier groot gebracht, en u naar vreemde landen gezonden en zoo meer? Wel, hij weet het best. Er kan nog eene wereld buiten Kastanje-Hof wezen, waarvan ik niets begrijp. Schoon ik toch zoo jong niet meer ben. En ik heb toch ook veel knappe menschen gezien." — "Grootmoeder," zegt de jonkman, tot een ander onderwerp overgaande, "wat was dat voor een aardig meisje, dat ik zoo even bij u vond? Gij hebt haar Rosa genoemd?" — "Ja, kind. Zij is de dochter van eene weduwe uit het dorp. De meiden zijn tegenwoordig zoo moeielijk te leeren, dat ik haar al jong bij mij heb genomen. Zij leert heel vlug, en het zal wel met haar lukken.

Zij laat het huis al zien, heel aardig. Zij woont geheel bij mij, en eet bij mij aan tafel." — "Ik hoop, dat ik haar niet heb weggejaagd?" — "Zij zal denken, dat wij over familiezaken te praten hebben. Zij is heel bescheiden. Dat is eene mooie eigenschap voor een meisje. En zeldzamer," zegt jufvrouw Rouncewell, hare borst zooveel mogelijk vooruitzettende, "dan voorheen."

De jonkman buigt zijn hoofd uit eerbied voor de lessen der ervaring. Jufvrouw Rouncewell luistert.

"Wielen!" zegt zij. Zij zijn voor de jongere ooren van haar kleinzoon reeds lang hoorbaar geweest. "Wat voor wielen op zulk een dag als deze, om alle goedheid!"

Weldra wordt er aan de deur getikt. "Binnen!" Eene schuwe, landelijke schoone, met donkere oogen en donker haar — zoo frisch, met haar gezonden en toch fijnen blos, dat de regendroppels, die op hare krullen zijn blijven liggen, naar dauw op eene versch geplukte bloem gelijken.

"Wat zijn daar voor vreemden, Rosa?" zegt jufvrouw Rouncewell. — "Twee jonge heeren met eene sjees, jufvrouw, die het huis willen zien — ja, dat heb ik ze ook gezegd;" snel antwoord gevende op eene weigerende beweging der huishoudster. "Ik ging naar het voorhuis, en zeide dat het een verkeerde dag en een verkeerd uur was; maar de jonge heer, die reed, nam in den regen zijn hoed af, en verzocht mij om u dit kaartje te brengen." — "Lees het eens, lieve Watt," zegt de huishoudster.

Rosa is bij het overgeven zoo bedeesd, dat het kaartje tusschen hen in op den grond valt, en zij bijna met de voorhoofden tegen elkander stooten om het op te rapen. Rosa wordt nog bedeesder dan te voren.

"Mijnheer Guppy," is alle inlichting, die het kaartje geeft. — "Guppy!" herhaalt jufvrouw Rouncewell. "Mijnheer Guppy. Gekheid! Ik heb nooit van hem gehoord." — "Dat heeft hij mij ook gezegd," zeide Rosa. "Maar hij zeide, dat hij en die andere jonge heer pas gisteravond met de diligence van Londen waren gekomen, naar eene vergadering van magistraten tien mijlen hier vandaan, dezen morgen, en dat, daar zij gauw met hunne zaken gedaan hadden, en zij veel van Kastanje-Hof hadden gehoord en eigenlijk niet wisten wat zij met hun tijd zouden uitvoeren, zij door den regen hier naar toe waren gekomen om het te zien. Zij zijn rechtsgeleerden. Hij zegt dat hij wel niet bij mijnheer Tulkinghorn op het kantoor is, maar toch zeker wel desnoods van mijnheer Tulkinghorn's naam gebruik mag maken." Daar zij, nu ophoudende, bevindt, dat zij eigenlijk eene lange rede heeft gehouden, wordt Rosa bedeesder dan ooit.

Nu is mijnheer Tulkinghorn iemand, die als het ware tot het buiten behoort, en bovendien gelooft men dat hij jufvrouw Rouncewell's testament heeft gemaakt. De oude jufvrouw laat zich dus vermurwen, bewilligt, als eene bijzondere gunst, in de toelating der vreemdelingen, en zendt Rosa heen. Daar komt bij den kleinzoon eensklaps een verlangen op om ook het huis eens te zien, en wil hij met het gezelschap medegaan. De grootmoeder, welke het streelt dat hij daarin belang stelt, vergezelt hem — hoewel hij, om hem recht te doen, zeer ongezind is om haar moeite te veroorzaken.

"Zeer verplicht, mejufvrouw!" zegt Guppy, zich in het voorhuis van zijn doornatten duffel ontdoende. "Wij Londensche praktizijns krijgen niet dikwijls een uitgang; en als wij dat doen, profiteeren wij er graag van, weet ge."

De oude huishoudster, eene genadige strengheid bewarende, wuift met hare hand naar de groote trap. Guppy en zijn vriend volgen Rosa, jufvrouw Rouncewell en haar kleinzoon volgen hen, een jonge tuinman gaat vooruit en zet de luiken open.

Gelijk doorgaans het geval is met menschen, die huizen gaan zien, zijn Guppy en zijn vriend al doodaf, eer zij nog recht begonnen zijn. Zij dwalen naar verkeerde plaatsen, kijken naar verkeerde dingen, geven niet om de rechte dingen, gapen als er nog meer kamers worden geopend, leggen eene diepe neerslachtigheid aan den dag en zijn blijkbaar afgemat. In elke kamer, die zij binnentreden, zet jufvrouw Rouncewell zich stijf rechtop in eene vensterbank of in een ander hoekje, en luistert met statige goedkeuring naar Rosa's uitlegging. Haar kleinzoon is zoo opmerkzaam daarop, dat Rosa nog bedeesder wordt dan ooit — en nog bevalliger. Zoo gaan zij van kamer tot kamer, doen de geschilderde Dedlock's voor eenige minuten herleven, als de jonge tuinman het licht binnenlaat, en verwijzen hen wederom naar hun graf, als hij het weder buitensluit. Het komt den bedroefden Guppy en zijn ontroostbaren vriend voor, dat er geheel geen eind is aan de Dedlock's, wier grootheid als een adellijk geslacht daarin schijnt te bestaan, dat zij zevenhonderd jaren lang nooit iets gedaan hebben om zich te onderscheiden.

Zelfs de lange zaal van Kastanje-Hof kan Guppy niet verlevendigen. Hij is zoo uitgeput, dat hij bijna op den drempel neerzinkt, en nauwelijks geestkracht genoeg heeft om binnen te treden. Maar een portret boven den schoorsteenmantel, door een vermaard schilder van dien tijd vervaardigd, heeft eene werking op hem, die naar tooverij gelijkt. Hij herstelt zich in een oogenblik. Hij staart het met buitengemeene belangstelling aan; hij schijnt er geheel door geboeid.

"Heere!" zegt Guppy. "Wie is dat?" — "De schilderij voor den schoorsteen," zegt Rosa, "is het portret van de tegenwoordige Lady Dedlock. Het wordt voor eene volmaakte gelijkenis gehouden, en voor het beste werk van den meester." — "Zegen ons!" zegt Guppy, zijn vriend met zekere verbazing aanstarende, "als ik haar ooit

kan gezien hebben! En toch ken ik haar. Is dat portret gegraveerd, jufvrouw?" — "Dit portret is nooit gegraveerd. Sir Leicester heeft altijd het verlof daartoe geweigerd." — "Wel," zegt Guppy zeer zacht, "ik laat mij doodschieten als het niet wonderlijk is, hoe goed ik dat portret ken! Dat is dus Lady Dedlock?" — "Het portret aan de rechterhand is de tegenwoordige Sir Leicester Dedlock. Het portret aan de linker is zijn vader, wijlen Sir Leicester."

Guppy heeft geene oogen voor een van deze groote mannen. "Het is mij onverklaarbaar," zegt hij, nog naar het eerste portret starende, "hoe ik dat portret zoo goed ken. Ik mag vertrapt wezen," vervolgde hij, rondkijkende, "als ik niet geloof dat ik eens van dat portret moet gedroomd hebben."

Daar niemand der aanwezigen eenig bijzonder belang in Guppy's droomen schijnt te stellen, wordt er niet verder over deze mogelijkheid gesproken. Maar hij is nog zoo verdiept in het portret, dat hij onbeweeglijk staan blijft, tot de jonge tuinman de luiken heeft gesloten, en komt dan de zaal uit, in een toestand van bedwelming, die, wonderlijk genoeg, dikwijls voor belangstelling wordt gehouden, en gaat mede naar de andere kamers, waar hij verbijsterd rondstaart, alsof hij nog overal naar Lady Dedlock zocht.

Hij ziet haar niet meer. Hij ziet hare kamers, die, als zeer elegant, het laatst worden vertoond, en kijkt uit de vensters, waaruit zij niet lang geleden heeft gekeken, naar hetzelfde weder dat haar zoo doodelijk heeft verveeld. Alle dingen hebben een eind — zelfs huizen, die men met veel moeite gaat zien, en die men al moede is eer men ze recht begint te zien. Guppy is aan het eind van zijn kijken gekomen, en de frissche, landelijke schoone aan het eind van hare beschrijving, die altijd aldus luidt:

"Het terras beneden wordt zeer bewonderd. Het wordt, naar eene oude vertelling in de familie, de Geestenwandeling genoemd." — "Zoo!" zegt Guppy, met gretige nieuwsgierigheid. "Wat is dat voor eene vertelling, jufvrouw? Is het iets van een portret?" — "Och, vertel ons die geschiedenis," zegt Watt, half fluisterend. — "Ik weet ze niet, mijnheer." Rosa is bedeesder dan ooit. — "Zij wordt niet aan vreemdelingen verhaald. Zij is zoo goed als vergeten," zegt de huishoudster, nader komende. "Het is nooit meer dan eene familie-anekdote geweest." — "Gij zult het wel niet kwalijk nemen, dat ik vraag, of het iets met een portret te maken heeft, mejufvrouw," merkt Guppy aan, "want ik verzeker u, hoe meer ik om dat portret denk, des te beter ken ik het, zonder te weten hoe ik het ken."

De geschiedenis heeft niets met een portret te maken; daarvoor kan de huishoudster instaan. Guppy is haar voor deze inlichting, en bovendien over het geheel zeer verplicht. Door den jongen tuinman geleid, gaat hij met zijn vriend eene andere trap af, en weldra hoort men hen wegrijden. Het is nu schemeravond. Jufvrouw Rouncewell kan zich op de bescheidenheid harer jeugdige hoorders verlaten, en hun mag zij wel vertellen hoe het terras aan dien akeligen naam kwam. Zij zet zich in een grooten leuningstoel bij het bijna donkere venster, en vertelt:

"In de goddelooze dagen van koning Karel den Eersten, kinderen — ik meen, natuurlijk, in de goddelooze dagen van de rebellen, die zich tegen dien uitmuntenden koning verbonden — was Sir Morbury Dedlock eigenaar van Kastanje-Hof. Of er voor dien tijd eene overlevering van een geest in de familie bestond, kan ik niet zeggen; maar ik zou het voor zeer waarschijnlijk houden."

Jufvrouw Rouncewell koestert dit gevoelen, omdat zij begrijpt dat eene zoo oude en aanzienlijke familie zeker recht op een geest heeft. Zij beschouwt een geest als een van de privilegiën der hoogere standen, eene addellijke onderscheiding, waarop het gemeene volk geene aanspraak heeft.

"Sir Morbury Dedlock," zegt jufvrouw Rouncewell, "was, dit behoef ik niet te zeggen, op de zijde van den koninklijken martelaar. Maar men zegt dat zijne vrouw, die geen droppel van het familiebloed in hare aderen had, de slechte zaak begunstigde. Men zegt, dat zij betrekkingen onder koning Karel's vijanden had; dat zij briefwisseling met hen hield, en dat zij hun berichten gaf. Als sommigen van de landedelen, die Zijne Majesteit aanhingen, hier bijeenkwamen, zegt men dat mylady altijd dichter bij de deur van hunne raadkamer was dan zij dachten. Hoort gij geen geluid als van een voetstap langs het terras, Watt?"

Rosa schuift dichter bij de huishoudster.

"Ik hoor de regendroppels op de steenen," antwoordt de jonkman, "en ik hoor eene zonderlinge echo, ik houd het voor eene echo — die veel naar een strompelenden voetstap gelijkt."

De huishoudster knikt ernstig en vervolgt:

"Gedeeltelijk door deze verdeeldheid tusschen hen en gedeeltelijk om andere redenen, leidden Sir Morbury en zijne vrouw een onrustig leven. Zij was eene vrouw van een trotsch karakter. Zij pasten niet goed bij elkander in jaren en gemoedsaard, en zij hadden geene kinderen om hen te verzoenen. Toen haar meest geliefde broeder, een jong edelman, in den burgeroorlog was gevallen (door de hand van een nabestaande van Sir Morbury) waren hare aandoeningen zoo heftig, dat zij een haat opvatte tegen het geheele geslacht waarin zij getrouwd was. Als de Dedlock's voor de zaak des konings van Kastanje-Hof zouden uitrijden, zegt men dat zij meer dan eens in het holste van den nacht

naar de stallen sloop en hunne paarden verlamde; en het verhaal zegt, dat haar man haar eens zoo in den nacht de trap zag afsluipen, en haar volgde naar den stal waar zijn eigen geliefkoosd paard stond. Daar greep hij haar bij den arm, en door eene worsteling, of een val, of door dat het paard schichtig werd en schopte, kreeg zij eene ontwrichting van de heup, en van dat uur af begon zij weg te kwijnen."

De huishoudster heeft hare stem tot weinig meer dan een gefluister laten dalen.

"Zij was eene schoone dame geweest, met eene statige houding. Zij klaagde nooit over die verandering; zij sprak er nooit iemand over dat zij nu kreupel was of pijn had; maar dag aan dag beproefde zij langs dat terras te wandelen; en met behulp van een stok en van de steenen borstwering, ging zij op en neer, op en neer, in zonneschijn en schaduw, elken dag met meer moeite. Eindelijk, op een namiddag stond haar man (tegen wien zij na dien nacht door niets meer te bewegen was geweest om een woord te spreken) voor het groote venster aan den zuidkant, en zag haar op de steenen vallen. Hij haastte zich naar beneden om haar op te helpen, maar zij stiet hem van zich af, en hem strak en koel aanziende, zeide zij: "Hier wil ik sterven, waar ik gewandeld heb. En hier zal ik wandelen, al lig ik in mijn graf. Hier zal ik wandelen, tot de trots van dit huis vernederd is. En als er ongeluk of schande nabij is, laten dan de Dedlock's naar mijn voetstap luisteren." "

Watt ziet naar Rosa. Rosa ziet in de toenemende schemering naar den grond, half beangst en half bedeesd.

"Daar en toen stierf zij," zegt jufvrouw Rouncewell. "En uit dien tijd is de naam van de Geestenwandeling afkomstig. Als die voetstap eene echo is, is het eene echo, die men alleen na het vallen van den donker hoort, en dikwijls een tijd lang niet hoort. Maar van tijd tot tijd komt zij terug; en zoo zeker als er ziekte of dood in de familie komt, zoo zeker wordt zij dan gehoord." — "En schande, grootmoeder," zegt Watt. — "Schande komt nooit over Kastanje-Hof," antwoordt de huishoudster.

Haar kleinzoon verontschuldigt zich met een: "Zeker. Zeker." — "Dat is de geschiedenis. Wat het geluid ook wezen mag, het is een lastig geluid," zegt jufvrouw Rouncewell, van haar stoel opstaande, "en het opmerkelijke er van is, dat men het hooren moet. Mylady, die voor niets bang is, geeft toe, dat men, als het er is, het moet hooren. Men kan het niet buitensluiten. Watt, daar staat eene groote Fransche pendule achter u (met opzet daar geplaatst), die een harden tik heeft als zij aan den gang is, en muziek kan spelen. Gij weet, hoe men met die dingen moet omgaan?" — "Zoo tamelijk, denk ik, grootmoeder." — "Maak ze dan eens aan den gang."

Watt maakt ze aan den gang — muziek en al.

"Kom nu eens hier," zegt de huishoudster. "Hier, kind, dicht bij het hoofdeinde van mylady's bed. Ik ben niet zeker of het al donker genoeg is. Maar luister! Hoort gij niet het geluid op het terras, door de muziek en het tikken en alles heen?" — "Zeker doe ik." — "Zoo zegt mylady ook."

VIII.

BEDEKT EENE MENIGTE VAN ZONDEN.

Het was zeer interessant, toen ik mij voor den dag aankleedde, uit het venster te kijken, waar mijne kaarsen als twee vuurbaken in de zwarte ruiten spiegelden, en terwijl in het eerst alles nog in de onduidelijkheid van den laatsten nacht lag gehuld, op te merken hoe het zich vertoonde toen de dag aanbrak. Toen het uitzicht zich langzamerhand openbaarde, en het tooneel onthulde waarover de wind in de duisternis had gezworven, gelijk mijne herinnering over mijn leven, had ik het genoegen van de onbekende voorwerpen te ontdekken, die mij in mijn slaap hadden omringd. In het eerst waren zij door den mist slechts flauw te onderscheiden, en glinsterden de laatste sterren nog daarboven. Die bleeke tusschenpoos voorbij, begon de schilderij zich zoo snel te vergrooten en te vullen, dat ik telkens, als ik opnieuw uitkeek, genoeg had kunnen vinden om mijne oogen een uur lang bezig te houden. Ongevoelig werden mijne kaarsen het eenige dat niet bij den morgen paste, verdwenen al de donkere plekken in mijne kamer, en scheen het daglicht helder over het vroolijke landschap, waarin de oude abdijkerk met haar zwaren toren eene zachtere schaduw over het verschiet wierp, dan met de ruwheid van dat gebouw scheen te strooken. Maar er gaat van eene ruwe buitenzijde (hoop ik geleerd te hebben) dikwijls een heldere en zachte invloed uit.

Alles in huis was zoo volmaakt in orde, en iedereen was zoo oplettend voor mij, dat ik met mijne bossen sleutels geene de minste moeite had, schoon ik, door dat ik den inhoud van elke kast en lade poogde te onthouden, en op eene lei aanteekeningen maakte van confituren, inmaakgoed, flesschen, glaswerk, porselein en vele andere dingen, en door dat ik over het geheel een precies, oudvrijsterachtig, teuterig persoontje ben, het zoo druk had, dat ik niet gelooven kon dat het al tijd was om te ontbijten, toen ik de klok hoorde luiden. Daar ik echter reeds in de verantwoordelijkheid voor den trekpot was geïnstalleerd, liep ik en zette thee; en toen, daar allen tamelijk laat bij de hand kwamen en er nog niemand beneden was, dacht ik dat ik eens in den tuin wilde gaan kijken, en ook daar-

mede kennis maken. Ik vond dien een verrukkelijk plekje; van voren de fraaie laan en de oprij, waarlangs wij gekomen waren (en waar wij, in het voorbijgaan, het kiezelzand zoo schrikkelijk met onze wielen hadden ingesneden, dat ik den tuinman vroeg om het te rollen), achteraan den bloemtuin, met mijn lievelingetje daar op en voor haar venster, dat zij openschoof om mij aan te zien met een glimlach, alsof zij mij uit de verte wilde kussen. Voorbij den bloemtuin lag de moestuin, en dan eene weide, en dan een allerliefst en aardigst boerderijtje. Wat het huis zelf betrof, met zijne drie puntgevels, met zijne vensters van verschillend fatsoen, sommigen zoo groot, sommigen zoo klein, en allen zoo aardig, met het hekwerk tegen den zuidelijken muur om rozen en kamperfoelie aan op te binden, en met zijn genoeglijk, welkomheetend voorkomen; het was, gelijk Ada zeide, toen zij aan den arm van den huisheer mij buiten kwam opzoeken, haar neef John waardig — een vermetel gezegde, hoewel hij haar daarvoor slechts in hare lieve wang kneep.

Mijnheer Skimpole was aan het ontbijt even onderhoudend als hij des avonds was geweest. Er was honig op tafel, en dit bracht hem over de bijen aan het praten. Hij had niets tegen honig, zeide hij (en dit kwam mij ook zoo voor, want hij scheen er zelfs smaak in te hebben), maar hij protesteerde tegen de verwaande aanmatigingen der bijen. Hij begreep niet waarom het nijvere bijtje hem tot een voorbeeld moest gesteld worden; hij dacht, dat de bij pleizier had in het honig maken, of het anders niet doen zou — niemand vroeg er haar om. Het was niet noodig, dat de bij zich zulk eene verdienste van hare liefhebberijen maakte. Als ieder suikerbakker in de wereld ging rondbrommen, tegen alles aandreunde wat hem in den weg kwam, en egoïstisch iedereen riep om op te merken, dat hij aan zijn werk ging en niet gestoord moest worden, zou de wereld een onuitstaanbaar verblijf worden. Dan was het toch eene belachelijke positie, met zwavel uit zijn fortuin gerookt te worden, zoodra men het gemaakt had. Men zou eene zeer geringe meening van een Manchesteraar hebben, als hij tot geen ander einde katoen spon. Hij moest zeggen, dat hij een hommel de personificatie van een veel aangenamer en verstandiger denkbeeld vond. De hommel zeide zonder affectatie: "Gij zult mij wel verschoonen; ik kan waarlijk niet op den winkel blijven passen! Ik bevind mij in eene wereld, waar zooveel te zien is, en men zoo weinig tijd heeft om het te zien, dat ik de vrijheid moet nemen om rond te kijken, en verzoeken dat mij het noodige wordt verschaft door iemand, die er niet op gesteld is om rond te kijken." Dit hield mijnheer Skimpole voor de hommelphilosophie, en hij vond het eene zeer goede philosophie, — altijd onderstellende dat de hommel gezind was om met de bij op een goeden voet te blijven; hetgeen, zoover hij wist, de inschikkelijke jongen altijd deed, als het ingebeelde schepsel het hem maar wilde laten doen, en niet zoo verwaand was op haar honig!

Hij vervolgde dit grillige onderwerp met den luchtigsten tred over eene afwisseling van terrein, en maakte ons allen vroolijk; schoon hij wederom met hetgeen hij zeide zulk eene ernstige meening scheen te hebben als hij in staat was om te hebben. Ik liet de anderen nog naar hem zitten luisteren, toen ik heenging om mijne plichten waar te nemen. Zij hadden mij eenigen tijd bezig gehouden, en ik kwam, met mijn mandje met sleutels aan den arm, de gangen door terug, toen mijnheer Jarndyce mij in een vertrekje naast zijne slaapkamer riep, dat ik bevond gedeeltelijk een bibliotheekje van boeken en papieren, en gedeeltelijk een klein museum van laarzen, schoenen en hoededoozen te zijn.

"Ga zitten, lieve," zeide mijnheer Jarndyce. "Dit, moet ge weten, is de Bromkamer. Als ik uit mijn humeur ben, kom ik hier zitten brommen."— "Dan moet gij zeer zelden hier zijn, mijnheer," zeide ik. — "O, gij kent mij nog niet," antwoordde hij. "Als ik bedrogen of te leur gesteld word door — den wind, en hij naar het oosten loopt, neem ik hier mijne toevlucht. De Bromkamer wordt het meest gebruikt van al de kamers in huis. Gij kent nog niet half mijne grillen. Maar, melieve, wat beeft ge!"

Ik kon dit niet nalaten. Ik deed er erg mijn best toe, maar nu ik alleen was met dien edelen weldoener, en in zijne vriendelijke oogen zag, en mij zoo gelukkig en zoo vereerd gevoelde, en mijn hart zoo vol werd —

Ik kuste hem de hand. Ik weet niet wat ik zeide of zelfs wat ik sprak. Hij was ontroerd en ging naar het venster; ik geloofde bijna met voornemen om er uit te springen, tot hij zich omkeerde en ik datgene, wat hij had willen verbergen, in zijne oogen las. Hij klopte mij zachtjes op het hoofd, en ik ging zitten.

"Zoo, zoo!" zeide hij. "Dat is over. Kom! Wees niet dwaas!" — "Het zal niet weer gebeuren, mijnheer," antwoordde ik. "Maar in het eerst is het moeielijk — " — "Gekheid!" zeide hij. "Het is gemakkelijk, zeer gemakkelijk. Waarom niet? Ik hoor van een lief, klein weesmeisje zonder beschermer, en krijg in mijn hoofd om die beschermer te zijn. Zij wordt groot, rechtvaardigt mijne goede meening, doet zelfs nog meer, en ik blijf haar voogd en vriend. Wat steekt daar nu in? Zoo, zoo! Nu hebben wij de oude rekening aangezuiverd, en heb ik uw genoeglijk, vertrouwend, en vertrouwelijk gezichtje weder voor mij."

Ik zeide tot mij zelve: "Esther, melieve, gij verwondert mij. Dat is waarlijk niet wat ik van u verwacht had!" en dit deed zulk eene goede werking, dat ik mijne handen over mijn mandje vouwde en mij geheel herstelde. Mijnheer Jarndyce, wiens tevredenheid hierover op zijn gezicht te lezen was, begon nu zoo vertrouwelijk met

mij te spreken, alsof ik reeds, ik weet niet hoelang, gewoon was geweest elken morgen met hem te spreken. Het was mij bijna te moede alsof het waarlijk zoo was.

"Het spreekt van zelf, Esther," zeide hij, "dat gij die kanselarij-historie niet begrijpt?"

Evenzeer spreekt het van zelf, dat ik mijn hoofd schudde.

"Ik weet ook niet wie het doet," hervatte hij. "De rechtsgeleerden hebben er zulk eene duivelarij van geknoeid, dat de oorspronkelijke punten van de zaak reeds lang van het gelaat des aardrijks verdwenen zijn. Het was over een brengen, want hij begon zijn hoofd te wrijven, "over een testament?" — "Ja, het was over een testament, toen het nog over iets was," antwoordde hij. "Zekere Jarndyce heeft ongelukkig eens een groot vermogen gewonnen en een groot testament gemaakt. Met procedeeren over de vraag hoe de beschikkingen van dat testament moeten ten uitvoer gelegd en de voorloopige administratie gevoerd moet worden, wordt het vermogen, waarover in het testament is beschikt te zoek gebracht; worden de legatarissen, in het testament benoemd, in zulk een ellendigen staat gebracht dat zij genoeg gestraft zouden zijn,

"ALFRED, MIJN JONGSTE (VIJF JAAR), HEEFT ZICH VRIJWILLIG IN HET KINDERLIJK VREUGDEBOND LATEN INSCHRIJVEN EN ZICH VERBONDEN OM LEVENSLANG, ONDER WELKEN VORM OOK, GEEN TABAK TE GEBRUIKEN." (blz. 52.)

testament en de beschikkingen van een testament — of dat was het eens. Het is nu over niets dan de kosten. Wij zijn altijd aan het verschijnen, en verdwijnen, en zweren, en verhooren, en insinueeren, en requestreeren, en pleiten, en zegelen, en memorieeren, en rapporteeren en resolveeren om den lord-kanselier en zijne satellieten heen, en dansen zoo volgens alle wetten en rechten met alle formaliteiten naar het kerkhof — alles om de kosten. Dat is de groote vraag. Al het andere is op eene onbegrijpelijke manier weggesmolten." — "Maar het was, mijnheer," zeide ik, om hem op iets anders te als het eene gruwelijke misdaad was geweest, dat hun geld werd nagelaten; en wordt het testament zelf tot eene doode letter gemaakt. Door dat geheele jammerlijke proces heen wordt alles, wat iedereen, die er iets mee te maken heeft, één uitgezonderd, al weet, juist naar dien eenen man, die het niet weet, verwezen, om het uit te vorschen. Door dat jammerlijke proces heen, moet iedereen nogmaals kopieën hebben van al de wagenvrachten papier, die zich door den tijd hebben opgestapeld (of moet ze betalen zonder ze gehad te hebben, dat het gewone geval is, want niemand heeft ze noodig) en moet hij

aanhoudend heen en weer dansen door zulk een helschen contredans van kosten, vacatiën, onzinnigheid en schelmerij, als nooit iemand van gedroomd heeft, zelfs in de wildste visioenen van een heksensabbat. Het eene Hof verzendt vraagstukken naar het andere, en het tweede zendt ze weer naar het eerste terug; het eene vindt dat het dit niet kan doen, en het tweede vindt dat het dat niet kan doen; geen van beiden kan zelfs maar zeggen, dat het iets niet kan doen, zonder dat een solliciteur en een advocaat voor A instrumenteeren en verschijnen, en een ander solliciteur en advocaat voor B instrumenteeren en verschijnen, en zoo voort door het geheele alphabet heen. En zoo gaat alles jaar op jaar en leven op leven voort, en begint gedurig weder van voren af aan, zonder dat er ooit iets aan een eind komt. En wij kunnen maar volstrekt niet uit dat proces komen, want wij zijn er partijen in gemaakt en moeten er partijen in blijven, hetzij wij willen of niet. Maar het deugt niet er over te denken. Toen mijn oudoom, de arme Tom Jarndyce, er over begon te denken, was het het begin van het einde." — "Die mijnheer Jarndyce, mijnheer, van wiens geschiedenis ik gehoord heb?"

Hij knikte ernstig. "Ik was zijn erfgenaam, en dit was zijn huis, Esther. Toen ik hier kwam was het waarlijk verlaten. Het zag er even ongelukkig uit als hij zelf was geweest." — "Wat moet het nu veranderd wezen!" — "Het had voor zijn tijd de Puntgevels geheeten. Hij gaf het den tegenwoordigen naam, en leefde daar opgesloten, dag en nacht in die goddelooze papieren van het proces turende, en tegen hoop aan hopende om het te ontwarren en ten einde te brengen. Ondertusschen geraakte het goed in verval. De wind floot door de gescheurde muren, de regen stroomde door het opene dak, het onkruid verstopte het pad naar de vergane deur. Toen ik zijn overschot hier thuis bracht, was het mij alsof het huis ook door de hersenen was geschoten, zoo verwoest en vervallen was het."

Hij stapte eene poos op en neer, nadat hij dit huiverend bij zich zelven had gezegd, zag mij toen aan, terwijl zijn gezicht ophelderde, en kwam met de handen in de zakken weder bij mij zitten.

"Ik heb u wel gezegd, dat dit de Bromkamer was, lieve. Waar ben ik gebleven?" Ik herinnerde hem, bij de gelukkige verandering, die hij in Het Verlaten Huis gemaakt had.

"Ja zoo, dat is waar. Er is, daar in de City van Londen, nog een eigendom van ons, dat tegenwoordig nagenoeg is wat Het Verlaten Huis toen was — ik zeg een eigendom van ons, meenende van het proces, maar ik moest het eigenlijk het eigendom van de kosten noemen; want de kosten zijn de eenige macht op aarde, die er ooit iets uit zullen halen, of voor wie het ooit iets anders dan een doorn in het oog en eene kwelling voor het hart zal zijn. Het is eene straat van bouwvallige, blinde huizen, die de oogen zijn uitgesteenigd; die geene ruiten, zelfs geene ramen meer hebben; waar de kale luiken van de hengsels vallen, de ijzeren hekken bij brokken roest wegschilferen, de schoorsteenen instorten, de steenen stoepen geheel groen zijn geworden, zelfs de stutten, waarmede de muren gesteund zijn, ook al vermolmen. Hoewel Het Verlaten Huis niet in de Kanselarij was, was zijn meester er toch in, en het was met hetzelfde zegel gestempeld. Dat zijn de afdrukken van het Groote Zegel, melieve, door geheel Engeland — zelfs de kinderen kennen ze!" — "Maar wat is het nu veranderd!" zeide ik weder. — "Ja, dat is het," antwoordde hij vroolijker, "en het is wijs van u mij den helderen kant der schilderij voor te houden." (Het denkbeeld van mijne wijsheid!) "Dit zijn dingen, waar ik nooit over spreek, of zelfs aan denk, behalve hier in de Bromkamer. Als gij het goed acht er met Rick en Ada over te spreken," daarbij zag hij mij ernstig aan, "kunt gij zoo doen. Dat laat ik aan uw oordeel over." — "Ik hoop, mijnheer —" begon ik. — "Ik denk, dat ge mij liever Voogd moest noemen, lieve."

Ik bespeurde, dat er weder tranen bij mij opkwamen, toen hij dit zoo luchtig zeide, alsof het een grillige inval was, in plaats van een blijk zijner bedachtzame teederheid. Maar ik schudde mijne sleutels eens even, als eene herinnering, vouwde mijne handen nog steviger over het mandje, en zag hem onverzet aan.

"Ik hoop, Voogd," zeide ik, "dat gij niet al te veel op mijn oordeel zult vertrouwen. Ik hoop, dat gij u niet in mij vergist. Ik vrees, dat het eene teleurstelling voor u zal zijn te hooren, dat ik niet heel knap ben — maar dat is toch wezenlijk de waarheid, en gij zoudt het spoedig ontdekken, als ik niet eerlijk genoeg was om het te bekennen."

Hij scheen geheel niet te leur gesteld, zelfs het tegendeel daarvan. Hij zeide mij, met een glimlach over geheel zijn gezicht, dat hij mij heel wel kende, en dat ik voor hem knap ge noeg was.

"Ik hoop, dat het zoo zal blijken, Voogd," zeide ik, "maar ik ben er heel bang voor." — "Gij zijt knap genoeg om hier het goede vrouwtje van ons leven te zijn, melieve," antwoordde hij schertsend; "het oude vrouwtje uit het kinderrijmpje:

> "Klein oud vrouwtje, wat moet gij zoo hoog? —
> "De spinraggen vegen uit den hemelboog."

En gij zult ze, met uw beheer van het huishouden, zoo schoon van onzen hemelboog vegen, Esther, dat wij eerstdaags de Bromkamer zullen moeten ontruimen en de deur dichtspijkeren."

Dit was het begin er van, dat ik Oud Vrouwtje, en Vrouwtje Klein, en Spinrag, en Vrouw Ship-

ton, en Moeder Hubbard, en Besje Durden werd genoemd, met nog zooveel namen van die soort, dat mijn eigen naam er spoedig door in het vergeetboek kwam.

"Evenwel," zeide mijnheer Jarndyce, om weder op ons keuvelen te komen. "Daar is Rick, een knappe, veelbelovende jongen. Wat is er met hem te beginnen?"

O Heere! Welk een denkbeeld om mij over zoo iets om raad te vragen.

"Daar is hij, Esther," zeide mijnheer Jarndyce, op zijn gemak zijne handen in zijne zakken stekende en zijne beenen uitrekkende. "Hij moet een beroep hebben. Hij moet eene keus doen. Er zal nog meer pruikenmeratie om moeten plaats hebben, denk ik, maar het moet toch gebeuren." — "Nog meer wat, Voogd?" zeide ik. — "Nog meer pruikenmeratie," zeide hij. "Dat is de eenige naam, dien ik voor het ding weet. Hij is een pupil van de Kanselarij, melieve. Kenge en Carboy zullen er iets over te zeggen hebben; meester Dings —een belachelijk soort van doodgraver, die op eene achterkamer in een achterhoek bij Chancery-Lane graven voor incidenten van processen zit te delven, zal er ook iets over te zeggen hebben; de praktizijn zal er iets over te zeggen hebben; de kanselier zal er iets over te zeggen hebben; de satellieten zullen er iets over te zeggen hebben; allen zullen daarvoor goed betaald moeten worden; de heele zaak zal heel deftig, heel omslachtig, heel onnoodig, en heel kostbaar zijn; en dat noem ik over het geheel pruikenmeratie. Hoe het menschdom ooit met pruikenmeratie bezocht is geworden, of voor wiens zonden die jongelieden ooit in een afgrond daarvan zijn gevallen, weet ik niet; maar het is zoo."

Hij begon weer zijn hoofd te wrijven, en van den wind te spreken. Maar het was een streelend bewijs van zijne goedheid voor mij, dat als hij zijn hoofd wreef, of op en neer stapte, of allebei te gelijk deed, zijn gezicht altijd de gewone welwillende uitdrukking terugkreeg, als hij mij maar aanzag; dan kwam hij onfeilbaar weder op zijn gemak zitten, stak zijne handen in zijne zakken en rekte zijne beenen uit.

"Misschien zou het best wezen, eerst van al," zeide ik, "mijnheer Richard te vragen waartoe hij genegenheid heeft." — "Juist," antwoordde hij. "Dat meen ik ook. Weet ge wat? ge moest er u aan gewennen, om er met uw tact en op uwe bedaarde manier met hem en Ada over te praten, en zie dan wat gij er met u allen van maken kunt. Wij zullen met uwe hulp zeker wel op den grond van de zaak komen, Vrouwtje Klein."

Ik werd waarlijk bang als ik er aan dacht, hoeveel gewicht ik kreeg en hoeveel dingen mij werden toevertrouwd. Ik had dit geheel zoo niet gemeend. Ik had gemeend, dat hij met Richard zou spreken. Maar natuurlijk kon ik niets daarop antwoorden, behalve dat ik mijn best zou doen, schoon ik vreesde (ik gevoelde waarlijk dat het noodig was dit nog eens te herhalen) dat hij mij voor schranderder hield dan ik was. En daarop deed mijn voogd niets anders dan eens lachen, met den genoeglijksten lach dien ik ooit gehoord heb.

"Kom aan!" zeide hij, opstaande en zijn stoel terugschuivende. "Ik denk, dat wij voor vandaag in de Bromkamer gedaan hebben. Nog maar een woord tot slot. Esther, melieve, wenscht ge mij iets te vragen?"

Hij zag mij zoo oplettend aan, dat ik hem ook oplettend aanzag en mij zeker gevoelde dat ik hem begreep.

"Over mij zelve, mijnheer?" zeide ik. — "Ja." — "Voogd," zeide ik, en waagde het mijne hand, die plotseling kouder werd dan ik wel gewenscht had, in de zijne te leggen; "niets! Ik ben volkomen zeker, dat ik, als er iets was, dat ik behoorde te weten of noodig had te weten, u niet zou behoeven te vragen om het mij te zeggen. Als ik mij niet geheel op u verliet en u geheel vertrouwde, zou ik wel een ongevoelig hart moeten hebben. Ik heb u niets te vragen, niets in de wereld."

Hij trok mijn arm door den zijnen, en wij gingen Ada opzoeken. Van dat uur af gevoelde ik mij geheel op mijn gemak met hem, zonder eenige achterhoudendheid, zonder eenig verlangen om meer te weten, geheel vergenoegd en gelukkig.

Wij hadden eerst tamelijk veel drukte op het Verlaten Huis, want wij moesten kennis maken met velen in de buurt en uit de buurt, die met mijnheer Jarndyce bekend waren. Het kwam Ada en mij voor, dat iedereen hem kende, die iets met iemands anders geld wilde uitrichten. Het verbaasde ons, toen wij eens op een ochtend in de Bromkamer zijne brieven uitzochten en eenigen daarvan voor hem beantwoordden, te zien, dat het groote levensdoel van bijna al zijne correspondenten was, zich tot commissiën te vormen om geld in te zamelen en uit te geven. De dames waren daarop even dol als de heeren; mij dunkt, dat zij zelfs nog erger waren. Zij vormden zich met hartstochtelijke drift tot commissiën, en vroegen met waarlijk verbazende heftigheid om inteekeningen. Het kwam ons voor, dat sommigen van haar geheel haar leven moesten slijten met het uitzenden van circulaires aan het geheele adresboek — circulaires met dringende aanzoeken om een schelling, eene halve kroon, een souverein of een enkelen stuiver. Zij hadden aan allerlei dingen behoefte, aan kleedingstukken, linnen lompen, geld, steenkolen, soep, voorspraak, handteekeningen, flanel, al wat mijnheer Jarndyce maar had — of niet had. Hare oogmerken waren even verschillend als hare aanvragen. Zij wilden nieuwe gebouwen stichten; zij wilden schulden op oude gebouwen afbetalen; zij wilden in een schilderachtig gebouw (eene afbeelding van den ontworpen voorgevel was er bijgevoegd) eene Zusterschap van Middeleeuwsche Maria's stichten; zij wilden mevrouw Jellyby een eereblijk aanbieden; zij wilden het portret van zekeren secretaris laten schil-

deren en aan zijne schoonmoeder zenden, wier innige genegenheid voor hem algemeen bekend was; zij wilden alle mogelijke dingen bijeenbrengen, geloof ik waarlijk, van vijfmaal honderd duizend traktaatjes tot een pensioen, en van een marmeren monument tot een zilveren trekpot. Zij gaven zich eene menigte van benamingen. Zij waren de Vrouwen van Engeland, de Dochters van Brittannië, de Zusters van de Zeven Christelijke Deugden een voor een, de Moeders en Dames van allerlei dingen. Zij schenen altijd in vuur te zijn over verkiezingen en benoemingen. Zij schenen, naar ons bekrompen begrip en ook volgens hare eigene berichten, aanhoudend tien duizenden van kiesgerechtigden om hunne stemmen te bedelen en toch hare candidaten nooit tot iets te doen benoemen. Wij kregen er hoofdpijn van, als wij ons verbeeldden welk koortsig leven zij moesten leiden.

Onder de dames, die zich het meest door zulk eene roofzuchtige weldadigheid onderscheidden (als ik die uitdrukking mag bezigen) was zekere mevrouw Pardiggle, die, gelijk ik uit het getal van hare brieven aan mijnheer Jarndyce opmerkte, eene bijna even geduchte correspondente moest wezen als mevrouw Jellyby zelve. Wij merkten op, dat de wind altijd veranderde als mevrouw Pardiggle het onderwerp van gesprek werd; en dat het mijnheer Jarndyce altijd stoorde en het verder voortspreken belette, als hij had aangemerkt, dat er twee soorten van weldadigen waren: de eerste van menschen, die een beetje deden en veel gerucht maakten, de tweede van menschen, die veel deden en geheel geen gerucht maakten. Wij waren dus nieuwsgierig om die mevrouw Pardiggle te zien, van welke wij vermoedden, dat zij eene type van het eerste soort was, en verheugden ons toen zij eens met hare vijf nog jeugdige zonen een bezoek kwam brengen.

Zij was eene geduchte dame, met een bril, een puntigen neus en eene harde stem, welker voorkomen den indruk maakte, dat zij veel ruimte moest noodig hebben. En dat had zij waarlijk, want met hare rokken gooide zij stoeltjes om, die een heel eind van haar waren. Daar Ada en ik alleen thuis waren, ontvingen wij haar met beschroomdheid, want toen zij binnenkwam, was het alsof zij eene koude medebracht, waarvan de kleine Pardiggle's, die haar volgden, blauw waren geworden.

"Dit, jonge dames," zeide mevrouw Pardiggle, na de eerste complimenten, met groote radheid van tong, "zijn mijne vijf jongens. Gij zult hunne namen wel gezien hebben op eene gedrukte inteekenlijst (misschien op meer dan een) in het bezit van onzen geachten vriend, mijnheer Jarndyce. Egbert, mijn oudste (twaalf jaar) is de knaap, die vijf schellingen en drie stuivers, van zijn zakgeld bespaard, aan de Tockahoopo Indianen heeft gezonden. Oswald, mijn tweede (tien en een halfjaar) is het kind, dat twee schellingen en negen stuivers tot het Groote Nationale Eereblijk aan Smithers heeft bijgedragen. Francis, mijn derde (negen jaar), een schelling, zes en een halven stuiver, en Felix, mijn vierde (zeven jaar), acht stuivers aan de Afgeleefde Weduwen. Alfred, mijn jongste (vijf jaar), heeft zich vrijwillig in het Kinderlijk Vreugdebond laten inschrijven en zich verbonden om levenslang, onder welken vorm ook, geen tabak te gebruiken."

Wij hadden nooit zulke onvergenoegde kinderen gezien. Het was niet alleen, dat zij er zoo verschrompeld en ingedroogd uitzagen — schoon zij dat zeker ook deden — maar zij keken waarlijk kwaadaardig van ontevredenheid. Bij het hooren noemen van de Tockahoopo Indianen, had ik Egbert inderdaad voor een van de gevaarlijkste leden van dien stam kunnen houden, zoo nijdig en dreigend zag hij mij aan. Het gezicht van ieder kind nam, toen zijne bijdrage vermeld werd, een eigenaardig wraakzuchtig voorkomen aan; maar het zijne was verreweg het ergste. Ik moet evenwel den kleinen recruut van het Kinderlijk Vreugdebond uitzonderen, die gelijkmatig bot verdrietig was.

"Gij hebt bij mevrouw Jellyby gelogeerd, naar ik verneem?" zeide mevrouw Pardiggle.

Wij zeiden: ja, wij hadden daar een nacht doorgebracht.

"Mevrouw Jellyby," vervolgde de dame, altijd met denzelfden harden proclamatietoon sprekende, zoodat hare stem op mijne verbeelding een indruk maakte, alsof zij ook een soort van bril op had; — en hier moet ik de gelegenheid waarnemen om op te merken, dat haar bril des te minder innemend was, omdat zij, gelijk Ada zeide, "stikkende," namelijk bijzonder uitpuilende oogen had. "Mevrouw Jellyby is eene weldoenster der maatschappij en verdient eene helpende hand. Mijne jongens hebben ook tot het Afrikaansche plan bijgedragen — Egbert anderhalven schelling, zijnde het zakgeld van negen weken; Oswald, een schelling en anderhalven stuiver, zijnde hetzelfde; de anderen naar hunne geringe middelen. Evenwel ben ik het met mevrouw Jellyby niet in alles eens. Ik ben het niet met haar eens wat hare behandeling van hare jonge familie betreft. Die behandeling wordt opgemerkt. Het wordt opgemerkt, dat hare jonge familie uitgesloten is van deelneming aan de onderwerpen, waaraan zij zich toewijdt. Zij kan gelijk hebben, zij kan ongelijk hebben; maar hoe dit zij, dat is mijne manier niet met m i j n e jonge familie. Ik laat ze overal aan meedoen."

Ik was naderhand overtuigd (en zoo was Ada insgelijks), dat deze woorden het onvergenoegde oudste kind een kwaadaardigen gil afpersten. Hij maakte er het geluid van geeuwen van, maar het begon als een wraakzuchtige gil.

"Zij wonen den vroegdienst met mij bij (alleraardigst dat) 's morgens om half zeven, het geheele jaar door, natuurlijk in den winter insgelijks," zeide mevrouw Pardiggle, zeer rad spre-

kende, "en in den geregelden loop mijner dagelijksche plichten houd ik ze altijd bij mij. Ik ben lid van een aantal damescommissiën, van het schoolbezoek, het huisbezoek, de leesuren, de bedeeling, de plaatselijke linnenverstrekking, en alleen met benoemingen en verkiezingen heb ik al veel drukte, niemand meer misschien. Maar zij houden mij overal gezelschap, en daardoor verkrijgen zij eene kennis van de armen, en eene bekwaamheid in het doen van liefdewerken in het algemeen — kortom een smaak voor zoo iets — die hen in hun volgend leven nuttig voor hunne medemenschen zal maken en gedurige stof tot zelfvoldoening geven. Mijne jonge familie is niet lichtzinnig. Zij besteden het geheele bedrag van hun zakgeld aan teekeningen, onder mijne leiding; en zij hebben al zooveel openbare vergaderingen bijgewoond, en zoovele voorlezingen, redevoeringen en discussiën aangehoord, als doorgaans maar weinig volwassenen te beurt valt. Alfred (vijf jaar), die, gelijk ik zeide, zich uit eigene vrije keus in het kinderlijk Vreugdebond heeft geschaard, behoorde onder de weinige kinderen, die bij die gelegenheid, na eene vurige toespraak van den president van den avond, die twee uren duurde, nog blijken van bewustheid gaven."

Alfred gluurde ons aan alsof hij de mishandeling van dien avond nooit kon of zou vergeven.

"Gij zult misschien hebben opgemerkt, jufvrouw Summerson," zeide mevrouw Pardiggle, "op sommige van de lijsten, in het bezit van onzen geachten vriend, mijnheer Jarndyce, dat de namen van mijne jonge familie besloten worden met den naam van O. A. Pardiggle, een pond. Dat is hun vader. Wij volgen gewoonlijk dien regel. Ik zet eerst mijn penningske; dan teekenen mijne kinderen voor hunne bijdrage, volgens hunne jaren en geringe middelen, en dan maakt mijnheer Pardiggle het besluit. Mijnheer Pardiggle voegt er altijd, onder mijne leiding, zijne beperkte gift bij, en zoo wordt de zaak niet alleen genoeglijk voor ons zelven, maar ook, vertrouwen wij, een stichtelijk voorbeeld voor anderen."

Als mijnheer Pardiggle eens met mijnheer Jellyby at, en als mijnheer Jellyby na den maaltijd zijn gemoed voor mijnheer Pardiggle ontlastte, zou mijnheer Pardiggle dit dan met eene vertrouwelijke mededeeling aan mijnheer Jellyby beantwoorden? Ik werd er verlegen over dat ik dit dacht; maar het kwam mij zoo in het hoofd.

"Het is hier fraai gelegen!" zeide mevrouw Pardiggle.

Wij waren blijde van onderwerp te veranderen; en naar het venster gaande, wezen wij de schoonheden van het uitzicht aan, waarop de bril met merkwaardige onverschilligheid scheen te rusten.

"Gij kent mijnheer Gusher?" zeide mevrouw Pardiggle.

Wij waren beiden genoodzaakt te zeggen, dat wij het genoegen niet hadden van mijnheer Gusher te kennen.

"Het verlies is aan uw kant, verzeker ik u," zeide mevrouw Pardiggle, op haar meesterachtigen toon. "Hij is een zeer ernstig, hartstochtelijk spreker — vol vuur! Op een wagen op dit grasperk staande, dat door de gesteldheid van den grond uitmuntend voor eene openbare samenkomst is geschikt, zou hij uren aan uren kunnen spreken over bijna ieder onderwerp, dat men zou kunnen noemen. Nu, jonge dames," zeide mevrouw Pardiggle, haar stoel terugschuivende en, als door eene onzichtbare kracht, een rond tafeltje met mijn werkmandje er op, dat vrij ver achter haar stond, omvergooiende, "zult gij mij al begrepen hebben, zou ik zeggen?"

Dit was eene zoo netelige vraag, dat Ada mij geheel ontzet aanzag. Wat het schuldbesef van mijn eigen geweten betrof, na hetgeen ik gedacht had, dit moet zich door de kleur mijner wangen hebben verraden.

"Begrepen, meen ik," zeide mevrouw Pardiggle, "wat den voornaamsten trek van mijn karakter aangaat. Ik weet wel, dat die zoo in het oogvallend is, dat hij oogenblikkelijk ontdekt moet worden. Ik geef mij zelve geheel bloot, dat weet ik. Welnu ik stem vrijmoedig toe dat ik eene drukke, werkzame vrouw ben. Ik houd van veel werken. Ik heb er lust in. De opgewektheid van het werken doet mij goed. Ik ben zoo aan het werken gewend, dat ik niet weet wat vermoeienis is."

Wij prevelden dat dit zeer verbazend en zeer streelend was, of iets van dien aard. Ik denk niet, dat wij wisten waarom het een van beiden moest wezen, maar onze beleefdheid deed ons toch zoo zeggen.

"Ik begrijp niet wat vermoeienis is; gij kunt mij niet vermoeien, al wilt gij het probeeren," zeide mevrouw Pardiggle. "De mate van inspanning (die voor mij geene inspanning is), de opeenstapeling van werkzaamheid (die ik voor niemendal houd), die ik kan verdragen, doet mij somtijds zelve verbaasd staan. Ik heb mijne jonge familie en mijnheer Pardiggle wel eens geheel afgemat gezien, alleen door het aankijken daarvan, terwijl ik met waarheid mocht zeggen, dat ik nog zoo frisch als een leeuwerik was."

Als die gluipende oudste jongen nog kwaadaardiger kon kijken dan hij reeds gedaan had, was dit het oogenblik dat hij zoo deed. Ik nam waar, dat hij zijne rechtervuist balde, en daarmede heimelijk een stomp in zijne pet gaf, die hij onder zijn linkerarm had.

"Dit geeft mij een groot voordeel als ik mijn huisbezoek doe," zeide mevrouw Pardiggle. "Als ik iemand vind, die onwillig is om te hooren wat ik te zeggen heb, zeg ik dien persoon dadelijk: "Ik ben onvatbaar voor vermoeienis, goede vriend; ik word nooit moe, en ik meen voort te spreken tot ik gedaan heb." Dat helpt uitmuntend. Jufvrouw Summerson, ik hoop dat ik nu terstond uwe hulp bij mijn huisbezoek zal genieten, en die van jufvrouw Clare binnen kort."

Eerst poogde ik mij te verontschuldigen met de algemeene reden, dat ik bezigheden had, die ik niet mocht verzuimen. Maar dewijl dit niet baatte, zeide ik meer in het bijzonder, dat ik niet zeker was van mijne bekwaamheden; dat ik onervaren was in de kunst om mijn geest naar dien van menschen in geheel andere omstandigheden te voegen, en hun iets uit een gepast oogpunt voor te stellen. Dat ik die fijne kennis van het menschelijk hart niet bezat, die voor zulk een werk onmisbaar moest wezen. Dat ik zelve nog veel te leeren had eer ik anderen kon onderrichten, en dat ik op mijn goeden wil alleen niet kon vertrouwen. Om deze reden hield ik het voor best om mij maar voor hen, die mij onmiddellijk omringden, zoo nuttig te maken als ik kon, en te beproeven om dien kring van plichten zich langzamerhand op eene natuurlijke manier te laten uitbreiden. Dit alles zeide ik met alles behalve vastheid; omdat mevrouw Pardiggle zooveel ouder was dan ik, en zooveel ondervinding, en zulk een gezagvoerenden toon had.

"Gij hebt het verkeerd, jufvrouw Summerson," zeide zij; "maar misschien zijt ge niet berekend voor veel werk of drukte, en dat maakt een groot verschil. Ik had echter gaarne, dat gij eens zaagt hoe ik mij door mijn werk help. Ik ga nu — met mijne jonge familie — een steenbakker hier in de buurt bezoeken (een man van zeer slechten stempel) en ik zal u gaarne medenemen. Jufvrouw Clare insgelijks, als zij mij dat genoegen wil doen."

Ada en ik wisselden een blik, en daar wij toch voornemens waren uit te gaan, namen wij het aanbod aan. Toen wij, na onze hoeden te hebben opgezet, haastig terugkwamen, vonden wij de jonge familie neerslachtig in een hoek bijeengeschoold, terwijl mevrouw Pardiggle door de kamer ronddwaalde, en bijna alle lichte voorwerpen, die zij bevatte, over den grond smeet. Mevrouw Pardiggle nam Ada in beslag en ik volgde met de jonge familie.

Ada vertelde mij naderhand, dat mevrouw Pardiggle (gelijk ik ook hoorde) den geheelen weg naar den steenbakker langs, met dezelfde harde stem bleef spreken over een gewichtigen oorlog, dien zij twee of drie jaren lang tegen eene andere dame had gevoerd, om te beslissen wie van beide haar candidaat ergens voor een pensioen zou doen benoemen. Er was daarover veel gedrukt, beloofd en geïntrigeerd, en de zaak scheen allen, die er in betrokken waren, eene groote levendigheid te hebben medegedeeld, behalve de aanstaande gepensioneerden — die nog niet benoemd waren.

Ik win gaarne het vertrouwen van kinderen, en gewoonlijk geeft het mij genoegen als ik in dat oogmerk slaag, maar ditmaal veroorzaakte het mij veel ongenoegen. Zoodra wij de deur uit waren, vroeg Egbert mij, op den toon van een kleinen struikroover, om een schelling, op grond dat zijn zakgeld hem werd "afgetroggeld." Toen ik hem de onvoegzaamheid van dat woord onder het oog bracht, vooral in verband met zijne moeder (want hij voegde er wrevelig bij "door haar"), kneep hij mij en zeide: "Wel zoo! Wie zijt gij dan? Gij zoudt het toch ook niet graag hebben, denk ik? Wat heeft zij mij voor den gek te houden, en te doen alsof zij mij geld gaf en het mij dan weer af te nemen? Waarom noemt zij het m ij n zakgeld, en laat het mij toch nooit naar mijn zin uitgeven?" Deze tergende vragen verbitterden hem en zijne broertjes Oswald en Francis zoodanig, dat zij mij op eens alle drie begonnen te knijpen, op eene schrikkelijk wel afgerichte manier, zulke kleine stukjes van mijn arm beetnemende, dat ik bijna niet laten kon het uit te schreeuwen. Te gelijk trapte Felix mij zoo hard hij kon op de teenen; en de kleine deelnemer aan het Vreugdebond, die, daar geheel zijn gering inkomen reeds bij voorraad met beslag was belegd, eigenlijk evenzeer tot eene onthouding van koekjes als van tabak was verplicht, zwol, toen wij een taartjesbakker voorbijkwamen, zoodanig op van smart en woede, dat ik hem met angst geheel purperkleurig zag worden. Nooit heb ik, zoowel naar het lichaam als naar de ziel, op eene wandeling met jongelieden zooveel uitgestaan, als met deze in een onnatuurlijk bedwang gehoudene kinderen, toen zij mij de eer bewezen om voor mij natuurlijk te zijn.

Ik was blijde toen wij aan het huis van den steenbakker kwamen, hoewel het tot een groepje ellendige hutten in een kleiveld behoorde, met varkenskotten vlak voor de gehavende vensters, en jammerlijke tuintjes voor de deuren, waarin niets anders groeide dan de modderplassen. Hier en daar was eene oude tobbe gezet om het van het dak druipende regenwater te vangen, of werd dit met dijkjes van klei tot een vijvertje opgestopt. Voor de deuren en vensters zaten en stonden eenige mannen en vrouwen, die weinig acht op ons gaven, dan om, als wij voorbijgingen, tegen elkander te lachen of iets te zeggen over fatsoenlijke lieden, die liever maar bij hunne eigene zaken moesten blijven, zonder zich het hoofd te breken en de schoenen te bemodderen om naar die van anderen te komen kijken.

Mevrouw Pardiggle, die met eene groote vertooning van zedelijken moed en vastberadenheid vooruitging, en met groote radheid van tong over de onzindelijkheid van die menschen sprak (schoon ik er aan twijfel of de besten van ons in zulke woningen wel zindelijk hadden kunnen zijn), bracht ons in het hutje aan den versten hoek, waarvan wij de benedenkamer bijna geheel vulden. In deze vochtige, vunzige kamer vonden wij — eene vrouw met een blauw oog, die met een ziekelijk kindje bij het vuur zat; een man, overal met klei en modder besmeerd en zeer verloopen van uitzicht, die zoo lang hij was op den grond lag en eene pijp rookte; een forsch gebouwd jonkman, die een hond een halsband aandeed; en eene drieste meid, die in zeer vuil water eenig goed waschte. Zij keken allen op toen wij binnenkwamen, en de vrouw

scheen haar gezicht naar het vuur te draaien, alsof zij haar wankleurig oog wilde verbergen. Niemand heette ons welkom.

"Wel, mijne vrienden," zeide mevrouw Pardiggle, maar hare stem had geen vriendelijken klank, dacht ik; zij sprak veel te stijf en afgepast. "Hoe vaart gij allen? Daar ben ik weder. Ik heb u gezegd, dat gij mij niet moede kondt maken, dat weet gij. Ik ben eene liefhebster van moeielijk werk, en ik houd mijn woord." — "Zijn er niet nog meer van u om binnen te komen?" bromde de man, die op den grond lag en ons met het hoofd op de hand aanstaarde. — "Neen, mijn vriend," zeide mevrouw Pardiggle, zich op een bankje zettende en te gelijk een ander omstootende. "Wij zijn allen hier." — "Omdat ik dacht dat er misschien nog niet genoeg waren?" zeide de man, met de pijp tusschen de tanden, terwijl hij ons in het rond aankeek.

De jonkman en het meisje begonnen beide te lachen. Twee vrienden van den jonkman, die wij aan de deur hadden doen komen en die daar met de handen in de zakken bleven staan, lachten luidruchtig mede. "Gij kunt mij niet moede maken, goede lieden," zeide mevrouw Pardiggle tot deze laatsten. "Ik houd wel van moeielijk werk; en hoe moeielijker gij het mij maakt, zooveel te liever is het mij." — "Maak het haar dan gemakkelijk," bromde de man op den grond. "Ik wil het gedaan en uit hebben. Ik wil een eind hebben aan dien overlast in mijn huis. Ik wil niet langer zoo geplaagd worden. Gij komt nu weer om te snuffelen en uit te vragen, naar gewoonte. Ik weet wel, dat gij alles wilt uitpompen. Goed. Gij behoeft niet eens aan het pompen te gaan. Ik zal u die moeite maar uithalen. Is mijne dochter aan het wasschen? Ja, zij is aan het wasschen. Bekijk het water maar; ruik het en proef het. Dat is hetzelfde dat wij drinken. Hoe bevalt het u, en wat denkt gij van jenever, in plaats? Ja, het is vuil — natuurlijk is het vuil, en natuurlijk is het ongezond; en wij hebben vijf vuile, ongezonde kinderen gehad, die alle vijf dood zijn, en zooveel te beter voor hen en voor ons ook. Heb ik het boekje gelezen, dat gij hier hebt gelaten? Neen, ik heb het niet gelezen. Er is niemand hier, die het lezen kan, en al was er iemand, het zou mij toch niet aanstaan. Het is een boekje voor een klein kind, en ik ben geen klein kind. Als ge mij eene pop hier liet, zou ik er toch niet mee spelen. Hoe ik mij gedragen heb? Wel, ik ben drie dagen dronken geweest, en ik zou er vier dronken zijn geweest, als ik er geld voor had gehad. Of ik nooit denk naar de kerk te gaan? Neen, ik denk nooit naar de kerk te gaan. Ik zou daar niet eens gewacht worden, als ik kwam; de kerkeknecht is veel te fatsoenlijk voor mij. En hoe heeft mijne vrouw dat blauwe oog gekregen? Wel, dat heb ik haar gegeven, en als zij zegt dat ik het niet gedaan heb, is het gelogen."

Hij had, om dit te zeggen, de pijp uit den mond genomen; en nu draaide hij zich naar den anderen kant om en begon weder te rooken. Mevrouw Pardiggle, die hem door haar bril had zitten aanzien met eene strakke bedaardheid, berekend, kon ik niet nalaten te denken, om hem nog weveliger te maken, haalde een stichtelijk boek uit, alsof het een constable's-staf was, en nam de geheele familie in arrest. Ik meen natuurlijk in godsdienstig arrest; maar zij deed het werkelijk alsof zij een onverbiddelijk moreel politiedienaar was, die hen allen naar een wachthuis medenam.

Ada en ik waren zeer slecht op ons gemak. Wij gevoelden, dat wij daar niet beter dan indringers en niet op onze plaats waren; en wij dachten beide, dat mevrouw Pardiggle veel meer zou zijn gevorderd, als zij niet zulk eene stokstijve manier had gehad om de menschen onder haar gezag te nemen. De kinderen bleven norsch staan kijken; de familie gaf volstrekt geen acht op ons, behalve wanneer de jonkman den hond liet blaffen, hetgeen hij gewoonlijk deed als mevrouw Pardiggle haar toon den grootsten nadruk gaf. Wij gevoelden beide eene pijnlijke bewustheid, dat er tusschen ons en deze lieden een ijzeren slagboom was, dien onze nieuwe vriendin niet kon wegnemen. Door wien of hoe hij kon worden weggenomen wisten wij niet; maar niet door haar, dit wisten wij wel. Zelfs wat zij voorlas en zeide, scheen ons toe voor zulke toehoorders slecht gekozen te zijn, al was het hun met nog zooveel bescheidenheid en tact medegedeeld. Wat het door den man bedoelde boekje betrof, wij maakten er naderhand kennis mede; en mijnheer Jarndyce zeide, dat hij er aan twijfelde of Robinson Crusoë het wel had kunnen lezen, al had hij op zijn eenzaam eiland geen ander boek gehad.

Het was onder deze omstandigheden eene groote verademing voor ons toen mevrouw Pardiggle ophield. De man op den grond draaide toen zijn hoofd weder om en zeide brommig:

"Wel, gij hebt gedaan, niet waar?" — "Voor vandaag, ja, mijn vriend. Maar ik ben nooit vermoeid. Ik zal op uwe geregelde beurt weder bij u komen," antwoordde mevrouw Pardiggle, met groote vertooning van opgeruimdheid. — "Als gij nu maar heengaat," zeide hij, met een vloek zijne armen over elkander slaande en zijne oogen sluitende, "moogt gij naderhand doen wat gij wilt."

Mevrouw Pardiggle stond dus op en maakte in de bekrompene kamer een kleinen wervelwind, waaraan zelfs de pijp maar ternauwernood ontkwam. Een van hare jonge familie aan beide zijden bij de hand nemende, en den anderen bevelende om dicht bij haar te blijven, gaf zij hare hoop te kennen, dat de steenbakker en geheel zijn huis zich bekeerd zouden hebben als zij hen weder zag, en stapte toen naar een ander huisje. Ik hoop dat ik niet te hard oordeel, als ik zeg, dat zij hier en overal een lang niet innemend voorbeeld gaf, hoe men van zoogenaamde liefdadigheid een ambacht maakt.

Zij meende dat wij haar volgden; maar zoodra

de plaats ons vrij gelaten werd, naderden wij de vrouw, die bij het vuur zat, om haar te vragen of het kind ziek was.

Zij bleef het slechts aanzien, gelijk het daar op haar schoot lag. Wij hadden te voren opgemerkt dat zij, als zij het aanzag, haar wankleurig oog met hare hand bedekte, alsof zij alles, wat aan geweld en mishandeling herinnerde, van dat arme kind wilde verwijderd houden.

Ada, wier teeder hart door dit schouwspel bewogen werd, bukte om het gezichtje aan te raken. Toen zij dit deed, zag ik wat er gebeurde en trok haar terug. Het kind stierf op dat oogenblik.

"O Esther!" riep Ada, er bij op hare knieën zinkende. "Zie hier! O Esther, lieve, dat arme kindje. Zoo lief en zoo stil lijdend! Ik ben er zoo bedroefd om! Ik ben zoo bedroefd om de moeder! Ik heb nog nooit zoo iets aandoenlijks gezien! O dat kindje, dat kindje!"

Zulk een medelijden, zulk eene teederheid, als waarmede zij zich schreiend neerboog en hare hand op die der moeder legde, hadden elk moederhart, dat ooit klopte, moeten week maken. De vrouw staarde haar eerst met verbazing aan en barstte toen in tranen uit.

Kort daarop nam ik den lichten last van haar schoot, deed wat ik kon om het kinderlijkje eene meer bevallige houding van zachte rust te geven, legde het op eene tafel en bedekte het met mijn eigen zakdoek. Wij poogden de moeder te troosten en fluisterden haar toe wat onze Zaligmaker van de kinderen gezegd had. Zij gaf geen antwoord, maar bleef zitten schreien — heftig schreien.

Toen ik mij omkeerde, bevond ik dat de jonkman den hond naar buiten had gebracht, en voor de deur naar binnen stond te kijken, met droge oogen, maar stil. Het meisje was ook stil en zat in een hoek naar den grond te kijken. De man was opgestaan. Hij bleef nog met een uittartend gezicht zijne pijp rooken, maar hij zweeg.

Eene leelijke vrouw, zeer armoedig gekleed, kwam, terwijl ik dit aanzag, haastig binnen, en recht naar de moeder gaande, zeide zij: "Jenny, Jenny!" Toen de moeder zoo aangesproken werd, stond zij op en viel de vrouw om den hals.

Zij droeg de sporen van mishandeling op haar gezicht en hare armen. Zij had niets bevalligs over zich, behalve het bevallige van innig en waar gevoel; maar toen zij de vrouw troostte en hare eigene tranen vloeiden, had zij geen gebrek aan schoonheid. "Jenny, Jenny!" Anders lag alles in den toon waarmede zij dit zeide.

Ik vond het zeer aandoenlijk deze twee grove, armoedige, mishandelde vrouwen zoo vereenigd te zien; te zien wat zij voor elkander konden zijn; te zien hoeveel gevoel zij voor elkander hadden, hoe door de harde beproevingen van haar leven het hart van de eene voor de andere werd verzacht. Ik denk, dat de beste zijde van zulke menschen bijna altijd voor ons verborgen blijft. Wat de armen voor de armen zijn is weinig bekend, behalve aan hen zelven en aan God.

Wij gevoelden dat het beter was heen te gaan, en die twee ongestoord te laten. Wij slopen zachtjes heen, zonder dat iemand er op lette behalve de man. Hij stond bij de deur tegen den muur te leunen, en toen hij zag, dat er bijna geene plaats voor ons was om hem voorbij te komen, ging hij voor ons de deur uit. Hij scheen het niet te willen weten, dat hij dit om onzentwil deed, maar wij merkten toch op, dat hij het werkelijk deed, en bedankten hem. Hij gaf geen antwoord.

Ada was onderweg naar huis zoo bedroefd, en Richard, dien wij thuis vonden, deed het zooveel leed haar in tranen te zien, (hoewel hij, toen zij er niet bij was, tegen mij zeide, hoe schoon zij zoo toch ook was!) dat wij afspraken om des avonds nog eens naar het huis van den steenbakker te gaan en eenige verkwikkingen mede te nemen. Wij zeiden er mijnheer Jarndyce zoo weinig van als wij konden, maar de wind veranderde toch terstond.

Richard vergezelde ons des avonds naar het tooneel van ons morgenbezoek. Op weg daarheen moesten wij eene tapperij voorbij, waar een aantal menschen voor de deur stond. Onder hen en het hoogste woord voerende in een geschil over het een of ander, was de vader van het kleine kind. Op korten afstand zagen wij den jonkman en den hond, uitmuntend gezelschap voor elkander. De zuster stond op den hoek van de rij huisjes met eenige andere meisjes en vrouwen te lachen en te praten; maar zij scheen zich te schamen, en keerde zich om toen wij voorbijkwamen.

Wij lieten onzen geleider eenige schreden van de woning des steenbakkers en gingen alleen verder. Toen wij aan de deur kwamen, vonden wij de vrouw, die zulk een troost had medegebracht, angstig staan uitkijken.

"Zijt gij daar, jonge dames?" zeide zij fluisterend: "Ik wacht naar mijn baas. Het hart klopt mij in de keel. Als hij mij betrapte dat ik van huis was, zou hij mij haast vermoorden." — "Meent gij uw man?" zeide ik. — "Ja, jufvrouw, mijn baas. Jenny is in slaap, geheel afgetobd. Zij heeft haar kind haast in geen zeven dagen en nachten van haar schoot gehad, arme vrouw, behalve als ik het voor een paar minuten kon nemen."

Toen zij voor ons op zijde stapte, gingen wij zachtjes binnen, en zetten het medegebrachte bij het ellendige bed, waarin de moeder sliep. Er was geene moeite gedaan om de kamer te reinigen — het scheen uit haar aard hopeloos dit ooit te kunnen doen; maar de kleine wasachtige gedaante, die zulk een plechtigen ernst verspreidde, was opnieuw afgelegd, gewasschen en met eenige schoone lappen linnen netjes opgekleed, en op mijn zakdoek, die het arme wichtje nog bedekte, was door dezelfde ruwe, gelikteekende handen — zoo licht en teer — een bosje welriekende kruiden gelegd.

"De hemel mag u loonen!" zeiden wij tot haar.

"Gij zijt eene goede vrouw." — "Ik, jongedames?" antwoordde zij met verwondering. "St! Jenny! Jenny!"

De moeder had in haar slaap gekermd en zich bewogen. Het geluid der bekende stem scheen haar weder kalm te doen worden. Zij hield zich weder stil.

Hoe weinig dacht ik, toen ik den zakdoek oplichtte, om naar den kleinen slaper daaronder te zien, en ik een lichtkrans om het wichtje scheen te zien stralen door Ada's loshangende lokken, toen medelijden haar het hoofd deed buigen — hoe weinig dacht ik toen, aan wier onrustigen boezem die zakdoek eens zou komen te liggen, nadat hij dat roerlooze, vreedzame borstje had bedekt! Ik dacht alleen, dat misschien de Engel van het kind niet geheel onbewust mocht zijn van de vrouw, die hem met eene zoo melijdende hand weder uitspreidde; niet geheel onbewust van haar, kort daarna, toen wij afscheid hadden genomen en haar aan de deur hadden gelaten, en zij beurtelings, voor zich zelve beangst, uitkeek en luisterde, en beurtelings op haar vroegeren troostenden toon "Jenny, Jenny!" zeide.

IX.

WENKEN EN TEEKENEN.

Ik weet niet hoe het komt, maar ik schijn altijd over mij zelve te moeten schrijven. Ik wil gedurig over andere menschen schrijven, en tracht zoo weinig mogelijk om mij zelve te denken, en wanneer ik zelf weder in het verhaal kom, erger ik er mij over en zeg: "Och, gij vervelend ding, ik wou dat gij dat liet!" maar het baat alles niet. Ik hoop, dat iemand, die misschien lezen zal wat ik schrijf, wel zal begrijpen, dat, als deze bladen veel over mij zelve bevatten, ik niet anders denken kan, dan dat het is omdat ik er werkelijk iets mede te maken heb, en er dus niet uit kan blijven.

Mijn lievelingetje en ik lazen, en werkten, en speelden te zamen; en wij vonden zooveel om

"ALS IK IN UWE PLAATS WAS ZOU IK MORGENOCHTEND AL DIE HEEREN VAN DE KANSELARIJ EEN VOOR EEN BIJ DE KEEL PAKKEN, EN IEDER ZOOLANG SCHUDDEN TOT ZIJN GELD UIT ZIJNE ZAKKEN ROLDE EN ZIJNE BEENDEREN IN ZIJN VEL RATELDEN." (blz. 60.)

onzen tijd aan te besteden, dat de winterdagen ons als fraai gevederde vogelen voorbijvlogen. Doorgaans in den namiddag, en altijd in den avond, gaf Richard ons zijn gezelschap. Hoewel hij een van de onrustigste jongens van de wereld was, hield hij toch zeker veel van ons bijzijn.

Hij hield veel, zeer veel van Ada. Ik moet dit liever maar dadelijk zeggen. Ik had nog nooit jongelieden verliefd zien worden, maar ik betrapte hen zeer spoedig daarop. Ik kon dit natuurlijk niet zeggen, of toonen dat ik er iets van wist. Integendeel, ik was zoo stemmig, en scheen zoo onnoozel te zijn, dat ik, terwijl ik zat te werken, dikwijls bij mij zelve overwoog of ik niet bedriegelijk begon te worden.

Maar dat was niet te veranderen. Al wat ik te doen had was mij stil te houden, en ik was zoo stil als een muisje. Zij waren ook zoo stil als muisjes, zoover woorden betrof; maar de onschuldige manier, waarop zij zich al meer en meer op mij verlieten, naarmate zij zich meer en meer aan elkander hechtten, was zoo bekoorlijk, dat ik veel moeite had om niet te toonen met hoeveel belangstelling ik hen gadesloeg.

"Ons lief oud vrouwtje is zulk een kapitaal oud vrouwtje," zeide Richard wel eens, als hij mij 's morgens vroeg in den tuin kwam opzoeken, met zijn genoeglijken lach en misschien met een zweempje van een blos, "dat ik zonder haar niet voort kan. Eer ik mijn roestigen dag begin — eerst ploeteren met die boeken en instrumenten, en dan als een wildeman voort in galop over berg en dal de geheele streek in het rond, — doet het mij zooveel goed eens eene stemmige wandeling te doen met onze bedaarde vriendin, dat ik hier alweer ben." — "Gij weet wel, lief Besje Durden," placht Ada des avond te zeggen, met haar hoofd op mijn schouder, terwijl het vuur haar in de peinzende oogen scheen, "als wij hier boven komen, verlang ik niet meer te praten. Alleen maar een poosje te zitten mijmeren, met uw lief gezicht tot gezelschap; en naar den wind te luisteren, en te denken aan de arme matrozen op zee en —"

Misschien zou Richard een zeeman worden. Wij hadden nu dikwijls daarover gepraat, en er werd ernstig over gedacht om de neiging voor het zeeleven, die hij in zijne kindsheid had opgevat, te bevredigen. Mijnheer Jarndyce had aan een aanverwant der familie , den grooten Sir Leicester Dedlock, geschreven, om hem in het algemeen te verzoeken Richard met zijn invloed te willen begunstigen; en Sir Leicester had zeer vriendelijk geantwoord, "dat het hem verheugen zou de vooruitzichten van den jongen heer te bevorderen, indien dit ooit blijken mocht in zijn vermogen te zijn, hetgeen geheel niet waarschijnlijk was — en dat mylady hare complimenten zond aan den jongen heer (met wien zij zich zeer wel herinnerde in een verren graad vermaagschapt te zijn) en vertrouwde dat hij altijd zijn plicht zou doen, in ieder eervol beroep, waaraan hij zich zou toewijden."

"Het is dus vrij duidelijk, naar mij dunkt," zeide Richard tot mij, "dat ik mij zelven door de wereld zal moeten helpen. Ook al goed! Eene menigte menschen hebben dat al moeten doen, en het ook gedaan. Ik wenschte maar dat ik het kommando van een kaper had, om mee te beginnen, en den kanselier kon oppakken en hem zoolang op kort rantsoen houden, tot hij uitspraak in ons proces had gedaan. Hij zou mager worden, als hij niet oppaste."

Bij eene luchtige, altijd het beste hopende vroolijkheid, die bijna nooit verflauwde, had Richard eene zorgeloosheid in zijn karakter, die mij dikwijls verlegen maakte — vooral omdat hij die, op eene allerwonderlijkste manier, voor voorzichtigheid aanzag. Deze trek blonk vooral door in al zijne berekeningen over geldzaken, gelijk ik niet beter meen te kunnen ophelderen, dan door voor een oogenblik op onze leening aan mijnheer Skimpole terug te komen.

Mijnheer Jarndyce was het bedrag daarvan te weten gekomen, hetzij van mijnheer Skimpole zelf of van Coavinses, en had mij het geld ter hand gesteld met de aanwijzing om er mijn eigen deel van af te houden en het overige aan Richard te geven. De menigte van kleine, onbedachte uitgaven, welke Richard door het terugkrijgen van zijne tien pond wilde verschoonen, en het aantal malen dat hij mij daarover sprak, alsof hij die som zuiver bespaard of gewonnen had, zou eene geheele optelling vereischen.

"Mijn voorzichtig Moedertje Hubbard, waarom niet?" zeide hij, toen hij, zonder de minste bedenking, vijf pond aan den steenbakker wilde geven. "Ik heb met die zaak van Coavinses zuiver tien pond uitgehaald." — "Hoe zoo?" zeide ik. — "Wel, ik had mij tien pond kwijt gemaakt, die ik heel wel kwijt wilde zijn, en nooit dacht weerom te zien. Dat ontkent gij toch niet?" — "Neen," zeide ik. — "Heel goed. Toen heb ik tien pond gekregen —"— "Dezelfde tien pond," merkte ik aan. — "Dat heeft er niets mede te maken," antwoordde Richard. "Ik heb tien pond meer dan ik gedacht had te zullen hebben, en dus kan ik die nu wel uitgeven zonder er veel om te malen."

Op dezelfde wijs stelde hij, toen hij zich van de opoffering dezer vijf pond liet terughouden, door zich te laten overtuigen, dat hij er geen nut mede zou doen, die som weder als winst te boek, om er later over te beschikken.

"Laat zien!" zeide hij, "ik heb met die zaak van den steenbakker vijf pond uitgehaald; als ik dus eens met eene postkoets heen en weer naar L o n d e n rijd en dat op vier pond reken, heb ik er nog een bespaard; en dat is iets goeds, want laat ik u zeggen, die een stuiver spaart, heeft een stuiver gewonnen."

Ik geloof dat Richard zoo openhartig en edelmoedig van karakter was, als iemand met mogelijkheid zijn kan. Hij was vol vuur en moed, en met al zijne wildheid en rusteloosheid, zoo zacht-

aardig, dat ik hem in weinige weken voor een broeder hield. Die zachtaardigheid was hem natuurlijk en zou zich ook zonder Ada's invloed overvloedig vertoond hebben; maar met dien invloed werd hij een buitengemeen innemend jongmensch; altijd was hij met zijne belangstelling gereed, en altijd zoo vergenoegd, blijgeestig en luchthartig. Ik weet zeker dat ik, als ik bij hen zat en met hen wandelde en praatte, en dag aan dag opmerkte hoe zij inniger verliefd werden, en niets daarvan zeiden, maar beide dachten dat die liefde een allerdiepst geheim was, waarvan zelfs de ander misschien nog niets vermoedde — ik weet zeker, dat ik zelve toen bijna niet minder betooverd was dan zij zelven, en bijna niet minder ingenomen met den streelenden droom.

Zoo leefden wij voort, toen mijnheer Jarndyce op zekeren morgen onder het ontbijt een brief ontving, en naar het adres ziende, zeide: "Van Boythorn? Zoo, zoo!" waarna hij den brief met blijkbaar genoegen opende en las, en ons, toen hij halverwege was, als in een tusschenzin, berichtte dat Boythorn bij ons kwam logeeren. Wie was nu die Boythorn? dachten wij allen. En ik durf ook wel zeggen, dat wij allen dachten — ik voor mij weet wel dat ik zoo deed: — "zou Boythorn zich ook op eene of andere wijs bemoeien met hetgeen er omging?" "Ik heb met dien snaak, met Lawrence Boythorn, school gegaan," zeide mijnheer Jarndyce, met zijn vinger op den brief tikkende, terwijl hij dien op de tafel legde, "langer dan vijf en veertig jaar geleden. Hij was de driftigste jongen, en nu is hij de driftigste man van de wereld. Hij was toen de luidruchtigste jongen, en nu is hij de luidruchtigste man van de wereld. Hij was toen de fermste en degelijkste jongen, en nu is hij de fermste en degelijkste man van de wereld. Hij is een geduchte kerel." — "Door zijne natuur, mijnheer?" vroeg Richard. — "Ook zoo tamelijk in dat opzicht, Rick," antwoordde mijnheer Jarndyce, "want hij is tien jaar ouder dan ik, en een paar duim langer, met het hoofd achteruitgezet als een oud soldaat, de breede borst vooruit, handen als een schoon gewasschen hoefsmid, en longen — er bestaat geene vergelijking voor zijne longen. Als hij praat, lacht of snorkt, doet hij de balken van het huis trillen."

Terwijl mijnheer Jarndyce zich in het beeld van zijn vriend Boythorn verlustigde, namen wij het gunstige voorteeken waar, dat er geen het minste blijk van eene verandering van wind was.

"Maar het is het binnenste van den man, het warme hart van den man, het vuur van den man, het frissche bloed van den man, Rick — en Ada, en kleine Spinrag ook, want gij hebt allen belang bij een logeergast — waarvan ik spreek," vervolgde hij. "Zijne taal is even forsch als zijne stem. Hij is altijd in een uiterste, altijd in den superlatief. Als hij iets afkeurt is hij als razend. Naar wat hij zegt zou men hem voor een menscheneter houden, en ik geloof dat hij bij sommige menschen ook den naam daarvan heeft. Maar nu wil ik u vooruit niet meer van hem zeggen. Gij moet maar niet verwonderd zijn, als gij ziet, dat hij mij onder zijne bescherming neemt; want hij heeft nooit vergeten, dat ik op school een zwakke jongen was, en dat onze vriendschap daarmee begon, dat hij mijn tiran voor het ontbijt twee (hij zegt zes) tanden uit den mond sloeg. Boythorn en zijn knecht," dit was tot mij, "zullen van middag hier zijn, melieve."

Ik droeg zorg de noodige toebereidselen voor mijnheer Boythorn's ontvangst te maken, en toen zagen wij met niet weinig nieuwsgierigheid zijne komst te gemoet. De middag verliep echter en hij kwam niet. De tijd voor den maaltijd naderde en nog kwam hij niet. De maaltijd werd een uur uitgesteld, en wij zaten om het vuur, zonder ander licht dan de vlam, toen de deur van het voorhuis eensklaps openvloog, en de volgende woorden, met de grootste drift en eene daverende stem uitgesproken, door het voorhuis klonken:

"Wij zijn een verkeerden weg gewezen, Jarndyce, door een overgegeven booswicht, die ons zeide dat wij rechts moesten omslaan, in plaats van links. Hij is de gruwelijkste schurk op het gelaat des aardrijks. Zijn vader moet al een godvergeten schelm zijn geweest, om ooit zulk een zoon gekregen te hebben. Ik zou zulk een kerel zonder het geringste gemoedsbezwaar laten doodschieten!" — "Zou hij het met opzet gedaan hebben?" zeide mijnheer Jarndyce. — "Ik heb geen den minsten twijfel of de schavuit heeft geheel zijn leven doorgebracht met reizigers den verkeerden weg te wijzen," was het antwoord. "Bij mijne ziel, ik vond al dat hij het uitzicht van den gemeensten rekel van de wereld had, toen hij mij zeide dat ik rechts moest omslaan. En toch heb ik dien kerel vlak voor mij zien staan, en hem de hersenen niet ingeslagen." — "De tanden niet uitgeslagen, meent gij," zeide mijnheer Jarndyce. — "Ha, ha, ha!" lachte mijnheer Lawrence Boythorn, en deed werkelijk het geheele huis trillen. "Wat! Hebt ge dat nog niet vergeten! Ha, ha, ha! — En dat was ook een overgegeven schavuit. Bij mijne ziel, het gezicht van dien knaap, toen hij nog een jongen was, was het gruwelijkste model van valschheid, lafheid en wreedheid, dat ooit als vogelverschrikker in een veld vol schelmen is gezet. Als ik dien weergaloozen tiran morgen op straat tegenkwam, zou ik hem vellen als een verrotte boom." — "Daar twijfel ik niet aan," zeide mijnheer Jarndyce. "Maar wilt gij nu bovenkomen?" — "Bij mijne ziel, Jarndyce," antwoordde zijn gast, die zijn horloge scheen te raadplegen, "als gij getrouwd waart geweest, zou ik aan het hek van den tuin zijn omgekeerd, en weggeloopen zijn naar de verste toppen van het Himalayagebergte, liever dan op zulk een ontijdig uur te komen." — "Toch niet heel en al zoo ver, hoop ik?" zeide mijnheer Jarndyce. — "Bij mijn leven en mijne eer, ja!" riep mijnheer Boy-

thorn uit. “Ik zou mij voor niets in de wereld willen schuldig maken aan de vermetele insolentie om de vrouw van den huize zoo lang te laten wachten. Ik zou veel liever mij zelven van kant willen maken — oneindig liever.”

Zoo pratende gingen zij naar boven; en weldra hoorden wij hem in zijne slaapkamer “Ha, ha, ha!” en nog eens “Ha, ha, ha!” bulderen, tot de traagste echo’s in den omtrek er wakker van schenen te worden, en even smakelijk te lachen als hij zelf deed, of als wij deden, toen wij hem zoo hoorden lachen.

Wij waren allen dadelijk gunstig voor hem ingenomen, want hij had zekere eerlijkheid in zijn lach, en in zijne krachtige, gezonde stem, en in de volmondigheid, waarmede hij ieder woord uitsprak, ja zelfs in de woede zijner krachtwoorden, die naar kanonschoten met los kruit geleken en geen kwaad schenen te kunnen doen. Maar wij dachten niet, dat onze gunstige meening zoodanig door zijn voorkomen zou bevestigd worden, toen mijnheer Jarndyce met hem binnenkwam. Hij was niet alleen een zeer knap oud heer — zoo rustig en stevig als hij ons beschreven was — met een deftig grijs hoofd, een gezicht vol edele bedaardheid als hij zweeg, eene gestalte, die zwaarlijvig had kunnen worden, als hij niet zoo gedurig in vuur was geweest dat hij zich nooit rust liet, en eene kin, die eene onderkin had kunnen krijgen, als zij niet telkens had moeten helpen om den nadruk van zijne woorden te versterken; maar hij was zulk een echt gentleman in zijne manieren, zoo vol ridderlijke beleefdheid, en zijn gezicht werd door een glimlach zoo vol innemende vriendelijkheid verhelderd, en het scheen zoo duidelijk dat hij niets te verbergen had, maar zich juist zoo vertoonde als hij was — buiten staat (gelijk Richard zeide) om iets op eene bekrompene schaal te doen, en altijd kanonschoten met los kruit lossende, omdat hij geene kleine wapenen hoegenaamd bij zich voerde — dat ik waarlijk niet kon nalaten, hem onder den maaltijd met evenveel genoegen aan te zien, hetzij hij zich glimlachend met Ada en mij onderhield, of door mijnheer Jarndyce tot een salvo van superlatieven werd uitgelokt, of met achterovergeworpen hoofd dat geduchte “Ha, ha, ha!” uitbulderde.

“Gij hebt uw vogeltje meegebracht, zou ik denken?” zeide mijnheer Jarndyce. — “Bij den hemel, het is het verwonderlijkste vogeltje van Europa,” was het antwoord. “Ik zou geen duizend guinjes voor dat vogeltje willen aannemen. Ik heb een jaargeld alleen voor zijn onderhoud gelaten, in geval het mij overleven mocht. Het is een mirakel van schranderheid en gehechtheid. En zijn vader voor hem was ook een van de verwonderlijkste vogeltjes die ooit geleefd hebben.”

Het voorwerp van dezen lof was een zeer klein kanarietje, dat zoo mak was, dat het door mijnheer Boythorn’s knecht op zijn voorvinger naar beneden werd gebracht, en nadat het even de kamer was rondgevlogen, zich op zijn meesters hoofd neerzette. Mijnheer Boythorn kort daarop de onverzoenlijkste en hartstochtelijkste gevoelens te hooren uitdrukken, terwijl dat teere diertje gerust op zijn voorhoofd zat, gaf iemand, dacht mij, een goed denkbeeld van zijn karakter.

“Bij mijne ziel, Jarndyce,” zeide hij, zeer voorzichtig een stukje brood ophoudende, om het kanarietje aan te laten pikken, “als ik in uwe plaats was zou ik morgenochtend al die heeren van de Kanselarij een voor een bij de keel pakken, en ieder zoolang schudden tot zijn geld uit zijne zakken rolde en zijne beenderen in zijn vel ratelden. Ik zou goedschiks of kwaadschiks van iemand eene afdoening maken te krijgen. Als gij mij volmacht woudt geven om het te doen, zou ik het met het grootste genoegen voor u doen!” Ondertusschen zat het kanarietje uit zijne hand te eten. — “Wel bedankt, Lawrence, maar het proces is bezwaarlijk nog zoover gekomen,” antwoordde mijnheer Jarndyce lachende, “dat het veel verder zou gebracht worden, zelfs door den wettigen maatregel om de geheele rechtbank en de geheele balie zoo te schudden.” — “Er is nooit op het gelaat des aardrijks zulk een helsche brouwketel geweest als die Kanselarij,” zeide mijnheer Boythorn. “Niets anders dan eene mijn er onder, op een drukken dag in de zitting, met al de documenten, reglementen en antecedenten in het Hof, en al de ambtenaren die er toe behooren, hoog en laag, van zijn zoon den procureur-generaal tot zijn vader den duivel, en dan alles in de lucht laten vliegen met honderd duizend pond buskruit, zou er de minste reform in kunnen brengen.”

Het was onmogelijk niet te lachen bij het vuur en den ernst, waarmede hij dezen krachtigen hervormingsmaatregel aanbeval. Toen wierp hij lachend zijn hoofd achterover, zette zijne breede borst vooruit, en wederom scheen het geheele land te daveren van zijn “Ha, ha, ha!” Dit bleek zijn vogeltje in het minste niet te ontrusten. Het bleef zich volkomen veilig gevoelen, en wipte nu op de tafel, met zijn levendig kopje nu naar den eenen, dan naar den anderen kant op zijde, en keek met zijn helder en schrander oogje zijn meester aan, alsof hij niet meer dan ook zulk een vogeltje was.

“Maar hoe staat gij met uw buurman in dat geschil over het recht van overpad?” zeide mijnheer Jarndyce. “Gij zijt immers zelf nog niet vrij uit de strikken van het recht?” — “De kerel heeft eene actie voor overtreding tegen mij ingesteld, en ik eene actie van denzelfden aard tegen hem,” antwoordde mijnheer Boythorn. “Bij den hemel, hij is de trotschste vent, die op de wereld ademhaalt. Het is eene moreele onmogelijkheid, dat hij Sir Leicester kan heeten. Het moet Sir Lucifer zijn.” — “Een fraai compliment voor onzen verren bloedverwant!” zeide mijn Voogd lachende tot Ada en Richard. — “Ik zou jufvrouw Clare en

mijnheer Carstone verschooning verzoeken," antwoordde onze gast, "als het mij niet geruststelde door op het lieve gezichtje van de jonge dame en in den glimlach van den jongen heer te lezen, dat dit geheel onnoodig is, en dat zij hun verren bloedverwant op een eerbiedigen afstand houden." — "Of hij dat ons doet," merkte Richard aan. — "Bij mijne ziel!" riep mijnheer Boythorn, eensklaps weder een salvo afvurende, "die kerel is, en zijn vader was, en zijn grootvader was, de hardnekkigste, onverdraaglijkste lompert, die ooit, door eene onverklaarbare vergissing der natuur, in een anderen levensrang dan dien van een wandelstok geboren is! Die geheele familie zijn de ingebeeldste, arrogantste deftige domkoppen! — Maar dat doet er niet toe. Hij zal mijn pad niet afsluiten, al was hij vijftig baronets ineengesmolten, en al woonde hij op vijftig Kastanje-Hoven, het eene in het andere, gelijk de Chineesche ballen van ivoren snijwerk. Die kerel schrijft mij door zijn agent, of secretaris, of iemand anders: "Sir Leicester Dedlock, baronet, biedt mijnheer Lawrence Boythorn zijne complimenten aan, en is verplicht hem onder de aandacht te brengen, dat het groene pad langs de oude pastorie, welke thans het eigendom van mijnheer Lawrence Boythorn is, aan Sir Leicester toebehoort, daar het niets anders is dan een gedeelte van het park van Kastanje-Hof, en dat Sir Leicester het raadzaam acht dit pad te laten afsluiten." Ik schrijf den kerel: "Mijnheer Lawrence Boythorn biedt Sir Leicester Dedlock, baronet, zijne complimenten aan, en is verplicht h e m onder de aandacht te brengen, dat hij alle mogelijke stellingen van Sir Leicester Dedlock over alle mogelijke onderwerpen ten eenenmale ontkent; en heeft er bij te voegen, wat het afsluiten van het bedoelde pad betreft, dat hij gaarne den man zou willen zien, die dit durft te doen." De kerel zond een overgegeven schelm met één oog om een hek te timmeren. Ik laat op dien verfoeielijken schavuit met eene brandspuit spelen, tot hij den adem bijna kwijt is. De kerel zet in den nacht een hek. Ik hak het klein en verbrand het in den ochtend. Hij zendt zijne huurlingen om over het staketsel heen en weer te klimmen. Ik vang hen in klemmen zonder tanden, vuur met erwten naar hunne beenen, laat de brandspuit op hen spelen — met het vaste besluit om het menschdom van den ondraaglijken last van het aanzijn van zulke booswichten te bevrijden. Hij begint eene actie voor overtreding, ik ook. Hij begint eene actie voor daden van geweld, ik procedeer daartegen in en ga voort met daden van geweld. Ha, ha, ha!"

Als men hem dat alles met voorbeeldelooze kracht hoorde zeggen, moest men hem voor den oploopendsten van alle menschen houden; als men hem te gelijk naar het vogeltje, dat nu op zijn duim zat, zag kijken en het de veertjes met zijn voorvinger gladstrijken, moest men hem voor den zachtmoedigsten houden. Als men hem hoorde lachen en de genoeglijke goedhartigheid van zijn uitzicht zag, had men kunnen denken dat hij nooit zorgen, geschillen of onaangenaamheden had gekend, maar geheel zijn leven een zomertochtje was.

"Neen, neen," zeide hij, "geen Dedlock zal mij een pad afsluiten! Schoon ik gaarne beken," hier werd hij in een oogenblik geheel zachtheid, "dat Lady Dedlock de uitmuntendste dame van de wereld is, welke ik gaarne alle hulde zou bewijzen, die een eenvoudig g e n t l e m a n, en geen baronet met een kop van zevenhonderd jaren dik, bewijzen kan. Een man, die op zijn twintigste jaar bij zijn regiment is gekomen, en binnen de week den heerschzuchtigsten en ingebeeldsten zotskap van een kommandant uitdaagde, die ooit door een dun middeltje den adem des levens heeft gehaald — is de man niet om zich door alle Sir Lucifer's te laten omverloopen. Ha, ha, ha!" — "En ook geen man om een jonger kameraad te laten omverloopen?" zeide mijn Voogd. — "Zeker niet!" zeide Sir Boythorn, hem op den schouder kloppende, met eene beschermende houding, die wel iets ernstigs had, schoon hij er bij lachte. "Hij zal altijd een zwakken jongen bijstaan. Gij kunt op hem aan, Jarndyce. Maar van dat proces over het pad gesproken — met mijn excuus aan jufvrouw Clare en jufvrouw Summerson, dat ik zoolang bij dat droge onderwerp blijf — is er niets voor mij van uwe lieden, Kenge en Carboy?" — "Ik geloof van neen, Esther," zeide mijnheer Jarndyce. — "Niets, Voogd." — "Wel verplicht!" zeide mijnheer Boythorn. "Ik behoefde het niet eens te vragen na mijne geringe ondervinding van jufvrouw Summerson's zorgvuldigheid voor iedereen." (Zij prezen mij allen altijd; daar hadden zij het op gezet). "Ik vroeg het maar omdat ik, uit L i n c o l n s h i r e komende, natuurlijk niet in de stad ben geweest, en dacht dat er brieven voor mij hier naar toe gezonden konden zijn. Zij zullen morgenochtend wel bericht zenden."

Ik zag hem in den loop van den avond, die zeer genoeglijk omging, zoo dikwijls naar Richard en Ada turen, met eene belangstelling en tevredenheid, die zijne welgemaakte trekken iets bijzonder innemends gaven, terwijl hij op eenigen afstand van de piano naar de muziek zat te luisteren — en hij behoefde ons niet eens te zeggen, dat hij een hartstochtelijk liefhebber van muziek was, want zijn gezicht toonde dit — dat ik mijn Voogd, terwijl wij aan het triktrakbord zaten, vroeg of mijnheer Boythorn ook getrouwd was geweest.

"Neen," antwoordde hij. "Neen." — "Maar hij had toch willen trouwen?" zeide ik. — "Hoe hebt gij dat ontdekt?" antwoordde hij met een glimlach. — "Wel, Voogd," zeide ik, niet zonder eenigszins te blozen, dat ik waagde te zeggen wat ik in mijne gedachten had, "hij heeft iets zoo zachts in zijn toon, en is zoo beleefd en vriendelijk voor ons, en —"

Mijnheer Jarndyce richtte zijne oogen naar de

plek waar hij zat, juist gelijk ik hem beschreef. Ik zeide niets meer.

"Gij hebt gelijk, Vrouwtje Klein," antwoordde hij. "Hij was eens bijna getrouwd. Lang geleden. En maar eens." — "Stierf toen de dame?" — "Neen — maar zij stierf toch voor hem. Die tijd heeft invloed uitgeoefend op geheel zijn later leven. Zoudt gij denken, dat hij nog een hoofd en hart vol romaneske grillen had?" — "Mij dunkt, Voogd, ik had dat wel kunnen denken. Maar dat is gemakkelijk te zeggen, nu gij het mij gezegd hebt." — "Hij is sedert nooit weer geweest wat hij had kunnen zijn," zeide mijnheer Jarndyce, "en nu ziet gij hem in zijn ouderdom zonder iemand bij hem dan zijne dienstboden en zijn kleinen, gelen vriend. — Het is uwe beurt, lieve!"

Ik begreep uit den toon van mijn Voogd, dat ik niet verder over het onderwerp kon spreken zonder den wind te doen veranderen. Ik wachtte mij dus wel om meer te vragen. Mijne belangstelling was opgewekt, maar ik was niet nieuwsgierig. Dien nacht, toen ik door mijnheer Boythorn's duchtig snorken werd wakker gemaakt, dacht ik een poosje over die oude liefdesgeschiedenis, en beproefde ik iets zeer moeielijks te doen — mij oude lieden weder jong en met de bevalligheid der jeugd beschonken te verbeelden. Maar ik viel in slaap eer mij dat gelukt was, en droomde van de dagen toen ik nog bij mijne peet in huis woonde. Ik ben niet genoeg met zulke dingen bekend, om te weten of het iets opmerkelijks is, dat ik altijd van dat tijdperk van mijn leven droomde.

Des morgens kwam er een brief van de heeren Kenge en Carboy aan mijnheer Boythorn, met bericht dat tegen den middag een van hunne klerken bij hem zou komen. Daar het juist die dag van de week was, dat ik mijne rekeningen betaalde en mijne boeken optelde, en alle huishoudelijke zaken zooveel mogelijk in orde bracht, bleef ik thuis, terwijl mijnheer Jarndyce, Ada en Richard den zeer mooien dag waarnamen om een uitstapje te doen. Mijnheer Boythorn bleef op den klerk van Kenge en Carboy wachten, en zou hen dan te voet te gemoet gaan als zij terugkwamen.

Ik had het zeer druk met winkelboekjes na te zien, mijne boeken op te tellen, geld uit te betalen en quitantiën aan te rijgen, en maakte daarvan zeker nog al wat beweging, toen mijnheer Guppy aangediend en binnengelaten werd. Ik had reeds gedacht dat de klerk, die gezonden zou worden, misschien de jonge heer zou zijn, die mij aan het diligencekantoor had afgehaald, en was blijde toen ik hem zag, daar hij in zeker verband stond met mijn tegenwoordig geluk.

Ik herkende hem bijna niet, zoo buitengemeen zwierig was hij. Hij had een geheel nieuw glanzig pak kleeren aan, een blinkenden hoed, lila handschoenen, eene das met eene menigte van kleuren, eene groote kasbloem in zijn knoopsgat, en een zwaren gouden ring aan zijn pink. Bovendien vervulde hij de geheele eetzaal met eene lucht van berenvet en andere parfumerieën. Hij zag mij aan met eene oplettendheid, die mij geheel verlegen deed worden, toen ik hem verzocht te gaan zitten tot de knecht terugkwam; en terwijl hij daar in een hoek zat, en zijne beenen nu zoo, dan zoo over elkander sloeg, en ik hem vroeg of hij eene pleizierige reis had gehad, en hoopte dat mijnheer Kenge nog wel was, zag ik hem geene enkele maal aan, maar wist ik toch dat hij mij op dezelfde uitvorschende, wonderlijke manier bleef aankijken.

Toen hem het verzoek werd gebracht om boven naar mijnheer Boythorn's kamer te komen, zeide ik hem dat hij, als hij weder beneden kwam, eenige verversching gereed zou vinden, waarvan mijnheer Jarndyce hoopte dat hij gebruik zou maken. Hij zeide met zekere verlegenheid, terwijl hij den kruk van de deur in de hand had: "Zal ik dan de eer hebben van u hier te vinden, mejufvrouw?" Ik antwoordde ja, ik zou daar zijn; en met eene buiging en nog zulk een blik, ging hij heen.

Ik hield hem slechts voor bloode en onhandig, want hij was blijkbaar zeer verlegen; en ik verbeeldde mij, dat ik best zou doen met maar te wachten tot ik zag, dat hij alles had wat hem noodig was, en hem dan alleen te laten. De tafel was spoedig gedekt, maar bleef geruimen tijd zoo staan. Het gesprek met mijnheer Boythorn duurde lang — en was onstuimig ook, moest ik denken; want schoon zijne kamer tamelijk veraf was, hoorde ik zijne luide stem telkens opsteken, evenals een harde wind, en blijkbaar geheele salvo's van krachtige woorden uitbulderen.

Eindelijk kwam mijnheer Guppy terug, en scheen na dat gesprek nog wat meer onthutst. "Drommels, jufvrouw," zeide hij zacht, "dat is een Turk!"

"Wees nu zoo goed om iets te gebruiken, mijnheer," zeide ik.

Mijnheer Guppy zette zich aan tafel en begon zenuwachtig het voorsnijmes op de vork aan te zetten, waarbij hij mij aldoor op dezelfde ongewone manier aankeek — gelijk ik gevoelde zonder hem aan te zien. Dat aanzetten duurde zoo lang, dat ik mij eindelijk eenigermate verplicht rekende om mijne oogen op te slaan en zoo de betoovering op te heffen, die hem scheen te beletten er mede op te houden.

Toen keek hij dadelijk naar den schotel en begon te snijden.

"Wat wilt ge zelve gebruiken, jufvrouw? Zult ge niet een brokje van iets nemen?" — "Neen, wel bedankt," zeide ik. — "Zal ik u niet een stukje van iets geven, jufvrouw?" zeide mijnheer Guppy, nadat hij haastig een glas wijn had uitgedronken. — "Niets, wel bedankt," zeide ik. "Ik heb maar gewacht om te zien of u iets ontbrak. Is er nog iets dat ik voor u kan laten komen?" — "Neen, wel zeer verplicht, jufvrouw, zoo waar. Ik heb alles, wat ik verlangen kan om in mijn schik te zijn — of eigenlijk — niet in mijn schik — dat ben ik nooit;" hij dronk nog twee glazen wijn achter elkander.

Ik meende liever te moeten heengaan.

"Neem mij niet kwalijk, jufvrouw," zeide mijnheer Guppy, opstaande toen hij mij zag opstaan. "Maar zoudt ge mij een afzonderlijk gesprek van een paar minuten willen vergunnen?"

Niet wetende wat te zeggen, ging ik weder zitten.

"Wat nu volgt is zonder prejudicie, jufvrouw?" zeide mijnheer Guppy, met zekeren angst, terwijl hij met zijn stoel naar mijne tafel kwam. — "Ik begrijp niet wat gij meent," zeide ik verwonderd. — "Dat is een van onze rechtsgeleerde termen, jufvrouw. Gij zult er geen gebruik tot mijn nadeel van maken, bij Kenge en Carboy, of ergens anders. Als mijn gesprek geen verder gevolg heeft, zal ik weder zijn gelijk ik te voren was, en niet gecompromitteerd wat mijne positie of vooruitzichten betreft. Kortom, het is geheel in vertrouwen." — "Ik kan mij niet verbeelden, mijnheer," zeide ik, "wat ge mij, die ge niet meer dan eens gezien hebt, in vertrouwen kunt hebben mede te deelen; maar het zou mij zeer spijten u te benadeelen." — "Wel bedankt, jufvrouw, daarvan ben ik overtuigd — dat is geheel voldoende," Al dien tijd zat mijnheer Guppy met zijn zakdoek over zijn hoofd te vegen, of de palm van zijne linkerhand met de palm van zijne rechter te wrijven. "Als gij mij vergunnen wilt nog een glas wijn te nemen, jufvrouw, denk ik dat het mij helpen zou om voort te spreken, zonder die gedurige hapering in de keel, dat niet missen kan wederzijds onaangenaam te zijn."

Hij deed zoo en kwam terug. Ik nam de gelegenheid waar om meer achter mijne tafel te schuiven.

"Gij wilt mij niet vergunnen er u een aan te bieden?" zeide Guppy, eenigszins verfrischt, naar het scheen. "Zoudt ge, jufvrouw?" — "Toch niet," zeide ik. — "Geen half glaasje?" zeide mijnheer Guppy. "Geen vierdepartje? Niet! Om dan voort te gaan. Mijn tegenwoordig salaris, jufvrouw Summerson, bij Kenge en Carboy, is twee pond in de week. Toen ik het geluk had u voor het eerst te zien, was het maar een en vijftien, en was het lang op die hoogte gebleven. Sedert is het vijf schellingen verhoogd, en is mij eene verdere verhooging van vijf beloofd over stellig niet langer dan een jaar. Mijne moeder heeft een klein vermogen, dat in eene lijfrente bestaat waarvan zij op een eenvoudigen voet maar onafhankelijk leeft, en woont in Old-Street Road. Zij is buitengemeen geschikt voor eene stiefmoeder. Zij bemoeit zich nooit met iets, is altijd voor rust en vrede, en gemakkelijk van humeur. Zij heeft haar zwak—wie heeft dat niet, — maar ik heb er haar nooit aan zien toegeven als er menschen waren; dan kan men haar gerust met wijn, bier en sterke dranken vertrouwen. Mijne eigene woning is op kamers in Penton Place, Pontonville. Zij is nederig, maar luchtig, met een ruim uitzicht van achteren, en wordt voor heel gezond gehouden. Jufvrouw Summerson! Op het zachtst uitgedrukt — ik aanbid u. Zoudt ge zoo goed willen zijn mij te vergunnen om u eene declaratie aan te bieden?"

Daarmede zonk mijnheer Guppy op zijne knieën. Ik zat goed en wel achter mijne tafel en was niet erg verschrikt. Ik zeide:

"Mijnheer, sta dadelijk op uit die belachelijke houding, of gij zult mij noodzaken om mijne stilzwijgende belofte te breken en te schellen. — "Hoor mij uit, jufvrouw!" zeide mijnheer Guppy, zijne handen vouwende. — "Ik kan geen woord meer hooren, mijnheer," antwoordde ik, "als gij niet dadelijk opstaat en aan de tafel gaat zitten, zooals gij ook behoort te doen als gij nog eenig verstand hebt."

Hij keek jammerlijk, maar stond toch op en ging weder zitten.

"Welk eene grievende tegenstrijdigheid is het, jufvrouw," zeide hij, met de hand op het hart, en droevig zijn hoofd tegen mij schuddende over het blad heen, "op zulk een oogenblik voor voedsel te zitten, jufvrouw. De ziel gruwt op zulk een oogenblik van voedsel." — "Ik verzoek u om voort te gaan," zeide ik. "Gij hebt mij gevraagd om u uit te hooren, en nu verzoek ik u er ook een einde aan te maken." — "Dat zal ik, jufvrouw," zeide mijnheer Guppy. "Gelijk ik u bemin en vereer, zoo gehoorzaam ik u ook. Ach, dat ik u tot voorwerp van die belofte kon maken, voor het altaar!" — "Dat is geheel onmogelijk," zeide ik, "en komt in geene bedenking." — "Ik ben wel bewust," zeide mijnheer Guppy, over het blad vooroverleunende, en mij, gelijk ik op eene zonderlinge manier gevoelde, zonder dat ik naar hem zag, met zijn vorigen strakken blik aanziende, "ik ben wel bewust, dat mijn aanbod, uit een wereldsch oogpunt, naar allen schijn zeer armoedig is. Maar, jufvrouw Summerson! Engel! — Neen, schel maar niet! — Ik ben in eene goede school opgegroeid, en ben in alle vakken van de praktijk geoefend. Schoon nog maar een jongmensch, heb ik al getuigen opgespoord, zaken in orde gebracht en een boel van de wereld gezien. Met uwe hand gezegend, welke middelen zou ik dan niet kunnen vinden om uwe belangen te bevorderen en u tot fortuin te helpen? Wat zou ik niet kunnen te weten komen, dat u van nabij betreft? Ik weet nu zeker nog niets, maar wat zou ik niet kunnen te weten komen, als ik uw vertrouwen had, en gij mij op den weg bracht?"

Ik zeide hem dat hij even vruchteloos mijn belang, of wat hij voor mijn belang hield, poogde te baat te nemen, als hij vroeger mijne genegenheid had willen opwekken; en dat hij nu moest begrijpen, dat ik hem verzocht om dadelijk heen te gaan.

"Wreede jufvrouw," zeide mijnheer Guppy, "hoor nog maar één woord. Ik denk, gij moet wel gezien hebben, dat ik door deze bekoorlijkheden getroffen werd, op den dag, toen ik u van de diligence afhaalde. Ik denk, gij moet wel hebben opgemerkt, dat ik mijne hulde niet aan die bekoorlijkheden kon onthouden, toen ik de trede van de huurkoets opsloeg. Het was voor *u* eene flauwe

hulde, maar zij was welgemeend. Uw beeld is sedert in mijne borst geprent gebleven. Ik heb des avonds voor Jellyby's huis op en neer gewandeld, alleen om de steenen te zien, die u eens omvangen hadden. Deze uitgang vandaag, een geheel noodelooze uitgang wat de boodschap aangaat, die maar het voorgewende doel was, werd door mij alleen om uwentwil bedacht. Als ik van belangen spreek, is het alleen om mij zelven en mijne nederige rampzaligheid aan te bevelen. De liefde was nommer één, en zal nommer één blijven."—"Het zou mij spijten, mijnheer Guppy," zeide ik, opstaande en mijne hand aan de schelkoord slaande, "om u of iemand anders, die het oprecht meende, het onrecht aan te doen van zijn welwillend gevoel te verachten, al is de uitdrukking daarvan mij onaangenaam. Als gij mij werkelijk een bewijs van uwe goede meening hebt willen geven, hoe ontijdig en ongepast ook, begrijp ik, dat ik u behoor te bedanken. Ik heb zeer weinig reden om trotsch te zijn, en ik ben niet trotsch. Ik hoop," ik denk, dat ik er dit bijvoegde zonder recht te weten wat ik zeide, "dat gij nu zult heengaan alsof gij nooit zoo buitensporig dwaas waart geweest, en op de zaken van de heeren Kenge en Carboy passen."—"Nog eene halve minuut, jufvrouw," zeide mijnheer Guppy, mij stuitende toen ik wilde schellen. "Dit alles is zonder prejudicie geweest?" — "Ik zal er nooit van spreken," antwoordde ik, "of gij moest mij later reden geven om dat te doen." — "Nog eene kwart minuut, jufvrouw. In geval gij u mocht bedenken — ooit, over hoelang ook, dat komt er niet op aan, want mijn gevoel kan nooit veranderen — op wat ik u gezegd heb, vooral over wat ik niet zou kunnen doen — dan zal mijnheer William Guppy, Penton Place, nommer zeven en tachtig, of in geval van verhuizen of sterven (aan verwelkte hoop, of iets van dien aard) adres jufvrouw Guppy, Old-Street Road, nommer driehonderd en twee, voldoende zijn."

Ik schelde, de knecht kwam, en mijnheer Guppy legde zijn geschreven kaartje op de tafel, maakte eene neerslachtige buiging, en vertrok. Mijne oogen opslaande, toen hij heenging, zag ik, dat hij nog eens naar mij keek nadat hij de deur al uit was.

Ik zat daar nog een uur langer aan mijne boeken en rekeningen, en deed nog een aantal zaken af. Toen ruimde ik mijn lessenaar op, bergde alles weg, en was zoo bedaard en welgemoed, dat ik meende dit onverwachte voorval geheel uit het hoofd gezet te hebben. Maar toen ik boven naar mijne kamer ging, verraste ik mij zelve door er om te gaan lachen, en daarna nog meer door er om te gaan schreien. Kortom, ik was een poosje geheel van mijne streek; en het was mij te moede alsof men eene oude snaar ruwer had aangeraakt dan nog ooit gebeurd was sedert de dagen der lieve oude pop, al zoolang in den tuin begraven.

X.

DE BLADSCHRIJVER.

Ten oosten van Chancery-Lane, dat is te zeggen, om het nader aan te duiden, in het Cook's Hofje, in Cursitor-Street, is Snagsby, de kantoorwinkelier, ter uitoefening van zijn eenzaam beroep gevestigd. In de schaduw van het Cook's Hofje, meestal een schaduwrijk plekje, heeft Snagsby handel gedreven in oningevulde formulieren van allerlei akten en dokumenten; in vellen en stukken perkement; in papier van verschillende grootte en kleur; in wissels; in ganzeschachten en stalen pennen, inkt, gomelastiek, sandrak, spelden, potlooden, lak en ouwels; in rood band en groen lint; in portefeuilles, almanakken, zakboekjes en kantoorlijsten; in liassen, inktkokers (van lood en glas), pennemessen, scharen, priemen en ander klein kantoorgereedschap; kortom, in artikelen, te veel om op te noemen, al den tijd sedert hij zijne leerjaren heeft volbracht en eene compagnieschap met Peffer heeft aangegaan. Bij die gelegenheid werd het Cook's Hofje eenigermate gerevolutioneerd door het nieuwe opschrift, met versche verf, "Peffer en Snagsby," dat den enkelen naam van "Peffer" verving, van eerwaardige oudheid en niet gemakkelijk meer te ontcijferen; want de rook, die het Londensche klimop is, had dien naam zoodanig omkranst, en zich zoodanig aan de gansche woning gehecht, dat de teedere klimplant den voedenden boom geheel had overweldigd.

Peffer wordt tegenwoordig nooit meer in het Cook's Hofje gezien. Hij wordt daar ook niet meer verwacht, want hij heeft al vijf en twintig jaren op het St.-Andrieskerkhof, in Holnborn, gelegen, waar de wagens en huurkoetsen hem den ganschen dag en den halven nacht voorbijbrullen als een enkele groote draak. Als hij ooit, wanneer die draak rust, komt uitsluipen om nog eens in het Cook's Hofje een luchtje te scheppen, tot hij gewaarschuwd wordt om terug te keeren door het kraaien van den lichtgeloovigen haan in den kelder van het melkhuis in Cursitor-Street, wiens denkbeelden van het daglicht merkwaardig zouden zijn om te vernemen, daar hij er door persoonlijke waarneming zoo goed als niets van weet — als Peffer ooit weder de bleeke schemering van het Cook's Hofje bezoekt, hetgeen geen kantoorwinkelier stellig kan ontkennen, komt hij onzichtbaar, en weet niemand er iets van.

In zijn leven, en ook in Snagsby's leertijd van zeven lange jaren, woonde daar bij Peffer, in hetzelfde kantoorwinkeltje, een nichtje — een klein, vinnig nichtje, wat al te sterk ingepend om de middel, en met een scherp neusje, gelijk een scherpen herfstavond, die tegen het einde wel wat koud pleegt te zijn. De bewoners van het Cook's Hofje hadden een gerucht loopen, dat de

moeder van dit nichtje in de kindsheid harer dochter, gedreven door eene al te groote zorg om haar figuurtje de volmaaktheid te doen naderen, haar elken morgen had ingeregen, met haar moederlijken voet tegen een stijl van het ledekant, om meer kracht te kunnen doen; en dat zij haar inwendig pinten azijn en limoensap toediende, welke zuren men geloofde, dat in den neus en het humeur der patiënte waren getrokken. Met hoeveel tongen het gerucht dit vertelseltje ook verspreidde, het bereikte nooit de ooren van den jongen Snagsby, of maakte ten minste geen indruk op hem; want toen hij tot mannelijke jaren kwam, vrijde en trouwde hij het schoone voorwerp van dat gerucht, en trad zoo in twee compagnieschappen te gelijk. Mijnheer Snagsby, uit het Cook's Hofje in Cursitor-Street, en het nichtje zijn dus één; en het nichtje heeft nog veel op met haar figuurtje, dat, hoezeer smaken ook mogen verschillen, ongetwijfeld in zooverre kostbaar is, dat er zeer weinig zoo zijn.

Mijnheer en jufvrouw Snagsby zijn niet alleen één been en één vleesch, maar ook, naar de buren denken, ééne stem. Die stem, die uit jufvrouw Snagsby alleen schijnt voort te komen, wordt zeer dikwijls in het Cook's Hofje gehoord; die van mijnheer Snagsby zeer zelden, dan in zooverre zij in deze schelle tonen wordt overgebracht. Hij is een zachtzinnig, bedeesd manneke, met een blinkend kaal hoofd en slechts van achteren nog een borstelig bosje zwarte haren. Hij heeft eene overhelling tot flauwhartigheid en zwaarlijvigheid. Als hij met zijn grijs winkeljasje en zijne zwarte katoenen morsmouwen aan zijne deur naar de wolken staat te kijken, of met eene breede liniaal gewapend achter zijne toonbank in zijn donkeren winkel staat, en met zijne twee leerlingen vellen perkement vierkant snijdt, is hij een bij uitstek stil en bescheiden manneke. Op zulke tijden rijzen dikwijls, als van een onrustigen geest in zijn graf, klagende klanken op van de reeds gemelde stem; en wanneer deze scheller worden dan gewoonlijk, zegt Snagsby wel eens tot zijne leerlingen: "Ik geloof, dat mijn vrouwtje het weer te kwaad heeft met Gusta."

NEMO. (blz. 70.)

Deze naam is het eigendom, en wel het eenig eigendom, met uitzondering van vijftig schellingen 's jaars en een zeer klein kistje, nog lang niet vol kleeren, van een mager meisje uit een werkhuis (sommigen zijn van meening, dat zij Augusta gedoopt is), dat, hoewel zij in den tijd van haar groei bij een zachtaardig weldoener zijner medemenschen, die te Tooting woont, bij aanneming in den kost is geweest, en zich dus onder de gunstigste omstandigheden moet ontwikkeld hebben, aan "toevallen" onderhevig is, waarvan het kerspel geene reden kan geven.

Met die onverklaarbare, lastige toevallen wordt

Gusta, die werkelijk drie of vier en twintig is, maar niet ouder dan tien jaren schijnt te zijn, goedkoop uitgehuurd; en zij is zoo bang om weder naar haar beschermheilige teruggezonden te worden, dat zij, als zij niet met haar hoofd in een emmer, of den zinkput, of den koperen ketel, of den schotel met eten, of iets anders, dat zij bij het krijgen van een toeval dicht bij haar heeft, wordt gevonden, altijd aan het werk is. Zij is eene gerustheid voor de ouders en voogden der leerlingen, die begrijpen dat er weinig gevaar is, dat zij teedere aandoeningen in jeugdige harten zal opwekken; zij is eene gerustheid voor jufvrouw Snagsby, die weet, dat zij altijd iemand bij zich heeft om te kunnen bekijven; zij is eene gerustheid voor mijnheer Snagsby, die denkt, dat het eene weldaad is haar te houden. De woning van haar meester is in Gusta's oogen een tempel, aan pracht en overvloed gewijd. Zij gelooft, dat het pronkkamertje boven, dat om zoo te zeggen altijd met de haren in papillotten wordt gehouden, de mooiste kamer van de wereld is. Het uitzicht op het Cook's Hofje aan den eenen kant (om er niet van te spreken, dat men ook schuins in Cursitor-Street kan zien) en op de achterplaats van Coavinses, den deurwaarder, aan den anderen kant, houdt zij voor buitengemeen vroolijk. De portretten in olieverf, — en dik met verf ook — waarmede dit vertrekje pronkt, van mijnheer Snagsby en zijne vrouw, die elkander wederkeerig aankijken, zijn in hare oogen kunstwerken van Raphaël of Titiaan. Gusta heeft dus wel eenige vergoeding voor hare menigvuldige ontberingen.

Snagsby laat alles, wat niet tot de geheimen van zijn vak behoort, aan zijne vrouw over. Zij beheert het geld, bromt tegen de belastinggaarders, bepaalt op zondag tijd en plaats van godsdienstoefening, geeft verlof voor Snagsby's uitspanningen, en erkent geene verantwoording schuldig te zijn voor hetgeen haar belieft des middags te eten te geven; zoodat zij daardoor een benijdenswaardig voorbeeld van vergelijking wordt voor hare buurvrouwen tot in Holborn toe, die bij huiselijke schermutselingen gewoon zijn hare echtgenooten te wijzen op het verschil tusschen hare (der buurvrouwen) positie en die van jufvrouw Snagsby, en hun (der echtgenooten) gedrag en dat van mijnheer Snagsby. Het gerucht, dat altijd, als eene vleermuis, in het Cook's Hofje rondvliegt, en ieders vensters in- en uitzwiert, zegt, dat jufvrouw Snagsby jaloersch en nieuwsgierig is, en dat mijnheer Snagsby het somtijds niet in huis kan uithouden, en dat hij, als hij maar zooveel moed had als eene muis, het niet verdragen zou. Het wordt ook opgemerkt, dat zelfs de vrouwen, die hem bij hare eigenzinnige echtgenooten als een schitterend voorbeeld aanhalen, inderdaad laag op hem neerzien; en dat niemand vooral dit met grooter minachting doet dan zekere dame, wier heer en meester meer dan verdacht wordt van zijne paraplu bij haar als middel van kastijding aan te wenden. Maar deze gefluisterde geruchten kunnen wel daaruit ontstaan, dat Snagsby op zijne manier een eenigszins mijmerend, poëtisch manneke is, en des zomers gaarne in Staple Inn wandelt, om te zien hoe landelijk de musschen en de bladeren zijn; en ook op een zondagmiddag in Rolls Yard drentelt, en dan (als hij in eene opgewekte stemming is) pleegt aan te merken, dat er eens een oude tijd was, en dat men onder die kapel, daar stond hij voor in, zeker wel een paar steenen doodkisten zou vinden, als men maar groef. Hij streelt ook zijne verbeelding met aan de vele kanseliers en vice-kanseliers en meesters van de rolle te denken, die nu al dood zijn; en krijgt zulk eene levendige voorstelling van het vrije veld, als hij zijne twee leerlingen vertelt, hoe hij heeft hooren zeggen, dat er eens eene beek "zoo helder als kristal" midden door Holborn liep, toen Turnstile nog wezenlijk een draaihek was, waarmede men zóó in de weiden kwam — krijgt daardoor zulk eene levendige voorstelling van het vrije veld, dat hij er nooit verlangt heen te gaan.

De dag heeft gedaan, en het gas wordt aangestoken, maar doet nog zijne volle werking niet, want het is nog niet geheel donker. Snagsby, die aan zijne winkeldeur naar de wolken staat te kijken, ziet eene kraai, die nog laat uit is, over het loodkleurige strookje lucht, dat aan Cook's Hofje behoort, westwaarts vliegen. De kraai vliegt recht over Chancery-Lane en Lincoln's Inn Garden naar Lincol's Inn-Fields.

Hier in een groot, voorheen zeer deftig huis, woont mijnheer Tulkinghorn. Het wordt tegenwoordig in afgeschotene apartementen verhuurd; en in die ingekrompene overblijfselen van vroegere grootheid huizen thans de rechtsgeleerden gelijk de wormpjes in de noten. Maar de ruime trappen, gangen en voorzalen zijn nog gebleven, en zelfs de geschilderde zolderingen, waaraan de Allegorie, met Romeinschen helm en blauwachtig linnen, tusschen balustraden en pilaren, bloemen, wolken en kindertjes met dikke beentjes, hangt te spartelen, en iemand hoofdpijn doet krijgen — gelijk altijd meer of minder het doel der Allegorie schijnt te zijn. Hier, tusschen vele doozen met doorluchtige namen gemerkt, woont mijnheer Tulkinghorn, wanneer hij niet sprakeloos zoo goed als thuis is op een van die landverblijven, waar de grooten der aarde zich doodelijk vervelen. Hier zit hij vandaag stil aan zijne tafel. Eene oester van de oude school, die niemand kan opensteken.

Evenals hij zelf op het gezicht, zoo is ook zijne kamer in de schemering van dezen avond. Vaal, ouderwetsch, geene aandacht trekkende, en toch welgesteld. Zware, ouderwetsche mahoniehouten stoelen met breede ruggen en paardenharen zittingen, niet gemakkelijk te verzetten, tafels met dunne pooten er onder en stoffige wollen kleeden

er over, present-portretten van eigenaren van groote namen van het vorige geslacht of van nog een geslacht vroeger omgeven hem. Een zwaar Turksch tapijt bedekt den vloer waar hij zit, en daarbij passen twee ouderwetsche zilveren kandelaren met kaarsen, die in de groote kamer een zeer ongenoegzaam licht verspreiden. De titels op de ruggen zijner boeken zijn in de banden gekropen; alles, dat een slot kan hebben, heeft er een; geen sleutel is er zichtbaar. Zeer weinige losse papieren liggen er in. Hij heeft een geschrift voor zich, maar niet zijne oogen er in. Met het ronde dekseltje van een inktkoker en twee brokjes zegellak, is hij stil en langzaam bezig zeker vraagstuk uit te werken, dat hem voor den geest zweeft. Nu is het dekseltje in het midden, dan het roode brokje lak, dan weder het zwarte. Zoo gaat het niet. Mijnheer Tulkinghorn moet alles weder opnemen en opnieuw beginnen.

Hier onder dien geschilderden zolder, waar de Allegorie den indringer dreigend aanstaart, alsof zij op hem wilde neerploffen en hem doodslaan, heeft Tulkinghorn te gelijk zijn huis en zijn kantoor. Hij houdt geene andere bedienden dan een man van middelbare jaren, doorgaans wat slecht in de kleeren, die in de voorzaal achter een hoog beschot zit, en zelden met bezigheden overkropt is. Mijnheer Tulkinghorn is niet in de gewone praktijk. Hij houdt geene klerken. Hij is een groot reservoir van toevertrouwde geheimen, dat niet zoo uitgepompt mag worden. Zijne clienten willen met h e m te doen hebben; hij is alles in alles. De stukken, die hij noodig heeft, worden door gewone praktizijns in den Temple volgens geheimzinnige instructiën opgemaakt; de afschriften, die hij er van moet hebben, worden door een kantoorwinkelier bezorgd, want op de kosten komt het niet aan. De man achter het beschot weet bijna niet meer van de zaken der adellijke clienten dan een der straatvegers in H o l b o r n.

Het roode stukje lak, het zwarte stukje lak, het dekseltje van den inktkoker, het andere dekseltje, de zandkoker. Zoo! Gij in het midden, gij rechts, gij links. Het vraagstuk moet nu of nooit beslist worden. — Nu! Tulkinghorn staat op, schuift zijn bril te recht, zet zijn hoed op, steekt het geschrift in zijn zak, gaat uit, en zegt den man achter het beschot, dat hij straks terug zal zijn. Zeer zelden zegt hij hem iets naders.

Mijnheer Tulkinghorn gaat, evenals de kraai gevlogen is — niet zoo recht, maar toch bijna — naar het Cook's Hofje in C u r s i t o r - S t r e e t — naar Snagsby, kantoorwinkelier, bezorgt het stellen en kopieeren van alle stukken en alle andere werkzaamheden in rechtszaken, enz.

Het is tusschen vijf en zes uur in den namiddag, en in Cook's Hofje zweeft een balsemgeur van warme thee. Die geur zweeft ook om de deur van Snagsby. Men houdt hier vroege uren; het middagmaal om half twee, het avondmaal om half tien. Snagsby wilde juist naar de onderaardsche gewesten afdalen om thee te gaan drinken, toen hij even buiten de deur keek en de kraai zag, die nog zoo laat uit was.

"Mijnheer thuis?"

Gusta past op den winkel, want de leerlingen zijn, met mijnheer en jufvrouw Snagsby, in de keuken aan de thee; bij gevolg brengen de twee dochters van den kleermaker, die voor twee spiegeltjes voor de twee bovenvensters van het huis aan den overkant hare krullen kammen, geenszins de twee leerlingen tot razernij, gelijk zij zich dwaselijk verbeelden, maar wekken slechts de onvoordeelige bewondering van Gusta op, wier haar nooit heeft willen groeien, en naar men denkt ook nooit zal groeien.

"Mijnheer thuis?" zegt Tulkinghorn.

Mijnheer is thuis en Gusta zal hem roepen. Gusta verdwijnt, blijde van uit den winkel te komen, waarvoor zij eene mengeling van vrees en eerbied koestert, als een magazijn van geduchte werktuigen voor de groote pijnbank der rechten: eene plaats, waar men niet meer komen moet als het gaslicht is uitgedraaid.

Snagsby verschijnt: vettig, warm, theeachtig en kauwende. Hij slikt een brok brood met boter door, en zegt: "Heere, mijnheer! mijnheer Tulkinghorn!" — "Ik moet u even spreken, Snagsby." — "Gaarne, mijnheer! Mijn hemel, mijnheer, waarom hebt gij uw knechtje maar niet om mij gezonden? Ga in de achterkamer, als het u belieft, mijnheer." Snagsby is in een oogenblik opgehelderd.

De bekrompene kamer, waar eene vettige perkementlucht heerscht, is magazijn en kantoor te gelijk. Tulkinghorn zet zich op een kantoorstoel voor den lessenaar, naar Snagsby gekeerd.

"Jarndyce en Jarndyce, Snagsby." — "Ja wel, mijnheer." Snagsby draait het gaslicht op en kucht achter zijne hand, in bescheidene verwachting van een voordeeltje. Snagsby, als een bedeesd man, is gewoon met eene verscheidenheid van uitdrukkingen te kuchen, en aldus woorden te sparen. — "Gij hebt laatst eenige verklaringen in die zaak voor mij laten kopieeren." — "Ja wel, mijnheer." —" Er was er een onder," zegt Tulkinghorn, achteloos — stijf geslotene, onopenbare oester van de oude school — in den verkeerden rokzak tastende, "waarvan de hand iets bijzonders heeft, en mij vrij wel bevalt. Daar ik toevallig voorbijkwam en dat stuk bij mij meende te hebben, kwam ik eens binnen om u te vragen — maar ik heb het niet. Nu, dat komt er niet op aan, een andermaal is even goed. — O, daar is het toch! — om u te vragen wie dat gekopieerd heeft." — "Wie dit gekopieerd heeft, mijnheer?" zegt Snagsby, het stuk aannemende en plat op den lessenaar leggende, waarna hij, met een handgreep aan kantoorwinkeliers eigen, de bladen zoodanig omwringt, dat zij zich allen van elkander scheiden. "Wij hebben dit buiten de deur gegeven, mijn-

heer. Wij moesten toen tamelijk veel werk uitgeven. Ik kan u in een oogenblik zeggen wie dit gekopieerd heeft, mijnheer, als ik mijn boek maar nazie."

Snagsby neemt zijn boek uit de kast, slikt nog eens aan het brok brood met boter, dat ergens schijnt te blijven steken, kijkt schuins naar het stuk, en laat zijn rechtervoorvinger een blad van zijn boek langs gaan. "Jewby — Packer — Jarndyce."

"Jarndyce! — Daar zijn wij er, mijnheer," zegt Snagsby. "O Ja zeker. Ik had het mij wel kunnen herinneren. Dit is uitgegeven, mijnheer, aan een schrijver, die hier vlak aan den overkant in de steeg woont."

Tulkinghorn heeft den post gezien, eer Snagsby hem vond, en reeds gelezen terwijl de voorvinger van de hoogte naar beneden kwam.

"Hoe noemt gij hem? Nemo?" zegt Tulkinghorn. — "Nemo, mijnheer. Hier staat het. Twee en veertig folio's. Uitgegeven woensdagavond acht uur, geleverd donderdagmorgen half tien." — "Nemo!" herhaalt Tulkinghorn. "Nemo is niemand in het Latijn." —"Het moet in het Engelsch toch iets van iemand zijn, mijnheer, denk ik," zegt Snagsby met een onderdanig kuchje. "Het is iemands naam. Hier staat het, ziet ge, mijnheer! Twee en veertig folio's. Uitgegeven woensdagavond acht uur, geleverd donderdagmorgen half tien."

Een hoekje van Snagby's oog wordt bewust van jufvrouw Snagsby's hoofd, dat om de deur kijkt om te zien wat het beduidt, dat hij zijne thee laat staan. Snagsby richt een verklarend kuchje tot zijne vrouw, als wilde hij zeggen: "Een klant, liefste!"

"Half tien, mijnheer," herhaalt Snagsby. "Onze bladschrijvers, die van stukwerk leven, zijn een wonderlijke troep; en dit zal misschien wel zijn naam niet zijn, maar het is toch de naam, onder welken hij doorgaat. Ik herinner mij nu, mijnheer, dat hij dien zoo opgeeft in eene geschrevene advertentie, die hij aan sommige hoven aanplakt. Gij kent dat soort van briefjes wel, mijnheer — schrijfwerk gevraagd?"

Mijnheer Tulkinghorn ziet door het venstertje naar het achterhuis van Coavinses, den deurwaarder, waar het licht door de vensters schijnt. Coavinses' koffiekamer is daar, en de schaduwen van verscheiden heeren, die in ongelegenheid en voorloopige hechtenis verkeeren, vertoonen zich op de gordijnen. Snagsby neemt de gelegenheid waar om even zijn hoofd om te draaien, over zijn schouder naar zijn vrouwtje te kijken, en met zijn mond bewegingen te maken tot het vormen der verontschuldigende woorden: "Tul-king-horn-rijk-veel-in-vloed."

"Hebt gij dien man al meer werk gegeven?" vraagt mijnheer Tulkinghorn. — "O Heere ja, mijnheer! Werk van u!" — "Aan meer gewichtige zaken denkende, is het mij ontgaan waar gij gezegd hebt dat hij woont." — "Aan den overkant in de steeg, mijnheer. Om de waarheid te zeggen, hij woont in een," Snagsby slikt nog eens, alsof die brok brood met boter onoverkomelijk was, "in een winkel, waar men flesschen en vodden opkoopt." — "Kunt gij mij het huis wijzen, als ik heenga?" — "Met het grootste genoegen, mijnheer."

Snagsby trekt zijne morsmouwen en zijne grijze jas uit, zijn zwarten rok aan en neemt zijn hoed van den kapstok. "O, daar is mijn vrouwtje," zegt hij overluid. "Lieve, wilt ge zoo goed zijn om een van de jongens te zeggen zoolang op den winkel te passen, terwijl ik met mijnheer Tulkinghorn even de steeg inga? Jufvrouw Snagsby, mijnheer — ik zal geen twee minuten uitblijven, lieve!"

Jufvrouw Snagsby buigt voor den rechtsgeleerden heer, gaat achter de toonbank, kijkt hen door het venster na, gaat zachtjes naar de achterkamer, leest de posten in het nog openliggende boek na — is blijkbaar nieuwsgierig.

"Gij zult het een gemeen huis vinden, mijnheer," zegt Snagsby, onderdanig op de groote steenen gaande en het smalle voetpad aan zijn begunstiger overlatende, "en de man zelf is tamelijk grof en ruw. Maar zij zijn over het geheel een ruwe troep, mijnheer. De deugd van dezen man is, dat hij nooit slaap noodig heeft. Hij schrijft maar altijd door, als dat noodig is, zoolang als men maar wil."

Het is nu geheel donker en de gasvlammen doen hare volle werking. Geduwd en gestooten door klerken, die met brieven naar de post loopen, door advocaten en procureurs, die naar huis gaan om te eten, door klagers en beklaagden, door pleiters van allerlei soort, en tegen eene algemeene volksmenigte, in welker weg de rechtsgeleerde wijsheid van eeuwen een millioen belemmeringen heeft geplaatst om de meest gewone aangelegenheid des levens te behandelen — door het beschrevene en onbeschrevene recht heen wadende, en door die even geheimzinnige vuiligheid, de straatmodder, die bestaat uit niemand weet wat, en zich om ons heen verzamelt niemand weet van waar of hoe; men weet maar in het algemeen dat men, als er te veel van is, het noodig vindt ze weg te scheppen — komen de rechtsgeleerde en het winkeliertje aan den oudroestwinkel, verzamelplaats van vodden en flesschen en allerlei mingeachte koopwaren, in de schaduw van den muur van Lincoln's Inn gelegen, en gehouden, gelijk allen, die het aangaat, door geverfde letters wordt bericht, door zekeren Krook.

"Hier woont hij, mijnheer," zegt Snagsby. — "Zoo, woont hij hier?" zegt de rechtsgeleerde onverschillig. "Wel bedankt." — "Gaat gij er niet binnen, mijnheer?" — "Neen, ik ga nu naar de Fields. Goeden avond. Wel bedankt!" Snagsby ligt even zijn hoed op en keert terug naar zijn vrouwtje en zijne thee.

Maar Tulkinghorn gaat niet naar de Fields. Hij stapt een eind voort, keert terug, komt weder

aan den winkel van Krook, en gaat er dadelijk binnen. Het is er donker genoeg met een paar ongesnotene kaarsen voor de vensters, terwijl achterin een oud man en eene kat bij het vuur zitten. De oude man staat op en gaat naar voren, met nog eene ongesnotene kaars in de hand.

"Zeg eens, is uw bovenbewoner thuis?" — "Hij of zij, mijnheer?" zegt Krook. — "Hij. De bladschrijver."

Krook heeft den spreker scherp aangekeken. Hij kent hem van aanzien, en heeft eene onduidelijke herinnering van zijne aristocratische reputatie.

"Woudt gij hem spreken, mijnheer?" — "Ja." — "Dat is iets wat ik zelf maar zelden doe," zegt Krook grinnekend. "Zal ik hem beneden roepen? Maar het is heel twijfelachtig of hij komen zal, mijnheer." — "Dan zal ik bij hem boven gaan," zegt Tulkinghorn. — "Tweede verdieping, mijnheer. Neem de kaars mee. Holla, daar boven!" Krook blijft, met zijne kat naast hem, mijnheer Tulkinghorn onder aan de trap staan nakijken. "Hi — hi!" zegt hij, als mijnheer Tulkinghorn bijna verdwenen is. De rechtsgeleerde kijkt over de leuning naar beneden. De kat trekt een kwaadaardigen bek en blaast naar hem. — "Bedaard, Lady Jane. Houd uw fatsoen voor vreemde heeren, mylady. Gij weet wel wat zij van mijn bovenbewoner zeggen?" fluistert Krook, een paar treden opstappende. — "Wat zegt men dan van hem?" — "Dat hij zich aan den Booze heeft verkocht; maar gij en ik weten wel beter — die koopt niet. Maar ik zal u toch wat zeggen; mijn huurder is zoo zwaarmoedig en somber, dat ik geloof, dat hij wel zulk een koop zou willen maken. Breng hem niet uit zijn humeur, mijnheer; dat raad ik u."

Mijnheer Tulkinghorn knikt en gaat verder naar boven. Hij komt aan de zwarte deur op de tweede verdieping. Hij klopt, krijgt geen antwoord, doet de deur open, en toevallig gaat, terwijl hij dat doet, zijne kaars uit.

De lucht in de kamer zou haast benauwd genoeg zijn om ze uit te dooven, als zij niet al uit was. Het is een bekrompen vertrekje, bijna zwart van rook en vuil. In een roestigen haard, in het midden ingeknepen als had de armoede hem eene neep gegeven, liggen eenige rood gloeiende kolen. In den hoek bij den schoorsteen staan eene vurenhouten tafel en een oude lessenaar; eene woestijn met een regen van inkt besproeid. In een anderen hoek ligt een versleten valies op een van de twee stoelen, en dient tot kabinet of kleerkast; geen grooter is noodig, want het is ingezonken gelijk de wangen van een uitgehongerd man. De vloer is bloot, behalve dat eene oude touwmat, tot draden versleten, voor den haard ligt te vergaan. Geen venstergordijn verbergt de duisternis van den nacht, maar de luiken zijn gesloten, en door de twee ronde gaten daarin zou de honger wel kunnen binnenstaren — de booze geest, die den man op het bed sedert lang heeft vervolgd.

Want op een laag bed tegenover het vuur, een warhoop van vuil katoen, gestreepte tijk en grof zeildoek, ziet de rechtsgeleerde, die aarzelend in de deur blijft staan, een man liggen. Hij ligt daar gekleed met hemd en onderbroek, en met bloote voeten. Hij heeft eene gele kleur in het spookachtige schemerlicht der kaars, die zoolang is afgeloopen, tot de geheele pit (nog brandende) is omgeslagen en eene torenhooge doodceel heeft laten staan. Zijne verwarde haren vermengen zich met zijn evenzeer verwaarloosden baard. Zoo vuil en dompig als de kamer en de lucht daarin zijn, is het niet gemakkelijk uit te maken welke dampen de zinnen het onaangenaamst aandoen; maar met de algemeene walgelijke dufheid en den reuk van muffen tabaksrook, krijgt de rechtsgeleerde den bitteren, flauwen smaak van opium in den mond.

"Hallo, mijn vriend!" roept hij, en stompt met zijn ijzeren kandelaar tegen de deur.

Hij meent, dat hij zijn vriend heeft doen ontwaken. Hij ligt een weinig van hem afgekeerd, maar zijne oogen zijn toch zeker open.

"Hallo, mijn vriend!" roept hij nog eens. "Hallo! Hallo!"

Terwijl hij op de tafel beukt, gaat de kaars, die zoolang gekwijnd heeft, uit, en laat hem in donker, terwijl de holle oogen der luiken naar het bed staren.

XI.

ONZE WAARDE BROEDER.

Iets wat mijnheer Tulkinghorn's gerimpelde hand aanraakt, terwijl hij besluiteloos in de donkere kamer staat, doet hem schrikken en zeggen: "Wat is dat?" — "Ik ben het," zegt de oude man van den huize, wiens adem hij tegen zijn oor voelt. "Kunt gij hem niet wakker krijgen?" — "Neen." — "Wat hebt gij met uwe kaars gedaan?" — "Zij is uitgegaan. Hier is zij."

Krook neemt ze, gaat naar het vuur, bukt over de roode kooltjes en beproeft licht aan te krijgen. Het smeulend wegstervende vuur heeft geen licht meer over, en zijne pogingen zijn vruchteloos. Na nog eens even vruchteloos zijn huurder te hebben geroepen, mompelt de oude man, dat hij naar beneden zal gaan en eene brandende kaars uit den winkel halen, en vertrekt. Zekere nieuwe reden, die hij heeft, doet Tulkinghorn niet in de kamer, maar buiten op de trap, naar zijne terugkomst wachten.

Weldra schijnt het gewenschte licht op den muur, terwijl Krook langzaam naar boven komt, met zijne groenoogige kat dicht op zijne hielen. "Slaapt die man gewoonlijk zoo?" vraagt de rechtsgeleerde zacht. — "Hi! Dat weet ik niet," antwoordt Krook, zijn hoofd schuddende en zijne wenkbrauwen optrekkende. "Ik weet zoo goed als niets van zijne manieren, behalve dat hij zich heel gesloten houdt."

Zoo fluisterende, gaan zij te zamen binnen. Terwijl het licht binnenkomt, schijnen de groote oogen in de luiken zich te sluiten. Niet zoo de oogen op het bed.

"God bewaar ons!" roept Tulkinghorn uit. "Hij is dood!"

Krook laat de zware hand, die hij heeft opgetild, zoo plotseling los, dat de arm over den kant van het bed zwiert.

Zij zien elkander een oogenblik aan.

"Laat een dokter halen! Roep jufvrouw Flite van boven, mijnheer. Hier staat vergift bij het bed! Roep toch om jufvrouw Flite, wilt ge?" zegt Krook, zijne magere handen als vampyr-vleugelen boven het lijk uitgespreid houdende.

Tulkinghorn haast zich naar het portaal en roept: "Jufvrouw Flite! O, jufvrouw Flite! Kom eens gauw hier, waar gij ook zijt! Jufvrouw Flite!" Krook volgt hem met zijne oogen, en terwijl mijnheer Tulkinghorn roept, vindt hij gelegenheid om naar het oude valies te sluipen en weer terug te komen.

"Loop Flite, loop! De eerste de beste dokter! Loop!" Dit zegt Krook tot een half krankzinnig vrouwtje, dat insgelijks bij hem in huis woont. Zij verschijnt en verdwijnt in denzelfden adem, en komt spoedig terug, vergezeld door een knorrig, geneeskundig persoon, die van zijne tafel is gehaald — met eene breede, besnuifde bovenlip, en een breeden Schotschen tongval.

"Wel nou kom an," zegt deze geneeskundige, na een kort onderzoek weder opkijkende, "die man is zoo dood als eene pier."

Mijnheer Tulkinghorn (die nu bij het oude valies staat) vraagt of hij al eenigen tijd dood geweest is.

"Eenigen tijd, mijnheer?" zegt de geneeskundige heer. "Denkelijk zal hij al wel drie uren dood zijn geweest." — "Nagenoeg zoolang, zou ik ook zeggen," merkt een bruinachtig jonkman aan, die aan den anderen kant van het bed staat. — "Is mijnheer ook van de faculteit, mijnheer?" vraagt de eerste.

De bruinachtige jonkman zegt ja.

"Dan zal ik maar heengaan," herneemt de ander, "want ik kan toch niets uitrichten." Met dit gezegde maakt hij een eind aan zijn kort bezoek en gaat heen om zijn maaltijd te hervatten.

De bruinachtige, jonge chirurgijn laat de kaars over het gezicht heen en weder gaan, en bezichtigt zorgvuldig den bladschrijver, die zijne aanspraak op zijn naam heeft gestaafd door inderdaad een Niemand te worden.

"Ik kende dien man wel van aanzien," zegt hij. "Hij heeft sedert anderhalf jaar nu en dan opium bij mij gekocht. Was iemand van de aanwezigen aan hem verwant?" Daarbij zag hij de drie omstanders aan. — "Ik was zijn huisheer," zegt Krook brommig, en neemt de kaars van den chirurgijn over; "en eens heeft hij mij gezegd, dat ik de naaste betrekking was, die hij had." — "Hij is aan eene overmatige dosis opium gestorven," zegt de chirurgijn, "daar is geen twijfel aan. De kamer ruikt er sterk naar. Er is hier nog genoeg," een ouden trekpot van Krook aannemende, "om een dozijn menschen om het leven te helpen." — "Denkt gij, dat hij het met opzet heeft gedaan?" vraagt Krook. — "Die overmatige dosis ingenomen?" — "Ja!" Krook smakt bijna met zijne lippen, zulk een gruwelijken smaak heeft hij in iets akeligs. — "Dat kan ik niet zeggen. Ik zou het niet waarschijnlijk achten, daar hij gewoon was zooveel te gebruiken. Maar niemand kan het weten. Hij was arm, zou ik zeggen?" — "Wel te denken. Zijne kamer — ziet er niet rijk uit," zegt Krook, die wel met zijne kat van oogen had kunnen ruilen, terwijl hij zijn scherpen blik laat rondgaan. "Maar ik ben er nooit in geweest sedert hij ze had, en hij was te achterhoudend om mij van zijne omstandigheden te spreken." — "Was hij u nog huur schuldig?" — "Zes weken." — "Die zal hij dan wel nooit betalen!" zegt de jonkman, zijn onderzoek hervattende. "Er is geen twijfel aan of hij is dood; en naar zijn uitzicht en toestand te oordeelen zou ik zeggen, dat het eene gelukkige verlossing was. Maar hij moet toch in zijne jeugd een goed voorkomen hebben gehad, en een knap man zijn geweest." Hij zegt dit niet zonder gevoel, terwijl hij op den kant van het bed zit, met zijn gezicht naar dat andere gezicht gekeerd, en zijne hand op de hartstreek. "Ik herinner mij wel eens gedacht te hebben, dat hij in zijne manieren iets had, hoe ruw die nu ook waren, dat van betere dagen sprak. Hij scheen van hooger stand te zijn vervallen. Was dat ook zoo?" vervolgde hij, rondziende.

Krook antwoordt: "Gij zoudt mij evengoed kunnen vragen om u de dames te beschrijven, wier haren ik beneden in zakken heb. Ik weet niet meer van hem dan dat hij anderhalf jaar bij mij in huis heeft gewoond, en van schrijfwerk heeft geleefd — of niet geleefd."

Onder dit gesprek is Tulkinghorn op een afstand bij het oude valies blijven staan, met de handen op den rug, en naar het schijnt even vreemd aan alle drie de soorten van belangstelling, die bij het bed worden aan den dag gelegd — aan de eigenaardige belangstelling des chirurgijns in een doode, opmerkelijk als geheel onderscheiden van zijne aanmerkingen over den overledene als mensch; aan de smakelijke nieuwsgierigheid des ouden mans, en de angstige ontzetting van het half krankzinnige vrouwtje. Zijn strak gezicht heeft even weinig van zijne gedachten uitgedrukt als zijne vale kleeren. Niemand had zelfs kunnen zeggen, dat hij in dien tijd aan iets gedacht had. Hij heeft geduld noch ongeduld, aandacht noch verstrooidheid laten blijken. Hij heeft niets laten zien dan zijne schel. Even licht zou men de stemming van een fijn muziekinstrument uit zijne kas kunnen opmaken, als de stemming van mijnheer Tulkinghorn uit zijne kas.

Nu komt hij nader, en spreekt den jongen chirurgijn aan, op den gewonen, kouden toon van zijn vak.

"Ik ben hier ingekomen, even voor u," zegt hij, "met voornemen om dezen overledene, dien ik nooit levend heb gezien, eenig werk te geven in zijn beroep als bladschrijver. Ik had van hem gehoord, door mijn leverancier van kantoorbehoeften — Snagsby, in het Cook's Hofje. Daar niemand hier iets van hem weet, zal het misschien goed zijn Snagsby te laten roepen. Ja!" tot het half gekke vrouwtje, dat hem dikwijls in het Hof heeft gezien, en met verschrikte gebaren aanbiedt om naar Snagsby te gaan. "Als gij dat eens deedt!"

Terwijl zij weg is, staakt de chirurgijn zijn nutteloos onderzoek en bedekt het voorwerp daarvan met de katoenen deken. Krook en hij wisselen nog eenige woorden. Tulkinghorn zegt niets meer, maar blijft weder bij het oude valies staan.

Snagsby komt haastig aanloopen, met zijne grijze jas en zijne zwarte morsmouwen. "Wel, wel," zegt hij, "is het daartoe gekomen! Heere, bewaar ons!" — "Kunt gij den man van het huis ook eenige inlichting ten aanzien van den overledene geven, Snagsby?" vraagt Tulkinghorn. "Hij was met zijne huur ten achteren, naar het schijnt. En hij moet begraven worden, weet gij." — "Wel, mijnheer," zegt Snagsby, met zijn verontschuldigend kuchje achter zijne hand, "ik weet waarlijk niet welken raad ik u zou kunnen aanbieden, behalve om den b e a d l e te laten roepen." — "Ik spreek niet van raad," antwoordt Tulkinghorn. "I k zou wel raad kunnen geven—" "Niemand beter, mijnheer, dat is zeker," zegt Snagsby met zijn onderdanig kuchje. — "Ik spreek van inlichtingen, om te kunnen ontdekken welke betrekkingen hij had, of waar hij vandaan kwam, of iets van dien aard." — "Ik verzeker u, mijnheer," zegt Snagsby, na een kuchje van algemeene deemoedigheid te hebben vooruitgezonden, "dat ik evenmin weet waar hij vandaan kwam, als ik weet — " — "Waar hij naar toe is, misschien," zegt de chirurgijn, om hem er uit te helpen.

Eene poos van stilte. Tulkinghorn ziet Snagsby aan. Krook staat met open mond te wachten of er weder iemand spreken zal.

"Wat zijne betrekkingen aangaat, mijnheer," zegt Snagsby, "als iemand tegen mij zeide: "Snagsby, daar is twintig duizend pond, die in de Bank van E n g e l a n d voor u klaar ligt, als gij er maar een van noemt," dan zou ik het nog niet kunnen doen. Nagenoeg anderhalf jaar geleden — zooveel ik weet, toen hij pas hier was komen wonen — " — "Ja, toen is hij hier gekomen," zegt Krook knikkende. — "Nagenoeg anderhalf jaar geleden," hervat Snagsby, daardoor gerugsteund, "kwam hij op een ochtend na het ontbijt bij ons aan huis, en vond mijn vrouwtje (ik meen jufvrouw Snagsby, als ik dat zeg) in den winkel, en haalde eene proef van zijn schrift voor den dag, en gaf haar te verstaan, dat hij schrijfwerk verlangde, en dat hij — om er niet te veel van te zeggen" —eene geliefkoosde verontschuldiging van Snagsby, als hij vreest onbescheiden te zijn, welke hij altijd met zekere bedeesde rondborstigheid uitspreekt — "er slecht aan toe was. Mijn vrouwtje heeft niet veel op met vreemdelingen, vooral wanneer zij — om er niet te veel van te zeggen — iets noodig hebben. Maar zij werd eenigszins getroffen door het een of ander aan dien man; hetzij omdat hij ongeschoren was, of omdat zijn haar niet heel net zat, of om eene andere damesachtige reden, waarover ik u laat oordeelen, en zij nam het proefschrift aan en insgelijks het adres. Mijn vrouwtje heeft geen goed gehoor voor namen," vervolgt Snagsby, na een bedenkelijk kuchje van overleg achter zijne hand, "en zij hield Nemo voor hetzelfde als Nimrod. En daardoor kwam zij tot de gewoonte om onder den maaltijd tegen mij te zeggen: "Snagsby, hebt gij al wat werk voor Nimrod gevonden?" of: "Snagsby, waarom hebt gij die acht en dertig kanselarij-folio's in Jarndyce niet aan Nimrod gegeven?" of iets dergelijks. En dat is de manier, waarop hij langzamerhand het meeste stukwerk van ons kreeg; en dat is het meeste wat ik van hem weet, behalve dat hij een vlug schrijver was en niet op nachtwerk zag; en dat, als gij hem op woensdagavond, zegge vijf en veertig folio's gaaft, hij ze donderdagochtend al kwam brengen. Hetwelk alles — " Snagsby besluit door beleefd met zijn hoed naar het bed te wuiven, als wilde hij er bijvoegen: "ik niet twijfel of mijn geachte vriend zou het bevestigen, als hij maar in staat was om dat te doen." — "Zou het niet best wezen na te zien," zegt Tulkinghorn tot Krook, "of hij ook papieren had, die u inlichting kunnen geven? Er zal eene lijkschouwing plaats hebben, en dan zal u die vraag gedaan worden. Gij kunt lezen?" — "Neen, dat kan ik niet," zegt de oude man en grinnikt daarbij. — "Snagsby," zegt Tulkinghorn, "zie gij dan de kamer eens voor hem na. Hij zal anders in moeite of ongelegenheid komen. Daar ik toch hier ben, zal ik zoolang wachten, als gij u wat haast; en dan kan ik voor hem getuigen, als dat ooit noodig mocht zijn, dat alles naar behooren is toegegaan. Als gij voor mijnheer Snagsby de kaars wilt houden, mijn vriend, zal hij spoedig zien of er iets is, dat u helpen kan." — "Vooreerst is hier een oud valies, mijnheer," zegt Snagsby.

Ja zeker, een oud valies! Tulkinghorn schijnt het niet vroeger gezien te hebben, schoon hij er zoo dicht bij stond en er weinig anders is.

De voddenkoopman houdt het licht, en de kantoorwinkelier doet het onderzoek. De chirurgijn staat tegen een hoek van den schoorsteenmantel te leunen; jufvrouw Flite blijft even binnen de deur staan kijken en beven. De bekwame oude leerling van de oude school, met zijne dof zwarte broek met strikjes aan de knieën, zijn lang zwart

vest, zijn zwarten rok met lange mouwen, en zijne smalle witte das met den strik, dien de adel zoo wel kent, staat op dezelfde plaats en in dezelfde houding.

Het oude valies bevat eenige kleeren geheel zonder waarde; een pakje lommerdbriefjes, die tolhekbiljetten op den weg naar de armoede; een gefrommeld papier, dat naar opium ruikt en waarop aanteekeningen zijn gekrabbeld, — als: gebruikt, op dien dag, zooveel grein; gebruikt, op dien dag, zooveel grein meer — eenigen tijd geleden begonnen, als ware het met voornemen om geregeld voort te gaan, maar weldra gestaakt; eenige stukken van vuile couranten, allen betrekkelijk lijkschouwingen; — anders niets. Zij zoeken in de kast en in de lade der met inkt bespatte tafel. Er is geen brokje van een ouden brief of eenig ander geschrift in een van beide. De jonge chirurgijn doorzoekt de kleeren, die het lijk aanheeft. Een mes en eenige halve stuivers zijn al wat hij vindt. Snagsby's raad is toch de beste raad, en de b e a d l e moet geroepen worden.

Het half gekke vrouwtje gaat om den b e a d l e, en de anderen gaan de kamer uit. "Laat de kat niet hier," zegt de chirurgijn, "dat zou niet deugen." Krook jaagt haar dus voor zich uit, en zij loopt sluipende de trap af, met haar buigzamen staart zwaaiende en haar bek aflikkende.

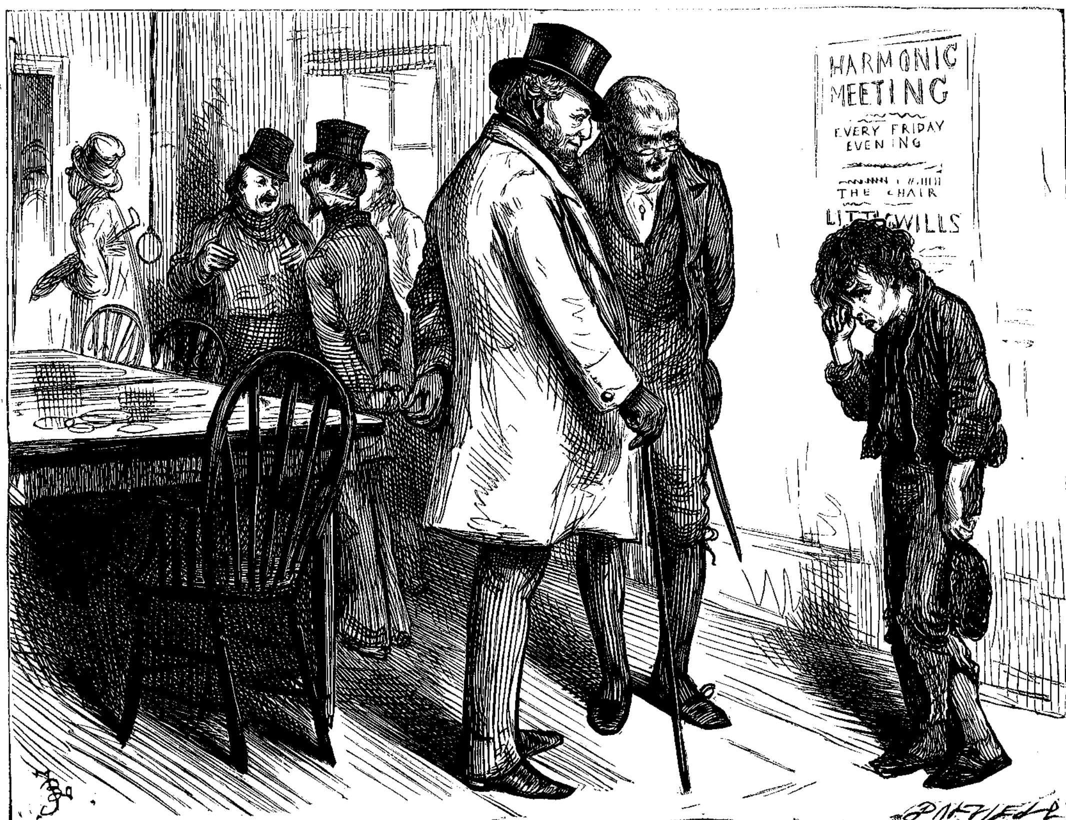
"Goeden nacht!" zegt Tulkinghorn, en gaat naar huis om onder de Allegorie te zitten peinzen.

Het nieuws heeft zich nu reeds in het Hofje verspreid. Groepen van de bewoners verzamelen zich, om er over te redeneeren; en de voorposten van het observatieleger (voornamelijk jongens) zijn vooruitgeschoven tot aan het venster van Krook, dat zij dicht bezet houden. Een politiedienaar is reeds boven naar de kamer gegaan, en weder beneden gekomen naar de deur, waar hij nu staat gelijk een toren, zich slechts nu en dan verwaardigende om de jongens aan zijn grondslag te zien; maar wanneer hij hen ziet, schrikken zij en deinzen zij af. Jufvrouw Perkins, die in eenige weken niet met Jufvrouw Piper heeft gesproken, ten gevolge eener woordenwisseling, daardoor veroorzaakt, dat de kleine Perkins den kleinen Piper eene buil had gegooid, vernieuwt bij deze gunstige gelegenheid haar vriendschappelijken omgang. De bierjongen van den hoek, die een bevoorrecht nieuwsgierige is, daar hij door zijn post eene groote mate van wereldkennis bezit, en nu en dan met dronken lieden te doen heeft, wisselt vertrouwelijke mededeelingen met den politiedienaar, en heeft geheel en al het voorkomen van een onschendbaren knaap, onbereikbaar voor constabelsstokken en onopsluitbaar in wachthuizen. Menschen praten met elkander uit de vensters dwars over de straat, en kondschappers komen blootshoofds uit C h a n c e r y - L a n c e aanloopen, om te weten wat er te doen is. Het algemeen gevoelen schijnt te zijn, dat het een geluk is, dat Krook niet eerst van kant is geholpen, gemengd met eene geringe, natuurlijke teleurstelling, dat dit niet is geschied. Te midden van die beweging komt de b e a d l e.

Dezen, hoewel hij in de buurt doorgaans voor een belachelijk personage met een belachelijken post wordt gehouden, ontbreekt het voor het oogenblik niet aan zeker aanzien, al ware het alleen als een man, die het lijk zal gaan zien. De politieman houdt hem voor een dom ding, een overschot uit den barbaarschen tijd van de nachtwachts; maar laat hem toch binnen, als iets, dat men verdragen moet tot het gouvernement het afschaft. De beweging wordt nog grooter, terwijl de tijding van mond tot mond voortloopt, dat de b e a d l e gekomen en binnengegaan is.

Weldra komt de b e a d l e weder buiten, en verlevendigt nogmaals de beweging, die in den tusschentijd eenigszins verflauwd is. Het blijkt, dat hij naar getuigen zoekt, voor de schouwing van 's anderen daags, die den c o r o n e r en de Jury iets, wat het dan ook zij, aangaande den overledene kunnen zeggen. Dadelijk wordt hij naar ontelbare menschen verwezen, die niets hoegenaamd kunnen zeggen. Hij wordt nog botter van begrip door gedurig onderricht te worden, dat de zoon van jufvrouw Green "ook een bladschrijver is geweest en hem beter gekend heeft dan iemand anders," — welke zoon van jufvrouw Green bij navraag blijkt, tegenwoordig aan boord van een naar C h i n a bestemd schip te zijn, dat voor drie maanden is uitgezeild, maar dat men vermeent nog wel door de telegraaf bereikbaar te zijn, op een aanzoek bij de lords der Admiraliteit. De b e a d l e gaat verscheidene winkels en voorkamers in en ondervraagt de bewoners, altijd eerst de deur sluitende, en door geheimhouding, traagheid en algemeene domheid het publiek verbitterende. Men ziet den politiedienaar tegen den bierjongen lachen. Het publiek verliest zijne belangstelling en ondergaat eene reactie. Het verwijt den b e a d l e, om hem te sarren, met schelle, jeugdige stemmen, dat hij een jongen zou gekookt hebben, en zingt brokken van een liedje daarover, hetwelk zegt, dat de jongen tot soep voor het werkhuis werd gekookt. De politiedienaar acht het eindelijk noodig de wet te handhaven, en een der zangers te grijpen; die echter, als de anderen de vlucht nemen, weder wordt losgelaten, op voorwaarde, dat hij zal maken dat hij wegkomt — aan welk beding hij onmiddellijk voldoet. Zoo sterft de opgewondenheid vooreerst uit, en de onbewogene politiedienaar (voor wien een beetje opium meer of minder niemendal is) met zijn blinkenden hoed, stijve stropdas, onbuigzame jas, breeden gordel, armband en verdere benoodigdheden, vervolgt met zware schreden zijn kuierweg, terwijl hij de palmen zijner witte handschoenen tegen elkander slaat, en nu en dan op den hoek eener straat blijft staan, om even rond te kijken naar het een of ander tusschen een verdwaald kind en een moord.

Onder het dekkleed van den nacht komt de flauwhartige beadle Chancery-Lane doorzwerven met zijne oproepingen, waarin al de namen der gezworenen verkeerd gespeld zijn, en niets goed gespeld is dan des beadle's eigen naam, dien niemand kan lezen of verlangt te weten. De oproepingen overhandigd en de getuigen gewaarschuwd hebbende, gaat de beadle naar het huis van Krook, om eene kleine afspraak te houden, welke hij met zekere bedeelden heeft gemaakt, die weldra komen en naar boven gebracht worden, waar zij de groote oogen in de luiken iets aanmerkt. De coroner zal zitting houden in de groote kamer van de Zon, waar tweemaal in de week de Muzikale Vereenigingen plaats hebben, en alsdan de presidentszetel wordt bezet door toonkunstenaars van erkenden naam, tegenover kleinen Swills, den comischen zanger, die (volgens het biljet voor het venster) hoopt, dat zijne vrienden ware talenten zullen ondersteunen. De Zon doet dien geheelen ochtend goede zaken. Zelfs de kinderen hebben, bij de algemeene opgewondenheid, zooveel hartsterking noodig, dat een koekjesman, die zich bij deze gelegenheid op den

"HIJ WAS HEEL GOED VOOR MIJ, DAT WAS HIJ!" (blz. 75.)

nieuws laten om naar te staren, in die laatste woning, die Iemand en Niemand op aarde noodig heeft.

Dien geheelen nacht staat de doodkist gereed bij het oude valies, en de eenzame gedaante op het bed, wiens levensbaan door vijf en veertig jaren heeft gestrekt, ligt daar, zonder meer spoor te hebben achtergelaten dan men van een te vondeling gelegd kind kan vinden.

Den volgenden dag is het Hofje zeer levendig — het gelijkt naar eene kermis, gelijk jufvrouw Perkins, meer dan verzoend met jufvrouw Piper, in een vriendelijk gesprek met deze brave vrouw hoek van het Hofje heeft gevestigd, zegt te vreezen, dat hij gekruide balletjes te kort zal komen. In dien tijd vertoont de beadle, die tusschen het huis van Krook en de Zon heen en weder dwaalt, de zeldzaamheid, die hij in zijne bewaring heeft, aan eenige bescheidene nieuwsgierigen, en neemt tot dank daarvoor een glas bier of zoo iets aan.

Op het bepaalde uur komt de coroner, naar wien de gezworenen reeds wachten, en die met een saluut van kegelballen in de kegelbaan van de Zon wordt ontvangen. De coroner bezoekt meer herbergen dan eenig ander levend wezen. De reuk van zaagsel, bier, tabaksrook en sterke

dranken staat in zijn beroep in onafscheidbaar verband met den dood in zijne allerakeligste gedaanten. Hij wordt door den beadle en den kastelein naar de muziekzaal gebracht, waar hij zijn hoed op de piano legt, en plaats neemt aan het hoofd van eene lange tafel, gevormd uit verscheidene kleine tafeltjes aan elkander gezet, en versierd met kleverige ringen, eindeloos door elkander geslingerd, door kommen en glazen veroorzaakt. Zoovelen van de Jury als er aan kunnen, scharen zich om de tafel. De anderen plaatsen zich tusschen de spuwbakjes en de pijpen, of leunen tegen de piano. Boven des coroners hoofd hangt een ijzeren kransje, het handvatsel eener schel, hetwelk aan de Majesteit van het Hof eenigszins den schijn geeft alsof hij gehangen moet worden.

De Jury wordt opgelezen en beëedigd. Onder die plechtigheid wordt er zekere opschudding veroorzaakt door het binnenkomen van een manneke met een bol gezicht, breede boordjes, waterige oogen en een ontstoken neus, dat zich bescheiden bij de deur plaatst als een van het groote publiek, maar toch bijzonder met de kamer bekend schijnt te zijn. Er gaat een gefluister rond, dat dit kleine Swills is. Men houdt het voor niet onwaarschijnlijk, dat hij het op eene imitatie van den coroner heeft toegelegd, en deze des avonds tot het voornaamste vermaak der Muzikale Vereeniging zal maken.

"Wel, mijne heeren," begint de coroner. — "Stilte daar!" roept de beadle, niet tot den coroner, schoon het er wel naar gelijkt. — "Wel, mijne heeren," hervat de coroner, "gij zijt beëedigd om onderzoek te doen naar den dood van zeker man. Er zullen getuigenissen voor u worden afgelegd ten aanzien van de omstandigheden, die zijn sterven hebben vergezeld, en gij zult uitspraak doen naar — dat kegelen — dat moet ophouden, beadle — naar die getuigenis, en niet naar iets anders. Het eerste, dat er moet plaats hebben, is het lijk te gaan bezichtigen." — "Maakt plaats daar!" roept de beadle.

Men stapt uit in eene ongeregelde processie, eenigszins op de manier van eene in de war geraakte begrafenis, en houdt inspectie op de bovenachterkamer ten huize van Krook, waaruit eenige gezworenen bleek en met overhaasting terugkomen. De beadle is vooral bezorgd, dat twee heeren, wier mouwen en knoopen lang niet nieuw meer zijn (en die hij in de muziekzaal een afzonderlijk tafeltje, dicht bij den coroner, heeft verschaft), alles zien wat er te zien is. Want zij zijn de openbare, per regel betaalde, verslaggevers van zulke gebeurtenissen; en hij is niet boven de algemeene menschelijke zwakheid verheven, maar hoopt gedrukt te zullen lezen wat "Mooney, de ijverige en bekwame beadle van het district" gezegd en gedaan heeft; en stelt er zijne eer in, dat de naam van Mooney met evenveel lof en goedkeuring vermeld zal worden, als die van den scherprechter, in den jongsten tijd, gedaan wordt.

Kleine Swills blijft wachten tot de coroner en de Jury terugkomen. Mijnheer Tulkinghorn insgelijks. Deze laatste is met onderscheiding ontvangen en krijgt eene plaats dicht bij den coroner, tusschen dien beambte, een biljart en den kolenbak. Men gaat voort met de zaak. De leden van de Jury vernemen, dat het voorwerp van hun onderzoek dood is, en meer vernemen zij niet. "Een zeer aanzienlijk rechtsgeleerde is hier tegenwoordig, mijne heeren," zegt de coroner, "die, naar ik verneem, ook toevallig tegenwoordig was toen het sterfgeval is ontdekt; maar hij zou slechts de verklaringen kunnen herhalen, die gij reeds van den chirurgijn, den huisheer, de inwoonster en den kantoorwinkelier hebt gehoord, en het is dus onnoodig hem moeite te geven. Is er iemand hier, die iets meer weet?"

Jufvrouw Piper wordt door jufvrouw Perkins vooruitgeduwd. Jufvrouw Piper wordt beëedigd.

"Anastasia Piper, mijne heeren. Gehuwd en meerderjarig. Nu, jufvrouw Piper, wat hebt gij er van te zeggen?"

Wel, jufvrouw Piper heeft veel te zeggen, voornamelijk in tusschenzinnen en zonder punctuatie, maar niet veel, dat iets ter zake doet. Jufvrouw Piper woont in het Hofje (en haar man is kabinetwerker) en het is lang en wel bekend onder de buren (te rekenen van bijna den dag af nog voor den nood-doop van Alexander James Piper achttien maanden oud en pas vier dagen om reden dat men niet dacht dat hij in leven zou blijven zooveel had dat kind toen al uit te staan heeren van de tandjes) dat de beklaagde — aldus vindt jufvrouw Piper goed den overledene te noemen — gezegd werd zich zelven verkocht te hebben. Denkt dat het uitzicht van den beklaagde reden gaf tot zulk een gerucht. Heeft den beklaagde dikwijls gezien en gedacht, dat hij een wreedaardig voorkomen had, en niet over straat moest laten gaan om reden de kinderen soms schrikachtig zijn (en als men twijfelt hoop ik dat jufvrouw Perkins opgeroepen zal worden, want die is hier en zal haar man en zich zelve en hare familie eer aandoen). Heeft den beklaagde wel door de kinderen zien plagen en kwellen (want kinderen zijn altijd kinderen en gij kunt niet verwachten vooral als zij levendig van aard zijn dat zij Methusalem's zullen wezen dat gij ook niet zijt geweest). Daarom en om zijn donker uitzicht heeft zij dikwijls gedroomd dat zij hem eene bijl uit zijn zak zag halen en Johnny het hoofd klooven (een kind dat van geen bang worden weet en hem dikwijls vlak achter zijne hielen heeft nageroepen). Evenwel den beklaagde nooit eene bijl of eenig ander wapen zien opnemen, verre van daar. Heeft hem zich zien weghaasten als hij werd nageloopen en nageroepen alsof hij niet van kinderen hield en heeft hem nooit met kinderen of volwassenen zien spreken (behalve met den jongen die de straat veegt aan het eind van de steeg aan den overkant om den hoek die als hij hier was ook

wel zou zeggen dat men hem dikwijls met hem heeft zien spreken).

De coroner vraagt of die jongen daar is. De beadle antwoordt: "neen, mijnheer," dat hij er niet is. De coroner zegt: "Ga hem dan halen." In afwezigheid van den ijverigen en bekwamen, praat de coroner met Tulkinghorn.

Daar is de jongen, heeren!

Daar is hij, zeer beslijkt, zeer schor en zeer haveloos. Nu, jongen! — Maar wacht eens. Voorzichtigheid. Die jongen moet eerst eenige voorbereiding ondergaan.

Naam, Jo. Niets anders zooveel hij weet. Weet niet, dat iedereen twee namen heeft. Nooit van zoo iets gehoord. Weet niet, dat Jo de verkorting van een langer naam is. Vindt hem voor hem lang genoeg. Hij heeft er niets op te zeggen. Hem spellen? Neen. Hij kan hem niet spellen. Geen vader, geene moeder, geene familie. Nooit op school geweest. Wat is een thuis? Weet dat een bezem een bezem en dat liegen slecht is. Herinnert zich niet wie hem dat van den bezem en van het liegen heeft gezegd, maar weet het toch allebei. Kan niet recht zeggen wat er na zijn dood met hem gedaan zal worden als hij de heeren hier beliegt, maar gelooft dat het iets heel ergs zal zijn, om hem te straffen, dat hij ook verdienen zou — en zal dus de waarheid zeggen.

"Dat gaat niet aan, heeren!" zegt de coroner, zwaarmoedig zijn hoofd schuddende. — "Denkt gij, dat gij zijne getuigenis niet kunt aannemen, mijnheer?" vraagt een oplettend gezworene. — "Niet aan te denken," antwoordt de coroner. "Gij hebt den jongen gehoord. "Kan niet recht zeggen;" gaat niet aan. Wij kunnen dat niet voor een gerechtshof brengen, heeren. Het is eene schrikkelijke bedorvenheid. Zet dien jongen ter zijde."

De jongen wordt ter zijde gezet, tot groote stichting der aanwezigen, vooral van kleinen Swills, den comischen zanger.

"Is er nu nog een ander getuige?" Geen ander getuige. — "Zeer wel, heeren. Hier is een man, onbekend, bewezen sedert anderhalf jaar de gewoonte gehad te hebben om opium in groote hoeveelheden te gebruiken, dood gevonden aan te veel opium. Als gij meent eene getuigenis gehoord te hebben, die u tot het besluit moet leiden, dat hij zelfmoord heeft gepleegd, moet gij tot dat besluit komen. Als gij denkt, dat het een geval van toevalligen dood is, moet gij dienovereenkomstig uitspraak doen." — "Dienovereenkomstig uitspraak. Toevallige dood. Zonder twijfel. Heeren, gij zijt ontslagen. Goeden avond."

Terwijl de coroner zijne jas dichtknoopt, geven Tulkinghorn en hij in een hoek een bijzonder gehoor aan den afgekeurden getuige.

Dat heillooze schepsel weet alleen, dat de doode (dien hij aan zijn geel gezicht en zijne zwarte haren heeft herkend) somtijds op straat werd uitgejouwd en nageloopen. Dat op een kouden winteravond, toen hij, de jongen, op een deurdrempel, bij zijn kruispad, zat te bibberen, die man naar hem omkeek, en terugkwam, en hem ondervraagd en gehoord hebbende dat hij geen vriend op de wereld had, zeide: "Ik ook niet. Geen een!" en hem toen geld gaf voor avondeten en een nachtverblijf. Dat de man hem sedert dikwijls had aangesproken, en hem gevraagd had of hij 's nachts goed sliep, en hoe hij koude en honger verdroeg, en of hij ooit wenschte te sterven, en dergelijke vreemde vragen had gedaan. Dat de man, als hij geen geld had, in het voorbijgaan placht te zeggen: "Ik ben even arm als gij vandaag, Jo," maar dat hij, als hij wat had, altijd (gelijk Jo van harte gelooft) blijde was hem iets te kunnen geven.

"Hij was heel goed voor mij," zegt de jongen, met zijn ellendig stuk mouw zijne oogen afvegende. "Toen ik hem zoo rechtuit zag liggen, wenschte ik, dat hij mij dat kon hooren zeggen. Hij was heel goed voor mij, dat was hij."

Terwijl hij naar beneden sloft, stopt Snagsby, die voor hem op de wacht heeft gestaan, hem eene halve kroon in de hand. "Als gij mij ooit met mijn vrouwtje — ik meen met eene jufvrouw — ziet voorbijkomen," zegt Snagsby, met zijn vinger aan zijn neus — "spreek er dan maar niet van."

Eenigen tijd blijven de gezworenen in de nabijheid van de Zon met elkander praten. Vervolgens wordt een zestal verzwolgen in eene wolk van tabaksrook, die in de gelagkamer van dat huis hangt; twee wandelen te zamen naar Hampstead, en vier maken afspraak om des avonds voor half geld naar de komedie te gaan en met oesters te besluiten. Kleine Swills wordt door verscheidene getrakteerd. Gevraagd zijnde wat hij van de zaak denkt, noemt hij die een lariboel. De kastelein uit de Zon, ziende dat kleine Swills zooveel aandacht trekt, prijst hem ten hoogste, en merkt aan, dat hij voor een comisch liedje in costuum zijne weerga niet heeft, en dat zijne karaktercostumes eene karrevracht zouden uitmaken.

Zoo wordt het langzamerhand duister in de Zon, maar dan vlamt eensklaps het gaslicht op. Het uur voor de Muzikale Vereeniging komt, en de vermaarde toonkunstenaar zet zich op den presidentszetel; tegenover hem zet zich kleine Swills, en hunne vrienden vereenigen zich om hen heen om ware talenten te ondersteunen. Op het best van den avond zegt kleine Swills: "Heeren, met uw verlof zal ik eene kleine voorstelling pogen te geven van een tooneeltje uit het werkelijke leven, dat vandaag hier is opgevoerd." Hij wordt toegejuicht en aangemoedigd, gaat als Swills de kamer uit, komt als coroner terug (zonder de minste gelijkenis evenwel) en geeft eene voorstelling van de verhandeling, met afwisselende tusschenpoozen van pianomuziek, als accompagnement bij het refrein van: "Met zijn (namelijk des coroners) tippy tol li doll, tippy tol li doll, tippy tol li doll, Di!"

Eindelijk zwijgt de klingelende piano en slui-

meren de vrienden van muziek en gezelligheid op hunne peluwen. Dan komt er rust in den omtrek der eenzame gedaante, thans in hare laatste aardsche woning gelegd, en wordt zij in de stille uren van den nacht door de holle oogen in de luiken bewaakt. Als die ongelukkige man, in een profetisch gezicht, zoo liggende had kunnen gezien worden door de moeder, aan wier borst hij zich als een wichtje drukte, met de oogen naar haar liefdevol gelaat opgeslagen, terwijl het zachte handje nog nauwelijks den hals kon vatten, waarnaar het opkroop, welk eene onmogelijkheid zou dat visioen hebben geschenen! O, als in schoonere dagen het thans uitgedoofde vuur in zijn binnenste ooit gloeide voor ééne vrouw, die hem aan haar hart sloot, waar is zij dan nu, terwijl zijn lijk zoo boven aarde staat!

Het is alles behalve een nacht van rust in de woning van Snagsby, waar Gusta het slapen onmogelijk maakt, door wel twintig toevallen achtereen te krijgen. De oorzaak daarvan is, dat Gusta een teeder hart heeft en een levendig iets, dat, zonder Tooting en haar beschermheilige, misschien verbeelding had kunnen worden. Wat het nu wezen mag, het werd bij het theedrinken zoodanig ontsteld door Snagsby's verslag van de lijkschouwing, die hij had bijgewoond, dat zij onder het avondmaal zich zelve de keuken binnensmeet, voorafgegaan door eene vliegende kaas, en een toeval van buitengewonen duur kreeg, waaruit zij slechts bijkwam om nog een toeval te krijgen, en toen nog een, en zoo eene geheele reeks van toevallen, met korte tusschenpoozen, waarvan zij gebruik heeft gemaakt om jufvrouw Snagsby op het aandoenlijkst te smeeken om haar toch de huur niet op te zeggen als ze weer heelemaal bijkomt, en alle aanwezigen te dringen om haar maar op de steenen te leggen en naar bed te gaan. Zoo komt het, dat Snagsby, als hij eindelijk den haan in het melkhuis in Cursitor-Street zijne belangelooze verrukking over het daglicht hoort ontboezemen, eens diep ademhaalt en, hoewel hij de geduldigste van alle menschen is, zegt: "Ik dacht waarlijk, dat gij dood waart!"

Welk vraagstuk die opgewondene haan meent uit te maken als hij zich zoo inspant, of waarom hij zoo kraait (eveneens kraaien de menschen evenwel bij verschillende publieke gelegenheden van zegepraal) over iets, dat van niet het minste belang voor hem kan wezen, is zijne zaak. Het is genoeg, dat het daglicht aanbreekt, dat het ochtend en vervolgens middag wordt.

Dan komt de ijverige en bekwame, die als zoodanig in de ochtendbladen is gezet, met zijn gezelschap van bedeelden naar de woning van Krook, en brengt het lichaam van "onzen waarden broeder hier verscheiden" naar een bekrompen, pestaardig, walgelijk kerkhof, waaruit boosaardige ziekten worden medegedeeld aan de lichamen van onze waarde broeders en zusters, die nog niet verscheiden zijn; terwijl onze waarde broeders en zusters, die met officieele achtertrappen bekend zijn — gave de Hemel, dat zij verscheiden waren, — dit zeer gerust en weltevreden aanzien. Naar een beestelijk plekje grond, dat een Turk als een onmenschelijk verfoeisel zou afkeuren, en waarvoor een Kaffer zou huiveren, brengen zij onzen waarden broeder hier verscheiden, om eene christelijke begrafenis te ontvangen.

Met huizen aan alle kanten, behalve waar een dampend riool van een steegje toegang geeft naar het ijzeren hek — waar alle schandelijkheden des levens vlak bij den dood, en alle vergiftige elementen van den dood vlak bij het leven in volle werking zijn, — hier laten zij onzen waarden broeder een paar voet in den grond zakken: hier zaaien zij hem in verderfelijkheid om tot verderf te worden opgewekt: een wrekende geest bij menig ziekbed: eene schandelijke getuigenis voor toekomstige eeuwen, hoe beschaving en barbaarschheid in dit hooggeprezen eiland hand aan hand gaan.

Kom nacht, kom duisternis, want gij kunt niet te vroeg komen, of te lang vertoeven, bij zulk eene plaats als deze. Komt, dwalende lichten voor de vensters der afzichtelijke huizen; en gij, die daarin goddeloosheid pleegt, doe het ten minste met dit akelige tooneel van u buitengesloten! Kom, gasvlam, die zoo somber brandt boven het ijzeren hek, waarop de vergiftige lucht een slijmerigen aanslag vormt! Het is goed, dat gij elken voorbijganger toeroept: "Zie hier!"

Met den nacht komt eene gebukte gedaante door het rioolsteegje naar het ijzeren hek, vat de traliën met beide handen aan, kijkt daar tusschen door naar binnen en blijft zoo eene poos staan.

De jongen — want het is een jongen — veegt daarna met een ouden bezem, dien hij heeft medegebracht, zachtjes den drempel en den ingang schoon. Dit doet hij zeer vlug en knap, kijkt nog een poosje naar binnen, en gaat dan heen.

Jo, zijt gij dat? Wel, wel! Schoon een afgekeurde getuige, die "niet recht kan zeggen" wat er met hem gedaan zal worden in machtiger handen dan die der menschen, zijt gij toch niet geheel in de buitenste duisternis. Er is iets, dat naar een lichtstraal uit de verte gelijkt in uwe gemompelde reden voor dit bedrijf:

"Hij was heel goed voor mij, dat was hij!"

XII.

OP DE WACHT.

Het heeft eindelijk opgehouden met regenen in Lincolnshire, en Kastanje-Hof heeft moed gevat. Jufvrouw Rouncewell is vol gastvrije zorgen, want Sir Leicester en mylady komen van Parijs naar huis. Het dagblad der modewereld heeft dit ontdekt, en deelt de blijde tijding aan het treurende Engeland mede. Het heeft ook ontdekt, dat zij op het oude en gastvrije familie-

goed in Lincolnshire een schitterenden en gedistingueerden kring van gasten, uit de élite der beau monde, zullen ontvangen — het dagblad der modewereld is zwak in het Engelsch, maar van reusachtige sterkte in het Fransch.

Om dien schitterenden en gedistingueerden kring, en Kastanje-Hof insgelijks, te meer eer aan te doen, is de ingevallen boog van de brug in het park hersteld; en het water, thans in zijne behoorlijke grenzen teruggevloeid, en wederom sierlijk overspannen, maakt in het gezicht uit het huis eene behaaglijke vertooning. De heldere, koude zonneschijn flikkert in de broze bosschen, en ziet met goedkeuring den wind de bladeren verstrooien en het mos drogen. Hij glijdt over het park de beweeglijke schaduwen der wolken na, en jaagt ze den geheelen dag, zonder ze ooit te vangen. Hij kijkt de vensters binnen, en toetst de voorouderlijke portretten op met lichtstrepen en lichtplekken, waaraan de schilders nooit hadden gedacht. Over het portret van mylady, voor den grooten schoorsteen, werpt hij een breeden balk van licht, die krom naar beneden loopt, en het portret in tweeën schijnt te scheuren.

Door denzelfden kouden zonneschijn en denzelfden scherpen wind, komen mylady en sir Leicester, in hunne reiskoets (mylady's kamenier en Sir Leicester's kamerdienaar vriendschappelijk op de achterbank) naar huis. Met veel gerommel en zweepgeklap, en veel gesteiger van twee ongezadelde paarden en twee centauren met blinkende hoeden, groote laarzen en wuivende manen en staart, ratelen zij het voorplein van het hotel Bristol op de Place Vendome af, en galoppeeren tusschen de kolonnade van de Rue de Rivoli en den tuin van het noodlottige paleis van een hoofdeloozen koning en koningin, over het Eendrachtsplein, door de Elyseesche Velden en den Sterreboog, Parijs uit.

Om de waarheid te zeggen, zij kunnen niet te hard wegrennen; want zelfs hier heeft mylady Dedlock zich doodelijk verveeld. Concert, assemblee, opera, theater, wandelplaats, niets is nieuw voor mylady, onder den versleten hemel. Pas verleden zondag, toen arme ellendelingen vroolijk waren — binnen de muren, met kinderen spelende tusschen de gesnoeide boomen en de standbeelden van den Paleistuin; wandelende, twintig op eene rij, in de Elyseesche Velden, nog meer Elyseesch gemaakt door gedresseerde honden en houten paarden; tusschenbeide (maar weinigen) naar de sombere kathedraal van Onze Lieve Vrouw dwalende, om een paar woordjes te fluisteren aan den voet van een pilaar, in het flikkerende schijnsel van een roestig ijzeren rooster vol afloopende kaarsjes — buiten de muren, geheel Parijs omgevende met dansen, galanterie, wijn drinken, tabak rooken, graven bezoeken, biljart-, kaart- en dominospelen, kwakzalvers aanhooren, en allerlei moorddadig ontuig, bezield en onbezield — pas verleden zondag was mylady, door verveling tot wanhoop gedreven, bijna wangunstig op hare eigene kamenier, omdat deze in een goed humeur was.

Zij kan dus niet te snel Parijs uitrijden. Afgematheid van ziel ligt voor haar, zoowel als achter haar — haar Ariël heeft een gordel daarvan om de geheele aarde geslagen, die niet ontsloten kan worden, — maar het onvolmaakte geneesmiddel is altijd, de laatste plaats te ontvluchten waar men de kwaal ondervonden heeft. Werp dus Parijs achter u weg, en verruil het met eindelooze lanen en dwarslanen van winterachtige boomen! En wanneer gij het nog eens ziet, laat het dan op eenige uren afstands wezen, met den Sterreboog als een wit stipje, dat in de zon glinstert, en de stad als een heuveltje in eene vlakte, waaruit twee donkere torens oprijzen, en waarop lichten en schaduwen schuins nederdalen, gelijk de engelen in Jakob's droom.

Sir Leicester is doorgaans in eene genoeglijke stemming en verveelt zich zelden. Als hij niets anders te doen heeft, kan hij zijne eigene grootheid beschouwen. Het is een aanmerkelijk voorrecht als iemand zulk een onuitputtelijk onderwerp heeft. Na het lezen van zijne brieven laat hij zich in een hoek van het rijtuig zakken en houdt eene algemeene bespiegeling over zijn gewicht voor de maatschappij.

"Gij hebt van morgen eene buitengewoon drukke correspondentie?" zegt mylady na een langen tijd. Zij is moe van het lezen. Zij heeft in twintig mijlen — bijna eene bladzijde gelezen. — "Maar toch niets van beduiden. Niets hoegenaamd." — "Ik heb een van mijnheer Tulkinghorn's lange brieven gezien, naar ik meen?" — "Gij ziet toch alles," zegt Sir Leicester met bewondering. — "He!" zucht mylady. "Hij is een allervervelendst mensch." — "Hij zendt — ik moet u waarlijk verschooning verzoeken — hij zendt," zegt Sir Leicester, den brief uitzoekende en openvouwende, "eene boodschap voor u. Dat wij juist ophielden om van paarden te wisselen, toen ik aan zijn naschrift kwam, heeft het mij uit het hoofd doen gaan. Ik verzoek u, mij dat niet kwalijk te nemen. Hij zegt," Sir Leicester heeft zoo lang werk om zijn leesglas uit te halen en in orde te brengen, dat mylady eenigszins wrevelig kijkt. "Hij zegt: "In de zaak van het recht op het overpad" — neem mij niet kwalijk, dat is de plaats niet. Hij zegt — ja, hier heb ik het. Hij zegt: "Ik verzoek mijne eerbiedige complimenten aan mylady, die, hoop ik, veel baat heeft gevonden bij de verandering van lucht. Wilt ge mij de gunst bewijzen om haar te zeggen (als iets, dat haar misschien zal interesseeren), dat ik haar, bij hare terugkomst, iets heb te zeggen, ten aanzien van den persoon, die de verklaring in het kanselarij-proces heeft gekopieerd, welke mylady's nieuwsgierigheid zoo bijzonder opwekte. Ik heb hem gezien." "

Mylady leunt voorover en kijkt uit het portier.

"Dat is de boodschap," merkte Sir Leicester aan. — "Ik zou gaarne wat wandelen," zegt mylady, nog uit het portier kijkende. — "Wandelen?" zegt Sir Leicester, op een toon van verwondering. — "Ik zou gaarne wat wandelen," zegt mylady, zoo duidelijk, dat het onmogelijk is haar verkeerd te verstaan. "Wees zoo goed even te laten ophouden."

De koets houdt op, de vriendschappelijke kamerdienaar klimt af, opent het portier, en laat, eene ongeduldige beweging van mylady's hand gehoorzamende, de trede neer. Mylady stapt zoo snel af, en wandelt zoo snel op, dat Sir Leicester, met al zijne nauwgezette beleefdheid, buiten staat is om haar behulpzaam te zijn, en achterblijft. Het duurt een paar minuten eer hij haar inhaalt. Zij glimlacht met bijzondere bevalligheid, neemt zijn arm, kuiert een eind weegs voort, verveelt zich erg, en herneemt hare plaats in het rijtuig.

Het ratelen en kletteren duurt het grootste gedeelte van drie dagen voort, met meer of minder bellengerinkel en zweepgeklap, en meer of minder steigeren van centauren en ongezadelde paarden. Hunne hoffelijke beleefdheid voor elkander is, in de hotels waar zij vertoeven, een voorwerp van algemeene bewondering. Hoewel mylord wel wat oud is voor mylady, zegt madame, de kasteleines uit den Gouden Aap, en hoewel hij haar toegenegen vader zou kunnen zijn, kan men met een enkelen blik zien, dat zij veel van elkander houden. Men ziet mylord met zijne witte haren en zijn hoed in de hand blijven staan, om mylady uit en in de koets te helpen. Men ziet hoe mylady de beleefdheid van mylord erkent, en hem met eene buiging van haar bevallig hoofd hare zoo fijn gevormde vingers overlaat! Het is verrukkelijk!

De zee heeft geen eerbied voor den grootsten man, maar solt er mede als met het kleinste kriel. Gewoonlijk is zij onbarmhartig voor Sir Leicester, wiens gezicht zij met groenachtige plekken bedekt, gelijk schimmel van kaas, en in wiens aristocratisch gestel zij eene akelige omwenteling teweegbrengt. Zij is voor hem een radicaal der natuur. Evenwel komt zijne deftigheid dit na eene poos uitrustens te boven, en rijdt hij met mylady verder naar Kastanje-Hof, op weg naar Lincolnshire slechts een nacht in Londen vertoevende.

Door denzelfden kouden zonneschijn — kouder wanneer de dag afneemt — en door denzelfden scherpen wind — scherper wanneer de schaduwen en enkele kale boomen zich in de bosschen tot donkere massa's vereenigen, en wanneer de Geestenwandeling, aan den westelijken hoek door een vuurgloed in de lucht beschenen, zich aan den naderenden nacht overgeeft — rijden zij het park in. De kraaien, zich wiegende in hare hooge woonsteden in de olmenlaan, schijnen over het rijtuig, dat daaronder doorrijdt, in woordenwisseling te komen. Sommigen zijn het eens, dat Sir Leicester en mylady naar huis komen; sommigen kibbelen met dwarsdrijvers, die dit niet willen toestemmen; nu schijnen allen de vraag voor afgedaan te houden; dan barsten allen weder uit in eene heftige discussie, opgewekt door een koppigen, slaperigen vogel, die voor het laatst nog wil tegenkrassen. Hen latende wiegen en krassen, rolt de reiskoets naar het huis, waar door sommige vensters een warme vuurgloed schijnt, hoewel niet door zoovelen, dat zij den donkeren gevel een bewoond aanzien geven. Maar de schitterende en gedistingueerde kring zal dit spoedig doen.

Jufvrouw Rouncewell is op haar post, en ontvangt diep nijgende Sir Leicester's gewonen handdruk.

"Hoe vaart ge, jufvrouw Rouncewell? Het doet mij genoegen u te zien." — "Ik hoop de eer te hebben van u in goede gezondheid te verwelkomen, Sir Leicester?" — "In uitmuntende gezondheid, jufvrouw Rouncewell." — "Mylady ziet er heerlijk goed uit," zegt jufvrouw Rouncewell, nogmaals nijgende.

Mylady geeft, zonder eenig overtollig gebruik van woorden, te kennen, dat zij zoo verveelziek wel is als zij kan hopen te zijn.

Maar Rosa staat op eenigen afstand achter de huishoudster, en mylady, die hare vlugheid van opmerking nog niet heeft verdoofd, wat zij ook anders mag overwonnen hebben, vraagt:

"Wie is dat meisje?" — "Eene leerling van mij, mylady, Rosa." — "Kom eens hier, Rosa!" Lady Dedlock wenkt haar, zelfs met een schijn van belangstelling. "Wel, weet gij al hoe bevallig gij zijt, kind?" zegt zij, haar schouder met hare twee voorste vingers aanrakende.

Rosa, zeer onthutst, zegt: "Neen, als het u belieft, mylady," en kijkt op, en weder naar omlaag, en weet niet waar zij hare oogen zal laten, en wordt slechts des te bevalliger.

"Hoe oud zijt ge?" — "Negentien, mylady." — "Negentien," herhaalt mylady nadenkend. "Pas maar op, dat zij u niet met vleierijen bederven." — "Ja, mylady."

Mylady geeft haar een tikje op de ronde wang, met diezelfde fijne, gehandschoende vingers, en gaat naar den voet van de eiken trap, waar Sir Leicester, als haar ridderlijke geleider, naar haar staat te wachten. Een starende oude Dedlock, op paneel, levensgroot en ook even bot als hij levensgroot was, kijkt alsof hij niet wist wat er van te maken — dat waarschijnlijk ook in de dagen van koningin Elizabeth zijn gewone gemoedstoestand was.

Dien avond, in de huishoudsterskamer, kan Rosa niets anders doen dan den lof van Lady Dedlock prevelen. Zij is zoo vriendelijk, zoo schoon, zoo elegant, heeft zulk eene zachte stem en zulk eene teere manier van aanraken, dat Rosa het nog voelt! Jufvrouw Rouncewell bevestigt dit alles, niet zonder persoonlijken hoogmoed, alleen wat terughoudende op het punt van vriendelijk-

heid. Jufvrouw Rouncewell is daarvan zoo zeker niet. De Hemel verhoede, dat zij ooit een woord zou zeggen om eenig lid van die uitmuntende familie te misprijzen, bovenal mylady, welke de geheele wereld bewondert, maar als mylady maar een "weinigje vrijer" wilde zijn, niet zoo heel koud en stijf, denkt jufvrouw Rouncewell, dat het vriendelijker zou staan.

"Het is haast jammer," voegt jufvrouw Rouncewell er bij — "haast" zegt zij, omdat het aan goddeloosheid grenst te onderstellen, dat iets hoegenaamd beter zou kunnen zijn dan het is, in iets, waarin zulk eene bepaalde beschikking der voorzienigheid plaats heeft als in de aangelegenheden der Dedlock's, "dat mylady geene kinderen heeft. Als zij nu eene dochter had, eene volwassene jonge dame, om haar te interesseeren, denk ik, dat zij ook de eenige soort van voortreffelijkheid zou hebben, die haar nog ontbreekt." — "Zou dat haar nog niet meer trots kunnen geven?" zegt Watt, die naar huis geweest en weer teruggekomen is, zulk een goed kleinzoon is hij. — "Meer en meest, jongenlief," antwoordt de huishoudster met deftigheid, "zijn woorden, die het mij niet voegt te gebruiken — niet eens te hooren — als zij van iets ten nadeele van mylady worden gebezigd." — "Neem mij niet kwalijk, grootmoeder. Maar zij is toch trotsch, is zij niet?" — "En zoo ja, dan heeft zij er wel reden toe. De familie Dedlock heeft altijd reden om trotsch te zijn." — "Wel," zegt Watt, "dan is het te hopen, dat zij in hunne gebedenboeken zekere plaats uitschrappen, waar voor gemeene lieden van hoogmoed en eigenwaan wordt gesproken. Neem mij niet kwalijk, grootmoeder. Het is maar scherts!" — "Sir Leicester en Lady Dedlock, jongenlief, zijn geene geschikte onderwerpen om te schertsen." — "Sir Leicester zeker niet," zegt Watt, "en ik verzoek hem wel nederig om verschooning, Ik geloof, grootmoeder, dat er, ook met de familie en hare gasten hier, toch niets tegen zal zijn, dat ik nog een paar dagen in het Wapen van Dedlock blijf, zooals ieder ander reiziger zou kunnen doen?" — "Wel neen, kind, zeker niet." — "Daar ben ik blij om," zegt Watt, "want ik — want ik heb een onuitsprekelijk verlangen om mij beter met deze schoone nabuurschap bekend te maken."

Toevallig ziet hij naar Rosa, die hare oogen neerslaat, en al zeer bedeesd is. Maar volgens het oude bijgeloof moesten Rosa's ooren suizen, en niet hare frissche wangen gloeien, want mylady's kamenier is juist met grooten ijver over haar aan het spreken.

Mylady's kamenier is eene française van twee en dertig jaren, ergens uit het zuiden omstreeks Avignon en Marseille afkomstig. Zij heeft eene bruine kleur, groote oogen en zwarte haren, en zou schoon kunnen zijn, als haar mond niet iets zoo katachtigs, en haar gezicht over het geheel niet iets beenderigs had, waardoor de kaken en het voorhoofd te veel uitkomen. Over het geheel heeft zij iets dors en scherps, en zij heeft eene loerende manier om uit de hoeken harer oogen te kijken, zonder haar hoofd om te draaien, die men niet aangenaam kan vinden — vooral wanneer zij in een slecht humeur en dicht bij messen is. Met al haar smaak om zich te kleeden en op te schikken, komt dit onaangename toch zoodanig uit, dat zij veel naar eene keurig nette, half getemde wolvin gelijkt. Behalve dat zij zeer bedreven is in alles wat haar vak betreft, is zij bijna eene engelsche wat de kennis der taal aangaat — bij gevolg heeft zij geen gebrek aan woorden om te zeggen hoe zij er over denkt, dat Rosa mylady's aandacht heeft getrokken; en stort zij die woorden uit met zulken bitteren spot, terwijl zij aan haar maaltijd zit, dat haar metgezel, de vriendschappelijke kamerdienaar, het eenigszins eene verademing vindt als zij bij het eten haar lepel moet gebruiken.

Ha, ha, ha! Zij, Hortense, vijf jaren lang in mylady's dienst geweest, en altijd op een afstand gehouden, en deze pop, dit wassen beeldje, door mylady geliefkoosd — inderdaad geliefkoosd — zoodra zij in huis komt. Ha, ha, ha! "En weet gij al hoe bevallig gij zijt, kind?" "Neen, mylady." Daarin hebt gij gelijk. "En hoe oud zijt ge, kind? En pas maar op dat zij u niet door vleierijen bederven, kind!" Het is comisch. Het is eene klucht!"

Kortom, het is iets zoo aardigs, dat mademoiselle Hortense het niet kan vergeten, maar dagen lang onder hare landgenooten, die in hare eigene betrekking met den troep logeergasten medekomen, zich in stilte met die klucht zit te vermaken — een genot, dat zij op hare eigenaardige gezellige manier uitdrukt, door haar gezicht nog strakker te zetten, hare dunne lippen samen te knijpen, en een loerenden blik ter zijde te werpen; welke pantomime dikwijls, als mylady er niet bij is, door mylady's spiegels wordt teruggekaatst.

Al de spiegels in het huis komen nu aan het werk, velen na eene lange werkeloosheid. Zij spiegelen schoone gezichtjes, onnoozele gezichtjes, jeugdige gezichtjes, gezichten van zeventig jaren, die nog niet oud willen zijn; de geheele verzameling van gezichten, die een paar weken van Januari op Kastanje-Hof komen doorbrengen, en die het dagblad der modewereld overal in het oog houdt, van dat zij aan het Hof van St. James voor het eerst te voorschijn komen, totdat de dood hen doet verdwijnen. Het buiten in L i n c o l n s h i r e is nu zeer levendig. Over dag hoort men geweerschoten en stemmen door de bosschen klinken; ruiters en rijtuigen verlevendigen de wegen en paden door het park; bedienden en afhangelingen vervullen het dorp en het Wapen van Dedlock. Bij den avond gezien, door de openingen tusschen het geboomte, gelijkt de rij vensters van de groote zaal, waar mylady's portret voor den schoorsteen hangt, naar eene rij juweelen, in eene zwarte lijst gezet. Des zondags wordt het kille kerkje bijna verwarmd door zulk eene aanzienlijke vergadering,

en de heerschende lucht van het stof der Dedlock's overweldigd door fijne parfumerieën.

De schitterende en gedistingueerde kring bevat in zijn omtrek geene geringe hoeveelheid van beschaving, verstand, eergevoel, schoonheid en deugd. Maar er is toch iets, dat niet deugt, in spijt van al die voorrechten. Wat kan dat zijn?

Zou het dandyïsmus wezen! Er is tegenwoordig geen koning George de Vierde (jammer genoeg) om den dandytoon aan te geven; er zijn nu geene gesteven witte dassen, geene rokken met korte lijven, geene valsche kuiten, geene keurslijven meer. Er zijn nu geene caricaturen meer van aldus gekleede, verwijfde exquisites, die in opera-loges uit overmaat van genot flauwvallen, en door andere even verteederde wezens worden opgewekt, die hun langhalzige reukflesschen onder den neus duwen. Er is geen b e a u meer, die vier man noodig heeft om hem in zijne hartslederen broek te krijgen, of die naar alle executiën gaat kijken, of die door het zelfverwijt wordt gekweld, dat hij eens eene erwt heeft gegeten. Maar is er toch dandyïsmus in dien schitterenden en gedistingueerden kring, een dandyïsmus van gevaarlijker soort, dat onder de oppervlakte is geraakt, en minder onschuldige dingen doet dan zich met stijve dassen de keel toe te binden, iets, waarvan geen redelijk wezen bijzonder bezwaar behoeft te maken?

Ja zeker. Het kan niet verbloemd worden. Er zijn deze week op Kastanje-Hof eenige heeren en dames naar de nieuwste mode, die een dandyïsmus hebben verzonnen — in den godsdienst, bij voorbeeld. Die, uit flauwhartige zucht naar eenige gemoedsbeweging, onder elkander een praatje hebben begonnen, dat het "gemeen" geen geloof meer heeft; meenende in dingen, die op de proef gesteld en valsch bevonden zijn, alsof een gemeene kerel op eene onverklaarbare manier zijn geloof aan een valschen schelling verloor, na de ontdekking dat hij valsch was, — die het gemeen wederom geloovig en interessant zouden willen maken, door de wijzers van de klok des Tijds terug te zetten, en eenige honderden jaren van de geschiedenis uit te wisschen.

Er zijn ook heeren en dames van eene andere mode, niet zoo nieuw, maar zeer elegant, die afgesproken hebben om een blinkend vernis over de wereld te leggen en al hare werkelijkheden voor het oog te verbergen. Voor wie alles kwijnend zacht en bevallig moet zijn. Die den eeuwigdurenden stilstand hebben uitgevonden. Die zich over niets moeten verheugen of bedroeven. Die door geene denkbeelden in hunne rust gestoord moeten worden. Voor wie zelfs de schoone kunsten, gepoeierd en achteruitstappende gelijk de lord kamerheer, zich naar de modeplaatjes van vroegere geslachten moeten kleeden, en nauwkeurig moeten zorg dragen om nooit in ernst te zijn, of eenigen indruk van eene eeuw van beweging over te nemen.

Daar is Lord Boodle, een vrij aanzienlijk man in zijne partij, die geweten heeft wat een ministerie is, en die Sir Leicester Dedlock na den maaltijd met grooten ernst vertelt, dat hij waarlijk niet ziet waar het in dezen tijd naar toe moet. Eene discussie is niet meer wat eene discussie placht te zijn; het huis is niet meer wat het huis placht te zijn; zelfs een kabinet is niet meer wat het vroeger was. Hij ziet met verbazing dat, indien het tegenwoordige ministerie eens mocht vallen, de keus der kroon, om een nieuw ministerie te vormen, tusschen Lord Coodle en Sir Thomas Doodle zou beperkt zijn — het onmogelijk achtende, dat de hertog van Foodle met Goodle zou willen samenwerken, hetgeen te denken is wegens de verwijdering, uit die zaak met Hoodle ontstaan. Dan het ministerie van Binnenlandsche Zaken en de leiding van het Huis der Gemeenten aan Joodle gevende, de schatkist aan Koodle, de Koloniën aan Loodle, en Buitenlandsche Zaken aan Moodle, wat zal men dan met Noodle doen? Men kan hem het presidentschap van den Raad niet aanbieden; dat blijft voor Poodle bewaard. Men kan hem niet in de wouden en bosschen zetten, dat is nauwelijks goed genoeg voor Quoodle. Wat volgt daaruit? Dat het land verloren is, schipbreuk lijdt, vergaat (gelijk aan Sir Leicester's patriotismus volkomen duidelijk wordt gemaakt) omdat men Noodle niet weet te plaatsen!

Aan den anderen kant bespreekt de edelachtbare William Buffy (lid van het Parlement) met iemand anders over de tafel heen, dat de schipbreuk des lands — waaraan geen twijfel is; alleen over de manier er van kan nog getwist worden — aan Cuffy is toe te schrijven. Als men met Cuffy had gedaan wat men had moeten doen, toen hij pas in het Parlement kwam, en hem had verhinderd zich bij Duffy te voegen, zou men hem in verband met Fuffy gebracht hebben, zou men den invloed hebben gehad van zulk een knap redenaar als Guffy, zou men bij verkiezingen op den schatrijken Huffy hebben kunnen rekenen, zou men voor drie graafschappen Juffy, Kuffy en Luffy er in hebben gekregen, en zou men zijne administratie gesteund hebben door de practische kundigheden en bekwaamheden van Muffy. Zoo zou dat alles zijn geweest, in plaats dat men nu van eene enkele gril van Puffy afhankelijk is.

Over dit punt, gelijk over eenige andere minder beduidende onderwerpen, bestaat verschil van gevoelen; maar het is den geheelen schitterenden en gedistingueerden kring volkomen duidelijk, dat er van niemand spraak kan zijn dan van Boodle en zijn aanhang, en van Buffy en zijn aanhang. Deze zijn de groote acteurs, voor wie het tooneel moet worden opengehouden. Een volk is er, zonder twijfel — zeker getal (een groot getal) van figuranten, die nu en dan moeten worden aangesproken, en waarop men voor eerekreten en koren moet kunnen rekenen, evenals op het theatrale tooneel; maar Boodle en Buffy, hunne aanhangers en familiën, hunne erfgenamen,

executeuren, administrateuren en rechtverkrijgenden, zijn de geboren eerste acteurs, directeurs en hoofdpersonen, en geene anderen kunnen ooit en in alle eeuwigheid ten tooneele verschijnen.

Ook hierin heerscht op Kastanje-Hof meer dandyïsmus, dan de schitterende en gedistingueerde kring misschien op den duur voor zich zal goedvinden. Want het gaat zelfs met de stilste en beschaafdste kringen, evenals met den kring, dien een toovenaar om zich heentrekt — daarbuiten ziet men dikwijls zeer vreemde verschijningen in levendige beweging; met dit verschil, dat er, daar zij werkelijkheden en geene schimmen zijn, grooter gevaar bestaat, dat zij in den kring zullen inbreken.

"WEL, WEET GIJ AL HOE BEVALLIG GIJ ZIJT, KIND?" ZEGT ZIJ, HAAR SCHOUDER MET HARE TWEE VOORSTE VINGERS AANRAKENDE. (blz. 78).

Hoe dit zij, Kastanje-Hof is nu zeer vol, zoo vol, dat er in de borst der slecht gelogeerde kameniers een gloeiend en onuitdoofbaar gevoel van onrecht oprijst. Slechts ééne kamer is ledig. Het is eene torenkamer van de derde orde van verdiensten, eenvoudig maar geriefelijk gemeubileerd, en die het voorkomen van een ouderwetsch schrijfvertrek heeft. Dit is mijnheer Tulkinghorn's kamer, en zij wordt nooit aan iemand anders gegeven, want hij kan ieder oogenblik komen. Hij is er nog niet. Het is zijne gewoonte met mooi weder stil van het dorp te komen wandelen, deze kamer binnen te vallen, alsof hij er nooit was uitgeweest sedert men hem er voor de laatste maal zag, een knecht te verzoeken om Sir Leicester te onderrichten dat hij gekomen is, in geval men hem mocht noodig hebben, en tien minuten voor het diner in de bibliotheek te verschijnen. Hij slaapt in zijn torentje, met een krakenden vlaggestok boven zijn hoofd, en heeft buiten een looden plat, waarop men, als hij daar is, op een fraaien ochtend voor het ontbijt zijne zwarte gedaante kan zien heen en weer kuieren, gelijk eene groote soort van kraai.

Dagelijks voor het diner zoekt mylady naar hem in een donkeren hoek der bibliotheek, maar hij is er niet. Dagelijks aan het diner zoekt mylady langs de tafel naar de ledige plaats, die naar hem zou wachten als hij zoo pas gekomen was, maar er is geen ledige plaats. Elken avond vraagt mylady toevallig aan hare kamenier:

"Is mijnheer Tulkinghorn al gekomen?"

Elken avond is het antwoord: "Neen, mylady, nog niet."

Op een avond, terwijl hare haren worden losgemaakt, verzinkt mylady na dit antwoord in diepe gedachten, totdat zij haar eigen peinzend gezicht in den spiegel tegenover haar ziet, en daarboven een paar zwarte oogen, die haar nieuwsgierig waarnemen.

"Wees zoo goed om op uwe dingen te letten," zegt mylady, zich tot het spiegelbeeld van Hortense richtende. "Gij kunt uwe schoonheid wel op een anderen tijd beschouwen." — "Pardon! Het was mylady's schoonheid." — "Die," zegt mylady, "behoeft gij geheel niet te beschouwen."

Eindelijk, op een namiddag, kort voor het ondergaan der zon, als de groepen, die voor de laatste twee uren de Geestenwandeling hebben verlevendigd, zich verstrooid hebben, en Sir Leicester en mylady alleen op het terras zijn gebleven, verschijnt mijnheer Tulkinghorn. Hij komt met zijn gewonen afgepasten tred, die nooit versneld en nooit vertraagd wordt, naar hen toe. Hij draagt zijn gewoon uitdrukkingloos masker — indien het een masker is — en familiegeheimen in ieder lid van zijn lichaam en ieder plooitje van zijne kleeren. Of zijne geheele ziel aan de grooten is gewijd, dan of hij hun niets geeft behalve de diensten, die hij verkoopt, is zijn persoonlijk geheim. Hij bewaart dit, gelijk hij de geheimen zijner clienten bewaart; hij is in dit opzicht zijn eigen client, en zal zich zelven nooit verraden.

"Hoe vaart ge, mijnheer Tulkinghorn?" zegt Sir Leicester, hem de hand gevende.

Tulkinghorn is zeer wel. Sir Leicester is zeer wel. Mylady is zeer wel. Alles ten uiterste voldoende. De rechtsgeleerde wandelt, met de handen op den rug, naast Sir Leicester het terras langs. Mylady gaat aan den anderen kant.

"Wij hadden u al vroeger verwacht," zegt Sir Leicester. Eene minzame aanmerking; zooveel als te zeggen: "Mijnheer Tulkinghorn, wij zijn gedachtig aan uw bestaan als gij niet hier zijt, om ons daaraan door uwe tegenwoordigheid te herinneren. Wij schenken u een gedeelte van onze aandacht, ziet gij, mijnheer!"

Tulkinghorn, dit begrijpende, buigt zijn hoofd en zegt, dat hij zeer verplicht is.

"Ik zou al vroeger zijn gekomen," zegt hij, "als ik het niet zoo druk had gehad met die zaken in de verschillende processen tusschen u en Boythorn." — "Een man van eene zeer onredelijke denkwijze," merkt Sir Leicester met strengheid aan. "Een buitengemeen gevaarlijk persoon in elke maatschappij. Een man van een zeer gemeen karakter." — "Hij is stijfhoofdig," zegt Tulkinghorn. — "Dat is natuurlijk voor zulk een man," zegt Sir Leicester, met een gezicht alsof hij de stijfhoofdigheid zelf was. "Het verwondert mij geheel niet dat te hooren." — "De eenige vraag is," hervat de rechtsgeleerde, "of gij iets wilt toegeven." — "Neen, mijnheer," antwoordt Sir Leicester. "Niets. Ik toegeven?" — "Ik meen niet iets van belang. Natuurlijk weet ik wel, dat gij daarvan niet zoudt willen hooren. Ik meen een of ander ondergeschikt punt." — "Mijnheer Tulkinghorn," antwoordt Sir Leicester, "er kan geen ondergeschikt punt wezen tusschen mij en mijnheer Boythorn. Als ik nog verder ga, en aanmerk, dat ik niet wel kan begrijpen, hoe eenig recht van mij een ondergeschikt punt kan zijn, spreek ik niet zoozeer met het oog op mij zelven als een individu, als met het oog op de positie der familie, die ik behoor te handhaven!"

Tulkinghorn buigt nogmaals zijn hoofd. "Ik heb nu mijne instructiën," zegt hij. "Mijnheer Boythorn zal ons veel moeite geven —"

"Het ligt in zoo iemands karakter, mijnheer Tulkinghorn," valt Sir Leicester hem in de rede, "veel moeite te geven. Iemand, die alles ten onderste boven zou willen werpen. Iemand, die voor vijftig jaren waarschijnlijk voor de Old Bailey zou zijn te recht gesteld voor een demagogisch komplot, en streng gestraft — zoo niet," voegt Sir Leicester er na een oogenblik bedenkens bij, "zoo niet gehangen en gevierendeeld."

Sir Leicester schijnt door het uitspreken van dit vonnis zijne statige borst van een last te hebben bevrijd, alsof dit bijna even voldoende was als het vonnis ten uitvoer te laten brengen.

"Maar de avond valt," zegt hij, "en mylady zal kou vatten. Melieve, laten wij naar binnen gaan."

Terwijl zij zich naar de groote deur wenden, spreekt mylady Dedlock mijnheer Tulkinghorn voor de eerste maal aan.

"Gij hebt mij eene boodschap gezonden betrekkelijk dien persoon, naar wiens schrift ik toevallig had gevraagd. Men moest wel iemand als gij zijn om die omstandigheid te onthouden; ik had ze geheel vergeten. Uwe boodschap bracht ze mij weder te binnen. Ik kan mij niet verbeelden welke herinnering ik had van eene dergelijke hand; maar ik had er toch zeker eene herinnering van." — "Eene herinnering?" herhaalt Tulkinghorn. — "Mij dunkt van ja," antwoordt mylady onverschillig. "Eenigszins. En hebt gij u waarlijk de moeite gegeven om den schrijver van dat stuk op te zoeken. Wat was het ook weer. Eene verklaring?" — "Ja." — "Hoe zonderling!"

Zij gaan een somber ontbijtvertrek binnen, dat over dag door twee vensters in een zwaren muur wordt verlicht. Het is nu schemeravond. Het vuur werpt een helder schijnsel op de beschotene wanden, een bleeker en kouder op de vensterruiten, waardoor men nog het koudere landschap ziet, dat in den wind ligt te huiveren, en waarover een grauwe mist voortkruipt, de eenige reiziger behalve de drijvende wolken.

Mylady zet zich op haar gemak in een leuningstoel bij den haard, en Sir Leicester neemt een anderen leuningstoel aan den overkant. De rechtsgeleerde staat voor het vuur, met zijne hand op armslengte uitgestoken om zijn gezicht voor den gloed te beschermen. Hij ziet over zijn arm naar mylady.

"Ja," zegt hij. "Ik heb naar dien man gevraagd en hem ook gevonden. En wat vreemd is, ik vond hem — " — "Geen persoon, die de moeite waard was om naar te zoeken, vrees ik," zegt mylady met lustelooze onverschilligheid. — "Ik vond hem dood." — "IJselijk!" zegt Sir Leicester, niet zoozeer getroffen door de zaak zelve, als wel daardoor dat men er melding van maakt. — "Ik werd naar

zijne kamer gewezen — een ellendig, armoedig verblijf — en daar vond ik hem dood." — "Gij zult mij wel ten goede houden, mijnheer Tulkinghorn," merkt Sir Leicester aan; "maar mij dunkt, hoe minder — " — "Och, Sir Leicester, laat ik de geheele geschiedenis mogen hooren," — het is mylady, die spreekt. — "Juist eene vertelling voor schemeravond. Hoe akelig! Dood?"

Tulkinghorn bevestigt dit met nog eene hoofdbuiging. "Of hij door zijne eigene hand — " — "Op mijne eer!" roept Sir Leicester uit. "Waarlijk!" — "Maar laat mij de geschiedenis toch hooren!" zegt mylady. — "Wat gij maar verlangt, melieve. Maar ik moet zeggen — " — "Neen, gij moet niet zeggen. Ga, voort, mijnheer Tulkinghorn."

Sir Leicester 's galanterie geeft het haar gewonnen, hoewel hij nog blijft denken, dat zulke afzichtelijkheden in hoogere kringen ter sprake te brengen, inderdaad toch — toch —

"Ik wilde zeggen," hervat de rechtsgeleerde, "dat of hij door zijne eigene hand den dood had gevonden of niet, buiten mijn vermogen was om u te zeggen. Ik moet mijne uitdrukking evenwel verbeteren door te zeggen, dat hij ontwijfelbaar door zijn eigen bedrijf was omgekomen, hoewel men nooit met zekerheid kan weten, of het met voorbedacht opzet of bij ongeluk was. De coroner's Jury heeft uitspraak gedaan, dat hij het vergift bij toeval had gebruikt." — "En wat voor soort van een man," vraagt mylady, "was dat beklagenswaardig schepsel?" — "Zeer moeielijk te zeggen," antwoordt de rechtsgeleerde, zijn hoofd schuddende. "Hij had zoo ellendig geleefd, en was zoo afzichtelijk, met zijne vuil gele kleur, en zijne wilde zwarte haren en baard, dat ik hem voor iemand uit het laagste gemeen zou hebben gehouden. Maar de chirurgijn was van gedachte, dat hij eens iets beters was geweest, zoowel van voorkomen als van stand." — "Hoe noemden zij dat rampzalige wezen?" — "Zij noemden hem gelijk hij zich zelven had genoemd, maar niemand wist zijn waren naam." — "Zelfs niemand, die hem had opgepast?" — "Niemand had hem opgepast. Hij werd dood gevonden. Eigenlijk was ik het, die hem vond." — "Zonder eenige inlichting of iets, waaruit iets meer was op te maken?" — "Zonder iets hoegenaamd. Er was," zegt de rechtsgeleerde peinzend, "een oud valies; maar — neen, er waren geene papieren."

Onder dit korte gesprek hebben Lady Dedlock en mijnheer Tulkinghorn, zonder eenige verandering van hun gewoon gedrag, elkander zeer vast aangezien — gelijk misschien natuurlijk was bij het spreken over zulk een ongewoon onderwerp. Sir Leicester heeft naar het vuur zitten staren, met de uitdrukking van den Dedlock op de trap. Nu het verhaal ten einde is, herhaalt hij zijn statig protest, zeggende, dat het volkomen duidelijk is, dat geene herinnering in mylady's geheugen met mogelijkheid tot dit ongelukkig voorwerp teruggebracht kan worden (of hij moet een bedelbriefschrijver zijn geweest), en hij dus vertrouwt geen woord meer te zullen hooren van iets, dat zoover beneden mylady's rang is.

"Zeker, eene opeenstapeling van ijselijkheden," zegt mylady, haar bonten mantel te zamen nemende, "maar zij interesseeren iemand toch voor het oogenblik. Mijnheer Tulkinghorn, wees zoo goed om de deur voor mij open te doen."

Tulkinghorn doet dit met eerbiedige gedienstigheid, en houdt ze open terwijl zij heengaat. Zij gaat hem dicht voorbij, met hare gewone kwijnende houding en trotsche gratie. Zij zien elkander wederom aan het diner — des anderen daags nogmaals — en vele dagen achtereen. Lady Dedlock is altijd dezelfde afgematte godin, door aanbidders omringd, en schrikkelijk onderhevig aan doodelijke verveling, zelfs terwijl zij wordt aangebeden. Tulkinghorn is altijd dezelfde bewaarder van adellijke geheimen, daar zoo wonderlijk misplaatst en toch zoo geheel thuis. Zij schijnen zoo weinig op elkander te letten, als twee menschen, door dezelfde muren omsloten, zouden kunnen doen. Maar of de een gedurig den ander bespiedt en verdenkt, altijd wantrouwig dat er iets van groot belang wordt achtergehouden; of beide altijd volkomen tegen elkander gewapend zijn, en zorg dragen om zich nooit onverhoeds te laten verrassen; en wat ieder wel zou willen geven om te weten hoeveel de ander weet — dit alles is vooralsnog in hun eigen hart verborgen.

XIII.

ESTHER'S VERHAAL.

Wij hielden vele raadplegingen over de vraag wat Richard zou moeten worden; eerst zonder mijnheer Jarndyce, gelijk hij verzocht had, en naderhand met hem; maar het duurde lang eer wij eenigszins schenen te vorderen. Richard zeide, dat hij voor alles klaar was. Toen mijnheer Jarndyce zeide te twijfelen of hij niet al te oud was om zich in den zeedienst te begeven, zeide Richard, dat hij dit ook al bedacht had en het misschien wel zoo was. Toen mijnheer Jarndyce vroeg wat hij van de armee vond, zeide Richard, dat hij daar ook al aan had gedacht, en dat het geen slecht denkbeeld was. Toen mijnheer Jarndyce hem raadde om wel te overleggen en te beslissen of zijne oude voorkeur voor de zee eene gewone jongensachtige neiging, of eene krachtige roeping was, antwoordde Richard: "Wel, hij had al dikwijls gepoogd dat te beslissen, maar hij kon het niet uitmaken."

"Hoeveel van deze besluiteloosheid van karakter," zeide mijnheer Jarndyce tot mij, "te wijten is aan dien onbegrijpelijken stapel van onzeker-

heid en uitstel, waarop hij bij zijne geboorte is neergeworpen, vermeet ik mij niet te zeggen; maar dat de Kanselarij, bij al hare andere zonden, er eenigermate voor verantwoordelijk is, kan ik duidelijk zien. Het heeft hem eene gewoonte doen aannemen, of hem daarin bevestigd, om alles uit te stellen — om op deze en gene kans te rekenen, zonder te weten welke kans — en alles onbeslist, onzeker en verward te laten. Het karakter van veel ouder en degelijker menschen kan wel veranderd worden door de omstandigheden, die hen omgeven. Men zou te veel verwachten als men dacht, dat een knaap, terwijl het zijne zich pas vormt, aan zulk een invloed zou ontkomen."

Ik gevoelde, dat dit waarheid was; hoewel ik, als ik durf zeggen wat ik verder dacht, het ook zeer te beklagen vond, dat Richard's opvoeding dien invloed niet had tegengewerkt en eene andere richting aan zijn karakter gegeven.

Hij was acht jaren op eene openbare school geweest, en had daar, naar ik vernam, Latijnsche verzen van verscheidene soorten leeren maken, verwonderlijk fraai. Maar ik hoorde nooit, dat iemand er werk van had gemaakt om te ontdekken wat zijne natuurlijke neiging was, of wat zijne gebreken waren, of om hem eenige wetenschap naar zijne vatbaarheid voor te dragen. Hij moest zich maar in het verzenmaken oefenen, en had die kunst in zulk eene volmaaktheid geleerd, dat ik denk, dat hij, als hij tot zijne meerderjarigheid op school gebleven was, niets anders had kunnen doen dan dezelfde verzen weder over en over te maken, of hij had zijne opvoeding moeten uitbreiden door het te verleeren. Evenwel, schoon ik niet twijfel of zij waren heel mooi, en heel stichtelijk, en heel nuttig voor vele oogmerken in het leven, en wel waardig om levenslang onthouden te worden, twijfelde ik toch of het niet voordeelig voor Richard zou zijn geweest, als iemand hem een weinigje bestudeerd had, in plaats van hem zooveel daarop te laten studeeren.

Ik wist wel is waar niets van de zaak, en weet zelfs nu nog niet, of de jonge heeren van het classieke R o m e en G r i e k e n l a n d ook zooveel verzen maakten — en of de jonge heeren van eenig ander land dat wel ooit deden.

"Ik kan maar volstrekt niet verzinnen," zeide Richard peinzende, "wat ik liefst zou worden. Behalve dat ik zeer zeker weet, dat ik geen geestelijke wil worden, zou ik er wel om willen laten raden." — "Gij hebt geene genegenheid voor het vak van mijnheer Kenge ?" zeide mijnheer Jarndyce. — "Dat weet ik niet, mijnheer," antwoordde Richard. "Ik houd veel van bootroeien, en procureursklerken komen veel op het water. Het is een heerlijk beroep." — "Chirurgijn —" zeide mijnheer Jarndyce. — "Dat is het, mijnheer!" riep Richard uit.

Ik twijfel of hij er wel ooit voorheen aan gedacht had.

"Dat is het, mijnheer!" herhaalde Richard met geestdrift. "Daar hebben wij het eindelijk. Chirurgijn."

Hij liet zich door geen lachen daarvan afbrengen, schoon hij er zelf hartelijk om lachte. Hij zeide, dat hij nu zijn beroep had gekozen, en hoe meer hij er over dacht, des te duidelijker zijne roeping gevoelde; de heelkunde was juist zijn vak. Vreezende, dat hij alleen tot dit besluit kwam omdat hij, nooit gelegenheid gehad hebbende om te ontdekken waartoe hij geschikt was, en nooit aanleiding gekregen hebbende om tot die ontdekking te komen, nu met het nieuwste denkbeeld ingenomen was, en zich verheugde van den last van het overdenken bevrijd te zijn, verwonderde ik mij of het Latijnsche-verzenmaken dikwijls daarop uitliep, dan of het geval van Richard eene uitzondering was.

Mijnheer Jarndyce gaf zich veel moeite om ernstig met hem te spreken, en hem onder het oog te brengen dat hij in zulk eene gewichtige zaak zich zelven vooral niet moest misleiden. Na zulk een onderhoud was Richard zelf eenigszins ernstig; maar telkens zeide hij Ada en mij, "dat alles goed was," en begon dan over iets anders te praten.

"Bij den hemel!" riep mijnheer Boythorn uit, die zich krachtig voor de zaak interesseerde — schoon ik dit niet behoef te zeggen, want hij kon nooit iets flauw doen, "ik ben opgetogen een jongmensch te zien, die zich met lust en ijver aan dat edele beroep wijdt! Hoe meer ijver er in is, des te beter voor het menschdom, en des te erger voor die gemeene groote heeren, die er behagen in scheppen om die heerlijke kunst bij de wereld in minachting te brengen. Bij alles wat laag en verachtelijk is," riep mijnheer Boythorn uit, "de behandeling der chirurgijns op de schepen is zoodanig, dat ik de beenen — beide beenen — van ieder lid van den Admiraliteitsraad aan eene samengestelde beenbreuk zou willen onderwerpen, en ieder bevoegd heelkunstenaar op straf van deportatie verbieden ze te zetten, als het geheele stelsel niet in acht en veertig uren veranderd was." — "Zoudt gij hun geene week willen geven?" vroeg mijnheer Jarndyce. — "Neen," zeide mijnheer Boythorn met vastheid. "Volstrekt niet. Acht en veertig uren! Wat corporatiën, kerspelen, armbesturen en dergelijke vergaderingen van botterikken betreft, die bijeenkomen om zulke redevoeringen te wisselen, dat zij, bij den hemel, voor de rest van hun ellendig aanzijn in kwikzilvermijnen moesten aan het werk gesteld worden, al ware het maar om hun verfoeilijk Engelsch te beletten eene taal te ontreinigen, die voor het aanschijn der zon gesproken wordt — wat die kerels betreft, die laaghartig misbruik maken van den ijver van kundige mannen, om de onschatbare diensten van hunne beste levensjaren, hunne lange studie en kostbare opvoeding, te beloonen met een salaris, te gering voor een klerk, ik

wilde ze allen den hals laten omdraaien, en hunne schedels in de snijkamer ten toon laten stellen ter beschouwing voor de geheele faculteit — opdat de jonge leden vroeg zouden kunnen zien en meten, hoe dik schedels wel kunnen worden."

Hij besloot deze heftige verklaring met ons vriendelijk glimlachend in het rond aan te zien, en eensklaps een "Ha, ha, ha!" uit te bulderen, hetwelk zoo lang aanhield, dat ieder ander mensch er onder had moeten bezwijken.

Daar Richard, na den afloop der herhaalde bedenktijden, die mijnheer Jarndyce hem had aangeraden, nog bleef zeggen, dat zijne keus gevestigd was; en hij Ada en mij nog even bepaald bleef verzekeren, "dat alles goed was," werd het raadzaam mijnheer Kenge er over te spreken. Mijnheer Kenge kwam dus op zekeren dag dineeren, en in zijn stoel achteroverleunende, en zijn lorgnet al om- en omdraaiende, in dezelfde houding die ik mij van hem herinnerde toen ik nog een klein meisje was, sprak hij met dezelfde heldere, galmende stem.

"Ha, ha!" zeide mijnheer Kenge. "Ja wel! Een zeer goed vak, mijnheer Jarndyce, een zeer goed vak." — "Maar er moet vlijtig en ijverig gestudeerd worden om er in te vorderen," merkte mijn voogd aan, met een blik naar Richard. — "O, zonder twijfel," zeide mijnheer Kenge. "Vlijtig en ijverig." — "Maar dat is meer of minder het geval met ieder vak van eenig belang," zeide mijnheer Jarndyce, "het is geene bijzondere noodzakelijkheid, die men door eene andere keus zou kunnen ontgaan." — "Wel neen," zeide mijnheer Kenge. "En mijnheer Richard Carstone, die zich zoo verdienstelijk heeft gekweten in de — zal ik zeggen in de classieke bosschages — waarin hij zijne jeugd heeft doorgebracht, zal zonder twijfel de naarstigheid, die hij zich heeft aangewend door het maken van verzen in die taal, waarin, als ik mij niet vergis, gezegd is dat een dichter geboren, niet gemaakt wordt, nu toepassen op den bij uitstek practischen werkkring, dien hij binnentreedt." — "Gij kunt er op aan," zeide Richard op zijn luchtig rondborstigen toon, "dat ik het fiks zal aanpakken en mijn best doen." — "Heel goed, mijnheer Jarndyce," zeide mijnheer Kenge, vriendelijk knikkende. "Als mijnheer Richard ons verzekert, dat hij het fiks zal aanpakken en zijn best doen," nog eens met welgevallen knikkende bij deze uitdrukkingen, "wilde ik u in overweging geven, dat wij nog maar te zoeken hebben naar de beste manier om hem het doel zijner eerzucht te doen bereiken. Wat nu aangaat, mijnheer Richard bij een voornaam chirurgijn te plaatsen. Heeft men alreeds iemand op het oog?" — "Niemand, Rick, geloof ik?" zeide mijn voogd. — "Niemand, mijnheer," zeide Richard. — "Juist!" merkte mijnheer Kenge aan. "En wat nu de conditiën betreft. Heeft men daaromtrent eene bijzondere voorkeur?" — "Ne—een," zeide Richard. — "Juist!" merkte mijnheer Kenge weder aan. — "Ik zou gaarne wat afwisseling hebben," zeide Richard. "Ik meen gelegenheid om veel ondervinding op te doen." — "Een voornaam vereischte, zonder twijfel," zeide mijnheer Kenge. "Ik geloof, dat dit gemakkelijk te schikken zal zijn, mijnheer Jarndyce. Wij hebben maar vooreerst een chirurgijn te vinden, die aan ons oogmerk voldoet, en zoodra wij ons verlangen — en, zal ik er bijvoegen, onze geneigdheid om een leergeld te betalen? — bekend maken, zal onze eenige moeielijkheid zijn eene keus te doen uit een getal van aanbiedingen. In de tweede plaats moeten wij die kleine formaliteiten in acht nemen, die ons door onzen leeftijd, en door de omstandigheid dat wij ons onder de voogdij van het Hof bevinden, worden voorgeschreven. Wij zullen het spoedig naar hartelust kunnen "aanpakken," om met Mijnheer Richard's eigene cordaatheid te spreken. Het is eene toevalligheid," zeide mijnheer Kenge, met iets zwaarmoedigs in zijn glimlach, "eene van die toevalligheden, die misschien wel en misschien niet eene verklaring vereischen boven onze tegenwoordige beperkte vermogens, dat ik een neef in het vak der chirurgie heb. Hij zou misschien door u geschikt kunnen geacht worden, en zou misschien genegen zijn om dit voorstel aan te nemen. Ik kan even weinig voor hem instaan als voor u, maar het zou misschien kunnen zijn."

Daar dit reeds een uitzicht gaf, werd er bepaald, dat mijnheer Kenge met zijn neef zou spreken. En daar mijnheer Jarndyce reeds vroeger had voorgesteld om ons voor eenige weken naar Londen te brengen, werd er des anderen daags afgesproken, dat wij nu terstond zouden gaan, en Richard's aangelegenheid met deze reis in verband brengen.

Daar mijnheer Boythorn ons in die week verliet, namen wij onzen intrek op vroolijke kamers, dicht bij Oxford-Street, boven een behanger. Londen was een groot wonder voor ons, en wij waren uren achtereen uit, om de merkwaardigheden te zien, die minder onuitputtelijk bleken te zijn dan onze krachten. Wij bezochten ook met groot vermaak de voornaamste theaters, en zagen alle stukken, die de moeite waard waren. Ik spreek hiervan, omdat het in de komedie was, dat mijnheer Guppy mij weder begon lastig te worden.

Ik zat op een avond met Ada voor in eene loge, en Richard was op de plaats, die hem het best beviel, achter Ada's stoel, toen ik toevallig naar beneden in het parterre kijkende, mijnheer Guppy zag, die met zijn haar glad over zijn hoofd gestreken, en een gezicht waarop het grootste jammer stond afgemaald, naar mij opkeek. Ik gevoelde de geheele voorstelling door, dat hij geen oogenblik naar de acteurs keek, maar aanhoudend naar mij tuurde, en dat altijd

met eene zorgvuldig bestudeerde uitdrukking van de grootste rampzaligheid en diepste neerslachtigheid.

Dit bedierf dien avond al mijn vermaak, omdat het zoo belachelijk was en mij zoo verlegen maakte. Maar van dien tijd af gingen wij nooit naar de komedie, of wij zagen mijnheer Guppy in het parterre — altijd met zijne haren gladgestreken, zijne boordjes omgeslagen en eene algemeene flauwheid in zijn uitzicht. Als hij er nog niet was als wij kwamen, en ik begon te hopen dat hij niet komen zou, en mij voor eene poos aan mijne belangstelling in het stuk overgaf, was ik zeker zijne kwijnende oogen te ontmoeten, als ik dat allerminst verwachtte, en van dat oogenblik af kon ik er op aan, dat zij den geheelen avond op mij gevestigd bleven.

Ik kan waarlijk niet zeggen, hoe onrustig dit mij maakte. Als hij zijne haren had opgestreken of zijne boordjes opgezet, zou het toch al erg genoeg zijn geweest; maar te weten, dat die zotte figuur mij altijd aanstaarde, en dat altijd met zulk eene overdrevene vertooning van neerslachtigheid, hinderde mij zoodanig, dat ik niet om het spel durfde lachen of schreien, ja niet eens spreken of mij bewegen. Ik scheen niets natuurlijks meer te kunnen doen. Mijnheer Guppy te ontsnappen door achter in de loge te gaan zitten, kon ik ook niet, daar ik wist, dat Richard en Ada er op rekenden mij bij zich te hebben, en nooit zoo genoeglijk met elkander hadden kunnen praten, als er iemand anders op mijne plaats had gezeten. Zoo zat ik daar, niet wetende waar ik mijne oogen moest laten — want waar ik ook heenzag, overal volgden mij mijnheer Guppy's oogen; — en dan te denken aan de schrikkelijke onkosten, waarop dat jonge mensch zich om mijnentwil joeg.

Somtijds dacht ik om er mijnheer Jarndyce over te spreken. Maar dan vreesde ik dat het jonge mensch zijne betrekking zou verliezen, en ik hem zou ruïneeren. Somtijds dacht ik het aan Richard te zeggen, maar dan werd ik afgeschrikt door de mogelijkheid, dat hij met mijnheer Guppy zou vechten en hem een blauw oog geven. Somtijds dacht ik, moest ik een donker gezicht tegen hem zetten of mijn hoofd schudden. Maar dan gevoelde ik, dat ik dit niet kon doen. Somtijds dacht ik, of ik niet aan zijne moeder zou schrijven, maar dan begreep ik, dat ik door eene briefwisseling te openen, de zaak nog erger zou maken. Altijd kwam ik ten laatste tot het besluit, dat ik er niets aan kon doen. Mijnheer Guppy's volharding deed hem niet alleen geregeld in ieder theater komen waar wij heen gingen, maar ook buiten in het gedrang verschijnen, ja zelfs achter op onze vigilante klimmen — waar ik zeker ben, dat men hem twee- of driemaal tusschen de geduchtste ijzeren pennen heeft zien spartelen. Als wij thuis waren gekomen, betrok hij de wacht bij een paal tegenover ons huis. De behanger, bij wien wij kamers hadden, woonde op den hoek van eene kruisstraat, en ik was bang om aan het venster te komen, uit vrees van hem (gelijk ik eens bij maneschijn deed) tegen den paal te zien staan leunen en kou vatten. Als mijnheer Guppy niet, gelukkig voor mij, over dag zijne bezigheden had gehad, zou ik waarlijk geene rust van hem gehad hebben.

Terwijl wij die vermakelijkheden bijwoonden, waaraan mijnheer Guppy op zulk eene zonderlinge manier deel nam, werden de zaken, die ons gedeeltelijk naar de stad hadden doen komen, niet verzuimd. De neef van mijnheer Kenge was zekere mijnheer Bayham Badger, die te Chelsea eene goede praktijk had, en bovendien aan eene groote openbare inrichting was verbonden. Hij was zeer genegen om Richard in huis te nemen en het oog op zijne studie te houden; en daar het scheen, dat deze met goede vooruitzichten onder mijnheer Badger's dak kon worden ondernomen, en mijnheer Badger veel zin in Richard had, en Richard zeide, dat mijnheer Badger hem "wel genoeg" beviel, werd er eene overeenkomst gesloten en de goedkeuring van den lord-kanselier daarop verzocht, waarmede alles was afgedaan.

Op den dag toen de zaak in orde gebracht zou worden, waren wij allen bij mijnheer Badger ten eten gevraagd. Het zou geheel en famille wezen, zeide mevrouw Badger's briefje, en wij vonden dus geene dames behalve mevrouw Badger zelve. Zij zat in haar salon, omgeven van verschillende voorwerpen, die te kennen gaven dat zij wat teekende, wat piano speelde, wat guitaar speelde, wat harp speelde, wat zong, wat borduurde, wat las, wat verzen maakte en wat botaniseerde. Zij was eene dame van ongeveer vijftig jaren, naar mij dacht, jeugdig gekleed, en had eene zeer fraaie kleur. Als ik bij de lijst harer talenten nog voeg, dat zij een beetje rouge legde, wil ik niet zeggen dat daar eenig kwaad in stak.

Mijnheer Bayham Badger zelf was een frisch, blozend, levendig heertje, met eene zwakke stem, witte tanden, lichte haren en verwonderde oogen, eenige jaren jonger, zou ik zeggen, dan zijne vrouw. Hij liep zeer hoog met haar, maar vooral om de (naar het ons voorkwam) zonderlinge reden, dat zij drie mannen had gehad. Wij waren nauwelijks gaan zitten, of hij zeide tot mijnheer Jarndyce, op een triomfeerenden toon:

"Gij zoudt welhaast niet denken, dat ik mevrouw Bayham Badger's derde was?" — "Inderdaad?" zeide mijnheer Jarndyce. — "Haar derde!" zeide mijnheer Badger. "Mevrouw Bayham Badger heeft het aanzien niet, jufvrouw Summerson, van eene dame, die al twee vorige mannen heeft gehad!" — "Lang niet," zeide ik. — "En zeer merkwaardige mannen!" zeide mijnheer Badger op een toon van vertrouwen. "Ka-

pitein Swosser, van de koninklijke marine, die mevrouw Badger's eerste man is geweest, was een zeer uitstekend officier. De naam van professor Dingo, mijn onmiddellijken voorganger, heeft eene Europeesche vermaardheid."

Mevrouw Badger hoorde hem en glimlachte.

"Ja, melieve!" zeide mijnheer Badger, in antwoord op dien glimlach. "Ik maakte voor mijnheer Jarndyce en jufvrouw Summerson de opmerking, dat gij al twee vorige mannen hadt gehad — beide zeer uitstekende personen. Zij vonden dat, gelijk men algemeen doet, moeielijk te gelooven." — "Ik was even twintig," zeide mevrouw Badger, "toen ik met kapitein Swosser van de koninklijke marine trouwde. Ik ben in de Middellandsche Zee met hem geweest, en ik ben een compleet matroos. Op den twaalfden verjaardag van mijne eerste bruiloft werd ik de vrouw van professor Dingo." — "Van Europeesche vermaardheid," voegde mijnheer Badger er binnensmonds bij. — "En toen mijnheer Badger en ik een paar werden," vervolgde mevrouw Badger, "trouwden wij ook op denzelfden dag van het jaar. Ik had eene gehechtheid aan dien dag gekregen." — "Zoodat mevrouw Badger met drie mannen getrouwd is — waarvan twee uitstekende personen," zeide mijnheer Badger, de feiten opsommende, "en dat telkens op den een en twintigsten Maart, 's morgens om elf uur."

Wij gaven allen onze verwondering te kennen.

"Als mijnheer Badger niet zoo bescheiden was," zeide mijnheer Jarndyce, "zou ik de vrijheid nemen om hem te verbeteren, en zeggen drie uitstekende personen." — "Wel bedankt, mijnheer Jarndyce!" zeide mevrouw Badger. "Wat ik hem ook altijd zeg!" — "En, melieve," antwoordde mijnheer Badger, "wat zeg i k u altijd? Dat ik zonder zooveel onderscheiding als ik in mijn vak mag hebben verworven (en welke onze vriend mijnheer Carstone eerlang zal kunnen beoordeelen) te willen verkleinen, zoo verwaand niet ben — neen, waarlijk zoo onredelijk niet ben," zeide mijnheer Badger tot ons in het algemeen — "om mijne reputatie gelijk te willen stellen met mannen van den eersten rang, zooals kapitein Swosser en professor Dingo. Misschien zult gij wel eenig belang stellen, mijnheer Jarndyce," vervolgde mijnheer Badger, vooruitgaande naar de achterkamer, "in dit portret van kapitein Swosser. Het is geschilderd toen hij van het Amerikaansche Station thuis was gekomen, waar hij de landziekte had gehad. Mevrouw Badger houdt het voor te geel. Maar het is toch een zeer fraaie kop. Een zeer fraaie kop."

Wij allen herhaalden: "Een zeer fraaie kop!"

"Ik gevoel, als ik dit portret aanzie," zeide mijnheer Badger, "dat dit een man is, dien ik gaarne had willen zien. Het teekent geheel en al den man van den eersten rang, gelijk kapitein Swosser zoo bij uitstek was. Aan den anderen kant professor Dingo. Ik heb hem wel gekend — in zijne laatste ziekte over hem gepraktizeerd; — eene sprekende gelijkenis! Boven de piano mevrouw Bayham Badger als mevrouw Swosser. Boven de sofa, mevrouw Bayham Badger als mevrouw Dingo. Van de tegenwoordige mevrouw Bayham Badger bezit ik het origineel, en heb ik geene kopie."

Men kwam nu zeggen, dat het diner gereed was, en wij gingen naar beneden. Het was een zeer fatsoenlijk diner, en alles op de tafel was even fraai. Maar de kapitein en professor speelden mijnheer Badger nog altijd door het hoofd, en daar Ada en ik de eer hadden van ons onder zijne bijzondere zorg te bevinden, kregen wij nog genoeg van hen te hooren.

"Water, jufvrouw Summerson. Laat ik! Niet dat glas, als het u belieft. James, geef professors glas."

Ada bewonderde eenige gemaakte bloemen onder eene stolp.

"Verbazend hoe lang zij zich goed houden!" zeide mijnheer Badger. "Mevrouw Bayham Badger heeft ze present gekregen toen zij in de Middellandsche Zee was.

Hij noodigde mijnheer Jarndyce om een glas Bordeaux te drinken.

"Niet dien Bordeaux!" zeide hij. "Neem mij niet kwalijk! Dit is eene gelegenheid, en bij eene gelegenheid kom ik voor den dag met een bijzonderen Bordeaux, dien ik toevallig heb. — James, kapitein Swosser's wijn! — Dit is een wijn, mijnheer Jarndyce, dien de kapitein heeft meegebracht, ik durf niet zeggen hoeveel jaar geleden. Melieve, ik wil gaarne eens van dien wijn met u drinken. — James, kapitein Swosser's Bordeaux voor mevrouw. — Melieve, uwe gezondheid!"

Na den maaltijd, toen wij dames heengingen, namen wij mevrouw Badger's eersten en tweeden echtgenoot met ons mede. Mevrouw Badger gaf ons in het salon eene korte schets van het leven en bedrijf van kapitein Swosser vóór zijn huwelijk, en een uitvoeriger bericht van hem sedert den tijd toen hij op haar verliefde, op een bal aan boord van de Crippler, door de officieren van dat schip gegeven, toen het op de reede van P l y m o u t h lag.

"Die lieve, oude Crippler!" zeide mevrouw Badger, haar hoofd schuddende. "Het was een mooi schip, en een eerste zeiler, zooals kapitein Swosser placht te zeggen. Gij moet het mij niet kwalijk nemen als ik nu en dan een scheepswoord gebruik; want eens was ik compleet een matroos. Kapitein Swosser hield van dat schip om mijnentwil. Toen het geen dienst meer deed, zeide hij dikwijls, dat hij, als hij rijk genoeg was om het oude hol te koopen, een opschrift zou laten zetten in de planken van het halfdek, waar wij in de q u a d r i l l e hadden gestaan, toen hij overstaag werd gesmeten door dat schot uit mijn top. Dat was zijne scheepsmanier om van mijne oogen te spreken."

Mevrouw Badger schudde haar hoofd, zuchtte en keek in den spiegel.

"Het was eene groote verandering van kapitein Swosser op professor Dingo," hervatte zij met een zwaarmoedigen glimlach. "Ik had er in het eerst veel gevoel van. Zulk eene geheele omwenteling in mijne manier van leven. Maar de gewoonte, met de wetenschap vereenigd — vooral de wetenschap — verhardde mij er tegen. Daar ik professors eenig gezelschap was op zijne botanische tochtjes, vergat ik bijna, dat ik ooit op het water was geweest, en werd ik zelve een geleerde. Het is zonderling, dat professor geheel het tegendeel van kapitein Swosser was, en dat mijnheer Badger niet het minst naar een van beiden gelijkt."

Toen gingen wij over tot een verhaal der sterfgevallen van kapitein Swosser en professor Dingo, die beide zeer erge kwalen schenen gehad te hebben. In den loop van dit verhaal deelde mevrouw Badger ons mede, dat zij nooit meer dan eens smoorlijk verliefd was geweest; en dat het voorwerp dezer hartstochtelijke genegenheid, die nooit met hare eerste frischheid teruggeroepen kon worden, kapitein Swosser geweest was. De professor lag nog allerakeligst te sterven, en mevrouw Badger gaf ons juist eene nabootsing van de manier, waarop hij met groote moeite uitbracht: "Waar is Laura? Laat Laura mij mijn broodwater geven!" toen het binnenkomen der heeren hem naar het graf verwees.

Nu merkte ik dien avond op, gelijk ik reeds eenige dagen had opgemerkt, dat Ada en Richard meer dan ooit op elkanders gezelschap gesteld waren; hetgeen niet meer dan natuurlijk was, daar zij zoo spoedig zouden moeten scheiden. Ik was dus niet zeer verwonderd, toen ik, thuis gekomen en met Ada alleen zijnde, haar stiller dan gewoonlijk vond; hoewel ik er niet op verdacht was geweest, dat zij in mijne armen zou vallen en haar gezichtje verbergen, om zoo met mij te spreken.

"Lieve Esther," fluisterde Ada. "Ik heb u een groot geheim te vertellen."

Een machtig geheim zeker, mijn liefje! dacht ik.

"Wat is het, Ada?" — "O Esther, gij zoudt het nooit raden." — "Zal ik beproeven het te raden?" — "O neen! Dat niet! Och neen, doe dat niet!" zeide Ada, erg schrikkende van de gedachte, dat ik dit zou doen. — "Nu zal het mij toch verwonderen wat het wezen zal," zeide ik, alsof ik er mij op bedacht. — "Het is," zeide Ada fluisterend. "Het is over — mijn neef Richard." — "Wel, mijn liefje!" zeide ik, hare glanzige lokken kussende, die alles waren wat ik van haar zien kon. "En wat van hem?" — "O Esther, gij zoudt het nooit raden!"

Het was zoo streelend haar zich zoo aan mij te voelen vastklemmen en haar gezichtje wegstoppen; en te weten, dat zij niet van droefheid schreide, maar in eene zachte verrukking van blijdschap, fierheid en hoop, dat ik haar nog niet wilde helpen.

"Hij zegt — ik weet wel, dat het heel dwaas is, want wij zijn allebei nog zoo jong — maar hij zegt," met eene uitbarsting van tranen, "dat hij mij innig lieft heeft, Esther." — "Doet hij waarlijk?" zeide ik. "Wel, zoo iets heb ik nog nooit gehoord! Wel, meisjelief, dat had ik u voor weken en weken al kunnen zeggen."

Ada haar blozend gezichtje met blijde verrassing te zien opheffen, en mij om den hals vallen, en lachen, en schreien, en nog hooger blozen, en wederom lachen, was zoo streelend!

"Wel, liefje," zeide ik, "voor welk een gansje moet ge mij toch houden! Uw neef Richard heeft u al liefgehad, en dat zoo duidelijk laten zien als hij kon, voor ik weet niet hoelang!" — "En gij hebt er toch nooit een woord van gezegd!" — "Neen, liefje. Ik wachtte, tot men het mij zou zeggen." — "Maar nu ik het u gezegd heb, vindt gij het toch niet kwaad van mij, doet gij wel!" hervatte Ada. Zij had mij door hare liefkoozingen kunnen bewegen om "Neen" te zeggen, al was ik de hardvochtigste Duenna van de wereld geweest. Dit nog niet zijnde, zeide ik zeer gewillig "Neen." — "En nu," zeide ik, "weet ik het ergste." — "O, dat is eigenlijk nog het ergste niet, lieve Esther!" riep Ada, mij vaster omklemmende, en legde nog eens haar hoofdje aan mijne borst. — "Niet?" zeide ik. "Zelfs dat nog niet?" — "Neen, zelfs dat nog niet," zeide Ada, haar hoofd schuddende. — "Wel, gij wilt toch niet zeggen — " begon ik schertsende.

Maar Ada zag op, glimlachend door hare tranen heen, en zeide: "Ja, dat doe ik. Gij — gij weet het wel." En toen snikte zij uit: "Met geheel mijn hart, met geheel mijn hart, Esther!"

Ik zeide haar lachende, dat ik dit ook wel geweten had, evengoed als ik het andere had geweten. Wij gingen voor het vuur zitten, en ik had een poosje al den praat alleen (hoewel dat toch ook niet veel was) en Ada was spoedig kalm en vergenoegd.

"Denkt gij, dat mijn neef John iets weet, Besje Durden?" zeide zij. — "Als mijn neef John niet blind is, liefje," antwoordde ik, "zou ik denken, dat mijn neef John nagenoeg evenveel weet, als wij weten." — "Wij wilden met hem spreken eer Richard heengaat," zeide Ada schroomvallig, "en wij wilden, dat gij ons raad zoudt geven en het hem zeggen. Misschien zoudt gij er niet tegen hebben, dat Richard binnenkwam, Besje Durden?" — "O, Richard staat buiten, doet hij, liefje?" zeide ik. — "Ik ben er niet heel zeker van," antwoordde Ada, met eene bedeesdheid en eenvoudigheid, die mijn hart zouden gewonnen hebben, als zij het niet reeds lang had gewonnen; "maar ik denk toch dat hij voor de deur staat te wachten."

Daar stond hij natuurlijk. Zij zetten aan beide

kanten van mij een stoel, en namen mij zoo tusschen hen beiden, en schenen waarlijk op mij verliefd te zijn geworden, in plaats van op elkander; zoo vertrouwelijk waren zij met mij en zoo liefkoosden zij mij. Ik liet hen eene poos op hunne wilde manier begaan, zonder hen te stuiten — ik had er zelve te veel behagen in, — en toen kwamen wij langzamerhand tot de overweging hoe jong zij nog waren, en hoe er nog verscheidene jaren moesten verloopen eer er iets van deze jeugdige liefde kon komen, en hoe er dan alleen geluk van kon komen als zij bijt, naar mijn voogd in de kamer, die wij in de stad in plaats van de bromkamer gebruikten, en zeide hem, dat mij in vertrouwen was opgedragen hem iets te zeggen.

"Wel, vrouwtje," zeide hij, zijn boek dichtslaande, "als gij die opdracht hebt aangenomen, kan er geen kwaad in steken." — "Ik hoop van neen, Voogd," zeide ik. "Ik kan er voor instaan, dat er geene achterhoudendheid in steekt, want het is pas gisteren gebeurd." — "Zoo! en wat is het, Esther?" — "Voogd," zeide ik, "gij herinnert u nog wel den gelukkigen avond,

WELGEMANIERDHEID. (blz. 95).

waar en duurzaam was, en hun een vast besluit inboezemde om hun plicht jegens elkander te betrachten, met trouw en volharding, altijd de een om des anderen wil. Richard zeide, dat hij zich voor Ada de vingers tot op het been toe wilde afwerken, en Ada zeide, dat zij hetzelfde voor Richard wilde doen, en zij gaven mij allerlei teedere en verstandige namen, en wij zaten daar den halven nacht te raadplegen en te praten. Eindelijk beloofde ik hun, eer wij scheidden, dat ik des anderen daags met hun neef John zou spreken.

Zoo ging ik des anderen daags, na het ontbijt, toen wij pas op Het Verlaten Huis waren gekomen. Toen Ada in die donkere kamer zat te zingen?"

Ik wenschte hem den blik in het geheugen te brengen, dien hij mij gegeven had; en als ik mij niet zeer vergis, zag ik, dat mij dit gelukte.

"Omdat," zeide ik, met eene kleine weifeling. — "Ja, melieve!" zeide hij. "Haast u maar niet." — "Omdat," zeide ik, "Ada en Richard op elkander verliefd zijn, en elkander zoo gezegd hebben." — "Nu al?" riep mijn voogd uit, geheel verbaasd. — "Ja," zeide ik, "en om u de waarheid te zeggen, Voogd, ik had het wel

eenigszins verwacht." — "Wel verduiveld," zeide hij, "hadt ge dat?"

Hij zat zich eene poos te bedenken, met dien glimlach, die zoo vriendelijk was en hem zoo goed stond, op zijn levendig gelaat, en verzocht mij toen hun te doen weten, dat hij hen verlangde te spreken. Toen zij kwamen nam hij Ada, op zijne vaderlijke manier, in zijn eenen arm, en sprak hij Richard met blijmoedigen ernst aan.

"Rick," zeide mijnheer Jarndyce, "ik ben blijde, dat ik uw vertrouwen heb gewonnen. Ik hoop het te behouden. Toen ik mij deze betrekkingen tusschen ons vieren voorstelde, die mijn leven zoodanig hebben verhelderd, en zoovele nieuwe redenen van belangstelling en nieuwe vermaken hebben gegeven, dacht ik zeker wel in de verte aan de mogelijkheid, dat gij en uw bevallig nichtje hier (wees maar niet verlegen, Ada, wees maar niet verlegen, liefje) het eens zoudt kunnen worden om te zamen door het leven te wandelen. Ik zag, en zie nog, vele redenen, die dat wenschelijk maakten. Maar dat was in de verte, Rick, zeer in de verte!" — "Wij zien ook in de verte, mijnheer," zeide Richard. — "Wel," zeide mijnheer Jarndyce. "Dat is verstandig. Hoort mij nu eens aan, lieve jongelieden. Ik zou u kunnen zeggen, dat gij zelven nog niet weet wat gij eigenlijk wilt; dat er duizend dingen kunnen gebeuren om u van elkander te verwijderen; dat het goed is, dat de keten van bloemen, die gij opgenomen hebt, gemakkelijk te breken is, daar zij anders eene keten van lood zou kunnen worden. Maar dat wil ik niet doen. Zulke wijsheid zal spoedig genoeg komen, durf ik wel zeggen, als zij dan al komen moet. Ik wil aannemen, dat gij over eenige jaren in uwe harten nog voor elkander zult zijn wat gij vandaag zijt. Al wat ik zeg, eer ik volgens die vooronderstelling ga spreken, is, als gij mocht veranderen — als gij mocht ondervinden, dat gij als man en vrouw meer een alledaagsche neef en nicht voor elkander zijt, dan gij als knaap en meisje waart (neem mij niet kwalijk, Rick, dat ik u nog voor geen man houd), schaamt u dan ook niet om het mij te vertrouwen, want dat zou ook niets slechts of ongewoons zijn. Ik ben maar alleen uw vriend en verre bloedverwant. Ik heb geene macht hoegenaamd over u. Maar ik wensch en hoop uw vertrouwen te behouden, als ik zelf niets doe om het te verbeuren." — "Ik ben overtuigd, mijnheer," antwoordde Richard, "dat ik ook voor Ada spreek, als ik zeg, dat gij de sterkste macht over ons bezit — eene macht, op eerbied, dankbaarheid en genegenheid gegrond, en die met elken dag sterker wordt." — "Lieve neef John," zeide Ada, op zijn schouder leunende, "mijn vaders plaats kan nooit weer ledig zijn. Al de liefde en eerbied, die ik hem had kunnen bewijzen, heb ik op u overgebracht." — "Kom aan!" zeide mijnheer Jarndyce. "Nu over onze onderstelling. Nu slaan wij onze oogen op en zien hopend in het verschiet! Rick, de wereld ligt voor u, en het is waarschijnlijk, dat zij u zóó zal ontvangen als gij haar intreedt. Vertrouw op niets dan op de Voorzienigheid en uwe eigene pogingen. Scheid die twee nooit van elkander af, gelijk de heidensche voerman deed. Standvastigheid in de liefde is iets goeds; maar zij beduidt niets, en is niets, zonder standvastigheid in allerlei soort van pogingen. Als gij de bekwaamheden hadt van alle groote mannen, van voorheen en thans, zoudt gij niets goeds kunnen doen, zonder het ernstig te willen en er werk van te maken. Als gij denkt, dat gij ooit in iets, hetzij groot of klein, kunt slagen door het bij ongeregelde vlagen aan te vatten, in de gedachte, dat gij de Fortuin zoo wel zult dwingen, zie dan van dat verkeerde denkbeeld af, of zie van uw nichtje Ada af." — "Ik zal daarvan afzien, mijnheer," antwoordde Richard met een glimlach, "als ik er tot nog toe iets van heb geloofd (maar ik hoop van neen), en ik zal mij door werken een weg banen naar mijn nichtje Ada in het hoopvolle verschiet." — "Best!" riep mijnheer Jarndyce uit. "Als gij haar niet gelukkig zoudt maken, waarom zoudt gij haar dan willen winnen?" — "Ik zou haar niet ongelukkig willen maken — neen, zelfs niet voor hare liefde," zeide Richard trotsch. — "Wel gezegd!" riep mijnheer Jarndyce uit. "Dat is wel gezegd! Zij blijft bij mij thuis. Bemin haar, Richard, in uw werkzaam leven, niet minder dan thuis, als gij haar bezoekt, en alles zal goed gaan. Anders zal alles slecht gaan. Dat is het eind van mijne preek. Ik denk, dat gij en Ada nu liever eene wandeling moest gaan doen."

Ada omhelsde hem teeder, Richard drukte hem hartelijk de hand, en toen gingen neef en nicht de kamer uit — maar keken terstond nog eens binnen, om te zeggen dat zij naar mij zouden wachten.

De deur stond open, en wij beiden volgden hen met onze oogen, terwijl zij de naaste kamer, waarin de zon scheen, door- en aan het andere einde uitgingen. Richard, met gebogen hoofd en hare hand door zijn arm getrokken, sprak zeer ernstig met haar; en zij keek luisterende naar hem op en scheen niets anders te zien. Zoo jong, zoo schoon, zoo vol hoop en belofte, gingen zij met lichte schreden door den zonneschijn, gelijk hunne blijde gedachten misschien de aanstaande jaren doorvlogen en die allen tot jaren van zonneschijn maakten. Zoo traden zij in de schaduw en verdwenen. Het was maar een enkele lichtstraal geweest, die zoo geschitterd had. Toen zij heengingen werd de kamer donker en kwam er eene wolk voor de zon.

"Heb ik gelijk gehad, Esther?" zeide mijn voogd, toen zij heen waren.

Hij was zoo goed en zoo wijs — en mij dan te vragen of hij gelijk had gehad!

"Rick zal hierdoor misschien de eigenschap bekomen, die hem nog ontbreekt — nog ontbreekt, al heeft hij zooveel goeds," zeide mijnheer Jarndyce, zijn hoofd schuddende. "Ik heb Ada niets gezegd, Esther. Zij heeft hare vriendin en raadgeefster altijd bij zich." En hij legde zijne hand vriendelijk op mijn hoofd.

Ik kon niet nalaten te toonen, dat ik eenigszins ontroerd was, schoon ik mijn best deed om het te verbergen.

"Kom, kom!" zeide hij. "Maar wij moeten ook oppassen, dat ons vrouwtje haar leven niet geheel in de zorg voor anderen verslijt."—"Zorg? Lieve Voogd, ik geloof dat ik de gelukkigste mensch van de wereld ben!" — "Dat geloof ik ook," zeide hij. "Maar de een of ander zal toch misschien ontdekken, wat Esther nooit ontdekken zal — dat ons vrouwtje wel waard is om boven alle andere menschen in gedachten te worden gehouden."

Ik heb vergeten op de rechte plaats te vermelden, dat er nog iemand anders bij dat huiselijk diner was geweest. Dit was geene dame, maar een heer, een jong chirurgijn — bijzonder donker van kleur. Hij was vrij stil, maar ik vond hem verstandig en innemend. Ten minste, Ada vroeg mij of ik dat niet deed, en ik zeide ja.

XIV.

WELGEMANIERDHEID.

Richard verliet ons reeds den volgenden avond, om zijne nieuwe loopbaan in te treden, en beval Ada in mijne zorg, met groote teederheid voor haar en groot vertrouwen op mij. Het trof mij toen, en het treft mij nog meer (als ik het mij herinner) hoeveel zij beide om mij dachten, zelfs op dien tijd toen zij om zooveel anders te denken hadden. Ik was een deel van al hunne plannen voor het tegenwoordige en de toekomst. Ik zou Richard eens in de week schrijven, en hem een getrouw bericht van Ada geven, die zelve om den anderen dag aan hem schrijven zou. Ik zou door zijne eigene hand van al zijn arbeid en al zijne vorderingen onderricht worden; ik zou zien hoe standvastig en volhardend hij zou zijn; ik zou Ada's speelnootje wezen als zij trouwden; ik zou naderhand bij hen wonen; ik zou al de sleutels van hun huis onder mij hebben; ik zou zoo gelukkig gemaakt worden als de dag lang was.

"En als het proces ons rijk mocht doen worden, Esther — dat wel gebeuren kan, weet ge!" zeide Richard, om alles te bekronen.

Ada's gezichtje betrok eenigszins.

"Mijne lieve Ada," zeide Richard. "Waarom niet?" — "Het zou beter zijn als het ons maar terstond voor arm verklaarde," zeide Ada. — "O, dat weet ik nog niet," antwoordde Richard, "maar in allen gevalle, het zal zoo terstond nog niets verklaren. Het heeft, de hemel weet in hoeveel jaren, nooit iets verklaard." — "Maar al te waar," zeide Ada. — "Ja, maar," hervatte Richard, veeleer datgene, wat haar blik aanduidde, dan hare woorden beantwoordende, "hoe langer het duurt, lieve nicht, des te dichter moet het bij de afdoening zijn, op eene of andere manier. Is dat nu niet redelijk?" — "Gij weet het best, Richard. Maar ik vrees, dat het ons ongelukkig zal maken, als wij er op vertrouwen." — "Maar, mijne Ada, wij zullen er ook niet op vertrouwen," riep Richard vroolijk uit. "Wij kennen het te goed om er op te vertrouwen. Wij zeggen maar dat, als het ons rijk m o c h t maken, wij er niet tegen zouden hebben om rijk te worden. Het Hof is, volgens eene plechtige uitspraak der wet, onze knorrige, oude Voogd, en wij moeten maar denken dat, wat het ons geeft (als het ons iets geeft), ons van rechtswege toekomt. Wij behoeven daaromtrent geene bedenkelijkheden te maken." — "Neen," zeide Ada, "maar het kan wel beter zijn de geheele zaak te vergeten." — "Welnu!" riep Richard uit, "dan zullen wij ze vergeten. Wij laten het geheele proces in vergetelheid verzinken. Besje Durden zet een goedkeurend gezicht, en het is afgedaan." — "Besje Durden's goedkeurend gezicht," zeide ik, uit den koffer opkijkende, waarin ik zijne boeken pakte, "was niet zeer zichtbaar toen gij er van spraakt; maar het staat toch goedkeurend, en zij denkt, dat gij niet beter kunt doen."

Zoo zeide Richard dat het afgedaan was, en begon dadelijk, op geen anderen grondslag, zoovele luchtkasteelen te bouwen als ter versterking van den Chineeschen muur genoeg zouden zijn. Hij vertrok zeer goedsmoeds. Ada en ik, die er op rekenden hem zeer te zullen missen, begonnen onze stillere loopbaan.

Toen wij pas in L o n d e n kwamen, waren wij bij mevrouw Jellyby aangegaan, maar waren niet zoo gelukkig geweest van haar thuis te vinden. Het bleek, dat zij ergens was gaan theedrinken en jonge jufvrouw Jellyby had medegenomen. Behalve het theedrinken, zou er ook een redevoeren en briefschrijven plaats hebben over het nuttige van het koffieplanten, in verband met de beschaving der inboorlingen, in de volksplanting van B o r r i o b o o l a - G h a. Dit alles zou zonder twijfel genoeg aanwending van pen en inkt vereischen om dien uitgang voor hare dochter tot alles behalve eene vacantie te maken.

Daar het nu over den voor mevrouw Jellyby's terugkomst bepaalden tijd was, gingen wij nog eens bij haar aan. Zij was in de stad, maar niet thuis, daar zij zich terstond na haar ontbijt naar Mile End had begeven, voor zaken van B o r r i o b o o l a, in verband met eene maatschappij, die zich de Oost-Londensche Hulp-Ramificatie noemde. Daar ik bij ons vroeger bezoek Peepy

niet had gezien (dewijl hij toen nergens te vinden was en de keukenmeid half en half dacht, dat hij met de aschkar moest zijn meegekuierd), vroeg ik nu wederom naar hem. De oesterschelpen, waarvan hij een huisje had gebouwd, lagen nog in den gang, maar hij was nergens te ontdekken, en de keukenmeid meende, dat hij de "schapen was nageloopen." Toen wij met eenige verwondering het woord "schapen" herhaalden, zeide zij, o ja, op marktdagen liep hij ze somtijds na tot geheel buiten de stad en zag er dan, als hij terugkwam, ontoonbaar uit.

Den volgenden morgen zat ik met mijn voogd aan het venster, en was Ada met schrijven bezig — natuurlijk aan Richard — toen jufvrouw Jellyby werd aangediend, en binnenkwam met Peepy aan de hand, dien zij gepoogd had eenigszins presentabel te maken, door het vuil in de hoekjes van zijn gezicht en zijne handen te vegen, en zijne haren nat te maken en met hare vingers op te kroezen. Alles wat het lieve kind aanhad was hem of te groot of te klein. Onder zijne andere tegenstrijdige sieraden droeg hij een hoed met een rand als een bisschop, en mofjes zoo klein als voor een bakerkindje. Zijne schoenen waren, op eene kleine schaal, lompe boerenschoenen, terwijl zijne beentjes, zoodanig met krabben overkruist, dat zij wel naar landkaarten geleken, bloot te voorschijn kwamen uit een zeer kort geruit broekje, uitloopende in twee geplooide strookjes van geheel verschillend patroon. De knoopen, die van zijn geruit kieltje waren afgeraakt, waren blijkbaar aangevuld met andere van een rok van mijnheer Jellyby, zoo erg koperachtig en zooveel te groot waren zij. Zeer ongemeene staaltjes van naaiwerk vertoonden zich op verschillende plaatsen zijner kleeding, waar deze in der haast gelapt was, en ik herkende dezelfde hand aan die van jonge jufvrouw Jellyby. Haar voorkomen had evenwel eene onverklaarbare verbetering ondergaan, en zij zag er nu zeer aardig uit. Zij was zich wel bewust, dat de arme kleine Peepy met al hare moeite toch nog eene mislukking was, en toonde dit, toen zij binnenkwam, door de manier, waarop zij eerst naar hem omkeek en toen naar ons opzag.

"O lieve hemel!" zeide mijn voogd. "Vlak oost!"

Ada en ik gaven haar eene hartelijke welkomst, en presenteerden haar aan mijnheer Jarndyce, tot wien zij, nadat zij was gaan zitten, zeide:

"Compliment van ma, en zij hoopt dat gij haar wel zult excuseeren, want zij is aan het corrigeeren van proeven voor het plan. Zij zal vijf duizend nieuwe circulaires uitzenden, en zij weet wel, dat het u interesseeren zal dit te hooren. Ik heb er een van medegebracht. Compliment van ma." Daarmede legde zij het papier tamelijk norsch op tafel. — "Wel bedankt," zeide mijn voogd. "Ik ben mevrouw Jellyby zeer verplicht. O Heere! Dat is toch een lastige wind!"

Wij hadden het druk met Peepy, namen hem zijn geestelijken hoed af, vroegen hem of hij ons kende en zoo voort. Peepy verschool zich eerst achter zijn elleboog, maar op het gezicht van een koekje werd hij vriendelijker, en liet toe, dat ik hem op mijn schoot nam, waar hij het stil zat op te knabbelen. Mijnheer Jarndyce begaf zich daarop naar de tijdelijke bromkamer, en jonge jufvrouw Jellyby opende met hare gewone heftigheid het gesprek.

"Het gaat in Thavies Inn nog even slecht als ooit," zeide zij. "Ik heb geen lust of rust in mijn leven. Praat van Afrika! Ik zou het niet erger kunnen hebben al was ik, hoe is het ook weer — een man en een broeder!"

Ik wilde iets zeggen om haar te troosten.

"Het helpt niet, jufvrouw Summerson," riep zij uit, "schoon ik u toch bedank voor uwe goede meening. Ik weet hoe ik behandeld word, en ik laat mij niet ompraten. Gij zoudt u ook niet laten ompraten, als gij zoo behandeld werdt. Peepy, ga nu wat wilde-beestje spelen onder de piano." — "Ik wil niet," zeide Peepy. — "Heel goed, gij ondankbare, stoute, ongevoelige jongen," antwoordde jonge jufvrouw Jellyby met tranen in de oogen. "Ik zal ook nooit weer de moeite doen om u aan te kleeden." — "Ja, ik zal gaan, Caddy!" riep Peepy, die waarlijk een goed kind was, en door de verdrietelijkheid zijner zuster zoodanig getroffen werd, dat hij terstond ging. — "Het schijnt iets heel gerings om van te gaan schreien," zeide de arme jufvrouw Jellyby verontschuldigend, "maar ik ben geheel afgetobd. Ik heb van morgen tot twee uur toe adressen op de nieuwe circulaires zitten schrijven. Ik heb zulk een hekel aan het heele ding, dat ik daardoor alleen eene hoofdpijn krijg, dat ik uit mijne oogen niet zien kan. En ziet eens naar dat ongelukkige kind. Is er ooit zulk een vogelverschrikker geweest als hij?"

Peepy, gelukkig onbewust van zijn onooglijk voorkomen, zat achter een poot van de piano, en keek ons uit zijn hok met kalmte aan, onder het mommelen van zijn koekje.

"Ik heb hem naar het andere eind van de kamer gezonden," zeide jufvrouw Jellyby, haar stoel dichter naar ons toeschuivende, "omdat ik hem niet wilde laten hooren wat wij zeggen. Die kleine dingen zijn zoo slim! Ik wilde zeggen, dat het werkelijk erger met ons gaat dan nog ooit. Pa zal binnen kort bankroet moeten maken, en dan hoop ik, dat ma tevreden zal zijn. Dat zal aan niemand te danken zijn dan aan ma."

Wij zeiden te hopen, dat mijnheer Jellyby's zaken nog niet in zulk een slechten staat waren.

"Hopen helpt niet, schoon het heel vriendelijk van u is," antwoordde jonge jufvrouw Jellyby, haar hoofd schuddende. "Pa heeft mij pas gistermorgen gezegd, (en schrikkelijk naar is hij er over) dat hij het niet langer kon uithouden. Als al onze winkeliers ons maar alles thuis zenden wat zij kwijt willen zijn, en de meiden daarmee doen wat zij willen, en ik geen tijd

heb om voor iets te zorgen, al kon ik dat doen, en ma om niets geeft, dan zou ik wel eens willen weten hoe pa het kon uithouden. Ik verklaar u, als ik pa was, zou ik wegloopen." — "Lieve," zeide ik met een glimlach. "Uw papa denkt, zonder twijfel, om zijn huishouden." — "O ja, zijn huishouden is alles heel mooi, jufvrouw Summerson," antwoordde zij, "maar wat voor pleizier heeft hij van zijn huishouden? Zijn huishouden is niets anders dan rekeningen, vuil, verwaarloozing, levenmaken, van de trappen vallen, verwarring en verdriet. Zijn ongeregeld huis gelijkt de geheele week door naar een grooten waschdag — behalve dat er niets gewasschen wordt."

Zij stampte met haar voet op den grond en veegde hare oogen af.

"Ik heb waarlijk zulk een medelijden met pa," zeide zij, "en ben zoo boos op ma, dat ik geene woorden kan vinden om mij uit te drukken. Maar ik zal het niet langer verdragen, dat ben ik vast voornemens. Ik wil niet al mijn leven eene slavin zijn, en ik wil mij niet langer door mijnheer Quale laten lastig vallen. Een mooi ding, waarlijk om met een Philanthroop te trouwen! Alsof ik d a a r v a n nog niet genoeg had!"

Ik moet bekennen, dat ik zelve niet kon nalaten mij eenigszins boos op mevrouw Jellyby te maken, als ik dit verwaarloosde meisje hoorde, en wist hoeveel bittere waarheid er in hare scherpe gezegden lag.

"Als wij niet vertrouwelijk met elkander hadden gesproken, toen gij bij ons aan huis waart," vervolgde zij, "zou ik mij vandaag geschaamd hebben om hier te komen, want ik weet wel welk eene figuur ik bij u moet maken. Maar ik heb toch maar besloten om bij u aan te komen, vooral omdat ik u denkelijk niet zal weerzien als gij weder in de stad komt."

Zij zeide dit zoo veelbeteekenend, dat Ada en ik elkander aanzagen, begrijpende, dat er nog meer zou komen.

"Neen," zeide zij, haar hoofd schuddende, "geheel niet denkelijk! Ik weet, dat ik u beiden kan vertrouwen. Ik ben zeker, dat gij mij niet zult verraden. Ik ben geëngageerd." — "Zonder dat men er thuis van weet?" zeide ik. — "Wel, goede hemel, jufvrouw Summerson," antwoordde zij, zich met drift maar zonder gramstorigheid rechtvaardigende, "hoe kan het anders zijn? Gij weet wat ma is — en ik behoef mijn armen pa niet nog mistroostiger te maken door het hem te zeggen." — "Maar zal het zijn ongeluk niet nog meer vergrooten, als gij zonder zijne voorkennis en goedkeuring trouwt, melieve?" zeide ik. — "Neen," zeide jufvrouw Jellyby aangedaan. "Ik hoop van neen. Ik zou mijn best doen om het hem genoeglijk te maken als hij mij kwam zien; en Peepy en de anderen zou ik beurtelings bij mij nemen; en dan zou er toch eenigszins op hen gepast worden."

Die arme Caddy had toch een goed en gevoelig hart. Zij werd, toen zij dit zeide, al meer en meer aangedaan, en schreide zooveel over het ongewone huiselijk tafereeltje, dat zij zich voor den geest had geroepen, dat Peepy, in zijn hol onder de piano, er door geroerd werd, en zich met luide jammerklachten op zijn rug wierp. Het was niet voordat ik hem gehaald had om zijne zuster een kus te geven en ik hem weder op mijn schoot had genomen, en hem had laten zien, dat Caddy lachte (zij lachte met dat oogmerk opzettelijk), dat wij zijne gemoedsrust konden terugroepen; zelfs toen hing die een tijd lang daarvan af, dat hij ons beurtelings bij de kin mocht pakken en met zijn handje over ons gezicht strijken. Eindelijk, daar zijn gemoed nog niet tegen eene verbanning onder de piano bestand zou zijn, werd hij op een stoel gezet om uit het venster te kijken, en toen hervatte zijne zuster, hem bij een been vasthoudende, hare vertrouwelijke mededeeling.

"Het begon daarmede, dat gij bij ons in huis kwaamt," zeide zij.

Wij vroegen natuurlijk hoe zoo?

"Ik gevoelde, dat ik zoo lomp was," antwoordde zij, "dat ik het besluit nam mij in allen gevalle in dat opzicht te verbeteren en te leeren dansen. Ik zeide ma, dat ik mij voor mij zelve schaamde en moest leeren dansen. Ma keek mij aan op die hatelijke manier van haar, alsof ik niet in het bereik van haar gezicht was; maar ik had vast voorgenomen om te leeren dansen, en zoo ging ik naar mijnheer Turveydrop's dansacademie in N e w m a n - S t r e e t." — "En was het daar, lieve," begon ik. — "Ja, daar was het," zeide Caddy, "en ik ben met mijnheer Turveydrop geëngageerd. Er zijn twee heeren Turveydrop, vader en zoon. Mijn mijnheer Turveydrop is de zoon natuurlijk. Ik wenschte maar, dat ik beter was opgevoed en eene betere vrouw voor hem kon worden, want ik houd heel veel van hem." — "Het spijt mij dit te hooren, moet ik bekennen," zeide ik. — "Ik weet niet waarom het u spijten zou," antwoordde zij, een weinig angstig naar het scheen; "maar hoe dat zij, ik ben met mijnheer Turveydrop geëngageerd en hij houdt heel veel van mij. Het is nog een geheim, zelfs aan zijn kant, omdat de oude heer Turveydrop aandeel aan de dansschool heeft, en het hem het hart zou breken, of anders toch een schok geven, als het hem op eens gezegd werd. De oude heer Turveydrop is een uiterst fatsoenlijk man — uiterst fatsoenlijk." — "Weet zijne vrouw er van?" vroeg Ada. — "De vrouw van den ouden heer Turveydrop?" antwoordde Caddy, met wijdgeopende oogen. "Wel, er is zoo iemand niet. Hij is weduwnaar."

Wij werden hier door Peepy gestoord, aan wiens been zijne zuster, als zij iets met nadruk zeide, zat te trekken en te rukken alsof het eene schelkoord was, hetgeen hem zoo zeer deed, dat hij zich nu met een zeer treurig geluid over zijn

lijden begon te beklagen. Daar hij mij om medelijden aanriep, en ik slechts toeluisterde, nam ik op mij om hem vast te houden. Jonge jufvrouw Jellyby ging, na met een kus Peepy's vergiffenis gevraagd en hem verzekerd te hebben, dat zij het niet zoo gemeend had, weder voort.

"Zoo staan de zaken," zeide zij. "Als ik ooit mij zelve iets verwijt, denk ik toch altijd, dat het ma's schuld is. Wij zullen trouwen wanneer wij kunnen, en dan zal ik naar pa's kantoor gaan en aan ma schrijven. Het zal haar niet zeer ontroeren; ik ben voor haar maar pen en inkt. Een groote troost is," zeide Caddy met een snik, "dat ik nooit meer van Afrika zal hooren als ik getrouwd ben. De jonge mijnheer Turveydrop haat dat land om mijnentwil; en als de oude heer weet, dat er zulk eene plaats is, zal het al veel zijn." — "Hij was het, dien gij zoo uiterst fatsoenlijk hebt genoemd, als ik wel heb," zeide ik. — "Ja," zeide Caddy, "hij is bijna overal vermaard om zijne welgemanierdheid." — "Geeft hij daarin dan les?" vroeg Ada. — "Neen, hij geeft geen les in iets bijzonders," antwoordde Caddy. "Maar zijne welgemanierdheid is uitstekend."

Caddy zeide vervolgens, met veel schroom en tegenzin, dat er nog iets was, dat zij ons wenschte te doen weten, en begreep, dat wij het moesten weten, en hoopte, dat wij het niet kwalijk zouden nemen. Het was, dat zij nader kennis had gemaakt met jufvrouw Flite, dat half gekke oude vrouwtje; dat zij dikwijls 's morgens vroeg daar naar toe ging, en haar minnaar voor het ontbijt eenige minuten lang sprak — eenige minuten maar. "Ik ga daar ook wel op andere uren," zeide Caddy, "maar dan komt Prince er niet. De jonge mijnheer Turveydrop heet Prince; ik wenschte wel, dat hij zoo niet heette, want het klinkt alsof het een hondennaam was, maar hij heeft natuurlijk zich zelven niet gedoopt. De oude heer Turveydrop heeft hem zoo laten doopen, ter gedachtenis van den prins-regent. Ik hoop, dat gij niet slechter over mij denken zult, omdat ik die afspraakjes bij jufvrouw Flite heb gemaakt, waar ik eerst met u gekomen ben; want ik houd veel van het arme jufvrouwtje zelve, en ik geloof, dat zij ook van mij houdt. Als gij den jongen mijnheer Turveydrop maar eens kondt zien, ben ik zeker, dat gij goed over hem zoudt denken — ten minste ben ik zeker, dat gij onmogelijk kwaad van hem zoudt kunnen denken. Ik durf u niet vragen om met mij mee te gaan, jufvrouw Summerson; als gij dat doen woudt," zeide Caddy, die met grooten ernst en al bevende had gesproken, "zou ik heel blij wezen — heel blij."

Toevallig hadden wij juist met mijn voogd afgesproken om dien dag naar jufvrouw Flite te gaan. Wij hadden hem van ons vorig bezoek verteld, en ons bericht had zijne belangstelling opgewekt; maar er was altijd iets geweest, dat ons verhinderde daarheen te gaan. Daar ik vertrouwde genoegzamen invloed op jonge jufvrouw Jellyby te hebben om haar van een roekeloozen stap terug te houden, als ik bereidwillig aan het vertrouwen beantwoordde, dat het arme meisje in mij stelde, stelde ik voor, dat zij, ik en Peepy naar de dans-academie zouden gaan, en naderhand mijn voogd en Ada bij jufvrouw Flite afwachten, wier naam ik nu voor de eerste maal hoorde. Dit was op voorwaarde, dat jonge jufvrouw Jellyby en Peepy met ons zouden terugkomen om te eten. Toen het laatste punt van het verdrag door beiden met blijdschap was ingewilligd, knapten wij Peepy, met behulp van eenige spelden, wat zeep en water en een haarborstel, wat op, en gingen uit, onze schreden naar Newman-Street richtende, dat zeer dichtbij was.

Ik vond de dans-academie gevestigd in een tamelijk smerig huis op den hoek van eene poort, met borstbeelden in al de trapvensters. In hetzelfde huis woonden ook, gelijk ik uit de plaatjes op de deur vernam, een teekenmeester, een steenkolenkooper (voor zijne steenkolen was er zeker geen plaats) en een lithograaf. Op eene plaat, die door grootte en plaatsing boven al de anderen uitblonk, las ik "Mr. Turveydrop." De deur stond open, en het voorhuis was gebarricadeerd met eene groote piano, eene harp en verscheidene andere muziekinstrumenten in kisten, die zachtjes aan werden weggehaald, en er bij dag niet ooglijk uitzagen. Jonge jufvrouw Jellyby onderrichtte mij, dat de danszaal den vorigen avond voor een concert was geleend.

Wij gingen naar boven — het was eens een fraai en deftig huis geweest, toen het nog iemands zaak was om het schoon en knap te houden, en niemands zaak om er den geheelen dag in te rooken — en kwamen in mijnheer Turveydrop's groote zaal, die achteruit boven een stal was gebouwd en door een lantarenvenster werd verlicht. Het was een kaal, holklinkend vertrek, dat een stalreuk had, met banken langs de muren, en die muren op geregelde afstanden versierd met geschilderde lieren en kleine kristallen armblakers voor kaarsen, die hunne ouderwetsche bellen schenen te strooien gelijk verdorde boomtakken hunne bladeren. Verscheidene leerlingen, meisjes van dertien of veertien jaren tot twee of drie en twintig, waren hier verzameld, en ik keek naar den onderwijzer rond, toen Caddy mij in den arm kneep en het introductieformulier uitsprak: "Jufvrouw Summerson, mijnheer Prince Turveydrop."

Ik neeg voor een klein heertje met eene blanke kleur, blauwe oogen en een jeugdig voorkomen, wiens vlasblonde haren in het midden gescheiden waren en hem krullend om het hoofd

hingen. Hij had eene kleine viool onder den linkerarm en den strijkstok in de linkerhand. Zijne dansschoentjes waren buitengemeen klein, en hij had iets onschuldigs en vrouwelijks in zijn voorkomen, dat mij niet alleen voor hem innam, maar ook den zonderlingen indruk op mij maakte, dat het mij deed denken, dat hij op zijne moeder geleek, en dat zijne moeder niet veel geacht of wel behandeld was geworden.

"Het verheugt mij zeer jufvrouw Jellyby's vriendin te zien," zeide hij, met eene diepe buiging voor mij. "Ik begon te vreezen," met schroomvallige teederheid, "daar het al over den tijd was, dat jufvrouw Jellyby niet zou komen." — "Ik verzoek u de goedheid te willen hebben om dat aan mij toe te schrijven, die haar heb opgehouden, mijnheer, en mijne verontschuldigingen aan te nemen," zeide ik. — "O!" zeide hij. — "En laat ik mogen verzoeken," vervolgde ik, "geene oorzaak van nog meer oponthoud te zijn."

Met deze verontschuldiging nam ik plaats op eene bank, tusschen Peepy (die daaraan wel gewoon, reeds in een hoekplaatsje was geklouterd) en eene oude dame met een gemelijk uitzicht, wier twee nichtjes onder de leerlingen behoorden, en zeer verontwaardigd waren over Peepy's schoentjes. Prince Turveydrop streek eens met een vinger over de snaren zijner viool, en de jonge juffertjes stonden op om te gaan dansen. Juist toen verscheen, uit eene zijdeur, de oude heer Turveydrop, in den vollen glans zijner welgemanierdheid.

Hij was een zwaarlijvig oud heer, met eene valsche kleur, valsche tanden, valsche bakkebaarden en eene pruik. Hij droeg een bonten kraag, en de borst van zijn rok was hoog opgevuld; er ontbrak maar eene ster of een breed blauw lint aan om geheel compleet te zijn. Hij was zoo erg ingepend en opgezet, en uitgerekt en neergetrokken, als hij maar met mogelijkheid kon uithouden. Hij had zulk eene das om (die zijne oogen, veel meer dan natuurlijk was, deed uitpuilen, en waarin zijne kin, ja zelfs zijne ooren wegzonken) dat het scheen alsof hij, indien zij werd losgemaakt, onvermijdelijk in elkander zou moeten zakken. Hij had, onder zijn arm, een hoed van grooten omvang en zwaarte, die van den bol naar den rand schuins afliep, en in zijne hand een paar witte handschoenen, waarmede hij dien hoed afklopte, terwijl hij op zijn ééne been stond te balanceeren, in eene houding, met hoog opgetrokken schouders en geronde ellebogen, die onvergelijkelijk elegant was. Hij had een rotting, en een lorgnet, en eene snuifdoos, en mouwboorden — hij had alles behalve een zweempje van natuurlijkheid; hij geleek niet naar een jong mensch, en ook niet naar een oud man, hij geleek naar niets in de wereld dan naar een model van welgemanierdheid.

"Vader! Eene visite. Jufvrouw Jellyby's vriendin, jufvrouw Summerson." — "Zeer vereerd," zeide mijnheer Turveydrop "door jufvrouw Summerson's tegenwoordigheid." Toen hij in dien ingependen toestand voor mij boog, meende ik kreukjes in het wit van zijne oogen te zien komen. — "Mijn vader," zeide Prince, ter zijde tot mij, met een waarlijk aandoenlijk geloof aan hem, "is een beroemd persoon. Mijn vader wordt algemeen bewonderd." — "Ga voort, Prince! Ga voort!" zeide mijnheer Turveydrop, met zijn rug naar het vuur staande, en goedgunstig met zijne handschoenen wuivende. "Ga voort, mijn zoon!"

Op dit bevel, of na dit genadig verlof, werd de les voortgezet. Prince Turveydrop speelde somtijds, al dansende, op de viool; somtijds speelde hij, staande, op de piano; somtijds neuriede hij, met zooveel adem als hij over had, de wijs, terwijl hij eene leerlinge te recht zette; altijd deed hij zorgvuldig met de minst gevorderde de passen en figuren mede; nooit gunde hij zich een oogenblik rust. Zijn beroemde vader deed niets hoegenaamd, behalve dat hij als een model van welgemanierdheid voor het vuur stond.

"En hij doet nooit iets anders," zeide de oude dame met het gemelijke gezicht. "En zoudt gij toch gelooven, dat z ij n naam op de deur staat?" — "Zijn zoon heeft denzelfden naam, zooals ge weet," zeide ik. — "Hij zou zijn zoon geheel geen naam laten, als hij hem dien kon afnemen," antwoordde de oude dame. "Zie maar eens naar zijn zoons kleeren." Zeker was zijne kleeding slecht — kaal gesleten — bijna smerig. "En toch moet de vader opgeschikt en opgeflikt wezen," zeide de oude dame, "om zijne welgemanierdheid! Ik zou hem wel andere manieren leeren!"

Ik werd nieuwsgierig om meer van dien man te weten, en vroeg: "Geeft hij nog les in de welgemanierdheid?" — "Nog!" antwoordde de oude dame kortaf. "Nooit gedaan."

Na eene poos bedenkens zeide ik, dat het schermen misschien zijn talent was geweest.

"Ik geloof zelfs niet, dat hij kan schermen, jufvrouw," antwoordde de oude dame.

Ik zag haar verwonderd en vragend aan. De oude dame, die zich onder het voortspreken al meer en meer boos op den meester in de welgemanierdheid maakte, gaf mij eenige bijzonderheden van zijn leven, met krachtige verzekeringen, dat zij alles nog zeer verzachtte.

Hij was met een dansmeesteresje getrouwd, dat een zeer zacht humeur en eene tamelijke klandizie had, (hij zelf had vroeger nooit iets gedaan dan zijne welgemanierdheid getoond) en had haar zich laten doodwerken, om hem van geld te voorzien voor de uitgaven, die in zijne positie onvermijdelijk waren. Te gelijk om zijne welgemanierdheid aan de beste modellen te vertoonen, en om de beste modellen gedurig voor zijne oogen te kunnen hebben, had hij het

noodig bevonden alle verzamelplaatsen der modewereld te bezoeken, zich in het seizoen te Brighton en elders te laten zien, en kostbaar gekleed ledig te loopen. Om hem daartoe in staat te stellen, had het liefderijke dansmeesteresje gewerkt en gezwoegd, en zou zij tot op dat uur gewerkt en gezwoegd hebben, als hare krachten zoolang geduurd hadden. Want het merkwaardigste van het verhaal was, dat in spijt van mijnheer Turveydrop's overdrevene baatzucht, zijne vrouw (door zijne welgemanierdheid verblind) tot het laatste toe in hem geloofd had, en hem, op haar sterfbed, met de aandoenlijkste bewoordingen aan haar zoon had toevertrouwd, als iemand, die een onverjaarbaar recht op hem had, op wien hij niet trotsch genoeg kon zijn, en wien hij nooit genoeg eerbied kon betoonen. De zoon, die het geloof zijner moeder had geërfd, en deze welgemanierdheid altijd voor zich had, was altijd in dezelfde verblinding gebleven; en nu, dertig jaren oud, werkte hij nog twaalf uren daags voor zijn vader, en zag hij nog met denzelfden eerbied naar de oude denkbeeldige hoogte op.

"En zulk een air als de kerel zich geeft," zeide mijne berichtgeefster, met sprakelooze verontwaardiging haar hoofd tegen mijnheer Turveydrop schuddende, terwijl hij zijne nauwe handschoenen stond aan te trekken, natuurlijk onbewust van de hulde, die zij hem bewees. "Hij gelooft vast, dat hij tot de aristocratie behoort. En hij is zoo minzaam voor den zoon, dien hij zoo gruwelijk bij den neus heeft, dat gij hem voor den allerbraafsten vader zoudt kunnen houden. O!" zeide de oude dame, met onbeschrijfelijke heftigheid het woord tot hem richtende, "ik zou u wel kunnen bijten."

Ik kon niet nalaten te lachen, schoon hetgeen zij mij zeide mij waarlijk leed was. Het was moeielijk er aan te twijfelen, terwijl ik vader en zoon voor mij had. Wat ik van hen zou gedacht hebben zonder het bericht der oude dame, of wat ik van het bericht der oude dame zou gedacht hebben zonder hen, kan ik niet zeggen. Het een paste zoo geheel bij het ander, dat het geheel onweerstaanbaar overtuigend was.

Mijne oogen zwierven nog van den jongen mijnheer Turveydrop, die zoo hard werkte, naar den ouden mijnheer Turveydrop, die zijne welgemanierdheid zoo heerlijk liet uitblinken, toen de laatste naar mij toe kwam trippelen en in gesprek trad.

Hij vroeg mij vooreerst, of ik Londen geene groote eer bewees en eene groote bekoorlijkheid mededeelde door er te komen wonen? Ik achtte het niet noodig te antwoorden, dat ik zeer wel wist dit in geen geval te zullen doen, maar zeide hem eenvoudig waar ik woonde.

"Eene dame zoo vol bevalligheid en talenten," zeide hij, zijn rechterhandschoen kussende en er daarna mede naar de leerlingen zwaaiende, "zal al het hier ontbrekende wel met oogluiking beschouwen. Wij doen ons best om te polijsten — altijd polijsten — polijsten!"

Hij zette zich naast mij, zich moeite gevende, naar mij dacht, om op de bank de houding aan te nemen, waarmede zijn doorluchtig model op de sofa was afgebeeld. Inderdaad, hij geleek er zeer naar.

"Polijsten — polijsten — polijsten!" herhaalde hij, een snuifje nemende, en zachtjes met zijne vingers wuivende. "Maar men is niet meer — als ik zoo zeggen mag tot iemand, door natuur en kunst met zooveel sierlijks begaafd," eene buiging met opgetrokken schouders, die hij onmogelijk scheen te kunnen doen zonder te gelijk zijne wenkbrauwen op te trekken en zijne oogen te sluiten, "wat men placht te zijn op het punt van welgemanierdheid." — "Niet, mijnheer?" zeide ik. — "Men is zeer verbasterd," antwoordde hij, zijn hoofd schuddende, hetgeen hij, uit hoofde van zijne das, maar eventjes kon doen. "Eene eeuw, die alles gelijk wil maken, is niet gunstig voor de welgemanierdheid. Zij bevordert de ongemanierdheid. Misschien spreek ik niet zonder partijdigheid. Misschien voegt het mij niet te zeggen, dat ik reeds sedert jaren gentleman Turveydrop ben genoemd, of dat Zijne Koninklijke Hoogheid de Prins Regent, toen hij het paviljoen te Brighton (dat fraaie gebouw) kwam uitrijden, en ik mijn hoed voor hem afnam, mij de eer heeft bewezen van te zeggen: "Wie is hij? Wie duivel is hij? Waarom ken ik hem niet? Waarom heeft hij geen dertig duizend pond 's jaars?" Maar dit zijn kleine anekdoten — algemeen eigendom, mejufvrouw — die nog nu en dan onder de hoogere klassen worden verteld." — "Inderdaad?" zeide ik.

Hij antwoordde met zijne sierlijke buiging. "Waar zooveel als ons van de welgemanierdheid nog overblijft, moet gezocht worden. Engeland — helaas, mijn vaderland! — is zeer verbasterd, en verbastert nog meer met elken dag. Er zijn niet vele gentlemen meer over. Wij zijn gering in getal. En ik zie niets om ons op te volgen dan een geslacht van wevers." — "Men zou hopen, dat het geslacht van gentlemen hier in stand zou blijven," zeide ik. — "Gij zijt wel goed!" antwoordde hij glimlachend, alweder met zijne buiging. "Gij vleit mij. Maar, neen — neen! Ik ben nooit in staat geweest om mijn armen zoon dat gedeelte van zijne kunst bij te brengen. De hemel verhoede, dat ik mijn dierbaar kind zou belasteren, maar hij heeft — geene welgemanierdheid.' — "Hij schijnt toch een uitmuntend meester te zijn," merkte ik aan. — "Versta mij wel, mejufvrouw, hij is een uitmuntend meester. Al wat geleerd kan worden, heeft hij geleerd. Maar er zijn dingen," hij nam nog een snuifje, en maakte nog eens zijne buiging, als wilde hij er bijvoegen: "deze dingen, bij voorbeeld."

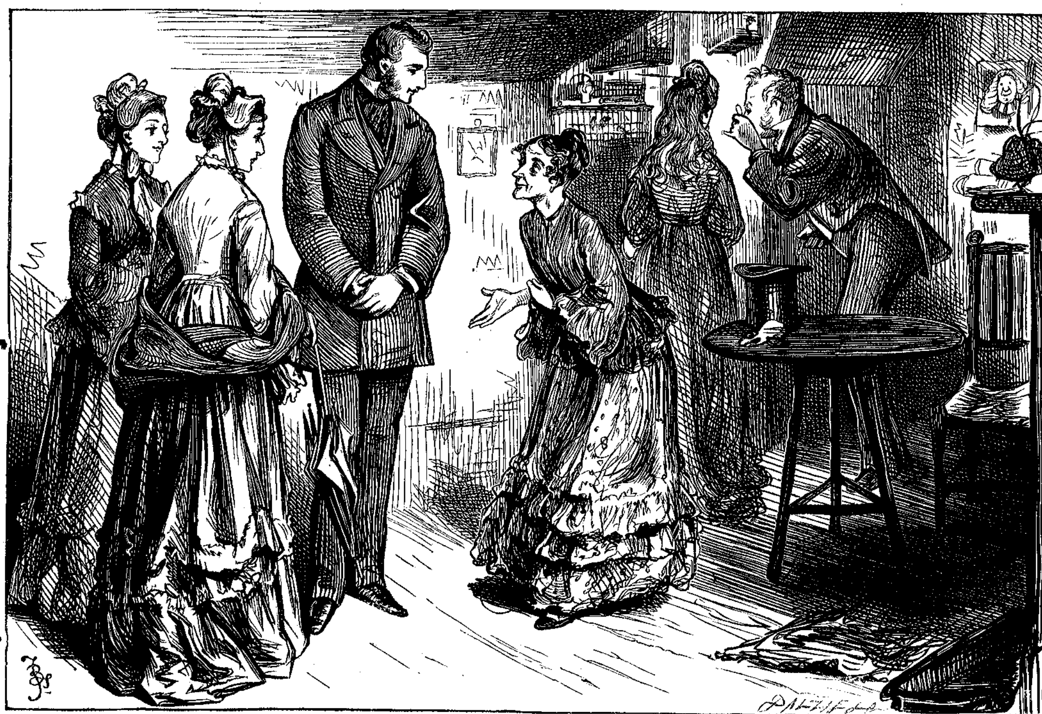
Ik zag naar het midden van de zaal, waar Cad-

dy's minnaar, nu met enkele leerlingen bezig, zich nog meer inspande dan te voren.

"Mijn beminnenswaardig kind," prevelde mijnheer Turveydrop, zijne das verschikkende. — "Uw zoon is waarlijk onvermoeibaar," zeide ik. — "Het is eene belooning voor mij," antwoordde mijnheer Turveydrop, "u zoo te hooren zeggen. In sommige opzichten treedt hij in de voetstappen zijner gezaligde moeder. Zij was een wezen vol liefde en trouw. Maar gij vrouwen, beminnelijke vrouwen," zeide mijnheer Turveydrop, met zeer onaangename galanterie, "welk eene sekse zijt gij!"

Ik stond op en ging naar jonge jufvrouw Jellyby, die nu haar hoed opzette. De les scheen afgeloopen, en er had een algemeen hoedopzetten plaats. Wanneer jonge jufvrouw Jellyby en de ongelukkige Prince gelegenheid hadden gevonden om zich met elkander te engageeren weet ik niet, maar ditmaal hadden zij zeker geene gelegenheid om een dozijn woorden te wisselen.

"Mijn waarde," zeide mijnheer Turveydrop zeer minzaam tot zijn zoon, "weet gij wel hoe laat het is?" — "Neen, vader." De zoon had geen horloge. De vader had er een van goud en zeer fraai, dat hij nu uithaalde met een air, waaraan het menschdom een voorbeeld had kunnen nemen. — "Mijn zoon," zeide hij, "het is twee uur. Denk om uwe school te Kensington, om drie uur." — "Dan heb ik den tijd nog, vader," zeide Prince, "om haastig wat te eten, en dan ga ik heen." — "Mijn beste jongen," antwoordde zijn vader. "Gij zult u zeer moeten haasten. Gij zult het koude schapenvleesch nog op de tafel vinden." — "Bedankt, vader. Gaat gij nu uit, vader?" — "Ja, mijn jongen. Ik meen," zeide mijnheer Turveydrop, met bescheiden gevoel van eigenwaarde, zijne oogen sluitende en zijne schouders ophalende, "dat ik mij, volgens gewoonte, in de stad behoor te vertoonen." — "Gij moest dan liever ergens op uw gemak gaan eten," zeide de zoon — "Dat ben ik voornemens, mijn dierbaar kind Ik zal, denk ik, mijn dinertje bij den Franschen kok, in de Opera-kolonnade gaan gebruiken." — "Dat is goed. Goedendag dan, vader," zeide Prince, hem de hand gevende. — "Goedendag, mijn zoon. God zegen u!"

"ZEER VEREERD," ZEIDE ZIJ, "MET NOG EEN BEZOEK VAN DE PUPILLEN IN JARNDYCE." (blz. 99).

Mijnheer Turveydrop zeide dit op een vromen toon, en het scheen zijn zoon goed te doen. Prince was, toen hij heenging, blijkbaar zoodanig met zijn vader ingenomen, zoo vol eerbied voor hem, en zoo trotsch op hem, dat het mij bijna was alsof ik den jongen man verongelijkte door niet blindelings in den ouden te kunnen gelooven. De weinige oogenblikken, die Prince nog besteedde om afscheid van ons te nemen, (inzonderheid van een van ons, gelijk

ik zag, daar ik in het geheim was) versterkten bij mij den gunstigen indruk van zijn bijna kinderachtig karakter. Ik gevoelde te gelijk genegenheid voor hem en medelijden met hem, toen hij zijne kleine viool in zijn zak stak — en te gelijk daarmede zijn verlangen om nog wat bij Caddy te blijven — en goedschiks heenging naar zijn koud schapenvleesch en zijne school te Kensington, die mij bijna niet minder boos op zijn vader deden worden als de gemelijke oude dame.

De vader opende de deur voor ons en liet ons de zaal uit, op eene manier, moet ik bekennen, die zijn schitterend origineel waardig was. Met hetzelfde air ging hij ons weldra aan den overkant der straat voorbij, op zijn weg naar het aristocratische gedeelte der stad, waar hij zich aan de weinige andere nog overgeblevene gentlemen ging vertoonen. Eenige oogenblikken was ik zoo verdiept in hetgeen ik in Newman-Street had gehoord en gezien, dat ik geheel buiten staat was om met Caddy te praten, of zelfs mijne aandacht te vestigen op hetgeen zij zeide; vooral toen ik bij mij zelve begon te vragen, of er ooit andere heeren geweest waren, geene dansmeesters van beroep, die alleen van hunne welgemanierdheid geleefd en zich daardoor alleen een naam gemaakt hebben. Dit werd zoo verbijsterend, door mij aan de mogelijkheid van zoovele mijnheeren Turveydrop te doen denken, dat ik zeide: "Esther, gij moet maar besluiten om geheel van die zaak af te stappen en op Caddy te letten." Ik deed dit dus, en het overige van den weg naar Lincoln's Inn bleven wij druk aan het praten.

Caddy vertelde mij, dat haar minnaars opvoeding zoo verwaarloosd was, dat het niet altijd gemakkelijk was zijne briefjes te lezen. Zij zeide, als hij niet angstig over zijne spelling was, en zich minder moeite gaf om die duidelijk te maken, zou het hem beter gaan; maar hij zette in korte woorden zooveel onnoodige letters, dat zij somtijds geheel en al het voorkomen van Engelsch verloren. "Hij doet het met de beste inzichten," merkte Caddy aan, "maar het heeft toch het gevolg niet, dat hij bedoelt, arme jongen!" Caddy beredeneerde verder, hoe men niet verwachten kon, dat hij een geleerde zou zijn, daar hij geheel zijn leven in de dansschool had gesleten en niets gedaan dan dansles gegeven, ochtend, middag en avond! Maar wat kwam dat er op aan? Zij kon brieven genoeg voor beiden schrijven, gelijk zij tot haar leedwezen wist, en het was veel beter, dat hij goedaardig was, dan geleerd. "Buitendien, het is niet alsof ik zelve zoo knap was om mij airs te mogen geven," zeide Caddy; "ik weet weinig genoeg, dank zij ma."

"Er is nog iets, dat ik u wil vertellen, nu wij alleen zijn," vervolgde Caddy, "en waarvan ik niet gaarne had willen spreken, als gij Prince niet gezien hadt, jufvrouw Summerson. Gij weet wel, welk een huis het bij ons is. Het baat niet of ik in ons huis mijn best doe om iets te leeren, dat mij als vrouw van Prince nuttig zou zijn. Wij leven in zulk een warboel, dat dit onmogelijk is, en als ik het beproefde, ben ik altijd maar nog moedeloozer geworden. Zoo oefen ik mij een beetje bij — wie zoudt ge denken? Bij die arme jufvrouw Flite. Des morgens vroeg help ik haar hare kamer opruimen en hare vogeltjes schoonmaken, en zet ik een kopje koffie voor haar (natuurlijk heeft zij mij dat geleerd), en ik heb dat zoo goed leeren doen, dat Prince zegt, dat het de beste koffie is, die hij ooit geproefd heeft, en dat de oude heer Turveydrop er mede in zijn schik zou zijn, want die is heel keurig op zijne koffie. Ik kan ook al poddings maken, en weet hoe ik een schapenhals moet koopen, en thee en boter, en suiker en nog meer huishoudgoed. Ik ben nog niet knap met de naald," zeide Caddy, met een blik naar het lapwerk van Peepy's kieltje; "maar misschien zal ik wel beter leeren. En sedert ik met Prince geëngageerd ben, en dat alles heb gedaan, ben ik in een veel beter humeur geweest, hoop ik, en veel meer vergevensgezind voor ma. Van morgen bracht het mij eerst van mijn stuk, dat ik u en jufvrouw Clare zoo netjes zag, en ik mij over Peepy en ook over mij zelve moest schamen, maar over het geheel hoop ik, dat ik beter van humeur ben geworden en meer vergevensgezind voor ma."

Het arme meisje, dat zulk een zwaren kamp had, zeide dit uit haar hart en trof het mijne. "Lieve Caddy," antwoordde ik, "ik begin groote genegenheid voor u te krijgen, en ik hoop, dat wij vriendinnen zullen worden." — "O, doet gij?" riep Caddy uit. "Hoe gelukkig zou mij dat maken." — "Lieve Caddy," antwoordde ik. "Laten wij van dezen tijd af vriendinnen zijn, en dikwijls over die zaken praten, en ons best doen om den rechten weg te vinden."

Caddy was opgetogen. Ik zeide al wat ik kon, op mijne ouderwetsche manier, om haar te troosten en te bemoedigen; en ik vond het voor den ouden heer Turveydrop een al te groot geluk, dat hij zulk eene schoondochter zou krijgen.

Wij waren nu aan het huis van mijnheer Krook gekomen, waarvan de zijdeur openstond. Er was op den post een briefje aangeplakt, met de aankondiging, dat er op de tweede verdieping eene kamer te huur was. Dit herinnerde Caddy om mij, terwijl wij naar boven gingen, te vertellen, dat er een onverwacht sterfgeval en eene lijkschouwing in huis waren geweest, en dat onze kleine vriendin ziek van den schrik was geworden. Daar de deur en het venster der ledige kamer openstonden, keken wij er binnen. Het was de kamer met de donkere deur, waarop jufvrouw Flite heimelijk mijne aandacht had gevestigd, toen ik laatst in huis was. Een treurig, armoedig vertrek was het; een somber, naargeestig vertrek, dat mij een

zonderling gevoel van zwaarmoedigheid, ja zelfs van angst gaf. "Gij ziet bleek," zeide Caddy, toen wij er weder uit waren, "en gij zijt koud." Het was alsof de kamer mij had doen rillen.

Wij hadden, onder het praten, langzaam gewandeld; en mijn voogd en Ada waren ons hier voorgekomen. Wij vonden hen in jufvrouw Flite's zolderkamertje. Zij keken naar de vogeltjes, terwijl een dokter, die zoo goed was om jufvrouw Flite uit medelijden te bezoeken en met veel oplettendheid te verzorgen, bij het vuur op vroolijken toon met haar stond te spreken.

"Ik heb nu gedaan met mijne doctorale bezoeken," zeide hij, naar voren komende. "Jufvrouw Flite is veel beter, en kan, daar zij er zoo op gesteld is, morgen weder naar het Hof gaan. Men heeft haar daar zeer gemist, naar ik hoor."

Jufvrouw Flite nam dit compliment met welgevallen aan en neeg voor ons in het algemeen.

"Zeer vereerd," zeide zij, "met nog een bezoek van de pupillen in Jarndyce. Zeer verheugd, den Jarndyce van Het Verlaten Huis," in het bijzonder voor hem nijgende, "onder mijn nederig dak te mogen ontvangen. Fitz Jarndyce, melieve" — zij had, naar het scheen, dezen naam aan Caddy gegeven, en noemde haar altijd daarbij, — "dubbel welkom!" — "Is zij ziek geweest?" vroeg mijnheer Jarndyce aan den dokter, dien wij bij haar hadden gevonden. Zij antwoordde dadelijk zelve, hoewel hij deze vraag fluisterend had gedaan. — "Ongesteld! zeer ongesteld!" zeide zij vertrouwelijk. "Geene pijn, maar benauwdheid. Niet zoozeer lichamelijk als wel zenuwachtig. Om de waarheid te zeggen," met eene gesmoorde stem en bevende, "wij hebben den dood hier gehad. Er was vergift in huis. Ik ben zeer gevoelig voor zulke ijselijkheden. Ik was er van geschrikt. Mijnheer Woodcourt alleen weet hoe erg. Mijn dokter, mijnheer Woodcourt," zeide zij met groote statigheid. "De pupillen in Jarndyce — Jarndyce van Het Verlaten Huis — Fitz Jarndyce." — "Jufvrouw Flite," zeide mijnheer Woodcourt, met eene ernstige, vriendelijke stem, alsof hij zich op haar beriep terwijl hij tot ons sprak, en zijne hand zacht op haar arm leggende, "beschrijft hare ziekte met hare gewone nauwkeurigheid. Zij was geschrikt van een voorval hier in huis, waarvan wel een veel sterker persoon had kunnen schrikken, en werd ziek van aandoening en ontsteltenis. Zij haalde mij hier, in de eerste opschudding bij de ontdekking, hoewel te laat om den ongelukkigen man van eenig nut te zijn. Ik heb mij voor die teleurstelling schadeloos gesteld door sedert hier te komen en haar van eenigen dienst te zijn." — "De vriendelijkste dokter van de geheele faculteit," fluisterde jufvrouw Flite mij toe. "Ik verwacht eene uitspraak. Op den dag des Oordeels. En dan zal ik landgoederen uitdeelen." — "Zij zal in een paar dagen weder zoo gezond zijn," zeide mijnheer Woodcourt, haar met een opmerkzamen glimlach aanziende, "als zij ooit zijn zal. Met andere woorden, geheel gezond, natuurlijk. Hebt gij al van haar fortuin gehoord?" — "Allerongemeenst!" zeide jufvrouw Flite met een helderen glimlach. "Gij hebt nooit zoo iets gehoord, melieve! Elken zaterdag stopt Conversatie-Kenge, of Guppy (de klerk van Conversatie-Kenge) mij een papiertje met schellingen in de hand, verzeker ik u. Altijd hetzelfde getal in een papiertje. Altijd een voor elken dag van de week. Denk eens aan! Zoo juist van pas, niet waar? Ja-! Waar komen die papiertjes vandaan, zult gij zeggen? Dat is de groote vraag. Natuurlijk. Zal ik u zeggen wat i k denk? I k denk," zeide jufvrouw Flite, met een zeer scherpzinnigen blik haar hoofd oprichtende, en veelbeteekenend haar rechtervoorvinger schuddende, "dat de lord-kanselier, wel wetende hoelang het Groote Zegel al open is geweest (want het is al lang open geweest), mij die papiertjes doet toekomen. Totdat de uitspraak, die ik verwacht, gegeven wordt. Dat is heel mooi van hem, niet waar? Op die manier te bekennen, dat hij wel een beetje langzaam is voor het menschelijk leven. Zoo delicaat! Toen ik laatst in het Hof was — ik woon geregeld de zittingen bij — met mijne documenten — zeide ik hem, dat ik wel wist wat hij deed, en hij bekende het bijna. Dat is ik lachte tegen hem van mijne plaats, en h ij lachte tegen mij van zijne plaats. Maar het is een fortuintje, niet waar? En Fitz Jarndyce weet het geld heel voordeelig voor mij te besteden. Ik verzeker u, allervoordeeligst!"

Ik feliciteerde haar (daar zij zich vooral tot mij richtte) met deze gelukkige vermeerdering van haar inkomen, en wenschte haar eene lange voortduring daarvan. Ik dacht niet veel over de bron, waaruit die vermeerdering kwam, of verwonderde mij niet wiens menschlievendheid zoo bedachtzaam was. Mijn voogd stond voor mij naar de vogeltjes te kijken, en ik behoefde niet verder te zoeken dan hem.

"En hoe noemt gij die kleine beestjes, jufvrouw?" zeide hij met zijne vroolijke stem. "Hebben zij ook namen?" — "Ik kan voor jufvrouw Flite antwoorden, dat zij er hebben," zeide ik, "want zij heeft ons eens beloofd te zullen zeggen hoe zij heeten. Ada, weet gij het nog wel?"

Ada wist het nog zeer wel.

"Heb ik dat gedaan?" zeide jufvrouw Flite. "Wie is daar aan mijne deur? Waarom staat gij aan mijne deur te luisteren, Krook?"

De oude man van den huize stiet nu de deur open, en vertoonde zich, met zijne bonten muts in de hand en zijne kat op zijne hielen.

"Ik stond niet te luisteren, jufvrouw Flite,"

zeide hij. "Ik wilde juist aankloppen, maar gij zijt zoo gauw." — "Laat uwe kat naar beneden gaan. Jaag ze weg!" riep de oude vrouw gramstorig uit. — "Kom, kom! — Er is geen gevaar, heeren en dames," zeide Krook, langzaam en scherp in het rond ziende, tot hij ons allen een voor een had aangekeken, "zij zou nooit op de vogeltjes losgaan als ik er bij was, of ik moest het haar zeggen." — "Gij zult mijn huisheer wel verschoonen," zeide de oude jufvrouw, met eene deftige houding. "Zoo zoo — heel en al, zoo zoo. Wat moet gij hier, Krook, als ik gezelschap heb?" — "Hi!" antwoordde de oude man. "Gij weet wel, dat ik de kanselier ben." — "Welnu?" zeide jufvrouw Flite. "Wat zou dat?" — "Voor den kanselier," zeide de oude man grinnikend, "niet met een Jarndyce kennis te maken zou wonderlijk zijn, niet waar, jufvrouw Flite? Zou ik zoo vrij mogen wezen? — Uw dienaar, mijnheer. Ik ken Jarndyce en Jarndyce bijna evengoed als gij, mijnheer. Ik heb den ouden heer Tom gekend, mijnheer. Maar ik heb u toch, zooveel ik weet, nog nooit gezien, zelfs niet in het Hof. Evenwel kom ik daar dikwijls genoeg." — "Ik kom daar nooit," zeide mijnheer Jarndyce; en dat deed hij ook nooit, om geene reden hoegenaamd. "Ik zou liever — ergens anders gaan." — "Zoudt ge?" antwoordde Krook grijnzende. "Gij hebt een slechten dunk van mijn edelen en geleerden broeder, mijnheer; schoon dat, misschien, voor een Jarndyce niet meer dan natuurlijk is. Het gebrande kind, mijnheer! Wat, kijkt gij naar de vogeltjes van mijne huurster, mijnheer Jarndyce?" De oude man was langzamerhand de kamer ingekomen, tot hij nu mijn voogd met zijn elleboog aanraakte en hem, met zijn bril op, vlak in het gezicht keek. "Het is een van hare vreemde manieren, dat zij nooit de namen van die vogeltjes zal zeggen, als zij het laten kan, hoewel zij ze allen een naam heeft gegeven." Dit werd gefluisterd. "Zal ik ze eens oplezen, jufvrouw Flite?" vroeg hij overluid, ons wenkende en naar haar wijzende, terwijl zij zich omkeerde en zich hield alsof zij den haard aanveegde. — "Als gij wilt," antwoordde zij haastig.

De oude man keek ons nog eens aan, keerde zich toen naar de kooitjes en zeide de lijst op.

"Hoop, vreugde, jeugd, vrede, rust, leven, stof, asch, verkwisting, gebrek, ruïne, wanhoop, krankzinnigheid, dood, list, dwaasheid, woorden, pruiken, vodden, schapenvel, roof, antecedent, lari en lorrendraaierij. Dat is de gansche verzameling," zeide de oude man, "allen te zamen opgekooid door mijn edelen en geleerden broeder." — "Het is een scherpe wind," mompelde mijn voogd. — "Als mijn edele en geleerde broeder zijne uitspraak geeft, zullen zij vrijgelaten worden," zeide Krook, ons wederom wenkende. "En dan," voegde hij er fluisterend en grinnikend bij, "als dat ooit gebeuren mocht — dat het niet zal — zouden de vogels, die nooit gekooid zijn geweest, ze doodpikken." — "Als ooit de wind in het oosten was," zeide mijn voogd, veinzende uit het venster naar een weerhaan te kijken, "is hij het vandaag, naar mij dunkt."

Wij vonden het zeer moeielijk uit het huis weg te komen. Het was jufvrouw Flite niet, die ons ophield; wat oplettendheid betrof voor hetgeen anderen gelegen of ongelegen zou zijn, was zij zoo verstandig als iemand zijn kon. Het was mijnheer Krook. Hij scheen buiten staat om zich van mijnheer Jarndyce los te rukken. Als hij aan hem vastgeboeid was geweest, had hij bijna niet dichter bij hem kunnen blijven. Hij deed het voorstel om ons zijn Kanselarij-Hof te laten zien, en geheel het vreemde mengelmoes, dat het bevatte; en gedurende onze bezichtiging (die hij zelf zeer lang rekte) bleef hij dicht bij mijnheer Jarndyce, en hield hem somtijds, terwijl wij verder gingen, onder een of ander voorwendsel op, alsof hij gemarteld werd door het verlangen om van een geheim onderwerp te spreken, en toch niet daartoe kon besluiten. Ik kan mij geen gezicht en geene houding verbeelden, die meer voorzichtigheid en besluiteloosheid, eene bestendige neiging om iets te doen, dat hij dan toch niet durfde wagen, konden uitdrukken, dan het gezicht en de houding van mijnheer Krook dien dag deden. Hij hield mijn voogd bestendig in het oog en keerde zijne oogen bijna niet van zijn gezicht af. Als hij naast hem ging, bespiedde hij hem met de sluwheid van een ouden, witten vos. Als hij vooruitging, keek hij achterom. Als wij stilstonden, plaatste hij zich vlak voor hem, en dan met zijne hand over zijn open mond strijkende, met eene zonderlinge uitdrukking van gevoel van macht, en zijne grijze wenkbrauwen neertrekkende, tot zijne oogen geheel dicht schenen, scheen hij elken trek van zijn gezicht te doorzoeken.

Eindelijk, nadat wij (altijd door zijne kat vergezeld) het geheele huis door geweest waren, en den geheelen voorraad van allerlei prullen hadden gezien, die zeker merkwaardig was, kwamen wij weder achter in den winkel. Hier stond, op eene ledige ton, een inktkoker, waarbij eenige stompen van pennen en eenige vuile tooneelbiljetten; en tegen den muur waren verscheidene gedrukte alphabets aangeplakt.

"Wat voert gij hier uit?" vroeg mijn voogd. — "Hier probeer ik mij zelven te leeren lezen en schrijven," zeide Krook. — "En hoe komt ge daarmee voort?" — "Langzaam. Slecht," antwoordde de oude man ongeduldig. "Het is een moeielijk ding op mijne jaren." — "Het zou gemakkelijker zijn als gij het u door iemand anders liet leeren," zeide mijn voogd. — "Ja, maar dan zouden zij mij wel verkeerd kunnen leeren," antwoordde de man, met eene verwonderlijk achterdochtige flikkering in zijne

oogen. "Ik weet niet hoeveel ik al verloren mag hebben, doordat ik niet vroeger heb geleerd. Ik zou niet gaarne nog meer verliezen door nu verkeerd geleerd te worden." — "Verkeerd?" zeide mijn voogd met zijn goedhartigen glimlach. "Wie denkt gij, dat u verkeerd zou leeren?" — "Dat weet ik niet, mijnheer Jarndyce van Het Verlaten Huis!" antwoordde de oude man, zijn bril op zijn voorhoofd schuivende en in zijne handen wrijvende. "Ik denk niet, dat iemand mij verkeerd zou leeren — ik wil liever mij zelven vertrouwen dan iemand anders."

Deze antwoorden en zijne geheele houding waren vreemd genoeg, om mijn voogd, toen wij allen te zamen Lincoln's Inn doorgingen, aan mijnheer Woodcourt te doen vragen, of mijnheer Krook inderdaad niet wel bij het hoofd was, gelijk zijne huurster het wilde doen voorkomen. De jonge dokter antwoordde, neen, hij had geene reden gezien om dit te denken. Hij was zeer wantrouwig, gelijk onkundigen doorgaans waren, en hij was altijd meer of minder onder den invloed van de klare jenever, die hij bij groote hoeveelheden dronk, en waarvan, gelijk wij konden opgemerkt hebben, achter in zijn winkel een sterke reuk heerschte; maar hij hield hem nog niet voor krankzinnig.

Onderweg naar huis won ik zoodanig Peepy's genegenheid, door hem een windmolentje met twee meelzakjes te koopen, dat hij zich door niemand anders van hoed en handschoenen wilde laten ontdoen, en aan tafel nergens wilde zitten dan naast mij. Caddy zat aan mijne andere zijde, naast Ada, aan welke wij, zoodra wij terugkwamen, de geheele geschiedenis van het engagement mededeelden. Wij maakten veel werk van Caddy, en van Peepy insgelijks; en Caddy helderde bijzonder op, en mijn voogd was even vroolijk als wij, en wij waren allen zeer vergenoegd, tot Caddy des avonds met eene huurkoets naar huis ging, met Peepy gerust in slaap, maar stijf zijn windmolentje vasthoudende.

Ik heb vergeten te zeggen — ten minste ik heb nog niet gezegd — dat mijnheer Woodcourt dezelfde bruinachtige jonge chirurgijn was, dien wij bij mijnheer Badger hadden ontmoet — en dat mijnheer Jarndyce hem dien dag ten eten vroeg — en dat hij kwam — en dat, toen zij allen heen waren en ik tot Ada zeide: "Kom aan, lievelingetje, laten wij nu wat over Richard praten," Ada lachte en zeide —

Maar ik geloof niet, dat het er op aankomt wat mijn lievelingetje zeide. Zij was altijd vroolijk.

XV.

BELL YARD.

Terwijl wij te Londen waren, werd mijnheer Jarndyce gedurig lastig gevallen door dien troep opgewondene heeren en dames, wier manier van doen ons zoozeer verwonderd had. Mijnheer Quale, die zich kort na onze aankomst kwam presenteeren, deed in al zulke dingen mede. Hij scheen die twee glanzige knobbels aan zijne slapen in alles te duwen wat er omging, en zijn haar al verder en verder achteruit te borstelen, tot het bijna met wortel en al uit zijn hoofd vloog, van onverzoenlijke philanthropie. Alle zaken stonden voor hem gelijk, maar vooral was hij altijd gereed voor inteekeningen om den een of ander een eereblijk te geven. Zijn grootst vermogen scheen zijn vermogen van onbegrensde bewondering te zijn. Hij kon, onverschillig hoelang, met het grootste genot zijne slapen in het licht van elke philanthropische zon zitten baden. Daar ik hem eerst geheel verzonken in bewondering voor mevrouw Jellyby had gezien, had ik gemeend, dat zij het alles te boven gaande voorwerp zijner aanbidding was. Ik ontdekte spoedig mijne vergissing en bevond, dat hij sleepdrager en orgeltrapper van een geheelen stoet van zulke lieden was.

Mevrouw Pardiggle kwam eens met eene inteekening voor iets — en met haar kwam mijnheer Quale. Al wat mevrouw Pardiggle zeide, herhaalde mijnheer Quale voor ons; en evenals hij mevrouw Jellyby had helpen uitkomen, deed hij het nu mevrouw Pardiggle. Mevrouw Pardiggle schreef een brief van aanbeveling aan mijn voogd, ten behoeve van haar welsprekenden vriend, mijnheer Gusher. Met mijnheer Gusher verscheen wederom mijnheer Quale. Daar mijnheer Gusher een bol opgeblazen heer was, met eene klamme oppervlakte, en oogen zooveel te klein voor zijn volle-maansgezicht, dat zij oorspronkelijk voor iemand anders schenen gemaakt te zijn, was hij op het eerste gezicht niet zeer innemend, en toch was hij nauwelijks gezeten, of mijnheer Quale vroeg Ada en mij, niet onhoorbaar, of hij niet een uitstekend mensch was — hetgeen hij zeker was, namelijk uitstekend bol opgeblazen; maar mijnheer Quale bedoelde zijne intellectueele schoonheid — en vroeg of wij niet getroffen waren over het massieve van zijn voorhoofd. Kortom, wij hoorden onder dit soort van lieden van een groot aantal roepingen van verschillenden aard, maar niets was ons half zoo duidelijk dan dat het mijnheer Quale's roeping was om altijd in verrukking te zijn over eens anders roeping, en dat dit de populairste roeping van allen was.

Mijnheer Jarndyce was door de zachtheid van zijn hart en zijne ernstige zucht om zooveel goed te doen als in zijn vermogen was, onder dit

gezelschap geraakt; maar hij zeide ons ronduit, dat hij dikwijls weinig behagen vond in een kring, waar de weldadigheid zulke stuipachtige vormen aannam; waar de menschlievendheid, als eene bepaalde uniform, werd aangenomen door luide schreeuwers, speculanten in goedkoope vermaardheid, die heftig in hunne betuigingen, rusteloos en ijdel in hun doen waren, die slaafsche gedienstigheid voor de grooten tot het laaghartigst uiterste dreven, elkander wederkeerig ophemelden, en hatelijk waren tegen hen, die de zwakken liever voor een val wilden bewaren, dan hen met veel omslag en eigenlof weder een weinig opbeuren als zij gevallen waren. Toen er door mijnheer Gusher eene inteekening voor een eereblijk aan mijnheer Quale werd geopend, en mijnheer Gusher (die er reeds een had, dat hem door mijnheer Quale was bezorgd) anderhalf uur lang over die zaak sprak voor eene vergadering, grootendeels uit twee liefdadige scholen van kleine jongens en meisjes bestaande, die nadrukkelijk aan het penningske der weduwe werden herinnerd, en vermaand om met hunne halve stuivers voor den dag te komen en welgevallige offeranden te brengen, geloof ik, dat de wind ten minste drie weken lang in het oosten bleef.

Ik maak hiervan melding, omdat ik zoo weder op mijnheer Skimpole kom. Het kwam mij voor, dat zijne luchtige betuigingen van kinderlijkheid en zorgeloosheid, door haar contrast met zulke dingen, eene groote verademing voor mijn voogd waren en des te gemakkelijker geloof vonden; daar het niet missen kon hem genoegen te doen, onder zoovelen van een geheel tegenstrijdig karakter, één volmaakt argeloos en oprecht mensch te vinden. Het zou mij spijten hiermede te doen denken, dat mijnheer Skimpole dit wel raadde en er op rekende; ik heb hem waarlijk nooit genoeg doorgrond om dit te kunnen weten. Wat hij voor mijn voogd was, was hij ook zekerlijk voor de geheele overige wereld.

Hij was niet heel wel geweest; en dus hadden wij hem, schoon hij in Londen woonde, tot nog toe niet gezien. Nu kwam hij op een ochtend aan, zoo vroolijk en onderhoudend als ooit.

Daar was hij, zeide hij. Hij was galachtig geweest; maar rijke lieden waren ook dikwijls galachtig, en dus had hij zich overreed, dat hij een man van vermogen was. Dat was hij ook werkelijk — in zeker opzicht — wat zijne milde gezindheid betrof. Hij had zijn dokter schatrijk gemaakt. Hij had zijn visitegeld altijd verdubbeld, somtijds viermaal verdubbeld. Hij had tot hem gezegd: "Mijn beste dokter, het is geheel en al een zelfbedrog van u, te denken, dat gij mij gratis bedient. Ik overstelp u met geld — wat mijne milde gezindheid betreft — als gij het maar wist!" En werkelijk, zeide hij, meende hij dit zoo sterk, dat hij het bijna voor hetzelfde hield als het te doen. Als hij die stukjes metaal of dun papier, waaraan de menschen zooveel waarde hechten, had gehad om ze den dokter in de hand te stoppen, zou hij ze hem in de hand hebben gestopt. Nu hij ze niet had, gaf hij den wil voor de daad. Heel goed! Als hij het werkelijk meende — als zijn wil waar en oprecht was, hetgeen hij was — dan kwam het hem voor, dat dit hetzelfde was als klinkende munt, en de verplichting geheel uitwischte.

"Het kan gedeeltelijk zijn omdat ik niets van de waarde van het geld weet," zeide mijnheer Skimpole, "maar ik gevoel dit dikwijls zoo. Het schijnt zoo billijk! Mijn slager zegt mij, hij wil dat "rekeningetje" hebben. Het behoort tot de streelende onbewuste poëzie van 's mans karakter, dat hij het altijd "rekeningetje" noemt — om de betaling ons beiden gemakkelijk te doen voorkomen. Ik antwoord den slager: "Mijn goede vriend, als gij het maar wist, zijt gij al betaald. Gij hadt de moeite niet eens behoeven te doen van om dat rekeningetje te komen vragen. Gij zijt al betaald. Ik meen het." " — "Maar als nu de slager," zeide mijn voogd lachende, "het vleesch op de rekening ook maar had gemeend, in plaats van het te brengen?" — "Mijn beste Jarndyce," antwoordde hij, "gij verwondert mij. Gij stelt u in de plaats van den slager. Een slager, met wien ik eens te doen had, plaatste zich op hetzelfde standpunt. "Mijnheer," zegt hij, "waarom eet gij het beste lamsvleesch van achttien stuivers het pond?" "Waarom ik het beste lamsvleesch eet van achttien stuivers het pond, mijn brave vriend?" zeg ik, natuurlijk verbaasd over die vraag. "Ik houd veel van best lamsvleesch." Dit was in zooverre overtuigend. "Wel, mijnheer," zegt hij, "dan wensch ik, dat ik het lamsvleesch maar had gemeend, zooals gij het geld meent." "Mijn goede man," zeide ik toen, "laten wij toch verstandig redeneeren. Hoe kon dat zijn? Het was onmogelijk. Gij hadt het lamsvleesch wel, en ik heb het geld niet. Gij kondt het lamsvleesch niet werkelijk meenen, zonder het te bezorgen; daarentegen kan ik het geld wel meenen, en meen ik het ook waarlijk, zonder het te betalen!" Hij had geen woord meer te zeggen. Daarmee was de zaak afgedaan." — "En nam hij geene gerechtelijke maatregelen?" vroeg mijn voogd. — "Ja, hij nam gerechtelijke maatregelen," zeide mijnheer Skimpole. "Maar daarin liet hij zich door zijne drift, niet door zijne rede, besturen. Dat woord drift doet mij aan Boythorn denken. Hij schrijft mij, dat gij en de dames hem een kort bezoek hebt beloofd op zijn buiten in Lincolnshire." — "Hij is een groot gunsteling van mijne meisjes," antwoordde mijnheer Jarndyce, "en ik heb voor haar ja gezegd." — "De natuur heeft vergeten hem te betinten, denk ik," zeide mijnheer Skimpole tot Ada en mij. "Wat al te woelig — evenals de zee. Wat al te heftig — evenals

een stier, die zich voorgenomen heeft om iedere kleur voor rood te houden. Maar ik geef toe, dat hij eene soort van mookhamerachtige verdienste heeft."

Het zou mij verwonderd hebben, als die twee zeer hooge gedachten van elkander hadden gehad; mijnheer Boythorn, die aan vele dingen zooveel gewicht hechtte, en mijnheer Skimpole, die zoo weinig om iets gaf. Buitendien had ik meer dan eens opgemerkt, dat mijnheer Boythorn op het punt was om in eene krachtige demonstratie uit te barsten, als er van mijnheer Skimpole melding werd gemaakt. Natuurlijk viel ik Ada bij, toen zij zeide, dat wij zeer met hem ingenomen waren.

"Hij heeft mij ook gevraagd," zeide mijnheer Skimpole, "en als een kind zich in zulke handen kan vertrouwen — waartoe het hier aanwezige kind wel haast moed zou hebben, met de vereenigde teederheid van twee engelen om hem te bewaken — zal ik gaan. Hij stelt voor om mij vrachtvrij heen en weer te brengen. Ik onderstel, dat dit geld zal kosten? Schellingen misschien? Of ponden? Of iets van dien aard? A propos. Coavinses! Gij herinnert u onzen vriend Coavinses wel, jufvrouw Summerson?"

Hij vroeg mij dit, toen het hem zoo inviel, op zijn innemend luchthartigen toon en zonder de minste verlegenheid.

"O ja," zeide ik. — "Coavinses is gearresteerd door den grooten deurwaarder," zeide mijnheer Skimpole. "Hij zal den zonneschijn nooit weer geweld aandoen."

Het ontzette mij dit te hooren; ik had mij reeds, in eene alles behalve ernstige stemming, het beeld voor den geest gehaald van den man, die op den avond op de sofa zijn hoofd zat af te vegen.

"Zijn opvolger heeft mij gisteren daarvan onderricht," zeide mijnheer Skimpole. "Zijn opvolger is nu juist bij mij aan huis — in possessie, geloof ik, noemt hij het. Hij is gisteren gekomen, op den verjaardag van mijne blauwoogige dochter. Ik hield hem voor: "Dit is onredelijk en onaangenaam. Als gij eene blauwoogige dochter hadt, zoudt ge niet gaarne willen, dat ik ongenoodigd op haar verjaardag kwam." Maar hij bleef toch."

Mijnheer Skimpole lachte over die comische ongerijmdheid, en sloeg luchtig de piano aan, waarbij hij zat.

"En hij zeide mij," vervolgde hij, telkens eene kleine figuur spelende, waar ik een streepje zal zetten. "Dat Coavinses — drie kinderen had nagelaten — zonder moeder — en dat — omdat Coavinses' beroep — eenigszins gehaat was — de aankomende Coavinses'en — er vrij slecht aan toe waren."

Mijnheer Jarndyce stond op, wreef zijn hoofd en begon op en neer te stappen. Mijnheer Skimpole speelde de melodie van een van Ada's meest beminde liederen. Ada en ik zagen beide naar mijnheer Jarndyce, denkende dat wij wel wisten wat er in zijn gemoed omging.

Nadat hij verscheidene malen was blijven stilstaan en zijn wandelen had hervat, en verscheidene malen had opgehouden met zijn hoofd te wrijven en weder was begonnen, legde mijn voogd zijne hand op de toetsen en stuitte mijnheer Skimpole in zijn spelen. "Dat bevalt mij niet, Skimpole," zeide hij.

Mijnheer Skimpole, die de zaak reeds geheel vergeten had, zag verwonderd op.

"Die man was noodzakelijk," vervolgde mijn voogd, heen en weer stappende in de zeer korte ruimte tusschen de piano en het eind van de kamer, en het haar van zijn achterhoofd opwrijvende alsof een storm uit het oosten het zoo had opgewaaid. "Als wij zulke lieden noodzakelijk maken door onze gebreken en dwaasheden, of door ons gebrek aan wereldkennis, of door onze tegenspoeden, moeten wij ons niet op hen willen wreken. Er stak geen kwaad in zijn beroep. Hij onderhield er zijne kinderen van. Men zou daarvan wel wat meer willen weten." — "O! Coavinses?" riep mijnheer Skimpole uit, eindelijk begrijpende wat hij meende. "Niets gemakkelijker. Een wandelingetje naar Coavinses' hoofdkwartier, en gij kunt te weten komen wat gij maar wilt."

Mijnheer Jarndyce knikte ons toe, die naar dit sein zaten te wachten. "Kom aan, liefjes, wij zullen dien weg eens opwandelen. Waarom dien weg niet evengoed als een ander!"

Wij waren spoedig gereed en gingen uit. Mijnheer Skimpole ging mede, en had zeer veel vermaak in dien tocht. Het was zoo nieuw en verfrisschend voor hem, zeide hij, om Coavinses uit te gaan, in plaats van Coavinses om hem.

Hij bracht ons eerst naar Cursitor-Street, bij Chancery-Lane, waar een huis stond met getraliede vensters, dat hij Coavinses' Kasteel noemde. Toen wij den gang ingingen en aan de schel trokken, kwam er een afschuwelijk leelijke jongen uit een soort van kantoor, en keek ons aan over een hek met ijzeren pennen.

"Wien moet gij hebben?" zeide de jongen, twee van die pennen in zijne kin drukkende. — "Er is een oppasser, of boodschapper of zoo iets hier geweest," zeide mijnheer Jarndyce, "die dood is." — "Ja," zeide de jongen. "Wel?" — "Ik wilde zijn naam weten, als het u belieft." — "Hij heette Neckett," zeide de jongen. — "En zijn adres?" — "Bell Yard," zeide de jongen. "Kaarsenwinkel, aan de linkerhand, Blimber is de naam." — "Was hij — ik weet niet hoe ik de vraag zal inrichten," mompelde mijn voogd — "was hij oppassend?" — "Neckett?" zeide de jongen. "Ja wel, bijzonder. Hij werd nooit moe op de wacht. Hij kon acht of tien uren achtereen op den hoek van eene straat staan, als hij dat aannam." — "Hij had erger kunnen doen,"

hoorde ik mijn voogd bij zich zelven zeggen. "Hij had het kunnen aannemen en toch niet doen. Wel bedankt. Dat is al wat ik wilde weten."

Wij lieten den jongen, met zijn hoofd op zijde en zijne armen op het hek, aan de pennen staan zuigen, en gingen terug naar Lincoln's Inn, waar mijnheer Skimpole, die niet gaarne dichter bij Coavinses had willen blijven staan, ons wachtte. Toen gingen wij allen naar Bell Yard, eene smalle steeg, niet veraf. Spoedig vonden wij den kaarsenwinkel, met eene oude vrouw daarin, van een goedhartig uitzicht, die het water of eene borstkwaal, of misschien allebei had.

"Neckett's kinderen?" zeide zij, tot antwoord op mijne vraag. "Ja zeker, jufvrouw. Drie trappen hoog als het u belieft. Deur vlak over de trap." En zij reikte mij over de toonbank heen een sleutel toe.

Ik zag naar den sleutel en toen naar haar; maar zij scheen te begrijpen, dat ik wel wist wat er mede te doen. Daar die sleutel niet anders dan voor de kamer, waarin de kinderen waren, bestemd kon zijn, ging ik, zonder meer te vragen, vooruit de trap op. Wij hielden ons zoo stil als wij konden, maar met ons vieren maakten wij toch eenig gerucht op de krakende planken; en toen wij aan de tweede verdieping kwamen, stond daar een man uit zijne kamerdeur te kijken.

"Is het Gridley, naar wien gij zoekt?" zeide hij, mij aanziende, met een dreigend starenden blik. — "Neen, mijnheer," zeide ik, "ik moet hoogerop."

Hij zag ook Ada, mijnheer Jarndyce en mijnheer Skimpole aan, op ieder denzelfden gramstorigen blik vestigende, naarmate zij hem voorbijgingen. Mijnheer Jarndyce wenschte hem goedendag. "Goedendag!" zeide hij kort en stroef. Hij was een lang man, met eene vaalbleeke kleur, een door zorgen uitgeteerd gezicht, met diepe rimpels, zeer weinig haar meer op het hoofd, en uitpuilende oogen. Hij zag er ruzieachtig uit, en had iets opvliegends in zijn toon, dat met zijne gestalte vereenigd — nog breed en forsch, hoewel blijkbaar afgevallen — mij eenigszins ongerust maakte. Hij had eene pen in de hand, en toen ik in het voorbijgaan even zijne kamer binnenkeek, zag ik, dat die vol verstrooide papieren lag.

Hem daar latende staan, gingen wij verder naar boven. Ik klopte aan de deur, en een schel stemmetje van binnen zeide: "Wij zijn opgesloten. Jufvrouw Blinder heeft den sleutel."

Dit hoorende stak ik den sleutel in het slot en deed de deur open. In een armoedig vertrekje, met een schuinsch dak en zeer weinig meubelen, was een kleine jongen, van vijf of zes jaar, met een zwaar kind van achttien maanden in de armen. Er lag geen vuur aan, hoewel het koud genoeg was; om dit te vergoeden waren beide kinderen in eenige oude doeken en kragen gewikkeld. Hunne kleeding was echter zoo warm niet, of hunne neuzen zagen rood en hunne gezichtjes betrokken van de kou, terwijl de kleine jongen op en neer stapte en het kind suste, dat het hoofd op zijn schouder liet hangen.

"Wie heeft u hier alleen opgesloten?" vroegen wij natuurlijk. — "Charley," zeide het jongetje, terwijl hij bleef stilstaan om ons aan te staren. — "Is Charley een broer van u?" — "Neen. Zij is mijne zuster Charlotte. Vader noemde haar Charley." — "Zijn er nog meer van u behalve Charley?" — "Ik," zeide het jongetje, "en Emma," dit zeggende streek hij het kind, dat hij droeg, over het nankingsche mutsje, "en Charley." — "Waar is Charley nu?" — "Uit wasschen," zeide de kleine jongen, en begon weder op en neer te wandelen, waarbij hij, daar hij te gelijk naar ons wilde kijken, met het nankingsche mutsje wel wat te dicht bij het ledikant kwam.

Wij zagen elkander aan, en toen weder naar die twee kinderen, toen er nog een kind binnenkwam, een zeer klein meisje, nog geheel kinderlijk van gestalte, maar met een veel ouder, bijzonder schrander gezichtje — en een bevallig gezichtje toch ook, — met een hoed voor eene volwassene vrouw op het hoofd, die haar veel te groot was, en een vrouwenvoorschoot voor, waarmede zij hare bloote armen afveegde. Hare vingers waren wit en gerimpeld van het wasschen, en het zeepsop, dat zij van hare armen veegde, rookte nog; anders had men haar voor een kind kunnen houden, dat waschvrouwtje speelde en met de vlugge opmerkzaamheid van een kind zulk eene arme vrouw nabootste.

Zij was van ergens in de buurt komen aanloopen en had zich zooveel gehaast als zij kon. Daardoor, hoewel tenger en licht genoeg, was zij buiten adem en kon zij in het eerst niet spreken. Zoo stond zij daar te hijgen en hare armen af te vegen, en zag ons met kalme bedaardheid aan.

"O, daar is Charley!" zeide het jongetje.

Het kleine kind stak de armpjes uit en schreeuwde, om door Charley te worden overgenomen. Het meisje nam het ook, met iets van eene volwassene vrouw in haar doen, dat bij den hoed en het voorschoot paste, en stond ons over hare vracht heen aan te zien, terwijl die vracht zich teeder aan haar vastklemde.

"Is het mogelijk," zeide mijn voogd, toen wij een stoel voor het meisje hadden geplaatst en haar met hare vracht daarop neergezet, terwijl het jongetje dicht bij haar bleef en haar aan haar voorschoot vasthield, "dat dit kind voor de anderen werkt? Zie dat eens! Om Gods wil, zie dat eens!"

Het was wel iets om naar te zien. Die drie kinderen zoo dicht bij elkander, en twee van hen geheel afhankelijk van het derde, en dat derde zoo jong en toch met iets zoo oudachtigs

en degelijks, dat zoo zonderling bij haar kinderlijk voorkomen paste.

"Charley, Charley!" zeide mijn voogd. "Hoe oud zijt ge wel?" — "Over de dertien, mijnheer," antwoordde het kind. — "O, welk een ouderdom," zeide mijn voogd. "Welk een groote ouderdom, Charley!"

Ik kan geen denkbeeld geven van de teederheid, waarmede hij sprak, half schertsend, en toch slechts des te medelijdender en treuriger.

"En woont gij hier zoo alleen met die kinderen, Charley?" zeide mijn voogd. — "Ja, mijnheer," antwoordde het meisje, met het volste vertrouwen naar hem opziende, "sedert vader dood is." — "En hoe leeft gij, Charley? O Charley!" zeide mijn voogd, voor een oogenblik zijn hoofd omdraaiende, "hoe leeft gij?" — "Sedert vader dood is, mijnheer, ben ik uit werken gegaan. Vandaag ben ik uit wasschen." — "God helpe u, Charley," zeide mijn voogd. "Gij zijt niet groot genoeg om bij eene tobbe te reiken." — "Op muilen wel, mijnheer," antwoordde zij snel. "Ik heb een paar hooge muilen, die eens van moeder waren." — "En wanneer is moeder gestorven? Arme moeder!" — "Moeder stierf, toen Emma pas geboren was," zeide het meisje, naar het gezichtje aan hare borst kijkende. "En toen zeide vader, dat ik zoo goed eene moeder voor haar wezen moest als ik kon. En zoo heb ik toen mijn best gedaan. En zoo heb ik toen thuis gewerkt, schoongemaakt, en huis gehouden en gewasschen, lang voor dat ik uit werken begon te gaan. En zoo kan ik dat nu, ziet ge, mijnheer?" — "En hoe dikwijls gaat gij uit werken?" — "Zoo dikwijls als ik kan," antwoordde Charley, hare oogen wat wijder openende en met een glimlach, "om de schellingen en halve schellingen, die ik dan verdien." — "En sluit gij de kinderen altijd op als gij uitgaat?" — "Opdat ze geen ongeluk zouden krijgen, mijnheer, ziet ge niet," zeide Charley. "Jufvrouw Blinder komt nu en dan naar hen kijken; en mijnheer Gridley komt ook wel eens, en ik kan somtijds ook wel eens overloopen, en zij kunnen toch spelen, en Tom is niet bang voor opsluiten, niet waar, Tom?" — "Neen," zeide Tom stoutweg. — "Als het donker wordt, worden de lantarens beneden op straat aangestoken, en dan is het hier helder licht, — haast helder licht, niet waar, Tom?" — "Ja, Charley," zeide Tom, "haast helder licht."

"IK BEN LEUK," ZEGT JO. "MAAR DIE LEUK IS — WEET GE? GEEN SPAT ZETTEN!" (blz. 112).

— "Hij is zoo goed als goud," zeide het kleine meisje — o, op zulk eene moederlijke, volwassenvrouwachtige manier. "En als Emma moe is, legt hij haar in bed. En als hij moe is, gaat hij zelf naar bed. En als ik thuis kom en de kaars aansteek, en een stukje te eten heb, komt hij weer op en eet met mij mee. Niet waar, Tom?" — "O ja, Charley!" zeide Tom, "dat doe ik." En hetzij door de gedachte aan dit grootste genot van zijn leven, of uit dankbaarheid en liefde voor Charley, die alles in alles voor hem was, drukte hij zijn gezichtje tusschen de dunne plooien van haar rok, en ging van lachen tot schreien over.

Het was de eerste maal sedert ons binnenkomen, dat een van deze kinderen een traan had gelaten. Het kleine weesmeisje had van hun vader en hunne moeder gesproken, alsof al dat leed gesmoord werd door de noodwendigheid om moed te vatten, en door haar kinderlijk gevoel van eigenwaarde omdat zij in staat was om te werken. Maar toen nu Tom schreide — hoewel hij stil bleef zitten, en ons met kalme bedaardheid aanzag, en door geene beweging de andere kinderen in het minste ontrustte — zag ik twee stille tranen langs hare wangen rollen.

Ik stond voor het venster met Ada, alsof wij naar de daken der huizen, de zwarte schoorsteenen, en de armoedige bloemen en gekooide vogeltjes, die aan de buren toebehoorden, keken, toen ik opmerkte, dat jufvrouw Blinder, uit den winkel beneden, binnengekomen was, (misschien had zij al dien tijd noodig gehad om de trap op te komen) en met mijn voogd sprak.

"Het is niet veel hun de huur kwijt te schelden, mijnheer," zeide zij. "Wie zou ze van hen kunnen aannemen?" — "Wel, wel," zeide mijn voogd, ons beiden aanziende. "Het is genoeg, dat er een tijd zal komen wanneer deze goede vrouw zal vinden, dat het wel veel was, en dat, voor zoover zij dit aan den minsten van deze heeft gedaan. — Dit kind," vervolgde hij na eene poos, "zou het mogelijk zijn, dat zij het zoo volhield?" — "Waarlijk, mijnheer, ik geloof van ja," antwoordde jufvrouw Blinder, die moeielijk ademhaalde. "Zij is zoo handig als iemand maar met mogelijkheid wezen kan. Zegen u, mijnheer, zooals zij die twee kinderen heeft opgepast, nadat de moeder dood was, was het praatje van de geheele buurt! En het was verbazend haar bij hem te zien, toen hij ziek was geworden, dat was het waarlijk. "Jufvrouw Blinder," zeide hij tegen mij, en het waren de laatste woorden, die hij sprak — hij lag daar — "jufvrouw Blinder, wat voor beroep ik ook gehad heb, ik heb van nacht een engel hier in de kamer bij mijn kind zien zitten, en ik vertrouw haar aan Onzen Vader!" " — "Had hij geen ander beroep?" zeide mijn voogd. — "Neen, mijnheer," antwoordde jufvrouw Blinder, "hij was niet anders dan zoo'n handlanger. Toen hij pas hier kwam wonen, wist ik niet wat hij was; en ik moet bekennen, toen ik het ontdekte, zeide ik hem de huur op. Men vond het niet goed in de buurt. En het beviel aan de andere inwoners niet. Het is geen heel fatsoenlijk beroep," zeide jufvrouw Blinder, "en de meeste menschen hebben er tegen. Mijnheer Gridley had er heel erg tegen, en hij is een goed huurder, al heeft zijn humeur veel geleden." — "En dus werd hem de huur opgezegd?" zeide mijn voogd. — "Zoo zeide ik hem de huur op," zeide jufvrouw Blinder. "Maar waarlijk, toen de tijd kwam, en ik geen ander kwaad van hem wist, begon ik te twijfelen. Hij was prompt van betalen en ijverig, hij deed wat hij te doen had, mijnheer," zeide jufvrouw Blinder, zonder opzet haar oog op mijnheer Skimpole vestigende, "en het zegt al iets in deze wereld, als men dat maar doet." — "En dus hebt gij hem toch gehouden?" — "Wel, ik zeide als hij het met mijnheer Gridley kon schikken, zou ik het wel met de andere huurders schikken, en zou ik er niet zooveel om geven of men het in de buurt goedvond of niet. Mijnheer Gridley gaf zijne toestemming; — wel stuursch — maar hij gaf ze toch. Hij was altijd stuursch tegen hem, maar hij is sedert goed voor de kinderen geweest. Men kent iemand nooit voordat hij op de proef wordt gesteld." — "Zijn er veel menschen goed voor de kinderen geweest?" — "Dat is, over het geheel, nog al zoo kwaad niet, mijnheer," antwoordde jufvrouw Blinder, "maar zeker niet zooveel als er geweest zouden zijn als hun vader een ander beroep had gehad. Mijnheer Coavinses gaf eene guinje, en de andere handlangers maakten een potje. Sommige buren, die altijd gelachen en op hun schouder geklopt hadden als hij voorbijging, kwamen met eene inteekenlijst voor den dag, en — over het geheel — nog al zoo kwaad niet. Eveneens met Charlotte. Sommige menschen willen haar niet gebruiken, omdat zij het kind van zoo'n handlanger is; sommige menschen, die haar gebruiken, gooien dat haar toch voor de voeten; sommigen rekenen het zich tot verdienste, dat zij haar laten werken, met dat en al het andere, dat zij tegen zich heeft, en betalen haar daarom misschien minder en vergen meer van haar. Maar zij is geduldiger dan anderen zouden zijn, en is knap ook, en altijd gewillig, zoover hare krachten maar reiken en nog verder. Zoo zou ik dus over het geheel zeggen, mijnheer, nog al zoo kwaad niet, maar het mocht toch wel beter."

Jufvrouw Blinder ging zitten, om te beter haar adem terug te krijgen, die opnieuw was uitgeput, door zooveel te spreken eer zij hem geheel terug had. Mijnheer Jarndyce keerde zich om en wilde ons aanspreken, maar werd gestuit door de onverwachte komst van dien mijnheer Gridley, van wien wij gehoord hadden, en dien wij onderweg naar boven hadden gezien.

"Ik weet niet wat gij hier misschien doet, heeren en dames," zeide hij, alsof hij zich boos maakte dat wij daar waren, "maar gij zult mij wel niet kwalijk nemen, dat ik binnenkom. Ik kom niet binnen om rond te kijken. Wel Charley! Wel Tom! Wel kleintje, hoe maken wij het allemaal vandaag?"

Hij boog zich liefkoozend over de groep, en werd blijkbaar door de kinderen voor een vriend gehouden, hoewel zijn gezicht even stug bleef, en zijn toon tegen ons zoo grof was als hij maar zijn kon. Mijn voogd merkte dit op, en wilde den man achting toonen.

"Niemand, zekerlijk, zou hier komen om rond te kijken," zeide hij zachtzinnig. — "Kan wel zoo zijn, mijnheer, kan wel zoo zijn," antwoordde Gridley, hem ongeduldig afwuivende en Tom op zijne knie nemende. "Ik wil met geene heeren en dames argumenteeren. Ik heb al genoeg argumenten gehad om er levenslang mijn bekomst van te hebben." — "Gij hebt reden genoeg, durf ik zeggen," zeide mijnheer Jarndyce, "om onvergenoegd en ongeduldig te zijn —" — "Daar alweer!" riep Gridley uit, op eens geweldig kwaad wordende. "Ik ben ruzieachtig van humeur. Ik ben niet beleefd!" — "Niet bijzonder, dunkt mij." — "Mijnheer," zeide Gridley, het kind neerzettende en naar mijnheer Jarndyce toe komende, alsof hij hem een slag wilde geven. "Weet gij iets van het Hof der Kanselarij?" — "Misschien wel, tot mijne spijt." — "Tot uwe spijt," zeide Gridley, zich bedarende. "Als dat zoo is, verzoek ik u verschooning. Ik ben niet beleefd, dat weet ik wel. Ik verzoek u verschooning. — Mijnheer," vervolgde hij, met vernieuwde heftigheid. "Ik ben vijf en twintig jaar lang over gloeiend ijzer gesleept, en ben het ontwend om op fluweel te treden. Ga naar het Hof der Kanselarij daar ginds, en vraag wat een van de vaste aardigheden is, die somtijds de zaken wat verlevendigen, en men zal u zeggen, dat de grootste klucht, die zij hebben, de man uit Shropshire is. Ik," zeide hij, hartstochtelijk met de eene hand in de andere slaande, "ben de man uit Shropshire." — "Ik geloof, dat ik en mijne familie insgelijks de eer gehad hebben van dat ernstige Hof eenige uitspanning te verschaffen," zeide mijn voogd bedaard. "Gij zult misschien mijn naam wel gehoord hebben — Jarndyce." — "Mijnheer Jarndyce," zeide Gridley, met eene ruwe soort van groet, "gij verdraagt uwe grieven met meer kalmte dan ik de mijne kan doen. Nog meer. Ik kan u zeggen — en ik zeg het dezen heer en deze jonge dames, als zij vrienden van u zijn — als ik mijne grieven op eene andere manier opnam, zou ik gek worden! Het is alleen door er mij woedend over te maken, en er in mijne gedachten wraak over te nemen, en toornig om de rechtvaardigheid te roepen, die ik nooit krijg, dat ik mijn verstand bijeen kan houden. Alleen zoo is het!" zeide hij, met een boerschen tongval en groote heftigheid sprekende. "Gij moogt zeggen, dat ik mij al te driftig maak. Ik antwoord, dat het in mijn aard ligt, dat te doen, als ik onrecht lijd, en dat ik het doen moet. Ik heb geene keus dan om zoo te doen, of om in den onnoozelen toestand te verzinken van dat gekke vrouwtje, dat alle dag in het Hof komt. Als ik er eens stil onder ging zitten, zou ik suf en kindsch worden."

De drift, waarin hij was, en de manier, waarop zijne trekken zich verwrongen, en de heftige gebaren, waarmede hij zijne gezegden vergezelde, waren pijnlijk om aan te zien.

"Mijnheer Jarndyce," hervatte hij, "bedenk mijn geval eens. Zoo waar als er een hemel boven ons is, is dit mijn geval. Mijn vader (een landman) maakte een testament, en liet zijne hoeve en zijn vee aan mijne moeder zoolang zij leefde. Na haar dood zou alles aan mij komen, behalve een legaat van drie honderd pond, dat ik mijn broeder moest uitbetalen. Mijne moeder stierf. Eenigen tijd later eischte mijn broeder zijn legaat op. Ik en eenige van mijne betrekkingen zeiden, dat hij een gedeelte daarvan al gehad had, in kost en inwoning, en eenige andere dingen. Let nu wel op. Dat was de kwestie, en niets anders. Niemand betwistte het testament, niemand twijfelde aan iets dan of een gedeelte van die drie honderd pond reeds betaald was of niet. Om die kwestie te beslissen moest ik, toen mijn broeder eene actie begon, in die vervloekte Kanselarij komen. Ik moest daar komen, omdat de wet er mij toe dwong, en mij nergens anders wilde laten gaan. Zeventien menschen werden als gedaagden opgeroepen in die eenvoudige zaak. Eerst na verloop van twee jaren kwam zij voor. Toen werd zij voor nog twee jaren opgehouden, terwijl de meester (moge zijn hoofd er voor afrotten!) onderzoek deed of ik mijn vaders zoon was — waarover met geen sterfelijk mensch eenig geschil was. Toen ontdekte hij, dat er nog geen gedaagden genoeg waren — bedenk, wij waren nog maar met ons zeventienen — maar dat er nog een komen moest, die vergeten was — en alles weder opnieuw moest begonnen worden. De kosten van dien tijd — eer de zaak nog begon — bedroegen driemaal het legaat. Mijn broeder had gaarne van zijn legaat willen afzien om maar niet meer kosten te hebben. Mijn geheele goed, dat mij in dat testament van mijn vader gemaakt was, is aan de kosten opgegaan. Het proces, nog onbeslist, heeft allen, die er in betrokken waren, tot ongeluk, ellende en wanhoop gebracht — en hier ben ik nu op dezen dag! Nu, mijnheer Jarndyce, in uw proces is het om duizenden en duizenden te doen, in het mijne maar om honderden. Is het mijne daarom minder hard om te dragen, of nog harder, om-

dat geheel mijn bestaan er aan hing, en zoo schandelijk is uitgezogen?"

Mijnheer Jarndyce zeide, dat hij hem van ganscher harte beklaagde, en niet wilde zeggen, dat hij zelf de eenige was, die door dat gedrochtelijke stelsel van rechtspleging onrechtvaardig was behandeld.

"Daar alweer!" zeide Gridley, met evengroote heftigheid. "Het stelsel! Van alle kanten zegt men mij, het is het stelsel. Ik moet niet op de personen zien. Het is het stelsel. Ik moet niet voor het Hof komen en zeggen: "Mylord, ik verzoek dit van u te mogen weten — is dit recht of onrecht? Hebt gij het hart om mij te zeggen, dat ik recht heb ontvangen en daarom word weggezonden?" Mylord weet er niets van. Hij zit daar maar om het stelsel in toepassing te brengen. Ik moet niet naar mijnheer Tulkinghorn, den solliciteur in Lincoln's Inn Fields, gaan en hem zeggen, als hij mij woedend maakt door altijd zoo koel en weltevreden te blijven — gelijk zij allen doen, want ik weet wel, dat zij er uit winnen, terwijl ik verlies; doe ik niet? — Ik moet niet tegen hem zeggen, ik wil mijn ongeluk op den een of ander verhalen, ik wil van iemand vergoeding hebben, goedschiks of kwaadschiks! Hij is er niet verantwoordelijk voor. Het is het stelsel. Maar als ik den een of ander eindelijk niet aan het lijf kom, mag ik! — Ik weet niet wat er gebeuren kan, als ik eindelijk buiten mij zelven geraak! — Ik zal hen, die dat stelsel tegen mij in werking hebben gebracht, in hun aangezicht voor de groote eeuwige rechtbank beschuldigen!"

"Ik heb gedaan," zeide hij, zich neerzettende en zijn gezicht afvegende. "Ik heb gedaan, mijnheer Jarndyce. Ik ben driftig, dat weet ik. Ik moet het wel wezen. Ik ben in de gevangenis geweest voor beleediging van het Hof. Ik ben in de gevangenis geweest, omdat ik dien solliciteur had gedreigd. Ik ben in allerlei ongelegenheden geweest, en zal er wel in nog meer komen. Ik ben de man uit Shropshire, en doe somtijds nog wat meer dan hen amuseeren — hoewel zij dat ook al amusant hebben gevonden om mij in hechtenis te zien nemen, en als gevangene te zien voorbrengen, en dat alles. Het zou beter voor mij zijn, zeggen zij mij, als ik mij inhield. Ik zeg hun, als ik mij inhield, zou ik gek worden. Mijn humeur was voorheen goed genoeg, geloof ik. De menschen in de streek, waar ik vandaan ben, zeggen, dat zij zich dat nog van mij herinneren; maar nu moet ik mijn gevoel van onrecht zoo lucht geven, of ik zou mijn verstand niet bij elkander kunnen houden. "Het zou veel beter voor u zijn, mijnheer Gridley," zeide de lord-kanselier mij verleden week, "hier uw tijd niet te verspillen, maar in Shropshire te blijven en u nuttig bezig te houden." "Mylord, mylord, dat weet ik wel," zeide ik tegen hem, "en het zou veel beter voor mij geweest zijn, nooit den naam van uw hoogen post gehoord te hebben; maar ongelukkig voor mij, kan ik het verledene niet te niet doen, en het verledene jaagt mij hier naar toe." "Buitendien," vervolgde hij, woest uitbarstende, "ik zal hen beschaamd maken. Tot het laatste toe zal ik mij in dat Hof laten zien om het schande aan te doen. Als ik wist wanneer ik zou sterven, en mij daarheen kon laten dragen, en nog stem genoeg had om te spreken, zou ik daar stervende zeggen: "Gij hebt mij hier gebracht en weer weggezonden, dikwijls en dikwijls. Zend mij nu nog eens heen, met de voeten vooruit." "

Zijn gezicht had zich, misschien sedert jaren, zoo in die gramstorige trekken vastgezet, dat zelfs, nu hij bedaard was, de uitdrukking niet zachter werd.

"Ik kwam om die kindertjes voor een uurtje naar mijne kamer te halen," zeide hij, weder naar hen toe gaande, "en ze daar wat te laten spelen. Ik was niet voornemens dat alles te zeggen, maar het komt er niet veel op aan. Ge zijt toch niet bang voor mij, niet waar, Tom?" — "Neen," zeide Tom. "Gij zijt toch niet boos op mij." — "Daar hebt gij gelijk in, kind. Gij gaat weer heen, Charley? Ja? Kom dan, kleintje!" Hij nam het jongste kind op den arm, waar het gaarne scheen te willen blijven. "Het zou mij niet verwonderen als wij een soldaat van koek beneden vonden. Laten wij eens naar hem gaan kijken."

Hij herhaalde zijn vorigen ruwen groet, welken het toch niet aan zekeren eerbied ontbrak, voor mijnheer Jarndyce, boog even voor ons, en ging met de kinderen naar zijne kamer.

Daarop begon mijnheer Skimpole, voor het eerst sedert onze komst, te praten, op zijn gewonen vroolijken toon. Hij zeide: "Wel, het was waarlijk aardig te zien hoe de zaken zich van zelf ten beste schikten. Hier was die mijnheer Gridley, een man met een forschen wil en van verwonderlijke geestkracht, en hij kon zich gemakkelijk verbeelden, dat die Gridley jaren lang had rondgeloopen, zoekende naar iets om zijne overtollige krijgshaftigheid aan te besteden — eene soort van jonge liefde onder de doornen — toen het Hof der Kanselarij hem in den weg kwam, en hem juist verschafte wat hij noodig had. Voortaan kon hij zich daaraan houden. Anders had hij een groot generaal kunnen zijn, en allerlei steden in de lucht laten vliegen, of hij had een groot staatsman kunnen zijn en allerlei parlementaire welsprekendheid uitkramen; maar nu waren hij en het Hof der Kanselarij alleraardigst bij elkander gekomen, zonder dat het iemand hinderde, en Gridley was, om zoo te zeggen, voor altijd bezorgd. Zie dan eens die Coavinses! Hoe heerlijk deed die arme Coavinses (vader van die lieve kinderen) denzelfden regel uitkomen. Hij, mijnheer Skimpole zelf, had somtijds gemord over het bestaan van Coavinses. Hij

had gevonden dat Coavinses hem in den weg was. Hij had Coavinses wel willen missen. Er waren tijden geweest, wanneer hij, als hij een sultan geweest was, en zijn grootvizier op een ochtend gezegd had: "Wat verlangt de beheerscher der geloovigen uit de handen van zijn slaaf?" er wel toe had kunnen komen om te antwoorden: "Het hoofd van Coavinses." Maar wat bleek het geval te zijn? Dat hij al dien tijd werk en brood had gegeven aan een zeer verdienstelijk man; dat hij een weldoener voor Coavinses was geweest; dat hij Coavinses in staat had gesteld, om die lieve kinderen op die allerliefste manier op te brengen, en die huiselijke en maatschappelijke deugden te ontwikkelen! Zoozeer, dat hem het hart nu vol was geworden, en hem de tranen in de oogen waren gekomen, toen hij in de kamer rondzag en dacht: "Ik was de groote begunstiger van Coavinses, en de kleine genoegens van zijn leven waren mijn werk!"

Er was iets zoo innemends in de luchtige manier, waarmede hij deze fantastische snaren tokkelde, en hij was zulk een blijgeestig kind naast die ernstiger kindsheid, die wij gezien hadden, dat hij zelfs mijn voogd deed glimlachen, toen deze zich van een afzonderlijk praatje met juffrouw Blinder naar hem omkeerde. Wij kusten Charley en namen haar mede naar beneden, en bleven haar bij de deur staan nakijken, toen zij heenliep naar haar werk. Ik weet niet waar zij naar toe ging, maar wij zagen haar, zulk een klein schepseltje, met haar vrouwenhoed en vrouwenvoorschoot, eene poort aan het eind van de steeg doorloopen, en zich in het gewoel en gerucht der City storten, gelijk een dauwdroppel in den oceaan.

XVI.

TOM-ALL-ALONE'S.

Lady Dedlock is onrustig, zeer onrustig. Het modedagblad weet nauwelijks te zeggen waar zij te vinden is. Vandaag is zij op Kastanje-Hof; gisteren was zij in haar huis in de stad; morgen kan zij wel op reis zijn, voor zoover het modedagblad met zekerheid kan voorspellen. Zelfs Sir Leicester's galanterie heeft eenige moeite om haar bij te houden. Zij zou nog meer moeite hebben, als zijn andere trouwe bondgenoot — het podagra — hem niet in zijne oude eikenhouten slaapkamer op Kastanje-Hof kwam opzoeken, en hem bij beide beenen pakte.

Sir Leicester ontvangt het podagra als een lastigen demon, maar toch een demon van adellijken rang. Al de Dedlock's van het mannelijk geslacht hebben zoover en verder dan menschengeheugen het tegendeel kan zeggen, het podagra gehad. Dit kan bewezen worden, mijnheer. De vaders van andere lieden mogen aan de rheumatiek zijn gestorven, en lage smetstoffen hebben opgenomen uit het vuile bloed van het zieke gemeen; maar de Dedlock's hebben iets exclusiefs in de familie gehouden, zelfs in het alles gelijkmakend sterflot, door aan hun eigen familiepodagra te sterven. Dat podagra is het doorluchtige geslacht bijgebleven, evenals het zilver of de schilderijen, of het buiten in Lincolnshire. Het behoort onder de eeretitels daarvan. Sir Leicester is misschien niet geheel vrij van het denkbeeld, hoewel hij het nooit in woorden heeft gebracht, dat de engel des doods, bij het waarnemen van zijn noodzakelijken post, zijne aankondiging aan de schimmen der aristocratie aldus inricht: "Mylords en heeren, ik heb de eer u nog een Dedlock te presenteeren, volgens zijn certificaat alhier gearriveerd per familiepodagra."

Vandaar geeft Sir Leicester zijne familiebeenen aan de familiekwaal ten beste, alsof dit de leenplicht was, waaronder hij naam en vermogen hield. Hij gevoelt, dat het wel wat vrijpostig is een Dedlock te dwingen om op zijn rug te blijven liggen en hem in de benedenste ledematen te bijten en te knijpen, maar hij denkt: "Wij hebben ons allen daaraan onderworpen; het is iets, dat ons eigen is; het staat sedert eenige honderd jaren vast, dat wij den grafkelder in het park op geen edeler manier interessant kunnen maken; en ik voeg mij naar dat vergelijk."

En eene deftige vertooning maakt hij, daar liggende in een gloed van rood en goud, in het midden van het groote salon, voor het portret van mylady, met breede strepen zonnelicht, die op eene lange rij door de reeks van vensters naar binnen schijnen, en met zachte schaduwstrepen afwisselen. Buiten staan de statige eiken, sedert eeuwen geworteld in den groenen grond, die nooit het kouter heeft gekend, maar reeds eene warande was toen de koningen nog met zwaard en schild ten oorlog, en met boog en pijlen ter jacht reden, en leggen getuigenis van zijne grootheid af. Binnen schijnen de voorvaderen die hem van de wanden aanzien, te zeggen: "Ieder van ons was eene vluchtige werkelijkheid hier, en liet hier deze gekleurde schaduw van zich zelven, en smolt weg in eene nagedachtenis even droomerig als de stemmen der kraaien die u uit de verte in slaap krassen;" en leggen ingelijks getuigenis van zijne grootheid af. En hij is zeer groot van daag en wee Boythorn of ieder ander vermetelen waaghals, die zich verstout om hem een duimbreed gronds te betwisten.

Mylady wordt thans bij Sir Leicester door haar portret vertegenwoordigd. Zij is naar de stad gevlogen, maar zonder voornemen om daar te blijven, en zal terstond weder hierheen komen vliegen, om het modedagblad te beschamen en in de war te brengen. Het huis in de stad is niet voor hare ontvangst gereed. Het is don-

ker en somber. Slechts een gepoeierde Mercurius staat neerslachtig aan het venster van het voorhuis te geeuwen; en hij heeft gisteravond tot een ander Mercurius van zijne kennis, die aan een gezellig leven gewoon is, gezegd, dat er, als het zoo duren moest, op zijne eer, niets anders voor hem zou overschieten dan zich de keel af te snijden.

Welk verband kan er bestaan tusschen het buiten in Lincolnshire, het huis in de stad, den gepoeierden Mercurius, en het oponthoud van Jo, het uitvaagsel der maatschappij, met zijn bezem, wien die straal van licht uit de verte bescheen, toen hij den drempel der poort van het kerkhof veegde? Welk verband kan er bestaan hebben tusschen vele menschen in de ontelbare geschiedenissen der wereld, die evenwel, door groote kloven gescheiden, op de zonderlingste wijs van tegenovergestelde zijden bij elkander worden gebracht!

Jo veegt den geheelen dag zijn eindje straat, onbewust van dat verband, indien er een verband bestaat. Hij somt, als hem iets gevraagd wordt, zijn geestelijken toestand op, door te antwoorden "dat hij niets weet." Hij weet, dat het moeielijk is, bij morsig weder de modder van zijn overpad te houden, en nog moeielijker van dat werk te leven. Niemand heeft hem zooveel zelfs geleerd; hij heeft het zelf ontdekt.

Jo leeft — dat is te zeggen, Jo is nog niet gestorven — in eene vervallene buurt, die bij zijns gelijken onder den naam van Tom-All-Alone's bekend is. Het is eene zwarte, bouwvallige straat, door alle fatsoenlijke lieden vermeden; waar de wrakke huizen, toen hun verval reeds ver gevorderd was, door eenige stoute landloopers in bezit werden genomen, die ze, eens daar gevestigd, bij gedeelten aan anderen verhuurden. Thans bevatten die half ingestorte woningen, des nachts, een drom van ellende. En gelijk op den verwoesten menschelijken ellendeling een woekerend ongedierte verschijnt, zoo heeft zich in deze verwoeste menschenverblijven een drom van onreine wezens voortgebracht, die door de gaten in muren en planken in- en uitkruipen, en zich, waar de regen doorslaat, als maden bijeengekropen, te slapen leggen; die daar komen en gaan, en pestaardige koortsen halen en brengen, en in al hunne voetstappen meer kwaad zaaien, dan Lord Coodle, en Sir Thomas Doodle, en de hertog van Toodle, en al die fraaie heeren met groote posten, tot aan Zoodle toe, in vijfhonderd jaar zullen te recht brengen — al zijn zij daartoe opzettelijk geboren.

Tweemaal in den laatsten tijd heeft men in Tom-All-Alone's een plof gehoord en eene stofwolk gezien, alsof er eene mijn gesprongen was, en telkens was er een huis ingestort. Deze ongelukken hebben eene paragraaf in de nieuwsbladen en een paar bedden in het naaste gasthuis gevuld. De opene plekken zijn zoo gebleven, en tusschen het puin vindt menigeen nog een nachtverblijf. Daar nog verscheidene huizen bijna gereed zijn om in te storten, kan men verwachten, dat de volgende plof in Tom-All-Alone's een goede plof zal zijn.

Dit kostbare eigendom is natuurlijk in de Kanselarij. Het zou eene beleediging voor het verstand van iemand met een half oog wezen, hem dit te zeggen. Of "Tom" de representant van den oorspronkelijken eischer of gedaagde in Jarndyce en Jarndyce is; dan of Tom hier geheel alleen woonde, toen het proces de straat tot eene woestijn had gemaakt, tot de andere volkplanters hem kwamen opzoeken, dan of die op de overlevering gegronde benaming eene zinnebeeldige aanduiding is van eene wijkplaats, waar men voor geen eerlijk gezelschap te vreezen heeft en waar ook de hoop is buitengesloten, weet misschien niemand. Zeker is het, dat Jo het niet weet.

"Want ik weet niets," zegt Jo.

Het moet een vreemde toestand zijn, die van Jo! Zoo langs de straten te sloffen, ongemeenzaam met de vormen en geheel onbekend met de beteekenis van die geheimzinnige teekenen, die men in zulk eene menigte boven de winkels, op de hoeken van straten, op de deuren en voor de vensters ziet! De menschen te zien lezen en schrijven, en den brievenbesteller brieven te zien rondbrengen, en geen het minste denkbeeld van die geheele taal te hebben — in dit opzicht blind en doofstom te zijn! Het moet verbijsterend voor hem zijn op zondag de betere klassen met boeken in de hand naar de kerk te zien gaan en te denken (want misschien denkt Jo toch wel eens) wat dat alles beduidt, en of het voor iemand iets beduidt, en hoe het komt, dat het voor mij niets beduidt! Geduwd, gestooten en weggejaagd te worden; en werkelijk te gevoelen dat het waar schijnt te zijn, dat ik hier en overal niets te maken heb; en daarbij te moeten denken, dat ik hier toch ben, en dat ieder mij over het hoofd heeft gezien tot ik het schepsel werd, dat ik ben! Het moet een vreemde toestand zijn, niet alleen te hooren, dat ik bijna geen menschelijk wezen ben (zooals wanneer ik mij tot getuige kom aanbieden), maar dit geheel mijn leven lang zelf te gevoelen! Mij door paarden, honden en koeien te zien voorbijloopen, en te weten, dat ik in onkunde tot hen behoor, en niet tot de meer verhevene wezens in mijne gedaante, wier kieschheid ik beleedig! Jo moet vreemde denkbeelden hebben van een crimineel proces, of van een bisschop, of van eene regeering, of van dat kostbare juweel, voor hem (als hij het maar wist), de constitutie. Geheel zijn stoffelijk en onstoffelijk leven is verbazend vreemd; zijn dood het vreemdste ding van alles.

Jo komt Tom-All-Alone's uit en gaat den tragen morgen te gemoet, die daar altijd pas laat komt, en mommelt onder het voortgaan zijn vuil stuk brood. Zijn weg loopt door vele straten, en daar de huizen nog niet open zijn, zet hij zich om te ontbijten op de stoep van het gebouw der Maatschappij tot Verbreiding van het Evangelie in vreemde gewesten, en geeft die, als hij gedaan heeft, tot dank, eene streek met zijn bezem. Hij bewondert de grootte van het gebouw, en verwondert zich waar het eigenlijk toe dient. Hij heeft geen denkbeeld, de rampzalige, van de geestelijke nooddruft van een koraalrif in de stille Zuidzee, of wat het kost om onder de kokosnoten en broodvruchten naar dierbare zielen te gaan zoeken.

Hij gaat naar zijne standplaats en begint zijne taak. De stad ontwaakt, de groote bromtol wordt opgezet om een dag lang te draaien en te gonzen; al dat onbegrijpelijke lezen en schrijven, dat eenige uren lang was opgeschort, vangt weder aan. Jo en de dieren van lager soort helpen zich zoo goed zij kunnen door den onbegrijpelijken warboel heen. Het is marktdag. De verblinde ossen, overjaagd, maar nooit geleid, loopen in verkeerde plaatsen en worden er met slagen weder uitgedreven, en rennen, schuimbekkend en met roode oogen, tegen steenen muren aan, en beschadigen dikwijls de onschuldigen en dikwijls zich zelven. Zeer gelijkend naar Jo en zijne klasse; zeer gelijkend!

Er komt een troepje muzikanten en speelt. Jo luistert er naar. Zoo doet ook een hond — een veedrijvershond, die buiten een slagerswinkel naar zijn meester staat te wachten, en blijkbaar denkt aan die schapen, die hij eenige uren lang op het hart heeft gehad en nu gelukkig kwijt is. Hij schijnt in de war te zijn met drie of vier daarvan; kan zich niet herinneren waar hij ze gelaten heeft, kijkt de straat op en neer, alsof hij half en half verwachtte ze daar te zien dwalen; steekt op eens de oogen op en herinnert zich alles. Een echte vagebond van een hond, aan gemeen gezelschap en herbergen gewoon; een geduchte hond voor de schapen — op een fluitje gereed om over hunne ruggen heen te springen en ze bekken-vol wol uit te plukken; maar ook een gedresseerde, zedelijk ontwikkelde hond, wien men zijne plichten heeft geleerd en die ze nu weet te vervullen. Hij en Jo luisteren naar de muziek, waarschijnlijk met dezelfde mate van dierlijk genot; wat ontwakende herinneringen, treurige of blijde, of berouwvolle gedachten aan dingen buiten het bereik der zinnen betreft, staan zij waarschijnlijk ook met elkander gelijk. Maar hoever is anders het redelooze dier boven den menschelijken luisteraar verheven!

Laat de afstammelingen van dien hond in het wild loopen, gelijk Jo, en in weinige jaren zullen zij zoo verbasteren, dat zij zelfs het blaffen ontleeren — maar niet het bijten.

Later op den dag verandert het weder, het wordt donker en regenachtig. Jo vecht er tegen in, tusschen de modder en de wielen, de paarden, de zweepen en de paraplu's, en ontvangt slecht eén karig sommetje om zijn ellendig nachtverblijf te betalen. Het wordt schemeravond; het gas begint in de winkels op te vlammen; de lantaarnopsteker loopt met zijne ladder langs den kant van het voetpad. Het wordt een gure, ellendige avond.

Mijnheer Tulkinghorn zit er in zijne kamer over te denken om morgen den naasten magistraatspersoon om eene volmacht tot hechtenis te vragen. Gridley, een te leur gesteld pleiter, is daar vandaag geweest en heeft hem doen schrikken. Hij wil niet bevreesd zijn voor zijne persoonlijke veiligheid, en die gemeene kerel zal weder borg moeten stellen. Van den zolder wijst de Allegorie, in den persoon van een onmogelijken, ten onderste boven gekeerden Romein, met een Simsons-arm (ontwricht en ongepaard) in het oogloopend naar het venster. Waarom zou mijnheer Tulkinghorn, om zulk eene nietige reden, uit het venster kijken? Wijst die hand niet altijd naar dien kant? Hij kijkt dus niet uit het venster.

En als hij het deed, wat zou hij dan zien aan eene vrouw, die daar voorbijgaat? Er zijn vrouwen genoeg in de wereld, denkt Tulkinghorn — te veel zelfs; zij zijn de oorzaak van al het kwaad, dat er in gebeurt, hoewel zij, wat dat betreft, ook oorzaak zijn, dat de rechtsgeleerden wat te doen hebben. Wat zou het beduiden, daar eene vrouw te zien voorbijgaan, al deed zij dat in het geheim? Zij steken allen vol geheimen. Mijnheer Tulkinghorn weet dit zeer wel.

Maar zij gelijken niet allen naar de vrouw, die nu hem en zijn huis achter zich laat, en tusschen welker eenvoudige kleeding en fijne beschaving eene zonderlinge tegenstrijdigheid bestaat. Zij zou, volgens hare kleeding, eene fatsoenlijke dienstbode zijn, maar naar hare houding en tred, hoewel de laatste haastig en de eerste nagebootst is — in zooverre zij die nabootsing op de modderige straat, die zij met ongewonen voet betreedt, kan in acht nemen, — is zij eene aanzienlijke dame. Zij heeft eene voile voor het gezicht, en toch verraadt zij zich genoeg om meer dan één voorbijganger scherp te doen omkijken.

Zij zelve keert nooit het hoofd om. Dame of dienstbode, zij heeft een doel en gaat daarop af. Zij keert het hoofd niet om, tot zij aan de plek komt waar Jo staat te vegen. Hij loopt met haar mee en bedelt. Nog keert zij haar hoofd niet om tot zij aan den overkant van de straat is gekomen. Dan wenkt zij hem even en zegt: "Kom hier!"

Jo volgt haar een paar stappen naar een stillen hoek.

"Zijt gij de jongen, van wien ik in de couranten heb gelezen?" vraagt zij achter hare voile. — "Dat weet ik niet," antwoordt Jo, met botte verwondering naar de voile kijkende. "Weet niets van de courant. Weet niets van niemendal." — "Zijt ge dan niet bij eene lijkschouwing in het verhoor geweest?" — "Ik weet niets van nie — waar de beadle mij naar toe bracht, meent gij?" zegt Jo. "Heette die jongen, dien gij meent, Jo?" — "Ja!" — "Dat ben ik," zegt Jo. — "Kom wat verderop." — "Gij meent over dien man?" zegt Jo, haar volgende. "Hij, die toen dood was?" — "St. Spreek heel zacht. Ja. Zag hij er, toen hij nog leefde, zoo ziekelijk en armoedig uit?" — "O ja!" zegt Jo. — "Zag hij er uit zooals — toch niet zooals gij?" zegt de onbekende met afgrijzen. — "Niet zoo erg als ik," zegt Jo. "Ik ben er heelemaal een. Gij hebt hem toch niet gekend, hebt ge?" — "Hoe durft ge mij vragen of ik hem gekend heb?" — "Neem me niet kwalijk, mylady," zegt Jo zeer nederig, want zelfs hij is tot het vermoeden gekomen, dat zij eene dame van rang is. — "Ik ben geene lady. Ik ben eene meid." — "Eene aardige meid!" zegt Jo, zonder de minste gedachte om iets beleedigends te zeggen: alleen als eene schatting van bewondering. — "Luister en zwijg stil. Spreek niet tegen mij en ga wat verder van mij af. Kunt gij mij al die plaatsen wijzen, waarvan gesproken wordt in het verslag, dat ik gelezen heb? De plaats, waarvoor hij schreef, de plaats waar hij stierf, de plaats waar hij gebracht werd, en de plaats waar hij begraven is? Weet gij de plaats waar hij begraven werd?"

Jo antwoordt met een knik; hij heeft ook geknikt toen de andere plaatsen genoemd werden.

"Ga mij vooruit en wijs mij die akelige plaatsen. Blijf voor ieder daarvan staan, maar spreek niet tegen mij als ik niet tegen u spreek. Zie niet om. Doe wat ik van u wil, en ik zal u goed betalen."

Jo et nauwkeurig op terwijl zij deze bevelen geeft, telt ze als het ware af op zijn bezemstok, daar hij ze wat moeielijk te begrijpen vindt; denkt er eens over wat ze beduiden; meent ze begrepen te hebben en knikt nog eens.

"Ik ben leuk," zegt Jo. "Maar die leuk is — weet ge? Geen spat zetten!" — "Wat meent het akelige schepsel toch!" roept zij uit, voor hem terugdeinzende. — "Niet de plaat poetsen, weet ge?" zegt Jo. — "Ik begrijp u niet. Ga mij vooruit. Ik zal u meer geld geven dan gij ooit in uw leven gehad hebt."

Jo spitst zijn mond om te fluiten, wrijft zijn ruigen kop eens, neemt zijn bezem onder den arm en gaat vooruit, met zijne bloote voeten luchtig over de harde steenen en door modder en plassen stappende.

Cook's Hofje. Jo blijft staan. Stilte.

"Wie woont hier?" — "Hij, die hem schrijfwerk gaf en mij een halve dikke," zegt Jo fluisterend, zonder over zijn schouder te zien. — "Ga voort naar de volgende."

Het huis van Krook. Jo blijft weder staan. Eene langere stilte.

"Wie woont hier?" — "Hij woonde hier," antwoordt Jo op dezelfde wijs als te voren.

Na nog eene poos van stilte wordt er gevraagd: "In welke kamer?" — "De achterkamer boven. Gij kunt aan dien hoek het venster zien. Daar omhoog. Daar heb ik hem afgelegd zien liggen. Dit is de herberg waar hij gebracht werd." — "Ga voort naar het volgende."

Dit is eene langere wandeling; maar Jo, van zijne eerste vermoedens teruggekomen, houdt zich aan de hem opgelegde voorwaarden en ziet niet achterom. Langs vele bochtige straten, dampende van allerlei vuil, komen zij aan het rioolachtige steegje, aan de nu brandende gaslantaren en aan het ijzeren hek.

"Daar hebben zij hem gelegd," zegt Jo, zich aan de traliën vasthoudende en naar binnen kijkende. — "Waar? O, welk een afgrijselijk gezicht!" — "Daar," zegt Jo, wijzende. "Ginder aan den overkant. Tusschen die hoopen beenen, en dicht bij dat keukenraam. Hij ligt haast geheel bovenaan. Zij moesten er op stampen om ze er in te krijgen. Ik zou ze met mijn bezem voor u bloot kunnen vegen, als het hek maar open was. Daarom doen zij het ook op slot, zou ik denken," en hij schudt aan het hek. "Het is altijd dicht. Kijk die rat eens!" roept Jo, opgewekt. "He! Kijk! Daar loopt zij. Ho! Den grond in!"

De meid kruipt bevend in een hoek — in een hoek van die afschuwelijke poort, met die doodelijke vlekken, die haar kleed bezoedelen; en hare beide handen uitstekende, en hem hartstochtelijk bevelende om van haar af te blijven, want dat hij haar walgelijk is, blijft zij eenige oogenblikken zoo staan. Jo staat te staren en doet dit nog als zij zich herstelt.

"Is die afgrijselijke plek gewijde grond?" — "Ik weet van geen gewijden grond," antwoordt Jo, nog starende. — "Gezegend, meen ik?" — "Wat?" zegt Jo, ten hoogste verbaasd. — "Is dat kerkhof gezegend?" — "Ik mag gezegend zijn als ik het weet," antwoordt Jo, nog strakker starende dan ooit, "maar ik zou denken van neen. Gezegend?" herhaalt Jo, eenigszins onrustig naar het schijnt. "Als dat zoo is, heeft het er niet veel goed aan gedaan. Gezegend? Ik zou denken — wel andersom. Maar ik weet niets van niemendal."

De meid let zoo weinig op hetgeen hij zegt, als zij schijnt te denken om hetgeen zij zelve gezegd heeft. Zij trekt haar handschoen uit, om geld uit hare beurs te nemen. Jo let er stilzwijgend op hoe wit en klein hare hand is, en

welk eene rijke meid zij moet wezen om zulke schitterende ringen te dragen.

Zij laat een stuk geld in zijne hand vallen, zonder die aan te raken, en huivert als hunne handen elkander naderen. "Wijs mij de plek nu nog eens," zegt zij.

Jo steekt zijn bezemstok tusschen de traliën en wijst met alle macht. Eindelijk omkijkende, om te zien of hij het duidelijk genoeg heeft gemaakt, bevindt hij zich alleen.

Het eerste wat hij doet is het stuk geld in het schijnsel der gaslantaren te houden, en van blijdschap op te springen, als hij ziet, dat het goud is. Zijn volgend bedrijf is, in den rand te bijten, om de echtheid te onderzoeken. Zijn daaropvolgend, het veiligheidshalve in den mond te steken, en met groote zorgvuldigheid den geheelen ingang schoon te vegen. Deze taak verricht hebbende, begeeft hij zich op weg naar Tom-All-Alone's; onderweg nog onder een aantal gaslantarens stilstaande, om het goudstuk uit zijn mond te nemen en er in te bijten, ten einde zich nogmaals te overtuigen dat het echt is.

De gepoeierde Mercurius heeft dien avond geen gebrek aan gezelschap, want mylady gaat naar een groot diner en naar drie of vier bals. Sir Leicester, daar buiten op Kastanje-Hof, met geen beter gezelschap dan het podagra, is onrustig en ongedurig; hij klaagt tegen jufvrouw Rouncewell, dat de regen zulk een eentonig gekletter op het terras maakt, dat hij zelfs bij het vuur in zijne eigene beslotene kleedkamer, de courant niet kan lezen.

"Sir Leicester zou beter gedaan hebben den anderen kant van het huis te probeeren, kindlief," zegt jufvrouw Rouncewell tot Rosa. "Zijne kleedkamer is aan mylady's kant. En in al die jaren heb ik den voetstap op de Geestenwandeling nooit duidelijker gehoord dan van avond."

TOT MIJNE GROOTE VERRASSING, VOND IK, TOEN IK BINNENKWAM, MIJN VOOGD DAAR IN DE ASCH VAN HET VUUR ZITTEN KIJKEN. (blz. 118).

XVII.

ESTHER'S VERHAAL.

Richard kwam ons, zoolang wij nog te Londen bleven, dikwijls opzoeken (hoewel hij spoedig traag in het brievenschrijven werd), en met zijne levendigheid van geest, zijn goed humeur, zijne vroolijkheid en frischheid, was zijn gezelschap altijd een genot. Maar hoewel ik meer en meer van hem begon te houden, hoe beter ik hem leerde kennen, gevoelde ik toch ook meer en meer hoe jammer het was, dat hij door zijne opvoeding niet aan vlijt en bestendigheid was

gewend. Het stelsel, dat hem eveneens als honderden andere jongens, allen verschillend van karakter en aanleg, had behandeld, had hem in staat gesteld om zijne taak altijd vlug af te werken, altijd met eer en dikwijls met onderscheiding, maar had hem juist daardoor bevestigd in zijn vertrouwen op die hoedanigheden, welke vooral bestuur en leiding hadden noodig gehad. Het waren groote hoedanigheden, zonder welke niemand door zijne verdiensten eene hooge plaats kan verwerven; maar gelijk het vuur en het water, waren zij, hoewel uitmuntende dienaren, zeer slechte meesters. Indien zij onder Richard's heerschappij hadden gestaan, zouden zij zijne vrienden zijn geweest; maar nu Richard onder hare heerschappij stond, werden zij zijne vijanden.

Ik schrijf deze meeningen ter neer, niet omdat ik geloof, dat dit of iets anders juist zoo was, omdat ik zoo dacht; maar alleen omdat ik zoo dacht, en omdat ik volkomen oprecht wil zijn over alles wat ik dacht en deed. Dit waren mijne gedachten over Richard. Bovendien meende ik dikwijls op te merken hoezeer mijn voogd gelijk had in hetgeen hij gezegd had; en dat de onzekerheid, en de vertragingen van het Kanselarij-proces zijn karakter iets van de loszinnigheid van een speler hadden doen aannemen, die gevoelde dat hij een deel van een groot hazardspel was.

Toen mijnheer en mevrouw Bayham Badger eens op een namiddag aankwamen, en mijn voogd niet thuis was, vroeg ik in den loop van het gesprek natuurlijk naar Richard.

"O, mijnheer Carstone is heel wel," zeide mevrouw Badger, "en ik verzeker u, hij is eene groote aanwinst voor onzen kring. Kapitein Swosser placht van mij te zeggen, dat ik altijd nog beter was dan land voor den boeg en den wind van achteren voor de onderofficierstafel, als de kost van den victualiemeester zoo taai was geworden als de voormarszeil nokbindsels. Dat was zijne zeemansmanier om te zeggen, dat ik eene aanwinst voor ieder gezelschap was. Ik mag mijnheer Carstone inderdaad hetzelfde compliment maken. Maar ik — gij zult het niet voor voorbarig houden als ik er van spreek?"

Ik zeide neen, daar mevrouw Badger's vleiende toon zulk een antwoord scheen te vereischen.

"En jufvrouw Clare ook niet?" zeide mevrouw Badger uiterst vriendelijk.

Ada zeide insgelijks neen en keek ongerust.

"Wel, gij ziet, mijne liefjes," zeide mevrouw Badger. "Gij zult het niet kwalijk nemen, dat ik u mijne liefjes noem?" — Wij verzochten mevrouw Badger om er toch niet van te spreken. — "Omdat gij dat waarlijk zijt, als ik zoo vrij mag wezen om dat te zeggen," zeide mevrouw Badger, "zoo charmant. Gij ziet wel, mijne liefjes, dat, schoon ik nog jong ben — of mijnheer Bayham Badger maakt mij een compliment met zoo te zeggen — " — "Neen, geheel niet," riep mijnheer Badger, op den toon van iemand, die in eene openbare vergadering iets wil logenstraffen. — "Heel goed," zeide mevrouw Badger glimlachend, "wij zullen dan zeggen nog jong." — "Zonder twijfel," zeide mijnheer Badger. — "Mijne liefjes, schoon ik nog jong ben, heb ik toch al veel gelegenheid gehad om jongelieden waar te nemen. Er waren er velen aan boord van dien goeden ouden Crippler, dat verzeker ik u. Daarna, toen ik met kapitein Swosser in de Middellandsche Zee was, nam ik elke gelegenheid waar om de adelborsten onder kapitein Swosser's bevel mijne welwillendheid te toonen en met hen om te gaan. Gij zoudt hunne scheepstaal waarschijnlijk niet eens verstaan, liefjes; maar met mij is het anders, want het blauwe water is een tweede vaderland voor mij geweest, en ik was toen een complete matroos. Toen weder met professor Dingo." — "Een man van Europeesche vermaardheid," mompelde mijnheer Badger. — "Toen ik mijn dierbaren eersten verloor en de vrouw van mijn dierbaren tweeden werd," zeide mevrouw Badger, van hare vorige echtgenooten sprekende alsof zij de gedeelten van eene charade waren, "had ik wederom gelegenheid om de jeugd waar te nemen. De klasse, die de lessen van professor Dingo bijwoonde, was groot, en het werd mijn trots, als vrouw van een uitstekend geleerde, die zelve in de wetenschap den grootsten troost zocht, dien zij kon verleenen, het huis voor de studenten open te zetten als eene soort van wetenschappelijke Beurs. Elken dinsdagavond was er limonade met een beschuitje voor allen, die aan deze ververschingen wenschten deel te nemen. En wetenschap was er zonder eenige beperking." — "Opmerkenswaardige vergadering, jufvrouw Summerson," zeide mijnheer Badger met eerbied. "Er moet veel intellectueele wrijving hebben plaats gehad onder de oogen van zulk een man." — "En thans," vervolgde mevrouw Badger, "nu ik de vrouw van mijn dierbaren derden, mijnheer Badger, ben, blijf ik nog trouw aan die gewoonte van waarnemen, die ik in den leeftijd van kapitein Swosser heb gevormd, en in den leeftijd van professor Dingo tot nieuwe en onverwachte doeleinden heb aangewend. Ik ben dus niet als eene nieuwelinge tot de waarneming van mijnheer Carstone gekomen. En toch ben ik sterk van gevoelen, mijne liefjes, dat hij zijn beroep niet met oordeel gekozen heeft."

Ada keek nu zoo angstig, dat ik mevrouw Badger vroeg waarop die onderstelling gegrond was.

"Mijne lieve jufvrouw Summerson," antwoordde mevrouw Badger, "op mijnheer Carstone's ka-

rakter en gedrag. Hij is zoo buigzaam van aard, dat hij het waarschijnlijk nooit de moeite waard zou achten om te zeggen, hoe hij er zelf over denkt; maar hij is toch werkelijk lauw voor zijn beroep. Hij heeft er die bepaalde belangstelling niet voor, die het tot zijne roeping zou maken. Als hij er eenige bepaalde gedachte over heeft, zou ik zeggen, dat zij wezen moest dat het een vervelend vak is. Nu belooft dit niet veel goeds. Jongelieden, gelijk mijnheer Allan Woodcourt, die het uit ware belangstelling in hetgeen dit vak doen kan aanvatten, zullen daarin eenige belooning vinden, als zij voor zeer weinig geld zeer veel werk moeten doen, en zich door jaren van ontbering en teleurstelling moeten heenworstelen. Maar ik ben overtuigd, dat dit nooit met mijnheer Carstone het geval zou zijn." — "Denkt mijnheer Badger er ook zoo over?" vroeg Ada schroomvallig. — "Wel, om de waarheid te zeggen, jufvrouw Clare," zeide mijnheer Badger, "was dat oogpunt van de zaak mij nog niet onder de aandacht gekomen voordat mevrouw Badger er melding van maakte. Maar toen mevrouw Badger ze in dat licht plaatste, nam ik het natuurlijk in ernstige overweging; wel wetende, dat mevrouw Badger's geest, behalve zijne natuurlijke gaven, het voorrecht heeft van gevormd te zijn door twee zulke uitstekende (ik wil zelfs zeggen beroemde) publieke personen als kapitein Swosser en professor Dingo. De slotsom, waartoe ik gekomen ben, is — kortom, is mevrouw Badger's slotsom." — "Het was een stelregel van kapitein Swosser," zeide mevrouw Badger, "in zijne figuurlijke zeemanstaal, dat wanneer men pik heet maakt, men het niet te heet kan maken; en dat, al heeft men maar eene plank te zwabberen, men zwabberen moet alsof Davy Jones u achternazat. Het komt mij voor, dat deze stelregel zoowel op het beroep van heelmeester als op dat van zeeman toepasselijk is." — "Op alle beroepen," merkte mijnheer Badger aan. "Het was mooi gezegd van kapitein Swosser. Heerlijk gezegd!" — "De menschen hadden er tegen," vervolgde mevrouw Badger, "dat professor Dingo, toen wij na ons trouwen in het noorden van Devon logeerden, eenige huizen en andere gebouwen ontsierde, door stukjes van den steen met een geologisch hamertje af te bikken. Maar de professor antwoordde, dat hij van geen gebouwen wist, behalve van den Tempel der Wetenschap. Het beginsel is hetzelfde, naar mij dunkt?" — "Volmaakt hetzelfde," zeide mijnheer Badger. "Fraai uitgedrukt! De professor maakte dezelfde aanmerking, jufvrouw Summerson, in zijne laatste ziekte, toen hij (aan het ijlen zijnde) er op stond om zijn hamertje onder zijn kussen te houden, en er de gezichten van zijne oppassers mee wilde afbikken. De heerschende hartstocht!"

Hoewel wij de langdradigheid, waarmede mijnheer en mevrouw Badger in dit gesprek het woord voerden, wel hadden kunnen missen, gevoelden wij beiden, dat het belangelooze welwillendheid van hen was, die hen hun gevoelen aan ons had doen mededeelen, en dat er groote waarschijnlijkheid voor het grondige van dat gevoelen bestond. Wij kwamen overeen om er mijnheer Jarndyce niets van te zeggen voordat wij met Richard hadden gesproken; en daar hij den volgenden avond kwam, besloten wij een ernstig onderhoud met hem te hebben.

Nadat hij dus een poosje bij Ada geweest was, kwam ik binnen, en vond mijn lievelingetje volkomen gereed (gelijk ik wel wist dat zij doen zou) om hem in al wat hij zeide volkomen gelijk te geven. — "En hoe gaat het met de studie, Richard?" zeide ik. Ik zette mij altijd aan zijn anderen kant. Hij maakte geheel en al eene zuster van mij. — "O, goed genoeg," zeide Richard. — "Beter kan hij toch niet zeggen, niet waar?" riep mijn lievelingetje zegevierend uit.

Ik poogde haar met een allerwijst gezicht aan te zien, maar het spreekt van zelf dat ik dat niet kon. — "Goed genoeg?" herhaalde ik. — "Ja," zeide Richard, "goed genoeg. Het is wel wat eentonig en vervelend. Maar het zal toch zoo goed er mee gaan als iets anders." — "O, mijn lieve Richard!" zeide ik berispend. — "Wat scheelt er aan?" zeide Richard. — "Zoo goed als iets anders!" — "Mij dunkt, dat daar geen kwaad in steekt, Besje Durden," zeide Ada, mij, voorbij hem heen, o zoo vertrouwelijk aanziende. "Want als het zoo goed gaat als iets anders, zal het heel goed gaan, hoop ik." — "Ja, dat hoop ik ook," zeide Richard, luchtig zijn haar van zijn voorhoofd strijkende. "Misschien is het toch maar een soort van probeeren tot ons proces — maar ik vergeet daar! Ik mag niet van het proces spreken. Verboden grond. O ja, dat is alles goed en wel. Maar laten wij nu van iets anders spreken."

Ada had dit gaarne willen doen, en dat met volle overtuiging, dat wij de vraag op eene zeer voldoende manier hadden beslist. Maar ik dacht, dat het niet baten zou als wij het daarbij lieten blijven, en begon dus weder.

"Neen, maar Richard," zeide ik, "en mijne lieve Ada! Bedenkt van hoeveel gewicht het voor u beiden is, en welk een punt van eer tegenover uw neef, dat gij, Richard, zonder eenig voorbehoud ernstig uwe gedachten zegt. Mij dunkt waarlijk, dat wij er liever nog wat over moesten spreken, Ada. Heel spoedig zal het te laat zijn." — "O ja. Wij moeten er nog wat over spreken," zeide Ada. "Maar mij dunkt toch, dat Richard gelijk heeft."

Wat baatte het mij of ik al wijs wilde kijken, terwijl zij zoo bevallig was, en zoo innemend en zoo met hem ingenomen!

"Mijnheer en mevrouw Badger zijn gisteren hier geweest, Richard," zeide ik, "en zij schenen te denken, dat gij geen grooten lust hadt in uw vak." — "Zoo, deden zij dat?" zeide Richard. "Welnu, dat verandert de zaak, want ik had er geen denkbeeld van dat zij zoo dachten, en ik zou hen niet gaarne willen te leur stellen of hun onaangenaamheden veroorzaken. De waarheid is, dat het mij niet veel schelen kan. Maar dat komt er niet op aan. Het zal toch wel zoo goed voor mij zijn als iets anders." — "Gij hoort hem, Ada," zeide ik. — "De waarheid is," vervolgde Richard, half nadenkend, half schertsend, "het is niet heel wat ik wenschen zou. Ik krijg er geen pleizier in. En ik hoor ook te veel van mevrouw Badger's eersten en tweeden." — "Maar dat is toch waarlijk heel natuurlijk!" riep Ada opgetogen uit. "Juist hetzelfde dat wij gisteren allebei zeiden, Esther." — "En dan is het zoo eentonig," vervolgde Richard; "vandaag gelijkt al te veel naar gisteren, en morgen al te veel naar vandaag." — "Maar ik vrees," zeide ik, "dat dit een bezwaar van alle soorten van beroepen is — van het leven zelf, behalve onder zeer buitengewone omstandigheden." — "Denkt gij dat?" antwoordde Richard peinzende. "Misschien. Welnu," vervolgde hij, eensklaps weder vroolijk wordende, "wij komen dus van zelf weer terug op wat ik zoo even zeide. Het zal evengoed voor mij zijn als iets anders. O ja, het is wel genoeg. Laten wij van wat anders praten."

Maar zelfs Ada, met haar liefdevol gezichtje — en als dat mij onschuldig en vertrouwelijk voorkwam, toen ik het voor de eerste maal zag, in dien gedenkwaardigen November-mist, hoeveel meer dan thans, nu ik haar onschuldig en vertrouwelijk hart kende — zelfs Ada schudde hierop haar hoofdje, en keek ernstig. Ik achtte het dus eene goede gelegenheid om Richard een wenk te geven, dat, als hij somtijds wat zorgeloos voor zich zelven was, ik mij toch overtuigd hield, dat hij nooit zorgeloos voor Ada zou willen zijn; en dat het een deel van zijne liefderijke zorg voor haar moest uitmaken, niet te licht te denken over het gewicht van een stap, die zooveel invloed op hun beider leven kon hebben. Dit deed hem bijna ernstig worden.

"Mijn lief moedertje Hubbard," zeide hij, "dat is juist de zaak! Ik heb al verscheidene malen daarover gedacht, en ben dikwijls boos op mij zelven geworden, dat ik zoo gaarne in ernst zou willen zijn, en dat toch eigenlijk niet was. Ik weet niet hoe het is; ik schijn gebrek te hebben aan het een of ander om mij aan vast te houden. Zelfs gij hebt geen denkbeeld hoeveel ik van Ada houd, (o, mijn lief nichtje, ik heb u zoo lief!) maar in andere dingen kan ik maar tot geene standvastigheid komen. Alles is zoo moeielijk en heeft zooveel tijd noodig!" zeide Richard met een verdrietig gezicht. — "Dat kan wel zijn," merkte ik aan, "omdat gij geen zin hebt in het vak, dat gij hebt gekozen." — "Arme jongen!" zeide Ada. "Ik verwonder mij er waarlijk niet over."

Neen, het baatte niet het minste of ik al wijs wilde kijken. Ik beproefde het nog eens, maar hoe kon ik het doen, of hoe kon het eenigen indruk maken, terwijl Ada hare gevouwene handen op zijn schouder liet rusten, en hij in hare teedere blauwe oogen zag, en deze hem aanzagen.

"Gij ziet wel, mijn kostbaar meisje," zeide Richard, hare gouden krullen om zijne vingers windende, "ik ben misschien wat haastig geweest; of misschien heb ik mijne eigene neigingen verkeerd beoordeeld. Zij schijnen niet naar dien kant te strekken. Ik kon dat niet weten, eer ik het geprobeerd had. Nu is de vraag of het de moeite waard is op het gebeurde terug te komen. Dat zou toch wel schijnen eene groote opschudding te maken over niets van beduiden." — "Mijn lieve Richard," zeide ik, "hoe kunt gij toch zeggen over niets van beduiden?" — "Ik meen dat niet zoo volstrekt," antwoordde hij. "Ik meen, dat het wel niets van beduiden kan zijn, omdat ik het misschien nooit zal noodig hebben."

Ada en ik hielden hem, tot antwoord, dringend voor, dat het niet alleen wel de moeite waard was op het gebeurde terug te komen, maar dat dit zelfs moest geschieden. Toen vroeg ik Richard, of hij ook aan een ander vak had gedacht, dat hem beter zou bevallen.

"Zie, mijne lieve Vrouw Shipton," antwoordde Richard, "nu komt gij op den man af. Ja, dat heb ik. Ik heb gedacht, dat de rechten juist een ding voor mij zouden zijn." — "De rechten!" zeide Ada, alsof zij bang was voor dat woord. — "Als ik bij Kenge op het kantoor kwam," zeide Richard, "en bij hem als klerk was ingeschreven, zou ik het oog kunnen houden op — hm — op den verboden grond — en zou ik dien kunnen bestudeeren en mij overtuigen, dat er niets verzuimd en alles naar behooren behartigd werd. Dan zou ik voor Ada's belangen kunnen zorgen, en voor mijne eigene belangen (die dezelfde zijn) en zou ik met geduchten ijver achter dien Blackstone en al die kerels heenzitten."

Ik was daarvan lang zoo zeker niet; en ik zag hoe zijn hunkeren naar het onbestemde, dat nog eens van die lang uitgestelde hoop zou moeten komen, Ada's gezichtje deed betrekken. Maar ik achtte het best hem in zijn voornemen van standvastige vlijt aan te moedigen en waarschuwde hem alleen om nu zeker te wezen, dat hij wel wist wat hij wilde.

"Mijn lieve Minerva," zeide Richard, "ik sta nu even vast in mijne schoenen als gij. Ik heb eene vergissing begaan; alle menschen zijn aan vergissingen onderhevig, maar nu zal ik dat niet meer doen, en ik zal zulk een rechtsgeleerde worden als men niet dikwijls ziet. Dat is, weet ge," zeide Richard, wederom in twijfel verval-

lende, "als het werkelijk de moeite waard is zooveel opschudding over niets te maken."

Dit noopte ons om nog eens met grooten ernst alles te zeggen wat wij reeds gezegd hadden, en naderhand tot ongeveer hetzelfde besluit te komen. Maar wij gaven Richard zoo dringend den raad, om zonder een oogenblik uitstel rondborstig en openhartig met mijnheer Jarndyce te spreken, en zijn karakter was zoo afkeerig van alle achterhoudendheid, dat hij hem terstond ging opzoeken (ons daarbij medenemende) en eene volledige bekentenis voor hem aflegde. "Rick," zeide mijn voogd, na hem oplettend te hebben aangehoord, "wij kunnen nog met eer terugtrekken, en dat zullen wij. Maar wij moeten oppassen — om ons nichtje, Rick, om ons nichtje — dat wij niet meer zulke vergissingen begaan. Wat dus die rechten betreft, zullen wij eerst goed de proef nemen, eer wij iets beslissen. Wij zullen goed voor ons kijken eer wij den sprong doen, en daar tijd genoeg toe nemen."

Richard's ijver was van zulk een opvliegenden, ongeduldigen aard, dat hij niets liever zou gewild hebben dan terstond naar mijnheer Kenge's kantoor te gaan om zich als klerk te verbinden. Zich evenwel goedschiks onderwerpende aan die voorzichtigheid, die wij hem getoond hadden dat zoo noodig was, vergenoegde hij zich met vroolijk te gaan zitten praten, alsof zijn eenig onwankelbaar doel, van zijne kindsheid af, datgene geweest was, dat hem nu zoo geheel vervulde. Mijn voogd was zeer vriendelijk en hartelijk voor hem, maar eenigszins ernstig; ernstig genoeg om Ada, toen Richard vertrokken was en wij gereed waren om naar bed te gaan, te doen zeggen:

"Neef John, ik hoop niet, dat gij ongunstiger over Richard denkt?" — "Neen, liefje," zeide hij. — "Omdat het toch heel natuurlijk was, dat Richard zich in zulk eene moeielijke zaak vergiste. Dat is niet ongewoon." — "Neen, neen, liefje," zeide hij. "Kijk maar niet bedroefd." — "O, ik ben niet bedroefd, neef John!" zeide Ada, met een helderen glimlach en hare hand nog op zijn schouder, waar zij die gelegd had toen zij hem goeden nacht wenschte. "Maar ik zou dat toch wel een beetje zijn, als gij eenigszins ongunstiger over Richard dacht." — "Liefje," zeide mijnheer Jarndyce, "ik zou dan alleen ongunstiger over hem denken, als gij door zijn toedoen ooit in het minst ongelukkig werdt. En zelfs dan zou ik meer boos op mij zelven zijn dan op den armen Rick; want ik heb u bij elkander gebracht. Maar kom, kom, dat is alles niemendal. Hij heeft tijd voor zich, en moet zijn best maar doen. Ik ongunstig over hem denken? Ik niet, mijn liefderijk nichtje. En gij ook niet, dat durf ik zweren." — "Neen, waarlijk, neef John," zeide Ada. "Ik ben overtuigd, ik zou geen kwaad van Richard kunnen denken, al deed dat de geheele wereld. Ik zou dan nog beter van hem denken dan ooit!"

Zoo zacht en zoo oprecht zeide zij dit, met hare handen op zijne schouders — beide handen nu — en hem in de oogen ziende — als een beeld der oprechtheid zelve!

"Ik denk," zeide mijn voogd, haar peinzend aanziende, "ik denk, er moet ergens geschreven zijn, dat de deugden der moeders somtijds aan de kinderen bezocht zullen worden, zoowel als de zonden der vaderen. Goeden nacht, mijn rozeknopje! Goeden nacht, Vrouwtje Klein! Een zoeten sluimer! Gelukkige droomen!"

Dit was de eerste maal, dat ik hem Ada met zijne oogen zag volgen, met zekeren nevel over hunne welwillende uitdrukking. Ik herinnerde mij den blik, waarmede hij naar haar en Richard had gezien, toen zij in het schijnsel van het vuur zaten te zingen; het was nog maar kort geleden, sedert hij hen had nagezien toen zij de kamer doorgingen, waarin de zon scheen, en in de schaduw verdwenen, maar nu was zijn uitzicht veranderd, en zelfs de stille blik van vertrouwen in mij, die wederom volgde, was niet zoo vol hoop en gerustheid als die in het eerst was geweest.

Ada prees Richard dien avond meer voor mij, dan zij hem nog ooit had geprezen. Zij ging slapen met een braceletje, dat hij haar gegeven had, om haar arm. Ik verbeeldde mij, dat zij van hem droomde, toen ik, nadat zij een uur geslapen had, haar een kus gaf en zag hoe kalm en vergenoegd haar gezichtje stond.

Want ik zelve had dien avond zoo weinig slaap, dat ik bleef zitten werken. Het zou op zich zelf niet de moeite waard zijn er van te spreken, maar ik was bijzonder wakker en eenigszins neerslachtig. Ik weet niet waarom. Ten minste, ik denk niet, dat ik weet waarom. Of ten minste, misschien weet ik het wel, maar denk ik niet, dat het er op aankomt.

In allen gevalle, ik nam mij voor om zoo geducht vlijtig te zijn, dat ik geen oogenblik tijd hield om neerslachtig te wezen. Want natuurlijk zeide ik: "Esther! Gij neerslachtig zijn! G ij!" En het was waarlijk tijd om dat te zeggen, want ik — ja, waarlijk, in mijn spiegel zag ik, dat ik bijna schreide. "Alsof gij iets hadt om u droevig te maken, in plaats van alles om u vergenoegd te doen zijn, gij ondankbaar hart!" zeide ik.

Als ik mij zelve had kunnen dwingen om dadelijk te gaan slapen, zou ik het gedaan hebben; maar daar ik dit niet kon, nam ik een ornamentwerkje voor ons huis (ik meen Het Verlaten Huis), waaraan ik toen bezig was, uit mijn mandje, en ging met groote vastberadenheid zitten. Het was eene noodzakelijkheid al de steken van dat werk te tellen, en ik besloot daaraan te blijven tot ik mijne oogen niet meer kon openhouden, en dan naar bed te gaan.

Weldra was ik vol ijver aan den gang. Maar ik had zekere zijde in een werktafeltje in de tijdelijke Bromkamer gelaten; en toen ik uit gebrek daaraan moest ophouden, nam ik mijne kaars en ging zachtjes naar beneden om ze te halen. Tot mijne groote verrassing vond ik, toen ik binnenkwam, mijn voogd daar in de asch van het vuur zitten kijken. Hij was in gedachten verdiept, zijn boek lag vergeten naast hem, zijne verzilverde, ijzergrauwe haren waren ongeregeld over zijn voorhoofd verspreid, alsof zijne hand daarin had gewoeld, terwijl zijne gedachten elders waren, en zijn gezicht stond betrokken. Bijna verschrikt dat ik zoo onverhoeds bij hem kwam, bleef ik een oogenblik stilstaan; en ik zou zonder spreken weder zijn heengegaan, als hij mij niet gezien had, toen hij nog eens verstrooid met de hand door zijne haren streek, en niet met zekeren schrik "Esther!" had gezegd.

Ik zeide hem waarom ik kwam.

"Zoo laat aan het werk, liefje?" — "Ik ben van avond laat aan het werk," zeide ik, "omdat ik niet slapen kon en mij moe wenschte te maken. Maar, lieve voogd, gij zijt ook nog laat op, en ziet er toch afgemat uit. Gij hebt geene onrust, hoop ik, om u wakker te houden?" — "Niets, Vrouwtje Klein, dat gij gemakkelijk zoudt begrijpen," zeide hij.

Hij sprak op een verdrietigen toon, die mij zoo nieuw was, dat ik bij mij zelve herhaalde, alsof dat mij helpen zou om op zijne meening te komen: "Niets, dat ik gemakkelijk zou begrijpen!"

"Blijf een oogenblik, Esther," zeide hij. "Gij waart mij juist in de gedachten." — "Ik hoop niet, dat ik de reden van onrust was, voogd?"

Hij wuifde even met zijne hand en nam zijn gewoon uitzicht weder aan. De verandering was zoo opmerkelijk, en hij scheen die door de kracht van zooveel zelfbeheersching te bewerken, dat ik nog eens bij mij zelve herhaalde: "Niets, dat ik zou begrijpen!" — "Vrouwtje Klein," zeide mijn voogd, "ik dacht daar juist — dat is, ik heb hier zitten denken — dat gij toch van uwe eigene geschiedenis zooveel behoort te weten als ik er van weet. Dat is zeer weinig. Bijna niets." — "Lieve voogd," zeide ik, "toen gij mij de vorige maal daarover hebt gesproken." — "Maar sedert," viel hij mij ernstig in de rede, wel radende wat ik wilde zeggen, "heb ik bedacht, dat, of gij mij iets te vragen hebt, en of ik u iets te zeggen heb, twee verschillende dingen zijn, Esther. Misschien is het mijn plicht u het weinige, dat ik weet, toch mede te deelen." — "Als gij zoo denkt, voogd, is het wel." — "Ik denk zoo," antwoordde hij zeer zacht en vriendelijk, maar te gelijk zeer duidelijk. "Ik denk zoo nu, melieve. Als uwe positie iets wezenlijk nadeeligs kan hebben, in de gedachten van eenig man of vrouw, die zelf eene gedachte waardig is, is het behoorlijk, dat gij dat nadeel niet voor u zelve vergroot, door u eene onbestemde en overdrevene voorstelling daarvan te maken."

Ik ging zitten, en zeide, na eene kleine inspanning om zoo kalm te zijn als ik wezen moest: "Een van mijne vroegste herinneringen, voogd, is de herinnering van deze woorden: "Uwe moeder, Esther, is uwe schande, en gij waart de hare. De tijd zal komen, en dat spoedig, dat gij dit beter zult begrijpen, en het zult gevoelen ook, gelijk niemand dan eene vrouw dat kan doen." "

Ik had mijn gezicht met mijne handen bedekt, toen ik deze woorden herhaalde; maar ik nam ze nu weder weg, met eene betere soort van schaamte, hoop ik, en zeide, dat ik aan hem den zegen te danken had, dat ik het van mijne kindsheid af tot dat oogenblik toe nooit, nooit, nooit had gevoeld. Hij stak zijne hand op, als om mij te stuiten. Ik wist wel, dat hij nooit bedankt moest worden, en zeide niets meer.

"Negen jaren, melieve," zeide hij, na zich eene poos te hebben bedacht, "zijn er verloopen, sedert ik van eene in stille afzondering levende dame een brief ontving, geschreven met eene hartstochtelijke strengheid en eene kracht van uitdrukking, die hem tot geheel iets anders maakten dan alle brieven, die ik ooit gelezen heb. Hij was mij geschreven (gelijk mij uitdrukkelijk daarin gezegd werd), misschien omdat het karakter der schrijfster haar bijzonder dreef om dat vertrouwen in mij te stellen, misschien omdat mijn karakter dat vertrouwen zou rechtvaardigen. Ik hoorde daarin van een kind, een meisje, een weesje, toen twaalf jaren oud, met dergelijke wreede woorden als die in uwe herinnering leven. Ik hoorde daarin, dat de schrijfster haar van hare geboorte af in stilte had opgevoed, elk spoor van haar bestaan had uitgewischt, en dat, indien de schrijfster stierf eer het kind volwassen was, het meisje zonder eenige betrekkingen, zonder naam en geheel onbekend zou achterblijven. Ik werd daarin gevraagd om te overwegen, of ik in dat geval zou willen voltooien wat de schrijfster begonnen had."

Ik luisterde in stilte en zag hem oplettend aan.

"Uwe vroegere herinnering, melieve, zal u wel voor den geest brengen uit welk een somber oogpunt de schrijfster dat alles beschouwde, en welk eene verkeerd gewijzigde godsdienstigheid haar gemoed verduisterde met gedachten, dat dit kind veroordeeld was om voor een misstap te boeten, waaraan het geheel onschuldig was. Ik gevoelde medelijden met het arme schepseltje in haar donker leven, en antwoordde op den brief."

Ik vatte zijne hand en kuste ze.

"Die brief schreef mij ook voor, dat ik nooit zou vragen om de schrijfster te zien, die sedert lang van allen omgang met de wereld was vervreemd, maar die met een vertrouwd zaakgelastigde zou spreken, als ik zoo iemand wilde

benoemen. Ik gaf volmacht aan mijnheer Kenge. De dame zeide, uit eigene beweging, en zonder dat hij daarnaar vroeg, dat zij een aangenomen naam voerde. Dat zij, indien er in zulk een geval eenige betrekking bestond, de tante van het kind was. Dat zij, om alles in de wereld, niets meer dan dit wilde ontdekken; — en hij was wel overtuigd, dat zij standvastig bij haar besluit zou blijven. Nu, melieve, heb ik u alles gezegd."

Ik hield zijne hand een poosje in de mijne.

"Ik zag mijne pupil meermalen dan zij mij zag," vervolgde hij, op een vroolijken toon, alsof hij er luchtig overheen wilde stappen, "en ik zag altijd, dat zij bemind, nuttig en gelukkig was. Zij beloont mij twintig-duizendvoud, en twintigmaal meer, ieder uur van elken dag." — "En nog meermalen," zeide ik, "zegent zij den voogd, die een vader voor haar is."

Bij het woord vader zag ik de vorige onrust weder op zijn gelaat komen. Hij bedwong die evenals te voren, en zij was in een oogenblik verdwenen; maar zij was er toch geweest, en was zoo snel op mijne woorden gevolgd, dat ik wel gevoelde, dat zij hem eén schok hadden gegeven. Wederom herhaalde ik verwonderd bij mij zelve: "Niets, dat ik gemakkelijk zou begrijpen!" Neen, het was waar. Ik begreep het niet — in vele, vele dagen niet.

"Neem nu een vaderlijk goedennacht, melieve," zeide hij, mij een kus op het voorhoofd gevende, "en ga ter rust. Het is veel te laat om nog te werken en te denken. Gij doet dat voor ons allen, den ganschen dag lang, huishoudstertje."

Ik werkte of dacht dien avond niet meer. Ik opende mijn dankbaar hart voor den Hemel, om de zorg te erkennen, die Zijne Voorzienigheid voor mij gedragen had, en viel in slaap.

Wij kregen den volgenden dag een bezoek. Mijnheer Allan Woodcourt kwam. Hij kwam afscheid van ons nemen; hij had beloofd dit te komen doen. Hij ging naar Indië en China als scheepsdokter. Hij zou lang, zeer lang wegblijven.

Ik geloof — of liever, ik weet — dat hij niet rijk was. Al wat zijne moeder, eene weduwe, kon missen, was besteed om hem voor zijn vak te laten studeeren. Dit vak was niet winstgevend voor een jongmensch, die te Londen zeer weinig protectie had; en schoon hij nacht en dag eene menigte van armen ten dienste stond, en wonderen van geduld en bekwaamheid voor hen verrichtte, won hij daarmede zeer weinig geld. Hij was zeven jaren ouder dan ik. Niet, dat ik dit hier behoef te vermelden, want het schijnt bezwaarlijk bij iets te pas te komen.

Ik geloof — ik meen, dat hij het ons vertelde — dat hij drie of vier jaren in de praktijk was geweest, en dat hij, indien hij had kunnen hopen er nog drie of vier door te worstelen, de reis niet zou aanvaard hebben, die hij nu ging doen. Maar hij had geen vermogen of bijzondere inkomsten, en zoo vertrok hij. Hij was ons meermalen komen bezoeken. Wij vonden het jammer, dat hij heenging; want hij onderscheidde zich reeds zeer gunstig in zijn vak, en velen van de grootste mannen, die daartoe behoorden, hadden eene hooge meening van hem.

Toen hij ons kwam vaarwelzeggen, bracht hij voor de eerste maal zijne moeder mede. Zij was eene nog bevallige oude dame, met heldere zwarte oogen; maar zij scheen trotsch te zijn. Zij kwam uit Wales, en had lang geleden tot voorvader een uitstekend persoon gehad, die Morgan ap-Kerrig heette — van eene plaats, die als Gimlet klonk — die de beroemdste man was, dien men ooit had gekend, en wiens betrekkingen eene soort van koninklijke familie vormden. Hij scheen zijn leven gesleten te hebben met altijd tusschen bergen te trekken en iemand te bevechten; en een Bard, wiens naam als Crumlinwallinwer klonk, had zijn lof gezongen in een gedicht, dat, zoo goed ik het kon opvangen, Mewlinnwillinwodd heette.

Nadat mevrouw Woodcourt eenigen tijd over den roem van haar grooten bloedverwant had uitgeweid, zeide zij, dat haar zoon Allan, zonder twijfel, waar hij ook heenging, zijne afkomst gedachtig zou zijn, en nooit eene verbintenis aangaan, die beneden hem was. Zij zeide hem, dat er in Indië vele bevallige Engelsche dames waren, die op speculatie daarheen gingen, en dat er ook wel te krijgen waren, die geld hadden; maar dat geene schoonheid of schatten voor den afstammeling van zulk een geslacht voldoende waren zonder geboorte, die dus altijd de hoofdzaak moest wezen. Zij praatte zooveel over geboorte, dat ik voor een oogenblik dacht, en dat met smart — maar welk een ijdele gedachte was het mij te verbeelden, dat zij naar mijne geboorte zou vragen!

Mijnheer Woodcourt scheen eenigszins verdrietig over hare wijdloopigheid, maar was te kiesch om haar dit te laten zien, en wist met fijnheid het gesprek eene wending te geven, dat hij mijn voogd zijn dank kon betuigen voor zijne gastvrijheid, en voor de zeer gelukkige uren — hij noemde ze de zeer gelukkige uren, — die hij bij ons had doorgebracht. De herinnering daarvan, zeide hij, zou hem overal bijblijven en zou altijd een schat voor hem zijn. En zoo gaven wij hem de een na den ander de hand — ten minste zij deden het — en ik ook, en zoo bracht hij Ada's hand aan zijne lippen — en de mijne ook; en zoo vertrok hij op zijne lange, lange reis!

Ik had het dien geheelen dag zeer druk, schreef orders aan de dienstboden thuis, en briefjes voor mijn voogd, en stofte zijne boeken en papieren af, en liet met het een en ander mijne sleutels

duchtig rammelen. Met schemeravond was ik nog bezig, en stond met mijn werk bij het venster, toen ik op eens Caddy zag inkomen, die ik geheel niet verwacht had.

"Wel, lieve Caddy," zeide ik, "welke mooie bloemen!"

Zulk een keurig ruikertje had zij in de hand.

"Dat vind ik ook, Esther," antwoordde Caddy. "Zij zijn de liefste, die ik nog ooit gezien heb." — "Prince, lieve?" zeide ik fluisterend. — "Neen," antwoordde Caddy, haar hoofd schuddende, en mij de bloemen voorhoudende om er aan te ruiken, "Prince niet." — "Wel zoo waarlijk, Caddy!" zeide ik. "Dan moet ge twee vrijers hebben." — "Wat? Zien zij er naar zoo iets uit?" zeide Caddy. — "Of zij er naar zoo iets uitzien?" antwoordde ik, haar in de wang knijpende.

Caddy lachte maar eens; en mij zeggende dat zij voor een half uurtje ingekomen was, en dat Prince dan op den hoek naar haar wachten zou, bleef zij met Ada en mij voor het venster zitten praten, mij nu en dan nog eens de bloemen gevende, of beproevende hoe zij tegen mijn haar uitkwamen. Eindelijk, toen zij heenging, bracht zij mij naar mijne kamer en stak ze mij voor de borst.

"Voor mij?" zeide ik verwonderd. — "Voor u," zeide Caddy met een kus. "Zij zijn door zeker iemand achtergelaten." — "Achtergelaten?" — "Bij dat arme jufvrouwtje Flite," zeide Caddy. "Zeker iemand, die heel goed voor haar geweest is, moest, een uur geleden, haastig weg om aan boord van een schip te komen, en heeft deze bloemen laten liggen. Neen, neen. Neem ze niet weg. Laat die mooie dingetjes daar steken!" zeide Caddy, ze behoedzaam nog wat vaster stekende, "want ik ben er zelf bij geweest, en het zou mij niet verwonderen als zeker iemand ze met opzet had laten liggen."

"Zien zij er naar zoo iets uit?" zeide Ada, die lachend achter mij kwam, en mij schertsend om de middel greep. "O ja, dat doen zij wel waarlijk, Besje Durden. Zij zien er sterk, heel sterk naar zoo iets uit. Zeer sterk naar uit, beste!"

XVIII.

LADY DEDLOCK.

Het was niet zoo gemakkelijk als het ons eerst was voorgekomen, voor Richard schikkingen te maken tot een proeftijd op het kantoor van mijnheer Kenge. Richard zelf was de voornaamste hinderpaal. Zoodra het in zijne macht stond om mijnheer Badger ieder oogenblik te verlaten, begon hij te twijfelen of hij hem wel wilde verlaten. Hij zeide, dat hij het waarlijk niet wist. Het was toch zoo'n kwaad vak niet; hij kon niet zeggen, dat hij er een tegenzin in had; misschien beviel het hem evengoed als hem iets anders zou bevallen — als hij er nog eens de proef van nam! Daarna sloot hij zich eenige weken lang met eenige boeken en eenige beenderen op, en scheen zich vrij wat kundigheden toe te eigenen. Nadat zijn ijver eene maand geduurd had begon die te verkoelen, en toen hij geheel was afgekoeld begon hij weder warm te worden. Zijn weifelen tusschen het recht en de medicijnen duurde zoo lang, dat het al op het eind van Juni was eer hij bepaald van mijnheer Badger afscheid nam, en bij de heeren Kenge en Carboy zijn proeftijd aanvaardde. Met al die ongestadigheid, rekende hij het zich tot eene groote verdienste, dat hij ditmaal voornemens was geweest er ernst van te maken ; en hij was altijd zoo goed van humeur, en zoo levendig, en zoo teeder voor Ada, dat het inderdaad zeer moeielijk was anders dan weltevreden met hem te zijn.

"Wat mijnheer Jarndyce betreft," die ik zeggen moet, dat in dezen tijd veel oostenwind voelde, "wat mijnheer Jarndyce betreft," zeide Richard meermalen tot mij, "hij is de beste man van de wereld, Esther; en ik moet wel oppassen, al was het maar om hem genoegen te geven, dat ik mij nu in ernst aan mijne taak zet, en van dit vak eens degelijk de proef neem."

Het denkbeeld, dat hij zich met ernst aan zijne taak zou zetten, met dat lachende gezicht en dien luchtigen toon, en met een geest, die zich door alles liet aantrekken en niets vasthield, had eene comische tegenstrijdigheid. Evenwel, hij zeide ons somtijds, dat hij zoodanig aan den gang was, dat hij zich verwonderde, dat zijn haar niet grijs werd. Het geheel kwam daarop neer, dat hij, gelijk ik zeide, tegen het eind van Juni naar mijnheer Kenge ging, om te zien hoe het hem daar beviel.

Al dien tijd was hij in geldzaken, gelijk ik vroeger van hem heb gezegd: mild, spilziek, tot in het woeste zorgeloos, maar ten volle overtuigd, dat hij veeleer berekenend en voorzichtig was. Tegen den tijd dat hij naar mijnheer Kenge ging, zeide ik eens, in zijn bijzijn, half schertsend, half ernstig tot Ada, dat hij wel de beurs van Fortunatus noodig had, omdat hij het geld zoo weinig telde; en dit beantwoordde hij op deze manier:

"Mijn juweeltje van een lief nichtje, hoort gij dat oude wijfje wel! Waarom zegt zij dat? Omdat ik eenige dagen geleden acht pond (of zooveel het was) voor zeker mooi vest met versierde knoopen heb gegeven. Maar als ik bij Badger gebleven was, had ik op eens twaalf pond moeten uitgeven voor zekere hartverscheurende collegegelden. Dus win ik met dat overleg — glad — vier pond."

Het was eene vraag, waarover tusschen hem

en mijn voogd veel gesproken werd, welke schikkingen er voor zijn verblijf in Londen zouden gemaakt worden, terwijl hij de proef nam van de rechten; want wij waren reeds lang naar Het Verlaten Huis teruggekeerd, en dat was te ver dan dat hij meermalen dan eens in de week kon overkomen. Mijn voogd zeide mij, dat hij, als Richard bij Kenge mocht blijven, kamers voor hem zou huren, waar wij ook nu en dan eenige dagen konden logeeren; "maar, Vrouwtje Klein," zeide hij, zeer nadrukkelijk zijn hoofd wrijvende, "ik zie het nog niet, dat hij daar blijft!" Het overleg liep daarop uit, dat wij bij de maand eene net gemeubileerde kamer, in een stil oud huis bij Queen-Square, voor hem huurden. Dadelijk begon hij al zijn geld uit te geven, om de wonderlijkste ornamentjes en kleine gemakken voor deze kamer te koopen; en zoo dikwijls Ada en ik hem terughielden van zich iets aan te schaffen, waaraan hij gedacht had en dat bijzonder noodeloos en kostbaar was, rekende hij dit voor zooveel gewonnen, en begreep hij, dat hij, door iets minder aan iets anders te besteden, dit verschil had uitgehaald.

Terwijl deze aangelegenheden nog in behandeling waren, werd ons bezoek bij mijnheer Boythorn uitgesteld. Maar toen Richard eindelijk zijne kamer in bezit had genomen, was er niets meer om ons vertrek te verhinderen. Hij had in dien tijd van het jaar zeer wel met ons kunnen meegaan; maar hij was in het eerste nieuw van zijne nieuwe positie, en deed de krachtigste pogingen om de geheimen van het noodlottige proces te ontraadselen. Wij gingen dus zonder hem, en mijn lievelingetje was opgetogen, dat zij hem prijzen kon omdat hij zoo werkzaam was.

"IK HEB U DOEN SCHRIKKEN?" ZEIDE ZIJ. (blz. 127).

Wij deden met de diligence eene vermakelijke reis naar Lincolnshire, en hadden aan mijnheer Skimpole een onderhoudend gezelschap. Zijne meubelen waren allen weggehaald, bleek nu, door den persoon, die ze op den verjaardag zijner blauwoogige dochter in beslag had genomen, maar hij scheen werkelijk eene opluchting te vinden in de gedachte, dat zij weg waren. Tafels en stoelen, zeide hij, waren vervelende dingen; zij waren eentonige denkbeelden, zij hadden geene verscheidenheid van uitdrukking, zij keken u altijd even strak aan. Hoe vermakelijk dan, aan

geene bijzondere stoelen en tafels gebonden te zijn, maar als een vlindertje onder allerlei huurmeubelen te dartelen, en van het rozenhout naar het mahonie-, en van het mahonie- naar het noteboomhout, en van het eene model naar het andere te fladderen, naarmate de luim daartoe opkwam.

"Het grappige van de zaak is," zeide mijnheer Skimpole, met een fijn gevoel voor het comische, "dat mijne tafels en stoelen niet betaald waren, en mijn huisheer er toch maar mee heenkuiert, zoo bedaard als maar mogelijk is. Daar steekt toch iets wonderlijks in. De koopman van de stoelen en tafels had nooit beloofd om mijn huisheer mijne huur te betalen. Wat heeft mijn huisheer met hem ruzie te maken? Als ik een puistje op mijn neus heb, dat mijn huisheers bijzondere denkbeelden van het schoone onaangenaam is, behoeft mijn huisheer toch den neus van mijn stoel- en tafelleverancier niet te krabben, die er geen puistje op heeft. Hij schijnt niet gezond te redeneeren." — "Wel," zeide mijn voogd zeer opgeruimd, "het is vrij duidelijk, dat hij, die voor die stoelen en tafels borg heeft gesproken, ze zal moeten betalen." — "Juist!" zeide mijnheer Skimpole, "en dat zet het onredelijke van de zaak de kroon op. Ik zeide tegen mijn huisheer: "Mijn goede man, begrijpt gij niet, dat mijn uitmuntende vriend Jarndyce voor die dingen zal moeten betalen, die gij zoo ongegeneerd wegpakt. Hebt gij geen eerbied voor zijn eigendom?" Dien had hij volstrekt niet." — "En wees alle voorslagen af?" zeide mijn voogd. — "Wees alle voorslagen af," antwoordde mijnheer Skimpole. "En ik deed hem goede voorslagen om een accoord te maken. Ik nam hem in mijne kamer, en zeide: "Gij zijt een man, die gewoon is zaken te doen, geloof ik?" "Dat ben ik" antwoordde hij. "Heel goed," zeide ik, "laten wij dan iets doen. Hier is een inktkoker, hier zijn pennen en papier, hier zijn ouwels. Wat moet gij hebben? Ik heb een aanmerkelijken tijd in uw huis gewoond, ik geloof tot ons wederzijdsch genoegen, tot dit ongelukkige misverstand tusschen ons opkwam; laten wij terstond op eene vriendschappelijke manier iets doen. Wat wilt gij meer van mij hebben?" Tot antwoord hierop maakte hij gebruik van de figuurlijke uitdrukking — die waarlijk iets Oostersch had, — dat hij nog nooit de kleur van mijn geld had gezien. "Mijn beminnelijke vriend," zeide ik. "ik heb nooit geld gehad. Ik heb nooit iets van geld geweten." "Wel, mijnheer," zeide hij, "wat stelt gij dan voor, als ik u tijd geef?" "Mijn goede man," zeide ik, "ik heb geen denkbeeld van tijd; maar gij zegt, dat gij gewoon zijt zaken te doen, en voor alles wat gij doen kunt met pen en inkt en papier — en ouwels — ben ik klaar. Betaal u zelven niet ten koste van een ander (dat eene dwaasheid is), maar laten wij iets doen." Dat wilde hij evenwel niet en daarbij bleef het."

Indien zulke dingen tot de nadeelen van mijnheer Skimpole's kinderlijkheid behoorden, bezat deze echter ook voorzeker hare voordeelen. Op reis had hij bijzonder veel smaak in alle ververschingen, die in ons bereik kwamen (waaronder een mandje met keurige perziken uit de broeikas behoorde), maar dacht er nooit aan om iets te betalen. Zoo ook toen de koetsier rondging om zijne fooi, vroeg hij hem vriendelijk, wat hij wel voor eene goede fooi hield — eene heel goede, ruime, rijke fooi, — en toen de man daarop antwoordde: "eene halve kroon voor een enkel passagier," zeide hij, dat dit, alles wel bedacht, weinig genoeg was, en liet het aan mijnheer Jarndyce over om het hem te geven.

Het was verrukkelijk weder. Het groene koren wuifde zoo sierlijk, de leeuweriken zongen zoo vroolijk, de heggen waren zoo vol wilde bloemen, de boomen waren zoo dicht in het blad, de akkers met boonen, waarover een luchtig windje blies, vervulden de lucht met een verkwikkelijken geur! Laat in den namiddag kwamen wij aan de marktstad, waar wij de diligence moesten verlaten — een stil stadje, met een spitsen toren, en een marktplein, en eene fel zonnige straat, en een wed, waarin een oud paard zijne pooten stond te verkoelen, en eenige weinige menschen, hier en daar slaperig liggende en staande in de kleine plekjes schaduw, die zij konden vinden. Na het ritselen der bladeren en het wuiven van het graan naast den geheelen weg, zag dit stadje er zoo stil en zoo heet uit als Engeland er een kon opleveren.

Voor de herberg vonden wij mijnheer Boythorn te paard met een open rijtuig staan wachten, om ons naar zijn huis te brengen, dat nog eenige mijlen ver was. Hij was zeer verheugd ons te zien, en stapte met groote drift af.

"Bij den hemel," zeide hij, na ons met hartelijke beleefdheid te hebben gegroet, "het is een schandaal, die diligence. Zij is het schreeuwendste voorbeeld van een verfoeilijk openbaar middel van vervoer, dat ooit de aarde heeft beslagen. Zij komt van middag vijf en twintig minuten over den tijd. De koetsier behoorde ter dood gebracht te worden." — "Komt zij werkelijk over haar tijd?" zeide mijnheer Skimpole. tot wien hij toevallig het woord had gericht. "Gij kent mijn zwak wel." — "Vijf en twintig minuten! Zes en twintig minuten!" zeide mijnheer Boythorn, zijn horloge raadplegende. "Met twee dames in de diligence is die schavuit met opzet zes en twintig minuten te lang onderweg gebleven. Met opzet! Het is onmogelijk, dat het een toeval kan zijn! Maar zijn vader — en zijn oom — waren al de beschonkenste koetsiers, die ooit op een bok hebben gezeten."

Terwijl hij dit op den toon der grootste ver-

ontwaardiging zeide, hielp hij ons met de grootste vriendelijkheid in het rijtuigje en deed niets dan glimlachen.

"Het spijt mij, dames," zeide hij, bloots-hoofds bij het portier blijvende staan, toen alles gereed was, "dat ik u een omweg van bijna twee mijlen moet laten maken. Maar onze rechte weg loopt door Sir Leicester Dedlock's park, en ik heb gezworen om op den grond van dien kerel nooit een voet of een paardepoot van mij te zetten, zoolang ik leef, en zoolang de betrekkingen tusschen ons niet veranderd zijn!" En hier een blik van mijn voogd opvangende, barstte hij uit in zulk een geduchten lach van hem, die zelfs het roerlooze marktstadje scheen te doen dreunen. — "Zijn de Dedlock's buiten, Lawrence?" zeide mijn voogd onder het rijden, terwijl mijnheer Boythorn over het groene gras langs den weg draafde. — "Sir Ingebeeld Domkop is er," antwoordde mijnheer Boythorn. "Ha, ha, ha! Sir Ingebeeld Domkop is er, en is, mag ik met pleizier zeggen, hier bij de beenen gepakt. Mylady," bij het noemen van deze maakte hij altijd eene hoffelijke buiging, alsof hij haar geheel buiten het geschil wilde houden, "wordt, geloof ik, dagelijks verwacht. Het verwondert mij geheel niet, dat zij hare verschijning zoo lang mogelijk uitstelt. Wat die weergalooze vrouw kan bewogen hebben, om dat steenen beeld van een baronet te trouwen, is een van de ondoordringbaarste geheimen, die ooit het menschelijk verstand hebben te leur gesteld. Ha, ha, ha!" — "Ik denk toch," zeide mijn voogd lachende, "dat wij wel een voet in het park zullen mogen zetten, terwijl wij hier zijn? Het verbod strekt zich immers niet tot ons uit, niet waar?" — "Ik leg mijne gasten onder geen verbod," antwoordde hij, voor Ada en mij buigende, met dien beleefden glimlach, die hem zoo goed stond, "behalve wat hun vertrek aangaat. Het spijt mij maar, dat ik het genoegen niet kan hebben van hun geleider door Kastanje-Hof te zijn, dat eene zeer fraaie plaats is. Maar bij het licht van dezen zomerdag, Jarndyce, als gij den eigenaar gaat bezoeken terwijl ge bij mij logeert, is het te denken, dat gij maar eene koele ontvangst zult vinden. Hij is altijd zoo stijf als eene vergulde Fransche pendule — een van die pendules, die nooit loopen of zullen loopen, ha, ha, ha! — maar hij zal nog wat stijver zijn, dat beloof ik u, voor de vrienden van zijn vriend en buurman Boythorn." — "Ik zal hem niet op de proef stellen," zeide mijn voogd. "Hij is even onverschillig voor de eer van mij te kennen, durf ik wel zeggen, als i k voor de eer van h e m te kennen. De lucht van het buiten, en misschien zulk een kijkje van het huis als ieder vreemdeling kan krijgen, zijn mij volkomen genoeg." — "Wel, daar ben ik over het geheel blij om," zeide mijnheer Boythorn. "Het staat beter. Ik word hier in het rond voor een tweeden Ajax gehouden, die den bliksem uittart. Ha, ha, ha! Als ik op een zondag in ons kerkje kom, verwacht een aanzienlijk gedeelte der onaanzienlijke vergadering mij op de steenen te zullen zien neervallen, verplet onder het grootmachtig ongenoegen der Dedlock's. Ha, ha, ha. Ik twijfel niet of hij is zelf verwonderd, dat het niet gebeurt, want hij is de verwaandste en botste, de zotkappigste en de hersenlooste ezel, die ooit op twee beenen heeft geloopen."

Toen wij op den top van een heuvel kwamen, had onze vriend gelegenheid om ons Kastanje-Hof zelf te wijzen, en zoo werd onze aandacht van den meester afgetrokken.

Het was een schilderachtig oud huis, in een fraai boschrijk park. Tusschen de boomen en niet ver van het woonhuis wees hij ons den toren van het kerkje, waarover hij gesproken had. O, die plechtige bosschen, waarover lichten en schaduwen heenvlogen, alsof hemelsche vleugelen met weldadige boodschappen belast door de zomerlucht zweefden; de effene groene hellingen, het glinsterende water, de tuin, waar de bloemen in perken van de heerlijkste kleuren waren geschikt — hoe schoon was dat alles! Het huis, met puntgevel, en schoorsteen en toren, en hoekspits, en donkere poort, en breed terras, tusschen welks balustrade geheele bosschen van rozen zich om de vazen slingerden — het scheen bijna niets anders dan een droombeeld te kunnen zijn, zoo licht en zoo massief te gelijk, en vooral met die heldere, vreedzame rust over alles in het rond. Voor Ada en mij had deze invloed vooral de overhand. Over alles, huis, terras, tuin, groene hellingen, water, oude eiken, varens, mos, bosschen, en ver weg voorbij de openingen in het uitzicht, waar het verre verschiet zich voor ons uitspreidde met een purperen blos daarover heen, scheen zulk eene ongestoorde rust te heerschen.

Toen wij aan het dorpje kwamen en eene kleine herberg voorbijreden, waarvoor, aan den overkant van den weg, het Wapen van Dedlock hing te zwaaien, wisselde mijnheer Boythorn een groet met een jong heer, die op eene bank voor de deur der herberg zat en eenig vischgereedschap naast zich had liggen.

"Dat is de kleinzoon van de huishoudster," zeide hij, "mijnheer Rouncewell van naam, en hij is verliefd op een mooi meisje in het Huis. Lady Dedlock heeft ook zin in het mooie meisje gekregen, en wil het bij zich houden — eene eer, die mijn jonge vriend geheel niet op prijs stelt. Evenwel, hij kan nog niet trouwen, al was zijn rozeknopje al gewillig; en dus moet hij zich maar schikken. Ondertusschen komt hij vrij dikwijls hier, voor een dag of twee, om — te visschen. Ha, ha, ha, ha!" — "Zijn hij en dat mooie meisje geëngageerd, mijnheer Boythorn?" vroeg

Ada. — "Wel, lieve jufvrouw Clare," antwoordde hij, "ik denk, dat zij misschien elkander wel verstaan; maar gij zult hen spoedig wel zelf zien, en ik moet in zulk een opzicht van u leeren — niet gij van mij."

Ada bloosde; en mijnheer Boythorn draafde op zijn fraaien schimmel vooruit, stapte voor zijne eigene deur af, en stond daar, met uitgestrekten arm en den hoed in de hand, gereed om ons welkom te heeten toen wij kwamen.

Hij woonde in een fraai huis, voorheen de pastorie, met een grasperk er voor, een vroolijken bloementuin er naast, en een welbeplanten boomgaard en moestuin er achter, omsloten met een eerwaardigen muur, die op zich zelf reeds een roodachtig gerijpt voorkomen had. Maar eigenlijk had alles op dit buitentje een voorkomen van rijpheid en overvloed. De oude lindenlaan geleek naar een gewelfden gang, zelfs de schaduwen der appel- en kerseboomen waren zwaar van vruchten, de bessenstruiken waren zoo geladen, dat hare takken ombogen en op den grond hingen, aardbeien en frambozen waren er in denzelfden overvloed, en de perziken koesterden zich bij honderden aan den muur. Tusschen de netten en glasramen, die in den zonneschijn flikkerden, hingen zulke hoopen van peulvruchten, meloenen en komkommers, dat elke voet gronds eene schatkamer van plantgewassen scheen te zijn, terwijl de geur van welriekende kruiden en allerlei heilzaam groen (om niet van de naburige weiden te spreken, waar men aan het hooien was) de gansche lucht tot een grooten ruiker maakte. Zulk eene stilte en kalmte heerschten er binnen de ordelijke grenzen van den ouden rooden muur, dat zelfs de vederen, die in slingers waren opgehangen om de vogels bang te maken, zich nauwelijks bewogen; en de muur had zulk een rijpenden invloed, dat waar hier en daar omhoog een ongebruikte spijker met een stukje zelfkant zat, men zich gemakkelijker kon verbeelden, dat hij door den loop der seizoenen murw geworden, dan dat hij volgens het gewone lot verroest en vergaan was.

Het huis, schoon een weinig onordelijk, met den tuin vergeleken, was een echt oud huis, met banken in den schoorsteen van de met klinkertjes bevloerde keuken, en groote balken dwars over de zolderingen. Aan den eenen kant daarvan lag het schrikkelijke stuk gronds, in geschil, waar mijnheer Boythorn nacht en dag een schildwacht in een linnen kiel had staan, wiens plicht vermeend werd te zijn, ingeval van een aanval, terstond eene groote klok te luiden, die tot dat einde daar hing, een grooten bulhond los te maken, die, als zijn bondgenoot, in een hok lag, en in het algemeen den vijand te vernielen. Niet tevreden met deze voorzorgen, had mijnheer Boythorn daar op geschilderde borden met groote letters de volgende ernstige, door hem opgestelde waarschuwingen laten plaatsen: "Wacht u voor den bulhond. Hij is heel kwaadaardig. Lawrence Boythorn." "De donderbus is met ganzenhagel geladen. Lawrence Boythorn." "Hier liggen dag en nacht altijd voetangels en klemmen. Lawrence Boythorn." "Kennisgeving. Dat iedereen, die zich verstout om wederrechtelijk op dezen grond te komen, ten gevoeligste daarvoor getuchtigd en verder met de grootste strengheid der wet vervolgd zal worden. Lawrence Boythorn." Deze borden wees hij ons uit het venster van zijn salon, terwijl zijn vogeltje over zijn hoofd wipte, en hij, onder het wijzen, zoo hard "Ha, ha, ha, ha!" lachte, dat ik waarlijk dacht, dat hij zich een ongeluk zou berokkenen.

"Maar zoo geeft gij u toch veel moeite," zeide mijnheer Skimpole op zijn luchtigen toon, "voor iets, dat gij immers niet ernstig meent?" — "Niet ernstig meenen!" antwoordde mijnheer Boythorn, met onbeschrijfelijke warmte. "Niet ernstig meenen! Als ik maar gehoopt had hem te kunnen dresseeren, zou ik een leeuw gekocht hebben in plaats van dien hond, en zou ik hem hebben losgelaten op den eersten verfoeilijken booswicht, die inbreuk op mijne rechten durfde maken. Laat Sir Leicester Dedlock maar bewilligen om de zaak met een duel uit te maken, en ik zal hem afwachten met ieder wapen, dat het menschdom in eenige eeuw of eenig land gekend heeft! Zoo ernstig meen ik het!"

Wij waren op een zaterdag daar gekomen. Op zondagmorgen gingen wij allen te voet naar het kerkje in het park. Toen wij, vlak bij den betwisten grond, het park waren ingegaan, volgden wij een vermakelijk voetpad, dat door het frissche gras tusschen fraaie boomen slingerde, tot het ons aan de kerkdeur bracht.

De gemeente was zeer klein en bestond geheel uit landlieden, met uitzondering van een geheelen troep bedienden van Kastanje-Hof, waarvan sommige reeds gezeten waren, terwijl andere nog een voor een aankwamen. Er waren eenige deftige lakeien, en er was een volmaakt model van een oud koetsier, die er uitzag alsof hij de officieele vertegenwoordiger was van alle praal en ijdelheid, die ooit in zijne koets hadden gezeten. Er was een heel aardig troepje jonge vrouwen; en boven allen stak de huishoudster uit met haar nog fraai, bejaard gezicht en hare deftige gestalte, waaraan als het ware te zien was welk eene verantwoordelijkheid op haar rustte. Het mooie meisje, waarvan mijnheer Boythorn ons verteld had, zat vlak bij haar. Zij was zoo bevallig, dat men haar wel aan hare schoonheid had kunnen kennen, al had ik niet gezien welk eene blozende bewustheid zij toonde van de oogen van den jongen visscher, dien ik niet veraf ontdekte. Een gezicht, en dat niet innemend was, hoewel de trekken fraai waren, scheen dit bevallige meisje, en eigenlijk iedereen en alles daar, boosaardig

gade te slaan. Dit gezicht was van eene Française.

Daar de klok nog luidde en de groote lieden nog niet gekomen waren, had ik tijd om in de kerk rond te zien, die een aardreuk had als een graf, en te denken welk een somber, oud, eerwaardig kerkje het toch was. De vensters, zwaar door het geboomte beschaduwd, lieten slechts een flauw licht door, dat de gezichten om mij heen deed verbleeken, de oude koperen platen in den vloer en de door tijd en vochtigheid beknaagde monumenten nog donkerder maakte en den zonneschijn in het kleine portaal, waar een luier eentonig aan de klok stond te trekken, onbeschrijfelijk helder deed worden. Maar eene beweging aan dien kant, een zweem van eerbiedig ontzag op de boersche gezichten, en van goedaardige strakheid op dat van mijnheer Boythorn, alsof hij zich voornam om hardnekkig onbewust van iemands bestaan te blijven, waarschuwden mij, dat de groote lieden gekomen waren en de dienst zou beginnen.

“Treed niet in het gericht met uw knecht, o Heer, want in uwe oogen—”

Zal ik ooit het snelle kloppen van mijn hart vergeten, veroorzaakt door den blik, dien ik ontmoette, toen ik opstond! Zal ik ooit vergeten, hoe die fraaie trotsche oogen uit hunne kwijnende onverschilligheid schenen op te schieten en de mijne vast te houden! Het duurde slechts een oogenblik eer ik de mijne — weder losgelaten, als ik zoo mag zeggen — neersloeg op mijn boek; maar ik had in dien korten tijd het schoone gelaat duidelijk genoeg gezien om het voor altijd te kennen.

En allervreemdst, er werd iets in mijn binnenste opgewekt, dat met de eenzame dagen bij mijne peet in verband stond; ja, zelfs met die dagen, toen ik nog op de teenen moest gaan staan om mij voor mijn spiegeltje te kleeden, nadat ik mijne pop had gekleed. En dat, hoewel ik het gezicht van die dame nog nooit in mijn leven gezien had — daarvan was ik zeker — volkomen zeker.

Het was gemakkelijk te zien, dat de deftige, jichtige, grijsharige heer, de eenige, die bij haar in de groote bank zat, Sir Leicester Dedlock was, en dat die dame Lady Dedlock was. Maar waarom haar gezicht, zonder dat ik wist hoe, als het ware een gebroken spiegel voor mij was, waarin ik brokken van oude herinneringen zag, en waarom ik zoo onthutst en ontroerd moest wezen (want dat was ik nog) omdat ik toevallig hare oogen had ontmoet, kon ik niet begrijpen.

Ik gevoelde wel, dat het maar eene kinderachtige zwakheid van mij was, en poogde die te boven te komen door te letten op de woorden, die ik hoorde. Toen, wederom allervreemdst, scheen ik die te hooren, niet met de stem van den voorlezer, maar met de mij nog welbekende stem van mijne peet. Dit deed mij denken, of Lady Dedlock's gezicht ook toevallig op dat van mijne peet geleek? Dit kon wel zijn, eenigszins; maar de uitdrukking was zoo verschillend, en de stugge vastheid, die in het gelaat mijner peet was gegrift, gelijk de sporen van het weder in eene rots, ontbrak zoo geheel aan het gezicht voor mij, dat het die gelijkenis niet wezen kon, die mij zoo getroffen had. Ook had ik de statigheid en trotschheid van Lady Dedlock's gezicht nooit bij iemand anders opgemerkt. En toch scheen i k, — i k, kleine Esther Summerson, het kind, dat een afgezonderd leven had geleid, en op welks geboortedag geene blijdschap was — voor mijne eigen oogen op te rijzen, uit het verledene te voorschijn geroepen door zekere macht in deze voorname dame, welke ik mij niet alleen verbeeldde nooit te hebben gezien, maar die ik wel zeker wist, dat ik nog nooit had gezien.

Deze onverklaarbare ontroering deed mij zoodanig beven, dat het mij zelfs hinderde de aandacht der Fransche kamenier te trekken, schoon ik wel wist dat zij, van het oogenblik dat zij in de kerk kwam af, overal scherp had rondgekeken. Langzamerhand, maar zeer langzaam, kwam ik deze ontroering te boven. Na langen tijd keek ik nog eens naar Lady Dedlock. Het was toen men zich gereedmaakte om te gaan zingen, voor de preek. Zij lette niet op mij, en het kloppen van mijn hart was weg. Het kwam ook niet dan voor weinige oogenblikken terug, toen zij eens of tweemaal naderhand door haar lorgnet naar Ada of mij keek.

Toen de dienst was afgeloopen bood Sir Leicester zeer statig en galant Lady Dedlock zijn arm — hoewel hij zelf niet kon gaan dan met behulp van een dikken stok — en leidde haar de kerk uit naar het hittenwagentje, waarmede zij gekomen waren. Daarop verstrooiden zich de bedienden en de gemeente insgelijks, welke Sir Leicester aldaar had zitten beschouwen (zeide mijnheer Skimpole tot groote opgetogenheid van mijnheer Boythorn), alsof hij een aanzienlijk landeigenaar in den hemel was.

“Hij gelooft, dat hij dat is!” zeide mijnheer Boythorn. “Hij gelooft dat vast. En zoo deed zijn vader, en zijn grootvader, en zijne overgrootmoeder.” — “Weet gij wel,” vervolgde mijnheer Skimpole zeer onverwacht tot mijnheer Boythorn, “het is mij zeer aangenaam een man van dat soort te zien.” — “Is het?” zeide mijnheer Boythorn. — “Zeg nu, dat hij mij wil patroniseeren,” vervolgde mijnheer Skimpole. “Heel goed. Ik verzet er mij niet tegen!” — “Ik wel,” zeide mijnheer Boythorn krachtig. — “Doet gij waarlijk?” zeide mijnheer Skimpole op zijn luchtigen toon. “Maar dan geeft gij u toch moeite. En waarom zoudt gij u moeite geven? Hier ben ik, gewillig om alles kinderlijk aan te nemen zooals het valt; en ik geef mij nooit eenige moeite.

Hier kom ik, b. v., en vind een machtig potentaat, die hulde vordert. Heel goed! Ik zeg: "Machtig potentaat, hier is mijne hulde! Het is gemakkelijker ze te geven, dan ze terug te houden. Hier is zij. Als gij iets van een aangenamen aard hebt om mij te laten zien, wil ik het zeer gaarne zien; als gij iets van een aangenamen aard hebt om mij te geven, wil ik het zeer gaarne aannemen." De machtige potentaat zegt bij zich zelven zooveel als: "Dit is een verstandig man. Ik vind, dat hij heel goed is voor mijne spijsvertering en mijn galachtig gestel. Hij brengt mij niet in de noodzakelijkheid om mij op te rollen als een stekelvarken, met mijne pennen naar buiten. Ik verruim mij, ik open mij, ik keer mijne zilveren voering naar buiten gelijk Milton's wolk, dat is aangenamer voor ons beiden." Dat is mijne beschouwing van zulke dingen — als een kind gesproken." — "Maar als gij dan morgen ergens anders kwaamt," zeide mijnheer Boythorn, "waar gij den vijand van dien kerel vondt. Hoe dan?" — "Hoe dan?" zeide mijnheer Skimpole, met het voorkomen der grootste eenvoudigheid en openhartigheid. "Dan juist eveneens. Ik zou zeggen: "Mijn hooggeachte Boythorn," — om u tot de personificatie van onzen denkbeeldigen vriend te maken — "mijn hooggeachte Boythorn, gij verklaart u tegen dien machtigen potentaat? Heel goed! Ik ook." Ik houd het er voor, dat het in de maatschappij en de samenleving mijne zaak is mij aangenaam te maken. Ik houd het er voor, dat dit eigenlijk ieders zaak is. Dat is een stelsel van harmonie. Kortom: als gij u dus tegen hem verklaart, doe ik het ook. En nu, uitmuntende Boythorn, laten wij aan tafel gaan!" — "Maar die uitmuntende Boythorn zou wel eens kunnen zeggen," antwoordde onze gastheer, opzwellende en geweldig rood wordende, "ik mag —" — "Ik begrijp u al," zeide mijnheer Skimpole. "Zeer waarschijnlijk zou hij dat." — ""Als ik met hem aan tafel wil gaan!"" zeide mijnheer Boythorn met eene geweldige uitbarsting, en stampte met zijn stok op den grond. "En waarschijnlijk zou hij er bijvoegen: "Zijn er dan niet zulke dingen als beginselen, mijnheer Harold Skimpole?"" — "En daarop zou Harold Skimpole antwoorden, weet gij," zeide deze op zijn vroolijksten toon en met zijn hartelijksten glimlach: "Bij mijn leven, daar heb ik niet het minste denkbeeld van. Ik weet niet wat die dingen zijn, die gij zoo noemt, of waar zij zijn, of wie ze heeft. Als gij ze hebt, en ze pleizierig vindt, ben ik er hartelijk blij om en feliciteer ik u er mee. Maar ik weet er niets van, dat verzeker ik u; want ik ben maar een kind, en ik maak er geene aanspraak op, en ik heb ze niet noodig." "Zoo ziet gij, dat de uitmuntende Boythorn en ik toch wel te zamen aan tafel zouden gaan."

Dit was een van de vele gesprekken tusschen hen, die ik altijd verwachtte, dat op eene heftige uitbarsting van den kant van onzen gastheer zouden uitloopen, en dit onder andere omstandigheden ook wel zouden gedaan hebben. Maar hij had zulk eene hooge meening van zijne verantwoordelijke positie als gastheer, en mijn voogd lachte zoo hartelijk om en met mijnheer Skimpole, als een kind, dat den geheelen dag door bellen blies en brak, dat de zaak nooit verder liep dan tot zoover. Mijnheer Skimpole, die nooit bewust scheen te zijn van zich op onveiligen grond te hebben gewaagd, ging dan in het park eene schets beginnen, die hij nooit afmaakte, of brokken van melodieën op de piano spelen, of brokken van liedjes zingen, of op zijn rug onder een boom liggen en naar de lucht kijken — hetgeen hij niet nalaten kon te denken, zeide hij, dat alles was, waarvoor hij bestemd was, zoo goed vleide het hem.

"Ondernemingsgeest en zielskracht," zeide hij ons dan, zoo op zijn rug liggende, "vind ik verrukkelijk. Ik geloof, dat ik waarlijk een wereldburger ben. Ik heb de innigste sympathie daarvoor. Ik lig op een beschaduwd plekje, zooals hier, en denk met bewondering aan de ondernemende geesten, die naar de noordpool gaan of in het hart der verzengde luchtstreek doordringen. Baatzuchtige wezens vragen: "Waartoe is het van nut, dat iemand naar de noordpool gaat? Wat doet het voor goed?" Dat kan ik niet zeggen, maar voor zooveel ik zeggen **kan** mag hij wel daarheen gaan met de bestemming — schoon hij dat niet weet — om mijne gedachten bezigheid te geven terwijl ik hier lig. Neem eens een uiterste. Neem de slaven op de Amerikaansche plantages. Ik durf wel zeggen, dat men hen hard laat werken, en dat hun dit niet te best bevalt; ik durf wel zeggen, dat zij over het geheel eene onaangename ondervinding hebben; maar zij bevolken voor mij het landschap, zij geven het voor mij iets dichterlijks, en misschien is dat een van de meer aangename oogmerken van hun aanzijn. Als dat zoo is, ben ik er zeer gevoelig voor; en het zou mij niet verwonderen als het zoo was!"

Ik verwonderde mij bij zulk eene gelegenheid altijd of hij ooit aan mevrouw Skimpole en de kinderen dacht, en in welk licht zij zich voor zijn wereldburgerlijken geest vertoonden. Zooveel ik begrijpen kon, kwamen zij hem maar zeer zelden voor den geest.

De week was verloopen tot den volgenden zaterdag, nadat mijn hart in de kerk zoo had geklopt; en elke dag was zoo helder en blauw geweest, dat het een verrukkelijk genot was door de bosschen te dwalen, en het licht door de bladeren te zien schijnen en tusschen de ineengevlochtene schaduwen der boomen te zien flikkeren, terwijl de vogelen hunne zangen uitstortten en de lucht sapperig werd van het ge-

gons der insecten. Wij hadden één geliefkoosd plekje, diep in het mos en de bladeren van het vorige jaar, waar eenige gevelde boomen lagen, die men geheel van den bast had ontdaan. Daar tusschen gezeten, zagen wij door eene reeks van groene gewelven, op duizenden natuurlijke kolommen, de grijze stammen der boomen, rustende, in een open verschiet, dat door het contrast met de schaduw, waarin wij zaten, zoo schitterend helder werd, dat het naar een uitzicht in betere gewesten geleek. Op dien zaterdag zaten wij daar, mijnheer Jarndyce, Ada en ik, tot wij in de verte den donder hoorden rommelen en groote regendroppels voelden, die kletterend door de bladeren neerkwamen.

Het weder was de geheele week zeer zoel geweest, maar het onweer brak zoo plotseling los — voor ons ten minste op die belommerde plek, — dat, eer wij den zoom van het bosch bereikten, de bliksemstralen en donderslagen elkander bijna zonder tusschenpoozen opvolgden, en de regen door de bladeren kwam storten alsof elke droppel een stuk lood was. Daar dit geen tijd was om onder de boomen te blijven staan, liepen wij het bosch uit en over de met mos begroeide trap heen, die over de schutting van het park voerde en naar twee breede tegen elkander geplaatste ladders geleek, en zoo naar eene boschwachterswoning dichtbij. Wij hadden dikwijls op de sombere schoonheid van dit huisje gelet, dat in de donkere schemering van het geboomte stond, en hoe het klimop het overdekte, en op eene steile holte dichtbij, waar wij eens des boschwachters hond in de varens hadden zien duiken, alsof het in water was.

Het was, met die betrokken lucht, zoo donker in het huisje, dat wij niemand anders zagen dan den man, die naar de deur kwam, toen wij daar schuilplaats zochten, en twee stoelen zette, voor Ada en mij. De kruisvenstertjes stonden allen open, en wij zaten vlak bij de deur naar het onweder te zien. Het was een verheven schouwspel hoe de wind opstak en de boomen deed buigen, en den regen als eene rookwolk voor zich uitjoeg, terwijl de donder plechtig dreunde en de bliksemstralen flikkerden; en terwijl wij met ontzetting dachten aan de geduchte machten, die ons broze wezens omgaven, en ons daarbij ook herinnerden hoe weldadig zij waren, en hoe uit deze schijnbare woede reeds op de kleinste bloemen en blaadjes eene frischheid werd uitgestort, die de geheele schepping scheen te vernieuwen.

"Is het niet gevaarlijk op zulk eene opene plek te blijven zitten?" — "Och neen, lieve Esther," zeide Ada zacht.

Ada zeide dit tot mij; maar ik had niet gesproken.

Het kloppen van mijn hart kwam weder terug. Ik had de stem nooit gehoord, gelijk ik het gezicht nooit gezien had, maar zij deed mij op dezelfde zonderlinge wijs ontroeren. Wederom rezen in een oogenblik ontelbare schilderijen van mij zelve voor mij op.

Lady Dedlock had, voordat wij aan het huis kwamen, daar schuilplaats gezocht, en was nu uit het donker naar voren gekomen. Zij stond achter mijn stoel, met hare hand daarop. Ik zag haar met hare hand dicht bij mijn schouder, toen ik mijn hoofd omkeerde.

"Ik heb u doen schrikken?" zeide zij.

Neen. Het was geen schrikken. Waarom zou ik geschrikt hebben?

"Ik geloof," zeide Lady Dedlock, zich naar mijn voogd keerende, "dat ik het genoegen heb van mijnheer Jarndyce te spreken." — "Uw geheugen bewijst mij meer eer dan ik gedacht had, dat het doen zou, Lady Dedlock," antwoordde hij. — "Ik herkende u verleden zondag in de kerk. Het spijt mij, dat plaatselijke geschillen van Sir Leicester — die hij evenwel niet gezocht heeft, geloof ik — eene waarlijk ongerijmde moeielijkheid veroorzaken om u hier eenige oplettendheid te bewijzen." — "Ik ben bekend met de omstandigheden," antwoordde mijn voogd, "en blijf u toch evenzeer verplicht."

Zij had hem hare hand gegeven, op eene onverschillige manier, die zij scheen te hebben aangewend, en sprak op een daarmede overeenkomstigen onverschilligen toon, hoewel met eene zeer welluidende, aangename stem. Zij was even gracieus als schoon; scheen zich zelve geheel meester te zijn; en had het voorkomen, dacht mij, van iedereen te kunnen aantrekken en belang inboezemen, dien zij dit de moeite waardig achtte. De boschwachter had haar een stoel gebracht, waarop zij zich nu tusschen ons in zette.

"Is die jonge heer al bezorgd, over wien gij aan Sir Leicester hebt geschreven, en wiens wenschen het Sir Leicester zeer speet niet te kunnen bevorderen?" zeide zij over haar schouder tot mijn voogd. — "Ik hoop van ja," antwoordde hij.

Zij scheen eerbied voor hem te hebben, en zelfs te wenschen hem te verzoenen. Er was iets zeer innemends in hare trotsche manieren, en deze werden gemeenzamer — ik wilde zeggen ongedwongener, maar dat konden zij bezwaarlijk — toen zij zoo over haar schouder met hem sprak.

"Ik meen, dat dit uwe andere pupil is, juffrouw Clare?"

Hij presenteerde haar Ada naar behooren.

"Gij zult het belangelooze van uw Don-Quichots-karakter verliezen," zeide Lady Dedlock tot mijnheer Jarndyce, weder over haar schouder, "als gij alleen het onrecht van eene schoone gelijk deze herstelt. Maar presenteer mij ook aan deze jonge dame." En daarmede

keerde zij zich geheel naar mij toe. — "Jufvrouw Summerson is waarlijk mijne pupil," zeide mijnheer Jarndyce. "Ik ben in haar geval aan geen lord-kanselier verantwoordelijk." — "Heeft jufvrouw Summerson beide hare ouders verloren?" zeide mylady. — "Ja." — "Zij is zeer gelukkig in haar voogd."

Lady Dedlock zag mij aan ,en ik zag haar aan en zeide, dat ik dat waarlijk was. Op eens keerde zij zich haastig, en met een gezicht, dat bijna misnoegen of afkeer aanduidde, van mij af, en sprak hem weder over haar schouder aan.

"Het is eeuwen geleden, dat wij gewoon waren elkander te ontmoeten, mijnheer Jarndyce." — "Zeer lang. Ten minste, ik dacht, dat het zeer lang was, tot ik u verleden zondag weer zag," antwoordde hij. — "Wat! Zelfs gij zijt een hoveling, of acht het noodig er voor mij een te worden!" zeide zij met zekere minachting. "Zulk eene reputatie heb ik mij dus verworven, moet ik denken." — "Gij hebt u zooveel verworven, Lady Dedlock," zeide mijn voogd, "dat gij daarvoor zeker wel eene kleine boete moet betalen. Maar niet aan mij." — "Zooveel!" herhaalde zij, even lachende. "Ja!"

Met hare houding van meerderheid, macht, bewustheid van schoonheid en ik weet niet wat, scheen zij Ada en mij als weinig meer dan kinderen te beschouwen. Terwijl zij dus zoo lachte, en naderhand naar den regen scheen te kijken, scheen zij zoo op haar gemak te zijn en zich zoo vrij met hare eigene gedachten bezig te houden alsof zij alleen was geweest.

"Ik denk, dat gij mijne zuster, toen wij te zamen op reis waren, beter gekend hebt dan mij?" zeide zij, weder naar hem omziende. — "Ja, het toeval wilde, dat wij elkander meermalen aantroffen," antwoordde hij. — "Wij gingen ieder onzen weg," zeide Lady Dedlock, "en hadden weinig met elkander gemeen, zelfs voordat wij het eens werden om ongenoegen te krijgen. Dat was wel te bejammeren, moet ik denken, maar het was toch niet te vermijden."

Lady Dedlock zat wederom naar den regen te kijken. Het onweder dreef spoedig over. De regen werd minder, het lichten hield op, de donder rolde tusschen de heuvelen in de verte, de zon brak door en flikkerde op de natte bladeren en den nog vallenden regen. Terwijl wij daar stil zaten, zagen wij een hittenwagentje op een vroolijken draf aankomen.

"Daar komt de bode terug, mylady," zeide de boschwachter, "met het rijtuig."

Toen het wagentje stilhield, zagen wij, dat er twee personen in zaten. Zij stapten er uit met eenige doeken en mantels, eerst de Française, die ik in de kerk had gezien, en daarna het bevallige meisje; de Française met zekere uitdagende driestheid, het meisje beschroomd en verlegen.

"Wat nu?" zeide mylady. "Twee?" — "Ik ben uwe kamenier, mylady, vooralsnog," zeide de Française. "De boodschap was om uwe oppasseres." — "Ik was bang, dat ge mij zoudt meenen, mylady," zeide het aardige meisje. — "Ik meende u ook, kind," antwoordde hare meesteres zeer kalm. "Doe mij dien doek om."

Zij bukte even, en het meisje liet den shawl licht op hare schouders vallen. De Française stond er onopgemerkt bij, en keek met dichtgeknepene lippen toe.

"Het spijt mij," zeide Lady Dedlock tot mijnheer Jarndyce, "dat wij onze vroegere kennis waarschijnlijk niet zullen kunnen vernieuwen. Gij zult mij wel vergunnen om het rijtuig terug te zenden voor uwe twee pupillen. Het zal terstond weder hier zijn."

Maar daar hij dit aanbod volstrekt niet wilde aannemen, nam zij vriendelijk afscheid van Ada — geheel niet van mij, — legde hare hand op zijn aangeboden arm en stapte in haar rijtuigje, dat een laag kapwagentje was, geschikt om door de paden van een park te rijden.

"Kom bij mij, kind," zeide zij tot het aardige meisje. "Ik zal u noodig hebben. Rijd voort!"

Het rijtuig rolde heen, en de Française bleef staan waar zij was afgestapt, met de mantels, die zij had medegebracht, over haar arm.

Ik geloof dat er niets is, dat de trots zoo weinig verdragen kan als den trots zelven, en dat zij voor hare heerschzuchtige manieren werd gestraft. Hare wraak was de zonderlingste, die ik mij had kunnen verbeelden. Zij bleef stokstijf staan tot het wagentje de laan in was, en toen trok zij, zonder haar gezicht in het minst te bewegen, hare schoenen uit, liet die op den grond staan, en stapte bedaard in dezelfde richting heen, door het natste van het natte gras.

"Is die jonge dochter gek?" zeide mijn voogd. — "Wel neen, mijnheer, dat niet," zeide de boschwachter, die haar met zijne vrouw stond na te zien. "Hortense is zoo goed bij haar verstand als iemand. Maar zij is geweldig hooghartig en driftig — schrikkelijk hooghartig en driftig; en nu haar de huur is opgezegd en zij anderen boven zich gesteld ziet, neemt zij dat niet vriendelijk op." — "Maar waarom wandelt zij zonder schoenen door al dat water?" zeide mijn voogd. — "Wel, mijnheer, dat zal wezen om haar bloed wat te verkoelen," zeide de man. — "Of zij moet zich verbeelden, dat het bloed is," zeide de vrouw. "Zij zou evengoed daardoor heen waden als door iets anders, denk ik, als haar bloed aan het gisten is."

Wij kwamen eenige minuten later het huis op geringen afstand voorbij. Zoo vreedzaam als het er had uitgezien, toen wij het voor de eerste maal zagen, scheen het dit nu nog meer, nu de diamanten droppels overal fonkelden, een luchtig windje waaide, de vogels zich niet meer stilhielden, maar vroolijk zongen, alles door den regen verfrischt was, en het wagentje voor de

deur stond te blinken, alsof het het zilveren koetsje van eene fee was. Stil op het huis afgaande, insgelijks eene vreedzame gedaante in het landschap, stapte mademoiselle Hortense, zonder schoenen, door het natte gras.

XIX.

EEN VERSCHOPPELING.

Het is groote vacantie in de gewesten van Chancery-Lane. De goede schepen Law en Equity, die van thekahout gebouwde, met koper gedubbelde, met ijzeren bouten versterkte, door alles heen zeilende, maar lang niet snelzeilende klippers, liggen afgetakeld. De Vliegende Hollander, met eene bemanning van spookachtige clienten, die iedereen, dien zij ontmoeten, smeeken om hunne papieren na te zien, is, voor zoolang, de hemel weet waarheen gedreven. De gerechtshoven zijn allen gesloten, de kantoren liggen in een heeten slaap; Westminster Hall zelfs is eene schaduwrijke eenzaamheid, waarin nachtegalen zouden kunnen zingen en nu eene meer teedere klasse van pleiters wandelt, dan men gewoonlijk daar vindt.

De Temple, Chancery-Lane, Serjeant's Inn en Lincoln's Inn, zelfs tot aan de Fields toe, gelijken naar havens en reeden bij laag water, waar gestrande processen, geankerde kantoren, met ledige klerken, die op gekenterde stoelen zitten te dutten, welke niet weder recht zullen komen eer de zittingvloed weder opkomt, hoog en droog in het slib der groote vacantie liggen. Buitendeuren van kantoren zijn bij dozijnen afgesloten, boodschappen en pakjes bij schepels moeten bij den portier worden gelaten. Er zou gras groeien tusschen de reten der steenen voor Lincoln's Inn Hall, indien de boodschaploopers, die niets te doen hebben dan daar in de schaduw te zitten, met hunne witte voorschoten over het hoofd om de vliegen weg te houden, het niet uitwiedden en peinzend opkauwden.

"WIE ZOU EENE ORDENTELIJKE KAMER VERHUREN AAN ZULK EEN JONGEN ALS IK!" (blz. 133).

Er is nog maar een rechter in de stad. Zelfs hij komt maar tweemaal in de week in zijn kantoor zitting houden. Als de buitenlieden uit de zittingplaatsen van zijn district hem nu eens konden zien! Geene deftige pruik, geen roode tabbaard, geen bont, geene hellebaardiers, geen witte staven. Niets anders dan een gladgeschoren heer, met witte broek en witten hoed, met het bruin van het zeestrand op het rechterlijk gelaat, en een streepje vel door de zonnestralen van den rechterlijken neus gebrand, die onderweg in den oesterwinkel aangaat, om met ijs verkoeld gemberbier te drinken!

De balie van Engeland is over het gelaat des aardrijks verstrooid. Hoe Engeland de vier lange zomermaanden kan doorkomen zonder balie — hare eenige toevlucht in tegenspoed, haar eenige ware roem in voorspoed — is de vraag niet; zeker is het, dat Britannië's schild en beukelaar niet benoodigd zijn. De geleerde heer die altijd zoo schrikkelijk verontwaardigd is over de voorbeeldelooze beleediging, die het gevoel van zijn client door de tegenpartij is aangedaan, dat hij het nooit schijnt kunnen te boven komen, maakt het in Zwitserland veel beter dan men zou gedacht hebben. De geleerde heer, die de verdelgende slagen toebrengt, en al zijne opposanten met zijne snerpende sarcasmen vernietigt, is op eene Fransche badplaats zoo vroolijk als een lijster. De geleerde heer, die bij de geringste aanleiding tranen met tuiten schreit, heeft in zes weken geen traan gelaten. De zeergeleerde heer, die de natuurlijke hitte zijner peperkoekkleur in de fonteinen en waterplassen der rechtsgeleerdheid heeft afgekoeld, tot hij doortrokken is met de ingewikkeldste argumenten, onbegrijpelijk voor oningewijden en voor de meeste ingewijden ook, dwaalt nu, met eigenaardig welbehagen in stof en droogheid, in Konstantinopel rond. Andere verstrooide brokken van hetzelfde groote Palladium zijn op de kanalen van Venetië, bij den tweeden waterval van den Nijl, op de badplaatsen van Duitschland, en gesprenkeld over het zeezand der geheele Engelsche kust, te vinden. Nauwelijks een is er in het verlaten gebied van Chancery-Lane te ontmoeten. Als zulk een eenzaam lid van de balie die woestijn komt doorvliegen, en een loerenden client tegenkomt, die niet in staat is om de tooneelen van zijn angst te verlaten, doen zij elkander schrikken, en nemen zij naar tegenovergestelde kanten in de schaduw de wijk.

Het is de heetste groote vacantie, die men in vele jaren heeft gekend. Al de jonge klerken zijn razend verliefd, en smachten, overeenkomstig hun verschillenden rang, naar zaligheid met het beminde voorwerp, te Margate, Ramsgate of Gravesend. Al de bejaarde klerken vinden hun huishouden te groot. Al de honden zonder meester, die op de pleintjes ronddwalen, en op trappen en andere droge plaatsen hijgend naar water zoeken, huilen tusschenbeiden van gemelijkheid. Al de honden van blindemannen op straat trekken hunne meesters naar pompen, of laten hen over emmers struikelen. Een winkel met een zonneblind, en eene met water besproeide stoep, en eene kom met goud- en zilvervisschen voor het venster, is een heiligdom. Temple Bar wordt zoo heet, dat het voor het nabijgelegen strand en Fleet-Street is, wat het gloeiende ijzer in een theeketel is, en ze den geheelen nacht aan de kook houdt.

Er zijn wel kantoren in de Inn's of Court, waar iemand koel zou kunnen zijn, als men koelheid zoo duur voor eentonigheid wilde koopen; maar de straatjes vlak in den omtrek van die koele plekken schijnen toch te gloeien. In het hofje van Krook is het zoo heet, dat de menschen hunne huizen ten binnenste buiten keeren, en met stoelen op de straatsteenen zitten — Krook insgelijks, die daar zijne studiën voortzet, met zijne kat (voor wie het nooit te heet is) naast hem. De Zon heeft de muzikale vereenigingen voor dit seizoen gestaakt, en kleine Swills is geëngageerd in den Pastoralen Tuin aan de rivier, waar hij zich zeer onnoozel houdt en comische liedjes van eene jeugdige kleur zingt, berekend (gelijk het biljet zegt) om de kieschheid van het beschaafdste publiek niet te kunnen kwetsen.

Over de geheele rechtsgeleerde buurt hangt, gelijk een groote sluier van roest, of een reusachtig spinrag, de traagheid en mijmerigheid der groote vacantie. Mijnheer Snagsby, de kantoorwinkelier, wordt insgelijks dien invloed gewaar, niet alleen in zijn gemoed, als een teerhartig en tot stille bespiegelingen geneigd man, maar ook in zijn beroep, als kantoorwinkelier. Hij heeft in de groote vacantie meer tijd om in Staple Inn en Rolls Yard te peinzen, dan in eenig ander jaargetijde; en hij zegt tot zijne twee leerlingen hoe aardig het toch is met zulk heet weder te bedenken, dat men op een eiland woont, waar de zee om u heen buldert.

Gusta is op dezen namiddag in de groote vacantie in het pronkkamertje bezig, waar Snagsby en zijne vrouw gezelschap denken te ontvangen. De verwachte gasten zijn veeleer uitgelezen dan talrijk, want zij bestaan uit mijnheer Chadband en zijne vrouw. Daar mijnheer Chadband gewoon is veel van vaten te spreken en ook zich zelven, zoowel mondeling als in geschrifte, een vat te noemen, houden vreemdelingen (of spotters misschien) hem somtijds voor een kuiper; maar hij is, gelijk hij zegt, "een dienaar des woords." Als zoodanig heeft hij zich aan geene bijzondere sekte verbonden, en zijne vijanden meenen, dat hij over het gewichtigste van alle onderwerpen geenszins zooveel te zeggen heeft, dat zijn geweten hem behoeft te dringen om op zijne eigene hand te prediken; maar hij heeft toch zijne volgelingen, en jufvrouw Snagsby behoort onder dat getal.

Aldus maakt Gusta, die er zeer mede vereerd is, dat zij zich voor zoolang als de dienstmaagd van Chadband kan beschouwen, van wien zij weet, dat hij de gaaf bezit om vier uren achtereen te kunnen redevoeren, het pronkkamertje voor de theevisite in gereedheid. Al de meubelen zijn afgestoft en geboend, de portretten van Snagsby en zijne vrouw zijn met een natten doek opgefrischt, het beste theeservies is uitgezet, en de tafel pronkt met een uitmuntenden voorraad van lekker versch brood, brosse gebakjes, koele versche boter, dunne sneedjes

ham, ossetong en rookworst, en aardige kleine rijtjes ansjovis in een bedje van pieterselie, om niet te spreken van de eieren, die in een servet warm zullen opgebracht worden, en den heeten geboterden toast. Want Chadband is een goed eter — zijne vijanden zeggen een gulzige vraat — en kan zulke vleeschelijke wapens als mes en vork wel hanteeren.

Snagsby staat in zijn besten rok al deze toebereidselen aan te zien, kucht achter zijne hand zijn kuchje van onderdanigheid, en zegt tot zijne vrouw:

"Hoe laat verwacht gij mijnheer en mevrouw Chadband, lieve?" — "Tegen zes uur."

Snagsby merkt zeer zacht en als toevallig aan, "dat het al daarover is."

"Misschien zoudt ge wel zonder hen willen beginnen," is jufvrouw Snagsby's verwijtend gezegde.

Snagsby zet een gezicht alsof hij dit zeer gaarne zou willen, maar zegt met zijn kuchtje van zoetsappigheid: "O neen, melieve, neen. Ik sprak maar van den tijd."

"Wat is de tijd," zegt jufvrouw Snagsby, "bij de eeuwigheid?" — "Wel waar, lieve," zegt Snagsby. "Maar als iemand dingen klaarzet voor thee, doet hij dat toch meer — misschien — met het oog op den tijd. En als er een tijd voor thee bepaald is, is het beter op zijn tijd te passen." — "Alsof mijnheer Chadband zich door iemand de wet moest laten stellen," zegt jufvrouw Snagsby streng. — "O, geheel niet, lieve," zegt Snagsby.

Hier komt Gusta, die uit het venster van de slaapkamer heeft gekeken, de trap af- en de kamer binnenstuiven, met de aankondiging, dat mijnheer Chadband en zijne vrouw in het hofje verschenen zijn. Terstond daarop tinkelt de bel in den gang, en jufvrouw Snagsby vermaant hare dienstmaagd, op straffe van weder naar haar beschermheilige te worden gezonden, de plechtigheid van het aandienen niet te verzuimen. Gusta's zenuwen (die te voren in de beste orde waren) krijgen door dit dreigement zulk een schok, dat zij die plechtigheid geheel en al bederft door te zeggen: "Mijnheer en mevrouw Cheeseming, ik wil zeggen, hoe heeten zij ook weer!" en daarop ontsteld de vlucht neemt.

Mijnheer Chadband is een lang man, met eene gele kleur, een vetten glimlach, en over het geheel een voorkomen alsof hij veel traan in de aderen had. Mevrouw Chadband is eene stille vrouw, zeer streng en stroef van uitzicht. Mijnheer Chadband stapt zacht en wiegelend, niet ongelijk aan een beer, dien men rechtop heeft leeren gaan. Hij is zeer verlegen met zijne armen, alsof zij hem lastig waren, en hij er wel mede wilde voortkruipen. Zijn hoofd is meestal zweeterig; en hij spreekt nooit zonder eerst zijne groote hand op te steken, als om zijne hoorders een teeken te geven, dat hij hen zal gaan stichten.

"Mijne vrienden!" zegt Chadband. "Vrede zij dezen huize! Vrede zij den meester daarvan, en de meesteres, en de jonge maagden, en den jongelingen! Mijne vrienden, waarom wensch ik u vrede? Wat is vrede? Is het oorlog? Neen. Is het strijd? Neen. Is de vrede liefelijk en zacht, en schoon, en aangenaam, en helder en vreugdevol? O ja! Daarom, mijne vrienden, wensch ik vrede over u en de uwen."

Daar jufvrouw Snagsby zeer gesticht kijkt, houdt haar man het over het geheel voor raadzaam om "Amen" te zeggen, hetgeen goed wordt opgenomen.

"Nu, mijne vrienden," vervolgt Chadband, "daar ik op dat onderwerp ben — "

Gusta komt binnen. Jufvrouw Snagsby zegt met eene spookachtige basstem en zonder hare oogen van Chadband af te wenden, met geduchte duidelijkheid: "Ga heen!"

"Nu, mijne vrienden," zegt Chadband, "daar ik op dat onderwerp ben gekomen, en het op mijne nederige wijze tot stichting poog—"

Men hoort Gusta de onverklaarbare woorden prevelen: "Een duizend zevenhonderd twee en tachtig." De spookachtige stem herhaalt nog plechtiger: "Ga heen!"

"Nu, mijne vrienden," hervat Chadband, "willen wij in een geest van liefde onderzoeken —".

Gusta blijft nog mompelen: "Een duizend zevenhonderd twee en tachtig."

Chadband staakt zijne rede met de gelatenheid van een man, wel gewoon om vervolgd te worden, plooit traaglijk zijne kin tot een vetten glimlach en zegt: "Laten wij de jonge dochter hooren! Spreek, jonge dochter!"

"Een duizend zevenhonderd twee en tachtig, als 't u belieft, mijnheer. En wil weten waar die schelling voor was," zegt Gusta ademloos. — "Waarvoor?" antwoordt Chadband. "Voor zijne vracht."

Gusta hervat, dat hij een schelling en acht stuivers wil hebben of zal laten dagvaarden. Mevrouw Chadband en jufvrouw Snagsby beginnen schel te worden van verontwaardiging, maar Chadband stuit het gerucht door zijne hand op te steken.

"Mijne vrienden," zegt hij, "ik herinner mij een onvervulden plicht van gisteren. Het is rechtvaardig, dat ik door eene boete word gekastijd. Ik behoor niet te murmureeren. Rachel, betaal de acht stuivers."

Terwijl jufvrouw Snagsby, diep ademhalende, haar man strak aanziet, als wilde zij zeggen: "Hoort gij dien apostel wel!" en terwijl Chadband blinkt van nederigheid en traan, betaalt zijne vrouw het geld. Het is Chadband's gewoonte — en het is de voornaamste grond, waarop hij zijne aanmatigingen vestigt — deze

soort van rekening in debet en credit voor de kleinste beuzelingen te houden, en bij de minste gelegenheid daarvan openlijk inzage te geven.

"Mijne vrienden," zegt Chadband, acht stuivers is niet veel; het had billijk eene halve kroon kunnen zijn. O, laten wij dankbaar zijn! O, laten wij dankbaar en vroolijk zijn!"

Met dit gezegde, dat, naar den klank, een brok van een vers schijnt te wezen, stapt Chadband naar de tafel, en eer hij zich neerzet, steekt hij zijne vermanende hand op.

"Mijne vrienden," zegt hij, "wat is dit, dat wij daar voor ons zien geplaatst? Verkwikking. Hebben wij dan verkwikking noodig, mijne vrienden? Dat doen wij. En waarom hebben wij verkwikking noodig, mijne vrienden? Omdat wij maar sterfelijk zijn, omdat wij maar zondig zijn, omdat wij van de aarde zijn, omdat wij niet van de lucht zijn. Kunnen wij vliegen, mijne vrienden? Dat kunnen wij niet. Waarom kunnen wij niet vliegen, mijne vrienden?"

Snagsby, vermetel geworden door zijn vroeger geluk, waagt het nu op een vroolijken, eenigszins schalkachtigen toon te zeggen: "Geene vlerken!" maar wordt terstond door een misnoegden blik van zijne vrouw gestraft.

"Ik zeg, mijne vrienden," vervolgt Chadband, zonder naar Snagsby's oplossing te luisteren, "waarom kunnen wij niet vliegen? Is het omdat wij bestemd zijn om te wandelen? Zoo is het. Zouden wij kunnen wandelen, mijne vrienden, zonder kracht? Dat zouden wij niet. Wat zouden wij doen zonder kracht, mijne vrienden? Onze beenen zouden weigeren ons te dragen, onze knieën zouden knikken, onze enkels zouden omslaan, en wij zouden op den grond vallen. Vanwaar dan, mijne vrienden, menschelijkerwijze gesproken, ontleenen wij de kracht, die voor onze leden noodig is? Is het," zegt Chadband, met een blik over de tafel, "van het brood in verschillende vormen, van de boter, die van de melk wordt gekarnd, welke ons door de koe wordt geschonken, van de eieren, die door de hoenders voor ons worden gelegd, van ham, ossetong, worst en dergelijke? Zoo is het. Laten wij dan de goede gaven gebruiken, die ons hier zijn voorgezet!"

Zijne vijanden ontkenden, dat het eenige bijzondere gaaf vereischte, om op deze manier stapels van woorden op elkander te hoopen. Maar dit moet slechts voor een bewijs van hunne hatelijkheid worden gehouden, daar iedereen bij ondervinding weet, dat deze soort van welsprekendheid veel beoefend en algemeen bewonderd wordt.

Chadband heeft evenwel vooreerst uitgesproken, zet zich aan jufvrouw Snagsby's tafel en gaat duchtig aan het schransen. De herschepping van alle soorten van voedsel in traan schijnt zoodanig eene eigenschap van dit voorbeeldige vat te zijn, dat hij, als hij begint te eten en te drinken, in eene groote traankokerij schijnt te veranderen. Op dezen avond in de groote vacantie werkt hij zoo ijverig door, dat het vat, als hij ophoudt, geheel met traan gevuld schijnt te zijn.

Op dit oogenblik komt Gusta, die den schrik over haar eersten misslag nooit te boven is gekomen, maar toch geen mogelijk of onmogelijk middel heeft verzuimd om het huishouden en zich zelve in verachting te brengen — waaronder kortelijk verdient vermeld te worden de onverwachte uitvoering eener kletterende militaire muziek met een stapel borden op het hoofd van mijnheer Chadband, en daarna het bekronen van dien heer met warme broodjes — op dit oogenblik komt Gusta en fluistert Snagsby toe, dat er naar hem gevraagd wordt.

"Er wordt — om er niet te veel van te zeggen — in den winkel naar mij gevraagd," zegt Snagsby opstaande; "en dus zal het gezelschap mij misschien wel voor eene halve minuut willen excuseeren."

Snagsby gaat naar beneden en vindt zijne twee leerlingen verdiept in de beschouwing van een politiedienaar, die een haveloozen jongen bij den arm heeft. — "Wel, lieve hemel," zegt Snagsby, "wat is er te doen?" — "Dien jongen," zegt de politiedienaar, "is al dikwijls gezegd, dat hij hier vandaan moet, maar hij wil hier niet vandaan —." — "Ik moet altijd overal vandaan, mijnheer," valt de jongen er op in, zijne groezelige tranen met zijn arm wegvegende. "Ik ben altijd overal vandaan gejaagd, zoolang ik geboren ben. Waar kan ik meer overal vandaan gaan, mijnheer, dan ik al doe." — "Hij wil niet hier vandaan," zegt de politiedienaar met kalme bedaardheid, met eene eigenaardige beweging van zijn hoofd om het beter in zijne stijve stropdas te zetten, "al is hij nog zoo dikwijls gewaarschuwd, en daarom ben ik verplicht hem in hechtenis te nemen. Hij is zulk een koppige kwajongen als ik er een ken. Hij wil hier maar niet vandaan." — "Maar Heere mijn tijd, waar moet ik dan naar toe!" roept de jongen, wanhopig naar zijne haren pakkende en met zijne bloote voeten op den grond stampende. — "Begin daar maar niet mee, of ik zal verduiveld kort werk met u maken," zegt de politiedienaar, hem even schuddende, maar zonder eenige drift. "Mijne instructie is, dat gij hier vandaan moet. Dat heb ik u al vijfhonderdmaal gezegd." — "Maar waar naar toe?" roept de jongen. — "Wel, waarlijk, constable," zegt Snagsby angstvallig, en kucht achter zijne hand zijn kuchje van groote verlegenheid en twijfel, "dat schijnt toch waarlijk wel gevraagd te mogen worden. Waar naar toe?" — "Mijne instructie gaat zoover niet," is het antwoord. "Mijne instructie is maar, dat hij hier vandaan moet."

Hoort ge wel, Jo? Het komt er voor u of iemand anders niet op aan, dat de groote lichten van het parlement niet weten te zeggen waar gij naar toe moet. Het blijft toch de groote wet voor u — de regel van uw vreemd bestaan op aarde: Hier vandaan en daar vandaan! Maar toch niet de wereld uit, Jo, want daarover zijn de groote lichten van het parlement het ook niet eens kunnen worden. Het is genoeg. Hier en daar en overal vandaan!

Snagsby zegt zoo iets niet, hij zegt geheel niets, maar kucht zijn benauwdst kuchje, hetgeen te kennen geeft, dat hij er geheel geen weg op weet. Thans zijn mijnheer en mevrouw Chadband en jufvrouw Snagsby, de woordenwisseling hoorende, naar en op de trap gekomen; en daar Gusta aan het eind van den gang is blijven staan, is het geheele huisgezin bijeen.

"De vraag is eenvoudig, mijnheer," zegt de politiedienaar, "of gij dezen jongen kent. Hij zegt van ja."

Jufvrouw Snagsby roept dadelijk uit de hoogte: "Neen, dat doet hij niet."

"Vrouwtje!" zegt Snagsby, de trap opkijkende. "Lieve, laat ik toch mogen spreken. Heb een oogenblikje geduld, beste! Ik weet wel iets van dien jongen, en in hetgeen ik van hem weet, kan ik niet zeggen, dat eenig kwaad steekt; misschien wel het tegendeel, constable."

En nu vertelt de kantoorwinkelier wat hij van Jo weet, maar zwijgt van de halve kroon.

"Wel!" zegt de politiedienaar, "in zooverre, schijnt het, had hij grond voor wat hij zeide. Toen ik hem in Holborn oppakte, zeide hij, dat hij bij u bekend was. En toen zeide een jongmensch in het gedrang, dat hij u kende, en dat gij een fatsoenlijk man en gezeten burger waart, en dat hij, als ik navraag wilde doen, ook hier zou komen. Het jonge mensch schijnt niet genegen om zijn woord te houden, maar — o, daar is hij!"

Nu treedt Guppy binnen, die Snagsby gemeenzaam groet, en met de ridderlijke galanterie van een klerk aan zijn hoed tikt voor de dames op de trap.

"Ik deed juist een kuiertje, toen ik dat standje aan den gang vond," zegt Guppy tot Snagsby, "en daar ik uw naam hoorde noemen, dacht ik, dat het goed zou zijn als de zaak onderzocht werd." — "Dat was heel vriendelijk van u, mijnheer," zegt Snagsby, "en ik ben u wel verplicht;" en wederom vertelt Snagsby wat hij van den jongen weet, en wederom zwijgt hij van de halve kroon. — "Nu weet ik ook waar gij woont," zegt de politiedienaar daarop tot Jo. "Gij woont daar in Tom-all-alone's. Eene mooie, ordentelijke buurt om in te wonen, niet waar?" — "Ik kan in geen beter buurt gaan wonen, mijnheer," antwoordt Jo. "Zij zouden mij niet willen hebben, als ik in eene goede buurt zou willen gaan wonen. Wie zou eene ordentelijke kamer verhuren aan zulk een jongen als ik!" — "Gij zijt dus heel arm, niet waar?" zegt de politiedienaar. — "Ja, mijnheer, waarlijk heel arm." — "Nu laat ik u oordeelen. Ik heb hem deze twee halve kronen uit den zak doen rollen," zegt de politiedienaar, ze aan het gezelschap vertoonende, "toen ik hem maar even aanpakte." — "Dat is wat ik nog overheb, mijnheer Snagsby," zegt Jo, "van een souverein, die mij door eene dame met eene voile gegeven is, die zeide, dat zij eene meid was, en eens op een avond op straat bij mij kwam waar ik veeg, en wilde, dat ik haar dit huis zou aanwijzen, en het huis waar hij gestorven was, dien gij schrijfwerk hadt gegeven, en het kerkhof waar hij begraven ligt. Zij vroeg mij, of ik die jongen was van de schouwing. En toen zei ik: "ja". En toen zei ze: "kunt ge mij die plaatsen wijzen?" En toen zei ik: "ja, dat kan ik." En toen zei ze: "doe het dan," en toen deed ik het, en toen gaf zij mij een souverein, en toen poetste ze zich weg. En ik had niet eens zooveel aan dien souverein," zeide Jo, met vuile tranen, "want ik moest daar in Tom-all-alone's vijf schellingen geven eer zij hem wilden wisselen, en toen ontstal een jongen mij er nog vijf terwijl ik sliep, en een andere jongen ontstal mij nog negen stuivers, en de kastelein en een troep anderen wilden er nog van getrakteerd worden." — "Gij verwacht toch niet, dat iemand dat gelooven zal van die dame en den souverein," zeide de politiedienaar, hem in de schuinte met onuitsprekelijke verachting aanziende. — "Dat weet ik juist niet, mijnheer," antwoordt Jo. "Ik verwacht nooit veel, mijnheer, maar dat is toch de ware geschiedenis er van." — "Gij ziet wat hij is," zegt de politiedienaar, het geheele gehoor aansprekende. "Wel, mijnheer Snagsby, als ik hem dezen keer niet medeneem, wilt gij er dan voor instaan, dat hij hier vandaan zal gaan?" — "Neen!" roept jufvrouw Snagsby van de trap. — "Maar, vrouwtje!" brengt Snagsby bedeesd hiertegen in. "Constable, ik twijfel niet of hij zal wel hier vandaan gaan. Gij weet wel, gij zult toch moeten," vervolgt hij tot Jo. — "Ik ben tot alles gewillig," zegt de ongelukkige Jo. — "Doe dat dan," merkt de politiedienaar aan. "Gij weet nu wat ge te doen hebt. Doe dat. En onthoud, dat gij er een andermaal niet zoo gemakkelijk zult afkomen. Daar, pak uw geld aan. En hoe eer gij nu vijf mijlen ver zijt, hoe beter voor iedereen."

Met dezen wenk tot afscheid, en naar de ondergaande zon wijzende, als eene plaats waar Jo misschien naar toe zou kunnen gaan, wenscht de politiedienaar het gehoor goeden avond, en wandelt langzaam aan den schaduwkant van het Cooks-hofje heen, met zijn hoed, die van

binnen een ijzeren rand heeft, in de hand, om zich wat te verluchten.

Nu heeft Jo's onwaarschijnlijke geschiedenis van de dame en den souverein het geheele gezelschap meer of minder nieuwsgierig doen worden. Guppy, die een onderzoeklievenden geest heeft, en gedurende de groote vacantie reeds erg aan verveling heeft geleden, vat zooveel belangstelling voor de zaak op, dat hij den getuige nog eens geregeld in het verhoor neemt, dat de dames zoo interessant vinden, dat jufvrouw Snagsby hem beleefdelijk uitnoodigt om boven te komen en een kop thee te drinken, als hij het wil verschoonen, dat de theetafel reeds in de war geraakt is. Daar Guppy dit voorstel aanneemt, wordt Jo verzocht om te volgen; maar in de kamerdeur te blijven staan, waar Guppy hem als een getuige onderhanden neemt, hem nu in dezen dan in genen vorm kneedt, evenals een boterkooper met eene kluit boter doet, en hem naar het voorbeeld der knapste advocaten door kwellende strikvragen in de war zoekt te brengen. Over het geheel heeft deze examinatie vrij veel van menig verhoor voor de rechtbank, zoowel in dit opzicht, dat er niets nieuws meer door aan den dag komt, als dat het zeer langdradig is; want Guppy is bewust van zijn talent, en jufvrouw Snagsby gevoelt niet alleen hare nieuwsgierigheid bevredigd, maar ook het etablissement van haar echtgenoot tot een hooger trap verheven. Ondertusschen blijft Chadband, wiens talent van een geheel anderen aard is, stilzwijgend zitten luisteren.

"Wel," zegt Guppy, "of die jongen blijft er aan kleven als schoenmakerspek, of er steekt iets ongemeens achter, dat alles te boven gaat wat ik ooit van dien aard bij Kenge en Carboy heb ondervonden."

Mevrouw Chadband fluistert jufvrouw Snagsby iets toe, waarop deze uitroept: "Wat ge mij daar zegt!" — "Jaren lang!" antwoordt mevrouw Chadband. — "Heeft het kantoor van Kenge en Carboy jaren lang gekend," zegt jufvrouw Snagsby op zegevierenden toon, om Guppy deze woordenwisseling te verklaren. "Mevrouw Chadband — de vrouw van dezen heer — de eerwaarde heer Chadband." — "Zoo waarlijk!" zegt Guppy. — "Eer ik met mijn tegenwoordigen man getrouwd was," zegt mevrouw Chadband. — "Waart gij partij in iets, mevrouw?" zegt Guppy, een nieuw verhoor beginnende. — "Neen." — "Geen partij in iets, mevrouw?" zegt Guppy.

Mevrouw Chadband schudt haar hoofd.

"Misschien waart gij dan bekend met iemand, die partij in iets was, mevrouw?" zegt Guppy, die in zijn gesprek niets liever doet dan de regelen der balie te volgen. — "Dat juist ook niet," antwoordt mevrouw Chadband met een stroeven glimlach over deze aardigheid. — "Dat juist ook niet!" herhaalt Guppy. "Heel goed. Laat ik mogen vragen, mevrouw, was het eene dame van uwe kennis, die zaken had (wij willen nog niet zeggen welke zaken) met het kantoor van Kenge en Carboy, of was het een heer van uwe kennis. Bedenk u maar, mevrouw. Wij zullen er zoo met een wel op komen. Man of vrouw, mevrouw?" — "Geen van beiden," zegt mevrouw Chadband, evenals te voren. — "Zoo! Dus een kind!" zegt Guppy, de bewonderende jufvrouw Snagsby den scherpen advocaten blik toewerpende, die eene jury wordt toegeworpen. "Nu, mevrouw, zult gij misschien de goedheid hebben om ons te zeggen, wat voor een kind." — "Eindelijk zijt gij er op gekomen, mijnheer," zegt mevrouw Chadband, met nog een stroeven glimlach. "Wel, mijnheer, het was denkelijk voor uw tijd, naar uw voorkomen te oordeelen. Ik was toen belast met de zorg voor een meisje, dat Esther Summerson heette en door de heeren Kenge en Carboy verder op een instituut bezorgd werd." — "Jufvrouw Summerson, mevrouw!" roept Guppy driftig uit. "Ik noem haar Esther Summerson," zegt mevrouw Chadband met strengheid. "In mijn tijd werd dat meisje niet gejufvrouwd. Toen heette zij maar Esther. Het was "Esther, doe dit, Esther, doe dat!" En dan moest zij het doen." — "Mijne lieve mevrouw!" antwoordt Guppy, naar haar toe komende, "de nederige persoon, die u nu aanspreekt, heeft die jonge dame in Londen ontvangen, toen zij pas hier kwam van het instituut, dat gij bedoelt. Vergun mij het genoegen van u de hand te mogen geven."

Chadband, die eindelijk zijne kans klaar ziet, geeft zijn gewoon sein, en staat op met een dampend hoofd, dat hij met zijn zakdoek afveegt. Jufvrouw Snagsby fluistert: "St." — "Mijne vrienden," zegt Chadband, "wij hebben met matigheid" (hetgeen zeker wat hem betrof het geval niet was) "genoten van de goede gaven, die voor ons bereid waren. Moge dit huis leven van het vette des lands; mogen koorn en wijn steeds overvloedig daarin zijn; moge het groeien, bloeien en gedijen; moge het wassen, vorderen, vooruitgaan! Maar, mijne vrienden, hebben wij nog iets anders genoten? Geestelijke voorrechten? Stichting? Ja. Door wien hebben wij die stichting genoten? Mijn jonge vriend, kom nader."

Jo, aldus aangesproken, scharrelt achteruit, en dan weder vooruit, en dan eens heen en weder, en blijft dan voor den welsprekenden Chadband staan; met blijkbaren twijfel aan zijne bedoelingen.

"Mijn jonge vriend," zegt Chadband, "gij zijt voor ons eene parel, gij zijt voor ons een diamant, gij zijt voor ons een edelgesteente, gij zijt voor ons een juweel. En dat waarom, mijn jonge vriend?" — "Dat weet ik niet," antwoordt Jo. "Ik weet niets." — "Mijn jonge vriend," hervat Chadband, "het is juist omdat gij niets weet, dat gij voor ons een edelgesteente en een juweel

zijt. Want wat zijt gij, mijn jonge vriend? Zijt gij een dier des velds? Neen. Een vogel der lucht? Neen. Een visch der zee of der rivier? Neen. Gij zijt een menschelijke jongen, mijn jonge vriend. Een menschelijke jongen! O, heerlijk een menschelijke jongen te zijn! En waarom heerlijk, mijn jonge vriend? Omdat gij vatbaar zijt om de lessen der wijsheid te ontvangen, omdat gij in staat zijt om gesticht te worden door deze rede, die ik nu ten uwen nutte uitspreek, omdat gij geen stok, of staf, of blok, of steen, of paal, of pilaar zijt. O, een stroom van genot en zaligheid vloeit uit dat verheven woord — menschelijke jongen! En verkoelt gij u thans in dien stroom, mijn jonge vriend? Niet? Waarom verkoelt gij u niet in dien stroom? Omdat gij nog in een staat van duisternis zijt, omdat gij nog in een staat van donkerheid zijt, omdat gij nog in een staat van zondigheid zijt, omdat gij nog in een staat van slavernij zijt. Mijn jonge vriend, wat is slavernij? Laten wij dit, in een geest van liefde, onderzoeken."

Op dit dreigende punt der redevoering wrijft Jo, die langzamerhand in sufheid schijnt te verzinken, met zijn rechterarm over zijn gezicht en geeuwt allerontzettendst. Jufvrouw Snagsby geeft met verontwaardiging haar geloof te kennen dat hij een duivelskind is.

"Mijne vrienden," zegt Chadband, terwijl zijne belasterde kin zich weder tot zijn vetten glimlach plooit, en hij in het rond kijkt, "het is billijk, dat ik vernederd worde, het is billijk. dat ik beproefd worde; het is billijk, dat ik gekastijd worde; het is billijk, dat ik bestraft worde. Ik struikelde verleden sabbat, toen ik met hoogmoed dacht aan mijne stichtelijke rede van drie uren. De rekening is nu gunstig gesloten; mijn schuldeischer heeft een accoord aangenomen. Laten wij dankbaar zijn! Dankbaar zijn! O, laten wij dankbaar zijn!"

Jufvrouw Snagsby is diep geroerd.

"Mijne vrienden," zegt Chadband, in het rond ziende, tot besluit; "ik zal nu niet verder voortgaan met mijn jongen vriend. Wilt gij morgen hier komen, mijn jonge vriend, en aan deze goede dame vragen waar ik te vinden ben om u stichtelijk toe te spreken; wilt gij dan komen als eene dorstige zwaluw, en ook daags daaraan, en wederom daags daaraan, en eene menigte heilrijke dagen daaraan, om stichtelijke reden te hooren?" Dit alles met de levendigheid van een os.

Jo, die om niets schijnt te denken dan om maar op eene of andere manier weg te komen, knikt hierop. Guppy werpt hem een stuiver toe; jufvrouw Snagsby roept Gusta om hem veilig de deur uit te laten. Maar eer hij naar beneden gaat, bevracht Snagsby hem met eenige overschotjes van de tafel, die Jo in zijne armen gesloten medeneemt.

Chadband — van wien zijne vijanden zeggen, dat het te verwonderen is hoe hij zoolang achtereen zulke gruwelijke wartaal kan spreken, terwijl het daarentegen te verwonderen is, dat hij er ooit mede ophoudt, als hij ooit de onbeschaamde vermetelheid heeft om te beginnen — houdt zich vervolgens stil, tot een s o u p e r t j e hem gelegenheid geeft om weder eene traankokerij te beginnen. Jo wandelt, door de groote vacantie, naar Blackfriarsbrug, waar hij een steenen hoekje vindt om zich aan zijn maaltijd te zetten.

En daar zit hij te knabbelen en te kauwen, en naar het groote kruis op den top der St.-Paulskerk te kijken, dat boven eene met rood en violet gekleurde rookwolk schittert. Uit het gezicht van den jongen zou men kunnen opmaken, dat dit heilige zinnebeeld de onbegrijpelijke kroon was van de geheele onbegrijpelijkheid der groote stad; zoo goud, zoo hoog in de lucht, zoo ver buiten zijn bereik. Daar zit hij, terwijl de zon ondergaat, de rivier onder hem heen, en de volksmenigte hem voorbijstroomt — alles in beweging met een of ander doel en tot een of ander einde — tot ook hij weder in beweging wordt gebracht door een bevel om te maken dat hij daar vandaan komt.

XX.

EEN NIEUWE HUURDER.

De groote vacantie nadert langzaam kuierend de heropening der gerechtshoven, gelijk eene trage rivier op haar gemak door een vlak land naar de zee stroomt. Guppy kuiert even langzaam mede. Hij heeft zijn pennemes bot gemaakt en er de punt afgebroken door dat instrument in alle richtingen in zijn lessenaar te steken. Niet dat hij dien lessenaar een kwaad hart toedraagt, maar hij moet toch iets doen, en dit iets moet van een aard zijn, dat het noch de krachten van zijn lichaam, noch die van zijn geest te veel vergt. Hij vindt, dat niets hem zoo wel bekomt, dan op één poot van zijn kantoorstoel te zitten draaien, met zijn pennemes naar zijn lessenaar te steken en te geeuwen.

Kenge en Carboy zijn uit de stad, en de gegreëerde klerk heeft eene jachtakte genomen en is buiten bij zijn vader, en Guppy's twee kameraden, de andere gesalarieerde klerken, zijn met verlof. Guppy en Richard Carstone houden te zamen de eer van het kantoor op. Maar mijnheer Carstone is voor dien tijd in de kamer van Kenge gevestigd, waarover Guppy wrevelig is. Zoo wrevelig, dat hij zijne moeder, in een vertrouwelijk oogenblik, terwijl hij bij haar een kreeftenslaadje gebruikt, met bijtenden spot onderricht, dat hij vreest, dat het kantoor eigenlijk niet goed genoeg voor saletjonkers is, en hij, als hij geweten had, dat er een saletjonker

zou komen, het zou hebben laten schilderen.

Guppy vermoedt, dat iedereen, die in het kantoor van Kenge en Carboy een stoel komt bezetten, vijandige oogmerken tegen hem koestert. Het is duidelijk, dat zoo iemand hem wil verdringen. Als men hem ooit vraagt, hoe, waarom, wanneer of waartoe, knijpt hij een oog dicht en schudt hij zijn hoofd. Deze diepe inzichten bewegen hem zich ontzaglijk veel moeite te geven om tegen komplotten te waken waar geen komplot bestaat, en zonder tegenpartij een zeer diep doordacht schaakspel te spelen.

Het is dus eene bron van streelend genoegen voor Guppy, te zien, dat de nieuweling aanhoudend in de papieren van Jarndyce en Jarndyce tuurt; want hij weet wel, dat daaruit niets anders dan verwarring en teleurstelling kan spruiten. Zijn genoegen deelt zich mede aan een derden persoon, die in het kantoor van Kenge en Carboy door de groote vacantie kuiert, te weten aan den jongen Smallweed.

Of de jonge Smallweed (zinnebeeldig Small (de kleine) en ook Chik Weed (vogeltjesgroen) genoemd, als om schertsend aan te duiden, dat hij nog maar een nestvogeltje is) ooit een jongen is geweest, is iets, dat in Lincoln's Inn zeer betwijfeld wordt. Hij is nu nog wat beneden de vijftien, maar toch reeds een oud student in de rechten. Uit de grap zegt men, dat hij verliefd is op eene dame in een sigarenwinkel in de nabijheid van Chancery-Lane, en dat hij om harentwil de betrekking zoude hebben afgebroken met eene andere dame, met welke hij eenige jaren geëngageerd was geweest. Hij is een echt Londensch product, klein van gestalte en ineengeschrompeld van trekken; maar men kan hem toch op aanmerkelijken afstand zien door middel van zijn zeer hoogen hoed. Een Guppy te worden is het doel zijner eerzucht. Hij kleedt zich gelijk die heer (door wien hij gepatroniseerd wordt), poogt zijne spraak en zijn gang na te bootsen, en neemt hem geheel en al tot model. Hij is vereerd met Guppy's bijzonder vertrouwen, en voorziet hem somtijds van raad, uit de diepe bronnen zijner ondervinding, over moeielijke punten in het gewone leven.

Guppy heeft den geheelen morgen uit het venster liggen kijken, nadat hij al de kantoorstoelen achtereen had geprobeerd en geen daarvan gemakkelijk gevonden, en nadat hij verscheidene malen zijn hoofd in de ijzeren brandkas had gestoken, met de gedachte om het zoo te verkoelen. Smallweed is tweemaal uitgezonden om het benoodigde voor limonade gazeuse te halen, en heeft dien drank tweemaal gereedgemaakt in twee groote bierglazen en met eene liniaal omgeroerd. Guppy geeft Smallweed de paradoxe stelling in overweging, dat men, hoe meer men drinkt, des te dorstiger wordt, en laat zijn hoofd op de vensterbank rusten in een toestand van hopelooze kwijning.

Terwijl hij aldus in de schaduw van Old-Square, in Lincoln's Inn, uitkijkt, en de onuitstaanbare steenen beschouwt, ontdekt Guppy een mannelijken bakkebaard, die uit de gaanderij beneden te voorschijn komt, en naar zijn gezicht wordt opgekeerd. Te gelijk klinkt er een zacht gefluit door de Inn en roept eene gesmoorde stem: "Hip! Guppy!"

"Wat, zijt gij daar?" zegt Guppy, wakker wordende. "Small, daar is Jobling." Small kijkt insgelijks uit het venster en knikt tegen Jobling. "Waar komt gij vandaan?" vraagt Guppy. — "Van de moestuinen daar bij Deptford. Ik kan het niet langer uithouden. Ik moet dienst nemen. Zeg eens! Gij moest mij eene halve kroon leenen. Bij mijne ziel, ik rammel van den honger."

Jobling ziet er zeer hongerig uit, en op zijne kleeren schijnt daar in de moestuinen bij Deptford geene wol te zijn gegroeid.

"Zeg eens! Gooi eene halve kroon uit het raam, als gij er eene kunt missen. Ik moet wat gaan eten." — "Wilt ge met mij gaan eten?" zegt Guppy, hem het muntstuk toewerpende, dat Jobling behendig opvangt. — "Hoelang zou ik het dan nog moeten uithouden?" vraagt Jobling. — "Geen half uur. Ik wacht hier maar tot de vijand aftrekt," antwoordt Guppy, zijn hoofd een zwaai naar binnen gevende. — "Welke vijand?" — "Een nieuwe. Die hier geagreëerde klerk moet worden. Wilt gij wachten?" — "Kunt gij iemand zoolang iets te lezen geven?" zegt Jobling.

Smallweed maakt melding van de Rechtslijst. Maar Jobling verklaart met grooten ernst, dat hij dat niet kan uithouden.

"Dan kunt gij de courant krijgen," zegt Guppy. "Hij zal hem naar beneden brengen. Maar gij moest u liever hier niet laten zien. Ga op de trap zitten lezen. Daar is het stil."

Jobling antwoordt met een knik van verstandhouding en bewilliging. De schrandere Smallweed bezorgt hem de courant, en gaat nu en dan op het portaal naar hem kijken, als eene voorzorg, dat het wachten hem niet zal gaan vervelen en hij daarom zal heengaan. Eindelijk trekt de vijand af, en dan haalt Smallweed Jobling boven.

"Wel, en hoe gaat het?" zegt Guppy, hem de hand gevende. — "Zoo, zoo. En hoe gaat het u?"

Daar Guppy antwoordt, dat hij niet veel daarop kan roemen, waagt Jobling de vraag: "Hoe maakt zij het?" Guppy neemt dit als eene vrijpostigheid op, en zegt: "Jobling, er zijn snaren in het menschelijk gemoed — " — Jobling verzoekt verschooning.

"Ieder onderwerp behalve dat," zegt Guppy, met somber genot van zijne grieve. "Want er zijn snaren, Jobling —."

Jobling verzoekt nog eens verschooning.

Onder dit korte gesprek heeft de vlugge

Smallweed, die mede zal gaan eten, met groote letters op een strookje papier geschreven: "Zoo dadelijk terug." Deze kennisgeving aan allen, die het aangaat, steekt hij in de brievenbus; en dan zijn hoogen hoed opzettende, met denzelfden graad van schuinsheid, waarmede Guppy den zijnen draagt, onderricht hij zijn patroon, dat zij zich nu kunnen wegmaken.

Zij begeven zich dus naar eene naburige restauratie, niet van den eersten rang, waarvan de bedienende dame, eene welgedane jonge maagd van veertig, gezegd wordt zekeren indat hij nu een soort van versteende kabouter is geworden, en men, om rekenschap van zijn bestaan te geven, in de kantoren zegt, dat zijn vader en moeder rechtsgeleerde fictiën waren, en ook dat zijne eerste lange kleeren van een blauwen zak gemaakt waren.

Zonder zich te laten roeren door de verlokkende uitstalling voor het venster der restauratie — kunstmatig gewitte bloemkool en kippen, groene mandjes met doperwten, koele komkommers, en paterstukken, gereed voor het spit — gaat Smallweed vooruit binnen. Men

"NU BEN IK VOLWASSEN, GUPPY. NU BEN IK TOT RIJPE JAREN GEKOMEN." (blz. 138).

druk op den teerhartigen Smallweed te hebben gemaakt, van wien men zou kunnen aanmerken, dat hij een wisselkind is, voor wien de jaren niets te beduiden hebben. Hij is nu reeds in het bezit van eeuwen van uilachtige wijsheid. Als hij ooit eene wieg had, schijnt het, dat hij met een rok met lange panden daarin moet hebben gelegen. Hij heeft een oud oog, die Smallweed; en hij drinkt en rookt op eene aapachtige manier; en zijn hals staat stijf in zijne stropdas; en hij kan nooit beetgenomen worden; en hij weet alles van alles, wat het ook zijn mag. Kortom, hij is zoodanig grootgebracht, kent en ontziet hem daar. Hij heeft zijne vaste plaats, hij bespreekt al de papieren, hij blaft de oude heeren aan, die ze na dien tijd nog langer dan tien minuten houden. Het baat niet hem een broodje te willen geven, dat de volle grootte niet heeft, of hem van het vleesch iets anders dan de beste sneden voor te zetten. Wat jus betreft is hij zoo hard als diamant.

Bewust van kaboutermacht, en zich aan zijne geduchte ondervinding onderwerpende, raadpleegt Guppy hem over de keus van het diner. Hij ziet hem met een vragenden blik aan, ter-

wijl de tafelmeid de lijst der gerechten opleest, en zegt: "Wat neemt g ij, Chick?" Uit de diepte zijner slimheid verkiest Chick "kalfsvleesch met ham en tuinboontjes — "en vergeet de saus niet, Polly," (met bovennatuurlijk dichtknijpen van zijn eerwaardig oog). Guppy en Jobling doen dezelfde bestelling Drie pintskannen half en half worden daarbij gevoegd. Spoedig komt de meid terug, iets dragende, dat naar een model van den toren van Babel gelijkt, maar waarlijk een stapel borden en platte blikken deksels is. Smallweed, het hem voorgezette goedkeurende, geeft zijn eerwaardig oog eene uitdrukking van slimme goedertierenheid en lonkt haar aan. Daarop bevredigt het rechtsgeleerd driemanschap zijn eetlust onder een gestadig in- en uit- en rondloopen, en een gekletter van aardewerk, en een op en neer-rommelen van de machine, die de spijzen uit de keuken aanbrengt, en een schel geroep om nog meer spijzen door de spreekpijp, en een schel oprekenen der kosten van het opgegetene, en een algemeenen reuk en damp van warm vleesch, en een aanmerkelijk verhitten dampkring, waarin de morsige messen en tafellakens geheel van zelf vetvlekken en bierspatten schijnen te krijgen.

Jobling is dichter toegeknoopt dan de netheid alleen zou schijnen te vereischen. Zijn hoed vertoont aan de kanten een eigenaardig verschijnsel van glinsterenden aard, als ware hij eene geliefkoosde wandelplaats van slakken geweest. Hetzelfde verschijnsel is op sommige deelen van zijne jas, vooral aan de naden zichtbaar. Hij heeft het verschoten voorkomen van een gentleman in bekrompene omstandigheden; zelfs zijne lichte bakkebaarden hangen met zekere schraalheid neer.

Zijn eetlust is zoo krachtig, dat men daardoor aan een karigen kost voor eenigen tijd rugwaarts moet denken. Hij maakt zoo spoedig gedaan met zijn bord kalfsvleesch met ham, hetwelk hij geheel geledigd heeft, eer zijne metgezellen nog halverwege met het hunne zijn, dat Guppy hem er nog een voorstelt. "Wel verplicht Guppy," zegt Jobling," "maar ja, mij dunkt ik zal er nog een nemen."

Het wordt gebracht, en hij begint nog eens met lust.

Guppy slaat hem tusschenbeiden stilzwijgend gade, tot hij halverwege door zijn tweede bord heen is, en dan ophoudt om eene smakelijke teug uit zijne insgelijks vernieuwde kan half en half te nemen, en dan zijne beenen uitrekt en zijne handen wrijft. Hem met dien gloed van tevredenheid op het gezicht aanschouwende, zegt Guppy:

"Nu zijt ge weer een man, Tony!" — "Ja, maar toch niet geheel," zegt Jobling. "Zeg, zoo pas geboren." — "Wilt gij ook nog andere groenten nemen? Sperges? Doperwten? Groene kool?" — "Wel verplicht, Guppy," antwoordt Jobling; "maar ja, mij dunkt ik zal nog wat groene kool nemen."

De bestelling wordt gedaan met het spottende bijvoegsel (van Smallweed): "Zonder slakken, Polly!" en de kool verschijnt.

"Ik groei al, Guppy," zegt Jobling, met smakelijken ijver mes en vork reppende. — "Dat doet mij pleizier." — "Eigenlijk ben ik nu zoo pas over de tien," zegt Jobling.

Hij zegt niet meer voordat hij zijne taak heeft volbracht, hetgeen hem juist gelukt als Guppy en Smallweed met de hunne gereed zijn, zoodat hij deze heeren ruim eene portie kalfsvleesch met ham en eene portie kool afwint.

"Nu, Small," zegt Guppy. "Wat zoudt gij nu voor gebak aanraden?" — "Mergpoddings," zegt Smallweed terstond. — "Zoo, zoo!" roept Jobling met een schalkachtigen blik. "Denkt gij dat? Wel verplicht, Guppy; maar ja, mij dunkt ik zal nog een poddinkje nemen."

Nadat de drie poddingen gebracht zijn, voegt Jobling er schertsend bij, dat hij nu gauw meerderjarig zal worden. Daarop volgen nog, op bevel van Smallweed, "drie kazen" en "drie rummetjes." Dit toppunt van het feestmaal gelukkig bereikt hebbende, legt Jobling zijne beenen op de gekussende bank (daar hij den eenen kant van de tafel voor zich alleen heeft), laat zich tegen den muur leunen, en zegt: "Nu ben ik volwassen, Guppy. Nu ben ik tot rijpe jaren gekomen." — "Wat denkt ge nu," zegt Guppy, "van — gij stoort u toch niet aan Smallweed?" — "Geheel niet. Ik heb het pleizier van zijne gezondheid te drinken." — "De uwe, mijnheer," zegt Smallweed. — "Ik zeide daar, wat denkt gij nu van dienst nemen?" hervat Guppy. — "Wel, wat iemand na den eten denkt, mijn beste Guppy," antwoordt Jobling, "is geheel iets anders dan wat hij misschien voor den eten denkt. Maar toch, zelfs na den eten moet ik mij de vraag doen: Hoe zal ik het maken? Hoe zal ik aan den kost komen? Ill fo manger, weet ge wel," zegt Jobling, die woorden uitsprekende gelijk geen Franschman zou kunnen doen. "Ill fo manger. Zoo zeggen de Franschen, en het mangeren is voor mij even noodzakelijk als voor een Franschman, of nog meer."

Smallweed is stellig van oordeel "veel meer."

"Als iemand mij gezegd had," vervolgt Jobling, "zelfs zoo kort geleden als toen wij te zamen dat toertje in Lincolnshire deden, Guppy, en dat huis op Noten-Hof gingen zien —"

Smallweed verbetert hem — "Kastanje-Hof."

"Kastanje-Hof. Ik bedank mijn edelachtbaren vriend voor de terechtwijzing. Als iemand mij toen gezegd had, dat ik er eens zoo erg aan toe zou zijn als ik werkelijk ben, dan zou — dan zou ik hem een slag in zijn gezicht heb-

ben gegeven," zegt Jobling, en neemt met een gezicht vol wanhopige berusting een teugje rum met water. — "En toch, Tony, zat gij toen al in de pekel," merkt Guppy aan. "In de chais hebt gij baast van niets anders gesproken." — "Dat wil ik niet ontkennen, Guppy," zegt Jobling. "Ik was toen al op zwart zaad. Maar ik dacht, dat het wel zou losloopen en zich schikken."

O, dat algemeene geloof aan losloopen en zich schikken, terwijl men zelf alles maar laat losloopen!

"Ik geloofde vast, dat het wel zou losloopen en op zijne pooten neerkomen," zegt Jobling met zekere onbestemdheid van uitdrukking en misschien ook van meening, "maar dat deed het niet. En toen het zoover kwam, dat crediteuren aan het kantoor maling kwamen maken, en menschen, die met het kantoor te doen hadden, kwamen klagen over ellendige kleinigheden van geleend geld, was het gedaan met die betrekking ook, want als ik morgen om een getuigschrift kwam vragen, zou men het te weten komen en mij weer komen plagen. Wat zal iemand dan doen? Ik heb mij uit den weg gehouden en goedkoop geleefd, daar in die moestuinen; maar wat baat het of men goedkoop leeft, als men geen geld heeft? Dan zou men evengoed duur kunnen leven." — "Nog beter," denkt Smallweed. — "Zekerlijk. Dat is de manier in de modewereld. En de modewereld en bakkebaarden zijn mijn zwak geweest, en het kan mij niet schelen wie dat weet," zegt Jobling. "Zij zijn een groot zwak — nu ja, een groot zwak. Welnu," vervolgt Jobling, nadat hij eene uitdagende teug rum met water heeft genomen, "wat kan iemand dan doen, vraag ik u, behalve dienst nemen?"

Guppy wil nu gaan uiteenzetten wat iemand, naar zijne meening, nog doen kan. Zijn toon is deftig en nadrukkelijk als van een man, die zich nog nooit heeft gecompromitteerd, behalve dat hij het slachtoffer van een teeder harteleed is geworden.

"Jobling," zegt Guppy, "ik zelf en onze wederzijdsche vriend Smallweed —"— "Gentlemen allebei," merkt Smallweed bescheiden aan en drinkt. — "Hebben meer dan eens over die zaak gesproken, sedert gij —"— "Zeg maar den zak hebt gekregen!" roept Jobling met bitterheid uit. "Zeg het maar, Guppy. Gij meent het toch." — "Neen. De Inn hebt verlaten," oppert Smallweed met kieschheid. — "Sedert gij de Inn hebt verlaten, Jobling," zegt Guppy, "en toen heb ik onzen wederzijdschen vriend al van een plan gesproken, dat ik u dacht voor te stellen. Gij kent Snagsby, den kantoorwinkelier?" — "Ik weet, dat hij er is," zegt Jobling. "Maar hij was onze leverancier niet, en ik ben niet met hem bekend." — "Hij is de onze, Jobling, en ik ben wel met hem bekend," zegt Guppy. "Wel, mijnheer, ik ben binnen kort nog beter met hem bekend geworden door zekere toevallige omstandigheden, die mij ook als huisvriend toegang bij hem hebben verschaft. Het is niet noodig, meer van die omstandigheden te zeggen. Zij kunnen — of kunnen ook niet — in zeker verband staan misschien met iets, dat misschien — of misschien ook niet — eene schaduw op mijn leven heeft geworpen."

Daar Guppy gewoon is, door zeker geheimzinnig pralen met zijne rampzaligheid, zijne vrienden te verlokken om zich daarover uit te laten, en zoodra zij het onderwerp aanroeren, hun met bijtende strengheid eene vermaning te geven over de snaren van het menschelijk gemoed, ontwijken Jobling en Smallweed beide dien strik, door geheel stil te zwijgen.

"Dat kan zoo zijn," herhaalt Guppy, "of ook niet. Dit behoort niet tot de zaak. Het is genoeg te zeggen, dat mijnheer en jufvrouw Snagsby zeer bereidwillig zijn om mij te verplichten; en dat Snagsby, in den drukken tijd, veel kopieerwerk heeft uit te geven. Hij heeft alles van Tulkinghorn, en eene uitmuntende klandizie buitendien. Ik geloof, als onze wederzijdsche vriend als getuige werd opgeroepen, zou hij dit kunnen verklaren."

Smallweed knikt, en schijnt te verlangen om maar beëedigd te worden.

"Nu, heeren van de Jury," zegt Guppy — "ik meen, nu, Jobling, zult gij misschien zeggen, dat dit een armoedig vooruitzicht is om aan den kost te komen. Toegestemd. Maar het is toch beter dan niets, en beter dan dienst nemen. Gij hebt maar tijd noodig. Er moet tijd zijn om die laatste dingen te laten overwaaien. En gij zoudt dien tijd op eene veel slechter manier kunnen doorbrengen, dan met ondertusschen voor Snagsby te schrijven."

Jobling wil hierop invallen, wanneer de schrandere Smallweed hem stuit door een droog kuchje en de woorden: "Hm! Shakspeare!"

"Er zijn twee punten in aanmerking te nemen, Jobling," zegt Guppy. "Dit is pas het eerste. Nu kom ik aan het tweede. Gij kent Krook, den kanselier wel, daar aan den overkant van de steeg. Kom aan, Jobling," zegt Guppy, op een toon alsof hij bij een verhoor een getuige wilde aanmoedigen, "ik denk, dat gij Krook, den kanselier, daar aan den overkant van de steeg, wel kent?" — "Ik ken hem van aanzien." "Heel goed. En gij kent ook dat jufvrouwtje Flite wel?" — "Die kent iedereen," zegt Jobling. — "Die kent iedereen. Zeer goed. Nu is het sedert eenigen tijd een van mijne plichten geweest, om dat jufvrouwtje zekere wekelijksche toelaag te betalen, na aftrek van hare weekhuur, die ik (volgens de mij gegevene instructie) geregeld aan Krook zelf, in hare tegenwoordigheid, betaal. Dit heeft mij in aanraking met Krook gebracht en met zijn huis en zijne manier van

leven bekend doen worden. Ik weet, dat hij eene kamer te huur heeft. Gij kunt daar zeer goedkoop wonen, onder welken naam gij maar verkiest, en zoo stil alsof gij honderd mijlen ver waart. Hij zal u niets vragen, en zou u, op een woord van mij, tot huurder willen nemen eer de klok weer slaat, als ge zoo mocht willen. En ik zal u nog eens iets zeggen, Jobling," zegt Guppy, die eensklaps zijne stem laat dalen en weder een gemeenzamen toon aanneemt, "hij is een wonderlijke oude snaak — altijd snuffelt hij in een warboel van papieren, en slooft zich af om ongeholpen te leeren lezen en schrijven, zonder het minste te vorderen, naar het mij voorkomt. Hij is een allerwonderlijkste oude snaak, mijnheer. Ik weet niet of het kon voor iemand wel de moeite waard zijn om hem wat na te gaan." — "Gij meent toch niet —" begint Jobling. — "Ik meen," antwoordt Guppy, met gepaste bescheidenheid zijne schouders ophalende, "dat ik niet uit hem wijs kan worden. Ik beroep mij op onzen wederzijdschen vriend Smallweed, of hij mij al of niet heeft hooren aanmerken, dat ik niet uit hem wijs kan worden."

Smallweed legt de beknopte getuigenis af: "Nog al eens."

"Ik heb iets van het vak gezien, en iets van de wereld gezien, Tony," zegt Guppy, "en het gebeurt zelden of ik kan uit iemand wijs worden, meer of minder. Maar zulk een ouden vos als deze, zoo slim en achterhoudend, schoon ik niet geloof, dat hij ooit nuchter is, heb ik nog nooit ontmoet. Hij moet al geweldig oud zijn, weet ge, en hij heeft geen mensch bij zich, en men zegt, dat hij ontzettend rijk is; en hetzij hij een smokkelaar is, of een heler van gestolen goed, of een geheime lommerdhouder, of een geldschieter — en dat alles heb ik op verschilleende tijden waarschijnlijk gevonden — het zou wel voordeelig voor u kunnen zijn, wat kennis met hem te maken. Ik zie niet waarom gij niet bij hem zoudt gaan wonen, als al de rest u aanstaat."

Jobling, Guppy en Smallweed leunen allen met de ellebogen op de tafel en kijken, met de kin in de handen, naar den zolder. Na eene poos drinken zij eens, laten zich achteroverzinken, steken de handen in de zakken en zien elkander aan.

"Als ik de geestkracht had, die ik eens bezat, Tony!" zegt Guppy met een zucht. "Maar er zijn snaren in het menschelijk gemoed —"

Het overschot van die uitboezeming in rum met water smorende, besluit Guppy met het avontuur aan Tony Jobling over te laten, en hem te berichten, dat gedurende de vacantie en terwijl de zaken slap gaan, zijne beurs "tot drie of vier, of zelfs tot vijf pond toe," voor hem zal openstaan. "Want men zal nooit zeggen," voegt Guppy er met nadruk bij, "dat William Guppy ooit een vriend in den nood heeft gelaten."

Dit gezegde komt zoo juist ter snede, dat Jobling met aandoening zegt: "Guppy, brave kerel, uwe vuist!" Guppy steekt ze toe en zegt: "Jobling, mijn jongen, daar is zij!" Jobling hervat: "Guppy, wij zijn nu al eenige jaren kameraads geweest." Guppy antwoordt: "Jobling, dat zijn wij." Zij schudden elkander de hand, en Jobling zegt op een toon vol gevoel: "Ik ben u wel verplicht, Guppy, maar ja, mij dunkt ik zal toch nog een glas nemen, van oude kenniswege."

"Krook's laatste huurder is daar gestorven," merkt Guppy als het ware toevallig aan. — "Zoo waarlijk!" zegt Jobling. — "Er was eene schouwing. Uitspraak: toevallige dood. Daar geeft gij toch niet om?" — "Neen," zegt Jobling, "ik geef er niet om. Maar hij had toch evengoed ergens anders mogen sterven. Het is duivels raar, dat hij op mijne kamer moest gaan sterven." Jobling maakt zich wrevelig over deze vrijpostigheid, en komt er verscheidene malen op terug met aanmerkingen zooals: "Er zijn toch plaatsen genoeg om te sterven, zou ik denken!" of: "Hij zou toch niet graag gehad hebben, dat ik op zijne kamer kwam sterven, durf ik wel zeggen."

Evenwel de zaak is nu afgesproken, en Guppy stelt voor om den vertrouwden Smallweed uit te zenden om te vernemen of mijnheer Krook thuis is, daar zij in dat geval de onderhandeling terstond kunnen beginnen en ten einde brengen. Daar Jobling dit goedkeurt, plaatst Smallweed zich onder den hoogen hoed, en brengt dezen geheel op Guppy's manier de deur uit. Weldra komt hij terug met het bericht, dat Krook thuis is, en dat hij hem door de winkeldeur in zijne achterkamer heeft zien zitten, "slapende als een os."

"Dan zal ik betalen," zegt Guppy, "en dan kunnen wij naar hem toe gaan. Small, hoeveel zou het zijn?"

Smallweed, door een oogwenk de aandacht der bedienares trekkende, antwoordt dadelijk als volgt: "Vier kalfsvleesch met ham is drie, en vier aardappelen is drie en vier, en eene kool is drie en zes, en drie poddingen is vier en zes, en zes broodjes is vijf, en drie kaas is vijf en drie, en vier pintjes half en half is zes en drie, en vier rummetjes is acht en drie, en drie Polly's is acht en zes. Acht en zes is een halve souverein en achttien stuivers weerom."

Geheel niet verhit door deze verbazende berekeningen, groet Smallweed zijne vrienden met een koel knikje, en blijft zitten om naar gelegenheid nog een blikje van bewonderende aandacht te schenken, en de couranten te lezen, die bij hem vergeleken, nu hij zijn hoed niet opheeft, zoo groot zijn, dat hij, als hij den Times omhoog houdt om zijn oog de kolommen langs te laten gaan, wel reeds naar bed gegaan en onder het dek verdwenen schijnt te zijn.

Guppy en Jobling begeven zich naar den voddenwinkel, waar zij Krook nog vinden zitten sla-

pen als een os, dat is, zwaar snorkende, met de kin op de borst, en geheel onaandoenlijk voor alle geluiden, ja zelfs voor een zacht schudden. Op de tafel naast hem staan, tusschen de gewone prullen, eene ledige jeneverflesch en een glas. De ongezonde lucht is zoodanig met den damp van dit vocht beladen, dat zelfs de groene oogen der kat op de kasplank, die beurtelings geopend en gesloten, de vreemdelingen glinsterend aangluren, dronken schijnen te zijn.

"Heila daar!" zegt Guppy, den ineengezakten ouden man nog eens schuddende. "Mijnheer Krook! Heila, mijnheer!"

Maar het zou even gemakkelijk schijnen een hoop oude kleeren, met eene smeulende sterken-dranks-hitte daarin, wakker te maken.

"Hebt gij ooit zulk eene verdooving gezien als waarin hij verzinkt, tusschen slapen en waken?" zegt Guppy. — "Als dat zijn gewone slaap is," antwoordt Jobling, eenigszins ongerust, "zal hij eens heel lang duren, geloof ik." — "Het gelijkt altijd meer naar een toeval dan naar een dutje," zegt Guppy. "Holla, uwe lordschap! Wel, hij zou wel vijftigmaal bestolen kunnen worden! Doe uwe oogen eens open!"

Na nog veel moeite opent hij ze, maar zonder dat hij de vreemdelingen of iets anders schijnt te zien. Hoewel hij het eene been over het andere slaat, en zijne handen vouwt, en verscheidene malen zijne verdroogde lippen opent en sluit, schijnt hij overigens even gevoelloos te zijn als te voren.

"Hij leeft in allen gevalle toch nog," zegt Guppy. "Hoe vaart ge, mylord kanselier? Ik heb een vriend van mij meegebracht, mijnheer, om over een zaakje te spreken."

De oude man blijft nog zitten, dikwijls met zijne droge lippen smakkende, zonder eenig teeken van bewustheid te geven. Na verloop van eenige minuten doet hij eene poging om op te staan. Zij helpen hem op, hij doet wankelend eenige schreden naar den muur, blijft daartegen staan leunen, en staart hen aan.

"Hoe gaat het, mijnheer Krook?" zegt Guppy eenigszins benauwd. "Hoe gaat het, mijnheer? Gij ziet er kostelijk uit. Ik hoop, dat gij tamelijk wel zijt?"

De oude man doet in het wilde een slag naar Guppy, of in de lucht, draait zich waggelend om en komt zoo met zijn gezicht tegen den muur. Daartegen aangezakt blijft hij een paar minuten staan, en dan strompelt hij den winkel door naar de voordeur. De lucht, de beweging op straat, het verloop van tijd, of dat alles te zamen, doet hem bekomen. Hij komt met tamelijk vaste schreden terug, schuift zijne bonten muts te recht en ziet hen scherp aan.

"Uw dienaar, heeren. Ik heb wat gedut. Ik ben somtijds moeielijk wakker te krijgen." — "Wel eenigszins, mijnheer," antwoordt Guppy. — "Wat? Gij hebt mij willen wakker maken?" zegt de achterdochtige Krook. — "Maar eventjes geprobeerd," zegt Guppy.

De oude man krijgt de flesch in het oog, neemt ze op, bekijkt ze, en keert ze langzaam het onderste boven.

"Holla," roept hij, "daar is iemand aan geweest." — "Ik verzeker u, dat wij ze zoo gevonden hebben," zegt Guppy. "Zoudt ge mij willen vergunnen ze voor u te laten vullen?" — "Ja, zeker zou ik," zegt Krook, zeer verheugd. "Zeker zou ik dat. Spreek er maar niet meer van. Laat ze maar hier naast de deur vullen — in de Zon — voor den lord-kanselier, van veertien stuivers — o Heere, ze kennen mij daar wel!"

Hij dringt Guppy de ledige flesch zoodanig op, dat deze heer, zijn vriend een knikje gevende, de boodschap aanneemt, heensnelt en met de gevulde flesch terugkomt. De oude man knelt ze in zijne armen gelijk een bemind kleinkind, en streelt ze teederlijk.

"Maar zeg eens," fluistert hij, na geproefd te hebben, met dichtgeknepene oogen. "Die is niet van veertien stuivers. Die is van achttien stuivers!" — "Ik dacht, dat die u nog beter zou smaken." zegt Guppy. — "Gij zijt een edelman, mijnheer," antwoordt Krook, nog eens proevende, en zijn heete adem schijnt als eene vlam naar hen toe te komen. "Gij zijt een baron."

Dit gunstig oogenblik waarnemende, presenteert Guppy zijn vriend onder den voor de vuist bedachten naam van mijnheer Weevle, en vermeldt het oogmerk van hun bezoek. Krook met zijne flesch onder den arm (hij komt nooit voorbij zeker punt van dronkenschap of van nuchterheid) neemt er den tijd toe om zijn voorgestelden huurder te bezien, en schijnt hem goed te keuren. "Zoudt gij de kamer willen zien, jonkman?" zegt hij. "O, het is zoo'n goede kamer. Gewit geworden. Schoongemaakt met groene zeep en soda. Hi! Dubbel de huur waard; om niet te spreken van mijn gezelschap als gij dat verlangt, en zulk eene kat om de muizen weg te houden."

Aldus de kamer aanprijzende, brengt de oude man hen naar boven, waar zij het inderdaad veel zinderlijker vinden dan het placht te zijn, en ook eenige oude meubelen zien, die hij uit zijn onuitputtelijken voorraad heeft opgedolven. Het accoord is spoedig gesloten — want de lord kanselier kan niet ongemakkelijk zijn voor mijnheer Guppy, die met Kenge en Carboy, en Jarndyce en Jarndyce in betrekking staat, en nog andere aanspraken op zijne achting heeft — en men spreekt af, dat mijnheer Weevle zijne nieuwe woning des anderen daags zal betrekken. De heeren Weevle en Guppy begeven zich dan naar het Cook's Hofje, waar de eerste aan mijnheer Snagsby wordt gepresenteerd en (wat van nog meer gewicht is) de stem en de belangstelling van jufvrouw Snagsby voor hem worden gewonnen. Daarna gaan zij bericht brengen aan den braven Smallweed, die met zijn hoogen hoed op aan het kantoor daarop is

blijven wachten, en scheiden, nadat Guppy heeft verklaard, dat hij het kleine onthaal gaarne zou willen besluiten met nog op de komedie te trakteeren, maar dat er snaren in het menschelijk gemoed zijn, die dit tot eene akelige valschheid en eene hoonende bespotting zouden maken.

Den volgenden dag, tegen de avondschemering, komt Weevle zich zeer bescheiden ten huize van Krook aanmelden, geenszins met bagage overladen, en vestigt zich in zijne nieuwe woning, waar de twee oogen in de vensterluiken hem in zijn slaap aanstaren alsof zij zeer verwonderd waren. Des anderen daags leent Weevle, die een handige jongen is, al past hij ongelukkig niet te best op, eene naald en draad van jufvrouw Flite, en een hamer van zijn huisheer, en gaat aan het werk om eene soort van gordijnen voor de vensters te maken, en eene soort van kast te timmeren, en hangt zijne twee theekopjes, zijne melkkan en andere dingen aan de haakjes, die hij zich daartoe voor een stuiver heeft aangeschaft, gelijk een zeeman, die schipbreuk heeft geleden, zich zoo goed mogelijk zoekt te behelpen. Maar datgene, waarop Weevle onder al zijne weinige bezittingen den meesten prijs stelt (na zijne lichte bakkebaarden, voor welke hij eene gehechtheid heeft, die alleen bakkebaarden in eene mannelijke borst kunnen opwekken), is eene keurige verzameling van koperen platen uit dat echt nationale werk, de Godinnen van Albion, of Sterrengalerij van Britsche Schoonheid, afbeeldingen van dames van rang en aanzien in de modewereld, in alle verscheidenheden van gemaakte houdingen en lachjes, die de kunst, door kapitaal geholpen, in staat is voort te brengen. Met deze heerlijke portretten, gedurende zijne afzondering in de moestuinen onwaardig in eene bordpapieren doos weggestopt, versiert hij zijne kamer, en daar deze Sterrengalerij van Britsche Schoonheid allerlei soorten van maskeradecostuum draagt, en allerlei muziekinstrumenten bespeelt, en allerlei soorten van hondjes liefkoost, en op achtergronden van allerlei bloemvazen en balustrades rust, is de werking van het geheel inderdaad buitengemeen.

Maar de modewereld blijft Weevle's zwak, evenals zij dat van Tony Jobling was. Des avonds eene courant van den vorigen dag uit de Zon te leenen, en daarin van de schitterende en gedistingueerde verhevelingen te lezen, die in alle richtingen door het uitspansel van de modewereld schieten, verschaft hem een onuitsprekelijken troost. Te weten welk lid van welken schitterenden en gedistingueerden kring gisteren het schitterende en gedistingueerde kunststuk heeft verricht van dien te komen bezoeken, of het niet minder schitterende en gedistingueerde kunststuk in den zin heeft van ze morgen te verlaten, schenkt hem eene tinteling van genot. Te vernemen wat de Sterrengalerij van Schoonheid uitvoert en denkt uit te voeren, en welke huwelijken er op het tapijt, en welke geruchten er in omloop zijn, is toch bekend te worden met de verhevenste bestemming der menschheid. Weevle keert zich van deze berichten naar de daarin besprokene portretten, en schijnt dan de origineelen te kennen en aan hen bekend te zijn.

Voor het overige is hij een stil huurder, vol handige verzinselen en uitvindsels om zich als bovengemeld te behelpen, in staat om zelf te koken en schoon te maken, zoowel als te timmeren, en met een grooten aanleg tot gezelligheid, die zich vooral ontwikkelt, wanneer de duisternis van den avond op het Hofje is neergedaald. Wanneer hij op zulk een tijd geen bezoek ontvangt van Guppy, of van een kleiner licht in zijne gelijkenis onder een zwarten hoed gedompt, komt hij zijne sombere kamer uit — waar hij erfgenaam is geworden van den woestijnachtigen vurenhouten lessenaar met een regen van inkt bespat — en zoekt een praatje met Krook, of "maakt zich heel familiaar," gelijk men in het Hofje tot zijn lof zegt, met ieder, die zich genegen toont om zich met hem te onderhouden. En daarom gevoelt jufvrouw Piper, die in het Hofje den toon geeft, zich gedrongen om jufvrouw Perkins twee opmerkingen mede te deelen: Vooreerst, als haar Johnny nu een bakkebaard kreeg, zou zij wel wenschen, dat hij precies eender was, als die van dat jonge mensch; en ten tweede: "Let op mijne woorden, jufvrouw Perkins, en laat het u volstrekt niet verwonderen, als dat jonge mensch eindelijk nog om den ouden Krook zijn geld komt."

XXI.

DE FAMILIE SMALLWEED.

In eene tamelijk leelijke en kwalijk riekende buurt, hoewel een der hoogste plekken daarvan den naam van Mount Pleasant draagt, is de kabouterachtige Smallweed, die Bartholomeus gedoopt, maar in het huishouden als Bart bekend is, gewoon dat beperkte gedeelte van zijn tijd door te brengen, waarop het kantoor en de kantoorzaken geene aanspraak maken. Hij woont in een smal straatje, altijd eenzaam, donker en treurig, aan alle kanten zoo dicht ingemetseld als een grafkelder, maar waar nog de stomp van een ouden boom blijft kwijnen, waarvan het groen omtrent even frisch en natuurlijk is als de jeugdigheid van Smallweed.

Er is, sedert vele geslachten, maar één kind in de familie Smallweed geweest. Kleine oude mannetjes en vrouwtjes heeft men er wel in gehad, maar geen kind, totdat Smallweed's grootmoeder, nu nog in leven, zwak van vermogens werd en (voor de eerste maal) tot een staat van kindschheid verviel. Door zulke kinderlijke aan-

valligheden als een volslagen gemis van begrip, geheugen en belangstelling, en eene eeuwige neiging om bij het vuur in slaap en er in te vallen, heeft Smallweed's grootmoeder ontwijfelbaar de familie opgevroolijkt.

Smallweed's grootvader is insgelijks nog in leven. Hij is geheel verlamd wat zijne benedenste, en half wat zijne bovenste ledematen betreft; maar zijn geest heeft nog niets geleden. Deze houdt nog zoo goed als ooit de vier hoofdregelen der rekenkunst en zekere kleine verzameling van de onverzettelijkste daadzaken vast. Wat zijne organen, van idealiteit, eerbied, verwondering en andere zulke phrenologische eigenschappen betreft, is het niet slechter met hem gesteld dan het placht te zijn. Alles wat Smallweed's grootvader ooit in zijn gemoed opnam was van het begin af eene rups en is eene rups gebleven. In geheel zijn leven heeft hij nooit een enkel vlindertje uitgebroed.

De vader van dezen aardigen grootvader was een hoornhuidige, tweebeenige, geldwinnende soort van spinnekop, die netten spande om argelooze vliegen te vangen, en zich dan in een hol verschool tot zij verstrikt waren. De naam van den afgod van dien ouden heiden was Interest-op-Interest. Daarvoor leefde hij, en trouwde hij, en daaraan stierf hij. Toen hij eens door een zwaar verlies werd getroffen bij een eerlijk ondernemingje, waarbij al het verlies aan den anderen kant had moeten zijn, brak er iets in zijn binnenste — iets, dat hij noodig had om te leven en dat dus zijn hart niet kon wezen — en toen was het uit met hem. Daar hij geen goeden naam had en in eene armschool was opgevoed, waar hij in vragen en antwoorden grondig onderwijs had genoten aangaande die oude volken, de Amorieten en Hethieten, werd hij dikwijls aangehaald als een voorbeeld hoe weinig eene goede opvoeding somtijds kan baten.

Zijn geest blonk wederom door in zijn zoon, dien hij altijd had voorgepreekt, dat men vroeg met geldwinnen moest beginnen, en die op twaalfjarigen ouderdom klerk op het kantoor van een knappen notaris werd. Daar had de jonge heer zijn geest, die bekrompen en inhalig was, aanmerkelijk verruimd, en, den aanleg der familie ontwikkelende, zich langzamerhand tot het beroep van geldschieter verheven. Vroeg aan het geldwinnen begonnen en laat trouwende, gelijk zijn vader voor hem gedaan had, gewon ook hij een bekrompen en inhaligen zoon, die, op zijne beurt, vroeg aan het geldwinnen beginnende en laat trouwende, vader van tweelingen, Bartholomeus en Judy Smallweed, werd. Gedurende den geheelen tijd, tot den langzamen groei van dezen stamboom vereischt, had het huis van Smallweed, altijd vroeg geldwinnende en laat trouwende, zijne practische richting al meer en meer versterkt, alle vermaken afgeschaft, alle boekjes met prenten, sprookjes en fabelen verboden, en alle lichtzinnigheden hoegenaamd verbannen. Vandaar de streelende omstandigheid, dat er nooit een kind in geboren werd, en dat de compleete mannetjes en vrouwtjes, die het voortbracht, naar de oude apen geleken, met iets drukkends op het gemoed.

In een donker voorkamertje, eenige voeten beneden de oppervlakte der straat — een onpleizierig, leelijk, naargeestig kamertje, alleen versierd met een allergrofst wollen tafelkleed en een allerhardst blikken theeblad, en aldus, wat ornamentatie betrof, geene slechte allegorische voorstelling gevende van grootvader Smallweed's gemoed — zitten thans, in twee groote zwarte gekussende leuningstoelen, de oude heer en jufvrouw Smallweed hunne genoeglijke uren te slijten. Op de kachel staan een paar treeftjes voor de potten en ketels, waarop grootvader Smallweed gewoon is te zitten passen, en uit den schoorsteenmantel tusschen hen in steekt eene soort van koperen galg uit om vleesch aan te braden, waarop hij, als dit geschiedt, ook zit te passen. Onder de zitting van des eerwaardigen grootvaders stoel, en door zijne spillebeenen bewaakt, is eene lade, waarin het gerucht zegt, dat fabelachtige schatten bewaard worden. Naast hem ligt een overtollig kussen, waarmede hij altijd voorzien is, om iets te hebben, dat hij de gezellin van zijn eerwaardigen ouderdom naar het hoofd kan smijten, wanneer zij van geld begint te praten — een onderwerp, waarop hij bijzonder gevoelig is.

"En waar is Bart?" vraagt grootvader Smallweed aan Judy, Bart's tweelingzuster. — "Hij is nog niet thuis gekomen," zegt Judy. — "Het is toch zijn theetijd al, niet waar?" — "Neen." — "Hoeveel zegt gij dan nog dat het scheelt?" — "Tien minuten." — "He?" — Tien minuten," schreeuwt Judy. — "Ho!" zegt grootvader Smallweed. "Tien minuten."

Daar grootmoeder Smallweed, die heeft zitten mommelen en haar hoofd tegen de treeftjes schudden, van getallen hoort spreken, denkt zij aan geld, en krijscht zij, als eene afschuwelijke oude papegaai zonder veeren: "Tien ponds banknoten!"

Grootvader Smallweed smijt haar dadelijk het kussen naar het hoofd.

"Duivelin, houd u stil," zegt de goede oude man.

De werking van dit gooien is tweevoudig. Niet alleen doet het grootmoeder Smallweed met het hoofd tegen de leuning van haar stoel zakken, en blijkt hare muts, als hare kleindochter haar weder ophelpt, erg verhavend te zijn, maar de noodige inspanning heeft ook eene terugwerking op grootvader Smallweed, die insgelijks, als eene gebrokene pop, achterover in zijn stoel zakt. De goede oude heer, die in zulk een geval het voorkomen heeft van een hoop kleeren met een zwart

mutsje er boven op, geeft geen teeken van leven voordat zijne kleindochter hem twee operatiën heeft doen ondergaan, door hem te schudden als eene groote flesch en op te stompen als eene groote bulster. Nadat op deze wijze weder eenigszins een hals bij hem ontwikkeld is, blijven hij en de deelgenoote van zijn levensavond in hunne leuningstoelen tegenover elkander zitten, gelijk twee schildwachten, lang door den zwarten sergeant de Dood op hun post vergeten.

Judy is een waardig gezelschap voor dit paar. Zij is zoo ontwijfelbaar de tweelingzuster van den jongen heer Smallweed, dat de twee tot een gekneed nauwelijks een jongmensch van gewone grootte zouden uitmaken; terwijl zij zulk een gelukkig voorbeeld geeft van de voorgemelde familiegelijkenis op het apengeslacht, dat zij, met een rood rokje en een mutsje uitgedost, boven op een draaiorgel het land zou kunnen doorwandelen, zonder veel aandacht te trekken als een aap van buitengewone soort. Thans evenwel draagt zij een eenvoudig schraal japonnetje van bruine stof.

Judy heeft nooit eene pop in eigendom gehad, nooit van Asschepoetster gehoord en nooit eenig spel gespeeld. Zij is, toen zij tien jaren oud was, eens of tweemaal met kinderen in gezelschap gekomen; maar de kinderen konden niet met haar te recht komen, en zij niet met hen. Zij scheen een dier van eene verschillende soort te zijn, en aan beide kanten bestond een instinctmatige tegenzin. Het is zeer twijfelachtig of Judy kan lachen. Zij heeft het zoo zelden zien doen, dat de waarschijnlijkheid sterk daartegen is. Van iets, dat naar een jeugdigen lach gelijkt, kan zij voorzeker geen begrip hebben. Als zij zulk een lach wilde probeeren, zouden hare tanden haar hinderen; zonder het te weten heeft zij de uitdrukking en de bewegingen van haar gezicht naar het model van een afzichtelijken ouderdom leeren voegen. Zulk een wezen is Judy.

Haar tweelingbroeder zou, al was het om zijn leven te doen, geen tol kunnen opzetten. Hij weet niet meer van Jack den Reuzendooder of van Sindbad den Zeeman dan hij van de bewoners der sterren weet. Hij zou evengoed haasjeover of cricket kunnen spelen, als zich zelven in een haas of krekel (cricket) herscheppen. Maar hij is er in zooverre beter aan toe dan zijne zuster, dat er in zijne bekrompene wereld eene opening is gekomen, die hem een uitzicht aanbiedt op de ruimere gewesten waarin Guppy zich beweegt. Vandaar de bewondering en de naijver, die dit schitterend personage hem heeft ingeboezemd.

Judy zet met een brommenden slag, als van een gong, een der ijzeren theebladen op de tafel, en schikt met veel gerammel en gerinkel de kopjes en schoteltjes. Het brood legt zij in eene ijzeren broodmand, en de boter (niet veel) doet zij op een tinnen bordje. Grootvader Smallweed kijkt scherp naar de thee terwijl die in den pot wordt gedaan, en vraagt Judy waar de meid is.

"Charley, meent gij?" zegt Judy. — "He?" zegt grootvader Smallweed. — "Meent gij Charley?"

Dit wekt bij grootmoeder Smallweed eene herinnering op, en naar gewoonte tegen de treeftjes grinnikende, roept zij: "Over het water! Charley over het water, Charley over het water, over het water naar Charley, Charley over het water, over het water met Charley!" en geraakt daarover geheel in vuur. Grootvader kijkt naar het kussen, maar is zijne laatste inspanning nog niet genoeg te boven.

"Ha!" zegt hij als er stilte komt. "Als zij zoo heet. Zij eet veel. Het zou beter zijn haar kostgeld te geven."

Judy schudt haar hoofd, knipoogende evenals haar broeder doet, en knijpt haar mond tot een "neen," zonder dit uit te spreken.

"Niet?" zegt de oude man. "Waarom niet?" — "Zij zou zes stuivers daags willen hebben," antwoordt Judy, "en wij kunnen het voor minder doen." — "Zeker?"

Judy antwoordt met een knikje van de diepste beteekenis, en terwijl zij boter op het brood smeert, met alle voorzorgen tegen overdaad, roept zij: "Charley, waar zijt ge?" Met bedeesde gehoorzaamheid verschijnt op dit roepen een klein meisje met een grof voorschoot en eene groote muts, de handen met zeepsop bedekt en een boender in de eene hand, en nijgt.

"Aan wat voor werk zijt ge nu?" zegt Judy, haar toesnauwende gelijk een vinnig oud wijf zou doen. — "Ik ben de bovenachterkamer aan het schoonmaken, jufvrouw," antwoordt Charley. — "Pas op, dat gij het terdege doet en niet talmt. Luieren gaat niet bij mij. Voort maar! Gauw!" roept Judy, op den grond stampende. "Gij meiden geeft eens zooveel last als ge waard zijt."

Terwijl deze strenge matrone terugkeert tot hare taak van broodsnijden en botersmeren, ziet zij de schaduw van haar broeder, die het venster binnenkijkt. Met mes en brood in de hand doet zij de deur voor hem open.

"Zoo, zoo, Bart!" zegt grootvader Smallweed. "Daar zijt ge — he?" — "Daar ben ik," zegt Bart. — "Weer naar uw vriend geweest, Bart?"

Bart knikt.

"Voor zijn geld gegeten, Bart?"

Bart knikt nog eens.

"Goed zoo. Leef op zijne kosten zooveel gij maar kunt, Bart, en laat u waarschuwen door zijn dwaas voorbeeld. Dat is het nut van zulk een vriend. Het eenige, waarvoor gij hem gebruiken kunt," zegt de wijze.

Zijn kleinzoon, zonder dezen goeden raad

met zooveel eerbied aan te nemen als hij wel mocht, vereert dien toch met eens te knipoogen en te knikken, en neemt plaats aan de theetafel. De vier oude gezichten zweven dan boven de kopjes, gelijk eene groep akelige cherubijntjes; grootmoeder Smallweed zit gedurig met haar hoofd te schudden en tegen de treeftjes te grinniken, en grootvader Smallweed moet herhaaldelijk opgeschud worden.

"Ja, ja," zegt de goede oude heer, nog eens op zijne wijsheidsles terugkomende. "Dat is zulk een raad als uw vader u zou gegeven hebben, Bart. Gij hebt uw vader nooit gezien. Des te meer jammer. Hij was mijn echte zoon." Of dit maning aan grootmoeder Smallweed, is bijzonder indrukwekkend, maar niet zeer behaaglijk; vooreerst omdat de beweging doorgaans zijn zwart mutsje over zijn eene oog doet zakken, en hem zoo het uitzicht van een spotzieken kabouter geeft; ten tweede, omdat hij daarbij de heftigste verwenschingen tegen grootmoeder Smallweed mompelt; en ten derde, omdat het contrast tusschen die krachtige uitdrukkingen en zijne machtelooze gedaante hem iets kwaadaardigs geeft, alsof hij veel kwaad zou willen doen als hij maar kon. Dit alles is echter in dezen familiekring zoo gewoon, dat het volstrekt geen indruk maakt. De oude heer wordt slechts op-

GROOTVADER SMALLWEED DOET MIJNHEER GEORGE VERBAASD STAAN. (blz. 148).

moet te kennen geven, dat hij om die reden bijzonder pleizierig was om aan te zien, blijkt niet. "Hij was mijn echte zoon," herhaalt de oude heer, zijne snee geboterd brood op zijne knie toevouwende; "een goed rekenaar, en hij is nu al vijftien jaar dood."

Grootmoeder Smallweed, haar gewoon instinct volgende, barst uit met: "Vijftienhonderd pond. Vijftienhonderd pond in eene zwarte kist, vijftienhonderd pond achter slot, vijftienhonderd pond stilletjes weggeborgen!" Haar waardige echtgenoot legt zijne boterham neer, smijt haar het kussen naar het hoofd, doet haar achterover in haar stoel zinken, en zakt zelf uitgeput in elkânder. Zijn voorkomen, na zulk eene vergeschud, het kussen wordt op de gewone plaats naast hem gelegd, en de oude vrouw wordt, misschien met eene weder te recht geschoven muts, misschien ook niet, weder op haar stoel geplaatst, gereed om weder als een kegel te worden omgesmeten.

Er verloopt nu eenige tijd voordat de oude heer genoegzaam bekoeld is om zijne reden te hervatten; en zelfs vermengt hij die met verscheidene stichtelijke tusschenreden, tot zijne bewustelooze levensgezellin gericht, die met niets op de wereld gemeenschap houdt behalve met de treeftjes. Gelijk aldus:

"Als uw vader, Bart, langer geleefd had, had hij veel geld kunnen winnen — gij satan-

sche kakelaarster, — maar juist toen hij het huis begon op te bouwen, waarvan hij met vele jaren werkens de grondvesten had gelegd — gij slet van een ekster, gij bonte kraai, gij kaketoe, wat wilt ge toch? — kreeg hij eene sluipkoorts; hij was altijd zwakkelijk geweest en had schraal geleefd, altijd vol zorgen voor zijne zaken, en stierf daaraan — ik zou u graag met eene kat willen smijten in plaats van met een kussen, en dat zal ik ook als gij u zoo verduiveld zot blijft aanstellen! — en uwe moeder, die eene zuinige vrouw was, zoo droog als een houtje, molmde ook weg als verrot hout, nadat gij en Judy geboren waart. — Gij oud varken! Gij zwijn van den satan! Gij varkenskop!"

Judy, geen het minste belangstellende in iets, dat zij dikwijls heeft gehoord, begint het overschot uit den trekpot en de kopjes in eene kom te gieten, om de kleine schoonmaakster tot avonddrank te dienen. Eveneens verzamelt zij, in de ijzeren broodmand, zooveel korsten en kantjes brood als de strenge zuinigheid van het huis heeft overgelaten.

"Maar uw vader en ik waren compagnons, Bart," zegt de oude heer, "en als ik eens weg ben, zult gij en Judy alles krijgen wat er is. Het is goed voor u beiden, dat gij al vroeg aan het geldwinnen zijt gegaan — Judy met de bloemen en gij met het recht. Gij zult het niet behoeven te verteren. Gij kunt daar buiten wel den kost winnen, en het kapitaal nog vergrooten. Als ik eens weg ben, zal Judy weer aan de bloemen gaan, en gij zult bij het recht blijven."

Uit Judy's voorkomen had men kunnen opmaken, dat zij meer met doornen dan met bloemen te doen had gehad, maar werkelijk is zij in haar tijd bij eene kunstbloemenmaakster in de leer geweest. Een scherp opmerker zou misschien in haar oog zoowel als in dat van haar broeder, wanneer hun eerwaardige grootvader van het vooruitzicht op zijn weg zijn spreekt, eenig ongeduld ontdekken om te weten wanneer hij eens weg zal zijn, en eene wrevelige meening, dat het tijd voor hem is om te gaan.

"Als nu iedereen gedaan heeft," zegt Judy, hare toebereidselen voltooiende, "zal ik die meid laten binnenkomen voor hare thee. Zij zou er nooit mee gedaan hebben, als ik het haar alleen in de keuken gaf."

Charley wordt dus geroepen, en zet zich, onder een kruisvuur van oogen, bij hare kom en bij eene Druïdische ruïne van broodkorsten. In de manier, waarop zij met dit meisje omspringt, schijnt Judy Smallweed een geologischen ouderdom te bereiken en tot het verst verwijderde tijdperk op te klimmen. Het systematische, waarmede zij haar besnauwt en op haar uitschiet, hetzij met of zonder eenig voorwendsel, is verwonderlijk, en toont eene volmaaktheid in de kunst van meiden-afjakkeren, waartoe zelfs de oudste beoefenaarsters daarvan het maar zelden brengen.

"Zit nu niet den heelen dag rond te kijken," roept Judy, haar hoofd schuddende en met haar voet stampende, als zij toevallig een blik opvangt, die te voren de diepte der theekom heeft gepeild, "maar maak, dat gij het opkrijgt en weer aan uw werk komt." — "Ja, jufvrouw," zegt Charley. — "Zeg maar geen ja," antwoordt Judy, "want ik weet wel hoe gij meiden zijt. Doe het maar zonder het te zeggen, en dan zal ik u beginnen te gelooven."

Charley verzwelgt een grooten slok thee, ten teeken van onderwerping, en gooit de Druïdische ruine zoodanig uit elkander, dat jufvrouw Smallweed haar belast om niet te schrokken, dat "van u meiden," merkt zij aan, zoo gemeen is. Charley zou misschien nog meer moeite hebben om haar, in hetgeen zij begrijpt dat van meiden te vergen is, te voldoen, als er niet juist aan de deur werd geklopt.

"Zie eens wie daar is, maar kauw niet als gij opendoet," snauwt Judy.

Als het voorwerp harer aandacht daartoe heengaat, neemt Judy de gelegenheid waar om de broodkorsten weder bij elkander te schudden, en een paar vuile kopjes in de half geledigde kom op zijde te leggen, als een wenk, dat zij het eten en drinken nu voor gedaan houdt.

"Nu. Wat is er en wat moet men?" zegt de snibbige Judy.

Het is zeker "mijnheer George," naar het blijkt. Zonder verdere aandiening of complimenten stapt die mijnheer binnen.

"Ba, wat is het hier heet," zegt mijnheer George. "Altijd vuur aan? Nu, misschien hebt gij gelijk er u aan te gewennen." Mijnheer George maakt deze laatste aanmerking bij zich zelven, terwijl hij tegen grootvader Smallweed knikt. — "Zoo, zijt gij het?" roept de oude heer hem toe. "Hoe gaat het? Hoe gaat het?" — "Zoo tamelijk," antwoordt George, een stoel nemende. "Uwe kleindochter heb ik de eer gehad om al vroeger te zien. Uw dienaar, jufvrouw." — "Dit is mijn kleinzoon," zegt grootvader Smallweed. "Hem hebt gij nog niet gezien. Hij is op een rechtsgeleerd kantoor, en niet veel thuis." — "Zijn dienaar dan ook! Hij gelijkt op zijne zuster. Hij gelijkt veel op zijne zuster — duivels veel op zijne zuster," zegt George, met sterken, niet zeer vleienden nadruk op het laatste bijvoegsel. — "En hoe maakt de wereld het nu met u, mijnheer George?" vraagt grootvader Smallweed, langzaam zijne beenen wrijvende. — "Nagenoeg als gewoonlijk," is het antwoord. "Alsof ik een kaatsbal was."

Hij is een man van vijftig jaren met eene bruine, door lucht en zon nog meer gebruinde kleur; welgemaakt en met welgevormde trekken, donker krullend haar, heldere oogen en eene breede borst. Zijne forsch gespierde han-

den, even bruin als zijn gezicht, zijn blijkbaar aan een tamelijk ruw handwerk gewoon. Iets opmerkelijks aan hem is, dat hij voor op zijn stoel gaat zitten, alsof hij, uit lange gewoonte, nog ruimte liet voor een stuk van kleeding of uitrusting, dat hij nu niet meer draagt. Zijn stap is ook afgemeten en zwaar, en zou goed passen bij het kletteren van eene sabel en het rinkelen van sporen. Hij is nu gladgeschoren, maar zijn mond is gesloten alsof zijne bovenlip jaren lang aan groote knevels gewoon was geweest, en de manier, waarop hij nu en dan de opene palm zijner breede bruine hand daarop legt, geeft denzelfden indruk. Over het geheel zou men kunnen raden, dat mijnheer George voorheen cavalerist is geweest.

Met de familie Smallweed vormt George een buitengemeen contrast. Nooit was een cavalerist ingekwartierd bij een huishouden, dat minder naar hem geleek. Hij is een pallas bij een oestermes. Zijne wel ontwikkelde gestalte, en hunne verschrompelde vormen; zijne forsche manieren, waardoor hij de geheele kamer schijnt te vullen, en hun benepen uitzicht; zijne klinkende stem, en hunne scherpe, schrale tonen, vormen de sterkste en vreemdste tegenstelling. Daar zittende in het naargeestige voorkamertje, een weinig voorovergeleund, met de handen op de dijen en de ellebogen vierkant naar buiten, schijnt het alsof hij, als hij daar lang zoo zat, het geheele huishouden en het geheele huis van vier kamers in zich zou opslurpen, met achterkeuken en al.

"Wrijft gij uwe beenen zoo, om er leven in te wrijven?" vraagt hij grootvader Smallweed, nadat hij in de kamer heeft rondgekeken. — "Wel, het is gedeeltelijk gewoonte, mijnheer George, en — ja, gedeeltelijk bevordert het de circulatie," is het antwoord. — "De cir-cu-latie!" herhaalt George, de armen over de borst slaande, en schijnt daarbij nog eens zoo groot te worden. "Die hapert nog al, zou ik denken." — "Het is waar, ik word oud, mijnheer George," zegt grootvader Smallweed. "Maar ik draag mijne jaren nog al wel. Ik ben ouder dan zij," naar zijne vrouw knikkende, "en zie wat zij is. — Gij satansche kakelaarster!" roept hij met eene plotselinge opwelling zijner laatste driftigheid. — "Arme oude ziel!" zegt George, zijn hoofd naar haar omdraaiende. "Scheld de oude vrouw niet uit. Zie haar daar eens met die ongelukkige muts half van haar hoofd, op een hoop in haar stoel gezakt. Kom wat op, juffrouw. Zoo is het beter. Daar zijn wij er. Denk om uwe moeder, mijnheer Smallweed," zegt George, naar zijn stoel terugkomende, nadat hij haar geholpen heeft, "als uwe vrouw niet genoeg is." — "Ik denk, dat gij een uitmuntend zoon moet zijn geweest, mijnheer George," zegt de oude man, met een grijnzend gezicht.

De kleur van George's gezicht wordt eenigszins hooger als hij antwoordt: "Och neen. Dat ben ik niet geweest." — "Daar ben ik verbaasd over." — "Ik ook. Ik had een goed zoon behooren te zijn, en ik denk, dat ik er ook wel den wil toe had. Maar dat ben ik toch niet geweest. Ik ben een donderdags slechte zoon en nooit iemand tot eer geweest, zoo is het." — "Verwonderlijk!" zegt de oude man. — "Evenwel," hervat George, "hoe minder daarvan gezegd hoe beter. Kom aan! Gij weet de afspraak wel. Altijd eene pijp van de twee maanden interest. — Het is alles in orde. Gij behoeft niet bang te zijn om de pijp te laten komen. Hier is het nieuwe briefje, en hier is het geld voor twee maanden interest, en duivels moeielijk is het om het uit mijne verdiensten bij elkaar te schrapen."

George zit, met over elkander geslagen armen, de familie en de kamer te verteren, terwijl grootvader Smallweed door Judy uit een gesloten bureau aan twee zwart lederen portefeuilles wordt geholpen, in een van welke hij het pas ontvangene document bergt, terwijl hij uit de andere een dergelijk document neemt, dat hij aan George overgeeft, die het ineendraait om er zijne pijp mede aan te steken. Daar de oude man door zijn bril elken op- en neerhaal van de twee documenten bezichtigt, eer hij het eene overgeeft en het andere in de lederen gevangenis stopt; en daar hij het geld driemaal overtelt, en hij Judy ieder woord, dat zij spreekt, ten minste tweemaal laat zeggen, en daar zijne spraak en zijn doen zoo langzaam en beverig zijn als maar mogelijk is, duurt het lang eer die zaak is afgeloopen. Dan, en niet eer, trekt hij zijne gretige oogen en vingers er van af, en beantwoordt hij George's laatste aanmerking door te zeggen: "Bang om de pijp te laten komen? Zoo gierig zijn wij niet, mijnheer. Judy, zorg dadelijk voor de pijp en het glas brandewijn met water voor mijnheer George."

De vroolijke tweelingen, die ondertusschen recht voor zich hebben gekeken, behalve wanneer de twee zwarte portefeuilles hunne aandacht trokken, gaan te zamen heen; zij schijnen zich niet met den vreemdeling te willen bemoeien, maar hem aan den ouden man over te laten, gelijk twee berenwelpen een reiziger aan den ouden beer zouden overlaten.

"En daar zit gij, denk ik, den ganschen dag lang, he?" zegt George, met over elkander geslagene armen. — "Juist, juist," zegt de man. — "Met niets ter wereld om u bezig te houden?" — "Ik pas op het vuur — en het koken en braden —"— "Als er wat is," zegt George met grooten nadruk. — "Juist. Als er wat is." — "Leest gij niet, of laat gij u niet voorlezen?"

De oude man schudt zijn hoofd met zekeren sluwen triomf. "Neen, neen. Wij zijn in onze familie nooit lezers geweest. Dat brengt geen geld op. Gekheid. Malligheid. Dwaasheid. Neen, neen!" —

"Er is niet veel te kiezen tusschen den toe-

stand van u beiden," zegt George, te zacht voor het doffe gehoor des ouden mans, terwijl hij beurtelings naar dezen en naar zijne vrouw ziet. "Zeg eens!" vervolgt hij luider. — "Ik hoor u wel." — "Gij zult eindelijk mijn boel laten verkoopen, als ik een dag achterstallig blijf." — "Mijn lieve vriend," roept grootvader Smallweed, beide handen uitstekende om hem te omhelzen. "Nooit! Nooit, lieve vriend. Maar mijn vriend in de City, dien ik heb overgehaald om u het geld te leenen — hij zou wel kunnen!" — "O! Gij kunt niet voor hem instaan?" zegt George, en besluit deze vraag door er zachter bij te voegen: "Gij logenachtige oude schelm!" — "Mijn lieve vriend, hij is niet te vertrouwen. Ik zou hem nooit vertrouwen. Hij wil altijd hebben wat hem toekomt." — "De duivel mag aan hem twijfelen," zegt George.

Charley komt nu binnen met een blaadje, waarop eene pijp, een papiertje met tabak en het glas brandewijn met water.

"Hoe komt gij hier?" zegt George. "Gij hebt het familiegezicht niet." — "Ik ga uit werken, mijnheer," zegt Charley.

De cavalerist (als hij dit is of geweest is) neemt haar haar hoed af, met eene lichte beweging voor zulk eene forsche hand, en tikt haar even op het hoofd. "Gij geeft het huis bijna een gezond aanzien," zegt hij. "Het heeft wel een beetje jeugdigheid noodig, evengoed als frissche lucht." Dan laat hij haar gaan, steekt zijne pijp aan, en drinkt op mijnheer Smallweed's vriend in de City — het eenige gewrocht der verbeelding van den achtenswaardigen ouden heer.

"Dus denkt gij, dat hij mij hard zou kunnen vallen, he?" — "Ik denk wel van ja — ik vrees van ja. Ik heb hem dat wel twintigmaal zien doen," zegt grootvader Smallweed onvoorzichtig.

Onvoorzichtig omdat zijne malende wederhelft, die eenigen tijd bij het vuur heeft zitten dutten, nu wakker wordt en snatert: "Twintig duizend pond. Twintig duizend pond aan bankbriefjes in een geldkistje, twintig guinjes, twintig millioen, twintig percent —" en dan wordt gestuit door het vliegende kussen, hetwelk George, voor wien deze zonderlinge kunstgreep iets nieuws schijnt te zijn, haar weder van het gezicht neemt, als zij op de gewone manier achteroverzinkt.

"Gij satansche malloot! Gij schorpioen — duivelsche schorpioen! Gij venijnige padde! Gij kakelachtige heks, gij moest verbrand worden!" brengt de oude man, op zijn stoel in elkander gezakt, hijgend uit. — "Mijn lieve vriend, wilt ge mij een beetje opschudden?"

George, die nu naar den een dan naar de andere heeft gekeken, alsof hij zelf van zijne zinnen geraakte, pakt, op dit verzoek, zijn eerwaardigen bekende naar de keel, trekt hem overeind, zoo gemakkelijk alsof hij eene pop was, en schijnt te twijfelen of hij hem al of niet alle verdere kracht om met kussens te gooien wil uitschudden en voor goed in zijn graf schudden. Deze verzoeking wederstaande, maar hem toch heftig genoeg schuddende om zijn hoofd te doen tollen als dat van een harlekijn, zet hij hem met een schok weder op zijn stoel, en schuift zijn kapje zoo onzacht te recht, dat de oude man een minuut lang met beide oogen zit te knippen.

"O Heere!" hijgt grootvader Smallweed. "Dat is genoeg. Bedankt, lieve vriend, dat is genoeg. O lieve deugd, ik ben geheel buiten adem. Och Heere!" Mijnheer Smallweed zegt dit, niet zonder blijkbaren angst voor zijn lieven vriend, die zoo vervaarlijk groot voor hem staat.

Die onrustbarende gedaante zakt echter langzamerhand weder op een stoel en gaat met lange trekken zitten rooken, zich troostende met de wijsgeerige bedenking: "De naam van uw vriend in de City begint met een D, kameraad, en gij hebt gelijk dat hij altijd wil hebben wat hem toekomt."

"Zegt gij iets, mijnheer George?" vraagt de oude man.

De cavalerist schudt zijn hoofd; en voorover-leunende, met zijn rechterelleboog op de rechterknie en zijne pijp in die hand, terwijl de andere hand, op het rechterbeen rustende, den linkerelleboog krijgshaftig vierkant zet, blijft hij zitten rooken. Ondertusschen ziet hij grootvader Smallweed met ernstige aandacht aan, en nu en dan waait hij de rookwolk weg om hem duidelijker te zien.

"Ik geloof wel," zegt hij, juist zooveel verandering in zijne houding makende, dat hij het glas met een ronden zwaai aan zijne lippen kan brengen, "dat ik de eenige ben (levend of dood), die de waarde van eene pijp tabak van u krijg." — "Wel," antwoordt de oude man, "het is waar, dat ik niet veel gezelschap zie, mijnheer George, en dat ik niemand trakteer. Ik kan dat niet bekostigen. Maar nu gij, uit aardigheid en op uwe aardige manier, eene pijp tabak tot conditie hebt gemaakt — " — "Wel, het was niet om de waarde daarvan, die beduidt niet veel. Het was een inval om dat toch van u te krijgen — om toch iets voor mijn geld te hebben." — "Ha! Gij zijt een overleggend man, een voorzichtig berekenend man, mijnheer!" zegt grootvader Smallweed, zijne beenen wrijvende. — "Ja. Dat ben ik altijd geweest." Eene rookwolk. "Het is een vast bewijs van mijne voorzichtigheid, dat ik ooit hier gekomen ben." Nog eene rookwolk. "Het is wel bekend hoe voorzichtig ik ben," zegt George, bedaard voortrookende. "Daardoor ben ik ook zoo vooruitgekomen." — "Wees niet neerslachtig, mijnheer. Gij kunt nog wel vooruitkomen."

George lacht eens en drinkt.

"Hebt gij geene betrekkingen," zegt grootvader Smallweed met eene flikkering in zijne oogen, "die dat sommetje konden afbetalen, of die u

een paar goede namen konden leenen, waarmee ik mijn vriend in de City kon overhalen om u nog wat voor te schieten? Twee goede namen zouden voor mijn vriend in de City voldoende zijn. Hebt gij geene zulke betrekkingen, mijnheer George?"

George, die nog bedaard blijft voortrooken, antwoordt: "Als ik ze had, zou ik ze toch niet willen lastig vallen. Ik ben hun in mijn tijd genoeg tot last geweest. Het mag eene heel goede soort van boetvaardigheid zijn voor een vagebond, die den besten tijd van zijn leven heeft verspild, om weer terug te gaan naar de ordentelijke menschen, die hij nooit tot eer is geweest, en op hun zak te gaan leven; maar het is geene soort naar mijn smaak. De beste soort van boete, als men is voortgegaan, is, naar mijne gedachten, om maar weg te blijven." — "Maar natuurlijke gehechtheid, mijnheer George," zegt grootvader Smallweed, om een wenk te geven. — "Voor twee goede namen, he?" zegt George, zijn hoofd schuddende en nog bedaard voortrookende. "Neen, dat is ook mijn smaak niet."

Grootvader Smallweed is, sedert hij de laatste maal is opgeholpen, weder langzamerhand in zijn stoel gezakt, en is nu wederom een hoop kleeren, met eene stem daarin, die om Judy roept. Deze Houri verschijnt, schudt hem op de gewone manier op, en wordt door den ouden heer belast om bij hem te blijven. Want hij schijnt niet genegen om zijn bezoeker om eene herhaling van zijne vorige beleefdheid lastig te vallen. — "Ha!" zegt hij, als hij weder in orde is. "Als gij den kapitein maar hadt kunnen opsporen, zou het u er bovenop hebben geholpen. Toen gij de eerste maal hier kwaamt op onze advertentiën in de courant — als ik "onze" zeg meen ik de advertentiën van mijn vriend in de City, en nog een of twee anderen, die hunne kapitalen op dezelfde manier beleggen, en zoo vriendelijk voor mij zijn om mij somtijds voor mijn kapitaaltje ook een kansje te geven — als gij ons toen hadt kunnen helpen, mijnheer George, zou het u tot een man gemaakt hebben." — "Ik had toen wel gaarne tot een man gemaakt willen worden, zooals gij het noemt," zegt George, die niet meer zoo rustig zit te rooken als te voren, want sedert het binnenkomen van Judy wordt hij eenigszins daarin gestoord door eene verstrooidheid, niet van bewonderenden aard, die hem noodzaakt naar haar te kijken, gelijk zij daar bij haar grootvaders stoel staat; "maar over het geheel ben ik toch blij, dat het niet gebeurd is." — "Waarom, mijnheer George? Waarom in des satans naam?" zegt grootvader Smallweed met duidelijke blijken van kwaad worden, terwijl de naam, dien hij aanroept, hem daardoor in de gedachten schijnt te worden gebracht, dat zijn oog op de sluimerende grootmoeder Smallweed valt. — "Om twee redenen, kameraad." — "En welke twee redenen, mijnheer George? Welke twee redenen, vraag ik u in den naam van —" — "Van onzen vriend in de City?" zegt George en drinkt eens. — "Ja, als gij wilt. Welke twee redenen?" — "Vooreerst," zegt George, maar blijft naar Judy kijken, alsof het, daar zij zoo oud en zoo gelijkend op haar grootvader is, onverschillig was, wien van de twee hij aansprak, "omdat gij heeren mij hadt willen foppen. Gij hadt geadverteerd, dat mijnheer Hawdon (kapitein Hawdon, als gij bij dat zeggen wilt blijven, eens kapitein altijd kapitein) iets tot zijn voordeel zou hooren." — "Wel?" antwoordt de oude man schel en scherp. — "Wel!" zegt George, voortrookende. "Het zou niet veel tot zijn voordeel zijn geweest door een troep Londensche geldschieters in de gevangenis geplakt te worden." — "Hoe weet gij dat? Zijne rijke familie zou misschien zijne schulden betaald of een accoord getroffen hebben. Buitendien, hij had o n s gefopt. Hij was ontzettende sommen schuldig. Ik had hem liever willen verworgen dan er niets voor terug te krijgen. Als ik hier aan hem zit te denken," krijscht de oude man, zijne machtelooze tien vingers uitstekende, "zou ik hem nog wel willen verworgen." En in eene plotselinge vlaag van woede smijt hij het kussen naar de schuldelooze grootmoeder Smallweed, maar het vliegt nu, zonder kwaad te doen, haar stoel voorbij. — "Het behoeft niet gezegd te worden," zegt de cavalerist, de bijna uitgebrande pijp uit zijn mond nemende en in den kop kijkende, nadat hij het vliegende kussen heeft nagezien, "dat hij erg doorgehold en zich daardoor geruïneerd had. Ik ben langen tijd zijne rechterhand geweest, toen hij zoo in vollen galop in zijn ongeluk rende. Ik ben bij hem geweest toen hij ziek en gezond, rijk en arm was. Ik heb hem met deze hand vastgehouden, toen hij alles had doorgebracht en alles hem begaf, en hij een pistool voor zijn hoofd zette." — "Ik wou, dat hij het had afgeschoten," zegt de menschlievende oude man, "en zijn hoofd in zooveel stukken geblazen als hij ponden schuldig was." — "Dat zou een schot zijn geweest," antwoordt de cavalerist koeltjes. "Maar wat ik zeggen wil is, hij was in dien vroeger tijd jong en knap en vol hoop; en ik ben blij, dat ik hem niet gevonden heb om hem aan zulk een voordeel te helpen, toen hij niets van dat alles meer was. Dat is reden nommer een." — "Ik hoop, dat nommer twee even goed is," snauwt de oude man. — "Neen, het was meer eene reden van eigenbelang. Om hem te vinden, had ik hem in de andere wereld moeten gaan zoeken. Daar was hij." — "Hoe weet gij, dat hij daar was?" — "Hij was hier niet meer." — "Hoe weet gij, dat hij hier niet meer was?" — "Verlies nu uw goed humeur maar niet zoowel als uw geld," zegt George,

bedaard zijne pijp uitkloppende. "Hij was al voor lang verdronken. Daarvan ben ik overtuigd. Hij ging over boord. Met opzet of zonder opzet, dat weet ik niet. Misschien weet uw vriend in de City het wel. — Weet gij wel wat die wijs is, mijnheer Smallweed?" vervolgt hij, na afgebroken te hebben om er een te fluiten, waarbij hij met de ledige pijp op de tafel trommelt. — "Wijs!" antwoordt de oude man. "Neen. Wij zingen of fluiten hier niet." — "Dat is de Doodenmarsch in Saul. Daarmee worden soldaten begraven, en zoo is dat een natuurlijk einde van de gansche historie. Als nu uwe lieve kleindochter — neem mij niet kwalijk, jufvrouw — zoo goed wil zijn om deze pijp twee maanden te bewaren, zullen wij de volgende maal de kosten van eene pijp uithalen. Goeden avond, mijnheer Smallweed." — "Mijn lieve vriend!" de oude man geeft hem beide handen. — "Dus denkt gij, dat uw vriend in de City mij hard zal vallen, als ik niet prompt betaal?" zegt de cavalerist, als een reus op hem neerziende. — "Mijn lieve vriend, ik vrees van ja," antwoordt de oude man, als een Pygmee naar hem opkijkende.

George lacht; en met nog een blik op grootvader Smallweed en een afscheidsgroet tot Judy gericht, die zich niet verwaardigt terug te groeten, stapt hij de kamer uit en laat onder het gaan een denkbeeldigen pallas kletteren.

"Vervloekte schurk!" zegt de oude heer, een afschuwelijk gezicht trekkende tegen de pas geslotene deur. "Maar ik zal je wel beetkrijgen, hond, ik zal je wel beetkrijgen!"

Na dit vriendelijk gezegde verheft zijn geest zich weder naar die bekoorlijke gewesten van gepeins, die zijne opvoeding en zijn beroep voor hem geopend hebben; en wederom slijten hij en grootmoeder Smallweed de streelende uren, als twee onafgeloste schildwachten, gelijk vroeger gezegd, door den Zwarten Sergeant vergeten.

Terwijl deze twee trouw op hun post blijven, stapt George met een kolossalen tred en een ernstig gezicht door de straten. Het is nu acht uur en de avond begint te vallen. Dicht bij de Waterloobrug blijft hij staan, leest een tooneelbiljet en besluit om naar Astley theater te gaan. Daar zijnde, is hij opgetogen over de paarden en gymnastische kunsten; hij bezichtigt de wapenen met het oog van een kenner, is ontevreden over de gevechten, als blijken gevende van gebrek aan bedrevenheid in het schermen, maar wordt getroffen door de roerende gezegden. Bij het laatste tooneel, wanneer de keizer van Tartarije in een wagen opstaat en de vereenigde gelieven zegent door de Engelsche zeevlag over hen te zwaaien, worden zijne oogen vochtig van aandoening.

Na het einde der voorstelling gaat George de brug weder over en begeeft zich naar dat zonderlinge gewest, in den omtrek van de Haymarket en Leicester Square gelegen, dat een punt van aantrekking is voor smerige vreemde hotels en kale vreemdelingen, kaatsbanen, boksers, schermers, garde-soldaten, oud porselein, speelhuizen, tentoonstellingen, en eene groote mengeling van gemeenheid en schuilhouderij. Tot in het hart van dit gewest doordringende, komt hij, over een pleintje en een langen witten gang, aan een groot gebouw van rooden steen, dat uit kale muren, een vloer, dakbalken en lantarenramen bestaat, en op welks voorgevel (als men zeggen kan, dat het een voorgevel heeft) met geschilderde letters te lezen staat: "GEORGE's SCHERMSCHOOL," enz.

Hij gaat daarbinnen, en daarbinnen zijn gaslichten (nu gedeeltelijk uitgedraaid) en twee witte schijven om naar te schieten, en alle benoodigdheden om zich met pijl en boog te oefenen, alsmede voor de scherm- en de Engelsche bokskunst. Geen van die vermaken of oefeningen is op het oogenblik in het gebouw aan den gang, hetwelk zoo ledig is, dat een grotesk manneke, met een bijzonder groot hoofd, het geheel voor zich alleen heeft en op den grond ligt te slapen.

Dit manneke is eenigszins als een geweermaker gekleed, met een sloofje en muts van groene baai, en zijn gezicht en handen zijn zwart van het kruit en begroezeld door het laden van geweren. Daar hij in het licht is gaan liggen voor de schitterend witte schijf, ziet men het zwart, dat hem aankleeft, reeds in de verte blinken. Niet veraf staat de sterke ruwe tafel, met eene bankschroef, waaraan hij heeft zitten werken. Het gezicht van dit manneke schijnt geheel in elkander geknepen te zijn en ook, naar de blauwe plekken op een zijner wangen te oordeelen, in de uitoefening van zijn beroep meer dan eens schade te hebben geleden.

"Phil!" zegt de cavalerist met eene zachte stem. — "Bij de hand!" roept Phil, opkrabbelende. — "Iets omgegaan?" — "Verduiveld slap," zegt Phil. "Vijf dozijn geweer, een dozijn pistool. En mikken!" De herinnering doet Phil een huilenden kreet uitstooten. — "Sluit dan maar, Phil!"

Als Phil dit bevel gaat ten uitvoer brengen, blijkt het, dat hij kreupel is, hoewel hij zich toch zeer snel kan bewegen. Aan den geplekten kant van zijn gezicht heeft hij geen, en aan den anderen kant eene zware zwarte wenkbrauw, welk gebrek aan symmetrie hem een zeer zonderling, eenigszins afschrikkend voorkomen geeft. Aan zijne handen schijnt alles gebeurd te zijn wat er met mogelijkheid aan kon gebeuren, zonder hem een van zijne vingers te kosten; want zij hebben overal naden en litteekens. Hij schijnt zeer sterk te zijn, en licht zware banken op alsof hij er geen denkbeeld van had wat zwaarte is. Hij heeft eene zonderlinge manier om met zijn schouder tegen den muur voort te hinken, en dan schuins af te steken naar

de dingen, die hij wil aanvatten, in plaats van er recht op af te gaan, en heeft zoo een veeg langs alle vier de muren gelaten, die daar "het merk van Phil" pleegt genoemd te worden.

Deze opzichter van George's schermschool in George's afwezigheid besluit zijn arbeid, wanneer hij de groote deur gesloten en al de lichten uitgedraaid heeft, op één na, dat hij even laat branden, met uit een afgeschoten hokje in een hoek twee matrassen en verder beddegoed te komen aanslepen. Nadat deze dingen naar tegenovergestelde einden van het gebouw zijn gebracht, maakt de cavalerist zijn eigen bed op en Phil het zijne.

"Phil!" zegt zijn meester, zonder rok en vest naar hem toekomende, en er zoo met zijne bretel nog krijgshaftiger uitziende dan te voren. "Gij zijt immers op straat voor eene deur gevonden, niet waar?" — "In de goot," zegt Phil. "De nachtwacht struikelde over mij." — "Dus is het bivakkeeren u van den eersten af natuurlijk geweest?" — "Zoo natuurlijk als maar mogelijk is," zegt Phil. — "Goedennacht!" — "Goedennacht, kommandant."

Phil kan zelfs niet rechtuit naar bed gaan, maar vindt het noodig aan twee zijden van het gebouw langs den muur te schuiven, en dan schuins naar zijne matras te laveeren. De cavalerist wandelt nog een paar malen op en neer, kijkt op naar de maan, die nu door de lantarenramen schijnt, stapt langs een korter weg naar zijne eigene matras en gaat insgelijks naar bed.

XXII.

MIJNHEER BUCKET.

De Allegorie houdt zich in Lincoln's Inn Fields tamelijk koel, hoewel het een warme avond is; want de beide vensters van mijnheer Tulkinghorn staan wijd open, en de kamer is hoog, tochtig en somber. Dit zijn misschien geene zeer wenschelijke eigenschappen, wanneer November met mist en regen, of Januari met ijs en sneeuw aankomt; maar in het drukkende weder der groote vacantie hebben zij toch hunne voordeelen. Zij stellen de Allegorie, hoewel zij wangen als perziken, knieën als trossen appelbloesem en roode gezwellen in plaats van kuiten aan de beenen en van spieren aan de armen heeft, in staat om zich van avond, op het uiterlijk aanzien, tamelijk koel te houden.

Er komt een overvloed van stof door de vensters van mijnheer Tulkinghorn binnen, en reeds had zich een overvloed daarvan uit zijne meubelen en papieren ontwikkeld. Het ligt overal dik op. Wanneer een windje van het vrije veld, dat hier verdwaald is, bang wordt en met blinde haast weder naar buiten poogt te vliegen, blaast het de Allegorie zooveel stof in de oogen, als de rechtsgeleerdheid — of mijnheer Tulkinghorn, een van hare waardigste vertegenwoordigers — bij gelegenheid de onkundige leeken in de oogen mag strooien.

In dit dreigend magazijn van stof, de algemeene grond, waarin zijne papieren en hij zelf, en al zijne clienten, en alle bezielde en onbezielde dingen der aarde, zich eindelijk oplossen, zit mijnheer Tulkinghorn bij eene der opene vensters, en drinkt op zijn gemak eene flesch ouden portwijn. Hoewel een stroef, achterhoudend, droog en ongezellig man, smaakt een glas oude wijn hem toch zoo goed als iemand. In een kunstig verborgen kelder onder het gebouw heeft hij eene onbetaalbare mand portwijn, welke een van zijne menigvuldige geheimen uitmaakt. Als hij alleen op zijne kamer eet, gelijk hij vandaag heeft gedaan, en zich zijn stukje visch en zijne karbonade of zijn hoentje uit een naburig koffiehuis laat brengen, daalt hij met eene kaars naar de hol weergalmende gewesten onder het doodsche gebouw af, en komt, door een rollenden weerklank van donderende deuren voorafgegaan, deftig terug, met eene duffe aardlucht omhuld, en met eene flesch in de hand, waaruit hij een fonkelenden nectar schenkt, van vijftigjarigen ouderdom, die in het glas bloost, dat hij zich zoo beroemd vindt, en de geheele kamer met den geur van zuidelijke druiven vervult.

Mijnheer Tulkinghorn, in de schemering bij het opene venster gezeten, drinkt met smaak zijn wijn. Alsof dat vocht hem iets toefluisterde van deszelfs vijftigjarige stilte en afzondering, doet het hem zich zelven des te dichter toesluiten. Meer ondoordringbaar dan ooit zit hij daar en drinkt, en rijpt als het ware in geheimzinnigheid, terwijl hij in dat schemeruur zit te peinzen over al de geheimen, die hij weet, en hetzij met nu donker wordende bosschen op het land, of holle, ledige, geslotene huizen in de stad in verband staan. Misschien heeft hij ook nog wel eene enkele gedachte over voor zich zelven en zijne familiegeschiedenis, zijn geld en zijn testament — alles geheimen voor iedereen — en dien ongetrouwden vriend van hem, een man van denzelfden stempel en ook een rechtsgeleerde, die hetzelfde soort van leven leidde tot hij vijf en zeventig jaren oud was, en toen, eensklaps begrijpende (naar men vermoedt), dat het toch al te eentonig was, op een zomeravond zijn goud horloge aan zijn kapper gaf, op zijn gemak naar huis, in den Temple, kuierde en zich ophing.

Doch mijnheer Tulkinghorn is van avond niet alleen, en kan dus niet zoolang als gewoonlijk blijven peinzen. Aan dezelfde tafel, maar met zijn stoel op eene bescheidene en ongemakkelijke manier achteruitgeschoven, zit een man met een zachtzinnig voorkomen en een blinkend kaal hoofd, die met eerbied de hand voor den mond houdt en kucht, als de rechtsgeleerde heer hem verzoekt zich eens in te schenken.

"Nu, Snagsby," zegt Tulkinghorn, "om weder eens op die rare historie te komen." — "Als 't u belieft, mijnheer." — "Gij hebt mij gisteravond gezegd, toen gij zoo goed waart om hier eens aan te komen...." — "Waarvoor ik u wel verschooning moet verzoeken, mijnheer, als het al te vrijpostig was; maar ik wist, dat gij zekere soort van belangstelling voor dien persoon hadt getoond, en daarom hield ik het voor mogelijk, dat gij misschien — eenigszins — zoudt kunnen wenschen — om.."

Tulkinghorn is de man niet om hem voort te helpen, of iets te willen toestemmen, dat hem zelven met eenige mogelijkheid kan aangaan. Snagsby redt zich dus door dralend en met een verlegen kuchje te zeggen: "Ik moet u waarlijk verzoeken, mijnheer, om mijne vrijpostigheid te verschoonen."

"In geenen deele," zegt Tulkinghorn nu. "Gij hebt mij gezegd, Snagsby, dat gij uw hoed naamt en hier naar toe kwaamt, zonder uwe vrouw van uw voornemen te spreken. Dat vind ik voorzichtig, omdat het geene zaak van zooveel belang is, dat het noodig was er melding van te maken." — "Wel mijnheer," hervat Snagsby, "mijn vrouwtje is — om er niet te veel van te zeggen — wel wat nieuwsgierig — ja, wel wat te nieuwsgierig. Het goede zieltje is aan krampen onderhevig, en het is goed voor haar als zij haar geest bezig houdt. Daarom houdt zij dien dan ook bezig — ik zou haast zeggen met alles wat zij maar kan opvangen, hetzij het haar aangaat of niet — maar vooral als het haar niet aangaat. Mijn vrouwtje is bijzonder levendig van geest, mijnheer."

Snagsbij drinkt eens en prevelt, met een bewonderend kuchje achter zijne hand: "He, dat is waarlijk fijne wijn!"

"Daarom hebt gij dus uwe boodschap verleden avond maar voor u gehouden?" zegt Tulkinghorn. "En dezen avond ook?" — "Ja, mijnheer, en dezen avond ook. Mijn vrouwtje is — om er niet te veel van te zeggen — tegenwoordig vroom geworden, of wat zij voor vroom houdt, en woont de Avond-opwekkingen bij (zoo worden die dingen genoemd) van zeker eerwaardig personage, die Chadband heet. Hij is zonder twijfel zeer welsprekend, hoewel ik zelf niet veel met zijn trant van welsprekendheid opheb. Maar dat doet er nu niet toe. Ik wil maar zeggen, daar mijn vrouwtje nu zoo werd opgehouden, was het mij gemakkelijk eens stilletjes uit te gaan."

Tulkinghorn knikt toestemmend.

"Dank je wel, waarlijk, mijnheer," antwoordde het winkeliertje, met zijn eerbiedig kuchje. "Dat is overheerlijke fijne wijn, mijnheer." — "Het is tegenwoordig een zeldzame wijn," zegt Tulkinghorn. "Hij is vijftig jaar oud." — "Is hij dat waarlijk, mijnheer? Maar het verwondert mij eigenlijk niet, dat te hooren. Hij zou haast — ik weet niet hoe oud kunnen zijn." Na deze hulde aan den wijn te hebben gebracht, vraagt Snagsby nog met een bescheiden kuchje achter zijne hand verschooning, dat hij zulk een kostbaar vocht durft drinken. — "Wilt gij nog eens oplezen wat de jongen zeide?" hervat Tulkinghorn, zijne handen in de zakken zijner rossig zwarte broek stekende en op zijn stoel achteroverleunende. — "Met pleizier, mijnheer."

Daarop herhaalt het winkeliertje, zeer getrouwelijk, hoewel met eenige wijdloopigheid, wat Jo ten aanhoore van de ten zijnen huize verzamelde gasten had verklaard. Aan het eind van zijn verhaal gekomen, springt hij verschrikt op en breekt af met den uitroep: "Hemel, mijnheer, ik wist niet, dat er nog iemand hier was!"

Wat Snagsby zoo doet ontstellen is, dat hij nu, tusschen hem en den rechtsgeleerden heer, op eenigen afstand van de tafel, een man met hoed en stok in de hand ziet staan luisteren, die daar nog niet was toen hij zelf binnenkwam, en sedert noch door de deur noch door een der vensters is binnengekomen. Er is eene gesloten kast in de kamer, maar de hengsels hebben niet gepiept, en men heeft ook geen voetstap op den grond gehoord. En toch staat daar die derde persoon, met zijn oplettend gezicht, met hoed en stok in de handen, en de handen op den rug, zeer bedaard en stil te luisteren. Hij is een zwaar gebouwd man, van middelbare jaren, met scherpe oogen en in het zwart gekleed. Behalve dat hij Snagsby aanziet alsof hij zijn portret wilde teekenen, heeft hij op het eerste gezicht niets bijzonders, dan alleen de spookachtige manier, waarop hij verschijnt.

"Stoor u maar niet aan dien heer," zegt Tulkinghorn, op zijne bedaarde manier. "Het is mijnheer Bucket maar." — "Zoo waarlijk, mijnheer," antwoordt het winkeliertje, en geeft door een kuchje te kennen, dat hij volstrekt niet begrijpt wie mijnheer Bucket kan wezen. — "Ik wilde hem die geschiedenis laten hooren," zegt Tulkinghorn, "omdat ik (om redenen) half en half voornemens ben er verder onderzoek naar te doen, en hij in zulke dingen zeer schrander is. Wat zegt gij er van, Bucket?" — "Het is duidelijk genoeg, mijnheer. Daar onze lieden dien jongen hebben opgejaagd, en hij niet meer op zijne oude plaats te vinden is, kunnen wij hem in minder dan een paar uren tijds hier brengen, als mijnheer Snagsby er niet tegen heeft om met mij naar Tom-all-Alone's te gaan en hem aan te wijzen. Ik kan het natuurlijk wel zonder mijnheer Snagsby doen, maar dit is de kortste manier." — "Mijnheer Bucket is officier bij de geheime politie, Snagsby," zegt Tulkinghorn, tot opheldering. — "Zoo waarlijk, mijnheer," zegt Snagsby, en voelt in zijn bosje haar eene sterke neiging om te berge te rijzen. — "En als gij er geen wezenlijk bezwaar in vindt om mijn-

heer Bucket naar de bedoelde plaats te vergezellen," vervolgt Tulkinghorn, "zal het mij zeer verplichten als gij dat doen wilt."

In het oogenblik, dat Snagsby staat te aarzelen, doorgrondt Bucket hem tot op den bodem zijner ziel.

"Wees maar niet bang, dat gij den jongen benadeelen zult," zegt hij. "Dat zult gij niet. Wat den jongen betreft, steekt er geen kwaad in. Wij zullen hem maar hier brengen, om hem een paar vragen te doen; en dan zal hij voor zijne moeite betaald en weer weggezonden worden. Het zal nog een buitenkansje voor hem wezen. Ik beloof u als een man, gij zult zien, dat de jongen goed en wel weer heengaat. Wees maar niet bang, dat gij hem zult benadeelen; dat zult gij niet." — "Heel goed, mijnheer Tulkinghorn," roept Snagsby vroolijk en gerustgesteld uit, "daar het zoo gelegen is...." — "Ja, en luister eens, mijnheer Snagsby," hervat Bucket, op een zeer vertrouwelijken toon, terwijl hij hem bij een arm ter zijde neemt en gemeenzaam op de borst klopt. "Gij zijt een man van de wereld, niet waar, en een man van zaken en een man van verstand. Dat zijt gij immers?" —

"Ik ben u zeer verplicht voor uwe goede meening," antwoordt het winkeliertje met zijn bescheiden kuchje; "maar...." — "Ja, ja, dat zijt ge," vervolgt Bucket. "Nu is het wel niet noodig om een man zooals gij zijt, iemand, die in een vak is, dat een vak van vertrouwen is, en iemand vereischt, die goed wakker is, zijne oogen en ooren weet te gebruiken en zijn verstand bij elkander heeft (ik heb eens een oom in uw vak gehad) — het is wel niet noodig een man zooals gij zijt te zeggen, dat het best en verstandigst is zulke kleine zaakjes als dit gedekt te houden. Begrijpt ge wel? Gedekt?" — "Zeker, zeker," antwoordt Snagsby. — "Ik durf u wel zeggen," hervat Bucket, met een innemenden schijn van openhartigheid, "dat er, zoover ik het begrijp, een twijfel schijnt te bestaan, of die overledene geen recht op zeker eigendom had, en of die vrouw geene streken met dat eigendom heeft gespeeld. Begrijpt ge wel?" — "O zoo!" zegt Snagsby, maar schijnt het toch niet zeer duidelijk te begrijpen. — "Wat gij nu moet willen," vervolgde Bucket, Snagsby nogmaals vriendelijk en als het ware geruststellend op de borst kloppende, "is, dat iedereen krijgt

"DAAR IS ZIJ!" ROEPT JO. (blz. 156).

wat hem van rechtswege toekomt. Dat moet gij immers willen?" — "Wel zeker," antwoordt Snagsby knikkende. — "Daarom dus, en te gelijk ten believe van een — noemt gij het in uw vak een klant of client? Het is mij ontschoten hoe mijn oom het noemde." — "Ik zeg doorgaans maar klant," antwoordt Snagsby. — "Gij hebt groot gelijk," hervat Bucket, en schudt hem zeer vriendschappelijk de hand. "Daarom dus, en om te gelijk een goeden klant te believen, zijt ge bereid om met mij, in vertrouwen, naar Tom-all-Alone's te gaan, en naderhand de geheele zaak gedekt te houden en er nooit iemand over te spreken. Dat is ten naastenbij uw voornemen, als ik u wel begrijp —." — "Gij hebt gelijk, mijnheer, volkomen gelijk," zegt Snagsby. — "Hier is dan uw hoed," herneemt zijn nieuwe vriend, die den hoed reeds zoo goed schijnt te kennen, alsof hij hem zelf gemaakt had; "en als gij klaar zijt, ben ik het ook."

Zij verlaten Tulkinghorn, die, zonder dat zich eenige kabbeling op de oppervlakte zijner onpeilbare diepten vertoont, zijn ouden wijn blijft zitten drinken, en gaan de straat op.

"Kent gij bij toeval ook iemand, een heel goed slag van een man, die Gridley heet?" zegt Bucket, bij manier van een vriendschappelijk gesprek aan te knoopen. — "Neen," antwoordt Snagsby, zich bedenkende. "Ik ken niemand van dien naam. Waarom?" — "Niets bijzonders," zegt Bucket. "Maar hij heeft zich een weinigje door zijn humeur laten foppen en tegen eenige fatsoenlijke lieden dreigementen gedaan; en nu houdt hij zich schuil voor eene dagvaarding, die ik tegen hem heb — hetgeen jammer is, dat een man van verstand ooit doen zou."

Terwijl zij voortwandelen, merkt Snagsby als iets nieuws op, dat zijn metgezel, hoe snel zij ook voortstappen, toch op zekere onbeschrijfelijke manier schijnt te loeren en te gluren; en ook, dat hij als zij links of rechts moeten omslaan, vast voornemens veinst te zijn om recht door te stappen, en pas op het allerlaatste oogenblik een korten draai neemt. Nu en dan, als zij een politiedienaar op zijn post ontmoeten, merkt Snagsby op, dat die man en zijn geleider, als zij elkander naderen, eene vlaag van verstrooidheid krijgen, elkander geheel schijnen voorbij te zien en in de ledige ruimte staren. Enkele malen, wanneer mijnheer Bucket een halfwassen jonkman achterop komt, met een blinkenden hoed op en eene stijf gekrulde haarlok plat aan elke zijde van het hoofd, raakt hij hem, bijna zonder naar hem te zien, even met zijn stok aan, waarop de jonkman omkijkt en dadelijk verdwijnt. Meestal kijkt mijnheer Bucket maar in het algemeen rond, met een gezicht, dat zoo weinig verandert als de groote rouwring aan zijne pink, of de speld, met een zeer kleinen diamant in eene groote kas, die hij voor de borst draagt.

Wanneer zij eindelijk aan Tom-all-Alone's komen, blijft Bucket op den hoek even staan, neemt van den constable, die daar op de wacht staat, een brandend lantaarntje over, en laat dezen man, die nog zijn eigen lantaarntje draagt, medegaan. Tusschen zijne twee geleiders stapt Snagsby voort op het midden eener gruwelijke straat, zonder licht of lucht, zonder riool, met diepe plassen van zwarte modder en stinkend water — hoewel elders de straten droog zijn — en waar zulke dingen te zien en te ruiken zijn, dat hij, die al zijn leven in Londen heeft gewoond, zijne zinnen niet kan gelooven. Op deze straat met hare puinhoopen komen nog andere straten en stegen uit, zoo afschuwelijk, dat Snagsby naar ziel en lichaam begint te walgen en het hem te moede is, alsof hij ieder oogenblik in den helschen poel verzonk.

"Ga hier een beetje op zij, mijnheer Snagsby," zegt Bucket, bij het naderen eener armoedige soort van palankijn, door een luidruchtigen troep menschen omringd. "Daar komt de rotkoorts de straat door."

Terwijl de onzichtbare ellendeling wordt voorbijgedragen, blijft de volkshoop, het voorwerp verlatende, dat eerst de aandacht had getrokken, gelijk een drom van afschuwelijke menschengezichten om de drie vreemdelingen dwarrelen, verdwijnt dan in steegjes en achter bouwvallige muren, en blijft, nu en dan een waarschuwend geschreeuw of gefluit latende hooren, om hen heen gieren zoolang zij in de straat zijn.

"Zijn dat de koortsige huizen, Darby," vraagt Bucket koeltjes, terwijl hij het licht van zijn lantaarntje op eene rij stinkende bouwvallen laat schijnen.

Darby antwoordt, dat zij allen koortsig zijn, en bericht verder, dat in allen, maanden aan maanden, de menschen bij dozijnen ziek zijn geworden en dood of stervend zijn weggedragen. Weder voortgaande, maakt Bucket tegen Snagsby de aanmerking, dat hij er uitziet alsof hij niet recht wel was, waarop Snagsby antwoordt, dat het hem is alsof hij in die akelige lucht geen adem kan halen.

Er wordt in verschillende huizen navraag gedaan naar een jongen, die Jo moet heeten. Daar weinige menschen in Tom-all-Alone's bij eenige christelijke aanduiding bekend zijn, moet Snagsby gedurige wedervragen beantwoorden of hij den Kolonel, den Ruigoor, den Langbeen, den Baksteen of iemand anders meent. Snagsby geeft nogmaals en nogmaals eene beschrijving van den bedoelden knaap. Men is het niet eens over het origineel zijner schilderij. Sommigen denken, dat het de Ruigoor moet zijn, anderen zeggen de Baksteen. De Kolonel wordt opgezocht, maar gelijkt niet het minste naar den bedoelden. Telkens wanneer Snagsby en zijne geleiders blijven stilstaan, komt de volksdrom op hen toestroomen en stuwt uit hare walgelijke diepten een ge-

dienstigen raad naar Bucket op. Wanneer zij zich bewegen, en de geduchte lantaarnlichtjes rondflikkeren, verdwijnt de drom weder, en blijft, gelijk te voren, achter de muren en puinhoopen om hen heen dwalen.

Eindelijk vindt men een logies, waar de Taaie des nachts slaapt, en men vermoedt, dat die Taaie wel Jo zou kunnen zijn. Eene woordenwisseling tusschen Snagsby en de eigenares van het huis — een dronken gezicht in zwarte doeken gemoffeld, dat uit een hoop vodden op den vloer van een hondenhok, dat hare slaapkamer is, komt opkijken — strekt om dit vermoeden te versterken. De Taaie is naar den dokter om eene flesch medicijn voor eene zieke vrouw te halen, maar zal spoedig terugkomen.

"En wie hebben wij hier van avond?" zegt Bucket, terwijl hij eene andere deur opent en het licht van zijn lantaarntje laat binnenschijnen. "Twee dronken mannen? En twee vrouwen? De mannen kunnen van nacht geen kwaad;" en daarmede nam hij den slapenden een voor een den arm van het gezicht om hen aan te zien. "Zijn dat uwe mannen, vrouwtjes?" — "Ja, mijnheer," antwoordt eene der vrouwen. — "Steenbakkers, niet waar?" — "Ja, mijnheer." — "Wat doet gij hier? Gij behoort toch niet in Londen thuis." — "Neen, mijnheer. Wij behooren in Hertfordshire." — "Waaromtrent in Hertfordshire?" — "Saint Albans." — "Te voet hier naar toe gesukkeld?" — "Wij zijn gisteren hier gekomen. Daar bij ons is tegenwoordig geen werk; maar het helpt ons nog niet veel, dat wij hier gekomen zijn, en ik geloof niet, dat wij het er beter door zullen krijgen." — "Dat is de manier niet om het beter te krijgen," zegt Bucket, omkijkende naar den kant der bewustelooze gedaanten op den grond. — "Neen waarlijk niet," antwoordt de vrouw met een zucht. "Jenny en ik weten dat maar al te wel."

De kamer, hoewel twee of drie voet hooger dan de deur, is toch zoo laag, dat de langste der bezoekers met zijn hoofd de zwart berookte zoldering zou aanraken, als hij rechtop stond. Alle zinnen worden hier onaangenaam aangedaan; zelfs de gemeene kaars brandt bleek en flauw in de vuile lucht. Er staan een paar banken, en eene hoogere bank, die tot tafel dient. De mannen liggen te slapen, waar zij neergetuimeld zijn, maar de vrouwen zitten bij de kaars. In den arm der vrouw, die gesproken heeft, ligt een nog zeer jong kind.

"Hoe oud is dat schepseltje wel?" zegt Bucket. "Het ziet er uit alsof het pas gisteren ter wereld was gekomen." Hij zegt dit op volstrekt geen ruwen toon; en terwijl hij zijn licht zachtjes op het wichtje laat schijnen, moet Snagsby, hij weet niet hoe, aan een ander kind, met licht omschenen, denken, dat hij op schilderijen heeft gezien. — "Hij is nog geen drie weken oud, mijnheer," zegt de vrouw. — "Is het uw kind?" — "Ja."

De andere vrouw, die er overheen gebogen was toen zij binnenkwamen, bukt wederom en kust het zooals het daar ligt te slapen.

"Gij schijnt er evenveel van te houden alsof gij zelf de moeder waart," zegt Bucket. — "Ik ben ook moeder geweest, mijnheer, van zulk een kindje, dat gestorven is." — "Och Jenny, Jenny," zegt de andere vrouw tot haar; "beter zoo. Veel beter dood dan levend om aan te denken, Jenny. Veel beter." — "Wel, vrouw," herneemt Bucket op straffen toon, "gij zijt toch zoo onnatuurlijk niet, hoop ik, dat gij uw eigen kind dood wenscht." — "God weet, dat gij de waarheid spreekt, mijnheer," antwoordt de vrouw. "Ik ben zoo onnatuurlijk niet. Ik zou het tegen den dood verdedigen, met mijn eigen leven, als ik dit kon; zoo trouw als de mooiste dame." — "Praat dan niet op zulk eene verkeerde manier," zegt Bucket, wederom verzacht. "Waarom doet ge dat?" — "Het komt mij maar in het hoofd, mijnheer," antwoordt de vrouw, "als ik het kind zoo zie liggen. Als het nu eens nooit weer moest wakker worden, zoudt ge denken, dat ik razend was, zoo zou ik te werk gaan; dat weet ik wel. Ik was bij Jenny toen zij het hare verloor — was ik niet, Jenny? — en ik weet hoe bedroefd zij was. Maar zie hier eens rond. Zie eens naar hen;" — met een blik naar de slapers op den grond. "Zie den jongen eens aan, naar wien gij wacht, en die uitgegaan is om mij een goeden dienst te doen. Denk aan de kinderen, met wie gij door uw post zoo dikwijls te doen krijgt en die gij ziet groot worden." — "Welnu," zegt Bucket, "breng hem maar ordentelijk groot, dan zal hij een troost voor u zijn en voor u zorgen als gij oud wordt." — "Ik zal er mijn uiterste best toe doen," antwoordt zij, hare oogen afvegende. "Maar van avond ben ik moe en voel weer koorts, en zoo zat ik te denken aan alles, dat hem in den weg zal zijn. Mijn man zal er tegen zijn; en hij zal geslagen worden, en mij zien slaan en bang worden om naar huis te komen en misschien in het wild rondloopen. Al werk ik nog zooveel en nog zoo hard voor hem, er is niemand om mij te helpen; en als hij slecht mocht uitvallen, in spijt van al wat ik doen kan, en de tijd dan kwam, dat ik bij hem zat in zijn slaap, zoo verhard en veranderd, is het dan niet haast zeker, dat ik aan hem denken zal zooals hij nu in mijn schoot ligt, en wenschen, dat hij gestorven was, gelijk Jenny's kind gestorven is?" — "Kom, kom!" zegt Jenny. "Gij zijt moe en ziek, Lizzy. Laat ik hem overnemen."

Dit doende verschuift zij de kleeding der moeder, maar strijkt die snel weder over de gekwetste en gekneusde borst heen, waartegen het wichtje heeft gelegen.

"Het is mijn dood kind," zegt Jenny, "dat mij dit kind zoo doet liefhebben, en het is mijn dood kind ook, dat haar dit zóó doet liefhebben, dat zij er aan moet denken hoe het haar zou

kunnen ontnomen worden. Terwijl zij dat denkt, denk ik welke schatten ik geven zou, om mijn lieveling terug te hebben. Maar wij meenen hetzelfde als wij het maar wisten te zeggen; dat doen wij twee moeders in onze arme harten."

Terwijl Snagsby zijn neus snuit en zijn medelijdend kuchje kucht, hoort men buiten een voetstap. Bucket laat zijn licht naar de deur schijnen en zegt tot Snagsby: "Wel, wat zegt gij nu van den Taaie? Is hij het?" — "Dat is Jo!" zegt Snagsby.

Jo staat verbaasd in den lichtkring, gelijk eene groteske figuur in eene tooverlantaren, en beeft bij de gedachte, dat hij tegen de wet zal gezondigd hebben door niet ver genoeg weg te loopen. Daar Snagsby hem echter de troostrijke verzekering geeft: "Het is maar om een karreweitje, Jo, waarvoor gij betaald zult worden," herstelt hij zich; en nadat Bucket hem buiten de kamer heeft genomen om alleen met hem te spreken, vertelt hij, hoewel hij nog buiten adem is, alles wat men van hem weten wil.

"Ik heb den jongen al uitgehoord," zegt Bucket, terugkomende, "en hij is de rechte. En nu, mijnheer Snagsby, zijn wij voor u gereed."

Eerst moet Jo nog zijne taak van welwillendheid voltooien, door de medicijn, die hij gehaald heeft, over te geven, hetgeen hij doet met de laconische mondelinge aanwijzing, "dat alles dadelijk moet worden ingenomen." Ten tweede moet Snagsby eene halve kroon, zijn gewoon universeel middel tegen eene oneindige verscheidenheid van kwalen, op de tafel leggen. Ten derde moet Bucket Jo bij den arm vatten, een weinig boven den elleboog, en zoo voor zich uit duwen; daar zonder deze ceremonie een jongen van dat soort onmogelijk naar Lincoln's Inn Fields kon gebracht worden. Dit alles gedaan zijnde, wenschen zij de vrouwen goedenavond en stappen wederom de donkere vuile straat op.

Langs dezelfde walgelijke paden, waarmede zij in dien put zijn afgedaald, komen zij er nu langzamerhand weder uit; terwijl dezelfde troep fluitende en loerende om hen heen dwarrelt, totdat zij aan den rand des afgronds komen, waar men Darby het lantarentje teruggeeft. Hier keert de drom, gelijk een troep gevangene duivelen, gillende en krijschende terug en laat zich niet meer zien. Men stapt en rijdt nu door de schoonere en frisschere straten, naar Snagsby's meening nooit zoo schoon en frisch als nu, tot men de deur van Tulkinghorn bereikt.

Terwijl men de donkere trap opklimt (daar de kamers van Tulkinghorn op de tweede verdieping zijn), zegt Bucket, dat hij den sleutel der buitendeur in zijn zak heeft en men dus niet behoeft te schellen. Voor een man, zoo handig in de meeste dingen van dien aard, gebruikt Bucket veel tijd om de deur te openen en maakt hij ook tamelijk veel leven. Het is wel mogelijk, dat hij dit doet om te waarschuwen.

Hoe dit zij, men komt eindelijk op het portaal, waar eene lamp brandt, en zoo in Tulkinghorn's gewone kamer — die kamer, waar hij van avond zijn ouden wijn zat te drinken. Hij is daar nu niet, maar zijne twee ouderwetsche kandelaren zijn er toch; en de kamer is tamelijk licht.

Bucket, die Jo nog behoorlijk vasthoudt en, naar het Snagsby voorkomt, een onbeperkt getal oogen schijnt te bezitten, gaat een eindje de kamer in, totdat Jo verschrikt blijft stilstaan.

"Wat scheelt er aan?" vraagt Bucket fluisterend. — "Daar is zij!" roept Jo. — "Wie?" — "De dame."

Eene dicht gesluierde vrouwelijke gedaante staat in het midden der kamer, vlak in het licht. Zij is stil en onbeweeglijk, en hoewel naar de binnenkomenden toegekeerd, schijnt zij niet op hen te letten, maar blijft als een standbeeld staan. — "Zeg mij nu eens," zegt Bucket hardop, "hoe gij weet, dat dit die dame is." — "Ik ken de voile," antwoordt Jo, de gedaante aanstarende, "en den hoed, en de japon." — "Pas op, dat gij goed weet wat gij zegt," hervat Bucket, scherp op hem lettende, "kijk nog eens." — "Ik kijk al zoo hard als ik kijken kan," zegt Jo, wien de oogen uit het hoofd puilen, "en daar is de voile, de hoed en de japon." — "En hoe met die ringen, waarvan ge mij gezegd hebt?" vraagt Bucket. — "Die moeten daar zitten en o zoo flikkeren," zegt Jo, met de vingers zijner linkerhand over de knokkels der rechter wrijvende, zonder zijne oogen van de gedaante af te wenden.

De gedaante trekt den rechterhandschoen uit en laat de hand zien.

"Wat zegt ge nu daarvan?" vraagt Bucket.

Jo schudt zijn hoofd. Die ringen gelijken er lang niet naar, en de hand ook niet.

"Wat praat ge nu?" zegt Bucket; maar blijkbaar is hij zeer in zijn schik. — "De hand was veel blanker, veel fijner, en veel kleiner," antwoordt Jo. — "Gij zult mij straks nog zeggen, dat ik mijne eigene moeder ben," laat Bucket hierop volgen. "Zoudt gij de stem van die dame nog kennen?" — "Ik denk wel van ja," antwoordt Jo.

De gedaante spreekt: "Klonk die stem zooals deze. Ik zal spreken zoolang als gij wilt, als ge nog niet zeker zijt. Was het deze stem of maar eenigszins deze stem?"

Jo kijkt Bucket verslagen aan. "Geheel niet." — "Waarom hebt gij dan gezegd, dat dit de dame was?" hervat Bucket, naar de gedaante wijzende. — "Omdat," zegt Jo, en kijkt zeer verbijsterd, maar zonder eenigszins aan het wankelen te geraken, "omdat dat daar de voile, de hoed en de japon is. Zij is het en zij is het toch niet. Maar dat daar is de voile, de hoed en de japon, en zij draagt ze op dezelfde manier als toen, en hare lengte is ook eveneens als toen zij mij een souverein gaf." — "Wel," zegt Bucket losweg, "wij zijn met u niet veel gevorderd. Maar hier

zijn toch vijf schellingen voor u. Pas op hoe gij ze verteert, en maak, dat gij er niet door in moeite komt." Bucket telt de schellingen tersluiks van de eene hand in de andere — dit is eene manier, die hij zich zoo heeft aangewend, — stopt ze op een hoopje den jongen in de hand en brengt hem de deur uit, terwijl Snagsby, onder deze geheimzinnige omstandigheden lang niet op zijn gemak, met de gesluierde gedaante alleen blijft. Doch zoodra Tulkinghorn de kamer binnenkomt wordt de voile opgeslagen, en vertoonen zich de trekken eener Française, die er tamelijk goed uitziet, hoewel de uitdrukking van haar gelaat wel wat scherp is. — "Wel bedankt, mademoiselle Hortense," zegt Tulkinghorn met zijne gewone gelijkmoedigheid. "Ik zal u geene verdere moeite meer geven met die kleine weddenschap." — "Gij zult wel zoo vriendelijk zijn om te onthouden, mijnheer, dat ik op het oogenblik niet geplaatst ben?" zegt mademoiselle. — "Zekerlijk, zekerlijk." — "En mij de gunst verleenen van uwe hooggeachte recommandatie?" — "Waar ik maar kan, mademoiselle Hortense." — "Een woord van mijnheer Tulkinghorn heeft zooveel invloed." — "Ik zal het niet vergeten, mademoiselle." — "Ontvang de verzekering mijner innige dankbaarheid, mijnheer." — "Goedennacht."

Mademoiselle gaat met aangeborene gratie de deur uit; en Bucket, die in geval van nood evengoed voor ceremoniemeester als voor iets anders kan spelen, helpt haar, niet zonder galanterie, de trap af.

"Welnu, Bucket?" zegt Tulkinghorn bij zijne terugkomst. — "Het komt alles uit zooals ik gezegd heb, mijnheer. Er is geen twijfel aan of het was de andere met de kleeren van deze. De jongen had gelijk in de kleuren en alles. Mijnheer Snagsby, ik heb u als een man beloofd, dat hij goed en wel weer zou heengaan. Zeg nu eens of het zoo niet was." — "Gij hebt uw woord gehouden, mijnheer," antwoordt Snagsby; "en als ik verder niet van dienst kan zijn, mijnheer Tulkinghorn, geloof ik, daar mijn vrouwtje ongerust zal worden...." — "Wel bedankt, Snagsby, — niets verder noodig," antwoordt Tulkinghorn. "Ik ben u zeer verplicht voor de moeite, die gij reeds genomen hebt." — "Geene moeite, mijnheer. Ik wensch u goeden avond." — "Weet ge wel, mijnheer Snagsby," zegt Bucket, die hem de deur uitlaat en nogmaals en nogmaals de hand geeft, "wat mij van u bevalt, is, dat gij een man zijt, die zich nooit laat uithooren — dat zijt gij immers? Als gij één s weet, dat gij iets hebt afgedaan, stelt gij het ook uit uw hoofd, en daarmee is het uit — zoo doet gij immers?" — "Dat is zekerlijk wat ik poog te doen, mijnheer," antwoordt Snagsby. — "Neen, nu schat gij u zelven niet hoog genoeg. Dat is niet wat gij poogt te doen," zegt Bucket, hem nog eens allervriendelijkst de hand drukkende, "maar wat gij doet. En dat is het wat ik bij een man in uw vak zoo hoog acht."

Snagsby geeft een voegzaam antwoord, en gaat huiswaarts, zoo verbijsterd door de gebeurtenissen van dien avond, dat hij twijfelt of hij wel wakker is, — twijfelt aan het werkelijk bestaan der straten, die hij doorgaat, — twijfelt aan de werkelijkheid der maan, die boven hem schijnt. Weldra wordt hij in al deze opzichten gerustgesteld door de onbetwistbare werkelijkheid van jufvrouw Snagsby, die met haar hoofd in een volmaakten bijenkorf van papillotten, met eene nachtmuts bekroond, naar hem zit te wachten; die Gusta naar het politiebureau heeft gezonden met officieel bericht, dat haar echtgenoot te zoek is geraakt, en die, in de laatste twee uren, met de grootste staatsie alle graden van bezwijming heeft doorloopen. Maar, gelijk de goede vrouw met treurige aandoening zegt, zij krijgt er veel dank voor.

XXIII.

ESTHER'S VERHAAL.

Na zes vermakelijke weken kwamen wij van mijnheer Boythorn weder naar huis. Dikwijls waren wij in het park en in het bosch, en zelden gingen wij het huisje voorbij, waar wij geschuild hadden, zonder eens in te kijken om een praatje met de vrouw te maken; maar Lady Dedlock zagen wij niet meer, behalve des zondags in de kerk. Er waren gasten op Kastanje-Hof; en hoewel verscheidene schoone gezichtjes haar omringden, bleef haar gelaat denzelfden invloed op mij uitoefenen als in het eerst. Ik weet zelfs nu nog niet of die invloed smartelijk of aangenaam was; of hij mij aantrok of voor haar deed terugdeinzen. Ik geloof, dat ik haar met zekere vrees bewonderde, en ik weet wel, dat in hare tegenwoordigheid mijne gedachten, gelijk zij de eerste maal hadden gedaan, altijd naar dat vroegere tijdperk van mijn leven wegdwaalden.

Op meer dan een dezer zondagen verbeeldde ik mij, dat ik voor deze dame hetzelfde was, wat zij op zulk eene onverklaarbare manier voor mij was — ik meen, dat ik hare gedachten verwarde, gelijk zij de mijne deed, hoewel op eene verschillende wijs. Maar wanneer ik tersluiks een blik naar haar wierp, en haar zoo bedaard, zoo schromelijk ver van mij af en zoo ongenaakbaar zag zitten, begreep ik, dat dit eene dwaze zwakheid was. Ik gevoelde zelfs wel, dat de geheele toestand van mijn gemoed met betrekking tot haar iets zwaks en onredelijks was, en poogde er zooveel ik maar kon tegen te redeneeren.

Een voorval, dat nog plaats had eer wij het huis van mijnheer Boythorn verlieten, zal ik best hier kunnen vermelden.

Ik wandelde met Ada in den tuin, toen mij

gezegd werd, dat er iemand was, die mij verlangde te spreken. Naar het ontbijtvertrek gaande, waar die persoon mij wachtte, bevond ik, dat het de Fransche kamenier was, welke op dien dag, toen het zoo zwaar onweerde, hare schoenen had uitgedaan en door het natte gras had geloopen.

"Mademoiselle," begon zij, mij strak met hare al te scherpe oogen aanziende, hoewel zij anders een tamelijk innemend voorkomen had, en noch met vrijpostigheid, noch met slaafsche onderdanigheid sprak: "ik heb eene groote vrijheid genomen met zoo maar hier te komen, maar gij zult dat wel verschoonen, daar gij zoo vriendelijk zijt." — "Gij behoeft u niet te verontschuldigen," antwoordde ik, "als ge mij wenscht te spreken." — "Dat is mijn verlangen, mademoiselle. Duizendmaal dank voor het verlof. Ik heb dus vrijheid om te spreken, niet waar?" zeide zij, op een snellen natuurlijken trant. — "Zekerlijk," zeide ik. — "Mademoiselle, gij zijt zoo vriendelijk. Luister dan, als het u belieft. Ik heb mylady verlaten. Wij konden niet met elkander te recht. Mylady is zoo trotsch, zoo erg trotsch. Verschooning, mademoiselle, gij hebt gelijk." Hare schranderheid deed haar begrijpen wat ik misschien terstond zou gezegd hebben, en nu nog maar gedacht had. "Het past mij niet hier over mylady te komen klagen. Maar ik zeg, dat zij zoo trotsch, zoo erg trotsch is. Ik zal geen woord méér zeggen. Dat weet de heele wereld." — "Ga voort, als het u belieft," zeide ik. — "Voorzeker, mademoiselle, ik ben dankbaar voor uwe beleefdheid. Mademoiselle, ik heb een onuitsprekelijk verlangen om in dienst te komen bij eene jonge dame, die goed, verstandig en schoon is. Gij zijt goed, verstandig en schoon als een engel. O, kon ik de eer hebben van uwe bediende te zijn!" — "Het spijt mij," begon ik. — "Zend mij niet zoo spoedig heen, mademoiselle!" Terwijl zij dit zeide, trok zij onwillekeurig hare fraaie, zwarte wenkbrauwen samen. "Laat ik hopen, een oogenblik! Mademoiselle, ik weet, dat deze dienst stiller zou zijn dan dien ik verlaten heb. Welnu, dat wensch ik. Ik weet, dat deze minder voornaam zou zijn dan dien ik verlaten heb. Welnu, dat wensch ik. Ik weet, dat ik hier minder salaris zou hebben. Goed. Ik ben er mee tevreden." — "Ik verzeker u," zeide ik, schrikkende van de gedachte om zulk eene bediende te hebben, "dat ik geene kamenier houd...." — "O, mademoiselle, waarom niet? Waarom niet, als gij er eene kunt krijgen, die u zoo toegewijd zou zijn? Die zoo verrukt zou zijn, als zij u maar mocht dienen; die zoo trouw, zoo ijverig zou zijn, altijd. Mademoiselle, ik wensch met al mijn hart u te dienen. Spreek nu maar niet van geld. Neem mij gelijk ik ben. Vooniet."

Zij sprak met zulk een zonderlingen ernst, dat ik achteruitschoof, bijna bevreesd voor haar. Zonder dat zij in haar ijver hierop scheen te letten, bleef zij bij mij aandringen. Zij sprak snel en met eene gesmoorde stem, hoewel altijd met zekere sierlijkheid en welgemanierdheid.

"Mademoiselle, ik kom uit het zuiden, waar men vurig is, waar men sterk bemint en haat. Mylady was te trotsch voor mij; ik was te trotsch voor haar. Dat is gedaan — voorbij — ten einde! Neem mij in uw dienst, en ik zal u goed dienen. Ik zal meer voor u doen dan gij u nu kunt verbeelden. St! Mademoiselle, ik zal — maar daarvan wil ik niet spreken; ik zal alles doen wat mij maar mogelijk is, in alle dingen. Als gij mijn dienst aanneemt, zal het u niet berouwen. Mademoiselle, het zal u niet berouwen, en ik zal u goed dienen. Gij weet niet hoe goed!"

Toen zij mij stond aan te staren, terwijl ik haar verklaarde hoe onmogelijk het mij was haar in mijn dienst te nemen, (zonder dat ik het noodig achtte er bij te voegen, hoe weinig ik mij daartoe geneigd gevoelde) nam haar gezicht iets zoo dreigends aan, dat ik mij verbeeldde eene van die vrouwen voor mij te hebben, welke men te P a r ij s onder het schrikbewind op de straten zag. Zij hoorde mij aan zonder mij in de rede te vallen, en zeide toen, met haar aardig accent en hare zachtste stem:

"Welnu, Mademoiselle, ik heb dus mijn antwoord! Het spijt mij. Maar ik moet elders heengaan, en zoeken wat ik hier niet gevonden heb. Wilt gij zoo goed zijn mij uwe hand te laten kussen?"

Zij zag mij, toen zij die aannam, nog strakker aan, en scheen bij die oogenblikkelijke aanraking ieder adertje, dat er aan te voelen was, op te merken.

"Ik vrees, dat ik u wel verbaasd heb, mademoiselle, op dien dag van den storm," zeide zij, toen zij reeds neeg om heen te gaan.

Ik moest bekennen, dat zij ons allen verbaasd had.

"Ik deed toen een eed, mademoiselle," zeide zij glimlachende, "en ik wilde hem in mijn gemoed prenten, om hem getrouwelijk te houden. En dat zal ik. Adieu, mademoiselle!"

Daarmede eindigde ons onderhoud, en ik was zeer verheugd, dat het was afgeloopen. Ik meende dat zij uit het dorp vertrok, want ik zag haar niet meer; en er viel niets meer voor om onze stille zomergenoegens te storen, totdat de zes weken om waren en wij weder naar huis gingen, gelijk ik daar reeds heb gezegd.

Toen en nog vele weken na dien tijd kwam Richard ons zeer getrouw bezoeken. Behalve dat hij elken zaterdag of zondag overkwam en dan tot maandag bleef, deed hij dikwijls onverwacht een ritje te paard, sleet den avond bij ons, en reed des anderen daags vroeg weder heen. Hij was zoo levendig als ooit en vertelde ons, dat hij zeer vlijtig was; maar ik was toch bij mij zelve niet gerust over hem. Het kwam mij voor,

dat zijne vlijt eene geheel verkeerde richting nam. Ik kon niet zien, dat zij tot iets voerde, dan om hem eene bedrieglijke hoop te doen opvatten ten opzichte van dat proces, dat reeds de verderfelijke oorzaak van zooveel smart en onheil was geweest. Hij was nu tot in het diepste van dat geheim doorgedrongen, zeide hij ons; en niets kon duidelijker wezen, dan dat het testament, volgens hetwelk hij en Ada ik weet niet hoeveel duizend pond zouden krijgen, eindelijk geldig zou moeten verklaard worden, indien er in het Hof der Kanselarij nog gezond verstand of rechtvaardigheid te vinden was — maar o, hoe geducht klonk dat indien mij in de ooren — en dat deze afloop niet lang meer vertraagd kon worden. Hij drong zich zelven het bewijs hiervan op met al de afgezaagde argumenten aan dien kant van het geschil, welke hij gelezen had; en elk daarvan deed hem nog dieper in zijne verdwaasdheid verzinken. Hij was zelfs begonnen de zittingen van het Hof geregeld bij te wonen. Hij vertelde ons, hoe hij juffrouw Flite daar dagelijks zag; hoe zij met elkander praatten, en hij haar kleine vriendelijkheden bewees; en hoe hij, terwijl hij om haar lachte, haar toch in zijn hart beklaagde. Maar nooit dacht hij — nooit, mijn arme, lieve, zich zooveel belovende Richard, die toen voor zooveel geluk vatbaar was en zooveel betere dingen voor zich had — welk eene noodlottige keten er reeds gesmeed werd tusschen zijne frissche jeugd en haar verwelkten ouderdom; tusschen zijne vrij dartelende hoop en hare opgekooide vogeltjes, haar armoedig zolderkamertje en haar verbijsterden geest.

Ada had hem al te lief om hem veel te wantrouwen in iets, dat hij zeide of deed; en mijn voogd, hoewel hij dikwijls over den oostenwind klaagde en meer dan gewoonlijk in de Bromkamer zat te lezen, bewaarde het stilzwijgen over de geheele zaak. Zoo kwam ik op de gedachte om, toen ik eens naar Londen ging om Caddy Jellyby, op hare uitnoodiging, te gaan opzoeken, Richard te vragen om mij aan het diligencekantoor af te halen, opdat wij eens met elkander konden praten. Ik vond hem daar toen ik aankwam, en wij wandelden gearmd voort.

"Wel, Richard," zeide ik, zoodra ik een ernstigen toon kon aannemen, "begint gij nu al beter op dreef te komen?" — "O ja, melieve," antwoordde Richard. "Ik ben wel tevreden." — "Maar op dreef?" zeide ik. — "Hoe meent gij dat, op dreef?" hervatte Richard, met zijn vroolijken lach. — "Op dreef in uw vak," zeide ik. — "O ja," antwoordde Richard, "ik ben wel tevreden." — "Dat hebt ge mij nog al eens gezegd, lieve Richard." — "En gij vindt, dat dit geen antwoord is, niet waar? Nu, misschien wel niet. Op dreef? Gij meent of ik al op eene vaste dreef kom?" — "Ja." — "Neen, op eene vaste dreef ben ik eigenlijk nog niet," antwoordde Richard, met bijzonderen nadruk op het woord "vaste," alsof daarin moeielijkheid gelegen was, "want men kan niet op eene vaste dreef komen, zoolang die zaak nog niet op dreef is. Als ik die zaak zeg, meen ik natuurlijk het — verboden onderwerp." — "Denkt gij dan, dat die ooit op dreef zal komen?" — "Daar is geen de minste twijfel aan," antwoordde Richard.

Wij stapten een eindje voort zonder te spreken; maar weldra sprak Richard mij op zijn gulsten en hartelijksten toon aldus aan:

"Lieve Esther, ik versta u wel, en ik wenschte, dat ik wat bestendiger van aard was. Ik meen niet wat mijne trouw aan Ada betreft, — want haar heb ik altijd lief — dagelijks liever — maar trouw aan mij zelven. Ik meen eigenlijk iets, dat ik niet best kan uitdrukken, maar gij zult het wel begrijpen. Als ik bestendiger van aard was geweest, zou ik mij of aan Badger of aan Kenge en Carboy hebben gehouden, en nu al bedaard en geregeld zijn geworden, en geene schulden hebben, en...." — "Hebt gij schulden, Richard?" — "Ja," antwoordde Richard, "eenige kleintjes, melieve. En ik ben ook wat veel aan het biljarten en zoo al meer geweest. Nu is het geheim er uit; en nu veracht gij mij niet waar, Esther?" — "Dat weet gij wel beter," zeide ik. — "Gij zijt toegeeflijker voor mij dan ik dikwijls voor mij zelven ben," hervatte hij. "Och, lieve Esther, het is wel ongelukkig, dat ik niet bestendiger ben, maar hoe kan ik dat wezen? Als gij in een onafgemaakt huis moest wonen, zoudt gij er niet op uw gemak in kunnen gaan zitten; als gij veroordeeld waart, om alles wat ge mocht ondernemen, onvoltooid te laten, zoudt gij het moeielijk vinden u op iets toe te leggen; en dat is toch mijn ongelukkig geval. Ik ben in dien altijd onbeslisten rechtsgeleerden oorlog, met al zijne kansen en afwisselingen, geboren, en dat begon mij al ongeduldig en wispelturig te maken eer ik nog recht wist wat een proces was; dit is hoe langer hoe erger geworden; en nu denk ik somtijds, dat ik niet genoeg waard ben om mijn vertrouwelijk nichtje Ada te durven liefhebben."

Wij waren op eene eenzame plaats; hij hield zijne hand voor zijne oogen en snikte toen hij dit zeide.

"O Richard," zeide ik, "ontroer u zoo niet. Gij hebt een edel hart, en Ada's liefde zal u dagelijks meer harer waardig doen worden." — "Ik weet, lieve vriendin," antwoordde hij, mijn arm drukkende, "ik weet dat alles wel. Gij moet er niet op letten, dat ik wat weekhartig ben, want ik heb dit alles reeds lang op het gemoed gehad, en dikwijls heb ik er u van willen spreken, maar somtijds ontbrak het mij aan gelegenheid en somtijds aan moed. Ik weet wat de gedachte aan Ada voor mij doen

moest; maar zij doet het toch niet. Ik ben zelfs daartoe te onrustig. Ik heb haar teeder lief; en toch benadeel ik haar elken dag en ieder uur, door mij zelven te benadeelen. Maar het kan niet altijd duren. Wij zullen eindelijk aan de laatste procedures komen en een voor ons gunstig vonnis krijgen, en dan zult gij en Ada zien wat ik inderdaad wezen kan."

Het had mij diep getroffen hem te hooren snikken en de tranen langs zijne vingers te zien druppelen; en toch had mij dit oneindig minder aangedaan dan de levendigheid der hoop, waarmede hij dit zeide.

"Ik heb de papieren goed bestudeerd, Esther. Ik heb er mij maanden lang in verdiept," vervolgde hij, in een oogenblik zijne opgeruimdheid herkrijgende, en gij kunt er op aan, dat wij zullen zegevieren. Spreekt men van nog jaren van vertraging, daaraan heeft het, dat weet de hemel, niet ontbroken, en des te grooter is de waarschijnlijkheid, dat wij de zaak spoedig tot een einde brengen; zij staat nu zelfs op de rol. Alles zal eindelijk goed uitkomen, en dan zult gij zien."

Mij herinnerende, hoe hij zoo even de heeren Kenge en Carboy op dezelfde lijn had geplaatst met mijnheer Badger, vroeg ik hem of hij voornemens was zich in Lincoln'sInn te laten inschrijven.

"Daar alweder! Ik ben het geheel niet voornemens, Esther," antwoordde hij met zichtbaren tegenzin. "Mij dunkt ik heb er genoeg van gehad. Nu ik als een galeiboef aan Jarndyce en Jarndyce heb gewerkt, is mijn dorst naar de rechtsgeleerdheid gelescht, en heb ik mij overtuigd, dat het vak mij niet zou bevallen. Bovendien, ik bevind, dat het mij hoe langer hoe ongeduriger maakt, bestendig zoo op het tooneel van den strijd te blijven. Waaraan denkt gij dus," vervolgde Richard, nu weder vertrouwelijk, "dat ik natuurlijk heb moeten denken?" — "Dat kan ik niet raden," zeide ik. — "Kijk maar zoo ernstig niet," hervatte Richard, "want het is het beste, dat ik doen kan, lieve Esther, daar ben ik zeker van. Het is niet alsof ik een beroep noodig had, om geheel mijn leven bij te blijven. Dat proces moet aan een eind komen, en dan ben ik bezorgd. Neen, ik beschouw het als een vak, dat door zijn aard meer of minder onrustig is, en daardoor wel gepast — ik mag zeggen juist gepast is voor den toestand, waarin ik tijdelijk verkeer. Wat is het nu, dat mij natuurlijk in gedachten moet komen?"

Ik zag hem aan en schudde mijn hoofd.

"Wat anders dan de militaire dienst?" zeide Richard op den toon der volste overtuiging. — "Officier worden?" zeide ik. — "Officier, natuurlijk. Al wat ik te doen heb is maar te maken, dat ik eene aanstelling krijg, en dan ben ik klaar," zeide Richard.

Daarop betoogde hij mij, en bewees het door uitvoerige berekeningen in zijn zakboekje, dat indien hij buiten militairen dienst, zegge tweehonderd pond schuld had gemaakt en in een gelijk tijdperk als officier geheel geene schuld, (hetgeen hij vast voornemens was) deze stap tot eene bezuiniging van vierhonderd pond in een jaar, of van twee duizend pond in de vier jaren, moest voeren — wat eene aanzienlijke som was. En toen sprak hij zoo oprecht en welmeenend van opoffering, die hij bracht, door zich voor een tijd van Ada te verwijderen, en van den ernst, waarmede hij streefde — gelijk hij in zijne gedachten altijd deed, dat weet ik zeker — om hare liefde te vergelden en haar geluk te verzekeren, en al het verkeerde, dat in hem was, te overwinnen en de bestendigheid in eigen persoon te worden, dat hij mij het hart van weedom deed wegkrimpen. Want ik dacht, hoe zou en moest dit afloopen, wanneer al de mannelijke eigenschappen van zijn karakter zoo spoedig en zoo zeker bedorven werden door die noodlottige smetstof, die alles, waarop zij bleef rusten, verwoestte!

Ik sprak tot Richard met al den ernst, dien ik gevoelde, en al de hoop, die ik niet gevoelen kon, en bad hem, om Ada's wil, niet langer eenig vertrouwen in de Kanselarij te stellen. Tot al wat ik zeide gaf Richard bereidwillig zijne toestemming; hij wilde, op zijne luchtige manier, van het Hof en al het andere afzien, en schilderde de vroolijkste tafereelen van hetgeen hij worden zou, als hij eens bestendig werd — helaas, wanneer eerst dat geduchte proces hem niet meer boeide! Wij hadden een lang gesprek, maar hoofdzakelijk kwamen wij altijd weder daarop terug.

Eindelijk kwamen wij aan Soho Square, waar Caddy Jellyby op mij zou wachten, daar dit eene stille plek was, in de nabijheid van Newman-Street. Caddy was in den tuin op het midden van het plein en kwam, toen ik naderde, haastig naar buiten. Na eene vroolijke woordenwisseling liet Richard ons bij elkander.

"Prince heeft een leerling aan den overkant, Esther," zeide Caddy, "en heeft den sleutel van het hek voor ons gekregen. Als gij dus hier wat met mij wilt rondwandelen, kunnen wij ons hier opsluiten, en kan ik u op mijn gemak vertellen wat de reden is, waarom ik uw goed en lief gezicht weer eens wenschte te zien." — "Heel goed, lieve," zeide ik. "Het zou niet beter kunnen zijn."

Dus sloot Caddy, nadat zij het goede lieve gezicht, gelijk zij het noemde, een vriendelijk kneepje had gegeven, het hek, en begonnen wij zeer genoeglijk den tuin rond te wandelen.

"Gij moet weten, Esther," zeide Caddy, die zeer in haar schik was met dit vertrouwelijk praatje, "toen gij mij gezegd hadt, dat het ver-

keerd was te gaan trouwen, zonder dat ma er van wist, of zelfs ma langer onkundig van ons engagement te laten — hoewel ik niet geloof, dat ma veel om mij geeft, dat moet ik zeggen, — hield ik het voor best aan Prince te vertellen hoe gij er over dacht. Vooreerst omdat ik gaarne alles wil doen wat gij mij zegt, en ten tweede omdat ik voor Prince geene geheimen heb." — "Ik hoop, dat hij er tevreden mee was, Caddy?" — "O lieve, ik verzeker u, hij zou tevreden zijn met alles wat ge maar zeggen kondt. Gij kunt u niet verbeelden welk eene hooge meening hij van u heeft." — "Ei?" — "Esther, het "Prince, daar jufvrouw Summerson...." — "Ik hoop, dat gij niet jufvrouw Summerson hebt gezegd?" — "Neen, dat deed ik ook niet," riep Caddy, zeer in haar schik en met een allervroolijkst gezichtje. "Ik zeide "Esther." Ik zeide tegen Prince: "Daar Esther stellig van die meening is, Prince, en mij zoo heeft gezegd, en er altijd op terugkomt als zij die lieve briefjes schrijft, die ge mij zoo graag hoort voorlezen, ben ik gereed ma de waarheid te ontdekken, wanneer gij het maar goedvindt. En ik denk, Prince," zeide ik, "dat Esther denkt, dat het ook beter en oprechter zou zijn, en over het geheel fatsoenlijker

"HOE KUNT GE ZOO MAL WEZEN, KIND!" MERKTE MEVROUW JELLYBY VERSTROOID AAN, TERWIJL ZIJ DE LAATST GEOPENDE DEPÊCHE DOORKEEK. "WAT ZIJT GE TOCH EEN GANSJE!" (blz. 164).

zou genoeg zijn om iedereen, behalve mij, jaloersch te maken," zeide Caddy, lachende en haar hoofd schuddende, "maar ik ben er niet anders dan blij om, want gij zijt de eerste vriendin, die ik ooit gehad heb, en de beste vriendin, die ik ooit hebben kan, en niemand kan u naar mijn zin ooit te veel achten en liefhebben." — "Op mijn woord, Caddy," zeide ik, "gij zijt ook al in de algemeene samenzwering om mij in een goed humeur te houden. Welnu, lieve?" — "Wel, dat zal ik u zeggen," antwoordde Caddy, innig vertrouwelijk beide handen kruiselings op mijn arm leggende. "Wij hebben er vrij lang over gepraat, en zoo zeide ik tegen Prince: zou staan, als gij bij uw papa hetzelfde deedt."" — "Ja, melieve," zeide ik. "Zekerlijk denkt Esther er zoo over." — "Dus had ik gelijk, ziet ge!" riep Caddy uit. "Wel, dit maakte Prince toch heel angstig, niet omdat hij er in het minst aan twijfelde, maar omdat hij het gevoel van den ouden heer Turveydrop zoo ontziet, en bang was, dat zijn papa van schrik zou sterven, of flauw vallen, of het zich op eene of andere zielroerende manier aantrekken, als hij zoo iets hoorde. Hij vreesde, dat de oude heer het voor onkinderlijk zou houden, en het hem een al te grooten schok zou geven. Want gij weet wel, Esther, de oude heer Turveydrop is zulk een

welgemanierd man," voegde Caddy er bij, "en zoo uiterst gevoelig." — "Is hij, liefje?" — "O, buitengemeen gevoelig. Dat zegt Prince. Nu, dit heeft mijn jongetje-lief — ik had u die uitdrukking niet willen laten hooren, Esther," zeide Caddy verontschuldigend en met een hoogen blos op de wangen, "maar gewoonlijk noem ik Prince mijn jongetje-lief."

Ik lachte; Caddy lachte insgelijks, bloosde nog eens en vervolgde:

"Dit heeft hem dus...." — "Wien — heeft het, kindlief." — "O gij plaaggeest!" zeide Caddy lachende, terwijl haar bevallig gezichtje geheel en al gloeide. "Mijn jongetje-lief, als ik het dan zeggen moet. Dit heeft hem eenige weken van onrust veroorzaakt, en het hem van angst al langer en langer doen uitstellen. Eindelijk zeide hij tegen mij: "Caddy, als jufvrouw Summerson, van wie mijn vader zooveel werk maakt, kon overgehaald worden om er bij te zijn, als ik van de zaak begon te spreken, dan dunkt mij, dat ik het zou kunnen doen." Ik beloofde dus, dat ik het u eens vragen zou. En dan dacht ik ook," vervolgde Caddy, mij met een blik vol hoop, maar toch schroomvallig aanziende, "als gij daar niet tegen hadt, wilde ik u naderhand vragen om met mij naar ma te gaan. Dit is het wat ik meende, toen ik in mijn briefje zeide, dat ik u eene groote gunst te verzoeken had. En als gij nu dacht ons die te kunnen toestaan, Esther, zouden wij u beiden zeer dankbaar zijn." — "Laat eens zien, Caddy," zeide ik en veinsde mij te bedenken. "Ik geloof, dat ik nog wel iets moeielijkers zou kunnen doen, als de nood drong. Ik ben voor u en het jongetje-lief gereed, zoodra gij maar wilt."

Caddy was geheel en al verrukt over mijn antwoord; want zij was, geloof ik, zoo gevoelig voor de minste vriendelijkheid of aanmoediging, als eenig teeder hart, dat ooit in deze wereld klopte, en nadat wij nog een paar malen den tuin waren rondgewandeld, terwijl zij een paar splinternieuwe handschoenen aantrok en zich nog zooveel mogelijk opknapte, om den meester in welgemanierdheid zoo weinig schande aan te doen, als zij maar eenigszins kon, gingen wij rechtstreeks naar N e w m a n - S t r e e t.

Prince was natuurlijk aan het les geven. Wij vonden hem bezig met eene juist niet veelbelovende leerlinge — een stug klein meisje, met een norsch voorhoofd, eene grove stem en eene lustelooze ontevredene mama, — die zeker niet beter gestemd werd door de verwarring, waarin wij den leermeester brachten. Eindelijk kwam de les, na zooveel haspelens als maar mogelijk was, aan een einde; en toen het meisje van schoenen had verwisseld, en haar wit jurkje onder een grooten omslagdoek was weggestopt, ging zij heen. Na eene korte voorloopige woordenwisseling gingen wij mijnheer Turveydrop opzoeken, wien wij, met zijn hoed en zijne handschoenen een groep vormende, als een model van welgemanierdheid, op de sofa in zijne eigene kamer vonden — de eenige goede kamer in het geheele huis. Hij scheen zich, in de tusschenpoozen van een licht collation, op zijn gemak gekleed te hebben; zijn toiletkistje, borstels, en zoo voort, alles van eene zeer elegante soort, waren nog niet weggeborgen.

"Vader, jufvrouw Summerson; Jufvrouw Jellyby." — "Zeer verheugd! Zeer vereerd!" zeide de heer Turveydrop, met eene zwierige buiging. opstaande. "Vergun mij!" Hij zette stoelen. "Weest zoo goed om plaats te nemen!" Hij kuste de vingertoppen der linkerhand. "Buitengemeen verheugd!" Hij kneep zijne oogen dicht en liet de appels rondrollen. "Mijne stille woning wordt tot een paradijs." Daarmede liet hij zich weder op de sofa zakken, volmaakt gelijk de tweede g e n t l e m a n van E u r o p a. "Wederom vindt gij ons, jufvrouw Summerson," zeide hij, "te midden van onze kunstjes om te polijsten. Wederom komt de schoone sekse ons aansporen en beloonen door de gunst harer beminnelijke tegenwoordigheid. Het is al veel in dezen tijd (want het zijn lang de dagen niet meer van zijne koninklijke hoogheid den prins-regent — mijn beschermheer, als ik mij vermeten mag zoo te spreken) te ondervinden, dat de welgemanierdheid niet geheel en al door handwerkslieden met voeten wordt getreden. Dat zij zich nog in den glimlach der schoonheid kan koesteren, mejufvrouw."

Ik zeide niets, hetgeen ik voor een voegzaam antwoord hield; en hij nam een snuifje.

"Mijn waarde zoon," zeide de heer Turveydrop. "Gij hebt vier scholen dezen namiddag. Ik zou u een haastig boterhammetje recommandeeren." — "Wel verplicht, vader," antwoordde Prince. "Ik zal zorgen op mijn tijd te passen. Mijn waarde vader, mag ik u verzoeken uw gemoed voor te bereiden op iets, dat ik wensch te zeggen?" — "Goede Hemel!" riep het model van welgemanierdheid bleek en ontsteld uit, toen Prince en Caddy zich hand aan hand voor hem nederbogen. "Wat is dit? Is dit waanzin? Of wat is het?" — "Vader," antwoordde Prince met groote onderdanigheid, "ik bemin deze jonge dame en wij zijn geëngageerd." — "Geëngageerd!" riep de heer Turveydrop uit, liet zich op de sofa achteroverzakken en hield zijne hand voor zijne oogen, als om dit schouwspel niet te zien. "Een dolk op mijn hart gemunt, door mijn eigen kind!" — "Wij zijn reeds eenigen tijd geëngageerd geweest, vader," stamelde Prince, "en toen jufvrouw Summerson daarvan hoorde raadde zij ons, dat wij er u kennis van zouden geven, en was zoo vriendelijk van wel bij deze gelegenheid tegenwoordig te willen zijn. Jufvrouw Jellyby is eene jonge dame, die den diepsten eerbied voor u koestert, vader."

De heer Turveydrop slaakte een kermenden zucht.

"Neen, zoo niet, zoo niet, vader," smeekte zijn zoon. "Jufvrouw Jellyby is eene jonge dame, die den diepsten eerbied voor u koestert, en ons eerste verlangen is voor uw gemak en genoegen te zorgen."

De heer Turveydrop snikte.

"Och neen, vader, zoo niet!" riep zijn zoon. — "Knaap," zeide de heer Turveydrop, "het is gelukkig, dat uwe zalige moeder voor dit leed is bewaard gebleven. Stoot toe, en spaar niet. Stoot toe, stoot toe!" — "Och neen, vader, spreek zoo niet," bad Prince met tranen; "dat gaat mij aan het hart. Ik verzeker u, vader, dat het onze eerste wensch en ons ernstig voornemen is, voor uw gemak en genoegen te zorgen. Caroline en ik vergeten onzen plicht niet — wat mijn plicht is, is ook Caroline's plicht, gelijk wij elkander dikwijls gezegd hebben — en met uwe goedkeuring en toestemming, vader, zullen wij er ons aan toewijden om u het leven aangenaam te maken." — "Stoot toe!" prevelde Turveydrop. "Stoot toe!"

Maar hij scheen toch ook te luisteren, naar mij dacht.

"Mijn waarde vader," hervatte Prince, "wij weten wel aan welke kleine gemakken gij gewoon zijt en waar gij recht op hebt; en het zal altijd ons streven en onze trots wezen om daarvoor boven alles te zorgen. Indien gij ons met uwe goedkeuring en toestemming wilt zegenen, vader, zullen wij aan geen trouwen denken voordat u dit volkomen aangenaam is; en wanneer wij getrouwd zijn, zullen wij u — natuurlijk — tot onze eerste zorg maken. Gij moet hier altijd heer en meester blijven, vader; en wij gevoelen hoe onnatuurlijk het van ons zijn zou, als wij dit niet wilden weten, of als wij ons niet alle mogelijke moeite gaven om u te behagen."

De heer Turveydrop had een zwaren innerlijken strijd door te staan. Hij kwam weder overeind op de sofa, en zat daar, met over zijne stijve das opgebolde wangen, als een smaakvol model van welgemanierd vaderlijk gevoel.

"Mijn zoon!" zeide de heer Turveydrop. "Mijne kinderen! Ik kan uwe gebeden niet wederstaan. Weest gelukkig!"

De goedertierenheid, waarmede hij zijne aanstaande schoondochter ophief en zijn zoon de hand toestak (welke deze met liefderijken eerbied en dankbaarheid kuste), was iets om over versteld te staan.

"Mijne kinderen," zeide de heer Turveydrop, vaderlijk zijn linkerarm om Caddy, die nu naast hem zat, heenslaande en zijne rechterhand sierlijk op zijne heup zettende. "Mijn zoon en dochter, uw geluk zal mijne zorg wezen. Ik zal over u waken. Gij zult altijd bij mij blijven wonen;" natuurlijk meenende, ik zal altijd bij u blijven wonen; "dit huis is voortaan evenzeer het uwe als het mijne; doet er geheel alsof gij thuis waart. Moogt gij nog lang leven om het met mij te deelen."

De macht zijner welgemanierdheid was zoo groot, dat zij waarlijk zulk eene overstelpende dankbaarheid voor hem gevoelden, alsof hij, in plaats van zich voor het overige van zijn leven bij hen in te kwartieren, eene groote opoffering voor hen had gedaan.

"Wat mij betreft, mijne kinderen," zeide de heer Turveydrop, "ik begin mijne herfstdagen te naderen, en het is onmogelijk te zeggen hoelang de laatste flauwe sporen der welgemanierdheid van een gentleman nog in deze wevende en spinnende eeuw zullen toeven. Maar zoolang zal ik toch mijn plicht jegens de maatschappij vervullen en mij, gelijk gewoonlijk, door de stad vertoonen. Mijne behoeften zijn weinig en eenvoudig. Mijn appartementje hier, de weinige benoodigdheden voor mijn toilet, mijn sober ochtendmaal en mijn dinertje zullen voldoende zijn. Ik verwacht, dat uwe kinderlijke genegenheid in deze geringe behoeften zal voorzien en belast mij zelven met al het overige."

Deze buitengemeene edelmoedigheid overstelpte hen opnieuw.

"Mijn zoon," zeide de heer Turveydrop, "wat die kleine punten betreft, waarin gij nog te kort schiet — punten van welgemanierdheid, die met iemand geboren worden — die door oefening volmaakt, maar nooit aangeleerd kunnen worden, — kunt gij u nog op mij vertrouwen. Sedert de dagen van zijne koninklijke hoogheid den prins-regent ben ik getrouw op mijn post gebleven, en zal dien nu niet verlaten. Neen, mijn zoon. Indien gij ooit de nederige positie van uw vader met een gevoel van hoogmoed hebt beschouwd, kunt gij verzekerd zijn, dat hij niets zal doen om die te bevlekken. Wat u betreft, Prince, gij hebt een ander karakter. Wij kunnen niet allen eveneens wezen, en het is ook niet raadzaam, dat wij dit zouden zijn. Werk, wees vlijtig, verdien geld en breid uwe connectiën zooveel mogelijk uit." — "Gij kunt er op aan, dat ik dat doen zal, waarde vader," zeide Prince. — "Uwe hoedanigheden zijn niet schitterend, mijn waarde zoon, maar degelijk en bruikbaar," vervolgde de heer Turveydrop. "En u beiden, mijne kinderen, wil ik alleen zeggen, in den geest eener gezaligde vrouw, op wier pad ik, naar ik geloof, het geluk had een straal van licht te werpen — draagt zorg voor het huishouden, draagt zorg voor mijne eenvoudige behoeften, en ik zegen u beiden."

De oude heer Turveydrop werd toen, ter eere van de gelegenheid, zoo bijzonder galant, dat ik Caddy zeggen moest, dat wij, als wij dien dag nog naar Thavies Inn wilden komen, er terstond moesten heen gaan. Wij vertrokken dus;

en op onze wandeling was zij zoo vergenoegd en zoo onuitputtelijk in den lof van den ouden heer Turveydrop, dat ik voor niets in de wereld een woord tot zijn nadeel had willen zeggen.

Aan het huis in Thavies Inn komende, zag ik briefjes voor de vensters, die aankondigden, dat het te huur was, en het zag er vuiler, somberder en akeliger uit dan ooit. De naam van den ouden heer Jellyby was slechts een dag of twee te voren op de lijst der bankroetiers verschenen; en hij zat nu met twee heeren en een hoop blauwe zakken, kantoorboeken en papieren in de eetkamer opgesloten, de wanhopigste pogingen doende om den staat zijner zaken te doorgronden. Zij kwamen mij voor geheel boven zijn begrip te zijn, want toen Caddy mij bij vergissing in de eetkamer bracht, en wij den heer Jellyby daar zagen zitten, door de tafel en de twee heeren in een benauwden hoek geklemd, scheen hij de geheele zaak te hebben opgegeven, en spraak en bewustheid verloren te hebben.

Toen wij boven naar de kamer van mevrouw Jellyby gingen (de kinderen waren in de keuken aan het gillen, en er was geene meid te zien), vonden wij deze dame in het midden harer omslachtige correspondentie, bezig met het openen, lezen en sorteeren van brieven, met een grooten hoop opengescheurde omslagen op den grond. Zij was zoozeer in gedachten verdiept, dat zij mij in het eerst niet herkende, hoewel zij mij met haar zonderlingen, in de verte starenden blik zat aan te kijken.

"Ha, jufvrouw Summerson," zeide zij eindelijk. "Ik dacht aan zoo geheel iets anders! Ik hoop, dat gij nog wel vaart. Mijnheer Jarndyce en jufvrouw Clare nog wel?"

Ik hoopte daarentegen, dat mijnheer Jellyby geheel wel was.

"Niet zoo geheel wel, lieve jufvrouw," zeide mevrouw Jellyby zeer kalm. "Hij is ongelukkig in zijne zaken geweest en is een weinigje van streek. Gelukkig voor mij, heb ik het zoo druk, dat ik geen tijd heb om er aan te denken. Wij hebben op het oogenblik honderd zeventig huisgezinnen, jufvrouw Summerson, ieder door elkander genomen van vijf personen, die naar den linkeroever van den Niger vertrokken zijn of zullen vertrekken."

Ik dacht aan dat eene huisgezin zoo dicht bij ons, dat niet naar den oever van den Niger vertrokken was of zou vertrekken, en verwonderde mij hoe zij zoo gelijkmoedig kon blijven.

"Gij hebt Caddy medegebracht, zie ik," merkte mevrouw Jellyby aan, met een blik naar hare dochter. "Het is iets ongewoons geworden haar eens hier te zien. Zij heeft hare oude taak bijna geheel laten steken, en noodzaakt mij daardoor om een jongen te gebruiken." — "Maar ma," begon Caddy. — "Ge weet immers wel, Caddy," viel hare moeder hierop in, maar zeer zachtzinnig, "dat ik een jongen gebruik, die nu juist is gaan eten. Waartoe zoudt ge dus tegenspreken?" — "Ik wilde niet tegenspreken, ma," antwoordde Caddy. "Ik wilde maar zeggen, dat ge toch zeker niet verlangen zoudt, dat ik geheel mijn leven eene slavin bleef." — "Ik geloof, kindlief," zeide mevrouw Jellyby, altijd nog bezig met hare brieven te openen, die zij met hare heldere oogen glimlachend doorkeek en op verschillende hoopjes legde, "dat gij in uwe eigene moeder een voorbeeld van werkzaamheid voor u hebt. Behalve dat. Eene slavin! Als gij eenig gevoel hadt voor de bestemming der menschheid, zou dat u hoog boven zulk een denkbeeld verheffen. Maar dat hebt gij niet. Ik heb het u al dikwijls gezegd, Caddy, gij hebt zulk een gevoel niet." — "Gevoel voor Afrika, neen, ma, dat heb ik niet." — "Dat zeg ik daar immers ook. Als ik het nu niet gelukkig zoo druk had, jufvrouw Summerson," zeide mevrouw Jellyby, mij voor een oogenblik zeer lieftallig aanziende, terwijl zij zich bedacht waar zij den brief zou leggen, dien zij juist geopend had, "zou dit mij te leur stellen en bedroeven. Maar ik heb zooveel te denken over alles wat Borrioboola Gha betreft, en het is zoo noodzakelijk, dat ik al mijne aandacht op één punt bepaal, dat ik daardoor er niets van gevoel."

Daar Caddy mij een smeekenden blik toewierp, en mevrouw Jellyby, door mijn hoed en mijn hoofd heen, recht naar Afrika keek, achtte ik het eene goede gelegenheid om tot het doel van mijn bezoek te komen en mevrouw Jellyby's aandacht te trekken.

"Misschien," zeide ik, "zult gij u verwonderen, wat mij hier heeft doen komen om u te storen?" — "Ik ben altijd verheugd jufvrouw Summerson te zien," antwoordde mevrouw Jellyby met een vergenoegd glimlachje. "Schoon ik wel wenschte," en daarbij schudde zij haar hoofd, "dat zij meer belang stelde in dat Borrioboolaansche plan." — "Ik ben met Caddy hier gekomen," zeide ik, "omdat Caddy te recht gelooft, dat zij voor hare moeder geene geheimen behoort te hebben, en zij zich verbeeldt, dat ik haar zal bemoedigen en helpen (schoon ik waarlijk niet weet hoe), om er u een mede te deelen." — "Caddy," zeide mevrouw Jellyby, even met hare bezigheid ophoudende, en die daarna weder blijmoedig voortzettende, nadat zij flauw haar hoofd had geschud, "gij hebt zeker eene of andere dwaasheid te zeggen."

Caddy strikte de linten van haar hoed los, nam haar hoed af, liet hem bij de linten bengelen, begon hartelijk te schreien en zeide: "Ma, ik ben geëngageerd." — "Hoe kunt ge zoo mal wezen, kind!" merkte mevrouw Jellyby verstrooid aan, terwijl zij de laatst geopende depêche doorkeek. "Wat zijt ge toch een gansje!" — "Ik ben geëngageerd, ma," snikte Caddy, "met den jongen heer Turveydrop van de dans-academie; en de oude heer Turveydrop (die waarlijk een heel deftig man

is) heeft zijne toestemming gegeven, en nu bid en smeek ik u om ook ons de uwe te geven, ma, omdat wij anders nooit gelukkig zouden kunnen zijn — nooit, nooit!" snikte Caddy, al hare redenen tot beklag over hare moeder, en alles behalve haar kinderlijk gevoel vergetende. — "Daar ziet gij al weder, jufvrouw Summerson," merkte mevrouw Jellyby zeer gelijkmoedig aan, "welk een geluk het is zooveel drukte te hebben als ik heb, en daardoor genoodzaakt te zijn al zijne gedachten op één punt te vestigen. Daar is Caddy nu geëngageerd met een dansmeesterszoon — en heeft eene verbintenis aangegaan met menschen, die even weinig gevoel voor de bestemming der menschheid hebben als zij zelve — en dat bovendien nu, nu juist mijnheer Gusher, een der eerste philanthropen van onzen tijd, mij gezegd heeft, dat hij werkelijk overhelde om zich voor haar te interesseeren." — "Ma, ik heb altijd den grootsten hekel aan mijnheer Gusher gehad," snikte Caddy. — "Caddy, Caddy!" hervatte mevrouw Jellyby, met de grootste bedaardheid weder een brief openende. "Daar twijfel ik ook niet aan. Hoe kon het anders wezen, daar het u geheel ontbreekt aan het verhevene gevoel, dat hem vervult! Als nu mijne openbare plichten niet zoo goed als een lievelingskind voor mij waren, als ik mij niet met groote maatregelen op eene uitgebreide schaal bezig hield, zouden die geringe beuzelingen mij zeer kunnen verdrieten, jufvrouw Summerson. Maar kan ik dulden, dat de nevel van eene door Caddy bedrevene dwaasheid (van wie ik niets anders verwachtte) het groote vasteland van Afrika aan mijn blik zou onttrekken? Neen, neen," herhaalde mevrouw Jellyby, met eene kalm en helder klinkende stem, terwijl zij gedurig al meer brieven opende en terecht legde. "Neen waarlijk niet."

Schoon ik wel niets anders had kunnen verwachten, was ik toch zoo verwonderd over deze koele onverschilligheid, dat ik niet wist wat te zeggen. Caddy scheen dit even weinig te weten. Mevrouw Jellyby bleef aan het openen en doorkijken van hare brieven, en herhaalde nu en dan, op een allervriendelijksten toon en met een zeer genoeglijk glimlachje: "Neen waarlijk niet."

"Ik hoop, ma," snikte de arme Caddy eindelijk, "dat gij niet boos zijt." — "O, Caddy, het is toch ongerijmd van u," antwoordde mevrouw Jellyby, "zulk eene vraag te doen, nadat ik u gezegd heb hoe ik mijn hoofd vol heb." — "En ik hoop, ma, dat gij ons uwe toestemming geeft en ons gelukwenscht," zeide Caddy. — "Het is allerzotst van u, dat gij zoo iets gedaan hebt, kind," zeide mevrouw Jellyby, "en des te meer verkeerd, daar gij u aan het groote plan hadt kunnen toewijden. Maar de stap is gedaan, en ik heb een jongen aangenomen, en er is niets meer van te zeggen. Och, Caddy," vervolgde zij, want Caddy viel haar om den hals en wilde haar kussen, "houd mij nu maar niet op in mijn werk, en laat ik mij door dien hoop papieren heenwerken eer de namiddagpost aankomt."

Ik dacht niet beter te kunnen doen dan maar afscheid te nemen, maar werd nog een oogenblik opgehouden, daar Caddy zeide:

"Gij zult er dus niet tegen hebben, dat ik hem hier breng om u te bezoeken, ma?" — "Och Heere, Caddy," riep mevrouw Jellyby uit, die weder om iets anders dacht, "begint gij nog eens? Wien meebrengen?" — "Hem, ma." — "Caddy, Caddy," zeide mevrouw Jellyby, deze beuzelingen nu geheel moede. "Dan moet gij hem brengen op een of anderen avond, als er geene maatschappij-vergadering of afdeelings-vergadering is. Gij moet in het oog houden hoe weinig tijd ik over heb. Lieve jufvrouw Summerson, het is wel vriendelijk van u, dat gij hier zijt gekomen om dat onnoozele kuikentje voort te helpen. Goedendag nu. Als ik u zeg, dat ik van morgen acht en vijftig nieuwe brieven van familiën uit de arbeidende klasse heb gekregen, die inlichting omtrent de koffiecultuur en de inboorlingen verlangen, zal ik mij niet behoeven te verontschuldigen, dat ik weinig tijd heb."

Het verwonderde mij niet, dat Caddy neerslachtig was, toen wij naar beneden gingen; of dat zij mij om den hals viel en opnieuw begon te snikken, of dat zij zeide, dat zij veel liever bekeven dan zoo onverschillig behandeld had willen worden, of dat zij mij toevertrouwde, dat zij zoo armoedig in de kleeren zat, dat zij niet wist hoe zij ooit met fatsoen zou kunnen trouwen. Ik beurde haar langzamerhand op, door haar onder het oog te brengen hoeveel zij, als zij een eigen huishouden had, voor haar ongelukkigen vader en voor Peepy zou kunnen doen; en eindelijk gingen wij naar de vochtige, donkere keuken, waar Peepy en zijne broertjes en zusjes over den steenen vloer lagen te wiemelen, en waar wij zoo met hen aan het stoeien geraakten, dat ik, om niet geheel aan stukjes geplukt te worden, tot mijne tooversprookjes de toevlucht moest nemen. Van tijd tot tijd hoorde ik in de voorkamer boven ons luide stemmen, en somtijds een geweldig gebons met meubelen. Het laatste geluid werd, vrees ik, daardoor veroorzaakt, dat de arme heer Jellyby, telkens wanneer hij eene nieuwe poging aanwendde om den staat zijner zaken te begrijpen, van achter de tafel losbrak en naar het venster vloog, met oogmerk om zich in het keldergat te storten.

Toen ik na het gewoel van dien dag des avonds stil naar huis reed, dacht ik veel aan Caddy's engagement en gevoelde ik mij (in weerwil van den oudsten heer Turveydrop) in mijne hoop bevestigd, dat zij er gelukkiger en beter door zou worden. En indien er maar zeer geringe kans scheen te bestaan, dat zij en haar man ooit zou-

den ontdekken wat het model van welgemanierdheid werkelijk was — och, dit was ook al des te beter. Wie had kunnen wenschen, dat zij wijzer waren? Ik wenschte niet, dat zij wijzer waren, en was waarlijk half beschaamd, dat ik zelf niet volkomen in hem geloofde. En ik zag naar de sterren op, en dacht aan reizigers in verre landen en de sterren die zij zagen, en hoopte dat ik altijd zoo gelukkig en gezegend mocht wezen om met mijne geringe krachten iemand nuttig te kunnen zijn.

Toen ik thuis kwam waren zij, gelijk altijd, zoo blijde mij te zien, dat ik wel van blijdschap had kunnen gaan zitten schreien, indien dat niet juist de manier was geweest om mij onaangenaam te maken. Iedereen in huis, van den hoogsten tot den laagsten, ontving mij met zulk een vroolijk verwelkomend gezicht, en sprak op zulk een opgeruimden toon, en was zoo verheugd iets voor mij te kunnen doen, dat ik geloof, dat niemand in de wereld het beter kon hebben dan ik.

Wij zaten dien avond gezellig bij elkander, en daar Ada en mijn voogd mij uitlokten om hen alles van Caddy te vertellen, bleef ik maar zonder einde voortpraten. Eindelijk zat ik toch op mijne kamer, blozende bij de gedachte hoe ik gebabbeld had; en toen hoorde ik een zacht kloppen aan mijne deur. Ik zeide "binnen" en er kwam een aardig klein meisje binnen, netjes in den rouw gekleed, en neeg voor mij.

"Met uw believen, jufvrouw," zeide het meisje met een zacht stemmetje, "ik ben Charley." — "Wel ja, die zijt gij ook," zeide ik, zeer verwonderd, en bukte om haar een kus te geven. "Wat ben ik blij u eens te zien, Charley!" — "Met uw believen, jufvrouw," vervolgde Charley, met hetzelfde zachte stemmetje; "ik ben uwe kamenier." — "Wat zegt gij, Charley?" — "Met uw believen, jufvrouw, ik ben een presentje voor u, met de vriendelijke groete van mijnheer Jarndyce."

Ik zette mij neer met mijne hand om Charley's hals geslagen, en zag haar zoo aan.

"En o, jufvrouw," zeide Charley, in hare handen klappende, terwijl de tranen over hare wangen rolden. "Tom is op school, en hij leert zoo goed. En kleine Emma, die is bij jufvrouw Blinder, jufvrouw, en er wordt zoo goed op haar gepast. En Tom zou al veel vroeger op school zijn geweest, en Emma bij jufvrouw Blinder, en ik al hier; maar mijnheer Jarndyce dacht, dat Tom en Emma en ik er eerst wat aan moesten wennen om van elkander af te wezen; wij waren nog zoo klein. O, schrei toch niet, jufvrouw, als het u belieft." — "Ik kan het niet laten, Charley." — "Neen, jufvrouw, en ik kan het ook niet laten. En met uw believen, jufvrouw, gij moet wel de groete van mijnheer Jarndyce hebben, en hij denkt, dat gij wel lust zult hebben om mij nu en dan wat te leeren. En met uw believen zullen Tom en Emma en ik elkander eens in de maand zien. En ik ben zoo blij en zoo dankbaar, jufvrouw," zeide Charley met eene zwoegende borst, "en ik zal mijn best doen om zulk eene goede kamenier te zijn." — "O, lieve Charley, vergeet toch nooit wie dat alles gedaan heeft!" — "Neen, jufvrouw, dat zal ik nooit; en Tom ook niet, en Emma ook niet. Het komt alles van u, jufvrouw." — "Ik heb er niets van geweten. Het komt van mijnheer Jarndyce, Charley." — "Ja, jufvrouw, maar het is alles ter liefde van u gedaan, en opdat gij mijne meesteres zoudt worden. Met uw believen, jufvrouw, ik ben een presentje van hem, en het is alles ter wille van u gedaan. Tom en ik hebben dat wel onthouden."

Charley droogde hare tranen af en aanvaardde haar post, op hare eigenaardige manier, die haar het voorkomen van een klein huismoedertje gaf, door de kamer gaande en alles opvouwende wat haar voor de hand kwam. Weldra kwam zij weder naar mij toe sluipen en zeide: "O, schrei toch niet, jufvrouw, als het u belieft." En ik zeide wederom: "Ik kan het niet laten, Charley." En Charley zeide wederom: "Neen, jufvrouw, en ik kan het ook niet laten." En zoo schreide ik dus maar van blijdschap, en zij insgelijks.

XXIV.

EENE ZAAK IN APPEL.

Zoodra Richard en ik het gesprek hadden gehad, waarvan ik vroeger verslag heb gedaan, openbaarde hij den toestand van zijn gemoed aan den heer Jarndyce. Ik twijfel er niet aan, of mijn voogd door deze mededeeling wel geheel onverwacht werd verrast, hoewel zij hem veel teleurstelling en onrust veroorzaakte. Hij en Richard zaten des avonds laat en des morgens vroeg bij elkander opgesloten, sleten geheele dagen in Londen, hadden ontelbare bijeenkomsten met den heer Kenge, en werkten zich door een hoop onaangename beslommeringen heen. Terwijl zij hiermede bezig waren, bleef mijn voogd, hoewel hij veel last had van den oostenwind, en hij zoo bestendig zijn hoofd wreef, dat geen enkel haar ooit op de rechte plaats zat, voor Ada en mij even vriendelijk als anders, maar over die zaken bewaarde hij het strengste stilzwijgen. En daar al onze pogingen Richard zelven niets anders konden ontlokken dan algemeene verzekeringen, dat alles uitmuntend ging en inderdaad wel eindelijk te recht zou komen, werd onze bekommering door hem niet veel verminderd.

Na verloop van tijd vernamen wij echter, dat er ten behoeve van Richard — als een onmondig kind en pupil, en ik weet niet wat al meer — een nieuw aanzoek bij den lord-kanselier was gedaan; en dat er veel gepraat was; en dat de lord-kanselier hem openlijk in het Hof een las-

tig en wispelturig onmondig kind had genoemd; en dat de zaak verschoven en weder verschoven, geresumeerd en gerapporteerd en be-petitioneerd was, tot Richard (gelijk hij ons zeide) begon te twijfelen, of als hij ooit in militairen dienst kwam, het niet als een veteraan van zeventig of tachtig jaren zou zijn. Eindelijk werd hij besteld om nog eens voor den lord-kanselier in zijne eigene kamer te komen, en daar berispte de lord-kanselier hem ernstig, dat hij zijn tijd verbeuzelde en zelf niet wist wat hij wilde — "een aardige zet, naar mij dunkt, van dien kant," zeide Richard — en eindelijk kwam het er op neer, dat zijn verzoek zou worden toegestaan. Zijn naam werd aan het ministerie van oorlog ingeschreven als adspirant voor een vaandrigsplaats; de koopprijs werd bij een gelastigde gedeponeerd, en Richard begon terstond met zijn eigenaardige drift de militaire wetenschappen te bestudeeren, en stond elken morgen ten acht uur op om zich in het schermen te oefenen.

Zoo volgde vacantie op zitting, en zitting op vacantie. Somtijds hoorden wij, dat Jarndyce en Jarndyce op de rol stond of niet op de rol stond, of dat er het een of ander in verricht werd; en zoo ging het af en aan. Richard, die in Londen moest blijven, kon ons minder dikwijls komen zien dan vroeger; mijn voogd bewaarde nog hetzelfde stilzwijgen; en zoo verliep de tijd, tot Richard eene aanstelling kreeg en last ontving om zich bij zijn regiment in Ierland te voegen.

Op een avond kwam hij in groote haast met dit bericht aan, en had een lang gesprek met mijn voogd. Het duurde langer dan een uur, eer mijn voogd zijn hoofd binnen de kamer stak, waar Ada en ik zaten, en zeide: "Komt binnen, liefjes!" Wij gingen binnen en vonden Richard, wien wij de laatste maal zeer vroolijk hadden gezien, met een verdrietig en gramstorig gezicht tegen den schoorsteenmantel staan leunen.

"Richard en ik, Ada," zeide de heer Jarndyce, "zijn het niet volkomen eens. Kom, kom, Richard, zet een vroolijker gezicht." — "Gij zijt nu zeer streng voor mij, mijnheer," zeide Richard, "en dat treft mij des te meer, omdat gij in alle andere opzichten zoo toegeeflijk voor mij geweest zijt, en mij meer goedheid hebt bewezen, dan ik ooit kan erkennen. Zonder u zou ik nooit zoover gekomen zijn." — "Goed, goed," zeide de heer Jarndyce, "maar gij moet nog verder komen, en ik wil er voor zorgen, dat gij geen verkeerden stap doet." — "Ik hoop, dat gij het verontschuldigen zult, mijnheer," antwoordde Richard op een driftigen toon, maar toch met eerbied, "als ik zeg, dat ik over dit punt zelf het best meen te kunnen oordeelen." — "Ik hoop, mijn beste Richard," antwoordde de heer Jarndyce, "dat gij het verontschuldigen zult, als ik zeg, dat het zeer natuurlijk van u is, dit te meenen, maar dat ik er anders over denk. Ik moet mijn plicht doen, Richard, of gij zoudt mij, als gij weer koel zijt, nooit meer kunnen achten, en ik hoop, dat gij mij altijd achten zult, koel of driftig."

Ada was zoo bleek geworden, dat hij haar in zijn leesstoel liet plaats nemen, en zich naast haar zette.

"Het is niets, liefje," zeide hij, "het is niets. Richard en ik hebben maar een vriendelijk verschil gehad, dat wij u moeten mededeelen, want gij zijt het onderwerp er van. Nu wordt gij al bang voor wat er komen zal." — "Neen, waarlijk niet, neef John," antwoordde Ada met een glimlachje, "als het van u moet komen." — "Dank voor uwe goede meening, lieve. Geef mij nu eens een oogenblikje aandacht, zonder naar Richard te kijken. En gij, oud vrouwtje, doe hetzelfde. Meisjelief," en daarmede legde hij zijne hand op de hare, die op een arm van den stoel lag, "gij herinnert u nog wel het gesprek, dat wij met ons vieren gehad hebben, toen dat oude vrouwtje mij van zekere minnarij had verteld." — "Het is niet waarschijnlijk, dat Richard of ik ooit uwe goedheid van dien dag kunnen vergeten, neef John." — "Ik kan ze nooit vergeten," zeide Richard. — "Ik ook niet," zeide Ada. — "Zooveel te gemakkelijker wordt datgene, wat ik te zeggen heb, en zooveel te gemakkelijker zullen wij het met elkander eens worden," zeide mijn voogd, terwijl goedheid en rechtschapenheid hem uit de oogen schenen te stralen. "Ada, melieve, gij moet weten, dat Richard nu voor de laatste maal een beroep heeft gekozen. Alles, waarop hij met zekerheid kan rekenen, zal besteed wezen wanneer hij ten volle is uitgerust. Hij heeft zijne middelen uitgeput, en is nu voortaan gebonden aan den boom, dien hij geplant heeft." — "Het is waar, dat ik mijne tegenwoordige middelen heb uitgeput, en ik vind het zeer goed, dat ik dit weet. Maar datgene, waarop ik met zekerheid kan rekenen, mijnheer," zeide Richard, "is niet al wat ik heb." — "Richard, Richard!" riep mijn voogd uit, met plotselingen schrik in zijn gezicht, en eene geheel veranderde stem, terwijl hij zijne handen opstak, alsof hij zijne ooren wilde dichthouden, "om Gods wil, vestig toch geene hoop of verwachting op den vloek onzer familie! Wat gij ook aan deze zijde van het graf doen moogt, werp nooit een blik van vertrouwen naar het gruwelijk spooksel, dat ons zoovele jaren vervolgd heeft. Beter leenen, beter bedelen, beter sterven!"

Wij ontstelden allen van den angstigen nadruk dezer waarschuwing. Richard beet op zijne lippen, hield zijn adem in, en zag mij aan alsof hij gevoelde, en wist dat ik ook gevoelde, hoezeer hij die noodig had.

"Lieve Ada," zeide de heer Jarndyce, zijne opgeruimdheid hernemende, "dit zijn krachtige woorden van raad; maar ik woon in Het Verlaten Huis, en ik heb daar iets gezien. Genoeg daarvan. Al wat Richard had om hem tot den

wedloop des levens uit te rusten, is nu gewaagd. Ik raad hem en u, om zijnentwil en uwentwil, dat hij van ons vertrekken zal in het begrip, dat er nog geenerlei verbintenis tusschen u bestaat. Ik moet nog verder gaan, en ik zal voor u beiden rondborstig spreken. Gij hebt mij vrijelijk vertrouwd, en ik zal u vrijelijk vertrouwen. Ik verlang, dat gij voor het tegenwoordige van alle betrekking afziet, behalve uwe verwantschap." — "Beter maar dadelijk te zeggen, mijnheer," antwoordde Richard, "dat gij mij alle vertrouwen onttrekt, en dat gij Ada aanraadt om hetzelfde te doen." — "Beter niets van dien aard te zeggen, Richard, omdat ik het niet meen." — "Gij denkt, dat ik slecht begonnen ben, mijnheer," hervatte Richard; "en dat ben ik ook, dat weet ik wel." — "Hoe ik hoopte, dat gij beginnen zoudt, en hoe voortgaan, heb ik u laatst gezegd, toen wij over die dingen spraken," zeide de heer Jarndyce op een hartelijken, bemoedigenden toon. "Gij hebt dat begin nog niet gemaakt; maar er is een tijd voor alle dingen, en de uwe is nog niet voorbij — is veeleer nu pas ten volle gekomen. Begin nu zuiver van nieuw af aan. Gij twee (beide nog zeer jong) zijt neef en nicht. Tot nog toe zijt gij niets meer. Wat er nog meer kan komen, moet komen als het verdiend is, Richard, en niet eerder." — "Gij zijt zeer hard voor mij, mijnheer," zeide Richard, "harder dan ik had kunnen denken, dat gij zijn zoudt." — "Beste jongen," zeide de heer Jarndyce, "ik ben nog harder voor mij zelven, als ik iets doe, dat u smart veroorzaakt. Gij hebt zelf het middel in handen om u te helpen. Ada, het is beter voor hem, dat hij vrij is, en dat er geen jeugdig engagement tusschen u bestaat. Richard, het is beter voor haar, veel beter; gij zijt haar dat verplicht. Kom aan! Gij zult ieder doen wat het best voor den ander, zoo niet wat het best voor u zelven is." — "Waarom is dat het best, mijnheer?" antwoordde Richard haastig. "Het was zoo niet, toen wij ons hart voor u openden. Toen hebt gij zoo niet gesproken." — "Ik heb sedert ondervinding gehad. Ik laak u niet, Richard — maar ik heb sedert ondervinding gehad." — "Gij meent van mij, mijnheer." — "Welnu, ja, van u beiden," zeide de heer Jarndyce vriendelijk. "Het is voor u nog geen tijd om aan elkander gebonden te zijn. Het is niet goed, en ik moet zulk een band niet erkennen. Kom, kom, jongelieden, begint geheel opnieuw. Wat voorbij is moet voorbij zijn, en gij moet een nieuw blad omslaan om uw leven op te schrijven."

Richard wierp een angstigen blik naar Ada, maar zeide niets.

"Ik heb mij tot nog toe onthouden van een enkel woord tot een van beiden, of tot Esther te zeggen," hervatte Jarndyce, "opdat wij zoo open als de dag zouden kunnen zijn, en allen met elkander gelijk staan. Nu raad ik u liefderijk, en bid ik u ernstig, gij twee, om te scheiden zooals gij hier gekomen zijt. Laat al het overige aan den tijd, aan trouw en standvastigheid over. Als gij anders doet, zult gij verkeerd doen; en gij zult maken, dat ik moet zeggen verkeerd gedaan te hebben, door u ooit bij elkander te brengen."

Er volgde eene lange stilte.

"Neef Richard," zeide Ada toen, hare blauwe oogen met teederheid naar hem opslaande, "na hetgeen onze neef John daar gezegd heeft, dunkt mij, dat ons geene keus gelaten is. Uw gemoed kan over mij geheel gerust wezen; want gij zult mij onder zijne zorg laten, en zeker zijn, dat ik niets te wenschen kan hebben — volkomen zeker, als ik zijn raad maar in acht neem. Ik — ik twijfel niet, neef Richard," vervolgde zij eenigszins bedremmeld, "of gij houdt heel veel van mij, en ik — ik geloof niet, dat gij op iemand anders verliefd zult geraken. Maar ik zou toch willen, dat gij er wel over nadacht, evenals ik willen zou, dat gij in alle opzichten gelukkig waart. Gij moogt op mij vertrouwen, neef Richard, want ik ben geheel niet veranderlijk; maar ik ben ook niet onredelijk, en ik zou u nooit laken. Zelfs neef en nicht mag het spijten als zij scheiden; en waarlijk, het spijt mij zeer, Richard schoon ik weet dat het tot uw welzijn is. Ik zal altijd met genegenheid aan u denken, en dikwijls met Esther over u spreken — en misschien zult gij somtijds ook een beetje aan mij denken, neef Richard. Nu," zeide Ada, naar hem toe gaande en hem haar bevend handje gevende, "zijn wij dus weder maar neef en nicht, Richard — voor een tijd misschien — en ik bid om zegen over mijn lieven neef, waar hij ook zijn mag!"

Het kwam mij vreemd voor, dat Richard niet in staat zou zijn het mijn voogd te vergeven, dat deze dezelfde meening van hem had opgevat, welke hij mij met veel sterker uitdrukkingen betuigd had van zich zelven te koesteren. Evenwel, dit was toch maar zoo. Ik merkte met groot leedwezen op, dat hij van dat uur af nooit weder zoo vrijmoedig en openhartig voor den heer Jarndyce was als hij vroeger was geweest. Deze had hem alle redenen gegeven om dit te blijven, maar hij bleef het toch niet, en er begon, geheel en al van zijn kant, eene vervreemding tusschen hen te ontstaan.

Spoedig vergat hij in de drukte van toebereidselen en uitrustingen alle andere dingen, zelfs zijne smart over de scheiding van Ada, die in Herfordshire bleef, terwijl hij, de heer Jarndyce en ik voor eene week naar Londen gingen. Hij dacht wel bij buien en vlagen om haar, somtijds zelfs met eene uitbarsting van tranen, en maakte mij dan tot vertrouwde van zijn heftig zelfverwijt. Maar eenige minuten later begon zijne verbeelding weder te spelen met een of ander hersenschimmig middel, waardoor zij beiden voor

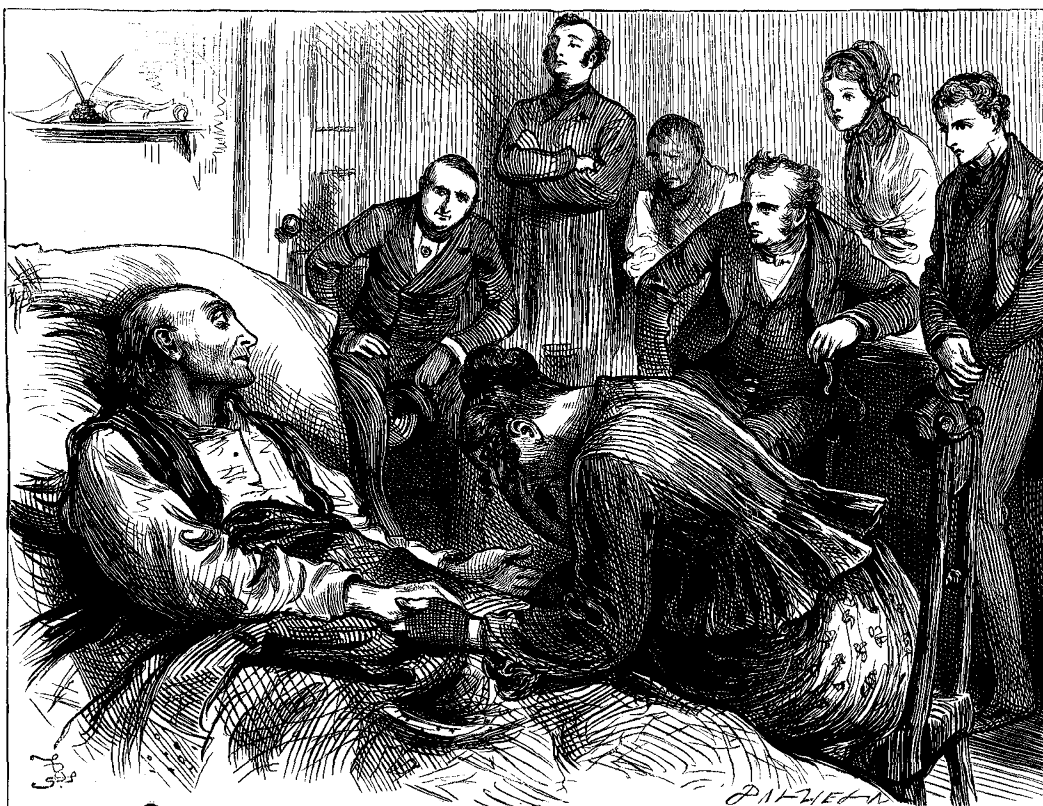
altijd rijk en gelukkig zouden worden, en werd hij weder zoo vroolijk als maar mogelijk was.

Het was een drukke tijd, en ik draafde den geheelen dag met hem rond, om allerlei dingen te koopen, die hij noodig had. Van de dingen, die hij zou gekocht hebben, als men hem zijn eigen zin had laten doen, zeg ik niets. Hij was met mij geheel vertrouwelijk, en sprak dikwijls met zooveel verstand en gevoel over zijne gebreken en goede voornemens, en weidde zoodanig uit over de bemoediging, welke hij uit die gesprekken putte, dat ik nooit moede had kunnen worden, al had ik ook gewild.

In die week placht er nu en dan, om Richard les in het schermen te geven, een persoon bij ons te komen, die voorheen cavalerist was geweest. Hij was een man van een knap en forsch voorkomen, rondborstig en vrijmoedig van manieren, en had Richard reeds eenige maanden les gegeven. Ik hoorde niet alleen van Richard, maar ook van mijn voogd, zooveel over hem dat ik eens op een ochtend, toen hij komen moest, na het ontbijt met mijn werk in de kamer bleef.

"Goedenmorgen, mijnheer George," zeide mijn voogd, die toevallig met mij alleen was. "Mijnheer Carstone zal terstond hier zijn. Ondertusschen doet het jufvrouw Summerson genoegen u te zien, dat weet ik. Ga zitten."

Hij nam plaats, eenigszins bedremmeld door mijne tegenwoordigheid, naar mij dacht, en zonder mij aan te zien streek hij met zijne zware bruine hand verscheidene malen over zijne bovenlip. — "Gij past zoo precies op uw tijd als de zon," zeide de heer Jarndyce. — "Eene militaire gewoonte, mijnheer," antwoordde hij. "Enkel gewoonte, mijnheer. Op mijne zaken ben ik anders zoo precies niet." — "Maar gij hebt toch eene groote inrichting, naar ik hoor?" zeide de heer Jarndyce. — "Heeft niet veel te beduiden, mijnheer. Ik heb eene schietgalerij, maar niet groot." — "En wat voor soort van schermer en scherpschutter maakt gij van mijnheer Carstone?" vroeg mijn voogd. — "Dat gaat tamelijk goed, mijnheer," antwoordde hij, zijne armen over zijne breede borst kruisende. "Als mijnheer Carstone er al zijne attentie aan gaf, zou het heel goed gaan." — "Maar dat doet hij niet, zou ik denken?" zeide mijn voogd. — "In het eerst

"VAN ALLES WAT MIJ VROEGER DIERBAAR WAS, VAN AL MIJN VROEGER STREVEN EN HOPEN, VAN DE GEHEELE WERELD DER LEVENDEN EN DER DOODEN, IS DEZE ARME OUDE ZIEL DE EENIGE, OP WIE IK NOG BETREKKING GEVOEL EN BIJ WIE IK NOG PAS." (blz. 174).

deed hij het wel, mijnheer, maar naderhand niet meer. Niet al zijne attentie. Misschien heeft hij iets anders in het hoofd — eene jonge jufvrouw misschien." Zijne donkere oogen zagen mij nu voor de eerste maal aan. — "Mij heeft hij niet in het hoofd, mijnheer George, dat verzeker ik u," zeide ik lachende, "schoon ge mij schijnt te verdenken."

Hij bloosde eenigszins door het bruin zijner kleur heen en maakte eene stijve buiging. "Niet kwalijk genomen, hoop ik, jufvrouw. Ik ben wat ongepolijst." — "Volstrekt niet," zeide ik. "Ik neem het als een compliment op."

Had hij mij te voren niet aangezien, thans wierp hij drie- of viermaal achtereen een snellen blik op mij.

"Neem mij niet kwalijk, mijnheer," zeide hij tot mijn voogd, met zekere mannelijke schroomvalligheid, "maar gij hebt mij de eer gedaan van mij den naam van die jonge jufvrouw te zeggen." — "Jufvrouw Summerson." — "Jufvrouw Summerson," herhaalde hij en zag mij wederom aan. — "Kent gij dien naam?" vroeg ik. — "Neen, jufvrouw. Zoover ik weet heb ik hem nooit gehoord. Ik dacht, dat ik u ergens gezien had." — "Ik geloof van neen," antwoordde ik, van mijn werk opkijkende om hem aan te zien; en hij had iets zoo oprechts in zijne spraak en manieren, dat ik blijde was met de gelegenheid. "Ik kan heel goed gezichten onthouden." — "Ik ook, jufvrouw," antwoordde hij, mijn blik met zijne opene oogen en breed voorhoofd opvangende. "Hm! Wat deed mij dan daaraan denken?"

Daar hij wederom bloosde en door zijne pogingen om zich te bedenken meer en meer verlegen scheen te worden, kwam mijn voogd hem te hulp.

"Hebt ge veel leerlingen, mijnheer George?" — "Het getal is afwisselend, mijnheer. Meestal is het troepje klein genoeg om van te leven." — "En welke soorten van menschen komen zich zoo uit liefhebberij in uwe inrichting oefenen?" — "Allerlei soorten, mijnheer. Engelschen en buitenlanders, van groote heeren af tot leerjongens toe. Er zijn voorheen ook wel Fransche vrouwen bij mij gekomen, die al heel knap in het pistoolschieten waren. Gekken zonder getal, natuurlijk — maar die komen overal waar de deur openstaat." — "Maar er komen toch, hoop ik, geene menschen, die een wrok tegen anderen hebben en voornemens zijn eindelijk naar levende schijven te schieten?" zeide mijn voogd met een glimlach. — "Niet dikwijls, mijnheer, schoon dat ook wel gebeurd is. Meestal komen zij uit liefhebberij — of omdat zij niets beters weten te doen. Zes om de eene, en een half dozijn om de andere reden. Neem mij niet kwalijk, mijnheer," zeide George, zich stijf oprichtende en de handen op de knieën zettende, zoodat de ellebogen hoekig uitstaken, "maar ik meen, dat gij een proces in de Kanselarij hebt, als ik wel heb gehoord?" — "Tot mijne spijt moet ik ja zeggen." — "Dan heb ik eens een van uwe lotgenooten bij mij gehad, mijnheer." — "Hoe zoo?" zeide mijn voogd. — "Wel de man was zoo baloorig, dat hij zoo eindeloos van stuurboord naar bakboord werd gesmeten," zeide George, "dat hij haast niet meer wist, wat hij deed. Ik geloof wel niet, dat hij er aan dacht om op iemand te mikken, maar hij kon zoo woedend kwaadaardig zijn, dat hij vijftig schoten vooruitbetaalde en er dan op los vuurde, tot hij gloeiend heet was.' Eens toen er niemand bij was en hij mij bitter het onrecht had geklaagd, dat hij lijden moest, zeide ik tegen hem: "Als dat schieten eene veiligheidsklep is, kameraad — goed en wel; maar dat gij er in uwe tegenwoordige stemming zooveel werk van maakt, bevalt mij niet geheel en al; ik had liever, dat gij iets anders bij de hand naamt." Ik was op mijne hoede, dat hij mij een slag zou willen geven, zoo driftig was hij; maar hij nam het zeer goed op en zag er dadelijk van af. Wij gaven elkander de hand en sloten eene soort van vriendschap." — "Wat was die man?" vroeg mijn voogd met vernieuwde belangstelling. — "Wel, hij was eerst een klein hoevenaar in Shropshire, eer zij een razenden stier van hem maakten," zeide George. — "Heette hij Gridley?" — "Ja, zoo heette hij, mijnheer."

Mijnheer George richtte eene nieuwe reeks van snelle, flikkerende blikken op mij, toen mijn voogd en ik een paar woorden van verrassing over dezen samenloop van omstandigheden wisselden; en ik verklaarde hem dus hoe het kwam, dat die naam ons bekend was. Hij maakte wederom eene militaire buiging, om mij te bedanken voor wat hij mijne beleefdheid noemde.

"Ik weet niet wat mij al weer daarop brengt," zeide hij, terwijl hij mij aanzag; "maar och! wat haal ik mij door het hoofd?" Hij streek een van zijne grove handen over zijne donkere gekrulde haren, als wilde hij die losse gedachten uit zijn brein vegen, en bleef een weinig voorovergebogen zitten, met de eene hand in de zijde, de andere op zijn been, en peinzend naar den grond kijkende. — "Het spijt mij te vernemen, dat dezelfde drift dien Gridley opnieuw in ongelegenheid heeft gebracht, en hij zich tegenwoordig moet schuilhouden," zeide mijn voogd. — "Zoo heb ik gehoord, mijnheer," antwoordde George, nog peinzend voor zich kijkende. "Zoo heb ik gehoord." — "Gij weet niet waar?" — "Neen, mijnheer," antwoordde de cavalerist, zijne oogen opslaande en uit zijn gemijmer ontwakende. "Ik kan niets van hem zeggen. Hij zal gauw versleten zijn, denk ik. Het hart van een sterk man mag zoo iets jaren lang uithouden, maar eindelijk breekt het toch onverwacht."

Richard's komst deed het gesprek staken. George stond op, maakte nogmaals eene militaire buiging voor mij, wenschte mijn voogd goe-

dendag en stapte met zware schreden de kamer uit.

Dit was in den morgen van den dag, die tot Richard's vertrek bestemd was. Wij behoefden niets meer te gaan koopen; ik had vroeg in den namiddag al zijn goed gepakt, en wij hadden den tijd aan ons tot des avonds, wanneer hij naar Liverpool zou vertrekken, om zich van daar naar Holyhead te begeven. Daar Jarndyce en Jarndyce dien dag weder zou voorkomen, deed Richard mij het voorstel, dat wij eens te zamen naar het Hof zouden gaan en hooren wat er omging. Daar dit zijn laatste dag was, en hij veel lust had om te gaan, en ik nog nooit daar geweest was, gaf ik mijne toestemming, en wandelden wij te zamen naar Westminster, waar het Hof toen zitting hield. Onderweg kortten wij ons den tijd met afspraken over de brieven, die Richard aan mij zou schrijven en die ik aan hem zou schrijven, en met een aantal veelbelovende plannen. Mijn voogd wist waar wij heen gingen en ging dus niet mede.

Toen wij aan het Hof kwamen, zat daar de lord-kanselier — dezelfde, wien ik in Lincoln's Inn in zijne kamer had gezien — zeer statig en deftig op zijn zetel, met den staf en de zegels voor hem op eene lager geplaatste roode tafel, benevens een reusachtigen platten bloemruiker, die naar een bloementuin geleek en het geheele Hof parfumeerde. Wederom lager dan de tafel, zat eene lange rij van solliciteuren, met bundels papieren op de mat voor hunne voeten; en dan waren er nog heeren van de balie met pruiken en tabbaarden — sommigen wakker, anderen in slaap gevallen, en een die praatte, terwijl niemand veel luisterde naar hetgeen hij zeide. De lord-kanselier leunde in zijn zeer gemakkelijken stoel achterover, met zijn elleboog op de zijleuning, terwijl zijn voorhoofd op zijne hand rustte. Sommigen der aanwezigen zaten te dutten, anderen lazen eene courant; sommigen wandelden rond of stonden in groepen te fluisteren; allen schenen volkomen op hun gemak, volstrekt niet gehaast, zeer onbekommerd en buitengemeen welvarend.

Alles hier zoo effen te zien voortgaan, en te denken hoe ruw er met hen werd geleefd, wier belangen hier behandeld werden; al die staatsiekleederen en ceremoniën te zien, en te denken aan het gebrek, de armoede en ellende, waarvan zij zinnebeelden en vertegenwoordigers waren; te bedenken, dat terwijl de kwaal van vertraagde hoop in zoovele harten woedde, deze fraaie tooneelvertooning, van dag tot dag en van jaar tot jaar, zoo bedaard en in zulke goede orde werd voortgezet; den lord-kanselier en den geheelen stoet van praktizijns onder hem elkander en de toeschouwers te zien aankijken, alsof niemand ooit gehoord had, dat de naam, waaronder zij vergaderden, door geheel Engeland een bitter spotwoord was geworden, met algemeene verfoeiing, verachting en verontwaardiging was beladen, bekend stond als iets zoo hemeltergend slechts, dat weinig anders dan een wonder er ooit voor iemand iets goeds uit kon halen; dit was voor mij, die er geene ondervinding van had, iets zoo vreemds en innerlijk tegenstrijdigs, dat het mij eerst ongeloofelijk was en ik het niet kon begrijpen. Ik bleef zitten waar Richard mij geplaatst had, en deed mijn best om te luisteren en rond te zien; maar het geheele tooneel scheen geen werkelijk bestaan te hebben, behalve die arme gekke jufvrouw Flite, die op eene bank tegen alles stond te knikken.

Jufvrouw Flite bemerkte ons weldra en kwam naar ons toe. Zij heette mij vriendelijk welkom in haar domein, en wees mij, met veel ingenomenheid en trots, de voornaamste merkwaardigheid daarvan aan. De heer Kenge kwam ook met ons spreken, en legde ons, met de vriendelijke nederigheid van een eigenaar, het een en ander uit. Het was geen beste dag om daar te komen, zeide hij; hij had liever een eersten dag eener zitting verkozen; maar het was toch indrukwekkend, zeer indrukwekkend.

Toen wij omtrent een half uur daar geweest waren, scheen de zaak, die in behandeling was — indien ik een woord mag bezigen, dat aldus toegepast belachelijk klinkt, — aan hare eigene flauwheid weg te sterven, zonder tot eenigen uitslag te komen en zonder dat iemand dit ook scheen te verwachten. Daarop wierp de lord-kanselier een bundel papieren van zijn lessenaar naar de heeren beneden hem, en zeide iemand: "Jarndyce en Jarndyce." Daarop volgde een gemompel en een gelach, terwijl de omstanders algemeen heengingen, en men groote hoopen, stapels en zakken-vol papieren binnenbracht.

Er werd over eene nadere uitspraak aangaande zekere rekening van onkosten gehandeld, zoover mijn begrip er van ging, dat verward genoeg was. Maar ik telde drie en twintig heeren met pruiken, die zeiden dat zij "er in" waren, en geen van allen scheen het veel beter te begrijpen dan ik. Zij praatten er over met den lord-kanselier, en haspelden er over onder elkander, en sommigen zeiden dat het zóó was, en anderen zeiden weder andersom, en sommigen deden schertsend het voorstel om dikke boeken met beëedigde verklaringen voor te lezen, en allen, die het aanging, maakten er zich vroolijk mede, en niemand kon er iets van maken. Nadat dit omtrent een uur zoo geduurd had en menige redevoering begonnen en weder afgebroken was, werd de zaak weder "aangehouden," gelijk de heer Kenge zeide, en werden de papieren weder opgepakt, eer nog de klerken gedaan hadden met ze binnen te brengen.

Na den afloop van dit hopelooze tooneel zag ik Richard aan, en ik schrikte, zoo vervallen en

neerslachtig als zijn jeugdig gelaat er uitzag: "Het kan niet altijd zoo duren, Dame Durden. Een andermaal beter!" was al wat hij zeide.

Ik had Guppy papieren zien inbrengen en voor den heer Kenge in orde leggen; en hij had mij gezien en eene jammerhartige buiging voor mij gemaakt, die mij verlangend deed worden om het Hof te verlaten. Richard had mij zijn arm gegeven en ging juist met mij heen toen mijnheer Guppy aankwam.

"Ik verzoek u verschooning, mijnheer Carstone," zeide hij fluisterend, "en jufvrouw Summerson insgelijks, maar er is eene jufvrouw hier, eene vriendin van mij, die haar kent en het genoegen wenscht te hebben van haar de hand te geven." Nauwelijks had hij dit gezegd, of ik zag, alsof zij zoo levend uit mijn geheugen was opgerezen, jufvrouw Rachel, die ik bij mijne peetmoeder had gekend, voor mij staan. — "Hoe vaart gij, Esther?" zeide zij. "Kent ge mij nog?"

Ik gaf haar de hand, zeide haar van ja en dat ik haar zeer weinig verouderd vond.

"Het verwondert mij, dat gij nog van dien tijd wilt weten, Esther," hervatte zij met hare oude scherpheid. "Het is nu een geheel andere tijd. Nu, ik ben blij, dat ik u eens zie, en ook blij, dat gij niet te trotsch zijt om mij nog te kennen." Maar het scheen haar eigenlijk te leur te stellen, dat ik dat niet was. — "Trotsch, jufvrouw Rachel!" zeide ik daarop. — "Ik ben weer getrouwd, Esther," antwoordde zij, mij koel te recht zettende, en heet nu jufvrouw Chadband. Welnu, ik wensch u goedendag, en hoop, dat het u goed zal gaan."

Mijnheer Guppy, die oplettend naar dit korte gesprek had geluisterd, slaakte een zucht vlak aan mijn oor, en werkte zich zelven en jufvrouw Rachel door het troepje menschen heen, dat in- en uitliep en dat bij de afwisseling der werkzaamheden van het Hof zich zoodanig had opgedrongen, dat wij er midden in waren geraakt. Richard en ik drongen er insgelijks door heen, en de koelheid dier laatste herkenningen gaf mij nog een onaangenaam gevoel, toen ik, maar zonder dat hij ons zag, mijnheer George naar ons toe zag komen. Hij stoorde zich, al voortstappende, volstrekt niet aan de menschen om hem heen, en staarde over hunne hoofden heen naar het ruim der zaal.

"George!" zeide Richard, toen ik zijne aandacht op hem vestigde. — "Blij dat ik u zie, mijnheer," antwoordde George, "en u ook, jufvrouw. Zoudt ge mij iemand kunnen wijzen, naar wie ik zoek? Ik ben hier niet thuis."

Zich onder het spreken omkeerende en met gemak ruimte voor ons makende, bleef hij, toen wij uit het gedrang waren, in een hoek achter eene groote roode gordijn staan.

"Er is een half gek oud vrouwtje," begon hij, "dat...."

Ik stak mijn vinger op, want jufvrouw Flite was vlak bij ons; daar zij al dien tijd naast mij was gebleven en de aandacht van verscheidene harer rechtsgeleerde bekenden (gelijk ik tot mijne verlegenheid maar al te wel had gehoord) op mij gevestigd had, door hun in het oor te fluisteren: "St! Fitz-Jarndyce aan mijne linkerhand!"

"Hm!" zeide George. "Gij weet wel, jufvrouw, dat wij van morgen terloops over zeker iemand hebben gesproken? — Gridley," fluisterde hij zacht achter zijne hand. — "Ja," zeide ik. — "Hij is bij mij verscholen. Ik kon dat toen niet zeggen. Was er niet toe gemachtigd. Hij is op zijn laatsten marsch, jufvrouw, en heeft nu eene gril gekregen om haar te willen zien. Hij zegt, dat zij elkander kunnen verstaan, en dat zij hier haast zoo goed als eene vriendin voor hem is geweest. Ik kwam dus naar haar zoeken, want toen ik van middag bij Gridley zat, scheen ik den doodenmarsch al te hooren." — "Zal ik het haar zeggen?" vroeg ik. — "Zoudt gij zoo goed willen zijn?" antwoordde hij, met een blik, die wel iets vreesachtigs had, naar jufvrouw Flite omziende. "Het is een geluk, dat ik u ontmoet heb, jufvrouw; ik twijfel of ik wel met dat vrouwtje had kunnen te recht komen." En hij stak de eene hand in de borst en bleef in eene krijgshaftige houding staan, terwijl ik jufvrouw Flite den inhoud zijner vriendelijke boodschap toefluisterde. — "Mijn driftige vriend uit Shropshire! Bijna even beroemd als ik zelf!" riep zij uit. "Wel waarlijk! Melieve, ik zal hem met het grootste vermaak gaan bezoeken." — "Hij wordt schuilgehouden bij mijnheer George," zeide ik. "St! Dit is mijnheer George." — "In—der—daad!" antwoordde jufvrouw Flite. "Ten hoogste vereerd! Een militair persoon, melieve. Ziet ge wel, een volmaakt generaal!" fluisterde zij mij toe.

Om hare achting voor den militairen stand te toonen, scheen de arme jufvrouw Flite het noodig te achten zoo beleefd te zijn en zoo dikwijls te nijgen, dat het niet gemakkelijk was haar buiten de zaal te brengen. Toen dit eindelijk gelukt was, gaf zij George, wien zij gedurig "generaal" noemde, haar arm, tot groot vermaak van eenige toekijkers. Hij was zoo verlegen en bad mij zoo eerbiedig en dringend om hem "niet in den steek te laten," dat ik daartoe nog niet kon besluiten, vooral daar jufvrouw Flite voor mij altijd handelbaar was, en zij ook zeide: "Fitz-Jarndyce, melieve, gij zult ons natuurlijk vergezellen." Daar Richard insgelijks genegen scheen om deze twee veilig naar de plaats hunner bestemming te brengen, gaven wij toe; en daar George ons berichtte, dat Gridley, nadat hij van het gesprek van dien ochtend had gehoord, een geheelen namiddag over den heer Jarndyce had gemaald, schreef ik haastig met potlood een briefje aan mijn voogd, om hem te berichten waar wij heen waren en waarom. George cachetteerde het in een koffiehuis, opdat het tot

geene ontdekking aanleiding zou geven, en wij zonden het met een kruier.

Daarna namen wij eene huurkoets en lieten ons in de nabijheid van Leicester Square afzetten. Wij gingen eenige nauwe steegjes door, waarvoor mijnheer George verschooning vroeg, en kwamen weldra aan de schermschool, die gesloten was. Toen hij aan de schel trok, kwam een zeer deftig oud heer, met grijs haar, een bril, een breed geranden hoed en eene rotting met een gouden knop, naar hem toe.

"Neem mij niet kwalijk, goede man," zeide hij, "maar is dit George's schermschool en schietgalerij?" — "Ja, mijnheer," antwoordde mijnheer George, en keek op naar de groote letters, waarmede die woorden op den gewitten muur geschilderd waren. — "O, wel zeker," zeide de oude heer, zijn oogen volgende. "Wel bedankt. Hebt gij al gescheld?" — "Ik heet George, mijnheer, en ik heb gescheld." — "Zoo waarlijk," zeide de oude heer. "Gij heet George? Dan ben ik even gauw hier als gij, ziet ge. Gij zijt mij zeker zelf komen roepen?" — "Neen, mijnheer. Ik heb het pleizier niet van u te kennen." — "Zoo waarlijk?" hervatte de oude heer. "Dan is het uw jongetje geweest, dat om mij kwam. Ik ben een dokter en heb vijf minuten geleden eene boodschap gekregen om in George's schermschool en schietgalerij bij een zieke te komen." — "De doodenmarsch," zeide mijnheer George, zich naar Richard en mij keerende en ernstig zijn hoofd schuddende. "Gij zijt dus te recht, mijnheer. Wilt gij zoo goed zijn om binnen te gaan?"

Daar de deur op dat oogenblik werd geopend door een allerzonderlingst manneke, met eene muts en een voorschoot van groen baai, en wiens gezicht, kleeren en handen geheel en al zwart waren, gingen wij een donkeren gang door naar eene groote lange zaal met kale steenen muren; hier en daar waren schietschijven, geweren, degens en andere dingen van dien aard. Toen wij allen daar binnen waren, bleef de dokter staan, en zijn hoed afnemende, scheen hij door tooverij te verdwijnen en een geheel ander man in zijne plaats te laten.

"Luister eens, George," zeide deze man, zich snel naar hem omkeerende en hem met een langen voorvinger op de borst tikkende. "Gij kent mij en ik ken u. Gij zijt een man van de wereld en ik ben een man van de wereld. Ik heet Bucket, zooals gij weet, en ik heb eene volmacht tegen Gridley. Gij hebt hem lang uit den weg gehouden en dat hebt gij kunstig gedaan — gij hebt er eer van."

George zag hem strak aan, beet op zijne lippen en schudde zijn hoofd.

"Kom aan, George," zeide de ander, zeer dicht bij hem blijvende; "gij zijt een verstandig man en een ordentelijk man; dat zijt ge zonder eenigen twijfel. En zoo als ge wel hoort, ik spreek niet tegen u als tegen een gemeenen kerel, want gij hebt uw land gediend en weet, dat men moet gehoorzamen als de plicht beveelt. Gij zijt er dus ver vandaan om moeite te willen maken. Als ik bijstand noodig had, zoudt ge mij bijstaan; dat zoudt ge zeker. Phil Squod, schuif niet op die manier de galerij langs;" het morsige manneke schoof met zijn schouder tegen den muur voort en hield zijne oogen op den indringer gevestigd, op eene manier, die tamelijk dreigend was; "want ik ken u en wil dat niet hebben." — "Phil!" zeide mijnheer George. — "Ja, kommandant." — "Houd u stil."

Het manneke bromde en bleef stilstaan.

"Heeren en dames," zeide mijnheer Bucket, "gij zult wel zoo goed zijn om het onaangename, dat dit of dat hebben mocht, te verschoonen, want ik ben inspecteur Bucket van de geheime politie, en ik heb een plicht te vervullen. George, ik weet waar mijn man is, omdat ik gisteravond op het dak was en hem door de lantaren zag en u bij hem. Hij is daar, weet ge," vervolgde hij, met de hand wijzende, "daar is hij, op eene canapé. Ik moet hem zien, en ik moet hem zeggen, dat hij zich in hechtenis moet achten, maar gij kent mij en gij weet wel, dat ik geene harde maatregelen wensch te nemen. Gij geeft mij uw woord, als een man aan een man (en een oud soldaat ook, onthoud dat), dat alles tusschen ons beide eerlijk zal toegaan, en ik zal zooveel voor u inschikken als in mijn vermogen is." — "Ik geef het u," was het antwoord. "Maar het was toch niet mooi van u, mijnheer Bucket." — "Gekheid, George. Niet mooi?" zeide mijnheer Bucket, hem nog eens op de breede borst tikkende en daarna de hand gevende. "Ik zeg immers niet, dat het niet mooi van u was hem zoo dicht verscholen te houden, doe ik wel? Doe als ik, en blijf in een goed humeur, oude jongen. Gij oude Willem Tell! Gij oude ijzervreter! Hij is immers op zich zelf een model van het geheele Britsche leger, heeren en dames! Ik zou een briefje van vijftig pond willen geven om zulk een figuur te hebben."

Toen de zaak in zooverre geschikt was, deed George, na eenig bedenken, het voorstel, dat hij eerst eens alleen naar zijn kameraad (gelijk hij hem noemde) zou gaan zien en jufvrouw Flite medenemen. Daar mijnheer Bucket hierin toestemde, gingen deze twee naar het andere einde der galerij en lieten ons bij eene met geweren bedekte tafel zitten en staan. Mijnheer Bucket nam deze gelegenheid waar om in een luchtig gesprek te treden; vroeg mij of ik bang voor schietgeweer was, gelijk de meeste jonge dames, vroeg Richard of hij een goed scherpschutter was, vroeg Phil Squod wat hij voor het beste van die geweren hield, en hoeveel zulk een geweer wel waard was, hem te gelijk zeggende, dat het jammer was, dat hij zich zoo driftig maakte, daar hij anders zoo zachtzinnig

van aard was, dat hij wel een meisje had kunnen zijn; kortom, hij poogde zich bij iedereen aangenaam te maken.

Eene poos later volgde hij ons naar het andere einde der galerij; en Richard en ik wilden juist heengaan, toen mijnheer George ons achterop kwam. Hij zeide, dat indien wij er niet tegen hadden om zijn kameraad te komen zien, deze zeer gaarne een bezoek van ons zou willen hebben. Nauwelijks had hij dit gezegd of er werd gescheld, en mijn voogd kwam binnen; "om te zien," merkte hij vluchtig aan, "of hij in staat was om iets te doen voor een armen kerel, die in hetzelfde ongeluk als hij was gewikkeld." Wij gingen alle vier terug, en traden het vertrekje binnen, waar Gridley lag.

Het was een armoedig kamertje, met ongeverfde planken van de galerij afgeschoten. Daar het beschot niet hooger reikte dan acht of tien voet en er geen afzonderlijke zoldering was, zag men omhoog de balken van het hooge dak der galerij en de lantaren, waardoor mijnheer Bucket naar beneden had gekeken. De zon was reeds laag gedaald — ging bijna onder — en een rood licht scheen van boven door de ruiten, zonder den grond te bereiken. Op eene slechts met grof linnen overtrokken sofa lag de man uit Shropshire, omtrent eveneens gekleed als wij hem het laatst gezien hadden, maar zoo veranderd, dat ik in het eerst geene de minste gelijkenis in zijn kleurloos gezicht bespeurde.

Hij was in zijn schuilhoek nog aan het schrijven geweest en dacht nog altijd over zijne grieven. Eene tafel en eenige kasplanken waren met beschrevene papieren, afgesletene pennen en dergelijke teekenen zijner voortdurende bezigheid beladen. Door een even aandoenlijk als ontzettend lot vereenigd, waren hij en het gekke vrouwtje nu bij elkander en als het ware alleen. Zij zat op een stoel en hield zijne hand vast; en niemand van ons ging dicht bij hen.

Zijne stem was verflauwd, evenals de oude uitdrukking van zijn gezicht, en zijne kracht, en zijne gramstorigheid, en zijn weerstand tegen het onrecht, dat hem eindelijk had doen zwichten. De flauwste schaduw van een krachtig gevormd en gekleurd voorwerp geeft zulk eene voorstelling daarvan, als hij gaf van dien man uit Shropshire, met wien wij vroeger hadden gesproken.

Hij boog zijn hoofd voor Richard en mij en sprak tot mijn voogd:

"Mijnheer Jarndyce, het is heel vriendelijk van u, dat gij mij eens komt zien. Ik zal niet lang meer te zien wezen, denk ik. Ik ben zeer blij, dat ik u de hand mag geven, mijnheer. Gij zijt een braaf man, boven alle onrechtvaardigheid verheven, en God weet, dat ik u hoogacht."

Zij drukten elkander ernstig de hand, en mijn voogd sprak hem eenige woorden van troost toe.

"Het zal u misschien vreemd voorkomen, mijnheer," hervatte Gridley, "maar als dit onze eerste ontmoeting was geweest, had ik u niet gaarne willen zien. Maar gij weet wel hoe ik er om gevochten heb, gij weet wel hoe ik alleen hun heb kamp geboden, gij weet wel hoe ik hun tot het laatste toe de waarheid heb laten hooren, en hun gezegd heb wat zij waren en wat zij mij gedaan hadden; en dus kan het mij niet schelen, dat gij mij ook ziet, nu ik zoo afgestreden ben." — "Gij hebt hun dikwijls genoeg uw moed getoond," antwoordde mijn voogd. — "Dat heb ik, mijnheer," zeide Gridley met een flauwen glimlach. "Ik heb u gezegd wat er van komen zou, als ik dat niet meer deed; en zie nu hier. Zie ons eens aan." Hij stak de hand, die jufvrouw Flite vasthield, door haar arm en trok haar wat dichter naar zich toe. "Dit is het einde. Van alles wat mij vroeger dierbaar was, van al mijn vroeger streven en hopen, van de geheele wereld der levenden en der dooden, is deze arme oude ziel de eenige, op wie ik nog betrekking gevoel en bij wie ik nog pas. Er is een band van vele jaren lijdens tusschen ons, en dat is de eenige band van allen, die ik op de wereld had, dien de Kanselarij niet heeft verbroken." — "Ontvang mijn zegen, Gridley," zeide jufvrouw Flite met tranen. "Ontvang mijn zegen!" — "Ik dacht, en ik heb er op geroemd, dat zij mij nooit het hart konden breken, mijnheer Jarndyce. Ik had mij voorgenomen, dat zij het niet zouden doen. Ik geloofde, dat ik hun hunne valschheid zou kunnen en zou blijven verwijten, tot ik aan eene of andere lichaamskwaal stierf. Maar ik ben versleten. Hoelang dat verslijten al heeft geduurd, weet ik niet; ik scheen nu op eens te bezwijken. Ik hoop, dat zij er nooit van zullen hooren. Ik hoop, dat iedereen hier hen zal doen gelooven, dat ik hen tot mijn dood toe heb uitgetart, gelijk ik zoovele jaren lang gedaan heb."

Hier kwam mijnheer Bucket, die in een hoek bij de deur zat, goedhartig tusschen beiden, om zooveel troost te geven als hij geven kon.

"Kom, kom," zeide hij uit zijn hoek. "Praat zoo niet, Gridley. Ge zijt maar een beetje flauw. Alle menschen zijn somtijds een beetje flauw — ik ook wel. Houd u goed. Gij zult u nog dikwijls genoeg op den heelen troep kwaad maken; en ik zal u nog twintigmaal in hechtenis nemen, als het mij maar gelukken wil."

Gridley schudde zijn hoofd.

"Schud uw hoofd maar niet," vervolgde mijnheer Bucket. "Knik liever; dat zou ik van u willen zien. Wel, God zegen u, wat hebben wij niet samen beleefd! Heb ik u niet ontelbare malen in de Fleet gezien, voor minachting van het Hof? Ben ik niet wel twintigmaal in het Hof moeten komen, alleen om te zien hoe ge den kanselier als een bulhond hadt vastgepakt? Weet ge niet meer van den tijd toen gij pas die rechtsgeleerde heeren begont te dreigen, en gij driemaal in de week moest borg stellen, dat gij uwe

rust zoudt houden? Vraag dat oude jufvrouwtje maar; zij is er altijd bij geweest. Houd u goed, mijnheer Gridley; houd u goed, mijnheer!" — "Wat zult gij nu met hem doen?" vroeg George zacht. — "Dat weet ik nog niet," antwoordde Bucket op denzelfden toon, en vervolgde toen overluid zijne bemoedigende toespraak. "Versleten, mijnheer Gridley? Nadat ge mij zoovele weken lang om den tuin hebt geleid, en mij eindelijk gedwongen om hier als een kater op het dak te klimmen en u als dokter eene visite te komen brengen? Dat gelijkt nog niet naar versleten, zou ik denken. Ik zal u eens zeggen, wat gij noodig hebt. Gij hebt leven en beweging noodig; daaraan zijt ge gewoon en kunt er niet buiten. Ik zou het ook niet kunnen. Welnu dan; hier is eene volmacht, die mijnheer Tulkinghorn van Lincoln's Inn Fields tegen u genomen heeft, en die al in een half dozijn graafschappen is geteekend. Wat zegt gij er van om op die volmacht met mij mee te gaan en uw hart eens voor een vrederechter uit te schudden? Dat zal u goeddoen; het zal u opfrisschen en op adem brengen om den kanselier nog eens uit te luchten. Het opgeven? Wel, het verbaast mij als ik een man van uw karakter van opgeven hoor praten. Dat moet ge niet doen. Gij maakt de helft van de pret in het Hof der Kanselarij. George, reik mijnheer Gridley eene hand, en laten wij eens zien of het staan hem niet beter bevalt dan het liggen." — "Hij is heel zwak," zeide George zacht. — "Is hij?" antwoordde Bucket bekommerd. "Ik wilde hem maar wat opwekken. Ik zie niet gaarne, dat een oude kennis het zoo opgeeft. Het zou hem opbeuren als ik hem maar wat kwaad op mij kon maken. Hij mag mij vrij klappen geven, links en rechts, als hij verkiest. Ik zal er hem niet over aanklagen."

Jufvrouw Flite gaf op dat oogenblik een gil, die mij nog in de ooren klinkt.

"O neen, Gridley," riep zij, toen deze met een kalm gelaat achteroverzonk. "Niet zonder mijn zegen. Na zoovele jaren!"

De zon was ondergegaan, het licht omhoog was langzamerhand verdwenen en de schaduw was opgekropen. Maar voor mij viel de schaduw van dat paar, eene levende en een doode, zwaarder op Richard's vertrek dan de duisternis van den donkersten nacht; en door Richard's afscheidswoorden hoorde ik heengalmen:

"Van alles wat mij vroeger dierbaar was, van al mijn vroeger streven en hopen, van de geheele wereld der levenden en der dooden is deze arme oude ziel de eenige, op wie ik nog betrekking gevoel en bij wie ik nog pas. Er is een band van jaren lijdens tusschen ons, en dat is de eenige band van allen, die ik op de wereld had, dien de Kanselarij niet heeft verbroken."

XXV.

JUFVROUW SNAGSBY ZIET ALLES WEL.

Er heerscht onrust in het Cook's Hofje in Cursitor-Street. Zwarte vermoedens verdonkeren dat vreedzame gewest. De Cook's Hovelingen over het algemeen zijn in hunne gewone gemoedsstemming, niet beter en niet erger; maar Snagsby is veranderd en zijn vrouwtje weet dit wel.

Want Tom-All-Alone's en Lincoln's Inn Fields spannen zich zelven als een paar ontembare harddravers voor den wagen van Snagsby's verbeelding, en Bucket zweept ze voort, en de passagiers zijn Jo en mijnheer Tulkinghorn; en die geheele equipage rijdt in vollen ren door den kantoorwinkel in het rond. Zelfs in de keuken, waar het huisgezin eet, ratelt zij in volle vaart om de tafel heen, wanneer Snagsby de eerste snede van den gebraden schapenbout heeft gesneden, en dan ophoudt om naar den muur te staren.

Snagsby kan niet begrijpen, hoe het komt, dat hij er iets mee te maken heeft. Er is ergens iets, dat niet deugt; maar wat het is, wat er van komen kan, voor wien, en van welken onverwachten kant, is een verbijsterend raadsel. Zijne flauwe voorstelling van de hermelijnen mantels en gravenkroontjes, de sterren en kousebanden, die door de stoflaag van mijnheer Tulkinghorn's kamer heenschitteren; zijn eerbied voor de geheimen van dien besten en geheimzinnigsten zijner klanten, voor wien de geheele rechtsgeleerde buurt ontzag koestert; zijne herinnering van den geheimen mijnheer Bucket met zijn voorvinger en zijne vertrouwelijke manieren, waartegen men zich onmogelijk kan verdedigen; alles overtuigt hem, dat hij deelgenoot is van een of ander gevaarlijk geheim, zonder te weten wat dit is. En het is eene vreeselijke eigenaardigheid van dezen toestand, dat in ieder uur van zijn dagelijksch leven, telkens als de winkeldeur wordt geopend, als er aan de schel wordt getrokken, als er een bode binnenkomt of een brief overgegeven wordt, dit geheim lucht kan krijgen, vuur kan vatten, kan ontploffen en — mijnheer Bucket alleen weet wie in de lucht doen vliegen.

Het is om deze reden, dat wanneer een onbekend persoon in den winkel komt (gelijk vele onbekende personen doen) en zegt: "Is mijnheer Snagsby thuis?" of met andere woorden dezelfde onschuldige vraag doet, Snagsby zijn hart bonzend tegen de schuldige borst voelt kloppen. Zulke vragen martelen hem zoodanig, dat hij, als zij door jongens gedaan worden, wraak neemt door hen over de toonbank heen een draai om de ooren te geven, en de jonge rekels te vragen wat zij daarmee meenen, en of zij niet terstond hunne boodschap kunnen

doen? Hersenschimmige mannen en jongens bezoeken hem gedurig in zijn slaap en beangstigen hem met onverklaarbare vragen; zoodat dikwijls, wanneer de haan van den melkboer in Cursitor-Street zich op zijne gewone ongerijmde manier over den morgenstond vroolijk maakt, Snagsby zich juist in eene crisis van de nachtmerrie bevindt, en zijn vrouwtje hem wakkerschudt en zegt: "Wat scheelt den man toch?"

Dat vrouwtje zelve vergroot zijne bezwaren niet weinig. Te weten, dat hij haar op den duur een geheim onthoudt, dat hij onder alle omstandigheden de pijn eener gevoelige kies voor haar moet verbergen, welke hare scherpzinnigheid hem altijd uit den mond wil breken, geeft hem, in de tegenwoordigheid dier tandmeesteres, het voorkomen van een hond, die iets voor zijn meester te ontveinzen heeft, en daarom liever naar alle andere kanten heenkijkt, dan zijn blik te ontmoeten.

De verschillende teekenen en blijken, door het vrouwtje opgemerkt, gaan niet voor haar verloren. Zij dwingen haar om te zeggen: "Snagsby heeft iets op zijn gemoed!" En zoo komt er achterdocht in Cook's Hofje. Van achterdocht tot jaloezie vindt jufvrouw Snagsby den weg zoo natuurlijk en gemakkelijk als van Cook's Hofje naar Chancery-Lane. En zoo komt de jaloezie in Cook's Hofje. Eens daar (en zij loerde daar altijd rond), is zij zeer werkzaam en woelig in de borst van jufvrouw Snagsby — drijft haar aan tot een nachtelijk onderzoek van haar mans zakken, tot het heimelijk lezen van zijne brieven, tot geheime nasporingen in het journaal en grootboek, in de geldladen en de ijzeren kist; tot het spionneeren aan vensters, tot het luisteren achter deuren, en tot een algemeen combineeren van allerlei omstandigheden, allen even verkeerd opgevat.

Jufvrouw Snagsby is zoo gedurig in de weer, dat het met al dat kraken van planken en ritselen van kleeren waarlijk is alsof het in huis spookt. De leerlingen denken, dat er in vroeger tijd wel iemand in vermoord kan zijn. Gusta koestert zekere schemeringen van een denkbeeld (uit Tooting medegebracht, waar het onder de weeskinderen heerschte), dat er onder in den kelder geld is begraven, hetwelk door een oud man met grijzen baard wordt bewaakt, die daar in geen zeven duizend jaren vandaan kan, omdat hij eens het Onze Vader van achteren naar voren heeft opgezegd.

"Wie was die Nimrod?" vraagt jufvrouw Snagsby gedurig bij zich zelve. "Wie was die dame — dat vrouwmensch? En wie is die jongen?" Daar Nimrod even dood is als de geweldige jager, wiens naam jufvrouw Snagsby hem heeft toebedeeld, en de dame niet te vinden is, vestigt zij de oogen van haar geest voorshands met verdubbelde waakzaamheid op den jongen. "En wie," zegt jufvrouw Snagsby voor de duizend en eerste maal, "is die jongen? Wie is die....!" En hier krijgt jufvrouw Snagsby eene inspiratie.

Hij heeft geen ontzag voor mijnheer Chadband. Neen, zeker niet, en dat kon hij natuurlijk niet hebben. Hij werd door mijnheer Chadband gevraagd en gedrongen — dat heeft zij immers met hare eigene ooren gehoord — om terug te komen, en zich te laten zeggen waar hij belanden zou, en zich door mijnheer Chadband te laten bekeeren; en hij kwam niet! Waarom kwam hij niet? Omdat een ander hem zeide, dat hij niet komen moest. Wie zeide hem, dat hij niet komen moest? Wie? Ha, ha! Jufvrouw Snagsby ziet alles wel.

Maar gelukkig (en jufvrouw Snagsby schudt dreigend haar hoofd met een dreigenden glimlach) werd die jongen gisteren door mijnheer Chadband op straat ontmoet; en daar die jongen een onderwerp aan de hand doet, waarover mijnheer Chadband tot stichting eener uitgelezene vergadering het woord wenscht te voeren, grijpt mijnheer Chadband hem vast en dreigt hem aan de politie te zullen overgeven, als hij den eerwaarden heer niet wijst waar hij woont en de belofte op zich neemt en vervult om morgenavond in Cook's Hofje te verschijnen — "mor-gena-vond," herhaalt jufvrouw Snagsby, alleen om meer nadruk aan die woorden te geven, met nog een dreigend hoofdschudden; en morgenavond zal die jongen hier zijn, en morgenavond zal jufvrouw Snagsby hem en iemand anders in het oog houden; en o, gij moogt lang uwe geheime wegen gaan (zegt jufvrouw Snagsby met trotsche minachting) maar gij kunt mij niet blinddoeken."

Jufvrouw Snagsby laat niemands ooren tuiten, maar houdt zich doodstil. De morgen komt, er worden smakelijke toebereidselen gemaakt, en het wordt avond. Daar komt mijnheer Snagsby met zijn zwarten rok; daar komen de Chadband's; daar komen (als het zwelgende vat vol is) de leerlingen en Gusta, om gesticht te worden; daar komt eindelijk, met zijn hangend hoofd en sloffenden gang, en met zijn stukje bonten muts in de modderige hand, waaraan hij pluist alsof het een ruiende vogel was, dien hij gevangen had en plukken wilde, eer hij hem rauw opat, Jo, het stichtelijke, allerstichtelijkste onderwerp, waarover mijnheer Chadband het woord zal voeren.

Jufvrouw Snagsby schroeft als het ware haar blik aan Jo vast, zoodra hij door Gusta in het zijkamertje wordt gelaten. Hij ziet Snagsby aan op het oogenblik, dat hij binnenkomt. Ei zoo! Waarom ziet hij Snagsby aan? En Snagsby ziet hem aan. Waarom doet hij dat; of denkt hij, dat zijne vrouw het niet ziet? Waarom anders zou die blik tusschen hen gewisseld worden; waarom anders zou Snagsby verlegen worden en achter zijne hand een waarschuwend

kuchje kuchen? Het is zoo klaar als de dag, dat Snagsby de vader van dien jongen is.

"Vrede, mijne vrienden," zegt Chadband, opstaande en het olieachtige zweet van zijn eerwaardig gezicht vegende. "Vrede zij met ons! Omdat," met zijn vetten glimlach, "de vrede niet tegen ons kan zijn, omdat hij voor ons moet zijn; omdat hij niet verhardend is, omdat hij verzachtend is; omdat hij geen krijg voert gelijk de draak, maar naar ons toe komt gevlogen gelijk de duif. Daarom, mijne vrienden, vrede zij met ons! Gij menschelijke jongen, kom vooruit!"

Zijne gevleeschte hand uitstrekkende, legt Chadband die op Jo's arm, en bedenkt zich waar hij hem zal plaatsen. Jo, zeer twijfelachtig omtrent de voornemens van zijn eerwaarden vriend, en lang niet gerust, dat hem niet iets gedaan zal worden, dat hem pijn zal doen, mompelt: "Laat me los. Ik heb u nooit iets in den weg gelegd. Laat me los!" — "Neen, mijn jonge vriend," antwoordt Chadband zoetsappig; "ik wil u niet loslaten. En waarom niet? Omdat ik een arbeider in den wijngaard ben, omdat ik een zwoeger en slover ben, omdat gij aan mij zijt overgeleverd en tot een kostbaar werktuig in mijne handen zijt geworden. Mijne vrienden, o, mocht ik dit werktuig zoo gebruiken, dat het strekken mocht tot uw voordeel, tot uwe vordering, tot uw nut, tot uw profijt, tot uw welzijn, tot uwe verrijking! Mijn jonge vriend, zet u op dit bankje."

Jo, zich naar het schijnt verbeeldende, dat de eerwaarde heer zijn haar wil snijden, beschermt zijn hoofd met beide armen, en wordt met groote moeite en na veel tegensporrelens tot zitten gebracht.

Nadat hij eindelijk als eene ledepop in postuur is gezet, plaatst Chadband zich achter de tafel, steekt zijn berenpoot op en zegt: "Mijne vrienden!" Dit is het sein voor de geheele vergadering om zich insgelijks in postuur te zetten. De leerlingen grinniken heimelijk en stooten elkander aan. Gusta zinkt in eene starende verstrooiing, samengesteld uit botte bewondering voor mijnheer Chadband en uit medelijden met den armen verworpeling, wiens toestand zoo weinig van den haren verschilt. Jufvrouw Snagsby legt stil hare loopjes buskruit, Jufvrouw Chadband schikt zich met een knorrig gezicht bij het vuur en warmt hare knieën; daar zij dit gevoel zeer bevorderlijk voor de aandacht vindt.

"ZEG EENS, WAAR ZIJN UW VADER EN MOEDER GEBLEVEN?" (blz. 179).

Nu gebeurt het, dat Chadband eene preekstoel-gewoonte heeft, om een of ander lid der gemeente in het oog te vatten, en te spreken alsof hij met dien persoon in het bijzonder redeneerde, van wien dan verwacht wordt,

dat hij zich nu en dan tot een zucht, een snik, een gebrom of ander blijk van innerlijken strijd zal laten bewegen, hetwelk dan door eene andere bejaarde dame in de naaste bank wordt herhaald, en zoo gelijk een pandspelletje door den kring der lichtst aandoenlijke zondaren wordt voortgezet, en gelijk de toejuiching in het parlement, dienstig is om den spreker in vuur te houden. Alleen uit gewoonte heeft Chadband bij het zeggen van "mijne vrienden!" de oogen op Snagsby gevestigd, en blijft hij dien ongelukkigen kantoorwinkelier, die reeds verlegen genoeg is, tot den onmiddellijken ontvanger zijner redevoering maken.

"Wij hebben hier onder ons, mijne vrienden," zegt Chadband, "een heiden en afgodendienaar, een bewoner der tenten van Tom-All-Alone's, een zwerveling over de oppervlakte der aarde. Wij hebben hier onder ons," en terwijl Chadband dit punt met zijn vuilen duimnagel demonstreert, ziet hij Snagsby met een olieachtigen glimlach aan, om aan te duiden, dat hij hem terstond met een argument overhoop zal gooien, als hij niet reeds op den grond ligt, "een jongen en een broeder, verstoken van ouders, verstoken van betrekkingen, verstoken van kudden schapen en runderen, verstoken van goud en zilver en kostbare steenen. Nu, mijne vrienden, waarom, zeg ik, is hij verstoken van deze bezittingen? Waarom? Waarom?" Chadband zegt dit op een toon alsof hij Snagsby een nieuw, zeer schrander en moeielijk raadseltje opgaf en hem drong om het niet op te geven.

Snagsby, bedremmeld door den geheimzinnigen blik, dien zijn vrouwtje hem heeft toegeworpen — juist op het oogenblik toen Chadband het woord "ouderen" uitsprak — laat zich verleiden tot het bescheidene gezegde: "Ik weet het waarlijk niet, mijnheer." Deze stoornis doet jufvrouw Chadband een paar toornige oogen opslaan, en jufvrouw Snagsby "Foei!" roepen.

"Ik hoor eene stem," zegt Chadband. "Is het eene zachte, stille stem, mijne vrienden? Ik vrees van neen, hoewel ik gaarne wil hopen..." — "Ha!" voegt jufvrouw Snagsby er tusschen. — "Die zegt, ik weet het niet. Dan zal ik u zeggen waarom. Ik zeg, deze broeder, hier onder ons tegenwoordig, is verstoken van ouders, verstoken van betrekkingen, verstoken van kudden schapen en runderen, verstoken van goud, van zilver en kostbare steenen, omdat hij verstoken is van het licht, dat sommigen van ons beschijnt. Wat is dat licht? Wat is het? Ik vraag u, wat is dat licht?"

Chadband trekt zijn hoofd terug en zwijgt, maar Snagsby laat zich niet weder tot eene onvoorzichtigheid verlokken. Wederom over de tafel leunende, schijnt Chadband wat hij verder te zeggen heeft, met den bovengemelden duimnagel, in Snagsby te willen inboren.

"Het is," zegt hij, "de straal der stralen, de zon der zonnen, de maan der manen, de ster der sterren. Het is het licht der wa-a-arheid."

Chadband rekt zich uit en ziet Snagsby zegevierend aan, alsof hij wel eens wilde weten hoe hem dat bekomen is.

"De wa-a-arheid," zegt Chadband, hem weder aanvallende. "Zeg mij niet, dat zij niet de lamp der lampen is. Ik zeg u, zij is het. Ik zeg u, millioenen malen, zij is het. Zij is het. Ik zeg u, dat ik het u verkondigen zal, hetzij het u behage of niet; ja, dat ik, hoe minder het u behaagt, het u des te meer zal verkondigen. Met eene spreektrompet! Ik zeg u, dat gij, als gij daartegen opstaat, zult vallen, zult verpletterd worden, zult vergruisd worden, zult vermorseld worden."

Daar deze welsprekende uitboezeming — welker kracht door de aanhangers van mijnheer Chadband zeer bewonderd werd — niet alleen gestrekt heeft om den spreker ongemakkelijk warm te doen worden, maar ook om den onschuldigen Snagsby voor te stellen in het licht van een gezworen vijand der deugd, met een voorhoofd van metaal en een hart van diamant, wordt die ongelukkige winkelier hoe langer hoe meer verlegen. Hij is reeds diep ter neer geslagen en weet niet meer hoe zich te houden, op het oogenblik dat Chadband hem geheel toevallig de rest geeft.

"Mijne vrienden," hervat hij, nadat hij zijn vet hoofd eenigen tijd heeft gewreven — en het rookt zoodanig, dat hij er zijn zakdoek aan schijnt aan te steken, daar deze insgelijks begint te rooken, "om het onderwerp te vervolgen, dat wij met onze geringe gaven trachten toe te lichten, zullen wij in een geest van liefde onderzoeken, wat die wa-a-arheid is, waarvan wij hebben gesproken. Want, mijne jonge vrienden," — hier richt hij zich, tot hun schrik, eensklaps tot de leerlingen en Gusta — "indien de dokter mij zegt, dat calomel of muskus goed voor mij is, mag ik natuurlijk vragen, wat is calomel, en wat is muskus. Ik mag wenschen daarvan onderricht te worden, eer ik een van beiden inneem. Nu mijne jonge vrienden, wat is dan wa-a-arheid? Eerstelijk (in den geest van liefde) wat is de gewone soort van wa-a-arheid — het werkpakje — de dagelijksche dracht — mijne jonge vrienden. Is zij bedrieglijkheid?" — "Ha!" valt jufvrouw Snagsby hierop in. — "Is zij verzwijging?"

Jufvrouw Snagsby ontkent dit door te huiveren.

"Is zij geveinsdheid?"

Jufvrouw Snagsby schudt haar hoofd.

"Neen, mijne vrienden, zij is geen van deze. Geen van deze namen komt haar toe. Toen deze jonge heiden, thans onder ons — die nu in slaap

is, mijne vrienden, daar het zegel der onverschilligheid en des verderfs op zijne oogleden is gezet; maar wekt hem niet, want het is behoorlijk, dat ik om zijnentwil moet worstelen, en strijden, en overwinnen — toen deze jonge verharde heiden ons een sprookje van Roodkousje, van eene dame en een souverein vertelde, was dat de wa-a-arheid? Neen. Of zoo al gedeeltelijk, was het de geheele en zuivere wa-a-arheid? Neen, mijne vrienden, neen."

Indien Snagsby den blik van zijn vrouwtje kon wederstaan, die door zijne oogen, de vensters zijner ziel, binnendringt en geheel zijn binnenste doorzoekt, zou hij een ander moeten wezen dan hij is. Hij zit versuft en verslagen.

"Of mijne jeugdige vrienden," vervolgt Chadband, tot de laagte van hun begrip afdalende, terwijl zijn vettige glimlach aanduidt, dat hij daartoe zeer diep naar beneden moet komen, "indien de meester van dit huis uitging in de stad en daar een aal zag, en terugkomende de meesteres van dit huis tot zich riep en zeide: "Sara, verheug u met mij, want ik heb een olifant gezien!" zou dat wa-a-arheid zijn?"

Jufvrouw Snagsby is tot tranen bewogen.

"Of onderstelt eens, mijne jeugdige vrienden, dat hij een olifant zag, en terugkomende zeide: "Zie, de stad is ledig, ik heb maar een aal gezien," zou d a t wa-a-arheid zijn?"

Jufvrouw Snagsby snikt hardop.

"Of onderstelt, mijne jeugdige vrienden," vervolgt Chadband, door dit geluid aangemoedigd, "dat de onnatuurlijke ouders van dezen sluimerenden heiden — want ouders heeft hij gehad, mijne jeugdige vrienden, zonder eenigen twijfel — na hem voor de wolven en de gieren en de wilde honden en de jonge gazellen en de slangen te hebben geworpen, terugkeerden naar hunne woning en zich tot hunne pijpen en kannen, hun spelen en dansen, hunne gegiste dranken, hun ossenvleesch en hun gevogelte begaven, zou d a t wa-a-rheid zijn?"

Jufvrouw Snagsby antwoordt hierop door zich aan een zenuwtoeval over te geven, niet als eene lijdzame prooi, maar met zooveel misbaar, dat Cook's Hofje van haar gegil weergalmt. Eindelijk blijft zij zoo stijf als een boom liggen, en moet de trap worden opgedragen, gelijk men eene piano zou doen. Na een onbeschrijfelijk lijden, dat de grootste ontsteltenis veroorzaakt, wordt zij door boden uit de slaapkamer voor vrij van pijn maar zeer afgemat verklaard; in welken staat van zaken haar man, die bij dat piano-dragen erg gestooten en getrapt is geworden, het zeer schroomvallig waagt, in de voorkamer van achter de deur te komen.

Al dien tijd is Jo op de plek blijven staan waar hij wakker is geworden, gedurig aan zijne muts plukkende en pluisjes in zijn mond stekende. Hij spuwt ze met een gezicht van wroeging weder uit, want hij gevoelt wel, dat hij een onverbeterlijke deugniet is, en dat het hem niet helpt zich te willen wakker houden, want dat hij nooit iets leeren zal. Schoon het wel wezen kan, Jo, dat er eene geschiedenis is, zoo treffend en belangrijk, zelfs voor zielen zoo nabij aan de redelooze dieren verwant als de uwe, en waarin daden verhaald worden, die op deze aarde door gemeene menschen zijn verricht, dat indien de Chadband's zich zelven uit het licht nemende, u die maar met eerbiedige eenvoudigheid wilden verhalen, haar niet wilden opsieren, haar maar voor welsprekend genoeg wilden houden, zonder hunne bescheidene hulp — zij u misschien wel wakker zou houden en gij er nog uit zoudt kunnen leeren!

Jo heeft nooit van zulk een boek gehoord. De schrijver daarvan en de eerwaarde heer Chadband zijn hem even onverschillig — behalve, dat hij den eerwaarden heer Chadband kent, en liever een uur lang voor hem zou willen wegloopen dan vijf minuten naar hem luisteren. "Het h e l p t mij niets, dat ik langer hier sta te wachten," denkt Jo. "Mijnheer Snagsby zal mij van avond toch niets zeggen." En hij sloft naar beneden.

Maar beneden is de goedhartige Gusta, die zich aan de leuning van de keukentrap vasthoudt en tegen een toeval kampt, dat nog twijfelachtig is, hoewel zij het reeds bij het gillen harer meesteres heeft voelen opkomen. Zij heeft haar eigen avondmaal, brood en kaas — om het aan Jo te geven, met wien zij het nu voor de eerste maal waagt een paar woorden te wisselen.

"Hier hebt ge wat te eten, arme jongen," zegt Gusta. — "Dankje," zegt Jo. — "Hebt gij honger?" — "Dat zou ik denken," zegt Jo. — "Zeg eens, waar zijn uw vader en moeder gebleven?"

Jo houdt op in het midden van een hap en blijft versteend staan kijken; want dit armhuisweesje heeft hem op den arm geklopt, en het is de eerste maal in zijn leven, dat eene onbezoedelde hand hem zoo aanraakt.

"Ik heb nooit iets van hen geweten," zegt Jo. — "Ik ook nooit van de mijne," roept Gusta uit. Zij bedwingt de voorboden van een toeval, maar schijnt van iets te schrikken en snelt naar beneden.

"Jo," fluistert Snagsby zachtjes, terwijl de jongen op de trap staat te dralen. — "Hier ben ik, mijnheer Snagsby." — "Ik wist niet waar gij waart — hier is nog eene halve kroon, Jo. Gij hebt wel gedaan, dat gij niets van die dame hebt gezegd, op dien avond toen wij te zamen uit waren. Dat zou maar moeite geven. Gij kunt u niet te stil houden, Jo." — "Ik kan wel zwijgen, mijnheer."

En zoo goedennacht.

Eene spookachtige schaduw, met eene nacht-

muts op, volgt den kantoorwinkelier naar de kamer, waaruit hij gekomen is, en zweeft hoogerop. En voortaan wordt hij, waarheen hij ook gaan mag, door eene andere schaduw dan de zijne vergezeld, die hem nauwelijks minder getrouw en nauwelijks minder stil is dan zijne eigene. En in welk een nevelgewest van geheimen zijne eigene schaduw zich mag begeven, laten allen, die in deze geheimen betrokken zijn, zich hoeden! Want de waakzame jufvrouw Snagsby is daar insgelijks — been van zijn been, vleesch van zijn vleesch, schaduw van zijne schaduw.

XXVI.

SCHERPSCHUTTERS.

De winterochtend, die met doffe oogen en een vaalbleek gezicht op de nabuurschap van Leicester Square nederziet, vindt zijne bewoners zeer ongenegen om uit bed te komen. De meesten van hen staan in het helderste jaargetijde niet vroeg op, daar zij nachtvogelen zijn, die slapen wanneer de zon hoog aan den hemel prijkt, en klaar wakker zijn en naar prooi zoeken wanneer de sterren schijnen. Achter morsige gordijnen, op bovenkamers en vlieringen, zich meer of minder achter valsche namen, valsch haar, valsche titels, valsche juweelen en valsche geschiedenissen verschuilende, ligt eene kolonie van avonturiers nog in den eersten slaap. Ridders van het groene laken, die bij ondervinding van buitenlandsche galeien en inlandsche tredmolens zouden kunnen spreken; spionnen van krachtige gouvernementen, die eeuwig van zwakheid en ellendige vrees beven; in het achterspit geraakte verraders, lafaards, bruteurs, spelers, zwendelaren en valsche getuigen; sommigen onder hunne smerige plunje met het brandijzer gemerkt; allen met meer wreedheid in hun binnenste dan Nero had en met meer misdaden dan Newgate heeft. Want, hoe slecht de duivel in grof duffel en een linnen kiel kan wezen (en in beide kan hij zeer slecht zijn), hij is een slimmer, hardvochtiger, onverdraaglijker duivel, wanneer hij eene speld voor de borst steekt, zich een gentleman noemt, op eene kaart of eene kleur zet, een partijtje biljart en iets van wisseltjes en acceptatiën weet, dan in eenige andere gedaante, die hij aanneemt. En in zulk eene gedaante zal mijnheer Bucket, wanneer hij verkiest, hem in de nabijheid van Leicester Square vinden omdwalen.

Doch de winterochtend roept hem niet en wekt hem niet. Hij wekt mijnheer George van de schermschool en zijn dienaar. Zij springen overeind, rollen hunne matrassen op en bergen ze weg. Nadat mijnheer George zich voor een spiegeltje van het kleinste soort heeft geschoren, stapt hij blootshoofds en met bloote borst naar de pomp op de plaats, en komt weldra terug, blinkende van het wrijven met gele zeep en buitengemeen koud water. Terwijl hij zich met een groven handdoek afdroogt, proest hij gelijk een pas bovengekomen duiker; en hoe meer hij zijne gekroesde haren wrijft, des te dichter en stijver krullen zij om zijne door de zon gebruinde slapen, zoodat het schijnt, dat ze nooit door een minder geweldig instrument dan eene ijzeren hark of een roskam uit elkander konden gehaald worden. Terwijl hij wrijft en poetst, snuift en blaast, zijn hoofd nu naar den eenen dan naar den anderen kant keert, om met meer gemak het vel van zijn hals te kunnen schuren, en zijn lichaam ver vooroverbuigt, om het nat van zijne krijgshaftige beenen te houden, kijkt Phil, die op zijne knieën het vuur aanlegt, naar hem op, alsof hij er schoon genoeg van werd, dat hij een ander zich zoo ziet wasschen, en het hem voor den geheelen dag genoeg opfrischte als hij maar de overtollige gezondheid opving, die zijn meester in het rond spat.

Wanneer mijnheer George droog is, gaat hij aan het werk om zijn hoofd te borstelen, met twee harde borstels te gelijk, en zoo ongenadig, dat Phil, die met zijn schouder tegen den muur de zaal rondschuift om den vloer te vegen, er zijne oogen van dichtknijpt. Na dit borstelen is het toilet van mijnheer George spoedig geheel voltooid. Hij stopt zijne pijp, steekt ze aan, en stapt onder het rooken, volgens gewoonte, op en neer, terwijl Phil het ontbijt gereedmaakt en daardoor een krachtigen reuk van warme broodjes en koffie doet opgaan. Hij rookt deftig en stapt in den paradepas. Misschien is deze pijp aan de nagedachtenis van Gridley in zijn graf gewijd.

“En zoo, Phil,” zegt George, nadat hij de zaal verscheidene malen stilzwijgend op en neer heeft gewandeld, “hebt gij verleden nacht gedroomd, dat ge buiten op het veld waart?”

Phil had dit, met groote verwondering, bij het opstaan verteld.

“Ja, kommandant.” — “En hoe zag het er daar wel uit?” — “Dat weet ik haast niet te zeggen, kommandant,” antwoordt Phil, zich bedenkende. — “Waaraan zaagt ge dan, dat ge buiten op het veld waart?” — “Aan het gras, geloof ik, en aan de zwanen daarop,” zegt Phil, na nog eene poos bedenkens. — “Wat deden die zwanen op het gras?” — “Zij aten er van, geloof ik,” zegt Phil.

De meester hervat zijne wandeling en de dienaar zijne taak om het ontbijt gereed te maken. Die taak had niet lang behoeven te duren, daar zij zich beperkte tot het opzetten van een zeer eenvoudig ontbijt voor twee personen en het braden van een sneedje spek boven het vuur

in den roestigen haard; maar daar Phil voor ieder voorwerp, dat hij moet halen, een aanmerkelijk gedeelte der zaal moet langs scharrelen en nooit twee dingen te gelijk brengt, is er tamelijk veel tijd toe noodig. Eindelijk is het ontbijt gereed. Zoodra Phil dit aankondigt, klopt George zijne pijp uit, zet haar in het hoekje van den haard en neemt plaats. Nadat hij zich bediend heeft, volgt Phil zijn voorbeeld, zich aan het uiterste einde van het langwerpig ronde tafeltje zettende, en zijn bord op zijne knieën nemende, hetzij uit nederigheid, of om zijne zwarte handen te verbergen, of omdat dit zoo zijne natuurlijke manier van eten is.

"Het veld," zegt George, met mes en vork schermutselende, "wel ik geloof, dat gij nog nooit het veld hebt gezien, Phil?" — "Ik heb eens de moerassen gezien," zegt Phil, weltevreden voortkauwende. — "Welke moerassen?" — "De moerassen, gouverneur," antwoordt Phil. — "Waar liggen die?" — "Ik weet niet waar zij liggen, kommandant, maar ik heb ze gezien. Zij waren plat, en er hing een dikke mist over."

Gouverneur en kommandant zijn woorden, die Phil bij afwisseling gebruikt; beide duiden evenveel eerbied aan en zijn op niemand anders toepasselijk dan op mijnheer George.

"Ik ben buiten op het land geboren, Phil." — "Zoo waarlijk, kommandant!" — "Ja, en daar groot gebracht."

Phil trekt zijne eenige wenkbrauw op, en nadat hij, om zijne belangstelling te toonen, zijn meester eerbiedig heeft aangestaard, verzwelgt hij een grooten slok koffie en blijft nog staren.

"Er is geen geluid van een vogel, dat ik niet ken," zegt George. "Er zijn weinig Engelsche bladeren of bessen, die ik niet zou weten te noemen. Er zullen niet veel boomen zijn, waar ik nog niet zou kunnen inklimmen, als het mij gezet werd. Ik was eens een echte boerenjongen. Mijne goede moeder woonde buiten." — "Zij moet eene knappe oude dame geweest zijn, gouverneur," merkt Phil aan. — "Ja, en nog zoo oud niet, vijf en dertig jaren geleden," zegt George. "Maar ik zou wel durven wedden, dat zij op haar negentigste jaar nog zoo recht moest wezen als ik, en haast even breed in de schouders." — "Is zij op haar negentigste jaar gestorven, gouverneur?" vraagt Phil. — "Neen. Malligheid! Laat haar maar met rust; God zegene haar," zegt de dragonder. "Wat brengt me nu boerenjongens, wegloopers en deugnieten in het hoofd? O ja, dat hebt gij gedaan. Dus hebt ge nooit het veld gezien, behalve de moerassen, en in uw droom?"

Phil schudt zijn hoofd.

"Zoudt gij het wel willen zien?" — "Och neen, ik kan niet zeggen, dat ik daar bijzonder naar verlang," zegt Phil. — "Gij hebt genoeg aan de stad, niet waar?" — "Wel, ziet ge, kommandant," antwoordt Phil, "ik ben met niets anders bekend, en ik twijfel of ik niet al wat te oud word om smaak in nieuwtjes te krijgen." — "Hoe oud zijt ge dan al, Phil?" vraagt George, ophoudende terwijl hij het dampende schoteltje aan den mond brengt. — "Ik ben iets met een acht er bij," zegt Phil. "Tachtig kan het niet zijn, en achttien ook niet. Het is ergens daar tusschen in."

George zet langzaam zijn schoteltje neer, zonder den inhoud te proeven, en begint lachende: "Wel, wat drommel, Phil...," maar ziende, dat Phil op zijne zwarte vingers telt, bedenkt hij zich en zwijgt.

"Ik was juist acht jaren," zegt Phil, "volgens de kerspel-rekening, toen ik met den ketellapper meeging. Ik was om eene boodschap gestuurd en zie hem zitten naast een oud gebouw bij een vuurtje, geheel alleen en heel genoeglijk. En hij zegt: "Zoudt ge wel met mij willen meegaan, manneke?" Ik zeg ja, en hij en ik en het vuur gaan te zamen naar Clerkenwell naar huis. Dat was op April-gekkendag. Ik had toen tien leeren tellen. En toen het weer April-gekken-dag werd, zeide ik bij mij zelven: "Nu, oude jongen, zijt gij één en een acht er bij. Op April-gekken-dag daarna zeide ik: "Nu, oude jongen, zijt ge twee en een acht er bij." Na verloop van tijd kom ik tot tien en een acht er bij; twee tienen en een acht er bij. Toen ik zoover gekomen was, liep het mij te hoog; maar zoo is het hoe ik altijd weet, dat er een acht bij is." — "Zoo!" zegt George, zijn ontbijt hervattende. "En waar is de ketellapper?" — "De drank bracht hem in het hospitaal, gouverneur; en het hospitaal zette hem — in eene glazen kast, heb ik gehoord," antwoordt Phil geheimzinnig. — "En toen werdt gij bevorderd? Toen naamt gij de zaak over?" — "Ja, kommandant, toen nam ik de zaak over, zooals zij dan was. De toer beduidde niet veel — om Saffron Hill, Hatton Garden, Clerkenwell, Smiffeld en daar, — eene arme buurt, waar zij de ketels gebruiken tot zij het lappen niet meer waard zijn. De meeste reizende ketellappers plachten bij ons te komen logeeren; dat bracht mijn meester de beste winst aan. Maar bij mij kwamen zij niet. Ik was niet zooals hij. Hij kon een aardig liedje voor hen zingen. Dat kon ik niet. Hij kon een deuntje voor hen spelen, op wat voor pot men maar wilde, als het maar ijzer of tin was. Ik kon nooit iets met een pot doen, behalve hem lappen of er in koken — ik had geen aanleg voor muziek. Behalve dat was ik te leelijk, en hunne vrouwen klaagden over mij." — "Dan zagen zij al heel nauw. Gij zoudt toch wel onder den hoop kunnen doorgaan, Phil," zegt George met een schertsenden glimlach. — "Neen, gouverneur," ant-

woordt Phil, zijn hoofd schuddende, "dat zou ik niet. Toen ik bij den ketellapper kwam schikte ik nog al, schoon er niet op te roemen was; maar doordien ik, toen ik jong was, het vuur met mijn mond moest uitblazen en zoo mijn gezicht blakerde, mijne haren afzengde en gedurig den rook inslikte; en doordien ik telkens ongelukken kreeg met mij aan heet metaal te branden en daar litteekens van hield; en doordien ik, toen ik ouder werd, telkens een krabbelvuistje met den ketellapper had als hij wat te veel had gedronken — en dat had hij haast altijd — was mijn mooi toen al een heel wonderlijk mooi geworden. En later, met die twaalf jaren in eene donkere smederij, waar de werklieden er veel van hielden om elkander potsen te spelen, en met dat ongeluk in de gasfabriek, toen ik half geblakerd werd, en met dat bij den vuurwerkmaker, toen ik aan het vormen vullen was en uit het venster vloog, ben ik leelijk genoeg geworden om mij in een spel te laten kijken."

Met het voorkomen der grootste tevredenheid in dien toestand berustende, verzoekt Phil om nog een kop koffie. Onder het drinken zegt hij:

"Het is na dat in de lucht vliegen bij den vuurwerkmaker, dat ik u het eerst gezien heb, kommandant; weet gij nog wel?" — "Ja zeker, Phil. Gij waart toen aan het kuieren in de zon." — "Ik krabbelde langs een muur, gouverneur." — "Zoo was het ook, Phil, met uw schouder er tegen aan..." — "Met eene slaapmuts op!" roept Phil opgewonden uit. — "Met eene slaapmuts op." — "En dan scharrelde ik nog met twee stokken!" roept Phil, nog meer opgewonden. — "Met twee stokken. En toen..." — "Toen blijft gij staan," zegt Phil, kopje en schoteltje neerzettende en haastig zijn bord van zijne knieën schuivende, "en zegt tegen mij: "Zoo, kameraad! Ge zijt in den slag geweest!" Ik zeide toen niet veel tegen u, kommandant, want ik was verbaasd, dat iemand, zoo sterk en gezond als gij, staan bleef om zulk een kreupelen scherminkel aan te spreken. Maar gij zegt tegen mij, zoo hartig uit de borst als maar mogelijk was, zoodat het wel naar een glas van wat warms geleek: "Wat voor ongeluk hebt gij gekregen? Gij hebt u erg bezeerd. Wat scheelt er aan, oude jongen? Beur u wat op, en vertel het mij eens!" Mij opbeuren! Ik was al opgebeurd. Ik zeg u dat, en gij zegt nog meer, en ik zeg nog meer, en gij zegt nog meer, en hier ben ik, kommandant. Hier ben ik, kommandant!" roept Phil uit, springt van zijn stoel op, en begint in de schuinte weg te schuiven. "Als er eene schijf te kort komt, of het de zaak voordeelig kan zijn, laat de klanten dan maar op mij mikken. Zij kunnen mijn mooi niet bederven. Ik sta voor alles. Kom maar op! Als zij iemand zoeken om tegen te boksen, laten zij maar tegen mij boksen. Zij behoeven mijn hoofd niet te ontzien. Ik geef er niet om. Willen zij worstelen, om den slag te krijgen om iemand neer te smakken, op de manier van Cornwall, Devonshire of Lancashire, laten zij mij maar nemen. Zij zullen mij geen zeer doen. Ik ben in mijn leven op allerlei manieren gesmakt en gesmeten."

Onder deze met alle kracht ontboezemde aanspraak, die met bewegingen gepaard gaat, welke de verschillende opgenoemde lichaamsoefeningen moeten voorstellen, schuift Phil Squod drie zijden der zaal langs, en laveert dan met een laag gedoken hoofd op eens op zijn kommandant aan, alsof hij dezen met zijn hoofd wilde stooten, welk gebaar echter niets anders moet beduiden dan zijne bereidwilligheid tot alle mogelijke dienstbewijzen. Daarna begint hij met het ontbijt weg te ruimen.

George lacht eens hartelijk, klopt hem op den schouder, en helpt hem vervolgens om de zaal in orde te brengen. Dit gedaan zijnde begint hij eenige gymnastische oefeningen, vervolgens weegt hij zich, en begrijpende, dat hij "te veel gevleescht" wordt, neemt hij eene dragonderssabel en gaat met deftigen ernst alleen aan het schermen. Ondertusschen is Phil aan zijne gewone tafel aan het werk gegaan, waar hij schroeven los- en vastdraait, poetst en vijlt, in kleine openingen blaast en zich zoo hoe langer hoe zwarter maakt, en alles uiteen schijnt te nemen en ineen te zetten wat maar aan een geweer uiteen te nemen en ineen te zetten is.

Meester en knecht worden eindelijk gestoord door voetstappen in den gang, die zeer ongewoon klinken, en dus de komst van een ongewoon bezoek aanduiden. Deze voetstappen, al nader en nader bij de zaal komende, brengen eene groep binnen, die op het eerste gezicht bij geen anderen dag van het jaar schijnt te passen dan bij den vijfden November, — het is alsof men den trein van Guy Fawkes ziet aankomen.

De troep bestaat uit eene leelijke, ineengezakte figuur, door twee personen op een stoel gedragen, en vergezeld door een mager vrouwspersoon, met een gezicht als een uitgedroogd masker, die men denken zou, dat aanstonds de bekende verzen wilde gaan opzeggen, ter gedachtenis van den tijd toen men Oud-Engeland in de lucht wilde laten vliegen, indien zij hare lippen niet zoo kwaadaardig dichtgeknepen hield. Eindelijk wordt de stoel neergezet, en de daarop zittende figuur brengt hijgende uit: "Och Heere, Heere! Wat ben ik geschud!" en vervolgt daarop: "Hoe vaart ge, beste vriend, hoe vaart ge!" Nu herkent George in deze processie den eerwaardigen ouden heer Smallweed, die een luchtje schept, door zijne kleindochter Judy als lijfwacht vergezeld.

"Mijnheer George, mijn lieve vriend," zegt grootvader Smallweed, zijn rechterarm van den hals van een zijner dragers losmakende, wien

hij onderweg bijna heeft geworgd. "Hoe vaart gij? Gij zijt wel verwonderd mij hier te zien, lieve vriend." — "Het zou mij haast niet meer verwonderd hebben als ik uw vriend uit de City gezien had," antwoordt George. — "Ik ga zeer zelden uit," zegt Smallweed hijgende. "Ik ben in geene maanden uit geweest. Het geeft mij veel moeite en kosten. Maar ik verlang zoo u te zien, mijn beste mijnheer George. Hoe vaart gij, mijnheer?" — "Ik ben wel genoeg," antwoordt George. "Gij ook, hoop ik." — "Gij kunt niet te wel varen, mijn lieve vriend," en mijnheer Smallweed vat hem bij beide handen. "Ik heb mijne kleindochter Judy meegebracht. Ik kon haar niet thuis houden. Zij verlangde zoo om u te zien." — "Hm! Zij blijft er nog al bedaard bij," mompelt George. — "Zoo hebben wij een huurkoetsje genomen, en een stoel daarin gezet, en hier even om den hoek hebben zij mij uit het koetsje getild en mij hier naar toe gedragen, opdat ik mijn lieven vriend eens in zijn eigen gedoe mocht zien! Dit," zegt grootvader Smallweed, den drager bedoelende, die gevaar heeft geloopen van geworgd te worden en nu nog zijne keel bevoelt, "is de voerman. Hij krijgt niets extra. Het is volgens afspraak in zijne vracht begrepen. Dezen man," den anderen drager, "hebben wij op straat aangenomen voor een pintje bier. Dat maakt een dubbeltje. Judy, geef dien man een dubbeltje. Ik wist niet, dat gij een eigen werkman hier hadt, mijn lieve vriend, want dan hadden wij dien man niet noodig gehad."

Grootvader Smallweed bedoelt Phil, naar wien hij met een angstigen blik en een gesmoord: "Och hemeltje!" omkijkt. Oppervlakkig beschouwd is zijne vrees niet ongegrond, want Phil, die de verschijning met de zwart fluweelen muts nog nooit heeft gezien, is met een geweer in de hand blijven staan, bijna in de houding alsof hij voornemens was om op den ouden heer Smallweed, wien hij voor een ouden, leelijken vogel van het kraaiengeslacht kan houden, los te drukken.

"Judy, mijn kind," zegt grootvader Smallweed, "geef dien man zijn dubbeltje. Het is wel wat veel voor wat hij gedaan heeft."

De man, een dier buitengewone menschelijke paddestoelen, die met een oud rood buis gekleed, in de westelijke straten van Londen uit den grond schijnen op te rijzen zoodra men iemand noodig heeft om een paard vast te houden of eene koets te roepen, neemt met alles behalve verrukking zijn dubbeltje aan, gooit het in de lucht op, vangt het in de vlucht en gaat heen.

"Mijn lieve mijnheer George," zegt grootvader Smallweed, "zoudt ge wel zoo goed willen zijn om mij naar het vuur te helpen dragen? Ik ben aan vuur gewoon, ik ben een oud man en wat kouwelijk. Och hemeltje!"

Deze laatste uitroeping wordt den ouden heer uitgelokt door de vaart, waarmede Phil Squod hem met stoel en al oppakt en vlak voor den haard neerzet.

"O Heere!" zegt grootvader Smallweed hijgende. "Och hemeltje! O mijn tijd! Lieve vriend, uw werkman is heel sterk — en heel gauw! Och Heere, al te gauw! Judy, trek mij wat achteruit. Het vuur zengt mij de beenen;" hetgeen ook aan alle aanwezige neuzen door den reuk zijner wollen kousen wordt aangekondigd.

Nadat de zachtaardige Judy haar grootvader wat van het vuur heeft geschoven, hem naar gewoonte heeft opgeschud en een zijner oogen van de daarover heen gezakte muts heeft bevrijd, zegt de oude heer wederom: "O Heere! Och hemeltje!" en daarna rondkijkende en den blik van George ontmoetende, steekt hij wederom beide handen uit.

"Mijn lieve vriend! Zulk een genoegen als deze ontmoeting mij geeft! En is dit uwe inrichting? Zij ziet er heerlijk uit. Eene schilderij! Gebeurt het wel eens, dat hier iets bij ongeluk van zelf afgaat; zeg, lieve vriend?" vervolgt grootvader Smallweed, zeer slecht op zijn gemak. — "Wel neen, daarvoor behoeft ge niet bang te zijn." — "En uw werkman. Hij — och hemeltje — hij laat nooit iets bij ongeluk afgaan; zeg, lieve vriend?" — "Hij heeft nog nooit iemand bezeerd dan zich zelven," antwoordt George met een glimlach. — "Maar dat zou hij toch wel kunnen, weet ge. Hij schijnt zich zelven al vrij erg bezeerd te hebben, en hij zou ook wel iemand anders kunnen bezeeren," hervat de oude heer. "Hij kon het zoo niet meenen — of misschien wel. Mijnheer, wilt gij hem liever zeggen, dat hij die helsche geweren moet laten liggen en heengaan?"

Een wenk van zijn meester gehoorzamende, gaat Phil met ledige handen naar het andere einde der zaal. De oude heer Smallweed, aldus gerustgesteld, gaat zijne beenen zitten wrijven.

"En het gaat u goed, mijnheer George?" zegt hij tot den cavalerist, die in eene krijgshaftige houding voor hem staat, met de dragonderssabel in de hand. "Het gaat u voordeelig, zou ik hopen?"

George antwoordt met een koel knikje en voegt daarbij: "Ga maar voort. Gij zijt niet hier gekomen om mij dat te zeggen, dat weet ik wel." — "Ge zijt altijd zoo vroolijk, George," hervat de eerwaardige grootvader; "zoo pleizierig in gezelschap." — "Ha, ha! Ga maar voort," zegt George. — "Mijn lieve vriend! — Maar die sabel is zoo geducht blinkend en scherp. Men zou er wel iemand bij ongeluk mee kunnen hakken. Ik word er huiverig van, mijnheer George. — Die vervloekte kerel!" zegt de brave oude heer ter zijde tegen Judy, terwijl George een paar stappen achteruit gaat om de sabel neer te leggen. "Hij is mij geld schuldig, en het zou hem wel

eens kunnen invallen om in dit moordhol de geheele rekening af te betalen. Ik wou, dat uw serpent van eene grootmoeder maar hier was en hij haar den kop afsloeg."

George komt terug, slaat zijne armen over elkander, ziet den ouden man aan, die ieder oogenblik lager in zijn stoel zakt, en zegt zeer koelbloedig: "Nu moet ik maar!"

"Ho!" roept grootvader Smallweed, grinnikend in zijne handen wrijvende. "Wat moet ge nu maar, lieve vriend?" — "Eene pijp gaan zitten rooken," antwoordt George, die zeer bedaard zijn stoel bij den haard zet, zijne pijp stopt en aansteekt, en vreedzaam blijft zitten rooken.

Dit schijnt den ouden heer Smallweed te hinderen, die het zoo moeielijk vindt tot zijn doel (wat dit dan ook wezen mag) te komen, dat hij half razend wordt en in zijne machtelooze kwaadaardigheid met zijne kromme vingers eene beweging maakt, waardoor hij zijn vurig verlangen aanduidt om George het gezicht open te krabben. Daar de nagels van den ouden heer lang en wankleurig, zijne handen mager en zwaar geaderd, en zijne oogen groen en waterig zijn, en hij bovendien onder die beweging al meer en meer tot een vormeloozen hoop kleeren ineenzakt, wordt hij, zelfs in de daaraan gewone oogen van Judy, zulk een akelig schouwspel, dat die jonge maagd hem, met nog meer ijver dan hare genegenheid haar kan ingeven, opschudt, en hem zulke doffen geeft, dat hij in zijne benauwdheid de zonderlingste geluiden maakt.

Nadat Judy hem op deze wijze weder omhoog heeft gekregen, en hij met een bleek gezicht en een rooden neus (maar altijd nog zijne kromme vingers uitslaande en in de lucht krabbende) overeind zit, steekt zij haar spitsen voorvinger uit en geeft George een stoot in den rug. Nadat de cavalerist zijn hoofd heeft opgeheven, geeft zij haar geachten grootvader insgelijks een stoot, en deze twee aldus in gemeenschap gebracht hebbende, blijft zij strak in het vuur staan staren.

"Oe-oe-oef!" steent grootvader Smallweed, zijne woede verkroppende. "Mijn lieve vriend!" En altijd blijft hij nog krabben. — "Ik zal u eens wat zeggen," zegt George. "Als ge met mij spreken wilt, moet gij er rond voor uitkomen. Ik ben een eenvoudig man, en kan niet met halve woorden spreken. Daar ben ik niet slim genoeg toe, en het bevalt mij ook niet. Als gij zoo om mij heendraait," zegt de cavalerist, zijne pijp weder in den mond nemende, "verduiveld, dan is het mij alsof ik zal smoren."

En hij zet zijne breede borst zooveel mogelijk uit, als om zich te verzekeren, dat hij nog niet gesmoord is.

"Als ge mij een vriendelijk bezoek zijt komen brengen," hervat George, "ben ik u wel verplicht. Hoe vaart gij? Als gij zijt komen zien of ik hier nog al in een goed gedoe zit, kijk dan maar rond, dat staat u vrij. Als gij met iets voor den dag wilt komen, kom er dan mee voor den dag."

De bloeiende Judy geeft haar grootvader nog een duw, maar zonder haar blik van het vuur af te wenden.

"Gij ziet wel, dat is hare meening ook. Maar waarom, voor den drommel, die meid niet als eene christenmeid wil gaan zitten," zegt George, zijne oogen peinzend op Judy gevestigd houdende, "is iets, dat ik niet begrijpen kan." — "Zij blijft naast mij om mij op te passen, mijnheer," zegt grootvader Smallweed. "Ik ben een oud man, mijn lieve mijnheer George, en heb oppassing noodig. Ik draag mijne jaren goed; ik ben geen snaterende papegaai," en onwillekeurig ziet hij naar het kussen rond; "maar ik heb toch oppassing noodig, mijn lieve vriend." — "Zoo!" hervat George, zijn stoel omschuivende om vlak tegenover den ouden heer te komen. "Nu dan?" — "Mijn vriend in de City, mijnheer George, heeft eene kleinigheid met een leerling van u uitstaande gehad." — "Zoo?" zegt George. "Het spijt mij wel, dat te hooren." — "Ja, mijnheer." Grootvader Smallweed wrijft zijne beenen. "Hij is nu een knap jong officier, mijnheer George, en hij heet Carstone. Vrienden zijn voor den dag gekomen en hebben alles fatsoenlijk afbetaald." — "Zoo?" hervat George. "Denkt gij, dat uw vriend in de City wel een goeden raad zou willen hebben?" — "Ik denk wel van ja, mijn lieve vriend. Van u vooral." — "Dan raad ik hem om met dien jongen heer geene zaken meer te doen. Er is niets meer van hem te halen. Zooveel ik weet, is het bij hem alles op." — "Neen, neen, lieve vriend. Neen, neen, mijnheer George. Neen, neen, mijnheer," brengt grootvader Smallweed hiertegen in, en wrijft met een loos gezicht zijne beenen. "Nog niet alles op, zou ik denken. Hij heeft nog goede vrienden, en hij heeft zijn inkomen nog, en hij kan zijne aanstelling nog verkoopen, en hij heeft nog eene goede kans in een proces, en hij heeft nog kans op een goed huwelijk, en — wel neen, mijnheer George, mijn vriend in de City denkt, geloof ik, dat die jonge heer nog wel wat heeft," zegt grootvader Smallweed, schuift zijn fluweelen mutsje omhoog en krabt op eene aapachtige manier zijn hoofd.

George, die zijne pijp heeft neergezet en zijn eenen arm over de leuning van zijn stoel heeft geslagen, tikt met zijn rechtervoet op den grond, alsof de wending, die het gesprek neemt, hem niet bijzonder beviel.

"Maar om van het eene op het andere te komen," hervat de oude heer Smallweed. "Om de spaarzaamheid te bevorderen, zooals een grappenmaker zou kunnen zeggen. Om van den vaandrig op den kapitein te komen, mijnheer

George." — "Waar moet ge nu heen," zegt George en strijkt met een gefronst voorhoofd over de plek, waar hij knevels heeft gedragen. "Wat voor kapitein?" — "Onze kapitein. De bewuste kapitein. Kapitein Hawdon." — "Zoo, is het dat?" zegt George en fluit eens, als hij ziet, dat grootvader en kleindochter hem scherp aankijken. "Komt het daarop neer? Welnu, wat van hem? Ik wil mij niet meer laten smoren. Spreek op!" — "Lieve vriend," antwoordt de oude man, "er is mij gisteren — Judy, schud mij eens wat op — er is mij gisteren naar den dien aard." — "Dan kan hij geen procureur wezen," zegt George en slaat zijne armen over elkander, alsof hij zeggen wilde, dat hij nooit van gedachten zal veranderen. — "Lieve vriend, hij is een procureur, en wel een vermaard procureur. Hij verlangt een stukje schrift van kapitein Hawdon te zien. Hij wil het niet eens houden. Hij verlangt het maar eens te zien en met een geschrift, dat hij in zijn bezit heeft, te vergelijken." — "Welnu?" — "Welnu, mijnheer George. Daar hij zich toevallig de advertentie aangaande kapitein Hawdon herinnerde,

"DAT GELOOF IK!" ZEGT JUFVROUW BAGNET. "HIJ IS EEN BRIT. DAT IS WOOLWICH. EEN ECHTE BRIT!" (blz. 190).

kapitein gevraagd; en ik ben nog van gevoelen, dat de kapitein niet dood is." — "Larie!" merkt George hierop aan. — "Wat hebt ge daar even gezegd, lieve vriend?" vraagt de oude man, met de hand achter zijn oor. — "Larie!" — "Ho!" zegt grootvader Smallweed. "Mijnheer George, daarover zult ge beter kunnen oordeelen, als ge de vragen hoort, die mij gedaan zijn, en de redenen, die daarvoor werden opgegeven. Wat denkt gij nu wel, dat die procureur, die navraag naar hem doet, verlangt?" — "Een karweitje," zegt George. — "Niets van zocht hij die weder op en kwam bij mij — evenals toen gij bij mij zijt gekomen, lieve vriend. Och, geef mij de hand nog eens. Ik ben nog zoo blij, dat gij toen gekomen zijt. Ik zou zulk eene pleizierige kennismaking gemist hebben, als gij het niet gedaan hadt." — "Welnu, mijnheer Smallweed?" zegt George wederom, nadat hij tamelijk stijf de verlangde plechtigheid heeft verricht. — "Ik had zoo iets niet. Ik had niets anders dan zijne handteekening. Pest en hongersnood, oorlog, moord en plotselinge dood op zijn kop," zegt de oude man, een vloek

samenstellende uit het weinige, dat hij zich van een gebed herinnert, en toornig zijne fluweelen muts tusschen zijne handen knijpende; "ik heb wel een half millioen handteekeningen van hem, geloof ik. Maar gij," — buiten adem geraakt, begint hij weder zacht te spreken, terwijl Judy de muts op zijn kalen knikker zet, — "gij, mijn lieve mijnheer George, zult waarschijnlijk wel een brief of ander papier hebben, dat van dienst zou kunnen zijn. Alles kan te pas komen wat maar met die hand geschreven is." — "Misschien," zeide de cavalerist nadenkende, "heb ik nog wel schrift van die hand." — "Lieve vriend!" — "En misschien ook niet." — "Ho!" zeide grootvader Smallweed, uit het veld geslagen. — "Maar al had ik er schepels vol van, dan zou ik er nog geen stukje van laten zien, groot genoeg om er een patroon van te maken, of ik moest weten waartoe." — "Ik heb u immers gezegd waartoe. Lieve mijnheer George, ik heb u immers gezegd waartoe." — "Niet genoeg," zegt George, zijn hoofd schuddende. "Ik moet meer weten en er tevreden mee zijn." — "Wilt gij dan bij dien procureur komen? Lieve vriend, wilt gij met mij naar dien heer toe gaan?" zegt grootvader Smallweed dringend, en haalt een oud zilveren horloge uit, met wijzers gelijk de beenen van een skelet. "Ik heb hem gezegd, dat het wel waarschijnlijk was, dat ik van morgen tusschen tienen en elven bij hem zou komen, en het is nu half elf. Wilt ge met mij naar dien heer gaan, mijnheer George?" — "Hm!" zegt de ander ernstig. "Daar heb ik niet tegen. Maar ik begrijp niet waarom dat u zooveel aangaat." — "Alles gaat mij aan, dat maar kans geeft om iets van hem aan het licht te brengen. Heeft hij ons niet allen opgelicht? Is hij ons niet ontzaglijke sommen schuldig gebleven? Wien kan iets, dat hem betreft, meer aangaan dan mij? Niet, lieve vriend," zegt grootvader Smallweed, zijne stem verzachtende, "dat ik u iets wil doen verraden. Verre van daar. Zijt ge klaar om mede te gaan, lieve vriend?" — "Ja, ik zal terstond gereed zijn. Maar ik beloof niets, dat weet ge." — "Neen, lieve vriend, neen." — "En gij wilt mij laten medérijden daar naar toe, waar het ook wezen mag, zonder er iets voor te rekenen?" zegt George, terwijl hij zijn hoed en zijne dikke lederen handschoenen krijgt.

Deze aardigheid bevalt den ouden heer Smallweed zoodanig, dat hij er zachtjes over zit te lachen. Maar onder het lachen kijkt hij over zijn schouder naar George om, terwijl deze het hangslot eener ruwe kast aan het eind der zaal afneemt, hier en daar op de bovenste planken kijkt, er eindelijk iets afneemt, dat als papier ritselt, en dit opvouwt en in zijne borst steekt. Daarop stoot Judy haar grootvader eens aan, en deze beantwoordt dit teeken op dezelfde wijs.

"Ik ben gereed," zegt de cavalerist terugkomende. "Phil, gij kunt dien ouden heer wel eens naar zijne koets dragen?" — "O Heere! Och hemeltje! Wacht eens even!" zegt de oude heer Smallweed. "Hij is zoo gauw! Kunt gij het wel voorzichtig doen, brave man?"

Phil geeft geen antwoord, maar den stoel en zijne vracht opnemende, loopt hij daarmede zijdelings heen, terwijl de nu sprakelooze mijnheer Smallweed zich aan hem vastklemt, en stuift den gang door alsof hem de aangename taak was opgedragen om den ouden heer naar den naasten vulkaan te brengen. Daar zijne bestemming echter vooreerst maar de huurkoets is, stopt hij hem daarin; de schoone Judy zet zich naast haar grootvader, de stoel versiert het dak, en George neemt de ledige plaats op den bok.

George wordt bijna akelig van het schouwspel, dat hij nu en dan ontwaart, als hij door het raampje achter zich in de koets kijkt, waar de stuursche Judy altijd roerloos blijft zitten, en de oude heer, met zijne muts over één oog, altijd van de bank onder het stroo is gegleden, en met zijn ander oog hulpeloos naar hem opkijkt.

XXVII.

MEER OUDE SOLDATEN DAN EEN.

George, die met over elkander geslagene armen op den bok zit, behoeft niet ver te rijden, want hunne bestemming is Lincoln's Inn Fields. Zoodra de koetsier ophoudt, stapt George af, en door het portier binnenkijkende zegt hij:

"Zoo, is mijnheer Tulkinghorn de man, dien gij meent?" — "Ja, lieve vriend. Kent gij hem, mijnheer George?" — "Ik heb veel van hem gehoord, en hem ook wel gezien, denk ik. Maar ik ken hem niet, en hij kent mij niet."

Nu moet de oude heer naar boven gedragen worden, hetgeen met behulp van George gelukkig wordt volbracht. Hij wordt de groote kamer van den heer Tulkinghorn binnengebracht en voor het vuur neergezet. De heer is er op het oogenblik niet, maar zal terstond terugkomen. Nadat de man, die op het portaal op de bank zit, dit heeft gezegd, pookt hij het vuur op en laat het drietal alleen.

George is zeer nieuwsgierig naar deze kamer. Hij kijkt omhoog naar den beschilderden zolder, en in het rond naar de oude rechtsgeleerde boeken, beschouwt de portretten der groote clienten, en leest hardop de namen op de doozen.

"Sir Leicester Dedlock, baronet," leest mijnheer George peinzende. "Ha! Heerlijkheid van Kastanje-Hof. Hm!" George blijft een tijd lang naar die doozen staan kijken, alsof het schilderijen waren, en komt naar het vuur terug,

bij zich zelven herhalende: "Sir Leicester Dedlock, baronet, en Heerlijkheid van Kastanje-Hof. Hm!" — "Schatrijk, mijnheer George," fluistert grootvader Smallweed. "Schatrijk!" — "Wie meent ge? Deze heer of de baronet?" — "Deze heer, deze heer." — "Zoo heb ik gehoord; en hij weet zijn beetje wel, zou ik durven wedden. Geen slecht kwartier dit," zegt George, wederom rondkijkende. "Zie eens, die ijzeren kist!"

Het antwoord wordt door de komst van den heer Tulkinghorn afgesneden. Hij is natuurlijk niet veranderd. In rossig zwart gekleed, met zijn bril in de hand, waarvan zelfs het huisje kaal gesleten is. Even stroef en droog van manieren. Even zacht en heesch van stem. Een gezicht alsof hij achter eene gordijn stond te loeren, misschien niet zonder minachting voor wat hij ziet. Het pairschap heeft misschien ook wel warmer aanbidders en gelooviger aanhangers dan mijnheer Tulkinghorn, als men het maar wist.

"Goedenmorgen, mijnheer Smallweed, goedenmorgen," zegt hij, binnenkomende. "Gij hebt den sergeant medegebracht, zie ik. Ga zitten, sergeant."

Terwijl de heer Tulkinghorn zijne handschoenen uittrekt en ze in zijn hoed legt, kijkt hij met halfgesloten oogen de kamer door naar de plek waar de sergeant staat, en zegt misschien bij zich zelven: "Het zal met u wel gaan, mijn vriend."

"Ga zitten, sergeant," herhaalt hij, terwijl hij naar de tafel komt, die niet ver van het vuur staat, en zich in zijn leuningstoel zet. "Koud en guur van morgen, koud en guur." De heer Tulkinghorn warmt beurtelings de palmen en de knokkels zijner handen, en kijkt (achter de gordijn, die altijd neergelaten blijft) naar het drietal, dat voor hem zit. "Nu kan ik voelen wat ik uitvoer." (En dit kan hij misschien in meer dan één zin). "Mijnheer Smallweed!"

De oude heer wordt door Judy nog eens opgeschud, om deel aan het gesprek te kunnen nemen.

"Gij hebt onzen goeden vriend den sergeant medegebracht, zie ik." — "Ja, mijnheer," antwoordt grootvader Smallweed, met slaafsche onderdanigheid voor des procureurs rijkdom en invloed. — "En wat zegt de sergeant van die zaak?" — "Mijnheer George," zegt grootvader Smallweed en zwaait zijne bevende, verschrompelde hand; "dit is nu de bedoelde heer."

George groet den bedoelden heer, maar blijft overigens stil en stijf rechtop zitten — zeer naar voren op zijn stoel, alsof zijne volle uitrusting nog om hem heen hing.

De heer Tulkinghorn hervat: "Welnu, George? Gij heet George, als ik wel heb?" — "Ja, mijnheer." — "Wat zegt gij, George?" — "Neem mij niet kwalijk, mijnheer," antwoordt de cavalerist; "maar ik zou wenschen te weten wat gij zegt." — "Meent gij op het stuk van belooning?" — "Ik meen op het stuk van alles, mijnheer."

Dit dralen stelt het geduld van grootvader Smallweed op zulk eene zware proef, dat hij eensklaps uitbarst met een: "Gij satansch beest!" waarna hij den heer Tulkinghorn haastig verschooning vraagt en dit ongelukkig verspreken verontschuldigt door tegen Judy te zeggen: "Ik dacht aan uwe grootmoeder, kindlief."

"Ik meende, sergeant," hervat de heer Tulkinghorn, terwijl hij, op den eenen arm van zijn stoel leunende, zijne beenen over elkander slaat, "dat mijnheer Smallweed u alle noodige verklaringen zou hebben gegeven. Dit kan echter met zeer weinig woorden geschieden. Gij hebt een tijd lang onder kapitein Hawdon gediend, hem in ziekte opgepast en vele kleine diensten bewezen, en waart eenigszins in zijn vertrouwen, naar men zegt. Dat is zoo, niet waar?" — "Ja, mijnheer, dat is zoo," antwoordt George met militaire beknoptheid. — "Dus kan het wel gebeuren, dat gij iets in uw bezit hebt — onverschillig wat, een rapport, een brief, of iets anders, — dat kapitein Hawdon heeft geschreven. Ik wensch zijn schrift te vergelijken met een ander schrift, dat ik heb. Indien ge mij daartoe gelegenheid kunt geven, zult ge voor uwe moeite beloond worden. Drie, vier, vijf guinjes, zult ge, denk ik, wel rijkelijk genoeg vinden. — "Royaal, lieve vriend!" roept grootvader Smallweed, zijne oogen dichtknijpende. — "Zoo niet, zeg dan hoeveel gij, op uw soldaten-geweten af, vragen kunt. Gij behoeft het geschrift niet af te staan, als ge daar tegen hebt, schoon ik het liefst zou willen hebben."

George blijft stokstijf in dezelfde houding zitten, kijkt naar den grond, kijkt naar den geschilderden zolder en spreekt geen woord. De ongeduldige grootvader Smallweed krabt in de lucht.

"De vraag is," zegt de heer Tulkinghorn, op zijne stijve, zoetsappige, onverschillige manier, "vooreerst of gij eenig schrift van kapitein Hawdon hebt?" — "Vooreerst, of ik eenig schrift van kapitein Hawdon heb, mijnheer," herhaalt George. — "Ten tweede, waarmede gij tevreden wilt zijn voor de moeite van het op te zoeken." — "Ten tweede, waarmede ik tevreden wil zijn voor de moeite van het op te zoeken, mijnheer," herhaalt George nog eens. — "Ten derde kunt gij zelf oordeelen of het eenigszins op dit gelijkt," zegt de heer Tulkinghorn, hem eensklaps eenige aan elkander geregene bladen papier overgevende. — "Of het eenigszins op dit gelijkt, mijnheer," herhaalt George alweder.

Alle drie deze herhalingen schijnt George geheel werktuiglijk uit te spreken, en kijkt daarbij den heer Tulkinghorn strak aan. Hij ziet niet eens naar het document in Jarndyce en Jarndyce dat

hem ter bezichtiging is overgegeven (hoewel hij het nog in de hand houdt), maar blijft den rechtsgeleerden heer met een te gelijk onrustigen en peinzenden blik aanstaren.

"Welnu," hervat de heer Tulkinghorn. "Wat zegt gij?" — "Wel, mijnheer," antwoordt George, opstaande en zich recht oprichtende, waarbij hij eene geduchte lengte schijnt te verkrijgen. "Ik wilde liever, als gij het mij niet kwalijk neemt, niets hiermee te maken hebben."

De heer Tulkinghorn, voor het uiterlijk geheel kalm, vraagt: "Waarom niet?" — "Wel, mijnheer," antwoordt de cavalerist. "Behalve als militair, heb ik geen verstand van iets. In burgerlijke zaken ben ik een ongelukkige haspelaar. Ik kan mij met geene papieren het hoofd breken, mijnheer. Ik sta liever voor het heetste vuur, dan dat ik mij laat uitvragen. Ik heb al, omtrent een uur geleden, tegen mijnheer Smallweed gezegd, dat ik, als ik aan zulk soort van dingen kom, een gevoel krijg alsof ik zal smoren. En dat is het gevoel," zegt George, in het gezelschap rondziende, "dat ik nu op het oogenblik heb."

Daarmede doet hij drie stappen voorwaarts, om de papieren weder op de tafel te leggen, en drie stappen achterwaarts om zijne plaats te hernemen, waar hij blijft staan, naar den grond en dan naar den geschilderden zolder kijkende, met de handen op den rug alsof hij zich zelven wilde verhinderen eenig ander document, wat het ook wezen mocht, aan te nemen.

Aldus getergd, komt het geliefkoosde scheldwoord van grootvader Smallweed zoo dicht bij de punt zijner tong, dat hij de woorden "mijn lieve vriend" met de lettergreep "sa" begint, en daardoor aan het hakkelen geraakt. Doch eens over deze moeielijkheid heen, vermaant hij zijn lieven vriend op de hartelijkste manier om toch niet dwaas te zijn, maar goedschiks te doen wat zulk een uitstekend persoon van hem verlangt, in gerust vertrouwen dat dit niet anders dan onberispelijk en voordeelig kan zijn. De heer Tulkinghorn mompelt slechts nu en dan eenige woorden, zooals: "Gij zult uw eigen belang het beste kennen, sergeant." "Pas op, dat gij u zelven niet benadeelt." "Doe volkomen uw eigen zin." "Als gij zelf maar weet wat gij wilt, is het mij wel;" en dit zegt hij met den schijn der grootste onverschilligheid, terwijl hij de papieren op zijne tafel doorkijkt en zich gereedmaakt om een brief te gaan schrijven.

George kijkt wantrouwig van den geschilderden zolder naar den grond, van den grond naar grootvader Smallweed, van grootvader Smallweed naar den heer Tulkinghorn en van den heer Tulkinghorn weder naar den geschilderden zolder; in zijne bedremmeling verwisselt hij dikwijls het been, waarop hij zijne zwaarte laat rusten.

"Ik verzeker u, mijnheer," zegt George, "hoewel ik u niet gaarne zou willen beleedigen, dat ik hier, tusschen u en mijnheer Smallweed, al zoo goed als vijftigmaal gesmoord ben. Ik ben niet tegen u, heeren, opgewassen. Mag ik vragen, om welke reden gij de hand van den kapitein zoudt willen zien, als gij iets van zijn schrift kondt vinden?"

De heer Tulkinghorn schudt zeer bedaard zijn hoofd. "Neen," zegt hij. "Als gij een man van zaken waart, sergeant, zou men u niet behoeven te onderrichten, dat er in het vak, waartoe ik behoor, geheime, maar zeer onschuldige redenen voor vele zulke dingen kunnen zijn. Maar als gij bang zijt om kapitein Hawdon te benadeelen, kunt gij daaromtrent uw gemoed geruststellen." — "Ja, hij is dood, mijnheer." — "Is hij?" en de heer Tulkinghorn ging stil zitten schrijven. — "Wel, mijnheer," zegt George, in zijn hoed kijkende, na nog eene poos bedremmeld te hebben rondgezien, "het spijt mij, dat ik u niet beter heb kunnen voldoen. Als het u eenig pleizier mocht doen, dat ik mijne meening, om liever niets hiermede te maken te hebben, nog eens liet bevestigen door een vriend van mij, die voor zaken een beter hoofd heeft dan ik en ook een oud soldaat is, ben ik bereid om hem nog eens te raadplegen. Ik — ik ben zoo geheel en al versuft," zegt George, met de hand over zijn voorhoofd strijkende, "dat ik niet weet of het mij zelf ook geen pleizier zou doen."

Hoorende, dat de persoon, wiens gezag aldus zou worden ingeroepen, een oud soldaat is, dringt grootvader Smallweed er sterk op aan, dat George hem zal gaan raadplegen en hem vooral zeggen, dat het eene zaak van vijf guinjes of nog meer is. De heer Tulkinghorn zegt er niets voor of tegen.

"Ik zal dan met uw goedvinden mijn vriend gaan raadplegen, mijnheer," zegt George, "en de vrijheid nemen van in den loop van den dag nog eens terug te komen met mijn bepaald antwoord. Mijnheer Smallweed, als gij nu naar beneden wilt gedragen worden..." — "Op het oogenblik, lieve vriend, op het oogenblik. Wilt ge mij eerst nog eens een woordje met mijnheer alleen laten spreken?" — "Wel zeker, mijnheer. Gij behoeft u om mij niet te haasten," zegt George, en gaat naar het verste eind der kamer, waar hij weder met nieuwsgierige belangstelling de doozen begint te bekijken. — "Als ik niet zoo zwak was als een satansch kind, mijnheer," fluistert grootvader Smallweed, den rechtsgeleerden heer bij zijn rok naar omlaag trekkende, en terwijl zijne toornige oogen eenige flauwe vonken schieten, "zou ik hem dat schrift wel afnemen. Hij heeft het in zijne borst geknoopt. Ik zag het hem daarin steken en Judy heeft het ook gezien. Spreek op, gij zuurmuil, en zeg, dat gij het ook gezien hebt,

gij droog stuk hout, gij wandelende bezemstok."

De oude heer vergezelt deze driftige toespraak met een stomp naar zijne kleindochter, waarmede hij te veel van zijne krachten vergt en dus van zijn stoel glijdt, zoodat hij den heer Tulkinghorn meetrekt, tot hij door Judy tegengehouden en weder opgeschud wordt.

"Geweld zou mij niet dienen, mijn vriend," merkt de heer Tulkinghorn koeltjes aan. — "Neen, dat weet ik wel, dat weet ik wel, mijnheer. Maar het is toch om dol te worden — het is... het is nog erger dan het gesnater van dien klappenden ekster, uwe grootmoeder," tot de onverstoorbare Judy, die maar in het vuur blijft kijken — "als men bedenkt, dat hij heeft wat gij noodig hebt en het niet geven wil. Hij het niet willen geven! Hij! Eén vagebond! Maar wees niet bang, mijnheer, wees niet bang. Hij zal toch maar voor een korten tijd zijn eigen zin hebben. Ik heb hem op geregelde tijden in de klem, mijnheer, en ik zal het hem wel afknijpen, wel uitpersen. Als hij het niet goedschiks geven wil, zal hij het kwaadschiks doen. — Nu, mijn lieve mijnheer George," zegt grootvader Smallweed, met een afschuwelijken loenschen blik naar den rechtsgeleerden heer, terwijl hij dezen loslaat, "zit ik te wachten op uwe vriendelijke hulp, mijn beste vriend."

De heer Tulkinghorn, door wiens gewone zelfbeheersching een flauwe zweem van lachlust heenschijnt, blijft voor den haard, met zijn rug naar het vuur, het verdwijnen van grootvader Smallweed staan aanzien, en beantwoordt den afscheidsgroet van den cavalerist met een koel knikje.

George ondervindt, dat het nog moeielijker is van den ouden heer af te komen, dan hem naar beneden te helpen dragen; want nadat hij weder in de koets is gezet, heeft grootvader Smallweed nog zooveel over de guinjes te zeggen, en houdt George zoo vriendelijk bij zijn knoop vast — om de waarheid te zeggen, brandt hij van verlangen om zijn rok open te scheuren en hem te plunderen — dat de cavalerist eenige kracht moet aanwenden om tot eene scheiding te komen. Eindelijk gelukt hem dit, en nu stapt hij alleen voort om zijn raadsman te gaan opzoeken.

Langs den kloosterlijken Temple, langs Whitefriars, over Blacfriars-Bridge en langs Blackfriars-Road, marcheert George naar eene straat vol kleine winkels, ergens in dat doolhof van wegen en straten gelegen, welke bij den wijd vermaarden Olifant samenloopen, die zijn kasteel, uit een duizendtal postkoetsen met vier paarden gevormd, aan een ijzeren monster, veel sterker dan hij, heeft moeten afstaan. Naar een der winkeltjes in deze straat, een muziekwinkeltje, met eenige violen, eenige pansfluiten, een tamboerijn, een triangel en eenige bladen muziek voor het venster, richt George zijne zware schreden; en eenige passen van de deur stilstaande, ziet hij eene vrouw, die iets krijgshaftigs in haar voorkomen heeft, met opgespelde rokken en een houten tobbetje naar buiten komen. Op den kant van het voetpad bukt zij en begint in het tobbetje te kletsen en plassen. "Zij is naar gewoonte aan het groente wasschen," zegt George bij zich zelven. "Ik heb haar nooit gevonden, behalve op een bagagewagen, of zij was aan het groente wasschen!"

Het onderwerp zijner overdenkingen is in allen gevalle thans zoo druk bezig met groente wasschen, dat zij niets van George's nadering vermoedt, totdat zij zich met haar tobbetje oprichtende, nadat zij het water in de goot heeft laten loopen, hem dicht bij haar ziet staan. De ontvangst, die hem te beurt valt, is niet vleiend.

"George, ik zie u nooit, of ik wensch u honderd mijlen ver weg."

Zonder eenige aanmerking over deze welkomst te maken, volgt de cavalerist haar in het muziekwinkeltje, waar de dame haar tobbetje met groente op de toonbank zet en nadat zij hem de hand heeft gegeven, met hare armen daarop blijft staan leunen.

"Ik houd," zegt zij, "Mattheus Bagnet nooit een oogenblik voor veilig, George, als gij bij hem zijt. Gij zijt zoo onrustig, zoo ongedurig." — "Ja, dat weet ik wel, jufvrouw Bagnet, dat ben ik ook." — "Gij weet het wel!" hervat jufvrouw Bagnet. "Maar wat helpt dat? Waarom zijt ge zoo?" — "Het zal de natuur van het dier wezen, denk ik," antwoordt de cavalerist in de beste luim van de wereld. — "Och!" roept jufvrouw Bagnet tamelijk schel, "wat zal de natuur van het dier mij troosten, als het dier zelf mijn Mat uit den muziekwinkel naar Nieuw-Zeeland of Australië heeft gelokt!"

Jufvrouw Bagnet is eene vrouw, die er lang niet kwaad uitziet. Tamelijk zwaar van gebeente en grof van vel, en met sproeten bezaaid door de zon en den wind, die het haar boven haar voorhoofd hebben verkleurd; maar gezond, welgedaan en met heldere oogen. Eene sterke, werkzame, vlugge vrouw van tusschen de vijf en veertig en vijftig jaren; met een eerlijk uitzicht; zindelijk en knap gekleed, maar met zooveel zuinigheid, dat het eenige sieraad, hetwelk zij bezit, een trouwring schijnt te wezen, waaromheen, sedert hij er werd aangestoken, haar vinger zich zoo heeft uitgezet, dat hij er nu nooit weder kan afkomen, eer hij zich met haar stof zal vermengen.

"Jufvrouw Bagnet," zegt de ruiter, "ik ben bij u op parool. Mat zal van mij geen kwaad leeren. Zoover kunt ge mij vertrouwen." — "Nu, dat geloof ik ook wel. Maar uw gezicht alleen maakt iemand onrustig," antwoordt juf-

vrouw Bagnet. "O, George, George, waart gij er maar toe overgegaan en hadt de weduwe van Joe Pouch getrouwd, toen hij in Noord-Amerika stierf; zij zou u het haar wel hebben gladgekamd." — "Dat was zeker eene kans voor mij geweest," antwoordt de cavalerist, half schertsend, half ernstig; "maar nu zal ik nooit een geregeld en ordentelijk man worden. De weduwe van Joe Pouch had mij goed kunnen doen — er stak wel wat in — en er zat ook wat aan — maar ik kon er niet toe besluiten. Als ik het geluk had gehad van zulk eene vrouw te ontmoeten als Mat gevonden heeft!"

Jufvrouw Bagnet, die, hoewel eene deugdzame vrouw, het met een goed kameraad zoo nauw niet schijnt te nemen, maar zelve een goed kameraad te zijn, beantwoordt dit compliment door George met eene handvol groente in het gezicht te slaan, en gaat met haar tobbetje naar de kamer achter den winkel.

"Wel Quebec, mijn popje!" zegt George, haar op hare noodiging volgende. "En kleine Malta ook! Komt en geeft uw bullebak een zoen!"

Deze jonge juffertjes — welke men niet denken moet, dat werkelijk met die namen gedoopt waren, hoewel zij in het huiselijk verkeer altijd zoo naar hare geboorteplaatsen werden genoemd — zitten ieder op een bankje; het jongste (vijf of zes jaren oud) bezig met uit een stuivers A B-boek de letters te leeren, het oudste (negen of tien misschien) met haar zusje te onderrichten en onder de hand met ijver te naaien. Beide begroeten George met luidruchtige uitroepingen als een oud vriend, en komen, na hem gekust en wat gestoeid te hebben, zich met hare bankjes naast hem planten.

"En hoe gaat het met den jongen Woolwich?" zegt George. — "Wel, denk eens!" roept jufvrouw Bagnet uit, zich met een blos op de wangen van haar pot afkeerende (want zij is bezig met voor het eten te zorgen). "Zoudt gij het gelooven? Hij is met zijn vader aan het theater geplaatst, om in een militair stuk op het fluitje te blazen." — "Wel gedaan, mijn petekind!" zegt George, en geeft een slag op zijn been. — "Dat geloof ik!" zegt jufvrouw Bagnet. "Hij is een Brit. Dat is Woolwich. Een echte Brit!" — "En Mat blaast maar zijn basson, en gij zijt allen ordentelijke burgerlui," zegt George. "Gij hebt een huishouden, en kinderen, die zachtjes aan groot worden; en gij houdt briefwisseling met Mat's oude moeder in Schotland, en met uw ouden vader, en helpt ze een handje, en — wel, wel! Zeker, ik weet niet waarom men mij geene honderd mijlen ver weg zou wenschen, want ik kom al heel weinig daarbij te pas."

George begint nadenkend te worden, terwijl hij daar voor het vuur zit in die kamer met gewitte muren en een met zand bestrooiden vloer, die niets overtolligs bevat, en nergens een zichtbaar plekje vuil of stof heeft, van de gezichtjes van Quebec en Malta af tot aan de helder geschuurde pannen en potten op de kasplanken. George begint nadenkend te worden, terwijl hij daar zoo zit en jufvrouw Bagnet druk bezig is; maar gelukkig komt mijnheer Bagnet met den jongen Woolwich nu thuis. Mijnheer Bagnet is een gewezen artillerist, rijzig van gestalte en zoo recht als een staak, met ruige wenkbrauwen en bakkebaarden, die van kokosdraden gemaakt schijnen, zonder een enkel haar op het hoofd en met eene verbrande kleur. Zijne stem, zwaar en brommend, gelijkt eenigszins naar den klank van het instrument, waaraan hij zich heeft toegewijd. Over het geheel is er iets koperachtigs, onbuigzaams aan hem te bespeuren, als ware hij zelf de basbazuin van het menschelijk orkest. De jonge Woolwich is het model van een jeugdig tamboer.

Beide vader en zoon begroeten den cavalerist met hartelijkheid. Na verloop van tijd zegt deze, dat hij gekomen is om Bagnet's raad in te nemen, en Bagnet beantwoordt dit met de gastvrije verklaring, dat hij van niets hooren wil voor zij gegeten hebben; en dat zijn vriend zijn raad niet zal bekomen, voordat hij hem zijn gekookt varkensvleesch met groente heeft helpen gebruiken. Nadat George deze noodiging heeft aangenomen, gaan hij en Bagnet, om de huiselijke toebereidselen niet te belemmeren, de straat op en stappen daar met afgemetene schreden en over elkander geslagene armen op en neer, alsof zij op den wal eener vesting wandelen.

"George," zegt Bagnet, "gij kent mij. Het is mijn oudje, die raad geeft. Zij heeft den besten kop. Maar voor haar wil ik dat nooit bekennen. De subordinatie moet gehandhaafd worden. Wacht tot de groente van haar hart af is. Dan zullen wij raad nemen. Wat mijn oudje zegt — doe dat!" — "Dat ben ik ook voornemens, Mat," antwoordt George. "Ik zou liever haar gevoelen willen weten dan dat van een professor." — "Professor!" antwoordt Bagnet, met kort afgebrokene gezegden, alsof hij de bazuin blies. "Welk professor kunt gij — in een ander werelddeel laten staan — met niets dan een grijzen mantel en eene paraplu — om weer naar Europa en thuis te komen? Mijn oudje zou dat morgen weer doen. Heeft het al eens gedaan." — "Gij hebt gelijk," zegt George. — "Welk professor," vervolgt Bagnet, "zoudt gij kunnen laten beginnen — met een dubbeltje kalk — een stuiver vollers aarde — en een halve stuiver zand — en de rest van een zesstuiverstuk in geld? Daarmee is mijn oudje begonnen — hier in dezen winkel." — "Ik ben blij te hooren, dat die zoo voordeelig gaat, Mat." — "Mijn oudje maakt een spaarpot," zegt Bagnet toestemmend. "Zij heeft ergens eene kous met geld. Ik heb ze nooit ge-

zien. Maar ik weet, dat zij er een heeft. Wacht tot de groente van haar hart af is. Dan zal zij u wel helpen." — "Zij is een schat!" roept George uit. — "Zij is meer. Ik wil het voor haar nooit bekennen. De subordinatie moet gehandhaafd worden. Het was mijn oudje, die mijn muzikaal talent ontdekte. Zonder haar zou ik nog bij de artillerie zijn. Zes jaren tobde ik met de viool. Tien met de fluit. Mijn oudje zeide: "het zal niet gaan; de wil goed, maar gebrek aan vlugheid; probeer de basbazuin." Mijn oudje leende eene bazuin van den kapelmeester van het regiment scherpschutters. Ik studeerde in de loopgraven. Het lukte, en nu verdien ik er mijn brood mee."

George maakt de aanmerking, dat zij zoo frisch is als eene roos en zoo rond als een appel.

"Mijn oudje," zegt Bagnet tot antwoord, "is door en door eene mooie vrouw. Zij gelijkt naar een mooien dag. Wordt mooier hoe langer zij duurt. Ik heb nooit haar gelijke gezien. Maar voor haar wil ik dat niet bekennen. De subordinatie moet gehandhaafd worden."

Vervolgens over onverschillige zaken pratende, blijven zij de straat op en neer wandelen, altijd pas houdende, tot zij door Quebec en Malta geroepen worden om het varkensvleesch met groente te helpen nuttigen, waarover jufvrouw Bagnet een kort gebed doet, zoo goed als een veldprediker. Bij het uitdeelen dezer eetwaren, gelijk bij alle huiselijke bezigheden, gaat jufvrouw Bagnet zeer stelselmatig te werk; zij neemt al de schotels voor zich, doet bij elke portie varkensvleesch de behoorlijke portie jus, groente, aardappelen, ja zelfs mosterd, en geeft ieder zoo zijn rantsoen. Nadat zij op dezelfde manier het bier uit de kan heeft rondgedeeld, en zoo allen van het noodige voorzien, gaat zij er toe over om haar eigen honger te bevredigen, die in een zeer gezonden staat is. Het tafelgereedschap bestaat voornamelijk uit voorwerpen van tin en hoorn, die reeds in verschillende werelddeelen dienst hebben gedaan. Inzonderheid wordt het mes van den jongen Woolwich, dat een soort van oestermes is, hetwelk echter met eene sterke veer toeknipt, en dus voorzichtig moet behandeld worden, vermeld als eene merkwaardigheid, die in verschillende handen reeds den geheelen dienst in vreemde landen heeft rondgeloopen.

Na den afloop van den maaltijd beijvert zich jufvrouw Bagnet, door de jonge spruiten geholpen, (die hunne eigene borden, kroezen, messen en vorken schoonmaken) om het tafelgereedschap weder even helder te doen blinken als te voren en bergt alles weg; eerst den haard aanvegende, opdat Bagnet en zijn gast niet behoeven te wachten om hunne pijp te gaan zitten rooken. Deze huiselijke bestellingen vereischen veel heen en weder loopen naar en op de achterplaats, benevens het drukke gebruik van een emmer, die eindelijk het geluk heeft van jufvrouw Bagnet zelve ten dienste te staan om zich te wasschen. Weldra komt zij weder te voorschijn, geheel opgefrischt, zet zich aan haar naaiwerk, en thans — daar men nu pas kan denken, dat de groente geheel van haar hart af is — verzoekt Bagnet zijn vriend om zijne zaak voor te dragen.

Dit doet George met groote bescheidenheid, zich naar het schijnt alleen tot Bagnet richtende, maar ondertusschen alleen de jufvrouw op het oog hebbende, gelijk Bagnet zelf insgelijks doet. Zij, even bescheiden, houdt zich met haar naaiwerk bezig. Nadat de zaak geheel is voorgedragen, wendt Bagnet de vaste kunstgreep aan, welke hij tot handhaving der subordinatie heeft uitgedacht.

"Dat is nu alles er van, niet waar, George?" zegt hij. — "Dat is alles." — "En gij zult u naar mijn gevoelen inrichten?" — "Geheel en al," antwoordt George. — "Oudje," zegt Bagnet nu, "zeg hem mijn gevoelen eens. Gij weet het wel. Zeg hem eens wat het is."

Het is, dat hij zich nooit te weinig kan bemoeien met menschen, die hem te slim zijn, en niet te voorzichtig kan zijn om zich met geene zaken in te laten, die hij niet begrijpt; dat de eenvoudige regel is, niets in het donker te doen, geen deel te nemen aan iets, dat verdacht of geheimzinnig is, en nooit zijn voet te zetten waar hij den grond niet kan zien. Dit is hoofdzakelijk Bagnet's gevoelen, gelijk het door zijn oudje wordt voorgedragen, en daar het George in zijn eigen gevoelen bevestigt en zijne twijfelingen verdrijft, verlicht het zijn gemoed zoodanig, dat hij er zich toe zet om bij deze buitengewone gelegenheid eene tweede pijp te rooken en met de geheele familie Bagnet, volgens ieders verschillenden trap van ondervinding, over den ouden tijd te praten.

Zoo gebeurt het, dat George zich weder tot zijne volle lengte verheft, voordat de tijd nadert waarop de basbazuin en het fluitje door een beschaafd publiek in het theater verwacht worden; en daar George, in zijne vriendelijke rol van Bullebak, zelfs dan nog tijd noodig heeft om van Quebec en Malta afscheid te nemen, zijn petekind met zijn voorspoedig begin geluk te wenschen en hem als peet een schelling in den zak te stoppen, is het donker geworden eer hij wederom zijne schreden naar Lincoln's Inn Fields richt.

"Zulk een huishouden, hoe klein ook behuisd," denkt hij al voortstappende, "doet iemand als ik ben zich eenzaam gevoelen. Maar het is toch goed, dat ik nooit die huwelijks-evolutie heb gemaakt. Ik zou er niet voor gedeugd hebben. Ik ben zelfs, nu ik al oud ben, nog zoo los en onrustig, dat ik die schermzaal geene maand lang zou kunnen aanhouden, als het een gewoon beroep was, of als ik daar niet

op de manier van een heiden kampeerde. Maar kom aan, ik ben niemand tot schande en niemand tot last; dat is toch iets. Dat heb ik jaren lang niet eens gedaan."

Hij fluit eens om die gedachten te verdrijven en stapt voort.

In Lincoln's Inn Fields gekomen, gaat hij de trap van den heer Tulkinghorn op en vindt de buitendeur gesloten; maar niet veel van zulke buitendeuren wetende, en daar de trap bovendien donker is, staat hij nog in het duister te grabbelen en te zoeken, in de hoop, dat hij de deur wel zal openkrijgen of den knop eener schel vinden, toen de heer Tulkinghorn (natuurlijk zeer zachtjes) de trap opkomt en gramstorig vraagt:

"Wie is dat? Wat doet gij daar?" — "Neem mij niet kwalijk, mijnheer. Het is George. De sergeant." — "En kon George de sergeant niet zien, dat mijne deur gesloten was?" — "Neen, mijnheer, dat kon ik niet. Ten minste, ik zag het niet," zegt de cavalerist eenigszins netelig. — "Zijt ge van gedachten veranderd, of nog bij hetzelfde besluit gebleven?" vraagt de heer Tulkinghorn. Maar met één blik ziet hij dit duidelijk genoeg. — "Bij hetzelfde besluit gebleven, mijnheer." — "Dat dacht ik wel. Dat is genoeg. Gij kunt gaan. Gij zijt immers de man," zegt de heer Tulkinghorn, zijne deur met den sleutel openende, "bij wien Gridley verscholen is gevonden?" — "Ja, ik ben die man," antwoordt de cavalerist en blijft een paar trappen lager staan. "Wat zou dat, mijnheer?" — "Wat dat zou? Dat mij dan de lieden, waarmee gij verkeert, niet bevallen. Gij zoudt van morgen geen voet binnen mijne deur gezet hebben, als ik gedacht had, dat gij die man waart. Gridley? Een gevaarlijke, oploopende, moordzuchtige kerel."

Met deze woorden, op een voor hem buitengemeen hoogen toon uitgesproken, gaat de procureur de kamer binnen, en slaat met donderend geweld de deur toe.

George neemt dit afscheid zeer gramstorig op; des te meer, omdat een klerk, die de trap opkomt, de woorden heeft gehoord en ze blijkbaar op hem toepast. "Een mooie naam, dien ik meeneem," bromt de cavalerist met een driftigen vloek, terwijl hij de trap afstormt. "Een gevaarlijke, oploopende, moordzuchtige kerel!" en opkijkende, ziet hij den klerk, die naar beneden kijkt, en hem, terwijl hij eene lantaarn voorbijgaat, scherp in het oog schijnt te houden. Dit vergroot zijn ongenoegen zoodanig, dat hij vijf minuten lang in een slecht humeur blijft. Maar hij zet zich dit, gelijk al het andere, met fluiten uit het hoofd, en marcheert naar huis.

XXVIII.

DE IJZERSMELTER.

Sir Leicester Dedlock is voor ditmaal de familie-jicht te boven gekomen, en wederom, zoowel in een letterlijken als in een figuurlijken zin, op de been geraakt. Hij is op zijn buiten in Lincolnshire; maar de laaggelegene gronden staan weder onder water, en de vochtigheid sluipt Kastanje-Hof, hoezeer ook verdedigd, en ook het gebeente van Sir Leicester binnen. De vlammende vuren van takkebossen en steenkool, die in de breede schoorsteenen branden en in de schemering door de donkere bosschen flikkeren, welke zich schijnen te bedroeven als zij zien hoe weinig de boomen gespaard worden, weren den vijand niet af. De heet-waterpijpen, die het geheele huis doorloopen, de bekleede deuren en vensters, en de schutten en gordijnen, kunnen de tekortkoming der vuren niet vergoeden en in Sir Leicester's nood voorzien. Om deze reden verkondigen de nieuwsbladen op zekeren morgen aan de luisterende aarde, dat Lady Dedlock weldra voor eenige weken in de stad wordt verwacht.

Het is eene treurige waarheid, dat zelfs groote mannen hunne arme bloedverwanten hebben. Groote mannen hebben zelfs dikwijls meer dan de hun billijk toekomende portie van arme bloedverwanten, omdat het buitengemeen roode bloed van voorname soort, evenals gemeener bloed, dat onwettig gestort is, altijd wil roepen en zich laten hooren. Sir Leicester's verre neven en nichten zijn in dit opzicht zoovele moorden, dat zij voor het licht willen komen. En er zijn neven onder, die zoo arm zijn, dat men bijna zou durven denken, dat het beter voor hen zou geweest zijn, als zij nooit vergulde schalmen van de gouden keten der Dedlock's waren geweest, maar slechts van gewoon ijzer waren gemaakt en lage diensten hadden verricht.

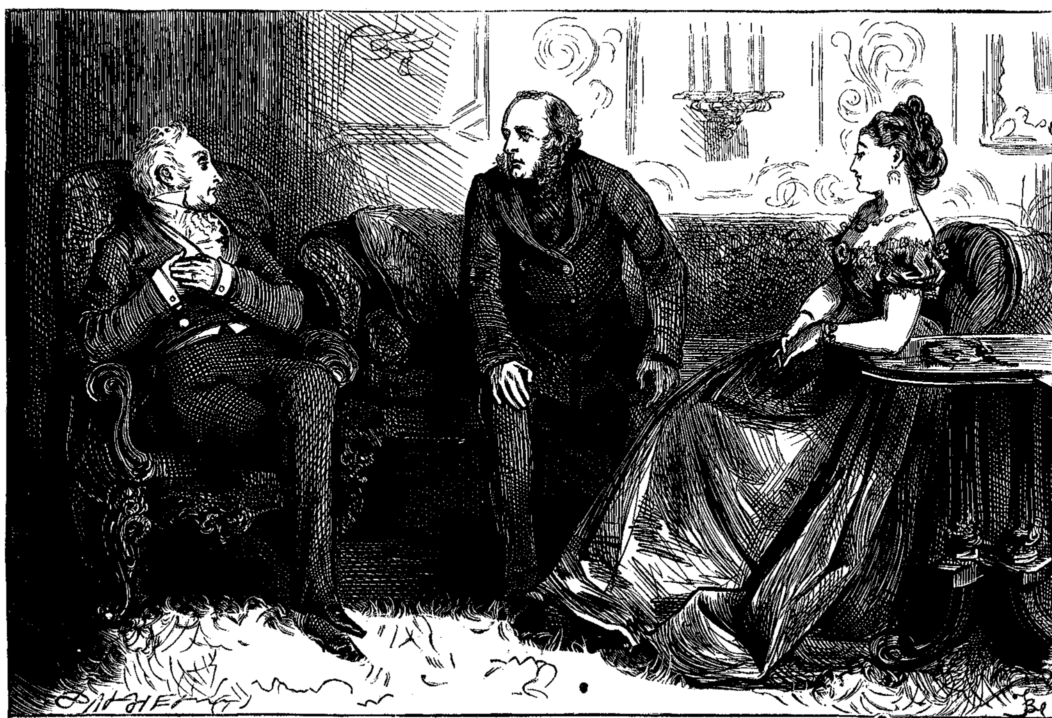
Diensten echter (met eenige beperkte uitzondering, die fatsoenlijk maar niet winstgevend zijn) mogen zij niet verrichten, daar zij de waardigheid der Dedlock's moeten ophouden. Zoo gaan zij bij hunne rijkere neven en nichten logeeren, maken schulden als zij kunnen, leven zeer sober als zij dit niet kunnen, vinden — de mannen geene vrouwen en vrouwen geene mannen — rijden in geleende rijtuigen, zitten aan maaltijden, die zij nooit zelven kunnen geven, en leven zoo in de groote wereld. De rijke familiesom is in zóóveel portiën verdeeld, en zij zijn het overschotje, waarmede niemand iets weet te doen.

Ieder die tot Leicester's politieke partij behoort en zijne denkwijs deelt, schijnt meer of minder zijn neef te wezen. Van Lord Boodle af, door den hertog van Foodle heen, tot aan Noodle toe, strekt Sir Leicester, gelijk eene adellijke spin, zijne draden van verwant-

schap uit. Voor zijne aanzienlijke bloedverwanten is hij statig; voor zijne onbeduidende neven en nichten is hij op zijne deftige manier vriendelijk en edelmoedig; en thans wacht hij, in weerwil der vochtigheid, met de standvastigheid van een martelaar het vertrek van verscheidene zulke bloedverwanten af, die op Kastanje-Hof logeeren.

Onder deze staat vooraan op de eerste rij Volumnia Dedlock, eene jonge dame (van zestig), die dubbel voornaam geparenteerd is, daar zij de eer heeft van moeders zijde eene arme bloedverwante van eene andere aanzienlijke familie te zijn. Miss Volumnia, die in hare jeugd heeren met dunne beenen en nankische broeken, en is in die vervelende stad zeer in aanzien. Elders wordt zij eenigszins gevreesd uithoofde van hare onvoorzichtige mildheid in het gebruik van rouge, en hare hardnekkige verkleefdheid aan een ouderwetsch parelsnoer, dat naar een rozenkrans van kleine vogeleieren gelijkt.

In ieder welbestuurd land zou Volumnia zonder bedenking op de pensioenlijst gezet worden. Men heeft moeite gedaan om haar daarop te krijgen; en toen William Buffy in het ministerie kwam, verwachtte men met volle zekerheid, dat haar een paar honderd pond 's jaars zou worden toegelegd. Doch tegen alle

DE IJZERSMELTER. (blz. 195).

een bijzonder talent heeft getoond voor het knippen van ornamenten uit gekleurd papier, alsmede voor het zingen van Spaansche liedjes bij de guitaar en voor het opgeven van Fransche raadseltjes, heeft de twintig jaren van haar leven tusschen de twintig en de veertig op eene vrij aangename wijs gesleten. Toen uit den smaak gerakende, zoodat men hare Spaansche liedjes vervelend begon te vinden, begaf zij zich naar Bath, waar zij van een jaarlijksch geschenk van Sir Leicester sobertjes leeft, en van waar zij nu en dan de buitenverblijven harer bloedverwanten gaat bezoeken, om te toonen, dat zij nog leeft. Zij heeft te Bath een groot aantal bekenden onder de akelige oude

verwachting aan ontdekte William Buffy, dat het nu geen tijd was om zoo iets te doen; en dit was voor Sir Leicester Dedlock het eerste duidelijke bewijs, dat het land naar de maan ging.

Dan is er nog de Honourable Bob Stables, die zoo goed als een veearts de kunst verstaat om warm voeder voor zieke paarden gereed te maken, en een beter scherpschutter is dan de boschwachters. Reeds sedert geruimen tijd is hij zeer verlangend geweest om in een goed bezoldigden post, waaraan geene moeite of verantwoordelijkheid verbonden is, het vaderland te dienen. In een welbestuurden staat zou dit natuurlijke verlangen van een knap jong edel-

man, die zoo aanzienlijk geparenteerd is, spoedig vervuld worden; maar hoe dit ook zij, toen William Buffy in het ministerie kwam, bevond hij insgelijks, dat het nu geen tijd was, waarin deze kleinigheid kon geschikt worden, en dit was voor Sir Leicester Dedlock het tweede bewijs, dat het land naar de maan ging.

De overige neven en nichten zijn heeren en dames van verschillenden ouderdom en aanleg; de meesten, beminnelijk en verstandig, zouden waarschijnlijk vrij wel in de wereld zijn voortgekomen als zij dat neefschap maar hadden kunnen ontgaan; maar dat heeft hun allen eenigszins gehinderd, en zij leven doelloos en lusteloos voort, en schijnen er even verlegen mede te zijn wat zij met zich zelven zullen uitvoeren, als iemand anders wezen kan wat hij met hen zal uitvoeren.

In dezen kring (en waar doet zij dit niet) blinkt Lady Dedlock boven allen uit. Schoon, elegant, fijn beschaafd en machtig in hare kleine wereld (want de modewereld reikt niet geheel en al van pool tot pool) strekt haar invloed in Sir Leicester's huis, hoe trotsch en onverschillig hare manieren ook mogen zijn, om het een veel beter en meer beschaafden toon te geven. De neven en nichten, zelfs diegenen, die er van schrikten, toen Sir Leicester met haar trouwde, bewijzen haar eene eerbiedige hulde; en de Honourable Bob Stables herhaalt dagelijks na het ontbijt tegen zeker daartoe uitgelezen persoon zijne geliefkoosde origineele aanmerking, dat zij het beste paard van den stal is.

Dit zijn de gasten, die in het salon op Kastanje-Hof verzameld zijn, op een somberen avond, wanneer de voetstap op de Geestenwandeling (hier echter onhoorbaar) wel de tred eener doode nicht kon wezen, die in de koude is buitengesloten. Het is bijna tijd om naar bed te gaan. In de slaapkamers branden heldere vuren en werpen spookachtige schaduwen van meubelen op zoldering en wanden. De blakers staan op rijen op het tafeltje bij de deur, en op de ottomanes zitten neven en nichten te geeuwen. Neven en nichten bij de piano, andere bij de flesschen met sodawater, nog andere, die juist van het speeltafeltje opstaan, nog andere, die zich om het vuur verzameld hebben. Bij zijn eigen vuur (want er branden twee vuren in het holle vertrek) staat Sir Leicester. Aan den anderen kant van den breeden schoorsteen zit mylady aan hare tafel. Volumnia, als eene der meer bevoorrechte nichten, rust in een weelderigen stoel tusschen deze twee in. Sir Leicester werpt een blik van statig ongenoegen op het rouge en het parelsnoer.

"Nu en dan ontmoet ik op de trap," zegt Volumnia slaperig, terwijl hare gedachten, na een langen avond van zeer onbeduidend gesnap, misschien die trap reeds opwippen naar bed, "een van de aardigste meisjes, naar mij dunkt, die ik ooit in mijn leven gezien heb." — "Eene protégée van mylady," merkt Sir Leicester aan. — "Dat dacht ik wel. Ik hield mij verzekerd, dat een ongemeen oog dat meisje moest hebben uitgekozen. Zij is waarlijk een mirakel. Eene popachtige soort van schoonheid misschien," zegt Miss Volumnia, hare gedachten over hare eigene soort voor zich zelve houdende, "maar in dien trant volmaakt. Zulk een blos heb ik nog nooit gezien."

Sir Leicester schijnt met zijn statigen blik van ongenoegen naar het rouge hetzelfde te zeggen.

"Waarlijk," zegt mylady op een kwijnenden toon, "als er een ongemeen oog in het spel is, is het dat van jufvrouw Rouncewell. Rosa is eene ontdekking van haar." — "Uwe kamenier, zou ik denken?" — "Neen. Mijn alles — mijn speelpopje — secretaris — boodschapdoenstertje — ik weet zelf niet wat." — "Gij hebt haar gaarne om u heen, gelijk gij gaarne eene bloem, of een vogeltje, of een schilderijtje, of een poedel — of neen, toch geen poedel — zoudt hebben, of iets, dat even lief en aardig was?" zegt Volumnia, op een toon van sympathie. "Och, hoe bekoorlijk is dat! En hoe goed ziet die allerliefste oude vrouw, jufvrouw Rouncewell, er nog uit. Zij moet al ontzettend oud wezen, en toch is zij nog zoo vlug en knap! — Zij is de liefste vriendin, die ik heb, stellig waar!"

Sir Leicester acht het voegzaam, dat de huishoudster op Kastanje-Hof boven de gewone vrouwen van dien stand zal uitmunten. Buitendien heeft hij werkelijk zekere achting voor jufvrouw Rouncewell, en hoort hij haar gaarne prijzen. Hij zegt dus: "Gij hebt gelijk, Volumnia;" en Volumnia is daarmede zeer in haar schik.

"Zij heeft geene eigene dochter, niet waar?" — "Jufvrouw Rouncewell? Neen, Volumnia. Zij heeft een zoon. Eigenlijk heeft zij er twee gehad."

Mylady, wier gewone kwaal van verveelzucht dien avond door Volumnia zeer verergerd is, werpt een verlangenden blik naar de blakers en slaakt een stillen zucht.

"En het is een opmerkenswaardig voorbeeld van de verwarring, waarin deze tegenwoordige eeuw vervallen is, een bewijs hoe alle grenspalen omgeworpen, alle sluizen opengezet, alle onderscheidingen uitgewischt worden," zegt Sir Leicester met statige somberheid, "dat de zoon van jufvrouw Rouncewell, gelijk mijnheer Tulkinghorn mij heeft onderricht, aangezocht wordt om in het parlement te komen."

Miss Volumnia geeft een scherp gilletje.

"Ja, waarlijk," hehaalt Sir Leicester. "In het parlement." — "Heb ik ooit zoo iets gehoord! Goede Hemel! Wat is die man dan?" roept Volumnia uit. — "Men noemt hem, geloof ik, een — ijzersmelter," zegt Sir Leicester langzaam en als twijfelde hij of dit wel het rechte woord was.

Volumnia geeft nog een gilletje.

"Hij heeft het voorstel afgewezen, indien mijnheer Tulkinghorn mij wel heeft onderricht, waaraan ik niet twijfel, daar mijnheer Tulkinghorn altijd zeer nauwkeurig is," zegt Sir Leicester; "maar dat vermindert het vreemde van de zaak niet, die naar mij dunkt tot gewichtige, hoogst gewichtige bedenkingen aanleiding geeft."

Daar Miss Volumnia opstaat met een blik naar de blakers, heeft Sir Leicester de beleefdheid van de geheele zaal door te gaan om er een te halen, en dien aan de lamp op de tafel van mylady aan te steken.

"Ik moet u verzoeken, mylady," zegt hij, terwijl hij dit doet, "om nog een poosje hier te blijven; want die persoon, van wien ik spreek, is dezen avond kort voor het diner hier gekomen, en verzoekt — met een zeer gepast briefje," — Sir Leicester acht zich, met de waarheidsliefde, die hem eigen is, verplicht hierover uit te weiden; — "ik moet zeggen met een zeer gepast en beleefd briefje — om de gunst van een kort onderhoud met u en mij over dit jonge meisje. Daar het bleek, dat hij van avond nog wenschte te vertrekken, heb ik geantwoord, dat wij hem nog eer wij ons ter rust begaven zouden te woord staan."

Nu neemt Volumnia met nog een gilletje de wijk, en wenscht maar, dat haar gastheer en zijne gade al van dien ijzersmelter bevrijd waren.

De andere neven en nichten gaan spoedig uiteen, tot de laatste toe. Sir Leicester schelt. "Doe mijn compliment aan mijnheer Rouncewell, dien gij bij de huishoudster zult vinden, en zeg, dat ik hem nu kan afwachten."

Mylady, die dit alles voor het uiterlijke met zeer weinig aandacht heeft aangehoord, ziet naar den heer Rouncewell op terwijl hij binnenkomt. Hij is wat over de vijftig jaren misschien, heeft evenals zijne moeder een goed voorkomen, eene heldere stem, een breed voorhoofd, waarvan het donkere haar teruggeweken is, en een schrander, hoewel rondborstig uitzicht. Over het geheel is hij een deftig heer, in het zwart gekleed, zwaarlijvig genoeg, maar sterk en vlug. Zijne houding is geheel natuurlijk en ongedwongen, en hij wordt volstrekt niet verlegen door de hooge tegenwoordigheid, voor welke hij verschijnt.

"Sir Leicester en Lady Dedlock, daar ik reeds verschooning verzocht heb, dat ik u lastig val, kan ik niet beter doen dan zoo kort mogelijk te zijn. Ik blijf u dankbaar, Sir Leicester."

Het hoofd der Dedlock's wijst naar eene sofa tusschen hem en mylady. Mijnheer Rouncewell neemt plaats.

"In dezen drukken tijd, terwijl er zoovele groote ondernemingen aan den gang zijn, hebben menschen zooals ik zooveel werklieden op zooveel plaatsen, dat wij altijd gejaagd zijn."

Sir Leicester wil den ijzersmelter wel doen zien, dat daar niemand gejaagd is; daar, in dat oude huis, in dat stille park geworteld, waar mos en klimop tijd hebben gehad om te rijpen, en de knoestige olmen en schaduwrijke eiken diep in de sedert honderd jaren opgehoogde bladeren staan, en waar de zonnewijzer op het terras eeuwen lang stilzwijgend dien tijd heeft aangewezen, die zoolang hij duurde evengoed het eigendom van elken Dedlock was als het huis en de landen. Sir Leicester zet zich in een leuningstoel en laat het contrast uitkomen tusschen zijne rust en die van Kastanje-Hof en de rustelooze gejaagdheid van ijzersmelters.

"Lady Dedlock is zoo goed geweest," hervat Rouncewell met een eerbiedigen blik en eene buiging naar dien kant, "om eene jonge schoone, Rosa geheeten, bij zich te plaatsen. Nu is mijn zoon op die Rosa verliefd geworden, en heeft mij toestemming gevraagd om haar een huwelijksvoorstel te doen en zich met haar te engageeren, als zij hem hebben wil, hetgeen ik denk, dat zij wel zal willen. Ik heb die Rosa nog nooit gezien voor vandaag, maar ik stel vertrouwen in het gezond verstand van mijn zoon — zelfs terwijl hij verliefd is. Ik vind haar gelijk hij haar heeft voorgesteld, zoover ik kan oordeelen; en mijne moeder spreekt met grooten lof van haar." — "Zij verdient dit in alle opzichten," zegt mylady. — "Het verheugt mij, Lady Dedlock, dat gij dit zegt; ik behoef u niet te verzekeren hoeveel uwe goede meening over haar mij waardig is." — "Dat," merkt Sir Leicester met onbeschrijfelijke statigheid aan, want hij vindt, dat de ijzersmelter wat al te vlug bespraakt is, "zal wel geheel noodeloos zijn." — "Geheel noodeloos, Sir Leicester. Nu is mijn zoon nog zeer jong, en Rosa ingelijks. Gelijk ik mijn fortuin gemaakt heb, moet ook mijn zoon zijn fortuin maken; en dat hij nu reeds zou trouwen blijft buiten omvraag. Maar nu eens onderstellende, dat ik hem mijne toestemming gaf om zich met dat lieve meisje te engageeren, als dat lieve meisje zich met hem engageeren wil, acht ik het billijk nu terstond te zeggen — ik houd mij verzekerd, Sir Leicester en Lady Dedlock, dat gij mij zult begrijpen en verschoonen — dat ik het tot een beding zou maken, dat zij niet op Kastanje-Hof bleef. Eer ik er dus verder met mijn zoon over spreek, neem ik de vrijheid van te zeggen, dat ik, indien haar vertrek niet wel kan geschikt of ongaarne zou gezien worden, hem een redelijken tijd van uitstel zou willen bepalen en de zaak vooreerst zou willen laten gelijk zij is."

Niet op Kastanje-Hof blijven! Daarvan een beding maken! Al de oude donkere vermoedens van Sir Leicester, betrekkelijk de bevolking der ijzerdistricten, die niets anders doet dan met toortslicht te koop loopen, komen weder bij hem op; en het eerwaardige grijze haar van zijn hoofd, alsmede dat van zijne bakkebaarden, rijst van verontwaardiging te berge.

"Moet ik begrijpen, mijnheer," zegt Sir Leicester, "en moet mylady begrijpen," hij noemt haar zoo bijzonder, vooreerst uit galanterie en ten tweede uit voorzichtigheid, daar hij eene hooge meening van haar verstand heeft en zich aldus ook op haar oordeel beroept; "moet ik begrijpen, mijnheer Rouncewell, en moet mylady begrijpen, mijnheer, dat gij dit meisje te goed acht voor Kastanje-Hof, of denkt, dat het haar nadeel zou doen als zij hier bleef?" — "Zeker niet, Sir Leicester." — "Het verheugt mij dit te hooren." Sir Leicester zegt dit waarlijk zeer statig. — "Eilieve, mijnheer Rouncewell," zegt de dame, en waarschuwt door eene geringe beweging harer hand Sir Leicester om te zwijgen, "verklaar mij eens wat gij meent." — "Zeer gaarne, Lady Dedlock. Er is niets, dat ik liever zou willen doen."

Haar strak gelaat, welks schrandere uitdrukking echter te levendig is om zich door eene geveinsde onverschilligheid te laten verbergen, naar het forsche, mannelijke gezicht des sprekers keerende, waarop vastberadenheid en volharding te lezen staan, luistert de dame met aandacht en buigt nu en dan even haar hoofd.

"Ik ben de zoon van uwe huishoudster, Lady Dedlock, en heb mijne kindsheid in dit huis gesleten. Mijne moeder heeft hier eene halve eeuw gewoond, en zal hier zonder twijfel wel sterven. Zij is een der voorbeelden — misschien zoo goed als er een is — van liefde, trouw en gehechtheid in zulk een stand, waarop Engeland met recht trotsch mag wezen; maar waarvan geene klasse zich al de eer of al de verdienste kan toeschrijven, omdat zulk een voorbeeld een blijk is van edele eigenschappen aan beide zijden; aan de hoogere, voorzeker; aan de geringere, niet minder zeker."

Sir Leicester schrikt eenigszins op het hooren van zulke stoute uitdrukkingen; maar zijne waarheidsliefde doet hem toch gewillig, hoewel stilzwijgend erkennen, dat het gezegde des ijzersmelters billijk is.

"Verschooning, dat ik nog over iets spreek wat zoo van zelf duidelijk is, maar ik zou niet gaarne iemand laten denken," dit werd met een bijna onmerkbaren blik naar Sir Leicester gezegd, "dat ik mij schaamde voor de betrekking mijner moeder hier, of dat het mij aan gepasten eerbied voor Kastanje-Hof en de familie ontbrak. Ik had zeker wel kunnen verlangen — en ik heb zeker ook wel verlangd, Lady Dedlock — dat mijne moeder na zoovele jaren haar gemak zou nemen en hare laatste dagen bij mij komen slijten. Maar daar ik bevonden heb, dat het haar het hart zou breken als zij dien sterken band moest losrukken, heb ik lang van die gedachte afgezien."

Sir Leicester werd wederom zeer statig bij het denkbeeld, dat jufvrouw Rouncewell aan haar natuurlijk verblijf zou ontvoerd worden, om hare laatste dagen bij een ijzersmelter te slijten.

"Ik ben," vervolgt de spreker, met bescheidene rondborstigheid, "leerling en werkman geweest. Ik heb jaren aan jaren van het loon van een werkman geleefd, en voorbij zekere hoogte heb ik mij zelven moeten beschaven. Mijne vrouw was de dochter van een meesterknecht en eenvoudig opgevoed. Wij hebben drie dochters, behalve dien zoon, waarvan ik gesproken heb; en daar ik gelukkig in staat ben om hun meer voorrechten te geven dan wij gehad hebben, heb ik ze goed, zeer goed, opgevoed. Het is een van onze grootste zorgen en genoegens geweest onze kinderen elken stand waardig te maken."

Zijn vaderlijke toon heeft hier iets hoogmoedigs, alsof hij er in zijn hart bijvoegde: "zelfs den stand der dame van Kastanje-Hof." Sir Leicester wordt dus wederom nog statiger.

"Dit alles gebeurt zoo dikwijls, Lady Dedlock, waar ik woon, en onder de klasse, waartoe ik behoor, dat huwelijken, die men doorgaans ongelijk zou noemen, bij ons niet zoo zeldzaam zijn als elders. Een zoon komt somtijds zijn vader zeggen, dat hij op een meisje in de fabriek verliefd is geworden. De vader, die eens zelf in eene fabriek heeft gewerkt, is in het eerst misschien eenigszins te leur gesteld. Evenwel is het waarschijnlijk, dat hij, na zich verzekerd te hebben, dat het meisje een onberispelijken naam heeft, tegen zijn zoon zal zeggen: "Ik moet zeker wezen, dat gij dit ernstig meent. Het is voor u beiden eene ernstige zaak. Daarom zal ik dit meisje een paar jaren opvoeden;" — of misschien: "Ik zal dat meisje voor zulk een tijd op dezelfde kostschool als uwe zusters plaatsen, en in dien tijd moet ge mij uw woord van eer geven, dat gij haar maar zóó dikwijls zult zien. Als gij na verloop van dien tijd, wanneer zij zoover gevorderd is, dat gij in dat opzicht met elkander gelijk staat, nog beide van dezelfde meening blijft, zal ik het mijne doen om u gelukkig te maken." Ik weet verscheidene gevallen zooals ik hier beschrijf, mylady, en ik meen, dat zij mij aanwijzen wat ik nu zelf behoor te doen."

Nu barst Sir Leicester's verontwaardiging uit, kalm maar geducht.

"Mijnheer Rouncewell," zegt Sir Leicester, met zijne rechterhand in de borst van zijn blauwen rok — de staatsiehouding waarmede hij in de galerij is geschilderd, — "trekt gij dus éene lijn tusschen Kastanje-Hof en" — hier moet hij eerst nog ademhalen, daar hij anders gevaar zou loopen van te stikken — "en eene fabriek?" — "Ik behoef niet te antwoorden, Sir Leicester, dat die twee plaatsen zeer verschillend zijn; maar wat dit geval betreft, geloof ik, dat zij billijk op éene lijn geplaatst kunnen worden."

Sir Leicester laat zijn statigen blik langs den eenen wand der lange zaal op- en langs den ander afgaan, eer hij gelooven kan dat hij wakker is.

"Weet gij wel, mijnheer, dat dit meisje, dat mylady — mylady — bij zich heeft geplaatst, in de dorpsschool, hier buiten het hek, is onderwezen?" — "Dat weet ik zeer wel, Sir Leicester. Het is eene zeer goede school, en die door deze familie mild ondersteund wordt." — "Dan, mijnheer Rouncewell," hervat Sir Leicester, "is de toepassing van wat gij daar gezegd hebt voor mij geheel onbegrijpelijk." — "Zal het u begrijpelijker worden, Sir Leicester, als ik zeg," de ijzersmelter wordt een weinigje rood, "dat ik niet geloof, dat de dorpsschool alles leert wat ik wensch, dat de vrouw van mijn zoon zal weten en verstaan?"

Van de dorpsschool van Kastanje-Hof, zoolang onaangetast, tot aan het geheele samenstel der maatschappij; van het geheele samenstel der maatschappij tot aan het verwoesten van dat samenstel door menschen (ijzersmelters en anderen), die hun catechismus verachten en niet willen blijven in den staat, waartoe zij geroepen zijn — die natuurlijk de eerste staat is, waarin zij zich bevinden; — en van daar tot het verlokken van andere menschen om uit h u n staat te willen komen, en zoo de grenspalen om te werpen, de sluizen open te zetten, en wat er meer volgt, dit is de snelle loop der gedachten van Sir Leicester Dedlock.

"Mylady, ik verzoek u verschooning. Mag ik een oogenblik?" Zij heeft een flauw bewijs gegeven van te willen spreken. "Mijnheer Rouncewell, onze begrippen van plicht, en onze begrippen van verstand, en onze begrippen van opvoeding, en onze begrippen van — kortom al onze begrippen — staan zoo vlak tegen elkander over, dat het voortzetten van deze redewisseling even stuitend voor uw gevoel moet zijn als voor het mijne. Dit meisje wordt vereerd door mylady's onderscheiding en gunst. Indien zij zich aan die onderscheiding en gunst verlangt te onttrekken, of indien zij verkiest zich onder den invloed te plaatsen van iemand, die wegens zijne bijzondere gevoelens — gij zult mij wel vergunnen te zeggen, wegens zijne bijzondere gevoelens, hoewel ik gaarne toegeef, dat hij daarvoor niet aan mij verantwoordelijk is — die haar wegens zijne bijzondere gevoelens aan die onderscheiding en gunst wil onttrekken, zal het haar ten allen tijde vrijstaan om dit te doen. Wij zijn u verplicht voor de duidelijkheid, waarmede gij gesproken hebt. Dit zal op zich zelf geenerlei verandering veroorzaken in de wijze, waarop dat meisje hier behandeld wordt. Verder kunnen wij in geene bedingen treden; en hierbij verzoeken wij u — als gij zoo goed wilt zijn — de zaak te laten."

De ijzersmelter zwijgt een oogenblik, om de dame gelegenheid te geven om te spreken, maar zij zegt niets. Dan staat hij op en antwoordt:

"Sir Leicester en Lady Dedlock, vergunt mij u te danken voor uwe oplettendheid, en alleen op te merken, dat ik mijn zoon zeer ernstig zal aanbevelen om zijne tegenwoordige genegenheid te bekampen. Goedennacht!" — "Mijnheer Rouncewell," zegt Sir Leicester, die nu geheel de inborst van een g e n t l e m a n laat doorblinken, "het is laat en de wegen zijn donker. Ik hoop, dat uw tijd niet zoo kostbaar is, of dat gij mylady en mij zult vergunnen u ten minste voor dezen nacht de gastvrijheid van Kastanje-Hof aan te bieden." — "Dat hoop ik," voegt de dame er bij. — "Ik ben u zeer verplicht, maar ik moet den geheelen nacht doorreizen om morgen nauwkeurig op een bepaalden tijd in eene vergelegene streek van het land te zijn."

Daarmede neemt de ijzersmelter afscheid; en zoodra hij de kamer verlaat staat de dame op en trekt Sir Leicester aan de schel.

Nadat mylady in haar boudoir gekomen is, zet zij zich peinzend bij het vuur, en zonder op de Geestenwandeling te letten, ziet zij naar Rosa, die in eene aangrenzende kamer zit te schrijven. Weldra roept de dame haar.

"Kom eens bij mij, kind. Zeg mij de waarheid. Zijt gij verliefd?" — "O, mylady!"

Mylady ziet naar de neergeslagene oogen en de blozende wangen, en zegt met een glimlach:

"Wie is het? De kleinzoon van jufvrouw Rouncewell?" — "Ja, met uw believen, mylady. Maar ik weet eigenlijk niet of ik al op hem verliefd ben." — "Al — gij onnoozel dingetje! Weet gij dan al of hij op u verliefd is?" — "Ik geloof, dat hij wel van mij houdt, mylady." En Rosa barst in tranen uit.

Is dat Lady Dedlock, die bij het schoone landmeisje staat, met zulk eene moederlijke teederheid hare donkere haren gladstrijkt, en haar met oogen zoo vol mijmerende belangstelling gadeslaat? Ja waarlijk, zij is het.

"Luister naar mij, kind. Gij zijt jong en oprecht, en ik geloof, dat gij aan mij gehecht zijt." — "Waarlijk, dat ben ik, mylady. Waarlijk, er is niets in de wereld, dat ik niet doen zou om u dat te toonen." — "En ik denk niet, dat ge mij nu zoo terstond zoudt willen verlaten, Rosa, zelfs voor een minnaar?" — "Neen, mylady! O neen!" Rosa ziet nu voor het eerst op, geheel verschrikt door die gedachte. — "Vertrouw u aan mij toe, mijn kind. Wees niet bang voor mij. Ik wensch uw geluk, en ik zal u gelukkig maken — als iemand op deze aarde gelukkig kan maken."

Met nieuwe tranen knielt Rosa voor hare voeten en kust haar de hand. Mylady grijpt de hand, die de hare gevat heeft, en terwijl zij strak in het vuur staat te staren, wendt zij

die om en om tusschen hare eigene handen en laat ze langzamerhand los. Haar zoo verstrooid ziende, gaat Rosa zachtjes heen; maar nog blijven Lady Dedlock's oogen op het vuur gevestigd.

Waar zoekt zij naar? Naar eene hand, die niet meer is, naar eene hand, die nooit was, naar eene aanraking, die als door een tooverslag haar leven had kunnen veranderen? Of luistert zij naar de Geestenwandeling, en denkt zij waarnaar die stap het meest gelijkt? Naar dien van een man? of eene vrouw? of het trippelen van kleine kindervoetjes, die altijd nader en nader komen? Er is iets, dat haar zwaarmoedig maakt; waarom zou anders zulk eene trotsche dame de deuren sluiten — en alleen bij zulk een akelig eenzamen haard blijven zitten?

Volumnia is den volgenden dag vertrokken, en voor het diner zijn al de neven en nichten verstrooid. Niemand is er onder den geheelen troep, of hij heeft versteld gestaan toen hij onder het ontbijt van Sir Leicester hoorde, hoe het door den zoon van jufvrouw Rouncewell duidelijk is gebleken, dat de grenspalen worden omgeworpen, en de sluizen worden opengezet en het samenstel der maatschappij wordt losgerukt. Niemand van den troep of hij is wezenlijk verontwaardigd, en wijt het aan de zwakheid van William Buffy toen hij in het ministerie was, en acht zich, door list of geweld, van een aandeel in het bestuur, of de pensioenlijst of iets anders verstoken. Wat Volumnia aangaat, zij wordt door Sir Leicester de groote trap afgeleid, terwijl zij zoo roerend over dat onderwerp spreekt, alsof er in het noorden van Engeland een algemeen komplot bestond, om haar haar rouge-potje en haar parelsnoer te ontweldigen. En zoo, met veel rumoer van kamerdienaars en kameniers — want het behoort tot hun stand dat zij, hoe moeielijk zij het ook mogen bevinden zich zelven te onderhouden, toch kameniers en kamerdienaars moeten houden — verstrooien zich de neven en nichten naar de vier winden des hemels; en de eene winterwind, die om het eenzame huis waait, schudt het loof van het geboomte, alsof al de neven en nichten in bladeren waren veranderd.

XXIX.

EEN JONG MENSCH.

Kastanje-Hof is gesloten; de tapijten zijn in dikke rollen in de hoeken der holle kamers geschoven; het zijden damast doet boete in ongebleekt katoen, het vergulde snijwerk is in duisternis, en de voorouderen der Dedlock's derven wederom het licht van den dag. Om het huis vallen de bladeren dicht, maar nooit snel, want zij komen met eene doode lichtheid naar beneden dwarrelen, die altijd iets langzaams en sombers heeft. De tuinman mag het gras vegen zooveel hij wil en de bladeren in volle wagens pakken en wegkruien, nog blijven zij een voet hoog liggen. De wind huilt om Kastanje-Hof; de gejaagde regen klettert, de vensters rammelen en de schoorsteenen bulderen. De mist vult de lanen, verbergt de fraaie uitzichten, trekt met de langzaamheid eener lijkstaatsie tegen de hellende gronden op. Door het geheele huis heerscht een koude, flauwe reuk naar dien eener kleine kerk gelijkende, schoon eenigszins droger, welke de gedachte opwekt, dat de doode en begravene Dedlock's daar in de lange nachten omwandelen en hunne graflucht achterlaten.

Doch het huis in de stad, dat zelden te gelijker tijd in hetzelfde humeur is als Kastanje-Hof, zich zelden verheugt wanneer dit zich verheugt, of treurt wanneer dit treurt, behalve als er een Dedlock sterft; het huis in de stad is wakker geworden. Zoo warm en vroolijk als met zooveel staatsie mogelijk is, zoo vol fijne en streelende geuren, die geen het minste spoor van den winter dragen, als broeikasbloemen het kunnen maken; zoo rustig en kalm, dat het tikken der pendule's en het knetteren der vuren alleen de stilte in de kamers verstoort, schijnt het de verkleumde beenderen van Sir Leicester in regenboogkleurige wol te wikkelen. En daar zit Sir Leicester in statige tevredenheid voor het groote vuur in de bibliotheek te rusten, en verwaardigt zich nu en dan om de rugtitels zijner boeken te lezen of de schoone kunsten met een blik van goedkeuring te vereeren. Want hij heeft zijne schilderijen, oude en moderne. Sommigen van de Maskerade-school, tot welke de kunst zich somtijds op eene meesterlijke wijze verlaagt, en die bij eene verkooping best als stillevens op den catalogus zouden gebracht worden. Zooals: "Drie stoelen met hooge ruggen, eene tafel met kleed, langgehalsde flesch (waarin wijn), een Spaansch vrouwencostuum, portret en face voor Miss Jogg, het model, en eene wapenrusting bevattende een Don-Quichot." Of: "Een steenen terras (gebarsten), eene gondel in het verschiet, een compleet Venetiaansch senators-pak, een rijk geborduurd wit satijnen costuum, met portret in profiel van Miss Jogg, het model, eene kromme sabel, prachtig in goud gemonteerd met juweelen gevest, een rijk bewerkt Moorsch kostuum (zeer zeldzaam) en een Othello."

Mijnheer Tulkinghorn komt en gaat vrij dikwijls, daar hij Sir Leicester over zijne goederen heeft te spreken, over pachten, die vernieuwd moeten worden, en zoo al meer. Hij ziet mylady ook vrij dikwijls, en hij en zij zijn zoo bedaard, en zoo onverschillig en letten zoo weinig op elkander als ooit. En toch is het wel mogelijk, dat mylady bang is voor dien mijnheer

Tulkinghorn, en dat hij dit weet. Het is wel mogelijk, dat hij haar met koppige standvastigheid vervolgt, zonder eenigen zweem van medelijden of berouw. Het is wel mogelijk, dat hare schoonheid en al de staatsie en glans, die haar omgeven, hem slechts des te meer smaak doen krijgen in datgene, wat hij op het oog heeft, en hem des te onverzettelijker in zijn voornemen doen worden. Of hij koud en wreedaardig is, of wel onbeweeglijk in datgene, wat hij zich tot plicht heeft gemaakt, of wel voornemens, dat er niets voor hem verborgen zal blijven in den grond, waar hij zijn leven lang naar geheimen heeft gedolven, of wel dat hij in zijn hart den glans veracht, waarvan hij een der uiterste stralen uitmaakt, of wel steeds de beleedigingen en blijken van minachting opzamelt, die in de vriendelijkheid zijner voorname clienten verscholen zijn — of dit alles geheel of gedeeltelijk zoo zij, het is wel mogelijk, dat het voor mylady beter was vijf duizend paren oogen uit de wantrouwig waakzame modewereld op zich gevestigd te hebben, dan de twee oogen van dien roestigen procureur, met zijne ineengezakte das en zijne vaal zwarte broek, met lintjes aan de knieën vastgestrikt.

Sir Leicester zit in mylady's kamer — die kamer, waar mijnheer Tulkinghorn het document in Jarndyce en Jarndyce heeft voorgelezen — buitengemeen weltevreden. Mylady zit, gelijk op dien dag, voor het vuur, met haar lichtschermpje in de hand. Sir Leicester is bijzonder in zijn schik, daar hij in een nieuwsblad eenige aanmerkingen over het samenstel der maatschappij heeft gevonden, die volkomen met zijne gedachten strooken. Ze zijn zoo toepasselijk op het voorval met den ijzersmelter, dat Sir Leicester opzettelijk uit de bibliotheek naar mylady's kamer is gekomen om ze haar voor te lezen. "De man, die dit artikel heeft geschreven," merkt hij bij wijze van voorrede aan, en knikt tegen het vuur alsof hij van een hoogen berg tegen dien man knikte, "heeft een goed verstand."

De man heeft niet zulk een goed verstand of hij verveelt mylady, die, na eene kwijnende poging om te luisteren, of liever om zich te houden alsof zij luisterde, verstrooid wordt en in het vuur staart, alsof het haar vuur op Kastanje-Hof was en zij dit nooit verlaten had. Sir Leicester, daarvan onbewust, leest door zijn dubbel ooggglas voort, nu en dan ophoudende en het glas wegnemende om zijne goedkeuring uit te drukken, zooals: "Zeer waar." "Zeer wel gezegd." "Ik heb dikwijls dezelfde aanmerking gemaakt;" terwijl hij telkens na zulk een gezegde de plaats, waar hij gebleven is, uit het oog verliest, en de kolom op en neer moet gaan om ze terug te vinden.

Sir Leicester is nog, vol ernst en deftigheid, aan het lezen, toen de deur geopend wordt en de gepoeierde Mercurius een bezoek aandient, met deze vreemde bewoordingen:

"Het jonge mensch, mylady, dat Guppy heet."

Sir Leicester zwijgt, kijkt ten hoogste verwonderd en herhaalt met eene ontzaglijke stem:

"Het jonge mensch, dat Guppy heet?"

Rondziende, ontdekt hij het jonge mensch, dat Guppy heet, zeer bedremmeld en in voorkomen en houding lang geen krachtigen brief van aanbeveling aanbiedende.

"Wat meent gij," zegt Sir Leicester tot Mercurius, "met dat ongemanierd binnenlaten van een jongmensch, dat Guppy heet?" — "Ik verzoek excuus, Sir Leicester, maar mylady had gezegd, dat zij het jonge mensch wilde spreken als hij kwam. Ik wist niet, dat gij hier waart, Sir Leicester."

Met deze verschooning richt Mercurius een blik vol gramschap en verontwaardiging naar het jonge mensch, dat Guppy heet, die duidelijk zegt: "Wat hebt gij hier te komen, en mij in moeite te brengen?" — "Het is goed zoo. Ik heb dat gezegd. Laat het jonge mensch wachten," zegt mylady. — "Volstrekt niet, mylady. Daar hij op uw ontbod hier gekomen is, wil ik u niet hinderen of ophouden."

De galante Sir Leicester verwijdert zich, en beantwoordt in het heengaan eene buiging van het jonge mensch op een manier, alsof hij liefst voor dat eerbewijs wilde bedanken. In zijne deftigheid houdt hij den vreemdeling voor een bijzonder zwierigen en vrijpostigen schoenmaker.

Lady Dedlock ziet, nadat de knecht de kamer heeft verlaten, hem hoogmoedig aan, en schijnt hem van het hoofd tot de voeten op te nemen. Zij laat hem bij de deur staan en vraagt wat hij verlangt.

"Dat uwe ladyschap de goedheid mocht willen hebben van mij een kort gesprek toe te staan," antwoordt mijnheer Guppy bedremmeld. — "Gij zijt natuurlijk de persoon, die mij zoovele brieven heeft geschreven?" — "Verscheidene, mylady, verscheidene, voordat uwe ladyschap zich verwaardigd heeft mij met een antwoord te begunstigen." — "En hebt gij niet hetzelfde middel kunnen bezigen om een gesprek noodeloos te maken? Kunt gij dat nog niet doen?"

Guppy plooit zijn mond tot een stilzwijgend "neen" en schudt zijn hoofd.

"Gij zijt onbegrijpelijk dringend geweest. Indien het na dat alles toch blijken mocht, dat hetgeen gij te zeggen hebt mij niet aangaat — en ik weet niet hoe het mij kan aangaan en verwacht dat ook niet — moet gij het voor lief nemen, dat ik u met weinig complimenten zeer kort bescheid geef. Zeg nu wat gij te zeggen hebt, als het u belieft."

Achteloos met haar schermpje zwaaiende, keert mylady zich weder naar het vuur, zoodat

zij het jonge mensch, dat Guppy heet, bijna haar rug laat zien.

"Met uw verlof, mylady," zegt Guppy, "zal ik nu ter zake komen. Ik ben, gelijk ik uwe ladyschap in mijn eersten brief gezegd heb, in de rechten. In dat vak zijnde, heb ik geleerd mij niet in geschrifte te compromitteeren, en daarom heb ik uwe ladyschap de firma niet gemeld, waarbij ik in betrekking ben, en eene tamelijk goede plaats — en ik mag er bijvoegen een vrij goed inkomen heb. Ik mag uwe ladyschap nu in vertrouwen mededeelen, dat de naam dier firma Kenge en Carboy van Lincoln's Inn is, die uwe ladyschap, in betrekking, met de zaak van Jarndyce en Jarndyce, voor de Kanselarij, misschien niet geheel onbekend zal zijn."

De houding der dame begint eenige oplettendheid aan te duiden. Zij zwaait niet meer met haar schermpje en houdt het alsof zij luisterde.

"Nu mag ik uwe ladyschap wel aanstonds zeggen," vervolgt Guppy, een weinig stouter wordende, "dat het geene zaak is uit Jarndyce en Jarndyce voortvloeiende, die mij zoo verlangend maakt om uwe ladyschap te spreken, dat ik niet twijfel of mijn gedrag moet uwe ladyschap zeer indringend, ik mag wel zeggen, haast brutaal zijn voorgekomen en nog voorkomen." Nadat hij een oogenblik heeft gewacht om eene verzekering van het tegendeel te ontvangen en dit niet is geschied, vervolgt hij: "Als het iets over Jarndyce en Jarndyce geweest was, zou ik terstond naar uw ladyschaps solliciteur, mijnheer Tulkinghorn, zijn gegaan. Ik heb het genoegen van mijnheer Tulkinghorn te kennen — ten minste wij groeten als wij elkander ontmoeten — en als het iets van dien aard was geweest, zou ik naar hem toe zijn gegaan."

De dame keert zich eenigszins om en zegt: "Gij moest liever gaan zitten." — "Ik dank uwe ladyschap," en Guppy zet zich. "Nu, uwe ladyschap." Mijnheer Guppy raadpleegt een strookje papier, waarop hij de punten van behandeling heeft aangeteekend, en dat hem, telkens als hij er naar kijkt, geheel in de war schijnt te brengen. "Ik — o ja — ik stel mij zelven geheel in uwe handen. Als uwe ladyschap bij Kenge en Carboy, of bij mijnheer Tulkinghorn, eenig beklag over dit tegenwoordige bezoek mocht doen, zou ik in zeer onaangename omstandigheden geplaatst worden. Dat beken ik openlijk. Ik verlaat mij dus op uw ladyschaps goede trouw."

Door een minachtend gebaar met de hand, die het schermpje vasthoudt, verzekert de dame hem, dat zij hem te ver beneden zich acht om over hem te klagen.

"Ik zeg uwe ladyschap dank," hervatte Guppy, "dat is geheel voldoende. Nu — ik — och de dui! — Om de waarheid te zeggen, ik heb hier het een en ander genoteerd van de punten, die ik dacht aan te roeren; maar dat heb ik met verkortingen gedaan, en nu kan ik er niet goed uitkomen. Als uwe ladyschap mij wil vergunnen voor een half oogenblikje er mee naar het venster te gaan, zal ik..."

Naar het venster gaande stoot Guppy tegen eene kooi met een paar vogeltjes, en zegt in zijne verbijstering: "Ik verzoek u wel excuus." Dit strekt niet om zijne aanteekeningen beter leesbaar te maken. Heet en rood wordende, en het papiertje nu dicht bij zijne oogen, dan weder veraf houdende, mompelt hij "C. S. — Waar heb ik die C. S. voor gezet? O, het is E. S. — Ja zeker, nu weet ik het al." — En aldus op den weg geholpen komt hij terug.

"Ik weet niet," zegt Guppy, halverwege tusschen de dame en zijn stoel blijvende staan, "of mylady ooit iets gehoord of gezien heeft van eene jonge dame, die jufvrouw Esther Summerson heet."

De oogen der dame zien hem vlak in het gezicht.

"Ik heb niet lang geleden eene jonge dame van dien naam gezien. Verleden najaar." — "Heeft het uwe ladyschap toen niet getroffen, dat zij op iemand geleek?" vraagt Guppy, slaat zijne armen over elkander, laat het hoofd op zijde hangen, en krabt zich met zijn papiertje langs den mondhoek.

De dame wendt hare oogen niet meer van hem af.

"Neen." — "Niet geleek op iemand van uwe familie?" — "Neen." — "Ik geloof," zegt Guppy, "dat mylady zich bezwaarlijk nog het gezicht van jufvrouw Summerson zal herinneren?" — "Ik herinner mij die jonge dame zeer wel. Maar wat gaat dit mij aan?" — "Ik verzeker u, mylady, dat het beeld van jufvrouw Summerson in mijn hart is geprent — dit vermeld ik voorloopig in vertrouwen — en dat ik, toen ik eens met een vriend een toertje in het graafschap Lincolnshire deed, en de eer had van het Huis op Kastanje-Hof te bezichtigen, zulk eene gelijkenis vond tusschen die jufvrouw Summerson en uw ladyschaps eigen portret, dat het mij heel en al van de wijs bracht; — zoozeer, dat ik op dat oogenblik zelf niet wist wat het was, dat mij zoo van de wijs bracht. En nu ik de eer heb uwe ladyschap dicht bij mij te zien — ik heb sedert dikwijls de vrijheid genomen van naar uwe ladyschap in uw rijtuig in het park te zien, zeker zonder door u te worden opgemerkt; maar nooit zag ik uwe ladyschap zoo dichtbij — is die gelijkenis nog verbazender dan ik gedacht had."

O jongmensch, dat Guppy heet! Er is een tijd geweest, toen groote dames in sterke kasteelen woonden en dienaren hadden, die zich voor niets ontzagen; en in dien tijd zoudt ge uw leven geene minuut meer zeker zijn geweest, wanneer

die schoone oogen u zoo hadden aangezien als zij op het oogenblik doen.

De dame vraagt hem, terwijl zij haar handschermpje langzaam beweegt alsof het een waaier was, wat hij denkt, dat zijn smaak voor het vinden van gelijkenissen haar aangaat.

"Mylady," antwoordt Guppy, wederom zijn papiertje raadplegend, "dit zal ik ook zoo meteen aantoonen. Och, die aanteekeningen! O! jufvrouw Chadband. Ja!" Guppy schuift zijn stoel wat vooruit en zet zich weder. De dame laat zich onverschillig in haar stoel zinken, schoon

MIJNHEER GUPPY'S KATECHISMUS. (blz. 200).

misschien met wat minder sierlijke onachtzaamheid dan gewoonlijk, en wendt haar strakken blik niet van hem af. "Er — maar wacht eventjes!" Guppy raadpleegt zijn papiertje nog eens. "E. S. tweemaal? O ja, ja! Nu zie ik waar ik heen moet."

Het strookje papier oprollende tot een instrument om hem te helpen gebaren maken, vervolgt Guppy:

"Mylady, er is iets geheimzinnigs aan de geboorte en opvoeding van jufvrouw Esther Summerson gehecht. Ik weet dit, omdat het mij — ik zeg dit in vertrouwen — in mijne betrekking bij Kenge en Carboy ter kennis is gekomen. Nu is, gelijk ik reeds gezegd heb, het beeld van jufvrouw Summerson in mijn hart geprent. Als ik dat geheimzinnige voor haar kon opheldéren, of bewijzen kon, dat zij van goede afkomst was, of ontdekken, dat zij de eer had van tot een tak van mylady's familie te behooren en dus recht te hebben om zich in Jarndyce en Jarndyce partij te stellen — wel, dan zou ik zekere aanspraak bij jufvrouw Summerson kunnen maken om mijne aanzoeken met een meer bepaald gunstig oog te beschouwen dan zij tot nog toe eigenlijk gedaan heeft. Om de waarheid te zeggen, tot nog toe heeft zij ze geheel niet begunstigd."

Een bittere glimlach, hoewel nauwelijks merkbaar, speelt over het gelaat der dame.

"Nu is het eene zeer zonderlinge omstandigheid," hervat Guppy, "hoewel toch maar een van die omstandigheden, die in ons vak meermalen voorkomen — ik mag wel ons vak zeggen, omdat, schoon ik nog niet ben geadmitteerd, Kenge en Carboy mij mijn contract present hebben gedaan, toen mijne moeder uit het kapitaal van haar gering inkomen het zegelrecht

voorschoot, dat heel hoog is, — dat ik de persoon heb ontmoet, die als dienstbode gewoond heeft bij de dame, door wie jufvrouw Summerson is groot gebracht, voordat mijnheer Jarndyce zich haar aantrok. Die dame was eene jufvrouw Barbary, mylady."

Is de doodsche kleur op mylady's gezicht een weerschijn van het schermpje, dat met groene zijde is overtrokken, en dat zij in hare opgehevene hand houdt alsof zij er geheel niet aan dacht; of is het eene akelige bleekheid, die haar eensklaps overvalt?

"Heeft uwe ladyschap," zegt Guppy, "ook ooit iets van jufvrouw Barbary gehoord?" — "Dat weet ik niet. Ik geloof wel haast. Ja." — "Stond die jufvrouw Barbary in eenige betrekking tot uwe familie?"

De dame beweegt hare lippen, doch er komt geen geluid. Zij schudt haar hoofd.

"In geene betrekking?" zegt Guppy. "O, niet zoover uwe ladyschap bekend is, misschien? Ha! Maar het zou toch kunnen zijn? Ja!" Na elk dezer vragen heeft zij het hoofd gebogen. "Zeer goed! Nu was deze jufvrouw Barbary buitengemeen achterhoudend — schijnt buitengemeen stilzwijgend te zijn geweest voor eene vrouw, daar vrouwen doorgaans (in het gewone leven ten minste) veeleer spraakzaam zijn — en mijne getuige kon volstrekt niet raden of zij eenige familie had. Bij ééne gelegenheid, en niet meer dan eene, schijnt zij echter met mijne getuige over een enkel punt vertrouwelijk te hebben gesproken, en toen zeide zij haar, dat de ware naam van dat meisje niet Esther Summerson, maar Esther Hawdon was." — "Mijn God."

Guppy kijkt verbaasd op. Lady Dedlock zit voor hem en staart hem aan, alsof zij door hem heen zag, met dezelfde donkere schaduw op haar gelaat, in dezelfde houding met het schermpje nog omhoog, hare lippen eenigszins geopend, hare wenkbrauwen saamgetrokken, maar, voor het oogenblik, dood. Hij ziet hare bewustheid terugkeeren, ziet eene rilling door hare leden gaan, gelijk eene kabbeling over een water, ziet hare lippen beven, ziet ze haar met groote inspanning stilhouden, ziet haar zich zelve weder dwingen om aan hem en wat hij gezegd heeft te denken. Dit alles zoo snel, dat hare uitroeping en haar doode toestand vervlogen schijnen te zijn gelijk de gelaatstrekken dier lang bewaarde lijken, welke somtijds in de geopende graven worden gevonden, en door de lucht als door een bliksemstraal getroffen in een oogwenk verdwijnen.

"Is uwe ladyschap bekend met den naam van Hawdon?" — "Ik heb dien meer gehoord." — "De naam van een aanverwanten tak van mylady's familie?" — "Neen." — "Nu, mylady," zegt Guppy, "kom ik tot het laatste punt der zaak, zoover ik die heb nagegaan. Uwe ladyschap moet weten — als uwe ladyschap het niet toevallig reeds weet — dat er in het huis van zekeren Krook, in Chancery-Lane, eenigen tijd geleden een kopiïst van processtukken, die daar zeer behoeftig had geleefd, dood werd gevonden. Er werd eene lijkschouwing gehouden, maar de naam van den doode bleef onbekend, daar niemand hem wist te zeggen. Maar, uwe ladyschap, zeer onlangs heb ik ontdekt, dat de naam van dien kopiïst Hawdon was." — "En wat gaat mij dat aan?" — "Ja, uwe ladyschap, dat is de vraag! Nu is er, mylady, na den dood van dien man iets zonderlings gebeurd. Er kwam eene dame, eene vermomde dame, mylady, die naar het sterfhuis en naar het graf wilde gaan kijken. Zij huurde een straatveger, een jongen, om het haar te wijzen. Als uwe ladyschap dien jongen voor zich wil gebracht hebben ter bevestiging van deze opgaaf, kan ik hem gemakkelijk vinden."

Die ellendige jongen is de dame geheel onverschillig, en zij wenscht hem niet voor zich te hebben gebracht.

"O, ik verzeker u, hij is een wonderlijke snaak," zegt Guppy. "Als gij hem kondt hooren vertellen van de ringen, die aan hare vingers schitterden toen zij haar handschoen uittrok, zoudt gij het waarlijk romanesk vinden."

Er schitterden diamanten aan de hand, die het schermpje vasthoudt. De dame speelt met het schermpje en laat ze nog meer schitteren; wederom die uitdrukking in haar blik, die in vroeger tijd zoo gevaarlijk voor zulk een jongmensch had kunnen zijn.

"Men vermeende, mylady, dat hij geen stukje papier had nagelaten, waardoor men zijn naam kon opsporen. Maar dat heeft hij toch wel. Hij heeft een pakje oude brieven nagelaten."

Het schermpje blijft in beweging en hare oogen laten hem niet los.

"Zij werden door iemand weggenomen en verborgen, en morgenavond, mylady, zullen zij in mijn bezit komen." — "Nog eens vraag ik u, wat gaat mij dat aan?" — "Mylady, daarmede zal ik besluiten;" dit zeggende staat Guppy op. "Indien gij denkt, dat deze geheele reeks van samenloopende omstandigheden — namelijk, dat er zulk eene sterke gelijkenis tusschen die jonge dame en uwe ladyschap bestaat, iets, waaraan geene jury zou kunnen twijfelen — dat zij door jufvrouw Barbary is groot gebracht — dat jufvrouw Barbary verklaart, dat jufvrouw Summerson's ware naam Hawdon is — dat uwe ladyschap beide namen zeer wel kent — dat die Hawdon zóó gestorven is — voldoende is om uwe ladyschap uit familiebelangen te doen wenschen om de zaak verder te onderzoeken, zal ik die papieren hier brengen. Ik weet niet wat zij zijn, behalve, dat het oude brieven zijn; ik heb ze nog nooit in mijn bezit gehad. Ik zal die pa-

pieren hier brengen, zoodra ik ze krijg, en ze voor de eerste maal met uwe ladyschap doorzien. Ik heb uwe ladyschap mijn oogmerk gezegd. Ik heb uwe ladyschap gezegd, dat ik in zeer onaangename omstandigheden zou komen, als er eenig beklag werd gedaan; en dit alles blijft geheel in vertrouwen."

Is dit nu het geheele doel van het jonge mensch, dat Guppy heet, of heeft hij nog een verder oogmerk? Openbaren zijne woorden de geheele lengte, breedte en diepte zijner vermoedens en uitzichten; of zoo niet, wat verbergen zij nog? In dit opzicht is hij tegen de dame opgewassen. Zij mag hem aanzien, maar hij kan naar de tafel zien, en zorgen dat zijn gezicht, zoo strak alsof hij voor het gerecht in de getuigenbank stond, niet het minste verraadt.

"Gij kunt de brieven brengen," zegt de dame, "als gij verkiest." — "Uwe ladyschap moedigt mij niet zeer aan, op mijn woord van eer," zegt Guppy eenigszins geraakt. — "Gij kunt de brieven brengen," herhaalt zij op denzelfden toon, "als — het u belieft." — "Het zal geschieden. Ik wensch uwe ladyschap goedenavond."

Op eene tafel dicht bij haar staat een kostbaar kistje met banden en sloten gelijk eene ouderwetsche ijzeren geldkist. Hem nog steeds aanziende, haalt zij het naar zich toe en sluit het open.

"O, ik verzeker uwe ladyschap, dat het geene redenen van die soort zijn, die mij drijven," zegt Guppy, "en dat ik niets van dien aard zou kunnen aannemen. Ik wensch uwe ladyschap goedenavond, en blijf u toch eveneens zeer verplicht."

Aldus maakt het jonge mensch zijn compliment en gaat naar beneden; waar de hoogmoedige Mercurius zich niet geroepen acht om zijn Olympus bij het in het voorhuis brandende vuur te verlaten ten einde hem de deur te openen.

Is er, terwijl Sir Leicester zich in de bibliotheek zit te koesteren en bij zijne courant te dutten, niet iets in huis, dat hem moet doen schrikken; om niet te zeggen, dat zelfs de boomen van Kastanje-Hof hunne knoestige takken moet doen zwaaien, de portretten het voorhoofd doen fronsen, de wapenrustingen doen rinkelen?

Neen. Woorden, snikken en angstkreten zijn slechts dunne lucht; en de lucht is in het huis in de stad zoo opgesloten en afgesloten, dat de klanken, die mylady in hare kamer uit, wel trompetklanken zouden moeten zijn, om eene flauwe trilling naar Sir Leicester's ooren te brengen; en toch wordt in dat huis, door eene woeste, op den grond geknielde gedaante, deze kreet opgezonden:

"O mijn kind, mijn kind! Niet gestorven in de eerste uren van haar leven, gelijk mijne wreede zuster mij zeide; maar met hardheid en tegenzin door haar opgevoed, nadat zij mij en mijn naam had verzaakt. O mijn kind! o mijn kind!"

XXX.

ESTHER'S VERHAAL.

Richard was reeds eenigen tijd vertrokken, toen wij voor eenige dagen een gast kregen. Het was eene bejaarde dame, namelijk mevrouw Woodcourt, die, daar zij uit Wales was gekomen om bij mevrouw Bayham Badger te gaan logeeren, en "op verlangen van haar zoon Allan" aan mijn voogd had geschreven, "om te berichten, dat zij van hem gehoord had, en dat hij nog wel was," door den heer Jarndyce was uitgenoodigd om ons op Het Verlaten Huis te komen bezoeken. Zij bleef bijna drie weken bij ons. Zij scheen zeer veel zin in mij te hebben en werd buitengemeen vertrouwelijk, zoozeer zelfs, dat ik het somtijds benauwend vond. Ik had geene reden, dat wist ik wel, het benauwend te vinden, dat zij zoo vertrouwelijk met mij omging, en ik gevoelde wel, dat het niet verstandig van mij was, maar, wat ik er ook tegen deed, ik kon toch niet anders.

Zij was zeer scherpzichtig, dat oude mevrouwtje, en placht mij, met in elkander gevouwene handen, zoo waakzaam te zitten aankijken als zij met mij sprak, dat ik dit misschien eenigszins onaangenaam vond. Of misschien was het, dat zij zich zoo recht hield en zoo puntig net was; schoon ik niet denk, dat dit het was, omdat ik dit, schoon wat overdreven, wel aardig vond. Ook kan het de algemeene uitdrukking van haar gelaat niet geweest zijn, dat voor eene oude dame zeer frisch en bevallig was. Ik weet niet wat het was. Of ten minste, als ik het nu weet, dacht ik toen niet daaraan. Of ten minste — maar dat is onverschillig.

Des avonds als ik naar boven en naar bed wilde gaan, riep zij mij dikwijls in hare kamer, waar zij in een grooten leuningstoel voor het vuur zat, en dan vertelde zij mij van Morgan ap Kerrig, tot ik er heel en al suf van werd. Somtijds reciteerde zij verzen uit Crumlinwallinwer en de Mewlinwillinwodd (als dat de rechte namen zijn, wat zij wel zeker niet zullen wezen) en geraakte geheel in vuur door de daarin uitgedrukte gevoelens; schoon ik (daar alles in het Waalsch was) er niet anders van begreep, dan dat het lofdichten op het geslacht van Morgan ap Kerrig waren.

"Dit is dus, jufvrouw Summerson," zeide zij dan met statige opgetogenheid, "het erfgoed van mijn zoon. Waar mijn zoon ook heengaat, kan hij op verwantschap met ap Kerrig aanspraak maken. Hij mag geen geld hebben, maar

hij heeft altijd iets, dat veel beter is, zulk eene afkomst, liefje."

Ik twijfelde er aan of men in Indië en China wel zooveel om Morgan ap Kerrig zou geven, maar ik zeide dit natuurlijk nooit. Ik placht te zeggen, dat het iets groots was van zoo voorname familie te zijn.

"Het is ook iets groots, liefje," antwoordde mevrouw Woodcourt dan. "Maar het heeft ook zijne onaangenaamheden. Bij voorbeeld, mijn zoon wordt er door beperkt in de keus van eene vrouw; maar koninklijke familie heeft ook eene beperkte keus, omtrent op dezelfde manier."

En dan tikte zij mij op den arm of streek mijn kleedje glad, als om mij te verzekeren, dat zij, in weerwil van den afstand tusschen ons, toch eene goede meening van mij had.

"Mijn goede Woodcourt, lieve," zeide zij dan wel, en altijd met zekere ontroering, want bij haar edelen stamboom had zij ook een goed en gevoelig hart, "was van eene groote Hooglandsche familie afkomstig, de Mac Coort's van Mac Coort. Hij diende zijn koning en vaderland als officier bij de Koninklijke Hooglanders, en stierf op het bed van eer. Mijn zoon is een der laatste vertegenwoordigers van twee oude familiën. Met des hemels zegen zal hij ze weder opbeuren en met eene andere oude familie vereenigen."

Het was vruchteloos, dat ik het onderwerp poogde te verwisselen, gelijk ik wel eens beproefde — alleen om eens wat nieuws te hebben — of ook omdat — maar ik behoef niet zoo nauwkeurig te zijn; mevrouw Woodcourt wilde het mij nooit laten verwisselen.

"Kindlief," zeide zij op een avond, "gij hebt zooveel verstand, en gij beschouwt de wereld met een kalmte, die zoo ver boven uwe jaren verheven is, dat het een genot voor mij is met u over deze familiezaken te praten. Gij kent mijn zoon niet veel; maar gij hebt hem toch genoeg gekend, zou ik zeggen, om hem u nog te herinneren?" — "Ja, mevrouw; ik herinner mij hem nog wel." — "Nu, melieve, ik geloof, dat gij goed over karakters kunt oordeelen, en ik zou gaarne eens uw oordeel over hem willen hooren." — "O, mevrouw Woodcourt," zeide ik, "dat is zoo moeielijk." — "Waarom is dat zoo moeielijk?" hervatte zij. "Dat begrijp ik niet." — "Om een oordeel te vellen..." — "Na eene zoo geringe kennismaking, lieve? Ja, dat is waar."

Ik meende dit niet, want de heer Woodcourt was vrij dikwijls bij ons aan huis geweest en was zeer gemeenzaam met mijn voogd geworden. Ik zeide dit en voegde er bij, dat hij in zijn vak zeer knap scheen te zijn — naar wij dachten — en dat zijne goedheid en vriendelijkheid voor jufvrouw Flite boven allen lof waren.

"Gij laat hem recht wedervaren," zeide mevrouw Woodcourt, mij de hand drukkende. "Gij hebt hem zeer goed waargenomen. Allan is een beste jongen, en in zijn vak is er niets op hem aan te merken. Dat zeg ik, hoewel ik zijne moeder ben. Evenwel moet ik bekennen, dat hij niet zonder gebreken is, kindlief." — "Dat is niemand," zeide ik. — "O ja, maar hij heeft wezenlijke gebreken, die hij kon verbeteren en moest verbeteren," antwoordde de scherpzichtige oude dame en schudde driftig haar hoofd. "Ik houd zooveel van u, melieve, dat ik u, als eene derde, die geheel onpartijdig is, wel mag toevertrouwen, dat hij de wispelturigheid in eigen persoon is."

Ik zeide, dat ik het bijna niet anders mogelijk had geacht, of hij moest in zijn beroep zeer standvastig en ijverig zijn geweest, te oordeelen naar den naam, dien hij daarin reeds verworven had.

"Daarin hebt gij wederom gelijk, melieve," antwoordde de oude dame, "maar ik doelde niet op zijn beroep, moet ge weten." — "O!" zeide ik. — "Neen," vervolgde zij. "Ik doel op zijn gedrag in den gezelligen omgang. Hij kan het niet laten jonge dames allerlei kleine oplettendheden te bewijzen. Dat heeft hij altijd gedaan, van zijn achttiende jaar af. Nu, melieve, heeft hij nooit ernstige gedachten op een meisje gehad, en heeft hij zoodoende nooit gemeend iets kwaads te doen, of iets anders dan beleefdheid en welwillendheid uit te drukken. Evenwel, het is toch niet goed, niet waar?" — "Neen," zeide ik, daar zij op dit antwoord scheen te wachten. — "En het zou wel tot verkeerde denkbeelden aanleiding kunnen geven, ziet ge, kindlief."

Ik vond dit ook.

"Daarom heb ik hem ook al dikwijls gezegd, dat hij voorzichtiger behoorde te zijn, en dat hij dit zoowel aan zich zelven als aan anderen verplicht was. En dan zeide hij altijd: "Moeder, ik zal voorzichtiger zijn, maar gij kent mij beter dan iemand anders, en gij weet wel, dat ik geen kwaad meen — kortom, dat ik eigenlijk geheel niets er mede meen." Dit is nu alles wel waar, melieve, maar het verschoont hem toch niet. Evenwel, daar hij nu zoover weg is en een onbepaalden tijd wegblijft, en daar hij nu goede gelegenheden en introductiën zal hebben, mogen wij dat alles voor voorbij en afgedaan houden. En gij, kindlief," zeide de oude dame, met een vriendelijk knikje en glimlachje, "hoe is het nu met u gesteld, liefje?" — "Met mij, mevrouw Woodcourt?" — "Om niet altijd even eigenlievend te zijn en niet altijd over mijn zoon te praten, die nu zijn fortuin en eene vrouw is gaan zoeken — wanneer denkt gij uw fortuin te gaan zoeken en een man te vinden? He, zie eens aan! Wat wordt gij rood!"

Ik geloof niet, dat ik rood werd — in allen gevalle, het was van geen belang, al deed ik het — en ik zeide, dat ik met mijn tegenwoordig lot volkomen tevreden was en naar geene verandering wenschte.

"Zal ik eens zeggen, wat ik altijd van u denk en van het fortuin, dat nog voor u aanstaande is, liefje?" zeide mevrouw Woodcourt. — "Als gij gelooft, dat gij goed kunt waarzeggen," antwoordde ik. — "Welnu dan, het is, dat gij met een man zult trouwen, die heel rijk en heel braaf en heel goed is, veel ouder — misschien vijf en twintig jaar ouder dan gij zelf zijt. En gij zult eene uitmuntende vrouw zijn, zeer bemind en zeer gelukkig." — "Dat is wel een goed fortuin," zeide ik. "Maar waarom zal dat het mijne wezen?" — "Omdat het zoo wel voor u past, kindlief," antwoordde zij. "Gij zijt zoo werkzaam, en zoo net, en over het geheel in zulke bijzondere omstandigheden geplaatst, dat het juist voor u passen zou, en daarom zal het ook gebeuren. En niemand, kindlief, zal u hartelijker met zulk een huwelijk geluk wenschen, dan ik zal doen."

Het was vreemd, dat dit mij benauwd en onrustig maakte, maar ik geloof toch, dat het dit deed. Ik weet zeker, dat het dit deed. Het hield mij een gedeelte van dien nacht onrustig wakker. Ik was zoo beschaamd over mijne dwaasheid, dat ik die zelfs niet voor Ada wilde bekennen; en dat maakte mij nog onrustiger. Ik had alles willen geven om niet zoozeer bij die scherpzichtige oude dame in vertrouwen te zijn, als ik dat vertrouwen maar had kunnen afwijzen. Het deed mij de tegenstrijdigste gedachten van haar opvatten. Nu eens dacht ik, dat zij zeer logenachtig, dan weder, dat zij de waarheidsliefde zelve was. Nu vermoedde ik, dat zij zeer listig was; een oogenblik later geloofde ik vast aan de oprechtheid en eenvoudigheid van haar goed hart. En buitendien, wat ging het mij aan, en waarom zou ik het mij aantrekken? Waarom kon ik niet, als ik met mijn sleutelmandje naar bed ging, nog wat opblijven om met haar bij het vuur te zitten en mij voor eene poos naar haar te schikken, ten minste evengoed als naar iemand anders, zonder mij zelve te kwellen over de onverschillige dingen, die zij zeide? Door haar aangetrokken, gelijk ik zeker was, want ik was zeer verlangend om haar te behagen en waarlijk blijde, dat ik dit deed, waarom zou ik dan naderhand met angst en smart nadenken over ieder woord, dat zij gesproken had, en het nogmaals en nogmaals met twintig verschillende schalen nawegen? Waarom was het zoo benauwend voor mij haar in huis te hebben en haar elken avond zoo vertrouwelijk te hooren praten, terwijl ik toch gevoelde, dat het, waarom dan ook, beter en veiliger was, dat zij daar was dan ergens anders? Dit waren tegenstrijdigheden en raadselen, die ik niet verklaren kon. Ten minste als ik het kon — maar daaraan zal ik later komen, en het is dwaasheid er nu van te willen reppen.

Toen dus mevrouw Woodcourt vertrok, speet het mij wel, dat ik haar verloor, maar het was toch eene verademing voor mij. En toen kwam Caddy Jellyby over; en Caddy bracht zulk een pak huiselijk nieuws mede, dat het ons overvloedige bezigheid gaf.

Vooreerst verklaarde Caddy (en in het eerst wilde zij niets anders verklaren), dat ik de beste raadgeefster was, die ooit iemand gekend had. Dit, zeide mijne Ada, was geheel geen nieuws; en ik zeide, natuurlijk, dat het gekheid was. Toen vertelde ons Caddy, dat zij over eene maand zou gaan trouwen, en dat als Ada en ik hare speelnootjes wilden zijn, zij het gelukkigste meisje van de wereld zou wezen. Dit was zeker iets nieuws; en ik dacht, dat wij nooit gedaan zouden hebben gekregen met er over te praten, zooveel hadden wij Caddy, en had Caddy ons te zeggen.

Het scheen, dat Caddy's ongelukkige papa door de algemeene barmhartigheid zijner schuldeischers zijn bankroet te boven was gekomen — hij was nu door de Gazette heen, zeide Caddy, alsof dat nieuwsblad eene tunnel was — en gelukkig van zijne zaken afgeholpen, zonder dat het hem gelukt was er iets van te begrijpen. Hij had al wat hij in de wereld bezat afgestaan (hetgeen, dacht ik, naar den staat der meubelen te oordeelen, niet veel waard kon zijn) en had ieder, wien het aanging, overtuigd, dat hij niet meer doen kon, arme man! Zoo was hij met eere ontslagen en had een kantoor opgezet, om weder opnieuw te beginnen. Wat hij in zijn kantoor deed heb ik nooit geweten; Caddy zeide, dat hij zaken bij het tolkantoor waarnam; en het eenige, dat ik ooit van die zaken begrepen heb, is, dat hij, meer dan gewoonlijk geldgebrek had, naar de dokken ging om er naar te zoeken, maar bijna nooit iets vond.

Zoodra haar papa, door zich zoo geheel uit te kleeden, zijn gemoed had gerustgesteld en de familie naar gemeubileerde kamers in Hatton Garden was verhuisd, (waar ik, toen ik naderhand daar heenging, de kinderen bezig vond met paardenhaar uit de stoelzittingen te halen en zich dat in den mond te proppen) had Caddy een onderhoud tusschen hem en den ouden heer Turveydrop bewerkt; en daarbij had mijnheer Jellyby, die altijd zeer nederig en zachtzinnig was, zulk een onderdanigen eerbied voor mijnheer Turveydrop's welgemanierdheid getoond, dat deze twee de beste vrienden waren geworden. Aldus langzamerhand aan het denkbeeld gewend, dat zijn zoon in het huwelijk zou treden, had de oude heer Turveydrop zijn vaderlijk gevoel genoegzaam wakker geschud om die gebeurtenis ook als kort aanstaande te kunnen beschouwen, en het jonge paar zijne gunstige toestemming gegeven om, zoodra zij maar wilden, in de dansacademie in Newman-Street hun eigen huishouden op te zetten.

"En uw papa, Caddy, wat zeide hij?" — "Och, arme pa," antwoordde Caddy; "hij schreide maar, en zeide, dat hij hoopte, dat wij beter met elkander te recht zouden komen dan hij en ma gedaan hadden. Hij zeide dit niet voor Prince, maar tegen mij alleen. En hij zeide ook: "Mijn arm kind, men heeft u nooit goed geleerd hoe gij het uw man in huis genoeglijk kunt maken; maar als gij niet voornemens zijt van ganscher harte uw best daartoe te doen, zoudt gij beter doen hem te vermoorden dan met hem te trouwen — als gij hem waarlijk liefhebt." —"En waarmede hebt gij hem toen gerustgesteld, Caddy?" — "Och, het was wel bedroevend, dat begrijpt gij, mijn armen pa zoo neerslachtig te zien, en hem zulke akelige dingen te hooren zeggen, en ik kon zelf het schreien niet laten. Maar ik zeide hem, dat ik het waarlijk van ganscher harte voornemens was; en dat ik hoopte, dat hij bij ons een plaatsje zou hebben, waar hij des avonds op zijn gemak kon komen zitten en zich wat laten troosten; en dat ik hoopte en geloofde, dat ik daar eene betere dochter voor hem zou kunnen zijn dan bij ons thuis. Toen sprak ik er ook van, dat Peepy bij ons moest komen en bij ons blijven; en toen begon pa weder te schreien en zeide, dat de kinderen Indianen waren." — "Indianen, Caddy?" — "Ja," zeide Caddy, "wilde Indianen. En pa zeide" — hier begon het arme meisje te snikken, en zij geleek lang niet naar het gelukkigste meisje in de wereld, "dat hij wel wist, dat het beste wat hun gebeuren kon was, dat zij allen maar "getomahawkt" werden."

Ada merkte hierop aan, dat het gelukkig was te weten, dat mijnheer Jellyby dat akelige gezegde niet meende.

"Neen, ik weet natuurlijk wel, dat pa zijne kinderen niet gaarne in hun bloed zou zien liggen wentelen," zeide Caddy, "maar hij meent toch, dat het zeer ongelukkig voor hen is, dat zij ma's kinderen zijn, en dat het voor hem zeer ongelukkig is, dat hij met ma is getrouwd; ik weet ook wel, dat dit de waarheid is, al schijnt het onnatuurlijk dat zoo te zeggen."

Ik vroeg Caddy of hare moeder wist, dat haar trouwdag reeds bepaald was.

"Och, gij weet wel hoe ma is, Esther," antwoordde zij. "Het is onmogelijk te zeggen, of zij het wel weet of niet. Het is haar dikwijls genoeg gezegd, en als het haar gezegd w o r d t, ziet zij mij maar eens bedaard aan, alsof ik ik weet niet wat was — alsof ik een kerktoren heel in de verte was," zeide Caddy, welke die gedachte zoo eensklaps scheen in te vallen; "en dan schudt zij haar hoofd en zegt: "O, Caddy, Caddy, wat kunt ge mij toch plagen!" en gaat dan weder aan hare brieven over B o r r i o b o o l a." — "En hoe is het met uwe garderobe, Caddy?" zeide ik; want voor ons behoefde zij zich niet te geneeren. — "Wel, lieve Esther," antwoordde zij, hare oogen afdrogende, "ik moet het er maar mee doen zoo goed ik kan, en ik vertrouw, dat mijn lieve Prince het mij nooit zelfs in gedachten zal verwijten, dat ik zoo kaal bij hem kom. Als het eene uitrusting voor B o r r i o b o o l a betrof, zou mama er alles van weten en het er zeer druk mede hebben, maar nu weet zij er niet van en geeft zij er niet om."

Het ontbrak Caddy volstrekt niet aan natuurlijke genegenheid voor hare moeder, maar zij zeide dit met tranen, als eene onloochenbare waarheid; en ik vrees, dat het dit ook was. Wij hadden zooveel medelijden met het arme meisje, en vonden zooveel te bewonderen in den goeden aanleg, die onder zulke ongunstige omstandigheden bewaard was gebleven, dat wij beide te gelijk (Ada en ik, meen ik) een plannetje voorstelden, dat haar uitermate verheugde. Dit was, dat zij drie weken bij ons zou blijven, en ik eene week bij haar, en dat wij alle drie zouden overleggen, en knippen, en naaien, en lappen, en sparen, en het beste zouden doen wat wij maar konden bedenken om haar voorraad te vergrooten en te verbeteren. Daar mijn voogd evenzeer met dit denkbeeld was ingenomen als Caddy zelve, gingen wij den volgenden dag met haar naar huis om de zaak te beredderen, en brachten haar in triomf weder mede, met hare doozen en zooveel nieuw goed als er voor eene banknoot van tien pond kon gekocht worden, die haar vader denkelijk bij de dokken had gevonden, maar in allen gevalle haar gaf. Wat mijn voogd haar zou gegeven hebben, als wij hem hadden aangespoord, zou moeielijk te zeggen zijn; maar wij achtten het billijk, dat hij niet meer dan haar bruidskleedje en een hoed zou bekostigen. Hij trad tot dit vergelijk toe; en als Caddy ooit in haar leven gelukkig was geweest, was zij dit zeker toen wij aan het werk gingen.

Zij was onhandig genoeg met de naald, het arme meisje, en prikte zich even erg in de vingers als zij die voorheen met inkt had bemorst. Nu en dan kon zij het niet laten wat rood te worden, gedeeltelijk van pijn, en gedeeltelijk van ergernis, dat zij het niet beter kon; maar spoedig kwam zij dat te boven, en toen begon zij snel in het leeren te vorderen. En zoo zaten wij, mijne lieve Ada, Charley mijn kameniertje, eene wollenaaister uit de stad en ik, dag aan dag, zoo hard en zoo pleizierig mogelijk te werken.

Boven en behalve dat was Caddy zeer verlangend om "te leeren huishouden," gelijk zij zeide. Nu vond ik echter het denkbeeld, dat zij van iemand, die zulk eene verbazende ondervinding had als ik, zou leeren huishouden, zoo comisch, dat ik lachte, en bloosde, en verlegen werd toen zij er van sprak. Ik zeide even-

wel: "Caddy, gij hebt volle vrijheid om alles te leeren wat ge van mij leeren kunt, melieve;" en ik liet haar mijne boeken zien, en wees haar hoe ik alles behandelde en deed. Naar hare oplettendheid te oordeelen, zou men gezegd hebben, dat ik haar eenige zeer verwonderlijke uitvindingen vertoonde; en als gij gezien hadt hoe zij opstond en met mij medeging, als ik maar met mijne sleutels rammelde, zou men gedacht hebben, dat ik mijzelve voor verbazend knap had uitgegeven, en Caddy onnoozel genoeg was om mijne grootspraak blindelings te gelooven.

Zoo vlogen, met naaien en huishoudelijke bezigheden, lesgeven aan Charley en des avonds een spelletje op het dambord met mijn voogd, en een duet met Ada, de drie weken spoedig om. Toen ging ik met Caddy naar huis, om te zien wat daar kon gedaan worden; en Ada en Charley bleven achter om op mijn voogd te passen.

Als ik zeg, dat ik met Caddy naar huis ging, meen ik naar de gemeubileerde kamers in Hatton Garden. Wij gingen twee- of driemaal naar Newman-Street, waar men ook bezig was met toebereidselen te maken; velen, naar ik opmerkte, om voor het gemak van den ouden heer Turveydrop te zorgen, en eenige weinigen om het nieuw getrouwde paar zoo goedkoop mogelijk geheel boven in het huis weg te stoppen. Ons hoofddoel was echter de gemeubileerde kamers in behoorlijken staat te brengen om daar bij gelegenheid van het huwelijk een ontbijt te geven, en mevrouw Jellyby vooraf een flauw denkbeeld mede te deelen van hetgeen er gebeuren moest.

Het laatste was het moeielijkste, daar mevrouw Jellyby en een ziekelijke jongen de voorkamer bezet hielden (de achterkamer was maar een hokje) en daar geheele hoopen scheurpapier en Borrioboolaansche documenten verstrooid lagen, gelijk het stroo in een onordelijken stal. Mevrouw Jellyby zat daar den geheelen dag sterke koffie te drinken, te dicteeren en consulten over Borrioboola te houden. De ziekelijke jongen, die naar het mij voorkwam de tering onder de leden scheen te hebben, at buitenshuis. Als de heer Jellyby thuis kwam, ging hij doorgaans zuchtend naar de keuken. Daar kreeg hij wat te eten, als de meid hem iets wilde geven, en dan gevoelende, dat hij in den weg was, ging hij weder uit en wandelde in het nat door Hatton Garden om. De arme kinderen zwierven door het huis op en neer en rolden van de trap, gelijk zij altijd gewoon waren.

Daar er niet aan te denken was om die verwaarloosde kinderen binnen eene week in een eenigszins toonbaren staat voor den dag te doen komen, stelde ik Caddy voor, hun op den morgen van haar huwelijk, in het zolderkamertje waar zij sliepen, zooveel genoegen te verschaffen als ons mogelijk was, en onze voornaamste pogingen tot hare mama, de kamer en een behoorlijk ontbijt te beperken. Mevrouw Jellyby had waarlijk vrij veel zorg noodig, want het traliewerk op haar rug was sedert mijne eerste kennismaking met haar aanmerkelijk wijder geworden, en hare haren zagen er uit gelijk de manen van een aschmans paard.

In de meening, dat het vertoonen van Caddy's garderobe het beste middel zou zijn om het onderwerp te naderen, verzocht ik mevrouw Jellyby des avonds, toen de ziekelijke jongen heengegaan was, om eens naar de kleederen en sieraden te komen zien, die op Caddy's bed lagen uitgespreid.

"Lieve jufvrouw Summerson," zeide mevrouw Jellyby, met hare gewone zachtzinnigheid van haar lessenaar opstaande. "Ik moet waarlijk lachen om al die toebereidselen, schoon het een bewijs van uwe goedheid is, dat gij er zoo aan helpt. Ik vind iets zoo onuitsprekelijk ongerijmds in het denkbeeld, dat Caddy zal gaan trouwen! O Caddy, gij onnoozel gansje!"

Zij ging evenwel met ons naar boven, en keek op hare gewone manier naar de kleederen, alsof zij naar iets tuurde, dat heel ver weg was. Zij deden echter één bepaald denkbeeld bij haar opkomen, want zij schudde met een vreedzaam glimlachje haar hoofd en zeide: "Lieve jufvrouw Summerson, met de helft van die kosten had dat dwaze kind naar Afrika kunnen uitgerust worden."

Toen wij weder naar beneden gingen, vroeg mevrouw Jellyby mij of die lastige historie inderdaad aanstaanden woensdag moest plaats hebben? Toen ik deze vraag met "ja" beantwoordde, hervatte zij: "Zou men mijne kamer ook noodig hebben, lieve jufvrouw Summerson? Want het is eene onmogelijkheid, dat ik mijne papieren kan wegbergen."

Ik nam de vrijheid van te zeggen, dat men de kamer voorzeker zou noodig hebben, en ik meende, dat wij de papieren ergens moesten bergen.

"Wel, lieve jufvrouw Summerson," zeide mevrouw Jellyby hierop, "gij zult het best weten, dat moet ik zeggen. Maar door mij te noodzaken om een jongen te houden, heeft Caddy mij zoo met bezigheden overhoopt, dat ik niet weet hoe ik mij zal keeren of wenden. Bovendien hebben wij woensdagmiddag eene afdeeling-vergadering; het komt waarlijk zeer ongelegen." — "Het is niet denkelijk, dat het nog eens zal voorvallen," zeide ik glimlachend. "Caddy zal waarschijnlijk maar eens trouwen." — "Dat is waar," antwoordde mevrouw Jellyby, "dat is waar, melieve. En dus zullen wij er ons maar in moeten schikken."

De volgende vraag was nu, hoe mevrouw Jellyby bij die gelegenheid zou gekleed zijn. Ik

vond het alleraardigst, haar met zulk eene heldere kalmte van haar lessenaar te zien opkijken, terwijl Caddy en ik daarover spraken, nu en dan met een half verwijtenden glimlach haar hoofd schuddende, alsof haar verheven geest ons gebeuzel maar even kon verdragen.

De staat, waarin hare kleederen zich bevonden, en de buitengewone wanorde, waarin zij die bewaarde, vergrootte onze verlegenheid niet weinig; maar eindelijk haalden wij toch iets bijeen, dat niet al te veel verschilde van wat eene gewone moeder bij zulk eene gelegenheid zou kunnen dragen. De verstrooide onverschilligheid, waarmede mevrouw Jellyby zich overgaf om zich dezen dos door de naaisters te laten aanpassen, en de lieftalligheid, waarmede zij vervolgens aanmerkte hoe het haar speet, dat ik mijne gedachten niet naar Afrika had gekeerd, strookten volkomen met haar overige gedrag.

De woning was tamelijk bekrompen, maar het kwam mij voor, dat indien mevrouw Jellyby en haar gezin de eenige bewoners der St.-Pauls- of St.-Pieterskerk waren geweest, zij daarin geen ander voordeel zouden hebben gevonden dan de meerdere ruimte, die de grootte van het gebouw aanbood, om te toonen hoe slordig en morsig men wel kon zijn. Ik geloof, dat niets van het huishoudengoed, dat met mogelijkheid kon gebroken worden, ongebroken was gebleven; dat niets, wat op eenigerlei wijze bedorven kon worden, nog onbedorven was; dat er geen voorwerp, waar zich vuil kon opzamelen, van een kinderknietje af tot den kant eener deur toe, te vinden zou zijn geweest, of het had zooveel vuil vergaderd als er maar aan kon blijven kleven.

De arme mijnheer Jellyby, die zeer zelden sprak, en als hij thuis was bijna altijd met zijn hoofd tegen den muur zat, begon eenige belangstelling te toonen, toen Caddy en ik beproefden eenige orde in dezen warboel te brengen, en trok zijn rok uit om ons te helpen. Maar zulke wonderlijke dingen kwamen uit de kasten tuimelen, als men de deuren opendeed — brokken beschimmelden koek, verzuurde flesschen, mutsen van mevrouw Jellyby, brieven, pakjes thee, vorken, oneffene laarzen en kinderschoentjes, brandhouten, ouwels, potdeksels, vochtige suiker in gescheurde papieren zakjes, voetbankjes, potloodborstels, brood, hoeden van mevrouw Jellyby, boeken met kluiten boter op den band, afgeloopen eindjes kaars het onderste boven in gebrokene blakers gestoken, notedoppen, koppen en schalen van garnalen, tafelmatjes, handschoenen, gemalen koffie, paraplu's — dat hij er van schrikte en het liet steken. Hij kwam echter geregeld elken avond en ging zonder rok met zijn hoofd tegen den muur zitten, alsof hij ons wel had willen helpen, indien hij maar had geweten hoe.

"Arme pa!" zeide Caddy tegen mij, op den avond voor den grooten dag, toen wij den boel werkelijk in orde hadden gekregen. "Het gaat mij aan het hart hem te verlaten, Esther. Maar wat zou ik kunnen doen, al bleef ik hier! Sedert ik u heb leeren kennen, ben ik al zoo dikwijls aan het opruimen en schoonmaken geweest; maar het baat niet. Ma en Afrika brengen met hun beiden het geheele huis terstond weder in de war. Wij hebben nooit eene meid, die niet drinkt. Ma is een bederf voor alles."

Mijnheer Jellyby kon niet hooren wat zij zeide, maar hij scheen toch zeer neerslachtig. Ik meende te zien, dat hij tranen in de oogen had.

"Het hart krimpt mij weg als ik hem aanzie," snikte Caddy. "Ik kan het van avond niet laten er aan te denken, Esther, hoe vurig ik hoop met Prince gelukkig te zijn, en hoe vurig pa, durf ik wel zeggen, eens hoopte met ma gelukkig te zijn. Welk eene teleurstelling voor het geheele leven!" — "Mijne lieve Caddy!" zeide mijnheer Jellyby, langzaam van den muur naar ons omkijkende. Het was de eerste maal, geloof ik, dat ik hem ooit drie woorden achtereen heb hooren zeggen. — "Ja, pa!" riep Caddy uit, ging naar hem toe en kuste hem hartelijk. — "Mijne lieve Caddy," zeide hij. "Verbeeld u toch nooit..." — "Dat ik met Prince gelukkig zal zijn, pa?" stamelde Caddy. — "O ja, kindlief, dat hoop ik wel," zeide haar vader. "Maar verbeeld u toch nooit...."

Ik heb in mijn verslag van mijn eerste bezoek in Thavies' Inn gemeld, dat Richard vertelde, hoe mijnheer Jellyby na den maaltijd dikwijls zijn mond opende zonder evenwel iets te zeggen. Dit was een aanwendsel van hem. Hij opende nu ook verscheidene malen zijn mond en schudde treurig zijn hoofd.

"Wat moet ik mij niet verbeelden? Wat wilt gij zeggen, lieve pa?" zeide Caddy, op een vleienden toon, met hare armen om zijn hals. — "Verbeeld u toch nooit, dat gij eene roeping hebt, kindlief!"

Mijnheer Jellyby slaakte een kermenden zucht en liet zijn hoofd weder tegen den muur zakken; en dit was de eenige maal, dat ik hem van ter zijde zijn gevoelen over de aangelegenheden van Borrioboola heb hooren uiten. Ik geloof, dat hij vroeger wel spraakzamer en levendiger zal geweest zijn; maar hij scheen reeds lang voor dat ik hem leerde kennen uitgepraat te zijn.

Ik dacht dien avond, dat mevrouw Jellyby nooit zou ophouden met papieren nakijken en koffiedrinken. Het was over twaalven eer wij hare kamer in bezit konden nemen, en het opruimen daarvan was toen zulk een hopeloos werk, dat Caddy, die doodmoede was, zich in het midden van den bestoften warboel neerzette en begon te schreien. Zij beurde zich echter spoedig weder op, en eer wij naar bed gingen deden wij nog wonderen.

Des morgens brachten wij het, met behulp van eenige bloemen, wat zeepsop en wat overleg, zoover, dat de kamer er inderdaad vroolijk uitzag. Het eenvoudige ontbijt maakte eene uitlokkende vertooning, en Caddy was inderdaad bekoorlijk. Maar toen mijne lieve Ada kwam, dacht ik — en denk ik nog — dat ik nooit zulk een lief gezichtje had gezien.

Wij maakten een feestelijken maaltijd voor de kinderen boven gereed, en plaatsten Peepy aan het hoofd van de tafel, en lieten hun Caddy in haar bruidstooi zien, en zij klapten in de handjes en riepen hoezee, en Caddy schreide omdat zij hen verlaten zou, en kon niet ophouden met hen te omhelzen en te kussen, tot wij Prince riepen om haar weg te halen, en toen — het spijt mij dit te moeten zeggen — maakte Peepy zich zoo boos op hem, dat hij hem beet. Beneden zat mijnheer Turveydrop, vol onbeschrijfelijke welgemanierdheid, sprak goedertieren een zegen over Caddy uit, en gaf mijn voogd te verstaan, dat het geluk van zijn zoon zijn eigen vaderlijk werk was, en dat hij daaraan alle persoonlijke bedenkingen opofferde.

"Mijn waarde heer," zeide hij, "de jongelieden zullen bij mij komen wonen; mijn huis is groot genoeg om hen te gerieven, en ik zal het hun niet aan de bescherming van mijn dak laten ontbreken. Ik had kunnen wenschen — gij zult de toepassing wel begrijpen, mijnheer Jarndyce, want gij herinnert u mijn doorluchtigen begunstiger den prins-regent — dat mijn zoon in eene familie getrouwd was, waarin meer welgemanierdheid heerschte, maar des Hemels wil geschiede!"

Onder het gezelschap bevonden zich mijnheer Pardiggle en zijne vrouw — mijnheer Pardiggle, een man, wien men de koppigheid op het gezicht kon lezen, met een lang vest en borstelig haar, en die altijd met eene zware basstem over zijn penningske, of mevrouw Pardiggle's penningske, of de penningskes van zijne vijf jongens sprak. Mijnheer Gusher, met zijn haar volgens gewoonte achterwaarts gekamd en kale, blinkende slapen, was er ook, niet in de rol van teleurgesteld minnaar, maar als de aangenomen minnaar van eene jonge — ten minste van eene ongehuwde — juffer, zekere Miss Wisk, die insgelijks aanwezig was. De roeping van Miss Wisk, zeide mijn voogd, was de wereld te toonen, dat man en vrouw dezelfde roeping hadden, en dat beider eenige en ware roeping was, gedurig krachtige voorstellen in openbare vergaderingen te doen. De gasten waren weinig in getal, maar, gelijk men ten huize van mevrouw Jellyby mocht verwachten, allen waren zij menschen, die zich uitsluitend aan onder-

"VERBEELD U TOCH NOOIT, DAT GIJ EENE ROEPING HEBT, KINDLIEF!" (blz. 208).

werpen van openbaar belang hadden gewijd. Behalve de reeds gemelden, was er eene zeer morsige dame, wier hoed geweldig scheef stond, en op wier doek nog het prijsbriefje uit den winkel zat gespeld, wier verwaarloosd huis, gelijk Caddy mij zeide, naar eene vervuilde wildernis geleek, maar wier kerk naar een kunstkabinet zweemde. Een zeer twistgierig heer, die zeide, dat het zijne roeping was iedereens broeder te zijn, maar die met zijne geheele uitgebreide familie in ongenoegen bleek te leven, voltooide het gezelschap.

Een gezelschap, dat minder met zulk eene gelegenheid overeenstemde, zou met de grootste schranderheid bezwaarlijk bijeen te brengen zijn geweest. Zulk eene lage roeping als eene roeping tot huiselijkheid was het allerlaatste, dat onder hen geduld had kunnen worden. Jufvrouw Wisk onderrichtte ons zelfs met groote verontwaardiging, eer wij aan het ontbijt gingen, dat het denkbeeld alsof de roeping der vrouw voornamelijk in den engen kring van het huiselijk leven te vinden zou zijn, een gruwelijke laster was, die door haar dwingeland, den man, werd verspreid. Nog iets bijzonders was, dat niemand, die eene roeping had — behalve mijnheer Gusher, wiens roeping het was, gelijk ik vroeger meen gezegd te hebben, zich over ieders roeping verrukt te toonen — zich eenigszins om eens anders roeping bekreunde. Mevrouw Pardiggle was overtuigd, dat de eenige onfeilbare manier van wel te doen hare manier was om bij de armen in huis te vallen en hun hare menschlievendheid aan te trekken alsof het een dwangbuis was. Eveneens overtuigd was jufvrouw Wisk, dat het eenige wat de wereld noodig had was, dat de vrouw uit de slavernij van haar dwingeland, den man, werd bevrijd. Mevrouw Jellyby lachte ondertusschen bij zich zelve over den bekrompen blik van hen, die ooit iets anders dan Borrioboola-Gha konden zien.

Maar ik moet niet vooruitloopen en over den inhoud van ons gesprek onder het naar huis rijden spreken, eer ik Caddy heb laten trouwen. Wij gingen allen naar de kerk en zagen haar trouwen. Van de deftigheid, waarmede de oude heer Turveydrop, met zijn hoed onder den linkerarm (de opening als een kanon op den geestelijke gericht) en met tot aan zijne pruik opgetrokkene oogen, stijf en met hoog opgehaalde schouders, gedurende de plechtigheid achter ons bruidjuffertjes stond, en ons naderhand met een kus begroette, zou ik nooit genoeg kunnen zeggen om hem recht te laten wedervaren. Jufvrouw Wisk, wier voorkomen ik niet innemend kan noemen, luisterde met een verachtelijk gezicht naar het formulier, dat in hare oogen een deel van het onrecht uitmaakte, hetwelk de vrouw in den tegenwoordigen staat der maatschappij moet lijden. Mevrouw Jellyby, met haar kalmen glimlach en hare heldere oogen, scheen de onverschilligste van het geheele gezelschap te zijn.

Wij kwamen behoorlijk terug om te ontbijten. Mevrouw Jellyby zat boven aan de tafel en haar man onderaan. Caddy was te voren naar boven geslopen om de kinderen nog eens te kussen en te zeggen, dat zij nu Turveydrop heette. Maar dit bericht, in plaats van eene aangename verrassing voor Peepy te zijn, bracht zulk eene uitbarsting van woest om zich heen schoppende smart bij hem te weeg, dat ik, toen men mij liet roepen, niets anders doen kon dan bewilligen in het voorstel, dat hij aan de groote tafel zou worden toegelaten. Hij kwam dus naar beneden en zat op mijn schoot; en nadat mevrouw Jellyby, op den staat van zijn schortje doelende, gezegd had: "O gij stoute Peepy, wat zijt ge toch een morsig zwijntje," was hij daarmede volstrekt niet verlegen. Hij was heel zoet; behalve dat hij Noach had medegebracht (uit eene ark, die ik hem gegeven had eer wij naar de kerk gingen), en er maar niet van af te houden was om dien patriarch eerst met zijn hoofd in de wijnglazen te stoppen en dan in zijn mond te steken.

Mijn voogd, met zijn zacht humeur, zijn vlug begrip en zijn innemend gezicht, wist zelfs van dit onaangename gezelschap iets aangenaams te maken. Niemand der aanwezigen scheen in staat om over iets anders te spreken dan over zijn of haar eigen en eenig onderwerp, en niemand scheen zelfs in staat te zijn om dat onderwerp te beschouwen als een deel van eene wereld, waarin ook nog andere dingen waren; maar mijn voogd wist uit alles iets ter vervroolijking en aanmoediging van Caddy en tot eer der gelegenheid te halen, en hielp ons heerlijk door het ontbijt heen. Hoe wij het zonder hem zouden gemaakt hebben, daaraan durfde ik niet denken; want dat het geheele gezelschap den bruidegom, de bruid en den ouden heer Turveydrop diep verachtte — terwijl de oude heer Turveydrop zich, op grond van zijne welgemanierdheid, ver boven het geheele gezelschap verheven rekende — beloofde al zeer weinig goeds.

Eindelijk werd het tijd voor de arme Caddy om te vertrekken, nadat al haar eigendom reeds in de gehuurde koets was gepakt, die haar en haar echtgenoot naar Gravesend zou brengen. Het was aandoenlijk om te zien, hoe Caddy zich toen nog aan haar bejammerenswaardig ouderlijk huis gehecht toonde en hare moeder met de grootste teederheid omhelsde.

"Het spijt mij zeer, ma, dat ik dat schrijven naar uw dicteeren niet langer kon uithouden," snikte Caddy. "Ik hoop, dat gij het mij nu vergeeft." — "O Caddy, Caddy," antwoordde mevrouw Jellyby, "ik heb u immers al zoo dikwijls gezegd, dat ik een jongen heb aangenomen en dat het daarmede afgedaan is." — "Gij

zijt dan in het minst niet meer boos op mij, ma? Zeg mij dat toch eer ik heenga." — "O gij dwaze Caddy," antwoordde mevrouw Jellyby, "zie ik er dan uit alsof ik boos was, of word ik zoo licht boos, of heb ik tijd om boos te zijn? Hoe kunt ge zoo praten?" — "Zult ge nu voor papa zorgen, als ik weg ben, mama?"

Mevrouw Jellyby moest waarlijk lachen om dien inval.

"Gij romanesk meisje," en zij klopte Caddy zachtjes op haar rug. "Loop toch heen. Wij scheiden als beste vrienden. Vaarwel nu, Caddy, en wees heel gelukkig!"

Toen viel Caddy haar vader om den hals en drukte zijne wang tegen de hare, alsof hij een ongelukkig, wezenloos kind was, dat pijn leed. Dit alles gebeurde in het voorhuis. Haar vader liet haar los, haalde zijn zakdoek uit en zette zich op de trap, met zijn hoofd tegen den muur. Ik hoop, dat hij in die muren eenigen troost vond, en ik zou dat haast gelooven.

En toen nam Prince haar arm in den zijnen en keerde zich vol aandoening en eerbied naar zijn vader, wiens welgemanierde deftigheid op dat oogenblik iets overstelpends had.

"Ik dank u nogmaals en nogmaals, vader," zeide Prince, hem de hand kussende. "Ik ben u innig dankbaar voor al de goedheid en toegeeflijkheid, die gij ons bij ons huwelijk hebt bewezen, en dat, kan ik u verzekeren, is Caddy insgelijks." — "Ja, dat ben ik," snikte Caddy. — "Mijn waarde zoon," zeide de heer Turveydrop, "en waarde dochter, ik heb mijn plicht gedaan. Indien de geest eener za-a-alige thans boven ons zweeft en op ons nederziet, zal dat en uwe standvastige genegenheid mijne belooning zijn. Gij zult niet falen in uw plicht mijn zoon en dochter, geloof ik?" — "Nooit, beste vader!" riep Prince uit. — "Nooit, nooit, lieve mijnheer Turveydrop!" zeide Caddy. — "Dit is gelijk het behoort te zijn," hervatte de heer Turveydrop. "Mijne kinderen, mijn huis is het uwe, mijn hart is het uwe, mijn alles is het uwe. Ik zal u nooit verlaten; niets dan de dood zal ons scheiden. Mijn waarde zoon, gij denkt eene week afwezig te blijven, naar ik meen?" — "Ja, eene week, waarde vader. Vandaag over acht dagen zullen wij weder thuis zijn." — "Mijn dierbaar kind," zeide de heer Turveydrop. "Laat ik u, zelfs in deze buitengewone omstandigheden, eene stipte nauwkeurigheid aanbevelen. Het is van het hoogste belang, dat gij de betrekkingen aanhoudt; en in scholen wordt het minste verzuim licht kwalijk genomen." — "Vandaag over acht dagen, vader, zullen wij zeker voor den eten thuis zijn." — "Goed!" zeide de heer Turveydrop. "Gij zult, dierbare Caroline, vuur in uwe kamer en het diner in mijn apartement gereed vinden. Ja, ja, Prince," vervolgde hij, met grootsche deftigheid, om alle tegenwerpingen te voorkomen, die zijn zoon uit zelfverloochening mocht inbrengen. "Gij en onze Caroline zult daar boven in huis nog vreemd zijn en moet dus op dien dag in mijn apartement dineeren. En nu, God zegene u!"

Zij reden heen, en of ik mij het meest over mevrouw Jellyby of over mijnheer Turveydrop verwonderde, wist ik zelve niet. Met Ada en mijn voogd was het eveneens gesteld, toen wij er over kwamen te praten. Maar eer wij insgelijks heenreden, ontving ik van den heer Jellyby een zeer onverwacht en welsprekend compliment. Hij kwam in het voorhuis naar mij toe, vatte mijne beide handen, drukte die krachtig en opende tweemaal zijn mond. Ik was zoo zeker van zijne meening, dat ik haastig en bedremmeld zeide: "Ik deed het van harte gaarne, mijnheer. O, spreek er toch niet van!"

"Ik hoop, voogd, dat dit huwelijk goed mag uitvallen," zeide ik, toen wij met ons drieën op weg naar huis waren. — "Dat hoop ik ook, Oud Vrouwtje. Geduld. Wij zullen zien." — "Is de wind vandaag in het oosten?" waagde ik hem te vragen.

Hij begon hartelijk te lachen en antwoordde: "Neen."

"Maar hij moet van morgen toch in dien hoek geweest zijn, dunkt mij," zeide ik.

Hij antwoordde wederom "neen," en ditmaal zeide mijne lieve Ada insgelijks zeer bepaald "neen," en schudde haar bekoorlijk hoofdje, dat met de bloemen in hare gouden lokken naar de lente geleek. "Gij weet veel van oostenwinden, mijn ondeugend lievelingetje," zeide ik, haar in mijne opgetogenheid een kus gevende — ik kon het niet laten.

Welnu. Het was maar hunne liefde voor mij, die hen zoo deed spreken, dat weet ik heel wel, en het is lang geleden. Ik moet het schrijven, al zou ik het ook weder uitvegen, omdat het mij zooveel genoegen doet. Zij zeiden, dat er geen oostenwind kon wezen, waar zeker iemand was; zij zeiden, dat overal, waar Dame Durden ging, zonneschijn en zomerlucht medegingen.

XXXI.

OPPASSTER EN ZIEKE.

Ik was nog niet vele dagen thuis geweest, toen ik op een avond naar boven ging om eens over Charley's schouder te kijken en te zien hoe zij met haar schrijven vorderde. Het schrijven was een moeielijk werk voor Charley, die geene de minste macht over eene pen scheen te hebben, maar in wier vingers elke pen een eigenzinnig bezield wezen scheen te worden, dat altijd een verkeerden weg opging, dan weer stilhield, struikelde, steigerde en zich in

een hoek duwde, juist gelijk een koppige ezel zou doen. Het was wonderlijk te zien welke oude letters Charley's jeugdig handje vormde; die letters zoo gerimpeld, ineengekrompen en waggelend, dat handje zoo rond en mollig. En toch was Charley in alle andere dingen buitengemeen handig en had zij zulke vlugge vingertjes als waarnaar ik ooit heb staan kijken.

"Wel, Charley," zeide ik, een schrift overziende, waarin de letter O met allerlei fatsoenen was afgebeeld, vierkant, driehoekig, peervormig en op allerlei manieren toegeknepen. "Wij gaan toch vooruit. Als wij die O's nu maar rond maken, zullen zij onverbeterlijk zijn, Charley."

Toen zette ik er een en Charley zette er een, en de pen wilde die van Charley niet behoorlijk sluiten, maar maakte er een soort van vlechtwerk van.

"Dat doet er niet toe, Charley. Door den tijd zal het wel gaan."

Charley legde hare pen neer, daar het schrift af was; bewoog hare vingertjes eens, waarin zij de kramp had gekregen; keek het blad eens over, half met trotschheid en half in twijfel, stond toen op en neeg voor mij.

"Wel bedankt, jufvrouw. Neem het mij niet kwalijk, jufvrouw, hebt gij niet eens eene arme vrouw gezien, die Jenny heette?" — "De vrouw van een steenbakker, Charley? Ja." — "Zij heeft mij aangesproken toen ik eene poos geleden uit was, en zeide, dat gij wel van haar wist, jufvrouw. Zij vroeg mij of ik niet de kamenier van die jonge dame was — met die jonge dame meende zij u, jufvrouw — en ik zeide ja." — "Ik dacht, dat zij voor goed uit deze buurt vertrokken was, Charley." — "Dat was zij ook, jufvrouw, maar zij is nu teruggekomen waar zij placht te wonen — zij en Lizzy. Hebt gij niet eene andere arme vrouw gekend, die Lizzy heette, jufvrouw?" — "Ik geloof wel van ja, Charley, hoewel ik haar naam niet wist." — "Dat zeide zij ook, jufvrouw," hervatte Charley. "En nu zijn zij allebei teruggekomen, en hebben overal rondgezwalkt." — "Overal rondgezwalkt, Charley?" — "Ja, jufvrouw." Als Charley de O's in haar schrift maar zoo rond had kunnen maken als de oogen, waarmede zij mij nu aanzag, zouden zij uitmuntend zijn geweest. — "En die arme vrouw heeft al drie of vier dagen om het huis gedwaald, in de hoop, dat zij u eens zou zien — dat was al wat zij verlangde, zeide zij — maar gij waart er niet. Dat was toen zij mij zag. Zij zag mij uitgaan, jufvrouw," zeide Charley, met een lachje, dat het toppunt van trotsche vergenoegdheid aanduidde, "en dacht terstond aan mij te kunnen zien, dat ik uwe kamenier was." — "Deed zij dat waarlijk, Charley?" — "Ja, jufvrouw, waarlijk en zekerlijk." En na nog een lachje van innig genoegen, zette Charley wederom zeer ronde oogen en keek zoo ernstig als mijne kamenier paste. Ik kon het nooit moede worden, Charley in het volle genot van die hooge waardigheid te zien, gelijk zij daar voor mij stond met haar jeugdig gezichtje en figuurtje en hare stemmige manieren, terwijl hare kinderlijke blijdschap telkens op de aardigste manier daardoorheen uitbarstte.

"En waar hebt gij haar gesproken, Charley?" zeide ik.

Het gezicht van mijn kameniertje betrok, toen zij antwoordde: "Bij de apotheek, jufvrouw;" want Charley droeg haar rouwgoed nog.

Ik vroeg of de steenbakkersvrouw ziek was, maar Charley zeide neen. Het was iemand anders. Iemand anders bij haar in huis, die van St. Albans was gekomen, en niet wist waar hij heen moest. Een arme jongen, zeide Charley, zonder vader, moeder of iemand. "Zooals Tom zou geweest zijn, jufvrouw, als Emma en ik nog na vader gestorven waren," zeide Charley, terwijl hare ronde oogen zich met tranen vulden. — "En haalde zij medicijnen voor hem, Charley?" — "Zij zeide, jufvrouw," antwoordde Charley, "dat hij dat ook eens voor haar gedaan had."

Mijn kameniertje keek mij zoo oplettend aan en hield hare handjes zoo vast en stil samengevouwen, terwijl zij daar voor mij stond, dat het mij niet veel moeite kostte hare gedachten te raden. "Wel, Charley," zeide ik, "mij dunkt, dat gij en ik niet beter kunnen doen dan eens naar Jenny te gaan, en te zien wat er te doen is."

De vlugheid, waarmede Charley mij hoed en voile bracht, en na mij gekleed te hebben zich zelve dicht in haar warmen omslagdoek spelde, waarmede zij er als een oud vrouwtje uitzag, gaf blijk genoeg van hare bereidwilligheid. Zoo gingen dan Charley en ik te zamen uit, zonder iemand iets te zeggen.

Het was een koude, onstuimige avond, de boomen stonden te trillen in den wind. Het had den geheelen dag zwaar geregend, en reeds vele dagen lang met slechts korte tusschenpoozen; maar toen regende het echter juist niet. De lucht was eenigszins opgehelderd, maar toch nog somber, zelfs boven ons, waar eenige sterren schitterden. In het noorden en noordwesten, waar de zon drie uren geleden was ondergegaan, was een doodsch bleek licht zichtbaar, te gelijk schoon en akelig, en in dat licht staken lange reeksen van golvende wolken op, gelijk eene zee, die onder haar woelen eensklaps onbeweeglijk was geworden. Naar den kant van Londen hing een bloedrood schijnsel over het geheele donkere verschiet, en het contrast tusschen deze twee lichten, en de gedachte, welke het roode licht opwekte, aan een bovennatuurlijk vuur, dat al de onzichtbare gebouwen der stad en al de gezichten harer vele duizenden van verbaasde bewoners

bescheen, was zoo plechtig als iets wezen kon.

Ik had dien avond geen vermoeden — geen het minste, daarvan ben ik zeker — van wat mij weldra gebeuren zou. Maar ik heb altijd onthouden, dat ik, toen wij bij het tuinhek stilstonden om naar de lucht te zien, en toen wij weder verder gingen, voor een oogenblik een onbeschrijfelijk gevoel had alsof ik iets anders was dan wat ik toen was. Ik weet zeker, dat ik toen en daar dat gevoel had. Ik heb het sedert altijd met die plek en dien tijd in verband gebracht, en met alles wat mij aan die plek en dien tijd doet denken, tot zelfs het gerucht van stemmen in de afgelegene stad, het blaffen van een hond, en het geluid van wielen, die den nat beregenden heuvel afkwamen.

Het was zaterdagavond, en de meeste lieden van de plaats, waar wij heengingen, waren elders aan het drinken. Wij vonden het daar dus stiller dan te voren, hoewel even levendig. De ovens waren nog aan het branden en een verstikkende damp kwam naar ons toe.

Wij kwamen aan het huisje, waar eene flauwe kaars voor het gelapte venster stond te branden. Wij klopten aan de deur en gingen binnen. De moeder van het kleine kind, dat gestorven was, zat op een stoel aan den eenen kant van het armoedige vuur bij het bed; en tegenover haar was een jongen, die er allerjammerlijkst uitzag, tegen den schoorsteenmantel leunende, op den vloer ineengekrompen. Hij hield het overschot van eene bonten muts als een pakje onder zijn arm; en terwijl hij zich poogde te warmen, beefde hij zoodanig, dat de wrakke deur en het venster er van trilden. Het vertrekje was nog benauwder dan te voren en had eene ongezonde, zeer eigenaardige lucht.

Ik had mijne voile niet opgeslagen toen ik, op het oogenblik dat ik binnentrad, tegen de vrouw sprak. De jongen richtte zich terstond op, en staarde mij met duidelijk zichtbaren schrik en angst aan.

Zijne beweging was zoo snel, en het was zoo duidelijk, dat ik de oorzaak daarvan was, dat ik, in plaats van nader te komen, stil bleef staan.

“Ik wil niet meer naar dat kerkhof gaan,” mompelde de jongen. “Ik ga er niet meer heen, dat zeg ik u.”

Ik sloeg mijne voile op en sprak tegen de vrouw. Zij zeide mij zacht: “Let maar niet op hem, jufvrouw. Hij zal wel gauw weder bij zich zelven komen.” En zich toen naar hem keerende, zeide zij: “Jo, Jo, wat scheelt u?” — “Ik weet wel waarom zij komt,” riep de jongen. — “Wie?” — “Die dame daar. Zij komt om mij weer naar het kerkhof mee te nemen. Ik wil er niet meer naar toe. Ik wil er niet eens van hooren. Zij zou mij daar wel kunnen gaan begraven.” Zijne huivering tastte hem weder aan, en terwijl hij tegen den muur leunde trilde het geheele huisje. — “Zoo heeft hij den geheelen dag bij vlagen gepraat, jufvrouw,” zeide Jenny zacht. “Hoe kijkt ge zoo, Jo? Dat is de dame, die ik ken.” — “Is zij die?” antwoordde Jo, en hield zijn arm boven zijne gloeiende oogen, om mij aan te zien. “Zij lijkt toch wel die andere te zijn. Het is de hoed niet, en het is ook de japon niet, maar zij ziet er toch uit alsof zij de andere was.”

Charley, met hare vroegtijdige ondervinding van ziekte en ellende, had zich reeds van hoed en doek ontdaan, ging nu stil naar hem toe met een stoel, en zette hem daarop neer, als ware zij eene oude ziekenoppasster geweest, behalve dat zulk eene oppasster hem Charley's jeugdig gezichtje niet had kunnen toonen, waarmede zij hem vertrouwen scheen in te boezemen.

“Zeg eens,” zeide hij. “Gij moet het mij zeggen. Is die dame de andere dame niet?”

Charley schudde haar hoofd, terwijl zij de lompen, die hem omhingen, zoodanig schikte, dat zij hem zooveel verwarmden als mogelijk was.

“O!” mompelde de jongen; “dan zal zij het wel niet zijn, denk ik.” — “Ik kwam zien of ik u met iets helpen kon,” zeide ik. “Wat scheelt u?” — “Ik bevries,” antwoordde de jongen, met een schorre stem, terwijl zijne holle oogen over mij heen bleven dwalen, “en dan brand ik weer, en dan bevries ik weer, en dan brand ik weer, o zoo dikwijls in een uur. En mijn hoofd is zoo dommelig, en net alsof ik gek zal worden — en ik ben zoo dorstig — en mijn gebeente zit overal vol pijn.” — “Wanneer is hij hier gekomen?” vroeg ik de vrouw. — “Van morgen, jufvrouw, vond ik hem aan den hoek van de stad. Ik had hem daar in Londen gekend. Niet waar, Jo?” — “Tom-All-Alone's,” antwoordde de jongen.

Wanneer hij zijne aandacht of zijne oogen ergens op vestigde, was het maar eene korte poos. Weldra liet hij zijn hoofd weder hangen en dommelig heen en weder zwaaien, en sprak hij alsof hij maar half wakker was.

“Wanneer is hij van Londen gekomen?” vroeg ik. — “Ik ben gisteren van Londen gekomen,” antwoordde de jongen zelf, nu gloeiend van hitte. “Ik ga maar ergens heen.” — “Waar gaat hij heen?” vroeg ik. — “Ergens maar,” herhaalde de jongen nog harder. “Ik ben altijd weggejaagd, sedert die andere mij den souverein heeft gegeven. Jufvrouw Snagsby past overal op mij en jaagt mij dan weg — wat heb ik haar toch gedaan? — en allen passen zij op mij en jagen mij overal weg. Allemaal doen zij dat, van dat ik opsta af totdat ik weer slapen ga. En nu ga ik maar ergens heen. Het komt er niet op aan waar. Zij zeiden mij daar in Tom-All-Alone's, dat zij van St. Albans was gekomen, en daarom nam ik den weg naar St. Albans. Die is evengoed als een ander.”

Altijd besloot hij met Charley aan te spreken.

"Wat moet er met hem gebeuren?" zeide ik, de vrouw ter zijde nemende. "Hij zou in dien staat niet kunnen reizen, zelfs al had hij eene bestemming en al wist hij waar hij heen moest." — "Ik weet er niet meer van dan de dooden, jufvrouw," antwoordde zij, met een blik vol medelijden naar hem omziende. "Misschien weten de dooden het beter, als zij het ons maar konden zeggen. Ik heb hem hier uit medelijden den geheelen dag gehouden en hem soep en medicijn gegeven, en Lizzy is gaan rondhooren of iemand hem in wil nemen, (daar ligt mijn liefje op het bed — haar kind, maar ik zeg altijd het mijne); maar ik kan hem niet lang meer houden, want als mijn man thuis kwam en hem hier vond, zou hij hem vrij onzacht de deur wijzen en misschien een ongeluk toebrengen. Luister. Daar komt Lizzy terug."

Nauwelijks had zij dit gezegd of de andere vrouw kwam haastig binnen, en de jongen stond op met eene donkere bewustheid, dat hij nu zou moeten heengaan. Wanneer het kleine kind wakker werd, en wanneer en hoe Charley het uit het bed nam en er mede op en neer begon te wandelen om het te sussen, weet ik niet. Zij was daar en zij deed dat alles, op eene bedaarde moederlijke manier, alsof zij weder met Tom en Emma op het zolderkamertje bij jufvrouw Blinder woonde.

De vriendin was hier en daar geweest, en was van dezen naar genen gewezen, en kwam nu terug gelijk zij was heengegaan. Eerst was het te vroeg om den jongen in de schuilplaats op te nemen, waar hij zou behoord hebben, en eindelijk was het te laat. De eene beambte had haar naar een ander gezonden, en deze had haar weer naar den eersten teruggezonden, en zoo al heen en weder; zoodat het mij voorkwam, dat beide moesten aangesteld zijn uithoofde van hunne bekwaamheid om hunne plichten te ontduiken, in plaats van die te vervullen. En nu, na dat alles, zeide zij, snel ademhalende, want zij had hard geloopen en was ook angstig: "Jenny, uw baas is op weg naar huis, en de mijne is niet ver achter hem; en nu mag God den jongen helpen, want wij kunnen niet meer voor hem doen." Zij brachten eenig kopergeld bijeen en stopten het hem haastig in de hand, en zoo slofte de jongen, zonder recht te weten wat hem gebeurde, half dankbaar, half gevoelloos, de deur uit.

"Geef mij het kind, meisjelief," zeide de moeder tot Charley, "en wel vriendelijk dank! Jenny, beste vrouw, goedennacht! Jonge jufvrouw, als mijn baas het mij niet belet, zal ik straks nog eens naar den oven gaan kijken, waar de jongen waarschijnlijk wel wezen zal, en morgenochtend ook."

Zij haastte zich voort, en weldra gingen wij haar voorbij, terwijl zij voor hare eigene deur haar kind zat te sussen en angstig den weg opkeek of haar dronken man niet aankwam.

Ik durfde niet meer met eene van de vrouwen blijven spreken, uit vrees van ze in moeite te brengen; maar ik zeide tot Charley, dat wij dien jongen niet zoo moesten laten omkomen. Charley, die veel beter dan ik wist wat te doen, en wier vlugheid hare tegenwoordigheid van geest evenaarde, stapte voor mij uit, en weldra haalden wij Jo in, niet ver van den steenoven.

Ik vermoedde, dat hij zijne reis met een pakje onder den arm moest begonnen zijn, en dat hij dit verloren had of het hem ontstolen was; want hij droeg nog dat ellendig overschot van eene bonten muts alsof het een pakje was, hoewel hij blootshoofds door den regen liep, die nu weder was begonnen te vallen. Hij bleef stilstaan toen wij hem riepen, en toonde wederom dien angst voor mij toen ik hem naderde: hij staarde mij met zijne glinsterende oogen strak aan, en het was alsof de schrik zelfs zijn huiveren bedwong.

Ik vroeg hem om met ons mede te gaan, dan zouden wij zorgen, dat hij voor dien nacht huisvesting kreeg.

"Ik heb geene huisvesting noodig," zeide hij. "Ik kan wel tusschen de warme steenen gaan liggen." — "Maar weet gij dan niet, dat de menschen daar sterven?" zeide Charley hierop. — "Zij sterven overal," antwoordde de jongen. "Zij sterven op hunne gehuurde kamer — en zij sterven in Tom-All-Alone's bij hoopen. Er sterven er meer dan er in leven blijven, naar wat ik gezien heb." En toen fluisterde hij Charley met eene schorre stem toe: "Als zij de andere niet is, zij is die vreemde toch ook niet. Zijn er dan drie?"

Charley zag mij eenigszins vreesachtig aan, en ik werd half bang voor mij zelve, toen de jongen mij met zulke vervaarde oogen aankeek.

Hij volgde mij echter toen ik hem wenkte, en toen ik bevond, dat ik zulk een invloed op hem uitoefende, ging ik recht naar huis. Dit was niet ver; wij behoefden den heuvel maar op te gaan. Wij kwamen slecht één man voorbij. Ik twijfelde of wij wel zonder hulp zouden thuis komen, zoo onvast en bevende was de gang van den jongen. Hij klaagde echter niet, en scheen zich niet het minste om zich zelven te bekreunen, als ik zulk eene vreemde uitdrukking mag bezigen.

Wij lieten hem voor een oogenblik in het voorhuis, waar hij in den hoek van de vensterbank kroop, en met eene onverschilligheid, die nauwelijks verwondering kon heeten, de hem vreemde pracht eener fatsoenlijke woning aanstaarde. Ik ging naar de voorkamer om met mijn voogd te spreken. Daar vond ik mijnheer Skimpole, die met de diligence gekomen was, gelijk hij dikwijls zonder waarschuwen deed, zon-

der zelfs kleeren mede te brengen, daar hij altijd maar leende wat hij noodig had.

Zij gingen terstond met mij naar buiten, om naar den jongen te zien. De dienstboden hadden zich ook in het voorhuis verzameld; en hij zat in de vensterbank, waar Charley bij hem stond, te beven, alsof hij een gekwetst dier was, dat men in eene sloot had gevonden.

"Dat is een treurig geval," zeide mijn voogd, na hem een paar vragen gedaan, hem hier en daar betast en in de oogen gekeken te hebben. "Wat zegt gij er van, Leonard?" — "Gij deedt best met hem maar dadelijk weer weg te zenden," zeide mijnheer Skimpole. — "Wat meent ge?" vroeg mijn voogd, bijna met barschheid. — "Mijn beste Jarndyce," antwoordde mijnheer Skimpole, "gij weet wel wat ik ben; ik ben een kind. Beknor mij, als ik het verdien; maar ik heb een aangeboren afkeer van dat soort van dingen. Dat heb ik altijd gehad, zelfs toen ik nog dokter was. Hij is gevaarlijk, weet ge dat wel? Hij heeft eene heel boosaardige soort van koorts."

Mijnheer Skimpole was uit het voorhuis weder naar de voorkamer gegaan, en zeide dit op zijn luchtigen trant, terwijl hij op het pianostoeltje zat en wij om hem heen stonden.

"Gij zult wel zeggen, dat is kinderachtig," vervolgde hij ons schertsend aanziende. "Welnu, dat is wel mogelijk; maar ik ben een kind en wil mij nooit voor iets anders uitgeven. Als gij hem daar buiten op den weg zet, zet gij hem maar waar hij te voren was. Hij zal er niet erger aan toe zijn dan te voren. Gij kunt zelfs maken, dat hij er beter aan toe is, als ge dat goed vindt. Geef hem een halve schelling, of vijf schellingen, of vijf pond tien — gij zijt rekenaars, en ik niet — en maakt, dat gij hem kwijtraakt." — "En wat moet hij dan doen?" zeide mijn voogd. — "Bij mijn leven," antwoordde mijnheer Skimpole, met zijn innemend lachje zijne schouders ophalende, "ik heb er geen het minste denkbeeld van wat hij dan doen moet. Maar ik twijfel niet of hij zal het wel weten." — "Is het niet eene schrikkelijke gedachte," zeide mijn voogd, wien ik haastig had verteld, welke vruchtelooze pogingen de twee vrouwen hadden aangewend om den jongen onder dak te helpen, "is het niet eene schrikkelijke gedachte," terwijl hij op en neerstapte en zijne haren opwreef, "dat als dit ellendige schepsel een veroordeeld gevangene was, zijn hospitaal voor hem zou openstaan, en hij zoo goed verpleegd zou worden als één zieke jongen in het land?" — "Mijn beste Jarndyce," antwoordde mijnheer Skimpole, "gij zult de onnoozelheid der vraag wel verschoonen, daar zij door iemand wordt gedaan, die in wereldsche zaken geheel onnoozel is — maar waarom is hij dan geen gevangene?"

Mijn voogd bleef staan en zag hem aan met eene zonderlinge mengeling van lachlust en verontwaardiging in zijne trekken.

"Onze jonge vriend is niet van eenige kieschheid te verdenken, zou ik mij verbeelden," zeide mijnheer Skimpole, zonder eenige verlegenheid. "Het komt mij voor, dat het verstandiger en ook in zekeren zin fatsoenlijker zou zijn, als hij zooveel, al was het ook ongeoorloofde, geestkracht toonde, dat hij daardoor in de gevangenis kwam. Dat zou meer avontuurlijks, en dus ook, in zekeren zin, meer interessants hebben." — "Ik geloof," antwoordde mijn voogd, "dat gij een kind zijt, zooals er geen tweede op de wereld te vinden is." — "Doet gij dat waarlijk?" hervatte Skimpole. "Het kan heel wel zoo zijn. Maar ik moet bekennen, ik begrijp toch niet waarom onze jonge vriend, in zijn stand, zich niet zoo interessant zou pogen te maken als hem mogelijk is. Hij is zonder twijfel met eene maag geboren — waarschijnlijk heeft hij, als hij in een staat van gezondheid is, die hem minder gevaarlijk voor anderen maakt, eene goede maag en een uitmuntenden eetlust. Welnu dan. Op zijn natuurlijk etensuur, waarschijnlijk tegen den middag, zegt onze jonge vriend in gedachte tot de maatschappij: "Ik heb honger; wilt ge wel zoo goed zijn om uw lepel voor den dag te halen en mij te voeren?" De maatschappij, die de inrichting van het geheele lepeltoestel op zich heeft genomen, en voorgeeft ook voor onzen jongen een lepel te hebben, laat dien lepel niet eens zien, en onze jonge vriend zegt derhalve: "Gij moet het mij niet kwalijk nemen, als ik er een neem." Dit nu is, naar mijne gedachten, een staaltje van ongeoorloofde geestkracht, dat wel iets billijks, en te gelijk ook iets romanesks heeft; en ik weet niet of ik onzen jongen vriend niet meer interessant zou vinden, als hij zich zelven tot zulk een staaltje maakte, dan nu hij maar een arme vagebond is — iets, dat iedereen kan wezen." — "Ondertusschen," waagde ik aan te merken, "wordt hij erger." — "Ondertusschen," zeide mijnheer Skimpole zeer blijmoedig, "gelijk jufvrouw Summerson, met haar practicaal gezond verstand, aanmerkt, wordt hij erger. Daarom raad ik om hem de deur te wijzen eer hij nog erger wordt."

Het vriendelijk lachend gezicht, waarmede hij dit zeide, geloof ik nooit te zullen vergeten.

"Natuurlijk, Oud Vrouwtje," zeide mijn voogd, zich naar mij keerende, "kan ik hem doen opnemen waar hij behoort, als ik maar daarheen ga en er die lieden toe dwing, schoon het een slechte staat van zaken is, die zoo iets in zijn toestand noodig maakt. Maar het wordt laat, het is heel slecht weer, en de jongen is toch al geheel afgemat. Er is een bed op de luchtige zolderkamer boven den stal; best dat wij hem daar houden tot morgenochtend; dan kan hij voorzichtig vervoerd worden. Dat zullen wij

doen." — "Zoo!" zeide mijnheer Skimpole, met zijne vingers op de toetsen der piano, toen wij heengingen. "Gaat gij weer naar onzen jongen vriend?" — "Ja," zeide mijn voogd. — "Hoe benijd ik uw zenuwgestel, Jarndyce!" hervatte mijnheer Skimpole met schertsende bewondering. "Gij geeft niet om zulke dingen, en jufvrouw Summerson ook niet. Gij zijt altijd klaar om overal heen te gaan en alles te doen. Dat is het, als iemand een wil heeft. Ik heb geheel geen wil — niet dat ik niet wil — ik kan maar eenvoudig niet." — "Gij kunt niets voor den jongen aanraden, zou ik denken?" zeide mijn voogd, half gramstorig over zijn schouder omziende; slechts half gramstorig, want hij scheen mijnheer Skimpole nooit als een verantwoordelijk wezen te beschouwen. — "Mijn beste Jarndyce, ik heb eene flesch met verkoelende medicijn in zijn zak gezien, en het is onmogelijk hem iets beters te geven. Gij kunt hun ook zeggen, wat azijn te sprenkelen in de kamer waar hij slaapt, en die matig koel en hem zelven matig warm te houden. Maar het is eene onbescheidenheid van mij, dat ik zoo iets zeg. Jufvrouw Summerson weet al zulke dingen zoo goed, dat zij dat zeker ook wel weet."

Wij gingen weder naar het voorhuis en ik poogde Jo te doen begrijpen wat wij wilden doen. Charley legde het hem nog eens uit, en hij hoorde alles aan met die kwijnende onverschilligheid, die ik reeds had opgemerkt, en keek verstrooid naar hetgeen wij deden, alsof het voor iemand anders gedaan werd. Daar de dienstboden medelijden hadden met zijn ellendigen toestand en zeer ijverig waren om hem te helpen, hadden wij spoedig de zolderkamer gereed; en eenige mannen uit het huis droegen hem, goed ingebakerd, over de natte voorplaats. Het was genoeglijk op te merken hoe vriendelijk en zorgvuldig zij voor hem waren, en hoe er een algemeen denkbeeld bij hen scheen te bestaan, dat het hem moest opbeuren als zij dikwijls "oude jongen" tegen hem zeiden. Charley hield het toezicht over dit vervoer, en liep tusschen het huis en de kamer boven den stal heen en weder met de opwekkende en versterkende middeltjes, die wij hem durfden geven. Mijn voogd ging zelfs nog eens naar hem zien, eer hij voor den nacht alleen gelaten werd, en toen hij naar de Bromkamer terugkwam, om een brief ten behoeve van den jongen te schrijven, dien een bode den volgenden morgen vroeg moest bezorgen, deelde hij mij mede, dat de zieke rustiger was en scheen te willen gaan slapen. Men had zijne deur van buiten gesloten, zeide men, voor het geval dat hij aan het ijlen mocht geraken, maar het zoo geschikt, dat hij geen gerucht kon maken zonder gehoord te worden.

Daar Ada, wegens eene verkoudheid, in onze kamer moest blijven, werd mijnheer Skimpole in dien tijd alleen gelaten, en vermaakte zich met melodieën van treurige liederen te spelen, en somtijds (gelijk wij in de verte hoorden) met veel uitdrukking en gevoel daarbij te zingen. Toen wij weder in de voorkamer bij hem kwamen zeide hij, dat hij ons eene kleine romance zou laten hooren, die hem "apropos van onzen jongen vriend" in het hoofd was gekomen; en toen zong hij er eene van een boerenknaap, "die ouderloos en zonder huisvesting in de wijde wereld moest rondzwerven" — inderdaad zeer aandoenlijk. Het was een lied, dat hem altijd aan het schreien bracht, zeide hij ons.

Het overige van den avond was hij bijzonder vroolijk. "Hij moest zingen als een vogeltje," zeide hij in zijne opgetogenheid, "als hij er aan dacht, welke gelukkige talenten om de moeielijkste dingen te doen hij om zich heen zag." Hij stelde met een glas warmen wijn een toast in op de "betere gezondheid van onzen jongen vriend," en voegde er schertsend bij, dat die knaap wel bewaard zou blijven om, gelijk Whittington, Lord Mayor van Londen te worden. In dat geval zou hij zonder twijfel eene Jarndyce's Inrichting en een Summerson's Armhuis stichten, en een jaarlijkschen pelgrimstocht van den Gemeenteraad naar St. Albans instellen. Hij twijfelde er niet aan, zeide hij, of onze jonge vriend was op zijne manier een uitmuntende jongen, maar zijne manier was Leonard Skimpole's manier niet; wat Leonard Skimpole was, had Leonard Skimpole zelf tot zijne groote verrassing ondervonden, toen hij voor het eerst met zich zelven kennis maakte; hij had zich zelven met al zijne gebreken aangenomen en het verstandigst geoordeeld het maar zoo goed mogelijk met hem te schikken; en hij hoopte, dat wij dit insgelijks zouden doen.

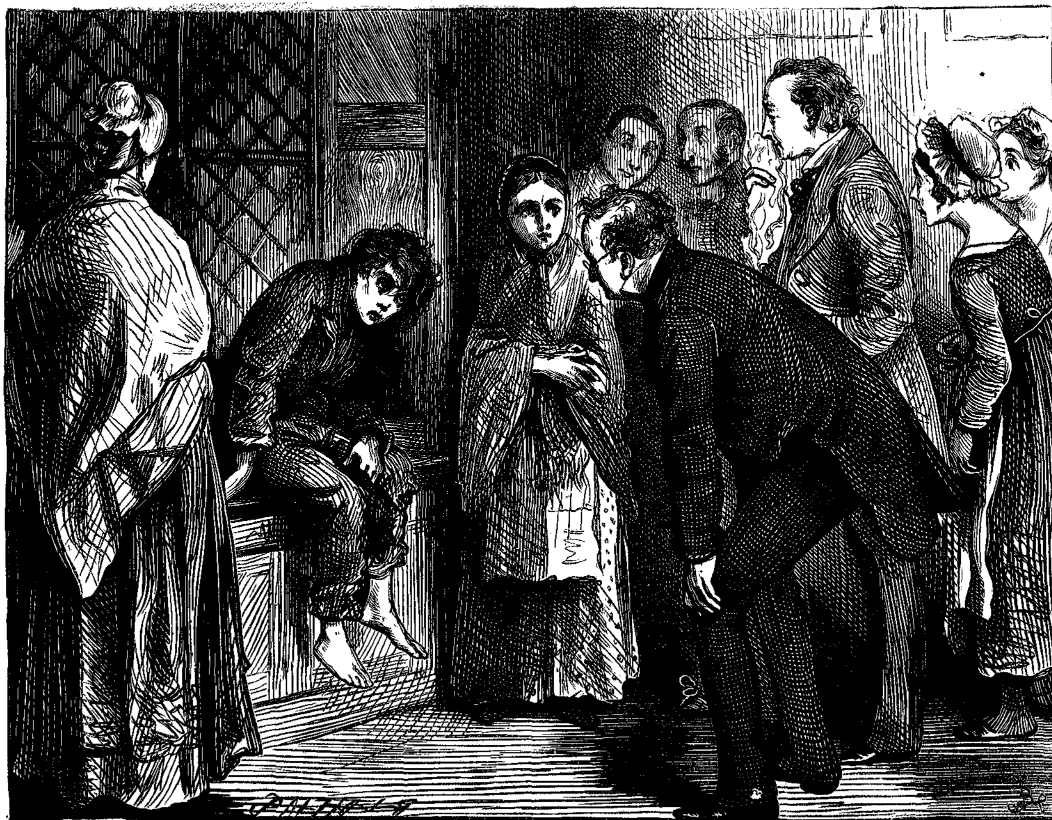
Charley's laatste bericht was, dat de jongen zeer stil lag. Ik kon uit mijn venster zien, dat de lantaren, die men bij hem gelaten had, bleef branden; en ik ging naar bed, vergenoegd denkende, dat hij goed bezorgd was.

Een weinig voor het aanbreken van den dag was er meer beweging en gepraat dan gewoonlijk in huis, en dit deed mij ontwaken. Terwijl ik mij kleedde, zag ik uit het venster en vroeg een onzer knechts, die den vorigen avond onder de medelijdendste helpers had behoord, of er iets in huis was gebeurd, dat niet goed was. De lantaren brandde nog voor het venster boven den stal.

"Het is die jongen, jufvrouw," zeide hij. — "Is hij erger?" vroeg ik. — "Hij is weg, jufvrouw." — "Dood!" — "Dood, jufvrouw? Neen. Weggeloopen."

Op welken tijd van den nacht, of hoe, of waarom hij heengegaan was, scheen men nooit te kunnen raden. Daar de deur nog gesloten was en de lantaren voor het venster was blijven staan, kon men alleen denken, dat hij

door een luik in den vloer was geklommen, dat in een ledig wagenhuis uitkwam. Maar indien hij dit had gedaan, had hij het luik ook weder dicht laten vallen, en men kon niet zien, dat het was opgelicht. Er was niets van eenigen aard vermist. Toen dit duidelijk gebleken was, moesten wij het allen voor eene treurige zekerheid houden, dat hij in den nacht ijlhoofdig was geworden, en door een hersenschimmig oogmerk verlokt of door een ongegronden angst gedreven, in zijn erger dan hulpeloozen toestand de vlucht had genomen; — zij wisten niets van hem, en niemand kon twijfelen of hare verwondering was ongeveinsd. Het weder was sedert eenigen tijd te vochtig geweest, en de nacht zelfs te regenachtig, om hem door zijne voetstappen te kunnen nasporen. Heggen en slooten, muren, houtstapels en hooischelven werden door onze knechts tot ver in het rond onderzocht, daar men vreesde, dat de jongen hier of daar bewusteloos of dood was blijven liggen; maar men vond zelfs geen spoor, dat hij ergens geweest was. Van het oogenblik af, dat men hem in de kamer boven

EN HIJ ZAT IN DE VENSTERBANK, WAAR CHARLEY BIJ HEM STOND, TE BEVEN, ALSOF HIJ EEN GEKWETST DIER WAS, DAT MEN IN EENE SLOOT HAD GEVONDEN. (blz. 215).

wij dachten dit namelijk allen, behalve mijnheer Skimpole, die verscheidene malen, op zijn gewonen luchtigen trant, de meening uitte, dat onze jonge vriend begrepen had, dat hij, daar hij eene boosaardige soort van koorts had, een gevaarlijk huisgenoot was, en zich daarom, met groote natuurlijke beleefdheid, had verwijderd.

Men deed alle mogelijke navraag en zocht overal. De steenovens werden nagezien, de arbeiderswoningen werden bezocht, de twee vrouwen werden in het bijzonder ondervraagd, maar den stal alleen gelaten had, was hij verdwenen.

Het zoeken duurde vijf dagen. Ik wil niet zeggen, dat men het zelfs na dien tijd geheel staakte; maar toen werd mijne geheele aandacht in beslag genomen door omstandigheden, die mij altijd gedenkwaardig zullen blijven.

Toen Charley des avonds in mijne kamer weder aan het schrijven was, en ik tegenover haar zat te werken, voelde ik de tafel beven. Ik keek, en zag, dat mijn kameniertje van het hoofd tot de voeten trilde en huiverde.

“Zijt ge zoo koud, Charley?” zeide ik. — “Ik

geloof van ja, jufvrouw," antwoordde zij. "Ik weet niet wat mij scheelt. Ik kan mij niet stilhouden. Gisteren tegen dezen tijd voelde ik dat ook zoo, jufvrouw. Maak u niet ongerust, maar ik geloof, dat ik ziek ben."

Ik hoorde buiten Ada's stem, en snelde naar de deur tusschen mijne kamer en onze genoeglijke zitkamer, om die te sluiten; juist bijtijds, want zij klopte reeds aan, toen ik mijne hand nog aan den sleutel had.

Ada riep mij om haar binnen te laten, maar ik antwoordde: "Nu niet, liefje. Ga heen. Er is iets gebeurd; ik zal terstond bij u komen." Ach! het moest lang, zeer lang duren eer mijne lieve Ada en ik elkander weder zagen.

Charley werd ziek. Binnen de twaalf uren was zij zeer ziek. Ik hielp haar in mijne kamer te bed, en bleef stil bij haar zitten om haar op te passen. Ik zeide mijn voogd alles, en waarom ik het noodzakelijk achtte mij af te zonderen, en waarom ik vooral mijne lieve Ada niet wilde zien. In het eerst kwam zij zeer dikwijls aan de deur, en deed mij zelfs verwijtingen met snikken en tranen; maar ik schreef haar een langen brief, waarin ik haar zeide, dat zij mij angstig en bedroefd maakte, en haar bad, als zij mij liefhad en mijn gemoed wilde geruststellen, om niet nader te komen dan in den tuin. Daarna kwam zij onder het venster, zelfs meermalen dan zij aan de deur was gekomen; en als ik hare zoete stem had leeren liefhebben toen wij bijna nooit van elkander waren, hoeveel liever hoorde ik die nog, toen ik achter het venstergordijn stond te luisteren en te antwoorden, zonder zelfs naar buiten te durven zien. Hoeveel liever werd die stem mij nog, toen er nog een harder tijd kwam!

Men spreidde een bed voor mij in onze zitkamer, en door de deur wijd open te zetten maakte ik, nadat Ada dat gedeelte van het huis geruimd had, de twee kamers tot eene en hield ze frisch en luchtig. Er was geene dienstbode in of om het huis, of zij was zoo goedhartig, dat zij allen op ieder uur van den dag of den nacht, zonder de minste vrees of onwil, bij mij zouden zijn gekomen; maar ik achtte het best ééne brave vrouw uit te kiezen, die Ada nooit zou genaken, en die ik vertrouwen kon, dat bij het komen en gaan alle voorzorgen zou in acht nemen. Door hare hulp, kon ik nu en dan met mijn voogd een luchtje gaan scheppen, als ik niet behoefde te vreezen, dat ik Ada zou ontmoeten, en had ik evenmin gebrek aan bediening als mij in eenig ander opzicht iets ontbrak.

En zoo werd de arme Charley al erger en erger, en lag menigen dag en nacht lang in dreigend doodsgevaar. Zij was zoo geduldig, zoo weltevreden, zoo vol van zachtaardige standvastigheid, dat ik dikwijls, als ik bij haar zat en haar hoofd in mijne armen hield, — want zoo kon zij altijd uitrusten, als zij dit in geene andere houding kon doen — in stilte tot onzen Vader in den hemel bad, dat ik de les, die deze kleine zuster mij gaf, niet vergeten mocht.

Het speet mij zeer als ik dacht, dat Charley's lief gezichtje veranderd en misvormd zou zijn, al kwam zij door die ziekte heen — zij zag er nog zoo kinderlijk uit, met hare kuiltjes in de wangen — maar meestal deed het grootere gevaar, waarin zij verkeerde, mij die gedachte vergeten. Toen zij op het ergst was en ijlde van hare zorgen bij haar vaders ziekbed en de kleine kinderen, kende zij mij toch nog in zooverre, dat zij in mijne armen stil was, al kon zij anders niet stil liggen, en met minder ongedurigheid over hare hersenschimmen prevelde. In zulke uren placht ik te denken, hoe ik ooit de andere kinderen zou kunnen zeggen, dat het kind, hetwelk van haar eigen trouw hartje had geleerd in hun nood eene moeder voor hen te zijn, dood was!

Er waren andere tijden, wanneer Charley mij wel kende en met mij praatte, mij zeide, dat ik Tom en Emma nog van hare liefde moest verzekeren, en dat zij overtuigd was, dat Tom tot een braaf man zou opgroeien. In die uren sprak Charley mij over hetgeen zij zoo goed zij kon voor haar vader gelezen had, om hem te troosten; van dien jongeling, die uitgedragen werd om begraven te worden, de eenige zoon zijner moeder, en zij eene weduwe; van de dochter des hoofdmans, die door de genaderijke hand van haar doodbed werd opgewekt. En Charley verhaalde mij, dat zij, toen haar vader stierf, in hare eerste droefheid op hare knieën gebeden had, dat hij ook mocht opgewekt en aan zijne arme kinderen teruggegeven worden; en dat zij, als zij nooit beter werd en ook sterven moest, het waarschijnlijk achtte, dat het bij Tom zou opkomen om hetzelfde gebed voor haar te doen; en dan moest ik hem beduiden hoe de menschen in oude dagen alleen daarom weder tot het aardsche leven waren teruggeroepen, opdat wij onze hoop zouden kennen om aan den hemel teruggegeven te worden.

Maar onder al de verschillende tijdperken harer ziekte was er geen, waarin Charley die zachte deugden verloor, waarvan ik gesproken heb; en dikwijls, zeer dikwijls gebeurde het, dat ik des nachts dacht aan haar laatst verheven geloof aan den beschermengel, en haar laatst nog verhevener vertrouwen op God ten opzichte van haar armen verachten vader.

Doch Charley stierf niet. Langzaam kwam zij de gevaarlijke crisis door, nadat zij lang daarin was blijven dobberen, en toen begon zij te beteren. De hoop, die in het begin bijna verdwenen was, dat zij in haar uitwendig voorkomen nooit weder dezelfde zou worden, begon spoedig te herleven, en ik zag zelfs

hare vroegere kinderlijke gelijkenis terugkomen.

Het was een gewichtige morgen, toen ik Ada, die beneden in den tuin stond, dit alles kon vertellen; en het was een gewichtige avond, toen Charley en ik eindelijk weder in de andere kamer te zamen theedronken. Maar op denzelfden avond gevoelde ik mij door eene koortskoude aangetast.

Gelukkig voor ons beiden was het niet voordat Charley weder veilig in bed en gerust in slaap was, dat ik begon te denken, dat hare ziekte mij had aangestoken. Ik had gelukkig kunnen ontveinzen wat ik onder het theedrinken gevoelde, maar ik kon mij zelve niet meer misleiden, en ik wist, dat ik spoedig Charley's voetspoor zou volgen.

Ik was echter nog wel genoeg om des morgens vroeg op te zijn, den vroolijken groet van mijne lieve Ada, die reeds in den tuin was, te beantwoorden en evenlang als gewoonlijk met haar te praten.

Maar ik was niet vrij van eene inbeelding, dat ik des nachts in de twee kamers had rondgewandeld, niet recht bij mijne zinnen, schoon ik nog wist waar ik was; en nu en dan gevoelde ik mij eenigszins verward, met eene zonderlinge gewaarwording van volheid, alsof ik hoe langer hoe meer opzwol.

In den avond was ik zooveel erger, dat ik besloot Charley op alles voor te bereiden. Met dit oogmerk zeide ik: "Gij begint nu alweder sterk te worden, niet waar, Charley?" — "O ja!" antwoordde Charley. — "Al sterk genoeg, dat gij een geheim kunt hooren, zou ik denken, Charley?" — "O ja, al sterk genoeg daarvoor, jufvrouw!" riep Charley uit. Maar te midden van hare blijdschap betrok haar gezichtje, want zij zag het geheim in m ij n gezicht; zij stond van haar leuningstoel op, en viel mij om den hals en zeide: "O jufvrouw, dat is mijne schuld! dat is mijne schuld!" en nog veel meer, uit de volheid van haar dankbaar hart. — "Nu, Charley," zeide ik, nadat ik haar eene poos had laten voortgaan, "als ik ziek moet worden, stel ik mijn grootste vertrouwen, menschelijker wijs gesproken, op u. En als gij in mijne ziekte niet zoo kalm en bedaard blijft als gij in de uwe altijd zijt geweest, Charley, kunt gij nooit aan dat vertrouwen beantwoorden." — "Als ge mij nog maar een beetje laat schreien, jufvrouw," zeide Charley. "Och Heere, Heere, als ge mij nog maar een beetje laat schreien, lieve jufvrouw," — met hoeveel teederheid en aandoening zij dit uitstortte, terwijl zij zich om mijn hals klemde, zal ik mij nooit dan met tranen herinneren — "zal ik mij wel goed houden."

Ik liet dus Charley nog een beetje schreien, en het deed ons beiden goed.

"Vertrouw mij nu maar, als het u belieft, jufvrouw," zeide Charley bedaard. "Ik luister al naar al wat gij zegt." — "Dat zal vooreerst zeer weinig zijn, Charley. Ik zal den dokter van avond zeggen, dat ik meen niet wel te zijn, en dat gij mij zult oppassen."

Daarvoor dankte het arme kind mij met al haar hart.

"En als gij morgenochtend jufvrouw Ada in den tuin hoort, en ik niet wel in staat mocht zijn om naar het venster te gaan, ga gij dan, Charley, en zeg, dat ik nog slaap — dat ik mij wat heel moe heb gemaakt en nog slaap. Houd de kamer altijd zooals ik die gehouden heb, Charley, en laat niemand binnenkomen."

Charley beloofde dit, en ik ging liggen, want ik was zeer loom. Ik sprak den dokter dien avond, en vroeg hem als eene gunst, dat hij in huis nog niets van mijne ziekte zou zeggen. Ik heb er eene zeer onduidelijke herinnering van hoe die nacht in den dag overging, en de dag weder in den nacht, maar ik was dien eersten morgen nog juist in staat om naar het venster te gaan en met mijne lieve Ada te spreken.

Op den tweeden ochtend hoorde ik hare dierbare stem — o hoe dierbaar nu! — daar buiten, en ik vroeg Charley, eenigszins met moeite (want het spreken werd mij pijnlijk), om te gaan zeggen, dat ik nog sliep. Ik hoorde haar zacht antwoorden: "O Charley, stoor haar toch vooral niet!"

"Hoe ziet mijn schat er uit, Charley?" vroeg ik. — "Een weinigje droevig, jufvrouw," antwoordde Charley, door het gordijn glurende. — "Maar ik weet toch wel, dat zij van morgen zeer schoon is." — "Dat is zij ook, jufvrouw," zeide Charley, nog kijkende. "Zij ziet nog naar het venster op." — "Met hare heldere blauwe oogen, God zegen ze, die ik altijd het liefelijkst vind als zij ze zoo opslaat!"

Ik riep Charley bij mij en gaf haar mijn laatsten last.

"Nu, Charley, als zij hoort, dat ik ziek ben, zal zij in de kamer willen komen. Houd er haar buiten, Charley, als ge mij waarlijk liefhebt, tot het laatste toe. Charley, als gij haar maar eens binnenlaat, haar mij maar een oogenblik laat zien terwijl ik hier lig, zal ik het besterven." — "Dat zal ik nooit! Dat zal ik nooit!" beloofde zij mij. — "Ik geloof u, mijne lieve Charley. En kom nu een poosje bij mij zitten en raak mij aan met uwe hand. Want ik kan u niet zien, Charley; ik ben blind."

XXXII.

DE BESTEMDE TIJD.

Het is avond in Lincoln's Inn — dat donkere dal van schaduwen der rechtsgeleerdheid, waar de clienten doorgaans maar weinig dag vinden — en de dikke kaarsen in de kantoren worden uitgesnoten, en de klerken stormen de wrakke trappen af en verstrooien zich. De

klok, die ten negen uur luidt, heeft zijn treurig en niets beteekenend gebengel gestaakt; de poorten zijn gesloten, en de nachtportier, een deftig waker met verbazende slaapkracht, betrekt de wacht in zijn kamertje. Uit rijen van trapvensters schijnen duister brandende lampen, gelijk de oogen van het burgerlijk recht, een leepoogige Argus, met een peilloos diepen zak voor ieder oog, waarover dat oog waakt, de sterren toe te wenken. Hier en daar voor doffe bovenvensters ontdekken schemerende plekjes kaarslicht de plaatsen, waar een snedig handlanger der wet nog zit te arbeiden om huizen en landgoederen in netten van perkement te verwarren. Schoon het reeds over den kantoortijd is, blijven deze weldoeners hunner evennaasten nog als nijvere bijen voortwerken, opdat zij eindelijk eens van elken dag goede rekenschap zouden kunnen geven.

In het naburige hofje, waar de lord-kanselier van den lorrenwinkel woont, wordt eene algemeene neiging tot soupeeren en bierdrinken waargenomen. Jufvrouw Piper en jufvrouw Perkins, wier zoontjes, bezig met schuilhoekje spelen, eenige uren lang in hoeken en gaten hebben omgekropen, om dan weder tot schrik der voorbijgangers eensklaps uit te schieten — jufvrouw Piper en jufvrouw Perkins hebben er elkander zoo even mede gefeliciteerd, dat de kinderen in bed zijn, en staan nog onder een vriendelijk praatje aan de deur. Mijnheer Krook en zijn inwoner, en het feit, dat mijnheer Krook "altijd wat op heeft," en de vooruitzichten, die de jonkman op eene erfenis moet hebben, zijn, volgens gewoonte, de hoofdinhoud van het gesprek. Maar zij hebben ook iets te zeggen over de muzikale vereeniging in de Zon, waar men door de half openstaande vensters de piano kan hooren betrommelen, en waar de kleine Swills, nadat hij zijn gehoor schaterend heeft doen lachen, nu de baspartij in een trio zingt, en zijne vrienden en begunstigers met sentimenteele uitdrukking smeekt: "Luister, luister, luister, na-a-ar den wa-ter-val!" Jufvrouw Perkins en jufvrouw Piper deelen elkander hare gedachten mede over zekere, als zangeres beroemde jonge dame, die de muzikale vereeniging opluistert, en op het geschrevene biljet voor het venster in een afzonderlijken regel wordt vermeld. Jufvrouw Perkins weet zoo goed als zeker, dat zij anderhalf jaar getrouwd is, hoewel zij als Miss M. Melvilleton, de vermaarde sirene, wordt aangekondigd, en dat haar onnoozel kind elken avond heimelijk naar de Zon wordt gebracht, om in de pauze het moederlijke voedsel te ontvangen. "Liever dan zoo iets te doen," zegt jufvrouw Perkins, "zou ik mijn kost winnen met lucifers te verkoopen." Jufvrouw Piper is, gelijk haar voegt, van dezelfde meening; zij gelooft, dat een stil huiselijk leven veel beter is dan openbare toejuiching, en dankt den hemel, dat zij eene fatsoenlijke vrouw is, waarmede zij tevens stilzwijgend te kennen geeft, dat zij jufvrouw Perkins insgelijks daarvoor houdt. Tegen dien tijd komt de jongen uit de Zon met de schuimende bierkan aan, welke jufvrouw Piper van hem overneemt, waarop zij vervolgens naar binnen gaat, na eerst jufvrouw Perkins goedennacht te hebben gewenscht, die met haar eigen pintje bier in de hand heeft staan praten, sedert dit door den jongen Perkins, eer hij naar bed werd gezonden, uit dezelfde herberg gehaald werd. Nu hoort men in het hofje de winkelluiken opzetten, en ruikt men daar de rook van pijpen, en ziet men verschietende sterren voor de bovenvensters, die verder aanduiden, dat men zich ter rust begeeft. Nu begint ook de politiedienaar tegen de deuren te duwen, om te voelen of alles goed gesloten is, en gaat vervolgens zijne ronde doen, achterdochtig naar pakjes kijkende, die door iemand worden gedragen, in de vooronderstelling, dat alle menschen stelen of bestolen worden.

Het is benauwend weder, hoewel de vochtige koude tevens doordringend is, en er op zekere hoogte in de lucht een druilende mist hangt. Het is een heerlijke dompige nacht om de slachthuizen, de ongezonde beroepen, de nevelen, het slechte water en de kerkhoven een handje te helpen, en den ambtenaar, die het register van overledenen houdt, wat meer dan gewoonlijk te doen te geven. Er mag iets in de lucht wezen, of in hem zelven, waaraan het hapert, maar mijnheer Weevle, anders Jobling geheeten, is slecht op zijn gemak. Twintigmaal in een uur kuiert hij tusschen zijne kamer en de opene straatdeur heen en weder. Dat heeft hij al gedaan, sedert het donker begon te worden. Sedert de kanselier zijn winkel sloot, hetgeen hij van avond bijzonder vroeg heeft gedaan, heeft mijnheer Weevle (met een goedkoop, nauw sluitend fluweelen kapje op het hoofd, dat zijne bakkebaarden overmatig zwaar doet schijnen) nog veel meer op en neer gedwaald.

Het is geen bijzonder merkwaardig verschijnsel, dat mijnheer Snagsby insgelijks slecht op zijn gemak is; want onder den drukkenden invloed van het geheim, dat hem bezwaart, is hij dat altijd meer of minder. De gedachte aan het geheimzinnig raadsel, waarvan hij mede bewust is en toch niets weet, jaagt hem telkens naar de plek, die de eerste oorsprong er van schijnt te wezen — de lorrenwinkel in het hofje. Deze oefent eene onwederstaanbare aantrekkingskracht op hem uit. Nu komt hij alweder aan, met voornemen om de Zon langs en het hofje door te gaan, en zoo eene avondwandeling van tien minuten te doen.

"Wat, mijnheer Weevle?" zegt Snagsby, terwijl hij blijft stilstaan. "Zijt gij daar?" — "Ja,"

antwoordt Weevle. "Hier ben ik, mijnheer Snagsby." — "Schept gij eens een luchtje, zooals ik doe, eer gij naar bed gaat?" — "Wel, er is niet veel lucht hier te krijgen, en die er is, is niet heel verfrisschend," antwoordt Weevle, eens in het hofje heen en weer kijkende. — "Wel waar, mijnheer. Merkt gij niet," hervat Snagsby, even ophoudende om de lucht op te snuiven en als het ware te proeven, "merkt gij niet, mijmheer Weevle, dat — om er niet te veel van te zeggen — dat men hier iets vettigs ruikt, mijnheer?" — "Ja, ik heb ook al opgemerkt, dat hier van avond eene rare soort van lucht is," zegt Weevle. "Ik denk, dat het de karbonaden in de Zon zullen zijn." — "Karbonaden, denkt gij? O! — Karbonaden?" Snagsby snuift en proeft nog eens. "Ja, dat kon wel zijn, mijnheer. Maar dan zou men zeggen, dat er wel eens naar de keukenmeid in de Zon mocht gezien worden. Zij heeft ze laten aanbranden. En ik geloof ook niet, mijnheer," Snagsby snuift en proeft alweder, spuwt daarop en veegt zijn mond af; "ik denk niet — om er niet te veel van te zeggen — dat zij heel versch waren toen zij op den rooster kwamen." — "Dat is wel mogelijk. Het is heel bederfelijk weer." — "Ja, dat is het ook," zegt Snagsby; "en ik vind, dat het iemand neerslachtig maakt." — "Waarachtig," antwoordt Weevle, "ik moet zeggen, dat ik er akelig van word." — "Maar gij leeft ook zoo eenzaam, en woont in eene eenzame kamer, waar zulk eene akeligheid in gebeurd is," zegt Snagsby, langs des anderen schouder den donkeren gang inkijkende en vervolgens een paar stappen achterwaarts doende, om naar het huis op te zien. "Ik zou niet zoo alleen, als gij doet, in die kamer kunnen leven, mijnheer. Ik zou des avonds somtijds zoo onrustig en ongedurig worden, dat het mij naar de deur zou jagen, en ik liever zou willen staan dan daar blijven zitten. Maar het is ook waar, dat gij in uwe kamer niet hebt gezien, wat ik daar gezien heb. Dat maakt een verschil." — "Ik weet er toch al genoeg van," antwoordt Tony. — "Het is niet aangenaam, niet waar?" vervolgt Snagsby, achter zijne hand zijn vriendelijk overredend kuchje kuchende. "Mijnheer Krook mocht dat bij de huur wel in aanmerking nemen. En dat zal hij ook wel doen, hoop ik." — "Ik hoop het ook," zegt Tony, "maar ik twijfel er aan." — "Gij vindt de huur dus hoog, mijnheer?" hervat Snagsby. "Ja, de huren zijn hoog hier in de buurt. Ik weet niet hoe het komt, maar die rechtsgeleerdheid schijnt alles duurder te maken. Niet," vervolgt Snagsby, met zijn verontschuldigend kuchje, "dat ik een woord meen te zeggen tegen een vak, waaruit ik mijn brood haal."

Mijnheer Weevle laat nog eens zijne oogen door het hofje op en neer gaan, en ziet dan Snagsby aan. Deze vangt zijn blik met verlegene vriendelijkheid op, kijkt omhoog naar eene ster of zoo iets, en kucht een kuchje, hetwelk aanduidt, dat hij niet recht weet hoe hij van dit gesprek zal afkomen.

"Het is eene merkwaardige omstandigheid, mijnheer," begint hij, langzaam zijne handen wrijvende, "dat hij hier moest..." — "Wie is hij?" valt Weevle er op in. — "De overledene, weet gij," zegt Snagsby, door eene beweging van zijn hoofd en rechterwenkbrauw naar de trap wijzende, en zijn bekende een tikje tegen een knoop gevende. — "O, hij!" zegt de ander, alsof het onderwerp hem niet best beviel: "ik dacht dat wij met hem gedaan hadden." — "Ik wilde alleen maar zeggen, mijnheer, dat het eene merkwaardige omstandigheid is, dat hij hier moest komen wonen en een van mijne kopiïsten worden, en dat gij daarop hier moest komen wonen en ook een van mijne kopiïsten worden. Ik bedoel niets beleedigends met die benaming, mijnheer," zegt Snagsby, afbrekende met een wantrouwen, dat hij misschien de onbeleefdheid heeft gehad van zeker gezag over mijnheer Weevle aan te duiden, "want ik heb kopiïsten gekend, die naderhand aandeel in brouwerijen hebben gekregen en heel fatsoenlijke zaken gedaan. Heel fatsoenlijke zaken, mijnheer," voegt Snagsby er bij, met zekeren angst, dat hij zijn misslag niet verbeterd heeft. — "Het is een zonderlinge samenloop van omstandigheden, zooals gij zegt," antwoordt Weevle, nog eens heen en weder kijkende. — "Er schijnt iets noodlottigs in te zijn, niet waar?" zegt de kantoorwinkelier. — "Ja!" — "Juist," herneemt Snagsby, met zijn bevestigend kuchje. "Iets noodlottigs. Ja, iets noodlottigs. Nu, mijnheer Weevle, vrees ik, dat ik u goedennacht moet wenschen;" Snagsby spreekt alsof het hem zeer speet, dat hij gaan moet, hoewel hij, sedert hij bleef stilstaan om te spreken, steeds naar een middel heeft gezocht om te ontsnappen; "mijn vrouwtje zal anders naar mij loopen zoeken. Goedennacht, mijnheer."

Indien Snagsby zich naar huis haast om zijn vrouwtje de moeite te besparen van naar hem te loopen zoeken, had hij zijn gemoed in dit opzicht kunnen geruststellen. Zijn vrouwtje heeft hem om den hoek van de Zon bestendig in het oog gehad, en sluipt hem nu na, met een zakdoek over haar hoofd geslagen, terwijl zij mijnheer Weevle in het voorbijgaan met een uitvorschenden blik vereert.

"Gij zult mij in allen gevalle wel kennen, jufvrouw, als ge mij weerom ziet," zegt Weevle bij zich zelven; "en ik kan u geen compliment maken over uw voorkomen, wie gij ook wezen moogt, met uw hoofd zoo ingebakerd. Zal die kerel dan n o o i t komen!"

De bedoelde kerel nadert terwijl hij spreekt. Weevle steekt stil een vinger op, trekt hem mede den gang in en sluit zachtjes de straat-

deur. Daarop gaan zij naar boven, Weevle met zware, Guppy (want hij is het) met zeer lichte stappen. Nadat zij in de achterkamer zijn opgesloten, spreken zij zacht.

"Ik dacht, dat gij ten minste naar de maan waart geloopen, in plaats van hier te komen," zegt Tony. — "Wel, ik heb tegen tien uur gezegd." — "Gij hebt tegen tien uur gezegd," herhaalt Tony. "Ja, dat hebt gij ook. Maar naar mijne rekening is het al tienmaal tien — al honderd ure. Ik heb nooit in mijn leven zulk een avond gehad." — "Wat is er dan gebeurd?" — "Dat is het juist," antwoordt Tony. "Er is niets gebeurd. Maar ik heb hier zitten blazen en zweeten in dit pleizierige hok, tot ik van akeligheid niet wist waar ik blijven zou. Kijk die kaars er eens uitzien," zegt Tony, en wijst naar eene duister brandende kaars op de tafel, met eene groote kool aan de pit en eene lange doodceel. — "Dat is gemakkelijk te verbeteren," merkt Guppy aan, terwijl hij den snuiter opneemt. — "Is het?" antwoordt zijn vriend. "Niet zoo gemakkelijk als gij denkt. Zoo akelig smeulend heeft zij gebrand, sedert ik ze heb opgestoken." — "Maar wat scheelt u toch, Tony?" vraagt Guppy, hem met den snuiter in de hand aanziende, terwijl de ander met den elleboog op de tafel leunt. — "Ik heb razend het land," antwoordt Tony. "Het is die onuitstaanbaar sombere zelfmoordenaarskamer, en die akelige oude vent daar beneden, geloof ik." Weevle schuift gemelijk het snuiterbakje met zijn elleboog van zich af, legt het hoofd in de hand, zet zijne voeten op den haardrand en staart in het vuur. Terwijl Guppy naar hem kijkt, schudt hij even zijn hoofd en zet zich in eene gemakkelijke houding aan den overkant der tafel. — "Was dat Snagsby, die met u praatte, Tony?" — "Ja, en dat — "Ja, het was Snagsby," antwoordt Weevle, eene andere wending aan zijn gezegde gevende. — "Over zaken?" — "Neen, niet over zaken. Hij kuierde maar voorbij en bleef staan om wat te wauwelen." — "Ik dacht wel, dat het Snagsby was," hervat Guppy, "en ik hield het voor beter, dat hij mij niet zag; dus wachtte ik tot hij weg was." — "Daar is het alweer zoo!" roept Tony uit, voor een oogenblik opkijkende. "Altijd zoo geheimzinnig en raadselachtig. Waarachtig, als wij een moord wilden plegen, zouden wij er geen grooter geheim van kunnen maken."

Guppy veinst te glimlachen; en om het gesprek op iets anders te brengen, ziet hij, met ware of voorgewende bewondering, in de kamer rond naar de galerij van Engelsche schoonheden, en besluit met het portret van Lady Dedlock boven den schoorsteenmantel, waarop zij is voorgesteld op een terras, met een voetstuk op dat terras, en eene vaas op dat voetstuk, en haar shawl over die vaas, en een verbazenden lap bont over dien shawl, en haar arm op dat bont, en eene bracelet aan haar arm.

"Dat is Lady Dedlock op een haar," zegt Guppy. "Eene sprekende gelijkenis." — "Ik wenschte wel, dat het zoo was," bromt Tony, zonder van houding te veranderen, "dan zou ik hier wat pleizieriger conversatie hebben."

Nu begrijpende, dat zijn vriend met geene goede woorden in een meer gezellig humeur is te brengen, beproeft Guppy of het niet beter is zich ontevreden te houden.

"Tony," zegt hij, "ik kan iets voor iemands neerslachtigheid inschikken, want niemand weet beter dan ik hoe die iemand kan overvallen; en niemand kan dat beter weten dan iemand, die een onbeantwoord beeld in zijn hart heeft geprent. Maar zulke dingen hebben hunne grenzen als er een onschuldig persoon bij te pas komt, en ik moet u zeggen, Tony, dat ik uwe tegenwoordige manier van doen niet gastvrij, en ook niet zeer fatsoenlijk vind." — "Dat zijn sterke uitdrukkingen, William Guppy," zegt Weevle hierop. — "Dat kan wel wezen, mijnheer," antwoordt Guppy, "maar niet sterker dan mijn gevoel."

Weevle bekent, dat hij ongelijk heeft gehad, en verzoekt mijnheer William Guppy om er niet meer aan te denken. Deze evenwel, nu zooveel voordeel behaald hebbende, wil dit niet loslaten, zonder nog wat geknord te hebben.

"Neen, voor den drommel, Tony," zegt hij, "gij moest waarlijk wat voorzichtig zijn om het gevoel van iemand te kwetsen, die een onbeantwoord beeld in zijn hart heeft geprent, en die, wat de snaren betreft, die de teederste aandoeningen doen trillen, waarlijk niet zoo geheel gelukkig is. Gij, Tony, bezit in u zelven alles wat berekend is om het oog te bekoren of den smaak te streelen. Het ligt niet — gelukkig voor u misschien, en mogelijk mocht ik wel wenschen, dat het met mij eveneens was — het ligt niet in uw karakter, om éénе bloem te blijven zweven. De geheele tuin staat voor u open en uwe luchtige wieken dragen u daarin overal heen. En toch, Tony, ver zij het van mij zelfs uw gevoel zonder reden te kwetsen!"

Tony bidt nog eens, dat men van dat onderwerp zal afstappen, met nadruk zeggende: "William Guppy, zwijg er van!" en William Guppy bewilligt hierin, met het antwoord: "Uit mij zelven zou ik er nooit van gesproken hebben, Tony."

"En nu," zegt Tony, het vuur oppokende, "nog eens over dat pakje brieven. Is het niet iets zonderlings van Krook, dat hij juist van nacht twaalf ure bepaald heeft om het mij over te geven?" — "Zeer zonderling. Waarom deed hij dat?" — "Waarom doet hij alles? Dat weet hij zelf niet. Hij zeide, dat het vandaag zijn verjaardag was, en dat hij ze mij van nacht om twaalf ure zou geven. Hij zal zich tegen

dien tijd stom hebben gedronken. Hij is er den geheelen dag aan bezig geweest." — "Hij heeft toch de afspraak niet vergeten, hoop ik?" — "Vergeten? laat dat maar op hem aankomen. Hij vergeet nooit iets. Ik heb hem van avond nog gezien, tegen acht ure. Ik hielp hem zijn winkel sluiten, en hij had de brieven toen in zijne bonten muts. Hij nam die af en liet ze mij zien. Toen de winkel gesloten was, nam hij ze uit zijne muts, hing de muts achter op zijn stoel, en bleef voor het vuur staan om ze na te kijken. Ik hoorde hem een poosje later hier door den vloer heen het eenige liedje neuriën, dat hij kan — van Bibo en den ouden Charon, en dat Bibo dronken was toen hij stierf, of zoo iets. Sedert is hij zoo stil geweest als eene oude rat, die in haar hol zit te slapen." — "En gij moet om twaalf ure naar beneden gaan?" — "Ja, om twaalf ure. Maar, zooals ik u zeg, toen gij hier kwaamt was het mij alsof het al honderd ure was." — "Tony," zegt Guppy, na eene poos met gekruiste beenen te hebben zitten peinzen, "hij kan immers nog niet lezen, niet waar?" — "Lezen! Hij zal nooit leeren lezen. Hij kan al de letters afzonderlijk schrijven, en hij kent ook de meeste afzonderlijk, als hij ze ziet; zoover is hij door mij gevorderd; maar hij kan ze niet bijeenvoegen. Hij is te oud om nu nog den slag daarvan te krijgen — en te veel aan den drank." — "Tony," zegt Guppy, zijne beenen uitspreidende en wederom over elkander slaande, "hoe denkt gij, dat hij dien naam van Hawdon heeft gespeld?" — "Dien heeft hij niet gespeld. Gij weet welk een zonderling talent hij in dat opzicht heeft, en hoe hij zich gewend heeft om alles op het oog af na te schrijven. Zoo schreef hij ook dien naam na — blijkbaar naar het adres van een brief, en vroeg mij hoe ik hem uitsprak." — "Tony," zegt Guppy, alweder zijne beenen andersom over elkander slaande, "zoudt ge zeggen, dat het origineele schrift van een man of van eene vrouw was?" — "Van eene vrouw. Vijftig tegen een, dat het van eene dame is — staat vrij schuins, en het eind van de letter *n* lang uitgerekt en haastig."

Guppy heeft onder dit gesprek op zijn duim zitten bijten, doorgaans van duim verwisselende als hij zijne beenen andersom over elkander sloeg. Terwijl hij dit weder wil doen, kijkt hij toevallig naar de mouw van zijne jas. Deze trekt zijne aandacht. Hij blijft er ontsteld naar staren.

"Wat drommel, Tony, gaat er toch van avond in dit huis om? Is er brand in een schoorsteen?" — "Brand in een schoorsteen?" — "Ja," hervat Guppy, "zie maar eens hoe het roet valt. Kijk hier, op mijn arm. En zie daar, op de tafel. Dat duivelsche goed, men kan het niet wegblazen — het smeert alsof het zwart vet was!"

Zij kijken elkander aan, en Tony gaat aan de deur luisteren, en een weinigje hooger, en een weinigje lager, op de trap. Hij komt terug, en zegt, dat alles wel en alles stil is; en vertelt wat hij eene poos te voren tegen Snagsby heeft gezegd, dat men in de Zon karbonaden braadt.

"En het was toen," hervat Guppy, nog met walgenden afkeer naar zijne mouw kijkende, terwijl zij voor het vuur hun gesprek hervatten en zich over de tafel naar elkander toebuigen, met de hoofden zeer dicht bijeen, "dat hij u vertelde, dat hij het pakje brieven uit het valies van zijn huurder had genomen." — "Toen was dat, mijnheer," zegt Tony, even zijne bakkebaarden opstrijkende, "en toen schreef ik een regeltje aan mijn besten vriend, den heer William Guppy, om hem de afspraak voor van avond te berichten en hem te raden om niet vroeger te komen, omdat hij daar beneden zoo drommels slim is."

De luchtige toon der modewereld, dien mijnheer Weevle gewoonlijk aanneemt, gaat hem van avond zoo slecht af, dat hij hem spoedig laat varen en ook geen verder werk van zijn bakkebaard maakt, maar zich, na over zijn schouder te hebben omgekeken, weder aan zijne akeligheid schijnt over te geven.

"Gij zult de brieven naar uwe kamer meenemen om ze te lezen en te vergelijken, zoodat gij er hem alles van zeggen kunt. Dit is immers de afspraak, Tony?" zegt Guppy, onrustig op zijn duim bijtende. — "Gij kunt niet te zacht spreken. Ja. Dat hebben hij en ik afgesproken." — "Ik zal u eens wat zeggen, Tony." — "Gij kunt niet te zacht spreken," zegt Tony nog eens. Guppy antwoordt met een knik van zijn verstandig hoofd, steekt dit nog meer vooruit en laat zijne stem tot een gefluister dalen. — "Ik zal u eens wat zeggen. Het eerste wat wij doen moeten is, een ander pakje te maken, evenals het echte; zoodat, als hij vragen mocht om het echte te zien, terwijl het in mijne handen is, gij hem dan het namaaksel kunt laten kijken." — "En als hij dan dat namaaksel ontdekt zoodra hij het ziet — en met zijne scherpe, borende oogen is dat omtrent vijfhonderdmaal waarschijnlijker, dan dat hij het niet zal doen," merkt Tony aan. — "Dan worden wij er brutaal tegen in. Zij behooren hem niet toe en hebben hem nooit toebehoord. Dat hebt gij gezien, en gij hebt ze veiligheidshalve in mijne handen gesteld — een rechtsgeleerd vriend van u. Als hij er ons toe noodzaakt, zullen wij wel weer voor den dag komen. Is het zoo niet?" — "Ja-a!" luidt Tony's onwillige toestemming. — "Maar, Tony," zegt zijn vriend berispend, "hoe ziet gij mij zoo aan? Gij twijfelt toch niet aan William Guppy! Gij denkt toch aan niets kwaads?" — "Ik denk aan niets meer dan wat ik weet, William," antwoordt de ander ernstig. — "En wat weet ge dan?"

vaart Guppy uit, zijne stem een weinig verheffende; maar nadat zijn vriend hem nog eens heeft gewaarschuwd: "Ik zeg u, gij kunt niet te zacht spreken," herhaalt hij zijne vraag zonder eenig geluid te geven en vormt slechts met zijne lippen de woorden: "Wat weet gij?" — "Ik weet drie dingen. Vooreerst weet ik, dat wij hier in het geheim als een paar samenzweerders zitten te fluisteren." — "Welnu," zegt Guppy, "beter een paar samenzweerders dan een paar domkoppen, en dat zouden wij zijn als wij iets anders deden; want het is de eenige manier om te doen wat wij willen doen. Ten tweede?" — "Ten tweede is het mij nog niet gebleken, hoe er ooit eenig voordeel van kan komen."

Guppy slaat zijne oogen op naar het portret van Lady Dedlock voor den schoorsteenmantel en antwoordt: "Tony, ik moet u verzoeken om dat aan de eerlijkheid van uw vriend over te laten. Behalve dat het strekken kan om dien vriend behulpzaam te zijn, bij die snaren van het menschelijk gemoed, die — die bij deze gelegenheid niet in pijnlijke trilling behoeven gebracht te worden — is uw vriend ook geen gek. Wat is dat?"

"Het is de klok van St.-Pauls, die elf uur slaat. Luister, en gij zult al de klokken in de stad hooren slaan."

Beiden zitten stil te luisteren naar de metalen stemmen, nabij en veraf, die van torens van verschillende hoogte klinken, nog meer verschillend van toon dan van plaatsing. Nadat zij eindelijk hebben opgehouden, schijnt alles nog stiller en geheimzinniger dan te voren. Een onaangenaam gevolg van het fluisteren is, dat het een atmospheer van stilte schijnt voort te brengen, waarin de spooksels van het geluid omwaren, een vreemd gekraak en getik, het ritselen van kleederen, die geene zelfstandigheid hebben, en de stappen van akelige voeten, die op het zeezand of de versch gevallen sneeuw geene sporen zouden achterlaten. De twee vrienden zijn zoo zenuwachtig, dat voor hen de lucht vol van die spooksels is, en zij beide te gelijk omkijken om te zien of de deur wel gesloten is.

"Ja, Tony," zegt Guppy, nog dichter bij het vuur schuivende en op den nagel van zijn bevenden duim bijtende. "Gij zoudt nog zeggen, ten derde?" — "Het is ver van aangenaam een komplot tegen een doode te maken in de kamer waar hij gestorven is, vooral als men er toevallig zelf in slaapt." — "Maar wij maken geen komplot tegen hem, Tony." — "Mogelijk niet; maar het bevalt mij toch niet. Kom hier ook eens alleen wonen, en zie dan hoe het u bevalt." — "Wat dooden betreft, Tony" zegt Guppy, dit voorstel aan zijne plaats latende, "in de meeste kamers zijn dooden geweest." — "Dat weet ik wel, maar in de meeste kamers laat men hen met rust en dan — dan laten zij u met rust," antwoordt Tony.

De twee vrienden zien elkander wederom aan. Guppy zegt haastig iets, dat beduiden moet, dat zij den doode misschien een dienst zullen bewijzen, en dat hij dit wel hoopt. Er volgt eene drukkende stilte, totdat Tony, door eensklaps het vuur op te poken, Guppy doet overeind springen, alsof hij zelf was opgepookt.

"Ba!" zegt hij; "er dwaalt nog meer van dat leelijke roet in het rond. Laten wij het venster wat openzetten, om een mondje vol lucht te krijgen. Het is hier te benauwd."

Hij schuift het raam open, en beiden leunen op de vensterbank, half binnen en half buiten de kamer. De naburige huizen staan te dichtbij om hun te veroorloven iets van de lucht te zien, zonder dat zij den nek verdraaien om naar boven te kijken; maar de lichten voor de beslagene vensters hier en daar, en het rollen van rijtuigen, en de gewaarwording, dat er nog beweging van menschen is, vinden zij toch, dat eene verademing geeft. Guppy trommelt met de vingers op de vensterbank, en hervat zijn gefluister, thans met iets comisch in zijn toon, alsof hij comedie speelde.

"Apropos, Tony, vergeet den ouden Smallweed niet." Hij meent den jongen heer van dien naam. "Ik heb hem niets hiervan laten merken, weet ge. Die grootvader van hem is veel te slim. Dat zit in het bloed." — "Ik zal mij wel voor hem wachten," zegt Tony. — "En wat Krook aangaat," hervat Guppy. "Denkt gij, dat hij werkelijk nog andere papieren van belang in handen heeft gekregen, zooals hij tegen u gesnoefd heeft, sedert gij zulke vrienden zijt?" — Tony schudt zijn hoofd. "Dat weet ik niet. Ik kan het mij haast niet verbeelden. Als wij door dit gevalletje heenkomen zonder zijne achterdocht wakker te maken, zal ik er zeker wel meer van vernemen. Hoe kan ik het weten, zonder ze te zien, als hij het zelf niet weet? Hij spelt er gedurig woorden uit, en schrijft ze met krijt op de tafel en op den muur, en vraagt wat dit is en wat dat is; maar zijn geheele schat kan voor zoover ik weet alles wel scheurpapier zijn, waarvoor hij het ook gekocht heeft. Het is eene gekheid van hem, zich te verbeelden, dat hij documenten in zijn bezit heeft. Hij is, als ik kan afgaan op wat hij mij zegt, al vijf en twintig jaren aan het werk om ze te leeren lezen." — "Maar hoe zou hij toch het eerst op dat denkbeeld zijn gekomen? Dat is de vraag," zegt Guppy, zijn ééne oog dichtknijpende, nadat hij eene poos met rechtsgeleerde diepzinnigheid heeft zitten peinzen. "Misschien heeft hij papieren gevonden in iets, dat hij kocht en waarin men niet dacht, dat papieren verborgen waren; en misschien heeft hij zich toen, omdat ze zoo verborgen waren, in het hoofd gezet, dat zij van waarde zijn." — "Of misschien heeft men hem gefopt met een vermeend koopje. Of misschien is hij heel en

al gek geworden, door zoolang te kijken op wat hij heeft, en door den drank en door altijd van het Hof en van documenten te hooren," laat Weevle hierop volgen.

Guppy, die op de vensterbank zit en met zijn hoofd knikkende al deze mogelijkheden overweegt, gaat ondertusschen voort met op die vensterbank te trommelen en ze met zijne hand te drukken en te meten, totdat hij zijne hand haastig terugtrekt.

"Wat in des duivels naam is dat?" zegt hij. "Kijk mijne vingers eens."

Er kleeft een dik, geel vocht aan, onaangenaam voor het gezicht en gevoel, en nog onaangenamer voor den reuk, eene slijmige, walgelijke olie, die iets heeft, dat beiden met onwillekeurig afgrijzen doet huiveren.

"Wat hebt gij hier gedaan? Wat hebt gij uit het venster gegoten?" — "Ik uit het venster gegoten? Niets, dat zweer ik u. Nooit zoolang ik hier ben," roept de huurder uit. — "En zie toch hier — en daar!" Men licht met de kaars, en het druipt aan een hoek der vensterbank langzaam langs de steenen af; en daar ligt het in een dikken, walgelijken plas. — "Dit is een afschuwelijk huis," zegt Guppy, het venster dicht schuivende. "Geef mij water, of ik zal mijne hand moeten afhakken."

Hij wascht, en wrijft, en schuurt, en ruikt, en wascht zoodanig, dat hij zich nog niet lang met een glas brandewijn heeft verkwikt en zwijgend voor het vuur gestaan, wanneer de klok der St.-Paulskerk slaat, en daarop al die andere klokken, van hare torens van allerlei hoogte in de donkere lucht en met hare verschillende klanken, insgelijks twaalf slaan. Alles wordt weder stil, en nu zegt de huurder van Krook:

"Eindelijk is het de bestemde tijd. Zal ik gaan?"

Guppy knikt en geeft hem, bij wijze van gelukwensch, een slag op den rug; maar niet met de gewasschene had, schoon het zijne rechterhand is.

Hij gaat naar beneden, en Guppy zet zich voor het vuur en poogt een voorraad van geduld te verzamelen om een langen tijd te wachten. Maar na verloop van niet meer dan een paar minuten kraakt de trap en komt Tony haastig terug.

"Hebt gij ze al?" — "Of ik ze al heb? Neen. De oude is er niet."

Hij heeft in dien korten tijd zulk een geweldigen schrik gezet, dat zijne ontsteltenis ook den ander bevangt, die nu op hem toeschiet en met eene luide stem vraagt: "Wat is er te doen?"

"Ik kreeg geen gehoor, en deed toen zachtjes de deur open en keek binnen. En daar komt de brandlucht, en daar komt dat roet en dat

"LIEFSTE, GIJ KENT DIE TWEE HEEREN WEL!" — "JA," ANTWOORDT JUFVROUW SNAGSBY, ZEER STIJF KNIKKENDE. (blz. 228).

smeer vandaan — en hij is er niet!" Deze laatste woorden brengt Tony bijna kermend uit.

Guppy neemt de kaars op. Zij gaan naar beneden meer dood dan levend, en zich aan elkander vasthoudende stooten zij de deur van de kamer achter den winkel open. De kat is tot dicht bij die deur teruggedeinsd en staat te blazen — niet tegen hen, maar tegen iets anders, dat voor het vuur op den grond ligt. Er is zeer weinig vuur in den haard overgebleven, maar er is een verstikkende rookwalm in de kamer en een donkere vettige aanslag op de muren en den zolder. De stoelen en de tafel, en de flesch, die zoo zelden van de tafel af is, staan daar allen als gewoonlijk. Op den rug van een stoel hangen de bonten muts en de rok des ouden mans.

"Kijk!" fluistert de inwoner, en vestigt met bevende vingers de aandacht van zijn vriend op deze voorwerpen. "Dat heb ik u gezegd. Toen ik hem het laatst hier zag, nam hij zijne muts af, haalde het pakje oude brieven daaruit, hing zijne muts achter op den stoel — zijn rok hing daar al, want dien had hij uitgetrokken eer hij de luiken ging opzetten — en toen ik heenging stond hij met die brieven in zijne hand, juist waar nu dat zwarte ding op den grond ligt."

Zou hij ergens hangen? Zij kijken rond. Neen.

"Zie!" fluistert Tony. "Voor dien zelfden stoel ligt een eindje rood pennenkoord. Dat zat om de brieven. Hij maakte het langzaam los, terwijl hij mij lachend aankeek, en smeet het toen daar neer. Ik zag het daar vallen." — "Wat scheelt die kat?" zegt Guppy. "Zie haar daar eens." — "Dol, geloof ik. Geen wonder in dit verwenschte huis."

Zij komen langzaam vooruit en kijken naar al die dingen. De kat blijft op dezelfde plek staan blazen tegen iets, dat tusschen de twee stoelen op den grond ligt. Wat is het? Houd het licht er eens bij.

Daar is eene kleine gebrande plek op de planken; daar ligt de tonder van een pakje verbrand papier, doch niet zoo licht als gewoonlijk, maar het schijnt met iets doorweekt; en daar ligt — is het de gebrokkelde kool van een verbrand stuk hout, met witte asch besprenkeld, of wat is het? O afgrijselijk! Hij is er toch wel! en dit, waarvoor zij wegloopen, zoodat zij de kaars doen uitwaaien en elkander op straat overhoop rennen, is al wat van hem is overgebleven.

"Help, help, help! Kom toch om's Hemels wil hier in huis!"

Er komen menschen genoeg, maar niemand kan helpen. De lord-kanselier van dat Hof, tot op het laatste toe trouw aan zijn titel, is den dood gestorven van alle lord-kanseliers in alle Hoven, en van alle gezagvoerders op alle plaatsen en onder alle namen, waar bedrog en valschheid gepleegd en onrecht gedaan wordt. Geef dien dood een naam gelijk het Uwe Hoogheid belieft, schrijf hem toe aan wien gij wilt, of zeg dat hij, hoe gij maar wilt, had kunnen verhoed worden, het is altijd dezelfde dood — uit de bedorvene vochten van het bedorvene lichaam zelf, en daaruit alleen, geteeld — zelfverbranding, en niets anders.

XXXIII.

DE ERFGENAAM.

De twee heeren, met eenigszins smerige mouwen en knoopen, die de laatste lijkschouwing in de Zon bijwoonden, verschijnen daar nu weder met verbazenden spoed (de ijverige en schrandere bode van de wijk heeft zich buiten adem geloopen om hen te halen) en doen nasporingen door het geheele hofje, en verschuilen zich dan weder in de zijkamer van de Zon, en gaan met vliegende pennen op het gladste papier aan het schrijven. Zij teekenen aan hoe gisteren tegen middernacht de geheele omtrek van Chancery-Lane in schrik en opschudding is gebracht, door de volgende onrustbarende en afgrijselijke ontdekking. Zij stippen vervolgens aan, hoe men zich ongetwijfeld zal herinneren, dat eenigen tijd geleden de algemeene aandacht op eene smartelijke wijze werd bezig gehouden door een geheimzinnig, aan opium toegeschreven sterfgeval, dat op de bovenkamer van een huis had plaats gehad, waarin een lorrenwinkel en uitdragerij werd gehouden door een hoogbejaard en aan den drank verslaafd persoon, die veel zonderlings in zijne manieren had, en den naam droeg van Krook; en hoe, door een merkwaardigen samenloop van omstandigheden, deze Krook, als getuige werd gehoord, bij de lijkschouwing, welke, gelijk iedereen nog moet heugen, bij die gelegenheid in de Zon werd gehouden, eene zeer geregelde herberg, belendende aan het bedoelde huis aan de westzijde, en het eigendom van een zeer fatsoenlijken kastelein, mijnheer James George Bogsby. Dan vermelden zij (met zooveel woorden als maar mogelijk is) hoe gisteravond eenige uren lang een zeer bijzondere reuk werd opgemerkt door de bewoners van het hofje, waarin de treurige gebeurtenis, welke het onderwerp van het tegenwoordige verslag uitmaakt, is voorgevallen, en welke reuk op één oogenblik zoo sterk was, dat mijnheer Swills, een comisch zanger, als zoodanig door mijnheer J. G. Bogsby geëngageerd, in eigen persoon aan onzen rapporteur heeft verklaard, tot Miss M. Melvilleson (eene dame van erkende muzikale talenten, insgelijks door J. G. Bogsby geëngageerd om zich in eene reeks van concerten, muzikale vereenigingen of samenkomsten genoemd — welke onder directie van

mijnheer Bogsby, volgens de akte van George den Tweeden, gehouden worden — als zangeres te laten hooren) gezegd te hebben, dat zijne stem aanmerkelijk door de onzuiverheid van den dampkring was aangedaan, zijnde zijne schertsende uitdrukking geweest, "dat het zeker uit den notentijd geraakte, want dat hij er geen een meer kon zingen of kraken." Hoe deze verklaring van mijnheer Swills volkomen bevestigd wordt door de getuigenis van twee fatsoenlijke gehuwde vrouwen, in hetzelfde hofje woonachtig, en respectievelijk bekend onder de namen van jufvrouw Piper en Perkins, welke beide die stinkende uitwasemingen hebben opgemerkt, en in de meening verkeerden, dat dezelve uit het huis van Krook, de ongelukkige overledene, afkomstig waren. Dit alles en nog veel meer schrijven de twee heeren, die eene compagnieschap hebben aangegaan om dit ongelukje vriendschappelijk met elkander te deelen, dadelijk op; en de jeugdige mannelijke bevolking van het hofje (die in een oogenblik uit het bed is gekomen) klimt tegen de luiken van het venster omhoog, om de kruinen hunner hoofden te zien, terwijl zij daaraan bezig zijn.

Het geheele hofje, volwassenen zoowel als jongens, blijft dien nacht slapeloos, en kan niets anders doen dan naar dat noodlottige huis loopen en er over praten. Jufvrouw Flite is manhaftig uit hare kamer gered, alsof die in brand stond, en heeft een bed in de Zon gekregen. In die herberg wordt den geheelen nacht het gas niet uitgedraaid en de deur niet gesloten, want alles wat het publiek in rep en roer brengt is eene goede zaak voor de Zon, daar het hofje dan versterking of troost noodig heeft. Sedert de lijkschouwing heeft de Zon nog niet zooveel vraag naar het maagbittertje met kruidnagelen of naar brandewijn met heet water gehad. Zoodra de bierjongen hoorde wat er gebeurd was, rolde hij zijne hemdsmouwen stijf tot aan zijne schouders op en zeide: "Nu zal het er bij ons spannen!" Op het eerste gerucht is de kleine Piper voortgerend om de brandspuit te halen, en zegepralend in een hollenden galop teruggekomen, omhoog op den Phenix gezeten, en zich, te midden van helmen en toortsen, met alle macht aan dat fabelachtige dier vasthoudende. Een der gehelmde mannen blijft, nadat hij zorgvuldig in alle hoeken en gaten heeft gekeken, voor het huis op en neer kuieren, in gezelschap van een der twee politiedienaren, die insgelijks op de wacht zijn gelaten. Ieder in het hofje, die maar een halven schelling rijk is, toont eene onverzadelijke begeerte om dit drietal in een vloeibaren vorm zijne gastvrijheid te bewijzen.

Weevle en zijn vriend Guppy zitten in de Zon in het buffet, en zijn voor de Zon alles waard wat het buffet bevat, als zij daar maar willen blijven. "Dit is geen tijd," zegt Bogsby, "om op geld te zien," hoewel hij er over de toonbank somtijds zeer scherp naar kijkt; "bestel maar wat gij verkiest, alles wat gij maar noemen kunt is u gegund."

Aldus uitgenoodigd noemen de twee heeren (vooral de heer Weevle) zooveel dingen, dat zij het na verloop van tijd moeielijk vinden iets meer te noemen, hoewel zij nog voortgaan aan ieder, die binnenkomt, opnieuw en op eene nieuwe manier te vertellen welk een nacht zij gehad en wat zij gedacht, gezegd en gezien hebben. Ondertusschen stapt een van de twee politiedienaren nu en dan naar de deur, stoot die tot de volle lengte van zijn arm open, en kijkt uit de duisternis daarbuiten naar binnen; niet dat hij eenigen achterdocht heeft, maar hij mag toch wel weten wat men daar uitvoert.

Aldus vervolgt de nacht zijn tragen loop, en vindt door die ongewone uren heen het hofje nog altijd buiten bed, altijd nog drinkende en schenkende, zich altijd nog gedragende als een hofje, dat een onverwacht legaatje heeft gekregen. Eindelijk trekt de nacht schoorvoetend af, en de lantarenopsteker doet zijne ronde en slaat, gelijk de scherprechter van een despotieken koning, de kleine vurige hoofden af, die gepoogd hebben de duisternis eenigszins te verminderen. Zoo breekt de dag aan, hij mag willen of niet.

En zelfs met zijn flauw Londensch oog, kan de dag opmerken dat het hofje den geheelen nacht op is geweest. Boven en behalve de hoofden, die slaperig op tafels zijn neergezakt, en de voeten, die op een harden vloer in plaats van een bed liggen uitgestoken, ziet zelfs de kalk- en steen-physionomie van het hofje er uitgewaakt en afgemat uit. En nu wordt de buurt wakker, en begint te hooren van wat er gebeurd is, en komt half gekleed aanstroomen om allerlei vragen te doen; en de twee politiedienaren en de gehelmde man (die beter tegen het waken kunnen dan het hofje) hebben werk genoeg om de orde te bewaren.

"Genadige goedheid, mijne heeren!" zegt Snagsby, aankomende. "Wat is het toch, dat ik daar hoor?" — "Wel, het is de waarheid," antwoordt een der politiedienaren. "Dat is het. Ga nu maar door; kom aan." — "Genadige hemel, mijne heeren," zegt Snagsby, eenigszins onzacht achteruitgeduwd. "Ik ben gisteravond tusschen tien en elf uur hier nog aan de deur geweest en heb toen nog met den jonkman gesproken, die hier boven woont." — "Zoo?" antwoordt de politiedienaar. "Gij zult hem dan hier naast de deur vinden. Kom aan, menschen, gaat toch door." — "Niet bezeerd, hoop ik?" zegt Snagsby. — "Bezeerd? Wel neen. Wat zou hem bezeerd hebben?"

Snagsby, door zijne onrust geheel buiten staat om deze of eenige andere vraag te beantwoorden, begeeft zich naar de Zon, en vindt daar mijn-

heer Weevle over een kop thee en een stuk brood zitten kwijnen, met een gezicht alsof hij al veel te lang was opgebleven en veel te veel gerookt had.

"En mijnheer Guppy ook hier!" roept Snagsby uit. "Wel Heere, Heere! Wat schijnt toch het noodlot er mede te spelen! En mijn vr...."

Zijn spraakvermogen begeeft hem op een oogenblik, dat hij het woord "vrouwtje" wil uitspreken; want die zwaar gekrenkte vrouw zoo vroeg de Zon te zien binnentreden en voor de bierkranen te zien blijven staan, terwijl zij als een beschuldigend spooksel de oogen op hem gevestigd houdt, doet hem verstommen.

"Lieve," zegt Snagsby, zoodra zijne tong weder losraakt, "wilt gij iets gebruiken? Een weinigje — of om er niet te veel van te zeggen — een dropje anijs?" — "Neen," antwoordt jufvrouw Snagsby. — "Liefste, gij kent die twee heeren wel!" — "Ja," antwoordt jufvrouw Snagsby, zeer stijf knikkende, en houdt nog hare oogen op haar man gevestigd.

De ongelukkige Snagsby kan deze behandeling niet uitstaan. Hij neemt zijn vrouwtje bij de hand en leidt haar naar een vat in de nabijheid.

"Vrouwtje, waarom kijkt ge mij zoo aan? Och, doe dat toch niet." — "Dat kan ik niet laten," antwoordt jufvrouw Snagsby, "en al kon ik dat, ik zou toch niet willen." — "Zoudt ge waarlijk niet, beste?" hervat Snagsby met zijn kuchje van zachtmoedigheid, en peinst een oogenblik. "Dit is een schrikkelijk geheim, lieve vrouw," zegt hij vervolgens, met zijn kuchje van benauwdheid, nog even bang voor dien blik. — "Ja!" antwoordt jufvrouw Snagsby, haar hoofd schuddende. "Een schrikkelijk geheim." — "Maar vrouwtje," zegt Snagsby op een smeekenden jammertoon, "spreek toch, bid ik u, niet op zulk een bitteren toon tegen mij, en zie mij zoo doorborend niet aan. Ik bid en smeek u, doe dat toch niet. Goede hemel, gij denkt toch niet, dat ik iemand van zelf zou laten verbranden?" — "Dat kan ik niet zeggen," antwoordt jufvrouw Snagsby.

Na eens haastig over zijn ongelukkigen toestand te hebben nagedacht, kan Snagsby zelf "het ook niet zeggen." Hij zou niet stellig durven verzekeren, dat hij er niets mede te maken had gehad. Hij heeft zooveel — hij weet zelf niet wat — met geheimzinnige dingen in en uit dat huis te maken gehad, dat het wel mogelijk is, dat hij, zonder het te weten, ook in die laatste gebeurtenis is betrokken. Hij veegt langzaam zijn voorhoofd met zijn zakdoek af en haalt hijgend adem.

"Lieve vrouw," zegt de ongelukkige winkelier, "zoudt gij er iets tegen hebben om mij te zeggen, waarom gij, die anders zoo omzichtig en kiesch in uw gedrag zijt, nu vóór het ontbijt in een wijnhuis komt?" — "Waarom komt gij hier?" vraagt jufvrouw Snagsby. — "Lieve, alleen om het rechte te vernemen van het ongeluk, dat dien eerwaardigen persoon is overkomen, die zoo verbrand is." Snagsby heeft even moeten ophouden om een kermenden zucht te smoren. "Ik zou het u dan onder uw Fransch broodje verteld hebben." — "Ja, dat zoudt ge zeker wel. Gij vertelt mij alles, mijnheer Snagsby." — "Alles — mijn vr...." — "Ik had gaarne," zegt jufvrouw Snagsby, na zijne toenemende verlegenheid met een dreigenden glimlach te hebben aangezien, "dat ge nu maar met mij naar huis kwaamt. Ik denk, dat ge daar beter bezorgd zijt dan ergens anders." — "Ja, dat weet ik ook haast niet, lieve. Ik ben klaar om mee te gaan."

Snagsby kijkt treurig rond in het buffet, wenscht de heeren Weevle en Guppy goedenmorgen, verzekert hen van de blijdschap, waarmede hij hen ongedeerd heeft gezien, en gaat met zijne vrouw mede. Voor den avond is zijn twijfel, of hij niet op eene of andere onbegrijpelijke manier schuldig is aan het ongeluk, dat het praatje van de geheele buurt is geworden, door dat strakke voortdurende aanstaren zijner vrouw bijna in zekerheid veranderd. Zijn angst is zoo groot, dat nu en dan eene dwalende gedachte bij hem opkomt om zich in handen van het gerecht te stellen en te vorderen, dat hij, als hij onschuldig is, gezuiverd, en als hij schuldig is, volgens alle gestrengheid der wet gestraft zal worden.

Nadat de heeren Weevle en Guppy hebben ontbeten, stappen zij naar Lincoln's Inn, om eene wandeling in den omtrek van het plein te doen, en hunne verwarde hersenen zooveel op te klaren als door zulk eene wandeling mogelijk is.

"Er kan geen gunstiger tijd komen dan de tegenwoordige, Tony," zegt Guppy, nadat zij somber mijmerend de vier zijden van het plein hebben langs gewandeld, "om een paar woorden te wisselen over een punt, waarover wij elkander zoo spoedig mogelijk moeten verstaan." — "Ik zal u eens wat zeggen, William Guppy," zegt de ander, zijn makker met rood opgeloopene oogen aanziende. "Als dat punt weder een komplot is, behoeft gij er niet eens van te spreken. Daarvan heb ik genoeg gehad, en en ik wil er niets meer van hebben. Wij zullen het nog beleven, dat gij zelf in brand of met een slag in de lucht vliegt."

De onderstelling van zulk een verschijnsel is Guppy zoo onaangenaam, dat zijne stem beeft, terwijl hij op den toon van een zedemeester zegt: "Tony, ik zou gedacht hebben, dat wat wij verleden nacht hebben doorgestaan u eene les had moeten geven om nooit in uw leven weder personeel te zijn." Waarop Weevle antwoordt: "William, ik zou gedacht hebben, dat het u eene les had moeten zijn om nooit weder een komplot te maken." Waarop Guppy

zegt: "Wie maakt er een komplot?" Waarop Jobling antwoordt: "Wel, dat doet gij." Waarop Guppy hervat: "Neen, dat doe ik niet." Waarop Jobling uitvalt: "Dat doet gij wel." Waarop Guppy vraagt: "Wie zegt dat?" Waarop Jobling verklaart: "Dat zeg ik." Waarop Guppy uitroept: "Ei zoo?" Waarop Jobling laat volgen: "Ja zeker!" En daar zij beide nu zeer verhit zijn, wandelen zij eene poos stilzwijgend voort, om weder wat te bekoelen.

"Tony," zegt Guppy daarna, "als gij uw vriend woudt aanhooren, in plaats van tegen hem uit te vallen, zoudt gij geene vergissingen begaan. Maar gij hebt een driftig gestel en bedenkt niet wat gij doet. Daar gij in u zelven alles bezit, Tony, wat het oog...." — "Och, loop naar den drommel met dat oog!" valt Weevle hem in de rede. "Zeg maar wat gij te zeggen hebt."

Zijn vriend in deze knorrige en materieele stemming vindende, duidt Guppy de edele aandoeningen van zijn gemoed alleen aan door den toon van beklag, waarmede hij opnieuw begint:

"Tony, wanneer ik zeg, dat er een punt is, waarover wij ons spoedig met elkander moeten verstaan, bedoel ik daarmede geen komplot, hoe onschuldig het ook wezen mag. Gij weet wel, dat het in ons vak, bij alle zaken, die voor eene rechtbank komen, vooraf gearrangeerd wordt, welke feiten de getuigen zullen moeten bewijzen. Is het nu al of niet raadzaam, dat wij vooraf weten welke feiten wij zullen moeten getuigen, bij het aanstaande onderzoek naar den dood van dien ongelukkigen ouden Mo — heer?" Hij wilde Mogol zeggen, maar denkt, dat heer in deze omstandigheden beter past. — "Feiten! Welke feiten?" — "De feiten, die bij dat onderzoek te pas komen. Namelijk" — Guppy telt op zijne vingers af — "wat wij van zijne levenswijs wisten; wanneer gij hem het laatst gezien hebt; in welken toestand hij toen was; de ontdekking, die wij gedaan hebben, en hoe wij die gedaan hebben." — "Ja," zegt Weevle, "dat zijn ten naastenbij de feiten." — "Wij deden die ontdekking, doordat hij, op zijne zonderlinge manier, eene afspraak met u gemaakt had tegen twaalf uur in den nacht, wanneer gij hem een geschrift zoudt voorlezen, gelijk gij reeds meermalen hadt gedaan, uithoofde dat hij zelf niet kon lezen. Ik, die den avond bij u passeerde, werd door u beneden geroepen — en zoo verder. Daar het onderzoek alleen die omstandigheden betreft, die met den dood van den overledene in verband staan, is het *niet noodig, dat wij verder gaan dan die feiten.* Dit zult gij denkelijk wel toestemmen?" — "Ja!" antwoordt Weevle. "Dat geloof ik ook niet." — "Dit is nu toch misschien geen komplot?" zegt de gekrenkte Guppy. — "Neen," antwoordt zijn vriend. "Als het niets ergers is, trek ik dat gezegde weder in." — "Nu, Tony," zegt Guppy, hem onder den arm nemende en langzaam voortwandelende, "zou ik gaarne als vriend van u willen weten, of gij er al aan gedacht hebt hoe voordeelig het in vele opzichten wezen kan, dat gij daar blijft wonen?" — "Wat meent gij?" zegt Tony en blijft stilstaan. — "Of gij er al aan gedacht hebt, hoe voordeelig het in vele opzichten wezen kan, dat gij daar blijft wonen," herhaalt Guppy, hem weder voorttrekkende. — "Waar? Daar?" zegt Weevle en wijst in de richting van den lorrenwinkel.

Guppy knikt.

"Wel, ik zou daar geen nacht meer willen slapen, al bood men mij nog zooveel," zegt Weevle, en kijkt zeer ontsteld. — "Meent ge dat Tony?" — "Of ik het meen? Ja, waarachtig meen ik het," antwoordt Weevle, zeer ongeveinsd huiverende. — "Dus weegt dan de mogelijkheid, of liever waarschijnlijkheid — want daarvoor moeten wij het houden — dat men u nooit storen zal in het bezit van wat die oude man heeft nagelaten, die geheel geene familie schijnt te hebben, en de zekerheid, dat gij nu zult kunnen onderzoeken wat hij daar eigenlijk bewaard heeft, niet bij u op tegen die onaangenaamheden van den laatsten nacht?" zegt Guppy en bijt van verdrietelijkheid op zijn duim. — "Neen, zeker niet," roept Weevle met verontwaardiging uit. "Ik begrijp niet hoe iemand er zoo koel over kan praten om daar te blijven wonen. Ga zelf daar wonen." — "O! ik, Tony," zegt Guppy zoetsappig. "Ik heb daar nooit gewoond, en zou daar nu geene kamer kunnen krijgen, terwijl gij er al eene hebt." — "Gij kunt die van mij krijgen," antwoordt zijn vriend, "en — oef! — wel mag het u bekomen!" — "Dus ziet gij dan nu van de geheele zaak af, als ik u wel begrijp, Tony," zegt Guppy. — "Gij hebt nooit in uw leven een waarder woord gezegd," antwoordt Tony, met overtuigende standvastigheid. "Dat doe ik."

Terwijl zij zoo met elkander praten, komt eene huurkoets het plein oprijden, en op den bok van dat rijtuig maakt zich een bijzonder hooge hoed voor het publiek zichtbaar. In die koets, en bijgevolg niet zoo zichtbaar voor de menigte, hoewel duidelijk genoeg voor de twee vrienden, daar de koets bijna vlak voor hen ophoudt, zitten de eerwaardige oude heer Smallweed en zijne ega, in gezelschap van hunne kleindochter Judy. Dit gezelschap heeft iets, dat haast en opgewondenheid aanduidt; en terwijl de hooge hoed (die den jongen heer Smallweed bedekt) afstapt, steekt de oude heer Smallweed zijn hoofd uit het portier en balkt Guppy toe: "Hoe vaart ge, mijnheer, hoe vaart ge?" — "Wat zouden Chiek en zijne familie hier zoo vroeg te doen hebben!" zegt Guppy, tegen zijn kameraad knikkende. "Mijn beste heer," roept grootvader Smallweed, "wilt ge mij eene gunst bewijzen? Zoudt ge zoo goed willen zijn om mij

met uw vriend naar de herberg in het hofje te dragen, terwijl Bart en zijne zuster hunne grootmoeder brengen? Zoudt gij een oud man eens willen helpen, mijnheer?"

Guppy ziet zijn vriend eens aan, herhaalt vragenderwijs: "Naar de herberg in het hofje!" en beide maken zich gereed om dien eerwaardigen last naar de Zon te torschen.

"Daar is uwe vracht," zegt de patriarch, den koetsier met een nijdigen grijns aankijkende en zijne machtelooze vuist tegen hem schuddende: "Vraag mij om een stuiver meer en ik zal u laten dagvaarden. Lieve jongelui, gaat een beetje zachtjes met mij om, als het u belieft. Laat ik u om den hals pakken. Ik zal u niet harder knijpen dan noodig is. O Heere! Och hemeltje! O mijn gebeente!"

Het is gelukkig, dat de Zon niet ver af is, want eer men de helft van den weg heeft afgelegd, begint Weevle er vrij beroerte-achtig uit te zien. Zonder dat het echter tot ergere verschijnselen komt dan eenige wonderlijke geluiden, die eene belemmerde ademhaling te kennen geven, vervult hij zijn deel van de taak en wordt de menschlievende oude heer, op zijn verlangen, in de zijkamer van de Zon neergezet.

"O Heere!" kermt grootvader Smallweed hijgend, terwijl hij, in een leuningstoel gezeten, om zich heen kijkt. "Och hemeltje! O mijn gebeente en mijn rug! O wat een pijn! Ga toch zitten, gij dansende, schoffelende, scharrelende wijfjes-papegaai! Ga toch zitten!"

Deze laatste toespraak die tot grootmoeder Smallweed is gericht, wordt uitgelokt door eene neiging dier ongelukkige dame, om, als zij eens op de beenen is, om een of ander ding heen in het rond te huppelen en daarbij een snaterend gezang aan te heffen, alsof zij een heksendans uitvoerde. Dit bedrijf is waarschijnlijk meer aan eene zenuwaandoening toe te schrijven, dan dat de arme oude vrouw daarmede in hare sufheid eenig bepaald oogmerk heeft; maar thans is hare neiging om met een dergelijken leuningstoel als die, waarop grootvader Smallweed zit, in het rond te dansen, zoo sterk, dat zij het niet geheel opgeeft voordat hare kleinkinderen haar daarop vasthouden; terwijl haar heer en meester haar ondertusschen, met groote radheid van tong, de liefkoozende benaming van "ekster met een varkenskop" naar het hoofd smijt, welke hij een verbazend aantal malen achtereen herhaalt.

"Mijn goede heer," zegt grootvader Smallweed vervolgens, zich tot Guppy richtende; "er is hier een ongeluk gebeurd. Hebt gij er een van beiden van gehoord?" — "Van gehoord, mijnheer? Wel, wij hebben het ontdekt." — "Gij het ontdekt? Gij met u beiden het ontdekt! Bart, zij hebben het ontdekt!"

De twee ontdekkers staren de Smallweed's aan, die hen eveneens aanstaren.

"Lieve vrienden," jankt grootvader Smallweed, beide handen naar hen uitstekende, "ik ben u duizendmaal dank schuldig voor den treurigen dienst, dat gij de asch van jufvrouw Smallweed's broeder hebt ontdekt." — "Wat?" zegt Guppy. — "Jufvrouw Smallweed's broeder, lieve vriend — haar eenige bloedverwant. Wij hielden geen omgang, dat nu wel te betreuren is, maar hij wilde geen omgang houden. Hij hield niet van ons. Hij was een zonderling. Als hij geen testament heeft nagelaten (dat geheel niet waarschijnlijk is), zal ik de administratie aanvaarden. Ik ben hier gekomen om op den boedel te passen; alles moet verzegeld worden. Ik ben hier gekomen," herhaalt grootvader Smallweed, met al zijne tien vingers in de lucht naar hen krabbende, "om op den boedel te passen." — "Mij dunkt, Small," zegt de verslagene Guppy, "dat gij wel eens hadt kunnen vertellen, dat die oude man uw oom was." — "Gij hieldt u beiden zoo stil over hem, dat ik dacht, dat gij liefst zoudt hebben, dat ik dat ook maar deed," antwoordt de jonge heer, die al een oude vos is, met heimelijk flikkerende oogen. "Buitendien, ik was niet grootsch op hem." — "En bovendien ging het u niets aan, of hij dat was of niet," zegt Judy, insgelijks met heimelijk flikkerende oogen. — "Hij heeft mij nooit in zijn leven willen kennen," merkt Small aan; "en ik weet dus niet waarom ik van hem zou spreken." — "Neen, hij heeft nooit omgang met ons gehouden — dat wel te betreuren is," valt de oude heer hierop in. "Maar nu kom ik om op den boedel te passen — om de papieren na te zien en op het goed te passen. Wij zullen ons recht wel bewijzen. Ik heb al een solliciteur. Mijnheer Tulkinghorn, van Lincoln's Inn Fields, daar aan den overkant, is mijn solliciteur; en hij laat het gras niet onder zijne voeten groeien, dat kan ik u zeggen. Krook was jufvrouw Smallweed's eenige broeder; zij had geene familie behalve Krook, en hij had geene familie behalve haar. Ik spreek van uw broeder, gij satansche zwarte tor, die nu net zes en zeventig jaar oud was."

Jufvrouw Smallweed begint dadelijk haar hoofd te schudden en te snateren: "Zes en zeventig pond, zeven en zeventig stuivers! Zes en zeventig duizend zakken geld! Zes en zeventig duizend millioen pakjes banknoten!"

"Wil iemand mij eens eene tinnen kan geven?" roept haar echtgenoot gramstorig, verlegen rondkijkende, daar hij niets in zijn bereik vindt om mede te gooien. "Wil iemand mij eens een spuwbakje aanreiken? Wil iemand mij maar iets geven, dat hard en zwaar genoeg is om haar mee te smijten? Gij heks, gij kat, gij satansche babbelaarster!"

Hierop beproeft grootvader Smallweed, door zijne eigene welsprekendheid opgewonden, om bij gebrek van iets anders de grootmoeder met hare kleindochter te smijten, door Judy, zoo

hard hij kan, een duw te geven, waarna hij op een hoop in zijn stoel wegzakt.

"Schud mij eens op, een van allen, als gij zoo goed wilt zijn," zegt eene flauwe stem, uit het hoopje vuil goed, dat in den stoel gezakt is. "Ik kom hier om op den boedel te passen. Schud mij eens op, en roep de politie, die hiernaast de wacht heeft, dat ik zeggen kan hoe het met den boedel gelegen is. Mijn solliciteur zal terstond hier komen om alles te verzegelen. Er staat deportatie of de galg op, als iemand iets van den boedel aanraakt. Iedereen moet er afblijven." Terwijl zijne liefhebbende kleinkinderen hem optrekken, en hem op de gewone wijs door schudden en stompen weder omhoog helpen, blijft hij nog als eene echo herhalen: "Afblijven — afblijven — afblijven!"

Weevle en Guppy zien elkander aan; de eerste als iemand, die reeds van de geheele zaak heeft afgezien; de laatste met een verdrietig gezicht, als had hij nog eene flauwe hoop gekoesterd. Maar tegen grootvader Smallweed is niets meer uit te richten. De klerk van mijnheer Tulkinghorn komt de politie zeggen, dat hij er voor instaat, dat die naaste bloedverwant de rechte persoon is, en de papieren en goederen ten behoorlijken tijde op de wettige manier in bezit genomen zullen worden. Men veroorlooft den ouden heer Smallweed dus zijn recht al aanstonds in zooverre te laten gelden, dat hij zich, om het verlangen van zijn hart te voldoen, naar het huis naast de deur laat dragen en boven in de kamer van jufvrouw Flite neerzetten, waar hij naar een afzichtelijken roofvogel gelijkt, die pas hare vogelvlucht is komen verrijken.

De aankomst van dezen onverwachten erfgenaam wordt spoedig ruchtbaar in het hofje en is alweder voordeelig voor de Zon, door de bewoners opnieuw in beweging te brengen. Jufvrouw Piper en jufvrouw Perkins vinden het wel hard voor het jonge mensch als er werkelijk geen testament is, en begrijpen, dat men hem uit den boedel een mooi present behoorde te geven. De kleine Piper en Perkins, leden van dien rusteloozen jeugdigen kring, die de schrik der voetgangers in Chancery-Lane is, hebben een nieuw spelletje uitgevonden, en laten zich zelven den ganschen dag achter de pomp en onder de poort tot asch verbranden, waar dan bij hun overschot een woest geschreeuw en gejoel wordt aangeheven. De kleine Swills en Miss M. Melvilleson treden in een vriendelijk gesprek met hunne begunstigers, daar zij gevoelen, dat zulke buitengewone gebeurtenissen den scheidsmuur tusschen virtuosen en gewone menschen uit den weg nemen. Mijnheer Bogsby kiest het algemeen beminde air van Koning Dood, met een koor, door het geheele gezelschap gezongen, tot het voornaamste deel van zijn programma voor de geheele week, en vermeldt op zijn biljet, dat hij daartoe buitengewone kosten heeft gemaakt, om te voldoen aan het verlangen, hetwelk een groot aantal geachte liefhebbers heeft te kennen gegeven, en ter eere van eene treurige gebeurtenis, die niet lang geleden zooveel opzien heeft verwekt. Er is één punt betrekkelijk den overledene, waarin de geheele buurt bijzonder belang stelt, namelijk, dat er toch fatsoenshalve eene doodkist van volle grootte zal gebruikt worden, hoewel er zoo weinig is om er in te leggen. Nadat de aanspreker in den loop van den dag voor de toonbank van de Zon heeft verteld, dat hij last heeft gekregen om eene kist van zes voet te leveren, is de algemeene bezorgdheid veel verminderd, en vindt men, dat het gedrag van den ouden heer Smallweed hem zeer tot eer strekt.

Buiten het hofje, zelfs op verren afstand, heerscht ook tamelijk veel opschudding; want er komen natuurkundigen om te kijken, en dokters, die hetzelfde doel hebben, stappen bij den hoek uit de koets, en er wordt meer geleerdheid over ontvlambare gassen en phosphorieke uitwasemingen uitgekraamd dan het hofje zich ooit had kunnen verbeelden. Eenigen dier mannen van gezag (natuurlijk de geleerdsten) betoogen met verontwaardiging, dat de overledene niet op de beweerde manier heeft kunnen of mogen sterven; en nadat andere mannen van gezag hen herinnerd hebben aan zeker onderzoek naar de bewijzen van zulke sterfgevallen, in het zesde deel der Philosophical Transactions medegedeeld; en ook aan een niet geheel onbekend boekje over Medische Jurisprudentie, en insgelijks aan het Italiaansche geval van gravin Cornelia Baudi, omstandig verhaald door zekeren Bianchini, prebendaris te Verona, die eenige werken heeft geschreven en in zijn tijd voor geen domkop werd gehouden; en ook aan de getuigenis van Messieurs Foderé en Mere, twee verwenschte Franschen, die geene rust hielden of zij moesten de zaak onderzoeken; en verder aan de bijkomende verklaring van Monsieur Le Cat, eens een tamelijk beroemd Fransch chirurgijn, die de onbeleefdheid had van in een huis te wonen, waarin zulk een geval plaats had, en er zelfs een verslag van te schrijven: — blijven zij nog de koppigheid van wijlen den heer Krook, om op zulk eene slinksche manier de wereld te verlaten, voor geheel onverschoonlijk en eene persoonlijke beleediging houden. Hoe minder de buren van dat alles begrijpen, des te beter behaagt het hun, en des te meer smaak krijgen zij in hetgeen er in de Zon te bekomen is. Dan komt de teekenaar van een geïllustreerd nieuwsblad, met een in voorraad geteekenden voorgrond met beeldjes, die bij alles kan dienen, van eene schipbreuk op de kust van Cornwall af tot een revue in Hyde Park of eene volksvergadering te Manchester toe, — en in de voorkamer van jufvrouw Perkins,

daardoor voor altijd tot eene merkwaardigheid gemaakt, schetst hij het huis van Krook er bij, levensgroot, of eigenlijk nog aanmerkelijk grooter, daar hij er bijna een paleis van maakt. Desgelijks teekent hij, als men hem veroorlooft voor de deur in de noodlottige kamer binnen te kijken, dat vertrek uit, alsof het eene halve mijl lang en vijftig ellen hoog was, waarmede de buren bijzonder in hun schik zijn. Al dien tijd loopen de vroeger gemelde twee heeren ieder huis in en uit, mengen zich in de geleerde gesprekken, vragen iedereen uit en luisteren naar iedereen, en verschuilen zich dan weder in de zijkamer van de Zon en schrijven met vliegende pennen, op het spiegelgladde papier.

Eindelijk komen de lijkschouwer en zijn onderzoek, evenals te voren, behalve dat de lijkschouwer van dit buitengewone geval ook bijzonder veel werk maakt, en de heeren van de Jury in vertrouwen zegt: "Dat schijnt daar een ongelukkig huis te zijn, mijne heeren, daar naast de deur, een fataal huis; maar dat ziet men wel eens meer, dat zijn van die raadselachtige dingen, die men niet kan verklaren." Daarna komt de zes voets doodkist te pas, en wordt zeer bewonderd.

Aan al die bedrijven heeft Guppy, behalve wanneer hij zijne getuigenis aflegt, zulk een gering aandeel, dat hij als een geheel onbeduidend persoon wordt behandeld, en het huis vol geheimen alleen van buiten kan genaken; waar hij het verdriet heeft van grootvader Smallweed een hangslot voor de deur te zien hangen en met bitterheid te moeten denken, dat hij daarbuiten is gesloten. Doch voordat alles is afgeloopen, namelijk op den eersten avond na het ongeval, heeft Guppy nog iets te zeggen, dat Lady Dedlock moet weten.

Om deze reden begeeft hij zich, met een beklemd hart en een angstig gevoel, alsof hij zelf aan het gebeurde schuldig was, (een gevolg van den schrik en het lang wakker blijven), tegen zeven ure in den avond naar het voorname huis en verzoekt mylady te spreken. Mercurius antwoordt, dat zij naar een diner gaat; ziet hij de koets niet voor de deur staan? Ja, hij ziet de koets wel voor de deur, maar hij verlangt mylady ook te zien.

Mercurius is, gelijk hij naderhand tegen een heer van zijne klasse zegt, zeer genegen om "het jonge mensch de deur uit te trappen;" maar hij heeft uitdrukkelijken last gekregen om hem niet af te wijzen. Hij bromt dus knorrig, dat het jonge mensch dan maar in de bibliotheek moet komen. Daar laat hij het jonge mensch in een hol, niet al te licht vertrek staan, terwijl hij hem gaat aandienen.

Guppy kijkt rond naar alle donkere hoeken, en ontdekt overal zeker zwart gebrand en met asch bestrooid hoopje kolen. Weldra hoort hij iets ritselen. Het is — ? Neen, het is geen spook, maar levend vleesch en bloed, allerschitterendst gekleed.

"Ik moet uwe ladyschap excuus verzoeken," stottert Guppy zeer bedremmeld. "Het is een ongelegen tijd..." — "Ik heb u gezegd, dat gij altijd kondt komen." Zij neemt plaats op een stoel en ziet hem even strak aan als de vorige maal. — "Ik dank uwe ladyschap. Uwe ladyschap is wel vriendelijk." — "Gij kunt gaan zitten." Haar toon heeft niet veel vriendelijks. — "Ik weet niet, uwe ladyschap, of het wel de moeite waard is, dat ik ga zitten en u ophoud, want ik — ik heb de brieven niet kunnen krijgen, waarvan ik gesproken heb toen ik de eer had uwe ladyschap te zien." — "Zijt gij alleen hier gekomen om dat te zeggen?" — "Alleen om dat te zeggen, uwe ladyschap." Behalve dat Guppy te leur gesteld, verdrietig en onrustig is, wordt hij door den glans en de schoonheid van haar voorkomen nog meer in de war gebracht. Zij kent volkomen den invloed daarvan; zij heeft dien te wel bestudeerd om niet juist te weten welk eene werking die op iedereen uitoefent. Terwijl zij hem zoo strak en koel aanstaart, gevoelt hij zich niet alleen bewust, dat hij volstrekt niet raden kan wat zij eigenlijk denkt, maar ook, dat met ieder oogenblik de afstand tusschen hen, als het ware, grooter wordt.

Zij wil niet spreken, dat is duidelijk. Hij moet dit dus doen.

"Kortom, uwe ladyschap," zegt Guppy, op den toon van een dief, die zich schaamt, dat hij betrapt is, "de persoon, van wien ik die brieven zou krijgen, is ongelukkig verbrand, en — " Hij blijft steken. Lady Dedlock neemt hem zeer bedaard het woord uit den mond. — "En de brieven zijn mede verbrand?"

Guppy zou wel neen willen zeggen, als hij maar kon, en is buiten staat dit te verbergen.

"Ik geloof van ja, uwe ladyschap."

Als hij op haar gezicht maar den minsten zweem van verandering kon lezen! Neen, hij zou niets daarvan kunnen zien, al verblindde haar glans hem niet.

Hij stottert eenige onhandige verontschuldigingen uit, dat hij zijn woord niet heeft kunnen houden.

"Is dat wat gij te zeggen hebt?" vraagt Lady Dedlock, na hem te hebben uitgehoord, of ten minste zooveel gehoord te hebben als hij kan uitbrengen.

Guppy gelooft, dat dit alles is.

"Gij moogt u wel goed bedenken of gij mij niets meer wenscht te zeggen, daar dit de laatste maal is, dat gij daartoe gelegenheid zult hebben."

Guppy weet nu zeker, dat hij niets meer heeft te zeggen of verlangt te zeggen.

"Dat is genoeg. Verontschuldigingen zijn noodeloos. Ik wensch u goedenavond." En zij schelt Mercurius, om het jonge mensch, dat Guppy heet, uit te laten.

Maar in dat zelfde huis is toevallig op hetzelfde oogenblik een oud man, die Tulkinghorn heet. En die oude man, met onhoorbare schreden naar de bibliotheek komende, heeft op dit oogenblik zijne hand aan de kruk van de deur, komt binnen, en staat aldus vlak voor het jonge mensch, dat de kamer wil verlaten.

Een enkele blik tusschen dien ouden man en de dame; en voor een oogwenk vliegt de gordijn, die altijd omlaag hangt, naar omhoog. Achterdocht, scherp en vurig, komt uitkijken. Nog een oogwenk; alles is weder dicht.

"Wie is dat?" zegt de solliciteur, hem onder zijne gefronste wenkbrauwen aanstarende, ofschoon hij waarlijk iemand niet zoo behoeft aan te kijken, om hem te herkennen. "Van Kenge en Carboy, niet waar?" — "Ja, mijnheer Tulkinghorn, van Kenge en Carboy. Mijn naam is Guppy." — "O ja. Wel verplicht, mijnheer Guppy; ik ben zeer wel." — "Zeer verheugd het te hooren, mijnheer. Gij kunt niet te welvarend zijn, mijnheer, voor de eer van het vak." — "Verplicht, mijnheer Guppy."

Guppy sluipt heen. Tulkinghorn, met zijn vaal zwart pak, zoo deerlijk afstekende bij den glans

"IK BEN HIER GEKOMEN," HERHAALT GROOTVADER SMALLWEED, MET AL ZIJNE TIEN VINGERS IN DE LUCHT NAAR HEN KRABBENDE, "OM OP DEN BOEDEL TE PASSEN." (blz. 230).

"Ik verzoek u verschooning, Lady Dedlock. Ik verzoek u wel duizendmaal verschooning. Het is zoo ongewoon u op dezen tijd hier te vinden. Ik dacht, dat de kamer ledig was. Ik verzoek u wel verschooning." — "Blijf maar!" Zij roept hem onverschillig terug. "Blijf maar hier, verzoek ik u. Ik ga terstond uit. Ik heb dit jonge mensch niets meer te zeggen."

Het geheel uit het veld geslagene jonge mensch buigt bij het heengaan, en hoopt met kruipende nederigheid, dat mijnheer Tulkinghorn nog wel vaart.

van Lady Dedlock, leidt haar de trap af naar hare koets. Onder het terugkomen wrijft hij zijne kin; en dat doet hij dien avond nog zeer dikwijls.

XXXIV.

HOE IEMAND GEKNEPEN WORDT.

"Wat zou dat nu wezen?" zegt George de cavalerist. "Een losse of een scherpe patroon? Zou het gemeend zijn of niet?"

Een brief is het onderwerp zijner bespiegelingen en schijnt hem zeer in de war te brengen. Hij houdt dien op armslengte van zich af, en dan weder dicht voor zijne oogen, nu in de rechter-, dan in de linkerhand, leest met het hoofd naar de eene zijde, en met het hoofd naar de andere zijde, trekt zijne wenkbrauwen naar omlaag en naar omhoog; en nog kan hij niet tot zekerheid komen. Hij strijkt het papier met zijne zware hand op de tafel glad, en peinzend door de galerij op en neer marcheerende, maakt hij nu en dan er voor halt, om het met een versch oog te bezien. Zelfs dit baat niet. "Is het een schot met los kruit of scherp?" zegt hij, nog steeds peinzende.

Phil Squod is op een afstand bezig de schijven met witte verf te bestrijken, en fluit ondertusschen een deuntje.

"Phil!" te gelijk met dit roepen wenkt de cavalerist hem ook.

Phil nadert op zijne gewone manier, eerst schuins wegschuivende, alsof hij ergens geheel anders heen wilde, en dan op zijn kommandant aankomende alsof hij met de bajonet storm liep. Eenige witte spatten steken bij het zwart van zijn gezicht af, en hij krabt zijn eenigen wenkbrauw met den steel zijner verfkwast.

"Sta, Phil! Luister eens naar dit." — "Ik luister, kommandant." — ""Mijnheer. Vergun mij u te herinneren (hoewel er geene wettige noodzakelijkheid bestaat om zulks te doen, gelijk u wel bekend is), dat de wissel op twee maanden na dato, door mijnheer Mattheus Bagnet op u zelven getrokken, en door u geaccepteerd, voor de som van negen en zeventig pond, vier schellingen en negen stuivers, op morgen zal vervallen, wanneer gij wel zoo goed zult zijn u gereed te houden om dien bij voorkomen te honoreeren. Uw dienaar. Josua Smallweed." Wat begrijpt gij daar nu uit, Phil?" — "Kwaad, gouverneur." — "Waarom?" — "Ik denk," antwoordt Phil, nadat hij met den steel van zijne kwast peinzend zijn voorhoofd heeft gekrabd, "dat men altijd kwaad meent als men iemand om geld vraagt." — "Maar ge moet begrijpen, Phil," zegt de cavalerist, zich op den kant der tafel zettende, "ik heb, alles bij elkander genomen, aan interest en onkosten al wel de helft meer dan die som betaald."

Door een paar stappen achterwaarts te doen en een allerleelijkst scheef gezicht te trekken, geeft Phil te kennen, dat de zaak zich, naar zijne meening, om die reden niet gunstiger laat aanzien.

"En verder, Phil," hervat de cavalerist, met de hand wuivende om den ander te waarschuwen geen overijld besluit te vormen, "is het altijd eene stilzwijgende afspraak geweest, dat die wissel vernieuwd zou worden; en hij is ook vernieuwd, eindelooze malen. Wat zegt gij nu?" — "Ik zeg, dat ik denk, dat die malen nu ten laatste aan een eind zijn gekomen." — "Doet gij dat? Hm! Ik ben zelf ook haast van die gedachte." — "Josua Smallweed is immers hij, die eens op een stoel hier gebracht is?" — "Dezelfde." — "Gouverneur," zegt Phil met den grootsten ernst, "die kerel is een bloedzuiger, hij knijpt als eene schroeftang, hij kan zich wringen als eene slang, en zal zoo weinig loslaten als een kreeft."

Na aldus zijn gevoelen te hebben uitgedrukt, gaat mijnheer Squod, na eerst gewacht te hebben of men hem nog verder iets zal vragen, met zijne gewone reeks van bewegingen, naar de schijf terug, waaraan hij bezig is, en begint nog harder dan te voren te fluiten. Nadat George den brief weder heeft toegevouwen, kuiert hij insgelijks dien kant op.

"Er is toch wel eene manier, kommandant," zegt Phil, hem schuins aanziende, "om daarvan af te komen." — "Het geld te betalen, niet waar? Ik wou, dat ik het kon." — Phil schudt zijn hoofd. "Neen, gouverneur, zoo erg behoeft het juist niet. Er is nog eene manier," zegt Phil, en doet een sierlijken veeg met zijne kwast over de schijf. "Wat doe ik nu op het oogenblik?" — "Witten?" Phil knikt [1]).

"Dat zou eene fraaie manier zijn. Weet ge wel hoe het in dat geval met de Bagnet's zou gaan? Weet gij wel, dat zij geruïneerd zouden worden om mijne oude schulden te betalen? Gij denkt al heel eerlijk," zegt de cavalerist, uit de hoogte en met geene geringe verontwaardiging op hem neer ziende, "dat moet ik zeggen, Phil."

Phil op eene knie voor de schijf, is nog bezig, al smerende en strijkende, te betuigen, dat hij de verantwoordelijkheid der Bagnet's geheel vergeten had, en geen haar op het hoofd van eenig lid dier brave familie zou willen krenken, toen men buiten in den langen gang voetstappen hoort aankomen, terwijl te gelijk eene frissche vroolijke stem zegt, benieuwd te zijn of George thuis is. Met een blik naar zijn meester, krabbelt Phil op en zegt: "Hier is de gouverneur, jufvrouw Bagnet! Hier is hij!" en daarop verschijnt de genoemde jufvrouw zelve, in gezelschap van haar echtgenoot.

Jufvrouw Bagnet gaat, in welk jaargetijde het ook wezen mag, nooit uit zonder een ouden grijzen mantel, grof en versleten, — maar zeer zindelijk — ontwijfelbaar dezelfde mantel, dien mijnheer Bagnet zoo merkwaardig vindt, omdat hij, in gezelschap van zijne vrouw en eene paraplu, uit een ander werelddeel in Europa naar huis heeft weten te komen. Die paraplu

[1]) Wanneer een insolvent schuldenaar voor zeker gerechtshof (het Insolvent Court) bewijst buiten zijne schuld onvermogend te zijn en vrijdom van rechtsvervolging enz. verkrijgt, wordt dit familiaar whitewashing (witten) genoemd.

is ook een onmisbaar aanhangsel van het uitgaanscostuum der bedoelde jufvrouw. Hij heeft geene benoembare kleur, een grooten houten haak tot handvatsel, en bovenop een metalen voorwerp, dat een klein model van een ankerring schijnt te zijn. Verder heeft die paraplu een zeer uitgezakt postuur en zou wel een korset noodig hebben — een voorkomen, hetwelk mogelijk daaraan is toe te schrijven, dat zij gedurende eene reeks van jaren thuis tot kas en op reis tot reiszak heeft gediend. Zij zet die paraplu nooit op, daar zij zich volkomen op haar welbeproefden mantel, met zijne groote kap, kan verlaten; maar gebruikt dat instrument doorgaans als een staf, om, als zij gaat markten, naar stukken vleesch of zooitjes groente te wijzen, of door een vriendelijk duwtje de aandacht van verkoopers te trekken. Zonder hare marktmand, een gevlochten koffer, met twee klepdeksels, gaat zij nooit de deur uit. Aldus uitgerust, terwijl haar goedig, door de zon gebruind gezicht, vroolijk uit een groven stroohoed komt kijken, stapt jufvrouw Bagnet nu de schermzaal binnen.

"Wel, George, oude jongen," zegt zij. "En hoe gaat het u van morgen?"

Hem vriendelijk de hand schuddende, haalt jufvrouw Bagnet, na hare wandeling, eens diep adem, en zet zich neer om uit te rusten. Daar zij een talent heeft, dat op bagagewagens en dergelijke zetels tot volmaaktheid is gebracht, om overal op haar gemak te kunnen zitten, wipt zij op eene hooge ruwe bank, strikt haar hoed los, schuift dien achterover, slaat hare armen over elkander, en schijnt het nu volkomen naar haar zin te hebben.

Intusschen heeft Bagnet zijn ouden kameraad en Phil de hand gegeven, welken laatsten de jufvrouw insgelijks met een vriendelijk knikje en lachje vereert.

"Nu George," zegt jufvrouw Bagnet levendig, "daar zijn wij. Lignum en ik;" zij noemt haar echtgenoot dikwijls bij dien naam, naar men verneemt, omdat hij, toen zij pas met elkander bekend werden, in het regiment dien bijnaam had, welke de bijzondere hardheid en taaiheid zijner physionomie moest aanduiden. "Wij komen eens aanwippen om volgens gewoonte dien borgtocht in orde te maken. Geef hem den nieuwen wissel maar te teekenen, George, en hij zal hem teekenen als een man." — "Ik wilde van morgen bij u komen," merkt de cavalerist dralend aan. — "Ja, wij dachten wel, dat gij van morgen komen zoudt, maar wij gingen van morgen vroeg uit, lieten Woolwich, die een beste jongen is, op zijne zusjes passen en kwamen liever naar u toe. Want Lignum zit tegenwoordig zooveel stil en heeft zoo weinig beweging, dat eene wandeling hem goeddoet. Maar wat scheelt u, George?" zegt jufvrouw Bagnet, zich zelve stuitende in haar vroolijk gesnap. "Gij ziet er niet uit zooals anders." — "Ik ben ook niet zooals anders," antwoordt de cavalerist. "Ik ben een beetje van mijne streek gebracht, jufvrouw Bagnet."

Haar vlug en helder oog ziet dadelijk de waarheid.

"George," zegt zij, haar voorvinger ophoudende; "zeg mij toch niet, dat er iets aan dien borgtocht van Lignum hapert. Denk om de kinderen, George, en laat dat niet gebeuren."

De cavalerist ziet haar bedremmeld aan.

"George," zegt jufvrouw Bagnet, met beide armen gesticuleerende, en nu en dan hare opene handen op hare knieën latende vallen. "Als gij het met dien borgtocht van Lignum verkeerd hebt laten loopen, als gij hem in de klem hebt geholpen en ons in gevaar gebracht, dat de boel verkocht zal worden — ik lees dat op uw gezicht, George, zoo duidelijk alsof het gedrukt was — dan hebt gij iets gedaan, waarover gij u moet schamen, en ons gruwelijk bedrogen. Ik zeg u, gruwelijk, George. Daar!"

Bagnet, anders zoo onbeweeglijk als een lantarenpaal, legt zijne groote hand op de kruin van zijn kaal hoofd, alsof hij dat tegen een stortbad wilde beschermen, en kijkt zijne vrouw zeer onrustig aan.

"George!" hervat zij. "Ik sta verbaasd over u! George, ik schaam mij voor u! George, ik had nooit kunnen gelooven, dat ge dat zoudt gedaan hebben. Ik wist wel, dat gij een rollende steen waart, die geen mos zoudt verzamelen, maar ik had nooit gedacht, dat gij het beetje mos zoudt wegnemen, dat Bagnet en de kinderen hadden om op te liggen. Gij weet welk een braaf, ijverig en werkzaam man hij is. Gij weet, wat Quebec en Malta en Woolwich zijn — en ik had nooit gedacht, dat gij het hart zoudt of kondt hebben om ons zoo te behandelen. O George!" roept zij uit, en neemt zeer ongemaakt eene slip van haar mantel om hare oogen af te vegen. "Hoe kondt ge dat doen?"

Zoodra zij ophoudt, neemt Bagnet zijne hand van zijn hoofd, alsof ook het stortbad ophield, en ziet droevig naar George, die geheel bleek is geworden en droevig naar den grijzen mantel en den stroohoed kijkt.

"Mat," zegt de cavalerist, met eene gesmoorde stem, en hem aansprekende, maar steeds naar zijne vrouw kijkende, "het spijt mij, dat gij het u zoo aantrekt, omdat ik hoop, dat het nog zoo erg niet is. Zeker heb ik van morgen dezen brief gekregen," dien hij naderhand hardop voorleest; "maar ik hoop, dat het nog wel te recht zal komen. Wat gij van rollenden steen zegt, daarin hebt gij gelijk. Ik b e n een rollende steen, en ik geloof zeker, dat ik nooit iemand veel goeds heb toegerold, wien ik in den weg ben gerold. Maar het is onmogelijk voor een ouden lorrebos van een kameraad, meer van uwe vrouw en kinderen te houden dan ik doe, Mat, en ik hoop,

dat gij het mij zoo goed zult afnemen als gij kunt. Denk niet, dat ik iets voor u verborgen heb gehouden. Ik heb dien brief nog maar een kwartier gehad." — "Oudje," prevelt Bagnet, na eene korte poos van stilte, "wilt gij hem mijn gevoelen eens zeggen?" — "Och!" antwoordt jufvrouw Bagnet, half lachende en half schreiende, "waarom heeft hij in Noord-Amerika de weduwe van Joe Pouch niet getrouwd? Dan zou hij zich niet in deze moeielijkheden gebracht hebben." — "Mijn oudje zegt het heel goed," zegt Bagnet. "Waarom hebt ge dat niet gedaan?" — "Wel, zij zal nu al een beter man hebben, hoop ik," antwoordt de cavalerist. "Maar hoe dat zij, hier sta ik zooals ik ben, en ben niet met de weduwe van Joe Pouch getrouwd. Wat zal ik doen? Gij ziet al wat ik heb. Het is niet van mij, maar van u. Zeg het maar, en ik zal het tot het laatste stuk verkoopen. Als ik had kunnen hopen, dat het genoeg zou opbrengen, zou ik het al lang verkocht hebben. Geloof niet, dat ik u of de uwen in den steek zal laten, Mat. Liever verkoop ik mij zelven. Ik wenschte maar," vervolgde hij, zich zelven met minachting op de borst slaande, "dat ik iemand wist, die zulk een halfsleet meubel wilde koopen." — "Oudje," prevelt Bagnet, "zeg hem nog eens hoe ik het meen." — "George," zegt jufvrouw Bagnet, "als ik alles wel beschouw, zijt ge niet zoozeer te laken, behalve daarover, dat gij ooit deze inrichting hebt opgezet zonder er de middelen toe te hebben." — "En dat lag zoo in mijn aard," merkt de boetvaardige cavalerist aan, en schudt zijn hoofd. — "Stilte!" valt Bagnet hierop in. "Mijn oudje zegt heel precies wat ik meen. Laat mij uitspreken." — "Toen was het, dat gij nooit om den borgtocht hadt moeten vragen, George, en dat gij dien, alles wel beschouwd, nooit hadt moeten krijgen. Maar wat gedaan is kan men niet ongedaan maken. Gij zijt altijd een eerlijke, oprechte kerel geweest, zooveel in uw vermogen lag, hoewel een beetje los van hoofd. Aan den anderen kant moet gij wel toegeven, dat het natuurlijk is, dat wij angstig zijn, als ons zoo iets boven het hoofd hangt. Laten wij dus alles maar vergeven en vergeten, George! Kom aan, alles maar vergeven en vergeten!"

Jufvrouw Bagnet geeft hem eene van hare eerlijke handen, en de andere aan haar man. George geeft ieder eene hand en houdt de hunne vast, terwijl hij spreekt:

"Ik verzeker u beiden, er is niets, dat ik niet zou willen doen om die schuld af te betalen. Maar al wat ik kon bijeenschrapen, ging elke twee maanden heen om maar weer uitstel te krijgen. Wij hebben hier eenvoudig genoeg geleefd — Phil en ik. Maar de onderneming hier heeft nooit zooveel opgebracht als ik verwacht had, en doet dat nog niet. Kortom, zij is lang geene goudmijn. Het was misschien verkeerd van mij, dat ik ze aanpakte? Dat was het zeker. Maar ik werd er eenigszins toe verlokt, en ik dacht, dat ze mij stiller en geregelder zou maken en een vast bestaan geven, en ik hoop, dat gij uw best zult doen om het mij te vergeven, dat ik zoo dacht, en bij mijne ziel, ik blijf u altijd zeer dankbaar en ik schaam mij over mij zelven."

Met deze slotwoorden schudt George de beide handen, die hij vasthoudt, laat ze los, doet een paar stappen achterwaarts, en blijft zoo staan, rechtop en met de borst vooruit, alsof hij zijne laatste biecht had afgelegd en terstond met alle militaire eer zou doodgeschoten worden.

"George, hoor mij verder uit!" zegt Bagnet, met een blik naar zijne vrouw. "Ga voort, oudje."

Nu Bagnet, op deze zonderlinge manier, verder wordt uitgehoord, heeft hij alleen nog aan te merken, dat men zonder uitstel werk van dien brief moet maken; dat het raadzaam is, dat George en hij terstond naar den ouden heer Smallweed gaan; en dat de hoofdzaak is om Bagnet, die niets van het geld heeft gehad, voor alle schade en onaangenaamheden te behoeden. George, dit alles toestemmende, zet zijn hoed op, en maakt zich gereed om met Bagnet een marsch naar het vijandelijke kamp te doen.

"Gij moet er niet om geven, George, als eene vrouw eens een haastig woord spreekt," zegt jufvrouw Bagnet, hem op den schouder kloppende. "Ik vertrouw mijn ouden Lignum aan u toe, en houd mij verzekerd, dat gij er hem door zult helpen."

De cavalerist antwoordt, dat dit heel vriendelijk gezegd is, en dat hij op eene of andere manier Lignum er door zal helpen. Daarop gaat jufvrouw Bagnet, met mantel, marktmand en paraplu, en wederom heldere oogen, huiswaarts; en de twee kameraden stappen uit, met oogmerk om den ouden heer Smallweed te vermurwen.

Of er in geheel Engeland wel twee menschen te vinden zouden zijn, die minder kans hadden om gelukkig van eene onderhandeling met grootvader Smallweed af te komen, kan billijk betwijfeld worden: insgelijks of er, in weerwil van hun krijgshaftig voorkomen, hunne breede schouders en hun zwaren stap, binnen dezelfde grenzen, wel twee kinderen zijn, eenvoudiger en minder gewoon aan alle Smallweedachtige aangelegenheden des levens. Terwijl zij met grooten ernst voortmarcheeren, acht Bagnet, die opmerkt, dat zijn kameraad nadenkende is, het vriendschappelijk nog eens op het laatste gezegde zijner vrouw terug te komen.

"George, gij weet wel hoe mijn oudje is — zoo zoet en zoo zacht als melk. Maar raak haar eens aan de kinderen — of aan mij — en zij vliegt op als buskruit." — "Dat strekt haar tot eer, Mat." — "George," hervat Bagnet, recht voor zich uit ziende, "mijn oudje — kan nooit

iets doen — dat haar niet tot eer strekt — meer of minder. Maar ik zeg dat nooit. De subordinatie moet gehandhaafd worden." — "Zij is haar gewicht in goud waard," antwoordt de cavalerist. — "In goud?" zegt Bagnet hierop. "Ik zal u eens wat zeggen. Mijn oudje weegt — honderd zeventig pond. Zou ik dat gewicht — in goud — voor haar aannemen? Neen. Waarom niet? Omdat zij van beter goud is — dan het zuiverste goud. En zij is heel en al goud." — "Gij hebt gelijk, Mat." — "Toen zij mij nam — met mij trouwde — nam zij dienst onder mij en de kinderen — met hart en hand — voor heel haar leven. Zij is zoo trouw aan hare vlag," zegt Bagnet — "dat, raak ons maar met een vinger aan — en zij komt in het geweer. Als zij eens wat haastig vuur geeft — voor een enkelen keer — zie dat dan door de vingers, George; want dat doet hare trouw." — "Wel, God zegene haar, Mat," antwoordt de cavalerist. "Ik acht haar daar des te hooger om." — "Daar hebt gij gelijk in," zegt Bagnet, met de vurigste geestdrift, hoewel zonder eene spier van zijn strak gezicht te ontspannen. "Acht haar zoo hoog als — als de rots van G i b r a l t a r — en gij zult nog ver beneden hare verdiensten blijven. Maar voor haar wil ik dat nooit bekennen. De surbordinatie moet gehandhaafd worden."

Deze lofredenen hebben hen tot bij de woning van grootvader Swallweed gebracht. De deur wordt door de altijd knorrige Judy geopend, die na de twee makkers met zeer weinig ingenomenheid, of eigenlijk met een kwaadaardig hoonenden blik, van top tot teen te hebben opgenomen, hen daar laat staan, terwijl zij het orakel gaat vragen of zij al of niet moeten worden binnengelaten. Het antwoord van het orakel schijnt toestemmend te zijn, want zij komt terug met de woorden op de honigzoete lippen: "Komt dan maar in, als ge wat te zeggen hebt." Aldus verlof bekomen hebbende, treden zij binnen en vinden grootvader Smallweed met zijne voeten in de lade van zijn stoel, als ware het in een voetbad van papieren, en de oude vrouw met een kussen geblinddoekt, als een vogel, dien men niet wil laten zingen.

"Lieve vriend," zegt grootvader Smallweed, en strekt zijne twee magere armen vriendschappelijk uit. "Hoe vaart ge toch? Wie is onze vriend, lieve vriend?" — "Wel," antwoordt George, in het eerst niet in staat om zich vriendelijk te houden, "dat is Mattheus Bagnet, die mij in die zaak tusschen ons heeft geholpen, zooals ge weet." — "O, mijnheer Bagnet? Ja wel zeker!" De oude man kijkt naar hem met de hand boven de oogen. "Ik hoop, dat ge nog wel vaart, mijnheer Bagnet? Een knap man, mijnheer George! Militaire houding, mijnheer!"

Daar er geene stoelen worden gepresenteerd, krijgt George er een voor Bagnet en een voor zich zelven. Zij zetten zich neer; Bagnet doet dit alsof hij nergens anders kon buigen dan in het heupgewricht.

"Judy," zegt grootvader Smallweed, "haal de pijp." — "Ik weet niet," valt George hierop in, "of het meisje die moeite wel behoeft te doen, want om de waarheid te zeggen, heb ik vandaag geen trek om te rooken." — "Niet?" hervat de oude man. "Judy, haal de pijp." — "De zaak is, mijnheer Smallweed," hervat George, "dat ik niet zeer op mijn gemak ben. Het schijnt, mijnheer, dat uw vriend in de C i t y mij een streek heeft gespeeld." — "Wel neen!" antwoordt de oude man. "Zulke dingen doet hij nooit." — "Niet? Welnu, ik ben blij dit te hooren, omdat ik dacht, dat het misschien z ij n bedrijf was geweest. Dit hier, meen ik — dezen brief."

Grootvader Smallweed glimlacht op eene leelijke manier, bij het herkennen van den brief.

"Wat moet die beduiden?" vraagt George. — "Judy," zegt de oude man. "Hebt gij de pijp? Geef ze hier. Vraagt gij wat die brief beduiden moet, mijn goede vriend?" — "Ja," antwoordt de cavalerist. "Kom aan, mijnheer Smallweed," vervolgt hij, zich dwingende om zoo vroolijk en vertrouwelijk te spreken als hij kan, met den open brief in de eene hand, terwijl hij de andere op zijne dij zet, "gij weet wel er is eene mooie som gelds tusschen ons omgegaan, en wij hebben allebei evengoed onthouden welke afspraak er altijd geweest is. Ik ben gereed om te doen wat ik altijd geregeld gedaan heb en de zaak zoo gaande te houden. Ik heb nog nooit zulk een brief van u gekregen, en ik ben er van morgen waarlijk een beetje door van mijne streek gebracht; omdat mijn vriend Bagnet, hier, die niets van het geld heeft gehad, zooals ge weet...." — "Dat weet ik niet," zegt de oude man zeer koeltjes. — "Wel, voor den duivel — ik zeg het u toch; doe ik niet?" — "O ja, gij zegt het mij," antwoordt grootvader Smallweed. "Maar i k weet het niet." — "Nu dan!" hervat de cavalerist, zijne gramschap verbijtende. "Ik weet het." — "O, dat is iets anders," antwoordt de oude heer allervriendelijkst, en voegt er bij: "Maar dat doet er niets toe. Wel of niet, mijnheer Bagnet is toch in dezelfde positie."

De ongelukkige George wil al doen wat hij kan om de zaak in der minne te schikken, en beproeft dus grootvader Smallweed te bevredigen door hem zooveel mogelijk gelijk te geven.

"Dat meen ik juist. Zooals gij zegt, mijnheer Smallweed, Bagnet is altijd aansprakelijk. Nu, ziet ge, dat maakt zijne goede vrouw zeer ongerust, en mij insgelijks; want hoewel ik een losse vogel ben, is hij een gezeten man, die een huishouden heeft. En toch, mijnheer Smallweed," vervolgt de cavalerist, die onder het spreken wat meer moed heeft gekregen, "hoewel gij en ik in zekeren zin tamelijk goede vrienden zijn, begrijp ik wel, dat ik niet kan vra-

gen om mijn vriend Bagnet geheel vrij te laten." — "Och lieve Heer, ge zijt al te bescheiden. Gij kunt mij alles vragen, mijnheer George." Grootvader Smallweed toont vandaag eene vroolijkheid, die aan een schertsenden menscheneter doet denken. — "En gij kunt weigeren, meent gij, niet waar? Of misschien gij niet zoozeer, als wel uw vriend in de City? Ha, ha, ha!" — "Ha, ha, ha!" herhaalt grootvader Smallweed, met zulk een harden klank en zulk een bijzonder groenen glans in de oogen, dat Bagnet's natuurlijke ernsthaftigheid door de beschouwing van dien eerwaardigen man nog zeer wordt vergroot. — "Kom aan," zegt George, nog het beste hopende, "ik ben blij, dat wij nog grappen kunnen maken, want ik wou dit gaarne in het vriendelijke schikken. Hier is mijn vriend Bagnet en hier ben ik. Wij zullen, als het u belieft, mijnheer Smallweed, de zaak maar terstond weer op de gewone manier afdoen. En gij zult ook mijn vriend Bagnet en zijn huishouden nog meer geruststellen, als gij hem zelf eens wilt zeggen, wat onze afspraak is."

Hier roept een of ander spook met eene schelle stem op een spottenden toon: "Wel heb ik ooit!" of het moet de schalksche Judy zijn, die dit doet, die, wanneer de verschrikte bezoekers omkijken, geen geluid meer laat hooren, maar juist haar hoofd in den nek heeft geworpen, en daardoor eene hoonende minachting uitdrukt. Bagnet's ernsthaftigheid wordt nog grooter.

"Maar mij dunkt, gij hebt mij gevraagd, mijnheer George," zegt nu grootvader Smallweed, die al dien tijd met de pijp in de hand heeft gezeten; "mij dunkt, gij hebt mij gevraagd, wat die brief beduidde?" — "Och ja, dat heb ik," antwoordt de cavalerist op zijn luchtigen trant, "maar dat kan mij niet schelen, als alles maar weer in orde is."

Grootvader Smallweed smijt den cavalerist de pijp naar het hoofd, maar daar hij met opzet mis gooit, valt zij op den grond in stukken.

"Dat beduidt die brief, lieve vriend. Ik zal u vergruizen, tot poeier stampen, tot stof vermalen. En loop nu naar den duivel!"

De twee vrienden staan op en zien elkander aan. Bagnet's ernsthaftigheid is nu ten top gestegen.

"Loop naar den duivel!" herhaalt de oude man. "Ik wil uw pijpjesrooken en uw bluffen niet langer velen. Wat, gij wilt u onafhankelijk toonen! Ga naar mijn procureur (gij weet wel waar; ge zijt meer bij hem geweest) en toon hem nu eens uwe onafhankelijkheid! Kom aan, lieve vriend, nu hebt gij eene gelegenheid. Judy, doe de deur open en laat die twee snoevers uit! Roep maar om hulp, als ze niet heengaan! Laat hen uit! zeg ik."

Hij schreeuwt dit zoo hard, dat Bagnet zijn kameraad bij de schouders vat, en hem, eer hij van zijne verbazing kan bekomen, buiten de deur heeft geduwd, die terstond daarop door de zegevierende Judy wordt dichtgeslagen. Geheel en al versuft, blijft George naar den klopper staan kijken, terwijl Bagnet, met de strakste ernsthaftigheid, als een schildwacht voorbij het venster der voorkamer heen en weer stapt en telkens als hij voorbijkomt naar binnen kijkt, en blijkbaar iets bij zich zelven overweegt.

"Kom aan, Mat," zegt George, nadat hij zich hersteld heeft, "dan moeten wij het met den procureur probeeren. Wat zegt gij nu van dien schobbejak?"

Terwijl Bagnet nog even staan blijft om het venster binnen te kijken, schudt hij zijn hoofd, en antwoordt: "Als ik mijn oudje maar bij mij had gehad, zou ik hem wel wat gezegd hebben." Aldus het onderwerp zijner overdenkingen ontboezemd hebbende, valt hij in den pas, en marcheert, schouder aan schouder, met zijn makker heen.

Zij melden zich in Lincoln's Inn Fields aan, maar mijnheer Tulkinghorn heeft iemand bij zich en is niet te spreken. Hij is geheel niet gezind om hen te woord te staan; want nadat zij een vol uur hebben gewacht, en de klerk, die binnen gescheld is, de gelegenheid waarneemt om dit te berichten, brengt hij geene meer aanmoedigende boodschap mede, dan dat mijnheer Tulkinghorn hun niets te zeggen heeft en zij liefst maar niet langer moesten wachten. Zij blijven echter wachten, met echt militaire volharding; en eindelijk wordt er weder gescheld, en komt de persoon, die mijnheer Tulkinghorn zoolang heeft opgehouden, de kamer uit.

Deze persoon is eene knappe oude jufvrouw; niemand anders dan jufvrouw Rouncewell, huishoudster op Kastanje-Hof. Op ouderwetsche manier nijgende, komt zij het heiligdom uit en sluit zachtjes de deur. Zij wordt hier met zekere onderscheiding behandeld, want de klerk staat op, om door de voorkamer met haar mede te gaan en haar uit te laten. De oude jufvrouw bedankt hem voor zijne beleefdheid, toen zij juist de twee kameraden ziet staan wachten.

"Neem mij niet kwalijk, mijnheer; maar ik geloof, dat die twee heeren militairen zijn?"

De klerk brengt deze vraag met zijne oogen naar hen over, en daar George, die naar den almanak voor den schoorsteenmantel staat te kijken, zich niet omkeert, neemt Bagnet het antwoord op zich, en zegt: "Ja, jufvrouw. Voorheen geweest." — "Dat dacht ik wel. Dat zag ik wel. Mijn hart wordt altijd warm, heeren, als ik u zie; — altijd als ik militairen zie. God zegene u, mijne heeren. Gij zult dat eene oude vrouw niet kwalijk nemen; maar ik heb eens een zoon gehad, die soldaat werd. Een mooie, knappe jongen was hij, en een goede jongen

ook op zijne ruwe manier, hoewel sommige menschen bij zijne arme moeder kwaad van hem spraken. Ik verzoek wel verschooning, dat ik u heb opgehouden, mijnheer. God zegene u, heeren." — "U hetzelfde, jufvrouw!" antwoordt Bagnet met hartelijkheid.

De ernstige toon dier oude jufvrouw en de beving, die haar door de leden gaat, hebben iets aandoenlijks; maar George heeft het zoo druk met den almanak (misschien om de volgende maanden te berekenen), dat hij niet omkijkt, voordat zij is heengegaan en de deur achter haar gesloten wordt.

"George," fluistert Bagnet met zijne grove stem, toen de ander zich eindelijk van den almanak omkeert. "Wees niet zoo neergeslagen. Oude soldaten! Moed gehouden, mijn jongen!"

Daar de klerk nu weder naar binnen is gegaan, om te zeggen, dat zij daar nog zijn, en men mijnheer Tulkinghorn daarop met zekere wreveligheid heeft hooren antwoorden: "Wel, laat hen dan hier komen!" treden zij de groote kamer met de beschilderde zoldering binnen, en vinden hem daar voor het vuur staan.

"Welnu, mannen, wat moet gij? Sergeant, toen ik u de laatste maal zag, heb ik u gezegd, dat ik uw gezelschap hier niet meer verlangde."

De sergeant, wiens spraak en houding zekere bedeesdheid te kennen geven, antwoordt, dat hij dezen brief heeft ontvangen, dat hij mijnheer Smallweed daarover is gaan spreken, en door hem hierheen is gewezen.

"Ik heb niets te zeggen," laat mijnheer Tulkinghorn daarop volgen. "Als gij schulden maakt, moet gij ze betalen of de gevolgen voor lief nemen. Gij behoeft niet hier te komen om dat te leeren, zou ik denken?"

Het spijt den sergeant te moeten zeggen, dat hij het geld niet gereed heeft.

"Welnu! Dan moet die andere — die man, als hij het is — voor u betalen."

Het spijt den sergeant te moeten zeggen, dat die andere ook het geld niet gereed heeft.

"Welnu! Dan moet gij het met u beiden betalen, of men zal tegen u beiden procedeeren. Gij hebt het geld gehad en moet het teruggeven. Gij kunt het geld van een ander niet in uw zak steken, en er zoo maar van afkomen."

De procureur zet zich in zijn leuningstoel en pookt het vuur op. George hoopt, dat hij de goedheid zal hebben om —

"Ik zeg u, sergeant, ik heb u niets te zeggen. De lieden, waarmee gij omgaat, bevallen mij niet, en ik heb u hier niet van doen. Die zaak is geheel buiten mijne praktijk en behoort niet in mijn kantoor. Mijnheer Smallweed is wel zoo goed om mij die zaken aan te bieden, maar zij behooren niet tot mijn departement. Gij moet naar Melchisedeck in Clifford's Inn gaan." — "Ik moet u verschooning verzoeken, mijnheer," zegt George, "dat ik u zoo tegen uw zin lastig val — iets, dat mij bijna even onaangenaam is, als het u kan zijn; maar zoudt ge mij een woordje afzonderlijk met u willen laten spreken?"

Mijnheer Tulkinghorn staat op met de handen in de zakken, en gaat naar een hoek bij een der vensters. "Kom! ik heb geen tijd te verkwisten." Te midden zijner geveinsde onverschilligheid ziet hij den cavalerist scherp aan, en draagt zorg, dat hij zelf met zijn rug naar het licht en de ander met zijn gezicht daar naar toe komt te staan.

"Wel, mijnheer," zegt George, "de man, dien ik bij mij heb, is de ander, die in deze ongelukkige zaak betrokken is — hij heeft mij alleen zijn naam geleend, anders niet — en mijn eenig oogmerk is te zorgen dat hij om mijnentwil in geene ongelegenheid komt. Hij is een heel ordentelijk man, met vrouw en kinderen, die bij de koninklijke artillerie heeft gestaan...." — "Mijn vriend, ik geef niet het minste om de geheele koninklijke artillerie met officieren, manschappen, paarden, kanonnen, kruitwagens en ammunitie." — "Wel te denken, mijnheer. Maar het zou mij zeer spijten als Bagnet en zijn huishouden door mijn toedoen ongelukkig werden. En als ik hen hier doorheen kon helpen, zou ik er niet tegen hebben om u, zonder eenige andere belooning, over te geven wat gij laatst van mij hadt willen hebben." — "Hebt gij dat hier bij u?" — "Ja, mijnheer." — "Sergeant," zegt de procureur op zijn drogen onverschilligen toon, die veel minder hoop laat om den spreker van gedachten te doen veranderen dan de grootste heftigheid, "bedenk u wel, terwijl ik spreek, want dit moet de laatste maal zijn. Als ik nu zwijg, heb ik met de zaak gedaan en wil er niet weder van beginnen. Begrijp dat wel. Gij kunt, wat gij zegt medegebracht te hebben, voor eenige dagen hier laten, als gij verkiest; gij kunt het ook terstond weder medenemen, als gij dat verkiest. Als gij verkiest het hier te laten, kan ik dit voor u doen: — ik kan die zaak weder op den ouden voet brengen, en bovendien zoo ver gaan, dat ik u eene schriftelijke verzekering geef, dat men dien Bagnet nooit op eenigerlei wijze zal lastig vallen, voordat men tot het uiterste tegen u geprocedeerd heeft — dat uwe middelen geheel uitgeput zullen moeten wezen, voordat uw crediteur de zijne aanspreekt. Dan is hij zoo goed als vrijgelaten. Hebt gij u bedacht?"

De cavalerist steekt zijne hand in zijne borst en antwoordt, na eene diepe ademhaling: "Ik moet het wel doen, mijnheer."

Mijnheer Tulkinghorn zet zich dus neer, neemt zijn bril te hulp en schrijft zeer langzaam de bedoelde verzekering, welke hij daarop aan Bagnet voorleest en verklaart, die al dien tijd naar den zolder heeft gestaard en onder dit nieuwe

stortbad van woorden zijne hand weder op zijn kaal hoofd legt. Hij schijnt erg gebrek te hebben aan zijn oudje om hem zijne gevoelens te helpen uitdrukken. Daarna haalt George een opgevouwen papier uit zijn borstzak, en legt het met eene dralende hand voor den rechtsgeleerde neer.

"Het is maar een brief met instructiën, mijnheer. De laatste, dien ik ooit van hem gehad heb."

Zie naar een molensteen, George, om verandering van uitdrukking te zoeken, en gij zult die even spoedig vinden als op het gezicht van mijnheer Tulkinghorn, terwijl hij dien brief opent en doorleest. Met hetzelfde strakke gezicht vouwt hij het papier weder toe en legt het in zijn lessenaar.

Ook heeft hij niets meer te zeggen of te doen, dan op dezelfde koude, onbeleefde manier te knikken en kortaf te zeggen: "Gij kunt gaan. Laat die lieden uit." Zij worden uitgelaten en begeven zich naar de woning van Bagnet om te eten.

Gekookt ossenvleesch met groente biedt dezen dag eene afwisseling met het vorige onthaal op gekookt varkensvleesch en groente aan; en jufvrouw Bagnet deelt op dezelfde wijs de portiën uit en poogt den maaltijd met haar allerbest humeur te kruiden; want zij is zulk eene buitengemeene vrouw, dat zij het goede aanneemt zonder er van te spreken, dat het nog beter kon zijn, en hare blijgeestigheid nog helderder uitblinkt, als die bij een plekje duisternis in hare nabijheid afsteekt. Het plekje duisternis bij deze gelegenheid is het donkere gezicht van George; hij is buitengemeen nadenkend en neerslachtig. In het eerst verlaat jufvrouw Bagnet er zich op, dat de vereenigde liefkoozingen van Quebec en Malta hem wel zullen opvroolijken; maar ziende hoe deze jonge juffers insgelijks gevoelen, dat haar tegenwoordige Bullebak niet de vroolijke Bullebak is, dien zij vroeger kenden, doet zij door een wenk de lichte infanterie terugtrekken, en laat het aan hem over om zich op den open grond van den huiselijken haard op zijn gemak te deployeeren.

Hij doet dit echter niet. Hij blijft dicht opgesloten, bewolkt en neerslachtig. Onder het langdurige opruimen en schoonmaken, terwijl hij en Bagnet hunne pijp rooken, is hij niet beter dan onder den maaltijd. Hij vergeet te rooken, kijkt mijmerend in het vuur, laat zijne pijp uitgaan en vervult het hart van Bagnet met onrust en ontzetting, door duidelijk te toonen, dat de tabak hem niet smaakt.

Toen dus jufvrouw Bagnet eindelijk weder te voorschijn komt, zoo frisch van den reinigenden emmer, en gaat zitten naaien, bromt haar man: "Oudje!" en beduidt haar met een wenk om eens te onderzoeken, wat er aan hapert.

"Wel, George," zegt jufvrouw Bagnet, terwijl zij hare naald insteekt, "wat zijt ge stil!" — "Ben ik? Geen pleizierig gezelschap? Ik vrees ook van neen." — "Hij lijkt geheel niet meer op onzen Bullebak, moeder!" roept de kleine Malta. — "Omdat hij niet wel is, geloof ik, moeder," voegt Quebec er bij. — "Zeker, het is een slecht teeken geen Bullebak meer te zijn!" zegt de cavalerist, en geeft de meisjes een kus. "Maar het is waar," vervolgt hij met een zucht. "Het is waar, vrees ik. Die kleinen hebben altijd gelijk." — "George," zegt jufvrouw Bagnet, druk voortnaaiende, "als ik dacht, dat ge knorrig waart om iets, dat eene ongemanierde soldatenvrouw van morgen gezegd heeft — die naderhand hare tong wel had willen afbijten, en het wel haast had moeten doen — zou ik niet weten, wat ik nu nog zeggen moest." — "Goede, beste vrouw," antwoordt de cavalerist, "daaraan denk ik niet meer." — "Omdat waarlijk, George, wat ik zeide en wilde zeggen, was, dat ik Lignum aan u toevertrouwde en mij verzekerd hield, dat gij hem er door zoudt helpen. En dat hebt gij ook eerlijk gedaan." — "Ik ben blij, dat ge zoo over mij tevreden zijt," antwoordt George.

Terwijl hij jufvrouw Bagnet vriendschappelijk de hand geeft — want zij is naast hem gaan zitten — ziet hij haar oplettend in het gezicht en blijft dit nog een poosje doen, terwijl zij weder voortnaait. Daarop kijkt hij naar den jongen Woolwich, die op zijn bankje in den hoek zit, en wenkt dien jeugdigen fluitspeler om naderbij te komen.

"Zie eens hier, mijn jongen," zegt George, terwijl hij zeer zacht zijne hand over het voorhoofd der moeder laat glijden: "daar kunt gij een helder, vriendelijk voorhoofd zien! Het glanst van liefde voor u, mijn jongen. Het is wat gebruind door zon en wind, terwijl zij uw vader volgde en u mededroeg, maar nog zoo frisch en gezond als een rijpe appel aan een boom."

Het gezicht van Bagnet geeft, voor zoover dat houten gezicht iets kan uitdrukken, de hoogste goedkeuring te kennen.

"De tijd zal komen, mijn jongen," vervolgt de cavalerist, "wanneer dat haar van uwe moeder grijs zal zijn, en dat voorhoofd vol rimpels — en eene knappe oude vrouw zal zij dan wezen. Pas op, terwijl ge nog jong zijt, dat gij in die dagen kunt denken: "Ik heb nooit een haar op dat dierbare hoofd doen vergrijzen, ik heb nooit een rimpel van verdriet op dat gezicht doen komen." Want van alle dingen, waaraan gij als man kunt denken, is het best daaraan te kunnen denken, Woolwich!"

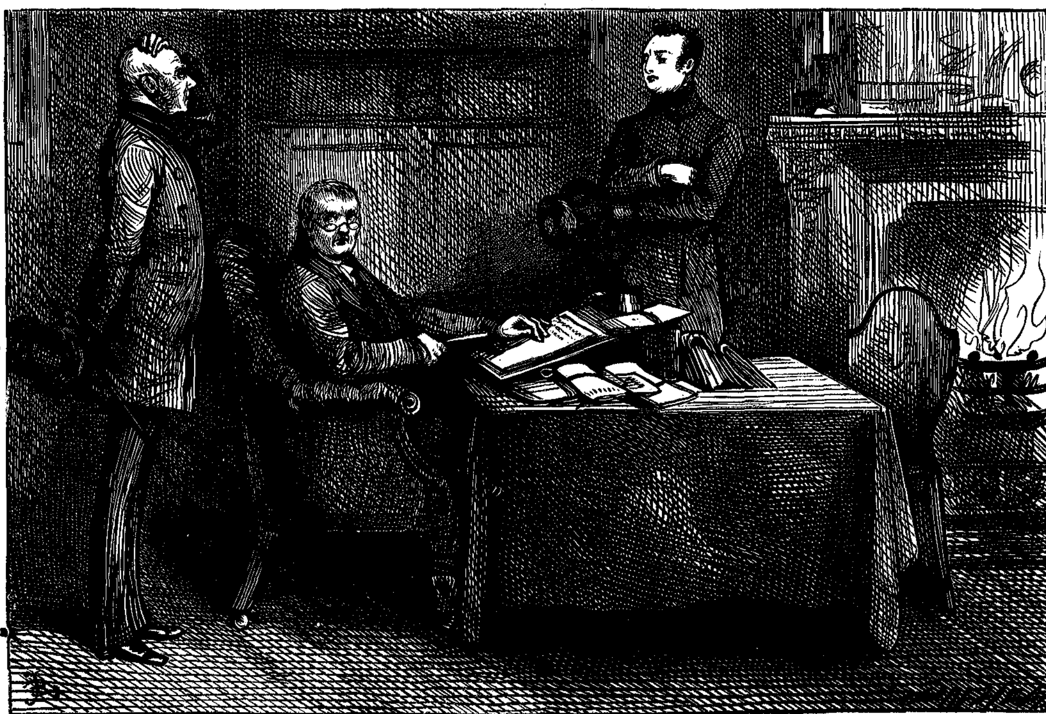
George besluit met op te staan, den knaap op den stoel naast zijne moeder te zetten, en met zekere haast te zeggen, dat hij zijne pijp even op straat gaat uitrooken.

XXXV.

ESTHER'S VERHAAL.

Ik lag verscheidene weken ziek, en de gewone gang van mijn leven begon naar eene oude herinnering te gelijken. Dit was echter niet zoozeer het gevolg van den tijd, als wel van de verandering in mijne dagelijksche gewoonten, die door de werkeloosheid en eenzaamheid eener ziekenkamer werd veroorzaakt. Eer ik nog vele dagen daarin opgesloten was geweest, schenen alle andere dingen zich op een ver verwijderden afstand te hebben teruggetrokken, waar mijne kinderlijke schaduw naast mij, van de school naar het huis mijner peetmoeder stapte. Ik had nog nooit te voren geweten hoe kort het leven eigenlijk was, en in welk eene kleine ruimte de geest het kon bergen.

Terwijl ik erg ziek lag, was de manier, waarop die verschillende tijdperken zich met elkander verwarden, zeer onaangenaam en benauwend voor mij. Te gelijk een kind, een aankomend meisje, en op mijn tegenwoordigen leeftijd en in de betrekkingen, waarin ik mij zoo gelukkig had gevoeld, werd ik niet alleen door de zorgen en bezwaren, die elke staat had medegebracht, gekweld, maar ook door de verbijstering, waarmede ik eindeloos poogde die allen met elkander overeen te brengen. Ik geloof, dat weinigen, die zich niet in dien toestand hebben bevonden, volkomen kunnen begrijpen wat ik meen, of welk eene pijnlijke onrust hieruit voor mij ontstond.

"EN ONDER DIT NIEUWE STORTBAD VAN WOORDEN ZIJNE HAND WEDER OP ZIJN KAAL HOOFD LEGT." (blz. 240).

weinig of geene afzondering bestond tusschen de verschillende tijdperken van mijn leven, die werkelijk door jaren gescheiden waren. Toen ik ziek werd, scheen ik een donker meer te zijn overgevaren, en al wat ik vroeger ondervonden had, door den grooten afstand ondereen verward, op den gezonden oever te hebben achtergelaten.

Mijne plichten als huishoudster, hoewel de gedachte, dat zij onvervuld bleven, mij in het eerst zeer ontrustte, waren spoedig even ver achter mij als mijne oude werkzaamheden op Bloemhof, of als de zomerachtermiddagen toen ik, met mijne portefeuille onder den arm en

Om dezelfde reden ben ik bijna bevreesd om te spreken van dat tijdperk mijner ziekte — het scheen maar één lange nacht te zijn, maar ik geloof, dat het dagen en nachten lang duurde — toen ik reusachtige trappen opklom, mij altijd inspannende om boven te komen, en altijd, gelijk ik wel eens een worm in een tuinpad heb gezien, door eene of andere hindernis van

den weg gebracht en dan weder opnieuw beginnende. Ik wist somtijds duidelijk, en ik denk meestal onduidelijk, dat ik in mijn bed lag, en ik sprak met Charley, en voelde hare hand, en kende haar zeer wel; en toch klaagde ik telkens: "Och, nog meer van die eindelooze trappen, Charley — nog al meer — tot boven in de lucht toe, denk ik!" en zwoegde dan weder voort.

Durf ik spreken van dien nog erger tijd, toen ergens in de groote, zwarte ruimte, eene aaneengeregen vlammende halsketen, of ring, of sterrenkrans hing, waarvan ik een der kralen was! En toen mijn eenig gebed was, dat ik van de anderen mocht worden losgemaakt, en het mij zulk een onverklaarbaren zielsangst veroorzaakte, dat ik een deel van dat schrikkelijke ding moest blijven!

Misschien zal ik, hoe minder ik van dien benauwden tijd mijner ziekte zeg, des te minder vervelend en des te meer verstaanbaar wezen. Ik maak er geene melding van om anderen angstig te maken, of omdat de herinnering mij nu nog beangst; maar misschien zouden wij, als wij die zonderlinge kwellingen beter kenden, beter in staat zijn om de zwaarte daarvan te verlichten.

De rust, die daarop volgde, de lange verkwikkelijke slaap, de zalige onverschilligheid, toen ik in mijne zwakheid te kalm was om mij eenigszins om mij zelve te bekommeren, en had kunnen hooren (zoo denk ik nu ten minste) dat ik stervende was, zonder eenige andere aandoening dan een medelijdende liefde voor hen, die ik achterliet — deze toestand kan misschien meer algemeen begrepen worden. Ik was in dien staat, toen ik voor het eerst van het licht schrikte, dat weder voor mij scheen, en met eene grenzelooze blijdschap, waarvoor geene woorden verrukking genoeg kunnen uitdrukken, ontwaarde, dat ik weder zien kon.

Ik had mijne Ada, dag en nacht, aan de deur hooren schreien; ik had haar mij hooren toeroepen dat ik wreed was en haar niet liefhad; ik had haar hooren bidden en smeeken, dat ik haar zou laten binnenkomen om mij op te passen en te troosten en mijn bed niet meer te verlaten; maar zoolang ik spreken kon had ik gezegd: "Nooit, nooit!" en Charley nogmaals en nogmaals herinnerd, dat zij, hetzij ik in leven bleef of stierf, mijne lievelinge uit de kamer moest houden. Charley was mij in den tijd van nood getrouw geweest, en had met haar zwak handje en haar moedig hart de deur gesloten gehouden.

Maar nu mijn gezicht beter werd en het heerlijke licht met elken dag helderder en helderder voor mij scheen, kon ik de brieven lezen, die mijne lieve Ada mij elken morgen en avond schreef, kon ik ze aan mijne lippen brengen en mijne wang daarop leggen zonder vrees van haar te benadeelen. Ik kon mijn kameniertje, zoo teeder en zorgvuldig, door de twee kamers zien gaan, om alles in orde te zetten, en wederom door het opene venster vroolijk met Ada spreken. Ik kon de stilte in huis begrijpen, en hoe die bewees, dat allen, die altijd zoo goed voor mij geweest waren, om mij dachten. Ik kon schreien van blijde aandoening, en mij in mijne zwakheid even gelukkig gevoelen als ik ooit in mijne kracht geweest was.

Langzamerhand begon mijne kracht terug te komen. In plaats van met zulk eene vreemde kalmte te liggen kijken naar wat er voor mij gedaan werd, alsof het voor iemand anders werd gedaan, over wie ik stil bedroefd was, begon ik een weinigje mede te helpen, en een weinig meer, en veel meer, totdat ik weder bruikbaar voor mij zelve werd, wederom belang in het leven leerde stellen en mij opnieuw daaraan hechtte.

Hoe levendig herinner ik mij nog den genoeglijken namiddag, toen ik voor de eerste maal met kussens in het bed overeind werd gezet, om met Charley in staatsie thee te drinken! Dat lieve schepseltje — zonder twijfel in de wereld gezonden om zieken en zwakken te helpen — was zoo vroolijk, en had het zoo druk, en staakte zoo dikwijls hare toebereidselen om haar hoofdje aan mijne borst te leggen, mij te liefkoozen, en met vreugdetranen te zeggen, dat zij zoo blijde, o zoo blijde, was, dat ik genoodzaakt was te zeggen: "Charley, als ge zoo voortgaat, moet ik weder gaan liggen, want ik ben nog zwakker dan ik wel dacht." En toen werd Charley zoo stil als een muisje, en trippelde met haar helder gezichtje, nu hier dan daar, door de twee kamers rond, uit de schaduw in den goddelijken zonneschijn, en uit den zonneschijn weder in de schaduw, terwijl ik vreedzaam naar haar zat te kijken. Toen zij al hare toebereidselen voltooid had, en de nette theetafel, met al hare kleine lekkernijen om mij uit te lokken, en haar wit tafellaken en hare bloemen, als met zooveel liefde en zoo schoon door Ada beneden voor mij geschikt, bij mijn bed gereed stond, gevoelde ik mij krachtig genoeg om Charley iets te zeggen, dat mij toen niet voor het eerst in de gedachten kwam.

Eerst maakte ik Charley een compliment over de kamer; en waarlijk deze was zoo frisch en luchtig, zoo net en zindelijk, dat ik bijna niet gelooven kon, dat ik daar zoolang ziek had gelegen. Dit verheugde Charley, en haar gezichtje werd nog helderder dan te voren.

"En toch, Charley," zeide ik, rondkijkende, "mis ik iets, waaraan ik gewoon ben."

De arme kleine Charley keek insgelijks rond en veinsde haar hoofd te schudden, alsof zij niets miste.

"Al de schilderijen hangen toch zooals zij plachten?" vroeg ik. — "Ja, jufvrouw," antwoordde Charley. — "En de meubelen staan

ook eveneens?" — "Behalve waar ik ze verzet heb, om meer ruimte te krijgen, jufvrouw." — "En toch," zeide ik, "mis ik iets, waaraan ik gewoon was. O, nu weet ik wat het is, Charley. Het is de spiegel."

Charley stond op alsof zij iets vergeten had en ging naar de andere kamer; en ik hoorde haar daar snikken.

Ik had dit reeds dikwijls gedacht. Nu was ik er zeker van. Ik kon God danken, dat het nu geen schok voor mij was. Ik riep Charley terug; en toen zij kwam — eerst veinsde zij te glimlachen, maar toen zij nader kwam, keek zij droevig — sloot ik haar in mijne armen en zeide: "Het komt er heel weinig op aan, Charley. Ik hoop het wel buiten mijn vroeger gezicht te kunnen stellen."

Weldra was ik zoover gevorderd, dat ik in een grooten stoel kon opzitten, en ook hoewel duizelende en op Charley's arm leunende, naar de andere kamer kon gaan. De spiegel was ook uit die kamer verdwenen; maar wat ik te dragen had, was mij daarom niet zwaarder om te dragen.

Mijn voogd had altijd ernstig verlangd mij te bezoeken, en er bestond nu geene gegronde reden meer om mij dit genoegen te ontzeggen. Op zekeren morgen kwam hij, en toen hij pas binnentrad, kon hij niets anders doen dan mij in zijne armen sluiten en zeggen: "Mijn lief, lief meisje!" Ik had lang geweten — wie kon het beter weten? — welk eene diepe bronwel van liefde en edelmoedigheid zijn hart was; en was het niet mijn gering lijden en die verandering waardig om er zulk eene plaats in te vervullen? "O ja!" dacht ik. "Hij heeft mij gezien, en hij heeft mij nog liever dan te voren, hij heeft mij gezien, en behandelt mij met nog meer teederheid dan vroeger; wat heb ik dan te betreuren?"

Hij zette zich bij mij op de sofa en ondersteunde mij met zijn arm. Eene korte poos zat hij met zijne hand voor zijn gezicht, maar weldra nam hij die weg en begon op zijne gewone manier te spreken. Nooit heeft iemand eene meer innemende, schertsend vriendelijke manier van spreken kunnen hebben.

"Wel, mijn huismoedertje," zeide hij, "welk een droevige tijd is dat geweest. En wat zijt gij onverzettelijk gebleven!" — "Dat was om best wil, voogd," antwoordde ik. — "Om best wil?" herhaalde hij, met teederheid. "Natuurlijk, dat was het. Maar Ada en ik zijn toch zoo eenzaam en verlaten geweest; en uwe vriendin Caddy is vroeg en laat naar u komen vragen; en iedereen hier in huis was zoo stil en neerslachtig, en zelfs die arme Richard heeft geschreven — aan mij geschreven — enkel uit ongerustheid over u."

Ik had in Ada's brieven van Caddy gelezen, maar niet van Richard, en ik zeide hem dit.

"Och neen, melieve, antwoordde hij, "ik achtte het beter er haar maar niets van te zeggen." — "En gij zegt, dat hij aan *u* geschreven heeft," zeide ik, met denzelfden nadruk als hij; "alsof het niet natuurlijk was, dat hij dit deed, voogd; alsof hij aan een beter vriend schrijven kon." — "Hij denkt, dat hij er veel beter heeft melieve," antwoordde mijn voogd. "Hij schreef mij, als het ware, onder protest, daar hij niet aan u schrijven kon met eenige hoop van antwoord te bekomen — hij schreef koud en stijf, trotsch en wrevelig. Wel, mijn huismoedertje, gij moet daarmede geduld hebben. Hij is niet te laken. Het Kanselarij-proces heeft hem de oogen doen schemeren en doet hem mij voor iets anders houden dan ik ben. Ik weet, dat het dikwijls even slechte dingen, en dikwijls nog veel ergere gedaan heeft. Als er twee engelen in betrokken konden worden, geloof ik, dat het hunne geheele natuur zou veranderen." — "Het heeft het uwe toch niet veranderd, voogd." — "O ja, dat heeft het wel, melieve," antwoordde hij lachende. "Het heeft den zuidenwind naar het oosten doen loopen, ik weet niet hoe dikwijls. Rick wantrouwt en verdenkt mij — gaat naar procureurs en leert mij daar wantrouwen en verdenken; hoort, dat ik strijdige belangen heb, aanspraken, die de zijne in den weg staan, en wat niet al; terwijl de Hemel weet, als ik maar uit dat gebergte van Pruikerij kon komen, waaraan mijn ongelukkige naam gegeven is (wat ik niet kan) of het door het verzaken van al mijne rechten met den grond kon gelijk maken (wat ik ook niet kan, en geen menschelijk vermogen ooit meer kan, geloof ik, zoover is het nu al gekomen), zou ik het op het oogenblik doen. Ik zou den armen Richard liever weder zijn eigen vroeger aard willen hergeven, dan al het geld present krijgen, dat de doode belanghebbenden, die naar hart en ziel op het rad der Kanselarij zijn geledebraakt, onopgevorderd in de schatkist hebben gelaten — en dat is geld genoeg, melieve, om eene piramide van te gieten ter gedachtenis van de hemeltergende goddeloosheid dier Kanselarij." — "Is het mogelijk voogd," vroeg ik met verbazing, "dat Richard u kan verdenken?" — "Ach, melieve," antwoordde hij, "het ligt in den aard van het fijne vergift zulker misbruiken, dat zij zulke kwalen voortbrengen. Zijn bloed is aangestoken en de voorwerpen verliezen voor zijn gezicht hun natuurlijk voorkomen. Het is z ij n e schuld niet." — "Maar het is toch een verschrikkelijk ongeluk, voogd." — "Ja, het is een schrikkelijk ongeluk, moedertje, ooit onder den invloed van Jarndyce en Jarndyce te komen. Ik ken geen grooter. Langzamerhand is hij er toe gebracht om op dien verrotten rietstaf te vertrouwen, en die deelt een gedeelte van zijn bederf mede aan al wat hem omringt. Maar

nog eens zeg ik, met al mijn hart, wij moeten met den armen Rick geduld hebben en hem niet laken. Welk een aantal goede frissche harten, gelijk het zijne, heb ik al in mijn tijd op dezelfde manier zien bederven!"

Ik kon niet nalaten mijne verwondering en spijt te kennen te geven, dat zijne belangeloos welwillende oogmerken zoo weinig gebaat hadden.

"Dat moeten wij niet zeggen, Dame Durden," antwoordde hij blijmoedig. "Ada is er gelukkiger door geworden, hoop ik, en dat is wel. Ik had gedacht, dat ik en die twee jongelieden vrienden konden worden, in plaats van wantrouwige vijanden, en dat wij in zooverre dat proces konden tegenwerken en meester worden. Maar dat was te veel verwacht. Dat proces is als het ware het kleed geweest, dat over Richard's wieg hing." — "Maar voogd, mogen wij niet hopen, dat de ondervinding hem zal leeren welk een ellendig en bedrieglijk ding het is?" — "Dat willen wij hopen, mijne Esther," antwoordde hij, "en dat zij hem dit niet te laat mag leeren. In allen gevalle moeten wij hem niet te streng beoordeelen. Er zijn niet veel volwassene, bejaarde mannen, en brave mannen ook, die, indien zij als belanghebbenden voor dat Hof kwamen, niet binnen drie jaren — neen binnen twee — binnen één jaar, geheel veranderd en bedorven zouden zijn. Hoe kunnen wij ons dan over den armen Richard verbazen? Zulk een ongelukkig jongmensch," hier nam hij een zachter toon aan, alsof hij hardop dacht, "kan zich niet verbeelden (wie zou het kunnen?) dat de Kanselarij is wat zij is. In zijne opgewondenheid verwacht hij van dat Hof, dat het toch iets voor zijne belangen zal doen, en zijne zaak tot een of anderen uitslag brengen. Het stelt hem door gedurig uitstel te leur, martelt hem met teleurstelling op teleurstelling, verijdelt telkens zijne hoop, put geheel zijn geduld uit; maar nog blijft hij er iets van verwachten en daarnaar verlangen, en vindt dan, dat zijne geheele wereld bedrieglijk en verraderlijk is. Och ja, zoo gaat het! Maar genoeg hiervan, melieve."

Hij was mij al dien tijd blijven ondersteunen, en zijne teederheid was mij zoo dierbaar, dat ik mijn hoofd op zijn schouder liet rusten en hem zoo lief had alsof hij mijn vader was. Ik besloot in dat oogenblik van stilte bij mij zelve, om als ik sterker werd Richard op eene of andere wijs te gaan spreken en te beproeven hem tot andere gedachten te brengen.

"Er zijn betere onderwerpen dan deze," zeide mijn voogd, "voor zulk een vroolijken tijd als die van uw herstel. En ik had eene boodschap om zoodra ik maar kon van een daarvan te beginnen. Wanneer zal Ada u komen zien, melieve?"

Ik had ook al daaraan gedacht, en daarbij eenigszins, maar niet veel, aan de weggenomen spiegels, want ik wist, dat mijne dierbare Ada mij om de verandering van mijn voorkomen niet te minder zou lief hebben.

"Lieve voogd," zeide ik, "nu ik haar zoolang van mij heb weggehouden, schoon zij waarlijk zoo goed als het licht voor mij is...." — "Dat weet ik wel, zeer wel."

Hij was zoo goed, zijn handdruk duidde zooveel liefde en medelijden aan en zijne stem stortte zulk een troost in mijn hart, dat ik een oogenblik stilzweeg, geheel buiten staat om voort te gaan.

"Ja, ja, ge zijt moe," zeide hij. "Rust eens wat." — "Daar ik Ada zoolang van mij heb weggehouden," begon ik opnieuw, na eene korte poos, "dunkt mij, dat ik gaarne nog een weinigje langer mijn eigen zin zou willen hebben, voogd. Het zou best wezen, dat ik niet meer hier was als ik haar voor het eerst zag. Als Charley en ik, zoodra ik weder reizen kan, naar eene stille plaats op het land gingen, en ik daar eene week bleef om sterker en door de zuivere lucht opgefrischt te worden, en het geluk te gemoet te zien van Ada weder bij mij te hebben, denk ik, dat het beter voor mij zou zijn."

Ik hoop, dat het geene kleingeestigheid van mij was te wenschen, dat ik zelf wat meer aan mijn veranderd voorkomen gewend was, eer ik de oogen ontmoette van het dierbare meisje, dat ik zoo vurig verlangde te zien. In allen gevalle, het was zoo. Hij begreep mij, dit wist ik wel; maar daarvoor was ik niet bang. Als het eene kleingeestigheid was, wist ik ook wel, dat hij die zou verschoonen.

"Ons verwend huismoedertje," zeide mijn voogd, "moet dan ook hierin haar zin hebben, schoon ik weet, dat het beneden tranen zal kosten. En zie eens hier! Daar is Boythorn, met zijn ridderlijk hart, en zweert zulke geweldige eeden als nog ooit op het papier zijn gezworen, dat als gij zijn geheele huis niet in bezit komt nemen, hetwelk hij daartoe reeds met opzet heeft geruimd, hij, bij hemel en aarde, het dan zal afbreken en geen steen er van op den ander laten."

En mijn voogd gaf mij een brief over, die niet met het gewone "Mijn beste Jarndyce," of zoo iets, begon, maar terstond als het ware storm liep met de woorden: "Ik zweer, als juffrouw Summerson niet hier komt en mijn huis in bezit neemt, dat ik heden ten een ure voor haar ontruim," en vervolgens met den grootsten ernst en de nadrukkelijkste verzekeringen de buitengewone verklaring aflegde, die ik gehoord had. Wij achtten den schrijver niet te minder, omdat wij over den brief hartelijk lachten, en spraken af, dat wij hem morgen een brief van dankbetuiging zouden zenden en zijn aanbod aannemen. Dit voorstel was inder-

daad zeer aangenaam, want onder alle plaatsen, waaraan ik had kunnen denken, was er geene, waarnaar ik liever wilde heengaan dan naar Kastanje-Hof.

"Nu, huisvrouwtje," zeide mijn voogd, op zijn horloge kijkende, "ik heb streng mijn tijd bepaald eer ik boven kwam, want gij moet niet te vroeg vermoeid worden; en mijn tijd is nu tot de laatste minuut toe om. Ik heb evenwel nog een verzoek. Dat jufvrouwtje Flite, die bij geruchte gehoord had, dat gij ziek waart, heeft er niet op gezien om te voet hier te komen — twintig mijlen ver, arme ziel, met dansschoentjes aan — om naar u te vragen. Het was een geluk, dat wij thuis waren, of zij zou ook weer te voet zijn teruggegaan."

De oude samenzwering om mij vergenoegd te maken! iedereen scheen er in betrokken!

"Nu, mijn hartje," zeide mijn voogd, "als het u niet te vervelend was om dat arme goede schepseltje eens op een achtermiddag bij u te laten, eer gij Boythorn's huis, dat anders afgebroken wordt, gaat redden, geloof ik, dat gij haar blijder en trotscher zoudt maken, dan ik — hoewel mijn beroemde naam Jarndyce is — in geheel een leven zou kunnen doen."

Ik twijfel niet of hij wist wel, dat het gezicht van dat ongelukkige schepsel mij toen eene zachte maar heilzame les zou geven. Ik gevoelde dit terwijl hij nog sprak. Ik kon hem niet hartelijk genoeg zeggen hoe gaarne ik haar wilde ontvangen. Ik had altijd medelijden met haar gehad, maar nooit zooveel als nu. Ik was altijd blijde geweest met mijn gering vermogen om haar in haar ongeluk te troosten; maar nooit, nooit half zoo blijde als nu.

Wij bepaalden een tijd wanneer jufvrouw Flite met de diligence zou overkomen en bij mij blijven eten. Toen mijn voogd heenging, keerde ik mijn hoofd om en bad om vergiffenis, indien ik, door zulke zegeningen omringd, ooit de kleine beproeving, die ik moest ondergaan, te zwaar had geacht. Het kinderlijk gebed van dien vroegeren verjaardag, toen ik zoo vurig gewenscht had vlijtig, tevreden en trouwhartig te worden, en iemand iets goeds te doen, en voor mij zelve eenige liefde te winnen, als ik kon, kwam mij weder voor den geest, met de eenigszins verwijtende gedachte hoeveel geluk ik sedert had genoten, en hoeveel liefderijke harten zich voor mij hadden geopend. Indien ik nu zwak was, wat hadden dan al die zegeningen mij gebaat? ik herhaalde het oude kinderlijk gebed met de oude kinderlijke woorden, en bevond, dat het nog de oude kracht had om mijn gemoed tot rust te brengen.

Mijn voogd kwam nu dagelijks. Binnen eene week of daaromtrent, kon ik door onze kamers rondwandelen, en achter het venstergordijn lange gesprekken met Ada houden. Evenwel zag ik haar nog nooit; want ik had nog den moed niet om het dierbare gezichtje te beschouwen, hoewel ik dit gemakkelijk had kunnen doen zonder dat zij mij zag.

Op den bepaalden dag kwam jufvrouw Flite. Geheel en al hare gewone deftigheid vergetende, kwam de goede ziel mijne kamer binnenloopen, en bevende van aandoening uitroepende: "Mijne lieve Fitz Jarndyce!" viel zij mij om den hals en kuste mij wel twintigmaal.

"Och Heere!" zeide zij, hare hand in hare reticule stekende; "ik heb hier niets dan documenten, mijne lieve Fitz Jarndyce. Ik zal een zakdoek van u moeten leenen."

Charley gaf er haar een, en het goede jufvrouwtje kon er zeker wel een gebruiken, want zij hield hem met beide handen voor hare oogen, en zat zoo wel tien minuten lang te schreien.

"Van blijdschap, mijne lieve Fitz Jarndyce," verklaarde zij mij daarna. "Van blijdschap, dat ik u weder gezond zie. Van blijdschap, dat ik de eer heb van bij u te mogen komen. Ik houd zooveel meer van u, melieve, dan van den kanselier. Hoewel ik toch niet nalaat regelmatig de zittingen van het Hof bij te wonen. Apropos, melieve, van zakdoeken gesproken...."

Hier zag jufvrouw Flite Charley aan, die haar van de plaats, waar de diligence ophield, was gaan afhalen. Charley zag naar mij, en scheen ongaarne te hebben, dat zij verder zou spreken.

"Gij hebt gelijk, groot gelijk," zeide jufvrouw Flite. "Het was zeer onbescheiden van mij, dat ik er melding van maakte; maar mijne lieve jufvrouw Fitz Jarndyce, ik vrees, dat ik nu en dan (tusschen ons gezegd) een weinigje van de wijs ben, weet ge," en daarbij raakte zij haar voorhoofd aan. "Meer niet." — "Wat hadt gij mij willen zeggen?" zeide ik glimlachend, want ik zag wel, dat zij verlangde voort te gaan. "Gij hebt mijne nieuwsgierigheid gaande gemaakt en moet die nu ook voldoen."

Jufvrouw Flite keek Charley wederom aan, alsof zij haar in deze gewichtige verlegenheid om raad vroeg, en Charley zeide: "Welnu, jufvrouw Flite, dan moest gij het liever maar vertellen;" waarmede zij jufvrouw Flite zeker bijzonder genoegen deed.

"Zoo schrander, ons vriendinnetje!" zeide zij tegen mij op hare geheimzinnige manier. "Klein — maar zeer schrander! Wel, melieve, het is eene aardige anekdote. Meer niet. Maar ik vind het toch allerliefst. Wie moest ons daar op weg achterop komen, toen wij van de diligence kwamen? Eene arme vrouw met een lang niet fatsoenlijken hoed...." — "Jenny met uw believen, jufvrouw," zeide Charley. — "Juist zoo!" liet jufvrouw Flite, vriendelijk knikkende, hierop volgen. "Jenny! Ja wel. En wat vertelt zij ons vriendinnetje? dat er eene dame met eene voile aan haar huisje is geweest om naar de gezondheid van mijne lieve Fitz Jarndyce te vernemen, en dat zij een zakdoek tot gedach-

tenis heeft medegenomen, alleen omdat het die van mijne beminnelijke Fitz Jarndyce was! Nu, dat vond ik allerliefst van die dame met de voile." — "Met uw believen, jufvrouw," zeide Charley, toen ik haar eenigszins verwonderd aanzag. "Jenny zegt, dat gij, toen haar kindje stierf, daar een zakdoek hebt gelaten, en dat zij dien weglegde en bij het andere goed van haar kindje bewaarde — ik denk, half omdat hij van u was, jufvrouw, en half omdat het kindje er mee bedekt was geweest." — "Klein, maar buitengemeen schrander," zeide jufvrouw Flite, met hare vingers eene beweging over haar voorhoofd makende, om Charley's schranderheid aan te duiden. "En zoo klaar, lieve! Zij is klaarder dan één advocaat, dien ik nog gehoord heb." — "Ja, Charley," antwoordde ik, "ik herinner het mij nu. Wel, wat verder?" — "Wel, jufvrouw," zeide Charley, "dat is dan de zakdoek, dien de dame medegenomen heeft. En Jenny had gaarne dat ge wist, dat zij dien zelve voor geen geld zou hebben weggedaan, maar dat de dame hem medenam, en er geld voor liet liggen. Jenny kent haar geheel niet, jufvrouw." — "Wie zou het dan wezen?" zeide ik. — "Melieve," antwoordde jufvrouw Flite, dicht aan mijn oor en met een zeer geheimzinnigen blik, "naar m i j n e gedachte — maar laat ons vriendinnetje er niets van hooren — is zij de vrouw van den lord-kanselier. Hij is getrouwd, weet ge. En naar ik hoor, moet zij schrikkelijk met hem leven. Zij gooit zijne papieren in het vuur, melieve, als hij haar juwelier niet wil betalen."

Ik dacht toen niet veel over die dame, want ik verbeeldde mij, dat het Caddy wel kon geweest zijn. Bovendien werd mijne aandacht door mijne bezoekster afgeleid, die na haar tocht koud en hongerig scheen te zijn, en die ook, toen de tafel voor ons gedekt was, eenige hulp noodig had om zich met een jammerlijk oud shawltje en een veel gedragen en dikwijls versteld paar handschoenen op te schikken. Ook moest ik de honneurs van de tafel waarnemen. De maaltijd bestond uit een schotel visch, een gebraden hoentje, een rijstgebak, een schoteltje groente, een podding, en madera, voor jufvrouw Flite een prachtig feestmaal; en het was zoo aardig te zien, hoe zij daarover was opgetogen en met hoeveel staatsie en complimenten zij het onthaal eer aandeed, dat ik weldra aan niets anders meer dacht.

Toen wij een klein dessert voor ons hadden staan, dat door de handen mijner lieve Ada was opgesierd, die het toezicht over alles wat voor mij werd gereedgemaakt aan niemand anders wilde overlaten, werd jufvrouw Flite zoo opgeruimd en spraakzaam, dat het mij inviel haar eens op hare eigene geschiedenis te brengen, daar zij altijd toch zooveel lust toonde om over zich zelve te praten. Ik begon met te zeggen: "Gij hebt nu al vele jaren den lord-kanselier niet uit het oog verloren, jufvrouw Flite?" — "O ja, al vele, vele jaren. Maar ik verwacht nu ook eene uitspraak. Binnen kort."

Er lag zoo iets angstigs zelfs in hare hoop, dat ik twijfelde of ik wèl gedaan had met dit onderwerp aan te roeren. Mij dacht, ik moest er maar niets van zeggen.

"Mijn vader verwachtte al eene uitspraak," hervatte zij. "Mijn broeder, mijne zuster, allen verwachtten zij eene uitspraak. Dezelfde, die ik nog verwacht." — "Zij zijn allen...." — "Ja, dood, natuurlijk, melieve," zeide zij.

Daar ik nu zag, dat zij verder wilde gaan, achtte ik het beter te beproeven of ik haar niet van dienst kon zijn door over het onderwerp te spreken, in plaats van het te vermijden.

"Zou het niet verstandiger zijn," zeide ik, "geene uitspraak te verwachten?" — "Wel ja, melieve," antwoordde zij snel, "dat zou het zeker." — "En de zittingen van het Hof niet meer bij te wonen?" — "Even zeker," antwoordde zij. "Het is zeer afmattend altijd in verwachting te blijven van iets, dat nooit komt, mijne lieve Fitz Jarndyce. Het doet iemand uitteren, dat verzeker ik u."

Zij liet mij even haar arm zien, die inderdaad schrikkelijk mager was.

"Maar, melieve," vervolgde zij op hare geheimzinnige manier. "Die zaal heeft iets, dat iemand op eene wonderbare, akelige manier aantrekt en vasthoudt. St! Spreek er niet van tegen ons vriendinnetje, als zij binnenkomt, of zij zou er erg bang van kunnen worden — en met goede reden. Die zaal heeft iets, dat gruwelijk aantrekt. Gij k u n t er niet vandaan blijven. En gij m o e t blijven verwachten."

Ik trachtte haar te verzekeren, dat dit niet zoo wàs. Zij hoorde mij geduldig en glimlachend aan, maar was terstond met een antwoord op hare manier gereed.

"Ja, ja! Zoo denkt gij, omdat ik somtijds een beetje van de wijs ben. Het is wel gek, niet waar, zoo van de wijs te zijn? En vermoeiend ook — voor het hoofd. Dat ondervind ik. Maar, melieve, ik ben daar nu vele jaren geweest, en ik heb er wel op gelet. Het is de staf en het zegel op de tafel."

Wat dacht zij, dat die konden doen? vroeg ik haar.

"Zij trekken en zuigen," antwoordde jufvrouw Flite. "Zij trekken de menschen aan en zuigen hen uit. Zij zuigen hunne zielsrust uit, hun verstand uit, hunne goede eigenschappen uit. Ik heb zelfs wel gevoeld, dat zij des nachts mijn slaap wegzogen, die koude, glinsterende, duivelachtige dingen!"

Zij klopte mij verscheidene malen op den arm en knikte vriendelijk, als wilde zij mij doen begrijpen, dat ik niet bang voor haar behoefde te zijn, hoewel zij op zulk een somberen toon

sprak, en mij zulke akelige geheimen mededeelde.

"Laat eens zien," zeide zij. "Ik wil u mijn eigen geval vertellen. Eer zij mij aantrokken — eer ik ze ooit gezien had — wat placht ik toen te doen? Tamboerijn spelen? Neen. Tambourwerk. Ik en mijne zuster zaten daar altijd aan. Onze vader en broeder waren aannemers van gebouwen. Wij woonden bij elkander, en leefden heel fatsoenlijk. Eerst werd mijn vader aangetrokken — langzamerhand; en onze welvaart en ons huiselijk geluk werden weggezogen. In weinige jaren was hij bankroet, en een knorrig, opvliegend, wrevelig mensch, die nooit voor iemand een goed woord had. Hij was zoo geheel anders geweest, Fitz Jarndyce. Hij werd al verder meegetrokken, naar eene schuldgevangenis. Daar stierf hij. Toen werd mijn broeder meegetrokken — en kwam tot dronkenschap, armoede en dood. Toen werd mijne zuster meegetrokken. St! Vraag mij nooit waartoe zij kwam! Toen was ik ziek en in ellende; en ik hoorde, zooals ik al dikwijls had gehoord, dat dit alles het werk van die Kanselarij was. Toen ik beter werd, ging ik eens naar dat monster kijken, en toen ondervond ik hoe het was, en werd ik ook aangetrokken en moest er blijven."

Nadat zij haar kort verhaal ten einde had gebracht, hetwelk zij met eene gesmoorde stem had uitgesproken, alsof de schok van al die gebeurtenissen nog versch was, nam zij langzamerhand haar gewoon voorkomen van vriendelijke deftigheid weder aan.

"Gij gelooft mij niet geheel en al, melieve. Nu, eens zult ge dat wel doen. Ik ben nu en dan wel een weinigje van de wijs. Maar ik heb het toch wel opgemerkt. Ik heb in die vele jaren vele nieuwe gezichten, zonder iets te vermoeden, onder den invloed van den staf en het zegel zien komen, evenals mijn vader daar kwam, en mijn broeder, en mijne zuster, en ik zelve. Ik hoor mijnheer Kenge en de anderen tegen die nieuwe gezichten zeggen: "Daar is kleine jufvrouw Flite. Gij zijt hier nog nieuw, en moet u aan jufvrouw Flite laten presenteeren." Dat is heel goed van hen, en ik ben zeker trotsch op die eer; en wij lachen allen. Maar, Fitz Jarndyce, ik weet wel wat er gebeuren zal. Ik weet, veel beter dan zij, wanneer de aantrekking begonnen is. Ik ken de teekenen, lieve. Ik zag het begin daarvan bij Gridley, en ik zag het einde. Fitz Jarndyce, lieve vriendin," hier sprak zij wederom zacht, "ik zag het begin er van bij onzen vriend den Pupil in Jarndyce. Laat iemand hem toch terughouden, of het zal hem in zijn verderf trekken."

Zij zag mij eene poos stilzwijgend aan, terwijl er langzamerhand een glimlach op haar gezicht kwam. Zij scheen te vreezen, dat zij te somber was geweest, en ook weder van de zaak af te dwalen.

"Ja," zeide zij beleefd, en nam een teugje uit haar glas, "ja, melieve, zooals ik zeide, ik verwacht eene uitspraak, een oordeel. Binnen kort. Dan zal ik mijne vogeltjes vrijlaten, weet ge, en landgoederen present geven."

Ik was getroffen door haar gezegde over Richard en al het treurige, dat door de verwarring harer denkbeelden heenschemerde. Doch gelukkig voor haar was zij nu weder geheel vergenoegd en zat glimlachend te knikken.

"Maar, melieve," zeide zij vroolijk, hare hand uitstrekkende om die op de mijne te leggen. "Gij hebt mij nog niet over mijn dokter gefeliciteerd. Waarlijk, nog niet eens!"

Ik was genoodzaakt te bekennen, dat ik niet wist wat zij meende,

"Mijn dokter, mijnheer Woodcourt, lieve, die zoo buitengemeen oplettend voor mij was. Hoewel zijne diensten wel onbeloond zullen blijven — tot den dag des oordeels. Ik meen van dat oordeel, die uitspraak, die mij uit de toovermacht van den staf en het zegel zal bevrijden." — "Mijnheer Woodcourt is nu zoo ver weg," zeide ik, "dat ik het voor zulk eene felicitatie te laat achtte." — "Maar, mijn kind," antwoordde zij, "is het mogelijk, dat gij niet weet wat er gebeurd is?" — "Ik weet van niets," zeide ik. — "Niet, waarover alle menschen gepraat hebben, mijne beminde Fitz Jarndyce?" — "Neen," antwoordde ik. "Gij vergeet hoelang ik hier ben geweest." — "Dat is waar, lieve, voor het oogenblik. Ik moet schuld bekennen. Maar mijn geheugen is mij ook al uitgezogen, door waar ik daar straks van sprak. De invloed is verbazend sterk, niet waar? Welnu, lieve, er heeft eene vreeselijke schipbreuk plaats gehad, daar ver in de Oost-Indische zee." — "Heeft mijnheer Woodcourt schipbreuk geleden?" — "Ontstel maar niet, lieve. Hij is gered. Een ontzettend tooneel. De dood in alle gedaanten. Honderden van dooden en stervenden. Brand, storm en duisternis. Eene menigte menschen half verdronken op eene rots geworpen. Toen en door dat alles heen is mijn beste dokter een held geweest. Moedig en bedaard onder alles. Heeft velen het leven gered, nooit geklaagd onder honger en dorst, naakten in kleederen gewikkeld, die hij zelf uittrok, zich aan het hoofd geplaatst, hun gezegd wat zij doen moesten, het gezag op zich genomen, de zieken opgepast, de dooden begraven, en de weinigen, die in leven gebleven waren, er eindelijk veilig afgebracht. Melieve, die ongelukkigen aanbaden hem bijna. Zij vielen voor zijne voeten, toen zij aan de kust kwamen, en zegenden hem. Het geheele land gewaagt er van. Wacht eens! Waar is mijn zak met documenten? Ik heb het daarin, en gij moet het lezen — gij moet het lezen."

Ik las de geheele treffende geschiedenis, hoewel toen zeer langzaam en moeielijk, want mijne

oogen schemerden zoodanig, dat ik de letters niet kon onderscheiden, en ik schreide zooveel, dat ik dikwijls het verslag, dat zij uit een nieuwsblad geknipt had, moest neerleggen. Het streelde mij zoo zeer, dat ik den man gekend had, die zich zoo edel en moedig had gedragen; ik verheugde mij zoo zeer in zijn roem; ik bewonderde hem zoo zeer, ja ik had hem zoo lief om hetgeen hij gedaan had, dat ik de schipbreukelingen benijdde, die aan zijne voeten waren gevallen en hem als hun redder hadden gedankt. Ik had zelf daar zoo ver weg wel willen knielen en hem in mijne verrukking zegenen, dat hij zoo waarlijk goed en dapper was geweest. Ik gevoelde, dat niemand — moeder, zuster of vrouw — hem vuriger kon vereeren dan ik. Dat deed ik waarlijk.

Jufvrouw Flite gaf mij het verslag ten geschenke, en toen de avond begon te vallen en zij opstond om afscheid te nemen, opdat de diligence, waarmede zij moest terugrijden, haar niet zou ontsnappen, was zij nog vol van die schipbreuk, terwijl ik nog niet bedaard genoeg was om ze mij in alle bijzonderheden te kunnen voorstellen.

“Melieve,” zeide zij, terwijl zij zorgvuldig hare handschoenen oprolde, “mijn brave dokter moest een titel krijgen; en dat zal hij zonder twijfel wel. Denkt gij dat ook niet?”

Dat hij er wel een verdiend had — ja. Dat hij er een bekomen zou — neen.

“Waarom niet, Fitz Jarndyce?” vroeg zij eenigszins scherp.

Ik zeide, dat het in Engeland geen gebruik was menschen, die zich door vreedzame diensten, hoe groot en goed ook, hadden onderscheiden, met titels te beschenken, behalve somtijds, wanneer die diensten in het opstapelen van eene geweldige groote som gelds hadden bestaan.

“Maar lieve hemel,” zeide jufvrouw Flite, “hoe kunt gij dat zeggen? Gij weet toch zeker wel, lieve, dat al de grootste sieraden van Engeland, menschen van buitengemeene kunde, verbeelding, ijverige weldadigheid, uitstekend in wat het ook wezen mag, in den adel worden verheven! Gij moet nu een weinigje van de wijs zijn, dunkt mij, als gij niet weet, dat dit de groote reden is waarom titels hier te lande eeuwigdurend zullen zijn.”

Ik vrees waarlijk, dat zij geloofde wat zij zeide, want er waren oogenblikken wanneer zij al zeer ver van de wijs was.

En nu moet ik het kleine geheim mededeelen, dat ik tot dusverre heb gepoogd te bewaren. Ik had somtijds gedacht, dat Woodcourt mij liefhad; en dat hij, indien hij rijker was geweest, mij dit misschien zou gezegd hebben, eer hij vertrok. Ik had somtijds gedacht, dat ik, als hij dat gedaan had, er verheugd over zou zijn geweest. Maar hoeveel beter was het nu, dat dit nooit gebeurd was! Wat zou ik bedroefd zijn geweest, als ik hem had moeten schrijven, hoe het onbeduidende gezichtje, dat hij als het mijne had gekend, nu geheel verdwenen was, en dat ik hem vrijwilllg ontsloeg van alle verplichting aan iemand, die hij nooit had gezien!

O, het was nu zoo veel beter! Terwijl ik voor zulk een zielsverdriet genadig bewaard was gebleven, kon ik van harte mijn kinderlijk gebed herhalen om dat alles te worden wat hij zich zoo schitterend had getoond, en behoefde er niets gedaan te worden; behoefde ik geen keten te breken, of hij er geen te blijven slepen; kon ik, als het God behaagde, mijn nederigen weg langs het pad van mijn plicht voortzetten, en kon hij zijns weegs gaan op eene breedere baan; en schoon wij op reis ver van elkander bleven, kon ik hopen hem aan het einde daarvan te ontmoeten, als een veel beter wezen, dan waarvoor hij mij gehouden had, toen ik eenige gunst in zijne oogen had gevonden.

XXXVI.

KASTANJE-HOF.

Charley en ik namen niet alleen de reis naar Lincolnshire aan. Mijn voogd had zich voorgenomen mij niet uit het oog te verliezen, voordat ik veilig in het huis van mijnheer Boythorn was; hij vergezelde ons dus, en wij bleven twee dagen onderweg. Ik vond ieder zuchtje van den wind, elken geur van het veld, ieder bloempje, blaadje en grashalmpje, alles in de natuur schooner en meer verwonderlijk dan ik nog ooit gedaan had. Dit was mijne eerste winst uit mijne ziekte. Hoe weinig had ik verloren, daar de wijde wereld zoo vol genot voor mij was!

Daar mijn voogd terstond wilde terugkeeren, spraken wij onderweg reeds een dag af, waarop mijne lieve Ada zou komen. Ik schreef haar een brief, dien hij medenam; en hij verliet ons een half uur na onze aankomst op de plaats onzer bestemming, op een heerlijken avond in het begin van den zomer.

Indien eene goede fee het huis voor mij gebouwd of door het zwaaien van haar tooverstaf opgeroepen had, en ik eene prinses en haar geliefkoosd petekind was geweest, had men er niet meer werk van mij kunnen maken. Zoovele toebereidselen waren voor mij gemaakt, en zoo vriendelijk had men daarbij om mijn smaak en mijne voorkeur in allerlei kleinigheden gedacht, dat ik, eer ik de kamers half had bezichtigd, wel twaalfmaal in tranen had kunnen uitbarsten. Ik deed echter beter door ze ook aan Charley te laten zien. Charley's verrukking deed de mijne bedaren; en nadat wij eene wandeling in den tuin hadden gedaan, en Charley hare geheele

woordenlijst van uitdrukkingen van bewondering had uitgeput, was ik zoo stil vergenoegd als ik behoorde te zijn. Het was een groot genoegen, dat ik na de thee in staat was, tot mij zelve te zeggen: "Esther, melieve, ik geloof, dat ge nu genoeg bij uw verstand zijt, om een brief van dankbetuiging aan uw gastheer te gaan zitten schrijven." Hij had een briefje achtergelaten om mij te verwelkomen, zoo vroolijk als zijn eigen gezicht, en had zijn vogeltje aan mijne zorg aanbevolen, hetgeen ik wist, dat het hoogste blijk van zijn vertrouwen was. Ik schreef dus een briefje aan hem in Londen, om hem te zeggen hoe al zijne geliefde planten en boomen er uitzagen, en hoe het schranderste van alle vogeltjes de eer van zijn huis had opgehouden en mij eene gastvrije welkomst geboden, en hoe het, na tot verrukking van mijn kameniertje op mijn schouder te zitten zingen, in het gewone hoekje van zijne kooi was gaan slapen — maar of het al of niet droomde kon ik niet berichten. Dit briefje naar de post gezonden hebbende, maakte ik het mij zeer druk met het ontpakken en bergen van mijn goed; en daarna zond ik Charley vroeg naar bed en zeide haar, dat ik haar dien avond niet meer zou noodig hebben.

Want tot nog toe had ik niet in den spiegel gezien, en ik had niet gevraagd om mij den mijnen terug te geven. Ik wist, dat dit eene zwakheid was, die ik te boven moest komen; maar ik had mij zelve altijd gezegd, dat ik daarmede opnieuw zou beginnen, wanneer ik eens zoo ver was als nu. Ik verlangde dus alleen te zijn, en toen ik in mijne kamer alleen was, zeide ik tot mij zelve: "Esther, als gij gelukkig wilt zijn, en vrijheid wilt hebben om te bidden, dat God u verder zal zegenen, moet gij uw woord houden." Ik was ook vast voornemens het te houden; maar ik zette mij toch eerst eene poos neer om over al mijne zegeningen na te denken. En toen deed ik mijn gebed en dacht nog een weinig na.

"MIJNE MOEDER." (blz. 252).

Mijn haar was niet afgesneden, hoewel het meer dan eens in gevaar was geweest. Het was lang en zwaar. Ik maakte het los en schudde het uit, en ging naar den spiegel op het toilettafeltje. Er hing een neteldoeksch gordijntje voor. Ik schoof het weg en stond voor een oogenblik te kijken door zulk een sluier van mijn eigen haar, dat ik niets anders zien kon. Toen streek ik mijn haar op zijde en keek naar mijn beeld

in den spiegel, bemoedigd door te zien hoe kalm het mij aanzag. Ik was veel veranderd — zeer veel. In het eerst was mijn eigen gezicht mij zoo vreemd, dat ik misschien mijne handen er voor zou hebben gehouden en teruggedeinsd zou zijn, zonder die aanmoediging, waarvan ik zoo even sprak. Zeer spoedig werd het mij meer gemeenzaam, en toen zag ik de grootte der verandering beter dan ik eerst had gedaan. Het was volstrekt niet wat ik verwacht had; maar ik had niets bepaalds verwacht, en mag wel zeggen, dat iets bepaalds mij zou verrast hebben.

Ik was nooit eene schoonheid geweest en had mij zelve nooit daarvoor gehouden; maar ik was toch geheel anders geweest dan zóó. Alles was nu verdwenen. De Hemel was mij zoo genadig, dat ik het met eenige weinige, niet bittere tranen verloren kon achten, en daarna met een waarlijk dankbaar hart mijn haar kon staan opmaken.

Er was iets, dat mij ontrustte, en ik dacht er lang over na eer ik in slaap viel. Ik had de bloemen van mijnheer Woodcourt bewaard. Toen zij verwelkten, had ik ze gedroogd en in een boek gelegd, waarvan ik veel hield. Niemand wist dit, zelfs Ada niet. Ik twijfelde er aan of ik wel recht had iets te bewaren, dat aan iemand, die zoo geheel anders was, was gezonden — of ik hem wel edelmoedig behandelen zou, als ik dit deed. Ik wenschte edelmoedig voor hem te zijn, zelfs in de geheimste schuilhoeken van mijn hart, die hij nooit kennen zou, omdat ik hem had kunnen liefhebben — mij geheel aan hem had kunnen toewijden. Eindelijk kwam ik tot het besluit, dat ik ze mocht behouden, indien ik ze alleen bewaarde als eene gedachtenis van iets, dat onherroepelijk voorbij was en nooit weder in eenig ander licht mocht beschouwd worden. Ik hoop niet, dat dit beuzelachtig zal schijnen. Ik was toen zeer ernstig.

Ik droeg zorg des morgens vroeg op te zijn en voor den spiegel te staan, toen Charley op hare teenen binnenkwam.

"O lieve, lieve jufvrouw!" riep Charley verschrikt uit. "Zijt gij daar?" — "Ja, Charley," zeide ik, stil mijne haren opstekende; "en ik ben waarlijk zeer wel en zeer vergenoegd."

Ik zag, dat dit Charley eén pak van het hart nam; maar het mijne was nog meer verlicht. Ik wist nu het ergste en had er mij in geschikt. Ik zal, als ik verder kom, de zwakheden, die ik niet geheel overwinnen kon, niet verbergen; maar ik was ze altijd spoedig te boven, en mijne vergenoegde stemming bleef mij dan weder getrouwelijk bij.

Daar ik mijne krachten naar lichaam en ziel geheel wenschte te herwinnen eer Ada kwam, maakte ik nu met Charley eene gansche reeks van plannetjes om den geheelen dag in de frissche lucht te kunnen zijn. Wij zouden voor het ontbijt uitgaan en vroeg eten, en voor en na den eten wederom uitgaan, en na de thee in den tuin wandelen, en vroeg naar bed gaan, en elken heuvel in den omtrek beklimmen, en alle wegen, paden en velden opzoeken. Wat versterkende middelen en versnaperingen aanging, de goede huishoudster van mijnheer Boythorn kwam gedurig met iets te eten of te drinken aandraven; men kon zelfs niet hooren, dat ik in het park zat te rusten, of zij kwam mij naloopen met een mandje en eene ernstige preek over de noodzakelijkheid om dikwijls voedsel te gebruiken. Dan was er opzettelijk een hitje voor mij om op te rijden, een welgevoed hitje, met een korten hals, en manen, die het over de oogen hingen, dat zoo zacht en gemakkelijk kon galoppeeren — als hij wilde — dat hij een ware schat was. Binnen weinige dagen kwam hij in de weide naar mij toe als ik hem riep, en at uit mijne hand, en liep mij overal na. Wij kwamen tot zulk eene uitmuntende verstandhouding, dat, als hij met koppige traagheid eene beschaduwde laan afsjokte, en ik hem op zijn hals klopte en zeide: "Stubbs, het verwondert mij, dat ge niet gaat galoppeeren als ge weet, dat ik het gaarne wilde; en mij dunkt, dat kondt ge toch wel, want nu wordt ge maar suf en valt ge haast in slaap;" hij op eene comische manier zijn kop schudde en dadelijk in galop sprong; terwijl Charley zoo smakelijk bleef staan lachen, dat haar gelach mij als muziek in de ooren klonk. Ik weet niet wie Stubbs zijn naam had gegeven, maar die scheen hem even natuurlijk eigen te zijn als zijne ruige vacht. Eens spanden wij hem voor een wagentje en reden zegepralend door de groene lanen, vijf mijlen ver; maar op eens, terwijl wij zijne deugden prezen, scheen hij het kwalijk te nemen, dat hij zoover gedurig in het gezelschap bleef van een zwerm tergende muggen, die den geheelen weg langs om zijne ooren hadden gezwierd, en bleef stilstaan om daarover te denken. Hij scheen tot het besluit te komen, dat dit niet te verdragen was; want hij wilde volstrekt niet meer voort, totdat ik de teugels aan Charley gaf, afstapte en vooruitging. Toen volgde hij mij, met zekere knorrige vriendelijkheid, terwijl hij zijn kop onder mijn arm stak en zijn oor tegen mijne mouw wreef. Vruchteloos zeide ik: "Kom aan, Stubbs, als ik u wel ken, zult ge nu wel alleen voortloopen, als ik een poosje ga rijden;" want zoodra ik hem alleen liet, stond hij weder stokstil. Zoo was ik genoodzaakt te blijven vooruitgaan; en op deze manier kwamen wij, tot groote vreugde van het dorp, naar huis terug.

Charley en ik hadden wel reden om dit dorp het vriendelijkste van alle dorpen te noemen, want binnen eene week tijds waren de menschen zoo blijde ons te zien voorbijgaan, al was het nog zoo dikwijls op een dag, dat zich in ieder huisje groetende gezichten lieten zien.

Ik had velen van de volwassenen, en bijna al de kinderen, vroeger gekend, maar nu begon zelfs de kerktoren mij gemeenzaam en vriendelijk aan te kijken. Onder mijne nieuwe vrienden was eene oude vrouw, die in een met riet gedekt en van buiten gewit hutje woonde, zoo klein, dat het vensterluik als het gesloten werd, den geheelen voorgevel bedekte. Deze oude vrouw had een kleinzoon, die matroos was, en ik schreef een brief voor haar aan hem en schetste bovenaan het hoekje van den haard, waarbij zij hem had groot gebracht, en waar zijn bankje nog ledig op de oude plaats bleef staan. Dit werd door het geheele dorp voor een verbazend kunststuk gehouden; maar toen er een antwoord kwam, geheel van Plymouth, waarin hij schreef, dat hij de teekening naar Amerika zou medenemen, en uit Amerika weder zou schrijven, kreeg ik al de eer, die men aan het postkantoor had moeten geven, en werd de verdienste der geheele postinrichting aan mij toegeschreven.

Zoo had ik, door zooveel in de opene lucht te zijn, met zoovele kinderen te spelen, met zoovele oude lieden te praten, met Charley les te geven en dagelijks een langen brief aan Ada te schrijven, haast geen tijd om aan dat kleine verlies van mij te denken, en was ik bijna altijd opgeruimd. Indien ik er nu en dan eens aan dacht, behoefde ik maar eene of andere bezigheid ter hand te nemen om het weder te vergeten. Ik gevoelde het dieper dan ik gehoopt had, dat ik doen zou, toen eens een kind zeide: “Moeder, waarom is die dame nu geene mooie dame meer, zooals zij placht te zijn?” Maar toen ik bevond, dat het kind daarom niet minder van mij hield, en met zeker medelijden zijne zachte handjes over mijn gezicht streek, was ik dat spoedig weer te boven. Vele kleine voorvallen brachten mij tot mijn troost te binnen, hoe natuurlijk het voor zachte harten is de minderheid van een ander met kiesche verschooning te behandelen. Een van die voorvallen trof mij buitengemeen. Ik ging toevallig de kerk in, toen er juist een huwelijk was voltrokken en het jonge paar het register moest teekenen. De bruidegom, die het eerst de pen kreeg, zette een ruw kruisje in plaats van zijn naam; de bruid, die op hem volgde, deed hetzelfde. Nu had ik, toen ik vroeger daar was, de bruid gekend, niet alleen als het bevalligste meisje van het dorp, maar ook als een der beste leerlingen van de school; en ik kon niet nalaten haar met zekere verwondering aan te zien. Zij kwam naast mij, en fluisterde mij, met tranen van oprechte liefde in de heldere oogen toe: “Hij is een goede, beste jongen, jufvrouw; maar hij kan nog niet schrijven — hij zal het van mij leeren — en ik zou hem voor de geheele wereld niet beschaamd willen maken!” Wat had ik dan te vreezen, dacht ik, als er iets zoo edels in de ziel eener boerendochter woonde!

De lucht woei mij zoo frisch en verkwikkelijk aan als hij ooit gedaan had, en de gezonde kleur kwam op mijn nieuw gezicht zoo goed als op het oude. Charley was verbazend om aan te zien, zoo vroolijk en blozend zag zij er uit; en wij genoten beide den geheelen dag, en sliepen den geheelen nacht gerust.

Ik had een geliefkoosd plekje in het bosch van Kastanje-Hof, waar eene bank was geplaatst, waarvan men een verrukkelijk uitzicht had. Men had eene opening door het bosch gehakt, om dit uitzicht nog te verfraaien; en het heldere, zonnige landschap, dat men door die opening zag, was zoo schoon, dat ik hier ten minste eens op een dag kwam zitten rusten. Een schilderachtig gedeelte van het gebouw, de Geestenwandeling genoemd, vertoonde zich van dezen hoogeren grond op het allergunstigst; en deze vreemde naam, en de overlevering in de familie Dedlock, welke dien naam verklaarde, en die ik van mijnheer Boythorn had gehoord, paarde zich aan dat uitzicht, en deelde het, boven de natuurlijke bekoorlijkheden, iets geheimzinnig belangwekkends mede. Er was hier ook eene helling, vermaard door de menigte viooltjes die er op groeide; en daar Charley groot vermaak had in het plukken van wilde bloemen, ging zij even gaarne naar de plek als ik.

Het zou tot niets dienen, als ik nu wilde onderzoeken waarom ik nooit dicht bij het huis kwam, of er nooit binnen ging. De familie was er niet, had ik bij mijne aankomst gehoord, en werd ook niet verwacht. Het ontbrak mij niet aan nieuwsgierigheid of belangstelling in het gebouw; integendeel, ik zat mij op die plek dikwijls te verwonderen hoe de kamers in elkander liepen, en of er werkelijk, gelijk het verhaal zeide, somtijds op de eenzame Geestenwandeling eene echo klonk, die naar een voetstap geleek. De onbeschrijfelijke indruk, dien Lady Dedlock op mij gemaakt had, kan er wel iets toe hebben bijgedragen om mij van het gebouw verwijderd te houden, zelfs terwijl zij afwezig was. Ik ben daarvan niet zeker. Ik kon natuurlijk niet aan het gebouw denken, zonder tevens aan haar en haar voorkomen te denken; maar ik kan niet zeggen, dat dit mij terughield, schoon er toch iets was, dat het deed. Om welke reden het ook wezen mocht, of misschien zonder eenige reden, ik was nog nooit dicht bij het gebouw geweest, tot op den dag, waaraan ik nu met mijn verhaal ben gekomen.

Ik zat, na eene lange wandeling, op mijn geliefkoosd plekje te rusten, en Charley was op eenigen afstand aan het viooltjes plukken. Ik had naar de Geestenwandeling in de verte getuurd, die juist in eene donkere schaduw lag, en mij verbeeld de vrouwelijke gedaante

te zien, die men zeide, dat daar omwaarde, toen ik werkelijk door het bosch eene gedaante zag naderen. Het verschiet was zoo diep, zoo verdonkerd door het gebladerte, en de schaduwen der takken op den grond maakten alles zoo schemerachtig en onduidelijk, dat ik eerst niet kon onderscheiden welke gedaante het was. Langzamerhand bleek het eene vrouw — eene dame — Lady Dedlock te zijn. Zij was alleen, en kwam, gelijk ik met verwondering opmerkte, met veel sneller tred dan haar gewoonlijk eigen was, op mij toe.

Ik werd verlegen toen ik haar onverwacht zoo dicht bij mij zag (zij was haast nabij genoeg om met haar te kunnen spreken, eer ik haar herkende) en wilde opstaan om mijne wandeling te vervolgen. Maar ik kon niet. Ik was geheel roerloos geworden: niet zoozeer door eene haastige, smeekende beweging, die zij maakte, niet zoozeer door haar snellen tred en hare vooruitgestokene handen, niet zoozeer door de groote verandering in hare houding, het gemis van hare gewone trotsche stijfheid, als wel door iets in haar gezicht, iets, waarnaar ik gesmacht had en van gedroomd had toen ik nog een klein kind was, iets, dat ik nog nooit in eenig gezicht, iets, dat ik nog nooit in het hare had gezien.

Ik gevoelde zekeren angst en flauwheid en riep om Charley. Terstond bleef Lady Dedlock staan en veranderde bijna weder in datgene wat zij anders was.

"Jufvrouw Summerson," zeide zij, nu langzaam nader komende, "ik vrees, dat ik u heb doen schrikken. Gij kunt nog niet zeer sterk wezen. Ik weet, dat gij gevaarlijk ziek zijt geweest. Het heeft mij zeer gespeten, dat te hooren."

Ik had evenmin mijne oogen van dat bleeke gelaat kunnen afwenden, als ik van de bank, waarop ik zat, kon opstaan. Zij gaf mij hare hand, en de kille koude dier hand, zoo strijdig met de gedwongene kalmte harer trekken, versterkte nog de toovermacht, die mij overweldigde. Ik kan niet zeggen wat er in mijne verwarde gedachten omging.

"Gij zijt nu weder aan het herstellen?" zeide zij vriendelijk. — "Ik was een oogenblik geleden zeer wel, Lady Dedlock." — "Is dat meisje uwe oppasster?" — "Ja." — "Wilt gij haar dan vooruitzenden en met mij naar uw huis wandelen?" — "Charley," zeide ik, "breng uwe bloemen maar naar huis. Ik zal u terstond volgen."

Charley neeg zeer diep, strikte blozend haar hoed vast en ging heen. Toen zij weg was zette Lady Dedlock zich naast mij op de bank.

Ik kan met geene woorden den toestand van mijn gemoed beschrijven, toen ik in hare hand den zakdoek zag, die het doode kind had bedekt.

Ik zag haar aan; maar ik kon haar niet zien, ik kon haar niet hooren, ik kon geen adem halen. Mijn hart klopte zoo woest en geweldig, alsof het leven er uit wilde breken. Maar toen zij mij aan hare borst nam, mij kuste, over mij schreide, mij beklaagde, en mij weder tot mij zelve bracht; toen zij op hare knieën viel en mij toeriep: "O mijn kind, mijn kind, ik ben uwe slechte, ongelukkige moeder! Zie of gij mij kunt vergeven!" — toen ik haar in haar zielsangst aan mijne voeten op den blooten grond zag liggen, toen gevoelde ik, door het oproer mijner aandoeningen heen, eene opwelling van dankbaarheid voor de voorzienigheid Gods, dat ik zoo veranderd was, dat ik haar nooit door eenigen zweem van gelijkenis tot schande kon zijn; dat niemand nu ooit meer haar kon aanzien en mij aanzien, en aan eenige nauwe betrekking tusschen ons denken.

Ik beurde mijne moeder op, haar biddende en smeekende om niet in zulk eene droefenis en vernedering voor mij te knielen. Ik deed dit met afgebrokene woorden; want bij al mijne aandoening ontzette het mij nog haar aan m i j n e voeten te zien. Ik zeide haar — of poogde haar te zeggen — dat, indien het ooit onder eenige omstandigheden kon voegen, dat ik, haar kind, haar vergaf, ik dit deed, en reeds vele, vele jaren gedaan had. Ik zeide haar, dat mijn hart van liefde voor haar overvloeide; dat dit eene natuurlijke liefde was, die niets uit het verledene veranderd had of veranderen kon. Dat het mij, die nu voor het eerst aan de borst mijner moeder rustte, niet voegde haar ter verantwoording te willen roepen omdat zij mij het leven had gegeven; maar dat het mijn plicht was haar te zegenen en haar aan te nemen, al keerde zich ook de geheele wereld van haar af, en dat ik haar alleen vergunning vroeg om dit te mogen doen. Ik hield mijne moeder in mijne armen gesloten en zij mij in de hare; in de stille bosschen en de kalmte van dien zomerdag scheen er niets te wezen, behalve onze twee onrustige harten, dat niet in vrede was.

"Om mij te zegenen en aan te nemen," jammerde mijne moeder, "is het veel te laat. Ik moet mijn donkeren weg alleen gaan, en die zal mij leiden waar hij wil. Van dag tot dag, somtijds van uur tot uur, zie ik den weg niet voor mijne schuldige voeten. Dit is de aardsche straf, die ik mij zelve op het hoofd heb gehaald. Ik draag die straf, en verberg het, dat ik dit doe."

Met de gedachte aan hare lijdzame standvastigheid, nam zij haar gewoon voorkomen van trotsche onverschilligheid wederom aan, alsof zij een sluier over zich heen hing, hoewel zij dien spoedig weder afwierp.

"Gij moet dit geheim houden, als het eenigszins mogelijk is, niet geheel om mijnentwil. Ik heb een echtgenoot, rampzalig en schandelijk wezen als ik ben!"

Deze woorden uitte zij met een gesmoorden kreet van wanhoop, die akeliger klonk dan een gil had kunnen doen. Haar gelaat met hare handen bedekkende, kromp zij in mijne armen weg, als wilde zij niet, dat ik haar zou aanraken; ik kon haar door al mijn smeeken en liefkoozen niet bewegen om op te staan. Zij zeide: Neen, neen, zij kon alleen zóó met mij spreken; zij moest overal elders trotsch en hoogmoedig zijn; daar wilde zij nederig en beschaamd wezen, in de eenige natuurlijke oogenblikken van haar leven.

Mijne ongelukkige moeder zeide mij, dat zij in mijne ziekte bijna waanzinnig was geworden. Zij had eerst toen vernomen, dat haar kind nog leefde. Zij had vroeger niet kunnen vermoeden, dat ik dat kind was. Zij was mij hierheen gevolgd, om mij maar eens in geheel haar leven te spreken. Wij konden nooit met elkander omgaan, nooit gemeenschap houden; waarschijnlijk zouden wij van dien tijd af nooit weder een woord met elkander wisselen. Zij gaf mij een brief, dien zij geschreven had opdat ik hem alleen zou lezen, en zeide, dat ik, als ik dien gelezen en vernietigd had — maar niet zoozeer om harentwil, daar zij niets meer verlangde, als om den wil van haar echtgenoot en mij zelve — haar als dood moest beschouwen. Indien ik gelooven kon, in de zielesmart, waarin ik haar zag, dat zij mij als eene moeder liefhad, bad zij mij om dit te gelooven; want dan zou ik mij kunnen verbeelden wat zij leed en met meer medelijden aan haar denken. Zij had zich zelve in een toestand gebracht, waarin geene hoop en geene hulp meer voor haar was. Hetzij haar geheim tot aan haar dood bewaard bleef, of hetzij het ontdekt werd en schande bracht over den naam, dien zij had aangenomen, altijd zou zij eenzaam moeten worstelen; geene liefde kon haar naderen, geen menschelijk wezen kon haar eenige hulp bewijzen.

"Maar is het geheim zoover veilig?" vroeg ik. "Is het nu veilig, liefste moeder?" — "Neen," antwoordde zij. "Het is op het punt geweest om ontdekt te worden. Het is door een toeval gered. Het kan door een ander toeval aan het licht komen — morgen, elken dag." — "Zijt gij voor een bijzonder persoon bevreesd?" — "Stil! Beef en schrei zoo niet voor mij. Ik ben die tranen niet waardig," zeide mijne moeder en kuste mijne handen. "Voor één persoon ben ik bevreesd." — "Een vijand?" — "Geen vriend. Iemand, die te koud is om een van beiden te zijn. Het is Sir Leicester's procureur; uit gewoonte getrouw; zonder gehechtheid, en zeer gesteld op het voordeel en de eer van de geheimen van groote familiën in zijne macht te hebben." — "Heeft hij achterdocht?" — "Ja." — "Toch niet op u?" zeide ik ongerust. — "Ja! Hij is altijd waakzaam en altijd bij mij. Ik kan hem op een afstand houden, maar mij nooit van hem ontslaan." — "Heeft hij zoo weinig medelijden of barmhartigheid?" — "Geheel niet, en boosheid evenmin. Hij is onverschillig voor alles behalve zijn beroep. Zijn beroep is, het opsporen van geheimen en het bewaren van de macht, die hij daardoor krijgt, en die hij met niemand wil deelen of zich door iemand laten ontnemen." — "Zoudt gij hem niet kunnen vertrouwen?" — "Dat zal ik nooit beproeven. De donkere weg, dien ik zoovele jaren betreden heb, moet maar eindigen waar hij wil. Ik volg hem alleen tot het einde, wat dat einde ook zijn mag. Het mag nabij, het mag nog veraf wezen; zoolang het duurt, zal niets mij doen omkeeren." — "Lieve moeder, is dat uw bepaald besluit?" — "Mijn vast besluit. Ik heb lang dwaasheid met dwaasheid, trots met trots, verachting met verachting, hoon met hoon te keer gegaan. Ik heb veel overleefd. Ik zal ook dit gevaar overleven, als ik kan. Het heeft mij ingesloten, bijna even geducht alsof de bosschen van Kastanje-Hof zich om het huis hadden opeengedrongen, maar mijn weg er doorheen blijft dezelfde. Ik heb er maar een; ik kan er maar een hebben." — "Mijnheer Jarndyce," begon ik, toen mijne moeder mij haastig in de rede viel. — "Vermoedt hij iets?" — "Neen," antwoordde ik. "Neen, waarlijk niet. Wees verzekerd, dat hij het niet doet." En ik zeide haar wat hij mij verhaald had als alles wat hij van mijne gescheidenis wist. "Maar hij is zoo goed en zoo verstandig," zeide ik, "dat misschien, indien hij wist..."

Mijne moeder, die tot nog toe niet van houding was veranderd, hield hare hand voor mijne lippen en stuitte mij.

"Vertrouw hem ten volle," zeide zij na een korte poos. "Gij hebt mijne vrijwillige toestemming — eene geringe gift van zulk eene moeder aan haar verongelijkt kind! — maar spreek er mij niet van. Ik heb zelfs nu nog zekere trotschheid over."

Ik verklaarde toen, zoover ik dit toen kon doen of mij nu kan herinneren — want mijne ontroering en droefheid waren zoo groot, dat ik nauwelijks mij zelve verstond, hoewel ieder woord, dat de stem dier moeder sprak, die mij zoo vreemd en treurig in de ooren klonk; die ik in mijne kindsheid nooit had leeren liefhebben en herkennen, waarmede ik nooit in slaap was gezongen, waarmede ik nooit een zegen had gehoord, die mij nooit hoop had ingeboezemd, een onuitwischbaren indruk op mijn geheugen maakte — ik zeg, ik verklaarde, of beproefde dit te doen, hoe ik gehoopt had, dat mijnheer Jarndyce, die de beste van alle mogelijke vaders voor mij geweest was, misschien in staat zou zijn om haar raad of hulp te geven. Doch mijne moeder antwoordde, neen, dat was onmogelijk; niemand kon haar helpen.

Door de woestijn, die voor haar lag, moest zij alleen verder gaan.

"Mijn kind, mijn kind!" zeide zij. "Voor de laatste maal! Deze kussen voor de laatste maal! Deze armen om mijn hals voor de laatste maal! Wij zullen elkander nooit wederzien. Om te hopen datgene te kunnen doen wat ik poog te doen, moet ik blijven wat ik zoolang geweest ben. Als gij van de schitterende, algemeen geeerde en gevleide Lady Dedlock hoort, denk dan aan uwe rampzalige moeder, met haar knagend geweten, onder dat masker! Denk dan aan het leed, aan de nuttelooze wroeging, waarmede zij in haar hart de eenige liefde vermoordt, waarvoor zij vatbaar is! En vergeef haar dan, indien gij kunt; en roep den Hemel aan om haar te vergeven, wat ik nooit kan!"

Wij hielden elkander nog eene korte poos omhelsd; maar zij was zoo standvastig, dat zij mijne handen wegnam, ze tegen mijne borst legde, ze zoo vasthoudende mij nog een laatsten kus gaf, toen losliet, en van mij af het bosch inging. Ik was alleen; en kalm en stil beneden mij, in den zonneschijn en de schaduw, lag het oude huis, met zijne terrassen en torentjes, dat, toen ik het voor het eerst zag, zoo vreedzaam en rustig scheen te zijn, maar waarin ik nu den onbarmhartigen, onverbiddelijken bewaker van de ellende mijner moeder zag.

Zoo versuft als ik was, (in het eerst even zwak en hulpeloos als ik ooit in mijne ziekenkamer was geweest) bracht toch de noodzakelijkheid om tegen alle gevaar van ontdekking, of zelfs van het geringste vermoeden, te waken, mij tot bezinning. Ik nam alle mogelijke voorzorgen om het voor Charley te verbergen, dat ik geschreid had, en dwong mij om aan mijne heilige verplichting te denken om bedaard en voorzichtig te zijn. Het duurde geen geringen tijd eer mij dit gelukte, of ik zelfs maar de uitbarstingen mijner droefheid kon bedwingen; maar na verloop van een uur of daaromtrent was ik beter, en gevoelde ik, dat ik kon terugkeeren. Ik ging zeer langzaam naar huis, en vertelde Charley, die ik bij het hek naar mij vond wachten, dat ik, nadat Lady Dedlock mij verlaten had, in verzoeking was gekomen om mijne wandeling nog verder uit te strekken, dat ik zóó al te moe was geworden en nu wat wilde gaan liggen. Veilig in mijne eigene kamer las ik den brief. Ik begreep daaruit duidelijk — en dit was toen veel — dat ik niet door mijne moeder verstooten was. Hare oudere en eenige zuster, de peetmoeder mijner kindsheid, die teekenen van leven in mij ontdekte, toen ik voor dood was neergelegd, had mij uit een streng gevoel van plicht, zonder eenig verlangen dat ik in het leven zou blijven, in het geheim opgevoed, en zelve na mijne geboorte het gezicht mijner moeder nooit weder gezien. In zulk een zonderlingen toestand bevond ik mij op de wereld, dat ik, voor zoover mijne moeder nog voor korten tijd wist, nooit geademd had — dat ik begraven was — nooit leven had ontvangen — nooit een naam had gedragen. Toen zij mij voor het eerst in de kerk had gezien, had zij eenigszins geschrikt en gedacht aan het kind, dat op mij zou geleken hebben, indien het ooit geleefd had en in leven was gebleven; maar dat was alles geweest.

Wat de brief mij meer mededeelde, behoef ik hier niet te vermelden. Het zal in mijn verhaal zijn eigen tijd en plaats vinden.

Mijne eerste zorg was het geschrift mijner moeder te verbranden en zelfs de asch daarvan te verbergen. Ik hoop, dat men het niet onnatuurlijk of slecht van mij zal vinden, dat ik het toen bejammerde, dat men mij had groot gebracht. Dat het mij was, alsof het voor vele menschen beter en gelukkiger zou geweest zijn, indien ik nooit adem had gehaald. Dat ik een schrik voor mij zelve had, daar ik mijne eigene moeder en een trotschen naam in gevaar bracht en misschien tot schande zou brengen. Dat ik verward en verbijsterd genoeg was om te gelooven, dat ik eigenlijk bestemd was geweest om bij mijne geboorte te sterven, en dat het verkeerd was geweest mij in het leven te bewaren.

Dit waren waarlijk mijne gedachten en aandoeningen. Geheel afgemat viel ik in slaap, en toen ik ontwaakte schreide ik opnieuw, bij de gedachte, dat ik, met mijn last van bezwaren voor anderen, weder in de wereld was. Ik gevoelde wederom een afschrik van mij zelve, bij de gedachte aan haar, tegen welke ik eene getuige was; aan den eigenaar van Kastanje-Hof; aan de nieuwe en schrikkelijke beteekenis der oude woorden, die mij nu gelijk het zuchtend bruisen der golven op het zeestrand in de ooren klonken: "Uwe moeder, Esther, was uwe schande, en gij zijt de hare. Er zal een tijd komen — en dat spoedig genoeg — wanneer gij dit beter zult verstaan, en het ook gevoelen zult, gelijk eene vrouw alleen het kan gevoelen." Daarmede kwamen ook die andere woorden weder bij mij op: "Bid dagelijks, dat de zonden van anderen niet op uw hoofd bezocht mogen worden." Ik kon dat alles niet ontwarren, en het was mij alsof alle schuld en schande mij te wijten waren, en de bezoeking nu gekomen was.

De dag ging in een somberen, bewolkten avond over, en nog kampte ik tegen dezelfde droevige stemming. Ik ging alleen uit, en nadat ik eene poos in het park had gewandeld, op de donkere schaduwen van het geboomte lettende en op de fladderende vlucht der vleermuizen, die mij somtijds bijna aanraakten, gevoelde ik mij voor de eerste maal door het huis

aangetrokken. Misschien zou ik er toch niet nabij zijn gekomen, als ik in eene minder weemoedige stemming was geweest. Hoe dit zij, ik sloeg een pad in, dat er dicht langs heen liep.

Ik durfde er niet bij blijven stilstaan of er naar opzien, maar ging den tuin voorbij, met zijne opgaande terrassen, zijne geurige bloemen, zijne breede paden, zijne zorgvuldig onderhoudene bedden en effen grasperken; en ik zag hoe fraai en deftig die aanleg was, en hoe de oude steenen leuningen en borstweringen en de breede trappen door den tijd en het weder waren aangetast; en hoe men daar tegen op, en om het oude steenen voetstuk van den zonnewijzer, mos en klimop had laten groeien; en ik hoorde het klateren der fontein. Toen liep het pad langs lange rijen donkere vensters, door torentjes en uitstekken van allerlei zonderling fatsoen afgewisseld, waar oude steenen leeuwen en groteske monsters uit beschaduwde holten kwamen uitkijken, en boven de wapenschilden, die zij hielden, de avondschemering schenen aan te grimmen. Van daar liep het pad onder eene poort door, en over een plein, waar de hoofdingang was (ik haastte mij snel voort), en langs de stallen, waar zich sombere stemmen schenen te laten hooren, hetzij in het suizen van den wind door de dichte massa van klimop, die zich aan den hoogen, rooden muur had gehecht, of in het doffe geknars van den windwijzer, of in het geblaf der honden, of in het langzame slaan eener klok. Weldra den zoeten geur van lindeboomen inademende, welker geritsel ik hooren kon, volgde ik de bocht van het pad langs den zuidelijken gevel; en daar, boven mij, was de balustrade der Geestenwandeling en een enkel verlicht venster, misschien dat mijner moeder.

Het pad was hier bestraat, evenals het terras omhoog; en mijne eerste onhoorbare voetstappen klonken nu weergalmend op de steenen. Geen oogenblik stilstaande, maar alles onder het voortgaan ziende, spoedde ik mij verder, en eenige oogenblikken later zou ik het verlichte venster voorbij zijn gekomen, toen de weerklank mijner voetstappen mij plotseling deed invallen, dat er in de overlevering der Geestenwandeling eene schrikkelijke waarheid lag; dat ik het was, die onheil over dat statige huis zou brengen, en dat mijne spookachtige voetstappen het nu reeds waarschuwden. Door een schrik voor mij zelve aangetast, die mij deed huiveren, wilde ik mij zelve en alles ontvlieden, keerde mij om, sloeg den weg, waarlangs ik gekomen was, weder in, en bleef niet stilstaan eer ik de portierswoning voorbij was en het donkere park achter mij lag.

Niet voordat ik dien avond weder droevig en neerslachtig alleen in mijne kamer zat, begon ik in te zien hoe verkeerd en ondankbaar mijne gemoedsstemming was. Maar van mijne lieve Ada, die des anderen daags zou komen, vond ik een vroolijken brief, zoo vol liefderijke hoop, dat ik van marmer had moeten zijn, als ik er niet door geroerd was geworden; ook van mijn voogd vond ik een brief, waarin hij mij verzocht, Dame Durden te zeggen, als ik dat jufvrouwtje ergens mocht zien, dat zij zonder haar ellendig zaten te kniezen, dat het huishouden in de war liep, dat niemand op de sleutels kon passen, dat iedereen in en om het huis verklaarde, dat het hetzelfde huis niet meer was, en oproerig om hare terugkomst begon te schreeuwen. Twee zulke brieven te gelijk deden mij bedenken hoe ver boven mijne verdiensten ik bemind werd, en hoe vergenoegd ik behoorde te zijn. Dit deed mij aan geheel mijn vroeger leven denken; en dat bracht mij, gelijk het reeds vroeger had moeten doen, in eene betere stemming.

Want ik zag nu wel, dat ik niet had kunnen bestemd zijn om te sterven, en ik dan niet in leven zou zijn gebleven; om niet te zeggen, dat ik dan nooit voor zulk een gelukkig leven bewaard zou zijn geworden. Ik zag zeer wel, hoevele dingen tot mijn welzijn hadden samengeloopen; en dat, indien de zonden der vaderen somtijds aan de kinderen werden bezocht, dit gezegde niet meende wat ik dien morgen gevreesd had dat het meende. Ik wist, dat ik even onschuldig aan mijne geboorte was als de koningin aan de hare; en dat ik door mijn Hemelschen Vader niet voor mijne geboorte zou gestraft worden, noch de koningin er voor beloond. Ik had juist door den schok van dien dag ondervonden, dat ik, zelfs reeds zoo spoedig, reden kon vinden om mij met de verandering, die ik ondergaan had, te verzoenen. Ik vernieuwde mijne voornemens en bad om daarin versterkt te worden; ik stortte mijn hart uit voor mij zelve en mijne ongelukkige moeder, en gevoelde, dat de duisternis van dien morgen voorbijging. In mijn slaap ontwaarde ik haar niet meer; en toen het licht van den volgenden dag mij deed ontwaken, was zij verdwenen.

Mijne lieve Ada zou tegen vijf uur in den namiddag aankomen. Hoe ik mij beter over den tusschentijd kon heen helpen, dan door eene verre wandeling te doen langs den weg, dien zij komen moest, wist ik niet; aldus deden Charley, ik en Stubbs — Stubbs gezadeld, want na dien eenen keer spanden wij hem nooit weder in — een verren tocht dien weg op, en terug. Na onze terugkomst hielden wij eene groote revue over het huis en den tuin, zagen of alles wel zoo mooi was als het maar zijn kon, en lieten het vogeltje uit om als een gewichtig lid van het huisgezin gereed te zijn.

Er moesten nog meer dan twee volle uren verloopen eer zij kon komen; en in dien tijd, die mij zeer lang voorkwam, moet ik beken-

nen, dat mijn veranderd voorkomen mij eene zenuwachtige onrust veroorzaakte. Ik had mijne Ada zoo lief, dat ik mij den indruk daarvan op haar, meer dan op iemand anders, aantrok. Het was niet, dat ik eenigszins morde over dat geringe ongeluk — ik weet zeker, dat ik dit dien dag niet deed — maar ik dacht, of zij er wel geheel op zou zijn voorbereid? Als zij mij voor het eerst zag, zou zij misschien niet weinig ontzet en te leur gesteld wezen? Zou het misschien niet wel wat erger zijn dan zij verwachtte? Zou zij misschien niet naar hare oude Esther zoeken en haar niet vinden? Zou zij zich misschien niet weder aan mij moeten gewennen, en alles opnieuw beginnen?

Ik kende de verschillende uitdrukkingen van Ada's gezichtje zoo goed, en het was in zijne bekoorlijkheid zulk een oprecht gezichtje, dat ik vooruit zeker was, dat zij dien eersten blik niet voor mij kon verbergen. En nu bedacht ik, of ik wel geheel voor mij zelve zou kunnen instaan, als die blik, hetgeen zeer waarschijnlijk was, eene van deze beteekenissen had.

Ik dacht, dat ik dit wel zou kunnen. Na den laatsten nacht dacht ik dit wel. Maar te moeten wachten en wachten, en denken en denken, was zulk eene slechte voorbereiding, dat ik besloot nog eens den weg op te stappen en haar te gemoet te gaan.

Zoo zeide ik tegen Charley: "Charley, ik zal nog eens alleen den weg opgaan totdat zij aankomt." Daar Charley alles wat mij beviel ten hoogste goedkeurde, ging ik uit en liet haar thuis.

Maar eer ik aan den tweeden mijlsteen kwam, kreeg ik zoo dikwijls hartkloppingen, als ik in de verte een stofwolk zag (schoon ik wel wist, dat het de diligence niet was en nog niet zijn kon), dat ik besloot maar terug te keeren en weder naar huis te gaan. En toen ik was omgekeerd, was ik zoo bang, dat de diligence achter mij zou aankomen (schoon ik ook wel wist, dat zij dit niet zou of kon doen), dat ik, om niet ingehaald te worden, het grootste gedeelte van den weg op een drafje liep.

Toen ik veilig weder teruggekomen was, begon ik te bedenken, dat ik iets moois had gedaan. Ik had mij nu warm geloopen en de zaak nog erger, in plaats van beter gemaakt.

Eindelijk, toen ik geloofde, dat het ten minste nog een kwartier uurs moest duren, riep Charley, terwijl ik bevende in den tuin stond, mij op eens toe: "Daar komt zij, jufvrouw! Daar is zij!"

Ik wilde het niet doen, maar ik liep naar boven, naar mijne kamer, en verschool mij achter de deur. Daar bleef ik bevende staan, zelfs toen ik mijne Ada, die de trap opkwam, hoorde roepen: "Esther, lieve Esther, waar zijt ge?"

Zij kwam haastig binnen, en wilde even haastig weder heengaan, toen zij mij zag. O, mijne engelachtige Ada! die oude dierbare blik, — vol liefde en teederheid! Niets anders daarin — neen, niets, niets anders.

En hoe gelukkig was ik, toen ik daar op den grond zat, met mijne lieve, schoone Ada naast mij, ook op den grond, die hare zachte, gladde wang tegen mijn gezicht vol naden en litteekenen drukte, het met tranen en kussen bedekte, mij als een kind heen en weder wiegde, mij alle teedere namen gaf, die zij maar bedenken kon, en mij aan hare trouwe borst klemde.

XXXVII.

JARNDYCE EN JARNDYCE.

Indien het geheim, dat ik te bewaren had, het mijne was geweest, zou ik niet lang gedraald hebben met het Ada toe te vertrouwen. Maar het was het mijne niet, en ik meende geen recht te hebben het zelfs mijn voogd mede te deelen, dan alleen in geval van dringende noodzakelijkheid. Het was een zware last om alleen te dragen; maar mijn plicht kwam mij toch duidelijk voor, en gezegend in de vernieuwde liefde mijner dierbare vriendin, ontbrak het mij niet aan aanmoediging om dien te vervullen. Hoewel dikwijls, wanneer zij in slaap en alles stil was, de gedachte aan mijne moeder mij wakker hield en mijne nachten droevig maakte, gaf ik mij toch anders niet aan die treurigheid over; en Ada vond mij wat ik placht te zijn, behalve natuurlijk in dit opzicht, waarvan ik reeds genoeg gezegd heb en nu, als ik het maar laten kan, geene melding meer wil maken.

Het was mij zeer moeielijk dien eersten avond geheel bedaard te blijven, toen Ada mij onder ons werk vroeg, of de familie op Kastanje-Hof was, en ik genoodzaakt was te antwoorden, dat ik geloofde van ja, want dat Lady Dedlock mij eergisteren in het bosch had aangesproken. Nog meer moeite had ik, toen Ada mij vroeg wat zij gezegd had, en ik antwoordde, dat zij mij veel goedheid en belangstelling had getoond; en toen Ada, terwijl zij hare schoonheid en elegante houding toestemde, aanmerking maakte op hare trotsche manieren, en het terugstootend heerschzuchtige van haar uitzicht. Doch Charley hielp mij, zonder het zelve te weten, door ons te vertellen, dat Lady Dedlock slechts twee nachten op Kastanje-Hof was gebleven, op reis van Londen naar een ander groot huis in het naaste graafschap, waar zij ging logeeren; en dat zij des morgens vroeg, nadat wij haar in ons prieeltje, gelijk wij het noemden, hadden gezien, weder was vertrokken. Charley bekrachtigde zeker het spreekwoord van kleine potjes, want zij hoorde in een enkelen dag meer van wat er omging, dan mij in eene maand zou ter oore zijn gekomen.

Wij zouden eene maand bij mijnheer Boythorn blijven. Nauwelijks had echter mijne Ada eene vergenoegde week daar doorgebracht, toen op een avond, nadat wij den tuinman hadden geholpen om de bloemen te begieten en de kaarsen pas waren opgestoken, Charley, met een zeer ernstig gezichtje, achter Ada's stoel kwam, en mij op eene geheimzinnige manier wenkte om buiten de kamer te komen.

"O, met uw believen, jufvrouw," zeide Charley fluisterend en met geweldig groote ronde oogen. "Men vraagt u te spreken in het Wapen van Dedlock." — "Maar, Charley," zeide ik, "wie kan mij met mogelijkheid daar in de herberg willen spreken?" — "Ik weet het niet, jufvrouw," antwoordde Charley, haar hoofd vooruitstekende en hare handen op den band van haar voorschoot over elkander leggende, hetgeen zij altijd deed als zij met iets geheimzinnigs of vertrouwelijks bijzonder in haar schik was; "maar het is een heer, jufvrouw, en hij laat u zijn compliment doen, en of gij eens zoudt willen overkomen, zonder er iets van te zeggen." — "En hoe komt gij die boodschap te brengen, Charley?" — "Ik heb de boodschap niet gebracht, jufvrouw," antwoordde mijn kameniertje. "Het was Grubble, jufvrouw." — "En wie is Grubble, Charley?" — "Grubble, jufvrouw? Weet gij dat niet? De kastelein in het Wapen van Dedlock. W. Grubble, staat onder het uithangbord." — "Zoo? de kastelein, Charley?" — "Ja, jufvrouw. Hij heeft eene heel mooie vrouw, maar zij heeft eens haar been gebroken, en dat is nooit weer genezen. En haar broeder, de zaagmolenaar, heeft al eens vastgezeten, en men denkt, dat hij zich dood zal drinken."

Niet wetende wat er te doen kon zijn, en nu licht bevreesd wordende, achtte ik het best zelve maar eens naar de herberg te gaan. Ik beval Charley spoedig mijn hoed en doek te halen, en ging, zoodra ik gereed was, de hellende straat af, waar ik evenzeer bekend was als in den tuin van mijnheer Boythorn.

"WANT IK WORD NOG GESTADIG IN DIE NETTEN GEVANGEN," ZEIDE HIJ, ONS OVER ZIJN GLAS WIJN MET WATER HEEN ZEER VERGENOEGD AANKIJKENDE, "EN TELKENS WORD IK ER WEDER UITGEHAALD." (blz. 259).

Kastelein Grubble stond in zijne hemdsmouwen aan de deur zijner kleine, maar zeer nette herberg naar mij te wachten. Toen hij mij zag aankomen, nam hij met beide handen zijn hoed af, en dien zoo dragende alsof het een ijzeren pot was (hij zag er even zwaar uit) ging hij mij door den met zand bestrooiden gang voor en bracht mij naar zijne pronkkamer: een fraai vertrek met een kleed op den vloer, meer bloemen dan wel dienstig waren, een gekleurd portret van koningin Caroline, verscheidene zeehorens,

een aantal theebladen, twee gedroogde en opgezette visschen in glazen kastjes, en een zeldzaam ei of eene zeldzame pompoen (ik weet niet recht wat, en ik twijfel of wel velen het wisten) aan den zolder hangende. Ik kende Grubble zeer wel van aanzien, daar hij dikwijls aan zijne deur stond. Een man van middelbare jaren, tamelijk gezet en met een genoeglijk uitzicht, die zelfs aan zijn eigen haard nooit op zijn gemak scheen te kunnen zijn of hij moest een hoed op- en kaplaarzen aanhebben, en die nooit een rok droeg dan wanneer hij naar de kerk ging.

Hij snoot de kaars, en achteruit stappende om te zien hoe zij brandde, ging hij meteen de kamer uit — voor mij geheel onverwacht, want ik had hem willen vragen wie hem gezonden had. Toen de deur aan de overzijde van den gang geopend werd, hoorde ik eenige stemmen, die mij bekend in de ooren klonken, maar terstond zwegen. Een snelle, lichte tred naderde de kamer waar ik was, en wie zou daar voor mij staan? — Richard.

"Mijne lieve Esther," zeide hij, "mijne beste vriendin!" en hij was waarlijk zoo hartelijk, dat ik, in de eerste verrassing over zijne broederlijke begroeting, nauwelijks genoeg op adem kon komen om hem te zeggen, dat Ada wel voer.

"Gij beantwoordt juist mijne gedachten — altijd hetzelfde goede meisje!" zeide Richard, mij naar een stoel brengende en zich naast mij neerzettende.

Ik sloeg mijne voile op, maar niet geheel en al.

"Altijd hetzelfde goede meisje!" herhaalde Richard. "Altijd even hartelijk!"

Ik sloeg mijne voile geheel op, en mijne hand op zijn arm leggende en hem vlak aanziende, zeide ik hem, hoe dankbaar ik hem was voor zijne vriendelijke welkomst, en hoe verheugd, dat ik hem eens wederzag; des te meer uit hoofde van het voornemen, dat ik in mijne ziekte had opgevat en hem nu mededeelde.

"Lieve vriendin," zeide Richard, "er is niemand met wie ik meer verlang eens te kunnen praten dan met u, want ik wensch vooral, dat gij mij niet verkeerd beoordeelt." — "En ik, Richard," antwoordde ik, "wensch vooral, dat gij iemand anders niet verkeerd beoordeelt." — "Daar gij zoo even van John Jarndyce hebt gesproken," hervatte Richard, "onderstel ik, dat gij hem bedoelt." — "Ja, natuurlijk." — "Dan mag ik wel terstond zeggen, dat mij dit verheugt, daar het vooral in dit opzicht is, dat ik mij gaarne wil doen verstaan. Door u namelijk, lieve vriendin — bedenk dat wel. Ik ben noch aan mijnheer Jarndyce, noch aan iemand anders verantwoording schuldig."

Het deed mij innig leed, dat hij dien toon aannam, en hij merkte dit op.

"Welnu," zeide Richard, "wij zullen er dan niet verder over spreken. Ik wenschte, met u aan den arm, eens stil op uw buiten te komen aanwandelen, en mijne bekoorlijke nicht te verrassen. Dat zal uwe trouwe gehechtheid aan John Jarndyce toch wel veroorloven?" — "Mijn beste Richard," antwoordde ik, "gij weet wel, dat gij in zijn huis hartelijk welkom zoudt zijn — dat gij daar thuis zoudt kunnen wezen, als ge het er maar voor houden wildet; en gij zijt hier even hartelijk welkom." — "Dat is gesproken als het beste van alle huismoedertjes!" riep Richard vroolijk uit.

Ik vroeg hem hoe zijn beroep hem beviel.

"O, dat gaat wel genoeg," antwoordde hij. "Het is zoo goed als iets anders, voor een tijd. Ik weet niet of ik er nog lust in zal hebben, als ik eens op een vasten voet kom; maar dan kan ik mijne plaats verkoopen en — maar laten wij nu al dat gemaal vergeten."

Zoo jong en knap, zoo in alle opzichten het tegendeel van jufvrouw Flite! En toch in dien verbijsterden, onrustig zoekenden blik zulk eene akelige gelijkenis op haar!

"Ik ben nu met verlof te Londen," zeide Richard. — "Zoo?" — "Ja, ik ben eens overgekomen om naar — naar mijne kanselarijzaken te zien, eer de groote vacantie begint," zeide Richard, zich dwingende tot een onverschilligen lach. "Wij beginnen voortgang te maken met dat oude proces, dat beloof ik u."

Geen wonder dat ik mijn hoofd schudde.

"Zooals gij wel zegt, het is geen aangenaam onderwerp," hervatte Richard, terwijl zijn gezicht weder betrok. "Laat het voor van avond naar de vier winden vliegen. — Poef! Weg is het! — Wien denkt ge dat ik bij mij heb?" — "Was het niet mijnheer Skimpole's stem, die ik hoorde?" — "Dat is de man. Hij doet mij meer goed dan iemand. Zoo innemend en onderhoudend als een aardig onnoozel kind!"

Ik vroeg Richard of iemand er van wist, dat zij te zamen hierheen waren gekomen. Hij antwoordde, neen, niemand. Hij had den ouden kleinen jongen — zoo noemde hij mijnheer Skimpole — gaan opzoeken, en de oude kleine jongen had hem gezegd waar wij waren, en hij had den ouden kleinen jongen gezegd, dat hij ons gaarne wilde gaan zien, en de oude kleine jongen had terstond mede willen gaan; en zoo had hij hem medegenomen.

"En hij is — ik wil niet zeggen zijne geringe vertering — maar driemaal zijn gewicht in goud waard," zeide Richard. "Hij is altijd zoo opgeruimd. Hij weet van geene baatzucht. Zijn hart is frisch en groen."

Ik vond het juist geen bewijs van mijnheer Skimpole's onbaatzuchtigheid, dat hij Richard zijne vertering liet betalen, maar zeide er niets van. Hij kwam nu ook zelf binnen, en gaf het gesprek eene andere wending. Hij was verrukt, dat hij mij zag; hij had, zeide hij, reeds zes

weken lang bij tusschenpoozen de heerlijkste tranen van weemoedige blijdschap om mijnentwil geschreid; hij was nooit zoo blijde geweest als toen hij van mijne beterschap hoorde; hij begon nu de mengeling van goed en kwaad in de wereld te begrijpen; hij gevoelde, dat hij de gezondheid des te hooger waardeerde, als er iemand anders ziek was; hij wist niet beter of het kon wel in de wereldorde liggen, dat A scheel moest kijken om B des te vergenoegder te maken omdat hij rechtuit zag, of dat C een houten been moest hebben om D des te beter tevreden te doen zijn met het zijne van vleesch en bloed.

"Mijne beste jufvrouw Summerson," zeide hij, "hier hebben wij onzen vriend Richard, vol van de heerlijkste uitzichten in de toekomst, die hij uit de duisternis der Kanselarij te voorschijn roept. Dat is immers verrukkelijk, zielverheffend, vol poëzie! In den ouden tijd werden bosschen en wildernissen voor den herder vervroolijkt door het denkbeeldige fluitspelen en dansen van Pan en de nimfen. Onze tegenwoordige herdersknaap, de Arcadische Richard, vervroolijkt de naargeestige pleitzalen en procureurskantoren door de Fortuin en haar gevolg daar te laten dansen op de welluidende muziek van een gewijsde van het Hof. Het is streelend zoo iets te weten. Een onvergenoegde brompot mag nu tegen mij zeggen: "Waartoe dienen die wettelijke en rechtsgeleerde misbruiken? Hoe rechtvaardigt gij die?" Ik antwoord: "Mijn knorrige vriend, ik rechtvaardig ze niet; maar zij zijn mij toch aangenaam. Er is een herdersknaap, een vriend van mij, die ze in iets herschept, dat ik in mijne onnoozelheid zeer vermakelijk vind. Ik wil niet zeggen, dat het daarom is dat zij bestaan — want ik ben maar een kind bij u, wereldsgezinde brompotten, en niet geroepen om u of mij zelven van iets reden te geven — maar het kan toch wel zoo zijn."

Ik begon nu in ernst te denken, dat Richard bijna geen slechter vriend had kunnen vinden dan dezen. Het maakte mij ongerust, dat hij juist op zulk een tijd, wanneer hij aan een vast doel en beginsel behoefte had, dien man, met zijne verleidelijke losheid en ijdelheid, zijn luchtig wegwerpen van alle doel en beginsel, tot gezelschap had. Ik meende wel te kunnen begrijpen, hoe iemand van zulk een karakter als mijn voogd, die ondervinding van de wereld had opgedaan en genoodzaakt was de ellendige vijandschap en hatelijkheid aan te zien, welke dat langgerekte proces in de familie had gebracht, eene verademing vond in mijnheer Skimpole's bekentenis van zijne zwakheden en zijne vertooning van argelooze oprechtheid; maar ik kon mij zelve niet overreden, dat dit alles zoo ongemaakt was als het schijnen moest, of dat mijnheer Skimpole deze rol niet het voordeeligste en gemakkelijkste voor zich vond.

Beiden wandelden met mij terug, en daar mijnheer Skimpole ons aan het hek verliet, ging ik stil met Richard binnen, en zeide: "Lieve Ada, ik heb een heer medegebracht, die u komt bezoeken." Het was niet moeielijk haar blos en haar verschrikten blik te verklaren. Zij had hem teeder lief; hij zag dit evengoed als ik. Die ontmoeting als niets anders dan neef en nicht was iets, waarin niemand zich kon vergissen.

Ik wantrouwde mij zelve bijna en vreesde, dat ik al te achterdochtig werd, maar ik was er niet zoo zeker van, dat Richard haar teeder liefhad. Hij bewonderde haar — iedereen moest dat doen — en ik geloof wel, dat hij met vuur en blijdschap hun jeugdig engagement had willen vernieuwen, indien hij niet geweten had hoe getrouw zij hare belofte aan mijn voogd zou in acht nemen. En toch kwelde mij de gedachte, dat de invloed, waaronder hij zich zoo ongelukkig had geplaatst, zich ook tot hiertoe uitstrekte; dat hij ook in dit opzicht, gelijk in alle andere dingen, uitstel zocht en van niets waarlijk ernst kon maken, eer dat procec van zijn hart was. Helaas, wat Richard zonder dien heilloozen invloed zou geworden zijn, zal ik nu nooit te weten komen.

Hij zeide tot Ada, op zijn rondborstigsten toon, dat hij niet gekomen was om heimelijk inbreuk te maken op de bedingen, welke zij zich (wat al te gemakkelijk, naar hij meende) door den heer Jarndyce hadden laten voorschrijven; dat hij openlijk gekomen was om haar en mij te bezoeken, en zich zelven te rechtvaardigen wat den voet betrof, waarop hij tegenwoordig met den heer Jarndyce stond. Daar de oude kleine jongen bij ons zou zijn, verzocht hij mij hem des anderen daags gelegenheid te geven om zich door middel van een openhartig gesprek met mij te rechtvaardigen. Ik stelde hem voor ten zeven uur uit te gaan om eene wandeling in het park te doen, en dit werd zoo afgesproken. Kort daarop kwam mijnheer Skimpole en maakte ons een uur lang vroolijk. Hij verzocht vooral de kleine Coavinses te zien (waarmede hij Charley bedoelde) en zeide haar met patriarchale deftigheid, dat hij wijlen haar vader zooveel werk had verschaft als maar in zijn vermogen was, en dat, indien een van hare broertjes zich wilde haasten om in hetzelfde vak te worden aangesteld, hij nog in staat hoopte te zijn om hem tamelijk veel bezigheid te bezorgen.

"Want ik word nog gestadig in die netten gevangen," zeide hij, ons over zijn glas wijn met water heen zeer vergenoegd aankijkende, "en telkens word ik er weder uitgehaald. Er is altijd iemand, die borg voor mij spreekt of voor mij betaalt. Ik kan dat niet doen, want ik heb nooit geld. Maar iemand doet het. Iemand helpt mij er altijd uit. Ik ben niet zooals de spreeuw; ik kom er wel uit. Als ge mij vragen

mocht, wie die Iemand is, op mijn woord ik kan het u niet zeggen. Laten wij dus eens op Iemand drinken. Zijne gezondheid!"

Richard kwam den volgenden morgen wat laat, maar ik behoefde toch niet lang op hem te wachten; en wij gingen te zamen het park in. De lucht was helder en frisch; er was geen wolkje aan den hemel. De vogeltjes zongen allerliefst; de flikkerende dauwdroppels op het gras, het kruid en de boomen waren verrukkelijk om te zien; het welige der bosschen scheen sedert gisteren twintigmaal verdubbeld te zijn, alsof, terwijl zij in den stillen nacht zoo zwaar schenen te slapen, de natuur, in al de fijne aderen van elk wonderbaarlijk blaadje, nog waakzamer dan gewoonlijk was geweest voor de heerlijkheid van den dag,

"Hoe liefelijk is het hier," zeide Richard, in het rond ziende. "Hier weet men niets van processen met al hunne hatelijkheden."

Maar hier kende men ander leed.

"Ik zal u eens wat zeggen, meisjelief," hervatte Richard. "Als die zaken geschikt zijn, zal ik, dunkt mij, hier komen rusten." — "Zou het niet beter zijn nu te rusten?" zeide ik. — "Och," antwoordde Richard, "nu te rusten, of nu tot iets gestadigs te komen is niet gemakkelijk. Het is niet te doen; ik ten minste kan het niet doen." — "Waarom niet?" vroeg ik. — "Gij weet wel waarom niet, Esther. Als gij in een onafgemaakt huis moest wonen — waar het dak nog moest opgezet of afgenomen worden — dat misschien afgebroken en geheel weer opgebouwd zou worden — morgen, aanstaande week, aanstaande maand, aanstaand jaar, — zoudt gij het ook moeielijk vinden tot rust of gestadigheid te komen. Zoo is het ook met mij. Nu? Wij in dat proces kennen geen nu."

Ik had nu bijna kunnen gelooven aan de aantrekkingskracht, waarvan mijne arme ijlhoofdige vriendin had gesproken, toen ik wederom dien akeligen blik van den vorigen avond zag. De gedachte was schrikkelijk, dat er ook een zweem in was van dien ongelukkigen man, die zoo ellendig was gestorven.

"Beste Richard," zeide ik, "dit is een slecht begin voor ons gesprek." — "Ik wist wel, dat gij mij dit zeggen zoudt, Dame Durden," antwoordde hij. — "En ik niet alleen, Richard. Ik was het niet, die u eens waarschuwde om nooit eenige hoop of verwachting op den vloek der familie te bouwen." — "Daar komt gij alweder op John Jarndyce," zeide Richard ongeduldig. "Welnu, wij moeten toch vroeger of later op hem terugkomen, want hij is het voornamelijk, over wien ik te spreken heb, en het is best dat maar terstond te doen. Mijne lieve Esther, hoe kunt gij zoo blind zijn? Ziet gij dan niet, dat hij geïnteresseerd is, en dat het voor hem wel goed zou zijn, en hij wel wenschen mocht, dat ik niet van dat proces wist en er mij niet om bekommerde; maar dat dit voor mij juist zoo goed niet zou zijn?" — "Richard," zeide ik hierop, "is het mogelijk, dat gij onder zijn dak hebt gewoond en hem zoolang hebt gekend, en dat gij, zelfs tegen mij en op deze eenzame plek, waar niemand ons hoort, zulke onwaardige vermoedens kunt uiten?"

Hij bloosde, alsof zijne aangeborene edelmoedigheid het pijnlijke van dit verwijt gevoelde. Hij zweeg eene poos, voordat hij met eene gesmoorde stem antwoordde:

"Esther, gij weet wel, dat ik niet laaggeestig ben, en ook wel gevoel, dat wantrouwen en achterdocht voor iemand van mijne jaren geene schoone eigenschappen zijn." — "Dat weet ik zeer wel," antwoordde ik. "Ik houd mij van niets sterker verzekerd." — "Dat troost mij," hervatte Richard; "en ik had wel behoefte aan wat troost, want ik behoef niet te zeggen, dat de zaak, zelfs ten beste genomen, zeer onaangenaam blijft." — "Ik weet," zeide ik hierop, "evengoed, Richard — wat zal ik zeggen? evengoed als gij zelf — dat zulk eene achterdocht uw karakter vreemd is. En ik weet ook evengoed als gij, wat het zoodanig heeft veranderd." — "Kom aan, zuster, kom aan," zeide Richard wat vroolijker, "gij zult mij ten minste met billijkheid beoordeelen. Als ik het ongeluk heb van onder dien invloed te staan — hij insgelijks. Als die invloed mij eenigszins veranderd heeft, kan die ook hem wel eenigszins veranderd hebben. Ik wil niet zeggen, dat hij, met al die verwikkelingen en onzekerheden, geen eerlijk man is gebleven; ik ben overtuigd, dat hij dit is. Maar die invloed besmet iedereen. Dat weet gij wel. Gij hebt hem dat wel vijftigmaal hooren zeggen. Waarom zou hij er dan aan ontkomen?" — "Omdat hij," zeide ik, "een man van een buitengemeen karakter is, en zich standvastig buiten dien kring heeft gehouden, Richard." — "Och, omdat en omdat!" antwoordde Richard op zijne levendige manier. "Het kan heel verstandig wezen, meisjelief, die uitwendige onverschilligheid te bewaren. Daardoor kan men maken, dat andere geïnteresseerden hunne belangen verwaarloozen; en sommige menschen kunnen sterven, en sommige punten kunnen uit het geheugen gaan, en er kan zachtjes aan veel gebeuren, dat iemand juist gelegen komt."

Ik gevoelde zulk een medelijden met Richard, dat ik hem geen verwijt meer kon doen, zelfs niet met een blik. Ik herinnerde mij hoe zacht mijn voogd zijne dwalingen had beoordeeld, en hoe geheel vrij van gevoeligheid hij daarover gesproken had.

"Esther," hervatte Richard, "gij moet niet denken, dat ik hier ben gekomen om John Jarndyce achter zijn rug zwart te maken. Ik kom alleen om mij zelven te rechtvaardigen. Wat ik zeggen wil is: het was alles goed en wel, en wij konden zeer wel met elkander te recht,

toen ik nog een knaap was en mij niet het minste om dit proces bekommerde; maar zoodra ik daarin belang begon te stellen en er doorzicht in kreeg, werd het anders. Toen ontdekte John Jarndyce, dat Ada en ik van elkander moesten afzien, en dat ik, als ik dat zeer berispelijke gedrag niet verander, niet voor haar deug. Nu, Esther, meen ik dat zeer berispelijke gedrag niet te veranderen; ik wil de gunst van John Jarndyce niet koopen, ten koste van een onbillijk vergelijk, dat hij geen recht heeft mij voor te schrijven. Hetzij het hem behage of mishage, ik moet mijne rechten en die van Ada handhaven. Ik heb er veel en lang over gedacht, en dit is het besluit, waartoe ik gekomen ben."

Die arme Richard! Hij had er waarlijk veel en lang over gedacht; zijn uitzicht en zijne manieren toonden dit maar al te duidelijk.

"Ik zeg hem dus eerlijk (gij moet weten, dat ik hem over dat alles geschreven heb) dat wij wederpartijen zijn, en dat het beter is dit openlijk dan bedekt te wezen. Ik bedank hem voor zijne welwillendheid en bescherming, en hij gaat zijn weg en ik den mijnen. De zaak is, dat onze wegen niet gelijk loopen. Volgens een der testamenten in geschil zou ik veel meer krijgen dan hij. Ik wil niet zeggen, dat juist dat testament voor geldig zal verklaard worden; maar het is er toch en heeft evengoed kans als het andere." — "Ik behoefde niet eerst van u van uw brief te hooren, Richard," zeide ik. "Ik had er al van gehoord, en dat zonder een enkel gramstorig of driftig woord." — "Inderdaad?" zeide Richard op zachter toon. "Het verheugt mij gezegd te hebben, dat hij toch een eerlijk man was, in weerwil van dit ellendig proces. Maar dat zeg ik altijd en ik heb er nooit aan getwijfeld. Nu, lieve Esther, weet ik wel, dat gij mijne gedachten zeer hard zult vinden, en dat Ada dat insgelijks zal doen, als gij haar zegt wat er tusschen ons is omgegaan. Maar als gij de zaak hadt onderzocht, zooals ik, als gij de papieren maar hadt doorgezien, zooals ik gedaan heb toen ik bij Kenge was, als gij wist welk eene menigte van vermoedens, verdenkingen en beschuldigingen men daaruit halen kan, zoudt gij integendeel vinden, dat ik nog zeer gematigd denk." — "Misschien," zeide ik. "Maar denkt gij, Richard, dat er in die papieren veel rechtvaardigheid en waarheid te vinden is?" — "Er is toch ergens recht en waarheid in de zaak, Esther..." — "Of is er, lang geleden, in geweest," zeide ik. — "Is er nog — moet ergens wezen," hervatte Richard onstuimig, "en moet aan het licht gebracht worden. Ada tot den prijs te willen maken om mijn stilzwijgen te koopen, is de manier niet om ze aan het licht te brengen. Gij zegt, dat het proces mij doet veranderen; John Jarndyce zegt, dat het dit iedereen doet en doen zal, die er in betrokken is. Des te meer heb ik dus het recht op mijne zijde, als ik besluit om alles te doen wat ik kan om het tot een eind te brengen." — "Al wat gij kunt, Richard! Denkt gij niet, dat in die vele jaren anderen reeds al gedaan hebben wat zij konden? Is de moeielijkheid kleiner geworden, omdat het zoovelen is mislukt ze te boven te komen?" — "Het kan toch niet altijd duren," antwoordde Richard, met eene onstuimigheid, die weder eene droevige herinnering bij mij opwekte. "Ik ben jong en ijverig, en ernst en vastberadenheid hebben dikwijls wonderen gedaan. Anderen hebben er zich maar half aan overgegeven. Ik wijd er mij geheel aan toe. Ik maak het tot het doel van mijn leven." — "O, beste Richard, des te erger, des te erger!" — "Neen, neen, wees niet bang voor mij," antwoordde hij vriendelijk. "Gij zijt een lief, goed, bedaard, verstandig meisje; maar gij zijt bevooroordeeld. Zoo kom ik nog eens op John Jarndyce. Ik zeg u, mijne goede Esther, toen hij en ik op dien voet met elkander waren, die hem zoo wel aanstond, waren wij niet op een natuurlijken voet." — "Is dan oneenigheid en vijandschap een natuurlijke voet voor u, Richard?" — "Neen, dat zeg ik niet. Ik meen, dat al die dingen ons op een onnatuurlijken voet plaatsen, waarmede geene natuurlijke betrekkingen zich verdragen. Ziedaar dus nog eene reden om er voortgang mede te maken! Als dat proces voorbij is, zal ik misschien bevinden, dat ik mij in John Jarndyce heb vergist. Als ik daarvan bevrijd ben, zal mijn hoofd misschien helderder zijn, en dan zal ik misschien toestemmen wat gij nu zegt. Heel goed! Dan zal ik dat erkennen en hem vergoeding aanbieden."

Alles uitgesteld tot dien denkbeeldigen tijd. Alles zoolang in verwarring en onzekerheid gehouden!

"En nu, mijne beste confidante," zeide Richard, "wensch ik mijn nichtje Ada te doen begrijpen, dat het geene eigenzinnigheid, grilligheid of vooringenomenheid is, die mij zoo over John Jarndyce doet denken, maar dat ik er goede redenen voor heb. Ik hoop, dat gij haar dit zoo zult voorstellen, omdat ik weet, dat zij groote achting voor haar neef John heeft; ik hoop, dat gij mijne handelwijs in het beste licht zult plaatsen, al keurt gij die zelve juist niet goed, en — kortom," zeide Richard, die deze woorden aarzelend had uitgebracht, "ik wenschte niet, dat een argeloos meisje, zooals Ada, mij voor zulk een achterdochtigen, twistgierigen moeitemaker hield."

Ik zeide hem, dat ik hem in zijne laatste woorden beter herkende dan in iets, dat hij nog gezegd had.

"Dat kan wel waar zijn," antwoordde Richard hierop. "Ik gevoelde dat zelf eenigszins. Maar eerlang zal ik mij geheel in mijn waar karakter kunnen vertoonen. Dan zal ik geheel

te recht komen, wees daar niet bang voor."

Ik vroeg of dit alles was, dat hij Ada wenschte gezegd te hebben.

"Nog niet alles," antwoordde Richard. "Ik ben verplicht haar niet te verzwijgen, dat John Jarndyce mijn brief op zijne gewone manier beantwoord heeft. Hij noemde mij, zooals vroeger, "mijn waarde Rick," beproefde mij van mijne gevoelens af te brengen, en zeide, dat zij bij hem geen verschil zouden maken. (Dat is alles goed en wel, maar het verandert de zaak toch niet). Ik wenschte Ada ook te doen weten, dat ik, al zie ik haar tegenwoordig zelden, toch zoowel voor hare belangen als voor de mijne zorg — want onze belangen loopen juist te zamen — en ik hoop, dat zij op losse geruchten, die zij misschien mag hooren, niet denken zal, dat ik lichtzinnig of onvoorzichtig ben; integendeel, ik houd altijd den uitslag van het proces in het oog, en al wat ik doe is daarop aangelegd. Daar ik nu meerderjarig ben en den stap heb gedaan, dien ik gedaan heb, acht ik mij vrij van alle verantwoordelijkheid aan John Jarndyce; maar daar Ada nog eene pupil van het Hof is, vraag ik haar niet om ons engagement te vernieuwen. Als zij onafhankelijk is geworden, zal ik ook weder zijn wat ik vroeger was, en zullen wij beide in geheel andere omstandigheden zijn, geloof ik. Als gij haar dat alles op uwe bedaarde manier wilt vertellen, zult ge mij een grooten dienst bewijzen, lieve Esther; en dan zal ik weder met vernieuwde kracht aan dat proces gaan werken. Natuurlijk vraag ik op het Verlaten Huis geene geheimhouding." — "Richard," zeide ik, "gij stelt zeer veel vertrouwen in mij, maar ik vrees toch, dat gij geen raad van mij zult aannemen." — "In dit opzicht kan ik dat onmogelijk doen, meisjelief. In alle andere opzichten gaarne."

Alsof ik het nog in een ander opzicht van belang kon achten hem raad te geven, als hij op dit punt niet wilde luisteren!

"Maar mag ik u eene vraag doen, Richard?" — "Ik denk wel van ja," antwoordde hij lachende. "Ik weet niet wie het zou mogen, als gij niet mocht." — "Gij zegt zelf, dat gij geen zeer geregeld leven leidt?" — "Hoe kan ik, lieve Esther, als er nog niets geregeld is!" — "Hebt gij weder schulden gemaakt?" — "Wel, dat spreekt van zelf," antwoordde Richard, verbaasd over mijne onnoozelheid. — "Spreekt dat zoo van zelf?" — "Wel zeker, kindlief. Ik kan mij niet zoo geheel op iets toeleggen, zonder onkosten te maken. Gij vergeet, of misschien weet gij niet, dat, volgens beide testamenten, Ada en ik iets moeten krijgen. De vraag is maar of het eene grootere of kleinere som zal zijn. Ik zal altijd toch nog overhouden. Wees maar gerust, meisjelief," zeide hij, en scheen om mij te moeten lachen, "ik ben geborgen, hoe het ook gaan mag."

Ik gevoelde zoo diep in welk een gevaar hij verkeerde, dat ik hem zoo nadrukkelijk als mij maar mogelijk was daarvoor poogde te waarschuwen, hem beproefde te doen zien hoezeer hij zich vergiste, en in Ada's naam bezwoer om zich te bedenken. Hij hoorde al wat ik zeide met geduld en zachtmoedigheid aan, maar alles stuitte toch op hem af, zonder den minsten indruk te maken. Na de manier, waarop zijn bevooroordeeld gemoed den brief van mijn voogd had opgenomen, kon mij dit niet verwonderen; maar ik besloot nog den invloed van Ada te beproeven.

Toen dus onze wandeling ons weder naar het dorp had teruggevoerd, en ik naar huis was gegaan om te ontbijten, bereidde ik Ada eerst voor op hetgeen ik haar te verhalen had, en zeide haar toen onbewimpeld hoeveel reden wij hadden om te vreezen, dat Richard in zijn ongeluk zou loopen. Dit maakte haar natuurlijk zeer bedroefd; hoewel zij een veel grooter vertrouwen had, dan ik hebben kon, dat hij wel van zijne dwalingen zou terugkomen — iets, dat bij haar natuurlijk was en haar mij nog dierbaarder maakte, — en daarop schreef zij hem dezen brief:

"Zeer waarde Neef!

"Esther heeft mij alles verteld wat gij haar van morgen gezegd hebt. Ik schrijf dezen om voor mij zelve nog eens ernstig alles wat zij u gezegd heeft te herhalen, en u te doen weten, hoe overtuigd ik ben, dat gij vroeger of later bevinden zult, dat onze neef John een voorbeeld van braafheid, oprechtheid en goedheid is, en het u dan diep, zeer diep zal spijten, dat gij hem (zonder het te bedoelen) zooveel onrecht hebt gedaan.

"Ik weet niet goed hoe ik schrijven zal wat ik verder nog wil zeggen, maar ik vertrouw, dat gij begrijpen zult hoe ik het meen. Ik vrees eenigszins, waarde neef, dat het gedeeltelijk om mijnentwil is, dat gij u zelven — en daardoor ook mij — zooveel verdriet berokkent. Indien dit zoo wezen mocht, of als gij bij hetgeen gij tegenwoordig doet nog veel om mij denkt, bid en smeek ik u ernstig om er van af te zien. Gij kunt om mijnentwil niets doen, dat mij half zooveel kan verblijden, dan wanneer gij u voor altijd onttrekt aan de schaduw, waaronder wij beide geboren werden. Wees niet boos op mij omdat ik dit zeg. Ik bid u, lieve Richard, om mijnentwil en uw eigen wil, en uit angst voor die bron van onheilen, die er toe heeft bijgedragen, dat wij beide zoo jong weezen zijn geworden, ik bid u, zie voor altijd daarvan af. Wij kunnen beide nu wel weten, dat er nooit iets goeds uit kan komen, dat er niets van te hopen is; dat er niets anders uit te bekomen is dan droefheid en leed.

"Ik behoef niet te zeggen, waarde neef, dat gij geheel vrij zijt, en dat het zeer waarschijnlijk is dat gij iemand vinden zult, die gij veel liever kunt hebben, dan uwe eerste beminde. Ik ben overtuigd, als ik dit zeggen mag, dat het voorwerp uwer keus liever ver met u heen zou willen gaan om uw fortuin te deelen, hoe matig en armoedig dat wezen mocht, en u gelukkig zien bij het volbrengen van uw plicht en het volgen van den door u gekozen weg, dan de hoop, of zelfs de zekerheid te hebben van eens schatrijk met u te zijn (als zoo iets mogelijk was) ten koste van akelige jaren van uitstel en angst, en van uwe onverschilligheid voor elk ander doel. Gij zult u misschien verwonderen, dat ik, die zoo weinig kennis of ervaring heb, dit zoo stellig zeg, maar mijn eigen hart geeft mij daarvan de zekere overtuiging. Altijd

Uwe liefhebbende

ADA."

Deze brief deed Richard zeer spoedig bij ons komen, maar had weinig of geene verandering bij hem teweeggebracht. Wij zouden onpartijdig beproeven, zeide hij, wie gelijk en wie ongelijk had — hij zou ons dat toonen — wij zouden zien! Hij was vurig en opgewonden, alsof Ada's teederheid hem gestreeld had; maar ik kon slechts zuchtend hopen, dat haar brief bij eene herhaalde lezing meer indruk op zijn gemoed mocht maken dan hij toen voorzeker deed.

Daar zij dien dag bij ons zouden blijven, en plaatsen hadden genomen om des anderen daags met de diligence terug te keeren, zocht ik eene gelegenheid om mijnheer Skimpole te spreken. Daar wij zooveel in de opene lucht waren, kon ik gemakkelijk zulk eene gelegenheid vinden, en toen bracht ik hem met kieschheid de verantwoordelijkheid onder het oog om Richard aldus aan te moedigen.

"Verantwoordelijkheid, mijne lieve jufvrouw Summerson?" herhaalde hij, met een allergenoeglijksten glimlach dat woord opvangende. "Ik ben voor zoo iets de laatste mensch op de wereld. Ik ben nooit in mijn leven verantwoordelijk geweest — ik kan het niet zijn." — "Ik vrees, dat iedereen daartoe verplicht is," antwoordde ik, eenigszins schroomvallig, daar hij zooveel ouder en veel meer bij de hand was dan ik. — "Zoo waarlijk?" zeide mijnheer Skimpole, het nieuwe licht, dat voor hem scheen op te gaan, met vroolijke verrassing ontvangende. "Maar niet iedereen is toch verplicht om zooveel te kunnen betalen als hij schuldig is. Ik ben dat niet en ben het nooit geweest. Zie, mijne lieve jufvrouw Summerson," hij haalde eene handvol zilver- en kopergeld uit zijn zak, "daar is zooveel geld. Hoeveel weet ik niet. Ik ben niet in staat om het te tellen. Noem het vier schellingen en negen stuivers — of vier pond en negen schellingen. Men zegt mij, dat ik meer schuldig ben. Ik geloof het ook wel. Ik durf wel zeggen, dat ik zooveel schuldig ben als goedhartige menschen mij maar willen laten schuldig zijn. Als zij niet ophouden, waarom zou ik het dan doen? Daar hebt gij Harold Skimpole in het klein. Als dat verantwoordelijk is, ben ik verantwoordelijk."

De koelbloedigheid, waarmede hij het geld weder opstak en mij met een glimlach aanzag, alsof hij mij eenige aardige anekdote van iemand anders had verteld, deed mij bijna denken, dat de zaak hem wezenlijk niet aanging.

"Als gij van verantwoordelijkheid spreekt," hervatte hij, "zou ik wel willen zeggen, dat ik nooit het geluk heb gehad van iemand te zien, dien ik voor zoo pleizierig verantwoordelijk houd als u zelve. In mijne oogen zijt gij de toetssteen van verantwoordelijkheid. Als ik u zie, mijne lieve jufvrouw Summerson, altijd bedachtzaam op den volmaakten gang van het ordelijke stelsel, waarvan gij het middelpunt zijt, dan gevoel ik mij genegen om bij mij zelven te zeggen — ja, dan zeg ik zeer dikwijls bij mij zelven — d a t is verantwoordelijkheid."

Het was na zulke gezegden zeer moeielijk hem te verklaren wat ik meende; maar ik hield toch in zooverre vol om hem nog te zeggen, dat wij hoopten, dat hij Richard zou tegengaan en niet voorthelpen in de ijdele verwachtingen, die hij tegenwoordig koesterde.

"Zeer gaarne," antwoordde hij, "als ik maar kon. Maar, mijne lieve jufvrouw Summerson, ik kan niet veinzen, ik kan mij niet stroef houden als ik vroolijk ben. Als hij mij bij de hand neemt, en hij mij door W e s t m i n s t e r-H a l l laat wandelen in eene denkbeeldige processie naar de Fortuin, moet ik medegaan. Als hij zegt: "Skimpole, dans mede!" moet ik medεdansen. Iemand, die gezond verstand had, zou dat niet doen, maar ik heb geen gezond verstand." — "Dat is zeer ongelukkig voor Richard," zeide ik. — "Denkt gij dat?" hervatte mijnheer Skimpole. "Neen, zeg dat niet, zeg dat niet. Laten wij eens onderstellen, dat hij met mijnheer Gezond Verstand in gezelschap is — een braaf man — gerimpeld van ouderdom — schrikkelijk berekend — altijd klaar met afgepast geld om eene banknoot te wisselen — met een gelinieerd opschrijfboek in de hand — die over het algemeen sterk op een belastinggaarder gelijkt. Onze goede Richard, die altijd vol hoop en vuur over alle hinderpalen heenspringt, die barst van poëzie gelijk een jonge bloesemknop, zegt tot dezen deftigen kameraad: "Ik zie een gulden uitzicht voor mij: helder, vroolijk, schoon; ik ga er op af en vlieg over de velden om er bij te komen." De deftige kameraad geeft hem dadelijk een slag met zijn gelinieerd opschrijfboek en zegt hem, op eene droog prozaïsche

manier, dat hij niets van dien aard ziet, bewijst hem, dat het niets anders is dan onkosten, bedrog, paardenharen pruiken en zwarte tabbaarden. Gij begrijpt wel, dat dit eene smartelijke verandering is; ten uiterste verstandig, daaraan twijfel ik niet, maar zeer onaangenaam. Ik kan zoo iets niet doen. Ik heb geen gelinieerd opschrijfboek, ik heb niets van een belastinggaarder in mijne ziel, ik ben in het geheel niet deftig, en ik wil het ook niet zijn. Wonderlijk misschien, maar het is toch zoo."

Het was nutteloos iets meer te zeggen. Ik deed dus het voorstel om Ada en Richard, die een weinig vooruit waren, te gaan opzoeken, en liet mijnheer Skimpole wanhopig varen. Hij was dien ochtend naar Kastanje-Hof geweest en gaf ons onder het wandelen eene kluchtige beschrijving der familieportretten. Er waren, vertelde hij mij, zulke geweldige herderinnen onder de vroegere Lady's Dedlock, dat de vreedzame herdersstaven in hare handen naar gevaarlijke wapenen geleken. Zij hoedden kudden met een streng gezicht, een gepoeierd hoofd en een ijzeren keurslijf en plakten zich moesjes van kleefpleister op om burgerlieden bang te maken, gelijk de opperhoofden van andere stammen zich met oorlogskleuren beschilderden. Er was een Sir — hij wist niet meer wie — Dedlock, met een veldslag, eene springende mijn, wolken van rook, bliksemstralen, eene brandende stad en eene bestormde vesting, alles in vollen gang tusschen de twee achterpooten van zijn paard, om aan te duiden, naar hij meende, hoe weinig een Dedlock om zulke kleinigheden gaf. De geheele familie moest, naar hij zeide, uit "opgezette menschen" hebben bestaan — eene groote collectie, met glazen oogen, in deftige houdingen geplaatst, zoo onbezield mogelijk en altijd in glazen kasten.

Ik was nu, wanner die naam genoemd werd, niet zoozeer op mijn gemak, of ik gevoelde eene verademing toen Richard met een uitroep van verrassing heensnelde, een vreemdeling te gemoet, dien hij het eerst langzaam op ons aan zag komen.

"Mijn hemel!" zeide mijnheer Skimpole. "Daar is Vholes!"

Ik vroeg of dit een vriend van Richard was.

"Een vriend en rechtsgeleerd raadsman," zeide hij. "Nu, lieve jufvrouw Summerson, als gij gezond verstand, verantwoordelijkheid en deftigheid, alles bij elkander — als gij een voorbeeldig man wilt zien — dan is Vholes de man."

Wij wisten niet, zeiden wij, dat Richard met een heer van dien naam te rade ging.

"Toen hij uit zijne wettelijke onmondigheid kwam," antwoordde mijnheer Skimpole, "zag hij van onzen spraakzamen vriend Kenge af en ging tot Vholes over, geloof ik. Of liever, ik weet het zeker, want ik heb hem met Vholes in kennis gebracht." — "Hadt gij hem lang gekend?" vroeg Ada. — "Vholes? Mijne lieve jufvrouw Clare, ik had die soort van kennis aan hem gehad, die ik aan verscheidene heeren van zijn vak gehad heb. Hij had op eene zeer vriendelijke en beleefde manier zoo iets gedaan — geprocedeerd, geloof ik, is de uitdrukking — dat daarmede afliep, dat hij mijn eigen persoon in beslag nam. Iemand was zoo goed om voor mij op te komen en het geld te betalen — zooveel en vier stuivers was het bedrag; de ponden en schellingen heb ik vergeten, maar ik weet nog wel, dat er vier stuivers bij kwamen, omdat ik toen zoo vreemd vond, dat iemand vier stuivers kon schuldig zijn — en naderhand bracht ik hen met elkander in kennis. Vholes vroeg mij daarom, en ik deed het. Nu ik mij wel bedenk," en daarbij zag hij ons met zijn openhartigsten glimlach vragend aan, "heeft Vholes mij misschien omgekocht? Hij gaf mij iets en noemde dat eene commissie. Was het een briefje van vijf pond? Ja, ik geloof waarlijk haast, dat het dat moet geweest zijn."

Hij werd verhinderd dit punt in nadere overweging te nemen, daar Richard nu zeer opgewonden terugkwam en haastig den heer Vholes presenteerde — een lang en mager man van ongeveer vijftig jaren, met hooge schouders, een gebogen rug, eene vaal bleeke kleur, hier en daar een rooden uitslag in zijn gezicht, en dicht geknepen lippen, die er uitzagen alsof zij koud waren. Hij was in het zwart gekleed, met zwarte handschoenen, en zijn rok was geheel dicht geknoopt; maar niets was zoo opmerkelijk als het levenlooze van geheel zijn voorkomen en zekere langzame, strakke manier, die hij had, om Richard aan te zien.

"Ik hoop, dat ik u niet stoor, dames," zeide mijnheer Vholes, en nu merkte ik op, dat hij nog iets bijzonders had, namelijk zijne manier van binnensmonds te spreken. "Ik heb met mijnheer Carstone afgesproken het hem altijd te doen weten als zijne zaak op de rol stond, en daar een van mijne klerken mij gisteravond na posttijd zeide, dat zij, eenigszins onverwacht, tegen morgen op de rol stond, ben ik van morgen vroeg in de diligence gaan zitten en hier gekomen om met hem raad te nemen." — "Ja!" zeide Richard, Ada en mij zegepralend aanziende, "wij doen die dingen nu niet meer op de oude trage manier. Wij maken nu voortgang. Mijnheer Vholes, wij moeten een rijtuig huren om ons naar de poststad te brengen, dat wij zoo van avond nog met den postwagen naar Londen kunnen komen." — "Alles wat u maar belieft, mijnheer," antwoordde mijnheer Vholes. "Ik ben geheel tot uw dienst." — "Laat eens zien!" zeide Richard, op zijn horloge kijkende. "Als ik nu naar de herberg loop, mijn valies pak en een wagentje of sjees, of wat er te krijgen is, bestel, hebben wij nog eén uur tijd eer wij behoeven af te rijden. Dan kom ik nog terug

voor de thee. Nichtje Ada, wilt gij met Esther op mijnheer Vholes passen zoolang ik weg ben?"

Hij snelde terstond voort en was spoedig in de avondschemering verdwenen. Wij overigen wandelden naar het huis terug.

"Is mijnheer Carstone's tegenwoordigheid daar morgen noodzakelijk, mijnheer?" vroeg ik. "Kan zij eenig nut hebben?" — "Neen, jufvrouw," antwoordde mijnheer Vholes. "Zoover ik weet niet."

Ada en ik gaven beide ons leedwezen te kennalaat. Dit schijnt een pleizierig plekje te zijn, jufvrouw."

Daar dit gezegde tot mij werd gericht, dewijl ik vlak naast hem ging, stemde ik het toe, en noemde eenige schoonheden van den omtrek op.

"Inderdaad?" zeide mijnheer Vholes. "Ik heb het voorrecht van een hoogbejaarden vader te onderhouden, die in het Dal van Taunton woont — zijne geboorteplaats — en ik vind die streek zeer fraai. Ik had mij niet verbeeld, dat het hier zoo mooi kon zijn."

WIJ DANSTEN EEN UUR LANG MET DE GROOTSTE DEFTIGHEID. (blz. 268).

nen, dat hij dan daarheen zou gaan om te leur gesteld te worden.

"Mijnheer Carstone," antwoordde mijnheer Vholes, "heeft het tot een principe gemaakt in eigen persoon zijne belangen in het oog te houden, en wanneer een client een eigen principe stelt, en dat niet onzedelijk is, is het mijne taak daarnaar te handelen. Ik wil in mijne zaken altijd nauwkeurig zijn en recht door zee gaan. Ik ben een weduwnaar, met drie dochters — Emma, Jane en Caroline — en mijn verlangen is, de plichten des levens zoodanig te vervullen, dat ik mijne kinderen een goeden naam nalaat. Dit schijnt een pleizierig plekje te zijn,

Om het gesprek gaande te houden, vroeg ik mijnheer Vholes, of hij niet gaarne geheel buiten zou willen wonen.

"Daar treft mij eene teedere snaar, jufvrouw," antwoordde hij. "Mijne gezondheid is niet goed, daar ik eene zeer zwakke maag heb, en als ik alleen om mij zelven behoefde te denken, zou ik in het landleven toevlucht zoeken; vooral daar mijne beroepszorgen mij verhinderd hebben van ooit veel omgang te hebben, inzonderheid geen omgang met dames, een gezelschap, waarnaar ik altijd het meest heb verlangd. Maar met mijne drie dochters, Emma, Jane en Caro-

line — en mijn hoogbejaarden vader — kan ik niet alleen om mij zelven denken. Het is waar, ik heb niet langer eene dierbare grootmoeder te onderhouden, die in haar honderd en tweede jaar gestorven is; maar er blijven er nog genoeg over om het noodzakelijk te doen zijn, dat de molen gestadig aan het malen blijft."

Men had vrij veel oplettendheid noodig om hem te verstaan, daar hij zoo binnensmonds sprak en zijn voorkomen daarbij zoo levenloos bleef.

"Gij zult mij wel niet kwalijk nemen, dat ik zoo van mijne dochters spreek," zeide hij. "Zij zijn mijne zwakke zijde. Ik wensch de arme meisjes een gering vermogen, zoowel als een goeden naam, na te laten."

Wij waren nu aan mijnheer Boythorn's huis gekomen, waar de theetafel ons stond te wachten. Kort daarop kwam Richard haastig aanloopen, en over den stoel van mijnheer Vholes leunende, fluisterde hij dezen iets in het oor. Mijnheer Vholes antwoordde overluid — of in zooverre overluid als ik geloof, dat hij ooit op iets antwoordde: "Gij wilt zelf rijden, mijnheer? Het is mij eveneens, mijnheer. Alles wat u maar belieft. Ik ben geheel tot uw dienst."

Uit wat er volgde begrepen wij, dat mijnheer Skimpole tot den volgenden ochtend zou blijven, om de twee reeds betaalde plaatsen te gebruiken. Daar Ada en ik beide over Richard bekommerd waren, en het ons speet, dat hij reeds vertrok, gaven wij zoo beleefd als mogelijk was te kennen, dat wij, wanneer de twee nachtreizigers vertrokken waren, alleen wenschten te blijven, en mijnheer Skimpole dus in het Wapen van Dedlock zouden laten.

Daar Richard's opgewondenheid alles medesleepte, gingen wij allen naar den top van den heuvel boven het dorp, waar hij de sjees besteld had om hem te wachten, en vonden daar een man met eene lantaren staan bij den kop van het magere witte paard, dat er voor gespannen was.

Nooit zal ik vergeten hoe die twee daar in het schijnsel der lantaren naast elkander zaten; Richard vol vuur, met een hoog blozend en lachend gezicht, en de teugels in de hand; mijnheer Vholes doodstil, met zijn zwarten dicht geknoopten rok en zwarte handschoenen, die zijn reisgenoot aankeek alsof hij eene prooi was, die hij met zijn blik betooverde. Ik heb het geheele tooneel nog vóór mij: de duisternis van den warmen avond, het zomer-weerlicht aan den hemel, de streep van den stofferigen weg tusschen heggen en hooge boomen, het magere witte paard met opgestokene ooren, en hoe zij in vollen ren wegreden naar Londen en het proces.

Mijne lieve Ada zeide mij dien avond, dat het, of Richard in later tijd rijk of arm, gelukkig of ongelukkig was, voor haar alleen dit verschil zou maken, dat hoe meer hij de liefde van één getrouw hart behoefde, des te meer liefde hem dat getrouwe hart zou te geven hebben; hoe hij in zijne tegenwoordige dwalingen nog aan haar dacht, en zij altijd aan hem denken zou; nooit om zich zelve, als zij zich aan hem kon toewijden, nooit om haar eigen genoegen, als zij aan het zijne dienstbaar kon zijn.

En hield zij haar woord?

Ik zie den weg voor mij langs, waar de afstand reeds vermindert en het eind der reis zichtbaar wordt; en trouw en goed, boven de doode zee van het kanselarij-proces en al de met asch gevulde vruchten, die zij aan den oever werpt, meen ik mijne lievelinge te zien.

XXXVIII.

EEN WORSTELSTRIJD.

Toen het tijd voor ons werd om naar het Verlaten Huis terug te keeren, hielden wij ons stipt aan den dag, en werden met eene overstelpende welkomst ontvangen. Ik was geheel weder tot gezondheid gekomen; en daar ik mijne sleutels in mijne kamer voor mij gereed vond liggen, luidde ik er mij zelve vroolijk rinkelend mede in, alsof het nieuwjaar geweest was. "Wederom aan uw plicht, Esther," zeide ik, "en al kunt gij niet overgelukkig wezen, gij behoort toch met en door alles meer dan opgeruimd en tevreden te zijn. Dat is al wat ik u te zeggen heb, meisje!"

Eenige dagen lang had ik het des morgens zoo druk met rekeningen nazien en afdoen, met heen en weder reizen tusschen de Bromkamer en andere deelen van het huis, met het opruimen en verschikken van laden en kasten, en met alles over het geheel opnieuw te beginnen, dat mij geen oogenblik vrijen tijd overbleef. Maar toen alles weder in orde gebracht was, begaf ik mij voor een halven dag naar Londen om een boodschap te doen, waartoe iets in den brief, dien ik verbrand had, mij had doen besluiten.

Ik maakte Caddy Jellyby — haar meisjesnaam was mij zoo gewoon, dat ik haar altijd nog zoo bleef noemen — tot het voorwendsel van dezen tocht, en schreef haar een briefje om haar te verzoeken eenige boodschappen met mij te willen doen. Des morgens zeer vroeg van huis gaande, kwam ik zoo tijdig met de diligence in Londen aan, dat ik met den geheelen dag nog voor mij naar Newman-Street stapte.

Caddy, die mij sedert haar trouwdag niet had gezien, was zoo verheugd en vriendelijk, dat ik bijna vreesde haar man jaloersch te zullen maken. Maar hij was op zijne manier bijna even erg — ik wil zeggen, evengoed; kortom het was de oude historie, en niemand wilde

mij de mogelijkheid laten van iets verdienstelijks te doen.

De oude heer Turveydrop was nog in bed, naar ik hoorde, en Caddy was bezig met zijne chocolade klaar te maken, terwijl een kleine jongen met een zwaarmoedig voorkomen, een leerling — het kwam mij zonderling voor, dat iemand bij het ambacht van dansen in de leer werd gedaan — stond te wachten om die naar boven te brengen. Haar schoonvader was buitengemeen vriendelijk en inschikkelijk, zeide Caddy mij, en zij leefden zeer genoeglijk te zamen. Met dit "te zamen" meende zij, dat de oude heer al de goede kamers had en van alles het beste kreeg, terwijl zij en haar man aten wat er voor hen overschoot, en zich met een paar benauwde kamertjes boven den stal behielpen.

"En hoe vaart uwe mama, Caddy?" zeide ik. — "Wel, Esther," antwoordde zij, "ik hoor van haar door pa, maar ik zie haar zelden. Wij zijn goede vrienden, dat kan ik met blijdschap zeggen; maar ma vindt er iets absurds in, dat ik met een dansmeester ben getrouwd, en is eenigszins bang, dat men dit aan haar zal wijten en haar ook absurd zal vinden."

Het kwam mij in de gedachten, dat indien mevrouw Jellyby hare eigene natuurlijke verplichtingen had vervuld, eer zij met een verrekijker langs den horizont naar andere plichten ging zoeken, zij de beste voorzorgen zou hebben genomen om niet absurd te worden; maar ik behoef nauwelijks aan te merken, dat ik dit voor mij zelve hield.

"En uw papa, Caddy?" — "Hij komt alle avonden hier," antwoordde zij, "en hij heeft zulk eene liefhebberij om daar in dat hoekje te zitten, dat het een lust is hem te zien."

Ik keek naar dat hoekje en zag duidelijk het teeken van mijnheer Jellyby's hoofd tegen den muur. Het was een troost te weten, dat hij er zulk eene rustplaats voor gevonden had.

"En gij, Caddy," zeide ik, "gij zult het wel altijd druk hebben?" — "Ja, melieve," antwoordde zij, "dat heb ik ook; want, om u een groot geheim te vertellen, *ik leg er mij op toe om ook* les te kunnen geven. De gezondheid van Prince is niet sterk, en ik wilde gaarne in staat zijn om hem te helpen. Met de scholen, en de lessen hier, en de lessen aan huis, en de vaste leerlingen heeft hij haast al te veel te doen."

Het denkbeeld van bij dat beroep in de leer te zijn was mij nog zoo vreemd, dat ik Caddy vroeg of zij veel van die leerlingen hadden.

"Vier," zeide Caddy, "waarvan er één in huis slaapt. Het zijn goede kinderen; maar als zij bij elkander zijn, kunnen zij het spelen niet laten en denken niet om hun werk, want zij zijn nog maar kinderen. De kleine jongen, dien gij hier gezien hebt, is dus nu alleen aan het walsen in de ledige keuken, en wij verdeelen de anderen hier en daar in huis zoo wij kunnen." — "Dat is toch alleen om passen te leeren?" zeide ik. — "Ja natuurlijk," antwoordde Caddy. "Op die manier oefenen zij zich in de passen waaraan zij zijn, zooveel uren achtereen. Zij dansen in de academie-zaal; en in dezen tijd van het jaar zijn zij elken ochtend om vijf ure al aan de figuren." — "Dat is toch haast een al te werkzaam leven!" riep ik uit. — "Ja, ik verzeker u, lieve," antwoordde Caddy, met een glimlach, "als onze leerlingen, die buiten de deur slapen, ons des morgens opschellen (de schel hangt in onze kamer om den ouden heer niet te storen) en ik dan het venster openschuif en hen met hunne dansschoentjes onder den arm op de stoep zie staan, moet ik werkelijk wel eens om de schoorsteenvegers denken."

Dit alles plaatste de kunst voor mij in een zonderling licht. Caddy verheugde zich over den indruk harer mededeeling en vertelde mij op een vergenoegden toon hoe zij studeerde.

"Gij begrijpt wel, lieve, om onkosten uit te halen, moet ik wat op de piano kunnen spelen en ook op de viool, en dus moet ik mij zoowel op die twee instrumenten oefenen, als in alles wat ons beroep betreft. Als ma gelijk andere menschen was geweest, had ik een weinigje muzikale kennis kunnen hebben om mede te beginnen. Nu had ik niets daarvan, en dat gedeelte van het werk is in het begin eenigszins vervelend, dat moet ik bekennen. Maar ik heb een heel goed gehoor en ben aan vervelend werk gewend — dat heb ik ma in allen gevalle te danken — en als iemand wil dan kan hij ook, niet waar, Esther?" Met deze woorden zette Caddy zich lachende voor eene oude afgespeelde piano, en trommelde inderdaad met groote vlugheid eene quadrille. Toen stond zij blozend weder op, en terwijl zij zelve nog lachte, zeide zij: "Wees nu een goed meisje, en lach mij niet uit."

Ik had liever willen schreien, maar ik deed geen van beide. Ik moedigde haar aan en prees haar met al mijn hart; want ik geloofde vast en zeker, dat zij, die maar eene dansmeestersvrouw was, en *wier eerzucht niet hooger ging* dan om zelve dansmeesteres te worden, eene natuurlijke, heilzame, liefderijke baan van werkzaamheid en volharding had gekozen, die evengoed was als eene zoogenoemde Roeping.

"Gij kunt u niet verbeelden, hoe ge mij opbeurt, Esther," zeide Caddy vroolijk. "Ik ben u, gij weet niet hoeveel, verplicht. Welke veranderingen, Esther, zelfs in mijne kleine wereld! Herinnert gij u dien eersten avond nog wel, toen ik zoo onbeleefd en beïnkt was? Wie zou toen gedacht hebben dat ik, onder alle mogelijkheden en onmogelijkheden, ooit de menschen zou leeren dansen?"

Daar haar man, die ons, terwijl wij zoo aan het praten waren, verlaten had, nu terugkwam

en zich gereedmaakte om aan de leerlingen in de danszaal les te geven, zeide Caddy mij, dat ik nu geheel over haar kon beschikken. Maar ik had den tijd nog, kon ik haar tot mijne blijdschap zeggen, want het zou mij gespeten hebben als ik haar toen had moeten weghalen. Wij gingen dus met ons drieën naar de leerlingen, en ik nam deel aan de dansles.

Die leerlingen waren allerzonderlingste kleine menschjes. Behalve de zwaarmoedige jongen, die ik hoopte, dat dit niet geworden was door zoo alleen in de ledige keuken te walsen, waren er nog twee oudere jongens en een morsig, spichtig opgeschoten meisje, met een gaasachtig kleedje aan. Zulk een oudachtig klein meisje, met zulk een flabberig hoedje op (ook al van gaas), dat hare dansschoentjes in eene oude, kaal gesletene fluweelen reticule medebracht. Zulke allergemeenste kleine jongens, met touwtjes, knikkers en bikkels in den zak, en wier beenen en voeten — vooral de hielen — er zoo onooglijk uitzagen. Ik vroeg Caddy wat hunne ouders bewogen had om dit beroep voor hen te kiezen. Zij antwoordde, dat zij het niet wist; misschien waren zij voor dansmeesters bestemd, misschien voor het tooneel. Zij waren allen kinderen van geringe lieden, en de moeder van den zwaarmoedigen jongen hield een winkeltje van gemberbier.

Wij dansten een uur lang met de grootste deftigheid; de zwaarmoedige jongen deed waarlijk wonderen met zijne beenen, en het scheen, dat zij zelven vermaak daarin hadden, hoewel dat vermaak nooit hooger kwam dan zijn middel. Terwijl Caddy blijkbaar haar man in alles tot model had genomen, had zij toch eene eigenaardige gratie verkregen, die haar, met haar fraai figuurtje en lief gezichtje vereenigd, buitengemeen bevallig maakte. Zij onthief hem reeds grootendeels van het onderwijs dezer leerlingen, en hij bemoeide zich zelden met de les dan om, als dit te pas kwam, zijne plaats in de figuren te nemen. Hij speelde ook altijd de viool. De affectatie van het gaasachtige meisje, en de minachtende beleefdheid, waarmede zij de jongens behandelde, waren aardig om te zien. En zoo dansten wij een uur lang, op het horloge af.

Toen de les was afgeloopen, maakte Caddy's man zich gereed om naar eene school buiten de stad te gaan, terwijl Caddy heenliep om zich klaar te maken om mij te vergezellen. Ik zat ondertusschen in de balzaal naar de leerlingen te kijken. De twee jongens, die niet in huis woonden, gingen op het portaal om hunne laarzen aan te trekken en den inwonenden jongen bij het haar te plukken, gelijk ik uit zijne tegenspraak opmaakte. Toen zij met over hunne dansschoenen dichtgeknoopte buizen terugkwamen, haalde ieder een papier met brood en koud vleesch voor den dag, en daarmede bivakkeerden zij onder eene tegen den muur geschilderde lier. Nadat het gaasachtige meisje hare dansschoentjes in de reticule had gestopt en een ander paar neergetrapte schoenen aangetrokken, duwde zij haar hoofd in den flabberigen hoed, strikte dien onder hare kin vast, en mijne vraag of zij veel van dansen hield nog kortaf met een "niet met jongens" beantwoord hebbende, ging zij met een blik vol minachting heen.

"Het spijt den ouden heer Turveydrop zoo," zeide Caddy, "dat hij nog niet geheel gekleed is, en dus het genoegen niet kan hebben van u te zien eer gij heengaat. O, gij zijt zoo bij hem in gunst, Esther."

Ik antwoordde, dat ik hem zeer verplicht was, maar achtte het niet noodig er bij te voegen, dat ik zijne beleefdheid zeer wel kon missen.

"Hij heeft veel tijd noodig om zich te kleeden," zeide Caddy, "omdat er in zulke dingen zoo bijzonder op hem gelet wordt en hij zijne reputatie moet ophouden. Gij kunt u niet verbeelden hoe goed hij voor pa is. Hij vertelt hem des avonds van den prins-regent, en ik heb pa nooit met meer belangstelling zien luisteren."

Het tafereel van mijnheer Turveydrop, die voor mijnheer Jellyby met zijne welgemanierdheid pronkte, had iets, dat mij bijzonder vermaakte. Ik vroeg Caddy of hij haar papa ook aan het praten hielp.

"Neen," antwoordde Caddy, "dat kan ik juist niet zeggen, maar hij vertelt hem allerlei, en pa luistert en heeft er pleizier in, en bewondert hem ten hoogste. Ik weet natuurlijk wel, dat pa zeer weinig aanspraak op welgemanierdheid kan maken, maar zij komen toch uitmuntend met elkander te recht. Gij kunt u niet verbeelden welke goede vrienden zij zijn. Ik heb pa vroeger nooit zien snuiven; maar nu neemt hij geregeld een snuifje uit de doos van mijnheer Turveydrop, en blijft er dan den geheelen avond mee tusschen zijne vingers zitten en er aan ruiken."

Dat de oude heer Turveydrop, onder al de wisselingen des levens, eindelijk behulpzaam moest wezen om mijnheer Jellyby van Borrioboola Gha te verlossen, vond ik een van de zonderlingste luimen der fortuin.

"Wat Peepy betreft," zeide Caddy, eenigszins aarzelend, "voor wien ik het meeste bang was, dat hij mijnheer Turveydrop hinderlijk zou zijn — haast even bang, Esther, als om zelf eene kleine familie te krijgen — de goedheid van den ouden heer voor dat kind gaat boven alle beschrijving. Hij vraagt zelf om hem te zien, lieve Esther. Hij laat hem de courant op zijn bed bij zich brengen; hij geeft hem zijne korstjes; hij laat hem in huis boodschappen voor zich doen; hij stuurt hem nu en dan bij

mij om hem een halven schelling te geven. Kortom," zeide Caddy vroolijk, "en om niet langdradig te worden, ik ben eene zeer gelukkige vrouw en ik behoor zeer dankbaar te zijn. Waar gaan wij naar toe, Esther?" — "Naar de Old-Street Road," antwoordde ik, "waar ik iets te bespreken heb met den procureursklerk, die, toen ik naar Londen kwam, op dien dag, toen ik u voor de eerste maal zag, lieve, naar het diligencekantoor was gezonden om mij af te halen. Nu ik mij wel bedenk, is hij ook de heer, die mij bij u aan huis heeft gebracht." — "Dan is het nog eenigszins natuurlijk, dat ik met u medega," zeide Caddy.

Wij gingen en vroegen aan het huis naar jufvrouw Guppy. Daar deze jufvrouw de benedenkamers bewoonde, en zich zelf in zichtbaar gevaar had geplaatst om zich met de voorkamerdeur als eene noot te kraken, door, voordat er nog naar haar gevraagd werd, te komen uitkijken, kwam zij dadelijk te voorschijn en verzocht ons om binnen te komen. Zij was eene oude jufvrouw met eene groote muts, een eenigszins rooden neus, een eenigszins onvasten blik, maar geheel en al één glimlach. Haar benauwd voorkamertje was voor een bezoek in orde gebracht; en daar hing het portret van haar zoon, eene meer dan sprekende gelijkenis, zou ik haast zeggen, met zulk een geweld drong het den beschouwer zijne eigenaardige trekken op.

Niet alleen hing daar het portret, maar wij vonden er ook het origineel. Hij was met eene groote menigte van kleuren uitgedost, en zat aan de tafel, met zijn voorvinger tegen zijn voorhoofd, rechtsgeleerde documenten te lezen.

"Jufvrouw Summerson," zeide hij, opstaande, "dit is waarlijk eene oasis in de woestijn. Moeder, wilt ge wel zoo goed zijn om voor die andere dame een stoel te zetten en wat uit den weg te gaan?"

Jufvrouw Guppy, wier onophoudelijk glimlachen haar een schalkachtig voorkomen gaf, deed wat haar zoon verzocht had, en zette zich toen in een hoek, terwijl zij haar zakdoek met beide handen als een compres op hare borst drukte.

Ik presenteerde Caddy, en Guppy zeide, dat elke vriendin van mij meer dan welkom was. Toen kwam ik tot het oogmerk van mijn bezoek.

"Ik ben zoo vrij geweest van u een briefje te zenden, mijnheer," zeide ik.

Mijnheer Guppy erkende de ontvangst er van door het uit zijn borstzak te halen, aan zijne lippen te brengen en met eene buiging weder in zijn zak te steken. Mijnheer Guppy's moeder vond dit zoo vermakelijk, dat zij al glimlachend haar hoofd heen en weder liet wiegelen, en Caddy met haar elleboog eene stille vermaning gaf om op te letten.

"Zou ik u een oogenblik alleen kunnen spreken?" zeide ik.

Nooit heb ik iets gezien, dat met de schalkachtige vroolijkheid van mijnheer Guppy's moeder te vergelijken was. Zij maakte geen geluid alsof zij lachte, maar liet haar hoofd zwaaien en wiegelen, hield haar zakdoek voor haar mond, gaf Caddy met elleboog, hand en schouder eene nieuwe vermaning, en had zulk eene onbeschrijfelijke pret, dat zij Caddy slechts met moeite naar hare aangrenzende slaapkamer kon voorgaan.

"Jufvrouw Summerson," zeide Guppy, "gij zult de kleine zonderlingheden wel verschoonen van eene moeder, die altijd aan het geluk van haar zoon gedachtig is. Mijne moeder, schoon wel geschikt om iemand zenuwachtig te maken, wordt door kinderlievende gevoelens bezield."

Ik had nauwelijks kunnen gelooven, dat iemand in een oogenblik zoo rood kon worden of zoodanig veranderen als mijnheer Guppy deed, toen ik nu mijne voile opsloeg.

"Ik heb verzocht u een oogenblik hier te mogen spreken," zeide ik, "liever dan bij mijnheer Kenge aan te komen, omdat ik mij herinnerde wat ge mij bij zekere gelegenheid, in vertrouwen sprekende, gezegd hebt, en vreesde, dat ik u anders eenige verlegenheid mocht veroorzaken, mijnheer Guppy."

Ik veroorzaakte hem nu reeds verlegenheid genoeg, daarvan was ik overtuigd. Nooit zag ik iemand in zulk eene verbazing, verwarring en angst.

"Jufvrouw Summerson," bracht mijnheer Guppy haperend uit, "ik — ik — neem mij niet kwalijk, maar in ons vak — is — is het soms noodig duidelijk te spreken. Gij hebt daar van eene gelegenheid gesproken, jufvrouw, toen ik — toen ik mij zelven de eer bewees van eene verklaring te doen, die..."

Er scheen hem iets in de keel te zitten, dat hij onmogelijk verzwelgen kon. Hij tastte er met zijne hand naar, kuchte, trok een leelijk gezicht, beproefde nog eens te slikken, kuchte nog eens, trok nog een leelijk gezicht, keek overal in de kamer rond en bladerde in zijne papieren.

"Eene soort van duizeligheid heeft mij daar overvallen, jufvrouw," zeide hij, "die mij eenigszins van de wijs brengt. Ik — hm — ik heb die dingen wel eens meer — hm! — Verduiveld!"

Ik liet hem wat tijd om zich te herstellen. Hij sleet dien met zijne hand beurtelings tegen zijn voorhoofd te drukken en weder weg te nemen, en op zijn stoel achteruit in een hoek te schuiven.

"Ik wilde alleen maar aanmerken, jufvrouw," hervatte hij, "och! — het zal verkoudheid zijn, geloof ik — hm! aanmerken, dat gij bij die gelegenheid zoo goed waart, die verklaring niet aan te nemen en geheel van de hand te wijzen. Gij — zult wel geen bezwaar maken om dat nu ook toe te stemmen. Hoewel er geene ge-

tuigen bij zijn, zal het misschien eene voldoening voor — voor uw gemoed zijn — dit nu ook te kunnen bevestigen." — "Er kan geen twijfel aan zijn, mijnheer Guppy," antwoordde ik, "of ik heb uwe verklaring zonder eenig voorbehoud van de hand gewezen." — "Ik dank u, jufvrouw," zeide hij, terwijl hij zijne van onrust bevende handen over de tafel liet wandelen, alsof hij het blad wilde meten. "Dit is in zooverre voldoende en het strekt u tot eer. Hm! — het is zeker verkoudheid — het moet in de luchtpijp zitten — hm! Gij zult het wel niet kwalijk nemen als ik nog aanmerk — niet dat het noodig is, want uw eigen gezond verstand, en iedereens gezond verstand moet dat wel zien — als ik nog aanmerk, dat die verklaring aldus eene afgedane zaak was, verder van nul en geener waarde?" — "Dat spreekt van zelf," antwoordde ik. — "Misschien — hm! — het is wel haast niet de moeite waard dat formulier te gebruiken, maar het kan tot geruststelling van uw eigen gemoed dienen — misschien zult gij geen bezwaar maken om dat nog eens te verklaren, jufvrouw?" zeide mijnheer Guppy. — "Dat verklaar ik gaarne en geheel vrijwillig," zeide ik. — "Ik dank u nogmaals," antwoordde mijnheer Guppy, "en ik verzeker u van mijne hoogachting. Het spijt mij, dat mijne vooruitzichten, vereenigd met omstandigheden waarover ik geene macht heb, het buiten mijn vermogen stellen om dat aanbod ooit, in eenigen vorm of gedaante, te vernieuwen; maar het zal altijd eene herinnering blijven, van — hm! — van den vriendschappelijksten aard." Hier kwam zijne verkoudheid hem te stade, en hij behoefde nu niet langer de tafel te meten. — "Misschien mag ik nu zeggen wat ik te zeggen heb?" begon ik. — "Het zal mij waarlijk veel eer zijn," antwoordde mijnheer Guppy. "Ik ben zoo overtuigd, dat uw goed verstand en uw zuiver gevoel, mejufvrouw, u — u altijd voet bij stuk zullen doen houden — dat het mij zeker nooit iets anders dan een genoegen kan zijn, alles aan te hooren wat ge mij wenscht te zeggen." — "Gij waart bij die gelegenheid zoo goed om bewimpeld aan te duiden..." — "Neem mij niet kwalijk, jufvrouw, zeide mijnheer Guppy hierop. "Maar wij moesten liever blijven bij wat er bepaald gezegd is. Ik kan niet toegeven, dat ik iets bewimpeld zou hebben aangeduid." — "Gij hebt bij die gelegenheid gezegd," begon ik weder, "dat gij misschien middelen zoudt kunnen vinden om mijne belangen te bevorderen, door voor mij gewichtige ontdekkingen te doen. Naar ik meen, zult gij u dit daarom verbeeld hebben, omdat gij in het algemeen wist, dat ik eene wees ben, die alles aan de weldadigheid van mijnheer Jarndyce te danken heeft. Nu is de eenige reden waarom ik hier kom, mijnheer Guppy, dat ik u wilde verzoeken van alle voornemens af te zien, om mij op die manier van dienst te zijn. Ik heb nu en dan daarover gedacht, vooral in den laatsten tijd — sedert ik ziek ben geweest. Eindelijk heb ik begrepen, dat ik, in geval gij u soms dat voornemen mocht herinneren en het ten uitvoer willen brengen, het raadzaam was zelf met u te spreken en u te verzekeren, dat gij u in dat opzicht geheel en al vergist. Gij zoudt, mij aangaande, niets kunnen ontdekken, dat mij van het geringste nut kon zijn of mij het geringste genoegen kon geven. Ik ben met mijne vroegere geschiedenis bekend, en kan u verzekeren, dat gij op die manier mijn welzijn nooit kunt bevorderen. Misschien hebt gij dat voornemen reeds lang laten varen. Is dit zoo, neem het mij dan niet kwalijk, dat ik u noodelooze moeite veroorzaak. Zoo niet, dan verzoek ik u, op de verzekering, die ik u nu geef, er voortaan van af te zien. Voor mijne eigene gemoedsrust verzoek ik u dat." — "Ik moet bekennen, mejufvrouw," antwoordde mijnheer Guppy, "dat gij u met zooveel verstand en rechtschapenheid hebt uitgedrukt, als ik u altijd heb toegeschreven; en indien ik mij zoo even eenigszins in uwe bedoelingen heb vergist, ben ik bereid om u daarvoor verschooning te verzoeken. Ik wil zelfs te verstaan geven, mejufvrouw, dat ik u hiermede eene formeele verontschuldiging aanbied, die echter, gelijk uw eigen gezond verstand u reeds zal doen begrijpen, geheel en al tot het bedoelde punt moet beperkt blijven."

Ik moet ter eere van mijnheer Guppy zeggen, dat het angstvallig wantrouwige van zijn toon thans veel verminderd was. Hij scheen nu werkelijk blijde te zijn, dat hij in staat was iets op mijn verzoek te doen en zich tevens eenigszins te schamen.

"Gij zult mij genoegen doen," vervolgde ik, toen ik zag, dat hij weder het woord wilde nemen, "als gij mij in eens wilt laten voortspreken, zoodat ik op niets behoef terug te komen. Ik ben met zoo weinig opzien als mogelijk was bij u gekomen, omdat gij mij door die mededeelingen een vertrouwen hadt bewezen, dat ik wilde eerbiedigen, en ook, gelijk gij u zult herinneren, altijd geëerbiedigd heb. Ik heb van mijne ziekte gesproken. Er bestaat geene reden waarom ik zou schroomen te zeggen, dat ik zeer wel weet, dat het geringe bezwaar, hetwelk ik uit kieschheid had kunnen hebben, om u een verzoek te doen, tegenwoordig geheel is opgeheven. Ik doe u dus nu uitdrukkelijk het verzoek, dat ik zoo even heb voorgedragen, en ik hoop van uwe welwillendheid, dat gij mij wel zult willen beloven van daaraan te voldoen."

Ik moet mijnheer Guppy verder het recht doen van te zeggen, dat hij zich al meer en meer scheen te schamen, en dat het hem volkomen ernst scheen te zijn, toen hij met een gloeiend gezicht antwoordde:

"Op mijn woord, bij mijne eer, bij mijne ziel, jufvrouw Summerson, zoo waar als ik leef, ik zal aan uw verlangen voldoen. Ik zal verder niets ondernemen, dat daarmede strijdig is. Ik wil er wel een eed op doen, als gij dit eenigszins verlangt. In wat ik voor het tegenwoordige beloof, aangaande de onderhavige zaak of zaken," vervolgde hij, snel sprekende, alsof hij een gewoon formulier opzeide, "spreek ik de waarheid, de geheele waarheid en niets dan de waarheid, zoo..." — "Ik ben volkomen tevreden," zeide ik, nu opstaande, "en blijf u wel dankbaar. Caddy, melieve, ik ben gereed."

Mijnheer Guppy's moeder kwam nu met Caddy terug (thans maakte zij mij tot vertrouwde van haar heimelijk lachen en tot ontvangeres van hare elleboogstooten) en wij namen afscheid. Mijnheer Guppy liet ons de deur uit, met het voorkomen van een slaapwandelaar, of van iemand, die maar half wakker is, en wij lieten hem daar staan staren.

Weldra kwam hij ons echter, zonder hoed, zoodat zijne lange haren achteraan kwamen waaien, op straat naloopen, hield ons tegen en zeide vol vuur:

"Jufvrouw Summerson, op mijne eer en bij mijne ziel, gij kunt u op mij verlaten." — "Dat doe ik ook volkomen," zeide ik. — "Neem mij niet kwalijk, jufvrouw," hervatte mijnheer Guppy, het eene been voorzettende om heen te gaan en het andere vastplantende, "maar nu deze dame hier tegenwoordig is — uwe eigene getuige — zou het uw gemoed, dat ik geheel gerust wilde stellen, voldoening kunnen geven, als gij die verklaringen nog eens zoudt willen herhalen." — "Welnu, Caddy," zeide ik, mij naar haar toekeerende, "misschien zal het u niet eens verwonderen als ik u zeg, dat er nooit een engagement heeft bestaan." — "Geen huwelijksvoorstel of trouwbelofte hoegenaamd," voegde mijnheer Guppy er bij. — "Geen huwelijksvoorstel of trouwbelofte hoegenaamd," zeide ik, "tusschen dezen heer..." — "William Guppy, woonachtig in Penton Place, Pentonville, in het graafschap Middlesex," mompelde hij. — "Tusschen dezen heer, mijnheer William Guppy, woonachtig te Penton Place, Pentonville, in het graafschap Middlesex, en mij." — "Ik dank u, jufvrouw," zeide mijnheer Guppy. "Geheel in orde — hm! — deze dame — haar naam — al hare namen voluit?"

Ik gaf ze hem op.

"Getrouwd, geloof ik?" zeide mijnheer Guppy. "Getrouwd. Ik dank u. Geboren Caroline Jellyby, toen woonachtig in Thavies Inn, binnen de stad Londen, maar buiten het kerspel, tegenwoordig in Newman-Street, Oxford-Street. Zeer verplicht."

Hij liep naar huis, maar kwam terstond weder teruglopen.

"Wat die bewuste zaak betreft," zeide hij op een diep neerslachtigen toon, "waarlijk, het spijt mij zeer, dat omstandigheden buiten mij eene vernieuwing verhinderen, van wat eenigen tijd geleden geheel is afgedaan. Maar het kan niet. Ik vraag u zelve, zou het kunnen?"

Ik antwoordde, dat het zeker niet kon, dat er niet aan te twijfelen was. Hij bedankte mij, liep nogmaals naar huis, en kwam wederom terug.

"Ik acht er u waarlijk des te hooger om, jufvrouw," zeide hij. "Als er een altaar kon geplaatst worden in den tempel der vriendschap — maar bij mijne ziel, gij kunt u in alle opzichten op mij verlaten, met uitzondering alleen van wat toen geheel is afgedaan."

De worstelstrijd in mijnheer Guppy's borst, en zijn heen en weer loopen tusschen zijn moeders huisdeur en ons, trokken in de winderige straat (vooral daar zijn haar wel eens gesneden had mogen worden) genoeg opmerkzaamheid, om ons spoed te doen maken. Wij haastten ons dus voort, maar toen wij de laatste maal omkeken, was de worstelstrijd in mijnheer Guppy's gemoed nog niet beslist.

XXXIX.

PROCUREUR EN CLIENT.

De naam van mijnheer Vholes, voorafgegaan door het woord "beneden," staat op den post eener deur in Symond's Inn, Chancery-Lane, te lezen; een gebouw, dat er uitziet, alsof die Symond in zijn tijd een zuinig man was geweest, en het van oude afbraak had laten oprichten, waardoor het des te meer aanleg had om alle soort van vuil, bederf en akeligheid te verzamelen, en zoo de nagedachtenis van dien Symond op eene eigenaardige manier in geheugenis te houden.

Het kantoor van mijnheer Vholes is in een benauwden hoek geklemd, en heeft het uitzicht op een blinden muur. Een donkere gang van drie voet lengte brengt den client tot voor de pikzwarte deur, in een hoekje, dat zelfs op den heldersten zomerochtend donker blijft, en waar de doorgang omhoog belemmerd wordt door de uitstekende trede van eene trap, waartegen onbekenden, die wat laat komen, doorgaans het hoofd stooten. De kamer van mijnheer Vholes is zoo klein, dat de eene klerk de deur kan openen zonder van zijn stoel te komen, en de ander, die vlak naast hem aan denzelfden lessenaar zit, met alle gemak het vuur kan oppoken. Een reuk als van ongezonde schapen, gemengd met een geur van stof en schimmel, is toe te schrijven aan de smeerkaarsen, welke hier alle avonden, dikwijls zelfs over dag, worden gebrand, en aan de perkementen in de smerige laden. Voor het overige is de lucht muf en benauwd. Niemand heugt het meer,

dat hier de laatste maal geschilderd of gewit werd, de twee schoorsteenen rooken, alles is met eene laag zwart bedekt, en de vensters, met verweerde ruiten, hebben beide dezelfde eigenaardigheid van altijd vuil te zijn en nooit te willen openblijven. Dit geeft reden van het verschijnsel, dat er onder datgene, dat het gemakkelijkst opschuift, bij warm weder altijd een bos brandhout is gestopt.

Mijnheer Vholes is een zeer respectabel man. Hij heeft niet veel te doen, maar hij is toch een zeer respectabel man. Al de grootere procureurs, die fortuin maken of gemaakt hebben, erkennen, dat hij dit is. Hij laat zich in zijne praktijk nooit eene kans ontglippen; hij gunt zich nooit eenig vermaak; hij is stroef en stil; en hij heeft eene slechte spijsvertering — alles bewijzen, dat hij een respectabel man is. Ondertusschen smeedt hij, om zijne drie dochters te bezorgen en zijn hoogbejaarden vader te onderhouden, het ijzer terwijl hét heet is.

Het éène hoofdbeginsel van het Engelsche recht is, dat het zich zelf aan den gang houdt. Er bestaat geen ander beginsel, dat het in al zijne kronkelingen en wendingen zoo zeker en consequent volgt. Uit dit oogpunt beschouwd is het een welgeregeld en samenhangend stelsel, en niet de verbazende doolhof, waarvoor leeken genegen zijn het te houden. Indien zij maar eens duidelijk zien, dat deszelfs eenig en grootsch beginsel is, zich zelf ten hunnen koste aan den gang te houden, zullen zij zeker wel ophouden met brommen.

Maar dewijl zij dit niet duidelijk zien — slechts ten halve en verward begrijpen — brommen de leeken somtijds erg, als het recht hun geld of iets anders kost. Dan wordt hun de respectabiliteit van mijnheer Vholes voor de schenen geworpen. "Dat statuut herroepen, mijn goede heer?" zegt mijnheer Kenge tegen een brommenden client; "het herroepen, mijn beste heer? Nooit met mijne toestemming. Verander deze wet, mijnheer, en wat zal het gevolg van deze overijling zijn voor eene klasse van praktizijns, waarvan ik wel zal mogen zeggen, dat de procureur van onze tegenpartij in deze zaak, mijnheer Vholes, een waardig vertegenwoordiger is? Mijnheer, die klasse van praktizijns zou van het gelaat des aardrijks worden weggevaagd. Nu kunnen wij toch — ik wil zeggen, nu kan toch de maatschappij eene klasse van menschen gelijk mijnheer Vholes niet ontberen. Degelijke, ijverige, schrandere, arbeidzame menschen! Ik begrijp wel, mijn waarde heer, dat gij eenigszins ingenomen zijt tegen den bestaanden staat van zaken, dien ik beken, dat in uw geval een weinigje hard is; maar ik kan nooit mijne stem verheffen om eene klasse van menschen gelijk mijnheer Vholes te verdelgen." De respectabiliteit van mijnheer Vholes wordt zelfs met verpletterenden indruk bij gelegenheid van parlementaire enquêtes aangevoerd, gelijk in het volgende uittreksel van het verhoor van een voornaam procureur door eene commissie uit het parlement. "Vraag (nommer vijfhonderd en zeventien duizend achthonderd negen en zestig). Als ik wel versta, geven deze vormen van praktijk ontwijfelbaar aanleiding tot vertraging? Antwoord. Ja, tot zekere vertraging. Vraag. En tot groote kosten? Antwoord. Zij kunnen zeker niet voorniet vervuld worden. Vraag. En tot onbeschrijfelijke verdrietelijkheden? Antwoord. Dat kan ik juist niet zeggen. Zij hebben mij nooit eenige verdrietelijkheden gegeven; juist het tegendeel. Vraag. Maar gij denkt, dat hunne afschaffing eene klasse van praktizijns zou benadeelen? Antwoord. Daaraan twijfel ik niet. Vraag. Kunt gij iemand van die klasse tot voorbeeld noemen? Antwoord. Ja. Ik zou zonder bedenken mijnheer Vholes noemen. Hij zou geruïneerd zijn. Vraag. Wordt mijnheer Vholes, in zijn vak, voor een respectabel man gehouden? Antwoord" (dat de geheele enquête voor tien jaren lang aan den spijker deed hangen). "Mijnheer Vholes wordt in het vak voor een zeer respectabel man gehouden."

Zoo merken ook niet minder belangelooze personen in een gemeenzaam gesprek aan, dat zij niet weten waar het in onzen tijd heen moet; dat wij langs steile hellingen in afgronden storten; dat nu hier dan weder daar iets wordt afgebroken; dat zulke veranderingen de dood zijn van menschen gelijk Vholes; een zeer respectabel man, die in het Dal van Taunton een hoogbejaarden vader en thuis drie dochters heeft. "Doe nog eenige stappen naar dien kant," zeggen zij, "en wat moet er dan van dien vader worden? Moet hij dan maar omkomen? En de dochters? Moeten zij dan maar linnennaaisters of gouvernantes worden?" Alsof, indien mijnheer Vholes en zijne betrekkingen kleine opperhoofden van kannibalen waren, en men voorstelde het menscheneten af te schaffen, hunne verdedigers de zaak aldus zouden voorstellen: "Verklaar het menscheneten ongeoorloofd en de Vholes'en moeten verhongeren!"

Kortom, mijnheer Vholes, met zijne drie dochters en zijn hoogbejaarden vader, wordt gedurig gebruikt als een stuk hout om den kant van een vervallen fondement te schragen, dat tot een algemeen struikelblok is geworden; en voor zeer vele menschen is het in vele gevallen niet de vraag, of men van het Onrecht tot het Recht zal overgaan, (dit is iets, dat in geene bedenking behoeft te worden genomen), maar of het tot voordeel of nadeel van een zeer respectabelen Vholes zal zijn.

De kanselier is voor tien minuten opgestaan en heeft daarmede de groote vacantie geopend. Mijnheer Vholes en zijn jeugdige client, en verscheidene blauwe zakken, haastig volgepropt, zoodat zij naar slangen gelijken, die

pas hare prooi hebben verzwolgen, zijn naar het kantoor-hol teruggekeerd. Mijnheer Vholes, stil en bedaard, gelijk zulk een respectabel man behoort te zijn, trekt zijne nauwe handschoenen uit, alsof hij zijne handen vilde, neemt zijn klemmenden hoed af, alsof hij zich zelven skalpeerde, en zet zich voor zijn lessenaar. Zijn client smijt hoed en handschoenen neer, zonder er naar te kijken of zich er om te bekreunen waar zij belanden, werpt zich met een zucht op een stoel, laat zijn gloeiend hoofd op zijne hand rusten en ziet er uit als een portret der Jeugdige Wanhoop.

kijkt zijn client langzaam en strak aan, en antwoordt:

"Er wordt veel gedaan, mijnheer. Wij hebben onze schouders tegen het wiel gezet, mijnheer Carstone, en het wiel draait." — "Ja, met Ixion er op. Hoe zal ik die volgende vier of vijf vervloekte maanden doorkomen?" roept de jonkman uit, van zijn stoel opstaande en in de kamer op en neer stappende. — "Mijnheer Carstone," antwoordt Vholes, hem overal met zijne oogen volgende, "gij zijt driftig van gestel, en dat spijt mij om uwentwil. Neem mij niet kwalijk als ik u recommandeer om u niet zoo moeie-

ZIJ MAAKTE GEEN GELUID ALSOF ZIJ LACHTE, MAAR LIET HAAR HOOFD ZWAAIEN EN WIEGELEN, HIELD HAAR ZAKDOEK VOOR HAAR MOND, EN GAF CADDY MET HAAR ELLEBOOG EENE NIEUWE VERMANING. (blz. 269).

"Wederom niets gedaan!" zegt Richard. "Niets, niets gedaan!" — "Zeg niet niets gedaan, mijnheer," antwoordt de vreedzame Vholes. "Dat is toch eigenlijk niet billijk." — "Wel, wat is er dan gedaan?" antwoordt Richard, hem somber aanziende. — "Dat is niet zoozeer de vraag misschien," antwoordt Vholes. "De vraag zal misschien eigenlijk moeten wezen: wat wordt er gedaan?" — "Wel, wat wordt er dan gedaan?" vraagt de onvergenoegde client.

Vholes, die met zijne armen op zijn lessenaar zit, voegt langzaam de toppen zijner vijf rechtervingers tegen de toppen zijner vijf linkervingers, scheidt ze langzaam weder van elkander,

lijk te maken, niet zoo onstuimig te zijn, u niet zoo af te matten. Gij moest meer geduld hebben. Gij moest u meer bedaard houden." — "Ik moest u eigenlijk navolgen, mijnheer Vholes?" zegt Richard, zet zich met een woesten lach weder neer en stampt met zijne laars op het verkleurde tapijt. — "Mijnheer," antwoordt Vholes, altijd zijn client aanziende, alsof hij hem met zijne oogen opat. "Mijnheer," antwoordt Vholes, binnensmonds en met zijne levenlooze bedaardheid, "ik zou de verwaandheid niet gehad hebben om mij zelven aan u of iemand anders als een model ter navolging voor te stellen. Laat ik mijne

drie dochters maar een goeden naam nalaten, en dat is genoeg voor mij; ik zoek mijn eigen belang niet. Maar, nu gij zoo ruiterlijk van mij spreekt, wil ik wel bekennen, dat ik u gaarne iets zou willen mededeelen van mijne — kom aan, mijnheer, gij zijt genegen om het gevoelloosheid te noemen, en ik weet niet wat ik daar tegen zou hebben — zeg maar gevoelloosheid — een weinigje van mijne gevoelloosheid." — "Mijnheer Vholes," zegt de client eenigszins verlegen, "ik was waarlijk niet van meening om u van gevoelloosheid te beschuldigen." — "Mij dunkt, dat gij dit toch deedt, mijnheer, zonder het te weten," antwoordt de billijk denkende Vholes, "zeer natuurlijk. Het is mijn plicht met een koel hoofd voor uwe belangen werkzaam te zijn, en ik kan zeer wel begrijpen, dat ik voor uw opgewonden gevoel, op een oogenblik als dit, gevoelloos schijn. Mijne dochters mogen mij beter kennen; mijn hoogbejaarde vader mag mij beter kennen. Maar zij hebben mij ook veel langer gekend dan gij, en het vertrouwelijk oog der liefde is niet het wantrouwend oog van een client. Niet dat ik er mij over beklaag, mijnheer, dat het oog van een client wantrouwig is, het tegendeel veeleer. Terwijl ik uwe belangen behartig, wensch ik, dat gij mij op alle mogelijke manieren controleert; dat is billijk, en ik heb gaarne het strengste toezicht. Maar uwe belangen vereischen, dat ik koel en stelselmatig te werk ga, mijnheer Carstone; en ik kan niet anders handelen — neen, mijnheer, zelfs niet om u te believen."

Nadat mijnheer Vholes even naar de kantoorkat heeft omgekeken, die geduldig bij een muizenhol zit te loeren, vestigt zijn blik zich weder op zijn jeugdigen client, en vervolgt hij met zijne gesmoorde stem, alsof er een onreine geest in hem was, die niet hardop durfde of wilde spreken.

"Wat zult gij doen, mijnheer, vraagt gij, gedurende de vacantie. Ik zou hopen, dat gij, heeren officieren, vele middelen zoudt kunnen vinden om u te vermaken, als gij daartoe lust hebt. Als gij mij gevraagd hadt, wat ik gedurende de vacantie doen zou, had ik u vlugger kunnen antwoorden. Ik zal uwe belangen blijven behartigen. Ik zal dag aan dag hier te vinden zijn, gestadig bezig voor uwe belangen. Dat is mijn plicht, mijnheer Carstone; en de vacantietijd maakt voor mij geen verschil. Als ge mij over uwe belangen wilt raadplegen, zult ge mij hier altijd eveneens vinden. Andere praktizijns gaan uit de stad. Ik niet. Niet dat ik hen laak omdat zij uit de stad gaan; ik zeg alleen ik ga niet. Deze lessenaar is uwe rots, mijnheer!"

Mijnheer Vholes tikt er op, en de lessenaar klinkt zoo hol als eene doodkist. Niet voor Richard evenwel. De klank heeft voor hem iets bemoedigends. Misschien weet mijnheer Vholes dat wel.

"Ik weet zeer wel, mijnheer Vholes," zegt Richard, op een meer gemeenzamen en vriendelijken toon, "dat gij iemand zijt, op wien men zich verlaten kan, en dat ik in u iemand heb, die een man van zaken is en zich niet laat blinddoeken. Maar stel u zelven eens in mijne plaats, zoo bij den dag voortlevende, zonder te weten waaraan ik mij te houden heb, met elken dag al dieper en dieper in ongelegenheden verzinkende, gedurig hopende en gedurig te leur gesteld, bewust, dat ik zelf hoe langer hoe meer tot mijn nadeel verander, en zonder in iets anders eene verandering tot mijn voordeel te vinden, en gij zult even als ik denken, dat de zaak zich somtijds donker laat aanzien." — "Gij weet wel, mijnheer," antwoordt Vholes, "dat ik nooit hoop geef. Ik heb u van den eersten af aan gezegd, mijnheer Carstone, dat ik nooit hoop geef. Vooral in eene zaak gelijk deze waar het grootste gedeelte der kosten uit den boedel komt, zou ik mijn goeden naam niet in het oog houden als ik hoop gaf. Het zou kunnen schijnen alsof het kosten-maken mijn oogmerk was. Evenwel, wanneer gij zegt, dat er geene verandering tot uw voordeel plaats heeft, moet ik dit, als een handtastelijk feit, tegenspreken." — "Zoo?" zegt Richard, ophelderende. "Maar hoe bewijst gij mij dat?" — "Mijnheer Carstone, gij wordt vertegenwoordigd door..." — "Eene rots, hebt gij zoo even gezegd." — "Ja, mijnheer," zegt Vholes, met een klop op den hollen lessenaar, die een klank geeft alsof er eene kluit aarde in een graf werd geworpen. "Eene rots. Dat zegt toch iets. Gij wordt afzonderlijk vertegenwoordigd en zijt niet langer verscholen en verloren onder de belangen van anderen. Dat zegt ook iets. Het proces slaapt niet; wij maken het wakker, brengen het in de lucht, laten het wandelen. Dat zegt ook iets. Het gaat nu niet meer op naam van *Jarndyce en voor de belangen van een Jarndyce.* Dat zegt ook iets. Niemand heeft nu in alles zijn zin, mijnheer; en dat zegt toch zeker iets."

Richard, wiens gezicht plotseling hoog rood wordt, geeft met zijne vuist een slag op den lessenaar.

"Mijnheer Vholes, als iemand, toen ik pas bij John Jarndyce in huis kwam, mij gezegd had, dat hij iets anders was dan de belangelooze vriend, die hij toen scheen te zijn — dat hij datgene was wat hij langzamerhand is gebleken te zijn — had ik geene woorden kunnen vinden, krachtig genoeg om dien laster tegen te spreken; had ik hem niet vurig genoeg kunnen verdedigen. Zoo weinig wist ik toen van de wereld! Nu integendeel verklaar ik u, dat hij voor mij eene personificatie van dat proces is geworden; dat het voor mij, in plaats van eene afgetrokkene zaak, John Jarndyce is; dat ik mij te meer over hem veront-

waardig, hoe meer ik onder dat proces lijd; dat elke nieuwe vertraging, elke nieuwe teleurstelling slechts eene nieuwe beleediging en verongelijking is, die John Jarndyce mij aandoet." — "Neen, neen," zegt Vholes. "Zeg dat niet. Iedereen moet geduld hebben. Behalve dat, ik denk nooit het ergste, mijnheer. Ik denk nooit het ergste." — "Mijnheer Vholes," zegt de gramstorige client hierop, "gij weet evengoed als ik, dat hij het proces wel had willen smoren, als hij het had kunnen doen." — "Hij maakte er geen werk van," zegt Vholes, alsof hij dit tegen wil en dank moet toestemmen. "Dat is zoo, hij maakte er geen werk van. Maar hij kan toch wel een goed oogmerk daarmede gehad hebben. Wie kan in zijn hart lezen, mijnheer Carstone?" — "Dat kunt gij," antwoordt Richard. — "Ik, mijnheer Carstone?" — "Genoeg om te weten wat zijne oogmerken waren. Zijn onze belangen met elkander strijdig, of niet? Zeg — mij — dat!" zegt Richard en vergezelt de drie laatste woorden met drie tikken op de rots van zijn vertrouwen. — "Mijnheer Carstone," antwoordt Vholes, onbeweeglijk en zonder eens met zijne hongerige oogen te knippen, ik zou in mijne verplichtingen als uw rechtsgeleerden raadsman te kort schieten, ik zou mijne trouw aan uwe belangen verzaken, indien ik beweerde, dat die belangen met de belangen van den heer Jarndyce strooken. Dat doen zij niet, mijnheer. Ik wil nooit iemand verdacht maken; ik heb een vader en ben een vader, en ik wil nooit iemand verdacht maken. Maar ik moet niet terugdeinzen voor mijn beroepsplicht, zelfs al zou ik daardoor oneenigheid in familiën zaaien. Ik begrijp, dat ge mij thans in mijn beroep over uwe belangen raadpleegt. Dat doet gij immers? Ik antwoord dus, dat zij niet met die van mijnheer Jarndyce strooken." — "Dat spreekt wel van zelf!" roept Richard uit. "Gij hebt dat zeker al lang begrepen." — "Mijnheer Carstone," antwoordt Vholes, "ik wensch van derde personen niet meer te zeggen dan noodzakelijk is. Ik wensch mijn goeden naam, benevens het geringe vermogen, dat ik misschien door ijver en volharding zal verwerven, onbevlekt aan mijne dochters, Emma, Jane en Caroline, na te laten. Ik wensch ook met mijne medebroederen in het vak in vriendschap te leven. Toen mijnheer Skimpole mij de eer bewees, mijnheer — ik wil niet zeggen de uitstekende eer, want ik verlaag mij nooit tot vleierij — om ons hier in deze kamer met elkander in kennis te brengen, heb ik u gezegd, dat ik u geen advies of raad over uwe belangen kon geven, terwijl die belangen aan een ander lid van het vak waren toevertrouwd. Ik sprak in zulke bewoordingen als ik verplicht was, over het kantoor van Kenge en Carboy, dat een uitstekenden rang bekleedt. Gij, mijnheer, vondt evenwel goed uwe belangen aan dat kantoor te onttrekken, en ze mij op te dragen. Gij hebt ze mij met zuivere handen gegeven, mijnheer, en ik heb ze met zuivere handen aangenomen. Die belangen gaan nu in dit kantoor boven alles. Mijne spijsvertering, gelijk ge mij misschien wel hebt hooren zeggen, is in geen goeden staat, en rust zou dien staat misschien kunnen verbeteren; maar ik zal niet rusten, mijnheer, zoolang ik uw vertegenwoordiger ben. Wanneer gij mij ook noodig hebt, zult ge mij hier vinden. Roep mij ergens heen, en ik zal komen. Gedurende de groote vacantie, mijnheer, zal ik mijn vrijen tijd besteden om uwe belangen nog nauwkeuriger te besturen en schikkingen te maken om zoodra de zittingen weder geopend worden hemel en aarde (waaronder ik natuurlijk den kanselier begrijp) in beweging te brengen; en wanneer ik u eindelijk feliciteer, mijnheer," vervolgt hij, met al den ernst van een onverzettelijk man, "wanneer ik u eindelijk, mijnheer, met al mijn hart met uw fortuin feliciteer — waarvan ik, zonder mijn stelregel om nooit hoop te geven, nog iets meer zou kunnen zeggen — zult ge mij niets schuldig zijn, behalve het kleine saldo van kosten tusschen procureur en client, dat dan nog mocht openstaan, buiten de getaxeerde kosten, die uit den boedel worden betaald. Ik wil niets van u te vorderen hebben, mijnheer Carstone, dan wat mij toekomt voor de ijverige en nauwkeurige vervulling — niet de trage, alledaagsche vervulling, mijnheer; op zoovel eer maak ik aanspraak — van mijn beroepsplicht. Wanneer die plicht gelukkig is volbracht, is alles tusschen ons afgedaan."

Eindelijk voegt Vholes, als aanhangsel tot deze verklaring zijner grondbeginselen, er nog bij, dat mijnheer Carstone, daar hij zich nu naar zijn regiment begeeft, hem misschien wel zal willen verplichten met een kassiersbriefje van twintig pond op rekening.

"Want ik heb dezer dagen vele kleine verschotten gehad, mijnheer," zegt Vholes, in zijn journaal bladerende, "en die dingen loopen op, en ik wil nooit voorgeven een man van kapitaal te zijn. Bij het aangaan onzer tegenwoordige betrekkingen heb ik u openhartig gezegd — het is een grondregel van mij, dat er nooit te veel openhartigheid tusschen procureur en client kan bestaan — dat ik geen man van kapitaal was; dat gij, als gij op kapitaal zaagt, uwe papieren liever in het kantoor van Kenge moest laten. Neen, mijnheer Carstone, hier zult gij de voordeelen of nadeelen van het kapitaal niet vinden, mijnheer. Dit," daarbij geeft hij weder een holklinkenden slag op zijn lessenaar, "is uwe rots; meer kan ik er niet van zeggen."

De client, wiens neerslachtigheid langzamerhand geweken is, terwijl zijne onbestemde hoop

weder is ontwaakt, neemt eene pen op en schrijft het verlangde briefje; niet zonder verlegen na te denken en te berekenen op welken datum hij het zal stellen, waaruit is op te maken, dat zijne rekening bij zijn kassier niet zeer gunstig staat. Ondertusschen blijft Vholes, met dichtgeknoopten rok en dichtgeknoopte ziel, hem oplettend aanzien; en ondertusschen blijft de kantoorkat voor het muizenhol zitten loeren.

Eindelijk geeft de client den procureur de hand, en smeekt hem, om 's hemels wil toch zijn best te doen om hem uit de Kanselarij te verlossen; en Vholes, die nooit hoop geeft, legt zijne hand op Richard's schouder, en antwoordt met een glimlach: "Altijd hier, mijnheer. Persoonlijk of met een brief zult ge mij altijd hier vinden, mijnheer, met mijn schouder tegen het wiel." Zoo scheiden zij, en Vholes zet zich om eenige kleinigheden uit zijn journaal over te boeken, en aldus weder voor zijne dochters te zorgen. Zoo zou een nijvere vos of beer zijne rekening van kuikens of verdwaalde reizigers opmaken, die zijn jongen tot voedsel zullen dienen — waarmede ik echter geen de minste blaam wil leggen op de drie magere maagden, die met den vaderlijken Vholes een bedompt huisje bewonen, dat te Kennington in het midden van een vochtigen tuin staat.

Richard, uit de donkere schaduw van Symond's Inn in den zonneschijn van Chancery-Lane gekomen — want toevallig heeft men vandaag daar zonneschijn — stapt peinzend voort, slaat Lincoln's Inn in en blijft onder het geboomte dwalen. Op vele zulke wandelaren is de schaduw van dat geboomte reeds gevallen, op vele zulke gebogene hoofden, afgebetene nagels, sombere oogen, dolende schreden; op velen, die zoo droomerig en doelloos voor zich keken, die hun vermogen zoo zagen wegteren en wier leven zoo verbitterd was. Deze wandelaar is nog niet armoedig in zijn plunje; maar dat zal misschien wel komen. De Kanselarij, die geene andere wijsheid kent dan antecedenten, is rijk aan zulke antecedenten; en waarom zou het met één anders gaan dan met tien duizend?

En toch is de tijd sedert zijn ongeluk begonnen is zoo kort, dat Richard, terwijl hij daar rondkuiert en een tegenzin gevoelt om de plek voor eenige maanden te verlaten, hoewel zij hem toch hatelijk is, misschien denkt, dat zijn geval iets vreemds en bijzonders heeft. Terwijl zijn hart met drukkende zorgen, angst, twijfel en wantrouwen is bezwaard, heeft het misschien nog ruimte voor zekere treurige verwondering, als hij zich herinnert hoe geheel anders het was bij zijn eerste bezoek van die plaats, hoe geheel anders hij zelf toen was, hoe geheel anders zijne gemoedsstemming. Maar het eene kwaad brengt het andere voort; wanneer men met schimmen vecht en ze niet raken kan, zoekt men tastbare dingen om te bevechten; het is eene sombere verademing geworden, zich van het ontastbare proces, dat geen mensch meer kan begrijpen — daartoe is de tijd lang voorbij — naar de tastbare gedaante van den vriend te keeren, die hem voor dit onheil had willen behoeden, en hem tot zijn vijand te maken. Richard heeft Vholes de waarheid gezegd. In welke stemming hij ook wezen mag, gramstorig of weekhartig, altijd wijt hij zijn ongeluk aan dien man; hij werd door dien man in een bepaald opzicht tegengewerkt, en de reden daarvan kan alleen in die zaak gelegen zijn, die geheel zijn aanzijn in zich heeft opgenomen; bovendien rechtvaardigt het hem in zijne eigene oogen, dat hij een persoonlijken vijand en verdrukker heeft.

Is Richard in dit opzicht een monster, — of zou men de Kanselarij ook in zulke antecedenten rijk vinden, indien men ze uit het gedenkboek, waarin zij staan opgeteekend, kon aanhalen?

Twee paren oogen, niet ongewoon aan zulke wandelaren, zien hem na, terwijl hij, mijmerende en op zijne nagels bijtende, het plein overgaat en door de schaduw der zuidelijke poort wordt verzwolgen. De heeren Guppy en Weevle zijn de eigenaren dier oogen, en zij hebben, met elkander in gesprek, tegen de lage steenen borstwering onder de boomen staan leunen. Hij ging hen dicht voorbij, zonder iets te zien dan den grond.

"William," zegt Weevle, zijne bakkebaarden opstrijkende, "dat is ook een voorbeeld van zelfverbranding, niet op eens, maar langzamerhand." — "Ja!" zegt Guppy, "hij wilde maar niet van Jarndyce afblijven, en ik geloof, dat hij nu tot over de ooren in schulden zit. Ik heb nooit veel met hem omgegaan. Hij was zoo trotsch als een baron, toen hij in ons kantoor op de proef was. Ik ben blij, dat ik van hem af ben, hetzij als kameraad of client. — Welnu, Tony, zij zijn er aan, zooals ik u gezegd heb."

Hij slaat zijne armen weder over elkander en laat zich weder tegen de borstwering leunen, terwijl het belangrijke gesprek, dat voor een oogenblik was afgebroken, wordt hervat.

"Zij zijn er nog aan," zegt hij, "nog bezig met inventaris te maken, papieren na te zien en bergen bij bergen van prullen op te ruimen. Als zij zoo voortgaan, zullen zij er wel zeven jaren werk aan hebben." — "En helpt Small daaraan mee?" — "Small is van ons vandaan gegaan. Hij vertelde Kenge, dat de affaire van zijn grootvader te druk voor den ouden heer werd, en hij zich kon bevoordeelen door ze over te nemen. Er was al lang eene verkoeling tusschen mij en Small geweest omdat hij zoo achterhoudend was. Maar hij zeide, dat gij en ik daarmede begonnen waren, en daar ik

hem hierin gelijk moest geven, ben ik maar weder op den ouden voet met hem gekomen. Zoo kom ik nu te weten wat zij uitvoeren." — "En gij zijt er geheel niet eens aangegaan?" — "Tony," antwoordt Guppy, een weinig bedremmeld, "om het u openhartig te bekennen, ik kom niet graag in dat huis, behalve als ik u bij mij heb, en daarom heb ik dat niet gedaan; en daarom heb ik ook afspraak gemaakt, dat wij samen uw goed zouden komen weghalen. Daar slaat de klok! — Tony," vervolgt Guppy en slaat in eens tot eene geheimzinnige en roerende welsprekendheid over, "het is noodig u nogmaals op het gemoed te drukken, dat omstandigheden, geheel buiten mijne macht, eene allerdroevigste verandering in mijne meest geliefkoosde plannen hebben veroorzaakt. Gij weet wel van welk onvergolden beeld ik u eens als vriend gesproken heb. Dat beeld, mijn afgod, is verbrijzeld. Wat die voornemens betreft, die ik met uwe vriendschappelijke hulp in dat huis had willen ten uitvoer brengen, is het thans mijn eenig verlangen, ze te laten varen en in vergetelheid te begraven. Houdt gij het voor mogelijk, houdt gij het voor eenigszins waarschijnlijk (ik vraag u dat als een vriend, Tony), naar hetgeen gij weet van dien grilzieken en listigen ouden persoon, die het slachtoffer van — van een zelfverbrandend vuur is geworden; acht gij het, bij rijper nadenken, voor eenigszins waarschijnlijk, dat hij die brieven, nadat gij hem nog levend hadt gezien, ergens zou hebben weggeborgen, en zij dien nacht niet verbrand zijn?"

Weevle denkt eene poos na, schudt zijn hoofd, en meent stellig van neen.

"Tony," zegt Guppy, terwijl zij naar het bekende hofje voortstappen, "nogmaals, hoor mij aan als een vriend. Zonder in verdere ophelderingen te treden, zeg ik nog eens, dat de afgod gevallen is. Ik heb nu geen ander oogmerk, dan alles in vergetelheid te begraven. Daartoe heb ik mij verbonden. Dat ben ik aan mij zelven en aan dat verbrijzelde beeld verplicht, alsmede aan de omstandigheden, waarover ik geene macht heb. Als ge mij maar door een wenk of teeken mocht aanduiden, dat gij ergens in uwe vroegere woning papieren zaagt liggen, die maar eenigszins naar de bedoelde papieren geleken, zou ik ze, mijnheer, op mijne eigene verantwoording in het vuur gooien."

Weevle antwoordt met een hoofdknik; en Guppy, niet weinig met zich zelven ingenomen, dat het hem gelukt is zijne gevoelens half met rechtsgeleerde bewoordingen en half op eene romaneske manier te ontboezemen — want liefst geeft hij aan alles wat hij zegt den vorm van een verhoor of een pleidooi — stapt naast zijn vriend zeer deftig naar het hofje.

Nooit, zoolang dat hofje bestaat, heeft het zooveel stof tot babbelen gehad, als door hetgeen tegenwoordig in den lorrenwinkel omgaat. Geregeld elken morgen ten acht ure wordt de oude heer Smallweed, door zijne gade, Judy en Bart vergezeld, daarbinnen gedragen; en geregeld blijven zij daar den geheelen dag tot des avonds negen ure (tusschenbeide verkwikt door een niet al te overvloedigen maaltijd, die van den gaarkok wordt gehaald), bezig met de schatten van den betreurden overledene overhoop te halen en te doorzoeken. Waarin die schatten bestaan, wordt zoo geheim gehouden, dat het hofje er dol van wordt. In zijne ijlhoofdigheid raaskalt het van trekpotten vol guinjes, punchkommen vol kroonstukken, oude stoelen en matrassen met banknoten opgestopt. Het leest de populaire geschiedenissen van mijnheer Daniël Dancer en zijne zuster, mijnheer Elwes en andere vermaarde gierigaards, en brengt al de feiten dier waarachtige verhalen op mijnheer Krook over. Tweemaal, wanneer de vuilnisman geroepen wordt om eene wagenvracht oud papier, asch en gebrokene flesschen weg te halen, loopt het geheele hofje samen en tuurt in de manden, als zij de deur uitgedragen worden. Menigmaal ziet men de twee heeren, die met razende pennen op spiegelglad papier schrijven, loerend in de buurt omdwalen — thans schuw voor elkander, daar hunne vroegere compagnieschap ontbonden is. De Zon maakt op de concert-avonden een behendig en voordeelig gebruik van de heerschende belangstelling. Kleine Swills zingt toepasselijke liedjes daarop, en wordt daverend toegejuicht. Met dat al ontdekt het hofje toch niets; en gelijk de jufvrouwen Piper en Perkins thans den vorigen huurder der bovenkamer mededeelen, wiens verschijning het sein tot een algemeenen oploop geeft, iedereen is razend van nieuwsgierigheid om alles en nog meer te weten.

De heeren Weevle en Guppy, door alle oogen in het hofje aangestaard en nagekeken, kloppen aan de deur van den betreurden overledene, en bereiken op dat oogenblik het toppunt van populariteit. Maar dewijl zij, tegen ieders verwachting, worden binnengelaten, worden zij terstond weder onpopulair, en begrijpt men, dat zij weinig goeds in den zin hebben.

De luiken zijn door het geheele huis geheel of half gesloten, en beneden is het zoo donker, dat men kaarsen noodig heeft. Door den jongen heer Smallweed in het kamertje achter den winkel gelaten, kunnen de twee, zoo pas uit het daglicht komende, in het eerst niets anders zien dan duisternis en schaduwen; maar langzamerhand onderscheiden zij den ouden heer Smallweed, die in zijn stoel op den kant van een put of graf vol scheurpapier zit; terwijl de deugdzame Judy als eene doodgraafster daarin rondwoelt, en de oude jufvrouw Smallweed plat op den grond in een hoop papiersnippers zit bedolven, welke naar het schijnt uit de verzamelde complimenten bestaat, die haar in den loop van

den dag naar het hoofd zijn gevlogen. Het geheele gezelschap, de jonge Small daaronder begrepen, is zwart van vuil en stof; en allen hebben in hun uitzicht iets duivelachtigs, dat door het algemeene voorkomen van het vertrek niet verminderd wordt. Dit is, zoo mogelijk, nog morsiger dan ooit; er liggen nog meer prullen in het rond, en bovendien ziet men er de spookachtige sporen van den dooden bewoner, zelfs zijn krijtschrift op den muur.

Bij het binnentreden der bezoekers slaan grootvader Smallweed en Judy gelijktijdig hunne armen over elkander en staken hunne nasporingen.

"Aha!" kraait de oude heer. "Hoe vaart ge, heeren, hoe vaart ge! Komt gij uw goed halen, mijnheer Weevle? Dat is goed, dat is goed. Ha, ha! Wij hadden het anders moeten aanslaan, mijnheer, om het bewaargeld te betalen, als ge het nog veel langer hier hadt gelaten. Het moet u hier nog wezen alsof gij thuis zijt, niet waar? Blij dat ik u eens zie, blij dat ik u eens zie."

Weevle bedankt hem en laat zijne oogen rondgaan. Guppy's oogen volgen Weevle's oogen. Weevle's oogen komen terug zonder iets nieuws te zeggen. Guppy's oogen komen terug en ontmoeten grootvader Smallweed's oogen. Die innemende oude heer zit nog, gelijk een opgewonden raderwerk, dat afloopt, te prevelen: "Hoe vaart ge, mijnheer — hoe vaart ge — hoe —." Eindelijk afgeloopen, verzinkt hij in een grijnzend stilzwijgen; en te gelijk schrikt Guppy, daar hij in de duisternis tegenover hem den heer Tulkinghorn ziet staan, met de handen op den rug.

"Mijnheer is zoo vriendelijk mij als solliciteur behulpzaam te zijn," zegt grootvader Smallweed. "Ik ben eigenlijk wel geen client voor een praktizijn van zijn aanzien; maar mijnheer is zoo goed!"

Guppy stoot zijn vriend aan om nog eens rond te kijken en maakt eene bedeesde buiging voor mijnheer Tulkinghorn, die dezen groet met een luchtig knikje beantwoordt. De heer Tulkinghorn staat toe te kijken alsof hij niets anders te doen had en het nieuwe van dit tooneel hem wel eenigszins vermaakte.

"Gij vindt hier nog al wat, mijnheer, zou ik zeggen," merkt Guppy tegen grootvader Smallweed aan. — "Hoofdzakelijk vodden en prullen, lieve vriend; vodden en prullen! Ik en Bart en mijne kleindochter Judy doen ons best om een inventaris te maken van alles wat nog iets waard is om te verkoopen. Maar wij hebben nog niet veel gevonden, wij — hebben — nog — niet —."

Grootvader Smallweed is wederom afgeloopen, terwijl Weevle's oogen, door Guppy's oogen gevolgd, nog eens de kamer hebben rondgezocht en weer teruggekomen zijn.

"Wel, mijnheer," zegt Weevle, "wij zullen u niet langer hinderen, als gij ons verlof wilt geven om naar boven te gaan." — "Overal, mijn waarde heer, overal. Gij zijt hier thuis. Doe maar alsof gij thuis waart."

Terwijl zij naar boven gaan, trekt Guppy vragend zijne wenkbrauwen op en ziet Tony aan. Tony schudt zijn hoofd. Zij vinden de kamer zeer somber en akelig, met de asch van het vuur, dat op dien gedenkwaardigen avond brandde, nog in den roestigen haard. Zij zijn vies om iets aan te raken, en blazen er eerst zorgvuldig het stof af. Zij zijn ook volstrekt niet genegen om hun bezoek te rekken, maar pakken het weinige goed zoo snel mogelijk op en spreken niet harder dan fluisterend.

"Zie daar eens!" zegt Tony, terugdeinzende. "Daar komt die gruwelijke kat naar binnen."

Guppy verschanst zich achter een stoel.

"Small heeft mij van haar verteld," zegt hij. "Zij sprong en vloog dien nacht door het huis rond alsof zij dol was, klauterde toen op het dak, bleef daar veertien dagen omzwerven, en kwam toen doodmager door den schoorsteen naar beneden tuimelen. Hebt gij ooit zulk een akelig dier gezien. Zij kijkt iemand aan alsof zij alles van die historie wist, niet waar? Het is haast alsof er de oude Krook in zat. Kst! Voort, gij spookbeest!"

Lady Jane, die met een opgesperden bek en een dikken staart in de deur zit, schijnt niet voornemens te gehoorzamen; maar toen mijnheer Tulkinghorn over haar struikelt, blaast zij tegen zijne vaal zwarte beenen en vliegt vervolgens met een krommen rug naar boven, misschien om weder over de daken te gaan zwerven en door den schoorsteen terug te komen.

"Mijnheer Guppy," zegt Tulkinghorn, "zou ik eens een woordje met u kunnen spreken?"

Guppy is juist bezig met de Galerij van Engelsche Schoonheid van den muur te nemen, en die kunstvoortbrengselen in eene oude gemeene hoededoos te pakken.

"Mijnheer," antwoordt hij, bloedrood wordende, "ik wensch ieder lid van het vak met beleefdheid te behandelen, vooral zulk een welbekend, en ik mag met waarheid zeggen, zulk een uitstekend lid daarvan als gij zijt. Maar toch, mijnheer Tulkinghorn, moet ik bedingen, dat, als gij een woordje met mij spreken wilt, het in tegenwoordigheid van mijn vriend moet geschieden." — "Ei zoo?" zegt mijnheer Tulkinghorn. — "Ja, mijnheer. De redenen, die ik daartoe heb, zijn geheel niet van persoonlijken aard, maar toch voor mij zelven zeer voldoende." — "Zonder twijfel, zonder twijfel." Mijnheer Tulkinghorn is zoo koud als de haard, waarheen hij zich zeer bedaard begeven heeft. "De zaak is niet van zooveel gewicht, dat ik u de moeite behoef te veroorzaken van eenige conditiën te maken, mijnheer Guppy." Hij zwijgt en glimlacht, en zijn glimlach is even dof en glansloos als zijne vaal zwarte broek. "Ik moet u feliciteeren, mijnheer Guppy; ge zijt een gelukkig jongmensch, mijnheer." — "Zoo tamelijk, mijnheer Tulkinghorn. Ik heb niet te kla-

gen." — "Te klagen? Voorname vrienden, vrijen toegang tot groote huizen en tot elegante dames! Wel, mijnheer Guppy, er zijn menschen in Londen, die hunne ooren wel zouden willen missen om in uwe plaats te zijn."

Guppy, die er uitziet alsof hij zijne eigene roode en steeds rooder wordende ooren wel zou willen missen om op het oogenblik een van die menschen te zijn, antwoordt:

"Mijnheer, indien ik op mijne zaken pas, en voor Kenge en Carboy doe wat ik behoor te doen, zijn mijne vrienden en bekenden van geen belang voor hen, of voor eenig lid van het vak, mijnheer Tulkinghorn niet uitgezonderd. Ik ben niet verplicht mij nader te verklaren, en met allen eerbied voor u, mijnheer, en zonder u te willen beleedigen — ik zeg nog eens zonder u te willen beleedigen —" — "O zekerlijk!" — "Ben ik ook niet voornemens dat te doen." — "Juist," zegt mijnheer Tulkinghorn met een koel kuchje. "Heel goed. Ik zie aan die portretten, dat gij veel belang in de groote wereld stelt, mijnheer."

Deze woorden richt hij tot den verlegenen Tony, die dit stilzwijgend toestemt.

"Eene deugd, waarin weinig Engelschen te kort schieten," hervat mijnheer Tulkinghorn. Hij heeft voor den haard gestaan, met zijn rug naar den berookten schoorsteenmantel, en keert zich nu om met zijn dubbel lorgnet voor de oogen. "Wie is dat? Lady Dedlock! Eene zeer goede gelijkenis, maar het karakter komt niet genoeg uit. Goedendag, heeren. Goedendag."

Zoodra hij heengegaan is, verzamelt Guppy, die erg in het zweet is geraakt, zijne krachten om zijne taak te voltooien, neemt haastig de laatste portretten af en besluit met dat van Lady Dedlock.

"Tony," zegt hij tot zijn verwonderden makker, "laten wij maken, dat wij het goed bijeenpakken en hier vandaan komen. Het zou vruchteloos zijn u langer te willen verbergen, Tony, dat er tusschen mij en een der leden dier elegante aristocratie eene geheime verstandhouding en gemeenschap heeft bestaan. Er had een tijd kunnen komen om dit aan u te openbaren. Maar nu zal hij nooit meer komen. Ik ben het verplicht, evenzeer aan de baan, die ik heb ingeslagen, en evenzeer aan het verbrijzelde afgodsbeeld, en evenzeer aan de omstandigheden, die buiten mijne macht zijn, dat alles in vergetelheid begraven worde. Ik bezweer u als een vriend, bij de belangstelling, die gij altijd voor de groote wereld hebt getoond, en bij de kleine voorschotten, waarmede ik u somtijds heb kunnen gerieven, dat gij alles zoo begraaft, zonder verder een woord te vragen."

Guppy spreekt deze bezwering uit in een staat, die een gerechtshof aanleiding kon geven om hem voor krankzinnig te verklaren, terwijl de verbazing van zijn vriend zich in zijne haren, ja zelfs in zijn zoo zorgvuldig onderhouden bakkebaard doet blijken.

XL.

POLITIEK EN HUISELIJK.

Engeland is eenige weken lang in een schrikkelijken staat geweest. Lord Coodle wilde uit het ministerie, Sir Thomas Doodle wilde er niet in komen, en daar men in geheel Groot-Brittannië niemand van eenige beteekenis had dan Doodle en Coodle, heeft men geen gouvernement gehad. Het is gelukkig, dat de vijandige ontmoeting tusschen die twee groote mannen, die eens onvermijdelijk scheen, niet heeft plaats gegrepen; want als beide kogels geraakt en Coodle en Doodle elkander doodgeschoten hadden, is het te denken, dat Engeland op een gouvernement had moeten wachten, tot de jonge Doodle en Coodle, die nu nog met jurkjes loopen, waren groot geworden. Deze geduchte volksramp werd echter daardoor afgewend, dat Lord Coodle nog bijtijds ontdekte, dat, indien hij in het vuur der discussie gezegd had, dat hij de geheele onedele handelwijs van Sir Thomas Doodle verachtte en verfoeide, hij alleen had willen zeggen, dat het verschil van partij hem nooit zou beletten om daaraan de hulde zijner bewondering te weigeren; terwijl het aan den anderen kant even gelukkig bleek, dat Sir Thomas Doodle in zijn hart overtuigd was, dat Lord Coodle door de nakomelingschap een voorbeeld van alle deugden zou genoemd worden. Engeland heeft eenige weken lang in een benarden toestand verkeerd, daar het (gelijk Sir Leicester Dedlock zeer juist aanmerkte) geen stuurman had om den storm te braveeren; en het zonderlinge van de zaak is vooral, dat dit Engeland niet veel scheen te kunnen schelen, maar dat het voortging met eten en drinken, met trouwen en ten huwelijk geven, gelijk de oude wereld voor den zondvloed deed. Doch Coodle kende het gevaar, en Doodle kende het gevaar en al hunne volgelingen en aanhangers hadden het duidelijkst mogelijke begrip van het gevaar. Eindelijk heeft Sir Thomas Doodle zich niet alleen verwaardigd om in het bewind te komen, maar heeft dit ook met al zijn hart gedaan en al zijne schoonbroeders en neven medegebracht. Er is dus nog hoop voor het oude schip.

Doodle heeft bevonden, dat hij zich op het volk moest beroepen — en zich daartoe voornamelijk door souvereinen en bier laten vertegenwoordigen. Aldus kan hij op eene menigte plaatsen te gelijk wezen en zich in eens op een aanmerkelijk gedeelte van het volk beroepen. Terwijl Brittannia Doodle's souvereinen in hare zakken steekt en Doodle's bier drinkt, en

ondertusschen zweert, dat zij dit nooit doet of gedaan heeft — hetgeen klaarblijkelijk ter bevordering van haar roem en hare zedelijkheid strekt — komt het Londensche seizoen plotseling aan een einde, daar al de Doodleïeten en en Coodleïeten zich verspreiden om Brittannia in het vervullen dier godsdienstige verplichtingen bij te staan.

Vandaar dat jufvrouw Rouncewell, de huishoudster op Kastanje-Hof, voorziet dat, hoewel zij nog geen bericht heeft gekregen, de familie binnen kort kan verwacht worden, en te gelijk daarmede een tamelijk groote troep van neven en andere lieden, die op eenigerlei wijze aan den grooten constitutioneelen arbeid kunnen helpen. Om die reden wandelt de deftige oude jufvrouw thans de gangen en kamers door, en de trappen op en af, om te zien of alles gereed is; of de vloeren schoon geschuurd, de tapijten gelegd, de gordijnen uitgeslagen, de bedden geschud, en keuken en provisiekamer in behoorlijken staat zijn — of alles bereid is om de waardigheid der Dedlock's op te houden.

Op dezen zomeravond, bij het ondergaan der zon, zijne alle toebereidselen voltooid. Te gelijk statig en akelig is het oude huis, met zoovele geriefelijkheden ter bewoning, en zonder andere bewoners dan de geschilderde gedaanten aan de wanden. Zoo zijn ook deze gekomen en gegaan, had een tegenwoordige Dedlock onder het voorbijgaan kunnen denken; zoo hebben ook zij deze galerij stil en eenzaam gezien, gelijk ik ze nu zie; zoo gedacht, gelijk ik nu denk, aan de ledigheid, die het hier zou veroorzaken als zij weg waren; zoo moeielijk kunnen gelooven, gelijk het mij nu ook moeielijk is, dat het huis zonder hen in wezen kon blijven; zoo hebben zij mijne wereld verlaten, gelijk ik de hunne verlaat, nu ik die galmende deur sluit; en zoo hebben zij bij hun sterven geene ledige plaats gelaten, waar zij gemist werden.

Door sommigen der vurige vensters, die van buiten zoo schitteren, en op dit avonduur niet in doffen grauwen steen, maar in een heerlijk paleis van goud gezet schijnen te zijn, straalt het licht, dat door andere vensters wordt uitgesloten, in kwistigen rijkdom binnen, gelijk de zomervervloed in het land. Nu ontdooien de bevrozene Dedlock's. Vreemde bewegingen komen op hunne trekken, terwijl de schaduw der bladeren daarover speelt. Een deftige rechter in een hoek wordt tot een lonkje verlokt. Een starende baronet, met een kommandostaf, krijgt een glimlach om den mond. Langs de borst eener versteende herderin glijdt een plekje licht en warmte haar keurslijf binnen, dat haar honderd jaar geleden zou hebben goedgedaan. Eene der voorgangsters van Volumnia, met hooggehielde schoenen, en die sterk op haar gelijkt, krijgt een gloriekrans en wordt eene heilige. Eene staatsdame van het hof van Karel den tweeden, met groote ronde oogen (en andere daarbij behoorende bekoorlijkheden), schijnt zich in gloeiend kabbelend water te baden.

Doch het vuur der zon sterft weg. Zelfs nu is de vloer reeds donker, en de schaduw klimt langzaam tegen de muren op en besluipt de Dedlock's, gelijk ouderdom en dood. En nu valt op het portret van mylady, voor den grooten schoorsteenmantel, eene zonderlinge schaduw van een ouden boom, die het doet verbleeken en sidderen, terwijl het schijnt alsof een groote arm een sluier of kap boven haar hield, eene gelegenheid afwachtende om dien over haar te laten vallen. Hooger en donkerder stijgen de schaduwen aan de muren — nu een roode gloed tegen de zoldering — nu is het vuur uit.

Het geheele uitzicht, dat van het terras zoo nabij scheen, is statig teruggeweken en in een schaduwachtig verschiet veranderd — niet het eerste of laatste van het schoon der aarde, dat zoo nabij schijnt en zoo zal veranderen. Er rijst een nevel op, en er valt dauw, en al de zoete geuren in den tuin blijven laag in de lucht hangen. Nu veranderen de bosschen in groote massa's, alsof ieder slechts één reusachtige boom was. En nu gaat de maan op, om de boomen weder te scheiden, en hier en daar blinkende strepen achter de stammen te laten flikkeren, en de groote laan tot een pad van licht te maken onder hooge, zonderling doorgebrokene bogen van een kerkgewelf.

Nu is de maan hoog gerezen, en het groote huis, dat meer dan ooit zijne bewoners mist, gelijkt naar een lichaam zonder leven. Nu is het zelfs akelig, wanneer men er doorheen sluipt, aan de levende menschen te denken, welke in die bedden hebben geslapen; om niet eens van de dooden te spreken. Nu is het tijd voor schaduwen, nu elke hoek een donker hol, elke aftrap een zwarte put is, nu het geschilderde glas een bleek en flauw afschijnsel van kleuren op de vloeren werpt, nu men in de zware trapleuningen alles kan zien behalve hare eigene wezenlijke gedaante, nu de wapenrustingen doffe lichtflikkeringen hebben, die men niet gemakkelijk van eene sluipende beweging kan onderscheiden, en de getraliede helmen op eene angstverwekkende wijs aan daarin schuilende hoofden doen denken. Maar van al de schaduwen op Kastanje-Hof is de schaduw, die in het lange salon op mylady's portret valt, de eerste, die zich vertoont, en de laatste, die zich laat verdrijven. Op dit uur en bij dit licht verandert zij in dreigend opgehevene handen, die met ieder zuchtje van den wind tegen dat schoone gelaat worden geschud.

"Zij is niet wel," zegt een rijknecht, in de kamer waar jufvrouw Rouncewell gewoon is gehoor te verleenen. — "Mylady niet wel? Wat scheelt haar?" — "Wel, mylady is altijd van streek gebleven, jufvrouw, sedert zij de laatste

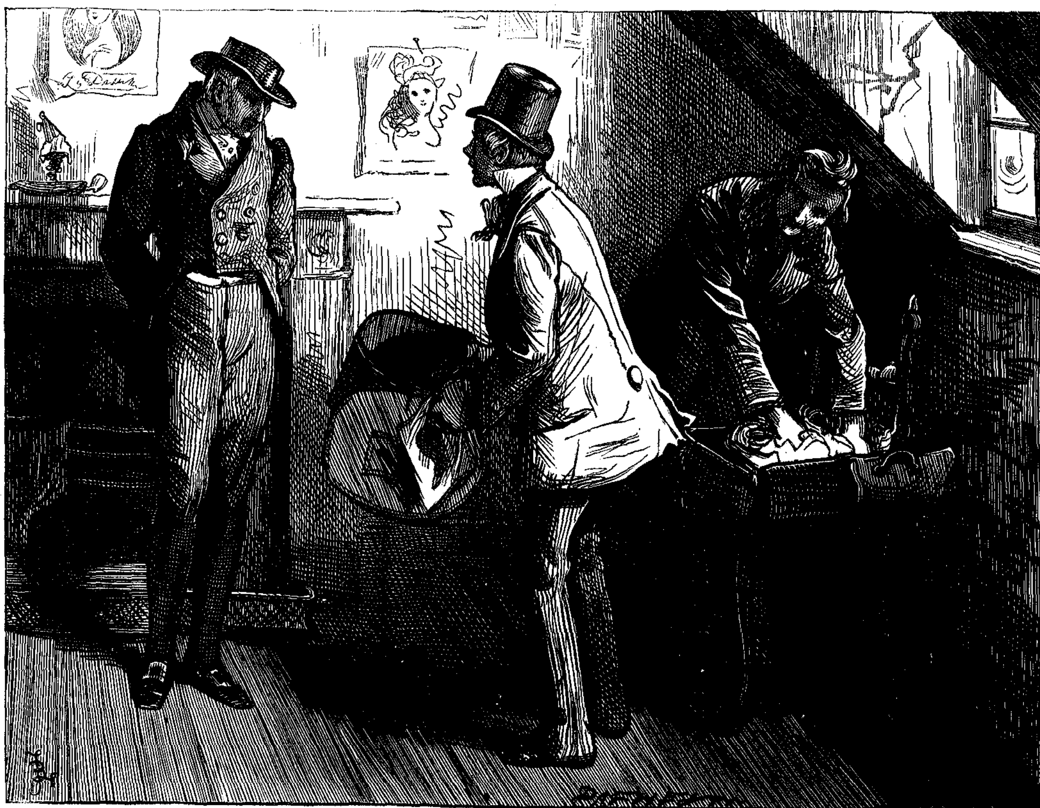
maal hier is geweest — ik meen niet met de familie, jufvrouw, maar toen zij zoo als een trekvogel hier is doorgevlogen. Mylady is, voor haar doen, niet druk uit geweest, en heeft veel hare kamer gehouden." — "Kastanje-Hof, Thomas," zegt de huishoudster met trotsche ingenomenheid, "zal mylady dat wel te boven helpen. Er is geen gezonder grond of lucht in de wereld."

Thomas mag op dit punt zijn eigen gevoelen hebben, en geeft waarschijnlijk een wenk daarvan door de manier, waarop hij met de hand over zijne kort gesnedene haren strijkt; maar hij wacht zich wel om verder iets daarvan te kennen te geven, en gaat naar de bediendenkamer om zich op koud vleesch en bier te vergasten.

Deze rijknecht is het loodsmannetje, dat den edelen haai vooruitzwemt. Den volgenden avond komen Sir Leicester en mylady met hun talrijk gevolg, en te gelijk komen de neven en andere lieden uit alle windstreken aan. Van dat oogenblik af vliegen eenige weken lang geheimzinnige, naamlooze personen heen en weder, die gedurig daar rondzwerven waar Doodle zich op het oogenblik met goud en bier laat vertegenwoordigen, maar die eenvoudig menschen zijn, die nooit hunne rust kunnen houden en nooit ergens iets uitvoeren.

Bij deze nationale gelegenheid begint Sir Leicester zijne neven nuttig te vinden. Iemand, meer geschikt dan Rob Stables om adellijke liefhebbers van de jacht aan tafel te onderhouden, kan er niet zijn. Betere gentlemen dan de andere neven om naar de plaatsen te rijden waar gestemd wordt en zich daar als voorvechters van Engeland te laten zien, zijn er niet te vinden. Volumnia is een weinigje verlept, maar zij is van den echten stam, en er zijn er nog velen, die prijs stellen op haar geestig gesprek, op hare Fransche raadseltjes, zoo oud, dat zij door het verloop van tijd bijna weder nieuw zijn geworden, op de eer van de schoone Miss Dedlock naar de tafel te leiden, of zelfs op het voorrecht van hare hand op een bal. Bij deze nationale gelegenheid kan men al dansende politieke diensten bewijzen; en men ziet Volumnia ook gedurig rondhuppelen, ten voordeele van een ondankbaar vaderland, dat zoo karig met zijne pensioenen is.

Mylady geeft zich niet veel moeite om de

"IK MOET U FELICITEEREN, MIJNHEER GUPPY; GE ZIJT EEN GELUKKIG JONGMENSCH, MIJNHEER." (blz. 278).

talrijke gasten te onderhouden, en daar zij nog ongesteld blijft, vertoont zij zich zelden voor laat op den dag. Maar bij al die akelige diners, vervelende ontbijten en basiliskus-achtige bals brengt hare enkele verschijning reeds eene verademing aan. Wat Sir Leicester aangaat, hij acht het eene volslagene onmogelijkheid, dat iemand, die het geluk heeft van onder zijn dak ontvangen te worden, in eenig opzicht iets kan missen; en zoo uitmuntend met zich zelven tevreden, stapt hij door het gezelschap rond en doet de werking van een statigen ijsberg.

Dagelijks draven de neven door het stof der wegen, of galoppeeren zij over het gras langs den kant, naar de plaats waar eene stemming plaats heeft (met zeemen handschoenen en jachtzweepen voor de graafschappen, en met glacé handschoenen en karwatsen voor de steden) en dagelijks brengen zij rapporten terug, waarover Sir Leicester, onder het diner, deftige redevoeringen houdt. Dagelijks nemen de onrustige lieden, die nooit iets te doen hebben, den schijn aan alsof zij het al vrij druk hadden. Dagelijks heeft Volumnia, als vertrouwde nicht, een praatje met Sir Leicester over den staat des lands, en Sir Leicester begint te begrijpen, dat Volumnia veel dieper nadenkt dan hij zich verbeeld had.

"Hoe gaat het?" zegt Miss Volumnia, hare handen samenvouwende. "Z ij n wij gered?"

De groote zaak heeft voor ditmaal bijna haar beslag, en over eenige dagen zal Doodle weder rust kunnen nemen. Sir Leicester is na het diner juist in het salon gekomen; — eene schitterende ster, door wolken van neven omringd.

"Volumnia," antwoordt Sir Leicester, die eene lijst in de hand heeft, "het gaat tamelijk wel." — "Maar tamelijk wel!"

Hoewel het zomerweder is, heeft Sir Leicester toch altijd des avonds een vuur voor zich alleen. Hij zet zich daarbij op zijne gewone plaats achter een scherm, en herhaalt op een vasten toon en met zeker ongenoegen, alsof hij zeggen wilde: Ik ben geen gewoon mensch, en als ik "tamelijk wel" zeg, moet dat niet als eene gewone uitdrukking worden opgevat: "Volumnia, het gaat tamelijk wel."

"Ten minste is er geene oppositie tegen *u*," zegt Volumnia, met vertrouwende zekerheid. — "Neen, Volumnia. Dit verdoolde land heeft in vele opzichten zijne zinnen verloren, met leedwezen moet ik dit zeggen, maar...." — "Zoo razend is het toch niet. Het verheugt mij dit te hooren."

Dat Volumnia het gezegde aldus aanvult, herstelt haar in zijne gunst. Sir Leicester schijnt, met eene vriendelijke buiging van zijn hoofd, bij zich zelven te zeggen: "Over het geheel is zij eene verstandige vrouw, schoon zij wel eens wat overijlt."

Eigenlijk was, wat eene oppositie tegen zijne verkiezing betrof, de aanmerking der schoone Volumnia overbodig; Sir Leicester behandelt bij die gelegenheden zijn eigen candidaatschap als eene groote bestelling in een winkel, die ten spoedigste moet worden uitgevoerd. Twee andere plaatsen, die hem toebehooren, beschouwt hij als bestellingen van minder belang, zendt slechts de candidaten daarheen, en geeft de handwerkslieden te kennen: "Gij zult wel zoo goed wezen van deze materialen twee parlementsleden te maken, en ze thuis te zenden zoodra zij gereed zijn."

"Het spijt mij te moeten zeggen, Volumnia, dat op vele plaatsen de inwoners een slechten geest hebben getoond, en dat deze oppositie tegen het gouvernement van een zeer hatelijken en bitteren aard is geweest." — "R-r-rampzaligen!" zegt Volumnia. — "Zelfs," vervolgt Sir Leicester, met een blik naar de neven op sofa's en stoelen in het rond, "zelfs in vele — of eigenlijk in de meeste van die plaatsen, waar het gouvernement de factie heeft overwonnen...."

(In het voorbijgaan moet hier worden aangemerkt, dat de Coodleïeten altijd bij de Doodleïeten eene factie heeten, en dat het de Doodleïeten bij de Coodleïeten eveneens gaat.)

"Zelfs daar spijt en grieft het mij, voor de eer van E n g e l a n d, u te moeten berichten, dat de partij niet gezegepraald heeft zonder ontzettende kosten te moeten maken. Honderd," zegt Sir Leicester, met nog grooter deftigheid naar de neven rondziende en van verontwaardiging zwellende, "honderd duizenden van ponden!"

Indien Volumnia een gebrek heeft, is het dit, dat zij een weinigje al te onnoozel is; daar eene onnoozelheid, die bij een sjerpje en omgespeld halsdoekje zeer goed zou staan, niet wel bij rouge en parelsnoer past. Hoe dit zij, door die onnoozelheid gedreven, vraagt zij:

"Waarvoor?" — "Volumnia," antwoordt Sir Leicester, op een streng berispenden toon; "Volumnia!" — "Neen, neen, ik meen niet waarvoor!" roept Volumnia, met haar geliefkoosd gilletje. "Hoe dom ben ik toch! Ik meen: hoe jammer!" — "Het verheugt mij," antwoordt Sir Leicester, "dat gij meent: hoe jammer!"

Volumnia haast zich om haar gevoelen uit te drukken, dat die slechte menschen als hoogverraders te recht gesteld moesten worden, en gedwongen om de partij te ondersteunen.

"Het verheugt mij, Volumnia," herhaalt Sir Leicester, zonder op die bevredigende verklaringen te letten, "dat gij meent: hoe jammer. Het is eene schande voor de kiezers. Maar dewijl gij, hoewel onbedacht en zonder eigenlijk zulk eene onredelijke vraag te willen doen, mij gevraagd hebt, waarvoor, zoo laat ik u antwoorden: Voor noodzakelijke onkosten. En ik vertrouw van uw gezond verstand, Volumnia, dat gij hier noch elders verder over dat onderwerp zult spreken."

Sir Leicester gevoelt zich verplicht eene ontzagwekkende houding tegenover Volumnia aan te nemen, dewijl het gerucht loopt, dat deze noodzakelijke onkosten, in een paar honderd petitiën, op eene zeer onaangename manier met het woord omkooping in verband zullen gebracht worden; en dewijl eenige boosaardige spotters daarom reeds hebben gezegd, dat het gewone kerkelijke gebed voor het Hooge hof van het Parlement wel uit het formulier mocht worden weggelaten, en de gemeente daarentegen moest verzocht worden om te bidden voor zeshonderd acht en vijftig gentlemen in zeer bedenkelijke omstandigheden.

"Ik denk," merkt Volumnia aan, nadat zij zich eenigszins van haar schrik heeft hersteld, "ik denk, dat mijnheer Tulkinghorn zich wel half dood zal gewerkt hebben." — "Ik weet niet," zegt Sir Leicester, zijne oogen wijd openzettende, "waarom mijnheer Tulkinghorn zich half dood zou werken. Ik weet niet welke bezigheden mijnheer Tulkinghorn kan hebben. Hij is geen candidaat."

Volumnia had gedacht, dat hij misschien gebruikt was. Sir Leicester zou wel willen weten door wien en waartoe? Volumnia, wederom bedremmeld, vermoedt, door Iemand, om raad te geven en schikkingen te maken. Sir Leicester weet niet, dat eenig client van mijnheer Tulkinghorn zijn bijstand heeft noodig gehad.

Een flauwe, zwakkelijke neef met kneveltjes, die in een uiterst kwijnenden toestand op eene sofa ligt, merkt nu aan, dat zijn knecht hem gisteren gezegd heeft, dat Tulkinghorn naar die ijzersmelterijen is gegaan om een rechtsgeleerd advies over het een of ander te geven, en dat het, daar de verkiezing in dat district dien dag is afgeloopen, heel aardig zou zijn als Tulkinghorn nu eens aankwam met de tijding, dat de candidaat van Coodle de neerlaag had gekregen.

Mercurius, die koffie presenteert, bericht Sir Leicester hierop, dat mijnheer Tulkinghorn reeds is aangekomen en aan zijn diner zit. Mylady keert voor een oogenblik haar hoofd om en ziet dan weder strak voor zich.

Volumnia is opgetogen, dat die verrukkelijke man gekomen is. Hij is zoo origineel, altijd zoo stroef en stil, en weet zooveel dingen, die hij nooit zeggen wil. Volumnia is overtuigd, dat hij een vrijmetselaar moet zijn. Hij staat zeker aan het hoofd van eene loge, draagt een voorschootje, en wordt tusschen kandelaren en troffels als een afgod aangebeden. De schoone Miss Dedlock uit deze schertsende gezegden op hare jeugdigste manier, terwijl zij een beursje zit te knoopen.

"Hij is zoolang ik hier ben nog niet eens aangekomen" voegt zij er bij. "Ik dacht al, dat ik mij over den onstandvastige moest doodtreuren. Ik hield er mij bijna zeker van, dat hij dood was."

Het kan de toenemende duisternis van den avond zijn, of wel de nog donkerder duisternis in haar binnenste, maar mylady's gezicht wordt donker alsof zij dacht: "Ik wenschte, dat hij dood was."

"Mijnheer Tulkinghorn," zegt Sir Leicester, "is hier altijd welkom, en waar hij ook wezen mag, hij is altijd even discreet. Een zeer bruikbaar man, die ook algemeen naar verdienste geacht wordt."

De flauwe neef onderstelt, dat hij schatrijk is.

"Hij heeft vermogen, daaraan twijfel ik niet," zegt Sir Leicester, "en dus belang bij 's lands welvaren. Hij wordt natuurlijk goed betaald, en verkeert bijna op gelijken voet in de hoogste kringen."

Iedereen schrikt, want dichtbij wordt een geweer afgeschoten.

"Lieve hemel, wat is dat!" roept Volumnia met haar gewoon gilletje. — "Eene rat, die zij geschoten hebben," zegt mylady.

De heer Tulkinghorn treedt binnen, gevolgd door Mercurius, en met lampen en kaarsen.

"Neen," zegt Sir Leicester, "mij dunkt van neen. Mylady, hebt gij er niets tegen om nog wat in de schemering te zitten?"

Integendeel, mylady doet dit zelfs liever.

"Volumnia?"

"O, Volumnia vindt niets zoo verrukkelijk als in het donker te zitten praten.

"Brengt ze dan weder weg," zegt Sir Leicester. "Mijnheer Tulkinghorn, ik verzoek u wel verschooning. Hoe vaart gij?"

Mijnheer Tulkinghorn nadert met zijn gewonen langzamen tred, zeer op zijn gemak, bewijst in het voorbijgaan zijne hulde aan mylady, geeft Sir Leicester de hand, en laat zich op den stoel zakken, welke voor hem bestemd is, die iets heeft mede te deelen, en die aan de overzijde van het tafeltje staat, waarop de baronet gewoon is zijne courant neer te leggen. Sir Leicester is bevreesd, dat mylady, daar zij niet zeer wel is, voor dat opene venster koude zal vatten. Mylady is hem zeer verplicht, maar wilde liever daar blijven zitten, om lucht te hebben. Sir Leicester staat op, haalt het sjaaltje over hare schouders op en komt naar zijn stoel terug. Mijnheer Tulkinghorn neemt ondertusschen een snuifje.

"Wel," zegt Sir Leicester. "Hoe is die verkiezing nu afgeloopen?" — "Och, heel tegengevallen. Van het begin geene de minste kans. Zij hebben beide hunne candidaten er door gekregen. Gij zijt volkomen geslagen. Drie tegen een."

Het behoort tot mijnheer Tulkinghorn's meesterlijke politiek geene politieke gevoelens, of eigenlijk geheel geene eigene gevoelens te hebben. Daarom zegt hij "gij" zijt geslagen, en niet "wij."

Sir Leicester is heftig vergramd. Volumnia

heeft nooit zoo iets gehoord. De flauwe neef gelooft, dat zulke dingen telkens weer zullen gebeuren, zoolang het gepeupel mag stemmen.

"Het is die plaats, zooals gij weet," vervolgt mijnheer Tulkinghorn in de snel toenemende duisternis, "waar men den zoon van jufvrouw Rouncewell had willen kiezen." — "Een voorstel, gelijk gij mij toen met uwe gewone nauwkeurigheid hebt onderricht, dat hij, met een gepast gevoel van betamelijkheid, heeft afgewezen," zegt Sir Leicester. "Ik kan niet zeggen, dat ik de gevoelens goedkeur, die mijnheer Rouncewell heeft uitgedrukt, toen hij eens, omtrent een half uur lang, hier in de kamer was; maar zijn besluit duidt toch een gevoel van betamelijkheid aan, dat ik volgaarne erken." — "Dat verhinderde hem toch niet," zegt mijnheer Tulkinghorn, "om bij deze verkiezing zeer werkzaam te zijn."

Men hoort Sir Leicester zeer duidelijk eene krampachtige ademhaling doen eer hij weder spreekt.

"Heb ik u wel verstaan?" zegt hij. "Hebt gij gezegd, dat mijnheer Rouncewell bij deze verkiezing zeer werkzaam is geweest?" — "Buitengemeen werkzaam." — "Tegen..." — "O ja wel, tegen u. Hij is een heel goed spreker, duidelijk en nadrukkelijk. Hij maakte een geweldigen indruk, en heeft buitendien veel invloed. Zelfs onder de hand kon niemand iets tegen hem uitrichten."

Het is voor het geheele gezelschap duidelijk, hoewel niemand hem kan zien, dat Sir Leicester met statige verbazing voor zich staart.

"En hij werd daarin zeer door zijn zoon geholpen," zegt mijnheer Tulkinghorn, als tot besluit. — "Door zijn zoon, mijnheer?" herhaalt Sir Leicester, met ontzaglijke beleefdheid. — "Door zijn zoon." — "Die zoon, die het meisje wilde trouwen, dat bij mylady in dienst is?" — "Die zoon. Hij heeft er maar een." — "Dan, op mijne eer," zegt Sir Leicester, na eene poos van dreigende stilte, waaronder men niets gehoord heeft dan een snuivend ademhalen, terwijl men kon voelen hoe hij staarde, "dan, op mijne eer, bij mijn leven, bij mijne reputatie en mijne beginselen, zijn de sluizen der maatschappij opengebarsten en hebben de golven de landpalen — hm — uitgewischt van het samenstel, waardoor de Staat bijeengehouden wordt."

Algemeene uitbarsting van neeflijke verontwaardiging. Volumnia acht het waarlijk hoog tijd, dat er iemand van gezag tusschen beiden komt en een krachtigen maatregel neemt. De flauwe neef denkt, dat het land in vollen ren naar — den — d u v e l gaat.

"Ik verzoek," zegt Sir Leicester, bijna buiten staat om adem te halen, "dat wij niet verder over deze omstandigheid uitweiden. Dat zou overbodig zijn. Mylady, laat ik u, wat dat meisje betreft, in bedenking mogen geven..." — "Ik ben," zegt mylady van haar venster, zacht maar op een beslissenden toon, "niet voornemens om haar weg te doen." — "Dat was ook mijne meening niet," antwoordt Sir Leicester, "en het verheugt mij u dit te hooren zeggen. Daar gij haar uwe gunst waardig acht, wilde ik u in bedenking geven, of gij niet uw invloed zoudt aanwenden om haar uit zulke gevaarlijke handen te houden. Gij zoudt haar onder het oog kunnen brengen, welk een geweld, bij zulk eene vereeniging, hare verplichtingen en hare beginselen zou worden aangedaan, en gij zoudt haar voor een beter lot kunnen bewaren. Gij zoudt haar kunnen doen begrijpen, dat zij door den tijd hier wel een echtgenoot zal vinden, door wien zij niet," voegt Sir Leicester na een oogenblik bedenkens er bij, "van de altaren harer vaderen zou worden weggesleept."

Hij uit deze gezegden met de beleefdheid en vriendelijkheid, welke hij altijd in acht neemt als hij tot zijne vrouw spreekt. Tot antwoord beweegt zij slechts even haar hoofd. De maan gaat op, en waar zij zit, valt een bleeke koude lichtstraal, waarin dat hoofd zichtbaar is.

"Het is evenwel opmerkenswaardig," zegt mijnheer Tulkinghorn, "dat die menschen, op hunne manier, zeer trotsch zijn." — "Trotsch?" Sir Leicester twijfelt aan zijn gehoor. — "Het zou mij niet verwonderen, indien zij allen vrijwillig van dat meisje afzagen — ja, de minnaar ook — in plaats dat zij van hen behoefde af te zien, verondersteld, dat zij onder zulke omstandigheden op Kastanje-Hof bleef." — "Zoo!" zegt Sir Leicester met eene bevende stem. "Nu, gij moet het wel weten, mijnheer Tulkinghorn. Gij hebt met hen omgegaan." — "Inderdaad, Sir Leicester," antwoordt de solliciteur, "ik zeg u de waarheid. Ik zou u zelfs eene historie kunnen vertellen — met permissie van Lady Dedlock."

Haar hoofd geeft een bewijs van toestemming. Volumnia is verrukt. Eene historie! O, hij zal eindelijk eens iets vertellen. Volumnia hoopt, dat er van een spook in komt.

"Neen. Van levend vleesch en bloed." Mijnheer Tulkinghorn zwijgt een oogenblik, en herhaalt met een nadruk, die eenigszins bij zijne gewone eentonigheid afsteekt: "Van levend vleesch en bloed, Miss Dedlock. Deze bijzonderheden zijn mij eerst onlangs ter kennis gekomen, Sir Leicester. Ik zal ze zeer kort verhalen. Zij geven een voorbeeld van wat ik gezegd heb. Ik zal vooreerst geene namen noemen. Lady Dedlock zal mij daarom niet voor onbeleefd houden, hoop ik."

Bij het licht van het vuur, dat bijna is afgebrand, kan men hem naar den maneschijn zien omkijken. Bij het licht der maan kan men Lady Dedlock zien zitten, onbeweeglijk stil.

"Een stadgenoot van dezen mijnheer Rouncewell, een man juist in dezelfde omstandigheden, naar men mij verteld heeft, had het

geluk eene dochter te hebben, die de aandacht eener groote dame trok. Ik spreek hier van eene werkelijk groote dame, niet alleen groot bij hem vergeleken, maar gehuwd met een heer van uw rang, Sir Leicester."

Sir Leicester zegt genadig toestemmend: "Ja wel, mijnheer Tulkinghorn;" daarmede aanduidende, dat zij in de oogen van den ijzersmelter eene aanmerkelijke zedelijke grootte moet gehad hebben.

"De dame was rijk en schoon, het meisje beviel haar, zij behandelde het zeer vriendelijk en hield het altijd bij zich. Nu had deze dame onder al hare grootheid een geheim, dat zij reeds vele jaren bewaard had. Zij was in hare jeugd met een lichtmis geëngageerd geweest — hij was kapitein bij de landmacht, — een man, zoo gevaarlijk, dat er nooit iets goeds kwam van iemand, die met hem in aanraking was. Zij kwam nooit tot een huwelijk met hem, maar zij kreeg toch een kind, waarvan hij de vader was."

Bij het licht van het vuur kan men hem naar den maneschijn zien omkijken. Bij het maanlicht kan men Lady Dedlock zien, die onbeweeglijk stil zit.

"Toen die kapitein dood was, achtte zij zich veilig; maar eene reeks van omstandigheden, waarmede ik u niet behoef op te houden, gaf aanleiding tot de ontdekking. Gelijk ik uit de geschiedenis hoorde, begon die ontdekking met eene onvoorzichtigheid, welke zij zelve eens beging toen zij door iets verrast werd; waaruit blijkt hoe moeielijk het voor de koelbloedigsten is (zij was zeer koelbloedig) altijd op zijne hoede te zijn. Groot was de verbazing en het huiselijk ongenoegen, gelijk gij wel denken kunt; ik laat het aan uwe verbeelding over, Sir Leicester, hoe haar man zich dat aantrok. Maar dat doet er nu niet toe. Toen mijnheer Rouncewell's stadgenoot van die ontdekking hoorde, wilde hij het meisje evenmin langer laten vereeren en begunstigen, als hij haar voor zijne oogen met voeten wilde laten trappen. Zijne trotschheid was van dien aard, dat hij haar terstond weghaalde, met eene verontwaardiging alsof het eene schande voor haar was daar te blijven. Hij had geen het minste gevoel van de eer, die de dame aan zijne dochter door hare gunst en goedheid bewees; in het minste niet. Hij nam de positie van het meisje zoo kwalijk, alsof de dame de gemeenste vrouw was geweest. Dat is de geschiedenis. Lady Dedlock zal het wel willen verschoonen, hoop ik, dat zij van zulk een pijnlijken aard is."

Er bestaan verschillende gevoelens over het gebeurde, allen meer of minder strijdig met dat van Volumnia. Deze jeugdige schoone kan niet gelooven, dat er ooit zulk eene dame geweest is, en verwerpt de geheele geschiedenis als een sprookje. De meerderheid helt tot de meening van den flauwen neef over, welke met korte woorden luidt: "Ging hem niet aan — die duivelsche stadgenoot van Rouncewell." Sir Leicester denkt bij zich zelven aan Wat Tyler en haalt zich eene eigenaardige reeks van gevolgen voor den geest.

Er wordt over het geheel niet veel meer gesproken; want sedert elders die noodzakelijke onkosten begonnen zijn, is men op Kastanje-Hof laat opgebleven, en dit is de eerste avond van vele, waarop de familie alleen is. Het is over tienen, wanneer Sir Leicester mijnheer Tulkinghorn verzoekt om te schellen en licht te laten komen. Nu is de straal van het maanlicht tot eene groote lichtplek geworden, en nu beweegt Lady Dedlock zich voor de eerste maal, staat op en komt naar de tafel om een glas water te drinken. Knipoogende neven, die bij het kaarslicht naar vleermuizen gelijken, dringen toe om het haar te geven. Volumnia (die gaarne iets beters heeft, als het te krijgen is) neemt ook een glas water, maar vergenoegt zich met een zeer matig teugje. Lady Dedlock, elegant en kalm, door bewonderende oogen nagezien, gaat aan de zijde dier nimf, welke dit contrast volstrekt niet gunstig is, langzaam de geheele zaal door en de deur uit.

XLI.

MIJNHEER TULKINGHORN'S KAMER OP KASTANJE-HOF.

Mijnheer Tulkinghorn treedt zijne torenkamer binnen, eenigszins buiten adem door de reis naar boven, hoewel hij die zeer op zijn gemak heeft volbracht. Zijn gezicht heeft eene uitdrukking alsof hij zijn gemoed van iets ernstigs had ontlast en op zijne stille manier weltevreden was. Als men van iemand, die zich zelven zoo streng in bedwang hield, wilde zeggen, dat hij triomfeerde, zou men hem evenveel onrecht aandoen als met te denken, dat hij ooit door liefde, of teerhartigheid, of eenige andere romaneske zwakheid werd lastig gevallen. Hij is bedaard vergenoegd. Misschien streelt hem een eenigszins grooter gevoel van macht, terwijl hij een zijner zwaar geaderde polsen met de andere hand omsluit, en zoo met de handen op den rug en onhoorbare schreden op en neer stapt.

Er staat eene schrijftafel in de kamer, waarop een tamelijk groote hoop papieren ligt. De lamp met een groen schermpje is aangestoken, zijn bril ligt op zijn lessenaar, de leuningstoel is daarvoor geschoven, en het schijnt alsof hij voornemens was nog een uurtje aan zijne zaken te besteden eer hij naar bed gaat. Maar hij heeft juist geen lust om te werken. Na een blik over de documenten, die op zijne aandacht liggen te wachten — met een laag over de tafel gebogen hoofd, daar zijn gezicht des avonds

wat zwak wordt om druk of schrift te lezen — opent hij het tot aan den grond reikende venster, en stapt naar buiten op het plat. Daar wandelt hij in dezelfde houding op en neer, om na de geschiedenis, die hij beneden heeft verteld, wat te bekoelen, indien iemand, die altijd zoo koel is, dit kan noodig hebben.

Er is een tijd geweest, toen menschen zoo geleerd als mijnheer Tulkinghorn in het sterrenlicht op een torenplat wandelden en naar den hemel opzagen om daar hun lot te lezen. Een heirleger van sterren is dien avond zichtbaar, hoewel haar glans door dien der maan wordt verdonkerd. Indien hij zijne eigene ster zoekt, terwijl hij zoo regelmatig heen en weder wandelt, moet het die bleeke zijn, om daar beneden zulk een valen vertegenwoordiger te hebben. Indien hij zijn toekomstig lot zoekt te lezen, kan dat wel dichterbij met andere letters geschreven zijn.

Terwijl hij op het plat heen en weer stapt, met zijne oogen waarschijnlijk zoo hoog boven zijne gedachten als zij hoog boven de aarde zijn, en hij zoo het venster voorbijkomt, wordt hij eensklaps gestuit door twee oogen, wier blik den zijnen ontmoet. De zoldering zijner kamer is laag, en het bovenste gedeelte der deur, tegenover het venster, is van glas. Er is van binnen nog eene met baai bekleede deur, maar daar het een warme avond is, heeft hij deze bij het inkomen niet gesloten. De oogen, die de zijne ontmoeten, staren van den gang door het glas naar binnen. Hij kent ze wel. Sedert jaren is het bloed niet zoo snel en rood naar zijn gezicht opgevlogen, als nu hij Lady Dedlock herkent.

Hij stapt de kamer binnen, zij doet dit insgelijks en sluit beide deuren achter zich. Er spreekt eene woeste gemoedsbeweging — is het angst of gramschap? — uit hare oogen. Voor het overige heeft zij hetzelfde voorkomen als zij twee uren geleden beneden had.

Is het nu angst of gramschap? Hij kan er zich niet van verzekeren. Beide zouden even bleek, beide even strak kunnen zijn.

"Lady Dedlock?"

Zij spreekt in het eerst niet, zelfs niet nadat zij zich langzaam in den leuningstoel bij de tafel heeft laten zinken. Zij zien elkander aan gelijk twee geschilderde portretten.

"Waarom hebt gij voor zoovele personen mijne geschiedenis verhaald?" — "Lady Dedlock, het was noodig u te onderrichten, dat mij die bekend was." — "Hoelang hebt ge ze geweten?" — "Ik heb ze lang vermoed — eerst kort ten volle gekend." — "Maanden?" — "Dagen."

Hij staat voor haar met de eene hand op de leuning van een stoel en de andere in zijn ouderwetsch vest gestoken, juist gelijk hij sedert haar huwelijk altijd voor haar heeft gestaan. Dezelfde stijve beleefdheid, dezelfde eerbiedige bedaardheid, die evengoed voor iets dreigends kan worden gehouden; de geheele man hetzelfde koude, donkere voorwerp, op denzelfden afstand, die nooit door iets verminderd is geworden.

"Is dat waar, wat dat arme meisje aangaat?"

Hij steekt zijn gebogen hoofd een weinig vooruit, alsof hij de vraag niet wel begrijpt.

"Gij weet wel wat gij verteld hebt. Is dat waar? Kennen hare betrekkingen mijne geschiedenis ook? Is zij al een straatpraatje? Wordt zij op de muren geschreven en op de straten uitgeroepen?"

"Zoo! Gramschap, vrees en schaamte. Alle drie met elkander in strijd. Welk eene geestkracht heeft die vrouw, om die woedende hartstochten te bedwingen!" Zoo iets denkt mijnheer Tulkinghorn, terwijl hij haar aanziet en onder haar blik zijne ruige, grijze wenkbrauwen eene haarbreedte meer dan gewoonlijk samentrekt.

"Neen, Lady Dedlock. Dat was maar eene onderstelling, die mij inviel omdat Sir Leicester zoo uit de hoogte sprak. Maar het zou werkelijk zoo zijn, als zij wisten — wat wij weten." — "Dus weten zij het nog niet?" — "Neen." — "Kan ik, eer zij het weten, dat arme meisje voor schade bewaren?" — "Inderdaad, Lady Dedlock," antwoordt mijnheer Tulkinghorn, "daaromtrent kan ik u niets met zekerheid zeggen."

En terwijl hij met de belangstelling eener oplettende nieuwsgierigheid den strijd in hare borst gadeslaat, denkt hij: "De geest- en lichaamskracht van die vrouw is waarlijk verbazend."

"Mijnheer," zegt zij, genoodzaakt voor een oogenblik hare lippen dicht te knijpen, om duidelijk te kunnen spreken. "Ik wil de zaak duidelijker maken. Ik trek uwe onderstelling niet in twijfel. Ik heb dat voorzien en de waarheid er van even sterk gevoeld als gij doen kunt, toen ik mijnheer Rouncewell hier zag. Ik begreep zeer wel, dat hij, als hij mij zien kon gelijk ik was, dat arme meisje verontreinigd zou achten door voor een oogenblik, hoe onschuldig ook, het voorwerp mijner hoog aanzienlijke begunstiging te zijn geweest. Maar ik stel belang in haar; of, daar ik niet meer hier behoor, moest ik liever zeggen, ik deed dat; en als gij de vrouw, die onder uw voet ligt, zooveel mededoogen kunt bewijzen, dat gij dit in aanmerking neemt, zal zij zeer gevoelig zijn voor uwe barmhartigheid."

Mijnheer Tulkinghorn, die zeer oplettend heeft geluisterd, haalt verontschuldigend zijne schouders op en trekt zijne wenkbrauwen nog wat meer te zamen.

"Gij hebt er mij op voorbereid, dat ik ten toon gesteld zal worden, en ook daarvoor dank ik u. Is er iets, dat gij van mij vordert? Zijn er aanspraken, waarvan ik afstand kan doen, of moeielijkheden en onaangenaamheden, die ik

mijn echtgenoot kan besparen als het er op aankomt om zich zelven van mij te bevrijden, door u bewijs te geven, dat uwe ontdekking waarheid is? Ik wil hier en terstond alles schrijven wat gij mij dicteert. Ik ben er toe gereed."

"Zij zou het doen ook," denkt de solliciteur, ziende met welk een vaste hand zij de pen opneemt.

"Ik wil u met niets lastig vallen, Lady Dedlock; en ik verzoek u om u zelve te sparen." — "Ik heb dit lang verwacht, gelijk gij weet. Ik wensch mij zelve niet te sparen en evenmin gespaard te worden. Gij kunt mij niets ergers doen dan gij gedaan hebt. Doe nu ook het overige." — "Lady Dedlock, er is niets te doen. Ik zal de vrijheid nemen om eenige woorden te spreken, wanneer gij gedaan hebt."

Het zou schijnen, dat zij nu elkander niet meer behoefden te bewaken, maar zij doen dit toch nog al dien tijd, en de sterren bewaken hen beiden door het opene venster. Ver in den maneschijn liggen velden en bosschen te rusten, en het ruime huis is even stil als het enge. Het enge! Waar zijn, in dezen vreedzamen nacht, de graver en de spade, bestemd om het laatste groote geheim bij de vele geheimen van mijnheer Tulkinghorn's aanzijn te voegen? Is de man al geboren, is de spade al gesmeed? Vreemde vragen om te bedenken, nog vreemder misschien om niet te bedenken, onder de waakzame sterren in een zomernacht.

"Van berouw of wroeging, of iets, dat ik gevoel," vervolgt Lady Dedlock weldra, "zeg ik geen woord. Als ik niet stom was, zoudt gij toch doof zijn. Stappen wij daarvan af. Dat is niet voor uwe ooren."

Hij houdt zich alsof hij daartegen wil protesteeren, maar zij wijst hem af door minachtend met hare hand te wuiven.

"Over geheel andere dingen kom ik u spreken. Mijne juweelen zijn allen waar zij bewaard behooren te worden. Zij zullen daar gevonden worden. Mijne kleederen en alle kostbaarheden, die ik heb, insgelijks. Wees zoo goed te zeggen, dat ik eenig geld bij mij had, maar geene aanzienlijke som. Ik droeg mijne eigene kleeren niet, om niet opgemerkt te worden. Ik ging om voortaan verdwenen te zijn. Maak dit bekend. Anders heb ik u niets te zeggen." — "Neem mij niet kwalijk, Lady Dedlock," zegt mijnheer Tulkinghorn, geheel onbewogen: "ik ben niet zeker, dat ik u wel begrijp. Wilt gij vertrekken?" — "Ja, om geheel te verdwijnen. Niemand moet hier ooit meer iets van mij weten of hooren. Ik ga terstond."

Mijnheer Tulkinghorn schudt zijn hoofd. Zij staat op, maar hij, zonder zijne eene hand van den stoel te nemen of de andere uit zijn ouderwetsch vest te halen, schudt nog eens zijn hoofd.

"Wat? Niet gaan, gelijk ik gezegd heb?" — "Neen, Lady Dedlock," antwoordt hij zeer kalm. — "Weet gij wel, welk eene verlossing mijn verdwijnen zal zijn? Hebt gij vergeten, welk eene vlek ik hier ben en voor wien?" — "Neen, Lady Dedlock, volstrekt niet."

Zonder zich te verwaardigen om verder iets te zeggen, gaat zij naar de deur, en heeft reeds hare hand daaraan geslagen, toen hij, zonder hand of voet te bewegen of zijne stem te verheffen, zegt:

"Lady Dedlock, wees zoo goed om te blijven en mij aan te hooren, of eer gij bij de trap zijt, luid ik de alarmklok en breng het geheele huis in beweging. En dan moet ik ronduit spreken, voor alle gasten en bedienden, mannen en vrouwen, die hier zijn."

Hij heeft haar overwonnen. Zij wankelt, beeft en brengt verbijsterd hare hand aan haar hoofd. Geringe teekenen zouden dit bij iemand anders zijn; maar wanneer het geoefend oog van mijnheer Tulkinghorn bij zoo iemand een oogenblik van besluiteloosheid waarneemt, weet hij hoeveel dit waard is.

Snel hervat hij: "Wees zoo goed om mij aan te hooren, Lady Dedlock," en wijst naar den stoel, waarvan zij is opgestaan. Zij aarzelt, maar hij wijst nog eens, en zij zet zich weder.

"De betrekkingen tusschen ons zijn van een ongelukkigen aard, Lady Dedlock, maar zij zijn niet door mij veroorzaakt, en ik behoef er dus geene verschooning voor te verzoeken. Mijne betrekking tot Sir Leicester is u zoo wel bekend, dat ik mij bijna niet anders kan verbeelden, of gij moet reeds lang gedacht hebben, dat ik de man was, die het eerst tot die ontdekking moest komen." — "Mijnheer," antwoordt zij, zonder van den grond op te zien, waarop zij nu hare oogen heeft gevestigd. "Beter dat ik heenga. Het zou veel beter zijn geweest, dat ge mij niet hadt opgehouden. Ik heb niets meer te zeggen." — "Neem mij niet kwalijk, Lady Dedlock, dat ik er nog iets heb bij te voegen." — "Ik wil dan bij het venster naar u hooren. Ik kan hier geen adem halen."

De blik, waarmede hij haar naziet, terwijl zij naar het venster gaat, duidt een oogenblikkelijk wantrouwen aan, dat zij voornemens is over de borstwering van het plat te springen en zich op het terras beneden te pletteren te laten vallen. Maar nadat hij even hare gestalte heeft waargenomen, terwijl zij daar, zonder eenigen steun te zoeken, voor het venster staat, en uitziet — niet opziet — naar de sterren, somber uitziet naar die sterren, die laag aan den hemel staan, stelt hij zich weder gerust. Door zich om te keeren, staat hij op geringen afstand achter haar.

"Lady Dedlock, het is mij nog niet gelukt met mij zelven eens te worden, hoe ik hierin moet handelen. Het is mij niet duidelijk wat ik nu behoor te doen. Ondertusschen moet ik

u verzoeken, het geheim te bewaren, gelijk gij het zoolang hebt bewaard, en u niet te verwonderen, dat ik het ook bewaar."

Hij zwijgt even, maar zij geeft geen antwoord.

"Verschooning, Lady Dedlock. Dit is een gewichtig onderwerp. Gij vereert mij toch met uwe aandacht?" — "Ja." — "Ik dank u. Ik had dit wel kunnen weten, naar hetgeen ik van de kracht van uw karakter heb gezien. Ik had u die vraag niet moeten doen, maar ik ben gewoon mij stap voor stap te verzekeren of ik op vasten grond ga. De eenige zorg in dit ongelukkige geval is Sir Leicester." — "Waarom," vraagt zij zacht, en zonder haar somberen blik van die ver verwijderde sterren af te wenden, "houdt gij mij dan in zijn huis?" — "Omdat hij de zorg is. Ik behoef u niet te zeggen, Lady Dedlock, dat Sir Leicester zeer trotsch is; dat hij zich volkomen op u verlaat; dat een val van de maan uit de lucht hem niet meer verbazen zou dan uw val van uwe hooge standplaats als zijne vrouw."

Zij haalt snel en zwaar adem, maar staat daar overigens zoo onverschrokken als hij haar ooit in het midden van het statigste gezelschap heeft zien staan.

"Ik verklaar u, Lady Dedlock, dat ik, zonder iets van een aard als dit geval, evengoed zou gehoopt hebben, den oudsten boom op dit goed met mijne bloote handen uit den grond te halen, als uw invloed op Sir Leicester te verzwakken, of zijn vertrouwen op u te schokken. En zelfs nu, met dit geval, aarzel ik nog. Niet, dat hij er aan twijfelen kan (dit is zelfs voor hem onmogelijk), maar omdat niets hem op den slag kan voorbereiden." — "Ook mijne vlucht niet?" zegt zij. "Denk nog eens daarover." — "Uwe vlucht, Lady Dedlock, zou de geheele waarheid, en honderdmaal meer dan de geheele waarheid, wijd en zijd verspreiden. Het zou dan onmogelijk zijn de eer der familie voor een enkelen dag te redden. Daaraan is niet te denken."

Zijn antwoord heeft iets koel beslissends, dat geene tegenspraak toelaat.

"Als ik zeg, dat Sir Leicester de eenige zorg is, zijn hij en de eer der familie een en hetzelfde. Sir Leicester en het baronetschap, Sir Leicester en Kastanje-Hof, Sir Leicester en zijne voorouders en zijn erfgoed," mijnheer Tulkinghorn zegt dit zoo droog als maar mogelijk is, "dit behoef ik u niet te zeggen, Lady Dedlock, zijn onafscheidelijk." — "Ga voort." — "Daarom," vervolgt mijnheer Tulkinghorn, op zijn onverschillig redeneerenden toon, "heb ik veel in overweging te nemen. Dit geval moet stilgehouden worden, als het eenigszins mogelijk is. Hoe kan het mogelijk zijn, als Sir Leicester er krankzinnig van wordt, of er door op zijn sterfbed wordt gebracht? Als ik hem morgen dien schok toebracht, hoe zou de plotselinge verandering in hem dan verklaard kunnen worden? Wat kon er de reden van zijn? Wat kon u van elkander verwijderd hebben? Dan zou het op muren schrijven en op straten roepen terstond beginnen, Lady Dedlock; en gij moet wel bedenken, dat dit niet u alleen zou aangaan (wie ik in dit geval niet ontzien kan), maar uw echtgenoot, Lady Dedlock, uw echtgenoot."

Naarmate hij vordert spreekt hij duidelijker, maar met geen ziertje meer vuur of nadruk.

"Er is nog een ander oogpunt," vervolgt hij, "dat de zaak aanbiedt. Sir Leicester is met bijna blinde ingenomenheid aan u gehecht. Hij zou wel eens niet in staat kunnen zijn om die ingenomenheid te overwinnen, al wist hij zelfs wat wij weten. Ik onderstel hier een uiterste, maar het zou zoo kunnen zijn. Zoo ja, dan zou het beter zijn, dat hij niets wist. Beter voor hem en voor mij. Ik moet dat alles in aanmerking nemen, en het loopt te zamen om het zeer moeielijk te maken tot een besluit te komen."

Zij blijft naar dezelfde sterren staren, zonder een woord te spreken. Zij beginnen te verbleeken, en het is alsof de koude haar doet bevriezen.

"Mijne ondervinding leert mij," zegt mijnheer Tulkinghorn, die nu zijne handen in zijne zakken heeft gestoken, en zoo, als ware hij eene machine, voortredeneert; "mijne ondervinding leert mij, Lady Dedlock, dat de meeste menschen veel beter zouden doen als zij het trouwen maar lieten blijven. Dat is de grond van hunne meeste onaangenaamheden. Zoo dacht ik toen Sir Leicester trouwde, en zoo heb ik sedert altijd gedacht. Maar niets meer daarvan. Ik moet mij nu naar de omstandigheden richten. Ondertusschen moet ik u verzoeken om alles te verzwijgen, gelijk ik insgelijks zal doen." — "Moet ik dan dag aan dag mijn tegenwoordig leven voortslepen, zoolang het u behaagt?" vraagt zij, nog naar de lucht ziende. — "Ik vrees van ja, Lady Dedlock." — "Is het noodzakelijk, denkt gij, dat ik zoo aan den brandpaal gebonden blijf?" — "Ik ben overtuigd, dat het noodzakelijk is wat ik u aanraad." — "Moet ik op dit versierde schavot blijven, waarop ik zoolang mijn ellendig bedrog heb gespeeld, en dat onder mij zal neervallen als gij het teeken geeft?" zegt zij langzaam. — "Niet zonder waarschuwing, Lady Dedlock. Ik zal geen stap doen, zonder u vooraf daarvan kennis te geven."

Zij doet al hare vragen alsof zij die uit een boek van buiten had geleerd en uit haar geheugen opzeide.

"Moeten wij elkander zien als naar gewoonte?" — "Juist als naar gewoonte, als het u belieft." — "En moet ik mijne schuld blijven verbergen, gelijk ik zoovele jaren gedaan heb?" — "Gelijk gij zoovele jaren gedaan hebt. Ik zou zelf niet daarvan gesproken hebben, Lady Dedlock, maar nu mag ik u wel herinneren, dat

uw geheim niet zwaarder voor u kan zijn dan het te voren was, niet erger en niet beter dan voorheen. Het is waar, dat ik het nu weet; maar ik geloof, dat wij elkander toch nooit geheel vertrouwd hebben."

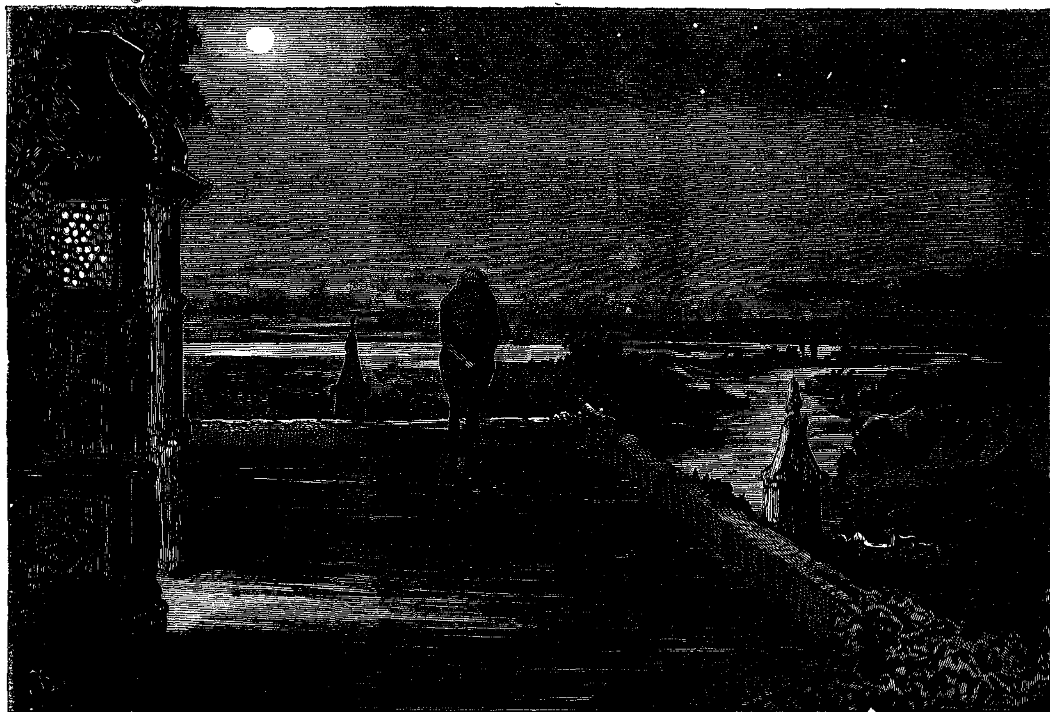
Zij blijft nog eenigen tijd zoo staan alsof zij bevroren was, eer zij vraagt:

"Is er van avond nog iets te zeggen?" — "Wel," antwoordt mijnheer Tulkinghorn zeer beleefd, terwijl hij zachtjes zijne handen wrijft, "ik zou gaarne verzekerd wezen van uwe bewilliging in mijne schikking, Lady Dedlock." — "Daarvan kunt gij verzekerd zijn." — "Goed. En ik wenschte u te herinneren, als eene misschien overbodige voorzorg, in geval het ooit noodig mocht zijn Sir Leicester daarvan te overtuigen, dat ik in ons geheel onderhoud uitdrukkelijk heb doen blijken, dat Sir Leicester's gemoedsrust en eer en de reputatie der familie mijne eenige zorg zijn. Het zou mij verheugd hebben, de belangen van Lady Dedlock insgelijks tot mijne zorg te maken, indien de zaak dat had toegelaten, maar ongelukkig was dit zoo niet." — "Ik kan getuigenis geven van uwe trouw, mijnheer."

Nadat zij dit gezegd heeft, blijft zij nog eene poos roerloos staan, maar eindelijk beweegt zij zich, en keert zich, zonder iets van haar gewoon voorkomen verloren te hebben, naar de deur. Mijnheer Tulkinghorn opent beide deuren voor haar, juist gelijk hij gisteren zou gedaan hebben, en maakt als zij heengaat zijne ouderwetsche buiging. Het is geen gewone blik, dien hij ontvangt van het schoone gelaat, dat in de duisternis verdwijnt, en het is geene gewone beweging, schoon eene zeer geringe, die zijne beleefdheid beantwoordt. Maar, gelijk hij bedenkt als hij alleen gebleven is, die vrouw heeft zich zelve verwonderlijk wel in bedwang gehouden.

Hij zou dit nog beter weten, als hij die vrouw zag gelijk zij door hare eigene kamers op en neer stapt, met loshangende haren, hare handen achter haar teruggebogen hoofd samengesloten, en hare trekken als van pijn verwrongen. Hij zou dit des te meer denken, als hij die vrouw aldus uren lang op en neer zag rennen, zonder stil te staan, zonder vermoeienis te voelen, en altijd vergezeld door den voetstap op de Geestenwandeling. Maar hij sluit, daar de lucht nu kil wordt, het venster, schuift de gordijnen dicht, gaat naar bed en valt in slaap. En waarlijk, wanneer de sterren verdwijnen en het flauwe daglicht de torenkamer binnensluipt, en hem vindt gelijk hij er op zijn oudst uitziet, schijnt het alsof graver en spade reeds besteld waren en spoedig aan het werk zouden zijn.

Hetzelfde flauwe daglicht ziet hoe Sir Lei-

EEN SLECHT VOORTEEKEN. (blz. 286).

cester zijn berouwvol vaderland in een edelmoedigen droom vergiffenis schenkt; en hoe de neven verschillende posten aanvaarden, waarbij het ontvangen van hun salaris het meeste werk uitmaakt; en hoe de kuische Volumnia een bruidschat van vijftig duizend pond aanbrengt aan den leelijken ouden generaal, met een mond vol valsche tanden, lang de bewondering van Bath en de schrik van alle andere plaatsen waar hij komt. Ook in kamertjes, hoog onder het dak en boven stallen en bijgebouwen, waar eene minder hoogvliegende eerzucht droomt van zaligheid in eene portierswoning en in den heiligen echten staat met Will of Sally. De heldere zon gaat op en trekt alles omhoog — de Will's en Sally's, de over den grond zwevende dampen, de neerhangende bladeren en bloemen, de vogelen, viervoetige dieren en kruipende dingen, de tuinlieden om het bedauwde gras te rollen en tot een groen tapijt te maken, en den rook van het groote keukenvuur, die zich kronkelend in de dunne lucht verheft. Eindelijk rijst de vlag op, boven mijnheer Tulkinghorn's nog bewusteloos hoofd, en verkondigt met vreugde, dat Sir Leicester en Lady Dedlock bij hun gelukkigen huiselijken haard zijn gezeten, en dat op het buitengoed in Lincolnshire de gastvrijheid heerscht.

XLII.

MIJNHEER TULKINGHORN'S KAMER THUIS.

Van de groene hoogten en breedgetakte eiken van Kastanje-Hof verplaatst mijnheer Tulkinghorn zich naar de benauwde hitte en het stof van Londen. Zijne manier van komen en gaan tusschen die twee plaatsen is een van zijne ondoordringbare geheimen. Hij wandelt naar Kastanje-Hof alsof het naast de deur zijner kamers lag, en keert naar zijne kamers terug alsof hij Lincoln's Inn Fields geheel niet had verlaten. Voor de reis verwisselt hij niet van kleederen, en naderhand spreekt hij er niet van. Hij is dezen morgen even stil uit zijne torenkamer verdwenen, als hij nu in den schemeravond op het plein verschijnt.

Als een zwart berookte Londensche vogel onder de vogelen, die in deze vroolijke velden zitten te slapen, waar de schapen allen tot perkement, de geiten tot pruiken zijn gemaakt en het gras in hooi is veranderd, komt de uitgedroogde Londensche praktizijn, die onder het menschdom woont, maar niet daarmede verkeert, die oud geworden is zonder ondervinding van eene blijde jeugd te hebben, en die zich zoolang gewend heeft in de hoeken en gaten der menschheid een bekrompen nest te maken, dat hij haar ruimer en beter werkkring heeft vergeten, naar huis wandelen. In den oven, uit de heete straatsteenen en de heete muren samengesteld, heeft hij zich nog droger dan gewoonlijk gebakken; en zijn dorstige geest denkt aan zijn portwijn, dien eene halve eeuw heeft gerijpt.

De lantaarnopsteker wipt aan mijnheer Tulkinghorn's kant van de Fields zijne ladder op en af, wanneer die hoogepriester van adellijke geheimen zijne deur bereikt. Hij gaat de stoep op en wil het donkere voorhuis binnensluipen, wanneer hij op de bovenste trede een met onderdanige vriendelijkheid buigend manneke ontmoet.

"Is dat Snagsby?" — "Ja, mijnheer. Ik hoop, dat gij welvaart, mijnheer. Ik dacht juist, dat ge niet meer komen zoudt, mijnheer, en ik wilde naar huis gaan." — "Zoo! Wat is er? Wat moet ge met mij?" — "Wel, mijnheer," antwoordt Snagsby, zijn hoed, uit eerbied voor zijn besten klant, naast zijn hoofd houdende, "ik wenschte een woordje met u te spreken, mijnheer." — "Kunt gij dat hier doen?" — "O ja wel, mijnheer." — "Spreek dan maar." De solliciteur keert zich om, leunt met zijne armen over het hek boven aan de stoep en kijkt naar den lantaarnopsteker, die nu dichtbij gekomen is. — "Het betreft," zegt Snagsby, op een toon vol geheimzinnigheid, "het betreft — om er niet te veel van te zeggen — iemand van vreemde afkomst." — "Van vreemde afkomst! Wie dan?" zegt mijnheer Tulkinghorn, hem met zekere verwondering aanziende. — "Eene vrouw of jufvrouw, mijnheer. Eene Fransche, als ik mij niet vergis. Ik ben zelf met die taal niet bekend, maar aan hare manieren en haar uitzicht zou ik denken, dat zij eene Fransche was, zeker geene Engelsche. Zij, die boven was, mijnheer, toen mijnheer Bucket en ik de eer hadden van dien straatvegersjongen bij u te brengen." — "O ja, ja. Mademoiselle Hortense." — "Zoo, mijnheer?" Snagsby kucht achter zijne hand zijn kuchje van onderwerping. "Ik ben over het geheel niet bekend met vreemde namen, mijnheer, maar ik twijfel niet of zij zal zoo heeten." Snagsby schijnt dit antwoord begonnen te hebben met een wanhopig voornemen om den naam te herhalen; maar bij nader bedenken kucht hij nog eens om zich te verontschuldigen. — "En wat kunt gij van haar te zeggen hebben, Snagsby?" vraagt mijnheer Tulkinghorn. — "Wel, mijnheer," antwoordt de kantoorwinkelier en beschaduwt zijne mededeeling met zijn hoed; "het valt mij wel wat moeielijk. Mijn huiselijk geluk is zeer groot — ten minste zoo groot als iemand kan verwachten, zekerlijk — maar mijn vrouwtje is eenigszins jaloersch. Om er niet te veel van te zeggen — zij is wel wat erg jaloersch. En ziet ge, dat eene vreemde jufvrouw, die er zoo fatsoenlijk uitziet, in den winkel komt, en in het hofje rondloert — ik zou er niet gaarne zulk eene

sterke uitdrukking voor gebruiken, mijnheer, als ik anders kon, maar ik moet wel zeggen rondloert — gij weet wel, dat is — is het niet zoo? Ik laat het aan uw eigen oordeel over."

Nadat Snagsby dit op een zeer beklaaglijken toon gezegd heeft, kucht hij een kuchje van toepassing, om het verzwegene aan te vullen.

"Hoe zoo? wat wilt ge zeggen?" vraagt mijnheer Tulkinghorn. — "Ja, mijnheer," antwoordt Snagsby, "ik dacht wel, dat gij het zelf wel zoudt gevoelen, en mijn gevoel niet kwalijk nemen, als gij bedenkt hoe teergevoelig mijn vrouwtje is. Gij moet weten, die vreemde jufvrouw — gij hebt daar zoo even haar naam genoemd, maar ik kan dien zoo goed niet uitspreken — heeft dien avond het woord Snagsby opgevangen, want zij is buitengemeen bij de hand, en navraag gedaan en mijn adres gekregen en is, terwijl ik aan tafel zat, naar mij toe gekomen. Nu is Gusta, ons dienstmeisje, heel bedeesd en heeft toevallen, en zij schrikte van die jufvrouw — die heel vinnig kijkt — en van hare nijdige manier van spreken — waarvoor iemand, die wat bloo is, wel bang kan worden, — en in plaats van zich goed te houden, liet zij zich daardoor ontstellen en viel de keukentrap af, van het eene toeval in het andere, zulke toevallen als ik somtijds denk, dat nooit iemand gehad heeft, of uit bijgekomen is, behalve bij ons in huis. Bij gevolg had mijn vrouwtje gelukkig genoeg te doen, en bleef ik alleen in den winkel. En toen zeide zij, dat zij, daar mijnheer Tulkinghorn haar altijd "niet thuis" liet geven, de vrijheid zou nemen van gedurig bij mij aan te komen, tot zij hier werd ingelaten. Sedert heeft zij dan ook, gelijk ik begon te zeggen, in het hofje rondgeloerd — rondgeloerd, mijnheer;" hij herhaalt dit woord met roerenden nadruk. "De gevolgen van zulk eene manier van doen zijn onberekenbaar. Het zou mij niet verwonderen als de buren reeds erg beginnen te krijgen, om niet van mijn vrouwtje te spreken. Terwijl de hemel toch weet," vervolgt hij, zijn hoofd schuddende, "dat ik nooit aan vreemde vrouwen heb gedacht, of er iets van weet, behalve dat zij voorheen meest met bezempjes en tegenwoordig met eene tamboerijn rondloopen. Ik verzeker u, mijnheer, dat ik er nooit meer van geweten heb."

Mijnheer Tulkinghorn heeft zeer ernstig naar dit beklag geluisterd en vraagt nu: "En dit is nu alles, niet waar, Snagsby?" — "Ja, mijnheer, dat is alles," antwoordt Snagsby en besluit met een kuchje, hetwelk duidelijk zegt: "En voor mij is het genoeg — overgenoeg." — "Ik weet niet wat Mademoiselle Hortense wil hebben of kan meenen, of zij moet gek zijn," zegt de solliciteur. — "En al was zij dat, mijnheer," brengt Snagsby smeekend hiertegen in, "dan zou het toch geen troost wezen, als zulk eene gekke vreemde jufvrouw mijn huiselijk geluk kwam verwoesten." — "Neen," zegt de ander. "Welnu. Daar moet een eind aan komen. Het spijt mij, dat gij last van haar gehad hebt. Als zij weder bij u komt, zend haar dan hierheen."

Met vele buigingen en een kort kuchje, waarmede hij verschooning voor zijne vrijpostigheid verzoekt, neemt Snagsby afscheid, en gaat met een verlicht hart naar huis. Mijnheer Tulkinghorn gaat naar boven, en zegt bij zich zelven: "Die vrouwen zijn geschapen om last te geven, de geheele wereld over. Alsof de meesteres niet genoeg was, komt daar nu nog de kamenier! Maar met deze slet zal ik het ten minste kort maken."

Dit zeggende, sluit hij zijne deur open, stapt op den tast door de donkere kamers, steekt zijne kaarsen aan en ziet om zich heen. Het is te donker om veel van de Allegorie te zien; maar de dreigende Romein, die altijd uit de wolken tuimelt en naar beneden wijst, is vrij duidelijk nog daarmede aan den gang. Zonder hem met veel aandacht te verwaardigen, haalt mijnheer Tulkinghorn een sleuteltje uit den zak, ontsluit eene lade, waarin een grooter sleutel ligt, die een koffer ontsluit, waarin hij nog een sleutel vindt, en komt zoo aan den keldersleutel, waarmede hij naar de wijngewesten wil afdalen. Hij gaat met eene kaars in de hand naar de deur, toen er juist aangeklopt wordt.

"Wie is dat? — Zoo, zoo, mejufvrouw, zijt gij het? Gij komt juist bijtijds. Ik heb daar net van u gehoord. Kom! Wat moet gij hebben?"

Hij zet de kaars op den schoorsteenmantel in de kamer van zijn klerk en tikt met den sleutel tegen zijne uitgedroogde wang, terwijl hij Mademoiselle Hortense met dezen welkomstgroet ontvangt. Die katachtige dame, die hare lippen dicht heeft toegeknepen en hem zijdelings aankijkt, sluit zachtjes de deur eer zij antwoord geeft.

"Ik heb veel moeite gehad om u te vinden, mijnheer." — "Hebt gij?" — "Ik ben hier heel dikwijls geweest, mijnheer. Altijd heeft men tegen mij gezegd: "hij is niet thuis; hij heeft iemand bij zich; hij is dit en dat; hij kan u niet spreken." " — "Dat was dan de waarheid." — "Niet de waarheid. Logens!"

Somtijds heeft Mademoiselle Hortense iets schielijks in hare manier van spreken, hetwelk zoo op een tijgerachtigen sprong naar het voorwerp van haar ongenoegen gelijkt, dat dit voorwerp onwillekeurig terugdeinst. Dit is nu het geval van mijnheer Tulkinghorn, hoewel Mademoiselle Hortense, met half geslotene oogen (maar toch altijd zijdelings uitkijkende) slechts verachtelijk glimlacht en haar hoofd schudt.

"Kom aan, mejufvrouw," zegt de solliciteur, ongeduldig met den sleutel op den schoorsteen-

mantel tikkende, "als gij iets te zeggen hebt, zeg het dan, zeg het dan." — "Mijnheer, gij hebt mij slecht behandeld. Gij hebt u gemeen gedragen." — "Gemeen gedragen?" herhaalt de solliciteur en wrijft zijn neus met den sleutel. — "Ja. Dat is het wat ik u te zeggen heb. Dat weet gij zelf wel. Gij hebt mij geattrapeerd — mij gedupeerd — om u informatiën te geven — gij hebt mij gevraagd om u dat kleedje van mij te laten zien, dat mylady op dien avond moest gedragen hebben; gij hebt mij hier laten komen om mij aan dien jongen te laten zien. Zeg, is dat niet zoo?" Mademoiselle Hortense doet nog een tijgerachtigen sprong. — "Gij zijt eene duivelin!" schijnt mijnheer Tulkinghorn te denken, terwijl hij haar wantrouwig aanziet. Daarop antwoordt hij: "Welnu, vrouwmensch. Ik heb u betaald." — "Gij mij betaald!" roept zij met toornige minachting uit. "Twee souvereinen. Ik heb ze niet gewisseld; ik weiger ze, ik veracht ze, ik smijt ze weg." Dit doet zij letterlijk. Terwijl zij nog spreekt, haalt zij ze uit hare borst en werpt ze met zulk een geweld op den vloer, dat zij weder opspringen, eer zij ieder naar den hoek rollen, waar zij na eene poos rondgetold te hebben, blijven liggen. "Gij hebt mij betaald!" zegt Mademoiselle Hortense, hare groote oogen wederom dichtknijpende. "O mijn God! Wel zeker!"

Mijnheer Tulkinghorn krabt zijn hoofd met den sleutel, terwijl zij zich vermaakt met schamper te lachen.

"Gij moet wel rijk wezen, mijne schoone vriendin," merkt hij zeer bedaard aan, "om het geld zoo weg te gooien." — "Ik ben rijk," antwoordt zij. "Ik ben rijk in haat. Ik haat mylady met al mijn hart. Dat weet gij wel." — "Weten? Hoe zou ik dat weten?" — "Omdat gij het heel goed geweten hebt, eer ge mij om die informatiën kwaamt vragen. Omdat gij heel goed geweten hebt, dat ik r-r-razend was!" Het schijnt mademoiselle onmogelijk te zijn de letter r in dit woord genoeg te laten ratelen, hoewel zij hare krachtige uitspraak nog te hulp komt door hare handen dicht te knijpen en hare tanden op elkander te klemmen. — "Zoo, ik wist dat wel?" zegt mijnheer Tulkinghorn, en bekijkt den baard van zijn sleutel. — "Ja, zekerlijk. Ik ben niet blind. Gij hebt u zeker van mij geacht, omdat gij dat wist. Ik verfoei haar." Mademoiselle Hortense slaat hare armen over elkander en werpt hem dit laatste gezegde over een harer schouders toe. — "Hebt gij, nu gij dit gezegd hebt, nog meer te zeggen, mademoiselle?" — "Ik ben nog niet geplaatst. Bezorg mij eene plaats. Maak dat ik eene goede conditie krijg. Als gij dat niet kunt, of dat niet wilt, gebruik mij dan om haar te vervolgen, haar te onteeren, haar tot schande te brengen. Ik zal u goed helpen en met goeden wil. Dat is immers uw oogmerk. Weet ik het niet?" — "Gij schijnt vrij veel te weten," zegt mijnheer Tulkinghorn hierop. — "Doe ik niet? Denkt gij, dat ik zoo onnoozel ben om te gelooven, dat ik hier gekomen ben, zoo gekleed, om met dien jongen te spreken, alleen om eene weddenschap uit te maken? O mijn God! Wel zeker!" Bij dit antwoord, tot aan het woord "maken," is mademoiselle spottend beleefd en vriendelijk geweest; en toen is zij eensklaps tot den bittersten toon van hoon en smaad overgegaan, terwijl hare zwarte oogen op hetzelfde oogenblik bijna gesloten waren en wijd openstonden. — "Laten wij nu eens zien," zegt mijnheer Tulkinghorn, met den sleutel tegen zijne kin tikkende en haar met onverstoorbare kalmte aanziende, "hoe de zaak staat." — "Ja, laten wij zien," antwoordt mademoiselle, verscheidene malen snel en toornig met haar hoofd knikkende. — "Gij komt hier met het buitengemeen bescheiden verzoek, dat gij zoo even gedaan hebt, en als dat niet wordt toegestaan, zult gij misschien nog eens komen?" — "En nog eens," zegt mademoiselle, nog harder knikkende, "en nog eens, en nog eens, en nog dikwijls — kortom, zonder einde." — "En niet alleen hier komen, maar gij zult misschien ook naar Snagsby gaan, en als dat bezoek ook niet baat, nog eens bij hem terugkomen?" — "En nog eens," herhaalt mademoiselle, wier knikken nu stuipachtig wordt, "en nog eens, en nog eens, en nog heel dikwijls — kortom, zonder einde." — "Heel goed. Laat ik u nu mogen aanraden, Mademoiselle Hortense, om de kaars te nemen en dat geld van u op te rapen. Ik denk, dat gij het daar achter het schut in den hoek zult vinden."

Zij werpt hem slechts over haar schouder een lach toe, en blijft met over elkander geslagene armen staan.

"Gij wilt dus niet?" — "Neen, ik wil niet." — "Zoo, dan zijt gij zooveel te armer, en ik zooveel te rijker. Zie nu eens, mejufvrouw, dit is de sleutel van mijn wijnkelder. Het is een groote sleutel, maar de sleutels van gevangenissen zijn nog grooter. In deze stad zijn huizen van correctie (waar men tredmolens voor vrouwen heeft), die heel sterke en zware deuren hebben, en ook zonder twijfel groote en sterke sleutels. Ik vrees, dat eene dame van uwe levendigheid het eenigszins onaangenaam zou vinden, als een van die sleutels voor zekeren tijd achter haar werd omgedraaid. Wat denkt gij?" — "Ik denk," antwoordde mademoiselle, zonder eenige beweging te maken en met eene heldere, vriendelijke stem, "dat gij een ellendeling zijt." — "Wel waarschijnlijk!" zegt mijnheer Tulkinghorn, bedaard zijn neus snuitende. "Maar ik vraag u niet wat gij van mij zelven denkt, maar wat gij van de gevangenis denkt." — "Niets. Wat gaat dat mij aan?" — "Het gaat u zooveel aan, mejufvrouw," ant-

woordt de solliciteur, langzaam zijn zakdoek in zijn zak stekende, en zijn jabot gladstrijkende: "de wet is hier zoo despotisch, dat zij maatregelen neemt om te verhinderen, dat iemand van onze goede Engelsche burgers tegen zijn verlangen door bezoeken, zelfs van eene dame, wordt lastig gevallen. En op zijne klacht, dat hij zoo lastig gevallen wordt, neemt zij de lastige dame en sluit haar in eene gevangenis met dwangarbeid op. Draait den sleutel achter haar om, mejufvrouw." Hij heldert zijne woorden op door het genoemde bedrijf met den keldersleutel na te bootsen. — "Is het waar?" antwoordt mademoiselle, met dezelfde vriendelijke stem. "Dat is comisch. Maar toch — wat gaat mij dat aan?" — "Mijne schoone vriendin," antwoordt mijnheer Tulkinghorn, "kom nog eens hier of bij mijnheer Snagsby een bezoek brengen, en gij zult het leeren." — "In dit geval zult ge mij misschien naar de gevangenis zenden?" — "Misschien."

Het zou eene tegenstrijdigheid zijn, dat iemand, die juist zoo schertsend vriendelijk spreekt als mademoiselle, het schuim voor den mond kwam, anders zou men uit zekere tijgerachtige trekking harer mondhoeken kunnen opmaken, dat het op het punt was om zich te vertoonen.

"Kortom, mejufvrouw," zegt mijnheer Tulkinghorn, "het zou mij spijten onbeleefd te zijn, maar als gij ooit weder ongevraagd hier — of daar — komt, zal ik u aan een politiedienaar overgeven. Hunne galanterie is groot, maar zij dragen weerspannige lieden toch op eene schandelijke manier langs de straten; op eene plank gebonden, meisjelief." — "Ik zal u op de proef stellen," fluistert mademoiselle. "Ik zal zien of gij dat doen durft." — "En als ik u eens," vervolgt de solliciteur, zonder naar haar te luisteren, "in eene goede gevangenis-conditie breng, zal het eenigen tijd duren eer gij er weder uitkomt." — "Ik zal u op de proef stellen," herhaalt mademoiselle wederom fluisterend. — "En nu," vervolgt de solliciteur, zonder nog naar haar te luisteren, "moest gij liever maar heengaan. Denk er tweemaal over, eer gij weder hier komt." — "Denk gij," antwoordt zij, "er tweehonderdmaal over." — "Gij zijt door uwe mevrouw weggezonden, dat weet gij wel," zegt mijnheer Tulkinghorn, tot aan de trap met haar medegaande, "omdat gij zoo kwaadaardig en onhandelbaar zijt. Begin nu op eene geheel andere manier, en laat u waarschuwen door wat ik u zeg. Wat ik zeg, meen ik; en wat ik dreig, zal ik doen, mejufvrouw."

Zij gaat naar beneden zonder antwoord te geven of achter zich om te zien. Nadat zij de trap af is gaat hij ook naar beneden; en met zijne met spinrag bedekte flesch terugkomende, gaat hij die op zijn gemak en zeer genoeglijk zitten uitdrinken; en werpt nu en dan, terwijl hij zijn hoofd achterover tegen zijn stoel laat leunen, een blik naar den hardnekkigen Romein, die van de zoldering naar beneden wijst.

XLIII.

ESTHER'S VERHAAL.

Het is nu onverschillig hoe dikwijls ik aan mijne levende moeder dacht, die mij gezegd had, dat ik haar altijd voor dood moest achten. Ik durfde haar niet naderen of aan haar schrijven, want met mijn angst voor het gevaar, waarin zij haar leven sleet, kon niets gelijkstaan dan mijne vrees om dat gevaar te vergrooten. Wetende, dat mijn enkel bestaan als levend wezen een onverwacht struikelblok op haar weg was, kon ik niet altijd dien afschrik voor mij zelve overwinnen, die mij had aangetast toen ik het geheim voor het eerst vernam. Nooit durfde ik haar naam uitspreken. Het was mij alsof ik niet eens hooren mocht, dat zij genoemd werd. Als het gesprek ergens in mijn bijzijn die richting nam, gelijk natuurlijk somtijds gebeurde, deed ik mijn best om niet te hooren — telde bij mij zelve, zeide iets op, dat ik van buiten kende, of ging de kamer uit. Ik begrijp nu wel, dat ik dit dikwijls moet gedaan hebben, wanneer er geen het minste gevaar bestond, dat er van haar zou gesproken worden; maar ik deed het uit angst om iets te hooren, hetwelk aanleiding kon geven, dat zij verraden, en wel door mij verraden werd.

Het is nu onverschillig, hoe dikwijls ik mij den klank harer stem herinnerde, mij verwonderde of ik die ooit weder zou hooren gelijk ik zoo verlangde, en dacht hoe vreemd en treurig het was, dat die stem zoo nieuw voor mij was. Het is nu onverschillig, dat ik gedurig oplette of de naam mijner moeder in het openbaar werd genoemd; dat ik dikwijls de deur van haar huis in de stad voorbijging, verlangend en toch bevreesd om er naar om te zien; dat ik eens in de komedie was toen mijne moeder daar ook was en mij zag, en wij voor dat groote gezelschap van alle standen zoo ver van elkander zaten, dat alle betrekking en vertrouwelijkheid tusschen ons een droom scheen te zijn. Dat is alles, alles voorbij. Mijn lot is zoo gezegend geweest, dat ik weinig van mij zelve kan verhalen, of het is een verhaal van goedheid en edelmoedigheid in anderen. Ik mag dus dat weinige wel overslaan en voortgaan.

Toen wij weder gerust thuis waren, hadden Ada en ik vele gesprekken met mijn voogd, waarvan Richard het onderwerp was. Het speet mijne lieve Ada zeer dat hij hun goeden neef in zijne gedachten zooveel onrecht aandeed; maar zij was Richard zoo trouw, dat zij hem zelfs daarom niet kon hooren misprijzen. Mijn voogd was hiervan overtuigd en noemde daarom ook zijn

naam nooit met een enkel woord van verwijt. "Rick is op een dwaalweg, lieve," zeide hij soms. "Welnu, hoe dikwijls zijn wij allen niet op een dwaalweg geweest. Wij moeten hopen, dat de tijd en gij hem te recht zult brengen."

Wij vernamen naderhand, wat wij toen wel vermoedden, dat hij het niet op den tijd had laten aankomen, voordat hij zelf verscheidene malen beproefd had om Richard de oogen te openen.

Hij had hem geschreven, was naar hem toe gegaan, had met hem gesproken, had alle vriendelijke overredingskunsten beproefd, die zijne goedheid kon bedenken. Onze ongelukkige, aan het verderf gewijde Richard was doof en blind voor alles. Indien hij het verkeerd had, zou hij boete doen als het Kanselarij-proces beslist was. Indien hij in het donker rondtastte, kon hij niet beter dan zijn best doen om de wolken te verdrijven, die zooveel bedekten en verduisterden. Achterdocht en misverstand waren immers de schuld van dat proces! Men moest hem dus maar dat proces laten afwerken, en zoo weder tot zijn verstand komen. Dit was bestendig zijn antwoord. Dat proces had hem zoo geheel ingenomen en overmeesterd, dat men hem niets onder het oog kon brengen, of hij maakte het — met zekere verdraaide redeneerkunst, — tot eene nieuwe drangreden om te doen wat hij deed. "Zoodat het waarlijk nog meer kwaad doet," zeide mijn voogd mij eens, "den armen jongen tegen te spreken, dan hem maar te laten begaan."

Ik nam eene van die gelegenheden waar om mijn twijfel te kennen te geven of mijnheer Skimpole wel een goed raadsman voor Richard was.

"Raadsman?" antwoordde mijn voogd lachende. "Wel, melieve, wie zou zich door Skimpole raad laten geven?" — "Aanmoediger zou misschien een beter woord zijn geweest," zeide ik. — "Aanmoediger?" antwoordde mijn voogd weder. "Wie zou zich door Skimpole laten aanmoedigen?" — "Richard niet?" vroeg ik. — "Neen," antwoordde hij. "Zulk een vlinderachtig wezen, dat niets van wereldsche zaken weet, nooit iets berekent, nooit over iets nadenkt, is eene verademing en uitspanning voor hem. Maar wat aanmoedigen, of raad geven, of op iemand of iets een ernstigen invloed uit te oefenen betreft, dat is van zulk een kind als Skimpole niet te denken." — "Maar, neef John," zeide Ada, die juist was binnengekomen en nu over mijn schouder zag, "hoe komt hij zulk een kind?" — "Hoe hij zulk een kind komt?" zeide mijn voogd, eenigszins verlegen zijn hoofd wrijvende. — "Ja, neef John." — "Wel," antwoordde hij langzaam, terwijl hij zijn hoofd al harder en harder wreef, "hij is geheel gevoel en — en aandoenlijkheid en — en verbeelding. En die eigenschappen werken bij hem niet regelmatig. Ik denk, dat de menschen, die hem daarom in zijne jeugd bewonderden, te veel gewicht daaraan gehecht hebben, en te weinig gedacht aan de noodzakelijkheid om ze binnen perken te houden; en zoo is hij geworden wat hij is. Niet waar?" zeide mijn voogd, en zag ons aan alsof hij hoopte, dat wij hem gelijk zouden geven. "Wat denkt gij er van met u beiden?"

Ada zag mij aan en zeide, dat het jammer was, dat hij Richard op onkosten joeg.

"Dat is het ook, dat is het ook," antwoordde mijn voogd haastig. "Dat moet zoo niet zijn. Wij moeten dat schikken. Ik moet dat voorkomen. Dat gaat niet aan."

En ik zeide, dat het mij speet, dat hij Richard ooit voor een present van vijf pond bij mijnheer Vholes had gebracht.

"Heeft hij dat gedaan?" zeide mijn voogd, terwijl zijn gezicht voor een oogenblik betrok. "Maar daar hebt gij den man. Daar hebt gij den man. Zoo iets heeft bij hem niets baatzuchtigs. Hij heeft geen het minste denkbeeld van de waarde van het geld. Hij brengt Rick bij mijnheer Vholes; en dan is hij met dien heer goede vrienden geworden en leent vijf pond van hem. Hij meent niets daarmee, en denkt er niets bij. Hij zal u dat zelf verteld hebben, zou ik haast gelooven?" — "O ja," zeide ik. — "Juist!" riep mijn voogd nu zegevierend uit. "Daar hebt gij den man. Als hij er iets kwaads mede voorhad, of dacht, dat er kwaad in stak, zou hij het niet vertellen. Hij vertelt het gelijk hij het doet, in zijn onnoozelheid. Maar gij moet hem in zijn eigen huis zien, en dan zult gij hem beter begrijpen. Wij moeten Harold Skimpole een bezoek gaan brengen, en hem voor die dingen waarschuwen. Och Heere, hij is een kind, een onnoozel, onmondig kind!"

Dientengevolge gingen wij kort daarop naar Londen en zochten mijnheer Skimpole op.

Hij woonde op eene plek in Somers Town, de Veelhoek genoemd, waar toen juist een aantal arme uitgewekene Spanjaarden, met mantels om en papieren sigaartjes in den mond, rondwandelden. Of hij een beter huurder was dan iemand zou gedacht hebben, dewijl zijn vriend Iemand altijd eindelijk voor hem betaalde, of dat zijne ongeschiktheid voor geldzaken het ook bijzonder moeielijk maakte hem de deur uit te zetten, weet ik niet; maar hij had dit zelfde huis reeds eenige jaren bewoond. Het was in een staat van verval, die volkomen aan onze verwachting beantwoordde. Eenige spijlen van het stoephek waren verdwenen; het watervat was aan stuk; de klopper hing los; de knop van de schel was, naar het roestige ijzerdraad te oordeelen, reeds lang geleden afgetrokken; en vuile voetstappen op de stoep waren het eenige teeken, dat het huis bewoond was.

Eene logge, slordige meid, die door al de scheuren van hare japon en schoenen, gelijk eene overrijpe bes, scheen heen te barsten, beantwoordde ons aankloppen door de deur een

weinigje open te doen en de reet met hare breedte te stoppen. Daar zij mijnheer Jarndyce kende (Ada en ik dachten beide, dat zij hem blijkbaar met het betalen van haar loon in verband bracht) werd zij echter terstond veel vriendelijker en liet ons binnenkomen. Daar het slot van de deur onbruikbaar was, verzekerde zij die met een ketting, insgelijks in geen besten staat, en vroeg ons naar boven te gaan.

Wij gingen naar de eerste verdieping, zonder nog eenig spoor van bewoning te zien dan de vuile voetstappen. Daar trad mijnheer Jarndyce zonder omstandigheden eene kamer binnen; wij volgden. Zij was donker genoeg en lang niet zindelijk, maar met eene wonderlijke soort van armoedige weelde gemeubileerd, met een voetbankje van bijzondere grootte, eene sofa, rijk met kussens voorzien, een gemakkelijken leuningstoel, insgelijks met een aantal kussens, eene piano, boeken, teekengereedschap, muziek, nieuwsbladen en eenige teekeningen en schilderijen. Eene gebrokene ruit in een der morsige vensters was met een stuk papier door middel van ouweltjes dichtgeplakt; maar op de tafel stond een bordje met perziken uit de broeikas, een ander met druiven, een ander met gebakjes en eene flesch rooden wijn. Mijnheer Skimpole zelf zat half liggende op de sofa, in eene kamerjapon, en dronk geurige koffie uit een porceleinen kopje — het was nagenoeg twaalf uur — terwijl hij naar eene collectie muurbloemen op het balkon keek.

Hij werd door ons binnenkomen in het minst niet verlegen, maar stond op en ontving ons op zijn gewonen luchtigen trant.

"Hier ben ik, ziet ge!" zeide hij, toen wij plaats hadden genomen, niet zonder eenige moeite, daar de meeste stoelen defect waren. "Hier ben ik! Dit is mijn sober ontbijt. Sommige menschen moeten voor hun ontbijt een stuk ossevleesch of een schapebout hebben: ik niet. Geef mij maar mijn perzikje, mijn kopje koffie en mijn glaasje wijn; en ik ben tevreden. Ik heb die dingen voor mij zelven niet zoozeer noodig; maar zij doen mij aan de zon denken. Er is niets zonnigs aan stukken ossevleesch en schapebouten. Niets anders dan de bevrediging van dierlijke behoeften." — "Dit is de kamer waar onze vriend patiënten ontvangt (of zou ontvangen, als hij ooit patiënten had), zijne studeerkamer, zijn heiligdom," zeide mijn voogd tot ons. — "Ja," zeide mijnheer Skimpole, met een helderen blik rondziende, "dit is de vogelkooi. Hier leeft en zingt het vogeltje. Zij kortwieken hem nu en dan, plukken zijne veeren uit; maar hij zingt toch nog!"

Hij reikte ons de druiven toe, en herhaalde vergenoegd: "Hij zingt toch nog! Geen verheven lied, maar hij zingt toch nog!"

"Dat zijn heerlijke druiven," zeide mijn voogd. "Een present?"—"Neen," antwoordde hij. "Neen! Een vriendelijke tuinman heeft ze te koop. Toen de man ze gisteravond bracht, wilde hij weten of hij op het geld zou wachten. "Waarlijk, mijn vriend," zeide ik, "mij dunkt van neen — als uw tijd eenige waarde voor u heeft." Dat moet wel zoo geweest zijn, want hij ging heen."

Mijn voogd zag ons met een glimlach aan, als wilde hij ons vragen: "Is het mogelijk met zulk een onnoozel kind over wereldsche zaken te spreken?"

"Dit is een dag," zeide mijnheer Skimpole, vroolijk een teugje wijn uit een bierglas nemende, "die hier altijd in gedachtenis zal blijven. Wij zullen hem den dag van Sint Clare en Sint Summerson noemen. Gij moet mijne dochters zien. Ik heb eene dochter met blauwe oogen, die is mijne schoone dochter; en dan heb ik eene sentimenteele dochter en eene comische dochter. Gij moet ze alle drie zien. Zij zullen er verrukt over zijn."

Hij wilde ze gaan roepen, toen mijn voogd hem tegenhield en hem verzocht nog een oogenblik te wachten, daar hij eerst een woordje met hem wenschte te spreken.

"Mijn beste Jarndyce," antwoordde hij schertsend en ging weder naar de sofa, "zooveel oogenblikken als u maar belieft. Op den tijd ziet men hier niet. Wij weten nooit hoe laat het is, en vragen nooit daarnaar. Dat is de manier niet om in de wereld vooruit te komen, zult ge misschien zeggen? Nu ja! Maar wij komen ook niet vooruit. Wij leggen het daar niet op aan."

Mijn voogd zag ons wederom aan, duidelijk zeggende: "Hoort gij hem wel?"

"Neen, Harold," begon hij, "wat ik te zeggen heb is iets, dat Richard betreft." — "De beste vriend, dien ik heb!" zeide mijnheer Skimpole hartelijk. "Ik zou haast denken, dat hij niet mijn beste vriend moest wezen, omdat hij met u niet wel is. Maar dat is hij toch, ik kan het niet helpen; hij is vol jeugdige poëzie, en ik ben zijn vriend. Als u dat niet bevalt, kan ik het niet helpen. Ik ben toch zijn vriend."

De gulle rondborstigheid, waarmede hij dit zeide, had allen schijn van oprechtheid en verblindde mijn voogd, zoo niet, voor het oogenblik, ook Ada.

"Gij moogt zijn vriend wezen zooveel gij maar wilt," antwoordde mijn voogd; "maar wij moeten zijne beurs ontzien, Harold." — "O!" zeide mijnheer Skimpole. "Zijne beurs? Nu komt gij aan iets, dat ik niet begrijp." Nog wat wijn inschenkende en een gebakje daarin doopende, schudde hij zijn hoofd en zag Ada en mij glimlachend aan, als wilde hij ons zijn voorgevoel mededeelen, dat men hem dit nooit zou doen begrijpen. — "Als gij hier en daar met hem heen gaat," zeide mijn voogd ronduit, "moet gij hem niet voor u beiden laten betalen." — "Mijn beste Jarndyce," antwoordde mijnheer

Skimpole, terwijl het comische van dit denkbeeld een glans over zijn genoeglijk gezicht verspreidde, "wat zal ik dan doen? Als hij mij ergens heen brengt, moet ik toch gaan. En hoe kan ik betalen? Ik heb nooit geld. En al had ik geld, ik weet er toch niet van. Denk eens, dat ik tegen iemand zeg: "hoeveel?" Denk dan eens, dat de man zegt: "zeven schellingen en zes stuivers." Ik weet niets van zeven schellingen en zes stuivers. Ik kan den man niet lastig vallen, met verder over de zaak te spreken. Ik zal iemand, die het druk heeft, niet vragen wat zeven schellingen en zes stuivers in het Arabisch is — dat ik niet versta. Waarom zou ik hem dan vragen wat zeven schellingen en zes stuivers in geld is — waarvan ik ook geen begrip heb?" — "Wel," zeide mijn voogd, geenszins misnoegd over dit argelooze antwoord, "als gij met Rick op reis gaat moet gij geld van mij leenen (maar zonder ooit daarvan te spreken) en de berekening voor hem overlaten." — "Mijn beste Jarndyce," antwoordde mijnheer Skimpole, "ik wil alles doen om u genoegen te geven; maar dat komt mij toch voor, niets anders dan eene ijdele formaliteit, eene bijgeloovigheid te wezen. Bovendien, ik geef u mijn woord, jufvrouw Clare en mijne lieve jufvrouw Summerson, ik verbeeldde mij, dat mijnheer Carstone schatrijk was. Ik dacht, dat hij maar een briefje behoefde te teekenen of zoo iets, om zooveel geld te krijgen als hij wilde." — "Het is waarlijk niet zoo, mijnheer," zeide Ada. "Hij is arm." — "Inderdaad?" hervatte mijnheer Skimpole met zijn helderen glimlach. "Gij doet mij verbaasd staan." — "En daarom niet te rijker, omdat hij op eene ijdele hoop vertrouwt," zeide mijn voogd, zijne hand met nadruk op de mouw van mijnheer Skimpole's kamerjapon leggende. "Draag wel zorg, dat gij hem niet in dat vertrouwen aanmoedigt, Harold." — "Mijn lieve vriend," antwoordde mijnheer Skimpole, "mijne lieve jufvrouw Clare, en mijne lieve jufvrouw Summerson, hoe kan ik dat doen? Daartoe zou ik iets van de zaken moeten weten; en ik weet niets van zaken. Hij is het, die mij aanmoedigt. Hij bemoeit zich met groote zaken, wijst mij de schoonste vooruitzichten, waarop zij eindelijk moeten uitloopen, en verlangt, dat ik ze bewonderen zal. En ik bewonder ze ook — als schoone vooruitzichten. Maar meer weet ik er niet van, en dat zeg ik hem ook."

De vertrouwelijke oprechtheid, waarmede hij ons dit voorhield, de luchthartigheid, waarmede hij over zijne eigene onnoozelheid lachte, de zonderlinge manier, waarmede hij zich in zijne eigene bescherming nam, en over die wonderlijke personage redeneerde, en de schertsende toon, waarop hij sprak — alles liep te zamen om te bewijzen, dat mijn voogd hem wel beoordeeld had. Hoe meer ik hem zag, des te onwaarschijnlijker kwam het mij, in zijn bijzijn, voor, dat hij geheime oogmerken kon hebben, iets verbergen of op iemand invloed uitoefenen; en des te meer waarschijnlijk vond ik dit toch weder in zijne afwezigheid, en des te minder aangenaam was mij de gedachte, dat hij gemeenzaam met iemand verkeerde, wiens welzijn mij ter harte ging.

Vernemende, dat zijn verhoor (gelijk hij het noemde) nu was afgeloopen, ging mijnheer Skimpole, met een van genoegen blinkend gezicht, de kamer uit om zijne dochters te halen (zijne zonen waren van tijd tot tijd weggeloopen), terwijl mijn voogd opgetogen was, dat hij zijn karakter van onnoozelheid zoo wel had gehandhaafd. Weldra kwam hij terug en bracht zijne drie dochters mede, benevens mevrouw Skimpole, die eens eene vermaarde schoonheid was geweest, maar thans eene tengere, ziekelijke dame was, die aan eene menigte van kwalen leed en een buitengemeen grooten en scherpen neus had.

"Dit," zeide mijnheer Skimpole, "is mijne schoone dochter, Arethusa — die zoo wat zingt en speelt, evenals haar vader. Dit is mijne sentimenteele dochter, Laura — die een beetje speelt, maar niet zingt. Dit is mijne comische dochter, Kitty — die een beetje zingt, maar niet speelt. Wij teekenen allen een beetje, componeeren een beetje, en niemand van ons allen heeft eenig denkbeeld van tijd of geld."

Mevrouw Skimpole zuchtte, naar mij dacht, alsof zij deze begaafdheid der familie gaarne had willen missen. Mij dacht ook, dat zij moeite deed om haar zucht door mijn voogd te doen hooren, en dat zij elke gelegenheid waarnam om nog eens te zuchten.

"Het is wel aardig," zeide mijnheer Skimpole, en liet zijne vroolijke oogen van de een naar de ander dwalen, "het heeft iets comisch en interessants te gelijk, als men opmerkt hoe familietrekken bewaard blijven. In deze familie zijn wij allen kinderen, en ik ben het jongste."

De dochters, die veel van hem schenen te houden, lachten over deze koddige omstandigheid, vooral de comische dochter.

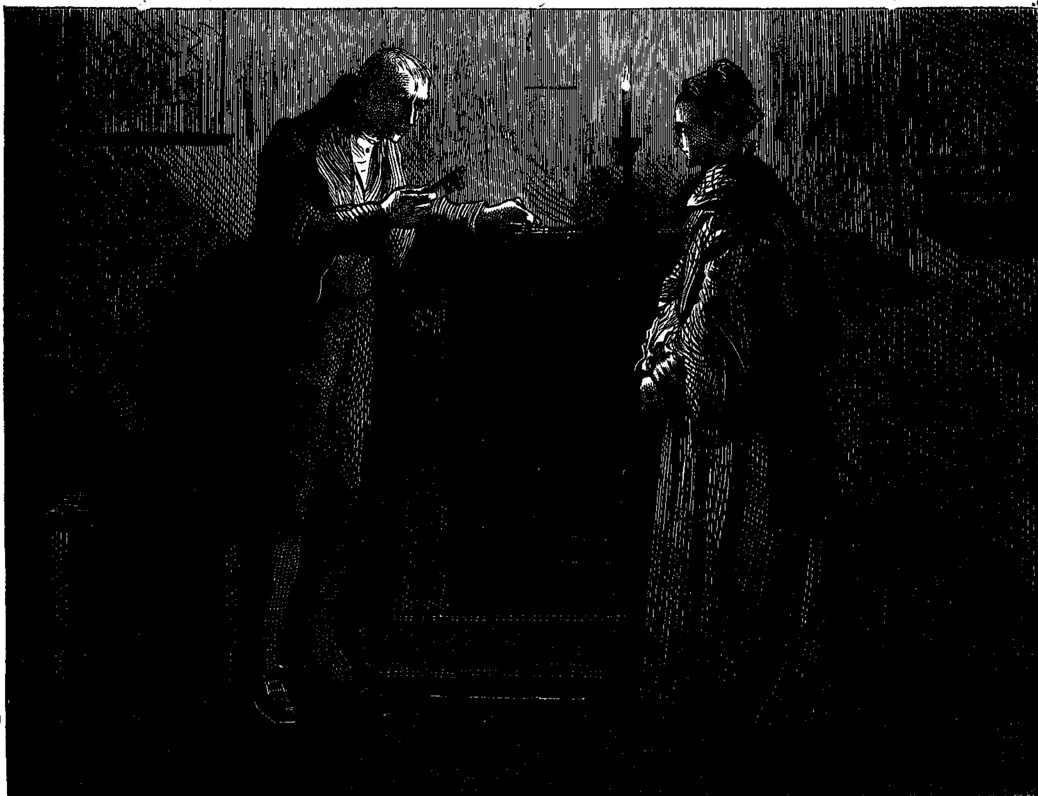
"Dat is waar, liefjes," zeide mijnheer Skimpole, "is het niet? Zoo is het, en het moet wel zoo zijn, omdat het zoo in onzen aard ligt, gelijk het versje van de honden zegt. Daar is nu jufvrouw Summerson met haar buitengewonen aanleg tot administratie en hare verbazende kennis van allerlei kleinigheden. Het zal jufvrouw Summerson heel vreemd in de ooren klinken, durf ik wel zeggen, dat wij hier in huis niets van karbonaden weten. Maar dat doen wij toch niet, niet het minste. Wij kunnen niets hoegenaamd koken of braden. Eene naald en draad weten wij niet te gebruiken. Wij bewonderen de menschen, die de prac-

ticale wijsheid bezitten, waaraan het ons ontbreekt; maar wij zoeken geen ongenoegen met hen. Waarom zouden zij dan met ons ongenoegen zoeken? "Leven en laten leven," zeggen wij tegen hen. "Leeft gij van uwe practicale wijsheid en laat ons van u leven!"

Hij lachte, maar gelijk gewoonlijk, scheen hij volkomen oprecht te zijn en werkelijk te meenen wat hij zeide.

"Wij hebben sympathie, mijne roosjes," zeide mijnheer Skimpole, "sympathie voor alles, niet waar?" — "O ja, papa!" riepen de drie dochters. — "Dat is eigenlijk de bestemming van onze familie in deze woelige wereld," zeide mijnheer Skimpole. "Wij zijn tot niets anders in staat dan om toe te zien en ons voor alles te interesseeren, en dat doen wij ook. Wat kunnen wij meer doen? Daar is mijne schoone dochter nu drie jaren getrouwd. Ik wil wel gelooven, dat haar met een ander kind te laten trouwen en nog drie kinderen te laten krijgen, uit het oogpunt van staathuishoudkunde beschouwd, zeer verkeerd was; maar het was toch heel pleizierig. Wij hadden bij die gelegenheden onze kleine feesten en maakten ons gezellig vroolijk. Eens bracht zij haar jongen man mede naar huis, en zij en hare nog ongevederde vogeltjes hebben hun nestje boven. Ik geloof wel, dat mijne sentimenteele dochter en mijne comische dochter eens ook een man thuis zullen brengen en een nestje boven krijgen. Zoo leven wij maar voort; wij weten niet hoe, maar het gaat toch."

Zij zag er nog zeer jong uit om moeder van drie kinderen te zijn, en ik kon het niet laten zoowel haar als die drie kinderen te beklagen. Het was duidelijk te zien, dat die drie dochters zoo maar waren opgegroeid, en maar juist zooveel onderricht hadden gekregen als noodig was, om haar vader in zijne ledigste uren tot speeltuig te kunnen dienen. Ik zag, dat zijn smaak voor het schilderachtige in acht genomen was in de manier, waarop zij het haar droegen; dat van de schoone dochter was in een classieken stijl opgemaakt, dat van de sentimenteele dochter hing in weelderig golvende lokken, de comische dochter droeg het met zekere schalkschheid, liet veel van haar vroolijk voorhoofd zien en had bosjes dartele krulletjes ter zijde van de oogen. Zij waren in een over-

"DRAAIT DEN SLEUTEL ACHTER HAAR OM, MEJUFVROUW." HIJ HELDERT ZIJNE WOORDEN OP DOOR HET GENOEMDE BEDRIJF MET DEN KELDERSLEUTEL NA TE BOOTSEN. (blz. 293).

eenkomstigen trant gekleed, hoewel zeer morsig en slordig.

Ada en ik spraken met deze jonge dames en vonden, dat zij verwonderlijk naar haar vader geleken. Intusschen sprak mijnheer Jarndyce (die dikwijls zijn hoofd had gewreven en op eene verandering van wind gezinspeeld) in een hoekje met mevrouw Skimpole, en hoewel wij deze twee niet beluisterden, moesten wij toch wel hooren, dat er geld klonk. Mijnheer Skimpole had zich te voren gulhartig aangeboden om met ons naar huis te gaan en zich verwijderd om zich daartoe te kleeden.

"Mijne roosjes," zeide hij, toen hij terugkwam, "past goed op uwe mama. Zij is zwakjes vandaag. Als ik voor een paar dagen met mijnheer Jarndyce medega, zal ik den leeuwerik hooren zingen en mijn goed humeur bewaren. Het heeft geleden, zooals ge weet, en zou alweder lijden als ik thuis bleef." — "Die slechte man!" zeide de comische dochter. — "Juist op een tijd toen hij wist, dat papa bij zijne muurbloemen was gaan liggen en naar de blauwe lucht keek!" klaagde Laura. — "En toen er zulk een hooireuk in de lucht was!" zeide Arethusa. — "Het bewees een gebrek aan poëtisch gevoel bij dien man," zeide mijnheer Skimpole toestemmend, maar zeer opgeruimd. "Het was lomp. Het toonde een gemis der fijnere trekken van menschelijkheid. Mijne dochters," verklaarde hij ons, "hebben zich zeer boos gemaakt over een braven man..." — "Niet braaf, papa. Onmogelijk!" brachten alle drie hiertegen in. — "Een ruwen kerel dan — een soort van opgerold menschelijk stekelvarken," hervatte mijnheer Skimpole, "een bakker hier uit de buurt, van wien wij een paar leuningstoelen hadden geleend. Wij hadden een paar leuningstoelen noodig en hadden ze niet, en daarom zochten wij natuurlijk naar iemand, die ze wel had, en leenden ze. Toen ze versleten waren wilde hij ze terug hebben. Hij kreeg ze terug. Nu was hij tevreden, zult gij zeggen. Geheel niet. Hij had er tegen, dat zij versleten waren. Ik redeneerde met hem en bracht hem zijne dwaasheid onder het oog. Ik zeide: "Kunt gij, zoo oud als gij zijt, nog zoo onredelijk wezen, mijn vriend, om te willen beweren, dat een leuningstoel een ding is om op eene kast te zetten en naar te kijken? Dat het een voorwerp is om uit de verte te beschouwen, om als oogpunt naar te turen? W e e t gij niet, dat wij die leuningstoelen geleend hebben om er op te zitten?" Hij bleef onredelijk, was niet te overtuigen en gebruikte zeer onvoegzame bewoordingen. Ik bleef zoo geduldig als ik op dit oogenblik ben, en sprak hem nog eens aan. "Mijn goede man," zeide ik, "hoezeer onze aanleg om wereldsche zaken te behandelen ook verschillen mag, wij zijn allen kinderen van éene groote moeder — de natuur. Op dezen heerlijken zomerochtend ziet gij mij hier (ik lag op de sofa) met bloemen voor mij, fruit op de tafel, den onbewolkten hemel boven mij, de lucht vol welriekende geuren, mij verlustigend in de beschouwing der natuur. Ik bid u, bij ons wederkeerig broederschap, belemmer mij het uitzicht op dat verhevene schouwspel niet, door mij de belachelijke gedaante van een boozen bakker voor de oogen te plaatsen." Maar dat deed hij toch," zeide mijnheer Skimpole, met schertsende verbazing zijne lachende wenkbrauwen optrekkende. "Hij plaatste mij die belachelijke gedaante voor de oogen, en dat zal hij zeker weer komen doen. En daarom ben ik blij, dat ik hem uit den weg en met mijn vriend Jarndyce naar huis kan gaan."

Het scheen zijne aandacht te ontsnappen, dat mevrouw Skimpole en de dochters achterbleven om den bakker af te wachten; maar dit was voor allen iets zoo gewoons, dat het van zelf scheen te spreken. Hij nam van zijne familie afscheid met eene teederheid even aardig en kinderlijk als alles wat hij anders deed, en reed zeer blijmoedig met ons heen. Terwijl wij naar beneden gingen, hadden wij door eenige openstaande deuren gelegenheid om te zien, dat zijne kamer, bij het overige van het huis vergeleken, een paleis was.

Ik had niet kunnen vermoeden, dat mij dien zelfden dag nog iets verwachtte, hetwelk mij op dat oogenblik zeer deed schrikken en mij door hetgeen er op volgde altijd gedenkwaardig moet blijven. Onderweg naar huis was onze gast zoo vroolijk en spraakzaam, dat ik niets anders kon doen dan naar hem luisteren en mij verwonderen; en ik was in dit opzicht niet de eenige, want ook Ada zwichtte voor dien betooverenden invloed. Wat mijn voogd aangaat, de wind, die, toen wij S o m e r s T o w n verlieten, zich in het oosten dreigde vast te zetten, liep geheel om, eer wij een paar mijlen daar vandaan waren.

Hoe het met de echtheid van het kinderlijke van mijnheer Skimpole in andere opzichten mocht gelegen zijn, in afwisseling en fraai weder verheugde hij zich werkelijk met het genot van een kind. Geenszins afgemat door zijne drukte onderweg, was hij vóór iemand anders in de zijkamer; en terwijl ik nog naar mijn huishouden zag, hoorde ik hem bij de piano Italiaansche barcarolles en Duitsche drinkliedjes zingen, bij dozijnen achtereen.

Toen wij kort voor den maaltijd allen bij elkander waren, en hij nog voor de piano zat, en op zijne weelderig achtelooze manier de aardigste muziekstukjes uit zijn geheugen opzocht, en tusschenbeide van teekeningen praatte, die hij een paar jaren geleden bij ons begonnen had en nu wilde afmaken, werd er een kaartje gebracht, dat mijn voogd, op een toon vol verwondering, ons hardop voorlas.

"Sir Leicester Dedlock!"

De bezoeker was reeds in de kamer toen deze nog met mij in het rond draaide en eer ik het vermogen had om mij te bewegen. Als ik dat gehad had, zou ik haastig de wijk hebben genomen. Ik had door mijne duizeligheid zelfs geene tegenwoordigheid van geest genoeg om naar Ada te gaan, die bij het venster stond; ik zag dat venster niet eens en wist niet waar het was. Ik hoorde mijn naam, en begreep, dat mijn voogd mij presenteerde, eer ik nog naar een stoel kon gaan.

"Wees zoo goed om plaats te nemen, Sir Leicester." — "Mijnheer Jarndyce," zeide Sir Leicester, terwijl hij boog en zich neerzette, "ik neem de vrijheid en heb de eer van eens bij u aan te komen..." — "De eer is aan mij, Sir Leicester." — "Wel verplicht — nu ik juist naar Lincolnshire op reis ben, om u mijn leedwezen te betuigen, dat eenige reden van klagen, hoe gewichtig ook, welke ik tegen een heer mag hebben, die — die met u bekend en uw gastheer geweest is, en van wien ik dus verder niets wil zeggen, u en nog meer de dames onder uw geleide verhinderen zou het weinige te zien, dat op mijn buitengoed Kastanje-Hof een beschaafden smaak kan streelen." — "Gij zijt buitengemeen beleefd, Sir Leicester, en uit naam van die dames, die gij hier aanwezig ziet, zoowel als voor mij zelven, betuig ik u mijn dank." — "Het is mogelijk, mijnheer Jarndyce, dat de heer, van wien ik om reeds gemelde redenen verder niets wil zeggen — het is mogelijk, mijnheer Jarndyce, dat die heer mij de eer kan bewezen hebben van zich zoozeer in mijn karakter te vergissen, om u te doen gelooven, dat gij op mijn buiten in Lincolnshire niet met al die beleefdheid zoudt zijn ontvangen, welke de bedienden aldaar in last hebben aan alle heeren en dames, die zich aanmelden, te bewijzen. Ik verzoek alleen te mogen aanmerken, dat het tegendeel het geval is."

Uit kieschheid gaf mijn voogd slechts met eene buiging antwoord op dit gezegde.

"Het is mij leed geweest, mijnheer Jarndyce," vervolgde Sir Leicester met deftigen nadruk — "ik verzeker u, mijnheer, het is — mij — leed geweest, van de huishoudster op Kastanje-Hof te vernemen, dat een heer, die in dat gedeelte van het graafschap in uw gezelschap was, en die een fijnen smaak voor de schoone kunsten schijnt te bezitten, zich insgelijks door eene dergelijke reden heeft laten afschrikken van de familieschilderijen met zooveel ruimte van tijd, aandacht en zorgvuldigheid te bezichtigen, als hij misschien daaraan had gewenscht te besteden, en die sommigen daarvan misschien wel zouden beloond hebben." Hier haalde hij een kaartje uit en las, zeer deftig hoewel met vrij veel moeite, door zijn leesglas: "Mijnheer Hirrold — Herald — Harold Skampling — Skumpling — neem mij niet kwalijk — Skimpole." — "Dit is mijnheer Harold Skimpole," zeide mijn voogd, zichtbaar verrast. — "Zoo!" riep Sir Leicester uit. "Het doet mij genoegen, mijnheer Skimpole te ontmoeten en gelegenheid te hebben om hem persoonlijk mijn leedwezen te betuigen. Ik hoop, mijnheer, dat gij, als gij weder in mijne streek van het graafschap komt, u door geene dergelijke bedenkingen zult laten weerhouden." — "Gij zijt zeer beleefd, Sir Leicester Dedlock. Zoo aangemoedigd, zal ik mij zelven zeker het genoegen en voorrecht gunnen van uw heerlijk buitengoed nog eens te bezoeken. De eigenaren van zulke plaatsen als Kastanje-Hof," zeide mijnheer Skimpole, met zijne gewone vroolijkheid en ongedwongenheid, "zijn weldoeners van het algemeen. Zij zijn zoo goed van een aantal verrukkelijke dingen tot genot en vermaak van ons, arme lieden, te onderhouden; en wij zouden onzen weldoeners ondankbaar zijn als wij niet al het genot daarvan inoogstten, dat zij ons kunnen geven."

Sir Leicester scheen dit gezegde ten hoogste goed te keuren.

"Een schilder, mijnheer?" — "Neen," antwoordde mijnheer Skimpole. "Een man, die niets omhanden heeft. Een eenvoudig liefhebber."

Sir Leicester scheen dit nog beter te vinden. Hij hoopte het geluk te hebben van op Kastanje-Hof te zijn, als mijnheer Skimpole eens weder naar Lincolnshire kwam. Mijnheer Skimpole betuigde zich zeer gestreeld en vereerd.

"Mijnheer Skimpole," hervatte Sir Leicester, zich weder tot mijn voogd richtende, "heeft tot de huishoudster gezegd, die, gelijk hij misschien zal hebben opgemerkt, eene oude getrouwe aanhoorige der familie is..." — "Namelijk toen ik het huis eens doorging, bij gelegenheid, dat ik jufvrouw Summerson en jufvrouw Clare een bezoek kwam brengen," voegde mijnheer Skimpole er tot verklaring tusschen. — "Dat de vriend, met wien hij voorheen daar gelogeerd had, mijnheer Jarndyce was" (Sir Leicester boog voor den drager van dien naam), "en zoo werd ik bekend met de omstandigheid, waarover ik mijn leedwezen heb betuigd. Dat dit met een fatsoenlijk man, wie dan ook, gebeurd was, maar vooral met iemand, die vroeger met Lady Dedlock bekend was, die ook op eene verwijderde familiebetrekking met haar aanspraak kan maken, en voor wien zij (gelijk ik van mylady zelve gehoord heb) de hoogste achting koestert, ik verzeker u, dat doet — mij — leed." — "Ik bid u, zeg er niets meer van, Sir Leicester," antwoordde mijn voogd. "Ik ben zeer gevoelig, en dat zijn wij allen, voor uwe vriendelijke oplettendheid. De dwaling was aan mijn kant, en ik behoorde daarvoor verschooning te verzoeken."

Ik had mijne oogen niet opgeslagen. Ik had

den bezoeker niet gezien en het was alsof ik zelfs het gesprek niet hoorde. Het verwondert mij, dat ik het mij nu kan herinneren, want het scheen, toen het plaats had, volstrekt geen indruk op mij te maken. Ik hoorde hen wel spreken, maar mijn geest was zoo verward, en mijn onwillekeurige schrik voor dien heer maakte mij in zijn bijzijn zoo angstig, dat ik door het suizen in mijn hoofd en het kloppen van mijn hart niets meende te verstaan.

"Ik deelde de zaak aan Lady Dedlock mede," zeide Sir Leicester opstaande, "en mylady onderrichtte mij, dat zij het genoegen had gehad van eenige woorden met mijnheer Jarndyce en zijne pupillen te wisselen, bij gelegenheid eener toevallige ontmoeting gedurende hun verbijf in de nabijheid. Vergun mij, mijnheer Jarndyce, voor u zelven en deze dames de verzekering te herhalen, die ik mijnheer Skimpole reeds heb aangeboden. Omstandigheden voorzeker verhinderen mij te zeggen, dat het mij eenig genoegen zou verschaffen, te hooren, dat mijnheer Boythorn mijn huis met zijne tegenwoordigheid had begunstigd; maar deze omstandigheden bepalen zich tot dien heer zelven en strekken zich niet verder uit." — "Gij weet vanouds hoe ik over hem denk," zeide mijnheer Skimpole, zich schertsend tot ons richtende. "Een goedhartige stier, die maar elke kleur voor rood verkiest te houden."

Sir Leicester kuchte, alsof het hem onaangenaam was iets hoegenaamd over dien persoon te hooren, en nam met groote statigheid en beleefdheid afscheid. Ik ging zoo spoedig mogelijk naar mijne kamer, en bleef daar tot ik mijne zelfbeheersching genoegzaam had herkregen. Deze had mij bijna geheel begeven; maar toen ik weder beneden kwam was ik blijde te bevinden, dat men mij slechts plaagde, omdat ik voor dien grooten baronet uit Lincolnshire zoo schuw en stom was geweest.

Ik was het thans met mij zelve eens, dat nu de tijd gekomen was om mijn voogd te zeggen wat ik wist. De mogelijkheid, dat ik met mijne moeder in aanraking komen of naar haar huis gebracht zou worden — zelfs dat mijnheer Skimpole, in hoe weinig betrekking hij ook tot mij stond, beleefdheden van haar echtgenoot zou ontvangen en verplichting aan dezen krijgen — beangstte mij zoodanig, dat ik wel gevoelde mij niet langer zonder hulp te kunnen staande houden.

Toen wij elkander goedennacht hadden gezegd, en ik met Ada volgens gewoonte in onze kamer had gepraat, ging ik mijne deur weder uit en zocht mijn voogd bij zijne boeken op. Ik wist, dat hij dan altijd zat te lezen, en toen ik naderde zag ik het licht van zijne studeerlamp in den gang schijnen.

"Mag ik binnenkomen, voogd?" — "Wel zeker, huismoedertje. Wat is er aan de hand?" — "Er is niets aan de hand; maar ik wilde dezen tijd van stilte waarnemen om u iets over mij zelve te zeggen."

Hij zette een stoel voor mij, sloeg zijn boek dicht, legde het ter zijde en zag mij met vriendelijke oplettendheid aan. Ik kon niet nalaten op te merken, dat zijn gezicht die zonderlinge uitdrukking had, welke ik nog eens daarop had waargenomen, op dien avond toen hij zeide, dat hij geene moeielijkheden had, die ik gemakkelijk kon begrijpen.

"Wat u aangaat, lieve Esther," zeide hij, "gaat ons allen aan. Gij kunt niet meer gereed zijn om te spreken, dan ik ben om te hooren." — "Dat weet ik wel, voogd. Maar ik heb uw raad en bijstand zoo noodig. O, gij weet niet, hoe ik ze van avond noodig heb!"

Hij scheen zulk een ernstigen toon niet verwacht te hebben en zelfs eenigszins te schrikken.

"O, hoe heb ik verlangd u te spreken," zeide ik, "sedert vandaag dat bezoek hier geweest is!" — "Dat bezoek, lieve! Sir Leicester Dedlock?" — "Ja."

Hij sloeg zijne armen over elkander, en bleef met een gezicht vol verbazing zitten wachten wat ik verder zou zeggen. Ik wist niet hoe ik hem zou voorbereiden op hetgeen ik te zeggen had.

"Wel, Esther," zeide hij, "de man, die ons vandaag bezocht heeft, en gij zijt wel de twee laatste personen op de wereld, die ik gedacht zou hebben in eenig verband te brengen." — "O ja, voogd, dat weet ik wel. En ik ook, nog maar korten tijd geleden."

De glimlach verdween van zijn gelaat, dat nu nog ernstiger werd dan te voren. Hij ging naar de deur om te zien of die gesloten was (maar ik had daarvoor gezorgd) en zette zich weder tegenover mij.

"Voogd," zeide ik, "heugt het u nog wel, dat Lady Dedlock, toen wij door die onweersbui werden overvallen, u van hare zuster sprak?" — "Wel zeker. Natuurlijk heugt mij dat nog wel." — "En u herinnerde, dat zij ongenoegen met elkander hadden gekregen, en van elkander verwijderd waren gebleven?" — "Ja wel." — "Waarom bleven zij zoo van elkander verwijderd, voogd?"

Zijn gezicht veranderde, terwijl hij mij aanzag, geheel en al.

"Maar kind, welke vragen zijn dat! Dat heb ik nooit geweten. Niemand dan zij zelve heeft dat ooit geweten, geloof ik. Wie zou kunnen zeggen, welke geheimen die twee schoone en trotsche dames met elkander hadden! Gij hebt Lady Dedlock gezien. Als gij hare zuster gezien hadt zoudt gij wel begrijpen, dat deze even trotsch en onverzettelijk moet geweest zijn als zij." — "O, voogd, ik heb haar dikwijls en dikwijls gezien!" — "Haar gezien!"

Hij zweeg een oogenblik en beet op zijne lippen.

"Dus, Esther, toen wij lang geleden over Boy-

thorn spraken, en ik u zeide, dat hij eens bijna getrouwd was geweest, en dat de dame niet stierf, maar toch voor hem gestorven was, en dat die tijd invloed had uitgeoefend op geheel zijn later leven — toen wist gij alles, ook wie die dame was?" — "Neen, voogd," antwoordde ik, schrikkende van het licht, dat flauw voor mij opdaagde; "en nog weet ik het niet." — "Lady Dedlock's zuster." — "En waarom," ik kon het hem nauwelijks vragen, "ik bid u, waarom zagen zij van elkander af?" — "Het was haar bedrijf en zij hield de redenen daartoe in haar onbuigzaam hart verborgen. Naderhand giste hij (maar het was slechts eene gissing), dat de oorzaak van dat ongenoegen met haar zuster iets moest gehad hebben, waardoor haar trotsche geest zoodanig gekrenkt werd, dat haar verstand er onder leed; maar zij schreef hem, dat zij van de dagteekening van dien brief af voor hem stierf — gelijk zij ook werkelijk deed — en dat zij tot haar besluit werd genoopt door hare kennis van zijn trotschen aard en zijn fijn gevoel van eer, in welke opzichten zijn karakter met het hare overeenstemde. Uit hoofde van de voor hem en ook voor haar allergewichtigste bedenkingen, zeide zij, bracht zij dit offer, en in dat besluit zou zij leven en sterven. Zij deed beide, vrees ik; zeker is het, dat hij van dat uur af haar nooit gezien, nooit van haar gehoord heeft. En ook niemand anders." — "Ach, voogd, wat heb ik gedaan!" riep ik uit, voor mijn leed zwichtende. "Hoeveel ongeluk heb ik onschuldig veroorzaakt!" — "Gij veroorzaakt, Esther?" — "Ja, voogd. Onschuldig, maar ontwijfelbaar. Die eenzaam afgezonderde zuster is de eerste herinnering uit mijne kindsheid." — "Toch niet!" riep hij met schrik uit. — "Ja, voogd, ja! En hare zuster is mijne moeder."

Ik had hem alles willen verhalen wat mijne moeder mij in haar brief had geschreven, maar hij wilde het toen nog niet hooren. Hij sprak mij met zooveel verstand en teederheid toe, en hield mij zoo duidelijk alles voor oogen wat ik, als mijn geest het helderst was, zelve ten halve had gedacht en gehoopt, dat ik, welk eene vurige dankbaarheid ik ook jaren lang voor hem had gekoesterd, geloofde, dat ik hem nog nooit zoo had liefgehad en zoo van ganscher harte had gedankt als ik dien avond deed. En toen hij mij naar mijne kamer had gebracht en bij de deur een kus had gegeven, en ik mij eindelijk neerlegde om te gaan slapen, dacht ik, hoe ik ooit naar mijn gering vermogen werkzaam genoeg, hoe ik ooit welwillend genoeg kon zijn, hoe ik ooit hopen kon mij zelve genoeg te vergeten, hem trouw genoeg en anderen nuttig genoeg kon wezen, om hem te toonen hoe ik hem zegende en vereerde.

XLIV.

DE BRIEF EN HET ANTWOORD.

Mijn voogd riep mij den volgenden morgen in zijne kamer, en toen zeide ik hem wat ik den vorigen avond had moeten verzwijgen. Er was niets aan te doen, zeide hij, dan alles geheim te houden en eene tweede ontmoeting gelijk die van gisteren te vermijden. Hij begreep wat ik gevoelen moest en stemde volkomen met mij in. Hij nam op zich mijnheer Skimpole te weerhouden om van de door Sir Leiter aangebodene gelegenheid gebruik te maken. Zekere persoon, die hij mij niet behoefde te noemen, kon hij vooreerst onmogelijk raden of helpen. Hij wenschte er toe in staat te zijn; maar er was niet aan te denken. Indien haar wantrouwen tegen den procureur, van wien zij gesproken had, gegrond was, waaraan hij bijna niet twijfelde, vreesde hij voor eene ontdekking. Hij kende hem eenigszins, zoowel van aanzien als bij geruchte, en het was zeker, dat hij een gevaarlijk mensch was. Wat er ook gebeuren mocht — dit verzekerde hij mij verscheidene malen met vriendelijken nadruk — ik was er even onschuldig aan als hij zelf, en evenzeer buiten staat om er iets aan te veranderen.

"Ook begrijp ik niet," zeide hij, "dat er eenig vermoeden op u kan vallen, melieve. Men kan wel verdenking koesteren, zonder nog iets van die betrekking te weten." — "Bij dien procureur mag dat zoo zijn," antwoordde ik; "maar sedert ik angstig ben geworden, zijn mij nog twee andere personen in gedachten gekomen." Daarop verhaalde ik hem van Guppy, van wien ik vreesde, dat hij reeds zekere gissingen had toen ik nog niet begreep wat hij met zijne gezegden meende, maar op wiens stilzwijgen, na ons laatste onderhoud, ik mij volkomen meende te mogen verlaten. — "Welnu," zeide mijn voogd. "Dan kunnen wij voor het oogenblik van hem afstappen. Wie is de andere?"

Ik herinnerde hem de Fransche kamenier en haar dringend verzoek om bij mij in dienst te komen.

"Ja," antwoordde hij peinzend, "van haar is meer te vreezen dan van dien klerk. Evenwel, zij zocht toch maar naar een nieuwen dienst. Zij had u en Ada kort te voren gezien, en het was natuurlijk, dat gij haar in het hoofd moest komen. Zij vroeg alleen om kamenier bij u te worden. Meer niet." — "Hare manier van doen was zoo vreemd," zeide ik. — "Ja, maar hare manier van doen was ook vreemd toen zij hare schoenen uittrok, en voor haar vermaak eene wandeling deed, die haar den dood had kunnen berokkenen," zeide mijn voogd. "Men zou zich zelven nutteloos kwellen, als men al zulke mogelijkheden en waarschijnlijkheden wilde berekenen. Er zijn zeer

weinig onverschillige omstandigheden, die niet van gevaarlijke beteekenis zouden schijnen, als men ze op die manier beschouwde. Hoop het beste, mijn huismoedertje. Gij kunt niets beters wezen dan wat gij nu zijt; blijf dat, nu gij dit alles weet, evenals te voren. Het is het beste dat gij doen kunt, voor u zelve en voor iedereen. Nu ik dit geheim met u deel...." — "En het zoozeer verlicht," zeide ik. — "Zal ik opmerken wat er in de familie omgaat, zoover ik dat uit de verte kan waarnemen. En als de tijd komen mocht, wanneer ik eene hand kan uitstrekken om den minsten dienst te bewijzen aan iemand, wie het beter is zelfs hier niet te noemen, zal ik, om den wil van hare lieve dochter, niet nalaten dat te doen."

Ik dankte hem met al mijn hart. Wat kon ik ooit anders doen dan hem danken! Ik wilde juist de deur uitgaan, toen hij mij vroeg om nog een oogenblik te blijven. Toen ik mij snel omkeerde, zag ik wederom die zelfde uitdrukking op zijn gelaat; en op eens, ik weet niet hoe, viel het mij, als eene nieuwe, verwijderde mogelijkheid in, dat ik die begreep.

"Lieve Esther," zeide mijn voogd, "ik heb reeds lang iets in mijne gedachten gehad, dat ik u wenschte te zeggen." — "Waarlijk?" — "Ik heb het moeielijk gevonden er aan te beginnen, en dat blijft het nog. Ik zou wenschen, dat het zeer bedaard voorgedragen en zeer bedaard overwogen werd. Zoudt gij er tegen hebben, dat ik het schreef?" — "Lieve voogd, hoe zou ik er tegen kunnen hebben iets te lezen, dat gij voor mij geschreven hadt?" — "Zie dan eens, melieve," zeide hij, met zijn opgeruimden glimlach; "ben ik op dit oogenblik even eenvoudig en ongedwongen, schijn ik even eerlijk, oprecht en ouderwetsch rondborstig als ik ooit geweest ben?"

Ik antwoordde met allen ernst: "Volkomen!" En dit was de zuivere waarheid, want mijne korte weifeling (die geene minuut geduurd had) was nu voorbij, en hij had weder zijn schrander, onbeschroomd en hartelijk uitzicht.

"Zie ik er uit alsof ik iets wilde verzwijgen, iets anders meende dan wat ik zeide, eenige geheime gedachte had, hoegenaamd?" zeide hij, met zijne heldere oogen in de mijne starende.

Ik antwoordde, dat dit zeker zoo niet was.

"Kunt ge mij ten volle vertrouwen, Esther, en u geheel verlaten op wat ik zeg?" — "Volkomen," antwoordde ik met geheel mijn hart. — "Geef mij uwe hand, meisjelief," zeide mijn voogd.

Hij hield die in de zijne gesloten, terwijl hij zijn arm licht om mij heensloeg, en op mij neerzag, met dat trouwhartige, vriendelijk beschermende in uitzicht en houding, waardoor ik mij vroeger terstond in zijne woning thuis had gevoeld.

"Gij hebt groote veranderingen bij mij teweeggebracht, mijn huishoudstertje," zeide hij, "sedert dien winterdag in de diligence. Gij hebt mij sedert dien tijd aanhoudend veel goed gedaan." — "Ach, voogd, wat hebt gij niet in dien tijd voor mij gedaan!" — "Maar," zeide hij, "daaraan moet nu niet gedacht worden." — "Het kan nooit vergeten worden." — "Ja, Esther," zeide hij met zachten ernst, "het moet nu vergeten, voor eene poos vergeten worden. Gij moet nu alleen bedenken, dat ik thans zal blijven zooals gij mij kent, dat niets mij meer zal doen veranderen. Daarvan kunt gij u verzekerd houden, lieve." — "Dat doe ik ook," zeide ik. — "Dat is al veel," hervatte hij. "Dat is alles. Maar ik wil u niet terstond bij het woord vatten. Ik wil het niet schrijven wat ik in mijne gedachten heb, voordat gij het geheel met u zelve eens zijt, dat niets mij meer anders kan doen worden dan ge mij nu kent. Als gij in het minste daaraan twijfelt, wil ik het nooit schrijven. Als gij, na rijpe overweging, daarvan zeker zijt, zend dan van avond over eene week Charley naar mij toe — "om den brief." Maar als gij er niet geheel zeker van zijt, zend haar dan niet. Onthoud, dat ik mij in dit opzicht, gelijk in alles, op uwe oprechtheid verlaat. Als gij op dat punt niet geheel zeker zijt, zend haar dan niet." — "Voogd," antwoordde ik; "ik ben nu al zeker. Ik kan, wat die overtuiging aangaat, evenmin veranderen, als gij voor mij kunt veranderen. Ik zal Charley om den brief zenden."

Hij drukte mij de hand en zeide niets meer. Er werd ook de geheele week lang door mij of hem niets meer gezegd, dat op dit gesprek doelde. Toen de bepaalde avond kwam, zeide ik, zoodra ik alleen was, tot Charley: "Ga eens naar de kamer van mijnheer Jarndyce, Charley, klop aan de deur en zeg, dat ge van mij komt — "om den brief." "

Charley ging trap op en trap af en de gangen door — die omwegen door het ouderwetsche huis kwamen mijn luisterenden ooren dien avond zeer lang voor — en kwam zoo weder terug, de gangen door en trap af en trap op, en bracht den brief. "Leg hem maar op de tafel, Charley," zeide ik. Charley legde hem dus op de tafel en ging naar bed, en ik bleef er naar zitten turen, zonder hem op te nemen, en dacht aan velerlei dingen.

Ik begon met mijne donkere kindsheid, en ging door die angstvallige dagen heen tot den benauwden tijd toen mijne tante, met haar strak gezicht zoo buitengemeen strak en koud, daar dood lag, en ik bij jufvrouw Rachel eenzamer was, dan ik zou geweest zijn als ik iemand in de wereld had gehad om aan te zien of mede te spreken. Verder kwam ik aan die geheel andere dagen, toen ik zoo gelukkig was om vriendinnen te vinden in allen, die mij omringden, en door iedereen bemind te

worden. Ik kwam tot den tijd toen ik voor het eerst mijne lieve Ada zag en door haar werd opgenomen in die zusterlijke genegenheid, welke het schoonste van mijn leven was. Ik herinnerde mij den eersten helderen glans van welkomst, die ons uit deze vensters op dien kouden avond te gemoet straalde, en die nooit was verbleekt. Ik leefde mijn gelukkig leven nog eens door; ik beleefde nog eens mijne ziekte en mijn herstel, ik dacht aan mij zelve, zoo veranderd, en aan allen om mij heen, zoo onveranderd, en al dat geluk straalde gelijk een licht van eene in het midden van dat alles geplaatste gedaante af, welke door den brief, die daar op de tafel lag, werd vertegenwoordigd.

Ik opende hem nu en las. Zulk een indruk maakte dat geschrift, door de liefde voor mij, die het uitdrukte, door de onbaatzuchtige waarschuwingen, die het mij gaf, door de teedere zorg voor mij, die uit ieder woord sprak, dat mijne oogen al te dikwijls verblind werden om veel achtereen te kunnen lezen. Ik las het echter driemaal door eer ik het neerlegde. Ik had gemeend den inhoud reeds vooraf te weten, en zoo was het ook. Die brief vroeg mij of ik meesteres van het Verlaten Huis wilde worden.

Het was geen minnebrief, hoewel zoo vol liefde, maar geschreven juist gelijk hij altijd met mij zou gesproken hebben. Ik zag zijn gezicht, ik hoorde zijne stem en gevoelde den invloed zijner vriendelijk beschermende houding in elken regel. Hij sprak mij in dien brief aan alsof onze betrekking was omgekeerd, alsof al de weldaden aan mijn kant waren, en al de aandoeningen aan den zijnen. Hij weidde er over uit, dat ik nog jong en hij reeds over het beste van zijn leven heen was; dat hij reeds op rijpe jaren was gekomen, toen ik nog een kind was; dat hij met een verzilverd hoofd aan mij zat te schrijven, en dit alles zoo wel wist, dat hij het mij rijpelijk in overweging moest geven. Hij zeide mij, dat ik door zulk een huwelijk niets zou winnen, en niets zou verliezen door het af te wijzen; want geene nieuwe betrekking kon de teederheid vergrooten, die hij mij toedroeg, en welk besluit ik ook nemen mocht, hij was overtuigd, dat het welgedaan zou zijn. Doch hij had sedert ons laatst vertrouwelijk gesprek dien stap opnieuw in overweging genomen, en had er eindelijk toe besloten, al ware het slechts om mij door één gering voorbeeld te toonen, dat de geheele wereld zich gereedelijk zou vereenigen om de wreede voorspelling mijner kindsheid te logenstraffen. Ik kon niet weten welk een geluk ik hem kon schenken, maar daarvan wilde hij niets meer zeggen; want ik moest altijd onthouden, dat ik hem niets verschuldigd, maar hij integendeel mijn schuldenaar was. Hij had dikwijls aan onze toekomst gedacht; en de tijd te gemoet ziende, en zelfs vreezende, dat die kort aanstaande mocht zijn, wanneer Ada (die bijna meerderjarig was) ons zou verlaten, en er een eind aan onze tegenwoordige levenswijs moest komen, had hij zich gewend aan dit voorstel te denken. Zoo was hij er toe gekomen. Indien ik dacht, dat ik hem ooit het beste recht zou kunnen geven om mijn beschermer te zijn, en indien ik dacht, dat ik met tevredenheid en zonder mij zelve onrecht te doen de dierbare gezellin van zijn overigen levenstijd kon worden, zoodat alleen de dood ons kon scheiden, zelfs dan kon hij niet wenschen, dat ik mij onherroepelijk verbond, terwijl deze brief nog zoo nieuw voor mij was; zelfs dan moest ik rijkelijk tijd hebben om mij nogmaals te bedenken. In dat geval, en ook in het tegenovergestelde geval, moest het bij onze oude betrekking blijven, bij onze oude manier van omgang, bij den ouden naam, waarmede ik hem aansprak. En wat zijne opgeruimde Dame Durden, zijn huismoedertje betrof, zij zou altijd dezelfde blijven, dat wist hij wel.

Dit was de inhoud van den brief, over het geheel met zulk eene oprechtheid en ernsthaftigheid geschreven, alsof hij inderdaad mijn verantwoordelijke voogd was, die mij onpartijdig het voorstel van een vriend mededeelde, tegen wien hij uit rechtschapenheid alle mogelijke bezwaren inbracht.

Hij sprak er echter geen woord van, dat hij, toen ik er nog bevalliger uitzag, ditzelfde voorstel in zijne gedachten gehad en er zich toen van onthouden had. Dat hij, toen ik mijn oud gezicht verloren en niets bekoorlijks meer over had, mij nog even lief bleef hebben als in mijne schoonere dagen. Dat de ontdekking mijner geboorte hem geen schok gaf. Dat zijne edelmoedigheid hem over de ontsierende litteekenen in mijn gezicht en mijn erfdeel van schande deed heenzien. Dat ik, hoe meer ik behoefte had aan zulk eene trouw, des te vaster op hem kon vertrouwen.

Maar ik wist dit toch wel; ik begreep het nu wel. Het was voor mij het slot der geschiedenis van weldaden, die ik gelezen had, en ik gevoelde, dat mij slechts ééne keus overschoot. Mijn leven aan zijn geluk toe te wijden was nog maar een gering blijk mijner dankbaarheid; en wat had ik op dien avond anders verlangd dan een nieuw middel te vinden om hem mijne dankbaarheid te toonen?

Ik schreide echter veel en lang; niet alleen uit de volheid van mijn hart na het lezen van dien brief, niet alleen om het vreemde van het vooruitzicht — want het was mij vreemd, schoon ik het voorstel had verwacht, — maar alsof iets, waaraan ik geen naam kon geven en waarvan ik slechts een onduidelijk denkbeeld had, nu onherroepelijk voor mij verloren was. Ik was zeer tevreden, zeer dankbaar en koesterde de beste hoop; maar ik schreide toch lang en veel.

Eindelijk ging ik naar mijn spiegel. Mijne oogen waren rood en gezwollen, en ik zeide: "O Esther, Esther, kunt gij dat zijn!" Ik vrees, dat het gezicht in den spiegel op dat verwijt wederom wilde gaan schreien, maar ik hield mijn vinger er tegen op en het bedacht zich.

"Dat gelijkt meer naar den bedaarden blik, melieve, waarmede gij mij eens getroost hebt, toen ge mij zulk eene verandering liet zien," zeide ik en begon mijne haren los te maken. "Als ge meesteres van het Verlaten Huis zijt, moet ge zoo vroolijk wezen als een vogeltje. Eigenlijk moest ge altijd vroolijk wezen; laten wij dus nu maar voorgoed beginnen!"

Ik ging toen zeer bedaard voort met mijn haar in orde te brengen. Ik snikte nog wel een weinigje, maar dat was omdat ik geschreid had, niet omdat ik nog schreide.

"En zoo, lieve Esther, zijt ge voor al uw leven gelukkig. Gelukkig bij uwe beste vrienden, gelukkig in uwe oude woning, gelukkig in de onverdiende liefde van den beste der mannen."

Ik dacht op eens, als mijn voogd iemand anders had getrouwd, wat ik dan wel gevoeld en gedaan zou hebben. Dat zou waarlijk eene verandering zijn geweest. Het stelde mij het leven in zulk eene nieuwe en akelige gedaante voor, dat ik mijne sleutels liet rammelen en ze een kus gaf eer ik ze weder in het mandje legde.

Toen dacht ik verder, terwijl ik voor den spiegel mijn haar opmaakte, hoe dikwijls ik bij mij zelve overwogen had, dat de diepe sporen mijner ziekte en de omstandigheden mijner geboorte slechts nieuwe redenen voor mij waren om werkzaam en dienstvaardig te zijn, en mij op alle geoorloofde wijzen bemind te maken. Dit was dan wel een goede tijd om verdrietig te gaan zitten schreien! Wat het vreemde betrof (als dit eene reden was om te schreien, hetgeen het niet was), dat ik eens meesteres van het Verlaten Huis zou worden, waarom zou dat vreemd schijnen? Andere menschen hadden wel aan zulke dingen gedacht, al had ik het niet gedaan. "Weet ge niet meer, mijn leelijk liefje," vroeg ik mij zelve, toen ik in den spiegel zag, "wat, eer gij die litteekens nog hadt, mevrouw Woodcourt zeide, dat ge trouwen zoudt met...."

Misschien bracht de naam ze mij in de gedachten — die gedroogde bloemen. Misschien zou het beter zijn ze niet langer te bewaren. Zij waren slechts bewaard ter gedachtenis van iets, dat geheel voorbij en afgedaan was, maar het zou toch beter zijn ze nu niet meer te bewaren.

Zij lagen in een boek, en dit was toevallig in de andere kamer, onze zitkamer, tusschen Ada's slaapkamer en de mijne. Ik nam eene kaars en ging het zachtjes halen. Toen ik het in de hand had, zag ik door de opene deur mijne schoone vriendin liggen slapen en sloop binnen om haar een kus te geven.

Het was zwak van mij, dat weet ik wel, en ik kon geene reden hebben om te schreien; maar ik liet toch een traan op het lieve gezichtje vallen, en nog een, en nog een. Nog zwakker was het van mij, dat ik de gedroogde bloemen uit het boek nam en ze voor een oogenblik aan hare lippen hield. Ik dacht aan hare liefde voor Richard, hoewel de bloemen, waarlijk, niets daarmede te maken hadden. Toen nam ik ze mede naar mijne kamer en verbrandde ze aan de kaars; en zij waren in een oogenblik stof geworden.

Toen ik den volgenden morgen de ontbijtkamer binnentrad vond ik mijn voogd juist als gewoonlijk, even rondborstig, gul en openhartig. Daar zijn voorkomen niets gedwongens had, had ook het mijne (zoo geloof ik ten minste) niets daarvan. Ik was in den loop van den ochtend verscheidene malen met hem alleen, en achtte het niet onwaarschijnlijk, dat hij mij over den brief zou spreken; maar hij zeide niets.

Zoo was het op den volgenden morgen, en den volgenden, en ten minste eene week lang, zoolang mijnheer Skimpole bij ons bleef. Ik verwachtte dagelijks, dat mijn voogd over den brief zou spreken, maar hij deed het toch niet.

Eindelijk dacht ik, onrustig wordende, dat ik een antwoord behoorde te schrijven. Ik beproefde dit des avonds op mijne kamer verscheidene malen, maar kon geen antwoord beginnen, dat eenigszins naar een goed antwoord geleek, en dacht dus elken avond, dat ik nog een dag wilde wachten. En ik wachtte nog zeven dagen, en hij sprak geen woord.

Eindelijk gingen wij, nadat mijnheer Skimpole vertrokken was, op een namiddag met ons drieën een rijtoertje doen; en toen ik vóór Ada, gereed zijnde, beneden kwam, vond ik mijn voogd in de voorkamer voor het venster staan, met zijn rug naar mij toe.

Toen ik binnenkwam keerde hij zich om en zeide met een glimlach: "Zoo, zijt gij daar, mijn huismoedertje?" en keek weder naar buiten.

Ik had mij voorgenomen om nu met hem te spreken. Kortom, ik was opzettelijk met dat oogmerk zoo vroeg beneden gekomen. "Voogd," zeide ik, eenigszins bevende, "wanneer zoudt gij gaarne het antwoord willen hebben op den brief, dien Charley gehaald heeft?" — "Wanneer het gereed is, melieve," antwoordde hij. — "Ik geloof, dat het gereed is," zeide ik. — "Zal Charley het dan brengen," vroeg hij schertsende. — "Neen, ik heb het zelve medegebracht, voogd," antwoordde ik.

Ik sloeg mijne armen om zijn hals en kuste hem; en hij vroeg of dit nu de meesteres van het Verlaten Huis was; en ik antwoordde van ja; en vooreerst maakte dat geen verschil, en wij gingen met ons drieën uit, en ik zeide er mijne lieve Ada niets van.

XLV.

IN VERTROUWEN.

Op een ochtend toen ik mijne huiselijke bezigheden had afgedaan en met mijne schoone vriendin in den tuin rondwandelde, keek ik toevallig naar het huis om en zag daar eene lange magere schaduw binnengaan, welke naar die van mijnheer Vholes geleek. Ada had mij pas dien morgen gezegd hoe zij hoopte, dat Richard's ijver voor het Kanselarij-proces eindelijk wel zou verflauwen, juist omdat hij er zoo overdreven veel werk van maakte; en om dus hare vroolijkheid niet te dempen, zeide ik niets van de schaduw, die ik gezien had.

RICHARD. (blz. 308).

Weldra kwam Charley vlug langs de paden en tusschen de heesters door aantrippelen, zoo blozend en bevallig alsof zij eene der gezellinnen van Flora in plaats van mijn kameniertje was, en zeide: "Als het u belieft, jufvrouw, wilt ge dan eens met mijnheer Jarndyce komen spreken?"

Het behoorde onder Charley's eigenaardigheden, dat zij, wanneer zij eene boodschap had te doen, altijd reeds begon te spreken zoodra zij den persoon zag, aan wien zij die brengen moest, hoe groot de afstand ook mocht wezen. Zoo zag ik dan ook, dat zij mij met hare gewone bewoordingen vroeg om met mijnheer Jarndyce te komen spreken, lang voor dat ik haar kon hooren. En toen ik haar hoorde, had zij hare boodschap reeds zoo dikwijls gezegd, dat zij geheel buiten adem was.

Ik zeide Ada, dat ik mij haasten zou om terug te komen, en vroeg Charley, toen wij in huis gingen, of er niet een heer bij mijnheer Jarndyce was; waarop Charley, wier taalkunde, moet ik met schaamte bekennen, mijne lessen nooit veel eer aandeed, antwoordde: "Ja, jufvrouw; hem, die toen met mijnheer Richard is meegekomen."

Een sterker contrast dan mijn voogd en mijnheer Vholes met elkander vormden, geloof ik niet, dat ergens te vinden zou zijn. Toen ik binnenkwam zaten zij elkander over eene tafel aan te kijken, de een zoo vrijmoedig en de ander zoo benauwd, de een zoo breed en rechtop en de ander zoo smal en gebukt, de een zoo helder klinkend uitsprekende wat hij te zeggen had en de ander het zoo benepen mompelende, dat ik meende nooit grooter verschil tusschen twee menschen te hebben opgemerkt.

"Gij kent mijnheer Vholes wel, melieve," zeide mijn voogd, niet met de grootste beleefdheid voor dien heer, moet ik zeggen.

Mijnheer Vholes stond op, dicht toegeknoopt en gehandschoend volgens gewoonte, en zette zich weder, juist gelijk ik hem naast Richard

in de sjees had zien zitten. Daar hij nu Richard niet kon aankijken, keek hij recht voor zich.

"Mijnheer Vholes," zeide mijn voogd, de zwarte gedaante aanziende alsof zij een onheilspellende nachtvogel was, "brengt eene leelijke tijding van onzen allerongelukkigsten Richard." Hij legde een bijzonderen nadruk op het woord "allerongelukkigsten," alsof hij daarmede eenigszins den aard zijner betrekking tot mijnheer Vholes wilde aanduiden.

Ik nam plaats tusschen hen in; mijnheer Vholes bleef onbeweeglijk, behalve dat hij met zijn zwarten handschoen heimelijk aan een der roode puistjes op zijn geel gezicht plukte.

"En daar Rick en gij gelukkig goede vrienden zijt," vervolgde mijn voogd, "zou ik gaarne willen weten, wat gij er van denkt, melieve. Wilt ge nu zoo goed zijn, mijnheer Vholes, om — om eens ruiterlijk te spreken?"

Alles behalve ruiterlijk sprekende, begon mijnheer Vholes:

"Ik heb gezegd, mejufvrouw Summerson, dat ik, als mijnheer Carstone's rechtsgeleerde raadsman, de beste gelegenheid heb om te weten, dat mijnheer Carstone's financiën tegenwoordig in een benarden staat zijn. Niet zoozeer uit hoofde van het bedrag zijner schulden, als wel uit hoofde van den bijzonderen en dringenden aard der verbintenissen, die mijnheer Carstone heeft aangegaan, en de middelen, die hij bezit, om deze te honoreeren of wel af te betalen. Ik heb vele kleine zaakjes voor mijnheer Carstone geschikt; maar aan zulk schikken moet eens een einde komen, en dat is nu het geval. Ik heb uit mijn eigen zak eenige voorschotten gedaan, om die onaangename zaakjes te beredderen, maar ik moet natuurlijk verlangen, dat mij die vergoed zullen worden, want ik wil niet voorgeven een man van kapitaal te zijn, en ik heb in het Dal van Taunton een vader te onderhouden, behalve dat ik mijn best doe om mijne drie lieve dochters thuis een klein vermogen te kunnen nalaten. Nu ben ik bevreesd, dat het, daar mijnheer Carstone zich in zulke omstandigheden bevindt, daarop zal uitloopen, dat hij verlof verzoekt om zijne aanstelling te verkoopen; en in allen gevalle moet ik het wenschelijk achten, dat zijne betrekkingen dit vooraf weten."

Mijnheer Vholes, die mij onder het spreken bestendig had aangezien, verzonk weder in de stilte, die men eigenlijk niet kon zeggen, dat zijn spreken had afgebroken, zoo dof was zijne stem, en keek weder voor zich.

"Verbeeld u den armen jongen eens als hij zelfs zijn tegenwoordig inkomen mist!" zeide mijn voogd tot mij. "En wat kan ik evenwel doen? Gij kent hem, Esther. Hij zou nooit eenige hulp van mij willen aannemen. Hem die aan te bieden, of er maar een wenk van te geven, zou hem tot een uiterste drijven, al deed dat niets anders."

Nu sprak mijnheer Vholes mij wederom aan.

"Wat mijnheer Jarndyce daar aanmerkt, mejufvrouw, is ontwijfelbaar de waarheid, en dat maakt de zaak juist moeielijk. Ik zie ook niet, dat er iets aan te doen is. Ik zeg ook niet, dat er iets aan te doen is. Verre van daar. Ik kom hier alleen om er onder het zegel des vertrouwens melding van te maken, en in alle opzichten recht door zee te gaan, opdat men naderhand niet zou kunnen zeggen, dat ik niet in alles recht door zee gegaan was. Ik verlang altijd recht door zee te gaan. Ik wensch een goeden naam na te laten. Als ik alleen mijne eigene belangen bij mijnheer Carstone raadpleegde, zou ik niet hier gekomen zijn. Zoo onoverkomelijk, gelijk gij wel weet, zouden zijne tegenwerpingen zijn. Dit is geen bezoek als praktizijn. Ik kan niemand daarvoor iets rekenen. Ik heb er geen belang bij, behalve als lid der maatschappij en als vader — en als zoon," zeide mijnheer Vholes, die dit punt bijna vergeten had.

Het kwam ons voor, dat mijnheer Vholes niet meer of minder dan de waarheid zeide, als hij te kennen gaf, dat hij de verantwoordelijkheid, zoover die dan ging, welke de kennis van Richard's omstandigheden hem oplegde, zocht te deelen. Ik kon niets anders aanraden, dan dat ik naar Deal zou gaan, waar Richard toen in garnizoen lag, met hem spreken en beproeven of het mogelijk was het ergste nog af te wenden. Zonder mijnheer Vholes daarover te raadplegen, nam ik mijn voogd ter zijde om hem dit voor te stellen, terwijl mijnheer Vholes spookachtig naar het vuur stapte en zijne begrafenis-handschoenen warmde.

Het vermoeiende der reis was een bezwaar, dat mijn voogd terstond opperde; maar daar ik zag, dat hij geene andere tegenwerpingen had, en ik volgaarne bereid was om te gaan, dwong ik hem zijne toestemming af. Toen hadden wij nog maar mijnheer Vholes zijn afscheid te geven.

"Welnu, mijnheer," zeide mijn voogd, "jufvrouw Summerson zal met mijnheer Carstone in onderhandeling treden, en wij moeten maar hopen, dat er nog iets aan zijne omstandigheden te doen zal zijn. Gij zult mij wel veroorloven u na uwe reis iets te laten voorzetten?" — "Ik dank u wel, mijnheer Jarndyce," antwoordde mijnheer Vholes, zijne lange zwarte mouw uitstekende, om hem te weerhouden van te schellen, "volstrekt niets. Ik dank u wel; niet het minste. Mijne maag is zeer zwak, en ik ben altijd een zeer slecht eter. Als ik op dezen tijd van den dag vast voedsel gebruikte, weet ik niet wat de gevolgen konden zijn. Daar ik nu getoond heb in alles recht door zee te willen gaan, mijnheer, zal ik met uw verlof maar afscheid nemen. De zaak is nu in zooverre afgedaan." — "En ik wenschte, dat gij ook hadt afgedaan, en wij allen geheel hadden afgedaan

met zekere zaak, die gij wel weet, mijnheer Vholes," zeide mijn voogd met bitterheid.

Mijnheer Vholes, die van het hoofd tot de voeten zoo diep zwart geverfd was, dat hij voor het vuur had staan dampen en een zeer onaangenamen reuk verspreidde, schudde langzaam zijn hoofd.

"Wij, wier grootste eerzucht het is voor eerlijke praktizijns gehouden te worden, mijnheer," zeide hij, "kunnen niets anders doen dan den schouder tegen het wiel zetten. Dat doen wij, mijnheer. Ten minste, dat doe ik; en ik denk gaarne het beste van al mijne medebroeders in het vak. Gij begrijpt wel, mejufvrouw, dat gij bij uwe onderhandeling met mijnheer Carstone onder verplichting zijt om geene melding van mij te maken?"

Ik antwoordde, dat ik mij wel daarvoor zou wachten.

"Zeer wel, mejufvrouw. Goedenmorgen, mijnheer Jarndyce, goedenmorgen." Mijnheer Vholes legde zijn dooden handschoen, waarin bijna geene hand scheen te zitten, op mijne vingers, en toen op die van mijn voogd, en ging met zijne lange, smalle schaduw heen. Ik stelde mij voor hoe zij, buitenop de diligence, door het geheele zonnige landschap tusschen ons en Londen zouden heen rijden, en onder het voortglijden het zaad in den grond doen bevriezen.

Natuurlijk was het noodig Ada te zeggen waar ik heen ging en waarom ik dit deed, en natuurlijk was zij bedroefd en angstig. Doch zij was Richard al te trouw om een woord te spreken dan om hem te beklagen en te verontschuldigen; en in een geest vol liefde schreef zij hem een langen brief, dien ik medenam.

Charley zou mijne reisgezellin wezen, hoewel ik er geene noodig had en haar gaarne thuis zou hebben gelaten. Wij begaven ons in den namiddag allen naar Londen, en twee plaatsen op den postwagen open vindende, bestelden wij die. Op den tijd, dat wij gewoonlijk naar bed gingen, reden Charley en ik, met de brieven naar Kent, zeewaarts heen.

Het was eene nachtreis in dien tijd van postwagens; maar wij hadden het rijtuig voor ons alleen en vonden den nacht niet zeer vervelend. Hij ging voor mij om, gelijk ik meen, dat hij voor de meeste menschen in mijne omstandigheden zou gedaan hebben. Nu eens had ik veel, dan weder zeer weinig hoop op den goeden uitslag mijner reis. Nu dacht ik, dat ik wel eenig nut zou doen, dan verwonderde ik mij weder hoe ik dat ooit had kunnen denken. Nu hield ik het voor zeer verstandig, dat ik daarheen ging, dan weder voor zeer onverstandig. In welke stemming ik Richard zou vinden, wat ik hem zou zeggen en wat hij mij zou antwoorden, waren vragen, die in deze twee gemoedstoestanden beurtelings mijn geest bezig hielden; en de wielen schenen den geheelen nacht eene muziek te spelen, waarop de woorden konden gezongen worden, die den hoofdinhoud van den brief van mijn voogd uitmaakten.

Eindelijk kwamen wij in de nauwe straten van Deal, en zeer somber waren zij op dien guren mistigen ochtend. Het lange, vlakke strand, met de onregelmatige huisjes van hout en steen daarlangs, en overal bezaaid met kaapstanders, booten, schuren, en kale rechte staken met takelwerk, waartusschen enkele zanderige plekken met gras en onkruid begroeid, zag er zoo akelig uit als ik ooit eene plek heb gezien. De woelende zee werd door een zwaren witten nevel verborgen; en niets anders zag men in beweging dan eenige touwslagers, die vroeg aan het werk waren, en met de grondstof van hun arbeid om het lijf gewonden, er uit zagen alsof zij, hun tegenwoordigen staat van aanzijn moede, zich zelven tot touw sponnen.

Maar toen wij in een uitmuntend logement in eene warme kamer kwamen, en frisch gewasschen en gekleed aan een ontbijt plaats namen, (want het was al te laat om nog naar bed te willen gaan) begon Deal er wat vroolijker uit te zien. Ons kamertje geleek naar eene scheepskajuit, en daarin had Charley bijzonder veel vermaak. Toen begon de nevel op te trekken, gelijk een gordijn, dat opgehaald wordt, en vertoonden zich een aantal schepen, die wij niet gedacht hadden, dat zoo nabij waren. Ik weet niet hoeveel de knecht ons zeide, dat er toen in Duins lagen. Sommigen dezer vaartuigen waren van het grootste soort; er was een Oostindievaarder, die zoo pas naar huis was gekomen; en toen de zon door de wolken scheen en zilveren lichtplekken over de donkere zee strooide, vormden die schepen, die nu in het licht dan in de schaduw kwamen, onder het gewoel van booten, die af- en aanvoeren, en de algemeene beweging in het rond, een heerlijk schouwspel.

De groote Oostindievaarder trok vooral onze aandacht, omdat hij pas in den nacht op de reede was gekomen. Hij was geheel met booten omringd; en wij zeiden hoe blij de menschen aan boord moesten zijn, dat zij nu aan land kwamen. Charley was ook nieuwsgierig naar de reis en naar de hitte in Indië, en naar de slangen en de tijgers, en daar zij zulke dingen veel beter begreep en onthield dan de regelen der spraakkunst, vertelde ik haar wat ik er van wist. Ik vertelde haar ook, hoe de zeevaarders op zulke reizen somtijds schipbreuk leden en op rotsen werden gesmeten, en somtijds door de onverschrokkenheid en menschenliefde van een enkel man werden gered. En toen Charley vroeg hoe dat mogelijk was, vertelde ik haar hoe wij thuis van zulk een geval wisten.

Ik had gedacht Richard een briefje te zenden, om hem te berichten, dat ik daar was,

maar nu vond ik het beter zonder zulk eene voorbereiding naar hem toe te gaan. Daar hij in de kazerne woonde, twijfelde ik eenigszins of dit wel doenlijk was, maar wij besloten de plaats eens te gaan opnemen. Door het hek van het voorplein kijkende, vonden wij zoo vroeg in den ochtend alles zeer stil; en ik vroeg een sergeant, die bij de stoep van het wachthuis stond, waar hij woonde. Hij zond een soldaat met mij mede om het mij te wijzen. Deze man ging eene trap op, klopte met zijne knokkels aan eene deur en liet ons staan.

"Kom aan dan!" riep Richard van binnen. Ik liet dus Charley in den smallen gang, en naar de half opene deur gaande, zeide ik: "Kan ik binnenkomen, Richard? Ik ben het maar. Dame Durden."

Hij zat aan eene tafel te schrijven, met een warboel van kleederen, blikken bussen, boeken, laarzen, schuiers en valiezen op den grond om hem heen. Hij was maar half gekleed — in burgerkleeren, naar ik opmerkte, niet in uniform, — zijn haar was ongekamd en hij zag er zelf even verwilderd uit als zijne kamer. Dit alles zag ik nadat hij mij hartelijk verwelkomd had, en ik naast hem zat; want zoodra hij mijne stem hoorde, sprong hij op, en sloot mij oogenblikkelijk in zijne armen. Die lieve Richard! Voor mij bleef hij altijd dezelfde. Tot aan — ach, arme jongen, tot aan het einde toe, ontving hij mij nooit zonder dat er een zweem van zijne oude jongensachtige vroolijkheid terugkwam.

"Goede hemel, mijn lief klein huismoedertje," zeide hij, "hoe komt gij hier? Wie zou er aan gedacht hebben om u te zien! Er scheelt immers niets aan? Ada is wel?" — "Zeer wel. En bekoorlijker dan ooit, Richard." — "Ach," zeide hij, op zijn stoel achteroverleunende, "mijn arm nichtje! Ik was bezig met aan u te schrijven, Esther."

Zoo vervallen en versleten als hij er uitzag, zelfs in den bloei zijner bevallige jeugd, terwijl hij daar achterovergeleund zat en het dicht beschrevene blad papier in zijne hand samenfrommelde!

"Hebt gij de moeite gedaan om dat alles te schrijven, en zal ik het nu niet eens lezen?" zeide ik. — "Och, lieve," antwoordde hij met een gebaar van hopeloosheid, "gij kunt het in de geheele kamer lezen. Het is hier alles afgedaan."

Ik drong hem vriendelijk om zich niet aan neerslachtigheid over te geven. Ik zeide hem toevallig gehoord te hebben, dat hij in moeielijkheden was, en dat ik daarom met hem kwam overleggen wat er best te doen zou zijn.

"Daaraan herken ik u, Esther, maar het is nutteloos, en daarin herken ik u wederom niet," zeide hij met een treurigen glimlach. "Ik vertrek vandaag met verlof — ik zou over een uur al weg zijn geweest — en dat moet het eenigszins verbloemen, dat ik uitkoop. Welnu! Wat voorbij is moet maar voorbij zijn! Zoo gaat dit vak den weg van de andere. Ik behoef nu nog maar in de kerk te zijn geweest, om door alle vakken de ronde te hebben gedaan." — "Richard," zeide ik dringend, "zoo hopeloos staat het toch nog niet?" — "Zoo staat het waarlijk, Esther," antwoordde hij. "Ik ben de schande zoo nabij gekomen, dat zij, die in gezag over mij gesteld zijn, (gelijk de catechismus zegt) veel liever willen, dat ik heenga, dan dat ik blijf. En zij hebben gelijk. Al had ik geene schulden en zulke bezwaren, dan zou ik toch zelfs voor dit beroep niet deugen. Ik heb geen hart, ziel, zorg of gedachte voor iets dan voor één ding. Al was dat laatst nu niet gebeurd," zeide hij, den brief, dien hij geschreven had, in stukjes scheurende, en deze gemelijk in het rond strooiende, "hoe had ik dan toch met mijn regiment buitenslands kunnen gaan? Wij zullen daartoe order krijgen; en had ik kunnen medegaan? Hoe had ik, met mijne ondervinding, zelfs Vholes kunnen vertrouwen, als ik niet bij hem was?"

Hij kon zeker aan mijn gezicht zien wat ik wilde zeggen, want hij vatte de hand, die ik op zijn arm had gelegd, en legde die op mijne eigene lippen, om mij het spreken te beletten.

"Neen, Esther," zeide hij, "twee onderwerpen verbied ik, moet ik verbieden. Het eerste is John Jarndyce. Het tweede — gij weet wel wat. Noem het razernij, ik zeg u, dat ik het nu toch niet veranderen kan — niet weder bij mijn verstand kan komen. Maar het is geene razernij; het is het ééne doel, waarvoor ik leven moet. Het is jammer, dat ik mij ooit liet overhalen om het voor iets anders te verzuimen. En het zou wijsheid zijn het nu te laten steken, na al den tijd, de moeite, de zorg en den angst, die ik er aan gegeven heb! O ja, ware wijsheid! Het zou ook zekeren menschen zeer aangenaam zijn; maar dat zal ik nooit."

Hij was in eene stemming, waarin ik het best achtte zijn vooringenomenheid niet door tegenspraak te vergrooten — indien dit nog mogelijk was. Ik haalde Ada's brief voor den dag en gaf hem dien over.

"Moet ik hem nu lezen?" vroeg hij.

Toen ik ja antwoordde, legde hij het geschrift voor zich op de tafel, en begon met het hoofd in de hand te lezen. Hij had nog niet ver gelezen, toen hij ook zijne andere hand aan zijn hoofd bracht — om zijn gezicht voor mij te verbergen. Weldra stond hij op en ging, alsof hij te weinig licht had, naar het venster. Daar met zijn rug naar mij toe staande, las hij den brief uit; en toen hij gedaan en het papier weder opgevouwen had, bleef hij nog eenige minuten staan met den brief in de hand.

Toen hij naar zijn stoel terugkwam, zag ik tranen in zijne oogen.

"Gij weet natuurlijk, Esther, wat zij hier schrijft?" Hij sprak op een zachten toon en kuste den brief terwijl hij dit zeide. — "Ja, Richard." — "Zij biedt mij," zeide hij, even met zijn voet op den grond stampende, "het kleine erfdeel aan, dat eerlang in haar bezit zal komen — juist zooveel en zoo weinig als ik heb doorgebracht — en bidt en smeekt mij het aan te nemen, er mijne schulden mee af te doen en in dienst te blijven." — "Ik weet, dat uw welzijn de dierbaarste wensch van haar hart is," zeide ik. "En o, beste Richard, Ada heeft een edel hart!" — "Dat heeft zij zeker. Ik — ik wenschte, dat ik dood was!"

Hij ging weder naar het venster, legde zijn arm op de vensterbank en liet zijn hoofd op zijn arm zinken. Het deed mij zeer hem zoo te zien; maar ik hoopte, dat hij handelbaarder zou worden, en zweeg derhalve. Mijne ondervinding was zeer beperkt; ik verwachtte volstrekt niet, dat hij uit deze verteedering eensklaps tot eene nieuwe uitbarsting van verbittering over het onrecht, dat hij meende te lijden, zou overgaan.

"En dat is het hart, dat die John Jarndyce, die anders niet tusschen ons genoemd moet worden, van mij zoekt te vervreemden!" zeide hij met verontwaardiging. "En het lieve meisje schrijft mij dat onder het dak van dien zelfden John Jarndyce, en met de goedgunstige bewilliging of oogluiking van dien zelfden John Jarndyce, durf ik wel zeggen, als een nieuw middel om mij af te koopen." — "Richard," riep ik uit en stond haastig op, "ik wil u zulke schandelijke woorden niet hooren uiten!" Ik was waarlijk voor het eerst in mijn leven zeer boos op hem; maar dit duurde slechts een oogenblik. Toen ik zag hoe hij mij met zijn jeugdig vervallen gezicht aanstaarde, alsof het hem speet, legde ik mijne hand op zijn schouder en zeide: "Lieve Richard, spreek toch niet op zulk een toon tegen mij. Bedenk!"

Hij was zeer beschaamd en zeide openhartig, dat hij zeer verkeerd had gedaan en mij duizendmaal vergiffenis vroeg. Daarop begon ik te lachen, maar beefde toch eenigszins, want ik was er zelve van geschrikt, dat ik mij zoo driftig maakte.

"Dit aanbod aan te nemen, lieve Esther," zeide hij, zich naast mij neerzettende en ons gesprek hervattende — "nog eens bid ik u, vergeef het mij; het spijt mij zeer — dit aanbod van mijne lieve nicht aan te nemen, is, dat behoef ik u niet te zeggen, onmogelijk. Buitendien, ik zou u brieven en papieren kunnen laten zien, die u zouden overtuigen, dat hier alles voorbij is. Ik heb afgedaan met den rooden rok, geloof mij. Maar het is toch, te midden van mijne onaangenaamheden en zorgen, een genoegen voor mij te weten, dat ik Ada's belangen behartig terwijl ik mijne eigene behartig. Vholes heeft zijn schouder tegen het wiel, en hij kan nu niet nalaten het in beweging te houden, evenzeer om harentwil als om mijnentwil, Goddank!"

Zijne lichtgeloovige hoop herleefde nu weder en verhelderde zijne trekken, maar zijn gezicht werd daardoor voor mij nog treuriger om aan te zien dan te voren.

"Neen, neen!" riep Richard zegevierend uit. "Al was Ada's gering vermogen het mijne, geen penning daarvan zou ik besteden om bij iets te blijven, waartoe ik niet geschikt ben, waarin ik geen belang kan stellen, dat ik moede ben. Ik zou het aan iets besteden, dat meer voordeel belooft, tot iets gebruiken, waarbij meer op het spel staat. Wees niet ongerust over mij. Ik zal nu maar éene zorg op mijn gemoed hebben, en Vholes en ik zullen onafgebroken werkzaam zijn. Aan middelen zal het mij niet ontbreken. Als ik mijne aanstelling verkocht heb, zal ik in schikkingen kunnen komen met eenige kleine woekeraars, die nu naar geene rede willen luisteren — zoo zegt Vholes mij. Ik zou toch altijd overhouden, maar daardoor des te meer. Kom aan. Gij zult een brief aan Ada van mij medenemen, Esther, en gij moet beide betere dingen van mij hopen, en niet gelooven, dat ik al geheel ten einde raad ben."

Ik zal niet herhalen wat ik tot Richard zeide. Ik weet wel, dat het vervelend was, en niemand behoeft een oogenblik te denken, dat alles verstandig was. Maar het kwam uit mijn hart. Hij hoorde het met geduld en aandoening aan; maar ik zag wel, dat het voor het oogenblik niet baten kon over die twee onderwerpen, die hij verboden had, te willen spreken. Ik zag en ondervond ook bij dit gesprek, hoe verstandig het gezegde van mijn voogd was, dat het nog meer kwaad deed hem te willen overreden dan hem maar te laten gelijk hij was.

Ik was dus eindelijk genoodzaakt Richard te vragen, of hij er niet tegen had mij te overtuigen, dat alles daar, gelijk hij gezegd had, werkelijk voorbij was, en hij zich dit niet maar zoo verbeeldde. Zonder aarzeling gaf hij mij eene briefwisseling te lezen, die duidelijk bewees, dat zijne afdanking eene besliste zaak was. Uit hetgeen hij mij zeide kon ik opmaken, dat mijnheer Vholes afschriften van die papieren had, en hij dien heer bestendig had geraadpleegd. Behalve dat ik dit had vernomen, Ada's brief had gebracht, en dat ik nu Richard's reisgenoote naar L o n d e n zou zijn, had mijne komst niet het minste nut gedaan. Dit met weerzin bij mij zelve bekennende, zeide ik, dat ik naar het logement zou terugkeeren en daar wachten tot hij bij mij kwam. Hij wierp dus een mantel om en bracht mij tot aan het hek;

en Charley en ik gingen langs het strand terug.

Op eene plek had zich een troep menschen om eenige zee-officieren verzameld, die juist uit eene boot aan land stapten en met buitengemeene belangstelling schenen ontvangen te worden. Ik zeide tot Charley, dat dit zeker eene boot van den grooten Oostindievaarder zou zijn, en wij bleven stilstaan om te kijken.

De heeren kwamen langzaam van den waterkant aan, vriendelijk onder elkander schertsend en met de menschen, die hen omringden, sprekende, en in het rond ziende alsof zij blijde waren weder in Engeland te zijn. "Charley, Charley!" zeide ik, "kom mede!" en ik haastte mij zoo snel voort, dat mijn kameniertje er zich over verbaasde.

Niet voordat wij in ons kajuitachtig kamertje waren opgesloten en ik tijd had gehad om adem te halen, begon ik mij te bedenken waarom ik zulk een haast had gemaakt. In een der door de zon gebruinde gezichten had ik Allan Woodcourt herkend, en ik was bang geweest, dat hij mij zou herkennen. Ik had niet gewild, dat hij zien zou hoe ik veranderd was. Die ontmoeting had mij verrast en mijn moed was mij geheel ontzonken.

Ik begreep echter, dat dit niet zoo behoorde, en zeide nu tot mij zelve: "Melieve, er is geene reden — en er kan in het geheel geene reden zijn — waarom dit nu erger voor u zou zijn dan het altijd geweest is. Wat gij verleden maand waart, zijt ge nu nog; niet erger en niet beter. Dit is uwe vastberadenheid niet, Esther; maak, dat gij die terug krijgt!" Ik beefde geweldig — van het harde loopen — en kon in het eerst niet tot bedaren komen; maar ik kwam het te boven en was zeer blijde, dat ik dit wist.

Het gezelschap kwam naar het logement. Ik hoorde hen op de trap spreken. Ik was zeker, dat het dezelfde heeren waren, omdat ik hunne stemmen herkende — ik meen, dat ik die van Woodcourt kende. Zeker zou ik liefst zijn heengegaan zonder mij bekend te maken, maar ik had mij vast voorgenomen dit niet te doen. "Neen, melieve, neen! Dat niet!"

Ik strikte mijn hoed los en sloeg mijne voile half op — ik geloof haast half neer, maar dat maakt weinig verschil, — schreef op een kaartje, dat ik mij daar toevallig bevond met mijnheer Richard Carstone, en zond dit naar mijnheer Woodcourt. Hij kwam dadelijk. Ik zeide hem, dat het mij zeer verheugde toevallig onder de eersten te behooren, die hem in Engeland welkom heetten. En ik zag, dat hij zeer begaan met mij was.

"Gij hebt schipbreuk geleden en in groot gevaar verkeerd, mijnheer Woudcourt," zeide ik, "maar wij kunnen datgene haast geen ongeluk noemen, wat u gelegenheid heeft gegeven om zooveel moed te toonen en zooveel nut te doen. Wij hebben dat met hartelijke belangstelling gelezen. Ik hoorde er het eerst iets van door uwe oude patiënte, die arme jufvrouw Flite, toen ik pas van mijne zware ziekte hersteld was." — "O, dat jufvrouwtje Flite!" zeide hij. "Blijft zij nog altijd op dezelfde manier voortleven?" — "Altijd eveneens."

Ik was nu zoo rustig geworden, dat ik in staat was mijne voile geheel op te slaan.

"Hare dankbaarheid voor u, mijnheer Woodcourt, is waarlijk iets aardigs. Het is een hartelijk schepseltje, gelijk ik bij ondervinding weet." — "Hebt — hebt gij dat zoo gevonden?" antwoordde hij. "Dat — dat verheugt mij." Hij was zoo met mij begaan, dat hij bijna niet kon spreken. — "Ik verzeker u," zeide ik, "dat hare blijdschap over mijn herstel mij toen zeer heeft getroffen." — "Het speet mij zeer te moeten hooren, dat gij eene zware ziekte hadt gehad." — "Ja, eene zware ziekte." — "Maar zijt gij nu geheel hersteld?" — "Mijne gezondheid en opgeruimdheid heb ik geheel teruggekregen," antwoordde ik. "Gij weet wel hoe goed mijn voogd is, en welk een gelukkig leven wij leiden. Ik heb alle reden om dankbaar te zijn en niets in de wereld meer te wenschen."

Ik gevoelde wel, dat hij mij meer beklaagde dan ik mij zelve ooit beklaagd had. De gedachte, dat ik verplicht was hem gerust te stellen, boezemde mij nieuwe kalmte en standvastigheid in. Ik sprak over zijne reis, zijne toekomstige vooruitzichten en zijn waarschijnlijken terugkeer naar Indië. Hij zeide, dat die zeer twijfelachtig was. Hij had ondervonden, dat de Fortuin hem daar niet meer begunstigde dan hier. Hij was als een arm scheepsdokter heengegaan en eveneens teruggekomen. Terwijl wij nog zoo spraken en ik mij nog verheugde, dat ik den schok, dien mijn gezicht hem had moeten geven, eenigszins had verzacht, kwam Richard binnen. Hij had beneden gehoord wie er bij mij was, en zij zagen elkander met hartelijke blijdschap terug.

Toen zij, na de eerste begroeting, over Richard's tegenwoordige omstandigheden spraken, zag ik, dat mijnheer Woodcourt wel begreep, dat alles niet naar wensch met hem ging. Hij zag hem dikwijls aan, alsof hij zich poogde te verzekeren of ik de waarheid wist. Richard was echter juist in zijne beste luim, vol hoop en moed, en zeer verheugd, dat hij mijnheer Woodcourt, van wien hij altijd veel gehouden had, wederzag.

Richard sprak er van om met ons drieën gezamelijk naar Londen te gaan; maar daar mijnheer Woodcourt nog eenigen tijd bij zijn schip moest blijven, kon hij ons niet vergezellen. Hij dineerde met ons en werd toen nog zooveel meer wat hij vroeger placht te zijn, dat ik mij nog meer verheugde in staat te zijn geweest om zijne spijt te verzachten. Evenwel

was hij nog niet gerust over Richard. Toen de postwagen stond te wachten, en Richard naar beneden ging om voor zijne bagage te zorgen, sprak hij mij over hem aan.

Ik dacht, dat het mij niet vrij stond hem alles te zeggen wat ik wist; maar ik sprak met weinige woorden over zijne verwijdering van mijnheer Jarndyce en de ongelegenheden, waarin hij zich wikkelde door zich met dat heillooze Kanselarij-proces te bemoeien. Mijnheer Woodcourt luisterde met belangstelling en betuigde zijn leedwezen.

"Ik zag u tamelijk scherp op hem letten," zeide ik. "Vindt gij hem zoo veranderd?" — "Ja, hij is veranderd," antwoordde hij en schudde zijn hoofd.

Ik voelde het bloed voor de eerste maal naar mijne wangen stijgen; maar dit was slechts eene oogenblikkelijke aandoening. Ik keerde mijn hoofd om, en het was voorbij.

"Het is niet," zeide mijnheer Woodcourt, "dat hij zooveel ouder of jonger, magerder of meer gevuld, bleeker of blozender is, dan wel, dat zijn gezicht zulk eene zonderlinge uitdrukking heeft. Ik heb bij een jongmensch nog nooit zulk een uitzicht waargenomen. Men kan juist niet zeggen, dat het angstvalligheid of verveling kenteekent; maar van beide is er toch iets in; het is als het ware een beginsel van wanhoop." — "Gij denkt toch niet, dat hij ziek is?" zeide ik. — "Neen. Naar het lichaam schijnt hij gezond en sterk te zijn." — "Dat zijn gemoed niet gerust is, weten wij maar al te wel," hervatte ik. "Gaat gij naar Londen, mijnheer Woodcourt?" — "Morgen of overmorgen." — "Er is niets, waaraan Richard zooveel behoefte heeft, als aan een vriend. Hij heeft altijd veel van u gehouden. Ga hem toch opzoeken, bid ik u, als gij daar komt. Houd hem wat gezelschap, als gij kunt. Gij weet niet hoeveel nut gij daardoor zult doen. Gij kunt u niet verbeelden hoe dankbaar Ada en mijnheer Jarndyce, en ook ik, u daarvoor zullen zijn." — "Jufvrouw Summerson," antwoordde hij, met meer ontroering dan hij nog had getoond, "bij den hemel, ik wil een waar vriend voor hem zijn. Ik zal hem als een toevertrouwd pand beschouwen, en dat vertrouwen zal mij heilig zijn." — "God zegen u!" zeide ik, met tranen in de oogen; maar ik dacht, dat ik ze niet behoefde te bedwingen, daar het niet mijn eigen lot was, dat ze deed opwellen. "Ada heeft hem lief, — dat doen we allen, maar Ada heeft hem lief gelijk wij niet kunnen. Ik zal haar zeggen wat gij beloofd hebt. Uit haar naam dank ik u en zegen ik u."

Toen wij haastig deze woorden hadden gewisseld, kwam Richard terug en gaf mij zijn arm om mij naar het rijtuig te brengen.

"Woodcourt," zeide hij zonder te weten hoe wel dit te pas kwam, "ik hoop, dat wij elkander in Londen zullen weerzien." — "Weerzien?" antwoordde Woodcourt. "Wel zeker. Ik heb daar tegenwoordig haast geen vriend behalve u. Waar kan ik u vinden?" — "Ik moet nog ergers kamers huren," antwoordde Richard peinzende. "Vraag maar naar mij bij Vholes in Symond's Inn." — "Goed. Zoodra ik maar kan."

Zij drukten elkander hartelijk de hand. Toen ik reeds in den postwagen zat en Richard nóg op straat stond, legde mijnheer Woodcourt vriendschappelijk zijne hand op Richard's schouder en zag mij aan. Ik begreep hem en wuifde met de hand om hem te danken.

En in zijn laatsten blik toen wij wegreden, zag ik, dat hij zeer begaan met mij was. Het verheugde mij dit te zien. Ik dacht aan mijn vroeger Ik gelijk de dooden misschien daaraan denken als zij deze aardsche tooneelen weer bezoeken. Het verheugde mij, dat men nog met teederheid aan mij dacht, mij vriendelijk beklaagde, mij niet geheel vergat.

XLVI.

HOU TEGEN!

De duisternis heerscht over Tom-All-Alone's. Zich sedert de zon onderging al meer en meer uitzettende, is zij langzamerhand opgezwollen totdat zij nu elken hoek van die plek vervult. Een tijdlang brandden daar eenige kerkerlichten, evenals de levenslamp daar brandt, flauw en dof in de walgelijk benauwde lucht, en beschenen een aantal afgrijselijke dingen. Maar zij zijn nu uitgegaan. De maan heeft die plek met koude verwondering aangestaard, als vond zij eene jammerlijke gelijkenis op zich zelve in die voor alle leven ongeschikte en door onderaardsche vuren verwoeste streek; maar zij is voortgedreven en verdwenen. De zwartste nachtmerrie uit den helschen stal graast in Tom-All-Alone's, en Tom ligt vast in slaap.

Vele redevoeringen zijn er in en buiten het parlement over Tom gehouden, en gramstorig heeft men er over getwist hoe Tom te recht gebracht moet worden. Of hij door constables of beadles, door klokgelui, of de macht der statistiek, of zuivere beginselen van smaak, door deze kerk, of gene kerk, of geheel geene kerk moet verbeterd worden; of hij met het kromme mes van zijn geest aan het haarkloovén, of op den grooten weg aan het steenenbreken moet gezet worden. Te midden van al dat gerucht wordt maar één ding volkomen duidelijk, namelijk, dat Tom wel volgens eene of andere theorie kan, moet en zal verbeterd worden, maar dat niemand er eene hand toe wil uitsteken. En ondertusschen holt Tom, met

zijne oude hardnekkigheid, rechtstreeks naar zijn verderf.

Doch hij wordt gewroken. Zelfs de winden zijn zijne boden en in deze uren van duisternis verrichten zij zijn dienst. Er is geen droppel van Tom's bedorven bloed, of het brengt ergens besmetting en ziekten voort. Het zal nog dezen nacht den uitgelezen stroom van een Normandisch huis (waarin chymisten bij scheikundig onderzoek den echten adel zouden vinden) ontreinigen, en Zijne Genade zal deze schandelijkheid niet kunnen beletten. Er is geen spatje van den modder, geene kubieke duim der verpeste lucht, waarin Tom leeft, geene goddeloosheid, ontuchtigheid, beestelijkheid of domheid, die hij bedrijft, of het werkt alles zijne eigene vergelding uit, door alle rangen der maatschappij heen tot aan den hoogsten toe. Tom wreekt zich op den duur door alles te besmetten, te plunderen en te bederven.

Het is een nog onbeslist punt, of Tom-All-Alone's bij dag of bij nacht afzichtelijker is; maar als men bedenkt, dat de plek des te afschuwelijker moet wezen hoe meer men er van ziet, en dat niets van hetgeen aan de verbeelding blijft overgelaten zoo erg kan zijn als de werkelijkheid is, moet men het den dag gewonnen geven. De dag begint nu aan te breken; en waarlijk het zou voor den roem van Engeland beter zijn, dat de zon somtijds in het gebied des rijks onderging, dan dat zij ooit zou opgaan boven zulk een afschuwelijk wereldwonder als Tom.

Een fatsoenlijk gekleed man, met een door de zon gebruind gezicht, die, als hij niet slapen kan, liever schijnt rond te wandelen dan op zijne rustelooze peluw de uren te tellen, komt op dien stillen tijd hierheen. Door nieuwsgierigheid gedreven gaat hij, dikwijls stilstaande en om zich heen ziende, de ellendige achterstraatjes op en af. Hij is echter niet alleen nieuwsgierig, want zijne donkere oogen duiden medelijdende belangstelling aan; en bovendien ziet hij rond, alsof zulk eene ellende hem wel bekend was en hij die vroeger meer had geslagen.

Langs den oever van eene stilstaande moddersloot, die de hoofdstraat van Tom-All-Alone's is, ziet hij niets dan vervallene huizen, dichtgesloten en stil. Geen wakend schepsel vertoont zich ergens, behalve in ééne richting, waar hij eene vrouw geheel alleen op eene stoep ziet zitten. Hij gaat dien kant heen, en onder het naderen merkt hij aan hare houding en kleederen op, dat zij vermoeid is en een verren weg moet gekomen zijn. Zij zit, alsof zij zat te wachten, met een elleboog op de knie en het hoofd in de hand. Naast haar ligt een linnen zak of een pak, dat zij gedragen heeft. Zij zit waarschijnlijk te dutten, want zij let niet op de voetstappen, die haar naderen.

Het ongelijke voetpad is zoo smal, dat Allan Woodcourt, bij de plek komende waar de vrouw zit, op den zoogenaamden rijweg moet stappen om haar voorbij te gaan. Dit doende ontmoet zijn blik den haren, en hij blijft stilstaan.

"Wat scheelt er aan?" — "Niets, mijnheer." — "Kunt gij geen gehoor krijgen? Hadt ge hier binnen willen gelaten worden?" — "Ik wacht maar tot zij in een ander huis op zijn — eene herberg — hier niet," antwoordt de vrouw op een toon, die bewijst, dat zij nog geduldig is. "Ik wacht hier maar omdat hier zoo meteen de zon zal komen en mij wat warmen." — "Ik vrees, dat ge heel moe zijt. Het spijt me, dat ik u zoo op straat zie zitten." — "Wel bedankt, mijnheer; maar het komt er niet op aan."

Zijne gewoonte om met arme lieden te spreken, en daarbij allen schijn van meerderheid of vernederende vriendelijkheid te vermijden (en eveneens dat kinderachtige, dat velen daarbij aannemen, die het voor eene slimheid schijnen te houden tot arme lieden te spreken alsof zij uit een spelboekje voorlazen) heeft hem terstond met die vrouw op een goeden voet gebracht.

"Laat mij uw voorhoofd eens zien," zegt hij bukkende. "Ik ben een dokter. Wees niet bang. Ik zal u geen zeer doen."

Hij weet, dat hij, door haar met zijne lichte en geoefende hand aan te raken, nog gemakkelijker haar vertrouwen zal winnen. Zij verzet zich nog eenigszins en zegt: "Het is niets;" maar nauwelijks heeft hij zijne vingers op de gekwetste plek gelegd, of zij beurt haar hoofd op om het naar het licht te houden.

"Zoo! Leelijk gekneusd en het vel gekwetst. Dat moet wel zeer doen." — "Het gloeit een beetje, mijnheer," antwoordt de vrouw, terwijl haar een traan over de wang rolt. — "Laat ik eens zien of ik het wat verzachten kan. Mijn zakdoek zal het niet erger maken." — "O neen, mijnheer, zeker niet."

Hij reinigt en droogt de gewonde plek, en nadat hij die oplettend bezichtigd en met de palm zijner hand gedrukt heeft, haalt hij een doosje uit zijn zak en verbindt de wond met wat zalf. Terwijl hij zoo bezig is, zegt hij, na er eens om gelachen te hebben, dat hij op de openbare straat een hospitaal aanlegt:

"En dus is uw man een steenbakker?" — "Hoe weet gij dat, mijnheer?" vraagt de vrouw verwonderd. — "Wel, dat maak ik zoo op uit de kleur van de klei aan uw reiszak en uwe kleeren. En ik weet ook, dat steenbakkers hier en daar op stuk gaan werken. En tot mijne spijt weet ik ook wel, dat zij somtijds hunne vrouwen mishandelen."

De vrouw slaat haastig hare oogen op, als wilde zij ontkennen, dat hare kwetsuur aan zulk eene oorzaak is toe te schrijven. Maar

zoodra zij de hand op haar voorhoofd voelt en zijn ernstig bedaard gezicht ziet, slaat zij ze zwijgend weder neer.

"Waar is hij nu?" vraagt Woodcourt. — "Hij is gisteravond in ongelegenheid geraakt, mijnheer; maar hij zal mij hier komen opzoeken." — "Hij zal nog wel erger in ongelegenheid komen, als hij zijne grove, zware hand dikwijls zoo misbruikt als hij hier gedaan heeft. Maar gij vergeeft hem, zoo barbaarsch als hij is, en ik zal niets meer van hem zeggen, behalve, dat ik wensch, dat hij het verdienen hier vandaan, mijnheer. Te Saint Albans. Gij kent die plaats, mijnheer? Ik dacht, dat ik u zag opkijken, alsof gij daar bekend waart." — "Ja, ik ben daar eenigszins bekend, maar nu moet ik u ook eene vraag doen. Hebt gij geld voor een logies?" — "Ja, mijnheer," antwoordt zij, "zoo waarlijk." En zij laat het hem zien. Tot antwoord op hare bedeesde dankbetuigingen zegt hij, dat het al heel wel zoo is, wenscht haar goedendag en gaat heen. Tom-All-Alone's ligt nog te slapen en niets beweegt zich.

DAAR TEGEN EENE SCHUTTING VAN HALF VERROTTE PLANKEN STUITENDE, KAN HIJ NIET VERDER. (blz. 314).

mag. Gij hebt geene kinderen?" — De vrouw schudt haar hoofd. "Wel een, dat ik het mijne noem, mijnheer; maar het is van Lizzy." — "Het uwe is dood, zie ik. Arme kleine!"

Hij heeft nu zijn werk verricht en steekt zijne tasch weder bij zich.

"Gij zult toch wel ergens een vast thuis hebben. Is dat ver van hier?" vraagt hij, en veinst uit goedhartigheid, dat hij weinig belang hecht aan hetgeen hij gedaan heeft, terwijl zij opstaat en voor hem nijgt. — "Het is eene goede twee- of drie en twintig mijlen

Ja, toch iets! Terwijl hij teruggaat naar het punt, van waar hij de vrouw in de verte op de stoep heeft zien zitten, ontdekt hij eene gedaante, die zeer voorzichtig aankomt, dicht langs de oude muren sluipende — die de smerigste bedelaar wel mocht vermijden — en tersluiks met de hand voor zich tastende. Deze gedaante is die van een jongen, met een bol gezicht en wiens oogen een uitgehongerden glans hebben. Hij is zoo uitsluitend bezorgd om maar onopgemerkt voort te komen, dat zelfs de verschijning van den vreemdeling met ongescheurde

kleeren hem niet verlokt om achter zich om te zien. Hij houdt zijn arm voor zijn gezicht terwijl hij aan den anderen kant der straat voorbijgaat, en kruipt zoo bevend voort, met zijne angstige hand voor zich uit. Zijne kleeren hangen als gescheurde vellen om hem heen, en het zou onmogelijk te zeggen zijn van welke stof zij gemaakt zijn of welk fatsoen zij eens hadden. Zij gelijken het meest naar een bundel biezen en onkruid, reeds lang geleden verrot.

Allan Woodcourt blijft hem staan nakijken en merkt dat alles op, met eene schemerachtige voorstelling, dat hij dien jongen meer heeft gezien. Hij kan zich niet herinneren hoe of waar; maar hij heeft toch zekere geheugenis van zulk eene gedaante. Hij verbeeldt zich, dat hij den knaap in een hospitaal of dergelijke inrichting moet hebben gezien, maar kan niet begrijpen waarom hij hem zoo bijzonder voor den geest is gebleven.

Langzamerhand komt hij Tom-All-Alone's uit in het morgenlicht, nog daarover denkende, wanneer hij snelle voetstappen achter zich hoort, en omkijkende, ziet hij den jongen in vollen ren naar hem toe komen, door de vrouw gevolgd.

"Hou tegen, hou tegen!" roept de vrouw, bijna buiten adem. "Houd hem tegen, mijnheer!"

Hij snelt naar den overkant en plaatst zich den jongen in den weg, maar de jongen is vlugger dan hij, maakt eene bocht, bukt, duikt onder zijne handen door, komt eenige voetstappen verder weder omhoog, en rent weder voort, terwijl de vrouw nog blijft roepen: "Hou tegen, mijnheer, houd hem tegen!" Allan, niet wetende of de jongen de vrouw misschien haar geld heeft ontstolen, loopt hem insgelijks na, zoo hard, dat hij den knaap verscheidene malen inhaalt; maar telkens herhaalt deze zijn kunstje van uitwijken en duiken, en rent weder voort. Door hem bij zulk eene gelegenheid een slag te geven, zou het gemakkelijk zijn hem te doen vallen en verder wegloopen te beletten; maar Allan kan dit niet op zich verkrijgen, en zoo wordt de belachelijke heete jacht voortgezet. Eindelijk slaat de vluchteling, ten uiterste benard, eene blindloopende steeg in. Daar tegen eene schutting van half verrotte planken stuitende, kan hij niet verder, laat zich op den grond vallen, en staart hijgend zijn vervolger aan, die hem ook hijgend blijft staan aanzien totdat de vrouw aankomt.

"O gij, Jo!" roept de vrouw. "Wat? Heb ik u eindelijk gevonden!" — "Jo!" herhaalt Allan, hem oplettend aanziende. "Jo! Wacht eens! Ja zeker. Ik herinner mij nu, dat ik dien jongen eens als getuige heb zien verhooren." — "Ja, ik heb u nog eens gezien, bij die lijkschouwing," zegt Jo huilende. "Maar wat maakt dat? Kunt gij zulk een armen jongen als ik nooit met rust laten? Ben ik zonder u al niet ongelukkig genoeg? Hoe ongelukkig wilt gij mij dan hebben? Ik ben gejaagd en gejaagd, tot ik niet meer dan vel en been ben. Die lijkschouwing was *mijne* schuld niet. Hij was heel goed voor mij geweest, dat was hij; hij was de eenige, die ooit tegen mij sprak als hij mij voorbijkwam. Het is toch niet te denken, dat ik hem geschouwd wilde hebben. Ik wou, dat ik het zelf was. Ik weet niet, waarom ik niet heenga en een gat in het water maak — dat weet ik zeker niet."

Hij zegt dit op zulk een jammerlijken toon en zijne vuile tranen schijnen zoo echt te zijn; en terwijl hij daar in den hoek tegen de schutting ligt, gelijkt hij zoo zeer naar een paddestoel of ander ongezond uitwas, daar door onreinheid en verwaarloozing voortgebracht, dat Allan Woodcourt medelijden met hem begint te krijgen.

"Wat heeft dat ellendige schepsel u gedaan?" zegt hij tot de vrouw.

Zij schudt haar hoofd, meer verwonderd dan vergramd naar het schijnt, en herhaalt slechts: "O gij Jo, gij Jo! Eindelijk heb ik u gevonden!"

"Wat heeft hij gedaan?" zegt Allan. "Heeft hij u bestolen?" — "Neen, mijnheer, neen. Mij bestolen? Hij heeft mij nooit iets anders dan vriendschap gedaan, en dat is juist het vreemde."

Allan ziet van Jo naar de vrouw en van de vrouw naar Jo, en wacht, dat een van beiden het raadsel zal oplossen.

"Maar hij was bij mij, mijnheer," zegt de vrouw, — "gij Jo! — hij was bij mij, daar te Saint Albans, ziek, en eene jonge jufvrouw, God zegene haar, dat zij zoo goed voor mij geweest is, had medelijden met hem toen ik niet durfde, en nam hem mede naar huis...."

Allan deinst eensklaps met afschuw voor hem terug.

"Ja, mijnheer, ja. Nam hem mede naar huis, en zorgde voor hem, en die ondankbare jongen liep in den nacht weg, en heeft nooit weder iets van zich laten zien of hooren, voordat ik hem nu hier vond. En die jonge jufvrouw, die er zoo lief uitzag, kreeg zijne ziekte en verloor al haar mooi, en men zou haar nu haast niet meer voor dezelfde kennen, als het niet door haar engelachtig humeur en haar net figuurtje en hare lieve stem was. Weet gij dat wel? Gij ondankbare booswicht, weet gij wel, dat dit alles door u en hare goedheid voor u gekomen is?" schreeuwt de vrouw hem toornig toe en barst in hartstochtelijke tranen uit.

De jongen, geheel verbluft door hetgeen hij hoort, besmeert zijn begroezeld voorhoofd met zijne vuile hand, staart op den grond en beeft zoodanig, dat de wrakke schutting, waartegen hij leunt, er van trilt.

Allan poogt de vrouw te bedwingen; hij wenkt slechts even met de hand, en dit heeft het verlangde gevolg.

"Richard heeft mij gezegd," begint hij haperend — "ik wil zeggen ik heb daarvan gehoord

— laat ik mij eens even bedenken; ik zal terstond met u spreken."

Hij keert zich om en gaat naar het eind van het steegje, alsof hij daar naar iets zien moest. Weldra komt hij terug, en heeft zijne bedaardheid hernomen, behalve dat hij zooveel moeite heeft om zijn afkeer van den jongen te overwinnen, dat de vrouw hierop let.

"Gij hoort wat zij zegt. Maar sta op!"

Bevende en klappertandende staat Jo langzaam op, en blijft, op de manier van zulke jongens als zij in de klem zijn, zijdelings tegen de schutting staan, met een zijner hooge schouders daartegen leunende, terwijl hij tersluiks de eene hand over de andere wrijft en met zijne voeten dezelfde beweging maakt.

"Gij hoort wat zij zegt, en ik weet, dat het de waarheid is. Waar zijt gij al dien tijd geweest?" — "Ik mag sterven, als ik voor van ochtend ooit in Tom-All-Alone's ben geweest," antwoordt Jo met eene schorre stem. — "Waarom zijt ge dan hier gekomen?"

Jo laat zijne oogen in de bekrompene ruimte rondgaan, ziet daarop den vrager aan, maar niet hooger dan de knieën, en antwoordt eindelijk:

"Ik kan niemendal doen en ik kan niemendal te doen krijgen. Ik ben heel arm en ziek, en ik dacht ik moest maar hier terugkomen als er nog niemand op was, en mij verschuilen, ergens waar ik van weet, tot het donker was, en dan mijnheer Snagsby om eene kleinigheid gaan vragen. Hij wou mij altijd wel wat geven, hoewel zijne vrouw mij altijd wegjoeg — gelijk iedereen overal doet." — "Waar komt gij nu vandaan?"

Jo kijkt wederom rond en wederom naar des vragers knieën, en besluit door met zekere berusting zijne dorre wang tegen de schutting te drukken.

"Hebt ge mij niet hooren vragen waar gij nu vandaan komt?" — "Op den boer geloopen dan," antwoordt Jo. — "Zeg mij nu," hervat Allan, zich dwingende om zijn afschuw te overwinnen, terwijl hij dicht bij den jongen komt en zich met zekere vertrouwelijkheid over hem heen buigt, "zeg mij nu waarom gij zoo zijt weggeloopen, toen die jonge jufvrouw zoo goed was geweest om u mede te nemen en voor u te zorgen."

Jo ontwaakt eensklaps uit zijne lijdzame kalmte, en de vrouw aansprekende verklaart hij met heftigheid, dat hij nooit iets van die jonge jufvrouw heeft geweten, dat hij er nooit van gehoord heeft, dat hij haar nooit had willen kwaaddoen, dat hij liever zich zelven had willen kwaaddoen, dat hij liever zijn ongelukkig hoofd had willen laten afhakken dan ooit bij of omtrent haar komen, en dat zij heel goed voor hem was. Dit alles zegt hij alsof hij het op zijne manier oprecht meende, en besluit met een jammerlijk snikken.

Allan Woodcourt ziet wel, dat dit geen bedrog is. Hij dwingt zich om den jongen aan te raken.

"Kom aan, Jo, zeg het mij." — "Neen, ik durf niet," antwoordt Jo, en drukt zijne wang weder tegen de schutting. "Ik durf niet, of ik zou het wel doen." — "Maar ik moet het toch weten," herneemt Woodcourt. "Kom aan, Jo."

Na nog eenige malen zoo gedrongen te zijn, licht Jo weder zijn hoofd op, kijkt nog eens rond en zegt zeer zacht: "Wel dan zal ik u wat zeggen. Ik ben weggehaald. Daar!" — "Weggehaald? In den nacht?" — "Ja!"

Zeer angstig, dat hij beluisterd zal worden, kijkt Jo in het rond en tegen de tien voet hooge schutting op, en zelfs door de reten, alsof het voorwerp van zijn wantrouwen er achter verscholen kon zijn.

"Wie heeft u weggehaald?" — "Ik durf hem niet noemen," antwoordt Jo. "Dat durf ik niet doen, mijnheer." — "Maar uit naam van die jonge jufvrouw zeg ik, dat ik het moet weten. Gij kunt mij vertrouwen. Niemand anders zal het hooren." — "Ja, maar ik weet toch niet of hij het niet hoort," zegt Jo, en schudt vreesachtig zijn hoofd. — "Wel, hij is immers niet hier?" — "Zou hij niet?" zegt Jo. "Hij is overal te gelijk."

Allan ziet hem verwonderd aan, maar ontdekt onder dit vreemde gezegde toch een spoor van werkelijke beteekenis en goede trouw. Hij wacht geduldig op een duidelijker antwoord; en Jo, door dit geduld meer dan door iets anders in het nauw gebracht, fluistert hem eindelijk als wanhopig een naam in het oor.

"Zoo!" zegt Allan. "Wat hadt gij dan gedaan?" — "Niemendal, mijnheer. Nooit niemendal gedaan waarvan ik last kon hebben, behalve dat ik niet ver genoeg was heengegaan, en dan die lijkschouwing. Maar nu zal ik ver genoeg heengaan. Ik ga naar het kerkhof — daar ga ik nu naar toe." — "Wel neen, dat zullen wij nog beproeven te voorkomen. Maar wat deed hij toen met u?" — "Hij bracht mij in een gasthuis," antwoordt Jo fluisterend, "tot ik weer losgelaten werd, en toen gaf hij mij wat geld — vier halve kronen, en toen zeide hij: "Stap nu maar uit, en laat ik u nooit weer zien binnen de veertig mijlen van Londen, of het zal u berouwen." En dat zal het mij ook zeker als hij mij ooit weerziet, en hij zal mij zeker vinden zoolang ik nog boven den grond ben," besluit Jo, en kijkt weder angstig rond.

Allan bedenkt zich eene poos, en zegt daarop tot de vrouw, terwijl hij Jo te gelijk een blik van bemoediging toewerpt: "Hij is zoo ondankbaar niet als gij dacht. Hij had eene reden om heen te gaan, hoewel die eigenlijk niet voldoende was." — "Dank, mijnheer, dank!" roept Jo hierop uit. "Daar nu! Ziet ge nu wel, dat ge

mij niet zoo hard hadt moeten vallen. Zeg gij nu maar aan die jonge jufvrouw wat mijnheer zegt, dan zal alles wel te recht komen. Want gij zijt ook heel goed voor mij geweest, dat weet ik wel." — "Kom aan, Jo," zegt Allan, hem in het oog houdende, "ga nu maar met mij mee, dan zal ik u eene betere plaats bezorgen om te slapen en u schuil te houden. Als ik den eenen kant van de straat houd en gij den anderen, opdat men niet op ons letten zou, dan zult gij toch niet wegloopen, als gij mij dat eerst belooft?" — "Neen, mijnheer, dat zal ik niet, of ik moet hem zien aankomen." — "Goed. Ik houd u bij uw woord. De halve stad is nu aan het opstaan, en over nog een uur zal de geheele stad wakker zijn. Kom maar mee. Nog eens goedendag, vrouwtje!" — "Nog eens goedendag, mijnheer, en ik dank u nog wel vriendelijk."

Zij heeft, oplettend toekijkende en luisterende, op haar zak gezeten, en staat nu op. Jo herhaalt nog eens: "Zeg die jonge jufvrouw maar dat ik haar nooit kwaad heb willen doen, en wat mijnheer gezegd heeft;" knikt haar, huiverend en met zijne oogen knippende, half lachende en half schreiende een vaarwel toe, en sluipt aan den overkant der straat, dicht bij de huizen blijvende, Allan Woodcourt na. Zoo komen deze twee Tom-All-Alone's uit, in de heldere stralen van den zonneschijn en eene bij vergelijking zuivere lucht.

XLVII.

JO'S TESTAMENT.

Terwijl Allan Woodcourt en Jo de straten langs gaan, waar de hooge kerktorens in het verschiet zich in het morgenlicht zoo helder en duidelijk vertoonen, dat de stad door de genotene rust geheel vernieuwd schijnt te zijn, overlegt Allan bij zich zelven waar hij zijn metgezel zal bezorgen. "Het is vreemd," zegt hij bij zich zelven, "dat in het hart eener beschaafde wereld dit schepsel in menschelijke gedaante moeielijker ergens onder dak is te brengen dan een weggeloopen hond." Maar hoe vreemd dit wezen mag, het is toch waar, en de moeielijkheid blijft bestaan.

In het eerst kijkt hij dikwijls achter zich om, ten einde zich te verzekeren, dat Jo hem werkelijk nog volgt. Maar telkens ziet hij hem dichtbij aan den overkant, met zijne hand altijd vooruittastende, van steen tot steen en van huis tot huis voortsluipen en hem waakzaam in het oog houden. Weldra overtuigd, dat de jongen aan geen wegloopen denkt, stapt Allan voort, en overweegt, met minder verstrooide aandacht, wat nu te doen.

Een ontbijtstalletje op den hoek eener straat herinnert hem aan het eerste wat hier te doen is. Hij blijft daarbij staan, kijkt om en wenkt Jo. De jongen komt sloffend en strompelend nader, terwijl hij langzaam de knokkels zijner rechterhand in de holle palm zijner linker boort. Een oogenblik later heeft de jongen een maaltijd voor zich, die voor hem lekker is, en begint de koffie door te zwelgen en de boterham te kauwen; gedurig naar alle kanten rondkijkende, eet en drinkt hij gelijk een schichtig dier zou doen.

Maar hij is zoo ziek en ellendig, dat zelfs de honger hem verlaten heeft. "Ik dacht dat ik half uitgehongerd was, mijnheer," zegt Jo, weldra de boterham neerleggende, "maar ik weet niets — dat ook niet eens. Ik lust geen eten of drinken." En Jo blijft staan huiveren, en kijkt zijn ontbijt met verwondering aan.

Allan Woodcourt voelt hem den pols en legt de hand op zijne borst. "Haal eens adem, Jo," zegt hij. — "Het gaat zoo zwaar," zegt Jo, "alsof ik eene kar trok." Hij had er kunnen bijvoegen: "En het ratelt eveneens."

Allan ziet rond naar eene apotheek. Er is er geen bij de hand; een wijnhuis is evengoed of nog beter. Hij laat zich een glas wijn geven, en den jongen zeer voorzichtig een gedeelte daarvan drinken. Jo begint te herleven, bijna zoodra het vocht over zijne lippen is. "Wij kunnen nog eens zooveel nemen, Jo," zegt Allan, nadat hij hem oplettend heeft aangezien. "Zoo! Nu zullen wij nog vijf minuten rusten en dan weer verder gaan."

Terwijl hij den jongen op de bank van het ontbijtstalletje, met den rug tegen een ijzeren hek, laat zitten, stapt Allan in den vroegen zonneschijn op en neer, nu en dan naar Jo omkijkende, maar zonder den schijn aan te nemen van stipt op hem te letten. Er is weinig aandacht noodig om te zien, dat hij verwarmd en verkwikt is. Indien zulk een jammerlijk gezicht kan ophelderen, doet het zijne dit eenigszins en langzamerhand eet hij een stukje van de boterham, die hij zoo hopeloos had neergelegd. Deze teekenen van verbetering ziende, begint Allan met hem te praten, en hoort, tot zijne niet geringe verwondering, het avontuur van de dame met de voile en al de gevolgen daarvan. Terwijl Jo dit langzaam vertelt blijft hij langzaam aan het kauwen. Nadat zijn verhaal en zijne boterham te gelijk aan een eind zijn gekomen, gaan zij weder voort.

Met voornemen het bezwaar om eene tijdelijke schuilplaats voor den jongen te vinden aan zijne oude patiënte, de bedrijvige jufvrouw Flite, voor te leggen, richt Allan zijne schreden naar het hofje, waar hij en Jo elkander voor het eerst hebben gezien. Doch de lorrenwinkel is geheel veranderd; jufvrouw Flite woont daar niet meer; het huis is gesloten; en eene

leelijke vrouw, wier ouderdom een raadsel is — maar die eigenlijk niemand anders is dan de interessante Judy — is zeer kort en vinnig in hare antwoorden. Deze zijn echter voldoende om den vreemdeling te verwittigen, dat jufvrouw Flite en hare vogeltjes naar jufvrouw Blinder in Bell Yard zijn verhuisd. Hij begeeft zich dus naar die naburige plaats, waar jufvrouw Flite (die vroeg opstaat om het begin der zitting van haar vriend, den lord-kanselier, niet te verzuimen) met tranen van blijdschap in de oogen en opene armen de trap komt afloopen.

"Mijn dierbare dokter!" roept zij uit. "Mijn verdienstelijke, uitstekende, met roem bekroonde zeeofficier!" Zij bezigt zonderlinge uitdrukkingen, maar is zoo hartelijk als het gezondste verstand wezen kan — hartelijker dan dit dikwijls is. Allan, die geduld met haar heeft wacht tot zij geheel hare verrukking heeft ontboezemd, wijst dan naar Jo, die bevend bij de deur is blijven staan, en vertelt hoe hij daar komt.

"Waar kan ik hem hier in de buurt vooreerst huisvesting bezorgen? Gij hebt zooveel verstand en ondervinding, dat ge mij wel raad zult kunnen geven."

Jufvrouw Flite, zeer trotsch op dit compliment, begint te overleggen, maar het duurt lang voordat zij op een goeden inval komt. Jufvrouw Blinder heeft alles verhuurd, en zij zelve bewoont de kamer van den armen Gridley.

"Gridley!" roept zij eindelijk uit, en klapt in hare handen, nadat zij dit gezegde omtrent twintigmaal heeft herhaald. "Gridley! O, wel zeker, mijn dierbare dokter. Generaal George zal ons wel helpen."

Het zou nutteloos wezen eenige inlichtingen aangaande dien Generaal George te vragen, al was jufvrouw Flite niet reeds naar boven geloopen om haar armoedig hoedje op te zetten, haar versleten doek om te slaan en zich met hare reticule vol documenten te wapenen. Geheel uitgedost weder beneden komende, onderricht zij haar dokter echter, op hare afgebrokene manier, dat Generaal George, wien zij dikwijls bezoekt, ook hare lieve Fitz Jarndyce kent en veel belang stelt in ieder, die eenigszins met haar in betrekking staat. Hieruit maakt Allan op, dat zij toch wel op een goeden weg zullen zijn. Hij zegt dus Jo, om hem te bemoedigen, dat zij haast aan het eind hunner wandeling zijn, en zij begeven zich gezamenlijk naar den Generaal. Gelukkig is dit niet ver.

Het uitwendige van George's schietgalerij, de lange gang en het kale vertrek daarachter, doen Allan iets goeds voorspellen. Dit doet ook het gezicht van George zelven, die half gekleed en met eene pijp in den mond naar hem toe komt, en wiens gespierde armen, door gymnastische oefeningen ontwikkeld, krachtig door zijne dunne hemdsmouwen heen schijnen.

"Uw dienaar, mijnheer," zegt George, met eene militaire begroeting. Daarop wendt hij zich met een goedhartigen glimlach, die over zijn breed voorhoofd tot aan zijne gekrulde haren reikt, naar jufvrouw Flite, terwijl deze, met groote statigheid en tamelijk langdradig, de hoffelijke plechtigheid der presentatie verricht. Daarna zegt hij nog eens: "Uw dienaar, mijnheer!" en salueert ook nog eens. — "Neem mij niet kwalijk, mijnheer. Een zeeman, geloof ik?" — "Het doet mij genoegen, te ondervinden, dat ik er naar uitzie," antwoordt Allan. "Evenwel, ik ben maar een scheepsdokter." — "Zoo, mijnheer! Ik zou gedacht hebben, dat gij een echte pikbroek waart."

Allan hoopt, dat George het hem daarom des te eer zal vergeven, als hij hem lastig valt, en vooral, dat hij zijne pijp niet zal neerleggen, hetgeen de ander uit beleefdheid reeds schijnt te willen doen.

"Gij zijt wel goed, mijnheer," antwoordt de cavalerist. "Daar ik dus bij ondervinding weet, dat jufvrouw Flite er niet tegen heeft, en gij er ook niet tegen hebt —" hij besluit zijn gezegde met de pijp weder in zijn mond te steken. Allan vertelt hem nu alles wat hij van Jo weet, waarnaar George met een ernstig gezicht luistert. — "En dat is de jongen, niet waar, mijnheer?" zegt hij, naar het eind van den gang kijkende, waar Jo nog voor de deur naar de groote letters op den gewitten muur staat te staren, die voor zijne oogen geene beteekenis hebben. — "Dat is hij," zegt Allan. "En ik ben zeer met hem verlegen, mijnheer George. Ik zou hem niet gaarne in een hospitaal plaatsen, al kon ik hem ook terstond doen opnemen, omdat ik voorzie, dat hij, al kreeg ik er hem in, er toch niet lang zou blijven. Met een werkhuis zou het eveneens wezen, al had ik geduld om van den een naar den ander te loopen, en mij overal te laten afschepen, tot ik hem eindelijk geplaatst kreeg. Dat geheele stelsel bevalt mij niet." — "Dat doet het niemand, mijnheer," antwoordt George. — "Ik ben overtuigd, dat hij niet in een hospitaal of werkhuis zou willen blijven, omdat hij zulk een schrikkelijken angst heeft voor den man, die hem gelast heeft om zich uit den weg te houden. In zijne onkunde gelooft hij, dat die man overal is en alles weet." — "Neem mij niet kwalijk, mijnheer," zegt George. "Maar gij hebt dien man nog niet genoemd. Is die naam een geheim?" — "De jongen maakt er een geheim van. Maar de naam is Bucket." — "Bucket, van de geheime politie, mijnheer?" — "Dezelfde." — "Ik ken dien man wel, mijnheer," zegt de cavalerist, nadat hij eene rookwolk heeft uitgeblazen en zijne borst vooruitgezet: "en de jongen heeft in zooverre gelijk, dat die man zeker een — een wonderlijk patroon is." George trekt na dit gezegd te hebben veelbeteekenend

aan zijne pijp en ziet jufvrouw Flite stilzwijgend aan. — "Nu wenschte ik ook," hervat Allan, "dat mijnheer Jarndyce en jufvrouw Summerson ten minste wisten, dat die Jo, die zulk eene vreemde geschiedenis vertelt, weder voor den dag is gekomen, en dat zij gelegenheid hadden om hem te spreken als zij dit verlangden. Daarvoor wilde ik hem vooreerst ergens, bij arme, maar toch fatsoenlijke menschen, in huis bezorgen. Fatsoenlijke menschen en Jo," vervolgt hij, de richting van George's oogen naar het eind van den gang volgende, "hebben nog niet veel kennis aan elkander gehad. Dat maakt de zaak des te moeielijker. Weet gij ook iemand hier in de buurt, die hem voor eenigen tijd zou willen innemen, als ik vooruit betaalde?"

Terwijl hij deze vraag doet, ziet hij juist een manneke met een bijzonder vuil gezicht naast George staan, en dezen op eene wonderlijke manier aankijken. Na nog eenige rookwolken te hebben uitgeblazen, kijkt George schuins omlaag naar dit manneke, en het manneke knipt met zijne oogen.

"Wel, mijnheer," zegt George, "ik kan u verzekeren, dat ik mij gaarne zoo dadelijk een gat in het hoofd zou laten slaan, als dat jufvrouw Summerson eenigszins aangenaam kon zijn; en dus houd ik het voor een geluk als ik haar eenigen dienst kan bewijzen, hoe gering hij ook wezen mag. Wij leven hier toch al zoo wat als in een bivak, mijnheer, ik en Phil. Gij ziet wel, hoe het er hier uitziet. Gij kunt van harte gaarne een stil hoekje voor den jongen krijgen, als dat u zou schikken. Ik wil niets rekenen, behalve voor den kost. Wij zijn hier niet in de voordeeligste omstandigheden, mijnheer. Wij kunnen ieder oogenblik uit ons boeltje gezet en weggejaagd worden. Evenwel, mijnheer, zooals het hier is en zoolang het hier duurt, is alles tot uw dienst."

Met een alles omvattenden zwaai zijner pijp stelt George het geheele gebouw ter beschikking van zijn bezoeker.

"Ik houd het er voor, mijnheer," voegt hij er nog bij, "daar gij zelf een dokter zijt, dat er op het oogenblik geene vrees voor besmetting is door dat ongelukkige voorwerp."

Allan is daarvan volkomen zeker.

"Omdat, mijnheer," zegt George, treurig zijn hoofd schuddende, "wij daarvan al genoeg gehad hebben."

Zijn nieuwe bekende neemt bij deze herinnering insgelijks een treurigen toon aan.

"Evenwel, ik ben verplicht te zeggen," merkt Allan aan, "dat de jongen zeer zwak en uitgeput is; en dat hij misschien — zeker zeg ik het niet — te ver weg is om weer beter te worden." — "Denkt gij, dat hij nu al gevaarlijk is, mijnheer?" vraagt de cavalerist. — "Ik vrees van ja." — "Dan dunkt mij," zegt de cavalerist op een beslissenden toon, "die ook eenige ondervinding van zwerven heb, dat hij hoe eer hoe beter van de straat moet. Haal hem eens hier, Phil."

Phil Squod schuift zijdelings heen om dit kommando te gehoorzamen, en daar George zijne pijp heeft uitgerookt, legt hij die neer. Jo wordt binnengebracht. Hij behoort niet onder de Tockkahoopo Indianen van mevrouw Pardiggle, evenmin onder de lammeren van mevrouw Jellyby, want hij staat in geen het minste verband met Borrioboola Gha; hij wordt niet door afstand en ongewoonte verfraaid; hij is geen echte buitenlandsche wilde; hij is een gewoon inlandsch product. Vuil en leelijk, onaangenaam voor alle zintuigen, wat het lichaam aangaat een gewone straatjongen, alleen naar de ziel een heiden. Inlandsch vuil bedekt hem, inlandsch ongedierte verteert hem, inlandsche kwalen ondermijnen hem, inlandsche lompen hangen om hem heen; inlandsche onkunde, op Engelschen grond en in Engelsche lucht gegroeid, heeft zijn onsterfelijk deel nog lager doen zinken dan redelooze dieren, die geheel vergaan. Sta daar, Jo, in al uwe onbeduidendheid! Van het hoofd tot de voeten hebt gij niets interessants!

Hij komt langzaam binnensloffen, blijft half ineengezakt staan, en kijkt in het rond, maar zonder zijne oogen van den grond op te slaan. Hij schijnt te weten, dat men huiverig is voor zijne nabijheid, gedeeltelijk om hetgeen hij is, en gedeeltelijk om hetgeen hij veroorzaakt heeft. Ook is hij huiverig voor hunne nabijheid. Hij behoort niet tot dezelfde klasse van wezens, niet op dezelfde plaats in de schepping. Hij heeft geene klasse of plaats, noch onder de dieren, noch onder de menschen.

"Zie hier, Jo!" zegt Allan. "Dit is mijnheer George."

Jo zoekt nog eene poos over den grond, slaat dan even zijne oogen op en terstond weder neer.

"Hij zal een goed vriend voor u zijn, want hij zal u hier eene slaapplaats geven."

Jo maakt een zwaai met zijn arm, die voor eene buiging moet gelden. Na nog wat bedenkens, en na eenige malen den voet verwisseld te hebben, waarop hij zich laat rusten, mompelt hij, dat hij mijnheer wel dankbaar is.

"Gij zijt hier geheel veilig. Al wat gij vooreerst te doen hebt is maar gehoorzaam te zijn en weer sterk te worden. En pas ook op, dat gij ons hier de waarheid zegt, Jo." — "Ik mag sterven als ik het niet doe, mijnheer," antwoordt Jo, met zijn gewoon formulier van bevestiging. "Ik heb nog nooit iets gedaan om in handen te komen, mijnheer, behalve wat gij weet. Ik ben nog nooit in handen geweest, mijnheer, behalve omdat ik niets wist en honger leed." — "Ik wil u wel gelooven. Luister nu naar mijnheer George. Ik zie, dat hij tegen

u spreken wil." — "Ik wilde niets anders, mijnheer," zegt George, zich verbazend recht oprichtende, "dan hem wijzen waar hij kan gaan liggen en eens goed uitslapen. Zie nu eens hier!"

Zoo sprekende brengt hij hem naar het andere einde der galerij, en opent een der afgeschotene hokjes.

"Daar is het, ziet ge. Daar is eene matras, en daar kunt ge blijven, als gij u goed gedraagt, zoolang als mijnheer — neem mij niet kwalijk, mijnheer," (met deze verontschuldiging raadpleegt hij het kaartje, dat Allan hem gegeven heeft), "zoolang als het mijnheer Woodcourt belieft. Schrik niet als gij hoort schieten; dat is op de schijf gemunt en niet op u. Er is nog iets, dat ik wilde aanraden, mijnheer," vervolgt de cavalerist, zich naar Allan keerende. "Phil, kom eens hier."

Phil komt op zijne gewone manier naar hem toe laveeren.

"Hier is een man, mijnheer, die als een kind in eene goot is gevonden. Het is dus natuurlijk wel te denken, dat hij medelijden met zulk een arm schepsel zal hebben. Dat doet gij immers, Phil?" — "Wel vast en zeker doe ik dat, gouverneur," is het antwoord. — "Nu had ik gedacht, mijnheer," zegt George met zekere krijgshaftige vertrouwelijkheid, alsof hij in een krijgsraad zijne meening uitbracht, "dat als die man hem eens naar eene badinrichting bracht en eenige schellingen besteedde om wat kleeren van de grofste soort...." — "Mijnheer George," zegt Allan, zijne beurs uithalende, "dat is wel van u bedacht, en juist wat ik u nog had willen verzoeken."

Phil Squod en Jo worden terstond uitgezonden om deze reiniging en verbetering tot stand te brengen. Jufvrouw Flite, verrukt over het goede gevolg van den door haar voorgeslagen maatregel, haast zich naar het Hof, zeer bevreesd, dat haar vriend de kanselier anders ongerust over haar zal worden, of in hare afwezigheid de uitspraak geven, die zij zoo lang verwacht heeft. "En als dat gebeurde, mijn dierbare dokter en generaal," zegt zij, "na zoovele jaren, zou het toch al te bespottelijk ongelukkig zijn." Allan neemt de gelegenheid waar om eenige versterkende medicijnen te gaan halen. Weldra komt hij daarmede terug, vindt George bezig met zijne galerij op en neer te wandelen en stapt in den pas met hem mede.

"Ik zou denken, mijnheer," zegt George, "dat gij jufvrouw Summerson tamelijk wel kent?"

Het blijkt van ja.

"Geen familie van haar, mijnheer?"

Het blijkt van neen.

"Neem het mij niet kwalijk als ik nieuwsgierig schijn," hervat George. "Het kwam mij waarschijnlijk voor, dat gij meer belang in dat arme schepsel stelt dan gij misschien anders zoudt gedaan hebben, omdat jufvrouw Summerson ongelukkig ook zooveel belang in hem gesteld heeft. Met mij is dat zoo, dat verzeker ik u, mijnheer." — "Met mij ook, mijnheer George."

De cavalerist werpt zijdelings een blik op Allan's gebruinde wang en donker oog, neemt snel de maat van zijne lengte en breedte, en schijnt over hem tevreden.

"Terwijl gij uit waart, mijnheer, is het mij ingevallen, dat ik dien procureur in Lincoln's Inn Fields wel ken, bij wien Bucket dien jongen, naar zijn zeggen, gebracht heeft. Hoewel hij zijn naam niet wist, kan ik er u wel aan helpen. Hij heet Tulkinghorn — zoo heet hij."

Allan ziet hem vragend aan en herhaalt den naam.

"Tulkinghorn. Zoo heet hij, mijnheer. Ik ken den man, en ik weet, dat hij Bucket eens gebruikt heeft tegen iemand, die nu dood is en die hem lastig had gevallen. Ik ken den man, mijnheer — tot mijne spijt."

Allan vraagt natuurlijk wat voor een man hij is.

"Wat voor een man? Meent gij op het aanzien?" — "Van aanzien ken ik hem wel, geloof ik. Ik meen om mee te recht te komen. Over het geheel, wat voor soort van mensch?" — "Wel, dat zal ik u zeggen, mijnheer," antwoordt George, blijft staan en slaat zijne armen kruiselings over zijne breede borst, met zulk eene toornige drift, dat zijn gezicht in eens bloedrood wordt. "Hij is een verduiveld slecht soort van een mensch. Een langzame martelaar en bloedzuiger, dat is hij. Hij heeft even weinig van vleesch en bloed als die oude verroeste karabijn. Hij is een soort van mensch, die mij meer onrust, en meer verdriet, en meer allerlei kwaad heeft gebrouwen dan alle andere menschen bij elkander. Zulk een soort van mensch is mijnheer Tulkinghorn." — "Het spijt mij, dat ik zulk eene gevoelige plek heb getroffen," zegt Allan. — "Gevoelige plek?" George plant zijne beenen nog verder vaneen en strijkt zijne denkbeeldige knevels op. "Dat kunt gij niet helpen, mijnheer; maar ik zal er u over laten oordeelen. Hij heeft mij in zijne macht gekregen. Hij is de man, van wien ik daar straks gesproken heb, die zoodra hij wil mijn boeltje kan aanslaan en mij hier vandaan jagen. Hij houdt mij gestadig in onzekerheid. Hij wil nooit ja of neen zeggen. Als ik eene betaling heb te doen, of uitstel wil vragen, of iets met hem te doen heb, wil hij mij niet zien of aanhooren — hij zendt mij dan naar Melchisedeck in Clifford's Inn, en Melchisedeck zendt mij weer naar hem toe — zoo houdt hij mij in de maling, alsof ik eveneens van steen gemaakt was als hij. Ik slijt tegenwoordig haast mijn halve leven met om zijne deur te dwalen en op hem te wachten. Wat kan hem dat schelen? Niemendal. Evenveel als die oude verroeste

karabijn, waarbij ik hem vergeleken heb. Hij maakt mij zoo dol — maar, gekheid! — ik zou mij wel verspreken. Mijnheer Woodcourt," en daarmede hervat hij zijne wandeling, "hij is een oud man, maar ik ben blij, dat ik nooit kans zal hebben om mijn paard de sporen te geven en op hem in te rijden. Want als ik die kans had, in zulk een humeur als waarin hij mij dikwijls brengt — waarachtig, hij zou het onderste boven gaan, mijnheer."

George heeft zich zoo warm gemaakt, dat hij zijn voorhoofd met zijne hemdsmouw moet afvegen. Zelfs terwijl hij om zich te bedaren het volkslied fluit, schudt hij nog tusschenbeide zijn hoofd, en tast hij somtijds met beide handen naar zijn open hemdsboord, alsof die niet wijd genoeg openstond om een gevoel van verstikking te verhinderen. Kortom, Allan Woodcourt behoeft er niet aan te twijfelen of mijnheer Tulkinghorn zou bij eene gelegenheid als de bedoelde omvergereden worden.

Jo en zijn geleider komen weldra terug, en Jo wordt door den zorgvuldigen Phil op zijne matras te bed geholpen. Het is ook aan Phil, dat Allan, na voor het eerst eigenhandig de medicijnen te hebben toegediend, alle noodige voorschriften geeft. Intusschen is het later in den ochtend geworden. Allan begeeft zich naar zijne kamer om te ontbijten en zich te kleeden; en daarna gaat hij, zonder zich rust te gunnen, naar den heer Jarndyce, om dezen zijne ontdekking mede te deelen.

De heer Jarndyce komt met hem terug, na hem in vertrouwen gezegd te hebben, dat er redenen bestaan om de zaak, waarin hij het grootste belang toont te stellen, zooveel mogelijk stil te houden. Voor den heer Jarndyce herhaalt Jo hoofdzakelijk wat hij des morgens gezegd heeft, zonder eenige afwijking van belang. Maar die kar van hem is nog zwaarder om te trekken en ratelt nog harder.

"Laat mij hier stil blijven liggen, en niet meer zoo voortgejaagd worden," stamelt Jo. "En als iemand zoo goed wou zijn, als hij de straat doorkomt waar ik placht te vegen, om eens aan mijnheer Snagsby te zeggen, dat Jo, dien hij wel gekend heeft, nu wel uit den weg zal blijven; en hem goedendag te zeggen, dan zou ik heel dankbaar zijn. Nog dankbaarder dan ik nu al ben, als zulk een ongelukkige jongen dat maar zijn kon."

Hij spreekt in den loop van een paar dagen zoo dikwijls van mijnheer Snagsby, dat Allan, na met den heer Jarndyce geraadpleegd te hebben, besluit om eens in Cooks Hofje aan te gaan; vooral daar de kar het niet lang meer schijnt te zullen uithouden.

Hij begeeft zich dus daarheen. Mijnheer Snagsby staat achter de toonbank met zijne grijze jas en zijne morsmouwen, bezig met een document van verscheidene bladen na te kijken, dat pas door een kopiïst is thuis gebracht: eene onafzienbare woestijn van staand schrift en perkement, met hier en daar eenige groote letters, om de akelige eentonigheid af te breken en den reiziger voor wanhoop te bewaren. Mijnheer Snagsby houdt bij een der inktbronnen op en groet den vreemdeling met een kuchje, hetwelk beteekent, dat hij gereed is om aandacht te verleenen.

"Kent ge mij niet meer, mijnheer Snagsby?"

Het hart des kantoorwinkeliers begint bonzend te kloppen, want zijn oude vrees begeeft hem nooit. Hij is maar even in staat om te antwoorden: "Neen, mijnheer, ik kan niet zeggen, dat ik u herken. Ik zou gedacht hebben — om er niet te veel van te zeggen — dat ik u nooit gezien had, mijnheer." — "Wij hebben elkander nog tweemaal ontmoet," hervat Allan Woodcourt. "Eens bij een armoedig bed en eens...."

"Daar komt het eindelijk!" denkt de ontstelde kantoorwinkelier, terwijl de herinnering bij hem ontwaakt. "Nu zal de bommel barsten." Hij heeft echter nog tegenwoordigheid van geest genoeg om den vreemdeling in zijn kantoortje te brengen en de deur te sluiten.

"Zijt gij getrouwd, mijnheer?" — "Neen, dat ben ik niet." — "Zoudt ge toch wel zoo goed willen zijn, al zijt gij ongetrouwd," hervat Snagsby angstig fluisterend, "om zoo zacht te spreken als gij maar kunt? Want mijn vrouwtje staat zeker te luisteren; daaronder wil ik mijne geheele zaak verbeuren met nog vijfhonderd pond."

Diep ter neer geslagen zet Snagsby zich op zijn kantoorstoel, met den rug tegen zijn lessenaar, en vervolgt:

"Ik heb nooit een geheim van mij zelven gehad, mijnheer. Ik kan mij niet herinneren, dat ik ooit mijn vrouwtje heb willen bedriegen, zoolang wij getrouwd zijn. Ik had het nooit willen doen. Om er niet te veel van te zeggen — ik had het niet durven doen. En niettemin ben ik nu zoodanig in geheimzinnige dingen gewikkeld, dat het leven mij tot een last is geworden."

De vreemdeling betuigt zijne spijt hierover en vraagt of hij zich Jo herinnert. Snagsby antwoordt met een gesmoorden zucht: "Maar al te wel."

"Ge zoudt geen schepsel kunnen noemen — behalve mij zelven — waarop mijn vrouwtje het erger geladen heeft dan op dien Jo," voegt hij er bij.

Allan vraagt waarom.

"Waarom?" herhaalt Snagsby, en grijpt in zijne wanhoop het bosje haren achter op zijn kaal hoofd. "Hoe zou ik weten waarom? Maar gij zijt ongetrouwd, mijnheer, en ik hoop, dat gij nog lang in staat zult zijn om een getrouwd man zulk eene vraag te doen."

Met dezen menschlievenden wensch kucht Snagsby zijn kuchje van treurige berusting, en bereidt zich om met onderwerping aan te hooren wat de vreemdeling te zeggen heeft.

"Alweer zoo!" zegt Snagsby, die doodsbleek geworden is. "Alweer eveneens, van een anderen kant. Eerst belast zeker iemand mij ten ernstigste om tegen niemand van Jo te spreken, zelfs niet tegen mijn vrouwtje. Dan komt een ander, gij zelf, mijnheer, en belast mij even ernstig om er vooral niet tegen dien zekeren persoon van te spreken. Om er niet te veel van te zeggen — het is mij alsof ik in een dolhuis was, mijnheer."

Het loopt echter beter af dan hij gedacht had, daar de mijn onder zijne voeten niet springt, en de put, waarin hij gevallen is, niet dieper wordt. En daar hij weekhartig genoeg is en geroerd wordt door hetgeen hij van Jo hoort, belooft hij gewillig om zoo vroeg in den avond als hij dat stilletjes doen kan, eens aan te komen. Zoodra de avond valt, gaat hij zeer stil heen; maar het zou wel kunnen blijken, dat zijn vrouwtje zich even stil kan houden als hij.

Jo is zeer blijde zijn ouden vriend nog eens te zien; en zegt, nadat zij alleen gelaten zijn, dat hij het heel vriendelijk van mijnheer Snagsby vindt, dat hij zoo ver om hem komt. Snagsby, getroffen door het schouwspel, dat hij daar gevonden heeft, legt dadelijk eene halve kroon op de tafel; die tooverbalsem, waarmede hij alle soorten van wonden wil genezen.

"En hoe gaat het nu, arme jongen?" zegt Snagsby, met zijn kuchje van medelijden. — "Ik heb het nu heel goed en aan niets gebrek, mijnheer Snagsby," antwoordt Jo. "En ik ben zoo vergenoegd als gij u niet kunt verbeelden. Het spijt mij erg, dat ik het gedaan heb, maar ik kon het niet helpen."

Snagsby legt zachtjes nog eene halve kroon op de tafel, en vraagt wat hem zoo spijt.

"Ik heb eene ziekte gegeven," zegt Jo, "aan die dame, die de andere dame was en toch niet was; en niemand zegt mij iets er over, dat ik dat gedaan heb, omdat zij zoo goed zijn en ik zulk een ongelukkige jongen ben. Die dame is gisteren zelve naar mij komen zien, en toen zeide zij: "Zoo, Jo; ik dacht, dat wij u verloren hadden." En toen ging zij bij mij zitten, met een vriendelijk gezicht, en sprak geen woord er van, dat ik dat gedaan had, en ik moest mij omkeeren naar den muur, dat moest ik, mijnheer Snagsby. En ik zag, dat mijnheer Jarndyce zich ook moest omkeeren. En mijnheer Woodcourt kwam mij wat geven om mij op te frisschen — dat doet hij gedurig, nacht en dag, — en toen hij over mij heen bukte, en zoo hartelijk tegen mij sprak,

DE KAR IS AAN STUKKEN GEHOTST EN DE RUWE WEG IS BIJNA TEN EINDE. (blz. 323).

zag ik zijne tranen vallen, mijnheer Snagsby."

De vermurwde kantoorwinkelier legt nog eene halve kroon op de tafel. Alleen door eene herhaling van dat onfeilbare geneesmiddel kan hij zijn gevoel lucht geven.

"Waar ik aan gedacht heb, mijnheer Snagsby," hervat Jo, "was, dat gij misschien wel heel groot kunt schrijven?" — "Ja wel, Jo," antwoordt de kantoorwinkelier. — "Heel — heel groot, misschien?" zegt Jo vurig. — "Ja wel, arme jongen."

Jo lacht van blijdschap. "Wat ik dan dacht, mijnheer Snagsby, was, als ik eens geheel uit den weg ben, of gij dan zoo goed zoudt willen zijn om heel groot te schrijven, zoodat iedereen het in de verte zien kan, dat het mij hartelijk speet, dat ik dat gedaan had, en het niet helpen kon; en dat, al wist ik anders niemendal, ik toch wel wist, dat mijnheer Woodcourt er over schreide en er altijd bedroefd om was, en dat ik hoopte, dat hij er eens toe komen zou om het mij bij zich zelven te vergeven. Als dat heel groot geschreven was, zou hij het misschien wel doen." — "Ik zal het schrijven, Jo, heel groot."

Jo lacht wederom. "Wel bedankt, mijnheer Snagsby. Het is wel vriendelijk van u, mijnheer, en maakt mij nog vergenoegder dan ik te voren was."

De weekhartige kantoorwinkelier legt met een onafgebroken, onvoltooid kuchje zijne vierde halve kroon neer — nooit heeft hij een geval bijgewoond waar zooveel van zijn middel vereischt werd — en haast zich nu om heen te gaan. Jo en hij zullen elkander op deze kleine aarde nooit wederzien.

Want de kar, die zoo zwaar te trekken is, komt het eind der reis nabij en ratelt over een steenigen grond. Om de wijzerplaat heen hotst zij de hobbelige steilten op en af. Niet vele malen kan de zon opgaan en haar nog op haar moeielijken weg vinden.

Phil Squod, met zijn zwart buskruit-gezicht, speelt voor ziekenoppasser, en werkt te gelijk als wapensmid aan zijn tafeltje in een hoek. Dikwijls kijkt hij om en zegt, terwijl hij met zijne groene wollen muts knikt en zijne enkele wenkbrauw bemoedigend optrekt: "Houd u maar goed, jongen; houd u maar goed!" De heer Jarndyce is er ook dikwijls, en Allan Woodcourt bijna altijd; beiden denken dikwijls hoe zonderling het noodlot dezen armen verschoppeling door het webbe van hun leven heeft geward. Ook George komt dikwijls kijken, verstopt de deur met zijne forsche gestalte, en schijnt uit zijne overmaat van leven en gezondheid Jo eene kortstondige kracht in te storten; want als de zieke zijne opbeurende gezegden beantwoordt, is zijne stem altijd sterker.

Jo ligt vandaag in een slaap of eene verdooving, en Allan Woodcourt, pas gekomen, staat bij hem en beschouwt zijne uitgeteerde trekken. Na eene poos zet hij zich zachtjes op den kant van het bed, met zijn gezicht naar hem toe — juist gelijk hij in de kamer van den kopiïst heeft gezeten — en voelt naar het kloppen van zijn hart. De kar blijft bijna steken, maar hotst toch nog voort.

George staat zwijgend in de deur. Phil staakt zijn klinkend tikken en blijft met zijn hamertje in de hand zitten. Allan ziet met eigenaardigen doctoralen ernst in het rond, en geeft Phil een wenk om zijn tafeltje buiten te brengen. Als het hamertje weder gebruikt wordt, zal er een roestvlekje aan zijn.

"Wel, Jo! Wat scheelt er aan? Wees maar niet bang." — "Ik dacht," zegt Jo, die verschrikt heeft rondgekeken, "dat ik weer in Tom-All-Alone's was. Is er niemand anders hier dan gij, mijnheer Woodcourt?" — "Niemand." — "En ik zal niet weêr naar Tom-All-Alone's gebracht worden. Niet waar, mijnheer?" — "Neen."

Jo sluit zijne oogen en mompelt: "Ik ben heel dankbaar."

Na hem nog eene poos te hebben aangezien, brengt Allan zijn mond dicht aan het oor van den zieke en zegt, zacht maar duidelijk:

"Jo! Hebt gij ooit een gebed gekend?" — "Nooit iets geweten of gekend, mijnheer." — "Geen enkel kort gebed?" — "Neen, mijnheer. Niemendal. Mijnheer Chadband bad eens bij mijnheer Snagsby, dat ik hoorde, maar het klonk alsof hij tegen zich zelven, niet tegen mij, sprak. Hij bad een heelen boel, maar ik kon er niets van maken. Tusschenbeide zijn er ook wel andere heeren in Tom-All-Alone's komen bidden, maar meestal zeiden zij, dat de anderen slecht gebeden hadden, en meestal klonk het alsof zij maar bij zich zelven praatten en niet voor ons. Ik heb nooit begrepen waarover het was."

Hij heeft veel tijd noodig om dit te zeggen, en er is ook een oplettend en geoefend luisteraar noodig om hem te hooren en te verstaan. Nadat hij weder eene poos in slaap of in zwijm heeft gelegen, doet hij op eens eene poging om uit het bed te komen.

"Zachtjes, Jo! Wat nu?" — "Het is tijd, mijnheer, dat ik naar dat kerkhof ga," zegt hij, met een woesten blik. — "Blijf liggen en vertel mij dat eens. Welk kerkhof, Jo?" — "Waar zij hem begraven hebben, die zoo goed voor mij was — hij was waarlijk heel goed voor mij. Het is tijd, dat ik naar dat kerkhof ga, mijnheer, en vraag of zij mij bij hem zullen leggen. Ik wou daarheen om begraven te worden. Hij plachte tegen mij te zeggen: "Ik ben vandaag even arm als gij, Jo." Nu wilde ik hem zeggen, dat ik even arm ben als hij en daar kom om bij hem begraven te worden." — "Door den tijd, Jo, door den tijd." — "Och, misschien zouden zij het wel doen als ik er

zelf om kwam vragen. Maar wilt gij mij beloven, mijnheer, om mij daarheen te laten brengen en mij bij hem te begraven?" — "Dat zal ik waarlijk." — "Dank, mijnheer; dank, mijnheer! Zij zullen den sleutel van het hek moeten hebben, eer ze mij er kunnen brengen, want het is altijd gesloten. Er is daar een dorpel, dien ik met mijn bezem placht schoon te houden. — Het wordt zoo donker, mijnheer. Komt er haast licht?" — "Het zal spoedig komen, Jo."

Spoedig. De kar is aan stukken gehotst en de ruwe weg is bijna ten einde.

"Jo, mijn arme jongen!" — "Ik hoor u wel, mijnheer, in het donker. Maar ik zoek naar u en kan u niet vinden. Laat ik uwe hand vasthouden." — "Jo, kunt ge mij nazeggen wat ik zeg?" — "Ik wil alles nazeggen wat gij zegt, mijnheer, want ik weet wel, dat het goed zal zijn." — "ONZE VADER." — "Onze vader! — Ja, dat is heel goed, mijnheer." — "DIE IN DEN HEMEL ZIJT." — "In den hemel zijt — komt het licht haast, mijnheer?" — "Het is dichtbij. UW NAAM WORDE GEHEILIGD." — "Uw naam —"

Het licht is gekomen op den nachtelijk donkeren weg. Dood!

Dood, uwe majesteit. Dood, mylords en gentlemen. Dood, weleerwaarde en nieteerwaarde heeren van alle soort. Dood, gij mannen en vrouwen, met hemelsch mededoogen in het hart geboren. En zoo sterven er dagelijks om ons heen.

XLVIII.

AFGEDAAN.

Het buitenverblijf van Lincolnshire heeft zijne vele oogen gesloten, en het huis in de stad is wakker. In Lincolnshire sluimeren de Dedlock's uit het verledene in hunne schilderijlijsten, en de zachte wind zucht door het groote salon alsof zij tamelijk geregeld ademhaalden. In de stad ratelen de Dedlock's van het tegenwoordige, in hunne koetsen met vurige oogen, door de duisternis van den nacht, en de Mercurius'en, met asch (of poeier) op het hoofd, om hunne groote nederigheid aan te duiden, verdroomen den slaperigen ochtend voor de smalle vensters van het voorhuis. De modewereld — een ontzaglijke bol van bijna vijf mijlen in den omtrek — is in volle vaart, en het planeetstelsel draait eerbiedig op de bepaalde afstanden.

Waar het gedrang het dichtst is, waar de lichten het helderst schijnen, waar al de zinnen op het fijnst en keurigst worden gestreeld, daar is Lady Dedlock. Van de blinkende hoogte, die zij beklommen en bezet heeft, is zij nooit afwezig. Hoewel het geloof aan zich zelve, dat zij vroeger koesterde, als iemand, die in staat was om al wat zij wilde onder haar mantel van trots te verbergen, bezweken is, hoewel zij geene zekerheid heeft, dat zij datgene, wat zij voor hen, die haar omringen, is, nog een dag langer zal blijven, ligt het niet in haar karakter te zwichten of te beven, wanneer wangunstige oogen haar aanzien. Men zegt van haar, dat zij sedert eenigen tijd nog schooner en trotscher is geworden. De flauwe neef doet aanhalingen uit Shakspeare om hare schoonheid en trotschheid te prijzen.

Mijnheer Tulkinghorn zegt niets, zelfs zijne oogen zeggen niets. Thans, evenals vroeger, is hij bij kamerdeuren te vinden, met zijne ingezakte ouderwetsch gestrikte das, laat zich door de pairschap patroniseeren, en spreekt niet. Onder alle mannen is hij steeds de laatste, van wien men zou denken, dat hij eenigen invloed op mylady had. Onder alle vrouwen is zij steeds de laatste, van wie men denken zou, dat zij eenigszins bang voor hem was.

Sedert hun laatste onderhoud in zijne torenkamer op Kastanje-Hof heeft haar iets op het hart gelegen. Zij heeft nu een besluit genomen en is gereed het er af te werpen.

Het is ochtend in de groote wereld; namiddag volgens de kleine zon. De Mercurius'en, afgemat van uit het venster te kijken, zitten in het voorhuis te rusten en laten hunne zware hoofden hangen, gelijk overrijpe zonnebloemen. Sir Leicester is in de bibliotheek tot heil des lands over het verslag eener parlements-commissie in slaap gevallen, Mylady zit in de kamer, waar zij het jonge mensch, dat Guppy heet, gehoor heeft gegeven. Rosa is bij haar, en heeft voor haar geschreven en gelezen. Rosa is aan een borduurwerkje, of eene dergelijke aardigheid, bezig; en terwijl zij haar hoofdje daarover buigt, slaat mylady haar stilzwijgend gade. Niet voor de eerste maal vandaag.

"Rosa."

Het bevallige gezichtje kijkt helder op. Doch ziende hoe ernstig mylady is, kijkt het verwonderd en bedeesd.

"Zie eens naar de deur. Is zij gesloten?"

Ja. Zij gaat er heen en komt terug, en kijkt nog meer verwonderd.

"Ik zal u een blijk van mijn vertrouwen geven, kind, want ik geloof, dat ik mij op uwe gehechtheid, zoo niet op uw oordeel, kan verlaten. Bij wat ik nu doen ga, wil ik niet het minste voor u verbergen of ontveinzen. Maar ik vertrouw op u. Zeg niemand iets van wat er nu tusschen ons omgaat."

De bedeesde kleine schoone belooft in vollen ernst, dat zij zich dat vertrouwen waardig zal toonen.

"Weet gij wel," zegt Lady Dedlock, haar een wenk gevende om haar stoel dichter bij te zetten, "weet gij wel, Rosa, dat ik voor u anders ben dan voor iemand anders?" — "Ja,

mylady. Veel vriendelijker. Maar dikwijls denk ik, dat ik u ken gelijk gij waarlijk zijt." — "Gij denkt dikwijls, dat gij mij kent gelijk ik waarlijk ben? Arm kind, arm kind!"

Zij zegt dit met zekere minachting — hoewel niet voor Rosa — en blijft zitten peinzen, terwijl zij haar droomerig aanstaart.

"Denkt gij wel eens, Rosa, dat gij mij tot verademing en troost zijt? Denkt gij wel eens, dat het mij eenig genoegen geeft u bij mij te hebben, omdat gij jong en natuurlijk zijt, omdat gij veel van mij houdt en mij dankbaar zijt?" — "Dat weet ik niet, mylady; ik durf het haast niet hopen. Maar met al mijn hart wenschte ik, dat het zoo was." — "Het is zoo, kleine."

De blos van blijdschap op het lieve gezichtje wordt in zijn opkomen gestuit door de donkere uitdrukking van het schoone gelaat daartegenover. Het ziet beschroomd naar opheldering uit.

"En als ik nu vandaag zeide: "Ga heen! Verlaat mij!" zou ik iets zeggen, dat mij zeer spijten en bedroeven zou, kind, en waardoor ik zeer eenzaam zou blijven." — "Mylady! Heb ik iets misdaan?" — "Niets. Kom eens hier."

Rosa buigt zich over het voetbankje, dat voor de dame staat. Met die moederlijke teederheid, als op den avond toen de ijzersmelter gekomen was, legt mylady hare hand op Rosa's donkere lokken en laat die zacht daarop liggen.

"Ik heb u gezegd, Rosa, dat ik uw geluk wenschte, en dat ik u gelukkig zou maken als ik iemand op aarde dat maken kon. Ik kan het niet. Er bestaan redenen, die mij nu bekend zijn, redenen, waaraan gij geen deel hebt, waarom het veel beter voor u is, dat gij hier niet blijft. Gij moet hier niet blijven. Ik heb besloten, dat gij het niet doen zult. Ik heb aan den vader van uw minnaar geschreven, en hij zal vandaag hier komen. Dat alles heb ik om uwentwil gedaan."

Het schreiende meisje bedekt hare hand met kussen, en vraagt wat zij toch doen zal, als zij gescheiden zijn! Hare meesteres geeft haar een kus op de wang en geen ander antwoord.

"Wees gelukkig, kind, onder gunstiger omstandigheden. Wees bemind en gelukkig!" — "Ach, mylady, ik heb wel eens gedacht — vergeef mij, dat ik zoo ben — dat gij niet gelukkig waart." — "Ik!" — "Zult gij gelukkiger zijn als ik weg ben? Ik bid u, denk er nog eens over. Laat mij nog wat blijven!" — "Ik heb u gezegd, mijn kind: wat ik doe, doe ik om uwentwil, niet om mijnentwil. Het is gedaan. Wat ik voor u ben, Rosa, is wat ik nu ben — niet wat ik over eene korte poos wezen zal. Onthoud dat en bewaar mijn vertrouwen. Doe zóóveel om mijnentwil, en daarmede is alles tusschen ons afgedaan!"

Zij maakt zich los van hare eenvoudige gezellin en verlaat de kamer. Wanneer zij zich, laat in den namiddag, weder op de trap vertoont, is zij zoo trotsch en koel als zij ooit geweest is; zoo onverschillig, alsof alle hartstocht, gevoel en belangstelling voor anderen in de vroegste eeuwen der wereld, met hare andere uitgestorvene monsters, waren vergaan en van hare oppervlakte verdwenen.

Mercurius heeft mijnheer Rouncewell aangediend, en dit is de reden dat zij te voorschijn komt. Mijnheer Rouncewell is niet in de bibliotheek, maar zij begeeft zich toch daarheen. Sir Leicester is daar, en zij wenscht hem eerst te spreken.

"Sir Leicester, ik zou wenschen — maar gij hebt bezigheden." — "O Heere neen! volstrekt niet! Het is mijnheer Tulkinghorn maar."

Altijd bij de hand. Overal omwarende. Geen oogenblik voor hem veilig.

"Verschooning, Lady Dedlock! Wilt ge mij veroorlooven mij te verwijderen?"

Met een blik, die duidelijk zegt: "Gij weet wel, dat gij macht hebt om te doen gelijk gij wilt," antwoordt zij, dat dit niet noodig is, en gaat naar een stoel. Mijnheer Tulkinghorn schuift dien, met zijne linksche buiging, een weinig voor haar bij en gaat naar een venster. Tusschen haar en het flauwe daglicht in de nu stille straat staande, verdonkert hij dit geheel voor haar. Zoo verdonkert hij ook haar leven.

Het is zelfs onder de gunstigste omstandigheden eene doodsche straat; waar de twee lange rijen van huizen elkander zoo stijf en stroef staan aan te staren, dat zij elkander langzamerhand tot steen schijnen gestaard te hebben, in plaats van daarvan gebouwd te zijn. Het is eene straat van zulk eene akelige deftigheid, zoo vast voornemens om zich nooit tot levendigheid te verlagen, dat de deuren en vensters hunne eigene staatsiekleeding van zwarte verf en stof dragen, en de stallen achter de huizen er uitzien, alsof er de steenen paarden van edele standbeelden in moesten gestald worden. Een ingewikkeld netwerk van ijzer slingert zich in deze ontzaglijke straat tegen de hooge stoepen op, en uit deze metalen prieelen komen dompers voor lang afgeschafte flambouwen te voorschijn, die het nieuwerwetsche gas bedreigen. Hier en daar is tusschen het roestige loofwerk een zwak ijzeren hoepeltje gebleven, waardoor vermetele jongens de petten hunner vrienden pogen heen te gooien (het eenige tegenwoordige gebruik), geheiligd aan de nagedachtenis van verdwenen olielampen. Ja, zelfs de olievlammen, die hier en daar nog in eene glazen klok branden, schijnen van afgunst op het nieuwere licht zoo donker te kijken als zij maar kunnen.

Er is dus niet veel, dat Lady Dedlock, op haar stoel gezeten, door het venster waarvoor mijnheer Tulkinghorn staat, kon wenschen te zien. En toch — toch werpt zij een blik in die richting, alsof zij hartelijk verlangde, dat die gedaante uit den weg was.

Sir Leicester verzoekt mylady om verschooning. Zij wilde zeggen?

"Alleen, dat mijnheer Rouncewell hier is — op mijn verzoek gekomen — en dat wij nu liefst een eind aan de zaak van dat meisje moesten maken. De zaak verveelt mij doodelijk." — "Wat kan ik doen — om — om u genoegen te geven?" vraagt Sir Leicester, volstrekt niet wetende wat mylady verlangt. — "Laten wij nu met hem spreken en tot een besluit komen. Wilt gij hem hier laten roepen?" — "Mijnheer Tulkinghorn, wees zoo goed om eens te schellen. Wel bedankt. Verzoek," zegt Sir Leicester tot Mercurius, "dien ijzer — dien ijzeren heer" (hij weet niet zoo dadelijk welken titel hij zal bezigen) "om hier te willen komen."

Mercurius gaat den ijzeren heer zoeken, vindt hem en laat hem binnen. Sir Leicester ontvangt hem met genadige vriendelijkheid.

"Ik hoop, dat gij nog wel vaart, mijnheer Rouncewell. Ga zitten. Mijn solliciteur, mijnheer Tulkinghorn. Mylady was verlangend, mijnheer Rouncewell," (deftig met de hand wuivende, maakt Sir Leicester zich behendig van de zaak af), "was verlangend om u te spreken. Hm?" — "Ik zal zeer gaarne met alle aandacht luisteren," antwoordt de ijzeren heer, "naar alles wat Lady Dedlock mij gelieft te zeggen."

Terwijl hij zich naar haar omkeert, vindt hij, dat de indruk, dien zij op hem maakt, minder aangenaam is dan bij de vorige gelegenheid. Zekere hooghartige stijfheid schijnt eene koude om haar heen te verspreiden, en hare houding heeft niets, gelijk dit vroeger het geval was, om hem tot rondborstigheid aan te moedigen.

"Mag ik vragen, mijnheer," zegt Lady Dedlock, met lustelooze onverschilligheid, "of er ook iets tusschen u en uw zoon is voorgevallen over dat idee van uw zoon?"

Het is hare kwijnende oogen bijna te veel moeite om hem even aan te zien, terwijl zij dit vraagt.

"Als ik mij wel herinner, Lady Dedlock, heb ik gezegd, toen ik het genoegen had van u laatst te spreken, dat ik mijn zoon ernstig zou aanraden om zich dat "idee" uit het hoofd te zetten." De ijzersmelter herhaalt het door haar gebezigde woord met eenigen nadruk. — "En hebt gij dat gedaan?" — "O, ja, natuurlijk."

Sir Leicester knikt eens, te gelijk goedkeurend en bekrachtigend. Zeer goed. Daar de ijzeren heer gezegd had, dat hij dit doen zou, was hij ook verplicht het te doen. In dit opzicht bestaat er geen verschil tusschen de edele en onedele metalen. Zeer goed!

"En mag ik vragen, heeft hij dat gedaan?" — "Inderdaad, Lady Dedlock, daarop kan ik geen bepaald antwoord geven. Ik vrees van neen. Waarschijnlijk nog niet. In onzen stand hebben zulke ideeën somtijds iets, waardoor wij ze niet zoo gemakkelijk uit het hoofd kunnen zetten. Ik geloof, dat wij er daartoe wat te veel ernst van maken."

Sir Leicester vermoedt, dat onder deze uitdrukking eene Wat-Tylerachtige beteekenis schuilt, en maakt zich inwendig een weinigje boos. Mijnheer Rouncewell is vriendelijk en beleefd; maar zoover dit binnen deze grenzen geschieden kan, schikt hij blijkbaar zijn toon naar de ontvangst, die hij vindt.

"Omdat," hervat de dame, "ik ook over de zaak heb gedacht en zij mij verveelt." — "Dat spijt mij wel, verzeker ik u." — "En ook over hetgeen Sir Leicester er over gezegd heeft, waarmede ik volkomen instem;" Sir Leicester is gestreeld; "en indien gij ons geene verzekering kunt geven, dat het nu met dat idee is afgedaan, ben ik van begrip, dat het beter zou zijn als het meisje maar vertrok." — "Ik kan u deze verzekering niet geven, Lady Dedlock — onmogelijk." — "Dan is het beter, dat zij maar vertrekt." — "Neem mij niet kwalijk, mylady," valt Sir Leicester er nu uit welwillendheid op in, "maar misschien legt gij het meisje daardoor eene straf op, die zij niet verdiend heeft. Hier is een meisje," zegt Sir Leicester, en zet de zaak deftig met zijne rechterhand uiteen, alsof het een zilveren servies was, "dat het geluk heeft gehad van de aandacht en gunst eener voorname dame te verwerven, en onder de bescherming dier voorname dame te leven, in het genot der verschillende voordeelen, welke zulk eene betrekking verleent, en die voor een meisje uit dien stand ontwijfelbaar zeer gewichtig zijn — ik geloof ontwijfelbaar zeer gewichtig, mijnheer. Nu doet zich de vraag op: behoort dat meisje van deze talrijke voordeelen en dat geluk verstoken te worden, alleen omdat zij" (Sir Leicester besluit dezen volzin met eene verontschuldigende maar tevens zeer deftige hoofdbuiging naar den kant van den ijzersmelter) "de opmerkzaamheid van mijnheer Rouncewell's zoon heeft getrokken? Heeft zij deze straf verdiend? Is dit rechtvaardigheid? Is dit onze vroegere afspraak?" — "Verschooning, Sir Leicester," laat de vader van mijnheer Rouncewell's zoon hierop volgen. "Wilt ge mij wel vergunnen even iets te zeggen? Ik meen de zaak te kunnen bekorten. Ik verzoek u, dat geheel buiten aanmerking te laten. Als gij u iets zoo onbelangrijks nog herinnert — wat haast niet te verwachten is, — zult gij wel weten, dat ik er van den eersten af rechtstreeks tegen was, dat zij hier bleef."

De gunst en bescherming der familie Dedlock buiten aanmerking laten? Sir Leicester is verplicht de ooren te gelooven, die hem uit zulk eene familie zijn aangekomen, of hij zou waarlijk vermoeden, dat zij hem de gezegden van den ijzeren heer niet juist overbrengen.

"Het is niet noodig," zegt mylady op haar

koudsten toon, eer haar echtgenoot iets anders kan doen dan met verbazing ademhalen, "verder over de zaak te spreken. Het meisje is een zeer goed meisje, ik heb niets hoegenaamd op haar te zeggen; maar zij is in zooverre ongevoelig voor de talrijke voordeelen, die zij hier geniet, dat zij toch verliefd blijft — of zich dat verbeeldt, het zottinnetje — en dus buiten staat is om haar geluk te waardeeren."

Sir Leicester verzoekt te mogen opmerken, dat dit de zaak geheel verandert. Hij had zich wel zeker kunnen achten, dat mylady de beste redenen voor hare begrippen had. Hij stemt volkomen met mylady in. Het is best, dat het meisje maar vertrekt.

"Gelijk Sir Leicester aanmerkte, mijnheer Rouncewell, toen wij de vorige maal met die zaak werden lastig gevallen," vervolgt Lady Dedlock op een toon van kwijnende lusteloosheid, "wij kunnen geene conditiën met u maken. Zonder conditiën en onder de tegenwoordige omstandigheden, is het meisje hier geheel misplaatst en is het best, dat zij maar vertrekt. Zoudt gij wenschen, dat zij naar haar dorp werd teruggezonden, of zoudt gij haar willen medenemen, of wat zoudt gij liever willen?" — "Lady Dedlock, als ik duidelijk mag spreken...." — "Wel zeker." — "Dan zou ik datgene verkiezen, waardoor gij het spoedigst van dien overlast en zij uit hare tegenwoordige betrekking ontslagen werd." — "Om even duidelijk te spreken," antwoordt zij met dezelfde bedaarde onverschilligheid, "dat zou ik insgelijks. Moet ik dus begrijpen, dat gij haar zult medenemen?"

De ijzeren heer antwoordt met eene ijzeren buiging.

"Sir Leicester, wilt gij eens schellen?" Mijnheer Tulkinghorn komt van zijn venster af en trekt aan de schel. "Ik had u vergeten. Wel bedankt." Hij maakt zijne gewone buiging en gaat stil weder naar het venster. De vlug gehoorzamende Mercurius verschijnt, verneemt wie hij halen moet, vliegt heen, laat de bedoelde binnen en verdwijnt weder.

Rosa heeft geschreid en is nog zeer droevig. Zoodra zij binnenkomt staat de ijzersmelter van zijn stoel op, neemt haar arm in den zijnen, en blijft dicht bij de deur met haar staan.

"Gij zijt reeds bezorgd, ziet ge," zegt de dame op haar lusteloozen toon, "en gaat onder goed geleide heen. Ik heb gezegd, dat gij een goed meisje zijt, en gij hebt over niets te schreien." — "Het schijnt evenwel," merkt mijnheer Tulkinghorn aan, met de handen op den rug langzaam een weinig vooruitkomende, "dat zij schreit omdat zij moet vertrekken." — "Och, zij is niet welopgevoed, begrijpt ge," antwoordt mijnheer Rouncewell eenigszins driftig en alsof hij blijde was het woord tegen den procureur te kunnen richten; "en zij is nog een kind zonder ondervinding, dat niet beter weet. Als zij hier gebleven was, mijnheer, zou zij zonder twijfel wel beter geleerd hebben." — "Zonder twijfel," is mijnheer Tulkinghorn's bedaard antwoord.

Rosa brengt snikkend uit, dat het haar zeer spijt en dat zij op Kastanje-Hof zoo gelukkig was, en bij mylady altijd zoo gelukkig is geweest, en dat zij mylady nogmaals en nogmaals bedankt. "Schaam u toch, onnoozel dingetje," zegt de ijzersmelter binnensmonds, maar niet gramstorig; "en als gij Walter liefhebt, houd u dan goed!" Mylady wuift slechts even met de hand en zegt zeer onverschillig: "Genoeg, kind. Ge zijt een goed meisje. Ga nu maar heen!" Sir Leicester heeft zich deftig van de zaak losgemaakt, en zich in het onschendbare heiligdom van zijn blauwen rok teruggetrokken. Mijnheer Tulkinghorn, eene onduidelijke gedaante, tegen de donkere, nu met lantarens verlichte straat afstekende, schijnt in de oogen van mylady hoe langer hoe grooter en zwarter te worden.

"Sir Leicester en Lady Dedlock," zegt mijnheer Rouncewell na eene korte poos van stilte, "ik verzoek bij het afscheidnemen verschooning, dat ik u nog eens, hoewel niet uit eigene beweging, met die vervelende zaak heb lastig gevallen. Ik kan zeer wel begrijpen, verzeker ik u, hoe vervelend zulk eene beuzeling voor Lady Dedlock moet geweest zijn. Indien ik twijfel of ik er wel in gehandeld heb, is het alleen omdat ik niet eerst in stilte mijn invloed heb aangewend om mijn vriendinnetje hier vandaan te nemen, zonder u lastig te vallen. Maar ik dacht — zeker schatte ik het belang der zaak veel te hoog — dat de eerbied vorderde u eerst uiteen te zetten hoe het geval gelegen was en mij in billijkheid naar uwe wenschen te voegen. Ik hoop, dat gij mijne onbekendheid met de beschaafde wereld zult verontschuldigen."

Sir Leicester begrijpt, dat hij door deze gezegden uit zijne heilige wijkplaats wordt geroepen. "Spreek er niet van, mijnheer Rouncewell," antwoordt hij. "Verontschuldigingen, hoop ik, zijn aan beide zijden noodeloos."

"Het doet mij genoegen dit te hooren, Sir Leicester; en als ik, tot besluit, nog eens mag terugkomen op wat ik vroeger van de langdurige betrekking mijner moeder tot deze familie heb gezegd, en van de innerlijke waarde aan beide zijden, die daaruit blijkt, wilde ik op het meisje hier aan mijn arm wijzen, dat nu zij haar afscheid krijgt nog zooveel trouw en gehechtheid toont, en bij wie mijne moeder zeker wel iets gedaan heeft om zulke gevoelens aan te kweeken — hoewel Lady Dedlock natuurlijk door hare hartelijke belangstelling en vriendelijke goedheid veel meer heeft gedaan."

Indien dit gezegde als spotternij gemeend is, kan er wel meer waarheid in liggen dan hij

denkt. Hij verscherpt echter zijne woorden niet door de minste afwijking van zijne rondborstige manier van spreken, hoewel hij zich bij het uiten daarvan naar dat gedeelte der duistere kamer keert, waar mylady zit. Sir Leicester staat op om zijn afscheidsgroet te beantwoorden, mijnheer Tulkinghorn schelt wederom. Mercurius komt nog eens aanvliegen, en mijnheer Rouncewell en Rosa verlaten het huis.

Er wordt licht gebracht, en dit beschijnt mijnheer Tulkinghorn, die nog met de handen op den rug voor zijn venster staat, en mylady, die nog daar zit met zijne gedaante voor de oogen, welke haar het uitzicht op den nacht, zoowel als op den dag, verhindert. Zij is zeer bleek. Terwijl mijnheer Tulkinghorn dit opmerkt, als zij opstaat om heen te gaan, denkt hij: "Wel, mag zij dat wezen! De geestkracht van die vrouw is verbazend. Zij heeft al dien tijd eene rol gespeeld." Maar hij kan ook eene rol spelen — zijne eenige, onveranderlijke rol — en terwijl hij voor die vrouw de deur opendoet, zouden vijftig paar oogen, ieder vijftigmaal scherper dan die van Sir Leicester, niet het minste in hem ontdekken, dat eenigen argwaan kon geven.

Lady Dedlock dineert vandaag alleen op hare kamer. Sir Leicester moet naar het parlement om de partij van Doodle te hulp te komen en de factie van Coodle eene neerlaag toe te brengen. Terwijl Lady Dedlock zich aan tafel zet, nog doodsbleek, vraagt zij, of mylord al uit is? Ja. Of mijnheer Tulkinghorn al is heengegaan? Neen. Kort daarop vraagt zij weder, of hij nu al heen is? Neen. Wat doet hij? Mercurius denkt, dat hij in de bibliotheek brieven zit te schrijven. Zou mylady hem verlangen te spreken? Volstrekt niet.

Maar hij verlangt mylady te spreken. Weinige minuten later laat hij zijn compliment doen en vragen of mylady hem een oogenblik zou kunnen afwachten als zij gedaan heeft met dineeren. Mylady zal hem terstond afwachten. Hij komt ook terstond, en verzoekt verschooning, dat hij haar, zelfs met haar verlof, stoort terwijl zij aan tafel zit. Zoodra zij alleen zijn, wuift mylady met hare hand om hem in die naar spotternij zweemende beleefdheid te stuiten.

"Wat moet gij, mijnheer?" — "Wel, mylady," zegt de procureur, zich op geringen afstand op een stoel zettende en zijne vale beenen wrijvende, op en neer, op en neer, altijd op en neer; "ik ben eenigszins verwonderd over uwe manier van handelen." — "Inderdaad?" — "Ja, stellig. Ik was daarop niet verdacht. Ik beschouw dit als eene inbreuk op onze afspraak en uwe belofte. Het plaatst ons in eene nieuwe positie, Lady Dedlock. Ik gevoel mij genoodzaakt om te zeggen, dat ik dit niet goedkeur."

Hij houdt op met wrijven en ziet haar aan, met de handen op de knieën. Onverzettelijk en onveranderlijk als hij is, hebben zijne manieren toch zekere onbeschrijfelijke vrijpostigheid gekregen, die iets nieuws is en de opmerkzaamheid dezer vrouw niet ontsnapt.

"Ik begrijp u niet geheel." — "O ja, dat doet gij wel. Dat moet gij wel doen. Kom aan, Lady Dedlock, wij moeten zoo niet schermen en pareeren. Gij weet wel, dat gij veel van dat meisje houdt." — "Welnu, mijnheer?" — "En gij weet wel — en ik weet wel — dat gij haar niet om de door u aangevoerde redenen hebt heengezonden, maar om haar zooveel mogelijk vrij te houden van — neem mij niet kwalijk, dat ik dit zoo onbewimpeld zeg — van alle opspraak en blaam, die u zelve boven het hoofd kunnen hangen." — "Welnu, mijnheer?" — "Welnu, Lady Dedlock," antwoordt de procureur, zijne beenen over elkander slaande en de boven liggende knie wrijvende, "daar heb ik tegen. Ik beschouw het als een gevaarlijke stap. Ik ben overtuigd, dat het onnoodig was en geschikt is om hier in huis tot gissingen, twijfelingen, geruchten, en ik weet niet wat al meer, aanleiding te geven. Bovendien is het eene inbreuk op onze afspraak. Gij zoudt juist dezelfde zijn gebleven, die gij vroeger waart. Terwijl het u zelve even duidelijk moet zijn als het mij is, dat gij dezen avond geheel anders zijt geweest dan gij vroeger waart. Inderdaad, Lady Dedlock, gij hebt u geweldig bloot gegeven." — "Mijnheer," begint zij, "indien ik, bewust van mijn geheim...." Maar hij valt haar in de rede. — "Wij spreken nu over zaken, Lady Dedlock, en als men over zaken spreekt kan men niet te nauwkeurig in zijne uitdrukkingen zijn. Dit is uw geheim niet langer. Neem het mij niet kwalijk. Dat is juist de vergissing. Het is mijn geheim, dat ik voor Sir Leicester en de familie in bewaring heb. Als het uw geheim was, Lady Dedlock, zouden wij niet hier zijn en dit onderhoud hebben." — "Dat is maar al te waar. Indien ik dan, bewust van het geheim, doe wat ik kan om te verhoeden, dat een onschuldig meisje door de schande, die mij boven het hoofd hangt, bevlekt wordt (vooral daar ik wel onthouden heb wat gij zelf van haar hebt gezegd, toen gij goedvondt mijne geschiedenis aan de gasten op Kastanje-Hof te verhalen), handel ik volgens een vast besluit, dat ik genomen heb. Niets in de wereld en niemand in de wereld kan mij daarin doen wankelen." Zij zegt dit zeer langzaam en duidelijk, met even weinig uitwendige hartstochtelijkheid als hij zelf laat blijken. Wat hem betreft, hij behandelt de zaak zoo koel, alsof hij slechts een gevoelloos document was, dat in die zaak gebruikt moest worden. — "Inderdaad? Dan ziet gij zelve wel, Lady Dedlock," antwoordt hij, "dat gij niet te vertrouwen zijt. Gij hebt het geval zeer

duidelijk en letterlijk naar waarheid voorgesteld; en daar dit zoo is, zijt gij niet te vertrouwen." — "Misschien herinnert gij u, dat ik u reeds mijne ongerustheid in dit opzicht te kennen gaf, toen wij dien avond op Kastanje-Hof met elkander spraken?" — "Ja," zegt mijnheer Tulkinghorn, koeltjes opstaande. "Ja. Ik herinner mij nu wel, Lady Dedlock, dat gij toen van dat meisje hebt gesproken; maar dat was eer wij tot ons accoord kwamen, en zoowel de letter als de geest van ons accoord verbood alle maatregelen van uwe zijde, waartoe mijne ontdekking u anders reden had kunnen geven. Daaraan kan geen twijfel zijn. Wat het sparen van dat meisje betreft, van welk gewicht of waarde is zij? Sparen! De naam eener familie is hier gecompromitteerd, Lady Dedlock. Men had moeten begrijpen, dat hier de rechte baan was voorgeschreven — over alles heen, zonder rechts of links te zien, zonder iets te ontzien of iets te sparen."

Zij heeft voor zich op de tafel gezien. Zij slaat de oogen op en ziet hem aan. Hare trekken teekenen gesmoorde gramschap, en zij heeft de onderlip gedeeltelijk tusschen de tanden geklemd. "Die vrouw verstaat mij," denkt mijnheer Tulkinghorn, terwijl zij hare oogen weder neerslaat. "Zij kan niet gespaard worden. Waarom zou zij anderen sparen?"

Eene korte poos bewaren beide het stilzwijgen. Lady Dedlock heeft niets gegeten, maar twee- of driemaal heeft zij met eene vaste hand water in een glas geschonken en dat uitgedronken. Zij staat van de tafel op, gaat naar een lagen leuningstoel, laat zich daarop neerzinken in eene half liggende houding, en houdt de eene hand voor haar gezicht. Er is niets in haar voorkomen, dat zwakheid aanduidt of medelijden kan opwekken. Zij is nadenkend, somber, in zich zelf verzonken. "Die vrouw," denkt mijnheer Tulkinghorn, voor het vuur staande, wederom een donker voorwerp, dat haar gezicht belemmert, "is waarlijk eene studie."

Hij bestudeert haar op zijn gemak en spreekt eenigen tijd niet. Ook zij bestudeert iets op haar gemak. Zij zal de eerste niet zijn om te spreken; dit is zoo onwaarschijnlijk, al stond hij daar tot middernacht, dat hij zich eindelijk genoodzaakt vindt de stilte af te breken.

"Lady Dedlock, het onaangenaamste gedeelte der zaak blijft nog over; maar er moet toch over gesproken worden. Onze afspraak is verbroken. Eene dame van uw verstand en uw krachtig karakter zal er wel op voorbereid zijn dat ik die afspraak vervallen verklaar en nu mijn eigen gang ga." — "Ik ben er volkomen op voorbereid." — Mijnheer Tulkinghorn buigt zijn hoofd. "Dit is alles, waarmede ik u heb lastig te vallen, Lady Dedlock."

Terwijl hij wil heengaan stuit zij hem met de vraag: "Is dit de waarschuwing, die ik zou ontvangen? Ik wensch u niet verkeerd te begrijpen." — "Eigenlijk niet de waarschuwing, die gij zoudt ontvangen, Lady Dedlock, omdat bij die bedoelde waarschuwing ondersteld werd, dat de afspraak gehouden zou worden. Maar wat de zaak betreft eveneens. Het onderscheid ligt maar in het verschil van opvatting en bedoeling." — "Gij meent mij dus geene andere waarschuwing te geven?" — "Dat hebt gij wel begrepen. Neen." — "Zijt gij voornemens, Sir Leicester van avond nog het geheim te ontdekken?" — "Dat is eene vraag op den man af!" zegt mijnheer Tulkinghorn, met een zweem van een glimlach, en schudt, met een blik naar het achter de hand verborgene gezicht, bedenkelijk zijn hoofd. "Neen van avond niet." — "Morgen?" — "Alles wel overwogen, moet ik mij liever onthouden van die vraag te beantwoorden, Lady Dedlock. Als ik u zeide, dat ik het nog niet recht wist, zoudt ge mij niet gelooven, en dat zou dus doelloos zijn. Het kan morgen wezen. Ik wilde liefst niet meer zeggen. Gij zijt er op voorbereid, en ik wil nooit verwachtingen opwekken, die de omstandigheden misschien niet zouden vervullen. Ik wensch u goeden avond."

Zij neemt hare hand weg, keert haar bleek gelaat naar hem toe terwijl hij zwijgend naar de deur gaat, en stuit hem wederom, als hij op het punt is om die te openen.

"Denkt gij nog eenigen tijd hier in huis te blijven? Ik hoorde, dat gij in de bibliotheek aan het schrijven waart. Gaat gij weder daarheen?" — "Alleen om mijn hoed te halen. Ik ga naar huis."

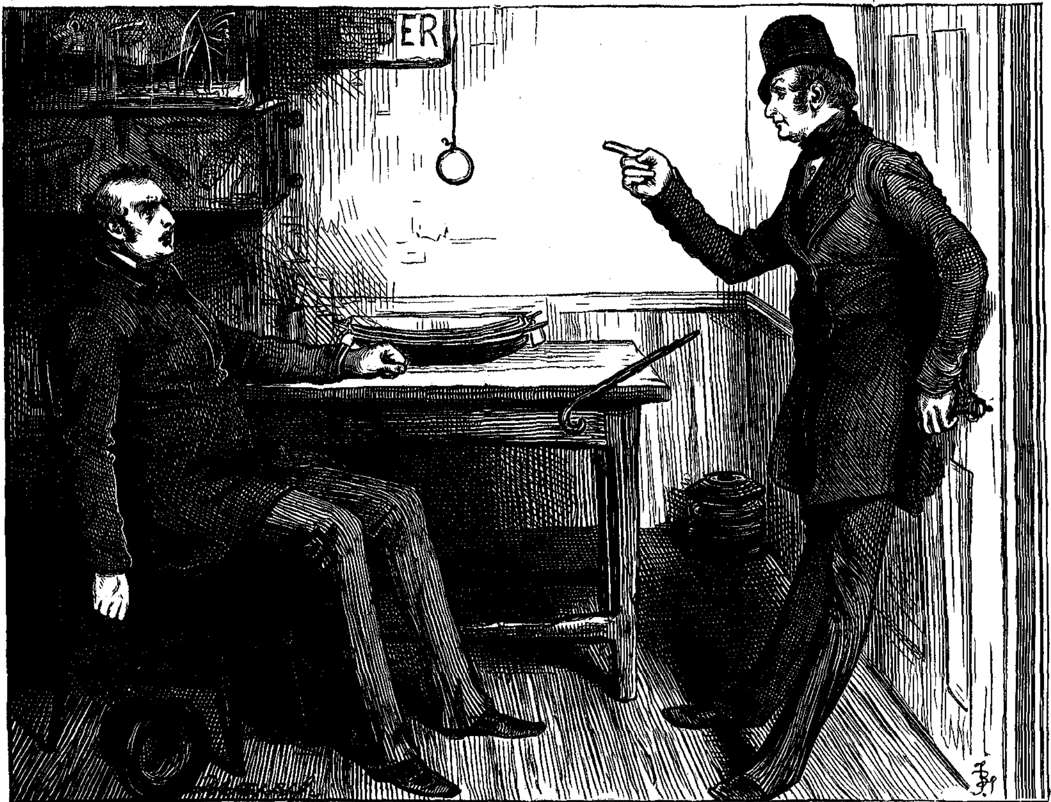
Zij buigt met hare oogen veeleer dan met haar hoofd, zoo gering en zoo vreemd is de beweging; en hij gaat heen. Buiten de kamer kijkt hij op zijn horloge, maar is genegen om te twijfelen of het niet eene minuut mis is. Er staat op de trap eene kostbare klok, vermaard, gelijk kostbare klokken niet dikwijls zijn, door de nauwkeurigheid van haar gang. "En wat zegt gij?" vraagt mijnheer Tulkinghorn, naar die klok ziende. "Wat zegt gij?"

Als zij nu eens zeide: "Ga niet naar huis!" Welk eene vermaarde klok zou zij naderhand wezen, als zij dit dezen avond zeide, onder al de avonden, die zij heeft afgeteld, en tegen dien ouden man, onder al de oude en jonge lieden, die ooit voor haar hebben gestaan. "Ga niet naar huis!" Op hare helderklinkende bel slaat zij kwartier voor achten, en tikt weder voort. "Gij zijt erger mis dan ik gedacht had," zegt mijnheer Tulkinghorn, op zijn horloge knorrende. "Twee minuten achter. Zoodoende zult ge mijn tijd niet uithouden." Welk een braaf horloge zou het zijn, als het kwaad met goed vergold, en tot antwoord tikte: "Ga niet naar huis."

Hij gaat de straat op en stapt voort, met de

handen op den rug, onder de schaduw der hooge huizen, wier talrijke geheimen, ongelegenheden, hypotheken, netelige zaken van allerlei aard onder zijn oud zwart satijnen vest geborgen zijn. Zelfs kalk en steen maken hem tot vertrouwde. De hooge schoorsteenen telegrapheeren hem de familiegeheimen over. En toch is er geen stem, die hem toefluistert: "Ga niet naar huis."

Door de beweging en het gewoel der gemeenere straten; door het gerucht en geratel van vele rijtuigen, vele voeten en vele stemmen; terwijl de gasvlammen in de winkels hem voorlichten, de westenwind hem aanwaait, en het menschengewoel hem dringt, drijft het onbarmhartige noodlot hem voort en is er niets, dat hem toefluistert: "Ga niet naar huis!" Eindelijk in zijne holle kamer gekomen, waar hij zijne kaarsen aansteekt, om zich heen en naar boven kijkt en den Romein van de zoldering naar beneden ziet wijzen, is er geene nieuwe beteekenis in dien Romein of in de groepen om hem heen te bespeuren, om hem de late waarschuwing te geven: "Kom niet hier."

MIJNHEER BUCKET WENDT ZIJN DIKKEN VOORVINGER AAN, OM HEM DE ZAAK DUIDELIJK UIT TE LEGGEN. (blz. 336).

Het is maneschijn, maar de maan, die aan het afnemen is, gaat nu pas op boven de groote woestijn van Londen. De sterren schijnen, gelijk zij op het torenplat van Kastanje-Hof schenen. Die vrouw, gelijk hij zich sedert eenigen tijd gewend heeft haar te noemen, ziet naar de sterren uit. Zij is benauwd en onrustig. De groote kamers zijn haar te eng en bedompt. Zij kan het er niet in uithouden, zij wil alleen in een naburigen tuin gaan wandelen.

Te eigenzinnig en grillig in al wat zij doet, dan dat zij, die haar omgeven, zich over iets, dat zij doet, zeer zouden verwonderen, stapt die vrouw, met een loshangenden mantel om, in den maneschijn naar buiten. Mercurius volgt haar met den sleutel. Nadat hij het hek van den tuin had geopend, geeft hij haar op haar verlangen den sleutel over en ontvangt bevel om weder heen te gaan. Zij wil daar wat blijven wandelen, om hare hoofdpijn te laten bedaren. Zij zal misschien een uur uitblijven, misschien langer. Zij heeft geen verder geleide noodig. Het hek valt met een klinkenden slag in het slot, en Mercurius gaat heen, terwijl zij

hare schreden naar de donkere schaduwen van eenige boomen richt.

Een fraaie avond, eene groote heldere maan en eene menigte van sterren. Mijnheer Tulkinghorn, die zich naar zijn kelder begeeft, en die galmende deuren opent en sluit, moet een gevangenisachtig binnenpleintje overgaan. Toevallig ziet hij omhoog en denkt: welk een fraaie avond, welk eene groote heldere maan en welk eene menigte van sterren! En hoe stil is alles!

Zeer stil is de avond. Wanneer de maan bijzonder helder schijnt, is het alsof er eene eenzaamheid en stilte van haar afstralen, die zich zelfs op levendige en woelige plaatsen doen gevoelen. Niet alleen is het een stille avond op stofferige straatwegen en heuveltoppen, van welke men een uitgestrekt landschap ziet liggen rusten, dat zich al stiller en stiller uitspreidt, tot waar een rand van geboomte tegen de lucht afsteekt; niet alleen is het een stille avond in tuinen en bosschen en op de rivier, waar het stroomende water tusschen frissche groene weiden, bevallige eilandjes en fluisterende biezen glinstert; niet alleen vergezelt haar die stilte, waar zij tusschen dicht opeengedrongene huizen stroomt, waar vele bruggen in haar spiegelen, waar werven en schepen haar zwart kleuren, en waar zij, niet langer zoo ontsierd, door moerassen kronkelt, waar witte bakens staan, die naar aan land gespoelde geraamten gelijken, waar zij zich uitbreidt in eene schoonere streek van heuvelachtig land, rijk aan koornvelden, windmolens en kerktorens, en waar zij zich vermengt met de altijd woelende zee; niet alleen is het een stille avond op het groote watervlak en op de kust, waar de wachter staat om het schip met uitgespreide vleugelen dwars over de baan van licht te zien snellen, die alleen voor hem zichtbaar schijnt te zijn; maar zelfs in deze wildernis van Londen heerscht zekere rust. De torens en de eenige groote koepel schijnen meer etherisch te worden; de berookte daken schijnen in het bleeke licht hunne aardsche grofheid te verliezen; het gerucht van de straten schijnt zachter naar boven te klinken. In die velden, waar mijnheer Tulkinghorn woont, waar de herders op Kanselarij-fluitjes spelen, en de schapen in de kooi houden tot zij hen geheel kaal hebben geschoren, is al het gerucht der stad op dezen avond tot een klinkend gesuis verzacht, alsof de geheele stad eene groote trillende glazen klok was.

Wat is dat? Wie heeft daar een geweer of pistool afgeschoten? Waar was het?

De weinige voorbijgangers schrikken, blijven staan en kijken starend rond. Eenige deuren en vensters worden geopend en er komen menschen uitkijken. Het was een harde slag, die eene ratelende echo had. Een man, die voorbijging, zegt, dat één huis er van dreunde. Al de honden in de buurt zijn er van wakker geworden en beginnen heftig te blaffen. Verschrikte katten vliegen de straat over om zich weg te pakken. Terwijl de honden nog blaffen en huilen — één hond huilt alsof hij den duivel in het lijf had — beginnen de kerkklokken te slaan, alsof zij ook geschrikt hadden. Het gegons der straat schijnt insgelijks tot een luid gejoel aan te zwellen. Maar dit is spoedig voorbij. Eer de laatste klok tien begint te slaan komt er stilte. Als zij uitgeslagen heeft zijn de fraaie avond, de groote heldere maan en de menigte van sterren weder even vreedzaam als te voren.

Is mijnheer Tulkinghorn gestoord geworden? Zijne vensters zijn donker en stil, en zijne deur is gesloten. Het moet wel iets buitengewoons zijn, om hem uit zijne schulp te doen komen. Men ziet of hoort niets van hem. Welke macht van kanonnen zou er noodig zijn, om dien roestigen ouden man uit zijne onverzettelijke bedaardheid op te schudden?

Vele jaren lang heeft die hardnekkige Romein, zonder iets bijzonders aan te duiden, van die zoldering naar omlaag gewezen. Het is niet waarschijnlijk, dat hij van avond iets nieuws daarmede meent. Eens wijzende wijst hij altijd, gelijk elke Romein, of zelfs Brit, die geleerd heeft op zijn stuk te blijven staan. Daar is hij dan, zonder twijfel, nog in zijne onmogelijke houding en blijft den geheelen nacht door nutteloos wijzen. Maneschijn, duisternis, dageraad, zonsopgang, dag. Daar blijft hij nog even ijverig wijzen, en niemand let op hem.

Doch kort na het aanbreken van den dag komen er menschen om de kamers schoon te maken; en nu geeft de Romein eene nieuwe beteekenis aan zijn wijzen, die hij te voren niet heeft aangeduid, of wel de voorste van die lieden wordt razend; want nadat hij omhoog gekeken heeft naar die uitgestrekte hand, en omlaag naar wat daaronder ligt, geeft hij een gil en neemt de vlucht. De anderen, die daarop binnenkijken, gelijk de eerste gedaan heeft, gillen insgelijks en nemen ook de vlucht, en er komt alarm op straat.

Wat beteekent dat? Er wordt geen licht in de donkere kamer gelaten, en menschen, niet gewoon daar te komen, treden nu binnen, en dragen, zacht maar zwaar stappende, eene vracht naar de slaapkamer en leggen die daar neer. Den geheelen dag blijft men fluisteren en zich verwonderen, terwijl men alle hoekjes doorzoekt, alle voetstappen zorgvuldig naspoort, en even zorgvuldig den toestand en de plaatsing van ieder stuk huisraad opmerkt. Alle oogen zien naar den Romein op, en stemmen mompelen: "Als hij maar vertellen kon wat hij gezien heeft!"

Hij wijst naar eene tafel, met eene flesch (bijna vol wijn) en een glas er op, en twee kaarsen, die eensklaps werden uitgeblazen, kort nadat zij waren aangestoken. Hij wijst naar een le-

digen stoel en eene vlek op den grond voor dien stoel, die men bijna met de hand zou kunnen bedekken. Deze voorwerpen liggen vlak in de richting van zijn vinger. Eene opgewondene verbeelding zou kunnen denken, dat zij iets zoo verschrikkelijks hadden, dat het overige der compositie, — niet alleen de naakte jongetjes met dikke kuiten, maar ook de pilaren en de wolken — de gansche Allegorie met lichaam en ziel, en zooveel hersenen als zij heeft — er razend en dol van is geworden. Zeker is het, dat ieder, die in de donkere kamer komt en naar die dingen ziet, ook naar den Romein opkijkt, en dat hij in ieders oogen iets ontzaglijks en geheimzinnigs heeft gekregen, als ware hij een met stomheid geslagen getuige.

En zeker is het ook, dat er nog vele jaren lang akelige historiën zullen verteld worden van die vlek op den vloer, zoo gemakkelijk om te bedekken, zoo moeielijk om er uit te krijgen; en dat de Romein, zoolang hij nog van de zoldering naar beneden wijst, zoolang als stof en vochtigheid en spinnewebben hem sparen, dit met veel meer beteekenis zal doen dan in den tijd van mijnheer Tulkinghorn. Want de tijd van mijnheer Tulkinghorn is nu afgeloopen; en die Romein wees naar de moorddadige hand, die tegen zijn leven werd opgeheven, en later naar zijn lijk, toen het, van den avond tot den morgen, met een kogel door het hart, voorover op den grond lag.

XLIX.

TROUWE VRIENDSCHAP.

Een groote verjaardag is wederom teruggekomen in het huisgezin van Jozef Bagnet, anders gezegd Lignum Vitae, gewezen artillerist en tegenwoordig bazuinist, en geeft aanleiding tot eene feestviering.

Het is niet de verjaardag van Bagnet zelven. Hij onderscheidt dien dag alleen door zijnen kinderen voor het ontbijt een buitengewoon smakkenden kus te geven, na den eten eene pijp meer dan gewoonlijk te rooken, en zich tegen den avond te verwonderen wat zijne oude moeder er wel van denkt — een onderwerp, waarover men lange bespiegelingen kan houden, daar zijne moeder reeds voor twintig jaren dit leven heeft verlaten. Sommige menschen denken zelden aan hun vader, maar schijnen in het grootboek hunner herinnering geheel hun kapitaal van ouderliefde op den naam hunner moeder te hebben overgebracht. Bagnet is een van deze lieden. Misschien draagt de hooge meening, welke hij van de verdiensten van zijn "oudje" koestert, er toe bij, om hem aan alle deugden een vrouwelijk geslacht te doen toeschrijven.

Het is ook niet de verjaardag van een der drie kinderen. Deze dagen worden met zekere teekenen van onderscheiding gevierd, maar zelden gaat dit verder dan eene felicitatie en een podding. Op den laatsten verjaardag van Woolwich ging Bagnet, na zijn groei en zijne vorderingen in het leeren te hebben opgemerkt en diepzinnig over de verandering, die de tijd teweegbrengt, te hebben nagedacht, er wel is waar toe over om hem den catechismus te overhooren, en deed ook met de stiptste nauwkeurigheid de eerste en tweede vraag: "Hoe heet gij?" en "Wie heeft u dien naam gegeven?" maar stelde, dewijl zijn geheugen hem daar begaf, voor de gewone derde vraag eene andere in de plaats, namelijk: "En hoe bevalt u die naam?" welke hij met zulk eene stichtelijke deftigheid uitsprak, dat iemand, die niet beter wist, dit voor de orthodoxe vraag had moeten houden. Dit was echter iets buitengewoons, dat op dien bijzonderen verjaardag alleen plaats had, geene op dien dag onmisbare plechtigheid.

Het is de verjaardag van zijn oudje; en dit is de grootste feestdag in Bagnet's almanak. Die gelukkige dag wordt altijd gevierd met zekere ceremoniën, waarvan Bagnet jaren geleden het programma heeft vastgesteld. Diep overtuigd, dat een paar hoentjes op tafel te hebben het toppunt van koninklijke weelde is, gaat hij op den vroegen ochtend van dien dag onfeilbaar uit om er een paar te koopen; en even onfeilbaar wordt hij door den verkooper beetgenomen, en krijgt hij voor zijn geld de twee oudste bewoneressen van eenig hoenderhok in Europa in zijn bezit. Met deze mirakelen van taaiheid in een schoonen wit en blauw bonten handdoek (een onmisbaar deel der ceremoniën) teruggekomen, verzoekt hij zijne vrouw onder het ontbijt (terloops en als geheel toevallig) om eens te zeggen, wat zij des middags wel het liefst zou willen eten. Als zij daarop, met even onfeilbare toevalligheid, antwoordt: "gebraden hoentjes," haalt Bagnet oogenblikkelijk, tot algemeene verbazing en blijdschap, het verborgen gehoudene bundeltje te voorschijn. Verder eischt hij, dat zijn oudje den geheelen dag niets zal uitvoeren, maar met hare allerbeste japon stil blijven zitten en zich door hem en de jongelieden laten bedienen. Daar Bagnet geen meester in de kookkunst is, kan men zich wel verbeelden, dat dit voor zijn oudje meer eer dan genoegen moet wezen; maar zij laat zich die hulde toch met blijmoedigheid welgevallen.

Op dezen tegenwoordigen geboortedag heeft Bagnet de gewone voorloopige ceremoniën vervuld. Hij heeft twee kippen gekocht, gelijk hij alleen ze kan koopen; hij heeft zijne familie verbaasd en verblijd door ze onverwacht voor den dag te halen; hij houdt in eigen persoon

het toezicht over het braden; en jufvrouw Bagnet, wier bruine vingers jeuken, om te voorkomen en te veranderen wat zij ziet, dat geheel verkeerd gaat, zit in hare staatsiejapon daarbij, als eene hooggeëerde gast.

Quebec en Malta dekken de tafel, terwijl Woolwich, door zijn vader op dien post gesteld, het spit met de kippen draait. Als deze jonge keukenhelpers zich vergissen, geeft jufvrouw Bagnet hun tusschenbeide een wenk, of schudt met een scheef gezicht haar hoofd.

"Om half twee," zegt Bagnet, "op de minuut af, zullen zij klaar zijn."

Jufvrouw Bagnet ziet met zielsangst, dat zij voor het vuur stilstaan en beginnen te branden.

"Oudje," zegt Bagnet, "gij zult een maaltijd hebben als eene koningin."

Jufvrouw Bagnet laat vroolijk hare witte tanden zien, maar haar zoontje merkt wel op, dat zij toch zooveel onrust verraadt, dat kinderliefde hem dringt om haar met zijne oogen te vragen wat er aan scheelt. Zoo blijft hij met wijd geopende oogen staan staren, vergeet de kippen nog meer dan te voren en geeft geene de minste hoop, dat hij weder tot besef zal komen. Gelukkig bespeurt zijne oudste zuster de oorzaak der onrust in de borst harer moeder, en roept hem door een vermanenden stomp tot zijn plicht terug. De kippen draaien weder, en het zalige gevoel van verademing doet jufvrouw Bagnet zachtjes de oogen sluiten.

"George zal bij ons komen," zegt Bagnet, — "om half vijf — op de minuut af. Hoevele jaren, oudje — is George — op dezen dag — al bij ons gekomen?" — "Och, Lignum, Lignum, al jaren genoeg, begin ik te denken, om eene jonge vrouw tot eene oude vrouw te maken. Zeker al zooveel en niet minder," zegt jufvrouw Bagnet, en schudt lachend haar hoofd. — "Trek u dat niet aan, oudje," zegt Bagnet. "Ge zoudt zoo jong wezen — als ge ooit geweest zijt — als ge niet nog jonger waart. — Want dat zijt ge — dat weet iedereen."

Quebec en Malta roepen hier, in de handen klappende, dat de Bullebak zeker iets voor moeder zal meebrengen, en beginnen te raden wat dit zal zijn.

"Weet ge wel, Lignum," zegt jufvrouw Bagnet, werpt een blik naar de tafel, knipt met haar rechteroog tegen Malta, hetgeen "zout" beteekent, en schudt haar hoofd tegen Quebec om de peper weg te laten; "ik begin te denken, dat George weder ongedurig gaat worden." — "George," antwoordt Bagnet, "zal nooit deserteeren — en zijn ouden kameraad — in den steek laten. Wees daar niet bang voor." — "Neen, Lignum, neen. Dat zeg ik ook niet. Dat denk ik ook niet. Maar als hij van die schulden kon afkomen, geloof ik, dat hij weer de wijde wereld zou ingaan."

Bagnet vraagt waarom?

"Wel," antwoordt zijne vrouw, zich bedenkende, "ik vind, dat hij heel ongeduldig en onrustig schijnt te worden. Ik wil niet zeggen of hij is even rondborstig als ooit; dat moet hij wel wezen of hij zou George niet meer zijn; maar hij schijnt toch niet recht in zijn humeur te zijn." — "Hij wordt gedrild door een procureur," zegt Bagnet, "en dat zou den duivel wel uit zijn humeur brengen." — "Dat kan wel waar zijn," antwoordt zijne vrouw, "maar het is toch zooals ik zeg."

Het voortzetten van het gesprek wordt nu verhinderd door de noodzakelijkheid, waarin Bagnet zich bevindt, om al zijne aandacht op het aanrichten van den maaltijd te vestigen. Hij moet vreezen, dat zijn arbeid hem ditmaal niet te best zal gelukken, daar de droge kippen hardnekkig weigeren om jus te geven, en de gemaakte jus zoo bleek en smakeloos uitvalt. Met even groote eigenzinnigheid vallen de aardappelen, die ongeschild zijn gekookt, nu bij het schillen aan kruimels. Ook zijn de pooten der kippen wel wat langer dan men kon verlangen en buitengemeen dor. Deze onheilen zoo goed hij kan hersteld hebbende, zet Bagnet eindelijk het feestmaal op en men neemt plaats om de tafel. Jufvrouw Bagnet zit op de eereplaats aan de rechterhand van haar man.

Het is gelukkig voor haar, dat zij maar één verjaardag in het jaar heeft, want tweemaal zoo op gebraden hoentjes vergast te worden, zou haar slecht kunnen bekomen. Alle fijne spieren en vezelen, welke die vogelensoort eigen zijn, hebben zich bij deze twee merkwaardige kippen in den zonderlingen vorm van guitaarsnaren ontwikkeld. De vlerken schijnen niet aan, maar in haar lijf te zijn gegroeid, gelijk oude boomen zich in den grond wortelen. De pooten zijn zoo hard, alsof de dieren hun lang en moeielijk leven grootendeels aan het houden van wedrennen hadden gewijd. Doch zonder iets van deze kleinigheden te bespeuren, dringt Bagnet zijne vrouw eene duchtige portie van die lekkernijen op; en daar zij hem op geen dag van het jaar, maar allerminst op zulk een dag, eenig verdriet zou willen aandoen, stelt zij zich zelve in groot gevaar om pijn in de maag te krijgen. Hoe Woolwich, die toch niet van struisvogels afkomstig is, de beentjes zoo schoon kan afkluiven, kan zijne bezorgde moeder onmogelijk begrijpen.

Na den maaltijd heeft zij nog eene beproeving door te staan, daar zij in staatsie moet blijven zitten kijken, terwijl de kamer opgeruimd, de haard aangeveegd en het tafelgereedschap op het achterplaatsje gewasschen wordt. De vroolijkheid en ijver, waarmede de twee jonge jufvrouwen zich aan die taak begeven, in navolging harer moeder hare rokken opsteken, en op hooge houten overschoenen, alsof zij schaatsen reden, heen en weder scharrelen, boezemen voor de toekomst veel hoop,

maar voor het oogenblik wel eenige bezorgdheid in. Dezelfde oorzaken geven aanleiding tot eene verwarring van stemgeluiden, een gerammel van borden en tinnen kroezen, een gezwaai met bezems en een geplas met water, alles in overmaat; terwijl de druipnatte toestand der jonge jufvrouwen zelven insgelijks een schouwspel is, dat jufvrouw Bagnet bijna niet met de kalmte, die hare tegenwoordige waardigheid past, kan aanzien. Eindelijk is het wasschen en plassen zegepralend volbracht; Quebec en Malta komen verkleed, droog en vergenoegd lachende binnen; de tafel prijkt met pijpen, tabak, en ook iets om te drinken, en jufvrouw Bagnet geniet het eerste oogenblik van gemoedsrust, dat zij op dezen heuglijken en feestelijken dag ooit gekend heeft.

Terwijl Bagnet zich op zijne gewone plaats zet, staan de wijzers der klok bijna op half vijf; een paar minuten later zegt Bagnet:

"George. Precies op zijn tijd."

Het is George; en hij heeft een hartelijken gelukwensch voor het oudje (dat hij bij deze gewichtige gelegenheid een kus geeft), en voor de kinderen, en voor Bagnet. "Nog vele jaren na dezen, allemaal!" zegt George.

"Maar George, oude jongen!" roept jufvrouw Bagnet uit, hem met bevreemding aanziende; "wat is u toch overkomen?" — "Mij overkomen?" — "Ja, gij zijt zoo bleek, George — voor uw doen — en ziet er zoo betrokken uit. Doet hij niet, Lignum?" — "George," laat Bagnet hierop volgen, "zeg haar maar wat er aan scheelt." — "Ik wist niet, dat ik bleek was," antwoordt George, met de hand over zijn voorhoofd strijkende, en ik wist niet, dat ik er betrokken uitzag, en het spijt mij wel, dat het zoo is. Maar om de waarheid te zeggen, die jongen, dien ik bij mij had genomen, is gistermiddag gestorven, en dat heeft mij eenigszins van streek gebracht." — "Arme jongen!" zegt jufvrouw Bagnet, met moederlijk medelijden. "Is hij dood? Wel, wel!" — "Ik had er niets van willen zeggen, want het is geen praatje voor een verjaardag, maar gij hebt het mij uit de keel gehaald, ziet ge, eer ik nog ging zitten. Ik zou het in één oogenblik te boven zijn geweest," zegt George, zich dwingende om een vroolijken toon aan te nemen; "maar gij zijt zoo bij de hand, jufvrouw Bagnet." — "Gij hebt gelijk," zegt Bagnet. "Zij is bij de hand." — "En wat meer is, zij is vandaag de hoofdpersoon, en wij moeten haar niet vergeten," hervat George. "Kijk eens, hier heb ik u eene doekspeld meegebracht. Het is eene kleinigheid, ziet ge, maar het is eene gedachtenis. Meer is er niet aan, jufvrouw Bagnet."

George haalt zijn present te voorschijn, dat door de jonge familie met vroolijke sprongen en handgeklap, en door Bagnet met zekere eerbiedige bewondering wordt begroet.

"Oudje," zegt Bagnet, "zeg hem eens wat ik er van denk." — "Wel, George!" roept jufvrouw Bagnet uit. "Het is de mooiste speld, die iemand ooit gezien heeft." — "Goed!" zegt Bagnet. "Net mijne meening." — "Zoo mooi, George," hervat jufvrouw Bagnet, het present van alle kanten bekijkende en dan weder op armslengte van zich af houdende, "dat het wel al te mooi voor mij lijkt." — "Verkeerd!" zegt Bagnet. "Niet mijne meening." — "Maar hoe dat wezen mag, honderdduizendmaal dank, oude jongen," vervolgt jufvrouw Bagnet, en steekt hem, met oogen, die van genoegen glinsterden, hare hand toe; "en al ben ik somtijds eene knorrige soldatenvrouw voor u geweest, George, wij zijn toch waarlijk zulke goede vrienden als er ooit maar kunnen zijn. Nu moet gij ze ook zelf vaststeken, George, als ge wilt, opdat er geluk bij zal zijn."

De kinderen komen naderbij om dit te zien doen, en Bagnet kijkt over het hoofd van zijn zoontje, met zulk eene comisch kinderachtige belangstelling op zijn houten gezicht, dat zijne vrouw niet nalaten kan hem schertsend uit te lachen en te zeggen: "O Lignum, Lignum, wat zijt ge toch een rare oude snaak!" Doch George kan de speld niet vastkrijgen. Hij is zenuwachtig, zijne hand beeft, en het sieraad valt weder af. "Zou iemand het gelooven?" zegt hij, de speld onder het vallen vangende. "Ik ben zoo van mijne streek, dat ik die kleinigheid niet eens kan gedaan krijgen."

Jufvrouw Bagnet denkt, dat er voor zulk eene kwaal geen beter middel is dan eene pijp; en nadat zij de speld in een oogwenk heeft vastgestoken, dwingt zij George om zich op zijne gewone plaats te zetten en laat de pijpen aanreiken. "Als dat u niet helpt, George," zegt zij, "sla dan tusschenbeide uwe oogen eens op naar uw presentje, en dat bij elkander moet het wel doen." — "Uw gezicht alleen moest het al doen, jufvrouw Bagnet," antwoordt George. "Maar ik moet u zeggen, door allerlei dingen bij elkander heb ik geweldig het land gekregen. Daar was die arme jongen. Het was akelig hem zoo te zien sterven, zonder hem te kunnen helpen." — "Hoe meent ge dat, George? Gij hebt hem immers geholpen. Gij hebt hem onder uw dak genomen." — "Zoover heb ik hem geholpen; maar dat was weinig. Ik meen, jufvrouw Bagnet, dat hij daar lag te sterven, zonder ooit veel meer geleerd te hebben dan dat hij zijne rechterhand van de linker kon onderscheiden. En hij was te ver weg om dat te verhelpen." — "Arme jongen!" zegt Bagnet. — "En dat," vervolgt George, die zijne pijp nog niet heeft aangestoken, terwijl hij met zijne zware hand over zijne haren strijkt, "bracht iemand Gridley weer in gedachten. Dat was even erg, op eene andere manier. En die twee deden iemand weer aan dien ijskouden, hard-

vochtigen ouden schelm denken, die in allebei die gevallen betrokken was. En te denken, dat die oude verroeste karabijn daar maar zoo in zijn hoek bleef staan zonder zich iets aan te trekken — het deed mij het bloed tintelen, dat verzeker ik u." — "Wat ik u raad," antwoordt jufvrouw Bagnet, "is, dat gij uwe pijp aansteekt, en zoo uw bloed laat tintelen. Dat is veel pleizieriger en beter voor de gezondheid." — "Gij hebt gelijk," zegt George. "Dat zal ik dan maar doen."

Hij doet het ook, maar met een ernst, die zelfs op de jonge Bagnet's indruk maakt, en Bagnet beweegt om nog wat te wachten met de ceremonie van de gezondheid der jarige te drinken; eene gezondheid, die hij gewoon is bij deze gelegenheid met eene redevoering van voorbeeldige kortheid in te stellen. Nadat echter de jonge juffers de glazen met zeker mengsel hebben gevuld, en George zijne pijp goed aan heeft, acht Bagnet het zijn plicht de gezondheid niet langer uit te stellen. Hij spreekt het verzamelde gezelschap met de volgende woorden aan: — "George. Woolwich. Quebec. Malta. Dit is haar verjaardag. Doe een heelen dagmarsch — en gij zult er geen tweede zoo vinden. Dat is op hare gezondheid."

Nadat die toast met geestdrift is gedronken, betuigt jufvrouw Bagnet haar dank met eene even korte aanspraak. Deze rede, die waarlijk wel tot model mocht worden genomen, bestaat slechts uit drie woorden: "En de uwe!" waarop zij al de aanwezigen een voor een toeknikt en eene frissche teug van het mengsel neemt. Daarop laat zij de geheel onverwachte uitroeping volgen: "Daar staat een man!"

Ja, daar staat een man, tot groote verbazing van het gezelschap, en kijkt door de half geopende deur de kamer binnen. Hij is een man met levendige, scherpe oogen, en met een enkelen blik neemt hij waar hoe ieder hem in het bijzonder aanziet.

"Hoe gaat het, George?" zegt de man met een knikje. — "Wel, het is Bucket!" roept George uit. — "Ja," zegt de man, terwijl hij binnenkomt en de deur sluit. "Ik kwam hier de straat door en bleef toevallig naar de muziekinstrumenten voor het venster staan kijken — een vriend van mij zou wel eene violoncel willen koopen, eene bespeelde met een goeden toon — en toen zag ik hier een vroolijk gezelschapje, en dacht, dat ik u herkende, daar in den hoek. Hoe gaat het u tegenwoordig in de wereld, George? Tamelijk voordeelig? En hoe vaart gij, jufvrouw? En gij, baas? En, Heere!" zegt Bucket en opent zijne armen, "daar zijn kinderen ook! Gij kunt alles met mij doen, als ge mij maar kinderen laat zien. Geef mij eens een zoen, liefje. Ik behoef niet te vragen wie uw vader en moeder zijn. Nooit in mijn leven zulk eene gelijkenis gezien!"

Bucket, niet onwelkom, heeft zich naast George neergezet en Quebec en Malta op zijne knieën genomen. "Komt, lieve meisjes," zegt hij, "geeft ieder nog een zoentje. Dat is het eenige, waarvan ik nooit te veel krijg. Wel, kleine, hoe gezond ziet gij er uit! En hoe oud zijn die twee wel, jufvrouw? Ik zou ze voor ten naastenbij acht en tien houden." — "Gij hebt heel dichtbij geraden, mijnheer," antwoordt jufvrouw Bagnet. — "Ik raad doorgaans heel dichtbij," hervat Bucket, "omdat ik zooveel van kinderen houd. Een vriend van mij heeft er negentien, jufvrouw, allen van éene moeder, en zij is nog zoo frisch als de dageraad. Zij ziet er wel niet zóó frisch meer uit als gij doet, maar, op mijn woord, zij komt er toch al heel dicht bij. En hoe noemt gij die, liefje?" daarmede knijpt Bucket Malta in de wang. "Dat zijn immers perziken. En wat denkt gij nu van vader? Denkt gij, dat vader eene violoncel voor mijnheer Bucket's vriend zou hebben? Ik heet Bucket, kleintje. Is dat geen grappige naam?"

Deze vriendelijkheid heeft het hart der geheele familie gewonnen. Jufvrouw Bagnet vergeet haar verjaardag in zooverre, dat zij voor Bucket eene pijp stopt en een glas inschenkt. Het zou haar altijd genoegen doen zulk een aardigen man welkom te heeten, maar als een vriend van George is zij vooral van avond verheugd hem te zien, zegt zij, omdat George niet zoo vroolijk is als gewoonlijk.

"George niet zoo vroolijk als gewoonlijk?" roept Bucket uit. "Wel, zoo iets heb ik nog nooit gehoord. Wat scheelt er aan, George? Gij wilt mij toch niet zeggen, dat gij niet vroolijk meer zijt? Waarom zoudt ge niet vroolijk wezen? Gij hebt immers niets op uw gemoed?" — "Niets bijzonders," antwoordt George. — "Dat zou ik ook denken," hervat Bucket. "Wat zoudt gij ook op het gemoed kunnen hebben? En hebben die kleintjes ook al iets op het gemoed? Wel neen. Maar eens zullen zij sommige jonge snaken wel reden geven om iets op het gemoed te hebben. Ik ben geen profeet, maar dat kan ik u toch wel zeggen, jufvrouw."

Jufvrouw Bagnet, zeer met hem ingenomen, hoopt, dat mijnheer Bucket ook kinderen heeft.

"Wel, jufvrouw, zoudt gij het haast wel kunnen gelooven?" antwoordt Bucket. "Neen, ik heb er geen. Mijne vrouw en eene jufvrouw, die bij ons inwoont — dat is geheel mijn huishouden. Mijne vrouw houdt evenveel van kinderen als ik, en verlangt er erg naar. Maar neen. Zoo gaat het. De wereldsche goederen zijn ongelijk verdeeld, en men moet niet morren. Wat een aardig plaatsje, jufvrouw. Hebt gij daar een achteruitgang?"

Het plaatsje heeft geen achteruitgang.

"Waarlijk niet?" zegt Bucket. "Ik zou zeker gedacht hebben, dat het er een had. Maar ik

vind het toch een alleraardigst plaatsje. Mag ik er eens even naar kijken? Wel verplicht. Neen, ik zie het heeft geen achteruitgang. Maar wat is het juist geschikt van grootte."

Nadat hij zijne scherpe oogen over het plaatsje heeft laten rondgaan, zet Bucket zich weder naast zijn vriend George en klopt hem schertsend op den schouder.

"Hoe gaat het nu met de vroolijkheid, George?" — "O, heel goed nu," is het antwoord. — "Zoo moet het ook zijn," hervat Bucket. "Waarom zoudt gij ook niet vroolijk wezen? Een man met uw uitzicht en gestel heeft het recht niet om niet vroolijk te zijn. Dat is geene borst om niet vroolijk te zijn, jufvrouw! En gij hebt toch niets op uw gemoed, George; gij hebt immers niets op uw gemoed?"

Voor iemand, die zooveel en vlug weet te praten, blijft Bucket nu bijzonder lang bij hetzelfde; want hij herhaalt dit gezegde nog twee- of driemaal terwijl hij zijne pijp aansteekt, en dat wel met iets luisterends in zijn gezicht, dat zeer eigenaardig is. Maar weldra komt de zon zijner gezelligheid, na die korte verduistering, weder te voorschijn.

"En dat is uw broer, niet waar, liefjes?" zegt hij, zich tot Quebec en Malta wendende om hem inlichting aangaande Woolwich te geven. "En een knappe broer — of eigenlijk zou ik halve broeder moeten zeggen, niet waar, jufvrouw? want hij is te oud om uw zoon te zijn." — "Ik kan er toch voor instaan, dat hij van niemand anders is," antwoordt jufvrouw Bagnet lachend. — "Wel, had ik ooit gedacht! Maar het is waar, hij gelijkt sprekend op u. Alleen het voorhoofd — dat zou ik zeggen, dat hij van zijn vader heeft." Hij knijpt een oog dicht om de gezichten des te beter te kunnen vergelijken, terwijl Bagnet met stijve zelfvoldoening zit te rooken.

Dit geeft jufvrouw Bagnet gelegenheid om hem te onderrichten, dat de knaap George's petekind is.

"George's petekind, zoo waarlijk?" zegt Bucket met buitengemeene hartelijkheid. "Dan moet ik George's petekind nog eens de hand geven. De peet en het petekind doen elkander eer aan. En wat denkt gij van hem te maken, jufvrouw? Toont hij al aanleg voor een of ander muziekinstrument?"

Nu valt Bagnet er eensklaps op in.

"Speelt het octaaffluitje — heerlijk!" — "Zoudt gij wel gelooven, papa," zegt Bucket, door deze toevalligheid getroffen, "dat ik, toen ik een jongen was, ook het octaaffluitje heb gespeeld? niet naar muziek, gelijk hij denkelijk doet, maar op het gehoor af. Als ik daar nog aan denk! B r i - t i s h G r e n a d i e r s — dat is een wijsje om een Engelschman warm te maken! Zoudt gij het ons wel kunnen laten hooren, mijn jonge vriend?"

Niets had den kleinen kring aangenamer kunnen zijn dan deze uitnoodiging aan den jongen muzikant. Woolwich haalt terstond zijn fluitje en speelt de krijgshaftige melodie, terwijl Bucket, hoe langer hoe levendiger wordende, de maat slaat en nooit mist bij het refrein: "B r i t - I s h G r a - a - a n a d i e r s!" in te vallen. Kortom, hij toont zooveel smaak voor de muziek, dat Bagnet werkelijk de pijp uit den mond neemt, om zijne overtuiging te kennen te geven, dat hij een goed zanger is. Bucket neemt dit compliment, of deze beschuldiging, met zooveel bescheidenheid op — bekennende, dat hij wel eens wat gezongen heeft, alleen om het gevoel van zijn hart uit te drukken, en zonder zich te verbeelden, dat hij zijne vrienden daarmede zou kunnen vermaken — dat men hem dringend verzoekt om eens te zingen. Om niet ongezellig te wezen, geeft hij toe, en zingt eene sentimenteele romance, die, naar hij meent en gelijk hij thans jufvrouw Bagnet onderricht, het voornaamste middel is geweest, waardoor hij jufvrouw Bucket, toen zij nog niet jufvrouw Bucket was, heeft bewogen om hem naar het altaar te vergezellen.

De schitterende vreemdeling veraangenaamt den avond zoodanig, dat George, die bij zijn binnenkomen juist geene groote tevredenheid heeft laten blijken, zijns ondanks eenigszins trotsch op hem begint te worden. Hij is zoo vriendelijk, zoo onderhoudend en zoo gemakkelijk om mee om te gaan, dat het zekere verdienste is hem daar in kennis gebracht te hebben. Na nog eene pijp te hebben gerookt, bereikt Bagnet's ingenomenheid met Bucket zulk een hoogen trap, dat hij verzoekt op den volgenden verjaardag van zijn oudje wederom de eer van zijn gezelschap te mogen hebben. Indien iets de achting, welke Bucket voor de familie heeft opgevat, nog kan verhoogen en bevestigen, is het de ontdekking, bij welke feestelijke gelegenheid hij juist toevallig is aangekomen. Hij drinkt met vuur, bijna met verrukking, op de gezondheid van jufvrouw Bagnet, belooft met meer dan dankbaarheid haar verjaardag te zullen onthouden, maakt eene aanteekening van dien dag in eene groote zwartlederen portefeuille, en hoopt eindelijk, dat jufvrouw Bagnet en jufvrouw Bucket nog voor dien dag zoo goed als zusters zullen zijn geworden. Want wat is, zegt hij, het openbare leven, zonder banden van huiselijken en vriendschappelijken aard? Hij is in zijn nederigen kring een openbaar persoon, maar het is niet in dien kring, dat hij zijn geluk vindt. Neen, dat moet hij in huiselijken en vriendschappelijken omgang zoeken.

Het is in deze omstandigheden natuurlijk, dat hij veel werk van den vriend maakt, aan wien hij eene zoo veelbelovende kennismaking te danken heeft. En dat doet hij ook: hij blijft altijd dicht bij hem, en over welk onderwerp hij ook spreken mag, hij houdt hem altijd vriende-

lijk in het oog. Hij wacht om met hem naar huis te gaan. Hij stelt zelfs belang in zijne laarzen en bekijkt die oplettend, terwijl George met de beenen over elkander bij den haard zit te rooken.

Eindelijk staat George op om heen te gaan. Op hetzelfde oogenblik staat Bucket, met de geheime sympathie der vriendschap, insgelijks op. Tot op het laatste oogenblik liefkoost hij de kinderen, en eindelijk denkt hij nog om de taak, die hij voor een afwezigen vriend op zich heeft genomen.

"Wat nu dien violoncel aangaat, papa, zoudt gij mij zulk een ding kunnen bezorgen?" — "Wel twintig," antwoordt Bagnet. — "Dan zou ik u wel verplicht zijn," hervat Bucket, hem de hand drukkende. "Maar een goeden toon vooral! Mijn vriend is een echt liefhebber. Hij speelt stukken van Mozart en Händel en andere groote meesters, alsof hij een muzikant van beroep was. En gij behoeft," vervolgt Bucket wat zachter, in vertrouwen, "den prijs niet te laag te stellen. Ik wil voor mijn vriend niet al te veel betalen, maar gij moet toch uwe behoorlijke winst en vergoeding voor uw tijdverzuim hebben. Dat is niet meer dan billijk. Alle menschen moeten leven."

Bagnet schudt zijn hoofd tegen zijn oudje, om aan te duiden, dat zij daar een juweel van een man hebben gevonden.

"Als ik, bij voorbeeld, morgenochtend tegen half elf eens aankwam, dan zoudt ge mij misschien wel kunnen zeggen, hoeveel eene goede violoncel zou moeten kosten?" zegt Bucket.

Niets gemakkelijker. Bagnet en zijn oudje beloven beide, dat de noodige inlichtingen dan gereed zullen zijn, en spreken zelfs onder elkander van de mogelijkheid om eenige instrumenten bijeen te hebben, en daaruit te laten kiezen.

"Wel bedankt!" zegt Bucket. "Goedennacht, jufvrouw. Goedennacht, mijnheer Bagnet. Goedennacht, lieve kinderen. Ik blijf u wel verplicht voor een van de pleizierigste avonden, die ik ooit in mijn leven heb gesleten."

Zij daarentegen blijven hem wel verplicht voor het genoegen, dat zijn gezelschap hun heeft gegeven, en zoo scheiden zij met wederkeerige betuigingen van vriendelijke welwillendheid. "Kom, George, oude jongen," zegt Bucket, hem bij de deur onder den arm nemende. "Kom nu voort!" Zij gaan het straatje af, en de Bagnet's blijven hen eene poos staan nakijken, terwijl jufvrouw Bagnet haar braven Lignum de aanmerking mededeelt, dat Bucket George zoo stijf vasthoudt alsof hij bang was hem te zullen verliezen.

Daar de naburige straten smal en slecht bestraat zijn, is het eenigszins ongemakkelijk zoo gearmd naast elkander te gaan. George doet dus het voorstel om ieder op zich zelf te gaan; maar Bucket, die nog niet besluiten kan om zijn vriend los te laten, antwoordt: "Wacht nog een oogenblik, George. Ik moet u eerst eens spreken."

En terstond daarop brengt hij hem met een zwenk eene herberg en daar de zijkamer binnen, en plaatst zich daarop vlak voor hem, met zijn eigen rug tegen de deur.

"Nu, George," zegt Bucket. "Plicht is plicht, en vriendschap is vriendschap. Ik breng die twee nooit in strijd met elkander, als ik het mijden kan. Ik doe altijd mijn best om alles zoo pleizierig mogelijk te maken, en ik laat er u over oordeelen of ik dat van avond niet gedaan heb. Nu moet ge begrijpen, dat gij gearresteerd zijt, George." — "Gearresteerd? Waarvoor?" zegt George, als door den donder getroffen. — "Nu, George," hervat Bucket, en wendt zijn dikken voorvinger aan om hem de zaak duidelijk uit te leggen; "plicht, zooals gij wel weet, is één ding, en een vriendschappelijk praatje is geheel iets anders. Het is mijn plicht u te onderrichten, dat wat gij nu zegt, later zou kunnen aangevoerd worden om u te bezwaren. Daarom, George, pas op wat gij zegt. Gij hebt niet toevallig van een moord gehoord?" — "Een moord!" — "Nu, George," vervolgt Bucket, steeds zijn voorvinger gebruikende om nadruk aan zijne woorden te geven, "onthoud wat ik u gezegd heb. Ik vraag u niets. Gij zijt van avond niet vroolijk geweest — neerslachtig geweest, en nu zeg ik, gij hebt niet toevallig van een moord gehoord?" — "Neen. Waar heeft er een moord plaats gehad?" — "Nu, George," zegt Bucket, "compromitteer u zelven maar niet. Ik zal u zeggen waarom ik u moet arresteeren. Er is een moord gepleegd in Lincoln's Inn Fields — een heer, die Tulkinghorn heet, is daar verleden avond doodgeschoten. Daarom moet ik u arresteeren."

George zinkt op een stoel, die achter hem staat; groote droppels parelen op zijn voorhoofd en eene doodsche bleekheid overspreidt zijn gelaat.

"Bucket! Het is toch niet mogelijk, dat mijnheer Tulkinghorn doodgeschoten is, en dat ge mij daarvan verdenkt?" — "George," antwoordt Bucket, steeds met gebruik van zijn voorvinger, "dat is zeker mogelijk, want het is werkelijk zoo. De daad is gisteravond om tien uren gepleegd. Nu zult gij wel weten waar gij gisteravond om tien uren geweest zijt, en ook buiten twijfel wel in staat zijn om dat te bewijzen." — "Gisteravond? Gisteravond?" herhaalt George nadenkend. Eensklaps valt het hem in. "Groote hemel, gisteravond ben ik immers daar geweest!" — "Zoo heb ik vernomen, George," hervat Bucket zeer bedaard. "Zoo heb ik vernomen. En ook, dat gij dikwijls daar geweest zijt. Dat men u daar heeft zien rondloeren, en u meer dan eens in woor-

denwisseling met hem heeft gehoord, en het is ook wel mogelijk — ik zeg het niet met zekerheid, let daar wel op, maar het is mogelijk — dat men hem van u heeft hooren zeggen, dat gij een gevaarlijke, kwaadaardige kerel waart en hem gedreigd hadt."

George opent hijgend den mond, alsof hij alles zou willen toestemmen, als hij maar spreken kon.

"Nu, George," zegt Bucket, zijn hoed op de tafel leggende, eenigszins als een ambachtsman, een behanger zou men zeggen, die zich gereedmaakt om aan het werk te gaan. "Ik maak gaarne alles zoo pleizierig als maar mogelijk is, zooals ik ook van avond gedaan heb. Ik zeg u ronduit, dat Sir Leicester Dedlock eene belooning van honderd guinjes heeft uitgeloofd. Gij en ik zijn altijd op een pleizierigen voet met elkander geweest; maar ik moet mijn plicht vervullen, en als iemand die honderd guinjes moet verdienen, mag ik ze even goed verdienen als iemand anders. Om al die redenen zou ik hopen, dat gij duidelijk zult begrijpen, dat ik u moet medenemen, en dat ik verdoemd mag zijn als ik het niet doe. Moet ik nu assistentie roepen of is de zaak klaar?"

George heeft zich hersteld en staat op als een soldaat. "Kom," zegt hij, "ik ben gereed."

— "George," hervat Bucket, "wacht eens even!" Met zijne behangersmanier, alsof George een venster was, waaraan hij iets moest verrichten, haalt hij een paar handboeien uit zijn zak. "De zaak is van ernstigen aard, George, en dit is mijn plicht."

George krijgt een toornigen blos en aarzelt een oogenblik; maar hij steekt zijne samengevouwene handen toe en zegt: "Daar, doe ze maar aan!"

Bucket heeft dit in een oogenblik verricht.

"Hoe vindt gij ze? Zitten zij gemakkelijk? Zoo niet, zeg het dan maar; want ik maak gaarne alles zoo pleizierig als maar met mijn plicht bestaanbaar is, en ik heb nog een paar in mijn zak." Hij zegt dit op den toon van een beleefd winkelier, die er op uit is om eene bestelling volkomen naar genoegen van zijn klant uit te voeren. "Zullen ze zoo wel gaan? Heel goed! Zie nu eens, George," hij haalt een mantel uit een hoek en begint dien zijn arrestant om de schouders te hangen, "ik heb wel om uw gevoel gedacht, toen ik hierop uitging, en daarom dit met opzet meegenomen. Daar! Wie zal er nu iets van weten?" — "Ik maar alleen," antwoordt George, "maar daar ik het toch weet, verzoek ik u om nog een goeden dienst. Trek mij mijn hoed in de oogen." —

WANT EER PEEPY MOOI GENOEG WAS OM AAN DE HAND VAN DIEN PROFESSOR VAN WELGEMANIERDHEID TE GAAN WANDELEN... (blz. 340).

"Werkelijk — toch! Meent gij dat! Zou dat niet jammer zijn? Het staat zoo —" — "Ik kan de menschen, die mij tegenkomen, niet in het gezicht zien, met die dingen aan," antwoordt George haastig. "Trek mij toch, om Gods wil, mijn hoed wat voorover."

Zoo sterk gedrongen, voldoet Bucket aan dit verlangen, zet daarna zijn eigen hoed op, en neemt zijne prooi mede. De cavalerist marcheert, met even vasten tred als gewoonlijk, hoewel met het hoofd minder rechtop, vooruit, en Bucket stuurt hem bij den elleboog, als hij eene straat moet overstappen of een hoek omslaan.

L.

ESTHER'S VERHAAL.

Toen ik van Deal weder thuis kwam, vond ik daar een briefje van Caddy Jellyby, (gelijk wij haar altijd bleven noemen) waarin zij mij schreef, dat hare gezondheid, die sedert eenigen tijd zeer wankelbaar was geweest, dagelijks meer achteruitging, en dat zij meer verheugd zou zijn, dan zij zeggen kon, als ik haar eens wilde komen opzoeken. Dit briefje, van weinige regels, op eene rustbank liggende geschreven, was in een ander van haar bezorgden man ingesloten, die met aandrang haar verzoek ondersteunde. Caddy was nu moeder en ik peetmoeder van een ongelukkig klein kindje — een nietig wezentje, met een oudachtig gezichtje, dat bijna geheel in het mutsje verdween, en een mager handje, met lange vingertjes, dat het altijd dichtgeknepen onder de kin drukte. In deze houding lag het den geheelen dag, met de heldere oogjes open, zich te verwonderen (gelijk ik mij placht te verbeelden) hoe het zoo klein en zwak was. Als het opgenomen werd schreide het, maar anders was het altijd zoo geduldig, dat het geene andere behoefte of begeerte scheen te hebben, dan maar stil te liggen en te denken. Het had zonderlinge kleine adertjes in het gezicht, en zonderlinge donkere vlekjes onder de oogen, gelijk flauwe gedenkteekenen van de beïnkte dagen der arme Caddy; en over het geheel was het voor hen, die er niet aan gewoon waren, een jammerlijk schouwspel.

Doch het was voor Caddy genoeg, dat zij er aan gewoon was. De plannen voor kleine Esther's opvoeding en kleine Esther's huwelijk, en zelfs voor haar eigen ouderdom als grootmoeder van kleine Esther's kleine Esthertjes, waarmede zij in hare ziekte zich den tijd kortte, duidden op zulk eene aardige manier haar moederlijken hoogmoed op dit teer geliefde dochtertje aan, dat ik in verzoeking zou komen om er eenige van te vermelden, indien ik mij niet bijtijds herinnerde, dat mijn verhaal nu reeds traag en ongeregeld genoeg voortgaat.

Doch om weder op dat briefje te komen. Caddy had een bijgeloof aan mij, dat hoe langer hoe sterker was geworden sedert dien nacht, lang geleden, toen zij met haar hoofd in mijn schoot had liggen slapen. Zij geloofde bijna — ik meen te moeten zeggen, zij geloofde vast — dat het haar goed deed als ik bij haar was. Hoewel dit nu zulk eene ongegronde inbeelding van het lieve meisje was, dat ik mij bijna schaam er melding van te maken, kon het echter, nu zij ziek was, wel eene waarheid zijn. Ik begaf mij dus, met toestemming van mijn voogd, dadelijk naar haar toe, en zij en Prince waren zoo met mij opgetogen, dat het nergens naar geleek.

Des anderen daags ging ik haar weder gezelschap houden, en des anderen daags al wederom. De reis was zeer gemakkelijk; want ik had slechts wat vroeger op te staan, en eer ik van huis ging de huishoudelijke zaken te bezorgen. Maar toen ik des avonds van mijn derde bezoek terugkwam, zeide mijn voogd:

"Hoor eens, huismoedertje, dat gaat zoo niet aan. Een aanhoudend lekken doet een steen verslijten, en zulk een aanhoudend heen en weer reizen doet eene Dame Durden verslijten. Wij zullen voor een poosje naar Londen gaan en onze oude kamers weder betrekken." — "Voor mij is dat niet noodig, lieve voogd," zeide ik, "want ik gevoel mij nooit moede." Dit was de zuivere waarheid; ik was maar al te blijde, dat men zoo naar mij verlangde. — "Voor mij dan," antwoordde mijn voogd, "of voor Ada, of voor ons beiden. Het is morgen iemands verjaardag, naar mij dunkt." — "Dat geloof ik ook haast," zeide ik, mijne lieve Ada een kus gevende, die des anderen daags een en twintig zou worden. — "Welnu," merkte mijn voogd half ernstig, half schertsend aan, "dat is een groote dag, die mijne schoone nicht het een en ander te doen zal geven om te bewijzen, dat zij onafhankelijk wordt; en daarom zal het voor ons allen beter zijn, dat wij naar Londen gaan. En nu dit is afgesproken, is er nog iets anders — hoe hebt gij Caddy gelaten?" — "Lang niet wel, voogd. Ik vrees, dat het eenigen tijd zal duren eer zij weder tot gezondheid en krachten komt." — "Wat noemt gij nu "eenigen tijd?" " zeide mijn voogd, nadenkend. — "Eenige weken, vrees ik." — "Zoo!" Hij begon met de handen in de zakken de kamer op en neer te stappen, en toonde daardoor, dat hij dit ook wel had gedacht. "Wat denkt gij van haar dokter? Zou hij een knap dokter zijn, lieve?"

Ik moest bekennen, dat ik geene reden had om het tegendeel te denken; maar dat Prince en ik dien avond juist tegen elkander hadden gezegd, dat wij wel gaarne eens de meening van een ander wilden vernemen.

"Wel, daar is Woodcourt immers," liet mijn voogd snel hierop volgen.

Dit had ik niet gemeend, en ik werd er eenigszins door verrast. Voor een oogenblik zweeg ik verlegen stil, daar alles wat met betrekking tot Woodcourt in mijn binnenste was omgegaan, mij weder in gedachten kwam.

"Gij hebt immers niets tegen hem, huismoedertje?" — "Ik iets tegen hem hebben, voogd? O neen!" — "En gij denkt ook niet, dat de zieke iets tegen hem zou hebben?"

Integendeel, ik twijfelde niet of zij zou vertrouwen in hem stellen en veel van hem leeren houden. Ik zeide, dat hij haar persoonlijk niet vreemd was, daar zij hem dikwijls had gezien toen hij jufvrouw Flite zoo menschlievend verzorgde.

"Heel goed," zeide mijn voogd. "Hij is vandaag hier geweest, melieve, en ik zal er hem morgen over spreken."

Ik gevoelde onder dit korte gesprek — schoon ik niet weet hoe, want zij hield zich zeer stil, en wij wisselden geen blik — dat mijne lieve Ada zich wel herinnerde hoe vroolijk zij hare armen om mij heen had geslagen, toen Caddy mij die kleine afscheidsgedachtenis bracht. Dit deed mij begrijpen, dat ik haar behoorde te vertellen, en Caddy insgelijks, dat ik meesteres van het Verlaten Huis zou worden; en dat ik, indien ik die mededeeling langer uitstelde, in mijne eigene oogen de liefde des meesters minder waardig zou worden. Toen wij dus naar boven waren gegaan en hadden zitten luisteren tot de klok twaalf sloeg, opdat ik vooral de eerste zou zijn om mijne lieve vriendin op haar verjaardag alles goeds te wenschen en haar aan mijn hart te drukken, hield ik haar voor, evenals ik dit mij zelve had voorgehouden, welk een goed en braaf man neef John was en welk een gelukkig leven ik te wachten had. Als mijne lieveling ooit hartelijker dan anders voor mij was, was zij zeker dien avond het hartelijkst voor mij, En ik was zoo verheugd, dat ik dat wist, en zoo tevreden, dat ik dat nuttelooze stilzwijgen had verbroken, dat ik nog tienmaal vergenoegder was dan anders. Eenige uren geleden had ik dat stilzwijgen niet berispelijk gevonden; maar nu ik het verbroken had, was het mij alsof ik den aard er van beter begreep.

Den volgenden dag gingen wij naar Londen. Wij vonden onze oude kamers ledig, en in een half uur zaten wij daar zoo op ons gemak, alsof wij ze geheel niet hadden verlaten. Mijnheer Woodcourt kwam bij ons eten, om den verjaardag mijner lieve Ada te vieren; en wij waren zoo vergenoegd als wij met de ledigheid, welke Richard's afwezigheid bij zulk eene gelegenheid moest laten, maar konden zijn. Na dien dag was ik verscheidene weken lang — acht of negen, herinner ik mij — zeer veel bij Caddy; en zoo gebeurde het, dat ik Ada in dien tijd minder zag dan nog ooit, sedert wij elkander kenden, behalve in den tijd toen ik zelve ziek was. Zij kwam dikwijls bij Caddy; maar dan was het onze taak deze te bemoedigen en te vervroolijken, en spraken wij niet op onze gewone vertrouwelijke manier. Als ik des avonds naar huis kwam, waren wij wel bij elkander, maar Caddy's nachtrust werd meestal door pijn afgebroken, en dikwijls bleef ik bij haar om haar op te passen.

Welk een goed schepseltje was die Caddy, nu zij haar man en haar jammerlijk kindje had om lief te hebben en haar huishouden om voor te zorgen! zoo vol geduld en zelfverloochening, om hunnentwil zoo verlangend om maar beter te worden. Altijd dacht zij aan den onvermoeiden arbeid van haar man en de gemakken van den ouden heer Turveydrop. Ik leerde haar nu pas van de beste zijde kennen. En het was zoo vreemd haar daar dag aan dag met haar bleek gezichtje en machtelooze leden te zien liggen, waar het dansen de hoofdzaak van het leven was; waar de viool en de leerlingen zich elken morgen vroeg in de danszaal lieten hooren, en de morsige kleine jongen den geheelen namiddag in de keuken alleen aan het walsen was.

Op Caddy's verzoek nam ik het beheer over hare kamer op mij, bracht die naar mijn zin in orde en schoof haar met rustbank en al in een lichter en vroolijker hoekje dan zij vroeger had gehad. Daar legde ik dan, als zij netjes gekleed was, mijne kleine naamgenoot in hare armen, en zette mij bij haar neer om wat te werken, of met haar te praten, of haar voor te lezen. Het was in het eerste van die stille uren, dat ik Caddy van het Verlaten Huis vertelde.

Wij kregen ook nog ander bezoek dan dat van Ada. Vooral kregen wij Prince, die tusschen zijne lessen dikwijls haastig maar zachtjes binnenkwam, en zich, met een gezicht vol liefderijke bekommering over Caddy en de kleine, stil bij ons neerzette. Hoe Caddy zich ook werkelijk mocht bevinden, voor Prince miste zij nooit te zeggen, dat zij bijna geheel wel was — hetgeen ik, de Hemel vergeve het mij, nooit miste te bevestigen. Dit beurde Prince dan zoo op, dat hij somtijds de viool uit zijn zak haalde en een paar streken deed om de kleine te verbazen; maar nooit kon ik bespeuren, dat hem dit gelukte, want mijne kleine naamgenoot scheen er niet het minst op te letten.

Dan kwam ook mevrouw Jellyby nu en dan, met hare gewone verstrooidheid, en zat zeer kalm mijlen voorbij haar kleinkind te kijken, alsof hare aandacht door een jongen Borrioboolaan, op zijn vaderlandsche kust, werd geboeid. Even kalm, vergenoegd en slordig als ooit zat zij daar, en zeide dan: "Wel, Caddy,

kind, hoe gaat het u vandaag?" Zij glimlachte dan vriendelijk, zonder op het antwoord te letten; of ging zoetvoerig over tot eene berekening van de brieven, die zij in de laatste dagen ontvangen en beantwoord had, of van de mogelijke opbrengst der koffiecultuur in Borrioboola Gha. Het was haar daarbij onmogelijk hare kalme minachting voor onzen bekrompen werkkring te ontveinzen.

Dan kregen wij ook den ouden heer Turveydrop, die van den ochtend tot den avond en van den avond tot den ochtend het voorwerp van ontelbare voorzorgen was. Als het kind schreide, werd het bijna gesmoord, opdat het leven hem niet zou hinderen. Als het vuur in den nacht opgepookt moest worden, werd dit zoo stil mogelijk gedaan, opdat het zijn slaap niet zou storen. Als Caddy eene of andere kleinigheid, die in huis was, noodig had, overwoog men eerst zorgvuldig of het ook waarschijnlijk was, dat hij die insgelijks zou noodig hebben. Ter vergelding van al die zorgvuldigheden, kwam hij eenmaal daags in de kamer, met eene vertooning van nederbuigende goedheid en beschermende welwillendheid, waaruit ik had moeten opmaken (als ik niet beter had geweten) dat hij Caddy's grootste weldoener was.

"Mijne Caroline," zeide hij, zich zooveel, of liever zoo weinig, over haar heen buigende als zijne stijfheid toeliet. "Zeg mij toch, dat gij vandaag beter zijt." — "O, veel beter, ik dank u wel, mijnheer Turveydrop," antwoordde Caroline dan. — "Verheugd! Verrukt! En onze lieve jufvrouw Summerson. Is zij niet geheel afgemat van vermoeienis?" Dan trok hij zijne oogleden op, en wierp mij een kushandje toe; hoewel, tot mijn genoegen, zijne beleefdheden niet zoo buitengemeen meer waren, sedert ik zoo veranderd was. — "Geheel niet," verzekerde ik hem dan. — "Charmant! Wij moeten op onze lieve Caroline passen, jufvrouw Summerson. Wij moeten niets ontzien, dat haar kan versterken. Wij moeten haar opkweeken. Mijne dierbare Caroline," en dan zag hij met onbeschrijfelijke edelmoedigheid en goedgunstigheid zijne schoondochter aan, "gij moet aan niets gebrek hebben. Al uwe verlangens moeten terstond bevredigd worden, lieve dochter. Al wat dit huis bevat, al wat mijne kamer bevat, is tot uw dienst. Stoor u zelfs niet aan mijne eenvoudige behoeften," voegde hij er somtijds met eene uitbarsting van welgemanierdheid bij, "als zij ooit hinderlijk mochten zijn om de uwe te bevredigen. Gij hebt meer behoefte aan gemak dan ik."

Hij had zulk een lang gevestigd recht op deze welgemanierdheid (een erfgoed, dat zijn zoon door zijne moeder was nagelaten), dat ik Caddy en haar man door zulke blijken van zelfopoffering dikwijls tot tranen bewogen heb gezien.

"Neen, mijne dierbaren," zeide hij vriendelijk berispende; en wanneer ik Caddy's uitgeteerden arm om zijn vetten hals zag, werd ik ook tot tranen bewogen, hoewel niet door dezelfde aandoening. "Neen, ik heb immers beloofd u nooit te verlaten. Laat ik maar zien, dat gij als liefhebbende kinderen uw plicht wilt betrachten, en ik vraag geene andere vergelding. Nu, God zegene u! Ik ga naar het Park."

Daar ging hij dan een luchtje scheppen, om zijn eetlust wat op te scherpen, en vervolgens dineerde hij in een hotel. Ik hoop den ouden heer Turveydrop geen onrecht te doen; maar ik zag nooit betere trekken van hem dan die ik hier getrouwelijk heb aangeteekend, behalve dat hij van Peepy begon te houden, en het kind wel eens medenam om in groote staatsie met hem te gaan wandelen — bij welke gelegenheden hij het altijd naar huis zond, eer hij zelf ging eten, somtijds met een halven stuiver op zak. Maar zelfs deze belangelooze vriendelijkheid veroorzaakte niet onaanzienlijke onkosten; want eer Peepy mooi genoeg was om aan de hand van dien professor van welgemanierdheid te gaan wandelen, moest hij, op kosten van Caddy en haar man, van top tot teen in het nieuw worden gekleed.

De laatste onzer bezoekers was mijnheer Jellyby. Als hij des avonds kwam, gelijk hij placht, en Caddy met zijne bedeesde stem vroeg hoe zij voer, en dan met zijn hoofd tegen den muur ging zitten en geene poging deed om iets meer te zeggen, begon ik inderdaad veel van hem te houden. Als hij mij aan iets bezig vond, trok hij somtijds zijn rok half uit, alsof hij voornemens was mij met alle krachten te helpen; maar verder kwam hij nooit. Hij deed nooit iets anders dan met zijn hoofd tegen den muur zitten en starend naar het nadenkende kind kijken; en ik kon de zonderlinge gedachte niet van mij verwijderen, dat zij elkander begrepen.

Ik heb mijnheer Woodcourt niet onder onze bezoekers genoemd, daar hij thans als dokter bij Caddy kwam. Onder zijne behandeling begon zij spoedig te beteren; maar hij was ook zoo vriendelijk en zorgvuldig, dat dit niet te verwonderen was. Ik zag mijnheer Woodcourt nu zeer dikwijls, hoewel niet zoo dikwijls als men zou kunnen denken; want daar ik wist, dat Caddy wel aan hem was toevertrouwd, ging ik tegen het uur, dat hij verwacht werd, meestal stil naar huis. Evenwel ontmoetten wij elkander niet zelden. Ik was nu geheel met mij zelve verzoend; maar toch streelde mij de gedachte, dat hij begaan met mij was, en ik geloofde, dat hij dit werkelijk nog was. Hij hielp mijnheer Badger, die het zeer druk had, in zijne praktijk, en had nog geene bepaalde plannen voor de toekomst.

Het was, toen Caddy reeds vrij wat gebeterd was, dat ik eene verandering bij mijne lieve Ada begon op te merken. Ik kan niet zeggen,

hoe ik het eerst op de gedachte daarvan kwam; omdat ik die in eene menigte kleine bijzonderheden bespeurde, welke op zich zelve niets beteekenden, en eerst wanneer zij bij elkander gebracht werden, zeker gewicht verkregen. Maar uit allen te zamen genomen maakte ik op, dat Ada niet zoo hartelijk vroolijk meer was als vroeger, en niet zoo openhartig meer met mij omging. Zij had mij even oprecht en teeder lief als ooit; daaraan twijfelde ik geen oogenblik; maar zij had iets treurigs over zich, waarvan zij mij de reden niet toevertrouwde, en dat ik aan een geheim verdriet moest toeschrijven.

Ik begreep dit niet, en haar geluk ging mij zoo zeer ter harte, dat het mij ongerust maakte en dikwijls deed nadenken. Eindelijk overtuigd, dat Ada iets voor mij verborgen hield, uit vrees van mij insgelijks verdrietig te maken, kwam het mij in het hoofd, dat zij eenig leedwezen gevoelde — om mijnentwil — over hetgeen ik haar van mijne vooruitzichten had gezegd.

Hoe ik mij zelve overreedde, dat dit waarschijnlijk was, weet ik niet. Ik kan niet denken, dat het was omdat ik zelve zoo iets gevoelde. Ik achtte mij zelve niet ongelukkig; ik was zeer tevreden en vergenoegd. Evenwel kon Ada denken — voor mij, hoewel ik al zulke gedachten had verzaakt — aan wat ik eens was, en hoe geheel ik veranderd was. Dit scheen zoo gemakkelijk te wezen, dat ik het werkelijk geloofde.

Wat kon ik doen om mijne vriendin gerust te stellen, (dacht ik toen) en haar te toonen, dat ik niet treurde? Wel, ik kon maar zoo vlug en ijverig als mogelijk zijn, en dat had ik reeds lang beproefd. Evenwel, daar Caddy's ziekte mij zekerlijk eenigszins in mijne huiselijke werkzaamheden had belemmerd — hoewel ik er des morgens altijd geweest was om mijn voogd aan zijn ontbijt te helpen, en hij dikwijls lachend had gezegd, dat er twee huismoedertjes moesten zijn, want dat hij het zijne nooit miste — besloot ik nu dubbel vlijtig en vroolijk te zijn. Zoo liep ik het huis op en neer, al de wijsjes neuriënde, die ik maar kende; en zat te werken alsof het om mijn leven te doen was, en praatte altijd, des morgens, des middags en des avonds.

En toch bleef er die zelfde wolk tusschen mij en mijne vriendin.

"En dus, huismoedertje," merkte mijn voogd aan, zijn boek dichtslaande, toen wij op een avond met ons drieën bij elkander zaten, "heeft Woodcourt Caddy Jellyby toch weer zoo ver gebracht, dat zij genot van haar leven kan hebben?" — "Ja," zeide ik; "en met zulk eene dankbaarheid als de hare is, beloond te worden, moet iemand rijk maken, voogd." — "Dat wenschte ik wel, met al mijn hart," antwoordde hij.

Wat dat betreft, deed ik dit insgelijks; en zoo zeide ik ook.

"Ja, wij zouden hem wel schatrijk maken, als wij maar konden. Niet waar, huismoedertje?"

Ik antwoordde lachend, dat ik dit nog zoo zeker niet wist, want dat dit hem wel zou kunnen bederven, en hij dan zoo nuttig niet meer zou zijn, en dat er velen waren, die hem zoo slecht konden missen — zooals jufvrouw Flite, en Caddy zelve, en vele anderen.

"Dat is waar," zeide mijn voogd. "Dat had ik vergeten. Maar wij zouden hem toch wel rijk genoeg willen maken om te kunnen leven, denk ik? Rijk genoeg om met een gerust hart te kunnen werken? Rijk genoeg om een gelukkigen eigen haard en eigene huisgoden te hebben — en eene eigene huisgodin misschien ook?"

Dat was geheel iets anders, zeide ik. Dat moesten wij hem allen wel gunnen.

"Wel zeker, niemand uitgezonderd," zeide mijn voogd. "Ik houd veel van Woodcourt, ik acht hem hoog, en ik heb hem met kieschheid over zijne vooruitzichten uitgevraagd. Het is moeielijk een onafhankelijk man, met dat billijke gevoel van eigenwaarde, dat hij bezit, hulp aan te bieden. En toch zou ik dat gaarne doen als ik maar mocht, of maar wist hoe. Hij schijnt half en half voornemens om nog eene reis te gaan doen. Maar het zou jammer zijn, dat zulk een man zoo als het ware werd weggeworpen." — "Het zou misschien eene nieuwe wereld voor hem openen," zeide ik. — "Dat zou het kunnen," zeide mijn voogd toestemmend, "en ik twijfel of hij van de oude wereld wel veel verwacht. Ik heb mij somtijds verbeeld, dat hij daarin eene of andere bijzondere teleurstelling of ramp moet ontmoet hebben. Hebt gij ooit iets van dien aard gehoord?" — Ik schudde mijn hoofd. — "Hm!" zeide mijn voogd. "Dan zal ik mij vergist hebben."

Er volgde hier eene tusschenpoos van stilte, die ik dacht dat, om Ada gerust te stellen, liever moest worden aangevuld, en ik neuriede dus onder het werken een wijsje, waarvan mijn voogd bijzonder veel hield.

"En denkt gij, dat mijnheer Woodcourt nog eene reis zal gaan doen?" vroeg ik, toen ik het wijsje geheel had uitgezongen. — "Ik weet niet recht wat ik er van denken moet, lieve; maar ik zou het waarschijnlijk achten, dat hij voornemens is om eens eene lange proef van een ander land te nemen." — "Zeker zal hij de beste wenschen van al onze harten medenemen, waar hij ook heengaat," zeide ik; "en schoon zij hem niet rijk zullen maken, zullen zij hem toch nooit armer doen zijn." — "Nooit, huismoedertje," antwoordde hij.

Ik zat op mijne gewone plaats, die nu naast den stoel van mijn voogd was. Dit was vóór den brief mijne gewone plaats niet geweest, maar zij was het nu. Ik keek naar Ada op,

die tegenover mij zat, en zag, dat hare oogen vol tranen stonden en dat er zelfs tranen over hare wangen rolden.

Ik liet haar dus haar hoofd op mijn schouder leggen — hoe weinig denkende wat zij op het hart had! — en zeide, dat zij niet heel wel was, en sloeg mijn arm om haar heen en bracht haar naar boven. Toen wij in onze kamer waren, en zij mij misschien gezegd zou hebben wat ik zoo weinig verwachtte te hooren, moedigde ik haar niet aan om mij te vertrouwen; ik dacht nooit, dat zij dit noodig had.

"O, mijne lieve, goede Esther," zeide Ada, "als ik maar tot het besluit kon komen om tegen u en neef John te spreken, als gij bij elkander zijt." — "Maar, lieve!" zeide ik berispend. "Ada! waarom zoudt ge niet tegen ons spreken?"

Zij liet slechts haar hoofd hangen en drukte mij vaster aan haar hart.

"Gij vergeet toch zeker niet, mijne schoone," zeide ik, "welke ouderwetsche menschen wij zijn, en hoe ik het bedaardste van alle huismoedertjes ben geworden? Gij vergeet toch niet, hoe gelukkig en vreedzaam mijn leven voor mij is afgebakend, en door wien? Ik houd mij overtuigd, dat gij niet vergeet door welk een braaf en edel man, Ada. Dat kunt gij nooit." — "Neen, nooit, Esther." — "Welnu dan, melieve," zeide ik, "aan u kan het niet liggen — en waarom zoudt gij dus niet tegen ons spreken?" — "Aan mij niet liggen, Esther?" antwoordde Ada. "O, wanneer ik aan al die jaren denk, en aan al zijne vaderlijke zorg en goedheid, en aan de oude betrekkingen tusschen ons, en aan u, wat zal ik dan doen, wat zal ik dan doen?"

Ik zag haar eenigszins verwonderd aan, maar achtte het best haar niet te antwoorden dan om haar op te beuren; en dus begon ik van vele kleine herinneringen uit ons leven te spreken en verhinderde haar iets meer te zeggen. Toen zij zich te slapen had gelegd, en niet vroeger, keerde ik naar mijn voogd terug, om hem goedennacht te zeggen, en toen kwam ik weder bij Ada en bleef nog eene poos bij haar zitten.

Zij lag te slapen, en toen ik haar aanzag dacht ik, dat zij eenigszins veranderd was. Ik had dit onlangs meer dan eens gedacht. Ik kon niet recht beslissen, zelfs terwijl ik haar zoo slapend voor mij had, in welk opzicht zij veranderd was; maar er was toch in de mij zoo bekende schoonheid van haar gezichtje iets, dat mij anders voorkwam. De vroegere hoop van mijn voogd voor haar en Richard kwam mij treurig voor den geest, en ik zeide bij mij zelve: "Zij heeft zich over hem angstig gemaakt," en ik verwonderde mij waarop die liefde zou uitloopen.

Als ik van Caddy, terwijl zij ziek was, thuis kwam, had ik Ada dikwijls aan het werk gevonden, en altijd had zij haar werk weggeborgen, en ik had nooit geweten wat het was. Iets van dat werk lag nu in eene lade, die niet geheel dichtgeschoven was. Ik trok de lade niet verder open; maar verwonderde mij toch wat voor werk het zijn kon, want het was blijkbaar niet iets voor haar zelve.

En terwijl ik mijne lieve vriendin een kus gaf, lette ik er op, dat zij hare eene hand onder haar kussen had gestoken, zoodat die verborgen was.

Hoeveel minder teergevoelig moet ik geweest zijn dan men dacht of ik zelve dacht, om zooveel om mijne eigene opgeruimdheid en tevredenheid te denken, dat ik mij verbeelden kon, dat het maar aan mij lag om het lieve meisje uit den droom te helpen en haar gemoed gerust te stellen.

Mij zelve met dat geloof misleidende, ging ik slapen. En den volgenden dag ontwaakte ik, om wederom dezelfde wolk tusschen mij en mijne Ada te vinden.

LI.

OPGEHELDERD.

Toen mijnheer Woodcourt in Londen kwam, ging hij denzelfden dag naar mijnheer Vholes in Symond's Inn; want van het oogenblik af, dat ik hem verzocht had om een vriend voor Richard te zijn, vergat of verwaarloosde hij zijne belofte nooit. Hij had mij gezegd, dat hij dat vertrouwen als een heilig pand beschouwde, en in dien geest handelde hij ook.

Hij vond mijnheer Vholes in zijn kantoor en onderrichtte hem van zijne afspraak met Richard, dat hij daar zou aankomen om zijn adres te vernemen.

"Ja wel, mijnheer," zeide mijnheer Vholes. "Mijnheer C's adres is geene honderd mijlen van hier, mijnheer; geene honderd mijlen van hier. Wilt ge niet gaan zitten, mijnheer?"

Woodcourt bedankte mijnheer Vholes, want hij had niets bij hem te doen, behalve wat hij reeds gezegd had.

"Ja wel, mijnheer. Ik geloof, mijnheer," zeide Vholes, en dwong den vreemdeling om te gaan zitten, door het adres maar niet te geven, "dat gij invloed op mijnheer C. hebt. Of liever ik weet dit zeker." — "Dat was mij zelven niet eens bekend," antwoordde mijnheer Woodcourt. "Maar gij zult het best weten." — "Mijnheer," hervatte mijnheer Vholes, even koel als gewoonlijk en zonder eenige verheffing van stem. "Het behoort in mijn vak tot mijn plicht zoo iets best te weten. Het behoort tot mijn plicht iemand te bestudeeren en te doorgronden, die mij zijne belangen toevertrouwt. In mijn plicht als prak-

tizijn zal ik niet te kort schieten, mijnheer, als ik hem maar ken. Ik mag, met de beste inzichten, er in te kort schieten zonder het te weten; maar niet als ik hem ken, mijnheer."

Woodcourt sprak nog eens van het adres.

"Laat ik u mogen zeggen, mijnheer," zeide mijnheer Vholes. "Laat ik u een oogenblikje geduld verzoeken. Mijnheer C., mijnheer, speelt om een aanzienlijken prijs, en hij kan niet spelen zonder — behoef ik te zeggen wat?" — "Geld, vermoed ik?" — "Mijnheer," antwoordde mijnheer Vholes, "om eerlijk te zijn (want eerlijkheid is mijn gulden regel, hetzij ik er mede win of verlies, en doorgaans bevind ik, dat ik er mee verlies), geld is het woord. Nu, mijnheer, over de kansen in het spel van mijnheer C. uit ik geen gevoelen, g e e n gevoelen. Het zou zeer onoverlegd van mijnheer C. kunnen zijn, als hij, na zoo lang en zoo hoog gespeeld te hebben, het spel staakte, het zou ook het tegendeel kunnen zijn. Ik zeg niets. Neen, mijnheer," zeide mijnheer Vholes, en liet zijne vlakke hand op den lessenaar neervallen, bij wijze van stellige verzekering, "niets." — "Gij schijnt te vergeten," zeide Woodcourt, "dat ik u niets gevraagd heb, en geen belang stel in wat gij zegt." — "Neem mij niet kwalijk, mijnheer," liet mijnheer Vholes hierop volgen, "maar gij doet u zelven onrecht aan. Neen, mijnheer, neem mij niet kwalijk, maar dat zult gij niet — niet in mijn kantoor, als ik het weet. Gij stelt belang in alles wat uw vriend aangaat. Ik ken het menschelijk hart beter, mijnheer, dan om voor een oogenblik te denken, dat een g e n t l e m a n van uw voorkomen geen belang zou stellen in wat zijn vriend aangaat." — "Welnu," antwoordde Woodcourt, "dat is mogelijk. Ik stel nu bijzonder belang in zijn adres." — ("Ik meen het nommer reeds genoemd te hebben"), merkte mijnheer Vholes als in een tusschenzin aan, en vervolgde toen: "Indien mijnheer C., mijnheer, om dien aanzienlijken prijs zal blijven voortspelen, moet hij fondsen hebben. Versta mij wel! Er zijn voor het oogenblik fondsen in handen. Ik vraag niets, er zijn fondsen in handen. Maar om verder door te spelen, moet er voor meer fondsen gezorgd worden; of mijnheer C. moet weggooien wat hij reeds gewaagd heeft — hetgeen een punt is, dat hij alleen moet overwegen en beslissen. Ik neem de gelegenheid waar, mijnheer, om u, als vriend van mijnheer C., dit openlijk te zeggen. Zonder fondsen zal ik altijd gaarne voor mijnheer C. optreden en handelen, zoover ik berekenen kan, dat de kosten uit den boedel vergoed zullen worden; maar verder niet. Ik zou niet verder kunnen gaan, mijnheer, zonder iemand onrecht te doen. Ik zou mijne drie lieve dochters onrecht moeten doen, of mijn eerwaardigen vader, die geheel van mij afhankelijk is — in het D a l v a n T a u n t o n; of iemand anders. En ik heb mij vast voorgenomen, mijnheer, (gij moogt het eene zwakheid of dwaasheid noemen, als het u belieft), om niemand onrecht te doen."

Mijnheer Woodcourt antwoordde eenigszins barsch, dat het hem verheugde dit te hooren.

"Ik wensch, mijnheer," zeide mijnheer Vholes, "een goeden naam na te laten. Daarom neem ik elke gelegenheid waar om een vriend van mijnheer C. openlijk te zeggen, hoe het met de zaken van mijnheer C. gesteld is. Wat mij zelven aangaat', mijnheer, de arbeider is zijn loon waardig. Als ik aanneem mijn schouder tegen het wiel te zetten, doe ik het ook, en ik ontvang daarvoor wat mij toekomt. Met dat oogmerk zit ik hier. Met dat oogmerk staat mijn naam daar buiten op de deur." — "En mijnheer Carstone's adres, mijnheer Vholes?" — "Mijnheer, gelijk ik reeds meen gezegd te hebben, het is hier naast de deur. Op de tweede verdieping zult gij het apartement van mijnheer C. vinden. Mijnheer C. verlangt dicht bij zijn raadsman en praktizijn te wezen, en ik heb daar volstrekt niet tegen, want het strengste toezicht is mij het liefst."

Daarop wenschte Woodcourt den praktizijn goedendag en ging Richard opzoeken, wiens verandering van voorkomen hij nu maar al te wel begreep.

Hij vond hem in eene sombere kamer, met een verschoten behangsel en daarbij passende meubelen, omtrent eveneens als hij hem kort te voren in de kazerne had gevonden, behalve dat hij nu niet schreef, maar met een boek voor zich zat, waarvan zijne oogen en gedachten ver wegdwaalden. Daar de deur toevallig openstond, was Woodcourt eene poos bij hem zonder te worden opgemerkt; en hij zeide mij, dat hij nooit het vervallen uitzicht en de neerslachtige houding kon vergeten, die Richard had, eer hij uit zijn droom werd opgewekt.

"Woodcourt, beste vriend!" riep hij uit en sprong op. "Gij staat waarlijk daar voor mij als een spook." — "Een vriendelijk spook dan," antwoordde Woodcourt, "en dat ook, gelijk men van spoken zegt, maar wacht om aangesproken te worden. Hoe gaat het in de ondermaansche wereld?" Zij zaten nu reeds dicht bij elkander. — "Slecht genoeg, in mijn gedeelte van de wereld ten minste," antwoordde Richard. — "Welk gedeelte is dat?" — "De Kanselarij." — "Ik heb nog nooit gehoord," zeide Woodcourt, zijn hoofd schuddende, "dat het daar goed ging." — "Ik ook niet," antwoordde Richard somber. "En wie heeft dat ooit gehoord?"

Doch in een oogenblik helderde hij weder op en zeide met zijne natuurlijke openhartigheid:

"Woodcourt, het zou mij spijten als gij mij

voor iets anders hieldt dan ik ben, al was het zelfs voor iets beters. Gij moet weten, dat ik al sedert langen tijd niets goeds heb gedaan. Ik heb wel geen kwaad willen doen, maar ik schijn toch tot niets anders in staat te zijn. Misschien zou ik beter gedaan hebben als ik uit het net was gebleven, waarin het noodlot mij verstrikt heeft; maar ik denk het toch niet, hoewel ik geloof, dat gij spoedig eene geheel andere meening zult hooren, — als gij die niet reeds gehoord hebt. Om kort te gaan, ik vrees, dat het mij aan een doel ontbrak; maar ik heb nu een goed doel — of het heeft mij — en het is te laat om er over te spreken. Neem mij zooals ik ben, en denk het beste van mij." — "Afgesproken!" zeide Woodcourt. "Doe met mij eveneens." — "O, gij," hervatte Richard, "gij kunt uwe kunst met liefhebberij uitoefenen; gij kunt uwe hand aan den ploeg slaan en niet omzien; gij kunt bij al wat gij doet een doel hebben. Gij en ik zijn zeer verschillende wezens."

Hij sprak met bitterheid en verzonk voor een oogenblik weder in zijne neerslachtigheid.

"Maar kom!" riep hij uit, die van zich afwerpende, "alles heeft een einde. Wij zullen zien! Gij zult mij dus nemen gelijk ik ben en het beste van mij denken." — "Ja, dat wil ik waarlijk." Zij gaven elkander lachend, maar met diepen ernst de hand. Dat één van hen ernstig was, daarvoor kan ik met al mijn hart instaan. — "Gij komt alsof de hemel u zond," zeide Richard, "want ik zie hier niemand dan Vholes. Er is één onderwerp, Woodcourt, waarover ik, bij het begin van ons verdrag, voor eens en voor goed zou willen spreken. Gij kunt bezwaarlijk het beste van mij denken als ik zelf dat niet doe. Gij zult wel weten, dat ik genegenheid voor mijn nichtje Ada heb?"

Woodcourt antwoordde, dat ik hem daarvan een wenk had gegeven.

"Houd mij nu, bid ik u," zeide Richard, "niet voor iemand, die uit niets anders dan eigenbaat bestaat. Denk niet, dat ik mij alleen voor mijne eigene rechten en belangen met dat ellendige Kanselarij-proces afmartel. Die van Ada gaan met de mijne gepaard; zij kunnen niet van elkander afgezonderd worden; Vholes werkt voor ons beiden. Dat moet gij bedenken."

Hij scheen zich dit zoo zeer aan te trekken, dat Woodcourt hem de sterkste verzekeringen gaf van hem in dit opzicht geen onrecht te doen.

"Gij ziet wel," zeide Richard, met iets aandoenlijks in den toon, waarop hij over dit punt uitweidde, hoewel hij geheel natuurlijk en onvoorbereid sprak, "de gedachte is mij onuitstaanbaar, dat gij, die zulk een rechtschapen man zijt en met zulk een vriendelijk gezicht hier komt, mij voor laag en zelfzuchtig zoudt moeten houden. Ik wil Ada recht verschaffen, Woodcourt, zoowel als mij zelven; ik wil alles inspannen om haar, zoowel als mij zelven, rijk te maken. Ik bid u, onthoud dat toch!"

Toen Woodcourt naderhand over het voorgevallene nadacht, bevreemdde Richard's angstvalligheid in dit opzicht hem zoodanig, dat hij, toen hij mij zijn bezoek in Symond's Inn in algemeene bewoordingen mededeelde, bijzonder daarover uitweidde. Het deed mijne vroegere vrees herleven, dat het geringe vermogen mijner lieve Ada insgelijks door mijnheer Vholes zou verslonden worden, en dat Richard zijn gedrag in alle oprechtheid op deze wijze voor zich zelven zou verontschuldigen. Het was juist toen ik Caddy begon op te passen, dat dit onderhoud plaats had, en ik keer nu terug tot den tijd toen Caddy hersteld was, en er nog zulk eene wolk was tusschen mij en mijne vriendin.

Ik deed Ada het voorstel, dat wij dien morgen Richard eens zouden gaan bezoeken. Het verwonderde mij eenigszins, dat zij aarzelde en niet de blijde bereidwilligheid toonde, die ik verwacht had.

"Lieve," zeide ik, "gij hebt toch geen ongenoegen met Richard gehad sedert ik zooveel uit ben geweest?" — "Neen, Esther." — "Niet eens van hem gehoord, misschien?" — "Ja, ik heb wel van hem gehoord," zeide Ada.

Zulke tranen in hare oogen en zulk eene liefde in haar gezichtje. Ik kon haar niet begrijpen. Zou ik maar alleen naar Richard gaan? vroeg ik. Neen, Ada achtte het beter, dat ik niet alleen ging. Zou zij dan met mij medegaan? Ja, Ada achtte het beter, dat zij met mij medeging. Zouden wij nu gaan? Ja, laten wij nu gaan. Ik kon haar maar niet begrijpen, met die tranen in hare oogen en die liefde in haar gezichtje!

Spoedig waren wij gereed en gingen uit. Het was een sombere dag, en nu en dan vielen er eenige koude regendroppels. Het was een van die kleurlooze dagen, waarop alles er even naargeestig en dreigend uitziet. Ik verbeeldde mij, dat mijne schoone vriendin volstrekt niet in die akelige straten paste, en dat er meer begrafenissen voorbijkwamen dan ik ooit voorheen had gezien.

Eerst moesten wij Symond's Inn opzoeken. Wij wilden in een winkel vragen, toen Ada zeide te meenen, dat wij Chancery-Lane in moesten. "Als wij daar maar heen gaan, zullen wij er zeker niet ver meer af wezen," zeide zij. Wij gingen dus naar Chancery-Lane, en ja, daar lazen wij: "Symond's Inn."

Toen moesten wij het nommer van het huis vinden. "Of dat van mijnheer Vholes is evengoed," herinnerde ik mij, "want het kantoor van mijnheer Vholes is naast de deur." Daarop zeide Ada, dat het kantoor van mijnheer Vholes

misschien daar in dien hoek was. En ja, daar was het waarlijk.

Toen kwam de vraag, welke deur van de twee naast-aan? Ik was voor de eene, Ada voor de andere, en Ada had wederom gelijk. Wij gingen dus naar de tweede verdieping, waar wij Richard's naam met groote witte letters op eene zwarte deur vonden.

Ik wilde aankloppen, doch Ada zeide, dat wij misschien maar liever de kruk moesten omdraaien en binnengaan. Zoo kwamen wij bij Richard, die bij eene tafel zat, met pakken stofferige papieren bedekt, welke in mijne oogen naar stofferige spiegels geleken, waarin hij zijn eigen geest beschouwde. Waarheen ik ook zag, overal zag ik de noodlottige woorden herhaald, die zijn gemoed vervulden: Jarndyce en Jarndyce.

"LIEVE ESTHER," ZEIDE ZIJ, BEDAARD EN ZACHT, "IK GA NIET WEDER NAAR HUIS." (blz. 346).

Hij ontving ons zeer vriendelijk en wij namen plaats.

"Als gij wat vroeger gekomen waart," zeide hij, "zoudt ge Woodcourt hier hebben gevonden. Er is nooit zulk een goede jongen geweest als die Woodcourt is. Hij vindt altijd nog tijd om tuschenbeide eens aan te komen, terwijl ieder ander, die maar half zooveel te doen had als hij, denken zou, dat hij geheel geen tijd had. En hij is zoo vroolijk, zoo opgewekt, zoo verstandig, zoo ernstig, zoo — alles wat ik niet ben, dat de kamer lichter schijnt te worden als hij komt, en donkerder als hij weer heen gaat. — "God zegene hem," dacht ik, "dat hij mij zoo trouw zijn woord houdt!" — "Hij verwacht nooit zooveel goeds, Ada," vervolgde Richard, en liet een neerslachtigen blik over de papieren dwalen, "als Vholes en ik gewoonlijk doen; maar hij is ook buiten de zaak en niet in de geheimen ingewijd. Wij hebben ze doorgrond en hij niet. Men kan niet verwachten, dat hij veel van zulk een doolhof zal begrijpen."

Terwijl hij wederom zijn blik over de papieren liet dwalen en met beide handen over zijn hoofd streek, lette ik er op hoe hol zijne groote oogen stonden, hoe droog zijne lippen waren en hoe zijne nagels waren afgebeten.

"Is dit wel eene gezonde kamer om te wonen, Richard, zoudt gij denken?" zeide ik. — "Wel, mijne lieve Minerva," antwoordde Richard, met zijn ouden luchtigen lach, "het is hier noch

zeer landelijk, noch zeer vroolijk; en als men hier iets van de zon ziet, kan men tamelijk hoog wedden, dat zij op eene opene plek helder schijnt. Maar voor een tijd is het hier wel genoeg. Het is dicht bij de kantoren en dicht bij Vholes." — "Misschien..." begon ik. — "Zou het wel goed voor mij zijn als ik van allebei af was," viel Richard er op in, met een gedwongen lach. "Wel mogelijk. Maar dat kan nu nog maar op eene manier gebeuren — of ik moest liever zeggen op twee manieren. Het moet gedaan wezen met het proces, Esther, of met — Maar het zal het proces wezen, liefje, het proces."

Deze laatste woorden waren tot Ada gericht, die het dichtst bij hem zat. Daar zij haar gezicht van mij af en naar hem toe gekeerd had, kon ik het niet zien.

"Het gaat tegenwoordig goed met ons," vervolgde Richard. "Dat zal Vholes u zeggen. Wij maken werkelijk voortgang. Vraagt het Vholes maar. Wij laten hun geene rust. Vholes kent al hunne streken en draaierijen, en wij passen hen overal op. Wij hebben hen al meer dan eens verbaasd doen staan. Wij zullen die slapers wel wakker krijgen; onthoudt wat ik zeg!"

Zulk eene hoopvolle stemming was mij sedert lang reeds veel pijnlijker geweest dan zijne neerslachtigheid. Zijne hoop geleek zoo weinig naar hoop; het was zulk eene woeste inspanning om te hopen; zij was zoo gretig en hongerig, en wist toch zelve zoo goed, dat zij gedwongen en onhoudbaar was. Dit alles had mij reeds lang door het hart gesneden; maar het nu zoo onuitwischbaar op zijn jeugdig gezicht geschreven te zien, maakte mij nog akeliger. Ik zeg onuitwischbaar; want ik houd mij overtuigd, dat indien — zelfs met de vervulling zijner schoonste uitzichten — de noodlottige oorzaak in eens verwijderd had kunnen worden, de sporen van angst, zelfverwijt en teleurstelling, die zij had nagelaten, toch tot aan het uur van zijn dood op zijne trekken zouden zijn gebleven.

"Het gezelschap van ons huismoedertje," zeide Richard, terwijl Ada stil en zwijgend bleef zitten, "is mij zoo eigen, en haar medelijdend gezichtje gelijkt zoo sterk op het gezichtje van oude dagen...." — "O neen, neen!" Ik schudde glimlachend mijn hoofd. — "Is zoo volkomen het gezichtje van oude dagen," zeide Richard met zijne hartelijke stem, en drukte mij de hand met die broederlijke warmte, welke niets kon doen verflauwen, "dat ik voor haar niets veinzen kan. Ik wankel wel eens, dat is waar. Somtijds hoop ik, lieve; en somtijds — wanhoop ik wel niet, maar toch bijna. Ik word," zeide Richard, mijne hand zachtjes loslatende en opstaande, "zoo moede!"

Hij stapte eenige malen de kamer op en neer, en zonk toen op de sofa. "Ik word zoo moede!" herhaalde hij somber. "Het is zulk een vervelend en afmattend werk."

Hij leunde op zijn arm, terwijl hij dit peinzend zeide, en keek naar den grond. Nu stond mijne lieve Ada op, zette haar hoed af, knielde naast hem neer, zoodat hare gouden lokken als zonneschijn over zijn hoofd vielen, sloeg hare armen om zijn hals en keerde haar gezichtje naar mij toe. O, hoeveel liefde en trouw zag ik daarin!

"Lieve Esther," zeide zij, bedaard en zacht, "ik ga niet weder naar huis."

Eensklaps ging er een licht voor mij op.

"Nooit meer. Ik blijf hier bij mijn lieven man. Wij zijn al over de twee maanden getrouwd. Ga maar zonder mij naar huis, beste Esther; ik zal nooit weder naar huis gaan." Met deze woorden trok zij zijn hoofd op hare borst en en liet het daartegen liggen. En indien ik ooit in mijn leven eene liefde zag, die niets dan de dood kon doen veranderen, zag ik die toen voor mij. — "Spreek toch tegen Esther, liefste," zeide Richard weldra. "Zeg haar hoe het zoo gekomen is."

Ik kwam naar mijne vriendin, eer zij naar mij toe kon komen, en sloot haar in mijne armen. Wij spraken geen van beiden; maar met mijne wang tegen de hare, behoefde ik niets te hooren. "Mijne lieveling," zeide ik. "Mijn arm, arm kind!" Ik beklaagde haar zoo. Ik hield veel van Richard, maar ik kon toen toch niet anders dan haar beklagen.

"Esther, zult ge mij vergeven? Zal neef John mij vergeven?" — "Lieve," antwoordde ik, "door een oogenblik daaraan te twijfelen, zou men hem groot onrecht doen. En wat mij aangaat!" — Wat mij aanging, wat had ik te vergeven!

Ik droogde mijne snikkende lieveling de oogen af en zette mij naast haar op de sofa. Richard zat aan mijne andere zijde, en terwijl ik aan den zoo geheel anderen avond dacht, toen zij mij het eerst in hun vertrouwen hadden genomen, en zoo kinderlijk blijde en gelukkig waren, vertelden zij mij te zamen hoe het zoo gekomen was.

"Al wat ik had was van Richard," zeide Ada, "en Richard wilde het niet nemen, en wat kon ik anders doen dan zijne vrouw worden; daar ik hem toch zoo teeder liefhad?" — "En gij hadt zoo veel menschlievende drukte, beste Dame Durden," zeide Richard! "hoe konden wij er u dus toen van spreken? En buitendien, het was geen stap, dien wij lang overlegden. Wij gingen op een ochtend te zamen uit, en lieten ons trouwen." — "En toen dat gebeurd was, Esther," zeide Ada, "heb ik er altoos over gedacht hoe ik het u zou zeggen en wat ik het best zou doen. Somtijds dacht ik, dat gij het terstond weten moest; en dan dacht ik weer, dat gij het niet zoudt kunnen weten en het voor neef John verborgen houden; en zoo wist

ik niet wat te doen en kwelde mij zeer daarover."

Hoe eigenlievend moest ik geweest zijn, dat ik niet vroeger daaraan had gedacht! Ik weet niet wat ik toen zeide. Het speet mij zoo, en toch hield ik zooveel van hen, en was zoo blijde, dat zij zooveel van mij hielden; ik beklaagde hen zoo, en toch stelde ik er zekeren trots in, dat zij elkander zoo lief hadden, en in mijn eigen hart wist ik niet wat de overhand had. Maar ik was daar niet om hun weg nog donkerder te maken; en dat deed ik ook niet.

Toen ik bedaarder was geworden, haalde Ada haar trouwring uit hare borst en stak hem, na hem eerst gekust te hebben, aan haar vinger. Toen herinnerde ik mij den vorigen avond, en zeide Richard, dat zij hem sedert haar huwelijk des nachts had gedragen, als niemand het zien kon. Daarop vroeg Ada mij blozend, hoe ik dat wist; en toen zeide ik haar, hoe ik haar hare hand onder haar kussen had zien wegstoppen, maar weinig gedacht had waarom zij dat deed. En toen vertelden zij mij nog eens hoe alles gekomen was; en werd ik wederom zoo aangedaan en zoo blijde, dat ik schreien moest, en mijn leelijk gezicht zooveel ik kon verborg, opdat zij den moed niet zouden verliezen.

Zoo verliep de tijd, tot ik er aan denken moest om weder heen te gaan. Eindelijk werd het zoo laat, en toen werd het zeer erg, want nu bezweek mijne lieveling geheel en al. Zij klemde hare armen om mijn hals, gaf mij alle liefkoozende namen, die zij maar bedenken kon, en zeide, dat zij niet wist wat zij zonder mij zou beginnen. Richard maakte het niet veel beter, en wat mij betreft, ik zou misschien de ergste van de drie zijn geweest, als ik niet streng bij mij zelve had gezegd: "Esther, als gij dat doet, zal ik nooit weder tegen u spreken."

"Wel, ik moet zeggen," zeide ik, "dat ik nog nooit zulk eene vrouw heb gezien. Ik geloof niet, dat zij iets van haar man houdt. Hier, Richard, houd maar eens vast!" Maar ik hield haar zelve toch vast en had, ik weet niet hoelang, over haar kunnen schreien.

"Ik geef dit lieve jonge paar kennis," zeide ik, "dat ik alleen heenga om morgen terug te komen, en dat ik zoolang en zoo dikwijls zal terugkomen, tot mijn gezicht S y m o n d ' s I n n begint te vervelen. Ik zal u dus maar niet goedendag zeggen, Richard; want waartoe zou dat dienen, daar ik zoo gauw terugkom!"

Ik had hem nu mijne lieveling overgegeven en wilde heengaan; maar ik draalde om nog eens dat dierbare gezichtje te zien; het scheen mij het hart te verscheuren, dat ik er mij van moest afkeeren.

Ik zeide dus (op een drukken, vroolijken toon), dat ik, als zij mij niet eenigszins aanmoedigden om terug te komen, zeker die vrijheid niet zou durven nemen; en toen zag Ada flauw glimlachende, door hare tranen heen naar mij op, en ik nam haar lief gezichtje tusschen mijne handen, gaf haar een laatsten kus, en liep lachend heen.

En toen ik beneden was gekomen, o hoe schreide ik toen! Het was mij bijna, alsof ik mijne Ada voor altijd verloren had. Ik was zonder haar zoo eenzaam, en het was zoo akelig naar huis te moeten gaan zonder hoop om haar daar te zien, dat ik mij eene poos lang, terwijl ik in een donkeren hoek schreiend en snikkend op en neer stapte, maar volstrekt niet kon troosten.

Langzamerhand, en na wat geknord te hebben, kwam ik weder bij mij zelve en nam eene koets om naar huis te rijden. De arme jongen, dien ik te S t. A l b a n s gevonden had, was sedert kort weder te voorschijn gekomen en lag nu op sterven; was eigenlijk reeds dood, schoon ik het nog niet wist. Mijn voogd was uitgegaan om naar hem te vernemen en kwam niet thuis om te eten. Daar ik zoo geheel alleen was schreide ik weder een weinigje; hoewel ik geloof, dat ik mij over het geheel nog al goed hield.

Het was niet meer dan natuurlijk, dat ik nog niet geheel aan het verlies mijner lieve vriendin gewend was. Drie of vier uren waren geen lange tijd na zoovele jaren. Maar ik dacht zooveel aan de omstandigheden, waarin ik haar gelaten had, en ik stelde mij die als zoo donker en onbarmhartig voor, en ik verlangde zoo om nabij haar te zijn en eenigszins op haar te passen, dat ik mij voornam des avonds nog eens daarheen te gaan, alleen maar om naar hare vensters op te zien.

Dit was eene dwaasheid, moet ik zeggen; maar toen vond ik dat zoo niet, en zelfs nu kan ik het nog zoo heel dwaas niet vinden. Ik nam Charley in mijn vertrouwen, en tegen den schemeravond gingen wij te zamen uit. Het was donker toen wij aan de nieuwe vreemde woning van Ada kwamen, en er was licht achter de gele valgordijnen. Wij wandelden, voorzichtig omhoog kijkende, drie- of viermaal voorbij, en ontsnapten ternauwernood eene ontmoeting met mijnheer Vholes, die zijn kantoor uitkwam en ook nog eens naar omhoog keek, eer hij naar huis ging. Het gezicht van zijne schrale, zwarte gedaante en de akelige eenzaamheid van dien donkeren hoek maakten een zeer onaangenamen indruk op mij. Ik dacht aan de jeugd, de liefde en de schoonheid mijner Ada, in een verblijf opgesloten, dat zoo weinig voor haar paste, en het was mij bijna alsof het een kerker was.

Het was zoo stil en eenzaam, dat ik niet twijfelde of ik kon veilig naar boven sluipen. Ik liet Charley beneden en ging met lichten tred naar boven, zonder mij door het schijnsel der flauwe lantarenlampjes op de trap te laten

afschrikken. Ik luisterde eene poos, en in de doffe, doodsche stilte van dat huis meende ik het gemurmel hunner jeugdige stemmen te kunnen hooren. Ik drukte mijne lippen op de zwarte deur, als een kus voor mijne lieve vriendin, en kwam stil weder naar beneden, denkende hoe ik haar eens dat bezoek zou bekennen.

En waarlijk het deed mij goed; want hoewel niemand, behalve ik en Charley, er iets van wist, was het toch alsof het de afzondering tusschen mij en Ada had verminderd en ons voor die oogenblikken weder bij elkander gebracht. Ik ging naar huis, nog niet geheel aan de verandering gewend, maar toch eenigszins getroost, nu ik maar even weder dicht bij mijne lieveling was geweest.

Mijn voogd was thuis gekomen en stond peinzend bij het donkere venster. Toen ik binnentrad, helderde zijn gezicht op en kwam hij naar zijn stoel; maar zoodra hij zich neerzette viel hem mijn gezicht in het oog.

"Huismoedertje," zeide hij. "Gij hebt geschreid." — "Och ja, voogd," zeide ik. "Een beetje, vrees ik. Ada is zoo angstig geweest, en het spijt haar zoo, voogd."

Ik legde mijn arm op de leuning van zijn stoel, en ik zag aan zijne oogen, dat mijne woorden en mijn blik naar hare ledige plaats hem reeds op alles hadden voorbereid.

"Is zij getrouwd, melieve?"

Ik verhaalde hem alles en hoe angstig smeekend zij van zijne vergiffenis had gesproken.

"Zij heeft die niet noodig," zeide hij. "De hemel moge haar en haar man zegenen!" Maar evenals ik niet had kunnen nalaten haar te beklagen, kon hij dit ook niet laten. "Arm kind! Arme Richard! Arme Ada!"

Daarna spraken wij geen van beiden, totdat hij met een zucht zeide: "Wel, wel, melieve! Het Verlaten Huis begint ledig te worden." — "Maar de meesteres blijft toch, voogd!" Hoewel ik beschroomd was om dit te zeggen, deed ik het toch, omdat hij met zulk een treurigen toon had gesproken. "Zij zal alles doen wat zij kan om het een gelukkig huis te maken." — "En dat zal haar wel gelukken, lieve."

De brief had geene verandering tusschen ons teweeggebracht, behalve dat de plaats naast hem de mijne was geworden, en daarbij bleef ook nu de verandering. Hij zag mij met zijn ouden, helderen en vaderlijken blik aan, legde zijne hand op zijne oude manier op de mijne, en zeide nog eens: "Dat zal haar wel gelukken, lieve. Maar toch, huismoedertje, het Verlaten Huis begint ledig te worden."

Het speet mij kort daarop, dat dit alles was wat wij er over zeiden. Ik was eenigszins te leur gesteld. Ik vreesde, dat ik, sedert dien brief en het antwoord, niet in alle opzichten geweest was wat ik had willen zijn.

LII.

HARDNEKKIGHEID.

Slechts een dag was daarna verloopen, toen des morgens, terwijl wij aan het ontbijt zaten, mijnheer Woodcourt haastig binnenkwam met de schrikbarende tijding, dat er een gruwelijke moord was gepleegd, waarvoor George in hechtenis was genomen. Toen hij ons zeide, dat Sir Leicester Dedlock een grooten prijs voor het vatten van den moordenaar had uitgeloofd, begreep ik in mijne eerste verbijstering niet waarom; maar door eenige woorden werd het mij duidelijk, dat de vermoorde Sir Leicester's procureur was, en nu herinnerde ik mij terstond welk eene vrees mijne moeder voor dien man had gekoesterd.

Deze onverwachte en geweldige dood van iemand, wien zij altijd angstig in het oog gehouden en gewantrouwd had — iemand, voor wien zij bijna nooit eenige welwillendheid had kunnen gevoelen, daar zij altijd een geheimen en gevaarlijken vijand in hem moest vreezen — kwam mij zoo ontzettend voor, dat ik allereerst aan haar moest denken. Hoe akelig van zulk een dood te hooren en geen medelijden te kunnen gevoelen! Hoe schrikkelijk zich te herinneren, dat zij misschien dien ouden man, die zoo haastig uit het leven was weggenomen, wel eens dood had gewenscht!

Deze gedachten ontroerden mij zoodanig, dat ik nauwelijks aan tafel kon blijven zitten. Ik was geheel buiten staat het gesprek te volgen, eer ik tijd had gehad om mij eenigszins te herstellen. Maar toen ik weder tot mij zelve kwam en zag hoe ontsteld mijn voogd was, en hoorde, dat zij met ernstige bekommering over den verdachten persoon spraken, en elkander herinnerden hoeveel goeds wij van hem wisten en hoe gunstig wij daarom altijd over hem gedacht hadden, gaf dit mijne gedachten eene geheel andere richting.

"Voogd," zeide ik, "houdt gij het voor mogelijk, dat hij met recht beschuldigd wordt?" — "Dat kan ik niet denken, lieve. Die man, dien ik zoo openhartig en medelijdend heb gezien, die met de kracht van een reus de zachtheid van een kind vereenigt, die zulk een moedige knaap schijnt te zijn als er ooit een geleefd heeft, en toch zoo stil en bedaard is, die man met recht van zulk eene misdaad beschuldigd? Ik kan het niet gelooven. Het is niet, dat ik niet wil, maar ik kan niet." — "En ik kan het ook niet," zeide mijnheer Woodcourt. "Maar, wat wij ook gelooven of weten, wij moeten niet vergeten, dat de schijn eenigszins tegen hem is. Hij was tegen den overledene verbitterd. Hij heeft dat op verscheidene plaatsen openlijk gezegd. Men zegt, dat hij zich heftig tegen hem heeft uitgelaten, en dat hij dit

over hem gedaan heeft, weet ik zeker. Hij bekent, dat hij, weinige minuten voor den moord, alleen op de plaats daarvan aanwezig is geweest. Ik geloof oprecht, dat hij even onschuldig daaraan is als ik, maar dit zijn allen redenen, die hem in verdenking moeten brengen." — "Dat is waar," zeide mijn voogd, en vervolgde, zich naar mij keerende: "wij zouden hem een slechten dienst doen, Esther, als wij onze oogen in dit opzicht voor de waarheid wilden sluiten."

Ik gevoelde, dat wij niet alleen voor ons zelven, maar ook voor anderen de volle kracht dezer omstandigheden in zijn nadeel moesten erkennen. Maar ik wist toch ook (ik kon niet nalaten het te zeggen), dat het gewicht dier omstandigheden ons niet zou bewegen om hem in zijn nood te verlaten.

"Dat verhoede God!" antwoordde mijn voogd. "Wij zullen hem bijstaan, zooals hij die twee arme schepsels, die nu niet meer leven, heeft bijgestaan." Hij meende Gridley en den jongen, aan welke beide George huisvesting had verleend.

Mijnheer Woodcourt verhaalde ons daarop, dat de knecht van den gewezen cavalerist voor het aanbreken van den dag bij hem was gekomen, nadat hij den geheelen nacht radeloos langs de straten had gezworven. Dat George vooral angstig was dat wij hem misschien voor schuldig zouden houden. Dat hij zijn bode had belast om ons de plechtigste verzekering van zijne volkomene onschuld over te brengen. Dat mijnheer Woodcourt den man niet had kunnen geruststellen dan door te beloven, dat hij des morgens vroeg naar ons toe zou gaan en ons alles zeggen. Hij was voornemens, voegde hij er bij, den gevangene zoo aanstonds zelf te gaan zien.

Mijn voogd zeide terstond, dat hij medeging. Wat mij betreft, behalve dat ik veel van den braven George hield en hij van mij, had ik ook eene geheime reden van belangstelling in het gebeurde, die alleen aan mijn voogd bekend was. Het was alsof het mij van nabij betrof, en van persoonlijk belang voor mij was, dat de waarheid ontdekt werd en geen onschuldige verdacht werd; want de verdenking, eens op een dwaalspoor, kon nog verder dwalen.

Kortom, ik achtte het mijn plicht insgelijks mede te gaan; mijn voogd poogde mij dit niet te ontraden, en ik ging.

De gevangenis was een groot gebouw, met vele binnenplaatsen en gangen, zoo zeer aan elkander gelijk en eveneens bestraat, dat ik onder het voortgaan de teedere gehechtheid begon te begrijpen, die eenzame gevangenen, van jaar tot jaar tusschen dezelfde starende muren opgesloten, — gelijk ik wel gelezen heb — soms voor een enkel spruitje onkruid of grashalmpje beginnen te koesteren. Alleen in eene gewelfde kamer, gelijk een kelder boven den grond, met muren zoo schitterend wit, dat zij de zware ijzeren traliën voor het venster en de met ijzer beslagene deur nog zwarter deden schijnen dan zij waren, vonden wij den gevangene in een hoek staan. Hij had daar op eene bank gezeten en was opgestaan toen hij de sloten hoorde omdraaien. Toen hij ons zag, kwam hij met zijn gewonen zwaren tred een stap vooruit, bleef toen staan en boog even. Maar toen ik nog nader kwam en mijne hand naar hem uitstak, begreep hij ons oogenblikkelijk.

"Dat is mij een pak van het hart, verzeker ik u, mejufvrouw en mijne heeren," zeide hij, ons met hartelijkheid groetende, nadat hij eens diep adem had gehaald. "En nu kan het mij zooveel niet schelen hoe het afloopt."

Hij scheen bezwaarlijk een gevangene te kunnen zijn. Met zijne koelheid en militaire houding geleek hij veel meer naar een gevangenbewaarder.

"Dit is nog ongeschikter plaats dan mijne galerij om eene dame te ontvangen," zeide George, "maar ik weet wel, dat jufvrouw Summerson het ten beste zal opnemen." Toen hij mij naar de bank leidde, waarop hij gezeten had, zette ik mij neer, hetgeen hem veel genoegen scheen te geven. — "Ik dank u wel, jufvrouw," zeide hij. — "En nu, George," zeide mijn voogd, "daar wij van uw kant geene nieuwe verzekeringen verlangen, geloof ik ook, dat wij er van onzen kant geen behoeven te geven." — "Volstrekt niet, mijnheer. Ik dank u met al mijn hart. Als ik niet onschuldig was aan die misdaad, zou ik u dan kunnen aanzien en mijn geheim voor mij zelven houden, nu gij zoo goed zijt mij zoo te komen bezoeken? Ik ben zeer gevoelig voor dit bezoek. Ik ben niet welsprekend, jufvrouw Summerson en mijne heeren, maar ik gevoel het diep."

Hij legde voor een oogenblik zijne hand op zijne breede borst en boog zijn hoofd voor ons. Hoewel hij zich terstond weder recht oprichtte, drukte hij door die eenvoudige beweging diepe aandoening uit.

"Vooreerst," zeide mijn voogd, "kunnen wij ook iets voor uw gemak of genoegen doen, George?" — "Waarvoor, mijnheer?" vroeg hij, zijne keel schrapende. — "Voor uw gemak of genoegen. Kunnen wij u ook iets bezorgen, dat de hardheid dezer gevangenschap zou verzachten?" — "Och, mijnheer," antwoordde George, na zich een oogenblik te hebben bedacht, "ik ben u toch eveneens verplicht; maar daar het rooken niet geoorloofd is, kan ik niet zeggen, dat er iets is." — "Gij zult misschien later om vele kleinigheden denken. Als dat gebeurt, George, laat het ons dan maar weten." — "Wel bedankt, mijnheer. Maar," zeide George, met een glimlach op zijn bruin gezicht, "iemand, die zoo lang als ik zoo vagebondachtig door de wereld heeft gezwalkt, vindt het hier al goed

genoeg zooals het er is." — "En vervolgens moeten wij over uwe omstandigheden spreken," zeide mijn voogd. — "Juist, mijnheer," antwoordde George, en sloeg eenigszins nieuwsgierig, maar volkomen bedaard, zijne armen over elkander. — "Hoe staat de zaak nu?" — "Wel, mijnheer, zij is vooreerst uitgesteld. Bucket heeft mij gezegd, dat hij waarschijnlijk van tijd tot tijd om langer uitstel zal vragen, tot de zaak meer volledig is. Hoe hij die meer volledig zal maken, begrijp ik niet; maar ik denk, dat Bucket het wel op eene of andere manier zal klaar krijgen." — "Maar, de hemel bewaar ons, man!" riep mijn voogd uit, van verrassing weder in zijne oude zonderlinge drift vervallende; "gij spreekt van u zelven alsof gij iemand anders waart." — "Neem mij dat niet kwalijk, mijnheer," antwoordde George. "Ik ben zeer gevoelig voor uwe goedheid. Maar ik begrijp niet hoe een onschuldig man zich in zoo iets kan schikken zonder met zijn hoofd tegen den muur te loopen, of hij moet het zoo leeren bezien." — "Dat is wel waar, in zekere mate," hervatte mijn voogd, nu geheel bedaard. "Maar, mijn goede man, zelfs een onschuldige moet de gewone voorzorgen nemen om zich te verdedigen." — "Zekerlijk, mijnheer. En dat heb ik ook gedaan. Ik heb tegen de magistraat gezegd: "Heeren, ik ben even onschuldig aan dat bedrijf als gij zelven; wat als bezwaar tegen mij is ingebracht, is de waarheid; meer weet ik er niet van." Ik ben voornemens dat te blijven zeggen, mijnheer. Wat kan ik meer doen? Het is de waarheid." — "Maar de enkele waarheid zal niet baten," zeide mijn voogd hierop. — "Niet, mijnheer? Dat is een tamelijk slecht vooruitzicht voor mij," merkte George zeer koelbloedig en vriendelijk aan. — "Gij moet een advocaat hebben," vervolgde mijn voogd. "Wij zullen een goeden voor u aannemen." — "Ik hoop, dat gij het niet kwalijk zult nemen, mijnheer," antwoordde George, met een stap achterwaarts. "Ik ben u toch eveneens verplicht. Maar ik moet u bepaald verzoeken om mij van zoo iets te verschoonen." — "Gij wilt dus geen advocaat hebben?" — "Neen, mijnheer." George schudde zeer nadrukkelijk zijn hoofd. "Ik ben u dankbaar voor uw aanbod, mijnheer; maar — geen advocaat." — "Waarom niet?" — "Ik houd niet van dat volk," antwoordde George. "Gridley deed dat ook niet. En — neem mij niet kwalijk, dat ik het zeg — ik had moeielijk kunnen denken, dat gij zelf het deedt, mijnheer." — "Dat is in burgerlijke zaken," zeide mijn voogd, eenigszins verlegen, "in burgerlijke zaken, George." — "Zoo, mijnheer!" hervatte George op zijn gewonen rondborstigen toon. "Ik ben niet bekend met die verschillende namen, maar over het geheel heb ik een hekel aan dat volk."

Hij sloeg zijne armen uit elkander en bleef voor ons staan met de eene zware hand op de tafel en de andere op de heup, — een volmaakt model van een man, die niet van zijn voornemen is af te brengen. Het was vruchteloos, dat wij hem alle drie poogden te overreden; hij luisterde met die zachtmoedigheid, die hem bij zijne manhaftige rondborstigheid zoo goed stond, maar werd blijkbaar door onze redenen evenmin verwrikt als zijne gevangenis zelve.

"Denk er nog eens over, mijnheer George," zeide ik. "Kunt gij niet zeggen, hoe gij dan uwe zaak liefst zoudt willen behandeld hebben?" — "Zeker zou ik liefst voor een krijgsraad te recht staan, jufvrouw," antwoordde hij, "maar dat gaat niet aan, gelijk ik wel weet. Als gij zoo goed wilt zijn, jufvrouw, om mij voor een paar minuten, en langer niet, uwe aandacht te geven, zal ik mijn best doen om mij zoo duidelijk te verklaren als ik kan."

Hij zag ons alle drie beurtelings aan, schudde even zijn hoofd, alsof hij het in zijne stijve stropdas te recht zette, en na zich een oogenblik bedacht te hebben, vervolgde hij:

"Gij ziet wel, jufvrouw, ik ben gearresteerd en geboeid hier gebracht. Ik ben onteerd en geschandvlekt, en zit nu hier. Mijne galerij is doorzocht; het weinigje goed, dat ik heb, is overal verstrooid, zoodat ik zelf niet weet waar het gebleven is; en zooals ik zeide, hier zit ik. Maar daarover klaag ik niet zoozeer. Hoewel het eigenlijk niet onmiddellijk door mijne eigene schuld is, dat ik hier ben gekomen, kan ik toch heel wel begrijpen, dat dit niet gebeurd zou zijn als ik in mijne jeugd niet zoo los en ongeregeld was geweest. Maar het is gebeurd. En nu komt de vraag: hoe zal ik er mij onder houden?"

Hij wreef zijn voorhoofd en zeide verontschuldigend en met zijn vriendelijken, half schertsenden blik: "Ik ben zulk een slecht prater, dat ik eventjes moet denken." Toen hij eventjes gedacht had, keek hij weder op en vervolgde:

"Hoe er mij onder te houden? De man, die zoo ongelukkig aan zijn eind is gekomen, was ook een soort van advocaat, en had mij stijf onder den duim. Ik wil zijne asch niet oprakelen, maar als hij nog leefde zou ik zeggen, dat hij mij duivels onder den duim hield. Dat is dus voor mij geene reden om meer van zulke lieden te houden. Als ik mij nooit met zulke lieden had ingelaten, zou ik niet hier zijn gekomen. Maar dat wilde ik nu eigenlijk niet zeggen. Onderstel nu eens, dat ik hem had doodgeschoten. Onderstel eens, dat ik hem werkelijk een kogel in het lijf had gejaagd uit een van die pas afgevuurde pistolen, die Bucket bij mij gevonden heeft, en, och Heere! alle dag had kunnen vinden zoolang ik die galerij gehad heb. Wat zou ik dan gedaan hebben

zoodra ik hier zat? Een advocaat hebben genomen."

Hij hield op, toen hij het slot hoorde omdraaien, en ging eerst weder voort nadat de deur geopend en wederom gesloten was. Waartoe, zal ik zoo aanstonds zeggen.

"Ik zou een advocaat hebben genomen, en hij zou gezegd hebben (zooals ik dikwijls in de couranten heb gelezen): "Mijn client zegt niets, mijn client reserveert zich zijne verdediging, mijn client dit en dat en nog wat." Nu! het is, naar mijne gedachten, de gewoonte van dat volk niet om recht door zee te gaan, of te denken, dat andere menschen dat doen. Zeg nu, ik ben onschuldig, en ik neem een advocaat. Het is even waarschijnlijk, dat hij mij voor schuldig zou houden als voor onschuldig; misschien nog waarschijnlijker. Wat zou hij doen, hetzij ik schuldig was of niet? Hij zou doen alsof ik schuldig was; mij den mond sluiten, zeggen, dat ik mij niet moest compromitteeren, de getuigen in de war brengen, en mij met allerlei streken en vondsten misschien vrij krijgen. Maar, jufvrouw Summerson, kan het mij schelen of ik op die manier vrij kom; of zou ik liever op mijne eigene manier willen gehangen worden? als gij mij niet kwalijk neemt, dat ik voor eene dame van zulke onaangename dingen spreek?"

Hij was nu door zijn onderwerp warm geworden en behoefde zich niet meer eventjes te bedenken.

"Ik zou liever op mijne eigene manier gehangen worden. En dat ben ik ook voornemens! Ik wil niet zeggen," hier zag hij ons in het rond aan, met opene oogen en de forsche armen in de zijden, "dat ik er meer op gesteld ben om gehangen te worden, dan iemand anders. Wat ik zeg is dit: ik moet zuiver en met eere vrij komen, of geheel niet. Als het dus waar is wat ik tegen mij hoor inbrengen, zeg ik, dat het waar is; en als men mij vertelt: "wat gij zegt zal tegen u worden gebruikt," zeg ik hun, dat het mij niet schelen kan; ik wil, dat het gebruikt zal worden. Als zij uit de geheele waarheid mijne onschuld niet kunnen opmaken, is het niet waarschijnlijk, dat zij het uit iets minders of iets anders zullen doen. En als zij dat doen is het mij toch niets waardig."

Hij deed een paar stappen over den steenen vloer, kwam toen naar de tafel terug en besloot aldus:

"Ik dank u wel, mejufvrouw en mijne heeren, voor uwe aandacht, en nog veel meer voor uwe belangstelling. Zoo staat nu de zaak, zooals een eenvoudig oud soldaat er over denkt. Ik heb nooit in mijn leven iets goeds gedaan, behalve mijn plicht als soldaat, en als mij nu eindelijk het ergste overkomt, zal ik zoo tamelijk oogsten wat ik gezaaid heb. Toen ik den eersten schrik, om als een moordenaar opgepakt te worden, te boven was — en iemand, die zoo heen en weer gesmakt is als ik, heeft niet veel tijd noodig om van een schrik te bekomen — ben ik zachtjes aan tot een besluit gekomen; en daarbij zal ik blijven. Ik zal geene betrekkingen tot schande zijn of ongelukkig maken; en — dat is alles wat ik te zeggen heb."

De deur was geopend om een man in te laten, die insgelijks eene militaire houding, maar op het eerste gezicht een minder gunstig voorkomen had, en eene vrouw, met eene bruine, gezonde kleur, heldere oogen en eene mand aan den arm. Deze vrouw had van dat zij binnenkwam af met de meeste aandacht naar George geluisterd. Hij had beiden met een gemeenzaam knikje en een vriendelijken blik ontvangen, maar zonder zijne reden af te breken om hen te begroeten. Thans echter drukte hij hun hartelijk de hand en zeide: "Jufvrouw Summerson en mijne heeren, dat is een oud kameraad van mij, Josef Bagnet. En dat is zijne vrouw, jufvrouw Bagnet.

Bagnet maakte eene stijve militaire buiging voor ons, en zijne vrouw neeg.

"Zij zijn echte goede vrienden van mij," zeide George. "Het was bij hen aan huis, dat ik gepakt werd." — "Met een bespeelde violoncel," viel Bagnet hierop in, toornig zijn hoofd schuddende — "een goeden toon — voor een vriend — die op geen geld zou zien." — "Mat," zeide George, "gij zult wel gehoord hebben wat ik deze dame en twee heeren gezegd heb, en ik weet ook, dat gij het zoo goedvindt."

Bagnet liet, na zich eens bedacht te hebben, de uitspraak aan zijne vrouw over. "Oudje," zeide hij, "zeg hem eens — of ik het goedvind — al of niet."

"Wel, George," riep jufvrouw Bagnet uit, die ondertusschen hare mand had uitgepakt, waarin zij een stuk ham, wat thee en suiker en een bruin brood had medegebracht, "gij moest van zelf al weten, dat ik het lang niet goedvind. Gij moest van zelf al weten, dat het genoeg is om iemand razend te maken, als hij u zoo hoort praten. Gij wilt op die manier niet vrij komen — en op die manier niet vrij komen — wat moet al dat keuren en kiezen beduiden, George? Dat is allemaal gekheid." — "Gij mocht mij wel wat toegeven om mijn ongeluk, jufvrouw Bagnet," zeide George losweg. — "Och, maal niet over uw ongeluk," riep jufvrouw Bagnet uit, "als het u niet wijzer maakt dan om zoo te praten. Ik schaam mij altijd als ik een man zotteklap hoor uitslaan, maar nooit heb ik mij zoo geschaamd als nu over u. Advocaten? Al te veel deugt somtijds ook niet, maar wat zou u anders hinderen om twaalf advocaten te nemen, als mijnheer u dat aanraadde?" — "Die vrouw spreekt zeer verstandig," zeide mijn voogd. "Ik hoop, dat gij hem zult over-

reden, jufvrouw Bagnet." — "Hem overreden, mijnheer?" riep zij uit. "Wel Heere, neen! Gij kent George nog niet. Zie hem daar eens staan;" jufvrouw Bagnet liet hare mand los, om met beide hare bruine handen naar hem te wijzen; "zulk een eigenzinnige, koppige kerel als ooit iemand zijn geduld heeft doen verliezen! Gij zoudt evengoed een acht-en-veertigponder op schouder kunnen nemen, als dien man van iets afbrengen, dat hij eens in zijn hoofd heeft gekregen. Ken ik hem niet!" riep zij uit. "Ken ik u niet, George! Gij wilt mij toch na al die jaren niet wijs maken, dat gij nu een ander karakter hebt gekregen?"

Hare vriendschappelijke verontwaardiging maakte een voorbeeldigen indruk op haar echtgenoot, die verscheidene malen tegen zijn ouden kameraad zijn hoofd schudde, als eene stilzwijgende vermaning om toe te geven. Ondertusschen zag jufvrouw Bagnet mij aan, en uit het spel harer oogen maakte ik op, dat zij wenschte dat ik iets doen zou, schoon ik niet kon begrijpen wat.

"Maar ik heb er al jaren lang van afgezien om u tot iets te willen bepraten, oude jongen," zeide jufvrouw Bagnet, terwijl zij een weinigje stof van de ham blies en mij wederom aanzag, "en als de heeren en dames u evengoed kennen als ik, zullen zij er ook maar van afzien. Als gij niet te koppig zijt om wat eten aan te nemen, hier staat het." — "Dat neem ik aan, en bedank u wel," antwoordde George. — "Doet gij dat toch?" zeide jufvrouw Bagnet, nog op denzelfden toon. "Dat verwondert mij waarlijk. Het verwondert mij, dat gij ook niet op uwe eigene manier wilt doodhongeren. Dat zou men juist van u verwachten. Misschien zal u dat ook nog wel in het hoofd komen." Hier zag zij mij wederom aan, en nu begreep ik uit hare blikken naar de deur en naar mij, dat zij wenschte, dat wij zouden heengaan en buiten de gevangenis naar haar wachten. Nadat ik dit op dezelfde wijs aan mijn voogd en mijnheer Woodcourt had medegedeeld, stond ik op. — "Wij hopen, dat gij er beter over zult denken, mijnheer George," zeide ik: "en wij zullen nog eens naar u komen zien, in de hoop, dat wij u dan redelijker zullen vinden." — "Dankbaarder kunt ge mij niet vinden, jufvrouw Summerson," antwoordde hij. — "Maar wel meer vatbaar voor overreding, hoop ik," zeide ik daarop. "En laat ik u bidden te bedenken, dat de opheldering van dit geheim en de ontdekking van den wezenlijken dader ook voor anderen, behalve u, van het grootste gewicht kunnen zijn."

Hij hoorde mij eerbiedig aan, maar zonder veel op deze woorden te letten, die ik reeds half van hem afgewend uitsprak; hij lette (gelijk hij mij naderhand zeide) op mijne lengte en gestalte, die op eens zijne aandacht schenen te trekken.

"Het is zonderling," zeide hij. "En toch dacht ik het toen ook al."

Mijn voogd vroeg hem wat hij meende.

"Wel, mijnheer," antwoordde hij, "toen eene ongelukkige toevalligheid mij op den avond van den moord naar de trap van den doode bracht, zag ik in het donker eene gedaante voorbijgaan, die zoo op jufvrouw Summerson geleek, dat ik op het punt was om haar aan te spreken."

Voor een oogenblik gevoelde ik eene huivering, gelijk ik vroeger of later nooit gevoeld heb — en hoop, dat ik nooit weer gevoelen zal.

"Zij kwam naar beneden toen ik naar boven ging," zeide George, "en ging het venster, waardoor de maan scheen, voorbij, met een lossen zwarten mantel om; ik lette nog op de breede franje daaraan. Maar dat heeft niets te maken met datgene, waarover wij nu spreken, behalve dat jufvrouw Summerson er op dit oogenblik zoo op geleek, dat het mij weder in het hoofd kwam."

Ik kan de gemoedsstemming, waarin ik na dit gezegde kwam, niet beschrijven of verklaren. Het is genoeg, dat de onbestemde verplichting, die ik in het eerst had gevoeld, om het onderzoek na te gaan en bevorderlijk te zijn, nog sterker werd, zonder dat ik mij zelve een bepaalde vraag durfde doen, en dat ik mij met verontwaardiging wilde opdringen, dat er geene mogelijke reden bestond, waarom ik bevreesd behoefde te zijn.

Wij gingen met ons drieën de gevangenis uit en bleven, op eenigen afstand van de poort, die in eene stille straat uitkwam, op en neer wandelen. Wij hadden niet lang gewacht toen jufvrouw Bagnet en haar man ook naar buiten en snel naar ons toe kwamen.

Jufvrouw Bagnet had tranen in de oogen en eene hoogere kleur.

"Ik heb George niet laten merken wat ik er van dacht, jufvrouw," was haar eerste gezegde toen zij aankwam, "maar het ziet er slecht voor hem uit, arme jongen!" — "Toch niet met zorg, voorzichtigheid en goede hulp," zeide mijn voogd. — "Een heer als gij zal het wel moeten weten, mijnheer," antwoordde jufvrouw Bagnet en veegde met den zoom van haar grijzen mantel haastig hare oogen af; "maar ik ben ongerust voor hem. Hij is zoo los geweest, en heeft zooveel gezegd, dat hij nooit meende. De heeren van de jury zullen hem misschien niet zoo goed verstaan als Lignum en ik doen. En dan zijn er zooveel omstandigheden gebeurd, die hem kwaad kunnen doen, en zullen er zooveel menschen opgeroepen worden om tegen hem te spreken, en is die Bucket zoo slim." — "Met die bespeelde violoncel. Die zeide, dat hij het octaaffluitje gespeeld had — toen hij een jongen was," voegde Bagnet er zeer plechtstatig bij. — "Nu zal ik u eens wat zeggen, jufvrouw,"

hervatte jufvrouw Bagnet, "en als ik jufvrouw zeg, meen ik u allemaal. Kom even naar dien hoek, en ik zal het u zeggen."

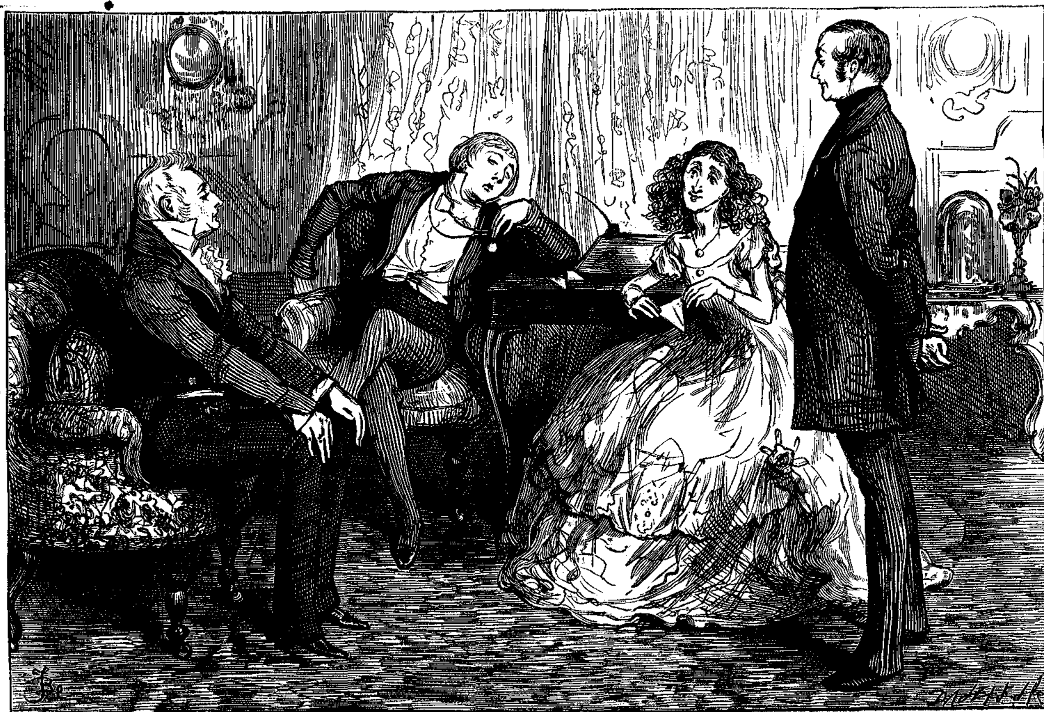
Jufvrouw Bagnet bracht ons haastig naar eene nog stillere plek, en was daar eerst te zeer buiten adem om voort te gaan, zoodat Bagnet haar vermaande: "Zeg het dan nu, oudje."

"Wel dan, jufvrouw," vervolgde het oudje, de linten van haar hoed lostrekkende om meer lucht te krijgen, "gij zoudt evengoed het kasteel van Dover kunnen verzetten als George op dit punt tot andere gedachten brengen, of gij moet een nieuw middel daartoe vinden. En dat heb ik gevonden!" — "Gij zijt een juweel van een vrouwtje," zeide mijn voogd. "Ga voort!" — "Nu zal ik u zeggen, jufvrouw," vervolgde zij, in haar ijver bij ieder gezegde wel zesmaal hare handen samenslaande, "wat hij zegt van geene betrekkingen is alles gekheid. Zij weten niet van hem, maar hij weet wel van hen. Hij heeft mij nu en dan meer verteld dan iemand anders, en het was niet voorniet, dat hij eens mijn Woolwich waarschuwde om zijne moeder het haar niet te doen vergrijzen. Ik wed om vijftig pond, dat hij dien dag zijne moeder had gezien. Zij leeft nog, en zij moet terstond hier gehaald worden."

Oogenblikkelijk nam jufvrouw Bagnet eenige spelden in haar mond, en begon hare rokken in het rond op te spelden, een weinig hooger dan den zoom van haar grijzen mantel; hetgeen zij met verbazende snelheid en handigheid verrichtte.

"Lignum," zeide zij daarop, "pas gij maar op de kinderen, oude man, en geef mij de paraplu. Ik ga naar Lincolnshire, om die oude jufvrouw hier te halen." — "Goede hemel, hoor die vrouw eens aan!" riep mijn voogd uit, en stak te gelijk de hand in zijn zak. "Hoe zal zij gaan? Hoeveel geld heeft zij wel bij zich?"

Jufvrouw Bagnet tastte in haar zak en haalde een lederen beursje uit, waarin zij haastig eenige schellingen overtelde, en dat zij daarop zeer weltevreden weder wegstak.

"MAAR ER MOET TOCH EEN VOORBEELD GESTELD WORDEN — BETER EEN VERKEERDEN OP TE HANGEN DAN IN HET GEHEEL NIEMAND." (blz. 357).

"Wees maar niet bang voor mij, jufvrouw. Ik ben eene soldatenvrouw en gewoon op mijne eigene manier te reizen. Lignum, oude jongen," hem kussende, "een voor u zelven en drie voor de kinderen. Nu, ik ga naar Lincolnshire, om George's moeder te halen."

En werkelijk ging zij zoo heen, terwijl wij alle drie elkander vol verbazing stonden aan te kijken. Met haar grijzen mantel om stapte zij met vaste schreden voort, sloeg den hoek om en was verdwenen.

"Mijnheer Bagnet," zeide mijn voogd, "gij zult haar toch zoo niet laten gaan?" — "Kan er niet aan doen," antwoordde hij. "Eens zoo naar huis gekomen — uit een ander werelddeel — met denzelfden grijzen mantel — en dezelfde paraplu. Wat mijn oudje u zegt te doen — doe dat. Wat zij zegt: ik doe het — dat doet zij." — "Dan is zij even braaf en degelijk als zij er uitziet," zeide mijn voogd, "en meer kan ik niet van haar zeggen." — "Zij is vleugelman van het keurbataljon," zeide Bagnet, over zijn schouder naar ons omkijkende, terwijl hij insgelijks heenging. "En er is geene tweede zoo. Maar voor haar wil ik dat nooit zeggen. De subordinatie moet gehandhaafd worden."

LIII.

HET SPOOR.

Onder de bestaande omstandigheden gaan Bucket en zijn voorvinger dikwijls met elkander te rade. Wanneer Bucket eene zaak van gewicht aan den gang heeft, schijnt zijn voorvinger tot de waardigheid van een helpenden Demon te rijzen. Hij steekt hem in zijn oor en de vinger fluistert hem berichten in; hij legt hem op zijne lippen en de vinger beveelt hem geheimhouding; hij wrijft hem over zijn neus, en hij verscherpt zijn reuk; hij heft hem dreigend voor den schuldige op, en de toovermacht van dien vinger dwingt eene bekentenis af. Wanneer Bucket en die vinger veel met elkander te rade gaan, voorspellen de wichelaars van den geheimen Tempel altijd, dat men eerlang van de wrekende gerechtigheid zal hooren.

Anders een welwillend waarnemer van het menschelijk leven en bedrijf, een zachtzinnig wijsgeer, die de dwaasheden des menschdoms niet te streng wil beoordeelen, bezoekt Bucket eene menigte van huizen, en wandelt eene eindelooze reeks van straten door, eenigszins alsof hij zich verveelde en het hem aan doel en bezigheid ontbrak. Hij is zeer vriendelijk voor zijne medemenschen en wil met de meesten van hen drinken. Hij is mild met zijn geld, innemend van manieren, argeloos in zijn gesprek — maar onder dien vreedzamen stroom van zijn leven loopt een tegenstroom, waarvan zijn voorvinger het geheim weet.

Tijd en plaats kunnen Bucket niet binden. Gelijk de mensch in het afgetrokkene is hij vandaag hier en morgen verdwenen — maar, zeer ongelijk aan dien mensch is hij morgen wederom hier. Van avond staat hij als toevallig te kijken naar de ijzeren dompers boven de deur van Sir Leicester's huis in de stad; en morgenochtend wandelt hij op het plat van Kastanje-Hof, waar vroeger die oude man wandelde, wiens schim met honderd guinjes moet verzoend worden. Laden, lessenaars, zakken, alles wat hem toebehoord had, wordt door Bucket geëxamineerd. Eenige uren later zullen hij en de Romein alleen te zamen zijn en hunne voorvingers vergelijken.

Het is waarschijnlijk, dat deze bezigheden onvereenigbaar zijn met het genot van het huiselijk leven, maar zeker is het, dat Bucket niet naar huis gaat. Hoewel hij over het algemeen het gezelschap zijner vrouw op hoogen prijs stelt — die een natuurlijken aanleg voor de geheime politie heeft, welke, door oefening in dat vak ontwikkeld, groote dingen had kunnen doen, maar haar thans niet verder heeft gebracht dan tot op zekere hoogte als liefhebster — houdt hij zich thans van haar opbeurenden invloed verwijderd. Jufvrouw Bucket heeft niemand anders tot gezelschap en gesprek, dan hare inwoonster, gelukkig eene zeer gezellige dame, in wie zij veel belang stelt.

Eene menigte menschen verzamelt zich in Lincoln's Inn Fields op den dag der begrafenis. Sir Leicester Dedlock woont die plechtigheid in eigen persoon bij; strikt gesproken zijn er nog maar drie andere menschelijke volgers, namelijk, Lord Doodle, William Buffy en de flauwe neef, (die er bij genomen is om het viertal vol te maken): maar de stoet van ontroostbare koetsen is ontzaglijk. De Pairschap zendt meer vierwielige droefheid dan men ooit in die buurt heeft gezien. Zoo talrijk zijn de wapens op koetsportieren, dat men had kunnen denken, dat de raad van adel met één slag vader en moeder had verloren. De hertog van Foodle zendt een prachtig gebouw van stof en asch, met zilveren naafbussen, patent-assen en al de laatste verbeteringen, benevens drie bedroefde wormpjes, van zes voet lengte, die zich in een tros van weemoed achterop vasthouden. Al de staatsiekoetsiers van Londen schijnen in rouw gedompeld; en indien die oude doode man met zijn vaal zwart pak thans niet alle liefhebberij voor fraaie paarden heeft verloren (hetgeen men voor onmogelijk moet houden) moet hij zich vandaag zeer gestreeld gevoelen.

Zeer stil tusschen de aansprekers en de equipages en de kuiten van zoovele beenen, allen in rouw gedompeld, zit Bucket verborgen in een der ontroostbare koetsen, en overziet de volksmenigte op zijn gemak door de opgehaalde luikjes. Hij heeft scherpe oogen voor wat er in zulk een gedrang te zien is — maar waarvoor niet? — en nu aan den eenen dan aan den anderen kant uitkijkende, nu naar de daken der huizen, nu over de hoofden heen, laat hij zich niets ontsnappen.

"En zijt gij daar, mijne deelgenoote, in lief en leed en in nog wat?" zegt Bucket bij zich zelven, en spreekt aldus jufvrouw Bucket aan, die door zijne gunst op de stoep van het huis

des overledenen staat. "Ja, ja, daar zijt gij! En gij ziet er heel goed uit, jufvrouw Bucket."

De stoet is nog niet op weg, maar wacht nog tot de oorzaak van al die beweging naar buiten is gedragen. Bucket, in de voorste adellijke koets, gebruikt zijne twee voorvingers om het luikje eene haarbreedte open te houden terwijl hij uitkijkt.

Het bewijst veel voor zijne liefde en trouw als echtgenoot, dat hij zich nog met jufvrouw Bucket bezig houdt. "Zijt gij daar, mijne helpster?" prevelt hij. "En onze inwoonster bij u. Ik let wel op u, jufvrouw Bucket. Ik hoop, dat het goed staat met uwe gezondheid, lieve."

Verder spreekt Bucket geen woord, maar blijft met zeer opmerkzame oogen zitten, tot de gekiste bewaarder van adellijke geheimen naar beneden wordt gedragen. — Waar zijn nu al die geheimen? Bewaart hij ze nog? Zijn zij met hem medegevlogen op die onverwachte reis? — en tot de stoet in beweging geraakt en Bucket andere voorwerpen voor de oogen krijgt. Daarna zet hij zich op zijn gemak om een eindje te rijden, en let op de uitmonstering der rijtuigen, voor het geval, dat die kennis hem soms mocht te pas komen.

Een aanmerkelijk contrast tusschen mijnheer Tulkinghorn, in zijne donkere koets opgesloten, en Bucket in de zijne. Tusschen de onbeduidende roode vlek van die kleine wond, welke den een in dien vasten slaap heeft gedompeld, waarin hij zoo zwaar over de straatsteenen schokt, en het smalle bloedspoor, dat den ander zoo wakker houdt! Maar dit gaat beide nu niet aan; geen van beiden denken zij daarom.

Bucket rijdt op zijn gemak met den stoet mede en stapt stil uit de koets, wanneer de gelegenheid, die hij te voren berekend heeft, zich daartoe aanbiedt. Hij begeeft zich naar de woning van Sir Leicester Dedlock, waar hij tegenwoordig zoo goed als thuis is, waar hij op alle uren naar believen komt en heengaat, waar hij altijd welkom is, waar men veel werk van hem maakt, waar hij al de bedienden kent en met een glans van geheimzinnige grootheid rondwandelt.

Hij behoeft niet te schellen of aan te kloppen. Hij heeft zich een sleutel laten verschaffen en kan naar welgevallen binnengaan. Terwijl hij het voorhuis doorgaat, bericht hem Mercurius: "Hier is nog een brief voor u, mijnheer Bucket, met de post gekomen," en geeft hem dien over. — "Zoo, nog een brief?" zegt Bucket.

Indien Mercurius misschien eene stille nieuwsgierigheid naar Bucket's brieven mocht koesteren, is deze de man niet om die nieuwsgierigheid te bevredigen. Bucket ziet hem aan alsof zijn gezicht een verschiet was van eenige mijlen lengte, en hij dat op zijn gemak beschouwde.

"Hebt ge toevallig ook eene snuifdoos bij u?" zegt Bucket.

Ongelukkig snuift Mercurius niet.

"Zoudt ge mij dan toch geen snuifje kunnen bezorgen?" zegt Bucket. "Als het u belieft. Het komt er niet op aan welke snuif; ik zie niet bijzonder op de soort. Gij zult mij pleizier doen."

Nadat hij op zijn gemak een snuifje heeft genomen uit eene doos, daartoe van den een of ander beneden geleend, en de snuif met veel vertooning van aandacht, eerst met den eenen en dan met den anderen kant van den neus, heeft geproefd, zegt Bucket zeer ernstig, dat het de echte soort is, en gaat met den brief in de hand heen.

Hoewel hij nu, terwijl hij naar boven stapt en de kleine bibliotheek, achter de groote, opzoekt, het gezicht zet van iemand, die gewoon is dagelijks eenige dozijnen brieven te ontvangen, is het toch de waarheid, dat hij nooit in zijn leven drukke briefwisseling heeft gehouden. Hij is geen vlug schrijver, want hij vat de pen bijna eveneens als den staf, dien hij altijd in zijn zak heeft, en hij moedigt nooit iemand aan om hem te schrijven, daar hij dit voor eene veel te lompe manier houdt om teedere zaken te behandelen. Verder ziet hij dikwijls bezwarende brieven als bewijzen aanvoeren, hetgeen hem aanleiding geeft om te bedenken, dat het schrijven daarvan eene domheid was. Om deze redenen heeft hij, hetzij als afzender of ontvanger, zeer weinig met brieven uitstaan. En toch heeft hij er nu binnen de laatste vier en twintig uren een half dozijn ontvangen.

"En deze," zegt Bucket, terwijl hij den brief op de tafel uitspreidt, "is van dezelfde hand en bestaat uit dezelfde twee woorden."

Welke twee woorden?

Hij gaat naar de deur, draait den sleutel in het slot om, opent zijne portefeuille (voor velen een boek des noodlots,) legt een anderen brief er naast, en leest in beiden, met groote letters geschreven: "LADY DEDLOCK."

"Ja, ja," zegt Bucket. "Maar ik had ook zonder deze naamlooze inlichtingen het geld wel kunnen verdienen."

Nadat hij de brieven in zijn boek des noodlots heeft geborgen, opent hij de deur weder, juist bijtijds om zijn middagmaal in te laten, dat hem op een welbeladen bak wordt gebracht, met eene flesch sherry er bij. In vriendschappelijke kringen, waar hij zich geen bedwang behoeft aan te doen, merkt Bucket dikwijls aan, dat een mondje vol ouden sherry hem beter smaakt dan iets anders, dat men hem kan voorzetten. Hij vult dus zijn glas, smakt met de lippen nadat hij het geledigd heeft en zet zich aan zijn maaltijd, toen hem een denkbeeld invalt.

Bucket opent zachtjes de deur van het aangrenzende vertrek en kijkt binnen. De biblio-

theek is ledig, en het vuur is bijna uitgebrand. Nadat Bucket's oog als eene uitgelatene duif in de kamer heeft rondgefladderd, strijkt het op eene tafel neer, waarop de aangekomene brieven gewoonlijk worden neergelegd. Verscheidene brieven voor Sir Leicester liggen daarop. Bucket nadert en bezichtigt de adressen. "Neen," zegt hij, "er is er geen van die hand. Ik ben de eenige, aan wien men schrijft. Ik kan er Sir Leicester morgen van spreken."

Hij gaat weder zitten, houdt een smakelijken maaltijd, en nadat hij een kort dutje heeft gedaan, wordt hij naar het salon geroepen. Sir Leicester heeft hem daar reeds eenige avonden bij zich laten komen, om te vragen of hij iets te berichten heeft. De flauwe neef (zeer afgemat van de begrafenis) en Volumnia zitten daar insgelijks.

Bucket maakt drie duidelijk verschillende buigingen voor deze drie personen. Eene buiging van hulde voor Sir Leicester, eene buiging van galanterie voor Volumnia, en eene buiging van herkenning voor den flauwen neef, tot wien deze buiging op eene luchtige manier zegt: "Gij houdt wel eens van een pleiziertje, en wij kennen elkander." Na deze drie proefjes van zijn tact wrijft Bucket in zijne handen.

"Hebt ge mij iets nieuws mede te deelen, officier?" zegt Sir Leicester. "Verlangt ge mij ook afzonderlijk te spreken?" — "Neen — van avond niet, Sir Leicester Dedlock, baronet." — "Omdat mijn tijd," vervolgt Sir Leicester, "geheel ter uwer beschikking staat, als ik daarmede iets kan toebrengen om de geschondene majesteit der wet te handhaven."

Bucket knikt eens en werpt een blik naar Volumnia, met haar rouge en haar parelsnoer, als wilde hij met allen eerbied zeggen: "Ik verzeker u, dat gij eene bevallige dame zijt. Ik heb er honderden gezien, die er op uwe jaren zoo goed niet uitzagen."

De schoone Volumnia, misschien niet geheel onbewust van den invloed harer bekoorlijkheden, staakt hare taak om driehoekige briefjes te schrijven, en verschikt peinzend haar parelsnoer. Bucket taxeert bij zich zelven de waarde van dat sieraad en acht het niet onwaarschijnlijk, dat zij verzen schrijft.

"Indien ik u nog niet," vervolgt Sir Leicester, "op de nadrukkelijkste manier bezworen heb, officier, om in dit gruwelijke geval al uwe bekwaamheid in te spannen, wensch ik bijzonder deze gelegenheid waar te nemen, om dat mogelijke verzuim te herstellen. Ontzie geene onkosten. Ik ben bereid om die allen te dragen. Gij kunt er voor de zaak, die gij ondernomen hebt, geen maken, die ik een oogenblik aarzelen zal te vergoeden."

Bucket maakt wederom de Sir Leicester toekomende buiging, als eene erkentenis van zijne mildheid.

"Mijn gemoed," vervolgt Sir Leicester, met oprechte warmte, "is, gelijk gij wel denken kunt, na die duivelachtige gebeurtenis nog niet weder in de gewone stemming gekomen, en van avond is het vooral vol verontwaardiging, nadat ik de smart heb gehad om het stoffelijk overschot van een getrouw en ijverig dienaar grafwaarts te geleiden."

Sir Leicester's stem beeft en er staan tranen in zijne oogen; de beste aandoeningen, waarvoor zijn gemoed vatbaar is, zijn opgewekt.

"Ik verklaar," zegt hij, "ik verklaar plechtig, dat het mij, zoolang deze misdaad niet ontdekt en volgens recht en wet gestraft is, bijna te moede is, alsof er eene vlek op mijn eigen naam was geworpen. Een man, die een groot gedeelte van zijn leven, die zelfs den laatsten dag van dat leven aan mij heeft toegewijd, een man, die gedurig aan mijne tafel heeft gezeten en onder mijn dak geslapen, gaat van mijn huis naar het zijne en wordt binnen een uur na dat hij mijn huis heeft verlaten neergeveld. Ik weet niet, of hij niet misschien van mijn huis af gevolgd is, in mijn huis bespied is, of hij zelfs niet door zijne betrekking tot mijn huis het eerst de aandacht heeft getrokken — waaruit men misschien heeft kunnen opmaken, dat hij rijker en over het geheel een persoon van meer belang was, dan zijn eigen bescheiden gedrag zou hebben aangeduid. Indien ik met mijne middelen, mijn invloed en mijne positie niet al de aanleggers van zulk eene misdaad aan het licht kan brengen, schiet ik te kort in het betoon mijner achting voor de nagedachtenis van dien man, en mijner trouw voor iemand, die mij altijd getrouw is geweest."

Terwijl hij met aandoening en ernst deze betuiging aflegt, en in de kamer rondziet alsof hij eene talrijke vergadering aansprak, ziet Bucket hem aan met een opmerkzamen ernst, waarin men, als deze gedachte niet al te vermetel was, een zweem van medelijden zou kunnen vinden.

"De plechtigheid van heden," vervolgt Sir Leicester, "een treffend bewijs van de achting, waarin mijn overleden vriend" (hij legt een nadruk op dat woord, want de dood wischt alle onderscheid van rang uit) "bij de bloem des lands heeft gestaan, heeft, zeg ik, den schok vernieuwd en verzwaard, dien deze gruwelijke en vermetele misdaad mij had toegebracht. Al ware het mijn broeder, die haar bedreven had, ik zou hem niet sparen."

Bucket ziet zeer ernstig. Volumnia merkt van den overledene aan, dat hij een heel lief en vertrouwd man was.

"Gij moet wel gevoelen, dat gij hem mist, jufvrouw," zegt Bucket troostend. "Hij kan niet anders dan gemist worden, dat is zeker."

Tot antwoord geeft Volumnia Bucket te ver-

staan, dat haar gevoelig hart vast voornemens is om het nooit, zoolang zij leeft, te boven te komen; dat hare zenuwen voor altijd een schok hebben gekregen, en dat zij geene de minste verwachting heeft van ooit weder te kunnen glimlachen. Intusschen vouwt zij een driehoekig briefje aan dien geduchten ouden generaal te Bath, waarin zij haar treurigen toestand beschrijft.

"Het moet eene teergevoelige vrouw een schok geven," zegt Bucket medelijdend; "maar het zal wel slijten."

Volumnia wenscht vooral te weten hoever men al gevorderd is; of men nu dien ijselijken oud-soldaat zal condamneeren, of hoe dat heeten mag? of hij ook medeplichtigen heeft gehad, of zooals de wet dat uitdrukt? en doet nog een aantal even onnoozele vragen.

"Wel, ziet ge, jufvrouw," antwoordt Bucket, terwijl hij zijn vinger in overredende beweging brengt — en zoo groot is zijne aangeborene galanterie, dat hij haast "liefje" had gezegd, "het is niet gemakkelijk die vragen zoo op het oogenblik te beantwoorden. Ik heb mij morgen, middag en avond met die zaak bezig gehouden, Sir Leicester Dedlock, baronet;" Bucket meent dezen ook in het gesprek te moeten betrekken, als eene hulde aan zijn rang. "Zonder een paar glazen sherry, geloof ik niet, dat ik mijn geest zoo had kunnen inspannen, als ik nu gedaan heb. Ik zou uwe vragen wel kunnen beantwoorden, jufvrouw; maar mijn plicht verbiedt mij dat. Sir Leicester Dedlock, baronet, zal zeer spoedig bekend gemaakt worden met al wat er is opgespoord. En ik hoop," hier ziet Bucket wederom ernstig, "dat hij het naar zijn genoegen zal vinden."

De flauwe neef hoopt, dat er maar iemand zal gehangen worden — tot een voorbeeld. Hij denkt, dat het tegenwoordig meer moeite inheeft om iemand te doen hangen, dan om iemand een post van tien duizend pond 's jaars te bezorgen. Maar er moet toch een voorbeeld gesteld worden — "beter een verkeerden op te hangen dan in het geheel niemand."

"Gij kent de wereld, mijnheer," zegt Bucket, met een blik, die dit gezegde tot een compliment maakt, "en gij kunt bevestigen wat ik deze dame gezegd heb. U behoef ik niet te zeggen, dat ik terstond aan het werk ben gegaan. Gij verstaat, wat men niet verwachten kan, dat eene dame verstaan zal. Vooral iemand van uw hoogen stand in de maatschappij, mejufvrouw," zegt Bucket, rood wordende van schrik, dat hij wederom haast "liefje" had gezegd. — "De officier, Volumnia," merkt Sir Leicester aan, "is getrouw aan zijn plicht en heeft volkomen gelijk." — "Zeer vereerd met uwe goedkeuring, Sir Leicester Dedlock, baronet," prevelt Bucket. — "Inderdaad, Volumnia," vervolgt Sir Leicester, "gij geeft geen goed voorbeeld met den officier zulke vragen te doen. Hij kan best over zijne eigene verantwoording oordeelen; hij handelt op zijne eigene verantwoording. En het past ons niet, die de wetten helpen maken, diegenen te belemmeren of te hinderen, die ze ten uitvoer leggen — of" (Sir Leicester zegt dit met zekere barschheid, want Volumnia wilde er op invallen eer hij zijn volzin welluidend ten einde had gebracht) "hare geschondene majesteit handhaven."

Volumnia verklaart met alle nederigheid, dat zij niet alleen (gelijk de ijlhoofdige jeugd harer sekse in het algemeen) hare nieuwsgierigheid tot verontschuldiging kan aanvoeren, maar dat zij zich waarlijk doodtreurt over het verlies van den lieven man, wien zij allen bejammeren.

"Zeer wel, Volumnia," antwoordt Sir Leicester. "Dan kunt gij niet te voorzichtig zijn."

Bucket neemt de nu volgende pauze waar, om zich weder te laten hooren.

"Sir Leicester Dedlock, baronet, ik heb er niet tegen om deze dame te zeggen, met uw verlof en onder ons, dat ik meen haast volledige bewijzen in handen te zullen hebben. De zaak is heel mooi geloopen, en het weinige, dat er nog aan de bewijzen ontbreekt, hoop ik binnen eenige uren in handen te krijgen." — "Het doet mij waarlijk veel genoegen dit te hooren," zegt Sir Leicester, "en het strekt u tot groote eer." — "Sir Leicester Dedlock, baronet," antwoordt Bucket, bijzonder ernstig, "ik hoop, dat het te gelijk mij tot eer zal strekken en iedereen reden tot tevredenheid geven. Als ik zeg, dat de zaak heel mooi is geloopen, jufvrouw, ziet ge wel," vervolgt hij, met een ernstigen blik naar Sir Leicester, "meen ik dat, op mijne manier beschouwd. Op andere manieren beschouwd, hebben zulke zaken altijd meer of minder iets leelijks en onaangenaams. Vreemde dingen in familiën komen wij somtijds te weten, jufvrouw; dingen, waarover gij waarlijk versteld zoudt staan."

Volumnia, met haar kinderlijk onnoozel gilletje, denkt dit ook wel.

"Ja, en zelfs in fatsoenlijke familiën, in aanzienlijke familiën, in groote familiën," zegt Bucket, wederom met een ernstigen blik ter zijde naar Sir Leicester. "Ik heb vroeger wel meer de eer gehad van in aanzienlijke familiën gebruikt te worden, en gij kunt u niet verbeelden — ik durf wel zoover gaan van te zeggen, dat zelfs gij u niet verbeelden kunt, mijnheer," daarmede richt hij zich tot den flauwen neef, "wat er al in omgaat."

De neef, die zich op de sofa ligt te vervelen, zegt geeuwende: "Wel te denken."

Sir Leicester, het nu tijd achtende om den officier weg te zenden, komt hier plechtstatig tusschenbeide met de woorden: "Zeer wel. Ik dank u!" en wuift te gelijk met de hand, waarmede hij niet alleen aanduidt, dat het gesprek

is afgeloopen, maar dat voorname familiën, als zij tot gemeenheden vervallen, de gevolgen maar moeten ondervinden. "Gij zult niet vergeten, officier," voegt hij er goedgunstig bij, "dat ik tot uwe beschikking ben, wanneer het u maar belieft."

Bucket (nog ernstig) vraagt of hij morgenochtend gelegen zou komen, ingeval hij dan zoover mocht gevorderd zijn als hij verwacht. Sir Leicester antwoordt: "Het is mij eveneens wanneer." Bucket maakt zijne drie buigingen en wil heengaan, wanneer hem een vergeten punt te binnen schiet.

"Mag ik vragen, apropos," zegt hij zacht, terwijl hij voorzichtig terugkomt, "wie dat plakkaat van de uitgeloofde belooning op de trap heeft laten ophangen?" — "Ik heb last gegeven om het daar op te hangen," antwoordt Sir Leicester. — "Zou het ook te vrijpostig wezen, Sir Leicester Dedlock, baronet, als ik vroeg waarom?" — "Volstrekt niet. Ik koos de trap als eene in het oog vallende plek in het huis. Ik begrijp, dat het al mijne bedienden niet te veel onder de oogen kan komen. Ik wensch hun een diep besef in te boezemen van het gruwelijke der misdaad, van mijn bepaald voornemen om die te doen straffen, en de zekerheid, waarmede de straf den schuldige zal achterhalen. Evenwel, officier, als gij, met uw beter doorzicht in de zaak, er iets tegen hebt..."

Bucket heeft er nu niets meer tegen; daar het plakkaat eens is opgehangen, is het beter, dat het niet wordt afgenomen. Na zijne drie buigingen herhaald te hebben, verwijdert hij zich, en sluit de deur op het oogenblik, dat Volumnia haar gilletje geeft, als inleiding tot de aanmerking, dat hij een charmant man is en iemand zoo akelig kan maken alsof hij het kamertje van Blauwbaard was.

Met zijne neiging tot gezelligheid en zijne geschiktheid om met alle standen om te gaan, staat Bucket weldra voor het vuur in het voorhuis — dat op dezen vroegen winteravond helder brandt — en bewondert Mercurius.

"Gij moet wel zes voet en twee duim halen?" zegt hij. — "Drie," zegt Mercurius. — "Zooveel? Maar gij zijt ook breed in proportie en schijnt dus zoo lang niet. Gij behoeft ook geene valsche kuiten te dragen. Zijt ge wel ooit model geweest?" Bucket vraagt dit, terwijl hij Mercurius met den onderzoekenden blik van een kunstenaar beschouwt.

Neen, Mercurius is nooit model geweest.

"Dat is jammer," zegt Bucket, "en een vriend van mij, een beeldhouwer, die nog wel eens lid van de Koninklijke Academie zal worden, zou u gaarne eene goede vereering geven om u te mogen afteekenen tot model voor een marmeren beeld. Mylady is uit, niet waar?" — "Naar een diner." — "Zij gaat haast alle dag uit, niet waar?" — "Ja." — "Niet te verwonderen!" zegt Bucket. "Zulk eene dame, zoo schoon en zoo elegant, is op een diner zoo goed als een versche citroen, een sieraad overal waar zij komt. Is uw vader in hetzelfde vak geweest als gij?"

Ontkennend antwoord.

"De mijne wel," zegt Bucket. "Mijn vader was eerst page, toen lakei, toen bottelier, toen hofmeester, toen kastelein. Hij was in zijn leven algemeen geacht en werd bij zijn dood algemeen betreurd. Met zijn laatsten adem zeide hij nog, dat hij er eene eer in stelde, dat hij gediend had. Ik heb een broeder in dienst — en een schoonbroeder. Heeft mylady een goed humeur?" — "Zoo goed als gij wel denken kunt," antwoordt Mercurius. — "Zoo," zegt Bucket. "Een beetje verwend? een beetje grillig? Och, wat kan men anders verwachten als zij zoo mooi zijn? En wij houden toch des te meer van haar, niet waar?"

Mercurius, met de handen in de zakken zijner korte broek, rekt met den glimlach van een galant man zijne welgeëvenredigde zijden beenen uit, en kan dit niet ontkennen. Daarop komt er eene koets aanrijden en wordt er geweldig aan de schel getrokken. "Spreek van engelen!" zegt Bucket. "Daar is zij!"

De deur wordt wijd opengezet en zij gaat het voorhuis door. Nog zeer bleek, is zij in den lichten rouw gekleed en draagt twee fraaie armbanden. Of de fraaiheid dier armbanden, of de fraaiheid harer armen, trekt bijzonder de aandacht van Bucket. Hij tuurt er met zekere gretigheid naar, en rinkelt met iets in zijn zak — kopergeld misschien.

Hem op eenigen afstand opmerkende, richt zij een vragenden blik tot den anderen Mercurius, die haar thuis gebracht heeft.

"Mijnheer Bucket, mylady."

Bucket buigt en komt voorwaarts, nadat hij zijn inspireerenden voorvinger even voorbij zijn mond heeft laten gaan.

"Wacht gij daar om Sir Leicester te spreken?" — "Neen, mylady, ik heb hem al gesproken." — "Hebt ge mij iets te zeggen?" — "Op het oogenblik niet, mylady." — "Hebt gij iets nieuws ontdekt?" — "Eenige kleinigheden, mylady."

Deze woorden worden slechts in het voorbijgaan gewisseld. Zij blijft bijna niet stilstaan, en zweeft nu alleen de trap op. Bucket, die onderaan staat, kijkt haar na, terwijl zij de treden beklimt, welke die oude man afkwam om naar zijn dood te gaan; voorbij moorddadige beeldgroepen, welker nagebootste wapenen hunne schaduw op den muur werpen; voorbij het gedrukte plakkaat, dat zij in het voorbijgaan even aanziet, en zoo verdwijnt.

"Zij is waarlijk eene mooie vrouw," zegt Bucket, naar Mercurius terugkomende. "Maar zij ziet er toch niet gezond uit."

Zij is ook niet heel gezond, onderricht Mercurius hem. Zij lijdt veel aan hoofdpijn.

Waarlijk? Dat is jammer. Veel wandelen, zou Bucket daarvoor aanraden.

"Wel, zij wandelt ook veel," antwoordt Mercurius. "Somtijds twee uren lang, als zij erge hoofdpijn heeft. Zelfs laat in den avond." — "Zijt ge stellig zeker, dat ge zes voet en drie duim haalt?" zegt Bucket. "Neem mij niet kwalijk, dat ik u een oogenblik in de rede val."

Daar is geen twijfel aan.

"Gij zijt zoo goed geproportioneerd, dat ik het niet zou gedacht hebben. Maar de soldaten van de lijfgarde, al houdt men ze voor heel knappe lui, zijn zoo schraal en smal. — Wandelt zij ook 's avonds laat? In den maneschijn zeker?"

O ja. Als de maan schijnt, namelijk. Dat spreekt van zelf. Wel zeker, dat spreekt van zelf. Beide zijn even beleefd en spraakzaam.

"Gij zult zelf niet veel wandelen, denk ik?" zegt Bucket. "Niet veel tijd daarvoor, zou ik meenen?"

En bovendien houdt Mercurius er niet van. Hij rijdt liever.

"O ja, dat maakt een verschil," zegt Bucket. "Nu ik mij bedenk, vervolgt hij, terwijl hij zijne handen warmt en genoeglijk in de vlam kijkt, "zij was juist op den avond toen dat gebeurde aan het wandelen." — "Ja, dat is ook zoo. Ik heb toen zelf den tuin aan den overkant voor haar opengedaan." — "En haar daar gelaten. Ja, dat weet ik. Ik heb het gezien." — "Hebt gij dat gezien?" zegt Mercurius. — "Zoo in de gauwigheid," antwoordt Bucket, "want ik ging toen eene tante bezoeken, die te Chelsea woont — twee deuren van de oude bollenbakkerij — de oude jufvrouw is al negentig jaar, ongetrouwd, en zit er warmpjes in. Zoo kwam ik toen juist voorbij. Laat eens zien, hoe laat kan het geweest zijn? Het was nog geen tien." — "Half tien." — "Gij hebt gelijk. Dat was het ook. En als ik mij niet bedrieg was mylady in een wijden zwarten mantel gemoffeld, met breede franje er aan?" — "Ja wel. Dat hebt ge wel gezien."

Bucket moet nu naar boven, om iets, dat hij onder handen heeft, af te doen; maar eerst moet hij Mercurius de hand geven uit erkentelijkheid voor zijn aangenaam onderhoud, en zou hij — dit is al wat hij vraagt — zou hij, als hij een half uurtje tijd heeft, dat wel aan dien beeldhouwer willen geven? Hij moest er eens over denken. Het zou tot wederzijdsch voordeel strekken.

LIV.

DE MIJN SPRINGT.

Door den slaap verkwikt, staat Bucket des morgens vroeg op en maakt zich gereed voor een drukken dag. Na zich met hulp van een schoon overhemd en een haarborstel wat te hebben opgeknapt — met welk laatste instrument hij, bij plechtige gelegenheden, de schrale lokken, die hem na een leven van strenge studie zijn overgebleven, gladstrijkt — zet hij zich, om naderhand met meer kracht aan het werk te kunnen gaan, aan een ontbijt van een paar lamskarbonaden, met brood, eieren en thee in evenredigheid. Na deze hartsterking gebruikt en zijn wijzen voorvinger geraadpleegd te hebben, draagt hij Mercurius in vertrouwen den last op, "om eens stilletjes aan Sir Leicester, baronet, te gaan zeggen, dat als hij voor mij klaar is, ik ook voor hem klaar ben." Op het ontvangen eener goedgunstige boodschap, dat Sir Leicester zich zal haasten met kleeden, en over tien minuten bij mijnheer Bucket in de bibliotheek komen, begeeft Bucket zich naar dat vertrek, en blijft, met den vinger tegen de kin, voor het vuur in de vlammende kolen staan turen.

Bucket is nadenkend, gelijk iemand, die een gewichtig werk te doen heeft, wel wezen mag, maar bedaard, gerust en zeker van zijne zaak. Naar de uitdrukking van zijn gezicht zou hij een vermaard whistspeler kunnen zijn, die om eene hooge som speelde en het spel in de hand had, maar wiens reputatie er van afhing, dat hij zijne kaarten, tot de laatste toe, op eene meesterlijke wijs uitspeelde. Bucket wordt in het minste niet verlegen of onrustig, wanneer Sir Leicester zich vertoont, maar houdt dien heer, terwijl hij langzaam naar zijn leuningstoel gaat, in het oog, met dien oplettenden ernst van gisteren, waarin men toen, als de gedachte niet al te vermetel was, een zweem van medelijden had kunnen vinden.

"Het spijt mij, dat ik u heb laten wachten, officier, maar ik ben van morgen wat later dan gewoonlijk opgestaan. Ik ben niet wel. De aandoening en verontwaardiging, die ik in de laatste dagen niet heb kunnen smoren, zijn mij te sterk geweest. Ik ben onderhevig aan — de jicht;" tegen iemand anders zou hij dit niet zoo ronduit gezegd hebben, maar hij ziet duidelijk, dat Bucket alles wel weet, "en de laatste omstandigheden hebben mij eene nieuwe vlaag berokkend."

Terwijl hij zich met eenige moeite en een pijnlijk gezicht neerzet, komt Bucket wat nader, en blijft staan met een van zijne groote handen op de tafel.

"Ik weet niet, officier," hervat Sir Leicester, naar hem opziende, "of gij verlangt, dat wij

alleen zullen zijn; maar dat zal wezen gelijk het u belieft. Zoo ja, het is mij ook wel. Zoo niet, dan zou het Miss Dedlock interesseeren..." — "Ik moet zeggen, Sir Leicester Dedlock, baronet," antwoordt Bucket, en houdt zijn hoofd overredend op zijde, terwijl zijn voorvinger als eene oorbel aan zijn eene oor hangt, "wij kunnen voor dezen keer niet beter dan geheel alleen zijn. Gij zult terstond zelf begrijpen, dat wij niet beter dan geheel alleen kunnen zijn. Onder alle omstandigheden kan eene dame, en vooral eene dame van zulk een hoogen rang als Miss Dedlock, mij niet anders dan aangenaam zijn; maar mij zelven er buiten gelaten, moet ik de vrijheid nemen van u te verzekeren, dat wij niet beter dan geheel alleen kunzijn." — "Dat is genoeg." — "Ik was zelfs op het punt, Sir Leicester Dedlock, baronet," hervat Bucket, "om u verlof te vragen om de deur op het slot te draaien." — "Zeer gaarne."

Bucket neemt zeer zacht en behendig de door hem gemelde voorzorg, en laat zich zelfs, alleen uit gewoonte, even op ééne knie zinken, om den sleutel zoodanig in het slot te laten zitten, dat niemand van buiten door het sleutelgat kan kijken.

"Sir Leicester Dedlock, baronet, ik heb u gisteravond gezegd, dat er nog maar zeer weinig aan mijne bewijzen ontbrak. Ik ben nu zooveel verder gekomen en heb volledige bewijzen in handen." — "Tegen dien soldaat?" — "Neen, Sir Leicester Dedlock, baronet, niet tegen dien soldaat."

Sir Leicester ziet hem verbaasd aan en zegt: "Maar de man is toch in hechtenis?"

Bucket antwoordt, na eene korte poos van stilte: "Het was eene vrouw."

"Goede Hemel!" roept Sir Leicester uit en laat zich achterover in zijn stoel zakken. — "Nu, Sir Leicester Dedlock, baronet," begint Bucket, eenigszins voorovergebogen voor hem staande, met de eene hand uitgespreid op de tafel, en den voorvinger der andere in druk gebruik, "is het mijn plicht u voor te bereiden op een samenloop van omstandigheden, die u misschien, of ik mag wel zeggen, die u zeker een schok zullen geven. Maar, Sir Leicester Dedlock, baronet, gij zijt een edelman; en ik weet wat een edelman is en waartoe een edelman in staat is. Een edelman kan een schok, als het niet anders is, moedig en standvastig dragen. Een edelman kan zich voornemen om voor een slag, hoe zwaar hij bijna ook wezen mag, pal te blijven staan. Neem u zelven maar tot voorbeeld, Sir Leicester Dedlock, baronet. Als u een slag treft denkt gij natuurlijk aan uwe familie. Gij vraagt u zelven, hoe zouden al uwe voorvaderen, tot aan Julius Cesar toe — om nu maar niet verder te gaan — dien slag hebben gedragen; gij herinnert er u een aantal, die zich goed zouden hebben gehouden, en om hunnentwil en de eer der familie houdt gij u ook goed. Dat is de manier, waarop gij redeneert, en dat is de manier, waarop gij handelt, Sir Leicester Dedlock, baronet."

Sir Leicester, achterover in zijn stoel gezonken en de armleuningen vasthoudende, zit hem met een versteend gezicht aan te staren.

"En nu ik u zoover heb voorbereid, Sir Leicester Dedlock," vervolgt Bucket, "moet ik u nog verzoeken, het u geen oogenblik aan te trekken, dat dit of dat tot mijne kennis is gekomen. Ik weet zooveel van zoovele personen, aanzienlijken en geringen, dat het niets beteekent of ik wat meer of wat minder weet. Ik geloof niet, dat er een geval zou kunnen plaats hebben, dat mij kon verwonderen; en als dit of dat geval heeft plaats gehad, maakt het niets uit of ik het weet; daar alle mogelijke gevallen (als ze maar niet deugen) volgens mijne ondervinding toch al waarschijnlijk zijn. Wat ik u dus zeg, Sir Leicester Dedlock, baronet, is dat gij u maar volstrekt niet verdrietig of moeielijk moet maken, omdat ik iets van uwe familiezaken weet." — "Ik dank u voor uwe voorbereiding," antwoordt Sir Leicester, na eene poos van stilte, zonder hand, voet of eene spier van zijn gezicht te bewegen, "die ik hoop, dat onnoodig zal zijn, hoewel ik het welmeenende er van wel wil erkennen. Wees zoo goed om voort te gaan — en ook" (Sir Leicester schijnt in de schaduw zijner gestalte weg te krimpen) "en ook om te gaan zitten, als gij er niet tegen hebt."

Niet het minste. Bucket krijgt een stoel en verkleint zijne schaduw.

"Nu, Sir Leicester Dedlock, baronet," zegt hij, "na eene korte voorafspraak, kom ik tot de zaak. Lady Dedlock...."

Sir Leicester richt zich in zijn stoel op en staart hem woest en gramstorig aan. Bucket gebruikt zijn vinger om hem tot kalmte te brengen.

"Lady Dedlock, ziet ge, is algemeen bewonderd. Dat is mylady — algemeen bewonderd," zegt Bucket. — "Het zou mij veel aangenamer zijn, officier," antwoordt Sir Leicester, stijfjes, "als mylady's naam geheel buiten dit gesprek kon worden gelaten." — "Mij ook, Sir Leicester Dedlock, baronet, maar — dat is onmogelijk." — "Onmogelijk?"

Bucket schudt zijn onverbiddelijk hoofd.

"Sir Leicester Dedlock, baronet, dat is geheel onmogelijk. Wat ik te zeggen heb, betreft juist mylady. Zij is de spil, waarop alles draait." — "Officier," zegt Sir Leicester, met gloeiende oogen en bevende lippen, "gij kent uw plicht. Doe uw plicht, maar hoed u, dat gij dien niet te buiten gaat. Ik zou dat niet toelaten. Ik zou dat niet dulden. Dat gij mylady's naam in deze zaak betrekt, blijft tot uwe verantwoording — tot uwe verantwoording. Mylady's naam is geen

naam, waarmede gemeene lieden spel mogen drijven." — "Sir Leicester Dedlock, baronet, ik zeg wat ik moet zeggen, en niets meer." — "Ik hoop, dat het zoo blijken mag. Zeer wel. Ga voort. Ga voort, mijnheer."

Met een blik op de toornige oogen, die hem nu vermijden, en op de toornige gedaante, die zich poogt stil te houden en toch van het hoofd tot de voeten beeft, zoekt Bucket met zijn voorvinger den weg om voort te gaan, en vervolgt, zeer zacht sprekende:

"Sir Leicester Dedlock, baronet, het is nu mijn plicht u te zeggen, dat de overledene mijnheer Tulkinghorn lang verdenkingen ten aanzien van Lady Dedlock had gekoesterd." — "Als hij mij daarvan iets had laten bespeuren, mijnheer — hetgeen hij nooit heeft durven doen — zou ik hem zelf hebben doodgeschoten!" roept Sir Leicester uit, en geeft met de vlakke hand een slag op de tafel. Maar in de volle woede van dat gebaar stuit hij zich zelven, als het ware versteend door den vasten blik van Bucket, wiens voorvinger langzaam heen en weder gaat, en die met eene mengeling van gerustheid en geduld zijn hoofd schudt. — "Sir Leicester Dedlock, baronet, de overledene mijnheer Tulkinghorn was slim en achterhoudend, en wat hij in het begin eigenlijk van zins was durf ik niet wel zeggen. Maar uit zijn eigen mond weet ik, dat hij reeds lang geleden vermoedde, dat Lady Dedlock, door het zien van zeker schrift — hier in dit zelfde huis, en terwijl gij zelf, Sir Leicester Dedlock, er bij waart — had ontdekt, dat zeker voor dood gehouden persoon nog in diepe armoede leefde. Die persoon was, voordat zij met u geëngageerd werd, haar minnaar geweest, en had haar man behooren te zijn;" Bucket houdt hier op en herhaalt nog eens langzaam en met nadruk, "had haar man behooren te zijn; daaraan is niet te twijfelen. Ik weet uit zijn eigen mond, dat hij, toen die persoon kort daarop stierf, vermoedde dat Lady Dedlock, alleen en in het geheim, zijne ellendige woning en zijn even ellendig graf was gaan bezoeken. Door mijne eigene navraag en mijne eigene ooren en oogen ben ik te weten gekomen, dat Lady Dedlock dit werkelijk heeft gedaan, in de kleeding van hare kamenier; want

"KUNT GIJ HEM TOT EEN HOOGHARTIG EDELMAN MAKEN?..... DIE ARME DUPE!"
(blz. 369).

de overledene mijnheer Tulkinghorn gebruikte mij om mylady in te rekenen — als gij niet kwalijk neemt, dat ik die onder ons gewone uitdrukking gebruik, en ik rekende haar ook in zooverre geheel in. Ik confronteerde de kamenier, in de kamer van mijnheer Tulkinghorn, met een getuige, die Lady Dedlock's gids was geweest, en er kon geen zweem van twijfel bestaan, of zij had de kleeren van die kamenier gedragen, zonder dat deze het wist. Voor deze onaangename ontdekkingen, Sir Leicester Dedlock, heb ik u gisteren al eenigszins willen voorbereiden door te zeggen, dat er somtijds zelfs in voorname familiën zeer vreemde dingen gebeuren. Dat alles en nog meer is in uwe eigene familie gebeurd, en dat wel aan en door uwe eigene vrouw. Ik ben van meening, dat mijnheer Tulkinghorn deze nasporingen tot aan het uur van zijn dood heeft voortgezet; en dat hij en Lady Dedlock zelfs juist op dien avond hooge woorden over de zaak hadden. Vraag gij zelf maar aan Lady Dedlock, of zij, nadat hij haar hier verlaten had, niet zelve naar zijne kamers is gegaan, met voornemen om hem nog iets verder te zeggen, en of zij toen geen wijden zwarten mantel met breede franje omhad."

Sir Leicester zit als een steenen beeld den onbarmhartigen vinger aan te staren, die hem het levensbloed uit het hart tapt.

"Vraag dat maar aan mylady, Sir Leicester Dedlock, baronet, uit naam van mij, inspecteur Bucket, van de geheime politie. En als mylady zwarigheid maakt om het te bekennen, zeg haar dan maar, dat het niet baat; dat inspecteur Bucket het wel weet, en weet, dat zij den soldaat (gelijk gij hem noemt, hoewel hij niet meer in dienst is) op de trap is voorbijgekomen, en weet, dat zij hem ook wel heeft gezien. En waarom, Sir Leicester Dedlock, baronet, vertel ik u nu dit alles?"

Sir Leicester, die zijn gezicht met zijne handen heeft bedekt, slaakt een kermenden zucht, en verzoekt hem om een oogenblik te wachten. Weldra neemt hij zijne handen weg, en bewaart zoodanig zijne deftigheid en uiterlijke kalmte, hoewel zijn gezicht even weinig kleur heeft als zijne witte haren, dat hij Bucket zeker ontzag inboezemt. Hij heeft iets straks en verstijfds in zijn gezicht, boven en behalve zijne gewone trotschheid; en spoedig ontdekt Bucket eene buitengewone langzaamheid in zijne spraak, en nu en dan eene zonderlinge moeielijkheid om te beginnen, die hem onverstaanbare klanken doet voortbrengen. Met zulke klanken verbreekt hij nu zijn stilzwijgen; maar weldra bedwingt hij zich genoegzaam om te zeggen, dat hij niet begrijpt waarom iemand, zoo getrouw en ijverig als wijlen Mijnheer Tulkinghorn, hem niets van die smartelijke, die bedroevende, die onverwachte, die overstelpende ontdekkingen zou hebben medegedeeld.

"Wederom, Sir Leicester Dedlock, baronet," antwoordt Bucket, "staat het aan mylady om dat op te helderen. Vraag het haar maar, als gij het goedvindt, uit naam van inspecteur Bucket van de geheime politie. Gij zult bevinden, of ik moet mij zeer vergissen, dat wijlen mijnheer Tulkinghorn voornemens was om u alles mede te deelen, zoodra hij het daartoe rijp genoeg achtte, en verder, dat hij dit mylady had te kennen gegeven. Misschien zou hij het u wel op denzelfden ochtend geopenbaard hebben, toen ik het lijk hielp schouwen. Gij weet nu nog niet, Sir Leicester Dedlock, baronet, wat ik over vijf minuten zal gaan zeggen en doen; en als ik nu werd weggeblazen, zoudt gij u ook kunnen verwonderen waarom ik het niet gedaan had; begrijpt gij dat niet?"

Het is waar. Sir Leicester smoort, met tamelijk veel moeite, die lastige geluiden, en zegt: "het is waar."

Op dit oogenblik hoort men in het voorhuis een tamelijk hevig gerucht van stemmen. Bucket gaat, na even geluisterd te hebben, naar de deur, opent die zachtjes, en luistert weder. Daarna haalt hij zijn hoofd weder binnen en fluistert haastig maar bedaard: "Sir Leicester Dedlock, baronet, die ongelukkige familiezaak heeft lucht gekregen, gelijk ik wel gedacht had, dat zij kon; daar wijlen mijnheer Tulkinghorn zoo onverwacht is afgesneden. Om ze nog te kunnen smoren, moeten die lieden, die nu met uwe knechts staan te haspelen, binnengelaten worden. Zoudt gij er tegen hebben — voor de eer der familie — om er stil bij te blijven zitten terwijl ik hen inreken? En zoudt gij dan even willen knikken, als ik u een wenk daartoe geef?"

Sir Leicester antwoordt onduidelijk: "Officier, doe wat gij kunt, doe wat gij kunt!" en Bucket sluipt, met een knikje en een voorzichtig gekromden voorvinger, naar het voorhuis, waar de stemmen spoedig wegsterven. Het duurt niet lang of hij komt terug, gevolgd door twee gepoeierde Mercurius'en, die tusschen hen in een stoel dragen, waarop een ineengezakt oud man zit. Een ander man en twee vrouwen komen achteraan. Bucket wijst op eene vriendelijke en luchtige manier waar de stoel moet worden neergezet, zendt de Mercurius'en weg en sluit de deur weder. Sir Leicester ziet deze schennis van zijn heiligdom met ijskoud starende oogen aan.

"Gij zult mij misschien wel kennen, heeren en dames," zegt Bucket op een vertrouwelijken toon. "Ik ben inspecteur Bucket van de geheime politie; die ben ik; en dit," daarbij laat hij den top van zijn handigen staf uit zijn borstzak kijken, "is mijne volmacht. Gij hadt Sir Leicester Dedlock, baronet, willen spreken. Welnu, daar ziet gij hem; en gij moogt wel onthouden, dat niet iedereen zulk eene eer te

beurt valt. Gij, oude heer, heet Smallweed. Zoo is uw naam, dat weet ik wel." — "Welnu, en gij hebt nooit iets kwaads van dien naam gehoord!" roept grootvader Smallweed met eene luide, schelle stem. — "Gij weet bij geval niet waarom het varken geslacht werd, doet ge wel?" hervat Bucket, met een strakken blik, maar zonder uit zijn humeur te geraken. — "Neen." — "Wel, het werd juist geslacht omdat het zoo'n harde keel opzette," zegt Bucket. "Pas op, dat het u ook niet zoo gaat, want dat zou jammer van u zijn. Gij zijt toch niet gewend met dooven te spreken, zijt gij wel?" — "Ja," snauwt grootvader Smallweed, "mijne vrouw is doof." — "Dat is dan de reden, dat gij uwe stem zoo hoog inzet. Maar daar zij juist niet hier is, moest gij haar eenige tonen lager zetten, dat zal mij niet alleen aangenaam zijn, maar ook u meer eer doen," zegt Bucket. "Die andere heer is een preeker van beroep, naar ik meen?" — "Zijn naam is Chadband," zegt grootvader Smallweed, die voortaan veel zachter spreekt. — "Ik heb eens een vriend van dien naam gehad," hervat Bucket, zijne hand aanbiedende, "en daarom hoor ik hem altijd gaarne. Jufvrouw Chadband, zonder twijfel?" — "En jufvrouw Snagsby," zegt grootvader Smallweed. — "Haar man heeft een kantoorwinkel en is een boezemvriend van mij," laat Bucket hierop volgen. "Ik houd zooveel van hem alsof hij mijn broeder was. — Wat is er nu aan de hand?" — "Meent gij om welke reden wij hier zijn gekomen?" vraagt grootvader Smallweed, eenigszins verbluft door deze plotselinge wending van het gesprek. — "Och, gij weet wel wat ik meen. Laten wij hier, in tegenwoordigheid van Sir Leicester Dedlock, baronet, hooren waar het op neerkomt. Kom aan!"

Grootvader Smallweed wenkt Chadband en fluistert eene poos met hem. Eindelijk zegt Chadband, die al het vet uit zijne handpalmen schijnt te willen persen, hardop: "Ja, gij het eerst," en gaat weder naar zijne vorige plaats.

"Ik ben een cliënt en vriend van mijnheer Tulkinghorn geweest," kraait grootvader Smallweed nu. "Ik heb lang zaken met hem gedaan. Ik was hem van dienst, en hij was mij van dienst. Krook, die dood is, was mijn schoonbroeder. Hij was de eigen broeder van eene satansche ekster — ik wil zeggen van mijne vrouw. Ik kwam in Krook's boedel. Ik zag al zijne papieren na. Ik liet ze allen voor mijne oogen opgraven. Er was een pakje brieven, dat een dooden inwoner van hem had toebehoord, weggestopt achter eene plank naast het bed van Lady Jane — het nest van zijne kat. Hij stopte allerlei dingen overal weg. Mijnheer Tulkinghorn wilde ze hebben en kreeg ze ook, maar ik had ze eerst doorgekeken. Ik ben een man van zaken, en gaf ze niet uit mijne handen zonder ze eerst door te kijken. Het waren brieven van het liefje van dien inwoner, en zij teekende zich Honoria. Dat is toch geen gewone naam, Honoria, niet waar? Er is toch geene dame hier in huis, die zich Honoria teekent, is er wel? Wel neen, dat denk ik niet! En niet met dezelfde hand misschien? Wel neen, dat denk ik niet!"

Hier krijgt grootvader Smallweed, te midden van zijne zegepraal, eene hoestbui, en moet afbreken om uit te roepen: "O Heere! Och hemeltje! Ik zal mij nog kapot hoesten."

"Als ge nu klaar zijt," zegt Bucket, na gewacht te hebben tot hij weer op adem is, "om tot iets te komen, waarbij Sir Leicester Dedlock, baronet, eenig belang heeft, zit hier die heer, zooals ge weet." — "Ben ik dan al niet daaraan gekomen, mijnheer Bucket?" roept grootvader Smallweed uit. "Heeft die heer dan geen belang daarbij? Niet bij kapitein Hawdon en zijne altijd liefhebbende Honoria, en hun kind op den koop toe? Nu dan, ik wil weten waar die brieven gebleven zijn. Daarbij heb ik belang, als Sir Leicester Dedlock er geen belang bij heeft. Ik wil weten waar zij zijn. Ik wil ze niet zoo stilletjes laten verdwijnen. Ik heb ze mijn vriend en solliciteur, mijnheer Tulkinghorn, overgegeven en aan niemand anders." — "Wel, hij heeft er u immers voor betaald, en dat rijkelijk ook," zegt Bucket. — "Dat kan mij niet schelen. Ik wil weten wie ze nu heeft. En ik zal u zeggen wat wij willen — wat wij hier allemaal willen, mijnheer Bucket. Wij willen, dat er meer moeite wordt gedaan om dien moord na te sporen. Wij weten wie er belang bij had, en gij hebt niet genoeg gedaan. Als George, die verloopen dragonder, er de hand in had, was hij maar een medeplichtige, en is hij er toe opgestookt. Gij weet zoo goed als iemand wat ik meen." — "Nu zal ik u ook wat zeggen," antwoordt Bucket, in een oogenblik geheel van toon veranderende en dicht naar hem toe komende, terwijl zijn voorvinger zekere toovermacht schijnt te verkrijgen. "Ik mag verdoemd zijn als ik door iemand op de wereld mijn werk zal laten bederven, of mij in de wielen rijden, of mij maar eene halve minuut vooruitloopen. Gij wilt, dat er meer moeite zal gedaan worden om de zaak na te sporen? Ei! Ziet gij deze hand, en denkt gij, dat ik den rechten tijd niet weet om haar uit te steken en ze op den arm te leggen, die dat schot heeft gericht?"

Zoo geducht is de macht van dien man, en zoo schrikkelijk duidelijk is het, dat dit geene ijdele grootspraak is, dat grootvader Smallweed zich begint te verontschuldigen. Bucket, zijne plotselinge gramschap weder afleggende, stuit hem daarin.

"De raad, dien ik u geef, is om uw hoofd niet over dien moord te breken. Dat is mijne

zaak. Lees de couranten maar, en het zal mij niet verwonderen als gij eerstdaags iets daarover er in vindt, als ge maar goed kijkt. Ik weet wat ik te doen heb, en dat is al wat ik van de zaak wil zeggen. Nu over die brieven. Gij wilt weten wie ze nu heeft. Dat wil ik u wel zeggen. Ik heb ze. Is dit het pakje?"

Grootvader Smallweed kijkt met gretige oogen naar het pakje, dat Bucket uit een verborgen zak van zijn rok haalt, en herkent het voor hetzelfde.

"Wat hebt ge nu verder te zeggen?" hervat Bucket. "Maar doe uw mond niet te wijd open, want dat staat u niet mooi." — "Ik wil vijfhonderd pond hebben." — "Wel neen; gij meent vijftig," zegt Bucket schertsend.

Het blijkt echter, dat grootvader Smallweed vijfhonderd meent.

"Gij moet weten, ik heb volmacht van Sir Leicester Dedlock, baronet, om over dit zaakje te onderhandelen, zonder evenwel iets toe te stemmen of te beloven," zegt Bucket, en Sir Leicester buigt werktuigelijk zijn hoofd; "en nu vraagt ge mij om een voorstel van vijfhonderd pond in bedenking te nemen. Dat is een onredelijk voorstel. Tweehonderd vijftig zou al erg genoeg zijn, maar toch beter dan zooveel. Zoudt ge niet liever tweehonderd vijftig zeggen?"

Grootvader Smallweed weet zeer zeker, dat hij dit liever niet wil.

"Laten wij dan mijnheer Chadband eens hooren," zegt Bucket. "Och Heere, hoe dikwijls heb ik mijn vriend, zijn naamgenoot, gehoord. Die was in alle opzichten zoo matig en bescheiden als ik ooit iemand gekend heb."

Aldus uitgenoodigd treedt Chadband voorwaarts, en nadat hij wat zoetsappig heeft geglimlacht en zijne handpalmen wat tegen elkander gewreven, spreekt hij als volgt:

"Mijne vrienden, wij zijn thans — Rachel, mijne vrouw, en ik — in de woningen der rijken en grooten. Waarom zijn wij thans in de woningen der rijken en grooten? Is het omdat wij genoodigd zijn? Omdat wij verzocht zijn om met hen feest te vieren, omdat wij verzocht zijn om met hen te juichen, omdat wij verzocht zijn om met hen op de luit te spelen, omdat wij verzocht zijn om met hen te dansen? Neen. Waarom zijn wij dan hier, mijne vrienden? Zijn wij in het bezit van een zondig geheim, en eischen wij koren, en wijn, en olie — of wat nagenoeg hetzelfde is — geld, om hetzelve te bewaren? Waarschijnlijk, mijne vrienden." — "Gij zijt een man van zaken, dat zijt ge," antwoordt Bucket, die zeer oplettend heeft geluisterd; "en dus zult ge nu ook gaan zeggen van welken aard uw geheim is. Gij hebt gelijk. Gij kunt niet beter doen." — "Laat ons dan, mijn broeder, in een geest van liefde daartoe overgaan," zegt Chadband, met een loozen blik. "Rachel, mijne vrouw, treed nader."

Jufvrouw Chadband, meer dan bereidwillig, treedt zooveel nader, dat zij haar echtgenoot op zijde duwt, en plaatst zich met een barschen, zuren glimlach tegenover Bucket.

"Daar gij dan wilt weten wat wij weten," begint zij, "zal ik het u zeggen. Ik heb jufvrouw Hawdon, mylady's dochter, helpen grootbrengen. Ik was in dienst bij mylady's zuster, die zeer gevoelig was voor de schande, welke mylady over haar gebracht had, en het er overal voor uitgaf, ook bij mylady zelve, dat het kind bij de geboorte was gestorven — wat ook h a a s t zoo was. Maar het leeft nog, en ik ken het." Met deze woorden en een lach, even bitter als de nadruk, dien zij op het woord mylady heeft gelegd, slaat zij hare armen over elkander en ziet Bucket onverbiddelijk aan. — "Ik denk," zegt deze, "dat gij wel eene banknoot van twintig pond of een presentje van ongeveer die waarde zult verwachten?"

Jufvrouw Chadband lacht hem uit en zegt, dat hij evengoed twintig stuivers kan bieden.

"Mijne vriendin, de lieve vrouw van den kantoorwinkelier," zegt Bucket, jufvrouw Snagsby met zijn vinger naderbij lokkende. "Wat mag wel u w e boodschap zijn, jufvrouw?"

Jufvrouw Snagsby wordt eerst door hare eigene tranen en jammerklachten verhinderd om te zeggen wat hare boodschap is; maar langzamerhand en op eene zeer verwarde manier komt het aan het licht, dat zij eene met mishandelingen overstelpte vrouw is, welke mijnheer Snagsby sedert langen tijd heeft bedrogen, verlaten en gepoogd in het duister te houden, en wier grootste troost in haar verdriet het medelijden van wijlen mijnheer Tulkinghorn is geweest, die, toen hij eens bij afwezigheid van haar meineedigen man in den winkel kwam, zooveel meewarigheid voor haar toonde, dat zij sedert gewoon werd hem al haar leed te gaan klagen. Alle menschen, blijkt het, de aanwezigen uitgezonderd, zijn tegen jufvrouw Snagsby's gemoedsrust saamgezworen. Daar is mijnheer Guppy, klerk bij Kenge en Carboy, die eerst zoo klaar was als de zon op den vollen middag, maar eensklaps zoo donker en geheimzinnig werd als de middernacht, zonder twijfel omdat mijnheer Snagsby hem had opgestookt en omgepraat. Daar is mijnheer Weevle, een vriend van mijnheer Guppy, die op eene geheimzinnige manier op eene kamer woonde, ook al om dezelfde duidelijk bewezene reden. Daar was Krook, daar was Nimrod, daar was Jo, alle drie dood, maar die er alle drie in betrokken waren. Waarin betrokken, geeft jufvrouw Snagsby niet duidelijk te kennen, maar zij weet, dat Jo mijnheer Snagsby's zoon was, zoo goed "alsof eene bazuin het haar gezegd had," en zij is mijnheer Snagsby nageloopen toen hij dien jongen voor het laatst ging bezoeken; en als hij zijn zoon niet was, waarom

ging hij dan? De eenige bezigheid van haar leven is sedert eenigen tijd geweest, mijnheer Snagsby overal na te loopen en alle verdachte omstandigheden samen te voegen — en geene omstandigheid had er ooit plaats, die niet zeer verdacht was, en zoo heeft zij haar doel, om haar ongetrouwen echtgenoot te betrappen en te beschamen, nacht en dag in het oog gehouden. Zoo is het gekomen, dat zij de Chadband's en mijnheer Tulkinghorn bij elkander bracht, en met mijnheer Tulkinghorn over de verandering van mijnheer Guppy praatte, en al de omstandigheden ontdekte, waarin de aanwezigen toevallig van ter zijde betrokken zijn; daar zij nog en altijd de baan volgt, die er op moet uitloopen om haar man geheel ten toon te stellen en eene echtscheiding te verkrijgen. Dit alles wil jufvrouw Snagsby, als eene zwaar mishandelde vrouw, als vriendin van jufvrouw Chadband, als toehoorderes van mijnheer Chadband en uit droefheid over wijlen mijnheer Tulkinghorn, hier onder het zegel des vertrouwens en zoo verward mogelijk verklaren en bevestigen, daar zij geen geld op het oog en geen ander plan of doel heeft dan het ééne reeds gemelde.

Terwijl zij deze redevoering uitspreekt, — en zij heeft vrij wat tijd daartoe noodig — gaat Bucket, die het geheim van jufvrouw Snagsby's opgewondenheid met een enkelen blik heeft doorzien, met zijn waarzeggenden vinger te rade, en vestigt verder al zijne aandacht op de Chadband's en grootvader Smallweed. Sir Leicester blijft onbeweeglijk zitten, met hetzelfde strakke gezicht; behalve dat hij een paar malen naar Bucket opziet, alsof deze officier de eenige van alle menschen was op wien hij zich nog verliet.

"Heel goed," zegt Bucket. "Nu heb ik u allen verstaan, en daar Sir Leicester Dedlock, baronet, mij volmacht heeft gegeven om deze kleinigheid in orde te brengen," (wederom buigt Sir Leicester werktuiglijk zijn hoofd) "kan ik u ook mijne meening zeggen. Ik wil niet van een komplot om geld af te persen spreken, omdat wij hier lieden zijn, die de wereld kennen, en wij gaarne alles in het vriendelijke schikken. Maar ik moet toch zeggen wat mij verwondert. Het verwondert mij namelijk, dat het u in het hoofd gekomen is om daar in het voorhuis leven te maken. Dat was tegen uw belang. Daar houd ik het voor." — "Wij wilden maar binnenkomen," brengt grootvader Smallweed tot verontschuldiging in. — "Natuurlijk, gij hebt maar willen binnenkomen," zegt Bucket, vriendelijk toestemmend; "maar dat een oud heer op uwe jaren — dien ik waarlijk eerwaardig noem, onthoud dat wel; wiens vernuft gescherpt is, daaraan twijfel ik niet, door het verlies van het gebruik zijner leden, waardoor al zijne levendigheid naar het hoofd moet stijgen — dat zulk een oud heer niet bedenkt, dat, als hij zulk eene zaak als deze niet zooveel mogelijk stilhoudt, zij hem geen penning meer waard kan zijn, dat is zoo vreemd! Gij ziet zelf wel, dat uw humeur u den baas heeft gespeeld; en zoo hadt ge haast u zelven gefopt," zegt Bucket, op een vriendelijk betoogenden trant. — "Ik zeide maar, dat ik niet wilde heengaan, zonder dat een van de knechts de boodschap aan Sir Leicester Dedlock overbracht," antwoordt grootvader Smallweed. — "Dat is het juist. Daarin speelde uw humeur u den baas. Houd het een andermaal beter in bedwang, en gij zult er geld mee verdienen. Zal ik nu schellen om u naar beneden te laten dragen?" — "Wanneer zullen wij meer hiervan hooren?" vraagt jufvrouw Chadband met barschheid. — "Daar hoor ik eene echte vrouw spreken! Uwe lieve sekse is altijd zoo nieuwsgierig!" antwoordt Bucket galant. "Ik zal het genoegen hebben van morgen of overmorgen eens aan te komen, en ook mijnheer Smallweed en zijn voorstel van tweehonderd vijftig niet vergeten." — "Vijfhonderd!" roept grootvader Smallweed. — "Ja wel! Nominaal vijfhonderd." Bucket heeft zijne hand reeds aan den scheltrekker. "Zal ik u nu, voor mij zelven en den heer des huizes, maar goedendag wenschen?" vraagt hij op een vriendelijk dringenden toon.

Daar niemand den moed heeft om iets hiertegen in te brengen, doet hij zulks, en het gezelschap vertrekt op dezelfde wijs als het gekomen is. Bucket laat het uit, en terugkomende zegt hij met een ernstig gezicht:

"Sir Leicester Dedlock, baronet, het staat aan u te overwegen of gij dit al of niet wilt afkoopen. Ik voor mij zou over het geheel maar raden om het te doen, en ik geloof, dat het tamelijk goedkoop zal kunnen gedaan worden. Gij begrijpt wel, dat kleine vinnige ding, die jufvrouw Snagsby, is aan alle kanten van de speculatie gebruikt, en heeft met dit en dat bij elkaar te brengen meer kwaad gedaan dan alsof zij het zoo gemeend had. Mijnheer Tulkinghorn, de overledene, hield al die paarden in het gareel, en had er ook naar zijn zin mee kunnen rijden, daar twijfel ik niet aan; maar hij werd op eens van den bok gehaald, en nu hebben zij de pooten over de strengen en trekt en rukt ieder naar zijn eigen zin. Zoo gaat het in de wereld. De kat is van huis en de muizen spelen den baas. Maar om nu op de schuldige te komen, die nog gearresteerd moet worden."

Sir Leicester schijnt wakker te worden, hoewel hij met zijne oogen wijd open heeft gezeten, en staart Bucket strak aan, terwijl deze op zijn horloge kijkt.

"De persoon, die gearresteerd moet worden, is nu hier in huis," vervolgt Bucket, zijn horloge met eene vaste hand en een ophelderend gezicht weder bij zich stekende, "en ik zal haar in

uwe tegenwoordigheid arresteeren. Spreek maar geen woord, Sir Leicester Dedlock, baronet, en blijf stil zitten. Er zal geheel geen gerucht of opschudding plaats hebben. Ik zal in den loop van den avond, als ge dat goedvindt, terugkomen, en mijn best doen om die ongelukkige familiezaak naar uw verlangen te schikken en alles stil te houden. Wees nu maar niet angstig, Sir Leicester Dedlock, baronet, voor de arrestatie, die zoo met een zal plaats hebben. De geheele zaak, van het begin tot het einde, zal u volkomen duidelijk worden gemaakt."

Bucket schelt, opent de deur, fluistert iets tegen Mercurius, sluit de deur weder en blijft met over elkander geslagene armen daarachter staan. Na eene gespannen verwachting van een paar minuten gaat de deur langzaam open en treedt eene Fransche jufvrouw binnen. Mademoiselle Hortense.

Zoodra zij in de kamer is slaat Bucket de deur dicht en plaatst zich met zijn rug daartegen aan. Dit onverwachte gerucht doet haar omkijken, en nu ziet zij voor het eerst Sir Leicester zitten.

"Ik vraag u wel excuus," prevelt zij haastig. "Zij zeiden mij, dat er niemand hier was."

Zij doet een stap naar de deur en komt vlak tegenover Bucket. Eene stuipachtige beweging vliegt over haar gezicht en zij wordt op eens doodsbleek.

"Dit is mijne inwoonster, Sir Leicester Dedlock, baronet," zegt Bucket, haar even toeknikkende. "Die Fransche jufvrouw heeft sedert eenige weken bij mij in huis gewoond." — "Wat kan dat Sir Leicester schelen, denkt gij, mijn engel?" zegt mademoiselle schertsend. — "Wel, mijn engel," antwoordt Bucket, "dat zullen wij zien."

Mademoiselle Hortense ziet hem aan met een gramstorigen blik, die langzamerhand in een schamperen glimlach overgaat. "Gij zijt zeer mysterieus. Zijt ge dronken?" — "Tamelijk nuchter, mijn engel," antwoordt Bucket. — "Ik kom zoo even met uwe vrouw in dit detestabele huis. Uwe vrouw laat mij alleen. Zij zeggen mij beneden, dat uwe vrouw hier is. Ik kom hier en uwe vrouw is niet hier. Wat moet die malligheid beduiden, zeg dan?" Mademoiselle zegt dit op een bedaarden toon, terwijl zij hare armen over elkander slaat, maar in hare bruine wangen is iets, dat als eene klok schijnt te tikken.

Bucket schudt alleen zijn vinger tegen haar.

"O mijn God, ge zijt gek geworden!" roept mademoiselle uit, en werpt met een lach het hoofd in den nek. "Laat mij door naar beneden, groot varken." En zij stampt dreigend met haar voet. — "Mademoiselle," zegt Bucket op een koelen maar vasten toon, "ga daar eens op de canapé zitten." — "Ik wil nergens op gaan zitten," antwoordt zij, heftig met haar hoofd knikkende. — "Mademoiselle," herhaalt Bucket, zonder eenige beweging te maken, behalve met zijn vinger, "ga daar eens op de canapé zitten." — "Waarom?" — "Omdat ik u arresteer, als beschuldigd van een moord; en dat behoeft u niet eens gezegd te worden. Nu wil ik voor eene vrouw wel beleefd wezen, als ik kan; maar als ik dat niet kan, moet ik grof zijn, en lieden nog grover dan ik staan voor de deur. Wat ik wezen zal hangt van u zelve af. Ik raad u dus als een vriend, dat gij oogenblikkelijk op de canapé gaat zitten."

Mademoiselle gehoorzaamt en zegt met eene gesmoorde stem, terwijl dat iets in hare wangen nog harder en sneller klopt: "Gij zijt een duivel."

"Ziezoo," vervolgt Bucket weltevreden, "nu zit ge op uw gemak en gedraagt u gelijk men van eene jonge jufvrouw van uw verstand zou verwachten. Ik zal u dus nog een raad geven, en dat is: praat niet te veel. Gij behoeft hier niets te zeggen, en gij kunt niet te weinig spreken. Kortom, hoe minder gij parleert, des te beter voor u." Bucket is zeer in zijn schik, dat hij haar dit zoo goed in het Fransch heeft beduid.

Mademoiselle zit, met die tijgerachtige trekking van haar mond, en terwijl hare zwarte oogen vonken schijnen te schieten, recht overeind en strak op de sofa. Zij heeft hare handen dicht geknepen — hare voeten insgelijks, zou men denken — en mompelt: "O gij Bucket, gij zijt een duivel!"

"Nu, Sir Leicester Dedlock, baronet," zegt Bucket, en van dat oogenblik af komt zijn vinger niet weder tot rust, "deze jufvrouw, die bij mij in huis woont, was in den tijd, waarvan ik u gesproken heb, mylady's kamenier; en behalve dat zij ten uiterste op mylady gebeten was, omdat zij door haar was bedankt...." — "Gelogen!" roept mademoiselle. "Ik heb mij zelve bedankt." — "Waarom luistert gij niet naar mijn raad?" antwoordt Bucket op een dringenden, bijna smeekenden toon. "Ik sta verbaasd over uwe onvoorzichtigheid. Gij zult zeker nog iets zeggen, dat tot uw nadeel gebruikt zal worden. Stoor u niet aan wat ik zeg, tot ik getuigenis tegen u afleg. Ik spreek nu niet tegen u." — "Bedankt nog al!" roept mademoiselle woedend uit. "Door mylady! Waarachtig, eene fraaie mylady. Ik zou mijne reputatie ruïneeren, door bij zulk eene infame mylady te blijven." — "Bij mijne ziel, ik verwonder mij over u," zegt Bucket berispend. "Ik dacht, dat gij Franschen eene beleefde natie waart, dat deed ik waarlijk. En hoor toch eene jufvrouw eens aangaan, en dat voor Sir Leicester Dedlock, baronet." — "Hij is een ellendige dupe!" roept mademoiselle. "Ik spuw op zijn huis, op zijn naam, op zijne bêtise," en telkens geeft zij daarvan blijk op het tapijt. "O, hij is een groot man! Wel zeker, superbe!

O hemel! Bah!" — "Welnu Sir Leicester Dedlock, baronet," hervat Bucket, "die fransche jufvrouw, die zich zoo weinig kan matigen, zette zich ook in het hoofd, dat zij eene aanspraak op mijnheer Tulkinghorn had verworven, door bij die gelegenheid, waarvan ik u gezegd heb, bij hem te komen, hoewel zij voor haar tijd en hare moeite ruim betaald werd." — "Gelogen!" roept mademoiselle. "Ik heb zijn geld geweigerd." — "Als gij dan parleeren wilt," merkt Bucket hierop aan, "moet gij de gevolgen maar afwachten. — Nu, Sir Leicester Dedlock, baronet," vervolgt hij, "of zij bij mij kwam inwonen met een bepaald voornemen om dat bedijf te plegen en mij dan te blinddoeken, kan ik niet beslissen; maar zij woonde reeds bij mij in dien tijd toen zij altijd om de woning van den overledene rondloerde om moeite met hem te zoeken, en ook een ongelukkig manneke, dat een kantoorwinkel houdt, eveneens vervolgde en plaagde." — "Gelogen," roept mademoiselle, "alles gelogen!" — "De moord werd gepleegd, Sir Leicester Dedlock, baronet, en gij weet onder welke omstandigheden. Nu verzoek ik u mij een paar minuten stipt met uwe aandacht te volgen. Ik werd geroepen en de zaak werd mij toevertrouwd. Ik examineerde de plaats, het lijk, de papieren en alles. Op inlichtingen, die ik ontving (van een klerk in hetzelfde huis), arresteerde ik George, dewijl men hem op den avond en zeer dicht bij den tijd van den moord daar had zien ronddwalen; en ook dewijl men hem bij vorige gelegenheden hooge woorden met den overledene had hooren hebben — hij hem zelfs gedreigd had, gelijk de getuige het opvatte. Als gij mij vraagt, Sir Leicester Dedlock, baronet, of ik van het begin af heb geloofd, dat George de moordenaar was, zeg ik u rondborstig: Neen; maar hij kon het toch wezen, en er was genoeg tot zijn bezwaar om het tot een plicht te maken hem te arresteeren. Let nu wel op!"

Terwijl Bucket zich met zekere opgewondenheid — opgewondenheid voor hem namelijk — vooroverbuigt en met een enkelen dreigenden zwaai van zijn vinger het vervolg zijner rede opent, vestigt Mademoiselle Hortense hare zwarte oogen op hem en klemt hare droge lippen vast op elkander.

"Ik ging dien avond naar huis, Sir Leicester Dedlock, baronet, en vond die jufvrouw bij mijne vrouw aan tafel. Zij had reeds toen zij pas aanzoek deed om bij ons te komen inwonen eene machtige vertooning van hare ingenomenheid met mijne vrouw gemaakt, maar dien avond nog meer dan ooit; kortom, zij overdreef het. Zij overdreef evenzoo hare achting en dat alles voor de betreurde nagedachtenis van wijlen mijnheer Tulkinghorn. En toen ik haar tegenover mij aan tafel zag zitten, met een mes in de hand, viel het mij op eens in, dat zij het gedaan had."

Mademoiselle is nauwelijks hoorbaar, terwijl zij door hare samengeklemde tanden en lippen heen prevelt: "Gij zijt toch een duivel."

"Waar was zij nu," vervolgt Bucket, "op den avond van den moord geweest? Zij was naar het theater geweest. Werkelijk was zij daar, gelijk ik naderhand bevonden heb, zoowel voor als na de daad geweest. Ik wist, dat ik met een geslepen klantje te doen had en dat het zeer moeielijk zou zijn bewijzen te bekomen; en ik spande haar een strik, gelijk ik nog nooit had gespannen, en deed een waagstuk gelijk ik nog nooit had gedaan. Ik overlegde alles bij mij zelven, terwijl ik onder het avondeten met haar praatte. Toen ik naar boven en naar bed was gegaan, stopte ik, daar ons huis klein is en deze jufvrouw scherpe ooren heeft, mijne vrouw het laken in den mond, opdat zij geen woord van verrassing zou laten hooren, en vertelde haar alles. — Liefje denk niet weder daaraan, of ik zal u de voeten en de enkels vastbinden." Bucket, aldus afbrekende, is zeer zacht bij mademoiselle gekomen en heeft zijne zware hand op haar schouder gelegd. — "Wat scheelt u nu?" vraagt zij hem. — "Denk er niet meer aan," antwoordt Bucket, met waarschuwenden vinger, "om uit het venster te springen. Dat is het wat mij scheelt. Kom! geef mij uw arm. Gij behoeft niet op te staan; ik zal naast u komen zitten. Geef mij nu maar uw arm. Ik ben een getrouwd man, en gij kent mijne vrouw. Geef mij dus uw arm maar."

Vruchteloos pogende hare droge lippen te bevochtigen, wil zij spreken, maar maakt slechts een pijnlijk geluid en gehoorzaamt.

"Zoo, nu is het weer goed. Sir Leicester Dedlock, baronet, ik zou de zaak nooit zoo ver hebben klaar gekregen, als ik mijne vrouw niet had gehad, die eene vrouw onder vijftig duizend — onder honderd vijftig duizend is. Om deze jonge jufvrouw des te geruster te maken heb ik na dien avond geen voet meer in ons huis gezet, hoewel ik in het brood en de melk zoo dikwijls met mijne vrouw correspondeerde als noodig was. Wat ik haar toefluisterde toen zij het laken in den mond had, was: "Beste, kunt gij haar gedurig van de wijs brengen met natuurlijke vertellingen van mijne vermoedens tegen George en dergelijke dingen? Kunt gij slaap en rust missen, en nacht en dag de wacht over haar houden? Kunt gij beloven: zij zal niets doen buiten mijn weten, zij zal mijne gevangene zijn zonder het te vermoeden, zij zal mij evenmin kunnen ontloopen als den dood, en haar leven zal mijn leven zijn en hare ziel mijne ziel, tot ik zeker weet of zij dien moord gepleegd heeft?" Mijne vrouw zeide, zoo goed als zij met het laken spreken kon: "Bucket, dat kan ik." En zij heeft ook braaf haar woord gehouden." — "Logens!" valt mademoiselle er op in. "Alles gelogen, mijn vriend." — "Sir Lei-

cester Dedlock, baronet, hoe is onder deze omstandigheden mijne berekening uitgekomen? Toen ik berekende, dat die onstuimige jufvrouw tot nieuwe overdrijvingen zou vervallen, had ik toen gelijk of niet? Ik had gelijk. Wat probeert zij verder? Schrik er niet van. Zij probeert den moord op mylady te werpen."

Sir Leicester staat van zijn stoel op en laat zich wankelend weder zakken.

"En zij werd daarin aangemoedigd door te hooren, dat ik altijd hier was, hetgeen haar opzettelijk gezegd werd. Doe nu die portefeuille van mij eens open, Sir Leicester Dedlock, als ik zoo vrij mag zijn van ze u toe te gooiën, en zie de brieven eens in, die mij gezonden zijn, ieder met de twee woorden "Lady Dedlock" er in. Open dezen brief aan u zelven geadresseerd, dien ik van morgen heb ontvangen, en lees daarin de drie woorden: "Lady Dedlock, Moordenaarster." Zulke brieven heeft het geregend. Wat zegt gij er nu van, dat mijne vrouw uit haar schuilhoek al die brieven door deze jufvrouw heeft zien schrijven? Wat zegt gij er van, dat zij binnen dit half uur de inkt en het papier, de afgescheurde halve blaadjes en zoo al meer in beslag heeft genomen? Wat zegt gij er van, dat zij elk van die brieven door deze jufvrouw zelve op de post heeft zien bestellen?" vraagt Bucket, zegepralend in het genie zijner gade.

Twee dingen zijn, terwijl Bucket het slot zijne rede nadert, bijzonder opmerkelijk. Vooreerst, dat hij ongemerkt zeker vreeselijk recht op mademoiselle schijnt te verkrijgen. Ten tweede dat zelfs de lucht, die zij inademt, zich om haar schijnt op te pakken en dicht te sluiten, als ware het een net of een lijkkleed, dat om haar werd samengetrokken.

"Er is geen twijfel aan, dat mylady op dien gewichtigen avond op de plaats was," zegt Bucket, "en dat mijne Fransche vriendin haar zag, als ik wel heb boven van het portaal. Mylady en George en mijne Fransche vriendin waren elkander alle drie tamelijk dicht op de hielen. Maar dit beteekent nu niets meer, en dus zal ik er niet verder over uitweiden. Ik vond de prop van het pistool, waarmede mijnheer Tulkinghorn werd doodgeschoten. Het was een stuk der gedrukte beschrijving van uw buitengoed Kastanje-Hof. Daar steekt zooveel niet in, zult gij zeggen, Sir Leicester Dedlock, baronet. Maar als mijne Fransche vriendin, die hier zit, onvoorzichtig genoeg is om het overschot van dat blad te verscheuren, en mijne vrouw de stukjes bij elkander legt, en vindt, dat het voor prop gebruikte stuk er aan ontbreekt, begint het er toch verdacht uit te zien." — "Dat zijn heel lange logens," valt mademoiselle hierop in. "Gij kakelt heel veel. Hebt gij haast gedaan, of zult gij altijd door aan het spreken blijven?" — "Sir Leicester Dedlock, baronet," vervolgde Bucket, die een titel gaarne voluit geeft en zich zelven geweld aandoet als hij er het minste van weglaat, "het laatste punt, dat ik nu vermelden zal, bewijst hoe noodzakelijk het is om geduld te hebben en zich nooit te overhaasten. Ik hield deze jufvrouw gisteren in het oog, zonder dat zij het wist, terwijl zij met mijne vrouw, die een middeltje had geweten om haar daarheen te brengen, naar de begrafenis stond te kijken; en ik had al zooveel om haar te overtuigen, en ik zag zulk eene uitdrukking in haar gezicht, en ik was zoo woedend op haar om hare kwaadaardigheid tegen mylady, en het was zoo juist een tijd om de hand der wraak, zooals men zegt, op haar te doen neerdalen, dat ik, als ik minder ondervinding in het vak had gehad, haar zeker toen al zou gevat hebben. Zoo mede gisteravond, toen mylady, die zoo algemeen bewonderd wordt, thuis kwam, haast mag ik wel zeggen, gelijk Venus er uitziet als zij uit den oceaan oprijst, was het zoo hatelijk en stuitend te denken, dat zij met een moord werd bezwaard waaraan zij onschuldig was, dat ik mij met geweld moest bedwingen, om niet in eens een eind aan de zaak te maken. Maar wat zou ik dan gemist hebben? Sir Leicester Dedlock, baronet, dan zou ik het wapen hebben gemist. Toen de begrafenis voorbij was, deed de gevangene hier mijne vrouw het voorstel om met den omnibus eén eindje naar buiten te rijden en in eene heel fatsoenlijke uitspanning thee te gaan drinken. Nu is daar dicht bij het huis een vijver. Onder het theedrinken stond mijne gevangene op, om haar zakdoek te gaan halen uit de slaapkamer waar de hoeden waren gebleven; zij bleef wat lang weg en toen zij terugkwam was zij eenigszins buiten adem. Zoodra zij weder thuis kwamen werd mij dit door mijne vrouw bericht, met hare verdere opmerkingen en vermoedens er bij. Ik liet bij maneschijn den vijver afvisschen, in tegenwoordigheid van een paar onzer lieden, en het zakpistool werd opgehaald eer het nog zes uren in het water had gelegen. Nu, liefje, steek uw arm wat verder door den mijnen en houd hem stil, dan zal ik u geen zeer doen."

In een oogwenk slaat Bucket haar eene handboei om den arm. "Dat is er een," zegt hij. "Nu de andere, lieveling. Twee, en alles is klaar!"

Hij staat op; zij insgelijks. "Waar," vraagt zij hem, terwijl hare dichtgeknepene oogleden hare groote oogen bijna verbergen, en zij hem toch scherp aanziet, "waar is uwe valsche verraderlijke, vervloekte vrouw?" — "Zij is vooruit naar het politiekantoor gegaan," antwoordt Bucket. "Gij zult haar daar zien, liefje." — "Ik zou haar gaarne een kus willen geven!" roept Mademoiselle Hortense uit, hijgende als eene

dorstige tijgerin. — "Gij zoudt haar bijten, geloof ik haast," zegt Bucket. — "Dat zou ik," zegt zij, op eens een paar zeer groote oogen opzettende. "Ik zou haar wel willen verscheuren." — "Och liefje," zegt Bucket met de grootste bedaardheid, "dat had ik wel gedacht. Gij vrouwen zijt zoo verbazend op elkander gebeten, als gij ongenoegen met elkander hebt. Om mij geeft gij niet half zooveel, niet waar?" — "Neen, maar gij zijt toch een duivel." — "Engel en duivel beurt om beurt, he?" roept Bucket uit. "Maar ik ben in mijn gewoon beroep, moet gij bedenken. Laat mij uw doek wat verschikken. Ik heb er al zooveel tot kamenier gediend. Hapert er iets aan den hoed? Er staat eene vigilante voor de deur."

Mademoiselle Hortense werpt een blik vol verontwaardiging in den spiegel, schudt zich eens, en is daarmede zoo net als zij zijn kan. Om haar recht te doen, zij ziet er buitengemeen fatsoenlijk en elegant uit.

"Luister dan, mijn engel," zegt zij, na verscheidene malen spottend geknikt te hebben. "Gij zijt heel geestig. Maar kunt gij hem weder in het leven roepen?" — "Dat juist niet," antwoordt Bucket. — "Dat is comisch. Maar luister nog eens. Gij zijt heel geestig. Maar kunt gij haar weder tot eene eerlijke vrouw maken?" — "Wees toch zoo boosaardig niet," zegt Bucket. — "Of hem tot een hooghartig edelman?" roept mademoiselle, zich met onbeschrijfelijke minachting naar Sir Leicester keerende. "O, zie hem eens aan. Die arme. Die arme dupe! Ha! ha! ha!" — "Kom, kom, dat parleeren is nog erger dan het vorige," zegt Bucket. "Kom voort!" — "Dat kunt gij niet doen? Dan kunt ge met mij doen wat gij wilt. Het is de dood maar, en die kan mij niet schelen. Laten wij gaan, mijn engel. Adieu, oude grijze man. Ik beklaag u, en ik ver-r-acht u."

Met deze laatste woorden klemt zij hare tanden op elkander, alsof haar mond met eene veer toesloeg. Het is onmogelijk te schilderen hoe Bucket haar naar buiten brengt, maar hij volbrengt deze taak op eene hoogst eigenaardige manier; hij omhult haar gelijk eene wolk en zweeft met haar heen, alsof hij een nieuwerwetsche Jupiter en zij het voorwerp zijner genegenheid was.

HIJ LEGT ZIJNE HANDEN SAMEN.... EN ZE NAAR HARE BORST OPHEFFENDE, BUIGT HIJ ZIJN HOOFD EN SCHREIT. (blz. 372).

Sir Leicester, alleen gelaten, blijft in dezelfde houding zitten, alsof hij nog met aandacht luisterde. Eindelijk ziet hij starend in het vertrek rond, en het ledig vindende, staat hij wankelend op, schuift zijn stoel achteruit en doet eenige schreden, zich aan de tafel vasthoudende. Dan blijft hij staan; en met eenige van die onver-

staanbare geluiden, slaat hij zijne oogen op en schijnt naar iets te staren.

De hemel weet wat hij ziet. De groene bosschen van Kastanje-Hof, het statige huis, de portretten zijner voorvaderen, vreemdelingen, die ze ontheiligen, officieren van politie, die met grove handen zijne kostbaarste erfstukken betasten, duizenden van vingers, die naar hem wijzen, duizenden van gezichten, die hem smalend aangrijnzen. Doch indien zulke gedaanten hem in zijne verbijstering voorbijzweven, er is eene andere gedaante, welke hij zelfs nu nog met zekere duidelijkheid kan noemen, en welke het alleen geldt, als hij aan zijne grijze haren rukt en zijne armen uitstrekt.

Zij is het, aan welke hij, behalve dat zij jaren lang zijn grootste trots is geweest, nooit met een zweem van zelfzucht heeft gedacht. Zij is het, die hij bemind, bewonderd en geëerd heeft, en welke hij door de geheele wereld heeft willen doen eerbiedigen. Zij is het, die onder al de gedwongene stijfheid en gemaaktheid van zijn leven, eene liefde en teederheid in zijn hart heeft levendig gehouden, welke hem vatbaar doen zijn voor de zielesmart, die hij thans gevoelt. Hij ziet haar, en haar gezicht doet hem zich zelven bijna vergeten. Hij kan het niet aanzien, hoe zij neergeworpen is van de hooge standplaats, die zij zoozeer tot sieraad strekte.

En zelfs op het punt om op den grond te zinken en al zijn leed te vergeten, is hij nog in staat om onder die lastige geluiden met zekere duidelijkheid haar naam uit te spreken, op een toon meer van droefheid en medelijden dan van verwijt.

LV.

VLUCHT.

Inspecteur Bucket van de geheime politie heeft nog zijn grooten slag niet geslagen, gelijk wij in het vorige hoofdstuk hebben gemeld, maar ligt nog gerust te slapen, om zijne krachten voor den gewichtigen dag, die hem wacht, te sterken, wanneer, door den nacht en over de bevrorene wegen, eene sjees met twee paarden uit Lincolnshire den weg naar Londen oprijdt.

Spoorwegen zullen weldra dit geheele gewest doorsnijden, en met een geratel en een rood gloeiend schijnsel zullen locomotief en trein gelijk eene luchtverheveling door het nachtelijke landschap vliegen, en de bleeke maan nog bleeker doen worden; maar tot nog toe heeft men in deze streek zulke dingen niet, schoon zij wel verwacht worden. De toebereidselen zijn aan den gang, de opmetingen zijn gedaan, de grond is afgepaald. Bruggen zijn begonnen, en hare nog niet vereenigde pijlers zien elkander over wegen en stroom droevig aan, gelijk echtparen van steen en cement, die door omstandigheden gescheiden blijven; gedeelten van dijken zijn opgeworpen, en van hunne steilten schijnen stroomen van roestige karren en kruiwagens te zijn afgestort; op heuveltoppen, waar het gerucht van tunnels spreekt, staan driestallen van hooge palen; alles gelijkt naar een chaos en schijnt hopeloos verlaten te zijn. Langs de bevrorene wegen en door den nacht spoedt de postsjees voort, zonder aan een spoorweg te gelooven.

Jufvrouw Rouncewell, zoovele jaren huishoudster op Kastanje-Hof, zit in die sjees, en naast haar zit jufvrouw Bagnet, met haar grijzen mantel en paraplu. Het oudje wilde liever voorop gaan zitten, daar deze plaats meer aan het weder is blootgesteld en beter met hare gewone manier van reizen strookt, maar jufvrouw Rouncewell is veel te bezorgd voor haar om hiervan te willen hooren. De oude jufvrouw kan haar niet genoeg toonen, hoeveel werk zij van haar maakt. Zij zit met hare deftige houding naast haar, houdt hare hand vast en brengt die dikwijls aan hare lippen, zonder er om te denken hoe ruw zij is. "Gij zijt eene moeder, lieve vrouw," zegt zij dikwijls, "en daarom hebt gij mijn George's moeder ook kunnen vinden." — "Wel, jufvrouw," antwoordt jufvrouw Bagnet, "George sprak altijd heel vrij met mij, en toen hij eens bij ons aan huis tegen mijn Woolwich zeide, dat onder alle dingen, waaraan mijn Woolwich als hij groot geworden was zou kunnen denken, het pleizierigste wezen zou dat hij zijne moeder nooit een rimpel van verdriet had doen krijgen, of een haar op haar hoofd had doen vergrijzen, toen begreep ik uit zijn toon, dat er iets wezen moest, dat hem zijne moeder pas weder in gedachten had gebracht.

"Ik had hem in vroeger tijd dikwijls hooren zeggen, dat hij zich, wat haar betrof, slecht gedragen had." — "Nooit, lieve vrouw," zegt jufvrouw Rouncewell, in tranen uitbarstende; "nooit, zoo waar als ik hem zegen! Hij heeft altijd veel van mij gehouden en mij liefde getoond, dat heeft mijn George. Maar hij had een vurigen aard, en leefde een beetje los, en werd toen soldaat. En ik weet wel, dat hij eerst wilde wachten om ons van zich te laten hooren tot hij officier zou geworden zijn, en toen hij dat niet werd, weet ik wel, dat hij zich beneden ons achtte en ons niet tot schande wilde zijn. Want hij had een leeuwenhart, mijn George, altijd, van een kind af."

De handen der oude vrouw dwalen weder gelijk vroeger bevende om haar heen, terwijl zij zich herinnert, welk een vlugge jongen, welk een mooie jongen, welk een vroolijke, goedhartige, schrandere jongen hij was; hoe op Kastanje-Hof iedereen van hem hield; hoe Lord

Leicester van hem hield toen hij nog een jong heer was; hoe de honden van hem hielden; hoe zelfs menschen, die boos op hem waren, hem vergaven toen hij weg was, arme jongen. En nu hem nog eens weder te zien, en dat wel in eene gevangenis? En de omspeldoek, die hare breede borst bedekt, gaat zwoegend op en neer, en de rechte, stijf ouderwetsche gestalte buigt onder het gewicht van weemoed en droefheid.

Jufvrouw Bagnet laat, met het instinct van een goed en warm gevoelend hart, de oude huishoudster eene poos aan hare aandoeningen over — niet zonder met den rug harer hand hare eigene moederlijke oogen af te vegen — en hervat daarna op haar opbeurenden toon:

"Zoo zeg ik tegen George, toen ik hem ga roepen om thee te drinken (want hij deed alsof hij liever buiten zijne pijp wilde rooken): "Wat scheelt u van middag, George, om 's Hemels wil? Ik heb u tamelijk dikwijls gezien, in allerlei humeur, maar nooit heb ik u zoo melancholisch en zoo treurig gezien?" "Wel, jufvrouw Bagnet," zeide George, "het is omdat ik van middag werkelijk melancholisch en treurig ben, dat ge mij zoo ziet." "Wat hebt ge dan gedaan, oude jongen?" zeide ik. "Wel, Jufvrouw Bagnet," zeide George en schudde zijn hoofd, "wat ik gedaan heb, heb ik al voor lange jaren gedaan, en het is best, nu maar niet te probeeren om het ongedaan te maken. Als ik in den hemel kom, zal het niet zijn omdat ik een goede zoon voor eene weduwe geblevene moeder geweest ben; meer zeg ik niet." Nu, jufvrouw, toen George tegen mij zeide, dat het best was maar niet te probeeren om het ongedaan te maken, had ik zoo mijne gedachten, gelijk ik al meer had gehad; en toen hoorde ik George zachtjes aan uit hoe het kwam, dat hij dien middag zulke dingen op het gemoed had. Toen vertelde mij George, dat hij in het procureurs kantoor bij toeval eene deftige oude jufvrouw had gezien, die hem zijne moeder duidelijk voor den geest had gebracht, en hij bleef over die oude jufvrouw aan het praten tot hij zich zelven geheel en al vergat en mij haar portret schilderde, gelijk zij voor jaren geweest was. En toen hij gedaan had vroeg ik hem, wie die oude jufvrouw was, die hij gezien had. En toen zeide hij mij, dat het jufvrouw Rouncewell was, die langer dan vijftig jaren huishoudster van de familie Dedlock op Kastanje-Hof in Lincolnshire was geweest. George had mij vroeger dikwijls verteld, dat hij uit Lincolnshire geboortig was, en toen zeide ik dien avond tegen mijn ouden Lignum: "Lignum, ik wil om vijf en veertig pond wedden, dat die jufvrouw zijne moeder is."

Dit alles vertelt jufvrouw Bagnet ten minste voor de twintigste maal binnen de vier uren. Ditmaal schettert zij het uit, alsof zij een soort van vogel was; zij houdt haar toon zoo hoog, opdat de oude jufvrouw het boven het snorren der wielen zou kunnen hooren.

"Zegen en dank," zegt Jufvrouw Rouncewell. "Zegen en dank, brave vrouw!" — "Och, goede ziel," antwoordt jufvrouw Bagnet op haar natuurlijksten toon, "gij behoeft mij waarlijk niet te danken. Ik dank u, jufvrouw, dat gij zoo gewillig zijt om mij te danken. En onthoud nu toch wel, jufvrouw; wat gij best kunt doen, als gij ziet, dat George uw eigen zoon is, is hem te zeggen, dat hij om uwentwil alle mogelijke hulp moet aannemen om recht te krijgen en zich te zuiveren van iets waaraan hij even onschuldig is als gij of ik. Het baat hem niet of hij recht en waarheid voor zich heeft; hij moet ook de wet en de advocaten voor zich hebben," roept zij uit, overtuigd naar het schijnt, dat deze laatsten een afzonderlijk kantoor hebben en de compagnieschap met recht en waarheid voor altijd hebben ontbonden. — "Hij zal alle hulp hebben, lieve vrouw," antwoordt jufvrouw Rouncewell, "die maar in de wereld voor hem te krijgen is. Ik zal er alles aan te koste leggen wat ik heb. Sir Leicester zal zijn best doen; de geheele familie zal haar best doen. Ik — ik weet iets, lieve vrouw; en ik zal voor hem spreken als zijne moeder, die zoovele jaren van hem gescheiden is geweest en hem eindelijk in eene gevangenis wedervindt."

De buitengemeene onrust, waarmede de oude huishoudster dit zegt, hare afgebrokene woorden en haar handenwringen maken een diepen indruk op jufvrouw Bagnet en zouden haar verwonderen, indien zij alles niet aan hare droefheid over haar zoon toeschreef. Zij verwondert zich evenwel, waarom jufvrouw Rouncewell gedurig met zulk eene angstige verbijstering prevelt: "Mylady, mylady, mylady!"

De nacht verloopt, de dageraad breekt aan, en de postsjees komt door den ochtendnevel aanrijden, alsof het de schim eener doode sjees was. Zij heeft ook een spookachtig gezelschap in de schimmen van boomen en heggen, die langzamerhand verdwijnen en voor de werkelijkheid van den dag plaats maken. Men bereikt Londen en de reizigers stappen af: de oude huishoudster zeer angstig en verbijsterd, jufvrouw Bagnet zeer gerust en bedaard — gelijk zij ook wezen zou indien de tocht met dezelfde equipage en uitrusting naar de Kaap, het eiland Ascension, Hong Kong of eene andere garnizoensplaats moest worden voortgezet.

Doch terwijl men naar de gevangenis gaat, waar men George zal vinden, gelukt het de huishoudster een groot gedeelte van hare gewone statigheid en kalmte te hernemen. Zij gelijkt naar een verwonderlijk deftig, stijf en

fraai stuk oud porselein; hoewel haar hart snel klopt, sneller dan zelfs de gedachte aan haar weggeloopen zoon het ooit in al die jaren heeft doen kloppen.

De cel naderende, zien zij, dat juist de deur geopend wordt en een oppasser naar buiten komt. Jufvrouw Bagnet geeft hem snel een wenk om niets te zeggen; hij antwoordt met een hoofdknik, laat beiden stil binnen en sluit de deur.

George, die aan zijne tafel zit te schrijven, en alleen meent te zijn, slaat dus zijne oogen niet op, maar schrijft stil voort. De oude huishoudster ziet hem aan, en hare dwalende handen zeggen jufvrouw Bagnet genoeg; al had zij ook, wetende wat zij weet, moeder en zoon bij elkander kunnen zien en aan hunne betrekking twijfelen.

Geen geritsel van haar kleed, geene beweging, geen woord verraadt de oude huishoudster. Zij blijft hem staan aanzien, terwijl hij zonder iets te vermoeden voortschrijft, en alleen hare bevende handen geven hare aandoeningen te kennen. Maar zij zijn welsprekend, zeer welsprekend. Jufvrouw Bagnet verstaat wat zij zeggen. Zij spreken van dankbaarheid, van blijdschap, van smart, van hoop; van onuitdoofbare liefde, onbeantwoord gekoesterd sedert die forsche man een ranke jongeling was, van een beter zoon, minder — en van dezen zoon, met zooveel teederheid en moedertrots bemind; en zij spreken zulk eene aandoenlijke taal, dat jufvrouw Bagnet's oogen zich met tranen vullen en deze glinsterend over hare gebruinde wangen rollen.

"George Rouncewell! O mijn dierbaar kind, keer u om en zie mij aan!"

George springt op, valt zijne moeder om den hals en zinkt voor haar op zijne knieën. Hetzij uit berouw, hetzij door de eerste herinnering, die bij hem opkomt, hij legt zijne handen samen gelijk een kind doet als het zijn gebedje opzegt, en ze naar hare borst opheffende, buigt hij zijn hoofd en schreit.

"Mijn George, mijn liefste zoon! Altijd mijn lieveling, en nog mijn lieveling, waar zijt gij al die bange jaren geweest? En zulk een man geworden, zulk een schoon en forsch man. Zoo juist wat ik dacht, dat hij wezen moest, als het God behaagde, dat hij nog leefde."

Zij kan een tijdlang niet geregeld vragen en hij niet geregeld antwoorden. Al dien tijd leunt de soldatenvrouw, van hen afgekeerd, met haar arm tegen den gewitten muur, laat haar eerlijk voorhoofd daarop rusten, veegt met haar versleten ouden mantel hare oogen af, en denkt, dat zij nog nooit in haar leven zoo aangedaan en zoo blijde is geweest.

"Moeder," zegt George, nadat zij eenigszins bedaard zijn, "eerst en voor alles vergeef mij, want ik weet hoe noodig ik dat heb."

Hem vergeven! Dat doet zij met hart en ziel. Dat heeft zij altijd gedaan. Zij zegt hem, hoe zij al die jaren lang in haar testament heeft laten staan, dat hij haar beminde zoon George was. Zij heeft nooit iets kwaads van hem geloofd, nooit. Als zij zonder dit geluk gestorven was — en zij is nu eene oude vrouw en kan niet denken lang meer te leven — zou zij hem, als zij bij hare zinnen was geweest, met haar laatsten adem gezegend hebben als haar beminden zoon George.

"Moeder, ik ben een ongehoorzaam kind en een verdriet voor u geweest, en ik heb mijn loon gekregen; maar in de laatste jaren heb ik er toch wel aan gedacht om mij te beteren. Toen ik van huis ging, moeder, kon het mij niet veel schelen — heel weinig, vrees ik — dat ik u verliet; ik ging heen en nam dienst, als een losbol, en hield mij alsof ik dacht, dat ik om niemand gaf, en niemand om mij gaf."

Hij heeft zijne oogen afgedroogd en zijn zakdoek weggestoken; maar er blijft toch een buitengemeen contrast tusschen zijne gewone manier van zich uit te drukken en den zachten toon, waarop hij nu spreekt, tusschenbeide met een half gesmoorden snik.

"Zoo schreef ik een briefje naar huis, moeder, gelijk gij maar al te wel weet, om te zeggen, dat ik onder een anderen naam had dienst genomen, en ging buitenslands. Daar dacht ik dan, dat ik het volgende jaar naar huis zou schrijven, als ik misschien vooruitgekomen was; en toen dat jaar om was, dacht ik weder, dat ik het volgende jaar naar huis zou schrijven, als ik misschien vooruitgekomen was; en toen dat jaar weder om was, dacht ik er misschien niet veel meer aan. Zoo ging het van jaar tot jaar, door een dienst van tien jaren, tot ik ouder begon te worden en mij zelven te vragen waarom ik ooit schrijven zou." — "Ik wil u niets verwijten, kind — maar mijn gemoed niet eens gerust te stellen, George? Geen woord aan uwe liefhebbende moeder, die toch ook ouder werd?"

Dit overweldigt George bijna opnieuw; maar hij herstelt zich door ruw en luidklinkend zijne keel te schrapen.

"De Hemel vergeve mij, moeder, maar ik dacht, dat er toen weinig troost in zou steken om iets van mij te hooren. Daar waart gij, algemeen geacht en geëerd. Daar was mijn broeder, die, gelijk ik nu en dan in eene courant las, een welvarend man was geworden en zich een naam maakte. Daar was ik, een dragonder, een zwerver, die niet, gelijk hij, zich zelven voortgeholpen, maar zich zelven bedorven had. Al mijne voorrechten van vroeger tijd had ik weggeworpen, het weinige, dat ik geleerd had, verleerd, en niets aangeleerd dan wat mij voor de meeste dingen, waaraan ik kon denken, ongeschikt maakte. Wat had

ik mij bekend te maken? Wat kon er nog goeds van komen, nadat ik al dien tijd had laten voorbijgaan? Het ergste voor u was toch over, moeder. Ik begreep toen wel (daar ik toen een man was geworden) hoe gij om mij getreurd hadt, en om mij geschreid hadt, en voor mij gebeden hadt; maar het leed was nu voorbij, of toch verzacht, en het was naar mijne gedachten beter gelijk het was."

De oude vrouw schudt treurig haar hoofd; en eene zijner forsche handen nemende, legt zij die liefkoozend op haar schouder.

"Neen, ik zeg niet, dat het zoo was, moeder, maar dat ik het daarvoor hield. Ik zeide zoo even, wat goeds kon er nog van komen? Wel, lieve moeder, er had voor mij zelven nog iets goeds van kunnen komen — en juist daarom vond ik het zoo laaghartig. Gij zoudt mij opgezocht hebben; gij zoudt mij van dienst afgekocht hebben; en gij zoudt mij naar Kastanje-Hof hebben meegenomen; gij zoudt mij en mijn broeder en zijn huisgezin bij elkander gebracht hebben; gij zoudt allen zorgvuldig overlegd hebben hoe gij iets voor mij kondt doen en mij tot een fatsoenlijk burgerman maken. Maar hoe kon iemand van u mij vertrouwen, daar ik mij zelven niet vertrouwen kon? Hoe kondt ge mij voor iets anders dan een overlast en eene schande houden, een lossen deugniet, die zich zelven maar tot last en schande was, als hij niet onder subordinatie stond? Hoe kon ik mijn broeders kinderen in het gezicht zien en hun een voorbeeld willen geven — ik, de vagebond, die van huis was weggeloopen, en het verdriet en het ongeluk van mijn moeders leven was geweest? "Neen, George," zoo zeide ik bij mij zelven, moeder, toen ik dat zoo bedacht. "Gij hebt zelf uw bed gespreid. Slaap er nu ook op." "

Jufvrouw Rouncewell richt hare statige gestalte met trotschheid op, en schudt haar hoofd tegen jufvrouw Bagnet, alsof zij wilde zeggen: "Dat heb ik wel gezegd!" De soldatenvrouw geeft haar gevoel lucht en legt hare belangstelling in het gesprek aan den dag, door George met hare paraplu een harden stomp tusschen de schouders te geven. Dit bedrijf herhaalt zij naderhand bij tusschenpoozen, in een soort van vriendschappelijken waanzin, en na ieder van deze vermaningen neemt zij onfeilbaar weder de toevlucht tot den gewitten muur en den grijzen mantel.

"Dit was de manier, waarop ik mij zelven gewende te denken, moeder, dat de beste boete, die ik doen kon, was op het bed te blijven liggen, dat ik gespreid had, en er op te sterven. En dat zou ik ook gedaan hebben (hoewel ik meer dan eens naar Kastanje-Hof ben geweest om u te zien, toen gij weinig aan mij dacht) zonder de vrouw van mijn ouden kameraad hier, die ik ondervind, dat mij te knap is geweest. Maar ik ben er haar dankbaar voor. Ik dank er u voor, jufvrouw Bagnet, met al mijn hart en zooveel ik maar kan."

Hierop antwoordt jufvrouw Bagnet met twee stompen.

En nu drukt de oude jufvrouw haar zoon George, wien zij ook haar dierbaar wedergevonden kind, hare vreugd en haar trots, het licht harer oogen en het geluk harer laatste dagen noemt, en alle teedere namen geeft, die zij maar kan bedenken, op het hart, dat hij zich door den besten raad moet laten besturen, die voor geld en invloed te bekomen is; dat hij zijne zaak moet overgeven aan de grootste advocaten, die er te krijgen zijn; dat hij in dezen ernstigen drang moet doen gelijk hij geraden wordt, en niet eigenzinnig moet wezen, al mocht hij ook gelijk hebben, maar beloven moet om, totdat hij vrijgesproken is, alleen aan den angst en het leed van zijne arme oude moeder te denken, of dat hij haar het hart zal breken.

"Moeder, het is weinig genoeg om u toe te geven," antwoordt George, haar met een kus den mond sluitende; "zeg mij maar wat ik doen moet, en ik zal zoo laat nog beginnen met gehoorzaam te zijn, en het doen. Jufvrouw Bagnet, gij zult wel voor mijne moeder zorgen, dat weet ik."

Een zeer harde stomp met de paraplu.

"Als gij haar met mijnheer Jarndyce en jufvrouw Summerson in kennis brengt, zal zij vinden, dat die eveneens denken als zij, en zullen zij haar den besten raad en bijstand geven." — "En, George," zegt de oude vrouw, "wij moeten met allen spoed uw broeder laten komen. Hij is een knap verstandig man, zegt men — daar ver in de wereld, buiten Kastanje-Hof, lieve jongen, schoon ik er zelf niet veel van weet — en zal van veel dienst kunnen zijn." — "Moeder," zegt George, "is het nog te vroeg om u eene gunst te vragen?" — "Zekerlijk niet, lieve jongen." — "Bewijs mij dan deze ééne groote gunst. Laat mijn broeder er niet van weten." — "Waarvan niet weten, lieve jongen?" — "Niet van mij weten. Waarlijk, moeder, ik kan dat niet dragen; ik kan er niet overheen komen. Hij is zulk een geheel ander mensch dan ik, heeft zooveel gedaan om zich in de wereld te verheffen terwijl ik onder dienst was, dat ik niet onbeschaamd genoeg ben om hem hier en in zulke omstandigheden te durven aanzien. Hoe kan men ook denken, dat een man als hij eenig genoegen in zulk eene ontdekking zou hebben? Dat is onmogelijk. Neen, moeder, houd mijn geheim voor hem verborgen; bewijs mij meer goedheid dan ik verdien en houd voor mijn broeder mijn geheim verborgen." — "Maar toch niet altijd, lieve George?" — "Wel, moeder, misschien niet voor altijd — hoewel ik u mo-

gelijk dat ook nog zal vragen — maar houd het nu voor hem verborgen. Als het hem ooit ontdekt moet worden, dat die vagebond van een broeder weer voor den dag is gekomen, zou ik haast wenschen," zegt George, zeer twijfelachtig zijn hoofd schuddende, "het hem zelf te ontdekken, en mij dan te richten, wat avanceeren of retireeren betreft, naar de manier, waarop hij het schijnt op te nemen."

Daar het blijkt, dat hij in dit opzicht een diep geworteld gevoel heeft, en dit ook duidelijk op jufvrouw Bagnet's gezicht is te lezen, belooft de moeder, dat zij doen zal gelijk hij verlangt; en hij betuigt haar daarvoor zijn hartelijken dank.

"In alle andere opzichten, lieve moeder, zal ik zoo handelbaar en gehoorzaam zijn als gij maar kunt wenschen; op dit punt alleen moet ik blijven staan. Ik heb hier," daarbij ziet hij naar de papieren op tafel, "een nauwkeurig verslag geschreven van alles wat ik van den overledene wist, en hoe ik in die ongelukkige zaak gewikkeld kwam te worden. Het is zoo duidelijk en geregeld geschreven als een orderboek; en er staat geen woord, dat niet noodig is. Dat had ik ruiterlijk willen voorlezen, als ik geroepen werd om iets tot mijne verdediging te zeggen. Ik hoop, dat men mij dat nog zal laten doen; maar ik heb in die zaak geen eigen wil meer, en wat er ook gezegd of gedaan mag worden, ik geef mijn woord, dat ik geen eigen wil meer zal hebben."

Daar deze zaak aldus tot aller genoegen is geschikt en de tijd bijna om is, doet jufvrouw Bagnet het voorstel om te vertrekken. Nogmaals en nogmaals valt de oude vrouw haar zoon om den hals, en nogmaals en nogmaals houdt George haar aan zijne breede borst gesloten.

"Waar zult ge mijne moeder heen brengen, jufvrouw Bagnet?" — "Ik ga naar het huis van de familie in de stad, lieve jongen. Ik heb daar iets te doen, dat geen uitstel kan velen," antwoordt jufvrouw Rouncewell. — "Zult gij mijne moeder veilig daarheen brengen, met eene koets, jufvrouw Bagnet? Maar natuurlijk weet ik wel, dat gij dat zult. Waarom zou ik het nog vragen?" — "Wel ja, waarom?" zegt jufvrouw Bagnet door middel van hare paraplu. — "Breng haar dan, oude vriendin, en neem mijne dankbaarheid mede. Geef Quebec en Malta een kus voor mij, en zeg mijn petekind goedendag, en druk Lignum eens hartelijk de hand voor mij — en dit voor u, en ik wenschte, dat het tien duizend pond in goud was, goede vrouw!" Met deze woorden drukt de cavalerist zijne lippen op het getaande voorhoofd der soldatenvrouw, en weldra wordt de deur weder gesloten en blijft hij in zijne cel alleen.

Geen smeeken van de goede oude huishoudster kan jufvrouw Bagnet bewegen om in de koets te blijven zitten en er zich mede naar huis te laten brengen. Voor de adellijke woning der Dedlock's springt zij er vroolijk uit, helpt jufvrouw Rouncewell de stoep op, drukt haar de hand en stapt heen. Kort daarop is zij weder in den schoot van haar gezin, en gaat groenten wasschen, alsof er niets gebeurd was.

Mylady is in de kamer, waar zij haar laatst gesprek met den vermoorde heeft gehouden, en zit op de plaats, waar zij dien avond zat, en tuurt naar de plek voor den schoorsteen, waar hij heeft gestaan, toen er aan de deur wordt geklopt. Wie is daar? Jufvrouw Rouncewell. Wat heeft jufvrouw Rouncewell zoo onverwacht naar de stad doen komen?

"Narigheid, mylady. Groote narigheid. Och, mylady, mag ik een woordje met u verzoeken?"

Welk nieuw ongeval is het, dat die bedaarde oude vrouw zoo doet beven? Zij, die veel gelukkiger is dan hare lady, gelijk hare lady dikwijls gedacht heeft, waarom stamelt zij nu zoo, en ziet zij haar met zulk een vreemd wantrouwen aan?

"Wat scheelt er aan? Ga zitten en bedaar wat." — "O mylady, mylady. Ik heb mijn zoon gevonden, mijn jongsten, die zoo lang geleden voor soldaat is heengegaan. En hij is nu in gevangenis." — Om schulden?" — "O neen, mylady. Ik zou alle schulden betaald hebben, en met blijdschap." — "Waarom is hij dan in gevangenis?" — "Hij wordt van een moord beschuldigd, mylady, waaraan hij zoo onschuldig is als — als ik ben. Den moord van mijnheer Tulkinghorn."

Wat meent zij met dien blik en die smeekende houding? Waarom komt zij zoo dichtbij? Wat is die brief, dien zij in de hand heeft?

"Lady Dedlock, mijne lieve lady, mijne goede lady, mijne vriendelijke lady! Gij moet een hart hebben om mij te beklagen, gij moet een hart hebben om mij te vergeven. Ik ben in de familie geweest eer gij geboren waart. De familie gaat mij boven alles. Maar bedenk eens, dat mijn dierbare zoon onrechtvaardig beschuldigd wordt." — "Ik beschuldig hem niet." — "Neen, mylady, neen. Maar anderen doen dat, en hij is in de gevangenis en in gevaar. O, Lady Dedlock, als gij maar een woord kunt spreken om hem te helpen zuiveren, spreek het dan!"

Welke dwaze inbeelding kan dit wezen? Welk vermogen denkt zij, dat de persoon, die zij zoo aanroept, bezit om die onrechtvaardige verdenking op te heffen — als zij onrechtvaardig is? De schoone oogen van mylady zien haar met verbazing, bijna angstig aan.

"Mylady, ik ben gisteravond van Kastanje-Hof vertrokken om op mijn ouden dag mijn zoon terug te vinden, en de voetstap op de Geestenwandeling was zoo akelig als ik hem in al die jaren nooit gehoord heb. Nacht op nacht, na den donker, klonk dat geluid door uwe kamers, maar nooit zoo akelig als gisteravond. En toen het gisteravond donker werd, mylady, kreeg ik dezen brief." — "Wat is dat

voor een brief?" — "St! St!" De huishoudster kijkt rond en antwoordt angstig fluisterend. "Mylady, ik heb er niemand een woord van gezegd, ik geloof niet wat er in staat, ik weet, dat het niet waar kan zijn, ik ben vast en zeker overtuigd, dat het niet waar is. Maar mijn zoon is in gevaar, en gij moet een hart hebben om medelijden met mij te gevoelen. Als gij iets weet, dat anderen onbekend is, als gij eenig vermoeden hebt, als gij eenig spoor weet, en eene reden hebt om dat voor u zelve te houden, o mijne lieve lady, denk dan aan mij, en overwin die reden, en laat het bekend worden! Dit is het meeste, dat ik voor mogelijk houd. Ik weet wel, dat gij niet hard van hart zijt; maar gij gaat altijd uw eigen weg, zonder iemands hulp; en allen, die u als eene schoone en elegante dame bewonderen — en dat doet iedereen — weten wel, dat gij iemand zijt, die ver van hen verwijderd is en die men niet dicht kan naderen. Mylady, gij kunt uit fierheid of ongenoegen redenen hebben om u niet te willen verwaardigen om iets te zeggen, dat gij weet; als dat zoo is, o dan bid ik u, denk aan eene getrouwe dienares, die geheel haar leven in deze familie heeft gesleten, die zij zoo liefheeft, en laat u verzachten, en help om mijn zoon te zuiveren! Mijne lady, mijne goede lady," smeekt de oude huishoudster met alle eenvoudigheid, "ik ben op mijne plaats zoo nederig, en gij zijt zoo hoog en ver boven mij, dat gij u misschien niet verbeeldt wat ik voor mijn kind gevoel; maar ik gevoel zooveel, dat ik hier gekomen ben en de stoutheid heb van u te bidden om ons niet te gering te achten, als gij ons in dezen akeligen tijd recht kunt doen!"

Lady Dedlock heft haar op zonder een woord te spreken, totdat zij haar den brief uit de hand heeft genomen.

"Moet ik dit lezen?" — "Als ik heengegaan ben, mylady, als het u belieft, en daarbij onthoudende wat het meeste is, dat ik mogelijk acht." — "Ik weet van niets, dat ik doen kan. Ik weet van niets, dat ik verzwijg, waarin uw zoon kan betrokken zijn. Ik heb hem nooit beschuldigd." — "Mylady, als gij dien brief gelezen hebt, zult gij misschien des te meer medelijden met hem hebben, omdat hij zoo valsch beschuldigd wordt."

De oude huishoudster laat haar zitten met den brief in de hand. In waarheid, zij heeft geen hard hart, en er is een tijd geweest toen het gezicht dier eerwaardige gedaante, zoo ernstig tot haar smeekende, haar tot het diepste medelijden zou hebben bewogen. Maar zoolang gewoon om hare aandoeningen te smoren en te ontveinzen; zoolang, voor haar eigen belang, in die verderfelijke school geoefend, welke de natuurlijke gevoelens van het hart opsluit, gelijk vliegen in barnsteen, en het goede en kwade, het gevoelige en gevoellooze, het teedere en het hatelijke met hetzelfde eenvormige, koude vernis bedekt, heeft zij tot op dit oogenblik zelfs hare verwondering onderdrukt.

Zij opent den brief. Zij vindt een gedrukt verslag van het vinden van het lijk, gelijk het door het hart geschoten, voorover op den grond lag; en daaronder staat haar eigen naam, gevolgd door het woord moordenaarster.

Het papier valt haar uit de hand. Hoelang het op den grond blijft liggen weet zij niet; maar het ligt nog waar het gevallen is, toen er een knecht voor haar staat en het jonge mensch, dat Guppy heet, aandient. Waarschijnlijk zijn deze woorden verscheidene malen herhaald; want zij galmen haar door het hoofd, eer zij ze begint te verstaan.

"Laat hem binnen."

Hij komt binnen. Den brief, dien zij van den grond heeft opgeraapt, in de hand houdende, poogt zij hare gedachten te verzamelen. In de oogen van Guppy is zij dezelfde Lady Dedlock, met dezelfde bestudeerde, trotsche en koude statigheid.

"Uwe ladyschap zal misschien in het eerst niet zeer genegen zijn om dit bezoek te verontschuldigen van iemand, die uwe ladyschap nooit zeer welkom is geweest — waarover hij zich niet beklagen kan, want hij moet bekennen, dat er oppervlakkig nooit veel reden heeft bestaan, waarom hij welkom zou wezen; maar ik hoop, als ik mijne redenen zeg, dat uwe ladyschap dan niet ontevreden op mij zal zijn," zegt Guppy. — "Spreek dan." — "Ik dank uwe ladyschap. Ik moet uwe ladyschap eerst verklaren." (Guppy zit op den rand van zijn stoel en legt zijn hoed voor zijne voeten op het tapijt) "dat jufvrouw Summerson, wier beeld, gelijk ik uwe ladyschap vroeger heb onderricht, in mijn hart was geprent, tot het door omstandigheden buiten mijne macht werd uitgewischt, mij mededeelde, nadat ik het genoegen had uwe ladyschap laatst te spreken, dat zij bijzonder verlangde, dat ik in alles wat haar aanging geen stap verder meer zou doen. En daar de wenschen van jufvrouw Summerson eene wet voor mij zijn (behalve wat die omstandigheden aangaat, die buiten mijne macht zijn), had ik dientengevolge nooit verwacht wederom de uitstekende eer te hebben van bij uwe ladyschap mijne opwachting te maken."

En toch is hij daar nu, gelijk Lady Dedlock hem onvergenoegd herinnert.

"En toch ben ik nu hier," zegt Guppy toestemmend. "En mijn oogmerk is, uwe ladyschap onder het zegel des vertrouwens mede te deelen waarom ik hier ben."

Hij kan dit niet te duidelijk of te kort doen, zegt zij hem.

"En ik kan ook," antwoordt Guppy, met gevoel van het onrecht, dat hem wordt aangedaan, "uwe ladyschap niet te dringend ver-

zoeken, om wel op te merken, dat het geene mij persoonlijk betreffende zaak is, die mij hier brengt. Ik heb geen eigenbelang op het oog met hier te komen. Als het niet om mijne belofte aan jufvrouw Summerson was en dat ik die veilig wil houden, zou ik, om de waarheid te zeggen, nooit weder een voet hier in huis gezet hebben."

Guppy acht dit een gunstig oogenblik om met beide handen zijn haar op te strijken.

"Als ik het zeg zal uwe ladyschap zich wel herinneren, dat ik, toen ik de laatste maal hier was, tegen een persoon aanliep, die toen in ons vak op een zeer hoogen rang stond, en wiens verlies wij thans allen betreuren. Die persoon begon van toen af eene manier van doen met mij aan te nemen, waaraan ik wel den naam van scherpe practijk mag geven, en die het mij telkens buitengemeen moeielijk maakte om er zeker van te zijn, dat ik niet, zonder het te weten of te bedoelen, tot iets aanleiding had gegeven, dat jufvrouw Summerson onaangenaam kon zijn. Eigen lof is geene aanbeveling, maar ik mag toch wel van mij zelven zeggen, dat ik ook zoo dom niet ben als het op het behandelen van zaken aankomt."

Lady Dedlock ziet hem strak en vragend aan. Guppy wendt dadelijk zijne oogen van haar gelaat af en kijkt ergens anders heen.

"Inderdaad," vervolgt hij, "het was zoo moeielijk te begrijpen wat die persoon, in combinatie met anderen, eigenlijk in den zin had, dat ik, tot aan het verlies, dat wij allen betreuren, er dikwijls geheel van beduiveld was — eene uitdrukking, welke uwe ladyschap, die zich in hoogere kringen beweegt wel zoo goed zal zijn voor gelijkstaande te houden met: voor den kop geslagen. Small — een naam, waarmede ik een ander persoon bedoel, een vriend van mij, met wien uwe ladyschap niet bekend is — werd insgelijks zoo gesloten en dubbelzinnig, dat het mij somtijds niet gemakkelijk was mijne handen van zijn gezicht te houden. Evenwel, met inspanning van mijne nederige bekwaamheden, en met hulp van een wederzijdsch vriend, die mijnheer Tony Weevle heet, en die een zeer aristocratischen smaak heeft en uw ladyschaps portret altijd op zijne kamer heeft hangen, heb ik nu redenen gekregen voor eene vrees, die mij hier doet komen om uwe ladyschap te waarschuwen. Vooreerst, wil uwe ladyschap mij vergunnen te vragen of gij van morgen ook een vreemd bezoek hebt gehad? Ik meen geen bezoek van voorname heeren en dames, maar van zulke menschen, bij voorbeeld, als de oude meid van jufvrouw Barbary, of van een man, die zijne beenen niet kan gebruiken, en als een Guy naar boven wordt gedragen?" — "Neen." — "Dan verzeker ik uwe ladyschap, dat hier zulk een bezoek gekomen en ontvangen is. Omdat ik die lieden voor de deur heb gezien, en om den hoek van het plein heb staan wachten tot zij heengingen, en naderhand een half uurtje heb omgewandeld om hen te vermijden." — "Wat heb ik daarmede te maken, of gij zelf?" — "Uwe ladyschap, ik kom u waarschuwen om op uwe hoede te zijn. Er kan misschien geene reden voor wezen. Heel goed. Dan heb ik maar mijn best gedaan om mijne belofte aan jufvrouw Summerson te houden. Ik heb een sterk vermoeden (uit wat Small zich heeft laten ontvallen en wat wij hem hebben uitgepompt) dat die brieven, die ik uwe ladyschap zou gebracht hebben, niet vernietigd waren, gelijk ik gedacht heb — dat, als er iets was, dat kon uitkomen, het uitgekomen is — dat die lieden, van wie ik sprak, van morgen hier gekomen zijn om er geld voor te krijgen, en dat zij het gekregen hebben of zullen krijgen."

Guppy raapt zijn hoed op en staat op.

"Uwe ladyschap, gij zult zelve best weten of hetgeen ik gezegd heb iets te beduiden heeft of niet. Het mag iets of niets wezen, ik heb jufvrouw Summerson's verlangen vervuld door mij van alles af te houden en door, zoover het mogelijk was, ongedaan te maken wat ik begonnen was te doen. Dat is mij genoeg. In geval ik de vrijheid mocht genomen hebben van uwe ladyschap te waarschuwen, zonder dat het noodig was, zult gij, hoop ik, uw best doen om mijne vrijpostigheid te overleven, en ik zal mijn best doen om uw ongenoegen te overleven. Hiermede groet ik uwe ladyschap, en verzeker u, dat er geen gevaar bestaat, dat ik ooit weder mijne opwachting bij u zal maken."

Zij beantwoordt de afscheidswoorden nauwelijks met een blik; maar nadat hij eene poos vertrokken is, schelt zij.

"Waar is Sir Leicester?"

Mercurius antwoordt, dat hij op het oogenblik alleen in de bibliotheek is.

"Heeft Sir Leicester van morgen ook bezoek gehad?"

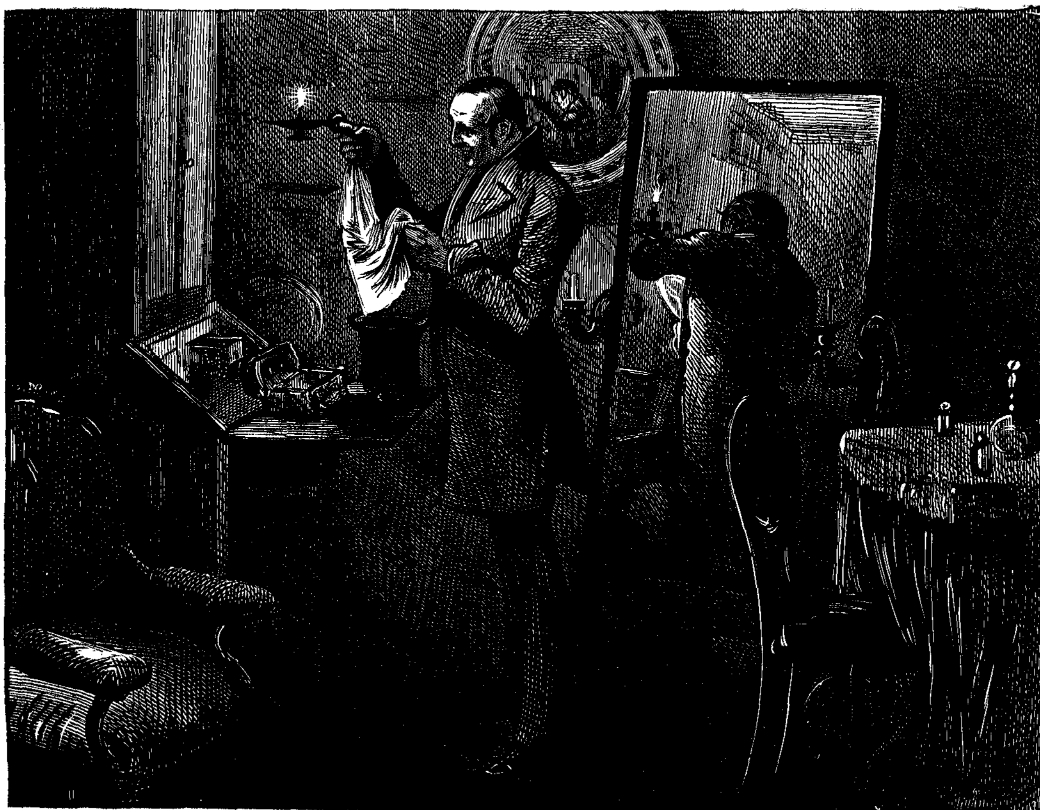
Ja, van menschen, die hem over zaken kwamen spreken. Mercurius geeft eene beschrijving van hen, waarin hij door Guppy is voorgekomen. Genoeg, hij kan gaan.

Dus is alles uitgekomen! Haar naam is op al die tongen, haar echtgenoot kent zijne grieven, hare schande zal openbaar gemaakt worden, — wordt misschien reeds verspreid, terwijl zij er over denkt — en bij dien donderslag, door haar zoolang, door hem zoo weinig voorzien, komt nog dit, dat zij door een onzichtbaar beschuldiger als de moordenares van haar vijand wordt aangeklaagd.

Haar vijand was hij, en dikwijls, dikwijls heeft zij hem dood gewenscht. Haar vijand is hij, zelfs nog in zijn graf. Die schrikkelijke beschuldiging treft haar als eene nieuwe marteling van zijne levenlooze hand, en wanneer zij zich voor den geest brengt hoe zij op dien

avond voor zijne deur is geweest, en hoe men zeggen kan, dat zij hare geliefkoosde kamenier zoo kort te voren heeft weggezonden, alleen om zich van eene lastige getuige te ontslaan, huivert zij alsof zij de handen van den beul reeds aan haar hals voelde.

Zij heeft zich op den grond geworpen, en ligt daar met woest in het rond zwierende haren en het gezicht in de kussens eener sofa verborgen. Zij staat op, loopt heen en weder, werpt zich weder neer, en wringt zich al kermende. Het afgrijzen, dat haar bevangen heeft, ziet zij nu, dat zij, toen hij op de wacht voor haar placht te zijn, en zij placht te denken: "Als dien ouden man maar iets doodelijks mocht treffen en hem uit den weg ruimen!" eigenlijk niets anders wenschte dan dat alles, wat hij tegen haar in handen had, in den wind gestrooid en door het toeval overal verspreid mocht worden. Zoo was het ook met dat goddelooze gevoel van verademing, dat zij bij zijn dood had ontwaard. Wat was zijn sterven anders dan dat de slotsteen van een donker gewelf werd weggenomen; en nu begint dat gewelf in dui-

MIJNHEER BUCKET IN LADY DEDLOCK'S BOUDOIR. (blz. 380).

is onuitsprekelijk. Indien zij werkelijk de moordenares was, zou haar angst op het oogenblik bijna niet grooter kunnen zijn.

Want gelijk dan het verschiet voor hare moordzuchtige oogen, vóór het plegen der daad, welke fijn berekende voorzorgen zij ook mocht nemen, door een reusachtig gezwollen beeld der hatelijke gedaante zou zijn afgesloten, dat haar verhinderde eenige verdere gevolgen te ontwaren; en gelijk die gevolgen haar als een stortvloed overvallen zouden hebben, zoodra die gedaante was neergestort — hetgeen altijd gebeurt als er een moord wordt gepleegd; zoo zenden stukken neer te storten, die haar moeten verpletteren!

Zoo besluipt en overschaduwt haar de schrikkelijke gedachte, dat zij voor dezen vervolger, levend of dood — gevoelloos en onverzettelijk voor haar staande in zijne welbekende gedaante, en niet gevoelloozer en onverzettelijker in zijne doodkist — geene schuilplaats kan vinden dan in den dood. Zoo gejaagd, moet zij vluchten. Die opeenstapeling van schande, vrees, wroeging en zieleleed overstelpt haar; en hare geestkracht en zelfvertrouwen bezwijken en worden weggewaaid, gelijk dorre bladeren door een stormwind.

Zij schrijft haastig deze regels aan haar echtgenoot, verzegelt het blad en laat het op de tafel liggen:

"Indien ik gezocht word of van moord word beschuldigd, geloof dan, dat ik geheel onschuldig ben. Geloof anders niet veel goeds van mij; want ik ben aan niets anders onschuldig, dat ge mij te last hebt hooren leggen, of nog hooren zult. Hij bereidde er mij op dien noodlottigen avond op voor, dat hij u mijne schuld zou ontdekken. Nadat hij mij verlaten had ging ik uit, onder voorwendsel van in den tuin te willen gaan wandelen, waar ik somtijds wandelde, maar werkelijk om hem te volgen en hem een laatst verzoek te doen, dat hij de schrikkelijke onzekerheid, waarmede hij mij, gij weet niet hoe lang, gemarteld had, niet langer zou rekken, maar uit barmhartigheid den volgenden morgen den doodslag zou geven.

"Ik vond zijn huis donker en stil. Ik schelde tweemaal aan zijne deur, maar kreeg geen antwoord en ging weder naar huis.

"Ik heb nu geen thuis meer. Ik zal u niet langer tot bezwaar zijn. Moogt gij, in uwe billijke gramschap, in staat zijn de onwaardige vrouw te vergeten, aan welke gij zulk eene edelmoedige genegenheid en trouw hebt verkwist — die u ontwijkt, met nog dieper schaamte dan waarmede zij zich zelve zou willen ontvluchten — en die u dit laatste vaarwel schrijft."

Zij kleedt zich haastig, slaat eene voile over het hoofd, laat al hare juweelen en haar geld liggen, luistert, gaat naar beneden op een oogenblik wanneer het voorhuis ledig is, opent en sluit de zware deur, en snelt heen in den ijskouden wind, die hare kleederen doet fladderen.

LVI.

VERVOLGING.

Onbeweeglijk, gelijk het in de groote wereld past, staart het huis der Dedlock's de andere huizen in die straat van sombere statigheid aan, en geeft geen uitwendig blijk, dat daarbinnen iets voorvalt, dat niet naar behooren is. Koetsen ratelen, deuren worden gebeukt, de groote wereld wisselt visites; verouderde schoonen met beenderige halzen en perzikachtige wangen, die bij het daglicht gezien een meer akeligen dan fraaien blos hebben, verblinden de oogen der mannen. Uit de holle koetshuizen komen zacht wiegende rijtuigen te voorschijn, bestuurd door kortbeenige koetsiers met vlaspruiken, diep in het donzige kleed over den bok weggezonken; en achterop springen welgemeste Mercurius'en, met staatsierokken en steekhoeden: een schouwspel voor engelen.

Het huis verandert voor het uitwendige niet en uren verloopen voordat de doffe adellijke stilte daar binnen wordt gestoord. Maar daar de schoone Volumnia aan de heerschende kwaal van verveling onderhevig is en eene lastige vlaag daarvan bespeurt, waagt zij het eindelijk zich naar de bibliotheek te begeven, om daar eenige afwisseling te zoeken. Daar haar zacht kloppen aan de deur niet beantwoord wordt, opent zij die en kijkt binnen; niemand ziende, neemt zij de plaats in bezit.

De geestige Miss Dedlock draagt in die met gras begroeide stad der ouden, Bath, den naam van door eene lastige nieuwsgierigheid geprikkeld te worden, die haar op alle gelegene en ongelegene tijden drijft om met haar gouden lorgnet voor het oog overal langs te glijden en naar allerlei dingen te turen. Zeker is het, dat zij van deze tegenwoordige gelegenheid gebruik maakt om als een vogeltje over de brieven en papieren van haar voornamen bloedverwant te zweven; nu even aan een document te pikken, dan met haar hoofd op zijde een ander document door te kijken, en met rustelooze weetgierigheid van de eene tafel naar de andere te wippen. In den loop dezer nasporingen struikelt zij over iets; en haar lorgnet in die richting keerende, ziet zij haar voornamen bloedverwant op den grond liggen, gelijk een gevelde boom.

Volumnia's geliefdkoosd gilletje krijgt bij deze verrassing een vrij wat harder en natuurlijker klank, en spoedig is het geheele huis in opschudding. Dienstboden rennen trap op en trap af, schellen worden met heftigheid geluid, dokters worden opgehaald, en overal wordt naar Lady Dedlock gezocht, maar zonder haar te vinden. Niemand heeft iets van haar gehoord of gezien, sedert zij het laatst gescheld heeft. Haar brief aan Sir Leicester wordt op de tafel gevonden; maar het is twijfelachtig of hij niet nog eene boodschap uit eene andere wereld heeft ontvangen, die persoonlijk beantwoord moest worden, en alle levende talen, en ook alle doode, zijn voor hem eenerlei.

Zij brengen hem te bed, wrijven en schuieren hem, leggen ijs op zijn hoofd en beproeven alle middelen om hem te doen bijkomen. De dag is echter verloopen en het is nacht in zijne kamer, eer de snorkende ademhaling wat zachter wordt, of zijne strakke oogen eenige gevoeligheid toonen voor de kaars, welke nu en dan er voor wordt gehouden. Maar nu die verandering eens begonnen is, gaat zij verder; en weldra knikt hij, of beweegt hij zijne oogen, of zelfs zijne hand, ten teeken, dat hij hoort en begrijpt.

Hij viel dien morgen neer als een dettig gentleman; wat zwakkelijk, maar met een knap

voorkomen en een welgevuld gezicht. Hij ligt nu op zijn bed als een afgeleefd oud man, met ingevallene wangen, eene uitgeteerde schim van zich zelven. Zijne stem was rond en krachtig; hij was zoo lang overtuigd geweest, dat ieder woord dat hij sprak, voor het menschdom van gewicht was, dat zijne woorden werkelijk klonken alsof zij iets te beduiden hadden. Maar nu kan hij slechts fluisteren, en wat hij fluistert klinkt als wat het is — als enkel brabbeltaal.

Zijne vertrouwde en getrouwe huishoudster staat bij zijn bed. Dit is het eerste, dat hij opmerkt, en blijkbaar doet het hem genoegen. Nadat hij vruchteloos gepoogd heeft zich met woorden te doen verstaan, maakt hij teekenen, dat hij wil schrijven; zoo onduidelijk, dat men hem in het eerst niet begrijpt; het is zijne huishoudster, die er achter komt wat hij verlangt en hem eene lei brengt.

Nadat hij zich eene poos heeft bedacht, krabbelt hij langzaam met eene hand, die de zijne niet is: "Kastanje-Hof?"

Neen, zegt zij hem, hij is in Londen. Hij is dien ochtend ziek in de blibliotheek opgenomen. Zij is er recht dankbaar voor, dat zij toevallig naar Londen is gekomen, en zoo in staat is om hem op te passen.

"Het is geene ziekte, die ernstige gevolgen zal hebben, Sir Leicester. Morgen zult gij al veel beter zijn, Sir Leicester. Al de heeren zeggen zoo." Dit zegt zij, terwijl de tranen over hare wangen rollen.

Nadat hij in de kamer heeft rondgekeken, vooral met bijzondere aandacht om zijn bed heen, waar de dokters staan, schrijft hij: "Mylady."

"Mylady is uitgegaan, Sir Leicester, voordat gij ziek werdt, en weet nog niet van uwe ziekte."

Hij wijst nog eens, met groote gemoedsbeweging, naar de gekrabbelde letters. Zij pogen allen hem gerust te stellen, maar hij wijst alweder met toenemende gemoedsbeweging. Terwijl zij elkander aankijken en niet weten wat te zeggen, neemt hij nogmaals de lei en schrijft: "Mylady. Om Gods wil, waar?" en laat een te gelijk smeekend en kermend geluid hooren.

De oude huishoudster acht het best hem Lady Dedlock's brief te geven, waarvan niemand den inhoud weet of kan vermoeden. Zij opent dien en houdt hem dien voor om te lezen. Hij neemt het geschrift aan, en nadat hij het met groote inspanning tweemaal gelezen heeft, legt hij het omgekeerd neer, opdat niemand het zien zal, en blijft liggen kermen. Hij krijgt eene soort van herhaling van het toeval, of eene flauwte; en het duurt een uur eer hij weder de oogen opent, in den arm zijner oude, getrouwe dienares. De dokters zien, dat hij best bij haar is, en wanneer zij niet werkelijk iets met hem te doen hebben, blijven zij op een afstand.

De lei is weder noodig; maar de woorden, die hij schrijven wil, kan hij zich niet bezinnen. Zijn angst, zijne drift en zijne droefheid in dezen nood zijn jammerlijk om aan te zien. Het is alsof hij waanzinnig zal moeten worden bij het gevoel der noodzakelijkheid om spoed te maken, terwijl hij buiten staat is om te kennen te geven wat men doen of wien men halen moet. Hij heeft de letter B geschreven en is daarbij blijven steken. Eensklaps, op het toppunt van zijn angst, zet hij "Mr." daarvoor. De oude huishoudster raadt: Bucket. Goddank. Dat is zijne meening.

Mijnheer Bucket is, volgens vroegere afspraak, beneden. Moet hij boven komen?

Het is niet mogelijk zich te vergissen in Sir Leicester's brandend verlangen om hem te zien, of in de begeerte, die te kennen geeft, dat iedereen behalve de huishoudster de kamer zal verlaten. Dit geschiedt terstond, en Bucket verschijnt. Sir Leicester schijnt zoo diep van zijne hooge standplaats gevallen, dat hij onder alle menschen op de wereld nog maar op dien man alleen zijn vertrouwen kan stellen.

"Sir Leicester Dedlock, baronet, het spijt mij, dat ik u zoo zie. Ik hoop, dat gij u goed zult houden. Ik houd mij verzekerd, dat gij dat doen zult, voor den naam der familie."

Sir Leicester geeft hem haar brief in de hand, en ziet hem strak aan terwijl hij dien leest. Nieuwe schranderheid straalt Bucket onder het lezen uit de oogen; met eene kromming en hakende beweging van zijn vinger, terwijl de oogen nog over de woorden loopen, geeft hij te verstaan: "Sir Leicester Dedlock, baronet, ik begrijp u."

Sir Leicester schrijft op de lei: "Volle vergiffenis. Zoek..." Bucket stuit zijne hand.

"Sir Leicester Dedlock, baronet, ik zal haar wel vinden. Maar ik moet oogenblikkelijk werk maken om haar te zoeken. Er moet geene minuut verzuimd worden."

Met de snelheid der gedachte volgt hij Sir Leicester's blik naar een kistje op de tafel.

"Het hier brengen, Sir Leicester Dedlock, baronet? Zekerlijk. Het met een van die sleuteltjes opendoen? Ja wel. Het kleinste sleuteltje? Wel zeker. De bankjes er uit nemen? Dat zal ik. Ze tellen? Dat is gauw gedaan. Twee en dertig van vijftig, en twintig van zeventig, en een en vijftig van twintig, en een en veertig van zestig. Ze meenemen voor onkosten? Dat zal ik, en er natuurlijk rekening van doen. Geen geld ontzien? Neen, dat zal ik niet."

De vlugheid en zekerheid, waarmede Bucket dit alles begrijpt, grenzen aan het wonderbare. Jufvrouw Rouncewell, die de kaars houdt, wordt duizelig van de snelheid zijner oogen en handen. Voor zijne reis uitgerust, springt hij op.

"Gij zijt George's moeder, oude jufvrouw; dat zijt gij immers, niet waar?" zegt Bucket

die zijn hoed reeds opheeft, terwijl hij zijne jas dichtknoopt. — "Ja, mijnheer, ik ben zijne bedroefde moeder." — "Dat dacht ik wel, naar wat hij mij zoo even gezegd heeft. Wel, dan zal ik u iets zeggen. Gij behoeft niet meer bedroefd te zijn. Uw zoon is behouden. Begin nu niet te schreien; want wat gij te doen hebt is op Sir Leicester Dedlock, baronet, te passen, en dat zult ge niet met schreien doen. Wat uw zoon betreft, hij is behouden, zeg ik u, en hij laat u zijn gehoorzamen groet doen. Hij is eervol ontslagen, dat kan ik u zeggen, met even weinig schande voor zijn naam als er op dien van u is, en die is schoon en zuiver, daar wil ik wel één pond op verwedden. Gij kunt mij vertrouwen, want ik ben de man, die uw zoon gearresteerd heeft. Hij heeft zich ook bij die gelegenheid ferm gedragen, en hij is een knap man, en gij zijt eene knappe oude jufvrouw, en gij, moeder en zoon, zijt een paar, dat men voor modellen in een spel kon laten kijken. Sir Leicester Dedlock, baronet, wat ge mij opgedragen hebt, zal ik doorzetten. Wees niet bang, dat ik links of rechts van den weg zal gaan, of zal gaan slapen, of mij wasschen of scheren, eer ik gevonden heb wat ik ga zoeken. Van uwentwege alles zeggen wat maar liefderijk en vergevend is? Dat zal ik, Sir Leicester Dedlock, baronet. En ik hoop, dat gij spoedig beter zult worden, en die familiezaken geschikt en toegedekt — zooals, o Heer, zoovele familiezaken gedaan zijn en nog gedaan zullen worden, zoolang de wereld staat."

Met deze woorden gaat Bucket heen, zoo strak voor zich ziende, alsof zijne oogen reeds door den nacht tuurden om naar de vluchtelinge te zoeken.

Eerst begeeft hij zich naar de kamers van Lady Dedlock, om alles na te zien wat hem eene geringe aanwijzing kan verschaffen. De kamers zijn nu donker, en Bucket daar te zien, met eene waskaars in de hand, die hij boven zijn hoofd houdt, terwijl hij bij zich zelven een inventaris maakt van de menigvuldige fraaie en fijne voorwerpen, die zulk een zonderling contrast met hem zelven vormen, zou een schouwspel wezen — dat niemand ziet, daar hij de voorzorg heeft genomen van zich op te sluiten.

"Een aardig boudoir dat," zegt Bucket, die zijn Fransch eenigszins opgefrischt gevoelt door den slag, welke hem dien morgen is gelukt. "Moet een schat van geld gekost hebben. Zonderling van zulke dingen weg te loopen; zij moet erg in den drang geweest zijn."

Hij opent en sluit de tafelladen, kijkt in kastjes en juweelkistjes, ziet zijn eigen beeld in verscheidene spiegels en moraliseert daarover.

"Men zou denken, dat ik in de groote wereld leefde en mij klaar maakte om naar een bal te gaan," zegt hij. "Ik begin te denken, dat ik een snoeshaan van de Garde moet zijn, zonder het te weten."

Steeds om zich heen kijkende, heeft hij een fraai bewerkt koffertje geopend, dat achter in eene lade staat. Terwijl zijne groote hand eenige handschoenen overhoop haalt, die hij nauwelijks kan voelen, zoo licht en zacht zijn zij tusschen zijne vingers, vindt hij een witten zakdoek.

"Hm! Laat ik *u* eens kijken," zegt Bucket, de kaars neerzettende. "Waarom zoudt gij zoo alleen bewaard worden? Wat beduidt gij? Behoort gij aan mylady of aan iemand anders? Gij zult toch wel hier of daar een merk hebben, zou ik denken?"

Terwijl hij nog spreekt, vindt hij het. "Esther Summerson."

"Zoo!" zegt Bucket, en blijft even staan, met zijn vinger bij zijn oor. "Kom, u zal ik medenemen."

Hij voltooit zijne waarnemingen even zorgvuldig en snel als hij ze begonnen heeft, laat alles juist zoo liggen als hij het heeft gevonden, sluipt, na verloop van omtrent vijf minuten in het geheel, weder heen, en stapt de straat op. Met een blik omhoog naar de flauw verlichte vensters van Sir Leicester's kamer, slaat hij in vollen draf den weg naar de naaste standplaats van huurkoetsen in, zoekt voor zijn geld een paard naar zijn zin uit, en geeft last hem naar de Schiet-galerij te brengen. Bucket maakt geene aanspraak op den naam van een wetenschappelijk paardenkenner; maar hij besteedt toch eenig geld voor de liefhebberij van wedrennen, en somt doorgaans zijne kundigheden in dat vak op met het gezegde, dat hij, als hij een paard ziet, dat loopen kan, het ook wel kent.

Zijne kunde laat hem thans niet in den steek. Terwijl hij met gevaarlijken spoed over de steenen ratelt, en toch met zijne scherpe oogen elke gedaante waarneemt, die langs de donkere straten sluipt, en ook op de lichten voor de bovenkamers let, waar menschen naar bed gaan of gegaan zijn, en op al de dwarsstraten, die hij voorbijrent, en eveneens op de betrokkene lucht en op den licht besneeuwden grond — want overal kan zich iets opdoen om hem te helpen — jaagt hij met zulk eene drift voort, dat, als hij ophoudt, het paard hem zelf bijna in eene wolk van damp versmoort.

"Wacht hier een oogenblik. Ik kom dadelijk terug."

Hij loopt den langen houten gang door en vindt George eene pijp zitten rooken.

"Dat had ik wel gedacht, George, na alles wat gij hebt uitgestaan, mijn jongen. Ik heb geen oogenblik tijd om te praten. Nu, eerlijk van weerskanten! Alles om eene vrouw te redden. Jufvrouw Summerson, die hier was toen Gridley stierf — zoo heet zij, dat weet ik — er is geen kwaad bij — waar woont zij?"

George is juist daar van daan gekomen, en geeft hem het adres, dicht bij Oxford-Street.

"Gij zult er geen berouw van hebben, George. Goedennacht."

Hij rijdt weder heen, met eene herinnering, dat hij Phil bij het helder brandend vuur heeft zien zitten en hem met open mond aanstaren, en galoppeert weder voort, en stapt weder in eene dampwolk af.

Mijnheer Jarndyce, de eenige, die in huis nog wakker is, wil juist naar bed gaan. Hij staat van zijn boek op, toen hij driftig hoort schellen, en komt in zijne kamerjapon naar de deur.

"Schrik maar niet, mijnheer." In een oogenblik staat de vreemdeling vertrouwelijk bij hem in het voorhuis, heeft de deur gesloten en houdt zijne hand aan het slot. "Ik heb wel meer het genoegen gehad van u te zien. Inspecteur Bucket. Zie dien zakdoek, mijnheer. Van jufvrouw Esther Summerson. Zelf gevonden, in een lade van Lady Dedlock geborgen, geen kwartier geleden, geen oogenblik te verliezen. Zaak van leven en dood. Gij kent Lady Dedlock?" — "Ja." — "Er is vandaag eene ontdekking geweest. Familiezaken zijn uitgekomen. Sir Leicester Dedlock, baronet, heeft een toeval gehad — eene beroerte of zoo iets — kon niet bijgeholpen worden, en zoo is er een kostbare tijd verzuimd. Lady Dedlock is in den namiddag verdwenen, en heeft een brief voor hem achtergelaten, die er slecht uitziet. Loop hem eens door. Hier is hij."

Na den brief gelezen te hebben, vraagt mijnheer Jarndyce wat hij denkt.

"Ik weet het niet. Het lijkt wel naar zelfmoord. In allen gevalle wordt met elke minuut het gevaar grooter, dat het daartoe zal komen. Ik zou honderd pond voor ieder uur willen geven, dat het nog vroeger was. Nu, mijnheer Jarndyce, word ik door Sir Leicester Dedlock, baronet, gebruikt om haar te volgen en op te zoeken — om haar te redden en haar zijne vergiffenis te brengen. Ik heb geld en volmacht. Maar ik heb nog iets anders noodig. Ik heb jufvrouw Esther Summerson noodig." — "Jufvrouw Esther Summerson?" herhaalt mijnheer Jarndyce met eene bevende stem. — "Nu, mijnheer Jarndyce," (Bucket heeft steeds met de grootste aandacht zijn gezicht bestudeerd) "spreek ik tegen u als tegen een man, die een menschelijk hart heeft, en onder zulke dringende omstandigheden als niet dikwijls voorkomen. Als ooit uitstel gevaarlijk was, is het dat nu; en als gij ooit niet in staat zoudt zijn om het u zelven te vergeven, dat gij er de oorzaak van waart, is het dezen keer. Acht of tien uren, honderd pond het stuk waardig, zooals ik u zeg, zijn reeds verzuimd sedert Lady Dedlock verdwenen is. Ik ben belast om haar op te zoeken. Ik ben inspecteur Bucket. Behalve alles wat haar reeds bezwaart, wordt zij nog, naar zij gelooft, van moord verdacht. Als ik haar alleen volg, kan zij, onkundig van wat Sir Leicester Dedlock, baronet, mij heeft medegedeeld, tot wanhoop worden gedreven. Maar als ik haar volg in gezelschap van eene jonge jufvrouw, die met de beschrijving van eene jonge jufvrouw overeenkomt, voor wie zij een zwak heeft — ik vraag niets en ik zeg niet meer dan dat — zal zij wel gelooven, dat ik als vriend kom. Laat ik haar maar bereiken en in staat zijn om haar die jonge jufvrouw te laten zien, en ik zal haar redden, als zij nog leeft, en haar tot alles bewegen. Laat ik haar alleen bereiken — dat al veel moeielijker is — en ik zal mijn best doen; maar ik kan voor niets instaan. De tijd vliegt; het is haast één uur. Als het één slaat is er alweer een uur om, en dat is nu duizend pond waard, in plaats van honderd."

Dit is alles waar, en het dringende van het geval kan niet betwijfeld worden. Mijnheer Jarndyce verzoekt hem om daar te wachten, terwijl hij jufvrouw Summerson gaat spreken. Bucket zegt, dat hij dit zal doen; maar zijn gewonen regel volgende, doet hij dit niet; hij gaat integendeel achteraan naar boven en houdt zijn man in het oog. Daar blijft hij op de donkere trap staan luisteren en loeren, terwijl de twee met elkander spreken. Binnen zeer korten tijd komt mijnheer Jarndyce weder naar beneden en zegt, dat jufvrouw Summerson terstond gereed zal zijn om zich onder zijne bescherming te plaatsen en hem te vergezellen waar het hem belieft. Bucket, zeer voldaan, geeft zijne goedkeuring te kennen, en verwacht hare komst bij de deur.

Daar staande beklimt hij met zijne verbeelding een hoogen toren, en ziet wijd en zijd uit. Menige eenzame gedaante ziet hij langs de straten sluipen, menige eenzame gedaante buiten op eene heide, aan een weg of onder eene hooischelf liggen. Maar de gedaante, die hij zoekt, is niet daaronder. Andere eenzamen ziet hij over de leuning eener brug turen, en op beschaduwde plekken op den oever der rivier blijven dralen; en een donker, vormeloos voorwerp, dat met het getij afdrijft, eenzamer dan allen, klemt zich met den greep van een drenkeling aan zijne aandacht vast.

Waar is zij? Levend of dood, waar is zij? Indien, terwijl hij dien zakdoek opvouwt en zorgvuldig bij zich steekt, die doek in staat ware om door eene tooverkracht de plaats voor hem te brengen, waar zij dien gevonden heeft, en het nachtelijke landschap bij de hut, waar hij het kinderlijkje bedekte, zou hij haar dan daar bespeuren? Op den woesten grond, waar de steenovens met bleek blauwen glans staan te branden; waar de stroodaken der ellendige hutten, waarin de steenen gevormd worden, door den wind worden verstrooid; waar de

klei en het water nu hard bevroren zijn, en de molen, waarin het magere, blinde paard den geheelen dag rondloopt, naar een martelwerktuig gelijkt, — over deze verlatene, barre plek wandelt eene eenzame gedaante, welke die treurige wereld geheel voor zich alleen heeft, door wind en sneeuw geteisterd, en naar het schijnt van alle gemeenschap met het menschdom afgesneden. Het is ook de gedaante eener vrouw; maar zij is ellendig gekleed — zulke kleeren zijn nooit de groote deur van het huis der Dedlock's uitgekomen.

LVII.

ESTHER'S VERHAAL.

Ik was naar bed gegaan en in slaap gevallen, toen mijn voogd aan mijne kamerdeur klopte en mij verzocht om terstond op te staan. Toen ik haastig vroeg wat er gebeurd was, antwoordde hij mij na een paar woorden tot voorbereiding, dat er bij Sir Leicester Dedlock eene ontdekking had plaats gehad; dat mijne moeder gevlucht was; dat er iemand beneden stond, die volmacht had om haar de verzekering van de liefderijkste bescherming en vergiffenis over te brengen, als hij haar maar met mogelijkheid kon vinden; en dat hij mij had opgezocht om hem te vergezellen, in de hoop, dat mijne gebeden haar zouden doen luisteren, indien zijne voorstellingen daartoe buiten staat waren. Zoo iets over het algemeen, begreep ik; maar ik was zoodanig door angst, ongeduld en droefheid overstelpt, dat ik, welke pogingen ik ook aanwendde om mijne ontroering te bedwingen, niet dan na verloop van uren weder recht bij mij zelve scheen te komen.

Ik was echter spoedig gekleed en warm ingepakt, zonder Charley of iemand anders te wekken, en ging naar beneden naar mijnheer Bucket, die de persoon was, aan wien men het geheim had toevertrouwd. Mij bij hem brengende, zeide mijn voogd mij dit en verklaarde mij ook hoe het kwam, dat hij aan mij gedacht had. Mijnheer Bucket las mij, bij het licht der kaars, die mijn voogd naar het voorhuis had medegenomen, met eene zachte stem een brief voor, dien mijne moeder op hare tafel had laten liggen; en ik geloof, dat ik binnen de tien minuten nadat ik gewekt was, reeds naast hem zat en in vollen ren door de straten reed.

Zijn toon was zeer nadrukkelijk en te gelijk vriendelijk, terwijl hij mij verklaarde, dat er veel van kon afhangen, dat ik in staat was om eenige vragen, die hij mij doen wilde, duidelijk te beantwoorden. Deze vragen waren hoofdzakelijk, of ik veel gemeenschap met mijne moeder had gehad (die hij nooit anders dan Lady Dedlock noemde); wanneer en waar ik haar het laatst had gesproken, en hoe zij mijn zakdoek in haar bezit had gekregen. Toen ik hem hierop antwoord had gegeven, verzocht hij, mij eens bijzonder te bedenken — en mijn tijd daartoe te nemen — of er, zooveel ik wist, niemand was, onverschillig waar, in wien zij in den uitersten nood waarschijnlijk vertrouwen zou kunnen stellen. Ik kon niemand bedenken dan mijn voogd. Maar daarna noemde ik ook mijnheer Boythorn. Hij kwam mij in de gedachte omdat hij altijd met zulk eene ridderlijke beleefdheid van mijne moeder had gesproken, en ook dewijl ik mij herinnerde wat mijn voogd mij van zijn engagement met hare zuster had verhaald, en in welke betrekking mijnheer Boythorn, zonder het te weten, met hare jammerlijke geschiedenis had gestaan.

Mijn geleider had den koetsier laten ophouden terwijl wij hierover spraken, om elkander des te beter te kunnen verstaan. Hij gelastte hem nu weder voort te rijden, en na zich eenige oogenblikken te hebben bedacht, zeide hij mij, dat hij het nu met zich zelven eens was wat hij zou doen. Hij wilde mij wel zeggen wat zijn plan was; maar ik gevoelde mijn hoofd niet helder genoeg om hem te begrijpen.

Wij hadden niet ver gereden toen wij in eene smalle straat stilhielden, voor een huis, dat met gas verlicht was en een publiek gebouw scheen te zijn. Mijnheer Bucket bracht mij binnen en zette mij in een leuningstoel, bij een helder brandend vuur. Het was nu over eenen, gelijk ik op eene klok zag, die aan den muur hing. Twee officieren van politie, die er met hunne keurig nette uniform lang niet uitzagen als menschen, die den geheelen nacht opbleven, zaten stil aan een lessenaar te schrijven, en het geheele huis scheen zeer stil te zijn, behalve dat er somtijds aan deuren veraf onder den grond werd geklopt en geroepen, waarop niemand acht gaf.

Een derde man in uniform, wien mijnheer Bucket riep en iets toefluisterde, ging naar buiten, en toen hielden de twee anderen raad met elkander, terwijl een van hen iets opschreef, dat mijnheer Bucket hem zacht voorzeide. Het was een signalement mijner moeder, waarmede zij bezig waren; want mijnheer Bucket bracht het mij, toen het gereed was, en las het mij fluisterend voor. Het was waarlijk zeer nauwkeurig.

De tweede officier, die er stipt op had gelet, maakte er toen een afschrift van, en riep een ander man in uniform (er waren er nog verscheidene in eene voorkamer), die het aannam en er mede heenging. Dit alles werd met den grootsten spoed verricht, en zonder een oogenblik te verzuimen; maar toch was niemand eenigszins gehaast. Zoodra het papier op reis was gezonden, gingen de twee officieren weder stil aan hun vorig schrijfwerk. Mijnheer Bucket kwam peinzend naar het vuur en warmde

de zolen zijner laarzen, eerst de een en toen de ander.

"Zijt ge wel goed ingepakt, jufvrouw Summerson?" zeide hij, toen zijne oogen de mijne ontmoetten. "Het is een geweldig koude nacht voor eene jonge jufvrouw om buiten te zijn."

Ik zeide hem, dat ik mij niet aan het weder stoorde en warm gekleed was.

"Het kan eene lange reis zijn," hervatte hij, "maar als zij maar goed afloopt, komt er dat niet op aan, jufvrouw." — "De hemel geve, bid ik, dat zij goed mag afloopen," zeide ik.

Hij knikte mij geruststellend toe.

"Ziet ge, wat ge doen moogt," zeide hij, "maak u zelve niet angstig of verdrietig. Houd u bedaard en wees bij de hand voor alles wat er gebeuren mag; dat zal des te beter voor u zijn, des te beter voor mij, des te beter voor Lady Dedlock, en des te beter voor Sir Leicester Dedlock, baronet."

Hij was waarlijk zeer goedig en vriendelijk, en terwijl hij daar voor het vuur zijne laarzen stond te warmen en met zijn voorvinger over zijn gezicht streek, gevoelde ik een vertrouwen op zijne schranderheid, dat mij geruststelde. Het was nog geen kwartier voor tweeën, toen ik buiten wielen en paardengetrappel hoorde.

"Nu zullen wij gaan, jufvrouw Summerson, als het u belieft," zeide hij.

Hij gaf mij zijn arm, de twee officieren lieten mij met beleefde buigingen uit, en wij vonden voor de deur een phaëton of barouchet, met een postiljon en postpaarden. Bucket hielp mij in het rijtuig en nam zelf plaats op den bok. De man in uniform, wien hij gezonden had om deze equipage te halen, gaf hem toen op zijn verlangen een dievenlantaarntje aan; en nadat hij den postiljon het noodige had gezegd, reden wij voort.

Ik was verre van zeker, dat ik niet in een droom verkeerde. Wij ratelden met groote snelheid door zulk een doolhof van straten, dat ik spoedig volstrekt niet meer raden kon waar ik was, behalve dat wij meer dan eens de rivier waren overgereden, en nog door eene laag aan het water gelegene wijk van smalle straten schenen te rijden, afgewisseld door dokken en waterkommen, hooge pakhuizen, ophaalbruggen en scheepsmasten. Eindelijk hielden wij op aan den hoek van een modderig dwarsstraatje, hetwelk de wind, die van de rivier af er doorheen gierde, niet scheen te kunnen opdrogen of zuiveren; en ik zag mijn geleider, bij het licht van zijn lantaarntje, met verscheidene mannen spreken, die naar eene vereeniging van politiedienaren en matrozen geleken. Tegen een vervallen muur, waarbij zij stonden, was een biljet geplakt waarop ik de woorden "verdronken gevonden" kon onderscheiden, en dit, zoowel als eene aankondiging waar dreggen te bekomen waren, deed mij begrijpen welk een akelig vermoeden ons bezoek van deze plek aanduidde.

Ik behoefde mij zelve niet te herinneren, dat ik door het involgen mijner aandoeningen de nasporingen niet nog moeielijker moest maken of vertragen. Ik bleef stil zitten; maar wat ik op die geduchte plek leed, kan ik nooit vergeten. En toch geleek alles naar de ijselijkheden van een akeligen droom. Een man, nog zwart en beslijkt, met hooge, opgezwollene, uitgeweekte laarzen en een hoed, die er eveneens uitzag, werd uit eene schuit geroepen en fluisterde met Bucket, die eenige glibberige trappen met hem afging — als ware het om naar iets geheims te zien, dat hij te vertoonen had. Zij kwamen terug, hunne handen aan hunne kleeren afvegende, nadat zij iets nats hadden omgekeerd; maar Goddank, het was niet wat ik vreesde!

Na eenig verder gesprek, ging Bucket (wien iedereen scheen te kennen en te ontzien) met de anderen eene deur in en liet mij in het rijtuig zitten, terwijl de postiljon bij zijne paarden op en neer stapte om zich warm te houden. De vloed kwam op, gelijk ik uit het bruisen van het water, dat ik aan het eind van het steegje hoorde, kon opmaken. Het gebeurde niet — maar honderden malen in wat ten hoogste een kwartier uurs kan geweest zijn, en waarschijnlijk minder was, huiverde ik van de gedachte, dat die opkomende vloed het lijk mijner moeder voor de hoeven der paarden zou werpen.

Bucket kwam weder buiten, vermaande de anderen om goed op te passen, deed zijn lantaarntje dicht en hernam zijne plaats. "Maak u niet ongerust, jufvrouw Summerson, omdat wij hier naar toe zijn gekomen," zeide hij, zich naar mij omkeerende. "Ik wil maar alles in trein hebben, en weten, dat het in trein is, door er zelf naar te zien. Rijd maar voort, jongen."

Wij schenen denzelfden weg, dien wij gekomen waren, terug te rijden. Niet dat ik in mijne verbijstering op bijzondere voorwerpen had gelet, maar naar het algemeene voorkomen der straten te oordeelen. Wij hielden voor eene enkele minuut bij een ander politiekantoor op, en reden de rivier weder over. Gedurende dien geheelen tijd en den geheelen tocht liet mijn geleider, die op den bok zat, zijne waakzaamheid nooit een enkel oogenblik verflauwen; maar toen wij de brug overreden, scheen hij, zoo mogelijk, nog wakkerder te worden dan ooit. Hij stond op om over de borstwering te kijken; stapte af, liep eene donkere vrouwelijke gedaante na, die ons was voorbij gegleden, en tuurde in den diepen, zwarten waterplas met een gezicht, dat mij het hart deed wegkrimpen. De rivier zag er allerakeligst uit, zoo donker en stil; zoo snel tusschen de lage,

vlakke oevers door sluipende; zoo zwaar beladen met onduidelijke gedaanten, die nu handtastelijke voorwerpen, dan weder schaduwen schenen te zijn, zoo doodelijk en geheimzinnig. Ik heb haar sedert dikwijls gezien, bij het zonnelicht en in den maneschijn, maar nooit geheel vrij van den indruk, dien deze reis op mij had nagelaten. In mijn geheugen branden de lantarens op de brug altijd zoo flauw; dwarrelt de snijdende wind om de zonder huisvesting omdwalende vrouw, die wij voorbijrijden; snorren de eentonige wielen voort; en doet het teruggekaatste licht der lantaarns van het rijtuig mij door zijn bleek schijnsel aan een gezicht denken, dat uit het geduchte water oprijst.

Door de ledige straten voortratelende, kwamen wij eindelijk van de straatsteenen op donkere effene wegen, en begonnen de huizen achter ons te laten. Na eene poos herkende ik den mij gemeenzamen weg naar St. Albans. Te Barnet stonden versche paarden gereed, en nadat die waren voorgespannen, reden wij weder voort. Het was zeer koud, en het opene veld was wit van de sneeuw, hoewel het toen niet sneeuwde.

"Een oude kennis van u, deze weg, jufvrouw Summerson," zeide mijnheer Bucket opgeruimd. — "Ja," antwoordde ik. "Hebt gij eenige berichten opgedaan?" — "Nog niets, waarop ik mij geheel verlaten kan," zeide hij; "maar het is nog vroeg."

Hij was elke zoo laat, of zoo vroeg, opene herberg binnengegaan (zij waren in dien tijd niet gering in getal, daar de weg toen druk door ossendrijvers werd bezocht) en telkens afgestapt om met de tolbazen te spreken. Ik had hem drank hooren bestellen en met geld rammelen, en zich overal aangenaam en vroolijk maken; maar wanneer hij zich weder op den bok zette, herkreeg zijn gezicht terstond de vorige strakheid en waakzaamheid, en telkens riep hij op denzelfden drogen toon den postiljon toe: "Rijd voort, jongen!"

Met al dat oponthoud was het tusschen vijf en zes uren geworden, en waren wij nog eenige mijlen van St. Albans af, toen hij uit een van die huizen kwam en mij een kop thee aanbood.

"Drink eens, jufvrouw Summerson, dat zal u goeddoen. Gij begint nu meer bij u zelve te komen, niet waar?"

Ik dankte hem en zeide, dat ik dit hoopte.

"In het eerst waart ge wat verbluft, om het zoo te zeggen," hernam hij, "en waarachtig geen wonder. Spreek niet hard, lieve jufvrouw. Wij zijn op den rechten weg. Zij is ons vooruit."

Ik weet niet welken uitroep van blijdschap ik deed of doen wilde; maar hij stak zijn vinger op, en ik bedwong mij.

"Zij is van avond, tegen acht of negen uren hier voorbijgekomen. Ik hoorde het eerst van haar aan den tol bij Highgate, maar kon er mij toch niet zeker van houden. Vond hier en daar haar spoor den geheelen weg langs. Hier had ik haar, daar verloor ik haar weer; maar nu is zij ons zeker vooruit. Neem dit kopje eens aan, jongen," vervolgde hij tot den stalknecht, "en probeer nu eens of gij met de andere hand eene halve kroon kunt vangen. Een, twee, drie, dat is klaar! Nu in galop, postiljon!"

Wij kwamen nu spoedig te St. Albans, en stapten daar kort voor den dageraad af, toen ik juist de gebeurtenissen van den nacht begon te begrijpen, en werkelijk te gelooven, dat zij geen droom waren. Na aan het posthuis versche paarden te hebben besteld, liet mijn geleider het rijtuig daar, gaf mij zijn arm, en zoo gingen wij op het Verlaten Huis af.

"Daar gij hier eigenlijk woont, jufvrouw Summerson," zeide hij, "wilde ik gaarne weten of er ook iemand vreemds, die er zoo uitzag, naar u of mijnheer Jarndyce gevraagd heeft. Ik denk het wel niet, maar het zou toch kunnen zijn."

Toen wij den heuvel opgingen, keek hij met scherpe oogen om zich heen — de dag brak nu aan — en herinnerde mij, hoe ik dien heuvel eens, gelijk ik maar al te veel reden had om te onthouden, was afgekomen, met mijne kamenier en den armen Jo, dien hij den Taaie noemde.

Ik verwonderde mij hoe hij dat wist.

"Gij weet toch wel, dat gij toen onderweg een man zijt voorbijgekomen," zeide Bucket.

Ja, ik herinnerde mij dit ook nog zeer wel.

"Dat was ik," zeide Bucket.

Mijne verrassing ziende, vervolgde hij:

"Ik kwam dien achtermiddag met eene sjees hier naar toe, om naar dien jongen te kijken. Gij hadt mijne wielen achter u kunnen hooren, toen gij zelve hem gingt zien, want ik zag u en uw kameniertje in de verte. Toen ik in de stad hier en daar naar hem vroeg, hoorde ik spoedig in welk gezelschap hij was; en ik kwam zelf naar de steenbakkerijen om hem op te zoeken, toen ik u hem mee naar huis zag nemen." — "Had hij dan iets kwaads gedaan?" vroeg ik. — "Hij was niet van iets aangeklaagd," antwoordde Bucket, koeltjes zijn hoed oplichtende, "maar ik denk toch, dat hij wel niet al te keurig zal zijn geweest. Neen. De reden waarom ik hem opzocht, was juist om die zaak van Lady Dedlock stil te houden. Hij had meer gebabbeld dan noodig of aangenaam was, over een kleinen dienst, dien hij mijnheer Tulkinghorn toevallig had bewezen; en het ging volstrekt niet aan hem dat spelletje te laten voortspelen. Zoo had ik hem dus eerst gewaarschuwd om Londen te ruimen, en toen gaf ik er een namiddag aan om hem te waarschuwen, nu hij eens weg was, ook weg te blijven, en nog verder heen te gaan, en op te passen, dat ik er hem niet op betrapte dat hij terugkwam."

— "Arme jongen!" zeide ik. — "Arm genoeg," zeide Bucket toestemmend, "en lastig genoeg ook, en die in Londen en overal heel wel te missen was. Ik was er waarlijk van ontsteld, toen ik vond, dat hij bij u in huis was opgenomen, dat verzeker ik u."

Ik vroeg hem waarom.

"Wel, lieve jufvrouw," antwoordde hij, "dan zou hij natuurlijk eerst recht gebabbeld hebben."

Schoon ik mij dit gesprek nu wel herinner, was mijn hoofd toen zeer verward en ging mijne aandacht niet verder dan om te begrijpen, dat hij alleen om mij te verstrooien deze bijzonderheden vertelde. Blijkbaar met dezelfde vriendelijke bedoeling had hij mij reeds over onverschillige dingen gesproken, hoewel het op zijn gezicht was te lezen, dat hij aan niets anders dacht dan aan het doel, dat wij op het oog hadden. Zoo bleef hij nog aan het praten, toen wij het hek van den tuin ingingen.

"Ha, daar zijn wij er," zeide hij. "Welk een lief, stil plekje. Het doet iemand denken aan dat buitentje in het gedicht, dat men kende aan den rook, die zoo sierlijk omhoog krulde. Zij hebben het keukenvuur vroeg aan, en dat is een teeken van goede meiden. Maar waar gij met meiden altijd op moet passen is, wie ze komt zien; gij kunt nooit weten wat zij zullen uitvoeren, als gij dat niet weet. En nog iets, lieve jufvrouw. Als gij ooit een jongmensch achter de keukendeur vindt, laat hem dan gerust oppakken als iemand, die met slechte oogmerken in huis is geslopen."

Wij waren nu dicht bij het huis gekomen; hij keek oplettend naar voetstappen op het lekzand, eer hij zijne oogen naar de vensters opsloeg.

"Geeft gij dien oudachtigen jongen heer gewoonlijk dezelfde kamer, als hij hier komt logeeren, jufvrouw Summerson?" vroeg hij, naar mijnheer Skimpole's gewone kamer opkijkende. — "Gij kent dus mijnheer Skimpole?" zeide ik. — "Hoe noemt gij hem daar," antwoordde Bucket, buigende om mij zijn oor toe te houden. "Skimpole? Ik heb mij al dikwijls verwonderd hoe hij toch heeten zou. Skimpole dus. Maar geen John, zou ik zeggen, en ook geen Jakob?" — "Harold," zeide ik. — "Harold. Zoo. Een leepe vogel is die Harold," hervatte Bucket, mij met eene bijzondere uitdrukking aanziende. — "Hij is een zonderling," zeide ik. — "Geen denkbeeld van geld," liet Bucket hierop volgen. "Maar hij neemt het toch wel aan."

IN HET HUISJE VAN DEN STEENBAKKER. (blz. 386).

Onwillekeurig gaf ik ten antwoord, dat mijnheer Bucket hem dus wel kende.

"Wel, dat zal ik u eens vertellen, jufvrouw Summerson," antwoordde hij. "Het zal des te beter voor u zijn als gij niet gedurig aan hetzelfde blijft denken, en voor eene verandering

zal ik u dat eens vertellen. Hij was het, die mij zeide, waar de Taaie was. Ik had dien avond al besloten om aan de deur te komen en naar den Taaie te vragen, als het niet anders kon; maar ik wilde toch eerst nog iets anders probeeren, en gooide dus een beetje steengruis tegen een venster waar ik eene schaduw zag. Zoodra Harold het openschuift en ik hem zie, denk ik: gij zijt de rechte man voor mij. Zoo praatte ik een poosje om de zaak heen, dat ik de familie, die al naar bed was, niet wilde storen, en dat het jammer was, dat weldadige jonge dames landloopers opnamen; en toen ik hem zoo tamelijk wel had leeren kennen, zeide ik, dat ik een bankje van vijf pond welbesteed zou achten, als ik het huis van den Taaie kon bevrijden, zonder gerucht of ongenoegen te maken. Toen zeide hij, allervroolijkst zijne wenkbrauwen optrekkende: "Het baat niet, mijn vriend, of ge mij van een bankje van vijf pond spreekt, want in zulke dingen ben ik een onnoozel kind, en ik heb geen het minste denkbeeld van geld." Natuurlijk begreep ik wel wat het beduidde, dat hij dat zoo luchtig opnam; en nu volkomen zeker, dat hij de rechte man was, vouwde ik het bankje om een steentje en gooide het hem toe. Wel, hij lachte eens en keek zoo onnoozel als gij u maar verbeelden kunt, en zeide: "Maar ik ken de waarde van die dingen niet. Wat moet ik daarmee doen?" "Het verteren, mijnheer," zeide ik. "Maar ik zal bedrogen worden als ik het wil wisselen," zeide hij, "of ik zal het verliezen; het helpt niemendal." Gij hebt waarachtig nooit zulk een gezicht gezien als hij daarbij zette. Natuurlijk zeide hij mij waar ik den Taaie kon vinden, en ik vond hem ook."

Ik vond dit een zeer verraderlijke streek van mijnheer Skimpole ten opzichte van mijn voogd, en zeide, dat het de gewone perken zijner kinderlijke onnoozelheid te buiten ging.

"Perken, lieve jufvrouw?" antwoordde Bucket. "Perken? Nu, jufvrouw Summerson, zal ik u eens een raad geven, die uw man kan te pas komen, als gij gelukkig getrouwd zijt en een huishouden hebt. Wanneer iemand u ooit zegt, dat hij in geldzaken zoo onnoozel is als iemand wezen kan, pas dan wel op uw geld, want als hij maar kan, zal hij het u zeker afhandig maken. Als iemand u vertelt: "In alle wereldsche zaken ben ik een kind," denk dan maar, dat hij er zich voor wil dekken om voor iets verantwoordelijk te worden gehouden, en dat gij zijn nommer al weet, namelijk nommer Een. Ik ben geen dichter of zanger, behalve om in gezelschap eens mede te zingen, maar ik ben een practisch man, en dat is mijne ondervinding. En zoo is deze regel ook: "Die in één ding een draaier is, is in alles een draaier." Dat heb ik nog nooit zien missen; en dat zult gij ook niet, en niemand. Met deze waarschuwing voor onvoorzichtigen, lieve jufvrouw, zal ik zoo vrij zijn om hier eens aan de schel te trekken, en zoo weder op onze zaak te komen."

Ik geloof, dat die geen oogenblik uit zijne gedachten was geweest, evenmin als uit de mijne. Het geheele huishouden was verbaasd, mij zoo vroeg in den ochtend en onder zulk geleide, zonder eenige waarschuwing, voor zich te zien; en mijne vragen deden de verwondering niet afnemen. Er was echter niemand geweest. Ik kon er niet aan twijfelen of dit was de waarheid.

"Dan, jufvrouw Summerson," zeide mijn geleider, "kunnen wij niet te vroeg aan het huisje komen, waar de steenbakkers te vinden zijn. Het meeste vragen zal ik maar voor u overlaten, als gij zoo goed wilt zijn om u daarmede te belasten. De natuurlijkste manier is de beste, en de natuurlijkste manier is uwe eigene manier."

Wij gingen terstond weder heen. Toen wij aan het huisje kwamen, vonden wij het gesloten en naar het scheen verlaten; maar een van de buurvrouwen, die mij kende en buitenkwam toen ik gehoor poogde te krijgen, onderrichtte mij, dat die twee vrouwen en hare mannen nu te zamen in een ander huisje woonden, van losse, ruwe steenen gebouwd, op den zoom van het stuk land, waar de steenovens stonden en de gevormde steenen gedroogd werden. Wij haastten ons naar deze plek, die eenige honderd voetstappen verder was, en daar de deur aanstond, stiet ik die open.

Zij zaten slechts met hun drieën aan het ontbijt; het kind lag op een bed in een hoek te slapen. Jenny, de moeder van het doode kind, was de afwezige. De andere vrouw stond op toen zij mij zag; en de mannen, hoewel norsch en stil gelijk altijd, toonden door een knorrig knikken, dat zij mij herkenden. Er werd een blik tusschen hen gewisseld toen Bucket acher mij binnen kwam, en tot mijne verwondering zag ik, dat de vrouw hem blijkbaar kende.

Ik had, gelijk van zelf spreekt, gevraagd of ik mocht binnenkomen. Lizzy (de eenige naam, waaronder ik haar kende) stond op om mij haar eigen stoel te geven, maar ik zette mij op een bankje bij het vuur, en Bucket nam een hoek van het bed. Nu ik spreken moest, en menschen voor mij zag, die ik niet gemeenzaam kende, gevoelde ik, dat ik nog beverig en duizelig was. Het was mij zeer moeielijk te beginnen, en ik kon mij niet beletten in tranen uit te barsten.

"Lizzy," zeide ik, "ik ben ver door den nacht en de sneeuw gekomen, om naar eene dame te vernemen..." — "Die hier geweest is, weet ge," viel Bucket er op in, met een vriendelijken blik, die als het ware verschooning voor

mijne bedremmeling verzocht, de geheele groep aansprekende; "dat is de dame, die de jonge jufvrouw meent. De dame, die gisteravond hier geweest is, weet ge." — "En wie heeft *u* gezegd, dat er iemand hier geweest is?" vroeg Jenny's man, die met een norsch gezicht zijn maaltijd had gestaakt om te luisteren, en hem nu met zijne oogen scheen te meten. — "Een persoon, die Michaël Jackson heet, met een blauw trijpen vest aan, met twee rijen paarlemoeren knoopen," antwoordde Bucket terstond. — "Hij mocht liever op zijne eigene zaken passen, wie hij dan wezen mag," bromde de man. — "Hij is buiten werk, geloof ik," zeide Bucket, alsof hij Michaël Jackson wilde verontschuldigen, "en geraakt zoo aan het praten."

De vrouw, die zich niet weder op haar stoel had gezet, maar aarzelend, met de hand op de gebrokene leuning, bleef staan, zag mij aan. Ik dacht, dat zij mij wel afzonderlijk had willen spreken als zij maar gedurfd had. Zij stond nog zoo te weifelen, toen haar man, die met eene homp brood met vet in de eene hand en zijn knipmes in de andere zat te eten, met het hecht van zijn mes een harden slag op de tafel gaf, en haar met een vloek zeide, dat zij ten minste zich maar met hare eigene zaken moest bemoeien en gaan zitten.

"Ik had zeer gaarne Jenny willen zien," zeide ik, "want ik houd mij verzekerd, dat zij mij wel al wat zij kon van die dame zou gezegd hebben, over wie ik zeer, zeer erg ongerust ben. Zal Jenny spoedig hier komen? Waar is zij?"

De vrouw wilde antwoorden, maar de man schopte haar, met nog een vloek, openlijk met zijne zware laars tegen haar voet. Hij liet het voor Jenny's man over om mij te zeggen wat hij verkoos, en na eene poos van norsche stilte keerde deze zijn ruig behaard hoofd naar mij om.

"Ik houd er niet van, dat rijke lui bij mij in huis komen, zooals gij mij al meer hebt hooren zeggen, denk ik, jufvrouw. Ik laat hunne huizen met rust, en het is vreemd, dat zij mijn huis niet met rust kunnen laten. Er zou mooi wat leven gemaakt worden, als ik h e n kwam opzoeken, denk ik. Evenwel, ik klaag niet zoozeer over u als over sommige anderen, en ik wil u ook wel ordentelijk antwoord geven, maar ik waarschuw u vooraf, dat ik mij niet zoo maar alles uit de keel wil laten halen. Of Jenny gauw hier zal wezen? Neen, dat zal zij niet. Waar zij is? Zij is naar L o n d e n." — "Zij is gisteravond gegaan?" vroeg ik. — "Of zij gisteravond gegaan is? Ja, gisteravond," antwoordde hij, wrevelig zijn hoofd in den nek werpende. — "Maar was zij nog hier toen die dame kwam? En wat zeide die dame tegen haar? En waar is die dame naar toe? Ik bid en smeek u, wees zoo goed om mij dat te zeggen," zeide ik, "want ik ben in grooten angst daarover." — "Als mijn baas mij maar wilde laten spreken, zonder iets te zeggen, dat kwaad kon," begon de vrouw schroomvallig. — "Uw baas," zeide haar man, met langzamen nadruk een vloek mompelende, "zal u den nek breken als gij u bemoeit met wat u niet aangaat."

Na eene andere poos van stilte keerde de man der afwezige vrouw zich weder naar mij toe en antwoordde met zijne gewone knorrige onwilligheid:

"Of Jenny hier was toen die dame kwam? Ja, zij was hier toen die dame kwam. Wat die dame tegen haar gezegd heeft? Wel, ik zal u vertellen wat die dame tegen haar gezegd heeft. Zij zeide: "Gij weet nog wel, dat ik eens met u ben komen spreken over eene jonge jufvrouw, die u was komen opzoeken? Gij weet nog wel, dat ik u iets nog al van belang heb gegeven voor dien zakdoek, dien zij hier gelaten had?" Ja, dat wist zij nog wel, en wij allemaal. Wel, was die jonge dame nu daar in huis? Neen, zij was niet daar in huis. Welnu dan. Die dame was alleen op reis, hoe vreemd wij dat ook mochten vinden, en kon zij voor een uur of zoo blijven rusten waar gij nu zit? Ja wel, dat kon zij en zoo deed zij ook. Toen ging zij heen. Het mocht tien minuten voor twaalven, of tien minuten voor eenen zijn; wij hebben hier geen horloge om te zien hoe laat het is, en ook geen klok. Waar ging zij naar toe? Ik weet niet waar zij naar toe ging. Zij ging den eenen kant op, en Jenny een anderen; de eene ging recht naar L o n d e n, en de andere recht naar den anderen kant. Dat is nu alles. Vraag het dien man maar. Hij heeft alles gehoord en gezien. Hij weet het." — "Dat is alles," zeide de andere man. — "Schreide die dame ook?" vroeg ik. — "Wel neen," antwoordde de eerste man. "Hare schoenen waren aan stuk, en hare kleeren zagen er erg uit, maar zij huilde niet — dat ik zag."

De vrouw zat met hare armen over elkander, en hare oogen op den grond gevestigd. Haar man had zich eenigszins omgedraaid, zoodat hij haar kon aanzien, en liet zijne hamerachtige vuist op de tafel liggen, alsof hij die gereed hield om zijne bedreiging te vervullen indien zij hem ongehoorzaam was.

"Ik hoop," zeide ik, "dat gij er niet tegen zult hebben, dat ik uwe vrouw vraag, hoe die dame er uitzag?" — "Kom dan!" riep hij haar brommig toe. "Gij hoort wat zij zegt. Maak het kort en zeg het haar." — "Slecht," antwoordde de vrouw. "Bleek en afgemat. Heel slecht." — "Sprak zij veel?" — "Niet veel, maar hare stem was schor."

Terwijl zij dit antwoord gaf, zag zij haar man aan om hem verlof te vragen.

"Was zij flauw?" zeide ik. "Heeft zij hier gegeten of gedronken?" — "Ga voort," zeide

haar man, tot antwoord op haar blik. "Zeg het haar en maak het kort." — "Zij vroeg om wat water, jufvrouw. En Jenny haalde haar brood en thee, maar zij raakte er haast niet aan." — "En toen zij hier vandaan ging," vervolgde ik, toen Jenny's man mij ongeduldig in de rede viel. — "Toen zij hier vandaan ging, ging zij rechtuit noordwaarts den straatweg op. Vraag maar langs den weg, als gij aan mij twijfelt, en zie of het zoo niet was. Daar, nu is het gedaan. Dat is alles."

Ik keek naar mijn geleider om, en ziende, dat hij reeds was opgestaan en gereed was om te vertrekken, bedankte ik hen voor wat zij mij gezegd hadden en nam afscheid. De vrouw zag Bucket strak aan toen hij heenging, en hij deed dit haar insgelijks.

"Nu, jufvrouw Summerson," zeide hij tot mij, terwijl wij snel voortstapten, "zij hebben het horloge van mylady; dat is zeker." — "Hebt gij dat gezien?" riep ik uit. — "Evengoed als gezien," antwoordde hij. "Waarom zou hij anders praten van "tien minuten voor," en "dat hij geen horloge heeft om te weten hoe laat het is?" Tien minuten! Gewoonlijk rekent hij zijn tijd zoo fijn niet uit. Als hij tot halve uren komt, zal het al veel zijn. Ziet ge wel: of mylady heeft hem dat horloge gegeven, of hij heeft het genomen. Ik denk, dat zij het hem gegeven heeft. Maar waarvoor zou zij het hem gegeven hebben? Waarvoor zou zij het hem gegeven hebben?"

Terwijl wij ons voorthaastten, herhaalde hij die vraag verscheidene malen bij zich zelven, en scheen te weifelen tusschen verschillende antwoorden, die hem voor den geest kwamen.

"Als er tijd te missen was," zeide Bucket, "die ongelukkig het eenige is, waarmede ik zuinig moet zijn, zou ik het uit die vrouw wel krijgen; maar de kans is te twijfelachtig om er in deze omstandigheden op te vertrouwen. Zij zullen haar wel goed in het oog houden, en iedereen weet, dat een arm schepsel zooals zij, geschopt en geslagen en van het hoofd tot de voeten met litteekens en blauwe plekken bedekt, toch door alles heen den man, die haar mishandelt, trouw blijft. Er wordt iets verzwegen. Het is jammer, dat wij die andere vrouw niet gezien hebben."

Het speet mij buitengemeen, want zij was zeer dankbaar, en ik hield mij overtuigd, dat zij mijn bidden niet had kunnen wederstaan.

"Het is mogelijk, jufvrouw Summerson," zeide Bucket peinzend, "dat mylady haar met eene of andere boodschap voor u naar L o n d e n heeft gezonden; en het is mogelijk, dat haar man het horloge gekregen heeft om haar te laten gaan. Dit is wel zoo duidelijk niet, dat het mij geheel voldoet, maar heeft toch nog al schijn. Ik heb weinig lust om het geld van Sir Leicester Dedlock, baronet, aan dat gespuis te besteden, en ik zie ook niet in wat het baten zou. Neen! Tot dusverre moeten wij maar voorwaarts, jufvrouw Summerson — recht vooruit — en alles stilhouden."

Wij gingen nog eens aan huis aan, opdat ik een haastig geschreven briefje aan mijn voogd zou kunnen zenden, en spoedden ons toen weder naar de plaats waar wij het rijtuig gelaten hadden. De paarden werden buiten gebracht zoodra men ons zag aankomen, en binnen weinige minuten waren wij weder op weg.

Met den dageraad was het gaan sneeuwen, en het sneeuwde nu sterk. De lucht was door de duisternis van den dag en de dicht vallende vlokken zoo ondoorzichtig, dat wij slechts op geringen afstand iets konden onderscheiden. Hoewel het buitengemeen koud bleef, was de sneeuw toch maar half bevroren en werd — met een geluid alsof wij over een met kleine schelpen bedekt strand reden — onder de hoeven der paarden tot slijk en water gekneed. Somtijds gleden zij eene mijl ver gedurig uit, en moesten wij stilhouden om hen te laten rusten. Een paard viel op dit eerste station driemaal, en beefde zoodanig en was zoo afgemat, dat de postiljon eindelijk moest afstappen en het bij den teugel leiden.

Ik kon niets eten en niet slapen; en ik werd onder al die vertragingen zoo zenuwachtig en ongeduldig over de langzaamheid, waarmede wij vorderden, dat mij een zeer onredelijk verlangen bekroop om af te stappen en te voet te gaan. Ik liet mij echter door mijn geleider overtuigen, dat dit eene dwaasheid was, en bleef zitten. Al dien tijd, frisch gehouden door zekeren lust in het werk, waarmede hij bezig was, sprong hij af en weder op bij ieder huis, dat wij bereikten, sprak menschen, die hij nooit gezien had, aan, alsof zij oude bekenden waren; liep naar binnen om zich bij ieder vuur, dat hij zag, te warmen; bleef voor elke toonbank en buffet praten, drinken en handen geven; hield eene vriendschappelijke woordenwisseling met elken voerman, wagenmaker, smid en tolbaas, en scheen toch nooit tijd te verzuimen, en had, als hij weder op den bok klom, altijd hetzelfde strakke, waakzame gezicht en hetzelfde droge: "Voort maar, jongen!"

Toen wij de volgende maal van paarden verwisselden, kwam hij, met eene korst natte sneeuw bedekt, en tot aan zijne natte knieën daardoorheen plassende en klonterende — gelijk hij sedert wij S t. A l b a n s verlieten reeds dikwijls gedaan had — naar het rijtuig om mij aan te spreken.

"Houd maar moed," zeide hij. "Het is vast en zeker, dat zij hier voorbij is gekomen. Er is nu geen twijfel meer aan hoe zij gekleed is, en die kleeding heeft men hier gezien." — "Nog altijd te voet?" zeide ik. — "Nog altijd te voet. Ik denk, dat zij het op dien heer ge-

munt moet hebben, van wien gij gesproken hebt; en toch staat het mij niet aan, dat hij zoo dicht bij haar eigen buiten woont." — Ik weet zoo weinig," zeide ik. "Misschien kan er wel iemand anders hier dichter bij zijn, van wien ik nooit gehoord heb." — "Dat is waar. Maar wat gij doet, ga niet aan het schreien, lieve jufvrouw; en kwel u zelve niet meer dan gij niet laten kunt. Voort maar, jongen!"

Het bleef dien dag onophoudelijk sneeuwen, en daarbij kwam vroeg nog eene dikke mist, die nooit voor een oogenblik ophelderde. Zulke wegen had ik nog nooit gezien. Somtijds vreesde ik, dat wij verdwaald en op omgeploegde velden, of in een moeras gekomen waren. Als ik soms aan den tijd dacht, dien ik al op reis was geweest, kwam mij die als een onbepaald tijdperk van langen duur voor; en ik had een zonderling gevoel alsof ik nooit vrij geweest was van den angst, die mij toen benauwde.

Naarmate wij vorderden begon ik te vreezen, dat mijn geleider zijn zelfvertrouwen verloren had. Hij was nog eveneens als te voren met al de menschen langs den weg; maar als hij weder alleen op den bok zat, keek hij veel ernstiger. Ik zag hem met zijn vinger onrustig heen en weder voorbij zijn mond gaan, zoolang een geheel eentonig station duurde. Ik hoorde, dat hij aan de koetsiers van diligences en de voerlieden, die ons tegenkwamen, begon te vragen, welke passagiers zij in post- of andere wagens, die ons vooruit waren, hadden gezien. Hunne antwoorden schenen hem niet te bemoedigen. Hij gaf mij altijd wel een geruststellenden wenk met zijn vinger en een knipje met zijn oog, als hij weder op den bok klom; maar hij scheen nu eenigszins in twijfel te zijn als hij: "Voort maar, jongen!" riep.

Eindelijk zeide hij mij, toen wij weder van paarden verwisselden, dat hij het spoor van die kleeding nu zoo lang verloren had, dat het hem begon te verwonderen. Het was niets, zulk een spoor een tijdlang kwijt te raken, en dan weder een tijdlang vast te houden, en zoo verder; maar het was hier op eene onverklaarbare manier verdwenen, en wij hadden het sedert niet terug gevonden. Dit vergrootte de vrees, die reeds bij mij was opgekomen, toen hij naar de wegwijzers begon te kijken, en bij dwarswegen het rijtuig verliet om ze een eind ver op te gaan. Maar ik moest mij niet laten ter neerslaan, zeide hij, want het kon heel wel gebeuren, dat het volgende station ons weder op het rechte spoor bracht.

Het volgende station liep echter eveneens af als het vorige; wij vonden geen nieuwen draad. Er stond daar eene groote herberg, eenzaam gelegen, maar een deftig en welingericht huis; en toen wij, eer ik er aan dacht, eene groote koetspoort binnenreden, en de kasteleines en hare bevallige dochters aan het rijtuig kwamen, en mij vriendelijk drongen om af te stappen en iets te gebruiken, terwijl de paarden uit den stal gehaald werden, dacht mij, dat het onvriendelijk zou zijn dit te weigeren. Zij brachten mij naar boven in eene warme kamer, en lieten mij daar.

De kamer, herinner ik mij, lag op den hoek van het huis, en zag naar twee kanten uit. Aan de eene zijde op een stalpleintje, dat naar een zijweg open was, waar de knechts de bespatte en vermoeide paarden van het beslijkte rijtuig afspanden; en verder op dien zijweg zelven, waar een uithangbord hing te bengelen; aan den anderen kant op een donker dennenbosch. De takken waren met sneeuw beladen, die er, terwijl ik voor het venster stond, met vochtige kluiten van afdroop. De avond viel, en de duisternis scheen nog akeliger door het contrast van het roode vuur, dat gloeiend in de ruiten spiegelde. Terwijl ik tusschen de stammen van het geboomte tuurde, en de vuile plekken in de sneeuw opmerkte, waar de dooi haar ondermijnde en deed wegzakken, dacht ik aan het moederlijke gezicht, zoo vroolijk door dochters omringd, dat mij pas had verwelkomd, en aan mijne eigene moeder, die misschien in zulk een bosch lag te sterven.

Ik schrikte toen ik ze allen om mij heen vond staan, maar ik herinnerde mij, dat ik, eer ik flauw viel, al mijne kracht had ingespannen om mij daartegen te verzetten; en dit was toch eenigszins een troost. Zij plaatsten mij, met kussens gesteund, op eene groote sofa voor het vuur; en toen zeide mij de frissche kasteleines, dat ik dien avond niet verder moest reizen, maar naar bed gaan. Maar dit deed mij zoodanig beven van angst, dat men mij daar zou houden, dat zij spoedig hare woorden herriep en een vergelijk sloot voor een half uur rustens.

Eene goede, hartelijke vrouw was zij. Zij en hare drie schoone dochters, allen zoo druk met mij bezig. Mij werd warme soep en een gebraden hoentje voorgezet, terwijl Bucket in eene andere kamer at en zich droogde, maar ik kon niets daarvan over de lippen brengen, hoezeer het mij ook speet de goede menschen zoo te leur te stellen. Ik kon evenwel wat geroosterd brood en heeten kruidenwijn gebruiken; en daar dit mij werkelijk verkwikte, beloonde het de kasteleines eenigszins voor hare zorg.

Na verloop van het half uur, op het oogenblik af, kwam het rijtuig rommelend onder de poort rijden, en brachten zij mij naar beneden, verwarmd, verfrischt, door vriendelijke goedheid getroost en overtuigd (dit verzekerde ik haar), dat ik niet weder zou flauw vallen. Nadat ik was ingestapt en van allen dankbaar afscheid had genomen, stapte de jongste dochter — een bloeiend meisje van negentien jaren, dat het eerste zou trouwen, gelijk zij mij gezegd hadden — op de trede, stak haar hoofd binnen en gaf

mij een kus. Ik heb haar van dit uur af nooit weder gezien, maar tot op dit oogenblik denk ik aan haar als eene lieve vriendin.

De heldere vensters, met het vuur en het licht, die er bij de koude duisternis daar buiten zoo warm en vroolijk uitzagen, waren spoedig verdwenen, en wederom vermaalden wij de mulle sneeuw. Wij hadden moeite genoeg om voort te komen; maar de akelige wegen waren toch niet veel erger dan zij geweest waren, en het station was maar van negen mijlen. Mijn geleider zat op den bok te rooken — ik had er in de laatste herberg aan gedacht om hem te verzoeken dit maar te doen, toen ik hem zoo vergenoegd voor een vuur in eene wolk van tabaksrook zag staan — en was zoo waakzaam als ooit, en even vlug naar beneden en weder omhoog, als wij eene menschelijke woning bereikten of een mensch in het oog kregen. Hij had zijn lantaarntje aangestoken, waarop hij bijzonder gesteld scheen te zijn, want wij hadden ook lantarens aan het rijtuig; en telkens keek hij naar mij om, om te zien of ik nog wel bleef. Er was een neerslaand raam aan de kap van het rijtuig, maar ik sloot dit nooit; want dit kwam mij voor alsof ik ook de hoop buitensloot.

Wij kwamen aan het eind van het station, en nog was het verloren spoor niet teruggevonden. Ik zag hem met angstige oplettendheid aan, toen wij ophielden om van paarden te verwisselen; maar aan het ernstige gezicht, waarmede hij naar de stalknechts stond te kijken, zag ik wel, dat hij niets gehoord had. Slechts een oogenblik later, toen ik op de bank achteroverleunde, kwam hij met zijn lantaarntje in de hand binnenkijken, met een gezicht vol leven en drift, een geheel ander mensch.

"Wat is het?" zeide ik met blijden schrik. "Is zij hier?" — "Neen, neen. Bedrieg u zelve maar niet, lieve jufvrouw. Er is niemand hier. Maar ik ben er achter."

De sneeuw kleefde in zijn oogharen en op zijn haar, en lag bij strepen op zijne kleeren. Hij moest ze eerst van zijn gezicht schudden en eens ademhalen, eer hij verder met mij kon spreken.

"Nu, jufvrouw Summerson," zeide hij, met zijn vinger op den rand van het voetendek tikkende, "moet gij u niet te leur gesteld achten door wat ik ga doen. Gij kent mij. Ik ben inspecteur Bucket, en gij kunt mij vertrouwen. Wij hebben al een verren weg gemaakt; maar dat komt er niet op aan. Vier paarden ingespannen voor het volgende station. Terug! schielijk!"

Er kwam eene opschuding op het stalplein en een man kwam aanloopen om te vragen of hij "voorwaarts" of "terug" meende.

"Terug, zeg ik u. Terug! Verstaat gij dat niet? Terug!" — "Terug?" zeide ik verbaasd. "Gaan wij dan weder naar Londen?" — "Recht weder naar Londen, jufvrouw Summerson," antwoordde hij mij. "Gij kent mij toch. Wees maar niet bang. Ik zal de andere volgen, bij G..!" — "De andere?" herhaalde ik. Wie?" — "Gij hebt haar Jenny genoemd, hebt ge niet? Haar zal ik volgen. Breng die twee paarden buiten, voor eene kroon den man. Kom aan, word toch wakker!" — "Gij zult toch de dame, die wij zoeken, niet begeven; gij zult haar in zulk een nacht en in zulk een gemoedstoestand, als ik weet dat zij zijn moet, niet aan haar lot overlaten!" zeide ik, hem in mijn zielsangst bij de hand vattende. — "Gij hebt gelijk, melieve, dat zal ik ook niet. Maar ik zal de andere toch volgen. Gauw toch wat met die paarden! Zend een man te paard vooruit naar het volgende station, en laat hij weder iemand vooruitzenden en er vier bestellen, tot aan Londen toe. Wees maar niet bang, mijn liefje!"

Deze bevelen en de manier, waarop hij rondliep om iedereen te haasten, veroorzaakten eene algemeene beweging, die mij bijna niet minder verbijsterde dan deze onverwachte verandering van plannen. Doch in het ergste der verwarring galoppeerde er een man heen om wisselpaarden te bestellen en werden onze paarden met allen spoed voorgespannen.

"Kindlief," zeide Bucket, op den bok springende en weder naar mij omkijkende, "gij zult het mij wel niet kwalijk nemen, als ik al te familiaar ben — maak u nu maar niet meer verdrietig en angstig dan ge niet laten kunt. Meer wil ik voor het oogenblik niet zeggen; maar gij kent mij toch, liefje; doet ge niet?"

Ik poogde te zeggen, dat hij veel beter in staat was te beslissen wat hij doen moest dan ik; maar of hij wel zeker was, dat dit goed was? "Kan ik niet alleen vooruitrijden om" — ik vatte hem in mijn angst weder bij de hand en fluisterde hem toe — "om mijne eigene moeder te zoeken?" — "Liefje," antwoordde hij, "dat weet ik wel, dat weet ik wel; en denkt gij dan, dat ik u op een verkeerden weg zou brengen? Inspecteur Bucket. Gij kent mij toch, niet waar?"

Wat kon ik anders zeggen dan ja?

"Houd dan zooveel moed als gij maar kunt, verlaat er u op, dat ik u zal bijstaan, niet minder dan Sir Leicester Dedlock, baronet. Zijt ge nu klaar daar?" — "Alles klaar, mijnheer!" — "Daar gaan wij dan. Voort maar, jongens!"

Wij waren weder op den akeligen weg, dien wij langs gekomen waren, en deden wederom het slijk en de dooiende sneeuw in het rond spatten alsof zij door een waterrad werden opgeworpen.

LVIII.

EEN WINTERSCHE DAG EN NACHT.

Nog stil en statig, gelijk zulk een gebouw voegt, staart het huis der Dedlock's de straat

van akelige deftigheid aan. Van tijd tot tijd vertoonen zich gepoeierde hoofden voor de smalle vensters van het voorhuis, en kijken uit naar het onbelaste poeier, dat den geheelen dag uit de lucht blijft vallen, en dan stappen de fluweelen broeken weder van de nijpende koude voor de glazen naar het groote vuur, dat in het voorhuis brandt. Er wordt gezegd, dat mylady naar Lincolnshire is, maar spoedig terug wordt verwacht.

Het gerucht echter, dat al te levendig is, wil zich niet naar Lincolnshire laten verbannen. Het blijft door de stad rondfladderen en kakelen. Het weet, dat die arme ongelukkige Sir Leicester allerslechtst behandeld is. Het hoort, kindlief, van allerlei ergerlijke dingen. Het maakt er de wereld vijf mijlen in het rond vroolijk mede. Om niet te weten, dat er bij de Dedlock's iets is voorgevallen, moet men zelf een geheel onbekend persoon zijn. Een dier bekoorsters, met een perzikblos op de wangen en een beenderigen hals, is reeds onderricht van al de voornaamste omstandigheden, die voor het Huis der Lords zullen komen, wanneer Sir Leicester om eene echtscheiding aanzoek doet.

Bij Blaze en Sparkle de juweliers, en in den modewinkel van Sheen en Gloss, zal het geval eenige uren lang het gewichtigste onderwerp van deze geheele eeuw zijn. De hoogadellijke begunstigsters dier winkels, al zijn zij nog zoo hoog en onbereikbaar, worden daar even nauwkeurig gemeten en gewogen als de winkelwaren zelven, en de domste knaap achter de toonbank weet terstond hoe hij het met haar heeft. “Onze klanten, mijnheer Jones,” zeiden Blaze en Sparkle, toen zij dezen bediende aannamen, “zijn schapen, mijnheer, schapen. Als twee of drie geteekende vooruitgaan, volgen al de andere. Houd die twee of drie maar in het oog, mijnheer Jones, en gij hebt de geheele kudde.” Eveneens spreken Sheen en Gloss tot hun Jones over de manier om de groote lui in te nemen voor wat zij (Sheen en Gloss) verkiezen in de mode te brengen. Met even onfeilbare wetenschap zegt mijnheer Sladdery, de boekverkooper, een voornaam herder van adellijke schapen, juist dezen dag: “Och ja, mijnheer, er zijn zeker eenige geruchten van Lady Dedlock onder mijne aanzienlijke connectie in omloop. Gij begrijpt wel, mijne aanzienlijke connectie moet over iets praten, mijnheer; en men behoeft maar iets aan een paar dames, die ik zou kunnen noemen, smakelijk te maken, om het overal te doen rondbrengen. Hetzelfde wat ik met die twee dames zou gedaan hebben, mijnheer, als het te doen was geweest om een nieuwen roman bekend te maken, hebben zij nu uit zich zelven gedaan, omdat zij Lady Dedlock kenden en misschien een beetje onschuldig jaloersch op haar waren. Gij zult zien, mijnheer, dat dit onderwerp bij mijne aanzienlijke connectie zeer in den smaak zal komen Als het eene speculatie geweest was, zou zij geld hebben opgebracht, mijnheer. En als ik dat zeg, kunt gij er op aan, dat ik gelijk heb, mijnheer; want ik heb er werk van gemaakt om mijne aanzienlijke connectie te bestudeeren, en ben nu in staat om ze op te winden als eene klok, mijnheer.”

Dus heeft het gerucht het in Londen zoo naar zijn zin, dat het niet naar Lincolnshire wil gaan. Tegen half vijf, na den middag, heeft het zelfs den edelachtbaren heer Stables een gezegde ontlokt, dat goede kans heeft om het vorige in de schaduw te plaatsen, dat zoolang de grondslag zijner reputatie voor geestigheid is geweest. Deze schitterende inval luidt, dat hoewel hij altijd wel wist, dat zij een kribbig paardje was, hij toch nooit gedacht had, dat zij schichtig zou worden en op hol gaan. Deze aardigheid maakt onder de paardenliefhebbers een ontzaglijken opgang.

Ook op partijen en feesten, in firmamenten, die zij dikwijls tot sieraad heeft gestrekt, en onder sterrengroepen, die zij nog gisteren door haar glans verduisterde, is zij het algemeene onderwerp. Wat is het? Wie is het? Wanneer was het? Waar was het? Hoe kwam het? Zoo wordt zij door hare liefste vrienden en vriendinnen over den hekel gehaald, met de laatste nieuwe woorden, manieren en affectatiën, die er in zwang zijn gekomen, en met de volmaaktste wellevende onverschilligheid. Iets opmerkelijks van dit onderwerp is, dat het iets zoo prikkelends heeft, dat het geestigheid uitlokt bij verscheidene menschen, die nog nooit iets geestigs hadden gezegd. William Buffy gaat met een van die geestigheden van zijne club naar het Huis der Gemeenten, waar de adjudant zijner partij het met zijne snuifdoos laat rondgaan, om de leden, die willen wegloopen, bij elkander te houden, met zooveel gevolg, dat de president (wien het in het bijzonder onder zijne pruik in het oor is gefluisterd) driemaal “Orde voor de balie!” roept, zonder eenigen indruk te maken.

Niet minder verbazend is het, dat menschen, die op de grenzen van mijnheer Sladdery's aanzienlijke connectie omdwalen, menschen, die niets van mylady weten en nooit iets van haar geweten hebben, het voor hunne reputatie noodig achten zich te houden alsof zij ook hun onderwerp was; en haar in lagere sfeeren en bij flauwere sterren insgelijks bekladden, met de laatste nieuwe woorden, manieren en affectatiën, en dezelfde wellevende onverschilligheid, alles uit de tweede hand, maar voor evengoed als nieuw gehouden. Als er onder die rondventers van nieuwtjes in het klein een man van letteren, kunst of wetenschap is, hoe edel is het dan van hem gedaan, zwakke zusters met zulke prachtige krukken te ondersteunen.

Zoo verloopt de winterdag buiten het huis der Dedlock's. Hoe daarbinnen?

Sir Leicester, die nog te bed ligt, kan een weinig spreken, hoewel met moeite en onduidelijk. Men heeft hem stilte en rust voorgeschreven, en een verdoovend middel gegeven om zijne pijn te verzachten; want zijn oude vijand heeft hem hard aangetast. Hij slaapt nooit, hoewel hij somtijds in een doffen sluimer schijnt te vallen. Hij heeft zijn ledikant dichter bij het venster laten plaatsen, toen hij hoorde, dat het zulk guur weder was, en zijn hoofd zoodanig laten leggen, dat hij de jagende sneeuw kan zien. Hij ligt daarnaar te turen, dien geheelen winterdag lang.

Bij het minste gerucht in huis, dat zoo stil mogelijk wordt gehouden, tast hij naar zijne griffel. De oude huishoudster, die bij hem zit, weet wel wat hij schrijven wil, en fluistert: "Neen, hij is nog niet terug, Sir Leicester. Het was gisteravond al laat toen hij ging. Hij is nog maar kort weg."

Hij trekt zijne hand terug en staart weder naar de sneeuw, totdat door dat lange turen de sneeuw zoo dicht en snel schijnt te vallen, dat hij eene korte poos de oogen sluit voor die duizelingwekkende dwarreling van witte vlokken.

Hij begon daarnaar te staren zoodra het licht werd. De dag is nog niet ver verloopen wanneer hij begrijpt, dat het noodig is hare kamers voor haar gereed te maken. Het is heel koud en vochtig, er moeten goede vuren aangehouden worden. Zij moeten weten, dat zij verwacht wordt. "Wees zoo goed om zelve daarnaar te zien." Hij schrijft dit op zijne lei, en jufvrouw Rouncewell gehoorzaamt met een beklemd hart.

"Want ik vrees, George," zegt de oude vrouw tot haar zoon, die beneden wacht om haar gezelschap te houden als zij eene poos vrijaf heeft, "ik vrees, beste jongen, dat mylady nooit weer een voet binnen deze muren zal zetten." — "Dat is een slecht voorgevoel, moeder." — "En ook niet binnen de muren van Kastanje-Hof, beste jongen." — "Dat is nog erger. Maar waarom, moeder?" — "Toen ik mylady gisteren zag, George, zag zij er uit — en ik mag ook wel zeggen, zag zij mij aan — alsof de voetstap op de Geestenwandeling haar bijna achterhaald had." — "Kom, kom! Maak u zelve niet bang met een oud sprookje, moeder." — "Neen, dat doe ik ook niet, beste jongen. Dat doe ik niet. Het wordt haast zestig jaar, dat ik in deze familie geweest ben, en ik ben er vroeger nooit bang voor geweest. Maar het nadert nu, beste jongen, het nadert nu, dat de groote, oude familie Dedlock ten ondergang zal brengen." — "Ik hoop van neen, moeder." — "Ik ben dankbaar, dat ik lang genoeg geleefd heb om Sir Leicester in deze ziekte en droefenis bij te staan, want ik weet wel, dat ik nog niet zoo oud of nutteloos ben, of mijn gezicht is hem meer welkom dan iemand anders in mijne plaats zou wezen. Maar die stap op de Geestenwandeling zal mylady achterhalen, George; hij is al menigen dag achter haar geweest en nu zal hij haar achterhalen." — "Wel, lieve moeder, ik zeg nog eens ik hoop van neen." — "Och, dat doe ik ook, George," antwoordt de oude vrouw, haar hoofd schuddende, en laat hare gevouwene handen los. "Maar als mijne vrees uitkomt, en hij het weten moet, wie zal het hem dan zeggen!" — "Zijn dit hare kamers?" — "Ja, dit zijn mylady's kamers, juist gelijk zij ze verlaten heeft." — "Wel," zegt George, om zich heen kijkende, en zachter sprekende, "nu begin ik te begrijpen hoe gij zoo komt te denken, moeder. Kamers krijgen altijd iets akeligs als zij, zooals deze, opgeknapt zijn voor iemand, dien men er gewoon was te zien, en als die door ongelukkige omstandigheden er niet is; behalve dat zij nog — God weet waar is."

Hij heeft het niet ver mis. Gelijk ieder afscheid eene afschaduwing is van het laatste en grootste, zoo fluistert eene ledige kamer, waar een gewoon gezicht gemist wordt, eene treurige waarschuwing van hetgeen uwe kamer en de mijne eens moeten wezen. Mylady's staatsiezaal, zoo somber en verlaten, heeft iets hols en ledigs; en in het achterste vertrek, waar Bucket gisteravond zijne geheime nasporingen deed, maken hare kleederen en sieraden, ja zelfs de spiegels, die gewoon waren ze terug te kaatsen, alsof zij een gedeelte van haar zelve waren, denzelfden akeligen indruk. Hoe donker en koud de winterdag wezen mag, is het toch in deze verlatene kamers donkerder en kouder dan in menige hut, die maar even bescherming voor het weder verleent; en hoewel de bedienden de vuren aanstoken, en sofa's en stoelen achter de warme glazen schermen zetten, die het roode licht tot in de verste hoeken laten doordringen, hangt er in die vertrekken toch een duistere nevel, welke geen licht kan verdrijven.

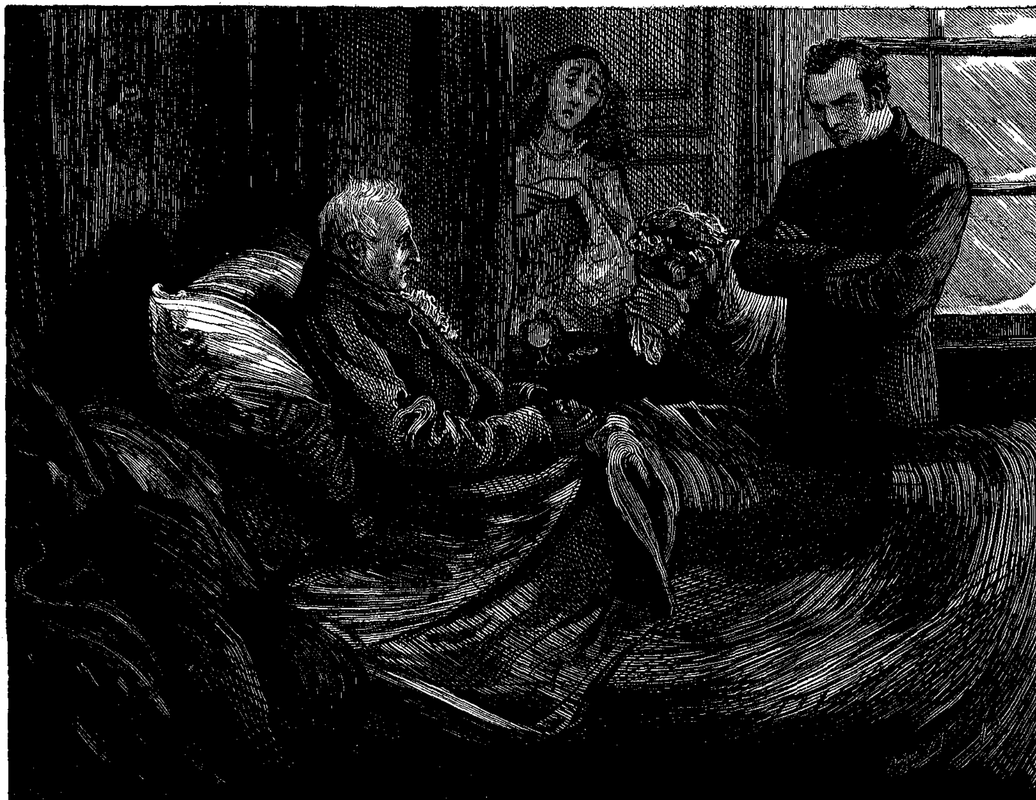
De oude huishoudster en haar zoon blijven daar tot alles in orde gebracht is, en dan gaat zij weder naar boven. Volumnia heeft ondertusschen jufvrouw Rouncewell's plaats ingenomen; ofschoon parelsnoeren en rouge-potjes, hoezeer ook geschikt om B a t h te vervroolijken, den zieke in de tegenwoordige omstandigheden maar weinig troost kunnen geven. Daar Volumnia gerekend wordt niet te weten (en ook inderdaad niet weet) wat er gebeurd is, heeft zij het aanbieden van gepaste aanmerkingen eene netelige taak gevonden, en daarom het gebrek daarvan vergoed met een voor den zieke zeer lastig gladstrijken van het beddegoed, een overdreven voorzichtig heen en weder trippelen en een waakzaam in de oogen kijken. Ten laatste fluistert zij, met eene blijdschap, genoeg om

haar ongeduldigen bloedverwant razend te doen worden: "Hij slaapt." Maar om deze overtollige aanmerking te logenstraffen, schrijft Sir Leicester dadelijk en met verontwaardiging op de lei: "Neen, ik slaap niet."

Nu derhalve den stoel bij het bed aan de stijve oude huishoudster overlatende, zit Volumnia op eenigen afstand aan de tafel sympathetisch te zuchten. Sir Leicester tuurt weder naar het sneeuwen en luistert naar den voetstap, dien hij verwacht. In de ooren zijner oude dienares, die er uitziet alsof zij uit eene oude schilderijlijst was gestapt om een opgeroepen Dedlock naar eene andere wereld te vergezellen, klinkt door die stilte gedurig een weergalm van hare eigene woorden: "Wie zal het hem zeggen!"

Hij is dien morgen onder de handen van zijn kamerdienaar geweest, en ziet er zoo deftig uit als de omstandigheden veroorloven. Hij wordt door kussens overeind gehouden, zijn grijs haar is op de gewone wijze gekamd, zijn linnen is keurig net, en hij is in eene deftige kamerjapon gewikkeld. Het is noodig — thans minder voor zijne eigene waardigheid misschien, dan wel om harentwil — dat hij zoo weinig van streek en zooveel dezelfde schijnt te zijn als mogelijk is. Vrouwen willen praten, en Volumnia, hoewel een Dedlock, maakt geene uitzondering op dien regel. Hij houdt haar daar — men kan er bijna niet aan twijfelen — om te verhoeden, dat zij elders loopt praten. Hij is zeer ziek, maar hij houdt thans moedig stand tegen lichaamspijn en zieleleed.

Daar de schoone Volumnia een van die levendige meisjes is, die niet lang stil kunnen zijn zonder gevaar te loopen van door den draak Verveling gepakt te worden, begint zij spoedig door een onontveinsbaar geeuwen de nadering van dat monster aan te duiden. Het onmogelijk vindende, dat gegeeuw op eene andere manier dan door praten te smoren, maakt zij jufvrouw Rouncewell een compliment over haar zoon, en verklaart, dat hij zulk een knap figuur heeft als zij ooit gezien heeft, en zulk een krijgshaftig voorkomen, zou zij denken, als, hoe heet hij ook weer, haar officier van de

DE OUDE HUISHOUDSTER ZIT STIL TE SCHREIEN, VOLUMNIA TOONT ZICH ZEER ONTROERD, ZELFS MET DIEN FRISSCHEN BLOS OP DE WANGEN, GEORGE STAAT, MET GEKRUISTE ARMEN EN EENIGSZINS GEBOGEN HOOFD, EERBIEDIG EN OPLETTEND TE LUISTEREN. (blz. 395).

garde, die allerliefste man, die bij Waterloo gesneuveld is.

Sir Leicester hoort deze lofspraak met zooveel verwondering aan, en staart zoo verbijsterd rond, dat jufvrouw Rouncewell het noodig acht hem de zaak te verklaren.

"Miss Dedlock spreekt niet van mijn oudsten zoon, Sir Leicester, maar van mijn jongsten. Ik heb hem gevonden. Hij is thuis gekomen."

Sir Leicester verbreekt zijn stilzwijgen met een rauwen kreet. "George? Uw zoon George thuis gekomen, jufvrouw Rouncewell?"

De oude huishoudster veegt hare oogen af: "Goddank! Ja, Sir Leicester."

Treft deze ontdekking van een verlorene, deze terugkomst van een lang afwezige hem zoozeer, omdat hij daarin eene bevestiging zijner hoop vindt? Denkt hij: "Zal ik, met de hulp die ik heb, nu dat gebeurd is, haar niet behouden wederzien; daar zij toch minder uren weg is geweest dan hij jaren?"

Het baat niet hem tot stilzwijgen te nopen; hij wil nu spreken en doet dit ook; met een dicht gedrang van vreemde geluiden, maar toch duidelijk genoeg om verstaan te worden.

"Waarom hebt ge mij dat niet gezegd, jufvrouw Rouncewell?" — "Het is pas gisteren gebeurd, Sir Leicester, en ik twijfelde of gij wel genoeg waart om u van zulke dingen te spreken."

Nu herinnert zich de ijlhoofdige Volumnia met haar gilletje, dat niemand had moeten weten, dat hij jufvrouw Rouncewell's zoon was, en dat zij het niet had moeten zeggen. Maar jufvrouw Rouncewell betuigt, met warmte genoeg om haar omspeldoek te doen zwellen, dat zij het Sir Leicester natuurlijk zou gezegd hebben zoodra hij beter werd.

"Waar is uw zoon George, jufvrouw Rouncewell?" vraagt Sir Leicester.

Jufvrouw Rouncewell, niet weinig ontsteld, dat de vermaning des dokters zoo geheel vergeten wordt, antwoordt: "In Londen." — "Waar in Londen?"

Zij is genoodzaakt te bekennen dat hij in huis is.

"Laat hem dan hier in de kamer komen. Roep hem terstond."

De oude vrouw kan niets anders doen dan hem gaan halen. Sir Leicester, hoewel hij zich bijna niet bewegen kan, verschikt zich een weinig om hem af te wachten.

Na dit gedaan te hebben, tuurt hij weder naar de vallende sneeuw en luistert naar de verwachte voetstappen. Er is stroo op de straat gelegd om het gerucht te verdooven en zij zou misschien voor de deur kunnen komen zonder dat hij de wielen van het rijtuig hoorde.

Zoo ligt hij, en schijnt zijne nieuwere en kleinere verrassing te vergeten, toen de huishoudster terugkomt, vergezeld door haar forschen zoon. George komt zacht naar het bed, maakt op zijne manier eene buiging, zet de borst vooruit en blijft zoo staan, met een hoog rood gezicht, hartelijk over zich zelven beschaamd.

"Goede hemel, en is dat waarlijk George Rouncewell!" roept Sir Leicester uit. "Kent ge mij nog, George?"

George moet hem aanzien en die geluiden ontwarren, eer hij weet wat er gezegd is; maar nadat hij dit gedaan heeft, waarbij zijne moeder hem een weinig helpt, antwoordt hij:

"Ik zou wel een heel slecht geheugen moeten hebben, Sir Leicester, als ik u vergeten had." — "Als ik u aanzie, George Rouncewell," brengt Sir Leicester met moeite uit, "vind ik iets van een jongen op Kastanje-Hof, dien ik mij wel, zeer wel herinner."

Hij ziet George aan tot hem de tranen in de oogen komen, en keert zich dan weder naar het venster.

"Neem mij niet kwalijk, Sir Leicester," zegt George, "maar zoudt ge er tegen hebben, dat ik u eens in mijne armen opnam? Gij zoudt gemakkelijker liggen, Sir Leicester, als ik u wat mocht verplaatsen." — "Als het u belieft, George Rouncewell; als ge zoo goed wilt zijn."

George neemt hem als een kind op zijne armen, tilt hem met gemak op en keert hem met zijn gezicht meer naar het venster.

"Wel bedankt," zegt Sir Leicester. "Gij hebt de zachtheid van uwe moeder en uwe eigene kracht. Wel bedankt!"

Hij wenkt hem met de hand om niet heen te gaan. George blijft stil bij het bed staan wachten, tot hij weder aangesproken zal worden.

"Waarom hadt gij gewenscht uwe terugkomst geheim te houden?" Sir Leicester heeft eenigen tijd noodig om dit te vragen. — "Men kan waarlijk niet veel eer met mij inleggen, Sir Leicester, en ik — ik zou nog, Sir Leicester, als gij niet zoo ongesteld waart — dat niet lang duren zal, hoop ik — ik zou nog hopen, dat ge zoo goed zult zijn om mij verder maar onbekend te laten blijven. Ik zou anders opehelderingen moeten geven, die niet moeielijk te raden zijn, maar nu niet heel wel te pas komen en mij niet veel eer kunnen aandoen. Hoe verschillend men ook over verschillende zaken denken mag, ik geloof toch, dat iedereen wel zal begrijpen, Sir Leicester, dat men nergens veel eer met mij kan inleggen." — "Gij zijt soldaat geweest," merkt Sir Leicester aan, "en een braaf soldaat." — George maakt zijne militaire buiging. "Wat dat betreft, Sir Leicester, ik heb onder subordinatie mijn plicht gedaan, en dat was wel het minste wat ik doen kon." — "Gij vindt mij ver van wel, George Rouncewell," zegt Sir Leicester wiens oogen als het ware naar hem toe getrokken worden. — "Het spijt mij zeer, dat te hooren en te

zien, Sir Leicester." — "Daarvan ben ik overtuigd. Ja. Behalve mijne oude kwaal heb ik onverwacht een erg toeval gekregen. Iets, dat mij verdooft," terwijl hij met de hand langs zijne zijde poogt te strijken, "en belemmert." Daarbij raakt hij zijne lippen aan.

George maakt, met een blik, die toestemming en medelijden uitdrukt, nog eene buiging. De geheel andere tijd, toen beiden jongelieden waren (George verreweg de jongste van de twee) rijst voor beiden op en verteedert beiden.

Sir Leicester beproeft, blijkbaar met voornemen om op zijne eigene manier iets te zeggen, dat hem op het gemoed ligt, eer hij weder in stilzwijgen verzinkt, zich tusschen zijne kussens wat meer op te beuren. George, deze beweging waarnemende, neemt hem weder in zijne armen op en plaatst hem gelijk hij het verlangt.

"Ik dank u, George. Gij zijt een tweede ik voor mij. Gij hebt op Kastanje-Hof dikwijls mijn geweer gedragen, George. Gij zijt mij niet vreemd in deze vreemde omstandigheden, geheel niet vreemd." Hij heeft Sir Leicester's gezondsten arm over zijn schouder gelegd om hem op te tillen, en slechts zeer langzaam trekt Sir Leicester dien arm weder weg, terwijl hij dit zegt. "Ik wilde er nog bijvoegen," vervolgt hij weldra, "ik wilde er nog bijvoegen, wat dit toeval aangaat, dat het ongelukkig juist gelijktijdig kwam met een gering misverstand tusschen mylady en mij. Ik meen niet, dat er eenig verschil tusschen ons was (want dat is er niet geweest); maar het was een misverstand van zekere omstandigheden, die alleen voor ons zelven van gewicht zijn; en dit berooft mij voor eene korte poos van mylady's gezelschap. Zij heeft het noodig geacht eene reis te gaan doen — ik vertrouw, dat zij spoedig zal terugkomen. Volumnia, maak ik mij wel verstaanbaar? Ik heb mijne woorden niet geheel in mijne macht, wat de manier van uitspraak betreft."

Volumnia verstaat hem volmaakt wel; en inderdaad spreekt hij veel duidelijker dan men eene minuut geleden voor mogelijk had kunnen houden. De inspanning, waarmede hij dit doet, staat op zijn angstig en pijnlijk gezicht te lezen. Alleen de kracht van zijn wil stelt hem daartoe in staat.

"Daarom, Volumnia, verlang ik in uwe tegenwoordigheid te zeggen — en in tegenwoordigheid van mijne oude aanhoorige vriendin, jufvrouw Rouncewell, wier waarheidsliefde en trouw niemand kan betwijfelen — en in tegenwoordigheid van haar zoon George, die voor mij staat als eene gemeenzame herinnering uit mijne jeugd in het verblijf mijner voorouderen op Kastanje-Hof — in geval ik mocht instorten, in geval ik niet mocht herstellen, in geval ik het vermogen om te spreken en te schrijven beide mocht verliezen, hoewel ik beter hoop...."

De oude huishoudster zit stil te schreien; Volumnia toont zich zeer ontroerd, zelfs met dien frisschen blos op de wangen; George staat, met gekruiste armen en eenigszins gebogen hoofd, eerbiedig en oplettend te luisteren.

"Daarom verlang ik te zeggen en u allen tot getuigen te nemen — met u zelve, Volumnia, op het plechtigst beginnende — dat ik met Lady Dedlock op denzelfden voet ben als te voren. Dat ik geene reden hoegenaamd tot beklag over haar verklaar te hebben. Dat ik altijd de sterkste genegenheid voor haar gehad heb, en dat ik die onverflauwd blijf koesteren. Zeg dit aan haar zelve, en aan iedereen. Als gij ooit minder zegt dan dit, zult gij u aan opzettelijke valschheid schuldig maken."

Volumnia betuigt bevende, dat zij zijn last letterlijk zal volgen.

"Mylady is te hoog van rang, te uitstekend in schoonheid en talenten, te zeer verheven in de meeste opzichten boven de besten, die haar omringen, om geene vijanden en kwaadsprekers te hebben, durf ik wel zeggen. Laat het hun bekend worden, gelijk ik het u bekend maak, dat ik, zijnde gezond van geest, geheugen en verstand, geene beschikkingen herroep, die ik ten haren gunste gemaakt heb. Ik neem niets terug van wat ik haar ooit gegeven heb. Ik ben altijd op denzelfden goeden voet met haar, en ik herroep — hoewel ik volle macht zou hebben om dit te doen, als ik zoo gezind was, gelijk gij ziet — niets van datgene wat ik tot haar voordeel en geluk gedaan heb."

Deze stijve omhaal van woorden zou op een anderen tijd, gelijk dikwijls het geval is geweest, iets bespottelijks kunnen hebben; maar thans is dit alles ernstig en aandoenlijk. Zijn ernst, zijne trouw, de grootmoedigheid waarmede hij haar wil beschermen en zijne eigene grieven vergeten, en de edele trots dien hij nog in haar blijft stellen, dat alles is waarlijk deftig, eenvoudig en mannelijk. Door den glans van zulke eigenschappen heen kan men in den gemeensten handwerksman niets van lageren aard opmerken, en ook niet in den hoogst geboren edelman. In zulk een licht streven beide kinderen van het stof naar dezelfde hoogte, schitteren beide evenzeer.

Door zijne inspanning afgemat, laat hij zijn hoofd op zijne kussens zinken en sluit de oogen; maar voor niet langer dan eene minuut. Dan begint hij weder naar buiten te turen en naar ieder gesmoord geluid te luisteren. Door het bewijzen van bovengemelde kleine diensten en de manier waarop zij zijn aangenomen, is George een in de ziekenkamer onmisbaar persoon geworden. Er is niets over gezegd, maar iedereen heeft toch begrepen, dat hij daar moet blijven. Hij gaat een paar stappen achteruit om buiten gezicht te zijn, en blijft een weinig achter den stoel zijner moeder op schildwacht staan.

De dag begint nu af te nemen. De mist en de met regen gemengde sneeuw worden donkerder, en het vuur begint een helderder gloed op de wanden en meubelen te werpen. De duisternis neemt toe; het heldere gas vlamt in de straten op, en de hardnekkige olielantaarns, die daar nog post houden en wier levensbron half bevroren en half ontdooid is, flikkeren alsof zij stervend naar adem hijgden. De wereld, die over het stroo heeft gerommeld en aan de schel getrokken "om te vragen," begint naar huis te rijden, zich te kleeden, te dineeren, en met de laatste nieuwe manieren over hare lieve vriendin te praten, gelijk reeds gemeld is.

Nu begint Sir Leicester erger te worden; hij is ongeduldig, rusteloos en heeft veel pijn. Volumnia, die (met eene gepredestineerde geneigdheid om iets onaangenaams te doen) eene kaars aansteekt, wordt gelast om die weder uit te doen; want het is nog niet donker genoeg. Het is echter al zeer donker, zoo donker als het den geheelen nacht zal worden. Eene poos later beproeft zij het nog eens. "Neen! Laat ze uit. Het is nog niet donker genoeg."

De oude huishoudster is de eerste, die begrijpt, dat hij zich zelven wil opdringen, dat het niet laat wordt.

"Lieve Sir Leicester, mijn geëerde meester," fluistert zij zacht, "ik moet, tot uw eigen bestwil en om mijn plicht te doen, de vrijheid nemen om u te bidden, dat ge niet langer in die akelige duisternis blijft liggen wachten, en zoo den tijd nog langer doet duren. Laat ik de gordijnen dicht schuiven en de kaarsen aansteken, en u meer op uw gemak helpen. De klokken zullen toch evengoed de uren slaan, Sir Leicester, en de nacht zal evengoed omgaan, en mylady zal evengoed terugkomen." — "Ik weet het wel, jufvrouw Rouncewell, maar ik ben kinderachtig — en hij is al zoo lang weg." — "Nog zoo heel lang niet, Sir Leicester. Nog geen vier en twintig uren." — "Maar dat is al lang. O, dat is al zoo lang!"

Hij zegt dit met een benauwden zucht, die haar het hart doet wegkrimpen.

Zij begrijpt, dat dit geen tijd is om hem door een onbarmhartig licht te laten beschijnen; zij acht zijne tranen te heilig om zelfs door haar te worden gezien. Zij blijft dus nog eene poos in het donker zitten, zonder een woord te spreken. Dan begint zij zachtjes aan beweging te maken; nu pookt zij het vuur op, dan gaat zij naar het donkere venster om uit te kijken. Eindelijk heeft hij zijne zelfbeheersching hernomen en zegt hij: "Gelijk gij zegt, jufvrouw Rouncewell, het is niet erger, al bekent men het. Het wordt laat en zij komen nog niet. Steek maar licht aan."

Nadat dit gedaan is en de gordijnen dicht geschoven zijn, kan hij niets meer doen dan luisteren.

Men vindt echter, dat hij, zoo ziek en neerslachtig als hij is, eenigszins opheldert wanneer men veinst stil te gaan zien of de vuren in hare kamers wel doorbranden en alles gereed is om haar te ontvangen. Die schijn, hoe ijdel ook, alsof zij verwacht werd, houdt de hoop bij hem levendig.

Het wordt middernacht, en nog is alles eveneens. Rijtuigen zijn er weinig meer op straat, en anders hoort men in die buurt des nachts geen geluid, of het moest van een dronkaard zijn, zoo geheel buiten westen, dat hij in de bevrozene luchtstreek verdwaald en zijn ongenoegen over de koude uitbulkende, langs het voetpad slentert. In dezen winternacht is het zoo stil, dat het luisteren naar die diepe stilte hetzelfde is alsof men in eene stikdonkere duisternis tuurde. Indien een flauw geluid zich nu en dan laat hooren, sterft het weg, gelijk een flauw lichtje in de duisternis doet; en is alles nog stiller en somberder dan te voren.

De stoet van bedienden is naar bed gezonden (en niet ongaarne gegaan, daar allen den vorigen nacht zijn opgebleven) en alleen jufvrouw Rouncewell en George houden in Sir Leicester's kamer de wacht. Terwijl de nacht zich traaglijk voortsleept — of liever terwijl hij, tusschen twee en drie uren, geheel schijnt te blijven stilstaan — merken zij een rusteloos verlangen bij hem om meer van het weder te weten, nu hij dit zelf niet meer zien kan. George, die ieder half uur geregeld door de kamers patrouilleert, welke zorgvuldig warm worden gehouden, strekt dus zijn marsch tot aan de voordeur uit, ziet daat eens rond en brengt het gunstigste rapport, dat hij van het allerslechtste weder kan geven; het blijft nog altijd sneeuwen en dooien, en zelfs op de voetpaden stapt men tot aan de enkels door een nog half bevroren modderplas.

Volumnia, in hare kamer, hoog en ver weg in het huis — om den tweeden hoek van een gang voorbij het einde van het snijwerk en verguldsel — eene logeerkamer, die een schrikkelijk mislukt portret van Sir Leicester bevat, dat om zijne leelijkheid daarheen is verbannen, en die overdag op eene deftige binnenplaats uitziet, beplant met verdroogde heesters die naar doode stekken van zwarte theeboompjes gelijken — is ten prooi aan allerlei ijselijkheden. Lang niet de geringste daarvan is misschien de gedachte hoe het met haar gering inkomen zou gaan, in geval, gelijk zij het uitdrukt "Sir Leicester iets mocht overkomen." Met dit iets meent zij slechts één ding, en dat wel het laatste wat een levend baronet in deze wereld kan overkomen.

Een gevolg van deze ijselijkheden is, dat Volumnia niet naar bed kan gaan, of stil in hare eigene kamer blijven zitten, maar met het schoone hoofd in een dikken doek en de

sierlijke gestalte in een mantel gewikkeld, als een spook door het huis moet omdwalen, en vooral de warme en weelderige kamers opzoeken, welke voor iemand in gereedheid worden gehouden, die nog maar niet terugkomt. Dewijl onder zulke omstandigheden aan geene eenzaamheid te denken is, wordt Volumnia door hare kamenier vergezeld, welke, tot dat einde uit haar bed geroepen — zeer koud, zeer slaperig, en over het geheel zeer ongelukkig, omdat zij de arme nicht eener groote dame moet dienen, terwijl zij de kamenier van die groote dame zelve had willen zijn — geen zeer vriendelijk gezicht toont.

De bezoeken, die George geregeld in deze kamer aflegt, geven echter meesteres en kamenier eene verzekering van bescherming en gezelschap, die ze in het holle van den nacht zeer welkom doet zijn. Wanneer men hem hoort aankomen, maken beide haastig voor den spiegel eenige kleine toebereidselen om hem te ontvangen; voor het overige verdeelen zij hare nachtwaak in korte poozen van vergetelheid en in samenspraken, niet geheel vrij van scherpheid, over het punt of Volumnia, die met hare voeten op den haardrand zit, al of niet in het vuur zou zijn gevallen, toen zij (tot haar groot ongenoegen) door haar beschermengel, de kamenier, werd gered.

"Hoe is Sir Leicester nu, mijnheer George?" vraagt Volumnia, terwijl zij den doek om haar hoofd verplooit. — "Sir Leicester blijft zoo omtrent hetzelfde, jufvrouw. Hij is heel ziek en zwak, en somtijds ijlt hij zelfs eenigszins." — "Heeft hij ook naar mij gevraagd?" zegt Volumnia, op een toon vol teederheid. — "Neen, dat kan ik juist niet zeggen, jufvrouw. Namelijk, niet zooveel ik gehoord heb." — "Dit is wel een droevige tijd, mijnheer George." — "Ja, waarlijk wel, jufvrouw. Maar zoudt ge toch niet liever naar bed gaan?" — "Zeker zoudt gij veel beter naar bed gaan, Miss Dedlock," voegt de kamenier er scherp tusschen in.

Doch Volumnia antwoordt: "Neen, neen!" Er zou naar haar kunnen gevraagd worden, men zou haar oogenblikkelijk kunnen noodig hebben. Zij zou het zich zelve nooit kunnen vergeven als er iets gebeurde en zij niet bij de hand was. Zij wil zich niet uitlaten over de vraag, die hare kamenier opwerpt, hoe het komt, dat zij daar bij de hand moet zijn en niet in hare eigene kamer, welke dichter bij die van Sir Leicester is, maar verklaart standvastig, dat zij daar wil blijven. Verder rekent Volumnia het zich tot verdienste, dat zij "geen enkel oog gesloten heeft" — alsof zij er twintig of dertig had — hoewel deze verklaring moeielijk daarmede is te vereenigen, dat zij er nog geene vijf minuten geleden ontegenzeglijk twee heeft geopend.

Doch toen het vier uur wordt en alles nog even stil blijft, begint Volumnia's trouw te bezwijken, of liever nog sterker te worden; want nu begrijpt zij, dat het haar plicht is zich voor den volgenden dag gereed te houden, wanneer er misschien veel van haar verwacht zal worden; en dat het, hoe gaarne zij ook daar wilde blijven wachten, misschien als een blijk van zelfopoffering van haar gevergd zou kunnen worden, dat zij zich nu te rust begaf. Toen dus George wederom aankomt met zijn: "Zoudt ge niet liever naar bed gaan, jufvrouw?" en de kamenier nog ernstiger dan te voren betuigt: "Zeker zoudt ge veel beter naar bed gaan, Miss Dedlock!" staat zij op en zegt gedwee: "Doe met mij wat gij voor het beste houdt."

George acht het zonder bedenking best haar aan zijn arm naar de deur harer kamer te geleiden, en hare kamenier acht het evenzeer zonder bedenking best haar met zeer weinig plichtplegingen in bed te stoppen. Deze maatregelen worden dus genomen; en nu heeft George, als hij de ronde doet, het huis voor zich geheel alleen.

Het weder wordt niet beter. Van dak- en deurlijsten, vensterkozijnen, palen en hekken druipt het sneeuwwater af. De sneeuw, die, als om zich te verschuilen, tusschen de reten van deuren en vensters en in alle hoekjes en gaatjes is gekropen, smelt daar langzaam weg; en nog blijft er gestadig meer vallen, op het dak, op de lantaren; en zelfs door de lantaren druipt het — tik, tik, tik, even regelmatig als de voetstap op de Geestenwandeling — op den steenen vloer beneden.

Zijn licht op armslengte van zich af houdende, gaat George, wiens oude herinneringen verlevendigd worden door de eenzame pracht van een aanzienlijk huis — eens op Kastanje-Hof niets nieuws voor hem — de trappen op en de voornaamste kamers door. Hij denkt aan zijne verschillende lotwisselingen in de laatste weken, aan zijne jongensjaren op het land, en aan de twee tijdperken van zijn leven, die, zoo ver van elkander gescheiden, op zulk eene vreemde wijs met elkander in verband gebracht worden; hij denkt aan den vermoorde, wiens beeld hem nog helder voor den geest staat; hij denkt aan de dame, die uit dezelfde kamers verdwenen is en van wier aanwezigheid nog overal de sporen zijn te zien; hij denkt aan den heer des huizes, die daar boven ligt, en aan het onheilspellende "Wie zal het hem zeggen!" Hij ziet hier en daar rond, en denkt hoe hij nu wel iets zou kunnen zien, dat zijn moed op de proef zou stellen om er op af te gaan, naar te tasten en te bevinden, dat het verbeelding was. Doch alles is ledig; ledig gelijk de duisternis boven en beneden, terwijl hij de groote trap weder opgaat; ledig gelijk de drukkende stilte.

"Is alles nog in gereedheid, George Roun-

cewell?" — "Volkomen in orde, Sir Leicester." — "Geene boodschap?"

George schudt zijn hoofd.

"Geen brief, die mogelijk vergeten kan zijn over te geven?"

Maar hij weet wel, dat hierop geene hoop is, en legt zijn hoofd weder neer, zonder naar antwoord te wachten.

Geheel niet vreemd voor hem, gelijk hij zelf eenige uren geleden zeide, blijft George Rouncewell gedurende het overige van dien langen eentonigen winternacht bij hem, tilt hem nu en dan op om hem gemakkelijker neer te leggen, en weet zoodanig zijne wenschen te raden, dat hij, zonder dat Sir Leicester dit zegt, zoodra de late dag aanbreekt, het licht uitdoet en de gordijnen openschuift. De dag nadert als eene schim. Koud en kleurloos, zendt hij eene waarschuwende, doodsbleeke schemering vooruit, alsof hij riep: "Ziet wat ik u breng, gij, die daar waakt! Wie zal het hem zeggen!"

LIX.

ESTHER'S VERHAAL.

Het was drie uren in den ochtend toen de huizen der buitenwijken van Londen eindelijk het land begonnen uit te sluiten en ons met straten te omringen. Wij hadden de wegen in veel slechter staat gevonden, dan toen wij ze bij dag hadden bereden, daar het sedert aanhoudend was blijven sneeuwen en dooien; maar de ijver van mijn reisgenoot verflauwde nooit. Die ijver, dacht ik, had bijna niet minder toegebracht dan de paarden om ons voort te helpen, en had dikwijls de paarden zelven voortgeholpen. Zij waren halverwege tegen een heuvel op buiten adem blijven staan, zij hadden door bruisende waterstroomen moeten worstelen, zij waren uitgegleden en hadden zich in het tuig verward; maar altijd waren hij en zijn lantaarntje gereed, en wanneer het ongeluk hersteld was, hoorde ik nooit eenige verandering in zijn koel: "Voort maar, jongens."

De gerustheid en het zelfvertrouwen, die hij op onze terugreis had getoond, waren mij onbegrijpelijk. Hij weifelde nooit, hij liet zelfs niet ophouden om iets te vragen, tot wij binnen weinig mijlen van Londen waren gekomen. Eenige woorden hier en daar waren hem genoeg; en zoo kwamen wij tusschen drie en vier uur in den ochtend aan Islington.

Ik wil niet uitweiden over den angst, waarmede ik al dien tijd dacht, dat wij mijne moeder met elke minuut al verder en verder achterlieten. Ik hoopte wel, dat hij gelijk zou hebben, en geloofde wel, dat hij eene voldoende reden hebben moest om die vrouw te volgen; maar ik kwelde mij zelve toch op de geheele reis met twijfelingen en gissingen. Wat er geschieden moest als wij haar gevonden hadden, en wat ons dit tijdverlies zou kunnen vergoeden, waren insgelijks vragen, die ik niet uit mijne gedachten kon verdrijven. Ik was door al dat nadenken geheel en al verbijsterd, toen wij stilhielden.

Wij waren bij eene standplaats van huurkoetsen. Mijn geleider betaalde onze twee postiljons, die zoo geheel met slijkspatten waren bedekt, alsof zij evenals het rijtuig zelf over den weg waren gesleept; en na hun snel gezegd te hebben waar zij het moesten brengen, tilde hij mij er uit en in de huurkoets, die hij onder de anderen had uitgekozen.

"Wel, lieve jufvrouw," zeide hij, toen hij dit deed, "wat zijt ge nat!"

Ik had dit niet eens opgemerkt. Maar het sneeuwwater was in het rijtuig geloopen, en ik was een paar malen afgestapt toen er een paard gevallen was en opgeholpen moest worden, en zoo was de vochtigheid door mijne kleeren gedrongen. Ik verzekerde hem, dat dit niets te beduiden had; maar de koetsier, die hem kende, stoorde zich niet aan wat ik zeide, maar liep de straat af naar zijn stal en haalde een arm vol schoon droog stroo. Dit schudden zij uit om mij heen, en ik vond, dat ik zóó warm en gemakkelijk zat.

"Nu, kindlief," zeide Bucket, zijn hoofd door het portier stekende, nadat hij het had gesloten, "zullen wij die persoon gaan opzoeken. Dat kan wel eenigen tijd duren, maar daarom moet gij niet geven. Gij zijt toch wel overtuigd, dat ik eene reden heb, niet waar?"

Weinig dacht ik wat die reden was — weinig dacht ik hoe spoedig ik die beter zou begrijpen; maar ik verzekerde hem, dat ik vertrouwen in hem stelde.

"Dat moogt gij ook wel, kindlief," antwoordde hij, "En ik zal u eens wat zeggen! Als gij maar half zooveel vertrouwen in mij stelt, als ik in u doe, na wat ik van u ondervonden heb, zal ik al tevreden zijn. Och Heere, gij zijt geheel niet lastig. Ik heb nooit eene vrouw, van welken rang in de maatschappij het ook was — en ik heb er velen van hoogen rang zelfs gezien — zich zoo zien gedragen als gij gedaan hebt, sedert gij uit uw bed werdt geroepen. Gij zijt een model, dat zijt ge," zeide hij met warmte, "een model."

Ik zeide, dat ik zeer blijde was, gelijk ik werkelijk was, dat ik hem niet tot belemmering was geweest, en hoopte, dat ik dit nu ook niet zou wezen.

"Kindlief," antwoordde hij, "als eene jonge jufvrouw even ferm als zachtzinnig is, en even zachtzinnig als ferm, dat is al wat ik vraag en meer dan ik verwacht. Zij wordt dan eene koningin, en dat is ten naastenbij wat gij zijt."

Met deze bemoedigende woorden — zij waren in die akelige omstandigheden werkelijk bemoe-

digend voor mij — klom hij op den bok en reden wij wederom voort. Waarheen wij reden wist ik niet en heb ik nooit geweten; maar wij schenen de smalste en slechtste straten van Londen op te zoeken. Als ik hem den koetsier den weg zag beduiden, maakte ik er mij op gereed, dat wij weder in zulk een doolhof van straten zouden komen, en dit miste ook nooit.

Somtijds kwamen wij in eene breedere straat of aan een grooter gebouw dan de andere en wel verlicht. Dan hielden wij op voor kantoren gelijk dat eene, dat wij bij het begin onzer reis hadden bezocht, en zag ik hem met anderen raad nemen. Somtijds stapte hij bij eene poort op den hoek eener straat af, en liet het licht van zijn lantaarntje op eene bijzondere manier schijnen. Dit trok dan dergelijke lichtjes uit donkere hoeken aan, en dan werd er wederom raad gehouden. Langzamerhand schenen wij onze nasporingen binnen engere grenzen te beperken. Enkele op post staande politiedienaren konden mijn geleider nu zeggen wat hij moest weten, en hem wijzen waar hij heen moest. Eindelijk bleven wij stilstaan en hield hij een tamelijk lang gesprek met een van die lieden, hetwelk ik begreep, dat hem bijzonder voldeed, daar ik hem van tijd tot tijd zag knikken. Toen het gedaan was kwam hij zeer opgewekt naar mij toe.

"Nu, jufvrouw Summerson," zeide hij, "zult gij niet ontstellen van wat er ook gebeurt, dat weet ik wel. Het is niet noodig, u eene verdere waarschuwing te geven, dan u te zeggen dat wij die persoon zoo goed als gevonden hebben, en dat ge mij van dienst zult kunnen zijn eer ik het zelf weet. Ik vraag het u niet gaarne, kindlief, maar zoudt gij geen eindje te voet willen gaan?"

Ik stapte natuurlijk terstond af en nam hem bij den arm.

"Het is niet heel gemakkelijk op de been te blijven," zeide hij; "maar langzaam aan!"

Hoewel ik, toen wij eene straat overgingen, slechts verward en haastig rondkeek, meende ik die toch te herkennen. "Zijn wij in Holborn?" vroeg ik. — "Ja," antwoordde Bucket. "En kent gij deze dwarsstraat?" — "Zij gelijkt naar Chancery-Lane." — "En zoo heet zij ook," zeide Bucket.

Wij gingen die straat in, en terwijl wij door de glibberige modder voortschoven, hoorde ik de klokken half zes slaan. Wij stapten stil en zoo snel als over zulk eene straat mogelijk was voort, toen ons iemand in een mantel gewikkeld op het smalle voetpad tegenkwam en staan bleef om ons voorbij te laten. Op hetzelfde oogenblik hoorde ik een uitroep van verwondering en mijn eigen naam. Het was Woodcourt; ik herkende de stem terstond.

Deze ontmoeting was zoo onverwacht, en zoo — ik weet niet of ik het verblijdend of smartelijk zal noemen — na mijn koortsigen zwerftocht en in den donkeren nacht, dat ik mij de tranen niet uit de oogen kon houden. Het was alsof ik zijne stem in een vreemd land hoorde.

"Lieve jufvrouw Summerson, dat gij op zulk een uur en in zulk weder op straat moet wezen!"

Hij had van mijn voogd gehoord, dat ik door buitengewone omstandigheden van huis was geroepen, en zeide mij dit, opdat ik geene opheldering zou behoeven te geven. Ik zeide hem, dat wij pas zoo even eene koets hadden verlaten en gingen — maar nu was ik genoodzaakt naar mijn geleider om te zien.

"Gij moet weten, mijnheer Woodcourt," (hij had dien naam van mij opgevangen) "dat wij maar naar de naaste straat gaan. — Inspecteur Bucket."

Woodcourt had, zonder op mijne tegenspraak te letten, haastig zijn mantel afgedaan en hing mij dien om. "Dat is wel bedacht," zeide Bucket, hem helpende, "heel wel bedacht." — "Mag ik medegaan?" zeide Woodcourt. Ik weet niet of het tegen mij of mijn geleider was. — "Wel zeker," antwoordde Bucket terstond.

Dit was in een oogenblik afgeloopen, en zij namen mij, in den mantel gewikkeld, tusschen hen in.

"Ik kom zoo terstond van Richard," zeide Woodcourt. "Ik ben sedert gisteravond tien uur bij hem gebleven." — "O hemel! Dus is hij ziek!" — "Neen, neen; geloof mij. Niet ziek, maar toch niet geheel wel. Hij gevoelde zich zwak en flauw — gij weet wel, hij tobt zich somtijds zoo af — en het spreekt van zelf, dat Ada mij liet roepen. Toen ik thuis kwam vond ik haar briefje en kwam terstond hier naar toe. Welnu! Richard knapte zoo op, nadat ik een poosje bij hem was geweest, en Ada was zoo blij en zoo overtuigd, dat dit mijn bedrijf was, schoon de hemel weet, dat ik er weinig genoeg aan had toegebracht, dat ik bij hem bleef tot hij eenige uren gerust had liggen slapen. Zoo gerust als zij nu slaapt, hoop ik."

De vriendschappelijke en gemeenzame toon, waarop hij van hen sprak, zijne ongeveinsde hartelijkheid voor hen, het dankbare vertrouwen, hetwelk ik wist, dat hij mijne lieve Ada inboezemde, en de troost, dien hij haar gaf; — kon ik dat alles buiten verband houden met de belofte, die hij mij gegeven had? Hoe ondankbaar had ik moeten zijn, als ik mij niet herinnerd had wat hij tot mij zeide, toen de verandering van mijn voorkomen hem zoo had doen ontroeren. "Ik zal hem als een toevertrouwd pand beschouwen, en dat vertrouwen zal mij heilig zijn."

Wij sloegen nu eene andere smalle straat in.

"Mijnheer Woodcourt," zeide Bucket, die onder het voortgaan scherp op hem gelet had,

"wij moeten hier bij een kantoorwinkelier zijn; zekere mijnheer Snagsby. Wat, gij kent hem, niet waar?" Hij was zoo vlug van begrip, dat hij dit dadelijk zag. — "Ja, ik ken hem eenigszins, en ben hier wel bij hem geweest." — "Zoo, mijnheer?" zeide Bucket. "Wilt gij dan zoo goed zijn om op jufvrouw Summerson te passen als ik haar een oogenblik bij u laat, terwijl ik even met hem ga spreken?"

De laatste politiedienaar, die met hem gesproken had, stond stil achter ons. Ik wist dit niet, voordat ik zeide, dat ik iemand hoorde schreeuwen, en hij er op inviel:

"Schrik maar niet, jufvrouw," zeide hij. "Dat is de meid van Snagsby." — "Gij moet weten," liet Bucket hierop volgen, "dat meisje is aan toevallen onderhevig en heeft ze van nacht juist erg. Dat is eene lastige omstandigheid, want ik wilde zekere inlichtingen van dat meisje hebben, en zij moet op eene of andere manier tot rede gebracht worden." — "Zij zouden ook nog niet op wezen, als het niet om haar was, mijnheer Bucket," zeide de ander. "Zij is haast den geheelen nacht aan den gang geweest, mijnheer." — "Dat is ook waar," antwoordde Bucket. "Mijn licht is uitgebrand. Laat het uwe even schijnen."

Dit alles werd fluisterend gesproken, een paar deuren van het huis, waar ik flauw kon hooren schreeuwen en kermen. In den kleinen lichtkring, dien men daartoe liet schijnen, ging Bucket naar de deur en klopte aan. Nadat hij nog eens had geklopt, werd de deur geopend; hij ging naar binnen en liet ons op straat staan.

"Jufvrouw Summerson," zeide Woodcourt, "als ik, zonder mij aan uw vertrouwen op te dringen, bij u mag blijven, bid ik u, laat mij dat dan doen." — "Gij zijt wel vriendelijk," antwoordde ik. "Ik behoef niet te wenschen een geheim voor u te bewaren; als ik dit doe, is het dat van een ander." — "Ik versta u. Geloof mij, ik zal maar zoo lang bij u blijven als ik dat geheim ten volle kan eerbiedigen." — "Ik vertrouw u onvoorwaardelijk," zeide ik. "Ik weet en gevoel ten diepste hoe heilig gij uw woord houdt."

Na eene korte poos verscheen de lichtkring weder en kwam Bucket met zijn ernstig gezicht naar ons toe.

"Wees zoo goed om binnen te komen, jufvrouw Summerson," zeide hij, "en bij het vuur te gaan zitten. Mijnheer Woodcourt, ik heb daar vernomen, dat gij een dokter zijt. Zoudt gij eens naar dat meisje willen zien en beproeven of zij niet bij te brengen is? Zij heeft ergens een brief, dien ik volstrekt noodig heb. Hij is niet in haar koffer, en ik denk, dat zij hem bij zich moet hebben; maar zij ligt zoo ineengekrompen en verwrongen, dat het moeielijk is haar aan te raken zonder haar te bezeeren."

Wij gingen alle drie in huis; hoewel het er koud was, heerschte er toch eene benauwde lucht. In den gang achter de deur stond een manneke in eene grijze jas met een verschrikt en angstig gezicht. Hij scheen uiterst beleefd te willen zijn en sprak zeer bedeesd.

"Beneden, als het u belieft, mijnheer Bucket," zeide hij. "De jufvrouw zal het wel niet kwalijk nemen als ik haar in de voorkeuken laat; wij gebruiken die gewoonlijk voor huishoudkamer. De achterkeuken is Gusta's slaapkamer, en daar gaat de arme meid weer schrikkelijk te werk."

Wij gingen naar beneden, door mijnheer Snagsby gevolgd, want deze was, gelijk ik spoedig ontdekte, het manneke met de grijze jas. In de voorkeuken bij het vuur zat jufvrouw Snagsby, met zeer roode oogen en een zuur gezicht.

"Vrouwtje," zeide mijnheer Snagsby, achter ons binnenkomende, "om de vijandelijkheden — om er niet te veel van te zeggen — in dezen langen nacht voor een oogenblikje op te schorten — hier is inspecteur Bucket, mijnheer Woodcourt en eene dame."

Zij keek zeer verbaasd, waartoe zij ook wel reden had, en zag mij bijzonder scherp aan.

"Vrouwtje," zeide Snagsby, zich in den versten hoek bij de deur neerzettende, alsof hij eene vrijpostigheid beging, "het is niet onwaarschijnlijk, dat ge mij zult vragen waarom inspecteur Bucket, mijnheer Woodcourt en eene dame ons hier in den vroegen ochtend komen opzoeken. Ik weet het niet. Ik heb er niet het minste denkbeeld van. Als men het mij zeide, zou ik het toch niet kunnen begrijpen, en ik had liever, dat het mij maar niet gezegd werd."

Hij scheen, terwijl hij daar met het hoofd in de hand zat, zoo bedrukt te zijn en ik scheen zoo onwelkom te wezen, dat ik verschooning wilde verzoeken, toen Bucket zich de zaak aantrok.

"Nu, mijnheer Snagsby," zeide hij, "is het beste, dat gij doen kunt, om met mijnheer Woodcourt naar uwe Gusta te gaan kijken." — "Mijne Gusta, mijnheer Bucket!" riep mijnheer Snagsby uit. "Ga maar voort, mijnheer, ga maar voort. Dat zal mij nu ook nog te last gelegd worden." — "En de kaars vast te houden," vervolgde Bucket, zonder zijne uitdrukking te verbeteren, "of haar vast te houden, of te doen wat u gevraagd wordt. Niemand is gewilliger en dienstvaardiger dan gij, dat weet ik wel; want gij zijt altijd even beleefd en vriendelijk, en gij hebt ook een soort van hart, dat gevoel voor iemand anders kan hebben. — Mijnheer Woodcourt, zoudt ge wel zoo goed willen zijn om eens naar haar te gaan zien, en als gij kunt haar dien brief af te nemen, en dien aan mij te geven zoodra gij maar kunt."

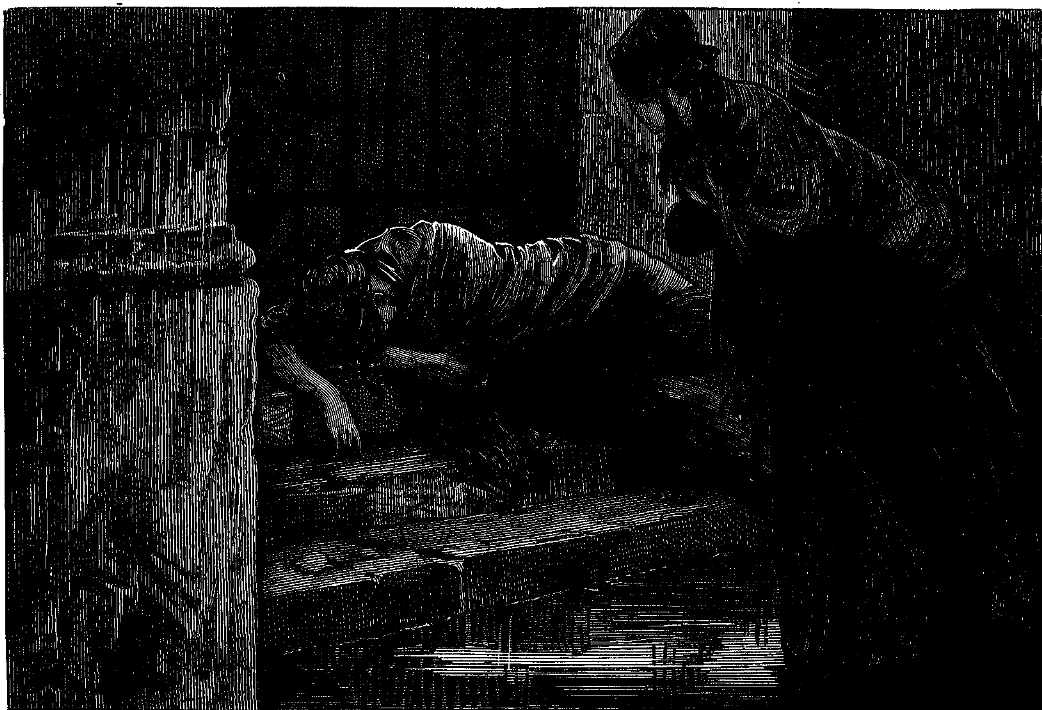
Toen zij heen waren, plaatste Bucket mij bij het vuur en liet mij mijne natte schoenen uit-

trekken, die hij te drogen zette; ondertusschen altijd maar voortpratende.

"Trek het u niet aan, jufvrouw, dat jufvrouw Snagsby geen heel gastvrij gezicht zet, want zij heeft het geheel en al verkeerd. Dat zal zij gauw ondervinden, gauwer dan eene jufvrouw, die anders zoo weldenkend is, aangenaam kan zijn, want ik zal het haar nu eens beduiden." Voor het vuur staande, met zijn natten hoed en bouffante in de hand, zelf geheel en al een hoop nat goed, keerde hij zich naar jufvrouw Snagsby. "Nu, het eerste wat ik u zeggen moet, als eene getrouwde vrouw, die genoeg mooi heeft om zich wat van zich zelve te verbeelden

"Waarom?" zeide Bucket. "Omdat gij ook eens zoover zult komen, als gij niet oppast. Wel, op het oogenblik, dat ik met u spreek, weet ik wat gij van die jonge jufvrouw denkt. Maar wil ik u eens zeggen, wie die jonge jufvrouw is? Nu, kom aan; men mag wel van u zeggen, dat gij eene vrouw van verstand zijt — maar gij hebt eene ziel, te groot voor uw lichaam, en dat plaagt u zoo — en gij kent mij, en gij weet nog wel waar gij mij het laatst gezien hebt en waarvan toen in dien kring gesproken werd. Doet gij niet? Ja. Heel goed. Deze jonge jufvrouw is die jonge jufvrouw."

Jufvrouw Snagsby scheen dit gezegde beter te verstaan dan ik toen deed.

ZIJ LAG DAAR, MET DEN EENEN ARM DOOR EENE TRALIE VAN HET HEK GESTOKEN, ALSOF ZIJ HET WILDE OMHELZEN. (blz. 404).

en niet voor anderen bang te zijn, bedenk dat wel, is — dat het uw bedrijf is."

Jufvrouw Snagsby keek eenigszins verschrikt, maar toch ook wat vriendelijker, en vroeg haperend wat mijnheer Bucket meende.

"Wat mijnheer Bucket meent?" herhaalde hij, en ik kon aan zijn gezicht zien, dat hij onder het praten luisterde of men den brief ook ontdekte, hetgeen mij niet weinig ontroerde, daar ik hieruit begreep hoe gewichtig die brief moest wezen. "Ik zal u zeggen wat hij meent, jufvrouw. Gij moest Othello eens gaan zien spelen. Dat is juist een stuk voor u."

Jufvrouw Snagsby vroeg verlegen waarom.

"En de Taaie — hij, dien gij Jo noemt — was in dezelfde zaak betrokken, en anders niets; en die kopiïst, van wien gij weet, was ook in dezelfde zaak betrokken, en anders niets; en uw man, die er niets meer van wist dan uw overgrootvader, werd door mijnheer Tulkinghorn, zijn besten klant, ook in dezelfde zaak betrokken, en anders niets; en die heele troep menschen was in dezelfde zaak betrokken, en anders niets. En toch knijpt eene getrouwde vrouw, die mooi genoeg is om zich te laten kijken, hare oogen dicht (heldere oogen ook) en loopt met haar lief hoofdje tegen een muur. Wel, ik schaam mij over u. — Ik had gedacht,

dat mijnheer Woodcourt hem nu al zou hebben."

Jufvrouw Snagsby schudde haar hoofd en hield haar zakdoek voor hare oogen.

"Is dat nu alles?" zeide Bucket opgewonden. "Neen. Zie wat er gebeurt. Eene vrouw, in die zelfde zaak betrokken, en niets anders, eene vrouw, in een ellendigen staat, komt van nacht hier, en gij ziet haar met uwe meid spreken; en zij geeft uwe meid een papier over, waarvoor ik gaarne dadelijk honderd pond zou betalen. Wat doet gij? Gij beloert die twee, en wetende waaraan uwe meid onderhevig is en hoe licht zij dat krijgt, vaart gij zoo geweldig tegen haar uit, dat zij waarachtig een toeval krijgt, en van hare zinnen blijft, terwijl er misschien een menschenleven aan hare woorden hangt."

Hij meende zoo duidelijk wat hij zeide, dat ik onwillekeurig mijne handen samenklemde en de kamer met mij voelde ronddraaien. Dit ging echter voorbij. Mijnheer Woodcourt kwam binnen, gaf hem een papier over en ging weder heen.

"Nu, jufvrouw Snagsby," vervolgde Bucket, na het snel te hebben ingezien, "is de eenige vergoeding, die gij geven kunt, dat ge mij hier een woordje met deze jonge jufvrouw afzonderlijk laat spreken, en als gij iets weet om de heeren daar in de achterkeuken te helpen, of iets kunt bedenken om dat meisje gauwer bij hare zinnen te brengen, doe dan uw best en haast u."

In een oogenblik was zij heen en had hij de deur gesloten.

"Nu, lieve jufvrouw," hervatte hij, "gij zijt immers bedaard en kunt op u zelve rekenen?" — "Volkomen," zeide ik. — "Van wie is dat geschrift?"

Het was van mijne moeder; met potlood geschreven op een gekreukt en gescheurd stuk papier, dat blijkbaar nat was geweest; haastig als een brief gevouwen en aan mij geadresseerd, ten huize van mijn voogd.

"Gij kent de hand," zeide hij, "en als gij bedaard genoeg zijt om het mij voor te lezen, doe het dan. Maar nauwkeurig, want ieder woord kan van belang zijn."

Het was bij gedeelten, op verschillende tijden, geschreven. Ik las het volgende:

"Ik kwam met twee oogmerken naar het huisje. Vooreerst om haar, die mij dierbaar is, nog eens te zien als ik kon — maar alleen om haar te zien — niet om haar te spreken, of haar te laten weten, dat ik nabij haar was. Het andere oogmerk was, alle nasporingen te verijdelen en geheel te verdwijnen. Verwijt de moeder niet wat zij gedaan heeft. De hulp, die zij mij verleende, gaf zij mij eerst op mijne krachtigste verzekeringen, dat het ten beste van die dierbare was. Gij herinnert u haar gestorven kind. De bewilliging der mannen kocht ik, maar hare hulp werd vrijwillig verleend."

" "Ik kwam." Dat is geschreven," zeide mijn geleider, "terwijl zij daar rustte. Het bevestigt mijn vermoeden. Ik had gelijk."

Het volgende was op een anderen tijd geschreven.

"Ik heb ver gegaan en vele uren lang, en ik weet, dat ik sterven moet. O, die straten! Ik heb geen ander oogmerk dan te sterven. Toen ik heenging had ik een slechter; maar ik word er voor bewaard om nog die schuld bij de overige te voegen. Koude, vochtigheid en vermoeienis zijn oorzaken genoeg om mij dood te doen vinden; maar ik zal door andere sterven, hoewel deze mij doen lijden. Het was rechtvaardig, dat al wat mij ondersteunde op eens bezweek, en ik van angst en wroeging sterven moest."

"Vat moed," zeide Bucket. "Er zijn nog maar weinige woorden."

Deze waren wederom op een anderen tijd geschreven — naar allen schijn bijna in het donker.

"Ik heb alles gedaan wat ik kon om spoorloos te verdwijnen. Ik zal zoo het spoedigst vergeten worden en hem het minst tot schande zijn. Ik heb niets bij mij, waaraan ik herkend kan worden. Van dit papier ontdoe ik mij nu. De plek waar ik mij zal neerleggen, als ik zoover kan komen, heeft mij dikwijls voor den geest gestaan. Vaarwel. Vergeef."

Bucket liet mij, door zijn arm ondersteund, zacht op een stoel zakken. "Houd u goed," zeide hij, "en denk niet, dat ik hard voor u ben, lieve jufvrouw; maar zoodra gij u daartoe in staat gevoelt, trek dan uwe schoenen aan en houd u gereed."

Ik deed wat hij verlangde; maar ik moest daar nog een langen tijd blijven, voor mijne ongelukkige moeder biddende. Zij waren allen met het arme meisje bezig, en ik hoorde Woodcourt hun zeggen wat zij doen moesten en haar dikwijls aanspreken. Eindelijk kwam hij met Bucket binnen, en zeide, dat hij, daar het van belang was haar zacht toe te spreken, het best achtte, dat ik haar om de inlichtingen vroeg, die wij verlangden te bekomen. Er was geen twijfel aan of zij kon nu vragen beantwoorden, als zij maar gerustgesteld en niet bang gemaakt werd. Deze vragen, zeide Bucket mij, waren: hoe zij aan dien brief kwam, wat er tusschen haar en de vrouw, die haar den brief gegeven had, was omgegaan, en waarheen die vrouw zich begeven had. Mijne aandacht zoo strak ik kon op deze punten vestigende, ging ik met hen naar het andere vertrek. Mijnheer Woodcourt zou buiten zijn gebleven, maar op mijn verzoek ging hij mede.

Het arme meisje zat nog op den grond, waar men haar had neergelegd. Zij stonden om haar

heen, hoewel op eenigen afstand, om haar lucht te geven. Zij was niet bevallig en zag er zwak en ziekelijk uit; maar zij had toch een goedhartig uitzicht, hoewel haar blik nu wat wild was. Ik knielde nu bij haar op den grond en nam haar hoofd op mijn schouder; waarop zij haar arm om mijn hals sloeg en in tranen uitbarstte.

"Arm meisje," zeide ik, mijne wang tegen haar voorhoofd drukkende; want ik schreide en beefde ook, "het schijnt wel onbarmhartig u nu lastig te vallen, maar er is meer aan gelegen dan ik in een uur zou kunnen vertellen, dat wij iets van dien brief weten."

Zij begon jammerende te betuigen, dat zij geen kwaad had willen doen, geen kwaad had willen doen, jufvrouw Snagsby.

"Dat gelooven wij gaarne," zeide ik. "Maar zeg mij, hoe hebt gij hem gekregen?" — "Ja, lieve jufvrouw, dat zal ik u zeggen, alles naar waarheid. Ik zal wezenlijk de waarheid zeggen, jufvrouw Snagsby." — "Daarvan houd ik mij verzekerd," hernam ik. "En hoe was het?" — "Ik was om eene boodschap uit geweest, lieve jufvrouw — lang na den donker — al heel laat, en toen ik thuis kwam, vond ik eene armoedige vrouw, geheel nat en beslijkt, die naar ons huis stond op te kijken. Toen zij mij naar de deur zag gaan, riep zij mij terug en vroeg of ik daar woonde; en ik zeide ja, en zij zeide, dat zij maar een of twee plaatsen hier in de buurt wist, maar dat zij verdwaald was en ze niet vinden kon. O, wat zal ik doen, wat zal ik doen! Zij zullen mij niet gelooven! Zij zeide mij niet, dat daar iets kwaads in stak, en ik haar ook niet, waarlijk niet, jufvrouw Snagsby."

Het was noodzakelijk, dat hare meesteres haar troostte en bemoedigde, — hetgeen deze ook, moet ik zeggen, met veel berouw deed — eer zij dit te boven kon komen.

"Zij kon die plaatsen niet vinden?" zeide ik. — "Neen!" riep het meisje, haar hoofd schuddende. "Neen! Kon ze niet vinden. En zij was zoo flauw, en zij ging zoo kreupel, en zij zag er zoo ellendig uit, o zoo ellendig, dat gij haar zeker eene halve kroon zoudt gegeven hebben, mijnheer Snagsby, als gij haar gezien hadt." — "Wel, Gusta, meisje," antwoordde hij, in het eerst niet wetende wat te zeggen; "ik hoop van ja." — "En toch sprak zij zoo goed en fatsoenlijk," zeide het meisje, mij met wijd geopende oogen aanziende, "dat het iemands hart deed bloeden. En zoo vroeg zij mij of ik den weg naar het kerkhof wist. En ik vroeg haar welk kerkhof? En zij zeide, het armenkerkhof. En toen zeide ik haar, dat ik ook een armkind was geweest, en dat zij naar de kerspelen werden begraven. Maar toen zeide zij, dat zij een armenkerkhof meende, dat niet ver van hier lag, dat eene steenen poort, een hoogen dorpel en een ijzeren hek had."

Terwijl ik haar aanmoedigde om voort te gaan, zag ik, dat Bucket haar aanzag met een blik alsof hare laatste woorden hem ongerust hadden doen worden.

"Och hemel, och hemel!" riep het meisje, hare haren met beide handen naar achteren strijkende; "wat zal ik doen? Zij meende het kerkhof, waar die man begraven was, die dat slaapgoed had ingenomen — van wien gij ons verteld hebt, mijnheer — en waar ik toen zoo akelig van werd, jufvrouw. O, ik word weer zoo akelig. Houd mij vast!" — "Gij zijt nu zooveel beter," zeide ik. "Ga nu maar gerust voort, en zeg mij meer." — "Ja, dat wil ik. Maar wees niet boos op mij, lieve jufvrouw, omdat ik zoo ziek geweest ben."

Boos op haar, de arme ziel!

"Kom. Nu wil ik, nu zal ik. Toen vroeg zij, of ik haar niet zeggen kon hoe het te vinden, en ik zeide ja, en beduidde het haar; en zij zag mij aan met oogen, bijna alsof zij blind was, en alsof zij zoo zou neerzinken. En zoo haalde zij den brief uit en liet hem mij zien, en zeide, dat, als zij dien op de post deed, het schrift zou worden uitgewreven, en men hem maar zou laten liggen; en of ik hem van haar wilde aannemen, en met iemand zenden, dan zou de bode aan huis betaald worden. En toen zeide ik ja, als er geen kwaad in stak, en zij zeide neen — geen kwaad. En toen nam ik hem van haar aan, en zij zeide, dat zij mij niets geven kon, en ik zeide, dat ik zelf arm was en dus niets behoefde te hebben. En toen zeide zij: "God zegen u," en ging heen." — "En zij ging...?" — "Ja," riep het meisje, de vraag voorkomende, "ja! zij ging den weg, dien ik haar gewezen had. Toen kwam ik binnen, en jufvrouw Snagsby kwam ergens vandaan achter mij en pakte mij aan, en toen schrikte ik zoo."

Woodcourt nam haar vriendelijk van mij over. Bucket wikkelde mij in den mantel en dadelijk waren wij weder op straat. Woodcourt aarzelde, maar ik zeide: "Verlaat mij nu niet!" en Bucket voegde er bij: "Beter, dat gij bij ons blijft; wij kunnen u noodig hebben; draal maar niet."

Ik heb eene zeer verwarde herinnering van die wandeling. Ik herinner mij, dat het noch nacht noch dag was; dat het licht aanbrak, maar de straatlantaarns nog niet waren uitgedaan; dat het nog regende en sneeuwde, en de straat een half bevroren modderpoel was. Ik herinner mij, dat ons eenige verkleumde menschen voorbijgingen. Ik herinner mij de natte daken, de overloopende en verstopte goten, de zwarte bergen ijs en sneeuw, waarover wij heenstapten, de nauwte van steegjes, die wij doorgingen. Te gelijk herinner ik mij, dat het mij was alsof ik dat arme meisje nog hoorde spreken en in mijn arm voelde liggen; dat de

zwart aangeslagene en beregende voorgevels der huizen menschelijke gedaanten aannamen en mij aanstaarden; dat groote watersluizen zich in mijn hoofd of in de lucht beurtelings schenen te openen en te sluiten en dat die hersenschimmige dingen duidelijker waren dan ik werkelijk hoorde en zag.

Eindelijk stonden wij in eene donkere steenen poort of overdekten gang, waar boven een ijzeren hek eene lantaren brandde en het morgenlicht slechts flauw doordrong. Het hek was gesloten. Aan den anderen kant lag een kerkhof — eene akelige plek, waar de nacht zich zeer langzaam liet verdrijven, maar waar ik toch flauw een aantal verwaarloosde grafheuveltjes en zerken kon onderscheiden, door morsige huizen ingesloten, met eenige doffe lichtjes voor de vensters, en op welker muren eene dikke vochtigheid uitbrak alsof het eene ziekte was. Op den drempel voor het hek, doorweekt met de akelige vochtigheid van zulk eene plek, waar het overal droop en lekte, zag ik, met een uitroep van medelijden en ontzetting, eene vrouw liggen — Jenny, de moeder van het doode kind.

Ik snelde er naar toe, maar zij hielden mij tegen en Woodcourt bad mij met den grootsten ernst, ja zelfs met tranen, om eer ik naar die gedaante ging een oogenblik te luisteren naar wat Bucket mij zeide. Ik luisterde, naar ik meende. Ik weet zeker, dat ik luisterde.

"Jufvrouw Summerson, gij zult mij wel begrijpen, als gij u een oogenblik bedenkt. Zij hebben in dat huisje van kleeren verwisseld."

Zij hebben in dat huisje van kleeren verwisseld. Ik kon die woorden wel bij mij zelve herhalen, en wist ook wel wat zij op zich zelven beteekenden; maar anders dacht ik er niets bij.

"En dat de eene terugkeerde," zeide Bucket, "en de andere voortging. Zij, die voortging, ging maar een eind ver, gelijk afgesproken was om ons te misleiden, en ging toen met een omweg weer naar huis. Bedenk dat een oogenblik."

Ik kon ook dit bij mij zelve herhalen, maar had geen het minste denkbeeld wat het beteekende. Ik zag voor mij, op dien drempel, de moeder van het doode kind liggen. Zij lag daar, met den eenen arm door eene tralie van het hek gestoken, alsof zij het wilde omhelzen. Zij lag daar, die zoo kort geleden met mijne moeder gesproken had. Zij lag daar hulpeloos en bewusteloos. Zij, die den brief mijner moeder gebracht had, die mij de eenige aanwijzing kon geven waar mijne moeder was; zij, die ons had moeten helpen om haar, naar welke wij zoo ver gezocht hadden, te redden, die op eene voor mij onbegrijpelijke manier ten wille van mijne moeder in dien toestand was gekomen, en misschien op dat oogenblik buiten ons bereik zou komen en zelve niet meer te helpen zijn; zij lag daar, en men hield mij tegen. Ik zag de ernstige medelijdende uitdrukking van Woodcourt's gezicht, maar begreep er niets van. Ik zag, maar begreep het niet, dat hij den ander tegen de borst tikte, om hem terug te houden. Ik zag hem in dat gure weder ongedekt blijven staan, uit eerbied voor ik wist niet wat. Maar mijn begrip voor dat alles was weg.

Ik hoorde hen zelfs onder elkander zeggen: "Moet zij maar gaan?" — "Laat zij maar! Hare handen moeten haar het eerst aanraken. Zij hebben een hooger recht dan de onze."

Ik ging naar het hek en bukte. Ik tilde het zware hoofd op, streek het lange natte haar op zijde, en keerde het gezicht omhoog. En het was mijne moeder, dood en koud!

LX.

VOORUITZICHTEN.

Ik ga tot een ander gedeelte mijner geschiedenis over.

De goedheid van allen, die mij kenden, gaf mij een troost, waaraan ik nooit zonder aandoening kan denken. Ik heb reeds zooveel van mij zelve gezegd, en nog zooveel te zeggen, dat ik niet over mijne smart wil uitweiden. Ik kreeg eene ziekte, maar niet van langen duur; en ik zou daarvan zelfs geheel geene melding maken, als ik de herinnering van hun medelijden kon smoren.

Ik ga nu tot andere gedeelten mijner geschiedenis over.

Zoolang mijne ziekte duurde, bleven wij te Londen, waar op verzoek van mijn voogd, mevrouw Woodcourt bij ons in huis was gekomen. Toen mijn voogd mij gezond en opgeruimd genoeg achtte om op onze oude manier met hem te praten — schoon hij dit wel vroeger had kunnen doen, als hij mij maar had willen gelooven — hervatte ik mijn werk en hernam ik mijn stoel naast den zijnen. Hij had dien tijd zelf bepaald en wij waren toen alleen.

"Huismoedertje," zeide hij, mij met een kus ontvangende, "welkom weder in de bromkamer, lieve! Ik heb u een plannetje mede te deelen. Ik ben voornemens hier te blijven, misschien zes maanden, misschien langer — naar het uitvalt. — Kortom, mij voor eenigen tijd hier te vestigen." — "En ondertusschen het Verlaten Huis alleen laten?" zeide ik. — "Ja, melieve," antwoordde hij. "Het Verlaten Huis moet op zich zelf leeren passen."

Ik dacht, dat zijn toon treurig klonk; maar toen ik opkeek, zag ik den genoeglijksten glimlach op zijn gezicht.

"Het Verlaten Huis," herhaalde hij, op een

toon, dien ik nu hoorde dat niet treurig klonk, "moet op zich zelf leeren passen. Het is te ver van Ada, melieve, en Ada heeft u hard noodig." — "Daaraan herken ik u weer, voogd," zeide ik, "dat gij daaraan gedacht hebt, om ons beiden te verrassen." — "Zoo belangeloos is het niet, lieve, als gij die deugd in mij wilt prijzen; want als gij gedurig aan het heen en weder reizen waart, zou ik u zelden bij mij hebben. En bovendien, verlang ik zooveel en zoo dikwijls van Ada te hooren, als ik bij de verwijdering tusschen mij en dien armen Richard maar kan. En niet van haar alleen, maar van hem ook, arme jongen." — "Hebt gij mijnheer Woodcourt van morgen gesproken, voogd?" — "Ik zie mijnheer Woodcourt elken ochtend, lieve." — "Zegt hij nog hetzelfde van Richard?" — "Altijd hetzelfde. Hij weet niet, dat hij lichamelijk ziek is; integendeel, hij houdt hem voor niet ziek. En toch is hij niet gerust over hem. Wie kan dat ook wezen?"

Mijne lieve Ada was in den laatsten tijd dagelijks, somtijds tweemaal op een dag naar ons toe gekomen. Doch wij hadden altijd vooruitgezien, dat dit slechts zou duren tot ik weder geheel beter was. Wij wisten wel, dat haar teeder hart altijd even vol liefde en dankbaarheid voor haar neef John bleef, en wij achtten Richard niet in staat om haar te gelasten van ons vandaan te blijven; maar aan den anderen kant wisten wij ook wel, dat zij het voor haar plicht hield, om zijnentwil spaarzaam te zijn met hare bezoeken bij ons aan huis. De kieschheid van mijn voogd had dit spoedig bemerkt, en gepoogd haar op eene zachte manier te kennen te geven, dat zij, naar hij dacht, daarin gelijk had.

"Die lieve, ongelukkige, verdwaalde Richard!" zeide ik. "Wanneer zal hij van zijne dwaling terugkomen?" — "Hij is tegenwoordig niet daartoe op weg, melieve," antwoordde mijn voogd. "Hoe meer hij lijdt, des te meer zal hij tegen mij ingenomen blijven; daar hij mij tot den voornaamsten representant der groote oorzaak van zijn lijden heeft gemaakt."

Ik kon niet nalaten er bij te voegen: "Zoo onredelijk!" — "Och, huismoedertje," antwoordde mijn voogd, "wat voor redelijkheid zal hij in Jarndyce en Jarndyce vinden. Onredelijkheid en onrecht bovenaan, onredelijkheid en onrecht in het hart en merg, onredelijkheid en onrecht van het begin tot het einde — als het ooit een eind heeft. Hoe zou dan die arme Rick, die er altijd om en bij is, er redelijkheid uit halen? Hij plukt evenmin druiven van doornen of vijgen van distelen, als oudere lieden in den ouden tijd deden."

De zachtmoedigheid en billijkheid, die hij voor Richard toonde als wij over hem spraken, troffen mij zoodanig, dat ik altijd zeer spoedig van hem zweeg.

"Ik denk, dat de lord-kanselier en de vice-kanselier en al de groote Kanselarijheeren wel verbaasd zouden zijn over zulk eene onredelijkheid en onbillijkheid bij een van hunne supplianten," vervolgde mijn voogd. "Als die geleerde heeren eens mos-rozen beginnen te kweeken uit het poeier, dat zij in hunne pruiken zaaien, zal ik mij ook verbazen."

Hij wilde naar het venster gaan om te zien in welken hoek de wind was, maar bedacht zich en liet zijn hoofd op de leuning van mijn stoel zakken.

"Maar om voort te gaan, huismoedertje. Wij moeten deze rots maar aan tijd, toeval en omstandigheden overlaten. Wij moeten er Ada niet op laten schipbreuk lijden. Zij moet geen gevaar loopen om van nog een vriend of vriendin gescheiden te worden. Daarom heb ik Woodcourt dringend verzocht, en verzoek ik u ook, lieve, om met Rick volstrekt niet van de zaak te spreken. Laat ze maar rusten. Aanstaande week, aanstaande maand, aanstaand jaar, vroeger of later, zal hij met helderder oogen zien. Ik kan wel wachten."

Doch ik had er reeds met hem over gesproken, gelijk ik bekende; en dit had Woodcourt, naar mij dacht, insgelijks gedaan.

"Zoo zegt hij mij," hervatte mijn voogd. "Heel goed. Hij heeft zijn protest ingebracht, en Dame Durden het hare; en er is nu niets meer van te zeggen. Nu kom ik op mevrouw Woodcourt. Hoe bevalt zij u, melieve?"

Tot antwoord op deze vraag, waarvan het korte en onverwachte iets comisch had, antwoordde ik, dat zij mij zeer wel beviel en ik haar aangenamer in den omgang vond dan voorheen.

"Dat vind ik ook," zeide mijn voogd. "Minder van haar stamboom! Minder van Morgan ab — hoe heet hij ook weer?"

Ik bekende, dat dit juist was wat ik meende, hoewel die oude heer ons geen kwaad zou doen, al liet hij ook meer van zich hooren.

"Maar toch is het goed als hij maar in het gebergte van zijn geboorteland blijft," zeide mijn voogd. "Dat zijn wij dus eens. Kan ik dan beter doen, Vrouwtje, dan mevrouw Woodcourt nog eenigen tijd hier houden?"

Neen. En toch —

Mijn voogd zag mij aan en wachtte wat ik zou zeggen.

Ik had niets te zeggen. Ik wist ten minste niets te zeggen, dat ik zeggen kon. Het schemerde mij wel voor den geest, dat het beter zou kunnen zijn als wij iemand anders in huis hadden, maar ik had bezwaarlijk reden kunnen geven waarom — of al kon ik dit voor mij zelve, dan toch niet voor iemand anders.

"Gij ziet," zeide mijn voogd, "onze woning ligt voor Woodcourt niet uit den weg, en hij kan hier zoo dikwijls aankomen als hij wil, hetgeen voor beide aangenaam is, en zij is ons gewoon en houdt veel van u."

Ja. Dat was zoo. Ik had er niets tegen te zeggen. Ik had geene betere schikking kunnen aanraden; maar ik was toch niet geheel op mijn gemak. Esther, Esther, waarom niet? Bedenk u eens, Esther.

"Dat is waarlijk een heel goed plan, voogd. Wij zouden niet beter kunnen doen." — "Zeker, huismoedertje?"

Volkomen zeker. Ik had een oogenblik tijd gehad om mij te bedenken, sedert ik mij zelve dien plicht had voorgehouden, en was er nu volkomen zeker van.

"Goed," zeide mijn voogd. "Dan moet het maar zoo. Met algemeene stemmen aangenomen." — "Met algemeene stemmen aangenomen," herhaalde ik, en ging voort met mijn werk.

Dit was een kleedje voor zijne boekentafel, waarop ik ornamenten naaide. Ik had dit op den avond voor mijne treurige reis neergelegd en nog niet weder opgenomen. Ik liet het hem nu zien, en hij vond het zeer fraai. Nadat ik hem het patroon had uitgelegd en doen begrijpen welk een prachtig effect het eens zou maken, meende ik nog eens op ons laatste onderwerp te moeten komen.

"Gij hebt gezegd, lieve voogd, toen wij eens over mijnheer Woodcourt spraken, voordat Ada ons verliet, dat hij, naar gij dacht, eene lange proef van een ander land wilde nemen. Hebt gij hem sedert ook raad gegeven?" — "Ja, Vrouwtje, vrij dikwijls." — "Heeft hij er nu toe besloten?" — "Ik geloof haast van neen." — "Dan heeft hij misschien andere vooruitzichten gekregen?" zeide ik. — "Ja — misschien wel," antwoordde mijn voogd, zeer langzaam en bedaard. "Over een half jaar of zoo moet er ergens in Yorkshire een armendokter benoemd worden. Het is in een welvarend plaatsje, pleizierig gelegen; stroomen en straten, stad en land, molens en heigronden; het schijnt juist eene goede gelegenheid voor zulk een man te zijn. Ik meen voor een man, wiens hoop en wenschen wel eens boven de gewone hoogte vliegen, (zooals die van de meeste menschen wel eens doen), maar voor wien de gewone hoogte toch hoog genoeg zou zijn, als hij daar nuttig bleek te wezen en goede diensten tot niets anders leidden. Alle edele geesten zijn eerzuchtig, zou ik denken; maar de eerzucht, die zich met kalmte op zulk een weg vertrouwt, in plaats van met wilde vlagen over alles heen te willen springen, is de soort, die ik het liefste heb. En dat is Woodcourt's soort." — "En zal hij die plaats krijgen?" vroeg ik. — "Wel, Vrouwtje," antwoordde mijn voogd, "daar ik geen orakel ben, kan ik dat niet met zekerheid zeggen, maar ik denk het toch wel. Hij heeft een zeer goeden naam; er zijn menschen uit die streek bij de schipbreuk geweest; en, hoe vreemd het ook klinken mag, ik geloof, dat nu eens de beste man de beste kans heeft. Maar gij moet u niet verbeelden, dat het een heel vette post is, lieve. Het is eene zeer gewone plaats; veel werk en een gering inkomen; maar men mag met grond hopen, dat er iets beters bij zal komen." — "De armen, die daar wonen, zullen reden hebben om de keus te zegenen, voogd, als zij op mijnheer Woodcourt valt." — "Daarin hebt gij gelijk, Vrouwtje; dat zullen zij zeker."

Wij spraken er niet meer over, en hij zeide ook geen woord meer over de toekomst van het Verlaten Huis. Maar het was de eerste maal, dat ik in mijn rouwgoed naast hem was komen zitten, en ik begreep, dat dit de reden van dat stilzwijgen was.

Ik ging nu mijne lieve Ada, in den donkeren hoek waar zij woonde, dagelijks bezoeken. De ochtend was mijn gewone tijd; maar telkens als ik een uurtje overhad zette ik mijn hoed op en repte mij naar Chancery-Lane. Zij waren beide altijd zoo blijde mij te zien, en plachten zoo op te helderen als zij mij de deur hoorden openen en binnenkomen (daar ik zoo geheel thuis was, klopte ik nooit aan), dat ik nog niet behoefde te vreezen hun tot last te zullen worden.

Bij deze bezoeken vond ik Richard dikwijls afwezig. Somtijds zat hij ook te schrijven of processtukken te lezen, aan die met papieren bedekte tafel, die nooit werd opgeruimd. Somtijds vond ik hem bij de deur van het kantoor van mijnheer Vholes staan dralen. Somtijds zag ik hem in de buurt, op zijne nagels bijtende, rondwandelen. Dikwijls ontmoette ik hem in Lincoln's Inn, dicht bij de plaats waar ik hem het eerst had gezien. O, hoe veranderd, hoe veranderd!

Dat het geld, hetwelk Ada hem had aangebracht, wegsmolt met de kaarsen, die ik des avonds in het kantoor van mijnheer Vholes zag branden, wist ik zeer wel. Het was in het eerst al niet veel geweest; hij was met schulden getrouwd; en ik kon thans zeer goed begrijpen, wat het beteekende, dat mijnheer Vholes zijn schouder tegen het wiel had, gelijk ik nog gedurig hoorde. Mijne lieve Ada was eene uitmuntende huishoudster en deed haar best om te sparen, maar ik wist, dat zij met elken dag armer en armer werden.

Zij blonk in dien donkeren hoek gelijk eene schoone ster. Bleeker dan zij thuis was geweest, en een weinig stiller dan ik natuurlijk zou hebben gevonden toen zij nog zoo vol moed en hoop was, bleef haar gezichtje toch zoo helder, dat ik half en half geloofde, dat zij zich door hare liefde voor Richard voor de heillooze gevolgen zijner handelwijs liet verblinden.

Eens, terwijl ik nog in die meening verkeerde, ging ik bij hen eten. Toen ik Symond's Inn insloeg, ontmoette ik jufvrouw Flite, die er

uitkwam. Zij was bij de pupillen in Jarndyce, gelijk zij hen nog bleef noemen, een staatsiebezoek gaan afleggen, en zeer in haar schik met het vervullen van die plechtigheid. Ada had mij reeds verteld, dat zij elken maandag tegen vier uren aankwam, met een wit lintje op hare muts, dat zij anders nooit droeg, en hare grootste reticule vol documenten aan den arm.

"Mijne dierbare!" begon zij. "Zoo uitermate verheugd! Hoe vaart gij? Zoo blij, dat ik u eens zie! En gij gaat onze interessante pupillen bezoeken? Wel zeker! Onze schoone is thuis, melieve, en zal opgetogen zijn als zij u ziet." — "Dus is Richard nog niet thuis?" zeide ik. "Daar ben ik blij om, want ik vreesde, dat ik wat laat kwam." — "Neen, hij is nog niet thuis," antwoordde jufvrouw Flite. "Hij heeft in het Hof een langen dag gehad. Ik heb hem daar gelaten, met Vholes. Gij houdt niet van Vholes, hoop ik? Dat moet ge ook maar niet doen. Ge-vaarlijk man!" — "Ik vrees, dat ge Richard tegenwoordig nog meer ziet dan voorheen?" zeide ik. — "Alle dagen en uren, melieve," antwoordde zij. "Gij weet wel wat ik u gezegd heb van die aantrekkingskracht op de tafel van den kanselier? Na mij is hij de trouwste bezoeker van het Hof. Hij begint ons klein gezelschap waarlijk te amuseeren. Een aardig gezelschapje zijn wij, vindt ge niet?"

Het was jammerlijk dit van die arme ijlhoofdige vrouw te moeten hooren, schoon het mij niet verraste.

"Kortom, mijne hooggeschatte vriendin," vervolgde jufvrouw Flite, met hare lippen naar mijn oor komende en een deftig, geheimzinnig gezicht zettende, "ik moet u een geheim vertellen. Ik heb hem mijn executeur gemaakt. Benoemd en aangesteld. In mijn testament. Ja!" — "Zoo waarlijk?" zeide ik. — "Ja," herhaalde jufvrouw Flite met zoetsappige deftigheid, "mijn executeur, administrateur en assigné — dat zijn kanselarij termen, melieve. Ik heb gedacht, dat als ik het niet lang genoeg mocht uithouden, hij wel in staat zal zijn om dat vonnis af te wachten. Daar hij de zittingen zoo geregeld bijwoont."

Ik zuchtte terwijl ik aan hem dacht.

"Eens was ik voornemens," hervatte jufvrouw Flite, insgelijks zuchtende, "dien armen Gridley te benoemen en aan te stellen. Die kwam ook zeer geregeld, meisjelief. Ik verzeker u, hij was een voorbeeld. Maar hij hield het niet lang genoeg uit, de arme man, en dus heb ik een opvolger voor hem gekozen. Maar spreek er niet van. Het is een geheim."

Zij opende hare reticule behoedzaam een weinigje, en wees mij daarin een opgevouwen papier, dat de bedoelde benoeming moest wezen.

"Nog een geheim, melieve. Ik heb mijne collectie vogeltjes vermeerderd." — "Waarlijk, jufvrouw Flite?" zeide ik, daar ik wist hoe het haar streelde, als hare vertrouwelijke mededeelingen met een schijn van belangstelling werden ontvangen.

Zij knikte verscheidene malen en haar gezicht betrok. "Nog twee. Ik noem ze de pupillen in Jarndyce. Zij zitten bij de anderen in de kooi. Bij Hoop, Vreugde, Jeugd, Vrede, Rust, Leven, Stof, Asch, Verkwisting, Gebrek, Ondergang, Wanhoop, Razernij, Dood, Slimheid, Dwaasheid, Woorden, Pruiken, Vodden, Perkement, Roof, Antecedent, Warboel, Larie en Lak."

Met een ontroerder gezicht, dan ik nog ooit bij haar had opgemerkt, gaf de goede ziel mij een kus en ging hares weegs. De manier, waarop zij de namen harer vogeltjes oplas, alsof zij bang was ze te hooren, zelfs uit haar eigen mond, deed mij huiveren.

Dit was geene vroolijke voorbereiding voor mijn bezoek, en ik had het gezelschap van mijnheer Vholes wel kunnen missen, toen Richard (die een paar minuten na mij kwam) hem als gast medebracht. Hoewel onze maaltijd zeer eenvoudig was, waren Ada en Richard toch eene poos te zamen uit de kamer, om het een en ander te helpen gereedmaken. Mijnheer Vholes nam deze gelegenheid waar om een gemompeld gesprek met mij te houden. Hij kwam naar het venster waar ik zat en begon over S y m o n d ' s I n n te praten.

"Eene vervelend stille plek, jufvrouw Summerson, voor iemand, die niet in de praktijk is," zeide hij, het glas met zijn zwarten handschoen besmerende, om het helderder voor mij te maken. — "Ja, er is hier niet veel te zien," antwoordde ik. — "En ook niet te hooren, jufvrouw," hervatte mijnheer Vholes. "Somtijds komt er wel een beetje muziek hier binnendwalen, maar wij van het vak zijn niet muzikaal, en laten zulk een muzikant spoedig wegjagen. Ik hoop, dat mijnheer Jarndyce zoo wel vaart als zijne vrienden maar kunnen wenschen?"

Ik bedankte mijnheer Vholes en zeide, dat hij zeer wel voer.

"Ik zelf heb het genoegen niet van onder het getal zijner vrienden te worden toegelaten," hervatte mijnheer Vholes, "en ik weet wel, dat de heeren van ons vak somtijds met ongunstige oogen worden beschouwd. Wij kunnen echter niets anders doen, dan onder goed en kwaad gerucht en allerlei vooroordeel (wij zijn slachtoffers van het vooroordeel) altijd maar recht door zee te gaan. Hoe vindt ge, dat mijnheer Carstone er uitziet, jufvrouw Summerson?" — "Zeer slecht. Schrikkelijk angstig." — "Juist," zeide mijnheer Vholes.

Hij stond achter mij met zijne lange zwarte gedaante, die bijna tot aan de zoldering der lage kamer reikte, bevoelde de puisten op zijn gezicht alsof het sieraden waren, en sprak zoo

binnensmonds en gelijkmatig alsof hij voor geene menschelijke aandoening vatbaar was.

"Mijnheer Woodcourt komt nog al naar hem zien, geloof ik?" hervatte hij. — "Mijnheer Woodcourt is zijn trouwe vriend," antwoordde ik. — "O ja, maar ik meen als dokter naar hem zien." — "Voor een kranken geest kan hij weinig doen," zeide ik. — "Juist," zeide mijnheer Vholes weder.

Zoo traag, zoo hongerig, zoo dor en bloedeloos, was het mij alsof Richard onder de oogen van dezen raadsheer wegteerde, en hij iets van een Vampyr had.

"Jufvrouw Summerson," zeide mijnheer Vholes, langzaam zijne handen wrijvende, die met of zonder zwarte handschoenen altijd koud schenen te zijn, "dat was een onberaden huwelijk van mijnheer Carstone."

Ik verzocht hem mij niet te vergen om daarover te spreken. Zij waren geëngageerd toen zij beiden nog zeer jong waren, zeide ik hem (eenigszins verontwaardigd), en veel betere vooruitzichten hadden. Toen Richard zich nog niet had overgegeven aan den ongelukkigen invloed, die nu zijn leven verdonkerde.

"Juist," zeide mijnheer Vholes wederom. "Evenwel, daar ik in alles recht door zee ga, zal ik met uw verlof, jufvrouw Summerson, nog aanmerken, dat ik dit waarlijk als een zeer onberaden huwelijk beschouw. Ik ben deze verklaring verschuldigd, niet alleen aan mijnheer Carstone's betrekkingen, voor welke ik mij natuurlijk wensch te vrijwaren, maar ook aan mijne eigene reputatie, die mij dierbaar is als een man, die gaarne een respectabel man wil blijven heeten — dierbaar ook aan mijne drie dochters thuis, voor wie ik een gering vermogen poog op te leggen; dierbaar, wil ik zelfs zeggen, aan mijn bejaarden vader, wien ik het een voorrecht acht te ondersteunen." — "Het zou een geheel ander huwelijk worden, mijnheer Vholes," zeide ik, "veel gelukkiger en beter, kortom geheel iets anders, als Richard zich liet overhalen om van dat noodlottige proces, waarin gij voor hem werkzaam zijt, af te zien."

Met een bijna onhoorbaar kuchje achter zijn zwarten handschoen boog mijnheer Vholes zijn hoofd, alsof hij dit niet geheel wilde tegenspreken.

"Dat kan wel wezen, jufvrouw Summerson," zeide hij, "en ik wil gaarne toestemmen, dat de jonge dame, die op zulk eene onberadene manier mijnheer Carstone's naam heeft aangenomen — gij zult het mij wel niet kwalijk nemen, dat ik deze aanmerking hier nog eens invlecht, als een plicht, dien ik aan mijnheer Carstone's betrekkingen verschuldigd ben — eene zeer fatsoenlijke jonge dame is. Mijne bezigheden hebben mij verhinderd veel in gezelschappen te verkeeren; maar ik meen toch wel bevoegd te zijn om op te merken, dat zij eene zeer fatsoenlijke jonge dame is. Wat schoonheid betreft, daarover kan ik zelf niet oordeelen; ik heb van een kind af aan nooit veel daarop gelet. Maar ik durf toch wel zeggen, dat de jonge dame ook in dat opzicht eene goede partij is. Zij wordt, gelijk ik gehoord heb, onder de klerken hier in de buurt voor schoon gehouden, en zij hebben er meer verstand van dan ik. Wat nu de eischen van mijnheer Carstone betreft...." — "Zijne eischen, mijnheer Vholes!" — "Verschooning," antwoordde hij, even binnensmonds en langzaam voortgaande, "mijnheer Carstone heeft zekere eischen volgens zekere testamenten, die in proces liggen. Wat die eischen betreft en de manier, waarop mijnheer Carstone zijne belangen wil behartigd hebben, heb ik u gezegd, jufvrouw Summerson, toen ik de eerste maal het genoegen had met u te spreken, dat ik er op uit was om altijd recht door zee te gaan — die woorden gebruikte ik, want toevallig teekende ik ze in mijn dagboek aan, dat altijd overgelegd kan worden — en daarom verklaarde ik u, dat mijnheer Carstone tot regel had gesteld, dat hij zelf voor zijne belangen wilde waken, en dat wanneer een client een regel stelt, die niet van ongeoorloofden aard is, het mij voegde dien regel te volgen. Dat heb ik dus gedaan en doe ik ook nog. Maar ik wil voor de betrekkingen van mijnheer Carstone toch niets verbloemen. Zoo openhartig als ik voor mijnheer Jarndyce ben geweest, ben ik voor u. Ik acht het in mijn vak een plicht dit te wezen, hoewel men er niemand iets voor kan rekenen. Ik zeg openlijk, hoe ongevallig het ook wezen mag, dat naar mijne gedachten de zaken van mijnheer Carstone in een zeer slechten staat zijn, dat ik mijnheer Carstone zelf in een zeer slechten staat reken, en dat ik dit voor een onberaden huwelijk houd. — Of ik hier ben, mijnheer? Ja wel — zeer verplicht. Ik ben hier, mijnheer Carstone, en heb het genoegen van een aangenaam gesprek met jufvrouw Summerson, waarvoor ik u hartelijk danken moet, mijnheer."

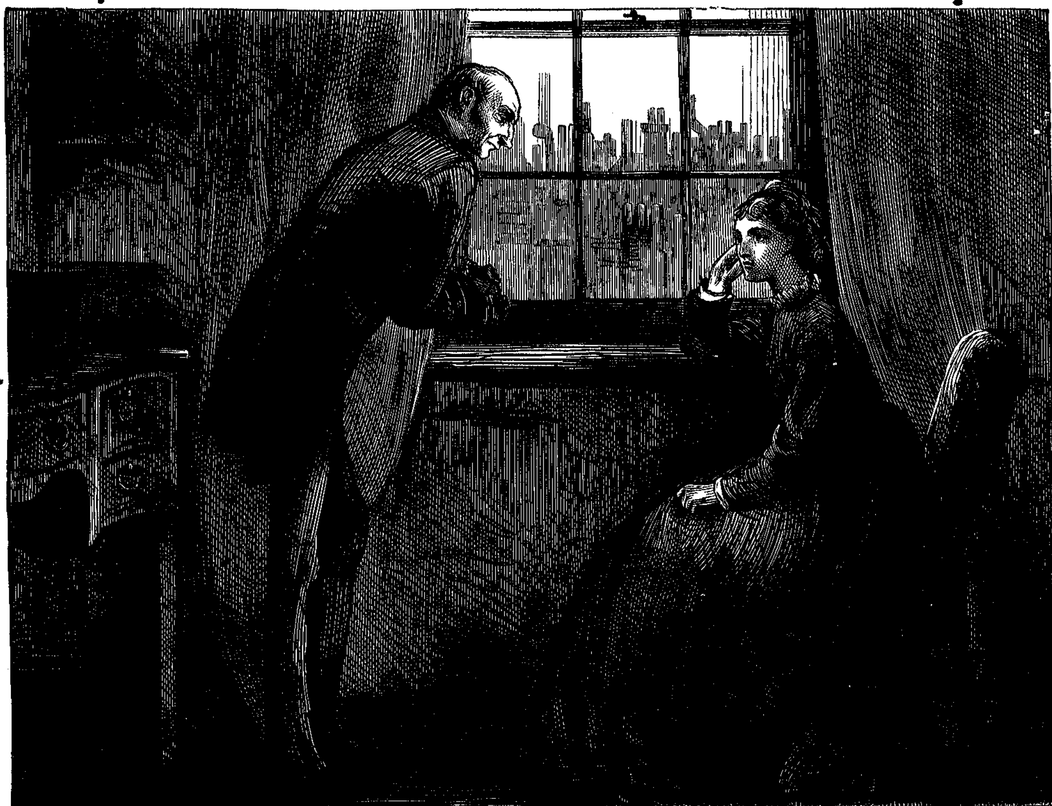
Zoo brak hij af, tot antwoord aan Richard, die hem, de kamer binnenkomende, had aangesproken. Ik was thans maar al te wel bekend met de zorgvuldigheid van mijnheer Vholes om voor zich zelven en zijn respectabelen naam te zorgen, om niet te begrijpen, dat wij reden hadden om voor zijn client het ergste te vreezen.

Wij namen plaats aan tafel, waar ik gelegenheid had om Richard met angstige zorgvuldigheid gade te slaan. Mijnheer Vholes hinderde mij hierin niet, hoewel hij vlak tegenover mij zat; want ik twijfel er aan of hij wel ooit zijne oogen opsloeg, dan alleen om zijn gastheer aan te zien. Ik vond Richard mager en vervallen, slordig in zijne kleeding, verstrooid van manieren, zich nu en dan dwingende om levendig

te zijn, en dan weder in een dof gepeins verzinkende. Zijne groote, heldere oogen, die zoo vroolijk plachten te staan, hadden nu iets angstigs en onrustigs. Ik kan juist niet zeggen, dat hij verouderd was. Iemands jeugd kan wel verslijten, zonder dat hij daarom ouder schijnt te worden, en zulk een verslijten had Richard's jeugd en jeugdige schoonheid verteerd.

Hij at weinig en het scheen hem onverschillig wat hij at. Hij toonde zich ongeduldiger dan hij placht te zijn, en was opvliegend, zelfs tegen Ada. In het begin dacht ik, dat zijne oude luchtdie ik geloof, dat een glimlach moest wezen. Kort na den maaltijd stond hij op en zeide, dat hij, als de dames het niet kwalijk namen, weder naar zijn kantoor zou gaan.

"Altijd aan de zaken, Vholes!" riep Richard uit. — "Ja, mijnheer Carstone," antwoordde hij, "de belangen der clienten moeten nooit verwaarloosd worden. Zij gaan boven alles in de gedachten van een praktizijn als ik, die bij zijne medebroeders in de praktijk en het geheele publiek een goeden naam wenscht te bewaren. Dat ik mij het genoegen van dit aangenaam ge-

"JUFVROUW SUMMERSON," ZEIDE MIJNHEER VHOLES, LANGZAAM ZIJNE HANDEN WRIJVENDE, ... "DAT WAS EEN ONBERADEN HUWELIJK VAN MIJNHEER CARSTONE." (blz. 408).

hartigheid van toon geheel verdwenen was; maar somtijds kwam die toch nog eens uit, gelijk ik mij somtijds een oogenblikkelijken zweem van mijn oud gezicht uit mijn spiegel had zien aankijken. Zijn lach had hem nog niet geheel begeven, maar geleek naar de echo van een vroolijken klank, en die is altijd treurig.

Evenwel was hij, op zijne oude hartelijke manier, zoo blijde als ooit, dat ik daar was, en wij praatten genoeglijk over den ouden tijd. Dit scheen mijnheer Vholes geen belang in te boezemen, hoewel hij somtijds een smak gaf, sprek ontzeg, kan wel eenigszins met een oog op uwe eigene belangen zijn, mijnheer Carstone."

Richard verklaarde zich hiervan overtuigd en lichtte mijnheer Vholes uit. Toen hij terugkwam zeide hij ons, meer dan eens, dat Vholes een goede kerel was, iemand, dien men kon vertrouwen, iemand, die deed wat hij zeide, een heel goede kerel. Hij zeide dit op zulk een uitdagenden toon, dat het mij inviel, dat hij aan mijnheer Vholes begon te twijfelen.

Toen wierp hij zich afgemat op de sofa; en Ada en ik ruimden de tafel af, want zij had

geen andere meid dan de vrouw, die de kamers schoon hield. Mijn vriendinnetje had eene kleine piano, en ging stil daarvoor zitten om eenige van Richard's liefste stukjes te zingen, nadat de lamp eerst naar de andere kamer was gebracht, daar hij klaagde, dat het licht hem in de oogen hinderde.

Ik zat tusschen hen in, dicht naast Ada, en gevoelde mij zeer treurig worden terwijl ik naar hare zachte stem luisterde. Ik geloof, dat dit met Richard ook zoo was en hij daarom de kamer donker wilde hebben. Zij had eenigen tijd gezongen, nu en dan opstaande om zich over hem heen te buigen en hem aan te spreken, toen Woodcourt binnenkwam. Hij zette zich naast Richard; en door een half schertsend, half ernstig gesprek, kwam hij op eene zeer natuurlijke en ongedwongene manier te weten hoe deze zich bevond en waar hij den geheelen dag geweest was. Weldra stelde hij hem voor om te zamen nog eene kleine wandeling over een der bruggen te doen, daar het een heldere avond en maneschijn was; en daar Richard gereedelijk zijne toestemming gaf, gingen zij met hun beiden heen.

Zij lieten mijne Ada nog voor de piano zitten en mij naast haar. Toen zij weg waren, sloeg ik mijn arm om haar middel. Zij legde hare linkerhand in de mijne (ik zat aan dien kant), maar hield de rechter nog op de toetsen — en liep daarover heen en weder, zonder een toon aan te slaan.

"Esther, liefste," zeide zij, het stilzwijgen afbrekende, "Richard is nooit zoo wel, en ik ben nooit zoo gerust over hem, dan als hij met Allan Woodcourt is. Dat hebben wij u te danken."

Ik beduidde haar, dat dit bezwaarlijk zoo kon wezen, dewijl mijnheer Woodcourt om haar bij neef John aan huis was gekomen, en ons daar allen had gekend; en omdat hij altijd veel van Richard had gehouden en Richard van hem, en — en zoo voort.

"Dat is alles wel waar," zeide Ada, "maar dat hij zulk een trouwe vriend voor ons is, hebben wij toch aan u te danken."

Ik vond het best mijn vriendinnetje maar gelijk te laten houden en er niets meer van te zeggen. Dit zeide ik haar dus, en wel op een luchtigen toon, omdat ik haar voelde beven.

"Esther, liefste, ik wilde zoo gaarne eene goede vrouw zijn, eene heel, heel goede vrouw. Dat moet gij mij leeren."

Ik haar leeren! Ik zeide niets meer; want ik lette op de hand, die over de toetsen zwierf, en begreep, dat ik niet behoefde te spreken; dat zij het was, die mij iets te zeggen had.

"Toen ik neef Richard trouwde, kon ik wel raden wat er voor hem lag. Ik was een langen tijd met u volkomen gelukkig geweest, en ik had nooit angst of onrust gekend, daar iedereen mij zoo liefhad en voor mij zorgde; maar ik begreep toch wel in welk gevaar hij was, lieve Esther." — "Dat weet ik wel, lieveling." — "Toen wij trouwden hoopte ik eenigszins, dat ik in staat zou zijn hem zijne dwaling te doen inzien; dat hij die zaak als mijn man op eene andere manier zou leeren beschouwen en ze niet om mijnentwil des te roekeloozer voortzetten — zooals hij nu doet. Maar al had ik dat niet gehoopt, ik zou hem toch evengoed getrouwd hebben, Esther. Evengoed!"

In de oogenblikkelijke vastheid der hand, die nooit stil was — eene vastheid, die zij bij de laatste woorden kreeg en niet langer duurde — vond ik eene bekrachtiging van haar ernstigen toon.

"Gij moet niet denken, lieve Esther, dat ik niet zou zien wat gij ziet, en niet vreezen wat gij vreest. Niemand kan hem beter verstaan dan ik. De grootste wijsheid van de wereld zou Richard haast niet beter kunnen verstaan dan mijne liefde doet."

Zij zeide dit zoo zacht en bescheiden, en hare bevende hand duidde zooveel beweging aan, terwijl zij over de zwijgende toetsen heen en weder zwierf! Mijne arme, lieve vriendin!

"Ik zie hem alle dag op zijn ergst. Ik bewaak hem in zijn slaap. Ik let op elke verandering in zijn gezicht. Maar toen ik Richard trouwde, Esther, had ik vast voorgenomen om, als de Hemel mij hielp, hem nooit te laten blijken, dat ik bedroefd was om hetgeen hij deed, en hem zoo nog ongelukkiger maken. Als hij thuis komt, moet hij geene onrust op mijn gezicht kunnen lezen. Als hij mij aanziet, moet hij dat in mij zien wat hem mij deed liefhebben. Met dat voornemen heb ik hem getrouwd, en dat ondersteunt mij."

Ik voelde haar nog meer beven. Ik wachtte naar wat er nog meer moest komen, en meende te raden wat het zijn zou.

"En er is nog iets anders, dat mij ondersteunt, Esther."

Zij zweeg eene korte poos, maar hare hand bleef in beweging.

"Ik zie een korten tijd vooruit, en ik weet niet welke groote hulp ik misschien bekomen zal. Als Richard mij dan aanziet, kan er iets aan mijne borst liggen, dat meer welsprekend is dan ik geweest ben, dat meer vermogen heeft dan ik om hem den rechten weg te wijzen en hem te doen omkeeren."

Hare hand hield nu stil; zij sloot mij in hare armen en ik haar in de mijne.

"Als het dat wichtje ook mocht mislukken, Esther, dan zie ik nog verder vooruit. Dan zie ik jaren en jaren ver vooruit, en denk, dat dan, als ik oud word, of misschien dood ben, eene schoone vrouw, zijne dochter, gelukkig getrouwd, misschien trotsch op hem zal zijn en een zegen voor hem wezen. Of dat een braaf

en edel man, even schoon als hij placht te zijn, even vol hoop en veel gelukkiger, in den zonneschijn met hem zal wandelen, zijn grijs hoofd eerbiedigen en bij zich zelven zeggen: "Ik dank God, dat dit mijn vader is, door een noodlottig erfgoed geruïneerd en door mijne hulp weder tot een man gemaakt!"

O, welk een hart was het, dat zoo snel tegen het mijne klopte!

"Deze hoop houdt mij staande, lieve Esther, en ik weet, dat zij het ook verder zal doen. Maar somtijds verdwijnt zij wel eens voor eene vrees, die bij mij opkomt als ik Richard aanzie."

Ik poogde haar op te beuren en vroeg haar wat zij vreesde. Schreiend en snikkend antwoordde zij:

"Dat hij misschien niet lang genoeg zal leven om zijn kind te zien."

LXI.

EENE ONTDEKKING.

De dagen toen ik zoo dikwijls dien donkeren hoek bezocht, die door mijne lieve Ada werd verhelderd, kunnen nooit uit mijn geheugen verdwijnen. Ik zie die plek tegenwoordig nooit, en wensch haar nooit weder te zien; ik ben er sedert maar eens geweest; maar in mijne herinnering wordt zij door een treurigen glans beschenen, die altijd daarop zal blijven neerdalen.

Er verliep natuurlijk geen dag zonder dat ik daarheen ging. In het begin vond ik een paar malen mijnheer Skimpole daar, die voor zijn vermaak op de piano zat te spelen en op zijn gewonen luchtigen trant praatte. Behalve dat ik er zeer aan twijfelde of hij daar kwam zonder Richard armer te maken, vond ik ook in zijne onbezorgde luchthartigheid iets, dat al te weinig strookte met hetgeen ik van Ada's gemoedsstemming kende. Ik zag bovendien, dat Ada dit insgelijks gevoelde. Ik besloot daarom, na veel nadenkens, mijnheer Skimpole eens alleen te gaan bezoeken en te beproeven hem dit met kieschheid aan het verstand te brengen. Het was de gedachte aan Ada, die mij zoo stout maakte.

Ik begaf mij op een ochtend, door Charley vergezeld, naar S o m e r s T o w n op weg. Toen ik het huis naderde was ik zeer genegen om terug te keeren, want ik gevoelde hoe wanhopig de poging was om eenigen indruk op mijnheer Skimpole te maken, en hoe waarschijnlijk het was, dat hij mij geheel uit het veld zou slaan. Evenwel, dacht ik, nu ik eens zoo ver was, wilde ik het ook doorzetten. Ik klopte met eene bevende hand aan de deur — letterlijk met de hand, want de klopper was er niet meer — en werd na eene lange onderhandeling door de Iersche meid ingelaten, die, toen ik aanklopte, in de stoep van het onderhuis bezig was het deksel van het watervat met eene pook aan stukken te slaan, om het vuur aan te maken.

Mijnheer Skimpole, die op de sofa in zijne kamer wat op de fluit lag te spelen, was opgetogen toen hij mij zag. Wie moest mij nu recepieeren, vroeg hij. Wie zou ik liefst tot ceremoniemeesteres willen hebben? Zijne schoone dochter, of zijne comische dochter, of zijne sentimenteele dochter? Of wilde ik al zijne dochters te gelijk hebben — een geheelen bloemruiker?

Ik antwoordde, reeds half verslagen, dat ik hem alleen wenschte te spreken, als hij dit goedvond.

"Zeer gaarne, lieve jufvrouw Summerson," antwoordde hij met een innemend glimlachje, terwijl hij zijn stoel dichter bij den mijnen schoof. "Natuurlijk is het niet over zaken. Dus over een pleiziertje!"

Ik zeide, dat ik zeker niet over zaken kwam spreken, maar toch over iets, dat van geen pleizierigen aard was.

"Wel, lieve jufvrouw Summerson," antwoordde hij, met rondborstige opgeruimdheid, "spreek er dan liever geheel niet van. Waarom zoudt gij van iets spreken, dat van g e e n pleizierigen aard is? Ik doe dat nooit. En gij zijt, in alle opzichten, een veel pleizieriger wezen dan ik. Gij zijt volmaakt pleizierig; ik ben maar onvolmaakt pleizierig. Als ik dus nooit van iets onpleizierigs spreek, hoeveel te minder moet gij het dan doen! Dat is dus afgedaan, en nu zullen wij over iets anders praten."

Hoewel ik verlegen was, verzamelde ik toch moed genoeg om te zeggen, dat ik nog bij het onderwerp wenschte te blijven.

"Dat zou ik voor eene verkeerdheid houden," antwoordde mijnheer Skimpole met zijn luchtigen lach, "als ik jufvrouw Summerson in staat achtte om eene verkeerdheid te begaan. Maar dat doe ik niet." — "Mijnheer Skimpole," hervatte ik, hem in de oogen ziende, "ik heb u zoo dikwijls hooren zeggen, dat gij onbekend zijt met de zaken van het gewone leven...." — "Meent gij onze drie vrienden van het geldkantoor, mijnheer Pond, Schelling, en wie is ook weer de jongste compagnon — Stuiver?" zeide hij, vroolijk schertsende. "Daar heb ik geen het minste denkbeeld van." — "Dat gij misschien," vervolgde ik, "om die reden mijne vrijpostigheid zult verschoonen. Ik meen u ernstig te moeten zeggen, dat Richard tegenwoordig armer is dan voorheen." — "Och lieve Heer!" zeide mijnheer Skimpole, met een gezicht alsof hij daarover opgetogen was. — "Natuurlijk veroorzaakt dit Ada veel geheimen angst; en daar ik geloof, dat zij minder ongerust is als zij geene visites behoeft te ontvangen, en daar Richard altijd door ééne groote reden van onrust wordt gekweld, is het mij ingevallen, dat ik de vrijheid moest nemen om u te zeggen, dat..."

Ik kwam met groote moeite tot de zaak, toen

hij mij bij beide handen vatte en met het vroolijkste en vriendelijkste gezicht het woord uit den mond nam.

"Dat ik liever daar vandaan moest blijven? O, wel zeker, lieve jufvrouw Summerson, zeer gaarne. Waarom zou ik daarheen gaan? Als ik ergens heenga, doe ik het voor mijn pleizier. Ik ga nergens voor mijn verdriet, want ik ben voor pleizier bestemd. Het verdriet komt wel naar mij toe, als het wil. Nu heb ik sedert eenigen tijd heel weinig pleizier bij onzen lieven Richard gehad, en uwe practicale schranderheid doet mij begrijpen waarom. Onze jonge vrienden, die de jeugdige poëzie verliezen, welke hun eens zoo bekoorlijk stond, beginnen te denken: "Dit is de man, die ponden verlangt." Dat ben ik ook; ik verlang altijd ponden, niet voor mij zelven, maar omdat de winkeliers ze altijd van mij verlangen. Vervolgens beginnen onze jonge vrienden, die geldzuchtig worden, te denken: "Dit is de man, die ponden g e h a d heeft — die ze geleend heeft;" en dat heb ik gedaan. Ik leen altijd ponden. Zoo komt het, dat onze jonge vrienden, tot het proza afgedaald (wat mij zeer leed is), hun vermogen verloren hebben om mij pleizier te geven. Waarom zou ik ze dus gaan bezoeken? Dat is iets ongerijmds."

De vroolijke glimlach, waarmede hij zoo had voortgeredeneerd, ging nu in een blik van belangelooze welwillendheid over, die waarlijk verbazend was.

"Bovendien," vervolgde hij, op een toon van gemoedelijke overtuiging zijne rede voortzettende, "als ik ergens niet heenga om verdriet te hebben — wat tegen de bestemming van mijn aanzijn zou inloopen en dus iets monsterachtigs wezen — waarom zou ik ook ergens heengaan om verdriet te veroorzaken? Als ik onze jonge vrienden, in hunne tegenwoordige onberedeneerde stemming, ging bezoeken, zou ik hun verdriet veroorzaken. De gedachten, die ik bij hen opwekte, zouden onaangenaam zijn. Zij zouden bij zich zelven kunnen zeggen: "Dit is de man, die ponden gehad heeft en geene ponden kan betalen;" hetgeen ik natuurlijk niet doen kan. De menschlievendheid eischt dus, dat ik niet naar hen toe ga — en dat zal ik ook niet."

Hij besloot met mij vurig de hand te kussen en mij te bedanken. Alleen jufvrouw Summerson's fijne tact, zeide hij, was in staat om hem tot die ontdekking te brengen.

Ik was zeer uit het veld geslagen, maar ik bedacht, dat het, indien hij mij de hoofdzaak gewonnen gaf, er weinig op aankwam hoe zonderling hij alles had verdraaid wat hem daartoe moest bewegen. Ik had mij echter voorgenomen om nog van iets anders te spreken, en meende mij in dat opzicht niet van de wijs te laten brengen.

"Mijnheer Skimpole," zeide ik, "eer ik heenga moet ik nog de vrijheid nemen van te zeggen, dat ik eenigen tijd geleden met eene groote verwondering van zeer nabij vernomen heb, dat het u bekend was met wien die arme jongen van het Verlaten Huis was heengegaan, en dat gij bij die gelegenheid een present hadt aangenomen. Ik heb mijn voogd niet daarvan gesproken, uit vrees van hem noodeloos verdriet te veroorzaken; maar ik mag u wel zeggen, dat ik zeer verwonderd was." — "Toch? Wezenlijk verwonderd, lieve jufvrouw Summerson?" riep hij vragenderwijs uit, en trok met schertsende verbazing zijne wenkbrauwen op. — "Ten hoogste verwonderd."

Hij dacht er met een gezicht vol comische verbijstering eene poos over na, gaf het toen op, en zeide op zijn innemendsten toon:

"Gij weet wel welk een kind ik ben. Waarom verwonderd?"

Ik was ongenegen om deze vraag uitvoerig te beantwoorden; maar dewijl hij daarop aandrong, omdat hij, naar hij zeide, werkelijk nieuwsgierig was, gaf ik hem met de zachtste woorden, die ik gebruiken kon, te verstaan, dat zijn gedrag eene onverschilligheid voor verscheidene zedelijke verplichtingen scheen aan te duiden. Hij scheen dit even aardig als vreemd te vinden, en zeide met de openhartigste onnoozelheid: "Toch? Waarlijk?"

"Gij weet wel, dat ik geene aanspraak op verantwoordelijkheid maak," zeide hij vervolgens. "Dat heb ik nooit kunnen doen. Verantwoordelijkheid is iets, dat altijd boven mij is geweest — of beneden mij; ik weet zelf niet wat van beiden. Maar zooveel ik begrijp wat mijne lieve jufvrouw Summerson daar gezegd heeft, die altijd zoo bijzonder klaar en duidelijk is, moet ik mij verbeelden, dat dit hoofdzakelijk eene geldzaak is. Is het niet zoo?"

Ik was onvoorzichtig genoeg om te zeggen, dat het gedeeltelijk zoo was.

"Och, dan ziet ge wel," zeide mijnheer Skimpole, zijn hoofd schuddende, "kon ik nooit hopen er iets van te begrijpen."

Terwijl ik opstond om heen te haan gaf ik hem te kennen, dat het niet wèl gedaan was zich te laten omkoopen om het vertrouwen van mijn voogd te verraden.

"Mijne lieve jufvrouw Summerson," antwoordde hij met die luchthartige blijgeestigheid, die hem zoo eigenaardig onderscheidde, "ik kan niet omgekocht worden!" — "Ook niet door mijnheer Bucket?" zeide ik. — "Neen," antwoordde hij. "Door niemand. Ik hecht geene waarde aan het geld. Ik geef er niet om, ik weet er niet van, ik verlang er niet naar, ik bewaar het niet — het loopt altijd terstond van mij weg. Hoe kan i k omgekocht worden?"

Ik toonde hem, dat ik van eene andere meening was, schoon ik niet bekwaam genoeg was om over de zaak te redetwisten.

"Integendeel," zeide mijnheer Skimpole, "ik ben juist de man, die in zulk een geval boven anderen verheven moet zijn. Ik sta in zulk een geval boven het overige der menschheid. Ik kan in zulk een geval met philosophie te werk gaan. Ik laat mij door geene vooroordeelen binden of misleiden. Ik ben zoo vrij als de lucht. Ik gevoel mij zoo ver boven verdenking verheven als de vrouw van Cesar."

Iets, dat met de luchtigheid van zijn trant, de schertsende onpartijdigheid, waarmede hij zich zelven scheen te overtuigen en de zaak als een vederbal heen en weder wierp, gelijkstond, heeft men zeker nooit bij iemand anders gezien.

"Let eens op het geval, lieve jufvrouw Summerson. Er wordt een jongen in huis genomen en te bed gebracht, in een staat waar ik machtig veel tegen heb. Toen de jongen in bed is, komt er een man — evenals met het huis van Adriaan. Hier is de man, die naar den jongen vraagt, die in huis is genomen en in bed gelegd, in een staat waar ik machtig veel tegen heb. Hier is eene banknoot, vertoond door den man, die naar den jongen vraagt, die in huis is genomen en in bed gelegd, in een staat waar ik machtig veel tegen heb. Hier is de Skimpole, die de banknoot aanneemt, die de man vertoont, die naar den jongen vraagt, die in huis is genomen en in bed gelegd, in een staat waar ik machtig veel tegen heb. Dit zijn de feiten. Heel goed! Moest nu de Skimpole de banknoot geweigerd hebben? Waarom moest de Skimpole de banknoot geweigerd hebben? Skimpole zegt tegen Bucket: "Waarvoor is dat? Ik begrijp het niet; ik heb er niets aan; neem ze weer mede." Bucket dringt Skimpole toch om ze aan te nemen. Zijn er redenen, waarom Skimpole, die geene vooroordeelen heeft, ze moet aannemen? Ja, Skimpole ziet ze. Wat zijn zij dan? Skimpole redeneert aldus bij zich zelven: "Dit is een tamme lynx, een ijverig officier van politie, een schrander man, een persoon, wiens geestvermogens eene bijzondere richting hebben genomen, die onze vrienden en vijanden voor ons opzoekt als zij wegloopen, ons goed terug bezorgt als wij bestolen worden, ons zonder eenige moeite wreekt als wij vermoord worden. Deze ijverige officier van politie en schandere man heeft in de uitoefening zijner kunst een krachtig geloof in het geld verkregen; hij vindt dit zeer nuttig voor hem en maakt het nuttig voor de maatschappij. Zal ik dat geloof van Bucket schokken, omdat ik het zelf niet heb; zal ik voorbedachtelijk een van Bucket's wapenen verstompen; zal ik Bucket bij zijne opvolgende geheime operatie misschien zijn zelfvertrouwen benemen? En wederom. Als het berispelijk is, dat Skimpole de banknoot aanneemt, is het ook berispelijk, dat Bucket ze aanbiedt — veel meer berispelijk van Bucket, omdat hij de verstandige man is. Nu verlangt Skimpole gunstig over Bucket te denken; hij acht het zijn plicht gunstig over Bucket te denken. De staat eischt uitdrukkelijk van hem, dat hij Bucket zal vertrouwen. En dat doet hij. En dat is al wat hij doet."

Ik had hierop niets meer te zeggen en nam dus afscheid. Mijnheer Skimpole evenwel, die in de beste luim was, wilde er niet van hooren, dat ik alleen onder het geleide van de "kleine Coavinses" naar huis zou gaan, en bracht mij zelf terug. Onderweg hield hij mij met een vroolijk gesprek over allerlei onderwerpen bezig, en bij het afscheidnemen verzekerde hij mij, dat hij nooit den fijnen tact zou vergeten, waarmede ik hem dat van onze jonge vrienden had doen opmerken.

Daar het gebeurde, dat ik mijnheer Skimpole nooit wederzag, mag ik hier wel invoegen wat ik nog van zijne latere geschiedenis weet. Er ontstond eene verkoeling tusschen hem en mijn voogd, voornamelijk gegrond op het zoo even medegedeelde, en ook daarop, dat hij harteloos genoeg was geweest om (gelijk wij naderhand van Ada hoorden) in den wind te slaan wat mijn voogd hem ten opzichte van Richard had verzocht. Dat hij bij mijn voogd zwaar in schuld stond, had niets met hunne verwijdering te maken. Hij stierf omtrent vijf jaren later en liet een dagboek achter, benevens brieven en andere bouwstoffen voor eene levensbeschrijving die dan ook in het licht verscheen, en waaruit bleek, dat hij het slachtoffer geweest was eener samenspanning, die het geheele menschdom tegen een beminnelijk kind had gesmeed. Men vond dit boek zeer onderhoudend, maar ik heb er niet meer van gelezen dan een volzin, dien ik bij toeval aantrof toen ik het opensloeg. Het was deze: "Jarndyce is, gelijk de meeste menschen, die ik heb leeren kennen, eene personificatie der zelfzucht."

En nu kom ik tot een gedeelte van mijn verhaal, dat mij zeer van nabij betreft, en waarop ik, toen de omstandigheid plaats had, geheel niet was voorbereid. De vluchtige gedachten aan mijn ongelukkig oud gezicht, die nu en dan bij mij opkwamen, deden dit slechts als herinneringen van iets, dat geheel verdwenen was — evenzeer voorbij was als mijne eerste kinderjaren. Ik heb mijne menigvuldige zwakheden in dit opzicht niet verzwegen, maar ze zoo getrouw opgeschreven al mijn geheugen ze mij te binnen bracht. En hetzelfde hoop en meen ik te doen tot aan de laatste woorden op deze bladen, die ik nu niet zoo heel ver voor mij zie.

De maanden gleden voort, en mijne lieve Ada, ondersteund door de hoop, die ze mij had toevertrouwd, bleef dezelfde schoone ster in dien donkeren hoek. Richard, nog meer vermagerd en vervallen, ging dag aan dag naar

het Hof, en bleef daar den geheelen dag zitten suffen, schoon hij wist, dat er geene de minste kans was dat het proces zou genoemd worden; hij werd als het ware een gedeelte van het meublement der zaal. Ik twijfel of een van die heeren hem zich wel vóor den geest kon halen gelijk hij was toen hij pas daar kwam.

Zoo geheel was hij in dat proces verzonken, dat hij ons in zijne opgeruimde oogenblikken wel bekende, dat hij "zonder Woodcourt" nooit meer de vrije lucht zou hebben ingeademd. Woodcourt was de eenige, die nu en dan eenige uren lang zijne aandacht kon afleiden en hem opwekken, zelfs wanneer hij in eene slaperige dofheid verzonken was, die ons zeer ongerust maakte, en naarmate de tijd verliep, veelvuldiger terugkwam. Mijne lieve Ada had wel gelijk toen zij zeide, dat hij om harentwil nog wanhopiger zijn dwaalspoor vervolgde. Ik twijfel er niet aan of zijne begeerte om te herwinnen wat hij verloren had werd door zijn verdriet over zijne jeugdige vrouw aangevuurd, en begon naar de razernij van een hazardspeler te gelijken.

Ik kwam daar, gelijk ik zeide, op alle uren van den dag. Als ik tot des avonds bleef, reed ik doorgaans met Charley in eene koets naar huis; somtijds wachtte mijn voogd mij in de buurt op en wandelden wij te zamen huiswaarts. Op zekeren avond had hij afgesproken mij tegen acht uren te zullen opwachten. Ik kon niet precies op mijn tijd passen, gelijk ik gewoonlijk deed, want ik zat voor Ada te naaien en had nog maar eenige steken te doen, om datgene, waaraan ik bezig was, af te maken; maar het was eenige minuten voor achten, toen ik mijn werkmandje inpakte, mijne lieve vriendin voor dien avond den laatsten kus gaf en de trap afsnelde. Woodcourt ging met mij mede, daar het reeds donker was.

Wij kwamen aan de plek waar ik gewoon was mijn voogd te ontmoeten — het was dichtbij en Woodcourt had mij dikwijls daarheen gebracht — maar vonden niemand. Wij bleven een half uur wachten, al op en neer wandelende; maar nog kwam hij niet. Wij begrepen, dat hij òf verhinderd was te komen, òf gekomen en weder heengegaan was; Woodcourt bood mij aan om mij naar huis te brengen.

Dit was de eerste wandeling, die wij ooit te zamen gedaan hadden, behalve de weinige stappen naar de plaats waar mijn voogd mij wachtte. Wij spraken den geheelen weg langs over Richard en Ada. Ik dankte hem niet met woorden voor hetgeen hij gedaan had — ik waardeerde dit veel te hoog om hem met woorden te kunnen danken — maar ik hoopte, dat hij toch wel eenigszins zou begrijpen wat ik zoo diep gevoelde.

Toen wij thuis kwamen en naar boven gingen, bevonden wij, dat mijn voogd uit was en mevrouw Woodcourt insgelijks. Wij waren in dezelfde kamer, waar ik mijne blozende vriendin gebracht had, toen haar jeugdige minnaar — nu haar man, en zoo veranderd — de keus van haar hart was; dezelfde kamer, waaruit mijn voogd en ik hen door den zonneschijn, in den frisschen bloei hunner veelbelovende hoop, hadden zien heengaan.

Wij stonden voor het opene venster, naar de straat uitkijkende, toen Woodcourt begon te spreken. Ik begreep in een oogenblik, dat hij mij liefhad. Ik begreep in een oogenblik, dat mijn geschonden gezicht voor hem onveranderd was. Ik begreep in een oogenblik, dat datgene, wat ik voor medelijden gehouden had, edelmoedige, trouwe liefde was. O, het was nu te laat om dit te begrijpen, te laat, te laat. Dit was de eerste ondankbare gedachte, die ik had. Te laat.

"Toen ik terugkwam," zeide hij, "toen ik niet rijker terugkwam dan ik was heengegaan, en u vond, pas van een ziekbed opgericht, en toch zoo vol meewarige zorgvuldigheid voor anderen, zoo vrij van alle eigenlievende gedachten...." — "O, mijnheer Woodcourt, houd op, houd op!" bad ik hem. "Ik verdien zulk een lof niet. Ik had toen vele, zeer vele eigenlievende gedachten." — "De hemel weet, beminde voor geheel mijn leven," zeide hij, "dat mijn lof niet de overdrijving van een minnaar, maar de waarheid is. Gij weet niet wat allen om u heen in Esther Summerson zien, hoevele harten zij roert en wakker maakt, welk eene heilige bewondering, welk eene liefde zij verwerft." — "O, mijnheer Woodcourt," riep ik uit, "liefde te verwerven is iets groots! Ik ben trotsch daarop, ik gevoel mij daardoor vereerd, en dit te hooren doet mij deze tranen van blijdschap en droefheid schreien — blijdschap omdat ik ze verworven heb, droefheid omdat ik ze niet beter heb verdiend. Maar het staat mij niet meer vrij aan uwe liefde te denken."

Ik zeide dit met een sterker hart; want toen hij mij zoo prees en ik aan het beven zijner stem hoorde, dat hij geloofde wat hij zeide, kwam het verlangen bij mij op mij dien lof waardig te maken. Daartoe was het nog niet te laat. Hoewel ik deze onverwachte bladzijde van mijn leven dien avond omsloeg, kon ik haar mij toch mijn geheele leven door waardig toonen. Het was een troost voor mij, het bemoedigde mij, en ik gevoelde nieuwe lofwaardige eigenschappen, van hem ontleend, bij mij ontstaan, toen ik dit bedacht.

Hij verbrak het stilzwijgen.

"Ik zou een slecht bewijs geven van het vertrouwen, dat ik in het dierbare meisje stel, dat mij altijd even dierbaar zal wezen als nu," (en de ernst, waarmede hij dit zeide, gaf mij kracht en deed mij te gelijk schreien), "indien ik na hare verzekering, dat het haar niet vrij-

staat aan mijne liefde te denken, nog verder aandrong. Lieve Esther, laat ik u alleen mogen zeggen, dat de teedere herinnering, die ik op reis van u medenam, in een veel verhevener gevoel overging toen ik u wedervond. Ik had u als een beminnelijk meisje verlaten, ik vond u als een engel weder. Ik heb altijd gehoopt u dit te kunnen zeggen, zoodra de Fortuin mij maar eenigszins toelachte. Ik heb altijd gevreesd, dat ik het u vruchteloos zou zeggen. Mijne hoop en vrees zijn nu beide verwezenlijkt. Maar ik ontroer en bedroef u. Ik heb genoeg gezegd."

Er scheen zich iets in mijne plaats te stellen, dat naar den Engel zweemde, waarvoor hij mij hield, en ik was zeer bedroefd om het verlies, dat hem getroffen had. Ik wenschte hem te troosten, gelijk ik gewenscht had dit te doen toen hij mij voor het eerst zijn medelijden toonde.

"Beste mijnheer Woodcourt," zeide ik, "eer wij van avond scheiden heb ik nog iets te zeggen. Ik zal het nooit kunnen zeggen gelijk ik het wenschte te doen — maar...."

Ik moest wederom bedenken, dat ik mij zijner liefde meer waardig wilde maken, eer ik kon voortgaan,

"Ik ben diep gevoelig voor uwe edelmoedigheid, en zal de gedachtenis daarvan tot het uur van mijn dood als een schat bewaren. Ik weet zeer wel hoe veranderd ik ben; ik weet, dat gij niet onbekend zijt met mijne geschiedenis, en ik weet ook hoe edel eene liefde is, die zoo getrouw kan zijn. Wat gij gezegd hebt, had mij uit geen anderen mond zoo kunnen treffen; want er is niemand, die er zulk eene waarde voor mij aan zou kunnen geven. Het zal niet verloren gaan. Het zal mij beter doen worden."

Hij hield zijne hand voor zijne oogen en keerde zijn hoofd om. Hoe kon ik die tranen ooit waardig zijn?

"Indien gij in den omgang, die onveranderd tusschen ons moet blijven bestaan, in de zorg voor Richard en Ada, en ik hoop in veel gelukkiger omstandigheden, ooit iets in mij vindt, dat gij waarlijk voor beter kunt houden dan het placht te zijn, geloof dan, dat het uit dezen avond is voortgekomen en dat ik het aan u te danken heb. En geloof nooit, beste mijnheer Woodcourt, geloof nooit, dat ik dezen avond zal vergeten; of dat mijn hart, zoolang het klopt, ooit gevoelloos kan worden voor de trotsche blijdschap van uwe liefde te hebben verworven."

Hij vatte mijne hand en kuste die. Hij was nu weder bedaard en ik gevoelde mij nog meer bemoedigd.

"Uit hetgeen gij daar zoo even gezegd hebt," hervatte ik, "hoop ik te mogen opmaken, dat gij in uw poging zijt geslaagd?" — "Ja," antwoordde hij. "Met de hulp, die gij u wel kunt verbeelden dat mijnheer Jarndyce mij bewezen heeft, ben ik geslaagd." — "De Hemel zegene hem daarvoor," zeide ik, hem mijne hand gevende; "en de Hemel zegene u in al wat gij doet." — "Die wensch zal mij nog meer aanvuren om mijn best te doen," antwoordde hij; "hij zal mij deze nieuwe plichten doen aanvaarden, als nog eene heilige taak, die gij mij toevertrouwt." — "Ach, Richard!" riep ik onwillekeurig uit. "Wat zal hij doen als gij weg zijt?" — "Ik behoef nog niet te vertrekken; en zelfs al was dat zoo, dan zou ik hem toch niet verlaten, lieve jufvrouw Summerson."

Ik achtte het noodig nog iets aan te roeren, eer hij mij verliet. Ik begreep, dat ik de liefde, die ik niet kon aannemen, niet waardig zou zijn, als ik dit achterhield.

"Mijnheer Woodcourt," zeide ik, "het zal u verheugen uit mijn eigen mond te hooren, eer ik u goedennacht wensch, dat ik met de toekomst, die helder voor mij ligt, volkomen vergenoegd ben, en niets te verlangen of te beklagen heb."

Hij was inderdaad verheugd dit te hooren, zeide hij.

"Van mijne kindsheid af," zeide ik, "ben ik het voorwerp van de onvermoeide goedheid der beste menschen geweest, aan wie ik door alle banden van dankbaarheid en liefde zoodanig gehecht ben, dat alles wat ik in den omvang van een geheel leven kon doen, nog niet het gevoel van een enkelen dag zou kunnen uitdrukken." — "Ik deel in dat gevoel," antwoordde hij, "gij spreekt van mijnheer Jarndyce." — "Gij kent zijne deugden," vervolgde ik, "maar weinigen kennen, zooals ik, de grootheid van zijn karakter. In niets hebben zich de edelste en beste eigenschappen daarvan helderder voor mij geopenbaard, dan in het ontwerpen van die toekomst, waarmede ik zoo vergenoegd ben. En indien hij niet reeds uwe hoogste achting bezat — die ik weet dat hij bezit — zoudt gij ze hem, denk ik, op deze verzekering geven."

Hij antwoordde met vuur, dat dit waarlijk, waarlijk zoo zou geweest zijn. Ik gaf hem nogmaals de hand.

"Goedennacht," zeide ik; "vaarwel!" — "Het eerste totdat wij elkander morgen wederzien; het tweede als een vaarwel aan dit onderwerp tusschen ons voor altijd?" — "Ja." — "Goedennacht; vaarwel!"

Hij verliet mij, en ik bleef voor het donkere venster naar de straat uitkijken. Zijne liefde had mij, met al hare standvastigheid en edelmoedigheid, zoo plotseling verrast, dat hij mij nog geene minuut verlaten had, of mijne kracht bezweek weder en mijne tranen droppelden op de straat.

Doch het waren geene tranen van droefheid en spijt. Neen. Hij had mij zijne beminde voor geheel zijn leven genoemd, en gezegd, dat ik

hem altijd even dierbaar zou zijn als ik toen was; en het was mij alsof mijn hart de blijdschap over het hooren van die woorden niet kon bevatten. Mijne eerste woeste gedachte was verdwenen. Het was nog niet te laat om ze te hooren; want het was nog niet te laat om mij daardoor te laten aansporen om goed en trouw, dankbaar en vergenoegd te zijn. Hoe gemakkelijk was mijn weg; hoeveel gemakkelijker dan de zijne!

LXII.

NOG EENE ONTDEKKING.

Ik had dien avond den moed niet om iemand anders te zien. Ik had zelfs den moed niet om mij zelve te zien, want ik vreesde, dat mijne tranen mij een klein verwijt zouden geven. Ik ging in het donker naar mijne kamer, ik bad in het donker en legde mij in het donker te slapen. Ik had geen licht noodig om den brief van mijn voogd over te lezen, want ik kende dien van buiten. Ik nam hem van de plaats waar ik hem bewaarde, en herhaalde den inhoud bij het heldere, daarvan afstralende licht van rechtschapenheid en liefde, en viel met dien brief op mijn kussen in slaap.

Ik was des morgens vroeg op en riep Charley om eene wandeling te gaan doen. Wij kochten bloemen om de ontbijttafel te versieren, en kwamen terug en schikten ze, en maakten het ons zoo druk als maar mogelijk was. Wij waren zoo vroeg op geweest, dat ik nog tijd genoeg had om Charley les te geven; Charley (die nog even zwak in de spraakkunst bleef) kwam er met grooten lof doorheen, en wij waren beide in onzen schik. Toen mijn voogd kwam, zeide hij: "Wel, huismoedertje, gij ziet er nog frisscher uit dan uwe bloemen!" En mevrouw Woodcourt reciteerde eene plaats uit de Mewlinwillinwodd, die beduiden moest, dat ik geleek naar een berg, die door de zon werd beschenen.

Dit alles was zoo streelend, dat ik hoop, dat het mij nog meer naar dien berg deed gelijken dan ik te voren had gedaan. Na het ontbijt wachtte ik eene gelegenheid af en bleef wat rondloeren, tot ik zag, dat mijn voogd alleen in zijne kamer was — de kamer van den vorigen avond. Toen zocht ik een voorwendsel om met mijne sleutels binnen te komen, en sloot de deur achter mij.

"Wel, huismoedertje," zeide mijn voogd, die met de post verscheidene brieven had gekregen en nu zat te schrijven; "gij hebt zeker geld noodig!" — "Neen, ik heb nog genoeg over." — "Er is nooit zulk eene kunstenares geweest," zeide mijn voogd, "om het geld te leeren strekken."

Hij had zijne pen neergelegd en leunde in zijn stoel achterover om mij aan te zien. Ik heb dikwijls van zijn helder gezicht gesproken; maar ik dacht, dat ik het nog nooit zoo helder en goedig had gezien. Er straalde eene edele vergenoegdheid uit, die mij deed denken: "Hij heeft van morgen eene groote weldaad bewezen."

"Nooit zulk eene kunstenares gezien," herhaalde mijn voogd, terwijl hij mij glimlachend aanzag, "om het geld te leeren strekken."

Hij had zijn ouden toon van omgang nooit veranderd. Ik hield zooveel daarvan en van hem, dat ik nu naar hem toe ging en mijn gewonen stoel nam, die altijd naast hem stond — want somtijds las ik hem voor, en somtijds praatte ik met hem, en somtijds zat ik stil bij hem te werken, — en eenigszins vreesde hem daarvan af te brengen door mijne hand op zijne borst te leggen. Maar ik vond, dat hij zich daaraan niet stoorde.

"Lieve voogd," zeide ik, "ik moet u eens spreken. Ben ik in iets achterlijk geweest?" — "In iets achterlijk geweest, melieve!" — "Ben ik niet alles geweest, wat ik had willen zijn, sedert — sedert ik u dat antwoord op uw brief gebracht heb?" — "Gij zijt alles geweest wat ik kon wenschen, lieve." — "Ik ben zeer blijde dit te hooren," hervatte ik. "Gij weet wel, gij hebt mij toen gevraagd, of dit de meesteres van het Verlaten Huis was; en ik antwoordde, ja." — "Ja, zeide mijn voogd met zijn hoofd knikkende. Hij had zijn arm om mij heengeslagen, alsof er iets was, waarvoor hij mij moest beschermen, en zag mij glimlachend aan. — "Sedert," zeide ik, "hebben wij nooit weder daarover gesproken, behalve eens." — "En toen zeide ik, dat het Verlaten Huis ledig begon te worden; en dat was ook zoo, lieve." — "En ik zeide," herinnerde ik hem schroomvallig, "dat de meesteres toch bleef."

Hij hield mij nog vast, met dezelfde beschermende houding en dezelfde helderheid en goedheid in zijn uitzicht.

"Lieve voogd," zeide ik, "ik weet wel hoe diep gij alles gevoeld hebt wat er gebeurd is en hoe zorgvuldig gij voor mij zijt geweest. Daar er zooveel tijd verloopen is, en gij er pas van morgen van hebt gesproken, dat ik weder zoo wel ben, verwacht gij misschien, dat ik de zaak weder zal opvatten. Misschien behoor ik dat wel te doen. Ik wil meesteres van het Verlaten Huis worden wanneer het u belieft." — "Zie eens," antwoordde hij vroolijk, "welk eene sympathie er tusschen ons moet wezen. Ik heb ook aan niets anders zitten denken, behalve aan dien armen Richard — dat is eene groote uitzondering. Toen gij binnenkwaamt was ik er juist vol van. Wanneer zullen wij het Verlaten Huis zijne meesteres geven, Vrouwtje?" — "Wanneer het u belieft." — "Aanstaande maand?" — "Aanstaande maand, lieve voogd."

— "De dag, waarop ik den gelukkigsten en besten stap van mijn leven doe — de dag, waarop ik een blijder en meer benijdenswaardig man zal zijn dan iemand anders op de wereld — de dag, waarop ik het Verlaten Huis zijne meesteres geef, zal dus aanstaande maand wezen," zeide mijn voogd.

Ik sloeg mijne armen om zijn hals en kuste hem, evenals ik gedaan had op den dag toen ik mijn antwoord bracht.

Er kwam eene meid aan de deur om mijnheer Bucket aan te dienen, hetgeen geheel onnoodig was, want Bucket stond reeds over haar schouder binnen te kijken.

"Mijnheer Jarndyce en jufvrouw Summerson," zeide hij, eenigszins buiten adem, "verschooning voor mijne vrijpostigheid, maar wilt ge wel zoo goed zijn om mij iemand te laten binnenbrengen, die op de trap is, en er tegen heeft om daar te blijven, daar hij bang is, dat er misschien iets van hem gezegd zou worden? Wel bedankt. Brengt hem dan maar hier," zeide Bucket over de leuning wenkende.

Kort daarop verscheen een oud man met een zwart mutsje op, die, buiten staat om te gaan, door twee mannen werd binnengedragen en bij de deur neergezet. Bucket zond de twee dragers terstond weder heen, sloot met geheimzinnige behoedzaamheid de deur en schoof er den grendel op.

"Nu, mijnheer Jarndyce," begon hij, nadat hij zijn hoed op den grond had gezet, met een zwaai van den vinger, dien ik mij zoo wel herinnerde, "gij kent mij, en jufvrouw Summerson kent mij. Deze heer kent mij insgelijks, en heet Smallweed. Zijn voornaamste beroep is het geldschieten, en men zou hem handelaar in wisseltjes kunnen noemen. Dat zijt gij immers, niet waar?" zeide Bucket, eenigszins bukkende om den bedoelden heer aan te spreken, die hem bijzonder scheen te wantrouwen.

Hij scheen genegen om iets tegen de benaming, die hem gegeven werd, in te brengen, toen hij door eene geweldige hoestbui werd gestuit.

"WAT TE DOEN? ZEG DAT NOG EENS," RIEP MIJNHEER SMALLWEED, MET EENE SCHELLE, PIEPENDE STEM. (blz. 418).

"Oprecht, dat weet ge!" zeide Bucket, van dit toeval gebruik makende. "Spreek mij niet tegen als het niet noodig is, dan zult gij er op die manier niet inloopen. Nu, mijnheer Jarndyce, richt ik mij tot u. Ik heb met dezen heer zaken gedaan voor Sir Leicester Dedlock, baronet, en zoo ben ik vrij dikwijls bij hem aan huis gekomen. Zijn huis is dat, waar voorheen Krook de uitdrager woonde — een nabestaande van dezen heer, dien gij in zijn leven wel gezien hebt, als ik mij niet vergis?" —

"Ja!" antwoordde mijn voogd. — "Wel, gij moet dan weten," hervatte Bucket, "dat deze heer in Krook's boedel is gekomen, en dat was een boel alsof eene ekster hem bij elkaar had gehaald. Onder anderen hoopen scheurpapier, die, och Heere! voor niemand iets waard waren."

De loosheid van Bucket's oogen, en de meesterlijke kunst, waarmede hij, zonder een woord of blik, waartegen zijn waakzame toehoorder kon protesteeren, ons wist te kennen te geven, dat hij de zaak volgens vroegere afspraak voordroeg, en indien hij dit raadzaam achtte, veel meer van mijnheer Smallweed zou kunnen zeggen, maakte het volstrekt geene verdienste voor ons, dat wij hem zoo duidelijk begrepen. Zijne taak was nog moeielijker, dewijl mijnheer Smallweed zoowel doof als achterdochtig was, en hem daarom met de stiptste oplettendheid in het gezicht keek.

"Natuurlijk begint deze heer, nadat hij in den boel is gekomen, in die hoopen oud papier te schommelen, begrijpt ge wel?" zeide Bucket. — "Wat te doen? Zeg dat nog eens," riep mijnheer Smallweed, met eene schelle piepende stem. — "Te schommelen," herhaalde Bucket. "Daar gij een voorzichtig man zijt, en gewoon op uwe eigene zaken te passen, begint gij in de papieren, die gij vindt, te schommelen; doet gij niet?" — "Natuurlijk doe ik dat," zeide de oude heer Smallweed. — "Natuurlijk doet gij dat," hernam Bucket zeer vriendelijk, "en ge zoudt zeer te laken zijn als gij het niet deedt. En zoo vindt ge toevallig, weet ge wel," vervolgt Bucket, zich over hem heen buigende, met eene schertsende vroolijkheid, welke mijnheer Smallweed geenszins beantwoordde, "en zoo vindt ge toevallig een papier met de handteekening van Jarndyce er onder. Doet gij niet?"

Mijnheer Smallweed keek ons even onrustig aan en knikte toestemmend, maar met zichtbaren weerzin.

"En toen gij op uw gemak dat papier eens inkijkt — alles door den tijd, want gij zijt er volstrekt niet nieuwsgierig naar, en waarom zoudt ge dat ook zijn? — wat vindt ge toen dat het is? Een testament. Dat is het aardige er van," zeide Bucket op denzelfden schertsenden toon, alsof hij mijnheer Smallweed met de herinnering eener comische verrassing vermaak wilde doen, terwijl de ander zoo onvergenoegd bleef zitten kijken alsof de grap hem geheel niet smaakte. "Wat vindt gij dat het is? Een testament." — "Ik weet niet of het een geldig testament is," snauwde mijnheer Smallweed.

Bucket zag den ouden man, die op zijn stoel ineengezakt was als een hoop oude kleeren, een oogenblik aan, alsof hij zeer genegen was om hem een slag te geven; maar bleef toch met hetzelfde vriendelijke gezicht over hem heen gebogen staan, terwijl hij ons met een van zijne oogen zijdelings een wenk gaf.

"Evenwel," zeide Bucket, "wordt gij een beetje twijfelachtig en onrustig, omdat ge zulk een bijzonder teer geweten hebt." — "He? Wat zegt ge dat ik heb?" vroeg mijnheer Smallweed, met de hand achter zijn oor. — "Een bijzonder teer geweten." — "Zoo! Wel, ga maar voort," zeide mijnheer Smallweed. — "En daar gij veel hebt hooren praten van een vermaard kanselarij proces over een testament met denzelfden naam; en daar gij weet welk eene zonderlinge liefhebberij Krook had om allerlei oude meubelen, boeken en papieren op te koopen, die hij dan nooit weder weg wilde doen, en hij altijd zich zelven wilde leeren lezen, begint gij te denken — en nooit in uw leven hebt gij grooter gelijk gehad: "Drommels, als ik niet oppas, kan ik met dat testament wel in ongelegenheid komen." — "Pas nu op hoe gij het vertelt, Bucket," riep de oude man angstig, met de hand achter zijn oor. "Spreek frisch op. Niet van die satansche streken! Help mij wat op. Ik moet beter kunnen hooren. O hemeltje, dat kan ik niet uithouden."

Bucket had hem ook zeer onzacht overeind geholpen. Evenwel, zoodra hij zich weder boven mijnheer Smallweed's hoesten en zijne nijdige uitroepingen van "O mijn gebeente! Och Hemeltje! Ik kan geen adem meer halen! Ik ben nog erger dan dat satansche snaterige varken thuis!" kon doen hooren, vervolgde hij weder op denzelfden vroolijken toon:

"En zoo gebeurt het, dat ge mij, die dikwijls bij u aan huis kom, in uw vertrouwen neemt. Is het niet zoo?"

Ik houd het voor onmogelijk iets met meer tegenzin toe te stemmen, dan mijnheer Smallweed aan den dag legde toen hij het laatste gezegde moest bevestigen. Hij maakte het zoo duidelijk als maar mogelijk was, dat Bucket de allerlaatste was, wien hij in zijn vertrouwen zou hebben genomen, als hij dit maar had kunnen vermijden.

"En ik ga de zaak eens met u na — een heel pleiziertje was dat voor ons allebei; en ik bevestig u in uwe welgegronde vrees, dat gij u zelven in de pruimen zult helpen als gij niet met dat testament voor den dag komt," zeide Bucket met nadruk; "en dus spreekt gij met mij af, dat het zonder voorbeding aan dezen mijnheer Jarndyce hier zal worden overgegeven. Als het blijken mocht, dat het een stuk van waarde is, laat gij uwe belooning aan hem over. Dat is zoo ten naastenbij de zaak, niet waar?" — "Dat is wat afgesproken was," zeide mijnheer Smallweed met denzelfden zichtbaren tegenzin. — "En dientengevolge," zeide Bucket, op eens zijn schertsenden trant verzakende en een zeer drogen en stroeven toon aannemende, "hebt gij dat testament hier medegebracht, en het eenige, dat gij nu te doen hebt, is er maar mede voor den dag te komen."

Nadat hij ons nog een zijdelingschen blik had toegeworpen, en in het genot zijner zegepraal even met zijn voorvinger tegen zijn neus had gewreven, bleef Bucket staan, met de oogen strak op zijn vertrouwelijken vriend gericht, en de hand uitgestoken om het papier aan te nemen en aan mijn voogd over te reiken. Dit kwam ook te voorschijn, maar niet zonder veel dralens en vele betuigingen van mijnheer Smallweed, dat hij een arm man was, die veel moeite had om rond te komen, en het aan de billijkheid van mijnheer Jarndyce overliet om hem door zijne eerlijkheid geene schade te doen lijden. Beetje bij beetje en zeer langzaam haalde hij uit zijn borstzak een vuil papier, aan den buitenkant gezengd en aan de hoeken een weinig gebrand, alsof het lang geleden op een vuur geworpen en haastig er weder uitgehaald was. Bucket verzuimde geen tijd om dit papier, met de handigheid van een goochelaar, uit het bezit van mijnheer Smallweed in dat van mijnheer Jarndyce te brengen. Toen hij het mijn voogd overgaf, fluisterde hij achter zijne vingers:

"Konden het niet eens worden hoe het aan de markt te brengen. Kregen ruzie en lieten er van merken. Ik heb er twintig pond aan besteed. Eerst verklapten de gierige kleinkinderen hem, uit kwaadheid omdat hij zoo onredelijk lang leeft, en toen verklapten zij elkander. Er is niemand in de familie, die de anderen niet voor een paar pond zou verkoopen, behalve de oude jufvrouw — en zij maakt alleen daarom eene uitzondering omdat zij er te suf toe is." — "Mijnheer Bucket," zeide mijn voogd overluid, "wat ook de waarde van dit papier voor iemand wezen mag, ik heb groote verplichting aan u; en als het van eenige waarde is, acht ik mij ook verplicht te zorgen, dat mijnheer Smallweed daarnaar beloond wordt." — "Niet naar uwe verdiensten, weet ge," zeide Bucket, als eene vriendelijke opheldering, tot mijnheer Smallweed. "Wees daar maar niet bang voor. Naar de waarde van het stuk." — "Dat is het was ik meen," zeide mijn voogd. "Gij zult wel opmerken, mijnheer Bucket, dat ik er mij van onthoud om dit papier zelf na te zien. Om u de waarheid te zeggen, ik heb die geheele zaak reeds vele jaren geleden afgezworen, en ik walg er van. Maar jufvrouw Summerson en ik zullen dit papier terstond in handen van mijn solliciteur stellen, en het bestaan daarvan zal zonder uitstel aan alle belanghebbenden worden medegedeeld." — "Mijnheer Jarndyce kan niet billijker spreken, begrijpt gij wel," zeide Bucket tot mijnheer Smallweed. "En daar het u nu duidelijk gebleken is, dat er niemand verongelijkt zal worden — wat eene bijzondere geruststelling voor uw geweten moet zijn — kunnen wij u weer in processie laten wegbrengen."

Hij deed de deur open, riep de dragers, wenschte ons goedenmorgen, en met een blik vol beteekenis zijn vinger krommende, ging hij zijns weegs.

Wij gingen ook zoo spoedig mogelijk onzes weegs, namelijk naar L i n c o l n's I n n. Mijnheer Kenge had tijd om ons te spreken; wij vonden hem voor zijne tafel in zijne stoffige kamer, bij zijne eentonige boeken en stapels papieren. Nadat mijnheer Guppy stoelen voor ons had gezet, gaf mijnheer Kenge zijne verwondering en zijn genoegen te kennen, dat hij mijnheer Jarndyce in zijn kantoor zag. Hij scheen spraakzamer dan ooit te wezen.

"Ik hoop," zeide hij, dat de vriendelijke invloed van jufvrouw Summerson," hij boog voor mij, "mijnheer Jarndyce zal bewogen hebben," hij boog voor hem, "om een gedeelte van zijne vooringenomenheid af te leggen tegen eene zaak en een Hof, die — zal ik zeggen eene plaats verdienen in de statige reeks der steunpilaren van ons vak?" — "Ik zou haast denken," antwoordde mijn voogd, "dat jufvrouw Summerson te veel heeft gezien wat die zaak en dat Hof uitwerken, om zulk een invloed aan te wenden. Evenwel, zij zijn toch gedeeltelijk de reden, dat ik hier kom. Mijnheer Kenge, eer ik dit papier op uw lessenaar leg en er mij geheel van afmaak, moet ik u zeggen, hoe het in mijne handen is gekomen."

Hij deed dit zeer kort en duidelijk.

"Mijnheer," zeide mijnheer Kenge, "het had niet klaarder en bondiger kunnen voorgedragen worden, al was het eene zaak in rechten geweest." — "Hebt gij ooit eene zaak in rechten klaar en bondig hooren voordragen?" liet mijn voogd hierop volgen. — "O foei!" zeide mijnheer Kenge.

In het eerst scheen hij niet veel gewicht aan dat papier te hechten, maar toen hij het opengevouwen en met behulp van zijn dubbel oogglas doorgeloopen had, keek hij verbaasd op.

"Gij hebt dit toch gelezen, mijnheer Jarndyce?" zeide hij. — "Ik niet," antwoordde mijn voogd. — "Maar, mijn beste heer," hervatte mijnheer Kenge, "het is een testament van later dagteekening dan de anderen in het proces. Het schijnt geheel eigenhandig door den testamenteur geschreven te zijn. Het is in behoorlijken vorm en door getuigen geteekend. En al had men het willen vernietigen, gelijk men misschien uit deze sporen van vuur zou kunnen opmaken, het is toch niet vernietigd. Hier is het, een volkomen geldig document." — "Welnu!" zeide mijn voogd. "Wat gaat mij dat aan?" — "Mijnheer Guppy!" riep mijnheer Kenge, zijne stem verheffende. "Neem mij niet kwalijk, mijnheer Jarndyce." — "Mijnheer." — "Mijnheer Vholes van S y m o n d's I n n. Mijn compliment. Jarndyce en Jarndyce. Zou hem gaarne spreken."

Mijnheer Guppy verdween.

"Gij vraagt mij wat dit u aangaat, mijnheer Jarndyce. Als gij dit document hadt gelezen, zoudt gij gezien hebben, dat het uwe portie

aanmerkelijk verkort, hoewel die nog aanzienlijk blijft, zeer aanzienlijk," zeide mijnheer Kenge, vriendelijk overredend met de hand wuivende. "Verder zoudt gij gezien hebben, dat de portiën van Mijnheer Richard Carstone en van jufvrouw Ada Clare, tegenwoordig mevrouw Carstone, er aanmerkelijk door vergroot worden." — "Kenge," zeide mijn voogd, "indien al de schatten, die het proces in dat verfoeilijke Kanselarij-Hof gebracht heeft, mijne twee jonge bloedverwanten konden ten deel vallen, zou ik er wel mede tevreden zijn. Maar wil mij niet doen gelooven, dat er uit Jarndyce en Jarndyce ooit iets goeds zal komen!" — "O waarlijk, mijnheer Jarndyce! Vooroordeel, vooroordeel. Mijn beste heer, dit is een groot land, een zeer groot land; en het rechtsstelsel, dat het heeft, is een groot stelsel, een zeer groot stelsel. Waarlijk, waarlijk!"

Mijn voogd zeide niets meer, en mijnheer Vholes kwam. Zijne bescheidene houding erkende den hoogeren rang van mijnheer Kenge in het vak.

"Hoe vaart ge, mijnheer Vholes? Wilt ge zoo goed zijn om hier naast mij te komen zitten en dit papier eens door te zien?"

Mijnheer Vholes deed wat hem verzocht werd en scheen het van woord tot woord te lezen. Hij werd er niet door opgewonden: hij werd nooit door iets opgewonden. Toen hij het nauwkeurig had bezichtigd, ging hij met mijnheer Kenge naar een venster, en zijn zwarten handschoen naast zijn mond houdende, sprak hij eene vrij lange poos achtereen. Het verwonderde mij niet, dat mijnheer Kenge genegen scheen om hem tegen te spreken, want ik wist wel, dat geene twee menschen het ooit over iets in dat proces met elkander eens waren. Maar hij scheen toch mijnheer Kenge tot zijne meening over te halen in een gesprek, dat mij in de ooren klonk alsof het bijna geheel uit de woorden "boedel" en "kosten" bestond. Toen zij gedaan hadden, kwamen zij naar de tafel terug en spraken overluid.

"Nu. Maar dit is toch een opmerkelijk document, mijnheer Vholes?" zeide mijnheer Kenge. — "Zeer," antwoordde mijnheer Vholes. — "En een gewichtig document, mijnheer Vholes?" vervolgde mijnheer Kenge. — "Zeer," antwoordde mijnheer Vholes wederom. — "En gelijk gij zegt, mijnheer Vholes, als de zaak weder voor het Hof komt, zal dit document een onverwacht en interessant incident wezen," zeide mijnheer Kenge, mijn voogd met trotsche deftigheid aanziende.

Mijnheer Vholes, als een kleiner praktizijn, die zijn respectabelen naam hoopte te behouden, was verheugd, dat zijn gevoelen door iemand van zooveel aanzien werd bevestigd.

"En wanneer," zeide mijn voogd opstaande, na eene pauze, waaronder mijnheer Kenge met zijn geld had gerammeld en mijnheer Vholes aan zijne puisten geknepen, "wanneer zal de zaak weder voorkomen?" — "Bij de volgende zitting van het Hof, mijnheer Jarndyce, in de aanstaande maand," antwoordde mijnheer Kenge. "Natuurlijk zullen wij terstond zorgen met dit document het noodige te verrichten en alles te verzamelen wat tot verder bewijs kan dienen; en natuurlijk zult gij onze gewone kennisgeving ontvangen, dat de zaak op de rol is." — "Waaraan ik, natuurlijk, mijne gewone aandacht zal geven." — "Altijd nog, mijn waarde heer," zeide mijnheer Kenge, ons door de voorkamer uitlatende, "zelfs met uw onbekrompen geest, altijd nog aan een volksvooroordeel gehecht? Wij zijn een welvarend land, mijnheer Jarndyce, een zeer welvarend land. Wij zijn een groot land, mijnheer Jarndyce, een zeer groot land. Dit is een groot stelsel, mijnheer Jarndyce, en zoudt gij willen, dat een groot land een klein stelsel had? O, waarlijk, waarlijk!"

Hij zeide dit boven aan de trap, terwijl hij zachtjes zijne rechterhand bewoog, alsof zij een zilveren troffel was, waarmede hij het cement zijner woorden over het gebouw van het stelsel wilde strijken en het voor nog duizend eeuwen hechtheid en duurzaamheid geven.

LXIII.

STAAL EN IJZER.

De galerij van George is te huur, de inboedel is verkocht, en George zelf is op Kastanje-Hof en vergezelt Sir Leicester op zijne rijtoertjes, dicht naast hem blijvende, wegens de onvaste hand, waarmede Sir Leicester zijn paard bestuurt. Doch vandaag bevindt hij zich niet op dien post. Vandaag is hij op reis naar het ijzergewest — ver in het noorden, om daar eens rond te zien.

In dat ijzergewest komende, laat hij zulke frissche groene bosschen als die van Kastanje-Hof achter zich; en kolenmijnen en asch, hooge schoorsteenen en roode muren, verzengd gras, blakende vuren en eene nooit optrekkende rookwolk worden de sieraden van het landschap. Tusschen zulke voorwerpen rijdt George voort, altijd rondziende naar iets, dat hij zoekt.

Eindelijk op eene brug gekomen, die over een zwart kanaal ligt, bij den ingang eener woelige stad, waar hij nog meer rook ziet dan te voren, houdt George, met een door het stof der koolwegen gezwart gezicht, zijn paard op, en vraagt een werkman of hij daaromtrent ook den naam van Rouncewell kent.

"Wel, meester," zegt de werkman, "zou ik mijn eigen naam ook kennen?" — "Is die dan hier zoo wel bekend, kameraad?" zegt George. — "De naam van Rouncewell? Dat zou ik gelooven." — "En waar moet ik hem dan zoeken?" zegt George, om zich heen ziende. —

"Het kantoor, de fabriek of het huis?" wil de werkman weten. — "Hm! De Rouncewell's schijnen zoo groot te zijn," mompelt George, zijne kin wrijvende, "dat ik half en half lust krijg om maar weer om te keeren. Ik weet eigenlijk niet waar ik wezen moet. Zou ik mijnheer Rouncewell aan de fabriek vinden, denkt gij?" — "Het is niet gemakkelijk te zeggen waar gij hem vinden zult. Op dezen tijd van den dag zoudt gij hem of zijn zoon daar wel kunnen vinden, als hij in de stad was. Maar met zijne aannemingen is hij dikwijls op reis."

"PAK U DE DEUR UIT. ALS WIJ U NIET GOED GENOEG ZIJN, GA DAN MAAR IEMAND HALEN, DIE U GOED GENOEG IS. PAK U DE DEUR UIT EN ZOEK HEM MAAR OP." (blz. 430).

En waar is dan de fabriek? Wel, hij ziet daar die schoorsteenen wel — de hoogste! Ja, hij ziet ze. Wel, laat hij die schoorsteenen maar in het oog houden, en zooveel rechtuit gaan als hij kan, dan zal hij er gauw aankomen, bij een hoek en langen blinden muur, die eene geheele straat beslaat. Dat is de fabriek van Rouncewell.

George bedankt den man voor deze inlichting, en rijdt al rondkijkende voort. Hij keert niet om, maar brengt zijn paard op stal (en zou het ook wel eigenhandig willen afpoetsen) in eene herberg, waar, gelijk de stalknecht hem zegt, eenige werklieden van Rouncewell aan het eten zijn. Het zijn maar eenige werklieden van Rouncewell, voor wie het nu etenstijd is, en zij schijnen toch de geheele stad te overstroomen. Zij zijn forsch en welgevoed, die werklieden van Rouncewell — en ook tamelijk zwart berookt.

Hij komt aan eene poort in den steenen muur, kijkt binnen en ziet een chaos van ijzer in allerlei gedaanten; in staven, blokken en bladen, in bakken, ketels, assen, raderen en spoorstaven; in allerlei zonderlinge fatsoenen gewrongen, als afzonderlijke deelen van machinerie; bergen van afgekeurd ijzer, roestig van ouderdom; fornuizen in de verte, waar het in zijne jeugd gloeit en borrelt; schitterende vuurwerken, waar het in vonken rondspat, onder de slagen van den stoomhamer; rood gloeiend ijzer, wit gloeiend ijzer koud en zwart ijzer; een reuk van ijzer, een smaak van ijzer, een Babel van ijzerklanken.

"Dit is wel eene plaats om iemand hoofdpijn te doen krijgen," zegt George, rondkijkende om een kantoortje te vinden. "Wie komt daar aan? Hij gelijkt veel naar mij eer ik onder onder dienst ging. Dat moet mijn neef zijn,

als men op een familietrek kan afgaan. Uw dienaar, mijnheer." — "Insgelijks, mijnheer. Zoekt gij naar iemand?" — "Neem mij niet kwalijk. De jongste heer Rouncewell, geloof ik?" — "Ja!" — "Dan zocht ik naar uw vader, mijnheer. Ik wenschte hem even te spreken."

De jonkman zegt hem, dat hij het gelukkig heeft getroffen, want dat zijn vader juist daar is, en gaat hem voor naar het kantoor. "Heeft machtig veel van mij, eer ik onder dienst ging," denkt George, hem volgende. Zij komen aan een gebouw op de werf, waar op de bovenverdieping het kantoor is. Op het gezicht van den heer in het kantoor wordt George bloedrood.

"Welken naam moet ik mijn vader zeggen?" vraagde de jonkman.

George, vol van gedachten aan ijzer, antwoordt in wanhopige verbijstering: "Staal," en wordt aldus geïntroduceerd. Hij blijft alleen met den heer in het kantoor, die aan eene tafel zit, met een schrijfboek voor zich en eenige bladen papier, waarop eene menigte cijfers en zonderlinge figuren zijn gekrabbeld. Het kantoor is bijna ongemeubileerd, en de vensters zien op al het ijzer beneden uit. Op de tafel liggen op een hoop eenige brokken ijzer, die met opzet gebroken zijn, om de proef van hunne sterkte te nemen. Alles is met ijzerstof bedekt, en door de vensters ziet men uit de hooge schoorsteenen den zwarten rook opstijgen, om zich met den rook van een Babylon van andere schoorsteenen te vermengen.

"Ik ben tot uw dienst, mijnheer Staal," zegt de heer, nadat de vreemdeling zich op een roestkleurigen stoel heeft gezet. — "Wel, mijnheer Rouncewell," antwoordt George, zich met den hoed in de hand vooroverbuigende, zoodat zijn linkerarm op zijne knie rust, zeer ongenegen om den blik van zijn broeders oog te ontmoeten, "ik vrees haast, dat mijn bezoek meer vrijpostig dan welkom zal zijn. Ik heb in mijn tijd als dragonder gediend; en een kameraad van mij, van wien ik nog al hield, was, als ik mij niet bedrieg een broeder van u. Ik meen, dat gij eens een broeder hebt gehad die zijne betrekkingen tamelijk tot last was, en wegliep, en nooit iets goeds deed, behalve dat hij wegbleef." — "Is het wel zeker, dat gij Staal heet?" zegt de ijzersmelter met eene veranderde stem.

George doet zijn best om iets te zeggen, maar blijft steken en ziet hem aan. Zijn broeder springt van zijn stoel op, roept hem bij zijn naam en vat hem bij beide handen.

"Gij zijt mij te gauw!" roept George uit, terwijl de tranen hem uit de oogen springen. "Hoe gaat het u, beste jongen? Ik had nooit gedacht, dat ge half zoo blij zoudt geweest zijn, als ge mij weer voor u zaagt. Hoe gaat het, beste jongen, hoe gaat het?"

Zij drukken elkander de hand en omhelzen elkander, nogmaals en nogmaals; en telkens paart George zijne vraag: "Hoe gaat het, beste jongen?" met de betuiging, dat hij nooit gedacht had, dat zijn broeder half zoo blij zou zijn geweest, als hij hem weder voor zich zag.

"Zoo ver daar vandaan," verklaart hij aan het slot van een volledig verslag van alles wat zijne komst is voorafgegaan, "dat ik heel weinig gedachten had om mij zelven bekend te maken. Ik dacht, als gij eenigszins liet blijken, dat gij genegen waart om mij te vergeven, dat ik er dan wel langzamerhand toe zou kunnen komen, om u een brief te schrijven. Maar het zou mij niet verwonderd hebben, broeder, als de tijding, dat ik nog leefde, lang geen aangenaam nieuws voor u ware geweest." — "Wij zullen u thuis laten zien voor welk soort van nieuws wij het houden, George," antwoordt zijn broeder. "Dit is een groote dag thuis, en gij, oude gebruinde soldaat, hadt op geen beteren kunnen komen. Ik heb met mijn zoon Watt afgesproken, dat hij vandaag over een jaar met zulk een mooi en braaf meisje zal trouwen als gij er geen op al uwe reizen gezien hebt. Zij vertrekt morgen naar Duitschland, met een van uwe nichtjes, om hare opvoeding nog wat te polijsten. Wij maken een feest van dien dag, en gij zult de held daarvan zijn."

George wordt in het eerst zoodanig door dit vooruitzicht overstelpt, dat hij zich met grooten ernst tegen de hem aangebodene eer verzet. Daar hij echter door zijn broeder en zijn neef — ten wiens aanzien hij zijne betuigingen vernieuwt, dat hij nooit gedacht zou hebben, dat men half zoo blijde met hem zou zijn — overpraat wordt, laat hij zich naar een fraai huis brengen, waar men in alle inrichtingen eene aardige mengeling kan opmerken van de vroegere eenvoudige levenswijs van den vader en de moeder, met diegene, welke bij de veranderde betrekkingen en hoogere uitzichten hunner kinderen past. Hier staat George versteld over de bevalligheid en talenten zijner nichtjes en de schoonheid van Rosa, die over een jaar zijn nichtje zal worden, en niet minder over de vriendelijke begroeting dezer jonge dames, die hij aanneemt alsof hij in een soort van droom verkeerde. Hij is ook zeer verlegen met de eerbiedige onderdanigheid van zijn neef, en behoudt onder dat alles eene jammerlijke bewustheid, dat hij toch eigenlijk maar een lorrebos is. Evenwel, men is zeer vroolijk en hartelijk, en George houdt zich onder alles ferm en krijgshaftig; en zijne belofte om het huwelijk bij te wonen en voor bruidsvader te staan, wordt met algemeene blijdschap aangenomen. Een duizelig hoofd heeft George dien nacht, als hij in zijn broeders huis in het staatsieledikant ligt, en aan dat alles denkt, en de beelden zijner nichtjes (dien avond in het luchtige neteldoek zoo ontzaglijk mooi) op de Duitsche manier over de sprei ziet walsen.

Den volgenden morgen zitten de broeders alleen bij elkander, en zet de oudste, op zijne duidelijke, koel beradene manier, uiteen, hoe hij denkt, dat hij George het best in zijne zaken zal kunnen plaatsen. Maar George antwoordt met een handdruk:

"Broeder, ik dank u honderdduizendmaal voor uwe meer dan broederlijke welkomst, en nog honderdduizendmaal meer voor uwe meer dan broederlijke voornemens. Maar ik heb mijne plannen al gemaakt. Eer ik evenwel een woord daarvan zeg, wensch ik u over een punt van familiebelang te raadplegen. Hoe," zegt George, zijne armen over elkander slaande, en zijn broeder met onverzettelijke vastheid aanziende, "hoe zal moeder bewogen worden om mij te schrappen?" — "Ik weet niet recht of ik u wel begrijp, George," antwoordt de ijzersmelter. — "Ik zeg, broeder, hoe zal moeder bewogen worden om mij te schrappen? Zij moet er toch op eene of andere manier toe bewogen worden." — "Om u uit haar testament te schrappen, denk ik, dat gij meent?" — "Dat spreekt van zelf. Kortom," zegt George, zijne armen met nog meer vastberadenheid over elkander slaande, "ik meen — mij te schrappen." — "Mijn beste George," antwoordt zijn broeder, "is het dan zoo noodzakelijk, dat dit gebeurt?" — "Wel zeker! Volstrekt! Ik zou mij anders niet aan de laagheid willen schuldig maken om terug te komen. Ja zou altijd weder willen wegloopen. Ik ben niet naar huis komen sluipen, broeder, om uwe kinderen of u zelven uwe rechten te ontstelen. Ik, die de mijne lang geleden verbeurd heb! Als ik hier zal blijven en mijn hoofd durven ophouden, moet ik geschrapt worden. Kom aan. Gij zijt een man, die overal voor zijn verstand en doorzicht geprezen wordt, en gij kunt mij wel zeggen hoe dat kan gebeuren." — "Ik kan u zeggen, George," antwoordt de ijzersmelter ernstig en bedaard, "hoe en waarom het niet kan gebeuren, en ik hoop, dat gij daarmede evengoed tevreden zult zijn. Denk eens aan moeder en herinner u hare aandoening toen zij u terugvond. Gelooft gij, dat iets in de wereld haar zou kunnen bewegen, om haar geliefkoosden zoon te onterven? Gelooft gij, dat er eenige kans op hare toestemming is, om haar, die goede, liefderijke oude vrouw, de grievende beleediging te durven aandoen van haar zoo iets voor te stellen? Als gij zoo denkt, hebt gij het mis. Neen, George, gij moet er u maar in schikken, om ongeschrapt te blijven. Ik denk evenwel" (er komt een glimlach op des ijzersmelters gezicht, terwijl hij zijn broeder aanziet, die met diepe teleurstelling zit te peinzen), "dat gij het wel zoo kunt maken, dat het bijna eveneens uitkomt alsof het gebeurd was." — "Hoe zoo, broeder?" — "Als gij het zoo verkiest, kunt gij immers alles wat gij het ongeluk hebt van te erven, bij testament vermaken aan wien gij wilt." — "Dat is waar!" zegt George en peinst wederom. Daarna legt hij zijne hand op die van zijn broeder, en zegt onbeschroomd: "Zoudt gij er tegen hebben, broeder, om dat aan uwe vrouw en familie te zeggen?" — "Geheel niet." — "Wel bedankt. En gij zoudt er misschien ook niet tegen hebben, om te zeggen, dat ik, hoewel zonder twijfel een vagebond, toch een vagebond van de losse en niet van de gemeene soort ben?"

De ijzersmelter bedwingt zijn glimlach en geeft zijne toestemming.

"Wel bedankt. Wel bedankt. Dat is een pak van mijn hart," zegt George, en haalt zwaar adem, terwijl hij zijne armen uit elkander slaat en eene hand op ieder been zet, "schoon ik er eigenlijk op gesteld was om geschrapt te worden."

De broeders gelijken sterk op elkander, terwijl zij daar zoo zitten; maar zekere kolossale eenvoudigheid en gebrek aan gewoonte in de manieren der wereld zijn geheel aan den kant van den gewezen dragonder.

"Wel," zegt hij, zich zijne teleurstelling uit het hoofd zettende, "nu dan nog eindelijk over die plannen van mij. Gij zijt zoo broederlijk geweest om mij voor te stellen hier te komen wonen en de vruchten van uwe vlijt en schranderheid mede te genieten. Ik dank u hartelijk. Het is meer dan broederlijk, gelijk ik reeds gezegd heb; en ik ben er u hartelijk dankbaar voor." Hij schudt hem een geruimen tijd de hand. "Maar om de waarheid te zeggen, broeder, ik ben een — ik ben een soort van onkruid, en het is te laat om mij in een geregelden tuin te planten." — "Beste George," antwoordt de oudste broeder, hem met een glimlach vol vertrouwen in de oogen ziende, "laat dat voor mij over en laat ik het beproeven."

George schudt zijn hoofd.

"Gij zoudt het kunnen doen, daar twijfel ik niet aan, als iemand het doen kon; maar het is niet te doen. Het is niet te doen. Aan den anderen kant gebeurt het juist, dat ik Sir Leicester Dedlock sedert zijne ziekte — die familierampen hem berokkend hebben — eenigszins van dienst kan wezen, en dat hij die diensten liever van den zoon onzer moeder dan van iemand anders wil aannemen." — "Wel, mijn beste George," zegt de ander, terwijl zijn open gezicht eenigszins, hoewel zeer weinig betrekt, "als gij liever in de huiselijke brigade van Sir Leicester Dedlock wilt dienen..." — "Daar zit het, broeder," valt de gewezen dragonder hem in de rede, wederom met de hand op de knie. "U bevalt dat denkbeeld niet, en ik geef er niet om. Gij zijt niet gewoon gekommandeerd te worden; ik wel. Gij houdt alles om u heen in orde en onder subordinatie, en ik moet zoo gehouden worden. Wij zijn niet gewoon de dingen op dezelfde manier te bezien of aan te vatten. Ik zeg niet veel van mijne

garnizoensmanieren, omdat ik gisteravond tamelijk wel op mijn gemak was, en men er hier, durf ik wel zeggen, niet veel op zou letten. Maar ik zal toch best op Kastanje-Hof voortkomen, waar meer ruimte voor zulk een onkruid is; en de goede oude vrouw zal er ook blijde om zijn. Daarom neem ik het voorstel van Sir Leicester aan. Als ik aanstaande jaar overkom, om voor bruidsvader te spelen, of wanneer ik ook kom, zal ik verstandig genoeg zijn om de huiselijke brigade in het garnizoen te houden en niet op uw grond te laten manoeuvreeren. Ik dank u nogmaals hartelijk, en denk met trotschheid aan de Rouncewell's, waarvan gij de stamvader zult zijn." — "Gij kent u zelven," zegt de oudste broeder, den handdruk beantwoordende; "en misschien kent ge mij beter dan ik mij zelven ken. Doe uw zin. Als wij elkander maar niet weder geheel verliezen, doe dan uw zin." — "Wees daarvoor niet bang," antwoordt George. "En eer ik nu weder naar huis rijd, broeder, moet ik u vragen — als ge zoo goed wilt zijn — om dezen brief eens voor mij door te zien. Ik heb hem meegebracht, om hem van hier te verzenden, omdat de naam van Kastanje-Hof de jufvrouw, aan wie hij geschreven is, misschien pijnlijk in de ooren zou klinken. Ik ben niet gewoon veel brieven te schrijven, en met dezen brief neem ik het wat nauw, omdat ik hem te gelijk rondborstig en delicaat wilde hebben."

Zoo sprekende geeft hij een brief over, met eenigszins bleeken inkt, maar met eene nette ronde hand, geschreven, en de ijzersmelter leest het volgende:

"Mejufvrouw Esther Summerson!

"Daar inspecteur Bucket mij mededeeling heeft gedaan van het vinden van een brief aan mij zelven onder de papieren van zeker persoon, neem ik de vrijheid u te melden, dat het slechts eenige regelen tot bericht van buitenslands waren, wanneer, waar en hoe een ingesloten brief over te geven aan eene jonge en schoone dame, toen in Engeland en ongehuwd. Ik heb naar behooren daaraan voldaan.

"Ik neem verder de vrijheid u te melden, dat hij mij alleen gevraagd werd als een proefje van het schrift, en dat ik hem anders niet zou hebben overgegeven, daar hij in mijn bezit nooit gevaarlijk scheen te kunnen wezen, zonder dat ik vooraf door het hart was geschoten.

"Verder neem ik de vrijheid om te melden, dat, indien ik had kunnen denken, dat zeker ongelukkig gentleman nog in leven was, ik nooit had kunnen rusten en nooit zou gerust hebben eer ik zijn verblijf had ontdekt, en mijn laatsten penning met hem zou gedeeld hebben, gelijk evenzeer mijn plicht als mijne neiging zou geweest zijn. Maar hij was (officieel) verdronken gerapporteerd, en viel over boord van een transportschip des nachts op eene Iersche reede, weinige uren na de aankomst van dat schip uit West-Indië, gelijk ik zelf van de officieren en manschappen aan boord gehoord heb, en weet, dat (officieel) bevestigd is.

"Nog neem ik de vrijheid u te verzekeren, dat ik in mijn nederigen rang uw dienstwillige en bewonderende dienaar ben en altijd zal blijven, en dat ik de hoedanigheden, die gij bezit, boven alle andere hoogacht, ver boven den omvang van dit schrijven.

"Ik heb de eer te zijn "GEORGE."

"Een beetje stijf!" merkt de oudste broeder aan, den brief weder toevouwende, met een gezicht alsof hij niet wist wat er van te zeggen. — "Maar toch niets, dat men niet aan eene voorbeeldige jonge dame zou mogen zenden?" vraagt de jongste. — "Niet het minste."

De brief wordt dus dicht gelakt en neergelegd om met de ijzeren correspondentie van dien dag op de post bezorgd te worden. Dit gedaan zijnde, neemt George hartelijk afscheid van de familie en maakt zich gereed om te paard te stijgen. Zijn broeder echter, ongenegen om zoo spoedig van hem te scheiden, stelt voor om hem met een open rijtuig naar de plaats te brengen waar hij moet overnachten, en daar tot des ochtends bij hem te blijven; een knecht zal het paard uit den stal van Kastanje-Hof zoover berijden. Dit aanbod, met blijdschap aangenomen, wordt gevolgd door een vroolijk rijtoertje, een vroolijk diner, en een vroolijk ontbijt, alles in broederlijke gemeenschap. Dan drukken zij elkander nog eens lang en hartelijk de hand en scheiden. De ijzersmelter keert zich naar rook en vuur, de gewezen dragonder naar het groene land. Vroeg in den namiddag hoort men het doffe stampen van zijn zwaren militairen draf op het gras in de laan, terwijl hij, zich nog verbeeldende zijne wapenen te hooren kletteren en rinkelen, onder de oude olmen huiswaarts rijdt.

LXIV.

ESTHER'S VERHAAL.

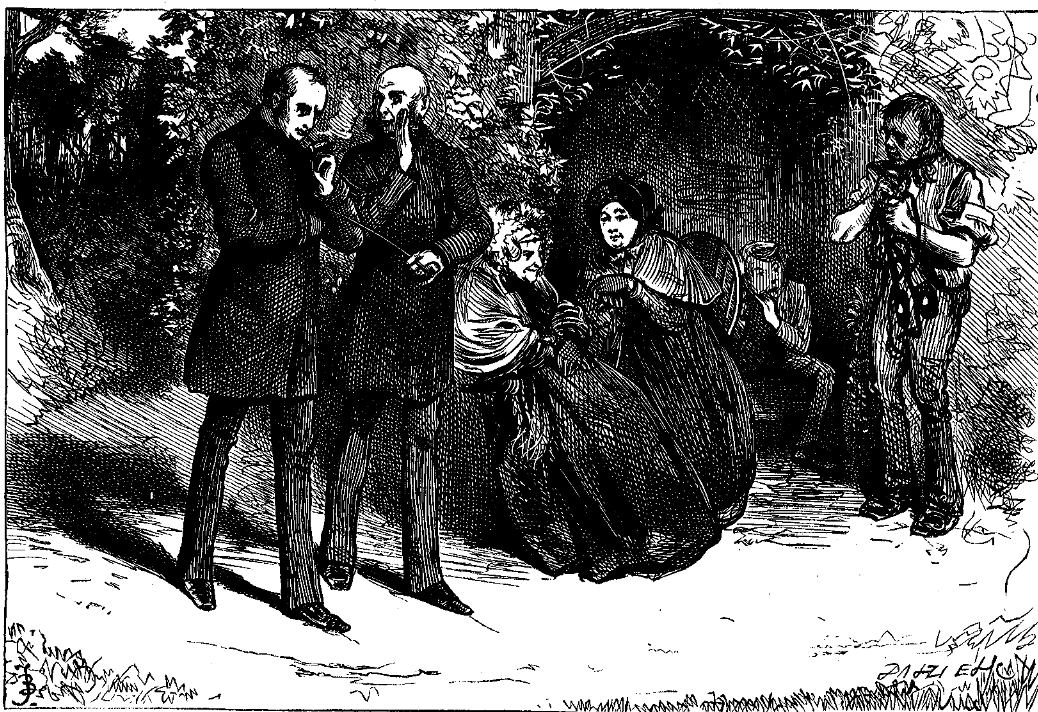
Kort na dat ik dat gesprek met mijn voogd had gehad, stopte hij mij op een ochtend een verzegeld papier in de hand, en zeide: "Dit is voor aanstaande maand, lieve." Ik vond er tweehonderd pond in.

Ik begon nu zeer stil alle toebereidselen te maken, die ik noodig achtte. Bij de keus van al wat ik aankocht schikte ik mij naar den smaak van mijn voogd, dien ik natuurlijk zeer wel kende; mijne garderobe werd er geheel op ingericht om hem te behagen, en ik hoopte, dat mij dit bijzonder wel zou gelukken. Ik deed

dit alles zoo stil, omdat ik nog niet geheel vrij was van mijne oude vrees, dat het Ada eenigszins zou spijten, en omdat mijn voogd zelf zoo stil was. Ik twijfelde er niet aan of wij zouden onder al de bestaande omstandigheden ook zeer stil en eenvoudig getrouwd worden. Misschien zou ik slechts tegen Ada behoeven te zeggen: "Zoudt ge mij morgen niet eens willen komen zien trouwen, lieveling?" Misschien zou onze huwelijksplechtigheid even onopzichtig zijn als de hare, en zou ik niet noodig vinden er iets van te zeggen eer zij voorbij was. Mij dunkt, als ik het voor het kiezen had, zou het laatste mij best bevallen.

Natuurlijk was dit geen tijd om mijn voogd te verwaarloozen; en natuurlijk was het evenmin een tijd om mijne lieve Ada te verwaarloozen. Ik had het dus druk genoeg — waarmede ik zeer blijde was; en wat Charley betrof, zij was letterlijk verdwenen onder haar naaiwerk. Zich met groote hoopen daarvan te omringen, manden vol en tafels vol — een weinigje te naaien, en veel tijd te slijten om met hare ronde oogen aan te staren wat er nog te doen was, en zich zelve te overreden, dat zij dat alles zou afdoen — hierin stelde zij hare eer en vond zij een buitengemeen genot.

Ondertusschen, moet ik zeggen, kon ik het

"MAAR VOOR MIJN OUDJE WIL IK DAT NOOIT BEKENNEN. DE SUBORDINATIE MOET GEHANDHAAFD WORDEN." (blz. 435).

De eenige uitzondering, die ik maakte, was mevrouw Woodcourt. Ik zeide haar, dat ik met mijn voogd zou gaan trouwen, en dat wij sedert eenigen tijd geëngageerd waren geweest. Zij keurde dit ten hoogste goed. Zij kon nooit genoeg voor mij doen, en was thans bijzonder zachtzinnig en vriendelijk, bij datgene vergeleken wat zij was toen ik haar pas leerde kennen. Geene moeite zou haar te groot zijn geweest om mij van dienst te zijn; maar ik behoef haast niet te zeggen, dat ik haar slechts zoo weinig liet doen, als genoeg was om hare vriendelijke welwillendheid te bevredigen, zonder te veel daarvan te vergen.

met mijn voogd maar niet eens worden over het zoo toevallig gevonden testament, en bleef ik van het proces nog iets goeds hopen. Wie van ons beiden gelijk had, zal spoedig blijken; maar het is waar, dat ik thans Richard's verwachtingen aanmoedigde. Bij dezen gaf die ontdekking aanleiding tot eene uitbarsting van woeligheid en werkzaamheid, die hem een tijdlang verlevendigde; maar hij was niet meer vatbaar voor de vroolijkheid der hoop, en scheen alleen de koortsige angstvalligheid daarvan te kunnen gevoelen. Uit iets, dat mijn voogd eens zeide, toen wij daarover praatten, maakte ik op, dat mijn huwelijk eerst plaats zou hebben na den dag,

waarop men ons gezegd had, dat het proces weder moest voorkomen; en dit deed mij des te meer er aan denken, hoe blijde ik zou zijn als Richard en Ada het wat meer voordeelig hadden als ik trouwde.

De tijd, waarop de zittingen van het Hof hervat zouden worden, was al zeer nabij, toen mijn voogd uit de stad moest en voor de zaak van Woodcourt naar Yorkshire ging. Hij had mij vooraf gezegd, dat zijne tegenwoordigheid daar zou vereischt worden. Ik was op een avond juist van mijne Ada gekomen, en zat, in het midden van al mijn nieuw goed, daarnaar in het rond te kijken en aan allerlei dingen te denken, toen mij een brief van mijn voogd werd gebracht. Hij verzocht mij daarin om naar hem toe te komen, en schreef mij in welke diligence er reeds plaats voor mij was genomen en hoe laat ik des morgens moest vertrekken. In een naschrift zeide hij nog, dat ik niet lang van Ada verwijderd zou blijven.

Er was weinig, dat ik toen minder verwachtte dan zoo terstond op reis te moeten gaan, maar ik was er in een half uur voor gereed, en vertrok den volgenden morgen op den bepaalden tijd. Ik reisde den geheelen dag door, en zat mij dien geheelen dag te verwonderen waarom ik toch zulk eene verre reis moest doen; nu dacht ik, dat het om deze, dan weder, dat het om die reden zou zijn, maar nooit, nooit kwam ik de waarheid nabij.

Het was avond toen ik het doel van mijn tocht bereikte en mijn voogd naar mij vond wachten. Dit was eene groote geruststelling voor mij, want tegen den avond was ik begonnen te vreezen (des te meer daar zijn brief zeer kort was), dat hij ziek mocht zijn. Maar daar was hij, zoo welvarend als hij maar zijn kon, en toen ik zijn vriendelijk gezicht wederzag, zoo helder en vergenoegd als ik het ooit gezien had, zeide ik bij mij zelve: "Hij heeft wederom eene groote weldaad bewezen." Niet dat er veel doorzicht toe noodig was om dit te zeggen, want ik wist wel, dat hij enkel uit menschlievende welwillendheid daarheen was gegaan.

In het logement stond het souper gereed, en toen wij alleen aan tafel zaten, zeide hij:

"Zonder twijfel vol nieuwsgierigheid, Vrouwtje, om te weten waarom ik u hier heb laten komen?" — "Wel, voogd," antwoordde ik, "zonder mij zelve voor eene Fatima of u voor een Blauwbaard te houden, ben ik er toch een weinigje nieuwsgierig naar." — "Om u dan eene goede nachtrust te verzekeren, lieve," antwoordde hij vroolijk, "zal ik niet tot morgen wachten om het u te zeggen. Ik heb zeer verlangd Woodcourt op eene of andere manier te kennen te geven, hoe diep ik zijne menschlievendheid voor dien ongelukkigen Jo, zijne onschatbare diensten aan Ada en Richard, en zijne waarde voor ons allen besef. Toen het beslist was, dat hij zich hier zou vestigen, is het mij in het hoofd gekomen, dat ik hem wel kon verzoeken om eene eenvoudige, voor hem geschikte woning van mij aan te nemen, waar hij zijn hoofd kon neerleggen. Ik liet dus naar zulk een huisje rondzien; het was zeer gemakkelijk te vinden en te bekomen, en nu heb ik het voor hem laten in orde brengen en bewoonbaar maken. Evenwel, toen ik het eergisteren ging bezichtigen en men mij zeide, dat het klaar was, vond ik, dat ik niet genoeg verstand van huiselijke zaken had, om te weten of alles was gelijk het behoorde te zijn. Daarom liet ik het beste huishoudstertje, dat er met mogelijkheid te krijgen zou zijn, hier komen om mij hare meening te zeggen en raad te geven. En daar zit zij nu," zeide mijn voogd, "te gelijk te lachen en te schreien."

Omdat hij zoo lief, zoo goed, zoo bewonderenswaardig was. Ik beproefde hem te zeggen wat ik van hem dacht, maar ik kon geen woord uitbrengen.

"Kom, kom," zeide mijn voogd, "gij neemt het nu al te hoog op. Is dat snikken, Vrouwtje! is dat snikken." — "Het is van blijdschap, voogd, en met een hart vol dankbaarheid." — "Wel," zeide hij, "het verheugt mij zeer, dat gij het zoo goedvindt. Ik had er eene aangename verrassing voor het meesteresje van het Verlaten Huis mede bedoeld."

Ik kuste hem en droogde mijne oogen af. "Nu weet ik het!" zeide ik. "Ik heb dit al lang op uw gezicht gelezen."

"Toch! Hebt gij dat waarlijk, melieve?" zeide hij. "Wat kan dat Esthertje toch gezichten lezen!"

Zijne schertsende vroolijkheid was zoo hartelijk, dat ik niet lang anders dan vroolijk kon blijven, en mij bijna schaamde, dat ik zoo aangedaan was geweest. Toen ik naar bed ging schreide ik. Ik moet bekennen, dat ik schreide; maar ik hoop, dat het van blijdschap was, hoewel ik niet geheel zeker daarvan ben. Ik zeide zijn brief tweemaal achtereen woord voor woord bij mij zelve op.

Een allerschoonste zomerochtend volgde op dien nacht, en na het ontbijt gingen wij arm in arm uit, om het huis te zien, waarover ik als huishoudster mijn gewichtig gevoelen moest uitbrengen. Wij traden door een poortje in den zijmuur, waarvan hij den sleutel had, een bloemtuin binnen; en het eerst, dat ik zag, was, dat de bedden eveneens waren aangelegd als de mijne thuis en met dezelfde bloemen beplant.

"Gij begrijpt wel, lieve," zeide mijn voogd, terwijl hij bleef stilstaan en met een vergenoegd gezicht opmerkte hoe verwonderd ik opkeek, "daar ik wel wist, dat er niets beters kon bedacht worden, heb ik uw aanleg overgenomen."

Wij gingen langs een kleinen, maar weligen boomgaard, waar de kersen half tusschen de

groene bladeren scholen, en de schaduwen der appelboomen over het gras speelden, naar het huis zelf — een landelijk, met riet gedekt huisje, met een aantal poppenkamertjes; maar zoo lief en aardig, zoo stil en schoon, met zulk een lachend landschap er om heen; waar men in de verte eene beek zag flikkeren, die hier geheel door het zomergebladerte overdekt werd, daar een klapperende molen draaide; waar men dichterbij het uitzicht had op eene weide, niet ver van de vroolijke stad, waar balspelers in bonte groepen verzameld waren, en op eene witte tent eene vlag in het zachte westenwindje wapperde. En terwijl wij door de nette kamers gingen, en de glasdeuren uitgingen onder de landelijke veranda's, met jasmijn en kamperfoelie begroeid, zag ik in de behangsels op de muren, in de kleuren der gordijnen en tapijten, in de schikking van al dat fraais — overal mijn smaak in acht genomen, mijne kleine manieren en uitvindingen, waarover men placht te lachen terwijl men ze prees, nagevolgd, overal mijne eigenaardigheid teruggegeven.

Ik kon niet genoeg zeggen van mijne opgetogenheid over alles, dat werkelijk zoo schoon was; maar terwijl ik het aanzag, kwam er toch eene geheime twijfeling bij mij op. Ik dacht: "Ach, zal hij daarom te gelukkiger zijn? Zou het voor zijne gemoedsrust niet beter zijn geweest, als men hem mij niet voor den geest had gebracht?" Want hoewel ik niet datgene was, waarvoor hij mij hield, had hij mij toch lief, en dat alles kon hem op eene droevige wijs aan datgene herinneren, wat hij meende verloren te hebben. Ik wenschte niet, dat hij mij zou vergeten — misschien zou hij, ook al kwam men zijn geheugen niet zoo te hulp, dit toch niet gedaan hebben; maar mijn weg was gemakkelijker dan de zijne, en ik had mij zelfs met zijne vergetelheid kunnen verzoenen, als hij daardoor gelukkiger was geworden.

"En nu, huismoedertje," zeide mijn voogd, dien ik nooit zoo trotsch en vergenoegd had gezien, als terwijl hij mij dat alles toonde en opmerkte hoe ik het waardeerde, "nu, tot besluit, de naam van dit huis." — "Hoe heet het, lieve voogd?" — "Kom maar eens zien, mijn kind," zeide hij.

Hij bracht mij naar de voordeur, die hij tot nog toe vermeden had, en zeide, even stilstaande, eer wij naar buiten gingen:

"Kunt gij den naam niet raden, kindlief?" — "Neen!" zeide ik.

Wij gingen de deur uit, en hij wees mij boven het uitstekende portaal, met groote letters: "Het Verlaten Huis."

Hij bracht mij naar eene bank onder het groen dichtbij, zette zich naast mij neer, vatte mij bij de hand en sprak aldus:

"Mijne lieveling, in alles wat er tusschen ons is omgegaan, ben ik, naar ik hoop, waarlijk op uw geluk bedacht geweest. Toen ik u dien brief schreef, waarop gij zelve antwoord bracht," (hij glimlachte toen hij hiervan sprak) "had ik mijn eigen geluk al te zeer op het oog, maar het uwe toch ook. Of ik, onder andere omstandigheden, ooit den ouden droom zou vernieuwd hebben, dien ik somtijds droomde toen gij nog zeer jong waart, den droom om u eens tot mijne vrouw te maken, behoef ik mij zelven niet te vragen. Ik heb hem eens werkelijk vernieuwd. Ik schreef dien brief, en gij bracht het antwoord. Gij volgt mij immers wel, mijn kind?"

Ik was koud en beefde geweldig, maar geen woord, dat hij sprak, ontsnapte mij. Terwijl ik hem strak zat aan te zien, en de zonnestralen, die zacht door het gebladerte vielen, zijn ontbloot hoofd beschenen, was het mij alsof de glans, die hem omstraalde, bijna als de glans der engelen moest wezen.

"Luister naar mij, lieve, en spreek niet. Het is nu aan mij om te spreken. Wanneer het was, dat ik begon te twijfelen of datgene wat ik gedaan had u wel waarlijk gelukkig zou maken, is onverschillig. Woodcourt kwam naar huis, en ik had spoedig geheel geen twijfel meer."

Ik sloeg mijne armen om zijn hals, liet mijn hoofd op zijne borst zinken en schreide.

"Blijf daar vertrouwelijk liggen, mijn kind," zeide hij, mij zacht aan zijne borst drukkende. "Ik ben uw voogd en vader nu. Blijf daar vertrouwelijk rusten."

Streelend gelijk het zachte geritsel der bladeren, verwarmend gelijk het koesterende weder, vroolijk en weldadig gelijk de zonneschijn — ging hij voort.

"Versta mij wel, lief meisje. Ik had er geen twijfel aan, of gij, die zoo trouw aan uwe plichten en zoo goed voor anderen zijt, zoudt met mij tevreden en gelukkig wezen; maar ik zag met wien gij nog gelukkiger zoudt zijn. Dat ik dit geheim doorzag terwijl mijn huishoudstertje er blind voor was, is geen wonder, want ik kende het goede, dat nooit in haar veranderen kon, veel beter dan zij zelve. Welnu. Ik ben lang in Allan Woodcourt's vertrouwen geweest, hoewel hij pas gisteren, eenige uren voor dat gij hier kwaamt, in het mijne werd genomen. Maar ik wilde niet, dat het schoone voorbeeld mijner Esther verloren ging; ik wilde niet, dat een tittel der deugden mijner lieveling onopgemerkt en ongeëerd zou blijven; ik wilde niet, dat zij uit genade in het geslacht van Morgan ap Kerrig werd opgenomen, neen, niet voor zooveel goud als al de bergen van Wales met elkander wegen."

Hij zweeg om mij een kus op het voorhoofd te drukken, en ik begon opnieuw te schreien en te snikken. Want het was mij alsof ik het smartelijk genot van zijn lof niet dragen kon.

"St, lief Vrouwtje! Schrei niet. Dit moet een dag van blijdschap zijn. Ik heb hem maanden

aan maanden te gemoet gezien," zeide hij met opgetogenheid. "Nog eenige woorden, mijn huismoedertje, en ik heb uitgesproken. Daar ik besloten had om geen stofje van de waarde mijner Esther weg te werpen, nam ik mevrouw Woodcourt afzonderlijk in mijn vertrouwen. "Mevrouw," zeide ik, "ik zie duidelijk — en bovendien ik weet het — dat uw zoon mijne pupil liefheeft. Verder ben ik zeer zeker, dat mijne pupil uw zoon liefheeft, maar hare liefde aan een gevoel van plicht en dankbare gehechtheid zal opofferen — zoo geheel, volkomen en godsdienstig zal opofferen, dat gij er nooit iets van zoudt vermoeden, al zoudt gij haar nacht en dag bespieden." Daarop vertelde ik haar onze geheele — geschiedenis — de onze — de uwe en de mijne. "En kom nu, mevrouw," zeide ik, "dit alles wetende, bij ons inwonen. Kom, en zie mijn kind van uur tot uur; stel wat gij in haar ziet tegen hare afkomst over, waarmede het zoo en zoo gelegen is — want ik wilde niets verbloemen — en als gij het geheel met u zelve eens zijt geworden, zeg mij dan wat ware adel is." En nu, melieve, eere zij haar oud Waalsch bloed!" riep mijn voogd met vervoering uit, "geloof ik, dat het hart, waardoor dat bloed stroomt, met niet minder warmte, ingenomenheid en liefde voor Esther klopt, dan mijn eigen hart doet."

Hij beurde met teederheid mijn hoofd op, en terwijl ik mij aan hem vastknelde, kuste hij mij op zijne oude vaderlijke manier nogmaals en nogmaals. Welk een licht ging er nu voor mij op over die beschermende houding, waarover ik zoo dikwijls gedacht had!

"Nog een woordje tot besluit. Toen Allan Woodcourt u aansprak, lieve, deed hij dat met mijn weten en goedvinden — maar ik gaf hem geene aanmoediging, lang niet, want deze verrassingen moesten mijne belooning zijn, en ik was te gierig om daarvan het minste te willen missen. Hij zou mij alles wat er tusschen u omging komen mededeelen; en dat deed hij ook. Nu heb ik niets meer te zeggen. Allan Woodcourt, liefste, heeft bij uw vader gestaan toen hij dood lag — en bij uwe moeder. Dit is Het Verlaten Huis. Dezen dag geef ik dit huis eene meesteres, en waarlijk, het is de schoonste dag van mijn leven!"

Hij stond op en richtte mij te gelijk op. Wij waren niet langer alleen. Mijn man — ik heb hem nu zeven gelukkige jaren bij dien naam genoemd — stond naast mij.

"Allan," zeide mijn voogd, "neem haar van mij aan, eene vrijwillige gift, de beste vrouw, die een man ooit gehad heeft. Wat kan ik meer van u zeggen, dan dat ik weet, dat gij haar verdient! Neem haar met het huisje, dat zij aanbrengt. Gij weet waartoe zij het andere huis gemaakt heeft, dat denzelfden naam draagt. Laat mij maar somtijds in het geluk van dat huis komen deelen, en wat offer ik dan op? Niets, niets."

Hij kuste mij nog eens; en nu stonden er tranen in zijne oogen, terwijl hij met een zachtere stem vervolgde:

"Esther, mijne liefste, na zoovele jaren heeft zelfs dit scheiden iets smartelijks. Ik weet, dat mijn misslag u droefheid heeft veroorzaakt. Vergeef uw ouden voogd, door hem zijne oude plaats in uwe genegenheid terug te geven, en wisch dien misslag uit uw geheugen. Daar, Allan, neem het liefste dat ik heb."

Hij stapte onder het groene loofdak uit, bleef buiten in den zonneschijn staan, en zich met een vroolijk gezicht naar ons omkeerende zeide hij:

"Ik zal hier dichtbij ergens te vinden zijn. Het is oostenwind, huismoedertje, vlak oost! Laat niemand mij meer bedanken; want ik keer nu weder tot al mijne gewoonten als oud vrijer terug, en als iemand deze waarschuwing vergeet, loop ik weg en kom nooit weerom."

Welk een geluk was ons dien dag beschoren, welke blijdschap, welke rust, welke hoop, welke dankbaarheid en zaligheid! Wij zouden trouwen eer de maand om was, maar wanneer wij ons eigen huis in bezit zouden komen nemen, zou van Ada en Richard afhangen.

Wij keerden des anderen daags alle drie naar Londen terug. Zoodra wij daar aankwamen, ging Allan Richard opzoeken, om hem en mijne lieve Ada ons heuglijk nieuws mede te deelen. Zoo laat als het was wilde ik haar ook nog eens gaan zien, eer ik mij te bed begaf; maar ik ging eerst met mijn voogd naar huis, om thee voor hem te zetten en den ouden stoel naast hem te vullen; want ik dacht er niet gaarne aan, dat die zoo spoedig ledig zou zijn.

Toen wij thuis kwamen hoorden wij, dat er in den loop van den dag driemaal een jongmensch was geweest om mij te spreken; en dat hij, toen hij bij zijn derde bezoek vernam, dat men mij niet voor des avonds tien uren thuis verwachtte, de boodschap had gelaten, "dat hij dan tegen dien tijd nog eens zou aankomen." Hij had ook driemaal zijn kaartje gelaten: — Mr. Guppy.

Het spreekt van zelf, dat ik naar het doel van al die bezoeken poogde te raden, en daar ik mijnheer Guppy altijd een eenigszins comisch personage had gevonden, begon ik over hem te lachen en vertelde mijn voogd van zijn vroeger voorstel en de latere herroeping daarvan. "Dan moeten wij dien held toch eens zien," zeide mijn voogd. Er werd dus last gegeven om mijnheer Guppy, als hij terugkwam, binnen te laten, en nauwelijks hadden wij dit gedaan, of hij was er alweder.

Hij werd verlegen toen hij mijn voogd bij mij vond, maar herstelde zich en zeide: "Hoe vaart ge, mijnheer?" — "Hoe vaart gij mijnheer?" zeide mijn voogd. — "Wel verplicht, mijnheer, zoo tamelijk," antwoordde mijnheer Guppy. "Wilt

gij mij wel veroorloven mijne moeder te presenteeren, jufvrouw Guppy van de Old-Street Road, en mijn bijzonder vriend, mijnheer Weevle? Dat is te zeggen, mijn vriend heeft den naam van Weevle gevoerd, maar zijn ware naam is eigenlijk Jobling."

Mijn voogd verzocht hun te gaan zitten, en zij namen allen plaats.

"Tony," zeide mijnheer Guppy tot zijn vriend, na eene poos van verlegen stilzwijgen, "wilt gij de zaak eens voordragen?" — "Doe dat zelf," antwoordde zijn vriend, tamelijk bits. — "Welnu dan, mijnheer Jarndyce," begon mijnheer Guppy, na zich eene poos te hebben bedacht; en zijne moeder scheen dit begin bijzonder vermakelijk te vinden, hetgeen zij toonde door mijnheer Jobling met haar elleboog te stooten, en mij op eene allerzonderlingste manier te wenken; "ik had mij verbeeld, dat ik jufvrouw Summerson alleen zou spreken, en mij eigenlijk niet gereedgemaakt op uwe hooggeachte tegenwoordigheid. Maar jufvrouw Summerson heeft u misschien medegedeeld, dat er bij vroegere gelegenheden reeds iets tusschen ons is omgegaan?" — "Jufvrouw Summerson," antwoordde mijn voogd met een glimlach, "heeft mij inderdaad zoo iets medegedeeld." — "Dat maakt de zaak gemakkelijker," hervatte mijnheer Guppy. "Mijnheer, mijn contract met Kenge en Carboy is afgeloopen, naar ik meen tot volkomen genoegen van alle belanghebbenden. Ik ben nu (na een examen om eene beroerte van te krijgen, over allerlei zotheden, waarvan iemand eigenlijk niets behoeft te weten) op de rol der praktizijns gebracht, en heb mijn certificaat gelicht — als het u misschien eenig genoegen zou doen het te lezen." — "Wel verplicht, mijnheer Guppy," antwoordde mijn voogd. "Ik ben volkomen bereid — ik meen de in rechten gebruikelijke termen te bezigen — om dat certificaat te admitteeren."

Mijnheer Guppy, die iets uit den zak had willen halen, deed dit dus niet, maar vervolgde:

"Ik zelf bezit geen kapitaal, maar mijne moeder heeft een gering eigendom, dat als eene lijfrente is vastgezet;" hier wiegelde mijnheer Guppy's moeder met haar hoofd, alsof zij niet genoeg kon uitdrukken, hoe dit gezegde haar vermaakte, stopte haar zakdoek in haar mond, en wenkte mij wederom; "en eenig geld voor uitschotten in mijne zaken zal ik altijd zonder interest kunnen bekomen. En dat is een voordeel, zooals ge begrijpt," zeide mijnheer Guppy met gevoel. — "Zekerlijk een voordeel," antwoordde mijn voogd. — "Ik heb reeds eenige relatiën," vervolgde mijnheer Guppy, "vooral in de buurt Walcot-Square, Lambeth. Daarom heb ik ook in die buurt een huis genomen, waaraan ik, naar de meening mijner vrienden, een fortuintje heb (belastingen niet noemenswaardig, en gebruik van vast meublement in de huur begrepen), en daar ben ik voornemens onverwijld mijne zaken te beginnen."

Hier begon mijnheer Guppy's moeder waarlijk verbazend met haar hoofd te wiegelen, en ieder, dien zij maar in het oog kon krijgen, met een schalkachtigen glimlach aan te kijken.

"Het heeft zes kamers, behalve het onderhuis," zeide mijnheer Guppy, "en gelijk mijne vrienden zeggen, is het zeer gemakkelijk ingericht. Als ik van mijne vrienden spreek bedoel ik voornamelijk mijn vriend Jobling, die mij, geloof ik," hier zag hij zijn vriend zeer sentimenteel aan, "bijna van de wieg af gekend heeft."

Mijnheer Jobling bevestigde dit door met zijne voeten te scharrelen.

"Mijn vriend Jobling zal mij in de betrekking van klerk zijne hulp verleenen en in huis wonen," vervolgde mijnheer Guppy. "Mijne moeder zal ook in huis komen wonen, als haar vierendeeljaars huur in Old-Street Road afgeloopen en getermineerd is; en dus zal er geen gebrek aan gezelschap zijn. Mijn vriend Jobling heeft van nature een aristocratischen smaak; en behalve dat hij bekend is met al wat er in de hoogere kringen omgaat, schenkt hij zijne volle goedkeuring aan de gezindheden, die ik nu zal gaan ontwikkelen."

Mijnheer Jobling zeide hierop: "Zekerlijk," en verschoof zich een weinigje, om buiten bereik van den elleboog van mijnheer Guppy's moeder te komen.

"Nu zal het niet noodig zijn u te zeggen, mijnheer, daar gij het vertrouwen van jufvrouw Summerson geniet," hervatte mijnheer Guppy, ("moeder, ik wenschte wel, dat ge zoo goed woudt zijn om u stil te houden) dat jufvrouw Summerson's beeld voorheen in mijn hart was geprent, en dat ik haar toen een huwelijksvoorstel heb gedaan." — "Zoo heb ik gehoord," antwoordde mijn voogd. — "Omstandigheden, geheel buiten mijne macht," vervolgde mijnheer Guppy, "deden den indruk van dat beeld voor een tijd verflauwen. En in dien tijd heeft jufvrouw Summerson zich zeer fatsoenlijk, ik mag er zelfs bijvoegen, zeer grootmoedig gedragen."

Mijn voogd klopte mij op den schouder en scheen zich hiermede te vermaken.

"Nu, mijnheer," hervatte mijnheer Guppy, "ben ik zelf tot zulk eene gemoedsstemming gekomen, zoodat ik wensch haar gedrag met gelijke grootmoedigheid te beantwoorden. Ik wensch jufvrouw Summerson te bewijzen, dat ik mij tot eene hoogte kan verheffen, waartoe zij mij misschien niet in staat zou geacht hebben. Ik vind, dat het beeld, dat, naar ik dacht, uit mijn hart was uitgeroeid, *niet* is uitgeroeid. Het heeft nog een geduchten invloed op mij; en daarvoor zwichtende, ben ik genegen om die omstandigheden, waarover wij geen

van allen macht hebben, voorbij te zien, en de voorstellen, die ik de eer had jufvrouw Summerson in vroeger tijd te doen, thans te vernieuwen. Ik verzoek het huis in Walcot-Square, mijne praktijk en mij zelven voor hare voeten te mogen leggen met de bede om ze aan te nemen." — "Zeer grootmoedig inderdaad, mijnheer," merkte mijn voogd aan. — "Wel, mijnheer," antwoordde mijnheer Guppy, met naïeve openhartigheid, "ik wensch ook grootmoedig te zijn. Ik denk wel niet, dat ik door jufvrouw Summerson dit aanbod te doen, mij zelven eenigszins weggooi; en dat denken ook mijne vrienden niet. Maar er bestaan toch omstandigheden, die ik vermeen, dat wel tegen eenige kleine gebreken aan mijn kant kunnen overgesteld worden, om de schaal in het gelijk te brengen." — "Ik zal het maar op mij nemen, mijnheer," zeide mijn voogd lachend, terwijl hij aan de schel trok, "om uw voorstel uit naam van jufvrouw Summerson te beantwoorden. Zij is zeer gevoelig voor uwe welwillende inzichten, en wenscht u goedenavond en bestendig welzijn." — "Zoo!" zeide mijnheer Guppy, met een wezenloozen blik. "Moet dat als een aanneming, eene afwijzing of een in beraad nemen worden opgevat, mijnheer?" — "Als eene bepaalde afwijzing, als het u belieft," antwoordde mijn voogd.

Mijnheer Guppy keek met een gezicht alsof hij zijne ooren niet kon gelooven naar zijn vriend, naar zijne moeder, die eensklaps zeer boos scheen te worden, naar den vloer en de zoldering.

"Zoo waarlijk?" zeide hij. "Dan, Jobling, als gij de vriend waart, waarvoor gij u uitgeeft, kondt gij, naar mij dunkt, mijne moeder wel uit de voeten brengen, in plaats van haar ergens te laten blijven waar zij volstrekt niet noodig is."

Doch jufvrouw Guppy verkoos maar niet uit de voeten gebracht te worden. Zij wilde er niet van hooren.

"Pak u de deur uit," zeide zij tot mijn voogd. "Hoe durft gij dat zeggen? Is mijn zoon u niet goed genoeg? Gij moest u doodschamen. Pak u de deur uit." — "Lieve jufvrouw," antwoordde mijn voogd, "het is niet redelijk mij in mijne eigene kamer buiten de deur te willen zetten." — "Dat kan mij niet schelen," zeide jufvrouw Guppy. "Pak u de deur uit. Als wij u niet goed genoeg zijn, ga dan maar iemand halen, die u goed genoeg is. Pak u de deur uit en zoek hem maar op."

Ik was volstrekt niet voorbereid op den spoed, waarmede jufvrouw Guppy van schertsende vroolijkheid tot oploopende gramschap kon overgaan.

"Pak u de deur uit en ga maar iemand zoeken, die u goed genoeg is," herhaalde zij. "Maak, dat gij wegkomt." Niets scheen haar zoozeer te verbazen en te verontwaardigen, dan dat wij niet voor haar heengingen. "Waarom pakt gij u niet weg?" riep zij. "Waarom blijft gij nog hier?" — "Moeder," viel haar zoon er nu op in, die telkens als zij op mijn voogd wilde afkomen, voor haar ging staan en haar met den schouder terugduwde, "wilt gij uw mond wel houden?" — "Neen, William," antwoordde zij. "Dat wil ik niet. Dat wil ik niet, of hij moet zich wegpakken."

De heeren Guppy en Jobling drongen haar echter, toen zij werkelijk beleedigend begon te worden, te zamen de deur uit, en brachten haar, tegen wil en dank, naar beneden. Met elken trap, dien zij lager daalde, rees hare stem een trap hooger, en steeds bleef zij er op aandringen, dat wij iemand zouden gaan opzoeken, die ons goed genoeg was, en vooral, dat wij ons zouden wegpakken.

LXV.

EEN NIEUW LEVEN.

De zitting van het Hof was wederom geopend, en mijn voogd vond eene kennisgeving van mijnheer Kenge, dat het proces over twee dagen zou voorkomen. Daar ik hoop genoeg van het gevonden testament koesterde om er onrustig door te worden, sprak ik met Allan af, dat wij dien morgen naar het Hof zouden gaan. Richard was zeer opgewonden, en zoo zwak, hoewel alleen zijne ziel nog maar ziek was, dat mijne Ada groote behoefte had aan opbeuring en bemoediging. Maar zij zag vooruit — thans niet meer in de verte — naar de hulp, die zij bekomen zou, en liet nooit den moed zinken.

Het was in Westminster Hall, dat het proces weder zou voorkomen. Het was daar zeker al reeds hondermaal vóór geweest, maar ik kon mij niet van het denkbeeld ontdoen, dat dit nu tot eenig gevolg zou kunnen leiden. Wij gingen terstond na het ontbijt van huis, om er bijtijds te zijn, en wandelden te zamen — hoe genoeglijk en vreemd kwam mij dit voor! — door de levendige straten.

Terwijl wij voortstapten, overleggende wat wij voor Richard en Ada konden doen, hoorde ik iemand achter mij roepen: "Esther! Mijne lieve Esther! Esther!" En daar was Caddy Jellyby, met haar hoofd uit het portier van een rijtuigje, dat zij gehuurd had om haar naar hare leerlingen te brengen (zij had er nu zooveel), alsof zij mij reeds op honderd schreden afstands wilde omhelzen. Ik had haar een briefje geschreven om haar alles te zeggen wat mijn voogd gedaan had, maar had geen oogenblik tijd gehad om haar te gaan opzoeken. Natuurlijk keerden wij om, en de hartelijke Caddy was zoo verrukt, en praatte met zooveel opgetogenheid over den avond toen zij mij de bloemen gebracht had, en wilde zoo gaarne mijn hoofd,

met hoed en al, tusschen hare handen drukken, en op hare wilde manier te werk gaan, mij allerlei mooie namen geven, en Allan zeggen, dat ik de hemel weet wat voor haar gedaan had, dat ik wel genoodzaakt was in het rijtuigje te komen en haar tot bedaren te brengen, door haar te laten zeggen en doen wat zij maar verkoos. Allan, die bij het portier bleef staan, was evenzeer in zijn schik als Caddy, en ik was evenzeer in mijn schik als een van beiden; en toen ik weder uit het rijtuigje was, en Caddy lachend, en rood, en alles behalve ongehavend, stond na te kijken, was ik verwonderd, dat ik nog zoo was weggekomen. Zij keek ons uit het portier na, zoolang zij ons maar zien kon.

Dit deed ons omtrent een kwartier te laat komen, en toen wij Westminster Hall bereikten, bevonden wij, dat de zitting reeds was begonnen. Nog erger, wij vonden zulk een ongewoon gedrang in het Hof der Kanselarij, dat de zaal tot aan de deur toe vol was, en wij niet konden zien of hooren wat er binnen omging. Het scheen iets koddigs te zijn, want nu en dan werd er gelachen en "stilte!" geroepen. Het scheen ook iets belangwekkends te zijn, want iedereen drong en duwde om dichter bij te komen. Het scheen iets te zijn, dat de heeren van het vak ook vroolijk maakte, want buiten het gedrang waren verscheidene jonge praktizijns met pruiken en bakkebaarden, en als de een den ander er van vertelde, staken zij de handen in de zakken, bogen zich geheel krom van het lachen en stapten stampende heen en weder.

Wij vroegen een heer dicht bij ons, of hij ook wist welke zaak er in behandeling was? Hij antwoordde Jarndyce en Jarndyce. Wij vroegen verder, of hij ook wist wat er mede gebeurde? Hij zeide, dat hij dit waarlijk niet wist, dat niemand dit ooit deed; maar zoover hij het kon begrijpen, was het er mede gedaan. Gedaan voor vandaag? vroegen wij hem. Neen, zeide hij; gedaan voor goed en al.

Gedaan voor goed en al!

Toen wij dit onverklaarbare antwoord hoorden, zagen wij elkander vol verbazing aan. Kon het mogelijk zijn, dat het gevonden testament alles op eens had te recht gebracht, en dat Richard en Ada rijk zouden worden? Dit scheen al te mooi om waar te zijn. Helaas, het was ook zoo!

Onze onzekerheid duurde maar kort, want weldra begon er opschudding te komen, en kwamen de menschen, rood en warm, naar buiten stroomen en brachten een benauwden walm met zich mede. Evenwel waren allen vol lachlust en geleken meer naar menschen, die een kluchtspel of een potsenmaker hadden gezien, dan naar toehoorders, die uit een gerechtshof kwamen. Wij gingen op zijde en bleven staan wachten naar iemand, dien wij van aanzien kenden. Weldra begon men met groote hoopen papier weg te dragen — hoopen in zakken, hoopen al te groot om in zakken gestopt te worden, ontzaglijke massa's papier van allerlei vorm en geheel vormeloos, waaronder de dragers waggelden, en die zij vooreerst maar ergens op den vloer in de Hall neersmeten, terwijl zij teruggingen om nog meer te halen. Zelfs deze klerken lachten. Wij keken naar de papieren, en daar wij overal Jarndyce en Jarndyce zagen staan, vroegen wij iemand, die er bij stond en een beambte scheen te zijn, of de zaak voorbij was. "Ja," zeide hij, "het is er eindelijk mee uit," en begon toen ook te schateren.

Op dit oogenblik bespeurden wij mijnheer Kenge, die met een gezicht vol vriendelijke deftigheid het Hof uitkwam en met mijnheer Vholes sprak, die zeer eerbiedig was en zijn eigen zak droeg. Mijnheer Vholes was de eerste, die ons zag.

"Daar is jufvrouw Summerson, mijnheer," zeide hij, "en mijnheer Woodcourt." — "Ei, inderdaad! Ja! Waarlijk!" zeide mijnheer Kenge, en nam met hoffelijke beleefdheid zijn hoed voor mij af. "Hoe vaart ge, jufvrouw? Zeer vereerd u te zien. Mijnheer Jarndyce is niet hier?"

Neen. Hij kwam daar ook nooit, herinnerde ik hem.

"Het is ook waarlijk wel goed, dat hij vandaag niet hier is," hervatte mijnheer Kenge, "want zijne — zal ik, bij afwezigheid van mijn goeden vriend, zijne onoverwinnelijke vooringenomenheid zeggen? — zou misschien nog maar versterkt zijn geworden; — niet met reden, maar toch misschien versterkt." — "Wat is er dan vandaag gedaan?" vroeg Allan. — "Neem mij niet kwalijk!" zeide mijnheer Kenge, met overgroote beleefdheid. — "Wat is er vandaag gedaan?" — "Wat er gedaan is," herhaalde mijnheer Kenge. "Ja. Er is niet veel gedaan, niet veel. Wij zijn opgehouden — eensklaps gestuit, zou ik zeggen — op den — zal ik het den drempel noemen?" — "Wordt dat testament voor een echt document gehouden, mijnheer?" zeide Allan. "Wilt gij ons dat maar zeggen?" — "Zeer gaarne, als ik maar kon," antwoordde mijnheer Kenge. "Maar wij zijn daar niet toe gekomen, wij zijn daar niet toe gekomen." — "Wij zijn daar niet toe gekomen," herhaalde mijnheer Vholes, alsof zijne doffe gesmoorde stem eene echo was. — "Gij moet bedenken, mijnheer Woodcourt," merkte mijnheer Kenge aan, en gebruikte daarbij zijn zilveren troffel, met gladstrijkende overreding, "dat dit een groot proces is geweest, dat dit een langdurig proces is geweest, dat dit een ingewikkeld proces is geweest. Jarndyce en Jarndyce is, niet ongepast, een Monument van Kanselarij-praktijk genoemd." — "Waarop het Geduld lang heeft zitten treuren," zeide Allan. — "Aardig gezegd, mijnheer," antwoordde mijnheer Kenge, met het minzame

lachje, dat hem eigen was. “Heel aardig. Gij moet verder bedenken, mijnheer Woodcourt,” tot barschheid toe deftig wordende, “dat aan de talrijke bezwaren, incidenten, meesterlijke fictiën en vormen van procedure, die in deze groote zaak zijn voorgekomen, veel studie, talent, welsprekendheid, kunde en vernuft zijn ten koste gelegd. Sedert vele jaren zijn — eh! — ik wilde zeggen de bloem der balie en de — eh! — ik mag er bijvoegen de rijpe herfstvruchten der rechtbank — met kwistige hand aan Jarndyce en Jarndyce opgeofferd. Indien dit groote proces het publiek tot voordeel en het land tot sieraad strekt, mijnheer, moet het ook met geld en geldswaarde betaald worden.” — “Mijnheer Kenge,” zeide Allan, voor wien in een oogenblik een licht scheen op te gaan. “Neem mij niet kwalijk, maar wij hebben weinig tijd. Heb ik wel begrepen, dat het nu blijkt, dat de geheele nalatenschap door de kosten is verzwolgen?” — “Hm! Ik geloof van ja,” antwoordde mijnheer Kenge. “Mijnheer Vholes, wat zegt gij?” — “Ik geloof van ja,” zeide mijnheer Vholes. — “En dat dus het proces vervalt en te niet loopt?” — “Waarschijnlijk,” antwoordde mijnheer Kenge. “Mijnheer Vholes?” — “Waarschijnlijk,” zeide mijnheer Vholes. — “Ach, lieve Esther,” fluisterde Allan, “dit zal Richard het hart breken.”

Ik zag zulk een schrik in zijn gezicht, en hij kende Richard zoo goed en had zijn langzaam verval zoo lang waargenomen, dat datgene, wat mijne lieve Ada mij eens uit de volheid harer angstige liefde had gezegd, mij nu als het gelui eener doodklok in de ooren klonk.

“Indien gij mijnheer C. mocht willen spreken, mijnheer,” zeide mijnheer Vholes, ons achterop komende, “zult gij hem in het Hof vinden. Ik liet hem daar. Hij wilde nog wat rusten.”

Terwijl hij mij aanzag met dien langzaam verslindenden blik, die hem eigen was, de koorden van zijn zak om zijne hand wond, en daarmede mijnheer Kenge naliep, wiens beschermende schaduw hij niet scheen te durven verlaten, maakte hij een nokkend geluid, alsof hij het laatste brokje van zijn client verzwolg; en toen gleed zijne zwarte, smalle, spookachtige gedaante naar de lange deur aan het einde der zaal.

“Lieve Esther,” zeide Allan, “laat hem, dien gij mij hebt toevertrouwd, voor eene korte poos aan mij alleen over. Ga met dit bericht naar huis en kom dan straks bij Ada.”

Ik wilde niet, dat hij mij naar eene koets bracht, maar drong hem, dat hij zonder een oogenblik te dralen naar Richard zou gaan en mij maar alleen laten; ik zou doen gelijk hij verlangde. Ik haastte mij naar huis, vond daar mijn voogd en vertelde hem langzamerhand welk nieuws ik had medegebracht. “Huismoedertje,” zeide hij, zonder, wat hem zelven betrof, eenige aandoening te laten blijken, “met dat proces te hebben afgedaan, op welke manier dan ook, is grooter zegen, dan ik had durven verwachten. Maar die arme Richard en Ada!”

Wij spraken den geheelen morgen over hen en overlegden wat er met mogelijkheid voor hen zou te doen zijn. In den namiddag ging mijn voogd met mij naar Symond's Inn en liet mij aan de deur. Ik ging naar boven. Toen mijne lieveling mijne voetstappen hoorde, kwam zij naar buiten op het portaal en sloeg hare armen om mijn hals; maar zij bedwong spoedig hare aandoening en zeide mij, dat Richard verscheidene malen naar mij gevraagd had. Allan had hem in het Hof in een hoekje vinden zitten, verhaalde zij mij, alsof hij in een steenen beeld was veranderd. Toen hij uit die verdooving werd opgewekt, was hij opgevlogen, alsof hij met eene toornige stem den rechter wilde aanspreken. Hij had moeten zwijgen, omdat hij zijn mond vol bloed kreeg, en Allan had hem naar huis gebracht.

Toen ik binnenkwam, lag hij met geslotene oogen op de sofa. Er stonden medicijnen op de tafel; men had de kamer donker en zoo luchtig mogelijk gemaakt, en het was er zeer ordelijk en stil. Allan stond achter hem en sloeg hem met ernstige oogen gade. Zijn gezicht kwam mij voor, geheel kleurloos te zijn, en nu ik hem zag zonder dat hij mij zag, merkte ik voor de eerste maal op, hoe hij was uitgeteerd. En toch was hij nu jeugdiger en schooner dan ik hem in langen tijd had gezien.

Ik zette mij zwijgend bij hem neer. Weldra de oogen openende, zeide hij met eene zwakke stem maar met zijn ouden glimlach: “Dame Durden, geef mij een kus, lieve!”

Het was eene verrassing en een troost voor mij, dat ik hem in zijn zwakken toestand opgeruimd en levendig vond. Hij verheugde zich meer, zeide hij over ons voorgenomen huwelijk, dan hij met woorden kon zeggen. Mijn aanstaande was voor hem en Ada een beschermengel geweest, en hij zegende ons beide en wenschte ons al het geluk, dat het leven kon opleveren. Het was mij bijna alsof mijn eigen hart moest breken, toen ik hem de hand van mijn aanstaande zag vatten en aan zijne borst drukken.

Wij spraken zooveel mogelijk over de toekomst, en hij zeide verscheidene malen, dat hij bij ons huwelijk tegenwoordig moest zijn, als hij maar op zijne voeten kon staan. Ada zou hem op eene of andere manier wel weten te brengen, zeide hij. “Wel zeker, liefste Richard.” Maar toen mijne lieveling hem met zooveel vertrouwende hoop, met zulk eene hemelsche blijmoedigheid, antwoord gaf, aan de hulp denkende, die zij bekomen zou en zoo nabij was — toen wist ik toch wel — wist ik toch wel!

Het was niet goed voor hem veel te spreken, en toen hij zweeg, zwegen wij ook. Naast hem blijvende zitten, hield ik mij alsof ik ijverig

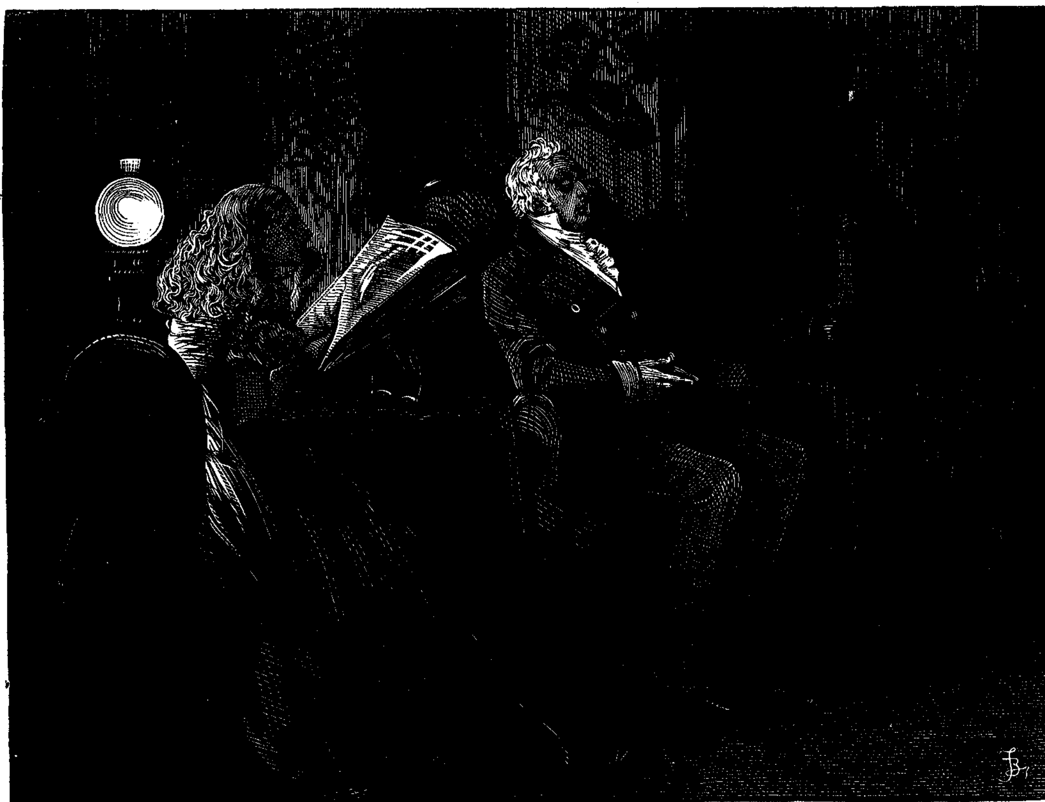
aan naaiwerk van Ada bezig was, daar hij er altijd mede placht te schertsen, dat ik zoo naarstig was. Ada leunde over zijn kussen en liet zijn hoofd op haar arm rusten. Dikwijls sluimerde hij, en wanneer hij wakker werd zonder hem te zien, zeide hij altijd het eerst: “Waar is Woodcourt?”

De avond was gevallen, toen ik mijne oogen opsloeg en mijn voogd op het portaal zag staan.

“Wie is daar, Dame Durden?” vroeg Richard.

De deur was achter hem, maar hij had op mijn gezicht gelezen, dat er iemand was.

zien. Wij waren allen verbijsterd, Richard, meer of minder. Maar wat komt er dat op aan! Hoe gaat het, mijn beste jongen?” — “Ik ben zeer zwak, mijnheer, maar ik hoop, dat ik wel weer sterker zal worden. Ik moet een nieuw leven beginnen.” — “Ja waarlijk; wel gezegd!” riep mijn voogd uit. — “Ik zal het nu niet op de oude manier beginnen,” zeide Richard met een treurigen glimlach. “Ik heb nu eene les gekregen, mijnheer. Het was eene harde les; maar gij kunt waarlijk verzekerd zijn, dat zij mij nut heeft gedaan.” — “Kom, kom,” zeide mijn voogd

VOLUMNIA’S TOEWIJDING AAN SIR LEICESTER. (blz. 436).

Ik zag Allan aan om hem raad te vragen, en daar hij “ja!” knikte, bukte ik mij naar Richard en zeide het hem. Mijn voogd zag wat er omging, kwam in een oogenblik zachtjes bij mij en legde zijne hand op die van Richard.

“O, mijnheer!” zeide Richard. “Gij zijt een braaf man, een goed man!” en voor de eerste maal barstte hij in tranen uit.

Mijn voogd — waarlijk een model voor een braaf en goed man — zette zich, Richard’s hand nog vasthoudende, op mijne plaats.

“Mijn lieve Rick,” zeide hij, “de wolken zijn verdreven en het is nu helder. Wij kunnen nu om hem te troosten, “kom, kom, beste jongen!” — “Ik dacht daar, mijnheer,” hervatte Richard, “dat er niets op de wereld is, dat ik zoo gaarne zou zien als hun huis — Dame Durden’s en Woodcourt’s huis. Als ik daarheen kon gebracht worden, zoodra ik sterk genoeg ben, denk ik, dat ik daar spoediger beter zou worden dan ergens anders.” — “Wel, dat heb ik ook al gedacht, Rick,” zeide mijn voogd, “en ons huismoedertje insgelijks. Zij en ik hebben er vandaag juist over gesproken. Ik durf wel zeggen, dat haar man er niet tegen zal hebben. Wat denkt gij daarvan?”

Richard glimlachte, en lichtte zijn arm op, om Allan aan te raken, die aan het hoofdeinde van zijn leger stond.

"Ik zeg niets van Ada," zeide Richard, "maar ik denk wel aan haar en heb heel veel over haar gedacht. Zie haar eens — zie haar daar eens, mijnheer, over dit kussen gebogen staan, terwijl zij zelve zooveel behoefte aan rust heeft, die goede, lieve, arme vrouw!"

Hij sloot haar in zijne armen, en niemand van ons sprak een woord. Hij liet haar langzamerhand los, en zij zag ons aan en toen naar omhoog en bewoog hare lippen.

"Als ik op het Verlaten Huis kom, mijnheer," zeide Richard, "zal ik u veel te vertellen hebben, en zult gij mij veel te wijzen hebben. Gij gaat toch ook mede, niet waar?" — "Zonder twijfel, beste Rick." — "Ik ben u dankbaar. Daar herken ik u weder in," zeide Richard; "maar ik herken u in alles. Zij hebben mij gezegd hoe gij het hebt aangelegd en dat gij overal Esther's smaak en manieren hebt onthouden. Het zal zijn alsof ik weder op het oude Verlaten Huis kwam." — "En daar zult gij ook komen, hoop ik, Rick. Ik ben nu weder eenzaam, weet ge, en het zal eene weldaad zijn eens bij mij te komen. Eene weldaad zijn bij mij te komen, melieve!" herhaalde hij, zich naar Ada keerende, streek zacht met zijne hand over hare gouden lokken en drukte eene krul daarvan aan zijne lippen. Ik geloof, dat hij bij zich zelven de gelofte deed om haar te verzorgen als zij alleen bleef. — "Het was alleen een onrustige droom, niet waar?" zeide Richard, en vatte mijn voogd met vuur bij beide handen. — "Anders niet, Rick; anders niet." — "En daar gij zoo goed zijt, kunt gij dien als een droom over het hoofd zien, en den droomer vergeven en beklagen, en hem troosten en bemoedigen als hij wakker wordt?" — "Waarlijk, dat kan ik. Wat ben ik anders, Rick, dan ook een droomer?" — "Ik zal een nieuw leven beginnen," zeide Richard, met een glans in zijne oogen.

Mijn aanstaande kwam wat dichter bij Ada, en ik zag hem plechtig zijne hand opheffen om mijn voogd te waarschuwen.

"Wanneer zal ik hier vandaan gaan naar dat heerlijke land waar ik den ouden tijd terugvind, waar ik kracht zal hebben om te vertellen wat Ada voor mij geweest is, waar ik in staat zal zijn om mij te herinneren hoe verblind ik ben geweest en hoeveel verkeerdheden ik begaan heb, waar ik mij zal voorbereiden om een gids voor mijn nog ongeboren kind te zijn?" zeide Richard. "Wanneer zal ik gaan?" — "Zoodra ge maar sterk genoeg zijt, beste Rick," antwoordde mijn voogd. — "Ada, mijne beste!"

Hij poogde zich wat op te richten. Allan beurde hem zoover op, dat zij hem aan hare borst kon houden; en dit had hij verlangd.

"Ik heb u veel kwaad gedaan, beste vrouw. Ik arme dwaalgeest ben eene schaduw op uw pad geweest; ik heb u getrouwd om u in armoede en onrust te brengen; ik heb uw eigendom in den wind gestrooid. Wilt ge mij dat alles vergeven, mijne Ada, eer ik een nieuw leven begin?"

Een glimlach verhelderde zijn gelaat, toen zij zich boog om hem een kus te geven. Langzaam liet hij zijn hoofd aan hare borst zinken, sloot zijne armen vaster om haar hals, en zonder een afscheidssnik begon hij een nieuw leven. Niet in deze wereld, o, niet in deze. In die wereld, welke deze te recht brengt.

Toen alles stil was, zeer laat, kwam het arme jufvrouwtje Flite schreiende bij mij, en zeide mij, dat zij hare vogeltjes de vrijheid had gegeven.

LXVI.

DE DEDLOCK'S.

Er heerscht eene stilte op Kastanje-Hof in dezen veranderden tijd, even diep als die over een gedeelte der familiegeschiedenis rust. Het gerucht zegt, dat Sir Leicester sommige menschen, die gesproken konden hebben, betaalde om stil te zwijgen; maar dit is een flauw gerucht, dat zachtjes fluisterend rondkruipt, en als het een helderder vonkje levens vertoont, sterft dit spoedig weder weg. Men weet voorzeker, dat de schoone Lady Dedlock in het praalgraf in het park ligt, waar het geboomte omhoog een donker gewelf vormt, en de uil des nachts de bosschen doet weergalmen; maar waar vandaan zij naar huis gebracht werd, om op die eenzame plek begraven te worden, of hoe zij gestorven is, is een raadselachtig geheim. Sommige harer oude vriendinnen, vooral te vinden onder de bekoorsters met een perzikblos op de wangen en beenderige halzen, zeiden wel eens, terwijl zij op eene akelige manier met groote waaiers speelden — als waren zij, na het verlies van alle andere cavaliers, genoodzaakt met den grijnzenden dood te koketteeren — ten aanhoore der verzamelde groote wereld, hoe zij zich verwonderden, dat de asch der in dat praalgraf gehuisde Dedlock's niet in opstand kwam tegen haar heiligschennend gezelschap. Maar de doode Dedlock's laten zich dit koeltjes welgevallen en men weet niet, dat zij er zich ooit over beklaagd hebben.

Uit het varenkruid in het dal, langs het slingerende rijpad tusschen het geboomte, nadert somtijds het geluid van hoefslagen deze eenzame plek. Dan zou men Sir Leicester kunnen zien — ziekelijk, gebogen en bijna blind, maar nog van een deftig voorkomen — die, in gezelschap van een forsch gespierd man, hem altijd dicht op zijde blijvende, komt aan-

rijden. Als zij op zekere plek voor de deur van het praalgraf komen, blijft Sir Leicester's paard uit gewoonte van zelf stilstaan, en dan neemt de grijze edelman zijn hoed af en vertoeft eenige oogenblikken, eer zij weder voortrijden.

De oorlog met den vermetelen Boythorn blijft nog woeden, hoewel met onzekere tusschenpoozen, en nu heet, dan weder flauw, flikkerende gelijk een ongestadig vuur. De waarheid is, naar men zegt, dat, toen Sir Leicester voorgoed naar Lincolnshire kwam, Boythorn duidelijk zijn verlangen toonde om van zijn recht af te zien en alles te doen wat Sir Leicester maar wilde; hetgeen Sir Leicester, die dit voor eene inschikkelijkheid ter wille van zijn ziekelijken toestand of zijn ongeluk hield, zoo ten hoogste kwalijk nam, waardoor hij zich zoo deftig gegriefd toonde, dat Boythorn zich genoodzaakt vond om eene in het oog loopende vijandelijkheid te plegen, ten einde zijn buurman weder tot zich zelven te brengen. Om dezelfde reden blijft Boythorn bij den betwisten doorgang de geduchtste waarschuwingen aanplakken en (met zijn vogeltje op zijn hoofd) in de heilige schuilplaats van zijn eigen huis heftig tegen Sir Leicester uitvaren; en insgelijks om dezelfde reden blijft hij hem in de kerk als vanouds uittarten, door eene koele onbewustheid van zijn bestaan te veinzen. Men fluistert echter, dat hij, wanneer hij het ergst tegen zijn ouden vijand uitbuldert, waarlijk de meeste welwillendheid voor hem toont; en dat Sir Leicester, in zijne verhevene onverzoenlijkheid, weinig vermoedt hoeveel men doet om hem zijn zin te geven. Even weinig vermoedt hij van de betrekking, die er tusschen hem en zijn tegenstander bestaat, door het zieleleed, dat twee zusters hun berokkend hebben; en zijn tegenstander, die dit nu weet, is de man niet om het hem te zeggen. Zoo duren de vijandelijkheden voort, ten genoegen van beide partijen.

In een der portierswoningen van het park, dat huisje in het gezicht van het heerenhuis, waar eens, toen er in Lincolnshire eene overstrooming was, mylady het kind van den boschwachter placht te zien, woont thans die forsch gespierde man, die voorheen dragonder is geweest. Eenige gedachtenissen van zijn vroeger beroep hangen aan de muren; en het is de liefste uitspanning van een kreupel manneke, dat bij den stal geplaatst is, deze wapenen altijd blinkend te houden. Dat manneke heeft het altijd even druk met het poetsen van stijgbeugels, bitten, kinkettingen en alles, dat in of om een stal maar gepoetst kan worden; hij verslijt zijn leven met schuren. Ruig en erg gehavend ziet dat manneke er uit; hij gelijkt wel eenigszins naar een ouden hond van een of ander basterd-ras, die slechte dagen gehad heeft. Hij luistert naar den naam van Phil.

Schoon en roerend is het, de deftige oude huishoudster (thans hardhooriger dan voorheen) aan den arm van haar zoon naar de kerk te zien gaan, en de betrekking van deze twee op Sir Leicester, en van hem op hen, op te merken, hetgeen echter weinigen doen, want het huis ziet tegenwoordig niet veel gezelschap. In het warme zomerweder krijgen zij echter bezoek. Dan ziet men een grijzen mantel en eene paraplu, anders op Kastanje-Hof onbekend, tusschen het geboomte omdwalen; dan ziet men somtijds twee jonge juffertjes in afgelegene hoekjes van het park met elkander stoeien en dartelen, en den rook van twee pijpen, voor de deur van den gewezen cavalerist, kronkelend in de geurige avondlucht opstijgen. Dan hoort men in het huisje een fluitje, dat de krijgshaftige wijs van de Britsche Grenadiers laat klinken; en als de avond valt hoort men, terwijl twee mannen te zamen op en neer wandelen, eene grove, onbuigzame stem brommen: "Maar voor mijn oudje wil ik dat nooit bekennen. De subordinatie moet gehandhaafd worden."

Het grootste gedeelte van het huis is gesloten, en men laat het niet meer aan vreemdelingen zien. Evenwel heeft Sir Leicester nog eene soort van kleine hofhouding in het lange salon, en zit daar op zijne oude plaats voor mylady's portret. Des avonds door groote tochtschermen omsloten en tot die plek beperkt, schijnt het licht in het salon langzamerhand te verflauwen en in te krimpen, tot het eens niet meer schijnen zal. Nog korten tijd en het zal voor Sir Leicester geheel uitgedoofd zijn; en de klamme deur van het praalgraf, die zoo vast sluit en er zoo onverbiddelijk uitziet, zal zich geopend hebben om hem te ontvangen.

Volumnia, die met het verloop des tijds wat het rood in haar gezicht betreft helderder scharlaken, en wat het wit betreft geler wordt, leest in de lange avonden voor Sir Leicester, en moet allerlei kunstjes te baat nemen om haar geeuwen te verbergen: waaronder het voornaamste en beste is, het parelsnoer tusschen hare rooskleurige lippen te nemen. Langdradige verhandelingen over de questie tusschen Buffy en Boodle, waarin bewezen wordt, dat Buffy onberispelijk en Boodle een schavuit is, en hoe het land verloren moet gaan als het voor Boodle en tegen Buffy, of gered zal worden als het voor Buffy en tegen Boodle partij kiest (het moet een van beide doen en kan niets anders kiezen), maken hare voornaamste lectuur uit. Het is Sir Leicester tamelijk onverschillig wat zij leest en hij schijnt er niet veel naar te luisteren; behalve dat hij altijd helder wakker wordt, zoodra Volumnia het waagt om op te houden en dan met eene luidklinkende stem het laatste woord herhaalt en met zeker ongenoegen verzoekt te mogen weten of zij moede wordt? Volumnia heeft echter, terwijl zij zoo

als een vogeltje rondhuppelde en aan papieren pikte, eene aanteekening gevonden van iets, dat zij te wachten heeft indien haar geëerden bloedverwant iets mocht overkomen, en dit iets is eene ruime vergoeding voor de vervelendste lectuur.

De neven zijn over het algemeen eenigszins bang voor Kastanje-Hof en de daar thans heerschende eentonigheid geworden; maar in het jachtseizoen willen zij er toch wel eens heen, en dan hoort men geweerschoten in de plantsoenen, en staan eenige verspreide oppassers en jagers op de oude verzamelplaatsen naar verveelzieke paren of drietallen neven te wachten. De flauwe neef, die in dat akelige huis nog flauwer wordt, verzinkt in eene schrikkelijke neerslachtigheid, ligt, wanneer hij niet met een geweer ronddwaalt, als een boeteling op eene sofa te zuchten, en betuigt, dat zulk een verduiveld gevangenishol genoeg is om iemand voor altijd zijn bekomst te geven.

De eenige groote dagen voor Volumnia, nu het buiten in Lincolnshire zoo veranderd is, zijn die zeldzame en ver van elkander gescheidene dagen, wanneer zij gelegenheid heeft om ten nutte van het land of het graafschap een publiek bal tot sieraad te strekken. Dan herneemt de ingebakerde sylphide wederom hare feeën-gedaante, en begeeft zich met blijdschap onder nefelijk geleide naar de oude, veertien mijlen verwijderde assemblee-zaal, welke gedurende driehonderd vier en zestig dagen van een gewoon jaar eene soort van antipodische prullenkamer is, vol omgekeerde tafels en stoelen. Dan verovert zij weder alle harten door hare minzaamheid en kinderlijke levendigheid, en huppelt zij weder rond gelijk in de dagen, toen de oude generaal, die nu zijn mond al te vol tanden heeft, nog geene daarvan met twee guinjes het stuk had betaald. Dan zweeft zij weder, als eene landelijke nimf van goede familie, door de reien van den dans, en naderen haar de verliefde herders met thee, limonade, boterhammetjes en eerbiedige hulde. Dan is zij beurtelings goedig en wreed, statig en eenvoudig, telkens wat anders, vol bekoorlijke wispelturigheid. Dan zou men eene zonderlinge vergelijking kunnen maken tusschen haar en de kleine glazen lustres uit eene vorige eeuw, welke die assemblee-zaal versieren, en die met hunne magere armen, schralle belletjes, bloote knoppen, waarvan de bellen zijn afgevallen, bloote stelen, waar beide, knoppen en bellen verdwenen zijn, en flauwen flikkerglans, allen zooveel Volumnia's schijnen te wezen.

Voor het overige is het leven op Kastanje-Hof voor Volumnia eene uitgestrekte ledigheid in een onbewoonbaar groot huis, uitziende op boomen, die zuchtend de handen wringen, de hoofden buigen en met eentonige treurigheid hunne tranen tegen de vensterruiten spatten. Een labyrint van grootheid, minder het eigendom eener oude familie van menschelijke wezens en hunne spookachtige afbeeldselen, dan wel eene oudere familie van fluisterende en donderende echo's, die bij het minste geluid uit hare honderd graven oprijzen en galmend door het geheele gebouw dwalen.

Eene wildernis van ongebruikte gangen en trappen, langs welke men, als men des avonds in eene slaapkamer eene kam op den grond laat vallen, een sluipenden voetstap met eene boodschap door het geheele huis zendt. Een verblijf, waar weinige menschen gaarne alleen rondgaan; waar eene meid begint te gillen als het vuur een knap geeft, zich gewent om over elke kleinigheid te schreien, een slachtoffer van zenuwachtige neerslachtigheid wordt, hare huur opzegt en vertrekt.

Zoo is het met Kastanje-Hof. Zoo voor het grootste gedeelte aan duisternis en ledigheid gewijd; met zoo weinig verandering bij zomer, zonneschijn of betrokken winterweder; altijd zoo somber en stil — geene vlag, die nu over dag wappert, geene verlichte vensters, die des avonds flikkeren, geene familie, die komt en gaat, geene gasten, om de koude, doode kamers te bezielen; nergens leven of beweging; — zoo zijn, zelfs voor het oog van den vreemdeling, hartstocht en trots op het buiten in Lincolnshire uitgestorven, en heerscht daar thans de doffe rust van het graf.

LXVII.

BESLUIT VAN ESTHER'S VERHAAL.

Zeven gelukkige jaren lang ben ik nu meesteres van het Verlaten Huis geweest. De weinige woorden, die ik nog bij het geschrevene heb te voegen, zullen spoedig op het papier staan; en dan zullen ik en de onbekende vriend of vriendin, aan wie ik schrijf, voor altijd scheiden. Niet zonder veel dierbaar herdenken aan mijne zijde. Ook niet, hoop ik, zonder iets daarvan aan zijn of haar kant.

Zij gaven mijne lieve Ada in mijne armen en vele weken lang verliet ik haar niet. Het kindje, dat zooveel had moeten doen, werd geboren eer de zoden op het graf des vaders werden gelegd. Het was een knaapje; en ik, mijn man en mijn voogd gaven hem den naam van zijn vader.

De hulp waarop mijne hartsvriendin rekende, viel haar toch ten deel, hoewel zij haar, in de wijsheid des Eeuwigen, tot een ander oogmerk werd verleend. Hoewel dit wichtje gezonden werd om de moeder, en niet den vader, tot zegen en heil te wezen, had het toch macht daartoe. Wanneer ik de kracht van dat zwakke handje zag, en hoe eene enkele aanraking daar-

van Ada's hart kon heelen en haar wederom leeren hopen, ontwaarde ik een nieuw gevoel van Gods goedheid en liefde.

Beide bleven gezond, en na verloop van eenigen tijd zag ik mijne lieve Ada, met haar kind op den arm, in mijn landelijken tuin wandelen. Ik was toen getrouwd. Ik was de gelukkigste der gelukkigen.

Eindelijk kwam mijn voogd ons opzoeken en vroeg Ada, wanneer zij naar huis zou komen?

"Beide huizen zijn uw thuis, lieve," zeide hij, "maar het oudste Verlaten Huis maakt aanspraak op den voorrang. Als gij en mijn jongen sterk genoeg daartoe zijt, moet gij uw huis in bezit komen nemen."

Ada noemde hem "haar liefsten neef John." Maar hij zeide: Neen, het moest nu voogd wezen. Hij was voortaan haar voogd en die van het knaapje, en hij had nog eene oude betrekking op dien naam. Zij noemde hem dus voogd, en heeft hem sedert altijd voogd blijven noemen. De kinderen kennen hem bij geen anderen naam. Ik zeg kinderen; ik heb twee dochtertjes.

Het is moeielijk te gelooven, dat Charley (die nog ronde oogen heeft en nog altijd fouten tegen de spraakkunst maakt) met een molenaar in onze buurt getrouwd is; maar het is toch zoo, en als ik nu van mijn lessenaar opkijk, waaraan ik, vroeg op een zomerochtend, voor het venster zit te schrijven, zie ik juist den molen aan den gang brengen. Ik hoop, dat de molenaar Charley niet zal bederven; maar hij houdt heel veel van haar, en Charley is eenigszins trotsch op zulk een huwelijk — want hij is in goeden doen, en was zeer gezocht. Wat mijn kameniertje betreft, zou ik kunnen denken, dat de tijd zeven jaren lang even stil had gestaan als de molen voor een half uur deed; want kleine Emma, Charley's zuster, is het evenbeeld van wat Charley placht te zijn. Wat Tom, Charley's broertje, betreft, durf ik waarlijk haast niet zeggen hoever hij op de school al in het cijferen was, maar ik geloof het was in de decimalen. Wat het ook wezen mocht hij is bij den molenaar in de leer, en is een goede, bedeesde jongen, die altijd op een of ander meisje verliefd is, en zich altijd daarvoor schaamt.

Caddy Jellyby heeft haar laatsten vacantietijd bij ons doorgebracht en was toen nog hartelijker dan ooit. In huis en buitenshuis danste zij onophoudelijk met de kinderen, alsof zij nooit in haar leven eene dansles had gegeven. Caddy houdt nu een eigen rijtuigje, in plaats van er een te huren, en woont volle twee mijlen meer westelijk dan Newman-Street. Zij werkt zeer hard, daar haar man (een allerbest man) kreupel is geworden en zich maar weinig kan bewegen. Evenwel is zij meer dan tevreden, en al wat zij te doen heeft, doet zij met al haar hart. Mijnheer Jellyby slijt zijne avonden in hare nieuwe woning met zijn hoofd tegen den muur, gelijk hij in de oude placht te doen. Ik heb hooren vertellen, dat mevrouw Jellyby zeer veel verdriet had gehad van haar dochters laaggeestig huwelijk en beroep; maar ik hoop, dat zij het door den tijd te boven is gekomen. Zij is met Borrioboola Gha te leur gesteld. Die onderneming is geheel mislukt, dewijl de koning van Borrioboola ieder, die het klimaat overleefde, voor rum wilde verkoopen; maar zij heeft zich nu het recht der vrouwen, om zitting in het parlement te nemen, aangetrokken, en Caddy zegt mij, dat dit eene roeping is, die nog meer correspondentie veroorzaakt dan de vorige. Ik had bijna Caddy's ongelukkig dochtertje vergeten. Zij is nu zoo nietig klein niet meer, maar zij is doofstom. Ik geloof, dat er nooit beter moeder dan Caddy is geweest, die in haar karigen vrijen tijd ontelbare kunsten leert om het droevig lot van haar kind te verzachten.

Alsof ik nooit met Caddy moest gedaan hebben, komen mij nu nog Peepy en de oude heer Turveydrop in gedachten. Peepy is aan het tolkantoor geplaatst en maakt het zeer goed. De oude heer Turveydrop, thans zeer zwaarlijvig, onthaalt nog de stad op het schouwspel zijner welgemanierdheid, vermaakt zich nog op zijne oude manier, en wordt nog op de oude manier voor datgene gehouden, waarvoor hij zich uitgeeft. Peepy blijft nog zijn gunsteling, en men verneemt, dat hij dezen eene Fransche pendule in zijne kleedkamer heeft gelegateerd, waarvan hij bijzonder veel houdt — en die zijn eigendom niet is.

Het eerste geld, dat wij overhielden, besteedden wij om ons aardig huisje te vergrooten, door eene kleine Bromkamer voor mijn voogd aan te bouwen, die wij, toen hij ons de volgende maal kwam bezoeken, met groote pracht inwijdden. Ik doe mijn best om dit alles luchtig te schrijven, omdat, nu ik het einde nader, mijn hart vol wordt; maar als ik van hem schrijf kan ik mijne tranen niet bedwingen.

Ik kan hem nooit aanzien, of ik hoor onzen armen lieven Richard hem een goed en braaf man noemen. Voor Ada en haar bevallig knaapje is hij de teederste vader; voor mij is hij wat hij altijd geweest is, en welken naam kan ik daaraan geven. Hij is de beste en liefste vriend van mijn man, de lieveling onzer kinderen, het voorwerp onzer hartelijkste liefde en eerbied. En toch, terwijl het mij is alsof hij een wezen van verhevener aard was, ben ik zoo gemeenzaam met hem en zoo op mijn gemak bij hem, dat ik mij bijna over mij zelve verwonder. Ik heb nooit mijne oude namen verloren, en hij den zijnen ook niet; en wanneer hij bij ons is, zit ik ook nooit op eene andere plaats dan op mijn ouden stoel naast hem. Grootje Trot,

Moeitje Durden, Huismoedertje! — alles nog juist eveneens als voorheen; en ik antwoord: "Ja, lieve voogd!" — juist eveneens.

Ik heb nog nooit bespeurd, dat de wind voor een enkel oogenblik in het oosten was, sedert den dag toen hij mij buiten bracht om den naam van ons huisje te lezen. Ik zeide hem eens, dat de wind nu nooit in het oosten scheen te zijn, en hij antwoordde: "Neen, waarlijk niet;" hij was juist op dien dag voor altijd uit die streek verhuisd.

Ik vind mijne lieve Ada schooner dan ooit. De smart, die in haar gezichtje te lezen is geweest — want nu is die niet meer daarin te vinden, schijnt de uitdrukking zelfs van hare onschuldige trekken nog gereinigd te hebben en iets meer hemelsch te hebben gegeven. Somtijds, wanneer ik mijne oogen opsla, en haar, met het zwarte kleed, dat zij nog draagt, mijn kleinen Richard zie onderwijzen, is het mij — het is moeielijk om het uit te drukken — alsof het zoo goed was te weten, dat zij hare lieve Esther in haar gebed gedenkt.

Ik noem hem mijn Richard! Maar hij zegt, dat hij twee mama's heeft en ik de eene ben.

Wij hebben niet veel geld in de bank staan, maar wij hebben altijd voorspoed gehad en zijn tevreden. Ik ga nooit met mijn man wandelen, of ik hoor menschen hem zegenen. Ik kom nooit in een huis, van welken rang ook, of ik hoor zijn lof, of ik lees dien in dankbare oogen. Ik leg mij nooit des nachts te slapen of ik weet, dat hij in den loop van dien dag ergens smart heeft verzacht en een of ander medemensch in zijn nood getroost. Ik weet, dat van het bed van lijders, voor wie geene genezing meer was, dikwijls in het laatste uur een dankgebed is opgezonden voor zijne geduldige zorgen. Is dit niet rijk wezen?

De menschen prijzen zelfs m i j als de doktersvrouw. De menschen zien zelfs m i j vriendelijk aan als ik uitga, en maken zooveel werk van mij, dat ik er mij waarlijk over schaam. Dat alles heb ik aan hem te danken, die mijne liefde en mijn trots is. Zij hebben mij om zijnentwil lief, evenals ik alles om zijnentwil doe.

Een paar avonden geleden zat ik, na veel drukte om voor mijne lieve Ada, mijn voogd en den kleinen Richard, die morgen komen, alles gereed te maken, onder het uitstekje voor de deur, dat dierbare en gedenkwaardige uitstekje, toen Allan thuis kwam.

"Wel, mijn kostbaar vrouwtje, wat doet gij hier?" zeide hij. — "De maan schijnt zoo helder, Allan," antwoordde ik, "en het is zulk een heerlijke avond, dat ik hier zoo stil heb zitten denken." — "Waarover hebt ge zitten denken, lieve?" vroeg Allan toen. — "Wat zijt ge toch nieuwsgierig," antwoordde ik. "Ik schaam mij bijna om het u te zeggen, maar ik zal het toch doen. Ik heb over mijn oud gezicht zitten denken — zooals het dan was." — "En wat hebt ge d a a r o v e r gedacht, mijn nijver bijtje?" zeide Allan. — "Ik dacht, dat het toch onmogelijk was, dat ge mij meer hadt k u n n e n liefhebben, al had ik het behouden." — "Zooals het dan was?" zeide Allan lachende. — "Natuurlijk, zooals het dan was." — "Mijn lief huismoedertje," zeide Allan, mijn arm door den zijnen trekkende, "ziet ge wel eens in den spiegel?" — "Dat weet ge wel. Gij ziet het mij wel doen." — "En weet gij dan niet, dat gij er beter uitziet dan ooit te voren?"

Dit wist ik niet, en ik ben er niet zeker van of ik het nu wel weet. Maar ik weet, dat mijne kleine lievelingen schoone kinderen zijn, en dat mijne lieve Ada bekoorlijk is, en dat mijn man een zeer schoon man is, en dat mijn voogd het helderste en vriendelijkste gezicht heeft, dat iemand ooit heeft gezien; en dat zij zeer wel tevreden kunnen zijn al heb ik niet veel schoons — zelfs al wilde men zeggen —